

CATALOGUE
SANSKRIT MANUSCRIPTS
GOVERNMENT COLLECTION

A
DESCRIPTIVE CATALOGUE
OF
SANSKRIT MANUSCRIPTS IN THE
GOVERNMENT COLLECTION
UNDER THE CARE OF
THE ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

BY
MAHÁMAHOPADHYAYA HARĀPRASAD SHĀSTRĪ,
M.A., C.I.E., F.A.S.B.
*Philological Secretary, Asiatic Society of Bengal,
an Honorary Member, Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland*

VOLUME III.
SMṚTI MANUSCRIPTS

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS.
PUBLISHED BY THE ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

CALCUTTA.
1925.

24 emi

PREFACE.

THE present volume of the catalogue of Sanskrit Manuscripts in the Government collection under the care of the Asiatic Society of Bengal contains descriptions of manuscripts from No. 1846 to 3077 with three more in the *Addenda*. The Smṛti works treated of here range from Gautama's Dharma-śāstra—the upper limit of the age of composition of which Bühler did not hesitate to put in the 10th century B.C. —to such works as *Kāyastha-vyavastha*, *Kāyastha-vivēcanam*, *Kāyastha-Kṣatriyaśra-druma-kulhāra* and others composed at the end of the 19th century. During this long period of nearly three thousand years the Smṛti literature may be divided into five broad Sections—(1) Sūtras, written by ancient Rsis in aphoristic form, ranging generally from 1000 B.C. to about the beginning of the Christian era. (2) Long metrical works generally in ślokas of 32 letters (*Anuṣṭubh*) from the 2nd century B.C. to 1200 A.D. (3) Commentaries on the Sūtras and metrical works, from 400 A.D. to 900 A.D. (4) Comprehensive commentaries forming something like digests, ranging from 700 A.D. to 1400 A.D. (5) *Nibandhas* or digests from 1000 A.D. to the present day. The last class is the most extensive and most important. The works began to be composed when the Muhammadans first set their feet on Indian soil, in order to preserve the Hindu Society intact, by codifying its Laws, Regulations and Rules of conduct in life.

Before proceeding further, it is necessary to define the meaning of the term Smṛti, and to explain what it includes, and what it does not. The two authorities which guide the

life of Hindu India are Śruti and Smṛti. Śruti is revelation comprehending the Saṃhitās and the Brāhmaṇas of the Vedas, the Brāhmaṇas including the Āraṇyakas and the Upaniṣads. They are all considered to be a revealed literature, either *seen* by inspired sages or *composed* by them under inspiration. Smṛti derives its authority from the Śruti and follows it faithfully. It is called Smṛti because it was derived from the memory of great sages of Ancient India. Much of the Śruti is lost. Wherever a Smṛti idea cannot be traced directly to Śruti, it should be understood that some lost Śruti is the basis of it. But if Smṛti ever contradicted a well-known Śruti, the theory of lost Śruti held good in ancient times and the Smṛti was rejected; the modern scholiasts, however, are not inclined to reject it, but reconcile the contradiction by means of new interpretations.

The Smṛti had its origin in the Vaidika Schools, Śākhās or Paśads, each Śākhā, to preserve the integrity of the Vedic traditions prevailing among its followers, wrote works on the six Vedāṅgas, namely (1) Phonetics; (2) Sacrificial and other Laws; (3) Grammar; (4) Philology; (5) Prosody, and (6) Astronomy. Of the six Vedāṅgas the second called *Kalpa* is broadly divided into two Sections, Śrauta and Smṛta. Śrauta deals with sacrificial rules and serves as a commentary and a supplement to the Brāhmaṇas, while the Smṛta deals with domestic and social regulations which derive their authority from the memory of and tradition among the sages. There are many schools which have preserved their *Kalpās* intact, but the majority have left only fragments of their *Kalpās*; of the former class are the schools of Āpastamba, Baudhāyana, Hiraṇya-keśin, Āśvalāyana and Kātyāyana; of the latter, i.e., those whose *Kalpās* we get only in a fragmentary and

incomplete condition are Bharadvāja, Maṣaka, Gaṭitama, Vasīṣṭhā and so forth.

The Smārta Sūtras of the Vedāṅga ‘Kalpa’ are again divided into two parts, the Gṛhya ‘domestic’ and the Dharma, which for the want of a more expressive word, I would call ‘social,’ and these domestic and social regulations are the subject matter of the literature we call Smṛti, though other subjects also came within its purview during the revolutions, social, political and intellectual, during this long period of three thousand years. Politics and economics form no part of Smṛti, though their spheres often overlap. Politics and economics constituted different Śāstras called the Artha-śāstra and the Dāṇḍanīti. Since the subjection of India under Muhammadan rule, Hindu politics has almost disappeared, and the regulation of the economics of the country is in foreign hands. Therefore the Nibandhas, which are almost synchronous with the Muhammadan Rule, often treat of, though in a desultory and fragmentary way, of politics and economics along with the domestic and social regulations of the Hindus. But generally speaking politics and economics have dropped away from Smṛti.

In ancient times when Hindus were independent, the sūtras and the metrical smṛtis were quite enough for the needs of society. Domestic and social law, and even the law of courts were all eternally fixed either by revelation or by inspiration, and the privilege of interpreting those laws was the exclusive prerogative of the brahmins. The King could make revenue regulations, police regulations, military regulations, and could regulate even the economic condition of the Empire, but could not interfere with what was regarded as the substantive

law of the country. The privilege of interpretation was exercised in a statesman-like frame of mind, and the brahmins made the laws not rigid but elastic. Whatever might be the political condition of India at a certain given time, the brahmins in different geographical areas liberally interpreted their inherited laws, and gave them a local colouring. But in order to preserve Hindu society intact their successors had to reduce everything to writing and make them more and more rigid. And this is what has preserved Hindu society in spite of a succession of political upheavals and foreign invasions. It will be shown later on that wherever the Hindus either retained or obtained some political power, either independent or dependent, they had recourse to a codification of their Smṛti literature. Nearly fifty of these codes are still extant in complete form, and of hundreds more, only fragments are available. This will show how the entire energy of the leaders of Hindu society was directed towards codifying locally the laws prevalent in Ancient India and enforcing these laws on the Hindu population.

1. ORIGINAL SAMHITĀS. 1846-1922.

Every student of Smṛti all over India is taught two mnemonic verses giving the names of the authors of twenty authoritative works on Smṛti. The verses run thus—

मन्वत्रिविष्णुहारीतय्याज्ञवल्क्योशनाङ्गिराः ।

यमापस्तम्बसम्बर्ताः कात्यायनवहस्यतौ ॥ १ ॥

पराशरो व्यास शंख लिखितो दक्षगोतमो ।

शांतातपो वशिष्ठश्च धर्मशास्त्रप्रवर्तकाः ॥ २ ॥

The verses are repeated at every Śrāddha, however small, and are in everybody's mouth who has any pretensions to education. Six of these twenty are authors of the Sūtras and are therefore very ancient. Bühler did not

hesitate to put down the upper limit of the age of Gautamā in Cir. 1000 B.C., Vasiṣṭha in Cir. 800 B.C., Āpastamba in Cir. 600-500 B.C. Hārīta is said to have belonged to the Maitrāyaṇīyā Śākhā of the Yajurveda and his prose text with archaic grammatical expressions shows that he was a Sūtra-kāra. The same is the case with Śaṅkha-Likhita and Uśanas.

Viṣṇu is written in the form of an interlocution between Lakṣmī and Viṣṇu, but it is really the Dharma-sūtra of the Kāṭha Śākhā of the Yajur-veda. Kātyāyana's position is rather unique. His Śrāuta Sūtra is well known, but his Gṛhya-sūtra was not known. Pāraskara's Gṛhya-sūtra served that purpose in his school. In fact some people thought that Pāraskara was another name of Kātyāyana. But in the Government collection there is a Gṛhya-sūtra of Kātyāyana distinct from that of Pāraskara's. But what goes by the name of Katvayana Smṛti is a metrical work and seems to pre-suppose Manu, which he supplements. Kātyāyana as a writer of Kalpa belongs to the school of White Yajurveda. The rest of the 20 works are written in continuous Anuṣṭubh metre.

Of these, the most important, the most authoritative and the most ancient is the Manu-saṃhitā. It is said to be based on Manava-gṛhya-sūtra of the School of Maitrāyaṇīyā Mānava Śākhā of the Yajur-veda. Bühler has done a great service by tracing each verse of the Manu-saṃhitā to ancient works, thus declaring to be new those which he could not so trace. Manu's age has been placed by Bühler between B.C. 200 and A.D. 200, but I think that it was composed in the earliest years of this period when the brahmins destroyed the Maurya Empire and encouraged and developed the writing of comprehensive works on all subjects which were confined hitherto to Schools and Par-

śads. 'Manu-saṁhitā includes not only social and domestic regulations, but also politics, economics and even spiritual matters. The extent and the number of subjects treated of shows that it was composed or redacted on some extant work of the time under the direction of a brahmin Emperor for it exactly treats of those subjects in which a Brāhmaṇa and an Emperor would be most interested. The Śūngas were brahmins: they formed a gotra, and that gotra is very prominently mentioned in all works on gotras and pravaras as it was one of the few dyāmu-syāyana gotras or the products of *niyoga*. It was under the Śūngas that Patañjali wrote his comprehensive work on grammar. Researches of modern scholars point to the fact that the Rāmāyaṇa and the Mahābhārata were put in their present shape under the Śūnga Emperors. They could not leave such an important subject as Law without codification. The code was not evidently written by Manu but by Bhṛgu, and its sole object was the glorification of the brahmins. In several places he has said about brahmins सर्वस्याधिपतिर्हि सः "he is the lord of everything." This he could not certainly say when Asoka was the ruler of India or in the reign of the Mauryas. It could not be stated in that form when the poor creatures, the Kānvas, held the dwindling imperial sway in India. So Manu's Code is to be placed in the 2nd Century B.C. or thereabout.

The saṁhitās of Vṛhaspati and Kātyāyana written continuously in śloka metre seem to be based on and supplementary to Manu.

Next after Manu the most important and the most authoritative work is the Yājñavalkya Smṛti. One is sanctified by the name of the primordial man, the pro-

genitor of the human race, and the other by the name of the greatest sage during the last period of the Vedic age. Yājñavalkya was the Ṛṣi who separated the Brāhmaṇas from the Mantras of the Yajur-veda and compiled what is called the Śaṃhitā and the Brāhmaṇa of the White Yajur-veda. His influence was great as his White Yajur-veda was split up into sixteen or seventeen different schools. The Yājñavalkya smṛti written later, when, perhaps, the brahmins had lost their political power, is divided into three sections: Ācāra, Vyavahāra and Prāyaścitta. The later smṛtikāras and a very large number of nibandhakāras have made these the chief headings of their works, notably Parāśara. Mahāmahopādhyāya Gaṇapati Śastri, however, stoutly maintains that Yājñavalkya preceded Kauṭilya and belongs to the sixth Century B.C.

The rest of the twenty works are also written in continuous śloka metre, but we have got them only in fragments. Some fragments treat of dāna, some, of the duties of women and so on. But that they were more complete at one time appears to be certain from quotations in old and authentic works. By putting together these quotations it is possible to make big works out of them.

A beginner in smṛti study is likely to run away with the impression that these are the only works on smṛti, and that there are no others, and that their trust and confidence rested all on Manu—

मन्वर्विपरीता या सा स्मृतिर्न प्रशस्यते

is in everybody's mouth. But that is not the case. The list is not at all exhaustive. Scores of other Smṛti works are known to be extant and many more are known from quotations. Smṛtis in sūtra form called smārta-

sūtras or Grhya-sūtras or Dharma-sūtras are many. The most important of them is not named among the twenty. That name is Bodhayana who has a Kalpa-sūtra complete, with Śrauta, Grhya, and Dharma Sūtras. Bhāradvāja is fragmentary and regulates funeral rites only. Āśvalāyana has a Grhya Sūtra for the followers of the Rg-veda : so has Gobhila for the followers of the Sāma-veda. These ancient authors are not included among the twenty in the well-known verses. Lots of writers of metrical smṛtis are also not there. Among these Nārada is one. He seems to be writing a Vārttika of the Manu-saṃhitā, modifying, supplementing and omitting his ideas and teachings. Pāṭhinaśi is another. It would be going too much into detail to speak of all of them. The present catalogue contains Budha smṛti, Aruṇa smṛti, Vyāghrapāda smṛti, Pulastya smṛti, Bhāradvāja-saṃhitā and a whole host of them. Some scholars think that their number is 57 ; others again think that the number exceeds 100. This, of course, includes the different recensions, Vṛddha, Vṛhat and Laghu, of the same work. There are two works also in metrical form which are based on the opinions of 24 and 36 ancient sages. They are called Catur-viṃśati smṛti and Ṣaṭ-trinisan-mata. There are two other works also based on 28 and 84 mentioned in the Catalogue. They are necessarily late works but they must have been compiled sometime before the Muhammadan conquest of Hindusthān. The most powerful commentator on the Catur-viṃśati smṛti is Bhaṭṭojī, the author of the Siddhānta Kaumudī, in the beginning of the 17th century. He was a Mahārāṣṭra brahmin of the Chitpavan class to which the Peshwas belonged but he settled at Benares and left his progeny there. I put down the Catur-viṃśati before the Muhammadan conquest because it is quoted in Smṛti-candrikā which was compiled in the Andhra country in

the 13th Century A.D. (*vide*—I. O. Catal. No. 1373, p. 405).

The present *catalogue* contains a metrical work, entitled, *Smṛti-sara-samuccaya*, 1914, by Bhāguri treating of the four āśrams, daily duties, śrāddha, tīrtha and karma-vipāka. It is called a Dharma-sāstra.

Of the old commentaries or the sūtras and metrical works Asabhāya's commentary on Nārada, Gargā Nārāyaṇa's commentary on Aśvalāyana Gṛhya-sūtras, Haradatta's commentary on Gautama's Dharma-sūtras and so on, are well known. The existence of some is vouched for by quotations in the commentaries of the next age in the form of digests, such as, Manu's commentary by Medhātithi which has now been placed by the consensus of opinions both in India and in Europe during the 9th century of the Christian Era. Another comprehensive commentary on Manu in the form of a digest is Govinda-rāja's. His age was a matter of considerable controversy. Some thought him to be Govinda-rāja, the King of Kanauj in the first and second quarters of the 12th century. Some thought him to be even later, but the same Govinda-rāja, son of Mādhava Bhaṭṭa, wrote a digest in all the three headings Ācāra, Vyavahāra and Prāyaścitta. It is entitled *Smṛti-mañjari*. The Prāyaścitta section of the commentary is known from the India Office Library Catalogue. The present catalogue describes two sections of the *Smṛti-mañjari*. The MS. is in old Newari and dated 1145 A.D. He can neither be Mahā-rājādhirāja Govinda-rāja of Kanauj, nor a later author.

Comprehensive commentaries on Yājñavalkya are well known. They are—(1) *Mitākṣarā* by Vijñāneśvara

in the Court of Vikramāditya VI of Kalyāṇi in the 11th Century and (2) 'Aparārka by a Śilahāra King of Koṅkana in the next century. There are other commentaries also on Yājñavalkya's work but they do not command the authority all over India as these two do. Mitākṣarā of Vijñāneśvara being the standard commentary and a standard work on law in the greater part of India has been several times commented upon, most recently, by Vaidya-nātha Pāyagunḍe also called Bālam-bhaṭṭa. It was composed at Benares in the 18th Century. Even after the Muhammadan conquest comprehensive commentaries continued to be written, as for instance, Mādhavācāryya's commentary on Parāśara smṛti in the 14th century, Kullūka Bhaṭṭa's commentary on Manu, Sūlapani's commentary, Viśveśara Bhaṭṭa's commentary and Mitra Miśra's commentary on Yajñavalkya and so on.

If, what Mahāmahopādhyāya Gaṇapati Śāstri of Trivandrum says, proves true, Yājñavalkya had an earlier and a more elaborate commentary in the Bāla-kriḍā of Viśva-rūpa. Mr. Śāstri identified Viśvarūpa with Suresvarācāryya, a disciple of Śaṅkarācāryya, and if so, he must have preceded Vijñāneśvara by two centuries. Bāla-kriḍā or child's play is not so easy a job as the name suggests but rather a hard nut to crack. The old commentators and ni-bandha-kāras all refer to Viśva-rūpa, but his work was absolutely unknown till the Śāstri published a part of it in the Trivandrum series. It is as elaborate as Medhātithi's work but written in more terse and vigorous language.

2. COMPLETE CODES. 1923-2113.

It is not known when complete codes of Smṛti works began to be written. It was admitted on all hands that the lost work, Kāma-dhenu, by Mahā-rājādhirāja Bhojadeva,

the Paraṃārā ruler of Ujjain, was the earliest. This work is not a myth; because it is often quoted, but it is lost. Bhojadeva was a contemporary of Mahmud of Ghazni and both the rulers boast of defeating each other. That was the time when the Muhammadans made a determined attempt to conquer the greater part of India but succeeded only in annexing the Panjab. Hinduism received a rude shock at the repeated raids and iconoclastic efforts of the ruler of Ghazni, and they began from this time to regulate more rigidly their social and domestic affairs, in case their political power might go. That led to the system of writing digests of law in different kingdoms of India and the lead was taken by Bengal. Jimūta-vāhana wrote a complete code entitled Dharma-ratna of which we possess only three books, Dāya-bhāga, Kāla-nirṇaya and Vyavahāra-mātrkā. In his Kāla-nirṇaya he speaks of four astronomical phenomena, the two earlier of which, were observed by Andhūka Bhaṭṭa and Jogloka, but the later two, he does not say who observed. He simply says ३३. In that case he himself seems to be the observer, and these phenomena occurred in 1091 A.D. or thereabouts. He also boastfully calls himself a Pāribhadriya, but the Pariwals were reduced by Vallāla to hold the lowest rank amongst the brahmins of Bengal, and so he must have flourished before Vallāla, i.e., by the end of the 11th Century. He quotes many authors by name, but he does not quote Vijñāneśvara or his Mitākṣarā, but he fights his doctrines. That also shows that he did not know Vijñāneśvara but knew the doctrines of the countries to the West. What other works besides these three were written by Jimūta-vāhana is not known, but his works still rule Bengal.

Guzarat produced one of the oldest codes of law,

namely, *Sad-dharma-cintā-maṇi* by Kikā Mantri, belonging to the family of Paramāraṣ, but serving under King Bhīma of the Čhalūkyā dynasty of Anahila-pattana. Only a fragment of the work has been described, for the first time, in this Catalogue, No. 1923. It deals with the local castes.

Next after him comes Lakṣmī-dhara son of Hṛdaya-dhara, the Foreign Minister of Mahārājādhirāja Govindarāja of Kanauj, (A.D. 1114–1154) in the first half of the 12th Century. His is a comprehensive work. He deals not only with all topics of *smṛti* but with politics (राजधर्म) and spiritual matters (मोक्षधर्म). The entire work is complete in twelve books (Catalogue, p. 55) of which we have only (1) *Vyavahāra-kāṇḍa*, (2) *Śuddhi-kāṇḍa*, (3) *Mokṣa-kāṇḍa*, and (4) *Dāna-kāṇḍa* (Nos. 1925–1930). The order, in which Aufrecht puts these twelve books and which I have copied, does not seem to be the right order, for our 12th is *Mokṣa*, but the Author himself says in Catalogue, No. 1927 लवहारमत्र तनुते लक्ष्मीधरो द्वादशे । In our list *Śuddhi* is eighth, but the Author says in Catalogue, No. 1929, दशमे काण्डेऽत्र लक्ष्मीधरः शुद्धिम् । The Bikaner list of Lakṣmīdhara's works is not complete (see *infra*). It mentions *Gṛhastha*, *Nīti*, *Rāja-dharmā*, *Vyavahāra* and *Kāla*, five out of twelve.

The next comprehensive code of *smṛti* is *Smṛti-candrikā* by Devanna Bhaṭṭa of the Andhra country, who quotes *Aparārka* and is quoted by *Hemādri*. His time must therefore come between these two great writers. *Smṛti-candrikā* is still the standard work on law in the Madras Presidency.

The next work is *Viśvādarśa* by Kavi-kaṇṭha Sarasvatī. It is a treatise on *dharma* divided into four *kāṇḍas*—*Ācāra*, *Vyavahāra*, *Prāyaścitta* and *Jñāna*. The author must have

belonged, at the latest, in the first part of the 13th Century A.D., as he is quoted by Hemādri at the latter part of the same century. He praises a king named Nāga-varḍhan, but does not say to which part of the country he belonged. It is a metrical treatise.

The next work in chronological order is Smṛti-sāmuccaya quoted by Hemādri, Śūla-pāṇi and Raghu-nandana. Then comes Hemādri himself, the Prime Minister, and the Superintending Engineer, of the last dynasty of the Yādava rulers of Devagiri (*mod.* Daulatabad). Of his comprehensive work on smṛti, vrata, dāna, pariśeṣa containing kāla and śrāddha and prāyāścitta have been published by the Asiatic Society of Bengal. This Catalogue contains a fragment of the Pratiṣṭhā-Hemādri or his work on pratiṣṭhā. The whole of Hemādris work is called Caturvarga cintāmaṇi.

Bikaner Library Catalogue of MSS. kept in the Fort of Bikaner says that Hemādri wrote Vrata-khaṇḍa, Dāna-khaṇḍa and Pariśeṣa-khaṇḍa (including Śrāddha-kalp Kāla-nirṇaya, Pratiṣṭhā, Lakṣaṇa-samuccaya, Prāyāścitta and Karma-vipākā).

When Hemādri was writing his great digest, Northern India was in the complete grasp of the Muhammadans. But they had not yet penetrated to the south of the Vindhya ranges, and so the Dākṣiṇātya people were writing comprehensive and almost Imperial digests on the various topics of Hindu Law. Hemādri had a very admirable co-adjutor in Bopadeva, the author of the Muḡḍha-bodha. They commented on each other's work and otherwise helped each other in various ways, in the cause of Sanskrit learning.

The Muhammadan Conquest proceeded along the

Jumna, then along the united streams of the Ganges and the Jumna ; leaving the regions north of the Ganges in the hands of the Hindus. The Empire of Kanauj was broken in 1194-1195, but Kanauj continued to rule regions north of the Ganges for at least eighty years more. South Bihar was conquered in 1197 but North Bihar continued to enjoy immunities except perhaps in the strip along the Ganges. Beyond that strip the Karnātakas ruled, and they were ably assisted in their government by the Śrōtriya brahmins of Mithilā. These, emancipated from their dependence on the Senas of Bengal, established a social and political order of their own, and were cultivating Sanskrit Literature all through the 13th Century A.D., and in the beginning of the 14th Century, supported by a powerful ruler named Hari Simha, a great organizer and conqueror, Candēśvara wrote an extensive digest of smṛti. The last word of the name of each book is *Ratnākara*. The Ratnākaras are seven only, see the preface of Vidyapati's *Padāvali* by Nagendra-nātha Gupta, but Candēśvara wrote other books also.

Then comes Madana-pārijāta composed by Viśveśvara Bhaṭṭa, under the patronage of Madana-pāla-deva, the ruler of Kāśṭhā or Kacchā in the province of Delhi. The author also wrote the *Smṛti-kaumudī*, a work dealing comprehensively of the duties obligations and privileges of the Śūdra caste and its sub-castes. Rājā Madana-pāla, wrote a work on medicine called *Madana-vinoda-nighaṇṭu* which is dated 1375 A.D. So the literary activities of Madana-pāla and his court covered the period of Feroz Shah Tughluk's reign. The hold of the Muhammadan Emperors on their Hindu subjects was becoming loose at this time, and the Hindus did not miss the opportunity of organizing themselves.

Then follows Madana Śiṃha as a compiler of Smṛti. He wrote Madana-ratna-pradīpa with seven Ūdyotas (lights) in the 15th Century A.D. when Delhi was in utter confusion. Of the seven, the present *Catalogue* contains, Kālodyota, Dānodyota, Śuddhyudyota and Śāntyudyota.

All controversy about the residence of Madana Śiṃha has been set at rest by the discovery of MSS. in Mysore in which Dāmodar, the founder of Madana Śiṃha's family, is said to have been a King of Kanauj.

The power of Hari Śiṃha in Mithilā was an eye-sore to the Muhammadans. So one of the Tughlak Emperors drove the King away from Mithilā and destroyed his capital, Simraon, and gave the Kingdom of Mithilā as a fief to the head of the Śrōtriya brahmins of the place. The dynasty of Brahmanas ruled Mithilā for some years, but during the decline of the Tughlak Empire at Delhi, one Turkish adventurer, Oslan, killed the reigning King and assumed the Government of Mithilā. The sons of the deceased monarch finding no help from Delhi took refuge with Sultan Ibrahim of Jaunpur, and with his help drove away Oslan and recovered their fief. [See Vidyāpatī's *Kīrttilatā* published in the *Hṛī-keśa* series.] The Śrōtriya rulers were always ready to encourage Sanskrit learning and vernacular literary efforts. But when they were firmly established in their fief, they made Vidyā-patī to write Smṛti works to reconstruct Hindu Society, when the Kingdom of Jaunpur declined, however, the Śrōtriya brahmins put forth their best energies in the direction of literature. At the end of the 15th Century they produced some of the best scholars in all India. In the department of Philosophy Pakṣa-dhara Misra was almost without a rival in India. He had students flocking to him from every part of the

continent and he wrote a large number of commentaries. We are now concerned not so much with philosophy as with *smṛti*, and in *smṛti*, the greatest name was Vācasputi Miśra, the names of whose works on different subjects end with the word *Cintā-mani*.

The history of the revival of Sanskrit Literature in Bengal in the 15th Century is most interesting. From 1205, when Vaṭudāsa, the son of the Commander-in-Chief of Lakṣmaṇa Sena, whose Kingdom was then lost, to the beginning of the 14th Century, Bengal seems to have been in the throes of a terrible anarchy. Forty years of search for Sanskrit MSS. have not enabled me to get even a MSS. copied in Musalman Bengal during the 13th and 14th Centuries, not to say of the composition of any work either in Vernacular or in Sanskrit. But the 15th century opened with a dynasty of Hindus on the throne of Gauḍ, though the founder's son became a Muhammadan, the family continued for 40 years to rule Bengal. The Kings patronized both Sanskrit and Vernacular literature, and there came a spirit of revival which bore excellent fruits in subsequent centuries. Vṛhas-pati, a brahmin from West Bengal, settled at Gauḍ and worked hard to bring about a revival. He wrote commentaries on *Amara-koṣa*, *Raghu-vaṃśa*, *Māgha* and other works and composed a comprehensive work on *smṛti*. The work is named *Smṛti-ratna-hāra*. It settled to a very great extent the law in Bengal. One of the collaborators of Vṛhaṣ-pati, who obtained the title of *Rāya-mukuta* from the Sultans of Gauḍ, was Śrī-kara. His son, Śrī-nātha, wrote at the end of the century a number of treatises with their names ending with the word *Tattvārṇava* forming a complete digest of the Hindu law of Bengal. It is said that Raghu-nāndana was a student of Śrī-nātha who had

the title of Ācārya-cūḍā-maṇi. The end of the 15th Century was also the time when a leader of the foreign brahmins, settled in the outskirts of Bengal, in the district of Bankurā, wrote a code for the brahmins of his own pursuation, entitled Varṣa-kriyā-kaumudī, complete in six books. It is being still used by the foreign brahmins of the district and printed in the Bibl. Ind. Series.

In the beginning of the 14th Century, Alauddin Khilji destroyed the kingdoms not only of Northern India such as Malwa and Guzarat, but almost all the kingdoms of Southern India, the principal among them being the Yādava Kingdoms of Deva-giri and Dvāra-samudra. His Lieutenants advanced to Mā'avar or the Coromandal Coast, destroyed temples, looted temple property, and brought them on thousands of camels and elephants to Delhi. The work of destruction of the greater part of the Deccan and Southern India was complete. There was complete anarchy south of the Vindhya. The anarchy of Southern India to the south of Kṛṣṇā ended during the second quarter of the century in the establishment of a powerful Hindu dynasty at Vidyā-nagara on the Tuṅga-bhadra near the Pampā Sarovara. The military leaders were Vīra Bukka and his son Harihara. But the civil leader was Mādhavacāryya, with his brothers Śaṅkanācāryya and Bhoga-nātha. Their great object was the re-establishment of the Vedic religion and a *régimé* of sacrifices. All the Vedas were commented upon, Mīmāṃsā works were overhauled, and a complete digest was made of Hindu Law though under the humble name of a commentary on the Parāśara smṛti. The fame of the work spread all over India very rapidly, and Madana-pāla-deva of Kāṣṭhā made full use of it in Madana-pārijata and other digests. In Bengal, too, the digest-maker Mahāmahopādhyāya Śula-

pāṇi, the names of whose twelve works end with the word Viveka, quotes from it at the end of the 14th Century. The influence of Mādhavācāryya and his brother and of the brahmins of Vidyā-nagara, generally, was great on the Hindu Society all over India, and as long as the Kingdom of Vidyā-nagara lasted, the influence of Parāśara Mādhava was supreme.

Thus finishing the survey of the growth of smṛti literature specially in the department of codification, we come to the threshold of the 16th century and the establishment of the Mughul Empire. Let us take a political survey of India at the time. At the extreme south of India the ever-independent kingdoms of Travancore and Cochin were doing their best to help the growth of the Sanskrit literature. On the Malabar coast there were many small kingdoms such as that of Calicut, where the Portuguese had but recently come and showing their teeth. Southern India, south of Kṛṣṇā was dominated by the Kingdom of Vidyā-nagara, now under the powerful Nara-simha dynasty. The Deccan was parcelled into five Muhammadan Kingdoms, Bijapur, Ahmednagar, Golconda, Berar and Bidar of which Bidar was dependent on Bijapur and Berar on Ahmednagar. Two of these kingdoms were ruled by Hindus, converted into Muhammadanism, who were extremely pro-Hindus. Orissa was not only independent, but was carrying on successful military operations not only against Bengal, but also against Golconda. Bengal was ruled by a Sultan who was in his early life a menial servant to a Hindu. Mithilā was entirely in the hands of the Śrotriyas. The Sarajū-pāra country, i.e., the regions to the north of the Sarayū river was independent but parcelled into small chiefships, but in Śāstrik matters they depended entirely on Mithilā. Hindusthan had just

recovered from a great strife between the East and the West, *i.e.*, between Delhi and Jaunpur. The Hindus were pre-dominant in Rajputāna and in Malwa, too, though the latter was nominally ruled by a Muhammadan. The Sultans of Guzarāt were bigotted Muhammadans and great iconoclasts. Sindh was under the rule of Arghuns who were Turks. Small but powerful kingdoms were developing in the Himalayan regions to which the Muhammadans have never been able to penetrate. They, too, encouraged Sanskrit and were bent on codification. Kāsmīr had fallen into Muhammadan hands only about a hundred years before, but strangely enough more than 90 per cent. of the population who were all brahmins were converted into Muhammadanism. Assam was ruled by the Ahoms, one of the Shan tribes of Laos, who were just feeling the influence of Hindu civilisation, three hundred years after their occupation of the country. In Central India, where the Muhammadans rarely ever penetrated, there were numerous petty Hindu Chiefs who often helped the surrounding big Muhammadan kingdoms in consolidating and organizing their power. One of these was Dala-pati Rāya the Chief of Gadh-Mandlā. He had a commanding position in the Nizam Shahi Kingdom of Amednagar. He employed a number of pundits for the codification of Hindu law under the name of *Nṛ-siṃha-prasāda*. Gadh. Mandlā was at that time the home of the Mālavi brahmins. Dala-pati's wife was the famous Durgā-vatī, who so bravely fought against the generals of Akbar, who came from Ujjain to invade her capital. She, too, encouraged codification in order to supplement the work of her husband. She secured the services of one Padma-nābha who compiled the Durgā-vatī Prakāśa in her name. The object of both these compilations was the establishment of Vedic worship along with Vaiṣṇavite practices. Dala-pati was a disciple of the Val-

labha sect, and the name of his Guru was Sūryya-pan-
dita.

In Bengal, the Aṣṭāvimśati Tattva of Raghu-nandan was compiled at this time. Raghu-nandana himself says that one of his 28 Tattvas, namely, the Jyotiṣa-tattva was compiled in the year 1565. The 28 topics treated of by him contained a book on Tāntric initiation, and Raghu-nandana's efforts were to introduce as much of tantra in smṛti, as was consistent with the ideas of Hinduism in those days. He quotes largely from the original tantras, but the area for which he wrote his work was circumscribed to Western Bengal, and that part of it which is north of the now extinct river Sarasvatī; because beyond the Sapta-grāma, the territory, he calls, as the Dakṣiṇa-deśa. Contemporaneously with Raghu-nandana there was in this Dakṣiṇa-deśa a brahmin named Nārāyaṇa Banerji, who compiled another Code of Smṛti entitled *Smṛti-sarvasva* under the patronage of the local Chief Yāḍavendra Chaudhury and his son Yamsī-dhara. Nārāyaṇa's Code shows greater influence of Utkala than that of Raghu-nandana.

The time of Raghu-nandana saw the rise of the Chaitanya sect of Vaiṣṇavism in Bengal. Chaitanya in his travels picked up a young but very learned Dravidian Scholar named Gopāla Bhaṭṭa from the centre of Draviḍa country. Gopāla Bhaṭṭa accepted Chaitanya's religion, came along with him and, settled at his request, at Vṛndāvana. At the command of his lord, he compiled a smṛti work of very great extent for the guidance of the followers of Chaitanya, both in Bengal and outside. In many points it differed from Raghu-nandana, but they cover the same area and are often in conflict. Raghu-nandana makes the fast on the eleventh day of the moon an

absolute one, without any food or drink for 24 hours from sunrise to sunrise, but Gopāla Bhaṭṭa will allow food, being taken before the exact moment the moon enters the eleventh room, and make the fast compulsory only so long as the moon remains in that room.

Akbar was cosmopolitan in his religious and social beliefs. At Fatehpur Sikri, there is a circular room in the midst of which Akbar used to sit on a throne, and on all sides there were seats for eminent professors of various religions, Hindu, Musalman, Christian, Jaina and so on, and he used to hold discourses with them. He used to encourage the Omrahs of his Court to translate big Sanskrit works like the Rāmāyaṇa, the Mahābhārata, the Purāṇas, the Kathā-sarit-Sāgara into Persian.

Under his encouragement Rājā Todāla Malla, his Finance Minister, undertook the compilation of an encyclopaedia of Sanskrit literature, consisting of the *Aṣṭadāśa Vidyās* or the eighteen branches of knowledge. Smṛti being one of the *Vidyās*, there was a number of compilations of Smṛti in its various branches. The names of all works by Todāla Malla end with the word *Saukhyā* "made easy," and the name of the whole work collectively is Todāla nanda.

It may be said to the credit of Bengal that the idea of such an Encyclopaedia originated not with Todāla Malla or Akbar, but with a poor Bengali-brāhmin, Bhuvanānanda Kavi-kuṅkaṇācāryya in the subdivision of Bongong, who seems to have secured the patronage of Sher Shah in this undertaking. His work was entitled *Viśva-dhāra*. Two books of this Encyclopaedia have been found, one in the Dūrbar Library, Nepal, and the other in the India Office

Library. Toḍala Malla had the following Śaukhyas :—
 Avatāra, Saṁāya, Kāla-nirṇaya, Saṁskāra, Ācāra,
 Śuddhi, Varṣa-kṛtya, Vrata, Pratiṣṭhā, Pūjā, Dāna, Śānti,
 Tirtha, Vyavahārā, Prāyaścitta, Karma-vipāka, Ayur-veda,
 Āgama, Adbhuta and Jyotiṣa-saṁhitā.

[N.B.—These names were copied by me in 1911 from the Manuscript Catalogue of the collection of Sanskrit MSS kept at the Bikaner Fort. The collection dates from the time of Anūpa Siṁha, the Rāthora Rājā of Bikaner, one of the Rājput generals of Aurangzeb and himself the patron of a code of Hindu law entitled Anūpa-vilāsa.]

In Akbar's Court there lived a Kāmboja warrior chief, named, Jagannātha whose family had settled at Delhi four generations ago. Jagannātha employed Śūra-Miśra, a pundit, for the purpose of the compilation of a complete code of smṛti under the name of Jagan-nātha-prakāśa. It treats of ten subjects in ten *prabhās*. The composition of the first *prabhā* came to an end in 1598 A.D. Kāmboja is now a Muhammadan country in the North-Western extremity of India, but three hundred years before this time it had a very large Hindu population and many Hindu Chiefs. The ancestors of Jagan-nātha studied the Yajur-veda in its Mādhyandiniya Śākhā. Jagan-nātha's father obtained a son, by practising hard austerities according to directions given in the Vedas, on the banks of the Jumna. The house of Jagan-nātha was situated at Nigama-bodha, a holy spot at Indra-prastha and close to the Joginī-piṭha, and he was proud of his birth as a Kāmboja. He was certainly not a Tibetan; though some Orientalists have interpreted the country of Kāmboja to be Tibet.

It is well known that Sher Shah the great Pathan Emperor of Delhi was killed before the Fort of Kālāñjar in Bundelkhand. His successor reduced the Fort and the country, but could not keep it long. Medinī Malla of the Royal family of Ancient Benares made it independent, he, however, did not belong to the old Candrāditya family, but to a family of inferior social position called Bundela. His great-grandson extended his dominion and founded what is called the Mādhlukara-shāhi dynasty. Vira Siṃha of this family, at the instigation of Prince Salim, killed Abul Fazal and put Akbar to grief. But the needs of a new dynasty of Hindu rulers of Bundelkhand was prominent in the mind of Vira Siṃha. With the help of an eminent pundit, named, Mitra Misra, of an eminently distinguished old family of pundits, Vira Siṃha produced the compilation known as Vira-mitrodaya in which the names of both the patron and the author are included. Vira-mitrodaya is more than a mere smṛti-compilation, as it has made an effort, though feeble, of giving it an Encyclopaedic character. Its prakāśas are the following: Paribhāṣā, Saṃskāra, Ahnikā, Pūjā, Pratiṣṭhā, Rāja-nīti, Vyavahāra, Śuddhi, Śraddha, Tirtha, Dāna, Vrata, Samaya, Śānti, Prāyaścitta, Lakṣaṇa, Bhakti, Mokṣa, Jyotiṣa, Karma-vipāka, Cikitsā, Prakīrṇa. These names have been taken down by me from my notes taken at the Bikaner Library.

There was a small Kingdom in the district, where the Chambal meets the Yamunā. It was ruled by a race of Kṣatriyas who traced their descent not from the Sun or the Moon or the Fire, but from the ancient Ṛṣis of the Vedas. They are called Seṅgaras. Bhagavanta Rāy of this family perhaps dissatisfied with the Vira-mitrodaya, a compilation made by an inferior race of rulers, secured the services of Nīla-kāñṭha, the greatest Hindu jurist of his time, son of

6.4.76 9514

Śaṅkara Bhaṭṭa and the grandson of Nārāyaṇa Bhaṭṭa on whom Akbar, had conferred the title of Jagat-guru. Nīla-kaṇṭha made a complete compilation which is regarded as a standard work of smṛti all over India, except Bengal and Mithilā. Nīla-kaṇṭha's compilation goes beyond ordinary smṛti and includes a book on Rāja-dharma, not exactly a book on politics but very much akin to it. The work collectively goes under the name of Bhagavanta Bhāskara from the name of the patron. Each book is a Mayūkha or a ray issuing from the Bhāskara or the Sun. This Catalogue gives the description of all the Mayūkhās, 12 in number, from Catal. No. 2045 to 2062. Nīla-kaṇṭha's first book, on Saṃskāra, was lost and so Bhagavanta Rāja had it replaced by Nīla-kaṇṭha's son, Śaṅkara, and the work is called not Saṃskāra Mayūkha but Saṃskāra Bhāskara. These two compilations Vira-mitrodaya and Mayūkha were presumably made during the reigns of the Emperors, Jāhangir and Shāh-jāhan. During these reigns however the activity of the Benares Paṇḍitas in this department of work, was intense. Jagat-guru Nārāyaṇa Bhaṭṭa, in Akbar's time, made two compilations, Prayoga-ratna and Dharma-pravṛtti for the domestic and social regulation of the Hindus, one for Northern and the other for Southern India, and also regulated the procedures to be followed in pilgrimages to Gya, Benares and Prayag in the Tristhali-setu. His son, Śaṅkara Bhaṭṭa, wrote a long treatise dealing with those points in smṛti in which there were differences of opinion. His other son, Rāmakṛṣṇa, died early, though not without leaving his mark on the smṛti literature of his time. Rāmakṛṣṇa's sons, however, were very active. Kamalākara wrote the Nirṇaya-sindhū in 1612. He wrote a number of other works, the names of which end with the word Kamalākara, such as, Śūdra-Kamalākara, Śānti-kamalākara, etc. Kamalākara's elder brother Dinākara began a huge work

divided into a large number of books, the names of which ended with two words *Dinakāra* and *Uddyota*, *i.e.* *Dinakara* is the sun, and each work is a ray issuing from that sun. He did not live to finish his work, which was, however, finished by his son *Viśveśvara Bhaṭṭa*, otherwise known as *Gāgā Bhaṭṭa*. The *Dinakaroddyota* has the following books in the *Bik. Lib. list*, namely, *Kāla*, *Samskāra*, *Śuddhi*, *Srāddha*, *Ācāra*, *Vyavahāra*, *Prāyaścitta*, *Pūrta*, *Vrata*, and *Karma-vipāka*. *Gāgā Bhaṭṭa* was a man of phenomenal learning and his works were not confined to *smṛti* alone but extended over other branches of Sanskrit literature also. He, it was who, in 1774 declared, that *Chatrapati Sivāi* was a *Kṣatriya* and so entitled to *Hindu Coronation*.

Kamalākara's son *Ananta* took into his head to refute many of the theories of his father and, with that object in view, he wrote a big compilation called *Rāma-kalpa-druma*, the bulk of his attacks were all directed against his father, *Kamalākara*. The books are called *Kāṇḍas*. They are the following :—

Samaya, *Srāddha*, *Vrata*, *Samskāra*, *Prāyaścitta*, *Śānti*, *Dāna*, *Ācāra*, *Rāja-niti* and *Ūtsarga*.

Nilka-nṭha's son *Samkara* also wrote on *smṛti* and his son *Nila-kaṇṭha* did the same. *Samkara*'s son-in-law, *Mahādeva Dinakara*, well-known amongst the pundits of India as the commentator of the *Bhāṣa-pariccheda* and *Siddhānta Muktaṭvali*, the most popular books on *Hindu logic*, written by a Bengali pundit and a *Banerji*, wrote a variety of works on *smṛti* and left a family behind him which have done the same till recently.

A distinguished student of *Samkara Bhaṭṭa I*, son

of Nārāyaṇa, named Bhaṭṭojī Dikṣita, wrote the *Siddhānta Kaumudī* and his commentary the *Manoramā*, thus giving the last finish to the grammatical school of Pāṇini and by picking up all that was good and sound in the works of Kātyāyana, Patañjali, Vyādi, Bhaṭṭa-hari, Jaya-deva, Vāmana, Maitreya Rakṣita, Jinendra-buddhi and others of that school. But the services of Bhaṭṭojī were very much appreciated amongst the professors of *smṛti* also. He commented on the *Chatur-vimśati-mātā-smṛti* in the form of a digest, and also wrote a number of treatises on it. Ananta, son of Nāga-deva, wrote the *Vidhāna-parijāta* in three *stāvakas* which the Asiatic Society of Bengal is now publishing for the *Bibl. Ind.*

In dealing with Viśveśvara, Ananta, Saṃkara III and Mahādeva Dinakara we have advanced greatly in the reign of Aurangzeb and of his successors. This was also a period of intense activity in this department. In Bengal, Raghunātha Sārva-bhauma of Ulā in the sub-division of Raṇaghat wrote a short but comprehensive work called *Smṛta-vyavasthānava*. Several MSS. of the work are to be found in this catalogue, testifying to its popularity in Bengal. The junior Vācas-pati-misra of Mithila also wrote at this time.

But the greatest *smṛti* compilation of this time was made under the patronage of a King of Kumaon beyond the Mughal Empire. The Kings of Kumaon and Gharwal patronized *purditā* and prepared codes of *smṛti*. During the middle of the 16th Century, Shyām Sāha, King of Gharwal, assisted by Hirāṇya-garbha Bhaṭṭācārya, made a compilation under the name of *Shyāma-Sāha-Dharma-nirṇaya*. Rudra Candra deva, King of Kumaon of the Candra dynasty wrote the *Traivarnika-dharma-nirṇaya* a code on the duties of Brāhmaṇas, Kṣatriyas and Vaiśyas.

He also wrote a variety of other works which will be treated of in their proper places. One of his successors Bājabahādur Candra, a contemporary of Aurangzeb, secured the services of a Mahārāṣṭra Brāhmaṇa named Ananta, son of Apadeva, from the Godāvari country, made him reside at Benares and compiled with his assistance, a complete code of Hindu law, the names of the books of which end with the word Kaustubha. These books share with Nilakaṇṭha's Mayūkhas, the high distinction of being the standard works of law in Middle and Western India.

During the feeble reign of Muhammad Shah, Rājput princes, though many of them were still generals of the Mughul Empire, virtually declared themselves independent. Sewai Jaya-Simha of Jayapura was one of them. He renewed the performance of the ancient Horse-sacrifice, a sure sign that he was independent. If anyone obstructed the horse or caught hold of it, he should be defeated in battle and made dependent, but Jaya-Simha took precious care that the horse does not roam beyond his territories. Jaya-Simha, as a sign of his independence, compiled a work on smṛti, entitled Jaya-Simha-Kalpa-druma, a desire-fulfilling tree planted by Jaya-Simha. Its decisions and judgments are respected all over Rājputāna.

At this time there was a learned pundit at Nadia named Rāma-gopāla Tarka-pañcānana who attempted Codification, each book of which ended with the word Nirṇaya such as Tithi-nirṇaya, Saṃskāra-nirṇaya, etc. The compilation was ready before 1730 A. D. as copies of it were transmitted to France by the Manuscript Collection Department of Dupleix in Chandernagore. Gopāla-pañcānana lived long to help Warren Hastings in the compilation of Vivādārṇava-setu. His family is still in existence.

In the year 1765, the East India Company, by a Sanad from the Emperor of Delhi, obtained the Dewani of Bengal and in 1772 Warren Hastings, Governor of Bengal, wanted to stand forth as Dewan. In that case he was called upon to decide Civil or Dewani cases, but the entire code of Dewani Law of the Hindus was in Sanskrit which no Englishman knew at the time. Warren Hastings brought together eleven of the best panditas of Bengal, two of them from Nadia, one from Howrah, others from different districts and made them prepare a code. The code was named Vivadārnava-setu, a bridge over the ocean of quarrels. It was translated into Persian by a Maulavi who knew Sanskrit. Halhead translated the Persian version into English, the English version is known as Halhead's 'Gentoo Law.' Manuscripts of the Sanskrit work are available all over India. A MS. obtained from the high priest of Rājā Rāṇajit Siṃha, the Lion of the Punjab, has recently been published under the name of Rāṇa-jit-code, as if, Rāṇa-jit prepared a code for the guidance of his courts.

Another smṛti compilation made under the patronage of the British Government was the Vivāda-bhaṅgārnava by the celebrated Jagan-nātha Tarka-pañcānana of Triveni. He was ably assisted by his sons and disciples in the work. Portions of this work have been translated into English by Colebrooke; the whole work has not yet been translated, or, even published. The work goes by various names, Pañcānana code, Buḍi Pañcānana, Vivāda-bhaṅgārnava and so on. For a long time it guided the decisions of the Supreme Court of Bengal and even now it is guiding the decisions of the High Court.

The most recent compilation of smṛti is Kṛtya-ratnākara or, Rāṇa-vīra-ratnākara compiled under the

patronage of Rājā Raṇa-vīra Siṃha, the second Rājā of Kāśmīra. It is a big compilation in which Babu Nilāmbara Mukherji had a hand.

Compilations are still attempted, for instance the late Mahāmahopādhyāya Candra-kānta Tarkālaṅkāra attempted such a compilation, of which only one book was published, namely, the Udvāha-chandrāloka. M. M. Sadāśiva Miśra of Purī has recently written a big work to legalise some of the anomalies created in the Hindu society owing to its intimate contact with the West.

3. COMPREHENSIVE WORKS ON SACRED-LAW. 2114-2230.

There is another class of extensive works on sacred law only. It is very difficult to differentiate the codes from it, in the absence of complete works before us. However, with some misgivings, I have made an attempt to separate the one class from the other. Of the comprehensive works on sacred law alone, not at all dealing with Law of Law Courts, the first in chronological order seems to be Smṛtyartha-sāra by Śrī-dhara so well described by the late lamented Sir R. G. Bhandarkar in one of his manuscript reports. He thinks it to be the earliest of the works of this class, belonging perhaps to the 12th century A.D. Ācāra-dīpa by Nāga-deva is another very old work. One of our Manuscripts is as old as Sam. 1492 = 1486 A.D. The work is much older. It is quoted in all authoritative works of subsequent ages. Kāla-nirṇaya or Nirṇaya-sāra by Vāsu-deva Śārasvatottama, son of Mahēsa and Gaṅgā, was composed under the patronage of a great King, Govinda-rāja. He seems to come between Hemādri 1260 A.D. and Mādhava 1360 A.D. Śūla-pāṇi Mahāmahopādhyāya of Bengal comes next as he quotes Mādhava. He belongs to Rādhiya class of Brāhmanas of Bengal, and belongs to Śāhaḍi Gāin and Bharādvaḥ gotra.

His works are extensively studied in Bengal. He has twelve works, with names ending with the word Viveka. His *Durgotsava-viveka* seems to be the earliest work on the subject. *Ācārādarśa* by Śrī-datta is one of the earliest works of the Maithila School, before Caṇḍeśvara, in the beginning of the fourteenth century. His commentator, Gaurī-pati, explained his work, in 1640 A.D. Gaurī-pati wrote the commentary at Benares and his father is said to have been honoured by Jelaluddin Akbar. *Nityācāra-pradīpa* by Nṛsiṃha Vājapeyī is regarded as authoritative in Orissa. It was composed under the patronage of one of the Gaṅga Kings of the country. His genealogy is given thus :—

Mṛtyuñjaya of the 'Kautsa Gotra, the author of *Śuddhi-muktāvalī*.
 |
 ' Gopī-nātha wrote treatises on both the Schools of *Mīmāṃsā*.
 |
 Jateśa   Nārāyaṇa.
 |
 Nṛ-siṃha.

There are very few works on the *ācāra* of the *Śūdras*. One well-known work on the *Śūdras* was compiled under the patronage of Madana-pāla of Kāśṭhā. It is a comprehensive work. See our Catal. number 1947. Catal. No. 2141 contains another work attributed to Apipāla, son of Dehṛṇapāla, grand-son of Trivikrama and great-grand-son of Makaranda. Soma Miśra was the author and Apipāi his patron. Another work written in the interest of the *Śūdras* (Catal. No. 2151.) is *Śūdrāhnikācāra*, by Bhaṭṭācāryya-cakra-cūḍāmaṇi Śrī-garbha, son of Śrī-dhara Miśra based on a previous work by Keśava Mitra. The palm-leaf MS. dates from 1540 A.D.

Govindārṇava was compiled by Nṛ-siṃha of the Śeṣa family, Gāgā Bhaṭṭa also has a work on the subject, Catal.

No. 2188, Śeṣa Nṛ-siṃha migrated from the Andhra country to Benares, perhaps, in the fifteenth century, shortly after the fall of that country into the hands of the Bāmani Rulers of Bider, and wrote his work under the patronage of Govinda who is described as the Ruler of Benares with his capital at Tāṇḍā on the Ganges. The work treats of six topics of sacred law, namely, Saṃskāra, Āhnika, Śuddhi, Śrāddha, Kāla and Niṣkṛti. .

Syāma Sāha was a king of Gharwal whose father, Māna Sāha, was reigning in 1547 A.D. Shyāma Sāha enlisted the services of a Bengali brahmin, named, Hiranya-garbha Bhaṭṭācāryya and got written an extensive work entitled Syāma-Sāha-dharma-nirṇaya. It treats of the religious ceremonies of the Hindus all the year round and all through their life. Both the Pundit and his patron seem to have been disciples and admirers of a Sannyāsi, named, Śaṃkara, who in his householder stage was Nārāyaṇa Vedānta-vāgīṣa and who lived at the holy city of Benares. Under the patronage of another Sāhi king of Gharwal was written another extensive work of this class by Dāmodara who quotes frequently from Madana-pārijāta and Rūpa-nārāyaṇīya and therefore must have belonged to the 16th century. The two works supplement each other. Another work of this nature is Sāra-saṃgrah by Gorakṣa Śarmā, son of Ānanda pundit. It shows that Buddha was still an object of worship in the sixteenth century. The quotation about Buddha-worship is from Hari-nātha's Smṛti-sāra.

Smṛti-sudhākara by Śaṃkara, a Maithila Paṇḍita, son of Sudhākara, whose name it perpetuates, gives at the outset a few poems like Śūratrāṇa-pañcaka, Rāya-trika, and so on, being panegyries of Akbar, of Todar Mall, of Mithilā, and of the family in which he was born. It

was written at a time when Abhira, Koṅkan, Çedi, and Andhra were already included in the Mughal Empire, i.e., about 1600 A.D.

Sukṛtya-prakāśa was composed at Benares near the temple of Śaṃkaṭā by Jvālā-nātha Miśra who hailed from the Trigartta country or Kāṅgdā, and who was a Sārasvata Brāhmaṇa of the highest respectability belonging to the Vāli denomination.

Ācāra-candrodaya or Mādhava-prakāśa by Maheśa-kavi is the next work. He wrote it at Lahore or Lāhāpura though he was educated at Mithilā. He was patronised by Mādhava, the head of the Utpala clan of Rājputs. Sadānanda-vinoda is a long work of this class by Gauri-pati, son of Dāmodar who is already well known to us from his commentary on Ācārādarsa by Śrī-paṭi.

Sāhāraṇa is a city in the extreme north of India. This is Sāhāraṇapura. There ruled a long line of petty chiefs of the Kauśalya Gotra,—Saha-gilla, Saha-rāja, Rāmu, Vana-vira, Siha-ṅalla, Rūpa-candra and Parmānanda in that city. At the command of the last named, Viśva-nātha, son and disciple of Lakṣmi-dhara, wrote the Paramānanda-mandāra. This work I have ventured to place in the middle of the seventeenth century A.D. because Paramānanda patronized Narkā pundit of Benares who belonged to that period. Dharmādvaita-nirṇaya by Śaṃkara Bhaṭṭa, son of Jagat-guru Nārāyaṇa Bhaṭṭa is a work of the Deccan School. It aims at settling doubtful points of law. For a similar purpose was written Dharma-pradīpa by Śundara Miśra at Benares. He settles doubts even in some points relating to Vedic sacrifices. Catal. numbers 2175 to 2203 are works written by the Bhaṭṭas of Benares, their pupils or their relations. Of this Kamalākar is the most voluminous writer, his Nirṇayasindhu is a standard work on the subject, but his son

Ananta thought that Kamalākar was wrong in his interpretations, in many important points, and so he wrote the Rāma-kalpa-druma to criticise his works. Dinakar and his son Viśeṣvar are well-known names in the history of the Mahārāṣṭra Paṇḍitas of Benares.

Works from No. 2204 to the end of the section are all modern works written in the 17th or the 18th century. Of these Jaya-Siṃha-kalpa-druma was compiled under the patronage of Mahārājā Seai Jaya-Siṃha of Jaya-pura in 1714 A.D. and Gadā-dhara-padhati, in several books, by Gadādhara, the Raja-guru of Orissa. Navya-dharma-pradīpa by Kripārāma, who heads the list of the eleven pundits, who compiled at the order of Warren Hastings, the Vivādārṇava-setu, the Sanskrit original of Halhead's Gentoo Law.

4. ĀHNIKA. 2231-2245.

I will now deal with Smṛti works treating of a single topic only and no topic is regarded by Brāhmaṇas as more important than Āhnika, the daily duties. Under the name āhnika, sadācāra, nitya-karma, and other words of the same import, there are fifteen works from No. 2231-2245 both inclusive. Of these Sadācāra-smṛti by Ānanda Tīrtha, the founder of the Mādhva School of Vaiṣṇavism seems to be the earliest. The next work is Candogāhnikam, the daily duties of the Sāma-vedī Brāhmaṇas, by Śrī-datta of Mithilā who seems to have flourished in the 13th century A.D. The names of the Ācāryas and prava-cana-kāras of Sāma-veda, given in leaf 15 B. of this manuscript, is interesting as showing how extensive was the study of Sāma-veda literature at Mithilā at that time. Paraśu-rāma Pāṭhaka's work on the subject, No. 2237, was compiled under the patronage of the Pratinidhi of Rājā Sahu, grandson of a later Śivāji in 1795 A.D. It was compiled

at Benares. Gaṇa-pati Śarmā, son of Hari-Śaṅkara, wrote a large work named Āhnikā-sarvasva which he abridged in fifty slokas. Catal. No. 2238 represents this abridgment. Kāśi Dikṣit of the 18th century is represented in No. 2240. Viśvā-mitra-kalpa-prayoga-sāra is by Śiva-nārāyaṇa Mālavi who was one of the officers of the Benares Sanskrit College at its foundation in 1791 A.D.

5. MARRIAGE. 2246-2251.

Single Smṛti works on marriage are represented by numbers 2246-2251. They are all modern works and not of much importance. The first work, Number 2246, was compiled in the 68th year of the Illāhi era, founded by Akbar, by Gauriśa Śarmā whose father Dāmodara had Akbar for his patron. He was a Mahārāstra Brāhmaṇa but after Akbar's death he settled at the Pṛthūdaka Tirtha in Kuru-kṣetra.

6. AŚAUKA. 2252-2298.

The sixth heading is Aśauka, from No. 2252 to 2298. The earliest and most authentic work on this subject is attributed to Vijñāneśvara in the eleventh century A.D. It consists of thirty verses. It is variously called Sūtakā-triṃśat-sloki, Aśauka-triṃśat-sloki or simply Triṃśac-chloki or Aśauka-saṃgrāha-triṃśac-chloki. It treats of impurities at birth and death. There are various commentaries on these thirty verses, one by Kavi-maṇḍana called Vivaraṇa-sāroddhāra and another by Bhaṭṭācārya probably a Bengali. Bhaṭṭācārya says, that these thirty verses are a summary of the chapter on 'impurities' of the Mitākṣarā. Both these commentaries seem to be very old as they do not quote the nibandhas.

Vijñāneśvara had an even shorter work called Aśauka-daśaka commented upon by Bhaṭṭojī Dikṣita. There are

three manuscripts of this commentary Nos. 2262-64 in this catalogue. Another commentary by Harihara is No. 2265.

Hāra-latā by Aniruddha Bhaṭṭa, the Guru of the Sena kings, is a comprehensive work on religious and social law of Bengal. The Śuddhi portion of it is to be found in 2266. Rudra-dhara, son of Lakṣmi-dhara, wrote a work on this subject entitled Śuddhi-viveka, it is an authoritative work in the Mithila School. Another book entitled Śuddhi-vicāra belongs also to the same School by Rudra-dhara. But this Rudra-dhara is to be differentiated from the preceding Rudra-dhara. This Rudra-dhara has the title of Mahā-mahopādhyāya. The same school has another work Śuddhi-nirṇaya by Keśava Miśra, grandson of Vācaspati Miśra of Mithilā. Kālidasa's Śuddhi-candrikā extends to twenty six verses but it has a long commentary by an unknown author. The author seems to be a Uriya, he is called Rāja-panḍita. Catal. Nos. 2276-2277 represent Śuddhi-vyavasthā-saṃkalpa by Cintāmaṇi Nyāya-vāgiśa Bhaṭṭācārya who seems to have written a comprehensive work on smṛti. Aśauca-kāṇḍaṃ, 2278, belongs to the Mahārāṣṭra School, the author is Gaḡabhaṭṭa the well-known pundit in the 17th century, who made Chatra-pati Śivāji, a Kṣtriya, and crowned him as an independent sovereign. The next work is by Bhāskara composed in 1696. Jaya-deva's Aśauca-dīdhiti is also a modern work of the same school with Aśauca-nirṇaya by Koneri Bhaṭṭa. Of the Bengal School we have Aśauca-saṃgraha by Madhu-sūdan Vācaspati copied in Śaka 1706=1784 A.D. This Madhusūdana was perhaps employed in the Sanskrit College, Calcutta at its foundation in 1824. He was a Chatterjī. Pañcānana Bhaṭṭācārya's Aśauca-nirṇaya is another work of the Bengal School. Nāgoji Bhaṭṭa of Benares, who wrote books on all subjects, is not likely to keep Aśauca untouched. His work on this subject is Aśauca-nirṇaya-

saṃgraha. At the end of the Manuscript there are 19 Kārikās, the second of which is quoted from a work entitled Śaḍaṣīti-mata. The rest of the works under this head are more modern still, belonging to Bengal and Mahārāṣṭra Schools; of these Śuddhi-tatva-kārikā by Hari-nārāyaṇa Śarmā and Śuddhi-kārikā by Rāma-bhadra Nyāyālaṃkāra seem to be pirated rescensions of a work of the same name by the well-known Nārāyaṇa Banerji of Khānākula Kṛṣṇa-nagara in the district of Hughly.

7. ŚRĀDDHA. 2299-2372.

The next heading is Śrāddha, from 2299 to 2372. The earliest work is Śrāddha-dīpaka attributed to Nārada (2299). The whole work is in verse, in colophons it is often called Īśvara-śrāddha-dīpaka. It says that Brahmā first taught all about Śrāddha for the benefit of Brāhmaṇas and Nārada compiled his teachings in the form of a book. Is it regarded as a part of the Nārada-smṛti?

The oldest of the Śrāddha works seems to belong to the Maithila School of which Sugati-sopānaṃ by Gaṇeśvara Maṃtri during the reign of the Kārṇāṭaki Kings of Mithilā, was composed. The oldest manuscript belongs to the year 1340. Śrī-datta's Piṭṛ-bhakti belongs also to the same school but written for the benefit of the professors of White Yayur-veda alone. Śrāddha-pradīpa by Pradumna Śarmā belongs to the Sylhet School. This School, like the Deccanese, used to offer Śrāddha to living Brāhmaṇas and not to their effigies in kuśa-grass. Śrāddha-paddhati by Agnicit Nara-siṃha written during the rule of the Gaṅgas belongs to the Orissa School. The author seems to supplement the work of Śaṃbhū-kara who performed the Vājapeya sacrifice, and consecrated a fire altar. Svarga-sopāna-paddhati by Kṛṣṇa-datta, son of Brahma-datta, who kept the household fire, seems to be part of a comprehensive work on

religious duties, entitled *Karma-kaumudī*. The author's *Dāna-nirṇaya* was composed in 1493 A.D., *Pitr-bhakti-taraṅginī* is by *Vācas-pati Miśra*, written under the patronage of King *Rāma-bhadra* of *Mithilā* by the end of the 15th century. One of the subsidiary ceremonies of a *śrāddha* on the eleventh day of death, is the *Vṛṣotsarga*, i.e. letting loose a bull, branded with red-hot iron, with four cows. But in the case of a woman, dying before her husband and leaving children, there is no branding and no bull, but a milch cow is marked with sandal-paste and let loose. This is called *Candana-dhenu-dāna*. Numbers 2309 and 2310 treat of this ceremony. Catal. No. 2315 is a curious work by *Nārāyaṇa Bhaṭṭa*, on whom Akbar conferred the title of *Jagat-guru* both for his learning and his piety. He is said to have put an end to a draught extending over 12 years by his devotion to his *Iṣṭa-devatā*, *Rāma*. The work is the *śrāddha* of a living man. If a man has no progeny he can perform his own *śrāddha* while living. *Jagat-guru*'s nephew *Raghu-nātha Bhaṭṭa* wrote a comprehensive work on *śrāddha* entitled *Śrāddha-paddhati*. He also wrote a polemical work on the point whether a man, with his father living, is entitled to perform *śrāddha* of his ancestors and the decision is in the affirmative. *Kṛṣṇa* of the *Śeṣa* family wrote 14 *Kārikās* on *śrāddha* and *Rāma-pañḍita*, his grandson's grandson, wrote a commentary on them. This work is represented by three manuscripts 2318 to 20 in this Catalogue. The same *Kārikās* are sometimes attributed to *Anantadeva* and they are commented upon by *Bhaṭṭoji Dikṣita*. *Śrāddha-prakāśa* is a comprehensive work on the subject by *Indra-datta* who was a good grammarian also. Catal. No. 2324 is a short work in 56 *ślokaś* of the *grādhārā* metre by an anonymous writer. The well-known *Kamalākara Bhaṭṭa*, grandson of *Nārāyaṇa Bhaṭṭa*, after writing many treatises on *śrāddha*, emancipation of ghosts,

Nārāyaṇa-vaḷi and the burning of the effigies made of kuṣa grass, speaks of a curious form of śrāddha in which three cakes made of barley, rice and sesamum are to be offered for the souls of those who, dying in an unclean condition, become ghosts and trouble their neighbours. This is called Tri-piṇḍi śrāddha. Catal. No. 2367. by Vaidya-nātha, 2368 from the Dālbhya smṛti, 2369 by Maṇi-rāma Dikṣit, 2370, 2371 and 2372 anonymous and 2371A by Kāma-deva treat of the same subject. Śrāddha-ratnāvali, 2326, by Viśva-nātha Agnihotrī, minister of Vjra Siṃha, who is described as the lord of Matsya and other countries, most likely a Rājā of Jaya-pura, treats of many interesting subjects. One of them is the funeral and śrāddha ceremony of Sannyāsis, who under the title of Giri, Purī, Bhārati, etc., profess themselves to be the followers of Śaṅkarācārya but are really bad Tāntrikas and bad Sannyāsins, altogether innocent of the rules of the four castes and stages of life. When these die their dead bodies are to be buried under the ground or to be thrown into the Ganges. They are not entitled to the śrāddha of the Yatis who belong to the fourth stage of a Brāhmaṇa's life. They are fallen people, out-castes; for their benefit there is only one ceremony, namely, Nārāyaṇa-vaḷi. Then comes the funeral rights and śrāddha of the Nānaka-pañthis. They also are a fallen people and for them Nārāyaṇa-vaḷi is the only ceremony. The four Vaiṣṇava sects receive better treatment, from this author, because they nominally respect the rules of castes and stages. No. 2327 is an anonymous work entitled Śrāddha-karma-nidhi and not o vidhi. The author makes his obeisance to Dinakara, he seems to be Dinakara's son, Viśveśvara. Another comprehensive work on śrāddha is (2328) Śrāddha-kalpa-lata by Vināyaka Paṇḍita, usually called Nanda Paṇḍita of the Dharmādhikārin family of Benares. It was written under the patronage of Pāramānanda, petty chief

of Sāhāraṇa-pura. (See Supra.) The author's commentary on the Viṣṇu-smṛti was written in Sam, 1679=1623 A.D. Śrāddha-sāgara (2329) is by Nārāyaṇa Bhaṭṭa Āraḍe. Śaṇ-ṇavati-śrāddha-prayoga (2330) by Śivā, son of Govinda Chaudhuri and therefore brother of Nila-kaṇṭha, the commentator of the Mahābhārata, treats of 96 different kinds of Śrāddhas. These and Śrāddhendu (2331) most likely by Nāgojī Bhaṭṭa are all modern works of the Mahārāṣṭra School. (atal. No. 2332 contains two manuscripts, one old and the other fresh, treating of the funeral rights when death occurs at Kāśi. Kāśi-nātha Dikṣit's Śrāddha-nirṇaya-dīpikā is represented in No. 2336. Preta-mañjarī by Chotū Miśra treats in two parts of the first annual śrāddha and of the śrāddha on the eleventh day after death. Pitr-saṃhitā (2346) contains the Vedic mantras used in a śrāddha. On return from a pilgrimage a śrāddha is generally performed, called Tirtha-śrāddha. No. 2353 gives the liturgy of this śrāddha. In every parva day, i.e. new and full moon, it is enjoined that a Brāhmaṇa should perform a śrāddha in honour of three of his paternal and three of his maternal ancestors. This is called pārvaṇa śrāddha. It is absolutely compulsory on the new moon day of the month of Āśvina. The pārvaṇa śrāddha is represented in 2354 and 2355. If a man dies on a new moon his annual śrāddha is to be performed in accordance to pārvaṇa śrāddha rites, omitting the three maternal ancestors only. No. 2358 gives the liturgy of annual śrāddha of people dying on other days than the new moon. The anonymous work represented in 2359 named padā-śrāddha-vidhi treats of a form of śrāddha to be performed four times in four years. The Brāhmaṇa's seat in the first year is to be made of the plank of pippala tree, in the second, of the black berry tree, in the third, of the fig tree and in the fourth, of the palāśa tree. On the new moon day in the month of Āśvin the Pitr̥s or manes come to this

world and are anxious to go back, but the road is dark, so lights are to be given to them. This is called *Dīpaka-śrāddha*. Sometimes for the emancipation of ancestors rotting in hell for their sins, funeral cakes are to be offered at the hoof of Nila, probably, a Nilgai.

8. VYAVAHĀRA OR CIVIL LAW. 2373-2391.

The earliest work in this section is *Dāya-vibhāga* by *Yoga-mūrtti* who quotes only metrical *smṛti* works and none of the *nibandhas*. Then comes the *Dāya-bhāga* by *Jimūta-vāhana* with its commentaries by *Śrī Kṛṣṇa Tarkālaṅkāra*, and *Acyuta Cakravartī*. Then comes a compendium by *Śrī Kṛṣṇa* entitled [*Dāya*]-*Krama-saṁgraha*. *Jagan-nātha Miśra* wrote a work on *smṛti*. Its civil law section is represented in 2381. The *Mahārāṣṭra* School of the division of property, among sons and heirs is represented in 2382, *Vibhāga-tatva-ścāra*, by *Rāma-kṛṣṇa*, son of the *Jagat-guru*, and in 2384 by *Nila-kaṇṭha*, entitled *Vyavahāra-tatvaṁ*, distinct from his *Mayūkhas*. *Sāpiṇḍya-kalpalatikā* by *Śadā-sīva*, son of *Śrī-pati*, son of *Nila-kaṇṭha* of *Devālaya-pura* in 23 verses is commented upon by *Nārāyaṇa Deva*, son of *Rāma-kṛṣṇa Deva*. It gives a list of kindreds who participate in the same funeral cake. Both the text and the commentary are represented in No. 2385. *Naya-sāstra* or *Jurisprudence*, 2386, appears to have been written at Kumaon a little before *Bāja bahādura Candra*, say, in the middle of the 17th Century. A work on adoption entitled *Datta-siddhānta-mañjari* written by *Bāla-kṛṣṇa Śarmā*, son of *paṇḍita Deva-bhadra Dikṣita*, who was a disciple of *Advaitānanda*, is to be found in 2387. *Vyavasthā-saṁgraha*, 2388, by *Jagan-nātha Tarka-pañcānana* deals with the right of pre-emption and other topics. *Svattva-ścāra-rāhasyaṁ* is an argumentative work on the definition of ownership of property. No. 2391, supports

the adoption of a child not of the same lineage when it is a family usage.

9. DĀNA. GIFTS 2392-2425.

The first work is on the merits of the gift of manuscripts of purāṇas. Then come the formulae of making gifts, by Candēśvara, in early 14th century; by Vidyapati in early 15th century and an anonymous work still more modern. Dāna-pāñji, 2396, by Ratnākara Thakkura is a summary of Dāna-sāgar either by Vallāla Sena or by Kama-deva. Dāna-paddhati, 2397, is by Rūpa-narāyaṇa, probably King of Mithilā, at the end of the 15th century. Yogisvara's Dāna-vākya-samuccaya seems to be an older work than the previous ones dealing with the gift of effigies of kine made of molasses, ghee, water, oil, milk, honey, sugar, curds, salt and other substances, of cows with golden horns, of cows with two faces that is, just at the time of calving. Dāna-nirṇaya by Śrī-Kṛṣṇa Datta was written in 1493 A.D. Dāna-pāñji by Sūryyakara (2400) was written under the patronage of Nava-rāja, son of Deva-siṃha, of the Droṇa family, who are said to have been a Sārva-bhauma, an Imperial dynasty, sitting on an Imperial throne. Dāna-dipāvali was written by Yogisvara under the patronage of Gajapati Niḥśaṅka Bhānu of Orissa. It treats of all great gifts. Some of these gifts are gold or silver of the weight of the donor, gift of the golden egg, gift of the universe, gift of thousand cows, atting the Kāmā-dhenu i.e. giving anything anybody wants, gift of a charriot with a golden horse, gift of charriot with a golden elephant, gift of land cultivated with five plough-shares, gift of the earth, gift of a whole universe, gift of the wishing-creepor, gift of the seven oceans, gift of a jewelled cow, gift of a water pot, gift of hills of paddy, gifts of cows made with molasses, paddy etc. From 2402 to 2420 deal with great gifts like those given

above. But some of these works are written by well-known authors like, Nārāyaṇa Bhaṭṭa, Bhaṭṭa Divākara, Premanidhi Śarmā of Kumaon, Kamalākar, Bhaṭṭoji Dikṣita and others. No. 2421 treats of the gift of the Śālagrāma śilā. No. 2422 deals with gift of polar mountain, Meru, made of food stuffs. No. 2423 gives the process of making gifts of lands, houses, homesteads, monasteries and public inns. No. 2424 deals with the gift of a pot-ful of water to Brāhmaṇas and the last one, with the gift of a bedding.

10. TĪRTHAS OR PLACES OF PILGRIMAGE. 2425A-2463.

The purāṇas abound with the mythical descriptions of places of pilgrimage all over India. Some God at some period of the world's existence made a place holy, and the purāṇas record the mythology of the place and speak of the method of conducting pilgrimages in them. We hear very little of these places of pilgrimage either in the aphoristic gṛhya and dharma sūtras or in metrical works of smṛti. They are all mentioned in either purāṇas or in tantras. The nibandha-kāras speak of them with great respect and many have separate books assigned to them. So the tīrthas come within the purview of smṛtis from the purāṇas. But there is much genuine history hidden in the mythology of these tīrthas.

The first work mentioned in this section is Ekāmra-candrikā, being a description of the holy places in Bhuvaneśvara, which being in the neighbourhood of ancient Toṣali, the capital of the Kalinga country, is one of the most ancient historical cities in India. Toṣali was the capital of the Rājās of Kalinga in the Mahābhārata; it was most likely conquered by Nandī-varḍhana of the Śiśu-nāga dynasty of Magadh. It regained its independence and was reconquered by Aśoka. The Dhauli or Toṣali inscription on a rock, three miles to the

south of Bhuvaneśvara 'as the crow flies' used to be read to the people of Toṣali in the month of Śrāvaṇa. On the fall of Aśoka's Empire it regained its independence under the Khārayeḷas. Even in the seventh and eight centuries A.D. it was the capital of Kalinga. The Keśaris erected some of the big temples at Bhuvaneśvara, the biggest, that of Bhuvaneśvara himself by Lalāṭendu Keśari. The Keśaris were replaced by the Gaṅga Kings who built the temple of Jagan-nātha at Puri as the pillar of their victory. From that time the importance of Bhuvaneśvara began to diminish. It is called the Ekāmra-kṣetra because like the Śiva-Kāncī, the holy place was under a big mango tree.

King Puruṣottama Gaja-pati, son of Kapilendra Deva, the founder of the Gaja-pati dynasty of Orissa, wrote a book on the merits of Puri as a place of pilgrimage. In accordance with the prevailing notions of his time, he speaks of Puri, not as a place for practising austerities, but as a place for sensual enjoyments. It has been published by Mahāmahopādhāya Sadāśiva Miśra of Puri.

Puruṣottama's successor was Pratāpa Rudra. Under his patronage, Rāma-Kṛṣṇa compiled a comprehensive smṛti work under the title of Pratāpa-mārtanḍa and was daubed by the Raja's guru, as paṇḍita-śiromaṇi. Tirtha-ratna-kara may be a part of Pratāpa-mārtanḍa. He also wrote a work on Prayāga. This was in the beginning of the 16th Century. In the middle of the same century, there lived in Bengal, a great man, Vidyā-nivāsa, the son of Kāśi-nātha Vidyā-vācaspati, greatly respected by Todar Mall and Māna-Simha, Viceroys of Akbar in Bengal. Vidyā-nivāsa wrote a work on the twelve festivals of the twelve months of the year, connected with the image of Jagan-nātha at Puri, under the name of Āvādaśa-yātrā-proyaga-pramāṇam.

Other ceremonies he refers to Prayoga-paddhati, perhaps a work by himself. All these works belong to the fifteenth or sixteenth centuries and are written for the benefit of the people of Eastern India to whom Puri was the only place of pilgrimage, free from the exactions and oppressions of the Muhammadan rulers. A Mahārāṣṭra Brahmana contemporary of Vidyā-nivāsa, Jagat-guru Nārāyaṇa Bhaṭṭa wrote his 'Tristhali-setu' dealing with Benares, Prayāga and Gayā as places of pilgrimage. Bhaṭṭoji Dīkṣita made an abridgment of this work.

In the 13th century, in the first onrush of the Muhammadan conquest owing to the fanatical zeal of the Afghans for iconoclasm, the western tirthas were all abandoned. Places like Kuru-kṣetra, Mathurā, Vṛndāvana and Ayodhyā became literally covered with jungles. In the 15th and 16th centuries, however, the zeal of Hindu reformers renovated these places, and the *uddhāra* or renovation of these places is one of the most glorious chapters of Hindu history during the Muhammadan period. Kuru-kṣetra was revived in the reign of Akbar. Sturdy archæologists, with the purāṇas and mātmyas, in their hands, went through the jungles and identified places celebrated in the Mahābhārata and the purāṇas. At the first revival, Hindu princes and potentates assembled at Kuru-kṣetra and performed all the ceremonies pertaining to that holy place. They were entertained by dramatic performances based on the Mahābhārata, by Lakṣmana Maṇikya, Rājā of Noakhāli with the help of his court paṇḍitas who were Maithila brahmins settled in his kingdom. Number 2439, Kuru-kṣetra-ratnākara by Mahāmahopādhyāya Śaṅkara who went from his native place, Mithilā, on pilgrimage and wrote a work on the holy spots in Kuru-kṣetra. The Maithila Śaṅkar came shortly after

Akbar. In the reign of Shah Jehan there lived at Benares a very learned Sannyasī named Vidyā-nidhi on whom Shah Jehan conferred the title of Sarva-vidyā-nidhāna kavindrācārya-sarasvatī and who had a very good library of manuscripts. One of these manuscripts, entitled Tirtha-māhātmya, is described under No. 2440. It gives a comprehensive list of tīrthas and of worship to be conducted there. Gokula Deva's Tirtha-kalpa-latā is a short work of the same nature. So is also Tirthendu-śekhara by Nāgoji Bhaṭṭa. Nos. 2443 and 2445 to 2456 deal with Kāśī alone. No. 2457 deals with Gaya and 2458 with Prayāga. Numbers 2459-60 are copies of a printed work on Kāma-rūpa. The work was printed by a minister of the Āssam king some time before the British conquest of the country. Number 2461, describes the merits of a dip in the Gotamī-tīrtha at the mouth of the Godāvari. Kīrti-candrodaya by Cūhaḍa Malla is a comprehensive work on smṛti. Cūhaḍa was himself a Sūdra, his book on civil law was found in Kāsmīra by Bühler. The present manuscript deals with places of pilgrimage such as, Gaya, Puṣkara, Mathura Ujjayinī, Narmadā, Ku-amraka, Sūkara, Kokā-mukṭa, Mandara, Śāla-grama, Dvārkā, Lohārgala, Kedāra, Kuru-kṣetra and Prthūdaka.

II. CONSECRATION AND DEDICATION. 2464-2526.

The first work in this section is Pratiṣṭhā-tilaka, 2464, an interlocution between Nārada and Īśvara. It deals with the consecration of every part of the temple building and of the images, the pillars, the gates, the flagstaff, the sanctum, the altar, the fire pit, the yonī, the homestead land, the water, the different deities and different parts of the temple and so on. The process of consecration is given in right vedic fashion. It is written in the interest of those professing the Mādhyandīnī Śākhā of

of the White Yayur-veda. The date of this work is difficult to settle but it must precede the 10th century for reasons given in the next two numbers. *Pratiṣṭhā-paddhati*, (2465) is by a disciple of Kumāra Śiva, who was something like a guru to Mūla-rāja, the founder of the Cālūkyā family in Gujarat. Kumāra Śiva belonged to the Matta-mayūra-vaṃśa of Rāṇi-pattra in Mālava. These Yogīs, had the word Śiva at the end of their names, and they were great temple builders and writers of *Samhitās* in śloka metre. This work treats of the consecration of temples, reconsecration of dilapidated temples and consecration of images and phallic emblems. The manuscript is dated 1090 A.D. *Pratiṣṭhā-Lakṣmaṇa* by Vairocana who was a disciple of Isāna Śiva of the same Matta-mayūra-vaṃśa. Isāna Śiva was the guru of Rājā Nirbhaya, perhaps an early chief of the Deva-giri Yādavas. Vairocana himself was the son of Dvāra-natha, a king, and grandson of Gopāla, also a king. He bases his work on what is spoken by Śiva as in No. 2464, and on the work of his predecessors among whom he names, *Sundara* and *Śrī-kaṇṭha*.

The most authentic of the works on consecration, respected by all orthodox Hindus, is variously named *Sarva-deva-pratiṣṭhā-paddhati* or *Trivikramī* or *Ācārya-candrikā*, No. 2469. The author appears to have been an inhabitant of Bengal settled at *Vṛddha-Valabhi* in the Gauḍa country. *Bhava-deva*, Bengal's earliest law-giver or *smṛti*-writer is often termed *Bāla-Valabhi-bhujaṅga*. *Vṛddha-Valabhi* must be close to *Bāla-Valabhi*. *Trivikrama*, however, did not belong to the five gotras of Bengal brāhmins because he describes himself as belonging to the *Āṅgira* gotra. He gives the names of several of his ancestors. It is a comprehensive work on dedication and consecration of temples, images, tanks, etc.

These four are the old works in this collection going back to the period before the Muhamṡadan conquest. The rest of the works are comparatively modern belonging to 17th and 18th centuries.

Kṛṣṇa-Jadyā bases his work on Utsarga-raja-dīdhiti by Jagat-guru Nārāyaṇa and on Kaustubha. It was composed in Śaka 1787=1865 A.D. Prayoga-katna-māla by Vāsu-deva, Pratiṣṡhā-mañjari by Ananta-deva, the work by Divākara all take even Kamalākara, (1612 A.D.) as their authority. Nos. 2474-2476 speak of the consecration of five temples in a compound. The principle deity being given the central position and the others at the corners. The deities are Gaṇesa, Sūrya, Viṣṇu, Durgā and Śiva. The central place may be given to any one of these according to the feeling of devotion of the consecrator. Pratiṣṡhendu by Tyrambaka Bhaṡṡa Māṡhe was composed in Śaka 1768=1846 A.D. in the capital of Raja Sahu. The author himself was a Citpavana brahmaṇa belonging to the same denomination as the Peswās. Another Citpavana paṇṡita, Saṃkara Dhāre wrote the work in No. 2478. No. 2479 treats of the consecration of the images of Rāma, the images might be either movable or immovable, it is composed by Gopāla Vyāsa a Śaṡsvata brahmaṇa from the Punjab.

It seems that the colony of Deccani Brahmanas, who settled at Benares in the 16th century with Bhaṡṡa Nārāyaṇa as their chief, did much in encouraging and organising the consecration of temples and images, Bhaṡṡa Nārāyaṇa's own family taking the lead. The consecration extended to tanks and other reservoirs of water, wells, gardens, forests and even of single trees.

12. PRĀYAŚCITTA, OR, ATONEMENT FOR SINS.
2527-2551A.

In the Vedas *prāyaścitta* generally meant rectification of the defects in the performance of sacrifices, like the sewing of a torn piece of cloth. Gradually it came to mean atonement for sins, by which the sinner is restored to society.

I need not repeat that *prāyaścitta* is one of the topics elaborately dealt with in codes of *smṛti* and in comprehensive works of sacred law. Of the independent works on *prāyaścitta* there are many of which a few are to be found in this collection. *Prāyaścittas* in ancient times really meant penances, consisting of fasts for days, weeks and months together. But later on, these fasts were commuted to gifts of cows and later on still, the cows were valued at four annas each. The first manuscript is on *Cāndrāyana*. Taking the ordinary food to be fifteen morsels, one morsel was diminished every day, till, on the new moon day, there was no food, then one morsel was added every day, till, a full meal of fifteen morsels was taken on the full moon day. But it has now come to the payment of five rupees ten annas. The second work, 2528, quotes *Vācas-pati* Misra of *Mithilā* but does not quote *Raghu-nandana* though the author is a Bengali. The author must, therefore, come between these two writers. The authors of 2529 and 2530 both seem to be Maithilas. That of 2531 is *Cintā-manī Nyāya-vāgiśa Bhaṭṭācāryya* whose *Smṛti-vyavasthā*, a comprehensive work, has been treated of before. To the Marathā colony of Benares we owe Nos. 2532 to 2536. No. 2537 is attributed to *Pratāpa-Siṃha*, the *rājā* of *Jaya-pura*. It treats of the incorporation of the *Vrātyas*, i.e. out-castes into society. No. 2539, *Prāyaścitta-mañjarī* is by *Bapoo Bhaṭṭa* who hailed from *Konkana*, and was an inhabitant of *Rāya-pura*, the capital of *Śivāji*. *Kāśi-nātha Upādhyāya* of Benares

gives in 2540 the process by which a sinner is to get the opinion of the pundits for the atonement of his sins. The sinner is not to communicate direct with the body of pundits, but must have an intermediary, appointed by the pundits, to whom he should divulge his sin. The intermediary is to bring books, open them and place them before the pundits. The pundits should then consult among themselves and give their verdict. The verdict is written down by the intermediary and made over to the sinner for a fee, which is distributed amongst the pundits concerned. Rādhāmohana Gosvāmī of Sānti-pura in Bengal, a friend of Colebrooke, wrote a work on *prāyaścitta* which is to be found in 2541. There is no sin for which a *prāyaścitta* cannot be given, but the fruitful source of income of the pundits was the sin of killing a cow. And a MS. in the present collection gives direction how the opinion of the pundits for the atonement of this sin is to be drafted.

13. KARMA-VIPĀKA. 2552-2573.

Karma-Vipāka or fruition of good or bad deeds done in one life, in another. This is purely a subject of Hindu culture because Hindus are the only people who believe in the infinite succession of births and deaths. If an act does not fructify in a man's present life, they believe, it will fructify in another, so they have prepared a register of these deeds and their consequences in future life. We do not hear of Karma-vipāka in the Vedas, but they are very much in evidence in the *pañcāṅga* period. The works on which the present section is based are called interlocutions, between Bharata and Śakuntalā, between Bhṛgu, Bharata and Śakuntalā, between Sūrya and Aruṇa, between Nārada and Ambariṣa, between Brahmā and Nārāyaṇa and so on. But the most popular work on this subject is by Śātātapa. The oldest work by a human

author is Sāra-saṃgraha-karma-vipāka by the son of Kanhāra, a Nāgar brāhmaṇa in Gujarat based on a previous work by Mūlaji-nṛpati. The work was composed in 1484 A.D. One of the most popular nibandhas on the subject is 'Smṛti-mahārṇava' by Viśveśvar Bhaṭṭa, under the patronage of Māndhātā, son of the well-known Madana-pāla, rājā of Kāśṭhā, which Dr. Jolly in his lectures identified with Dig-nagṛ in the Bharata-pura territory. Nīla-kantha's son Śaṃkara wrote an extensive work on the subject in the middle of 17th century. A little earlier was written Karma-vipāka by Dīna-kara, grandson of the Jagat-guru. At the end of the century Anūpa Siṃha, Rājā of Bikaner, compiled another extensive work on the subject under the title of Karma-vipāka-candrikā probably with the help of Nāgōji Bhaṭṭa. The manuscript seems to be the draft of the author, because it has so many corrections, emendations, additional slips and scorings through. It contains a long genealogy of Anūpa Siṃha, from the sun, through the kings of Kanauj, Jodhpur and Bikaner to himself.

14. ŚĀNTI. 2574-2633.

Śānti is propitiation of offended deities mainly astrological deities. The oldest work in this section is Ugraratha Śānti No. 2574. Ugraratha is the name of the death-deity when it happens in the sixtieth year of a man's life. He is very terrible and any one desirous of avoiding his jaws must propitiate him. The work is a Śaiva one and it is based on Śaunaka, that is, on the Atharva-veda. Māhārājā Sir Candra Samsher Jang Bahādur Rājā performed the Śānti in the year 1922 when he entered his sixtieth year. Śaṣṭi-pūrti-sānti (2575) is to be performed on the completion of the sixtieth year. Death in the 70th year is called Bhīma-rātha, he is to be propitiated at the entry of the 70th year of a man's life.

Adbhuta-sāgara by Vallāla Sena, the best known Sena king of Bengal, was left unfinished by its author but was finished by his son Lakṣmaṇa Sena. The paṇḍita who assisted him in the completion of the work seems to be Śrī-nivāsa. It treats of the propitiation of deities in portents and omens. An abstract of this work by Paṇḍita-rāja Śrī-pati of Mithilā is found in No. 2578. No. 2580, Adbhuta-sāra-saṃgraha, is by Nava-dvipa, a scion of the Nityānanda family of Khardā, near Calcutta. Bidhan-mālā by Nṛ-siṃha Bhaṭṭa and its commentary, probably, by Viśva-nātha son of Hari was composed in Virāṭa-nagara in the Jaya-pura territory, Śānti-sāra by the well-known Dinakara Bhaṭṭa, Śānti-Sarvasva by Śiva-narāyaṇa, Śānti-kalpa-dipika, Śānti-ratna by Kamalākara Bhaṭṭa, Nakṣatra-kaṣṭhavalī by Bhaṭṭoji Dikṣita, are some of the works written in the 17th century. They treat of propitiation of pestilence, plague, possession by ghosts, fever, pests and so forth. Daśa-mukha-koṭi-homa-prayoga and Dasa-koṭi-homa-paddhati, No. 2602 and 2603 are written by Deva-bhadra, belonging to the well-known Pāṭhaka family of Benares who hailed from Nāgara in Gujarat, at the request of Bala-bhadra the rāja of Benares, the immediate predecessor of Chait Simha. These homas, are for the propitiation of planetary deities. The Ajuta homa or throwing into the fire ten thousand burnt offerings is the prakṛti or the original form of this sacrifice, it has two modifications, one of 100,000 and the other of 10,000,000 offerings. Propitiations used to be offered when a building was commenced, when the foundation stone was laid, when a well was dug, when a child was born in the asterism of Jyēṣṭha, when a girl first menstruated in an inauspicious moment, when a cow calved, when a child was born in the asterism of Aśleṣā, when there was any decease whatsoever, when there was an eclipse, when a child was born in the asterism of

Mūlā, when a pigeon or an owl fell on the roof of a house, when a man was under the influence of an inauspicious planet, when a woman suffered from menstrual pains, or when birth took place in the second, seventh and twelfth day of the moon.

15. JYOTIṢA AS APPLIED TO SMṚTI. 2634-2827.

This section treats of elementary principles of Jyotiṣa as applied to Smṛti. This Jyotiṣa is to be differentiated from Astronomy, Astrology, and Horoscopy, the three recognised divisions of Jyotiṣa. The works described in Nos. 2634 to 2638 are attributed to Vaśiṣṭha, Garga and Vṛhaspati, they point out the auspicious moments for religious ceremonies. Then come the Vivāha-pāṭala of the Cūḍāratna of Varāha-mihira and its revision by Bhoja Deva, the King of Mālava. Next is Śuddhi-dīpikā, a work of Bengal School, by Śrī-nivāsa of the Mahintā gai of the Rāḍiṃya brāhmaṇas of Bengal. One of Śrī-nivāsa's works entitled Gaṇita-cintāmaṇi was composed in 1158 A.D. The dīpika has many commentaries, one by Govindānanda was composed in early 16th century. Another by Kṛṣṇānanda, perhaps later in the same century. Then come Karma-prakāśa by Śrī-nātha perhaps a little earlier.

• Tithi-viveka by Padma-nābha Upādhyāya forming a part of Kāla-viveka by Yogīśvara seems to be a much older work. Yogīśvara and Padma-nābha seem to have flourished at Benares, before the Muhammadan conquest and written works on Jyotiṣa as applied to smṛti in collaboration. They quote only old ṛṣis and none of the commentators or code-makers. Jīmūta-vāhana comes next, he has a complete code entitled Dharma-ratna of which one book is Kāla-viveka, on Jyotiṣa as applied to smṛti. He must have flourished at the end of the eleventh century,

as the work has been published in Bibl. Ind. with a preface discussing his chronology, we need not go into it again. Tri-vikrama wrote hundred verses about Jyotiṣa as applied to smṛti, perhaps before the Muhamādan conquest. Its commentary by Gopī-nātha is to be found in 2654. Our manuscript of this commentary is dated Sam 1690=1634 A.D. Kālādarśa by Āditva Bhaṭṭa is a rare and authoritative work, it quotes Smṛti-candrika and is quoted by Mādhava and therefore the author must come between these two. Our manuscript of Tithi-nirṇaya by Ananta Bhaṭṭa is dated 1385 A.D. the age of the author may be inferred from this fact. He quotes the purāṇas and he quotes Hari-hara, the commentator of Paraskara, and none of the nibandha-kāras. There seems to have been a work named Kāla-nirṇaya of an unknown writer which was amplified by Rama-candra Ācārya of the Andhra country in Kāla-nirṇaya-dīpikā, in 1243 A.D., according to Colebrooke. Rama-candra's son, Nṛsimha, commented on the dīpikā under the title of Vivaraṇa. These three belonged to the Andhra school. Of the Maithila School we have the following works: Samaya-pradīpa by Sri-datta in the 13th century, and Kṛtya-ratnakara and Tithi-nirṇaya by Candēśvara in the fourteenth. Candēśvara in his Kṛtya-ratnakara takes the credit of driving away the ancient Solar dynasty of kings from Nepal and of worshipping Paśu-pati by touching him with his own hand, of making great gifts, of donating many flourishing villages to Brāhmaṇas, of excavating a big tank in Simarāma-pura, the capital of Mithilā.

Mādhavi kārīkā, No. 2664, by the great Mādhavācārya at the end of the 14th century represents the Draviḍa school with its numerous commentaries. One of these commentaries is by Rāma-candra Bhaṭṭa of the Oṃ-tāt

sat family, who were said to have been the Gurus of the Vidyā-nagara Kings. Jyotiḥ-sāra-sāgara by Kīrti-kara, Tithi-nirṇaya-sāra by Madana-pāla, Vyavahāra-samuccaya by Upādhyāya Śrī-pati, Smṛti-sāra-saṃgraha by Viṣva-nātha seem to belong to the fourteenth century or earlier in different parts of Northern India. Nakṣatra-samuccaya by the son of Lalla-varāha seems to be a part of a bigger work named Ratna-koṣa. A manuscript of it is copied in 1513 A.D. Kāma-kriḍā-vivāha-pañcāl in 60 ślokas is by Janārdana who belonged to the Audieya Brāhmaṇas of Gujarat. Indra-datta Upādhyāya wrote a commentary entitled Didhiti on Jyotiṣa-ratna-mālā by Śrī-pati Bhaṭṭa. The Didhiti is represented in No. 2680, in which Indra-datta is said to be the son of Lāla-maṇi and Khemā-vatī, grandson of Mahana-lāla, and great-grand-son of Murali-dhara of the Garga gotra and Sukula family. Deva-dāsa Miśra, son of Nāma-deva, grandson of Arjuna wrote Deva-dāsa-prakāśa; the family belonged to Gotama gotra and Mālavi denomination. The author kept Āvasathica fire. Hari-haracārya's Śamaya-pradīpa was composed in 1559 according to Rajendralal, in 1560 according to Aufrecht. It is written in the interest of those who without studying Jyotiṣa wish to apply its principles to Smṛti. Vācas-pati Miśra's Varṣa-kṛtyam was written about the end of the 15th century or the beginning of the 16th. Prauḍa-Pratāpa-mārtaṣḍa by Gaja-pati Pratāpa-Rudra, King of Orissa was written at the beginning of the 16th century. He is there represented as the Lord of Chola-maṇḍala = Caramaṇḍal coast, of Kāṇṇāta with a revenue of nine crores, of Gul-burḡa, and of Gauḍa. Govindānanda Kāvikaṇkaṇācārya was a Draviḍa Brāhmaṇa settled in the District of Bankura in Bengal. He wrote a comprehensive work entitled Kriyā-kaumudī of which Dāna-kriyā and Varṣa-kriyā are represented in Nos. 2691 and 2692. No. 2693. by Puruṣottama

gives a calendar of festivals of the Vallabha sect of Vaiṣṇavas; Braja-rāja wrote an earlier work and the present author made an improvement on it.

In the Bharadvāja gotra was born the Audieya brāhmaṇa, named Janārdana, an expert in vedic sacrifices. His son was Āditya, his son, Rānaga. Rānaga's son Keśava wrote a work on the auspicious time for marriages entitled Vivāha-Vṛndā-vāna, and his son Gaṇeśa wrote a commentary on it at Nandi-grāma on the western sea, in the year Śaka 1476 = 1554 A.D. Keśava also wrote on Lagna-śuddhi, 2494, in 18 verses. Another of Keśava's works is Vyavahara-sāra, that is, Jyotiṣa as applied to Smṛti, in 200 verses. Gaṇeśa's pupil Mahādeva, wrote a work entitled Muhūrta-siddhi, in 90 verses. Nārāyaṇa Bhaṭṭa wrote a work entitled Muhūrta-mārtanda in 1572 A.D. and a commentary on it in 1573, A.D. In the commentary he describes himself as belonging to Kauśika gotra and an inhabitant of the city of Tāpar and gives the names of four of his ancestors, the earliest of whom lived at the city of Śasama-naur. The next work is Muhūrta-cintā-maṇi by Rāma Daivajña whose family hailed from Dharma-pura on the Narmada. This work has many commentaries, one written by the author himself. The text and the commentaries are represented in Nos. 2701-2719. No. 2721 is Vyavahara-camatkāra by Rūpa-nārāyaṇa, son Bhavānī-dasa, son of Natha-malla of the Bharadvāja gotra. It treats of the sacraments and other rites and was finished in Sam. 1637 = 1581 A.D. Muhūrta-cudāmaṇi by Śiva Daivajña, son of Kṛṣṇa Daivajña, was written at Benares. The family derived their knowledge from Gaṇeśa, son of Keśava. Muhūrta-ratna by Īśvara-dāsa was completed in 1663 A.D. The author's father Keśava Śarmā obtained from Jahan-gir the title of Jyotiṣa-rāja by his success in astrological

predictions. The family hailed from the city of Kālañjara and were Kahaujia brāhmaṇas. Muhūrta-kalpa-druma by Viṭṭhala Dikṣita, Muhūrta-gaṇapati by Rāwal Gaṇapati are rare but authoritative works. Aufrecht says, that, the last named work was compiled in 1628; the author's father was patronised by Māna Simha. No. 2728 was written in 1620 A.D. by a nephew of Jagat-guru Nārāyaṇa Bhaṭṭa. About the same time were written the Tithi-nirṇaya by Bhaṭṭoji Dikṣita and many other works all mentioned in Nos. 2729-2736. The Tatṣat family who were the spiritual guides to the Kings of Vidyā-nagara were noted for their learning. In Sam 1705=1649 A.D. Rāma-candra of this family wrote the Kṛtya-ratnāvali, also the Kala-nirṇaya-prakāśa. This family was connected by marriage with the family of the Bhaṭṭas in Benares. Nanda-paṇḍita of the Dharmādhikārī family of the Deccani brāhmaṇas at Benares wrote a complete digest of Hindu law entitled Smṛti-sindhu which is lost. But the portion treating of Jyotiṣa as applied to Smṛti, entitled Tattva-muktāvali, is represented in 2743, and its commentary by his son in 2744. In the country of the Gurjaras, there was a prosperous city called Śrī Sthala. Mālajit Bhaṭṭa of this place obtained from the Emperor of Delhi, the title of Vedāṅga-rāya. His son Nandikeśvara wrote a work entitled Gaṇaka-maṇḍana, or a decoration to the astrologers. It prescribes among other things the days auspicious for beginning the study of Persian.

Akbar was very much in difficulty when the fort of Āsīra-gaḍa did not submit to him though the kingdom of Khān-deśa did. At that time Nṛ-simha, an astronomer did something to help him, and Akbar gave him the title of Jyotirvid-sarasa. Nṛ-simha's family hailed from Dalbha-pura on the western sea, but he settled at Benares. Nṛ-simha's

son Raghu-nātha wrote a work entitled Muhūrta-mālā at Benares, at a time when Aurungzeb had commenced his reign by defeating Dara Shah, Suja Shah and Murad Shah. The date is given as Sam 1717 = 1660 A.D. This work is accompanied with a commentary by 'intā-maṇi who wrote it in (Sam) 1718 i.e. 1661 A.D. 'intā-maṇi's family was connected with the family of Nīla-kaṇṭha who was the astrologer to Jehangir. Yaśavanta-bhāskara was written by Bhāskara under the patronage of Yaśovanta Siṃha, a prince of Bundelkhand in the third quarter of the 17th century. Muhūrta-darpaṇa by Lāla-maṇi was composed at Benares, at a time subsequent to 1601 A.D. the date of the composition of Muhūrta-cinta-maṇi which it quotes. Sat-kṛtya-muktāvali by Raghu-nātha Sārva-bhauma Bhaṭṭa cāryya written under the patronage of Kama-deva belongs to the Bengal School. A copy of this work is dated in Śaka 1573, i.e. 1651 A.D. Raghu-rāma, son of Jaya-rāma, son of Vaikuṇṭha, wrote a work on Kāla in prose at Belabat near Sihore in Gujarat. Mahā-deva-vit, the son of Kala-jit, who had great influence in the Court of the Raja of Gīrnār, reduced the prose work in 116 verses in Vikrama year 1709. In the next year Raghu-rām wrote a commentary on the metrical version of his own work by Mahā-deva. This is Kāla-nirṇaya-siddhānta, No. 2756. Nos. 2756 to 2827 are modern School-books rarely exceeding thirty leaves. They treat generally of week-days, days of the moon, the asterisms, yoga and karaṇa. Some are treatises on single points, such as the auspicious times for marriages, for digging wells and for commencing homesteads and buildings. The last is called Vāstu and we have a number of works on that subject, the most notable of them is Vāstu Saukhyā, by Todar Mall, the minister of Akbar. As I have said before, it is a part of Todālānanda, Todālā Malla's encyclopedia of Sanskrit literature. The other

notable work is Kośalāgama (2822) on town-planning, building of houses, opening of doors, but all these topics are looked at from the point of view of an astrologer. Among the School-books great many belong to Bengal School.

16A. PŪJĀPĀṬHA 2828-2928A.

The oldest work, on the worship of Rāma, in this collection is Śrī-Rāma-paddhati, 2830. The author says, that though there were many incarnations of Viṣṇu, Rāma is not an incarnation but the totality of Brahma. But the standard work of Rāma-worship is Rāmārcana-candrikā by Ānanda-vana, a disciple of Mukunda-vana. It is in the form of a tantra divided into 5 patalas. It is based on Rāma-pūrva-tāpanī and Rāma-uttara-tāpanī upaniṣads and on some kalpas and saṃhitās of the nature of tantras. Śiva-lāla Pāṭhaka was a worshipper of Rāma at Benares. He wrote his Rāmārcana-sopāna, Rāma-saparyā-sopāna and Rāmārcanopayogi-samayāhnikam in the 19th century. They were written in the interest of the professors of White Yayur-veda. The last work was composed in Sam 1868=1812 A.D. No. 2881, prescribes the worship of Sugrīva and other monkeys along with Rāmācandra. Kāśī-nātha also wrote on the worship of Rāma. He identifies Rāma with Brahma and prescribes a form of worship consistent with the theories of Śaṅkarācārya. No. 2884, prescribes a Tāntrika form of worship. No. 2886, collects mantras for the worship of Rāma. No. 2887 is Rāma-paṭṭābhiṣeka or the coronation of Rāma. This ceremony is generally performed after the recital of Rāmāyaṇa in a household. It is in fact an imitation of the coronation of Rāma. The next number prescribes the worship of Jānaki. Paṭila-paddhati, No. 2925, is also a liturgy for the worship of Rāma according to the doctrines of all the four sects of Vaiṣṇavas.

There are two processes of performing the Durgā-pūjā, one from the Nandikeśvara-purāṇa and the other from the Kālikā-purāṇa. The liturgy of Nandikeśvar-purāṇa is to be found in this collection in No. 2828; but in a very dilapidated condition. The oldest works by human authors, are Durgotsava-viveka by Śūla-pāṇi and a work on Durgotsava by Puruṣottama Deva, king of Orissa. But they are not in this collection. Vidyāpati's Durgā-bhakti-taraṅgiṇī, No. 2838, deals with Durgotsava in full, commencing with the construction of the thatched roof for the Pūjā. The work was composed under orders of Dhīra-Siṃha Deva of Mithila. Durgotsava-candrikā by Rāma-candra Deva, perhaps a Rājā of Purī, is another work on the same worship which praises very highly the mantra of 38 letters. Nos. 2899-2900 also treat of the worship of Durgā in Autumn. Durgā in the form of Anna-pūrnā in the spring season is dealt with in No. 2901. No. 2903-2907 treat of the recital of the Cāṇḍī.

The worship of Gaṅgā is represented in this collection in No. 2839, Gaṅgā-vakyāvalī, written by Vidyā-pati under the orders of Viśvāsa Devī, Rāṇī of Mithilā. It treats of the merits of visiting, saluting and worshipping the river Ganges and of bathing in it and making gifts on its banks to Brāhmaṇas in different holy spots.

Śiva-pūjā:—There are many works on the worship of Śiva, both in the form of a phallic emblem and also in the form of an icon. The Līṅgārcana-candrikā is written in imitation to Rāmārcana-candrikā, by Sadā-Śiva, son of Gadā-dhara, son of Viṣṇu of the Daśa-putra family. Śivārcana-dīpikā is a voluminous compilation made subsequent to the age of Bhaṭṭoji and Kamalākara by an unknown author. Kāśī-nātha gives the liturgy of worship-

ping Śiva made of earth. He writes also a work on the merits of worshipping Śiva at dusk, on the 13th day of the moon. No. 2856 treats of the earthen image of Śiva according to Baudhāyana. Nos. 2857 to 2867 treat of the worship of the phallic emblem of Śiva made of earth. No. 2868, speaks of Śiva-pūjā irrespective of the phallic emblem. No. 2869, is a liturgy for worshipping the five faces of Śiva. No. 2870 is a liturgy for worshipping the Śiva image made of cow-dung.

Worship of Nṛ-siṃha is represented in this work by two MSS. 2871 and 2872. No. 2873 is Kṛṣṇārcana-candrikā. The images of Kṛṣṇa may be made of gold, silver, copper, jems, stone, wood, iron, conch-shell, brass, bell-metal and white or sacrificial wood. In an index to the work there is given the various forms in which Kṛṣṇa may be worshipped. Kāśī-nātha's Kṛṣṇa-pūjā-taraṅgiṇī gives the liturgy of the worship of Kṛṣṇa; Nimānuja gives that of Gopāla. The cult of Gaṇeśa is represented by two MSS. No. 2872 by Kāśī-nātha and No. 2993 to avoid difficulties. The Sun cult is represented by two works 2894 and 95. The sun worship has now dwindled into a single offering at the beginning or at the end of every religious ceremony and the two works deal with such offering only, called Sūryārghya.

The liturgy of Śaṣṭhī, the goddess of fecundity is represented in No. 2910; that of Tulaśī is given in Nos. 2911 to 2916. No. 2918, invests the pippal tree with the holy thread of a brāhmaṇa. The seven ṛṣis Kāśyapa, Bharadvāja, Āṅgīrā, Gautama, Vātsa, Parāśara and Māṇḍavya are worshipped in No. 2919. During the four rainy months Viṣṇu goes to sleep and during these months flies and insects become abundant; the Saṇnyāsīs take a vow on the

full moon day of Āṣāḍha, not to go abroad for fear of killing life and pass their time in worshipping Vyāsa. The process of this worship is given in Nos. 2921 and 2922.

If in a household, the husband and the wife do not agree and always quarrel, it is prescribed that they should make an image of Lakṣmī and Nārāyaṇa in gold and make it over to a Brāhmaṇa couple who do not quarrel. The process of this gift is given in Nos. 2926 and 27.

During the Muhammadan period the Sarayū-pāra country i.e. the tract of land north of Sarayū tried hard to maintain its independence with Gorakh-pur as its chief city. A Brahma-kṣatriya family ruled there for 13 generations; the 14th rājā was Jaya Siṃha. He became a Vaiṣṇava and he was an able ruler. He got manuscripts copied in golden letters and gave them away to Brāhmaṇas. He erected temples of Viṣṇu, planted gardens and orchards, excavated tanks and consecrated gold and silver images of Viṣṇu. He re-named Gorakh-pur as Nārāyaṇa-pura and with the help of pundits he wrote a work entitled Jaya-mādhava-mānasollāsa, which treats fully of the rites of the worshippers of Viṣṇu here named Joya-Mādhava.

There are a few works in this section, which treat generally of worship; one of them is Paribhāṣā by Mahā-mahopādhyāya Vardhamāna, son of the well-known Caṇḍeśvara. This Catalogue has two MSS. of Paribhāṣā, namely 2835 and 2836. It gives general rules of worship, as for instance, the rule that before all religious ceremonies the worshipper should bathe and so on.

Deva-pūjā-sāgara, 2843, by Bhaṭṭa Nārāyaṇa Adāde was composed in 1650 at Puṇā near the Gaṇapati temple

under the patronage of Śāhji, the father of Śivāji, and his family priest Bhaṭṭa Nārāyaṇa Ārcikara. It deals with general rules of worship. Jñāta-sāra-saṃgraha by Rāmānuja-dāsa lays down rules for the worship of the Rāmānuja Sect.

16B. VRATA OR VOW. 2929-3017.

Vratas are vows for worship at stated intervals continued for some years. Every time the worship is made, a story is told on the merits of the vow from some purāṇa, and on the last occasion a special worship with homa and other ceremonies is performed. The last ceremony is called udyāpana or the end. Of the works of a general character on vrata, we have Hemādri's big work called Vrata-khaṇḍa which has been published in the Bibl. Ind. series. In the present collection, the oldest of the general works on vrata is by Rudra-dhara, a Maithila brāhmaṇa belonging to the 14th century. Vratārka was written by Gadā-dhara Dikṣita, son of Cintā-maṇi Dikṣita. On the general rules for udyāpana or ending of vratas there are many works;—Vratodyāpana-kaumudī, 2974, by Śaṃkara son of Vallāla; Śāma-vedi-vrata-pratiṣṭhā-prayoga, 2976, by an unknown author; Vrata-pratiṣṭhā-paddhati, author unknown, 2977; Vratodyāpana-paddhati, 2978; Udyāpana-vidhi, 2979, and 2980. No. 2982 also treats of the same subject. The oldest treatise on an individual Vrata is, 2929, from the Śrī-kara-nibandha. Śrī-kara is an old writer quoted by Jimūta-vāhana in the eleventh century. But his nibandha has not yet been found. This fragment of his nibandha is therefore welcome. This vrata is performed on the eighth day of waning moon in the month of Bhādra. Kokilā-vrata is treated of in 2932 to 2933C. The sacred day for this vrata is the full moon day of Āṣāḍha. It is a worship of Gaurī, the consort of Mahādeva, in the form of a kokilā.

The worship is to continue for a month during which the worshipper should observe absolute continence, bathe every day, lie on the floor and be full of compassion to all creatures. The *kathā* relates to the conjugal fidelity of Śatrughna, King of Mathurā, to his wife Kīrtimālā because she performed the Kokilā-vrata. Ratha-pratiṣṭhā-paddhati, 2934;—the car festival takes place in the second day of the waxing moon in the month of Āṣāḍha, the consecration of the car may be for all times or for a term of years. When it is for a term of years, it is called a vrata. Varalakṣmī is worshipped in the second Friday in the month of Śrāvaṇa. Her vrata is given in 2935. Vamaṇa, the sixth incarnation of Viṣṇu, is worshipped on the 12th day of the moon, in the month of Śrāvaṇa, 2936. On the day of the birth of Kṛṣṇa, the eighth day of the waning moon in the month of Bhādra, the worshipper has to fast day and night, without even a drop of water, 2937. Gaṇeśa is worshipped on the 4th day of the waxing moon in the month of Bhādra to ensure success in life, 2938. The seven ṛṣis are worshipped on the 5th day of the waxing moon in the month of Śrāvaṇa. The seven ṛṣis are Kaśyapa, Atri, Bharadvāja, Viśvāmitra, Gotama, Jamadagni and Vasiṣṭha, the seven great ṛṣis of the R̥g-veda and seven of the eight ṛṣis who started the gotra system, 2939–41. Haritālīkā is a favourite of Śiva, her name is variously explained, she is worshipped for the favour of Śiva and Gauri. Her vrata in different forms is given 2942–2945. The sacred day of the vrata is the 3rd day of the waxing moon in the month of Bhādra. The offering of a piece of bread or *cāpāti* to the Sun on any day before the sixth day of the waxing moon in the month of Bhādra is prescribed in 2946, called Ravi-roṭā-vrata. The sacred day for the Ananta-vrata is the 14th day of the waxing moon in the month of Bhādra. Viṣṇu in the form of Ananta is worshipped for general

prosperity, the duration of the Vrata is 14 years, 2947–2950. The worship of Kārtika in the last day of the month of Kārtika is a vrata continuing for a term of years. The concluding ceremony is given in 2951. No. 2952 contains a number of vratas (1) plantain-vrata on the third day of the waxing moon in the month of Agra-hāyana, continues for 12 months and then comes to an end. (2) Nāma-trītiyā-vrata commences on the third day of the waning moon in the month of Agra-hāyana and continues for a year. (3) Rasa-kalyāṇa-vrata begins in the month of Māgha and continues for a year (4) Lavaṇa-trītiyā, on the 3rd of the waxing moon either in Vaiśākha or in Bhādra or in Māgh. In this way there are 14 Vratas in this manuscript. Budhāṣṭamī-vrata (2953) is to be performed on the eighth day of the waxing moon when the Sun is in the North hemisphere, (uttarāyana) if it falls on a Wednesday. This is to be performed eight times and then comes the concluding ceremony. On the 14th day of the waning moon in the month of Māgha, Śiva is worshipped in different forms at the interval of three hours at night and the day is observed as a fast, this is called the Śiva-rātri. This is treated of in Nos. 2954–56. No. 2957 enjoins offering of lights to Bhīṣma. Varṣa-kṛtya-paddhati is a priest's manual containing directions for religious ceremonies for all the 12 months in the year. The fast on the eleventh day of the moon is treated in Nos. 2961–2963. Śāka-vrata, 2964, treats of the abstention from vegetables in the month of Śrāvaṇa. Bopā-deva explained the term Śāka as flowers, leaves, roots and fruits : but the author includes 10 things in it, namely, root, leaf, shoot, tender shoot, tip, fruit, stem, skin, flower and cover. No. 2965 treats of a peculiar way of worshipping Śiva at the last hours of the day on the 13th day of the moon. No. 2966, treats of a vow to worship Gaṇeśa for removing difficulty. It is said that,

Yudisthira gained his victory because he performed this vrata, on the fourth day of the moon. The next work also treats of the worship of Gaṇeśa on the fourth day of the moon. Upāṅga-Lalitā-vrata is a worship of Lalitā, dressed in blue silk with golden colour, with a lotus seed in hand ever ready to grant boons to worshippers. Vata-Sāvitri is the worship of Vata tree and Sāvitri. Satya-Nārāyaṇa kathā is found in 2971-72. This is taken from a Muhammadan festival called Satya-pira-pūjā. The Hindus have made the deity Satya-Nārāyaṇa and affiliated his liturgy to the Revā-khaṇḍa of the Skanda-purāṇa. One of these works on Satya-Nārāyaṇa is composed by Vṇḍā-vana, an inhabitant of Śyāmā-pura. He is a Sanādhyā Brāhmaṇa whose home is Bundel-khund and the surrounding countries. The work was composed in 1925 (Sam) = 1869 A.D. The inter-calary month is generally regarded as unholy but it is, in some quarters, regarded as sacred to the Sun, 2983. Sukha-rātrikā-kṛtya : —Sukha-ratri means the new moon day of Kārtika when people abandon themselves to pleasures, illuminate their houses and gamble. Nos. 2985 and 2986 contain a number of short tracts on vratas. No. 2989, treats of pouring ablutions of water and sesamum, to the manes. No. 2991 is on ablution, compiled by Vaidya-nātha Bhāṭa. No. 2992 gives rules for framing resolutions for religious ceremonies. The practice of branding the body with hot pieces of iron in the shape of conch-shell, discus, mace and lotus, the emblems of Viṣṇu, is treated of in 2995. The direction for drawing mystic diagrams are given in 2997 to 3001. No. 3002 gives directions for spinning the holy thread and of wearing it. Jala-yātrā-vidhi, No. 3003, quotes Vasiṣṭha and says that no religious ceremony is successful unless the worshipper goes to the edge of the water in connection with it.

If a man is not heard of for twelve years and then comes home, he has to perform certain ceremonies, before he is allowed to be seen by his friends and relatives. This subject is treated of in 3003-3006. Kṛṣṇa Siṃha was the Rājā of Rāṇi Rāyapura. He had a pundit named Rāma-lāla, who wrote a work in support of image-worship basing his arguments on the Vedas, purāṇas and smṛtis, the work is called Mūrti-prakāśa. The Śāla-grāma stones come from the northern banks of the Gaṇḍakī on the southern slopes of the Himālayas. No. 3011 contains two works on the auspicious and inauspicious signs in these stones. The phallic emblems of Śiva, known as Vāṇa līṅgas, are obtained from the banks of the Narmadā. No. 3113 treats of the auspicious and inauspicious signs of these sacred stones. Puspāvalī (3014) by Śiva-lāla Paṭhaka treats of the merits derived from offering different flowers to different deities. The next number is a work on the same subject by Mahamahopādhyāya Rudra-dhara of Mithilā.

17. CASTES. 3018-3042.

The first work under this head is Traivarnika-dharma-nirṇaya i.e. the duties of the three castes by Rudra-candra Deva, Rājā of Kumāon, at the end of the 16th century. It derives its authority from the smṛtis and purāṇas. Gāgā Bhaṭṭa, during the middle of the 17th century, was a great authority on castes, his Jāti-viveka forms a part of Dinakaroddyota, a work written to perpetuate the name of his father. In number 3019, Gāgā Bhaṭṭa, says that Paraśu-rāma after killing Kārtta-vīryārjunā roamed over the whole earth to destroy the Kṣatriyas; at that time the wife of Candra Sena was in the family way. She hid herself in the hermitage of Dālva, but the inexorable Paraśu-rāma, came there to destroy the foetus. Dālva said that the boy, if born, will not be a Kṣātriya, but a Kāyastha.

The descendants of Candra Sena are known as Candraseniya Kāyasthas.

Jāti-viṣeka, No. 3021, is a part of an extensive work entitled Varnāśrama-dharma-dīpa by Kṛṣṇa-govinda-panḍita. No. 3022 is also a work on the same subject by Nara-Siṃha but it treats of mixed castes born of marriages, anuloma and pratiloma, i.e. in the proper and reverse order. Parabhū-prakarāṇam, No. 3023, gives an account of the attempt of the Parabhūs in the Marāṭha country to assume the holy thread and to be admitted to the system of clean castes. The attempt was first made by Balāji, a Parabhū, who was the scribe to Śambhaji, son of Śivāji. This attempt failed. Another attempt was made by Govinda Rao, grandson of Balāji, at the time of Rajā Sahu, but this time Govinda Rao was fined two lakhs of Rupees, dismissed from his office and banished from the city of Satāra. The verdict of the Paṇḍitas was that the Parabhū was the illegitimate son of the widow of a Kayastha. He was the worst of the Śūdras, with no caste duties except writing letters. Even a Śūdra should not take water from him or his progeny. The opinion of the Paṇḍitas is dated in the coronation era of Śivāji. The next three works by Vaidya-nātha Bhaṭṭa and Gopī-nātha are on the caste system, clean castes, mixed castes and unclean castes. Gopī-nātha's work gives us much information about castes which are not to be found in the ordinary works on caste system. Saṃgraha-sāraṃ, 3027, treats of geographical distribution of Brāhmaṇas. No. 3028 by Rāma-nārāyaṇācārya is a defence of the custom prevalent among the Śārasvata Brāhmaṇas of eating with the Kṣatriyas. The writer does not believe that the Nandas could extirpate the Kṣatriyas as given in the purāṇas, because even after the Nandas, there were Kṣatriya Kings like Vikramā-

ditya and scholars like Śāka-bandī who wrote Mnemonic verses on the Sūtras of Pāṇini, so there *are* Kṣatriyas and the Sārsvata Brāhmaṇas are justified in eating with the Kṣatriyas. No. 3027 thinks that pure Brāhmaṇas are to be found only in the Deccan among the Brāhmaṇas professing the white Yayur-veda and no where else. No. 3030 discusses the question, if a Brāhmaṇa can enter the profession of medicine.

At the end of the last century some paṇḍitas of Benares, headed by Tārācaraṇa, gave an opinion that the Kāyasthas were Kṣatriyas. This created a great agitation and several tracts and opinions were published by paṇḍitas who held the opposite view. This controversy is represented in Nos. 3034 3036, 3038 and 3039. Vaṃśi-dhara-paṇḍita gave an opinion that there are no Kṣatriyas in the Kali era and therefore there should be no eating with the so called Kṣatriyas. There is an opinion dated Sam 1900 that the Śāka-dvīpi brāhmaṇas are to be fed as genuine Brāhmaṇas at Śrāddhs.

18. YATI-DHARMA, MONASTIC LIFE. 3042A-3073.

The oldest work in this section is Naimittika-kriyā-nusandhānam by Brahma Śambhu, composed in the Śāka year 860=938 A.D. It is a smṛti work written for the use of Śaiva sects, specially of the Matṭa-mayūra-vaṃśa. It has five chapters, initiation, training, striving for emancipation, funeral ceremony and śrāddha. Yati-dharma-saṃgraha by Viśveśvara Sarasvatī quotes another work Yati-dharma-samuccaya, five times in his work, it deals with the following topics, namely, the qualification of the yatis, initiation, taking of the staff, the duties at the death of a yati, his obsequial rite, and the merit of honouring a yati. The yatis should live by mādhuḱarī, i.e. begging small

quantities of food from many persons like the bee from many flowers, it will be unlawful to live otherwise. Nārāyaṇa-vali is prescribed as a penance for those who live otherwise. Sannyāsis should never eat in a Śrāddha. The principle duty of one who has renounced the world, is the interpretation of the great sayings of the Upaniṣads. A yati should consider the whole world to be one Brahma (Sec. Nos. 3043-3046). Nos. 3047 and 3048 are abstracts of the previous works, in verse, one containing 263 and the other 246 verses. Sapta-sūtram is a short work on the initiation of a Sannyāsi. The seven Sūtras contain all the duties of a Sannyāsi from his application for Sannyāsa to the end of his life. It is attributed to Śaṅkarācārya. No. 3054 speaks of a fifth stage of a Brāhmaṇa's life in which he throws away his staff, his water-pot and even his cloth. A man suffering from serious illness may renounce the world by a very short process by pronouncing the Praiṣa mantra. This short process is given in Ātura-Sannyāsa. No. 3056, treats of the rules of conduct of a Sannyāsi. Sannyāsa-dīpikā by Saccidanandāśram, a disciple of Nṛ-siṃhāśrama, (3057), Parama haṃsa-yati-saṃskāra-paddhati by Ānanda-tīrtha, son of Janārdana Bhaṭṭa, are manuals for the performance of religious rites by the Sannyāsis. Paryāṅkāśauca-vidhiḥ is a ceremony of cleansing with mud and water; the knees, legs, ankles and soles of the feet of a visiting yati. Yati-vallābhā by Viśva-Rarman, yati-dharma-saṃgrah, anonymous, treat of the duties of yatis. Sannyāsa-vidhiḥ by Viśva-nātha Bhaṭṭa says that, a man may renounce the world whenever he is convinced of the evanescent character of the world. He may be a student, he may be a house-holder or a forester, he may be engaged in sacrifices or may not be engaged in sacrifices, he may have finished his student life or may not have done so, he may have quenched

his sacrificial fire or may not have a fire at all. A Brāhmaṇa alone is entitled to renounce the world. The author has an extensive work known as yati-saṃskāra-prayoga, this is only a shorter rescention of that work. Yati-bhūṣaṇī on the same subject is by Rāmānanda Tirtha who was the court paṇḍita of the Kṛṣṇa-nagara Rāja family in Bengal, in the beginning of the 18th century, but he renounced the world and has written more than hundred short works on all conceivable subjects in Sanskrit, not excluding music and other fine arts. Vira-Siṃha-saṃskāra-prakāśa by Nīla-kaṇṭha, No. 3047, is a manual of Śaiva Saṃnyāsa. The author is not the Nīla-kaṇṭha of the Mayūkhās, nor is the Vira Siṃha, the king of Bundelkhāṇḍa. The author is an inhabitant of Benares, his father is Viṭṭhala and his family title is Viḍa. Yati-saṃskāra-vidhiḥ, 3071, treats of the funeral rites of Yatis, they are either to be buried or thrown into the waters of the Narmadā or of the Ganges; no Śrāddha is necessary for them. On the 12th day of his death Nārāyaṇa is to be worshipped in the form of Nārāyaṇa-vali. The rest of the section treats of the same subject.

19. MISCELLANEOUS. 3074-3077.

The works in this section are chiefly concerned with proper and improper food, things to be avoided in the Kali era and so on.

SYNOPSIS OF CONTENTS.

<i>Subject</i>	<i>Page</i>	<i>Subject</i>	<i>Page</i>
Original Smritis	1	Pratistha, Consecration or dedi-	
Complete Codes of Law	49	cation	521
Comprehensive works on Sacred		Prayasaitta	576
Law	208	Karma vipaka	599
Ahuka, or the daily duties of a		Santi	619
Brähmana	348	Iyotisa as applied to Smriti	668
Marriage	364	Pñja-pattha	836
Asauca	369	Vrata	927
Straddha	398	Castes	996
Vyavahara or Civil Law	450	Yati-dharma	1015
Dāna	465	Miscellaneous	1042
Tirtha	491	Additions	1046
		Index	1051

DESCRIPTIVE CATALOGUE OF SANSKRIT MANUSCRIPTS.

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL, GOVERNMENT COLLECTION

VOLUME III

SMṚTI

1846.

1503

A copy of the collection of Samhitās brought out by Bhavāni
Carana Banerji in Poṭhi form, on country-made yellow paper, 16 x 5 inches

(1)	अश्वि संहिता	Complete in 9 leaves
(2)	विष्णु	.. .. 30 ..
(3)	हार्गीत	.. .. 5 ..
(4)	याज्ञवल्क्य	.. .. 24 ..
(5)	उग्रानस	.. .. 2 ..
(6)	अङ्गिरः	.. .. 3 ..
(7)	यम	.. .. 3 ..
(8)	आपस्तम्ब	.. .. 6 ..
(9)	सम्बर्त्त	.. .. 6 ..
(10)	कात्यायन	.. .. 12 ..
(11)	बृहस्पति	.. .. 2 ..
(12)	पराशर	.. .. 12 ..
(13)	व्यास	.. .. 6 ..
(14)	शङ्ख	.. .. 8 ..
(15)	लिखित	.. .. 3 ..

- (16) दत्त संहिता Complete in 5 leaves.
 (17) गौतम .. , , 9 ,,
 (18) शातातप .. , , 6 ,,
 (19) वशिष्ठ .. , , 11 ,,

1847.

10625. **आचारखंडः ।** *Ācāru Khandah.*

(*From Gautama Sūtra.*)

Substance, foreign paper. 9½ × 5½ inches. Folia, 8. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 216. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

This seems to be a part of Gautama Dharmaśāstra.

Beginning :—

श्रौगणेशाय नमः ॥

अथाचारान् प्रवक्ष्यामि—

आचारास्तभते धर्म्ममाचारास्तभते धनम् । आचारादेव सुखं
 आचारादेव मोक्षं प्राप्नुयात् । उत्थाय पश्चिमे यामे शान्तमानसो
 विनिद्रः सति विगोधे + + + + तच्च संस्थितः समौ प्राणापानौ
 धृत्वा दिवाकर्म समुत्थाप्य दिवाकरेण प्रोत्फुल्लिते पद्मे मानसं हंसं
 समान्त्रयेदङ्गुलमात्रं पुरुषं परापरं ज्योति[तौ]रूपं समालोक्य ।
 etc., etc.

It ends :—

प्रातरुत्थाय यथोक्तमखिलं चरेत् एवं क्रियाकाण्डमाच(रि)रतो
 धर्म्मार्थकाममोक्षाणां सिद्धिर्भवति ।

Col. :— •

इति गौतमसूत्रोक्ताचारखण्डानि समाप्तानि ।

1848.

3995 गौतमधर्मशास्त्रटीका .मिताक्षरा ।

A comm. on Gautama Dharmasāstra, entitled Mitākṣara

By Haradatta.

Substance, country-made paper 14 × 5½ inches. Folio, 123. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 3,300. Character, Nāgari in a very modern hand. Appearance, fresh. Complete. Very corrupt.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

कथं कृतकभगद्वाजौ व्यत्यस्य । मार्गं] जग्मतुः । वशिष्ठस्वागदाली-
मक्षमालां, प्रजापतिः स्वां दक्षितं ग । भृशु] गमेण पि । तुः
वचनादविचारेण मातुः शिशुश्चमिन्मिन्मादि साहसमपि धर्माणां
[धर्माणां] स्थानमिन्मादि (?)

See L 2396

Colophon :—

इति श्रीहरदत्तकृतायां गौतमीयधर्मशास्त्रवृत्तौ मिताक्ष-
रायामष्टाविंशोऽध्यायः ।

Post Col. :—

संवत् १८ ।

1849.

8683. *The Same.*

Substance, country-made paper 9½ × 4 inches. Folio, 128. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 2,550. Character, Nāgari. Old. Incomplete.

Incomplete. The leaves in the MS are 2, 7, 12-16, 18-26, 28-36, 39, 40, 42-66, 71-144.

1850.

1365. वशिष्ठसूत्रम् । *Vasiṣṭha Sūtram.*

Substance, country-made paper. 9 x 4 inches. Folia, 40. Lines, 9 on a page. Character, Nāgari. Date, Sapp. 1550. Appearance, old. Complete.

For a description of the work see I.O. Catal. No. 1253. 913.

Printed several times in India and Europe and translated in the Sacred Books of the East

Post Col. :

संवत् १५५० वर्षे पौषवदि सोमे त्रिसौ पाठाश्रेण आत्म-
पठनार्थं लिखितम् ।

Vasiṣṭha seems to have composed an entire Kalpa Sūtra, the Dharma section only of which has yet been found out. Bühler places it in the eighth century B.C.

1851.

656 मानवधर्मशास्त्रम् । *Manava Dharmasāstram*

A palm leaf manuscript, noticed in L. 1165 in detail. It is dated Saka 1453, and a facsimile of the last leaf is given facing the notice. R. Mitra gives a long list of readings in this MS. different from that published by Bhavānī Caram Bancerji.

1852.

5218. *The Same.*

Substance, palm leaf. 11½ x 1½ inches. Folia, 142. Lines, 5 on a page. Saka 1462. Appearance, old and damaged. Character, Bengali. Appearance, old and badly damaged. Complete.

Last Colophon :—

इति मानवे धर्मशास्त्रे भृगुश्रोत्रायां संहितायां द्वादशोऽध्यायः ।

Post Colophon Statement :

शुभमस्तु शकाब्दाः १७६२ से १७७७ ॥

तितथौ यथा शुक्रवारे मङ्गला चापि पशुका ।

• भुजे ऋतुवेदचन्द्रे शाकि मासि च आषाढे ॥

विलिखिषामचन्द्रेण सदा यस्यावलोकिते ।

वरेन्द्रे तिष्ठता येन धर्मे सं + + + सदा ॥

श्रीः स्तु त्वत्क । श्रीकृष्णचरणेभ्यो नमः । •

सिद्धिः स्तु क्रियाः स्म दृष्टिः स्तु धनरागे ।

एष्टिः स्तु शांतिः मे शान्तिः स्तु सदा गृहे ॥

1853.

1396 *The Same*

Substance, country-made yellow paper 19 × 1½ inches Folia, 136.
Lines, 6 on a page Character, Bengali of the nineteenth century Appearance, fresh Complete Written in a neat, clear hand

Colophon :

इति मानवे धर्मशास्त्रे भृगुप्रोक्ताया संज्ञिताया द्वादशोऽध्यायः ।

समाप्तिर्वा मनसंज्ञिता ।

Post Colophon :

जातो ज्यन्तिर्भाविले द्विजकुले हर्ष्यादिदेवो महान्

जातस्तस्य मुतः मुधार्म्मिक इति श्रीमद्भट्टो वरः ।

दुर्गागम इति श्रिया गुणयुतस्यात्मनो भुसुगो

जातस्तत्र चतुर्थ्युगम इति च श्रीविष्णुगमस्ततः ॥

जातो तस्य मुतो मुधार्म्मिकवरो स्यातो च भुमीतले

ऋष्यानाथ इतोऽग्रजोऽनुजवरः श्रीप्राणनाथो द्विजः

सप्तद्वीपे पुं निवसनं तस्यापि चित् मास्यतं •

अथोदञ्चिजगत्पवित्रतटिनीतीरे च काशीपरे ॥ •

क्षिप्रं मानवसंज्ञिता जनज्ञिता तस्याजया मुद्रिता

• वंद्यपटाकुलोद्धतभवानीचमणशर्मणा ।

1854.

4535. *The Same.*

A copy of Bhāṇṇī Caranā Banerjee's printed edition of Manusamhitā with Kullūka Bhaṭṭa's commentary.

1855.

5231. *The Same.*

With Kullūka Bhaṭṭa's commentary

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 165. In Tripāṭha form Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

Last Colophon :—

इति मानवे धर्मशास्त्रे भृगुप्रोक्तायां संहितायां द्वादशोऽध्यायः ।

Post Colophon Statement :—

वसुविधुविधिमेऽब्दे (?) मेघगे पद्मिनीशे

नखमितकुजघस्त्रे मानवग्रन्थमेतत् ।

ह्रिमगिरितनुजायाः पादपद्मं विचिन्त्य

स्म लिखति पठनाय श्रीयुतः कान्तिशर्मा ॥

There is also an index to the work in 12 pages, going up to the 82nd leaf of the manuscript.

Last Colophon of the commentary :—

इति, वारेन्द्रनन्दावासीय-भट्ट-दिवाकरात्मज-श्रीमत्कुल्लुकभट्ट-

विरचितायां मन्वर्थमुक्तावल्यां मनुवृत्तौ द्वादशोऽध्यायः ।

इति श्रीकुल्लुकभट्टविरचिता मन्वर्थमुक्तावली समाप्ता ।

1856.

4543. *The Same.*

With Kullūka Bhaṭṭa's commentary

Substance, country-made paper. $16 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 92 + 240. Lines, 7, 8 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1719. Appearance, fresh. The text is complete in 92 leaves and the commentary in 240. Separately paged.

Post Colophon Statement to the text :—

ग्रन्थाब्दादि १७१६ । १६ । १५ । २ ।

Post Colophon Statement to the commentary :—

• ग्रन्थाब्दादि १७१६ । ११ । १ । ३२ ।

1857.

4418. *The Same.*

With Kullūka Bhaṭṭa's commentary.

Substance, country-made yellow paper. $15\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 261
In Tripāṭha form. Character, Bengali. Printed in Pothi form. Incomplete at the end.

1858.

4516. *The Same.*

With Kullūka Bhaṭṭa's commentary

Substance, country-made yellow paper. $19\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 264.
In Tripāṭha form. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Bhavanī C. Banerji's edition of Manusamhitā printed in Pothi form.

1859.

4502. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. $16 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 265.
In Tripāṭha form. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

A copy of the edition brought out by Bhavanī Cāraṇa Banerji, in Pothi form, in Saka वेदवाग्विहितांशु 1754.

1860.

4466. *The Same.*

With Kullūka Bhaṭṭa's commentary

Substance, country-made yellow paper. $15\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 264
In Tripāṭha form. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete at the end. Up to the verse 123 of the 12th chapter.

Printed in Pothi form.

1861.

1284. मनुटीका । *Manutikā.*

A comm. on the Same.

By Medhatithi.

The manuscript consists of 14 bundles

(I) Contains the comm. on the third chapter. Complete in 54 leaves. Lines, 12 on a page. Character, Nagara. Appearance, old.

(II). Contains comm. on the fourth chapter. Complete in 50 leaves. Forty-seventh missing.

(III) Contains comm. on the fourth chapter. Complete in leaves from 212 to 260

(IV) Comm. on the sixth. Complete in 23 leaves

(V) Comm. on the eighth. Complete in 108 leaves

(VI) Comm. on the eighth. Complete in 183 leaves of which 32nd is missing.

(VII) Commentary on the ninth. Complete in 153 leaves

(VIII). Comm. on the ninth. Incomplete at the beginning. Thirty-five leaves.

(IX). Comm. on the tenth. Complete in 19 leaves of which sixteenth is missing.

(X). Comm. on the eighth. Complete in 105 leaves of which 83rd and 84th are missing.

(XI). Comm. on the eleventh. Complete in 36 leaves.

(XII). Comm. on the eleventh. Incomplete at the end. Folia, 26.

(XIII). Comm. on the twelfth. Incomplete at the end. Folia, 18.

(9)

(XIV). Comm. on the tenth, eleventh and twelfth.
Tenth complete in 27 leaves; eleventh in 59, and twelfth
in 36 leaves. Dated Samvat 1826

Post Colophon :—

संवत् १८२६

This number contains a number of stray leaves also.

1862.

10574. सुखबोधिनी (मनुटीका) ।

Sukhabodhinī, a comm. on the same

By Manrama, son of Gangarama. A mere fragment.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2-182, of
which foll. 33-35, 39-163, 166-177, 179, 181 are missing. Lines, 7-9 on a
page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old
and repaired with transparent paper.

10B. इति श्रीमिश्रगङ्गारामात्मजदौक्षित-मणिगामकृतायां मन्वर्थबोधिन्यां
मनुव्याख्यायां प्रथमोऽध्यायः ।

Last Col. :—

इति श्री० मुखबोधिन्यां मनुवृत्तौ द्वादशोऽध्यायः समाप्तः
स्वायं ग्रन्थः ।

It ends :—

आचारवान् भवति विहितानुष्ठाननिषिद्धवर्जनात् यथेष्टां
सर्गापवर्गरूपां १२६ ॥

1863.

8053. मानवौधन्यायशास्त्रम् (नागदप्रोक्तम्) ।

Mānavya Nyaya-Sastraṃ. Attributed to Narada.

*The works of Narada and Vyasa-pati are regarded as
Varttikas to Manu*

Substance, country-made paper. $12 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4-41. Lines,
7 on a page. Character, modern Newārī. Dated, N. S. 1027. Appearance, fresh.

Copied from a defective MS., it begins and ends abruptly ; and leaves lacunæ in many places.

It is a good work on the administration of justice.

Topics : —

10B, ऋणादानप्रकरणम् ; 11A, उपनिधिं नाम विवादसमाप्तं (?) ; 12A, सम्भृत्योक्त्यां नाम विवादपदं समाप्तं ; 12B, दत्ताप्रदानिकं नाम विवादपदं समाप्तं ; 14B, श्रुश्रुषाभ्युपेतं नाम पंचमं व्यवहारपदं समाप्तं ; 15B, वेतनस्या नपाकम्म धलव्यवहारपदं समाप्तं ; 16A, अस्वामिविक्रयो नाम द्विप्रभेदः सप्तमव्यवहारपदं समाप्तं ; 18A, समयस्यानपाकम्म दशमं व्यवहारपदं समाप्तं ; 20B, क्षत्रमीमाविवादपदं ; 30B, माहमं नाम विवादपदं समाप्तं ; 32B, द्यूतसमाह्वयं समाप्तं ; 39A, नारदप्रोक्तायां चौरप्रतिषेधं नाम प्रकरणं समाप्तं ; 44B, इति मानवे न्यायशास्त्रे नारदप्रोक्तायां संहितायां न्यायधर्म-पदानि समाप्तानि ।

Post Col. :—

शुभ संवत् १८८७ मि ज्येष्ठमासे कृष्णपक्षे द्वितीयातिथौ पूर्व-
भाद्रपदक्षेत्रे इन्द्रयोगे बृहस्पतिवासरे मिथुनराशौ सवितरि
धनुर्मासिगते चन्द्रमसि गतदिने इदं पौष्टकं सम्पुष्टं लिखितमिति ।

1864.

8054 नारदधर्मशास्त्रम् । *Nārada-Dharma-Śāstram.*

Substance, Nepalese paper, white on one side and yellow on the other.
Lines, 7 on a page. Character, Nāgarī in a Nepalese hand. Appearance,
fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीनारदीये धर्मशास्त्रे प्रकीर्णकं नाम व्यवहार-
पदसुष्टादशं समाप्तं शुभं ।

Well known and often printed

1865.

8598. **दृढस्यतिप्रणीतं धर्मशास्त्रम् ।** *Dharma-Sastraṃ*
by *Vṛhaspati*.

Substance, country paper. $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 100. Character, Nāgara. Good. Complete.

Complete in four leaves. The scribe's name is Mahadeva.

Compare printed works.

1866.

9932. **याज्ञवल्क्यस्मृतिः ।** *Yājñavalkya-Smṛtiḥ*.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 13. Lines, 6 on a page. Extent in slokas, 150. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Often printed

1867.

2770. *The Same*

Substance, palm-leaf. $17 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 57. Lines, 4 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1679. Appearance, old and mouse-eaten.

It begins from : —

त्रिः प्राज्ञापो दिवन्मन्युः सुवसेतान्युपसृष्टः ॥ इत्यादि ॥

Colophon :—

इति याज्ञवल्क्येयं धर्मशास्त्रं तृतीयोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Col. :—

नमो याज्ञवल्क्याय । शुभमस्तु शक्राब्दाः १६७६ ।

मार्गे मासि सिते पक्षे दशम्या गुरुवामरे ।

व्यालिखि गङ्गासिमा याज्ञवल्क्यः । । । । ।

1868.

834. *A commentary on the same.*

By Aparāditya Deva.

For the manuscript see L. 1684.

Post Colophon Statement : —

ॐ श्रीशुभ संवत् १८६८ माघ शुक्ल पूर्णदश्यां लिखितमिदम-
 पराकर्षाख्यधर्मशास्त्रपुस्तकं श्रीकाशीरदेशे मया तालाभिधानकेषु
 पंडितविप्रसिंहश्रीरामकृष्णाख्यार्थमिति शिवम् ॥
 यादृशं पुस्तकं, etc.

This is a commentary on Yājñavalkya's Dharma-
 Śāstra by Aparāditya, King of Koṅkana, belonging to the
 Śilahāra family, which claimed their descent from the
 Vidyādhara. The author was a descendant of King
 Jimūta Vāhana whose altruistic story is given in the
 drama entitled Nāgānanda.

See Bhandarkar's History of the Deccan.

Aparāditya preceded Vijñāneśvara, a more celebrated
 commentator of Yājñavalkya.

1869.

8640. *The same commentary.*

Substance, country paper. $14\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 537. Lines, 14 on
 a page. Extent in ślokas, 19,700. Character, Nāgara. Good Com-
 plete.

Complete in 298 leaves and three chapters.

The last Colophon : —

इति श्रीविद्याधरवंशप्रभव-श्रीशिलहार-नरेन्द्रजौमूतवाहना-
 न्वयप्रसूत-श्रीमदपरादिद्यदेवविरचिते याज्ञवल्क्यैय-धर्मशास्त्र-
 निबन्धे तृतीयोऽध्यायः ॥ समाप्तं याज्ञवल्क्यैयधर्मशास्त्रोऽयं
 सम्पूर्णः ॥

1870.

2757. मित्याक्षरा ।

A commentary on Yājñavalkya-Smṛti by Vijñāneśvara.

For the MS. see L. 1979. It is a palm-leaf MS. dated L.S. 399=1513 A.D., containing the third chapter only. In leaf 46A, line sixth, it contains the name of Rāma-candra Bhaṭṭacārya Vācaspati, of Nadia as its owner.

श्रीरामचन्द्रभट्टाचार्यवाचस्पतीनां नवद्वीपवासिनां पुस्तकम् ।

1871.

2764. *The Same.**A commentary to Yājñavalkya-Smṛti by Vijñāneśvara.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 75 to 346. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1562. Appearance, old and discoloured.

The MS. has the first leaf marked 75 and contains the sections on Vyavahāra and Prāyaścitta. The first 74 leaves evidently contained the Acara section.

Vyavahāra begins :—

अभिषेकादिगुणयुक्तस्य प्रजापालनं परमो धर्मः तच्च दुष्ट-
निराहमन्तरेण न सम्भवतीत्यादि ।

Prāyaścitta begins :—

ऋहस्याभिमयां नित्या नमस्त्तिका धर्मा उक्ताः, अभिषेकादि-
गुणयुक्तस्य ऋहस्यविशेषस्य गुणधर्माश्च दर्शिता इत्यादि ।

The Post Colophon Statement :

ॐ कल्लि संवत् १५६२ वर्षे शक्रि १४२८ प्रवर्त्तमाने
उत्तरायणगते श्रीसूर्ये शिशिरर्तौ माघमासे कृष्णपक्षे ८ अष्टम्यां
तिथौ रविदिने अष्टौ कल्पवल्यां वास्तवे राजश्रीसिंघविजयराज्य
दिसाबालकातीयमहं पीताम्बकेणाध्ययनाय तथा च पशोपकृतये

लिखितं । तत्रालिवास्तव्य-उदीच्यजातीय-व्यासगतमसुत-पांफाकेन
लिखितमिदं मिताक्षरं पुस्तकम् ।

ग्रन्थसंख्या. आचाराध्याय २४००, व्यवहाराध्याय ४५००,
प्रायश्चित्ताध्याय ५००० । औरस्तु ॥

1872.

501 *The same commentary.*

*This is a mere fragment, containing a portion of the
third or Prāyaścittādhyaṃya.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 52 (there
are two paginations, one coming up to 38 and the other to 14). Lines,
10, 11 on a page. Extent in ślokaś, 1,550. Character, Nāgarā. Appearance,
tolerable.

1873.

826. (मिताक्षरा-व्यवहाराध्यायः) ।

The same commentary.

With the text.

Substance, country-made yellow paper. $15\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 114.
Lines, 7 on a page. Extent in ślokaś, 3,192. Character, Bengālī. Ap-
pearance, fresh. Incomplete at the end.

It begins thus :—

नभो विव्रविनायकाय ।

व्यवहारान् स्वयं पश्येत् सभ्यः परिहृतोऽन्वहमिति ॥

व्यवहारान् नृपः पश्येद्विद्वद्भिर्ब्राह्मणैः सह ।

धर्मशास्त्रानुसारेण क्रोधलोभविवर्जितः ॥

अभिषेकादिगुणयुक्तस्य राज्ञः प्रजापालनं परमो धर्मः ।

+ + + + + ॥

व्यवहारानिति अन्यविरोधेन स्वात्मसम्बन्धितया कथनं व्यवहारः ।

यथा कश्चिदिदं ह्येवं सदीयमिति कथयति अन्योऽपि तद्विरोधेन

(15)

मदीयमिति । तस्य अनेकविधत्वं दर्शयति बह्वचनेन । नृप
इति न क्षत्रियमात्रस्यायं धर्मः, अपितु प्रजापालने
ऽधिकृतस्यान्यस्यापि इति दर्शयति ।

1874.

5594. (प्रायश्चित्ताध्यायः) ।

The same commentary.

By Vijñānesvara.

Substance, palm-leaf. 18 × 1½ inches. Folia, 86. Lines, 4, 5 on a page. Character Uḍiya about 200 years old. Appearance, fair. Complete.

Req. :—

ॐ नमो गणेशाय ।

नत्वा देवं जगद्वाचं सर्वकारणकारणम् ।

लिख्यते याज्ञवल्क्योक्तप्रायश्चित्तस्य पद्धतिः ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्पद्मनाभभट्टोपाध्यायात्मजश्रीमत्परमहंसपरिव्रजका-
चार्यविज्ञानेश्वरकृतो याज्ञवल्क्यस्य मितक्षरायां कृतो धर्मशास्त्रे
तृतीयोऽध्यायः ।

श्रीनारायणाय नमः ।

1875.

10924. मितक्षरा । (*Vyavahāra and Prāyaścitta.*)

The same commentary

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 124 (Vyavahāra). There is a mistake in the numbering of the leaves. The 49th leaf is marked 50 and so the mistake continues to the end) + 152 (Prāyaścitta). Lines, 10 on a page. Character, modern Nāgara. Date, Samvat 1890. Appearance, fresh. Both the sections complete.

Colophon :—

I. इति याज्ञवल्क्यमुनिशास्त्रगताविहृतिर्न कस्यापि विहितः ।
प्रमिताक्षरा विपुलाश्चैवतौ परिबिभृति अवशयोर्भूतं ॥

Post Colophon :—

समाप्तमिदं व्यवहारशास्त्रं संवत् १८८६ ।

II. इति श्रीभारद्वाज-पद्मनाभभट्टोपाध्यायात्मजस्य श्रीमत्परमहंसपरि-
ब्राजकविज्ञानेश्वरकस्य कृतौ ऋजुमिताक्षराख्यायां पञ्चिकायां याज्ञवल्क्यधर्म-
शास्त्रविहृतौ तृतीयोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Col. :—

संवत् १८९० । यादृशं ।

1876.

8641. मिताक्षराविहृतिः (संस्काराध्यायः) ।

Mitākṣarāvīrtih, the Chapter on Saṃskāra only.

By Vaidyanātha Pāyagunde.

Substance, country paper. 12 × 4½ inches. Folia, 30. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 1,400. Character, Nāgara. Fresh. Complete.

Incomplete. Thirty leaves only.

It begins :—

श्रीलक्ष्मीरमणं नत्वा लक्ष्मीलक्ष्मीप्रियमुपसुः

खेरडामुद्रलापत्यगणेशपत्यल्लवाकः । १

महादेवः सुतस्तस्य वेदमूर्तिर्जटान्तवित्

श्रौतस्मार्तार्थैर्निपुणो दीक्षितो राजपूजितः ॥ २

पत्नी यस्यास्त्यमाख्या साध्यमा तस्य कन्यका

पायगुंडोपाख्यवैद्यनाथपत्नी पतिव्रता ।

मिताक्षरायां विहृतिं तनुते सर्वसंविदे ॥ ३

1877.

8455B. मिताक्षराव्याख्या, *Mitākṣarāvyaṅhya*.

(The section on Acara.)

Substance, country-made paper. 12½ x 5 inches. Folia, 2 318 and one after 318, not marked. Foli. 10, 11, 14, 15, 16, 70, 72-74, 143, 216-218, 221, 222, 234, 267, 282, 296-299, 301, 302, 312, 313, 315, and 316 are missing. Lines, 12, 13 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured, and repaired.

Many leaves are marked with the letters मि० व्या०. The leaf-marks in many leaves are lost in repairing and there are seven leaves which I fail to locate even tentatively.

It is from the following extract that the work seems to be a commentary on Mitākṣarā (probably by Paya-guṇḍe).

2A. .... स्फुटार्थैर्मिताक्षरैः बह्व्रीहिर्वाक्यमन्यपदार्थैः ईदृशैः
विविच्यते स्मृत्यन्तरैकवाक्यतया सति सम्भवे आकाङ्क्षापूरणा + + + + +
भ्यां तदसम्भवे सर्वथा + + घे विकल्पाभिधानेन च विशेषीक्रियते ॥, तत्रानति
प्रसङ्गायाह याज्ञेति मननशौलेन याज्ञवल्क्याख्येन कथितं मयूरथं + + +
मुनित्वेनभाषणयोग्यता सूचिता तत्त्वस्याप्यतिप्रसक्तत्वादाह, मुञ्जरिति वारं वारं
विश्वरूपाचार्यस्य विकटा अतिगहनार्था या उक्तयो व्याख्यानानि ताभिर्विस्तृतं •
बहुलोज्जतं तथाच तद्व्याख्यतमेव व्याख्यायत इति सूचितं एवं योगियाज्ञवल्क्या-
स्मृत्यव्याख्यानेपि न प्रतिज्ञाहानिरिति बोध्यं न चैवं तद्व्याख्यानस्य व्याख्यानयोर्वै-
लक्षण्यभावेपि बुधानां, तत एव इष्टसिद्ध्या किमेतत्प्रयासेनात आह बलिमिति .....
..... अत आह याज्ञेति विशेषाप्रसिद्धेराह कश्चिदिति प्रश्नोत्तराभ्यां
रूप्यते रूपीक्रियते तत् प्रश्नोत्तरं रूपं यस्य तदा प्रश्नो मुनीनामुत्तरं व्याख्येयस्यास्य
कथेति खल्लतपस्यसमूहसंहितारूपेण सप्रिध्यान् प्रतीति शेषः ।

It ends with Vṛṣotsarga, as directed by Ācāryalāyana.

1878.

• 9279. • *The Same.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 76. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 3,040. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

This seems to be a commentary on a portion of Mitākṣarā, noticed by Dr. R. Mitter under No. 1979.

1879.

2979. बृहत्पाराशरः । *Brhat Pārāsara.*

Substance, country-made paper. 12½×5 inches. Folia, 98. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 3,000. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1863. Appearance, fresh. * Complete in 12 chapters.

The last Colophon :—

इति श्रीबृहत्पाराशरे धर्मशास्त्रे सुव्रतप्रोक्तसंहितायां योगो-
पदेशो नाम द्वादशोऽध्यायः ।

But in all other colophons it is styled बृहत्.

The Post Colophon Statement :—

• संवत् १८६३ ।

This is a complete code of laws for the guidance of the Hindus. For a complete description of the work, see L. 2294 and I.O. Catal. No. 1289.

This is put in the I.O. Catal. among the original institutes of law. But it rather partakes of the character of a Purāṇa, being a Śat-samvāda or coming down through the interlocution of six or three sets of enquirers and teachers.

1880.

8685. **बृहत्पाराशरधर्मशास्त्रम् ।** *Brhat-Parāśara-
Dharma-Sāstraṃ.*

Substance, country paper. 11×5 inches. Folia, 72. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 3,300. Character, Nāgara. Old. Incomplete.

Incomplete. Fragmentary.

I.O. Vol. III, p. 372.

1881.

7833. *The Same.*

With a commentary.

Substance, country-made paper. 11½×5 inches. Folia, 13 by counting. Lines, 13 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

A mere fragment, containing one leaf, with no leaf-mark and five marked 6-11, one marked 27 and five at the end, the first of which is marked 31 and the last 40, the intermediate ones being without leaf-marks.

We have the following Colophon in 10A :—

इति बृहत्पाराशरोये धर्मशास्त्रे सुव्रतप्रोक्तायां षट्कर्मणि ज्ञानविधिः ।

1882.

8688. **वृद्धपाराशरीयधर्मशास्त्रम् ।** *Vṛddha-Parāśariya-
Dharma-Sāstraṃ.*

Substance, country paper. 11×4½ inches. Folia, 27-34 (wanting 32). By counting 7. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 56. Character, Nāgara. Old. Incomplete.

Fragmentary.

The Colophon in leaf 34 runs thus :—

इति वृद्धपाराशरीयधर्मशास्त्रे सुव्रतप्रोक्तायां संहितायां
देवपूजाविधिः ।

The Chapter on देवार्चन begins :—

देवार्चनमहं वक्ष्ये यदुक्तं मुनिभिः पुरा
वैदिकैरेव तन्मन्त्रैर्यस्य यैस्तस्य तैरपि । १
अर्चयन् वैदिकैर्मन्त्रैर्नानुग्रहमपेक्षते
वैदिकोऽनुग्रहस्तस्य किं वेदादधिकं परं । २
ब्रह्माणं वैधर्मैर्मन्त्रैर्विष्णुं स्त्रैः शङ्करं स्वकैः
अन्यानपि तथा देवान् अर्चयन् निजमन्त्रकैः ॥ ३
मन्त्रन्यासं पुरा कृत्वा स्वदेहे देवतासु च
गायत्र्योक्तारन्यस्ताङ्गः पूजयेद्विष्णुमव्ययं । ४ ।

1883.

10730. पराशरधर्मशास्त्रम् । *Parāśara-Dharma-Sāstraṃ.*

Substance, palm-leaf. 22×2 inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page.
Character, Newari. Date, N.S. 263=1143 A.D. Appearance, old and dis-
coloured. Complete.

Last Colophon :—

पराशरधर्मशास्त्रे द्वादशोऽध्यायः ।

Post Colophon :—

समाप्तं चेदं पाराशरं धर्मशास्त्रमिति । संवत् २६३ श्रीभौसा-
र्जुनस्य ।

Beginning :—

अथा [तो] हिमशैलाग्रे देवदासवनाश्रये ।
व्यासमेकाग्रमासीनं ऋषिं पृच्छन्ति धार्मिकम् ॥
मानुषाणां हितं धर्मे वर्त्तमानकलौ युगे ।
श्रीशक्त्या यथाशक्ति वद सद्यवतीसुत ॥
अत्रा च ऋषिवाक्यानि व्यासः शिष्यैर्कृतानिभिः ।
प्रत्यवाच महातेजाः अतिस्मृतिविप्रारदः ॥
यद्यहं सर्वतत्त्वज्ञस्तथापि न ब्रवीम्यहं ।
पृच्छामि पितरं स्वीयमिति व्यासः स्थितो मुनिः ॥

ततश्च ऋषयः सर्वे धर्मतत्त्वार्थकाङ्क्षिणः ।

ऋषिं यासं पुरस्कृत्य गता बदरिकाश्रमं ॥, etc., etc.

This being the oldest MS. known of the work, it would be interesting to compare it with the current editions.

Along with these is a fragment of a palm-leaf MS. of a Smṛti work marked in letter numerals 100-102, one palm-leaf marked 8 in the same script, and three others, one of which is in Maithila script.

1884.

8627. *The Same.*

Substance, country paper. 11×5 inches. Folia, 11. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Good. Incomplete.

Eleven leaves only.

1885.

11006. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 25. Lines, 11-14 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Date, Śaivvat 1881. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीपाराशरे धर्मशास्त्रे सकलप्रायश्चित्तनिर्णयो नाम
द्वादशोऽध्यायः ।

Post Colophon :—

सं ५६२ (?) ॥ संवत् १८८१ मार्ग शुक्लपक्ष दशमी १० बुधवार ।

1886.

8686. **पराशरमाधवः ।** *Parāśara-Mādhavaḥ.*

Substance, country paper 12×5 inches. Folia, 155. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 6,200. Character, Nāgara. Old. Incomplete.

Incomplete. Leaves 1-50 of the third chapter.

Printed in Bibl. Ind. Series.

(22)

1887.

2428. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. A mere fragment.

Begins :—

पराशरमाधवे अथ रहस्यप्रायश्चित्तानि अभिधीयन्ते ।

6A. इति रहस्यप्रायश्चित्तम् । संवत् १६० (?)

महाभारते ।

The MS. ends :—

ये नास्तिका निष्क्रियाश्च गुरुशास्त्रातिंलघिनः ।

अधर्माणां गताचारास्ते भवन्ति गतायुषः । श्लो १२६ ।

1888.

1895. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 40. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. The second chapter only.

Col. :—

इति श्रीमहाराजाधिराजपरमवैदिकमार्गप्रवर्त्तक-श्रीवीर-
'वृकणभूपालसाम्राज्यधुरंधरस्य माधवामात्यस्य हतौ पराशरस्मृति-
व्याख्यायां माधवीयायां द्वितीयोऽध्यायः ।

The whole of the work has been printed in Bibl.

Ind.

1889.

877.

पराशरस्मृतिः ।

विनायकपण्डितकृत-विद्वन्मनोहराख्य-टीकासहिता ।

The same with a commentary by Vināyaka Paṇḍita.

For the manuscript see L. 1793.

The commentator is also known by the name of Nanda Paṇḍita, and is the son of Dharmādhikārī Rāma Paṇḍita.

Nanda Paṇḍita professes to base his commentary entirely on that by Mādhavācārya.

माधवाचार्यनिर्दिष्टव्याख्यामार्गानुसारिणः ।
स्वस्तनेऽपि न मे दोषः परप्रत्ययगामिनः ॥

Post Col. :—

शुभमस्तु सर्वजगतां कल्याणमस्तु यजमनः लेखकः ॥

1890.

9207. **यमस्मृतिः ।** *Yama-Smṛtiḥ.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 6. Lines, 11 on a page. Extent in ślokaś, 130. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

See Infra, No. 1901, p. 28.

It begins :—

ॐ नमः श्रीसूर्याय ।

अथवा उवाच ।

प्रतिग्रहधनो विप्रो वदन्त्येवं महर्षयः ।
अथान्ये च नरकगतिं कथमेतदसंशयं ॥ १ ॥
प्रतिग्रहे गृहीते तु कां गच्छं तु द्विजो व्रजेत् ।
कथं वा नरकान्मथ्येतन्मे ब्रूहि ययाययं ॥ २ ॥

आदित्य उवाच ।

प्रतिग्रहः काश्यपेय मन्वास्तादौ विप्रोपमः ।
ब्राह्मणस्य भवेत् पापं दाता धर्मेण पूज्यते । ३ ॥
जपो होमस्तपोदानं स्वाध्यायादि कृतं शुभं ।
दातुः प्रयच्छते विप्रो ऽतो न स्वर्गम[व]प्नुयात् १ ४ ॥
तारनाथ गृहीता तु प्रायश्चित्तं समाचरेत् ।
स्वधर्मो नश्यते विप्रे प्रायश्चित्तमकुर्वन्ति । ५ ॥

प्रतिग्रहो ब्राह्मणस्य विद्वांसो मे जपेक्षतः (?)
 यथा देवाः प्रयच्छन्ति स्नानं लोकान् पूजिता नरैः । ६ ॥
 एवं विप्रैर्मेपि लोकानि पूजया सम्प्रयच्छतः ॥
 एतदर्थं च विद्वद्भ्यो देयं दानं च यत्नतः । ७ ॥
 अन्वेष्ट्यान्वेष्ट्य सततं आत्मनः शुभमिच्छता
 यथा पुण्यं शुभं कश्चिदन्वेष्ट्यान्वेष्ट्य यत्नतः । ८ ॥

It ends :—

एवं तत्पापतो मुच्येदन्यथा नरकं व्रजेत्
 वैतरणीं प्रतिगृह्णन्ते तव दण्डमहाभयं । ६६ ।
 वैतरणीं निमज्जेत यावदाहृतसंज्ञवं
 रक्तोदपूयमांसाद्यैर्वसेत् कल्पत्रयं नरः । ६७ ।
 अनुग्रहं स्वस्य तस्मात् शास्त्रोक्तविधिनाचरेत्
 प्राजापत्यत्रयं कुर्यादथवा शतभोजनं । ६८ ।
 जपेद्दासस्य कामीयं शिवसङ्कल्पमेव च
 रथन्तरं वामदेवमुच्यते तेन कल्पिषात् । ६९ ।
 हिरण्यकासमन्वितः ॥ विन्यते यः स पापाच्च न स पापेन
 क्षिप्यते ॥

Colophon :—

इति यमप्रणीता स्मृतिः समाप्ता ।

Different from the I.O. Manuscript, Vol. III, p. 389A,
 No. 1329.

But it is the same as Aruṇa Smṛti No. 1901 below.

1891.

1357. यमस्मृतिः ।

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 10. Lines, 10 on a page. Extent in ślokaś, 200. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

There are two separate works going under the name of Yama Smṛti. This is a short work on expiation. For

(25)

another see I.O. Catal. No. 1329, the extent of which is 99 ślokaś.

Beginning : —

सुखासीनं यमं वृद्धा पृच्छन्ति स्म महर्षयः ।
प्रायश्चित्तविधिं सम्यग्वक्तुमर्हस्यशेषतः ॥
श्रुत्वा महर्षिवाक्यानि ध्यात्वा चैव यमोऽब्रवीत् ।
प्रदग्धवन्ववहिता विप्राः प्रायश्चित्तविधिं शुभम् ॥

End :—

आमन्त्रितानां विप्राणां स्नातानां तु विशेषतः ।
विघ्नमाचरते यस्तु तमाहुर्ब्रह्मघातकम् ॥

Colophon : —

इति धर्मशास्त्रे यामौस्मृतिः समाप्तं शुभम् ॥

1892. .

1154. *The Same.*

(पूर्वोक्तयमस्मृतितोविभिन्नमेतत् पुस्तकम्) ।

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 14. Lines, 6 to 9 on a page. Extent in ślokaś, 260. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Several times printed.

Colophon :—

इति धर्मशास्त्रे पञ्चमोऽध्यायः ॥ ५ ॥ यमस्मृतिः सम्पूर्णा ॥

1893.

1366. *आतातपस्मृतिः । Satātapa Smṛtiḥ.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 7. Lines, 10, to 16 on a page. Extent in ślokaś, 160. Character, Nāgara. Appearance, oldish. Complete.

The manuscript is written in two different hands ; the first four leaves are in a neat, small hand and generally

correct; the last three leaves are in a large and clumsy hand and very incorrect.

Many different works go under the name of *Śātātapa Smṛti*. See Cat. Cat., Vol. I. The present work agrees generally with I.O. Catal. No. 1361, p. 398. But the number of verses here, after the last prose portion, are not 139 as in I.O., but are 140. The last verse agrees, but not the last but one.

1894.

1152. व्यासस्मृतिः । *Vyāsa-Smṛtiḥ*.

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 14. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 280. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Often printed.

1895.

1358. हारीतस्मृतिः । *Hārīta-Smṛtiḥ*.

Substance, country-made paper. $11 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 23. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Appearance, old. The first leaf is missing.

One of the twenty original institutes of law, printed in Calcutta, and described in I.O. Catal. No. 1372 and Bik. 394.

1896.

1203. *The Same*.

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 84. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1888. Appearance, fresh. Complete in eight chapters.

Post Col. :—

संवत् १८८८ । शुभमस्य ।

Eight chapters.

1897.

2507. बुधस्मृतिः । *Budha-Smṛtiḥ.*

For the manuscript and the work see L. 2671. The whole of the text is given in Cs. Vol. II, No. 25.

Post Col. :—

श्रीरामार्पणमस्तु ॥ यद्यसंख्या २५ श्लोक ॥

1898.

10143. *The Same.*

Substance, foolscap paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 2. Lines, 4 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

An original text of the Smṛtis. See L. 2671.

1899.

8353. पुलस्त्यस्मृतिः । *Pulastya-Smṛtiḥ.*

Substance, Srirampore paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 6 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति पुलस्त्यप्रोक्तं धर्मशास्त्रं समाप्तम् ।

Post Col. :—

मालवी शिवनारायणस्यो विजयतेतरां श्रीत्रिलोचनेश्वराय नमः ।

Printed in Calcutta.

1900.

8350. व्याघ्रपादस्मृतिः । *Vyāghrapāda-Smṛtiḥ.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 11-17. Lines, 12 on a page. Extent in ślokaś, 500. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

End :—

प्रणम्य शिरसा श्रीमदमिष्टोमफलैः सह ।
व्याघ्रपादेन व्याख्यातं धर्मशास्त्रोत्तमोत्तमम् ॥

Col. :—

इति व्याघ्रपादस्मृतिः समाप्ता ।

1901.

8339. अरुणस्मृतिः । *Aruna Smṛtiḥ.*

Substance, foolscap paper. $10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 12 on a page. Character, modern Nāgara. Date, S. 1960. Appearance, fresh. A fragment.

In the form of a dialogue between Aruṇa and Aditya.

This is the same work as noticed in No. 1890.

Beg. :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अरुणोवाच ।

प्रतिग्रहधनो विप्रो वदन्येवं महर्षयः ।
अन्ये तु नरकगतिं कथमेतदसंशयं ॥
प्रतिग्रहे गृह्णीते तु कां गतिं तु द्विजो व्रजत् ।
कथं वा नरकान्मुच्येत् तन्मे ब्रूहि यथातथं ॥

आदित्य उवाच ।

प्रतिग्रहः काश्यपेय मध्वास्त्रादो विषोपमः ।
ब्राह्मणाय भवेन्नित्यं दाता धर्मेण युज्यते ॥

Colophon :—

इति श्री अरुणस्मृतौ धर्मशास्त्रे अरुणसूत्र्यसंवादे प्रतिग्रह-
प्रायश्चित्तनिर्णयो नाम प्रथमोऽध्यायः ।

Post Col. :—

श्रीमद्विक्रमवत्सरेण शुभगे खखपंकभूमिर्मिते (?)
वर्षे राक्षसनासि मास पञ्चमे शुक्ले यमे भास्करे ।

श्रीकालीचरणात्मजेन सुधिया रचनाधरामेण यत्
तेनेदं लिखितं स्वपाणिक्कमलेनाय्यं हि अरुणस्मृतौ ॥

1902.

8198. **भारद्वाजसंहिता ।** *Bharadvāja-Saṃhitā.*

Substance, country-made paper. 11½ × 5½ inches. Folia, 5-22. Lines, 12 on a page. Character, Nāgura. Date, Śaṃvat 1876. Appearance, old and discoloured.

There are two batches of leaves : -

I. 5-11, and II. 12-22. Although the leaf-marks are consecutive, there is a considerable gap between the two batches.

It is a Vaiṣṇava work inculcating faith and devotion and giving rules of devotional observances. For a full description of the work see L. 2819.

. I.

11B, इति श्रीभारद्वाजसंहितायां न्यासोपदेशः प्रथमोऽध्यायः—

अथानुकूल्यमुखानि प्रपत्यङ्गानि(?) विस्तृतात् ।

धर्म्माणां तद्विद्वद्भानां स्वरूपं च निबोधत ॥

इति द्वितीयोऽध्यायः --

अथ स्वधर्मनिरतः प्राज्ञो भक्तः सुलक्षणः ।

तत्सेवाभिरतो ह्यव प्रपन्नः निर्द्विमाप्नुयात् ॥ १

यथाह विहितैस्तैस्तैः संस्कारैः संस्कृतः क्रमात् ।

स यथात्मा गुणोपेतस्तानि तानि व्रतानि च ॥ २ ॥

ध्यात्वा नारायणं देवमादौ कर्माण्यशेषतः ।

तस्य—Here ends fol. 11.

II.

Fol. 12 begins with the last half of a śloka marked

26. कालिनकान्त्यमाप्नोति नरो विगतकल्मषः ।

13A, इति श्रीभारद्वाजसंहितायां परिशिष्टे प्रथमोऽध्यायः; 17A,
• द्वितीयोऽध्यायः; 19B, तृतीयोऽध्यायः; (Last Col.) • चतुर्थोऽध्यायः ।

Post Col. :—

सं १८७६ मार्गशीर्षशुक्लपक्षस्य त्रयोदश्यां ।

1903.

1163. वशिष्ठस्मृतिः । *Vaṣiṣṭha-Smṛtiḥ*.

Substance, country-made paper. $12 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 38. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1140. Character, Nāgara. Date, Samv. 1903. Appearance, fresh. Complete.

On religious duties enjoined on the Vaiṣṇavas.

For a description of the work see I.O. Catal. No. 1339.

Post Colophon :—

संवत् १८०१ ।

1904.

1046. आपस्तम्बीयधर्मशास्त्रम् or आपस्तम्बस्मृतिः ।

Āpastambīya-Dharma-Śāstra or Āpastamba-Smṛtiḥ.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 7. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

A comprehensive work on expiation, complete in ten chapters, of the Āpastamba School of Black Yajūr Veda.

For the beginning and end see I.O. Cat. 1313.

Col. :—

इति आपस्तम्बो वेदप्रथमोऽध्यायः ।

समाप्तश्चेदमापस्तम्बप्रोक्तधर्मशास्त्रम् ॥ शमस्तु ॥

1905.

3039. चतुर्विंशतिमत्तम् । *Caturviṃśatimatam*.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 28. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1815. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति चतुर्विंशतिमुनिप्रोक्तं स्मृतिसारं समाप्तम् ।

The Post Colophon Statement :— . .

संवत् १८१५ मौः काः शुः वः १४ ।

For the beginning and the end of the work, see Bik. p. 369.

The work gives an analysis of the views of the twenty-four Ṛṣis of old who are renowned for their works on Hindu law, embracing the three sections of Ācāra, Prāyaścitta and Śrāddha, in 544 verses of the anuṣṭubh metre. The MS. does not give the colophons of the topics treated of in the work.

The earliest quotation is in Smṛti-Candrikā of Devanna Bhaṭṭa, see I.O. Catal. No. 1373, p. 405. .

•1906.

8079. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. 11×5 inches. Folia, 34. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

मनुना याज्ञवल्क्येन विश्वामित्रेण चात्रिणा ।

विष्णुना च वशिष्ठेन व्यासेनोशनसा तथा ॥

आपस्तम्बेन वत्सेन हारोतगुह्यनारदैः ।

परशुरामेण गार्गेण गौतमेण यमेण च ॥

बौधायनेन दक्षेण शङ्खेनाङ्गिरसा तथा ।

प्रातातपेन सांख्येन सम्वर्त्तेन तथैव च ॥

चतुर्विंशतिभिः प्राक्तं वृद्धं लोकहिते रतैः ।

वे (?) धर्मरक्षणायाय तच्छेषेण महात्मभिः ॥ ४ ॥

एतज्ज्ञात्वा दिजः शौचं धर्मं स्मरति नित्यशः ।
 तस्मात् सर्वप्रयत्नेन शास्त्रमेतददोरयेत् ॥
 सर्वार्त्तदे नमस्कृत्यैवज्ञानेऽमिततेजसे ।
 धर्मान्नुत्तुस्त्रिवेदोक्तान् स्वर्गादिफलदायकान् ॥
 वर्णानामाश्रमाणां च व्याचाराकथनं शुभं ।
 सर्वेषामेव धर्माणां शौचं पृथ्वे विधीयते ॥

There are 522 śloka only.

End :—

सर्वार्चागो गोगुरुब्राह्मणानां
 देवादीनां मुच्यते सर्वपापैः ।
 विद्यावित्तं पुत्रपौत्रादियुक्तः
 पञ्चान्मोक्षं गच्छते शाश्वतं यत् ॥
 मनवे याज्ञवल्क्याय विश्वामित्राय चात्रिणे ।
 ... ..
 ... ..
 चतुर्विंशति संख्येभ्यो मुनिभ्यस्तु नमोनमः ।

Col. :—

इति चतुर्विंशतिमुनिभिः प्रोक्तं चतुर्विंशतिमत्स्मृतिः समाप्ता ।

1907.

10044. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10½ × 3½ inches. Folia, 36, most of which are written in a modern hand. But foll. marked 2, 15, 16, 28-36 are of an old MS., dated S. 1592. Character, Nāgara. Lines, 6 on a page. Complete.

Beg. :—

मनुना याज्ञवल्क्येन विश्वामित्रेण चात्रिणा ।
 विश्वानां च वशिष्ठेन व्यासेनोशनसा तथा ॥ १ ॥
 भ्रातृस्तम्बेन वत्सेन हारीतगुरुनारदैः ।
 पाराशरेण मार्गेण गौतमेन यमेन च ॥ २ ॥

बौधायनेन दक्षेण शङ्खेनाङ्गिरसा तथा ।
शातातपेन साङ्ख्येन सम्बर्त्तेन तथैव च ॥ ३ ॥
चतुर्विंशतिभिः शास्त्रं दृष्टं लोकहिते रतैः ।
वे(?) धर्म्मरक्षणायाय संक्षेपेण महात्मभिः ॥ ४ ॥

Colophon :—

इति चतुर्विंशतिमतं धर्म्मशास्त्रं समाप्तं ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु संवत् १५६२ समये कुब्जार सुदि परीक्षा मङ्गलवारे
लिखितं पुस्तकं धर्म्मदासेन । शुभमस्तु ॥ लिखावतं प्रयाग-
दासेन पुस्तकं । दुर्गादेयै नमः ।

Three lines more in a different hand, containing quotations.

1908.

8625. *The Same.*

Substance, country paper. 11×5 inches. Folia, 17. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Dated, Samv. 1698 Good. Complete.

Complete in 17 leaves and 546 verses.

Copied in Samvat 1698 वर्षवर्षे फाल्गुणवदि अमावास्यां रविवासरौ
अष्टोत्तलम्भावास्त्यं आभ्यन्तरभटमेवाङ्गीज्ञातीय त्र० भट० रामजीमुतहारका-
दास लिखितं ।

It begins :—

मनुना याज्ञवल्क्येन विश्वामित्रेण चात्रिणा ।
विश्वाम्ना च वशिष्ठेन व्यासेनोशनसा तथा ॥
आपस्तम्बेन वत्सेन हारीतगृह्यगारदैः ।
पाराशरेण गार्ग्येण गौतमेन यमेन च ॥
शातातपेन साङ्ख्येन सम्बर्त्तेन तथैव च । १
बौधायनेन दक्षेण शङ्खेनाङ्गिरसा तथा ॥

चतुर्विंशतिभिः शास्त्रं दृष्टं लोकहिते रतैः ।
 धर्मसंरक्षणार्थाय संक्षेपेण महात्मभिः ॥
 एतद् ज्ञात्वा दिव्यश्रीं धर्मं स्मरति तत्त्वतः
 तस्मात् सर्वप्रयत्नेन शास्त्रमेतदुदीरयेत् ॥
 सर्वात्मने नमस्कृत्य ब्रह्मणेऽमिततेजसे ।
 धर्मानूचुस्त्रिवेदोक्तान् स्वर्गादिफलदायकान् ॥
 वर्णानामाश्रमाणाञ्च आचारकथनं शुभं ।
 सर्वेषामेव धर्माणां शौचं पूर्वं विधीयते ॥

1909.

3038. चतुर्विंशतिमतव्याख्या । *A comm. on the same.**By Bhaṭṭojī Dīkṣita.*

For the manuscript and the work see L 4023. The number of the leaves of the manuscript is 58 and not 114 as given by Rājendralāla. The MS. contains the commentary on the Ācāra section only of Caturviṃśatimūnimata or shorter, Caturviṃśatinata.

The Post Colophon Statement : —

संवत् १८६५ शाक १७३० भाद्र पक्षे द्वितीयायां सौरौ
 परिपूर्तिं पुस्तकमगमत् ॥ सौतारामाभ्यां नमः ।

1910.

10478. *The Same.*

(आचारकाण्डम्)

By Bhaṭṭojī Dīkṣita.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 88 of which the first seven are missing. Lines, 8 on a page. Extent in ślokaś, 1,144. Character, Nāgarī of the eighteenth century. Appearance, discoloured and old.

Colophon :—

इति श्रीपदवाक्यप्रमाणाब्जिपारंगम-श्रीभट्टोजीभट्ट-विरचिते
चतुर्विंशतिस्मृतित्याख्याने अक्षरकाण्डे संपूर्णम् ॥

1911.

10011. *The Same.*

(अष्टिकाण्डम्) ।

Substance, country-made paper. 10 x 4½ inches. Folia, 62. Lines, 11 on a page. Extent in ślokaś, 1,550. Character, Nāgara. Date, Samvat 1769. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथाह्निकं लिख्यते ।

तत्र मन्धवीये कूर्मपुराणे ।

ब्राह्मे मुहूर्त्ते चोत्थाय धर्ममर्थं विचिन्तयेत् ।

कायक्लेशं तदद्भुतं(?) ध्यायेत् परमेश्वरम् ॥

सूर्योदयात् प्राक् अर्द्धप्रहरे द्वौ मुहूर्त्तौ तत्र आद्यो ब्राह्मः(ः)(गः)

द्वितीयो रौद्रः । तदुक्तं विष्णुपुराणे ।

रात्रः पश्चिमयामस्य मुहूर्त्तो यस्तृतीयकः ।

स ब्राह्म(ग) इति विज्ञेयो विहितः स्वप्नबोधने ॥ इति ।

तत्र स्वापे प्रायश्चित्तमुक्तं स्मृतिचन्द्रिकायां-

ब्राह्मे मुहूर्त्ते या निद्रा सा पुण्यक्षयकारिणी ।

तां करोति च यो मोहात् पादकृच्छ्रेण शुध्यति ॥

तत्र चित्तनियममर्थविशेषं दर्शयति विष्णुः ॥

उत्थायोत्थाय बोद्धव्यं किमद्य मुहूर्तं कृतं ।

दत्तं वा दापितं वापि वाक् सत्या चापि भाषिता ॥, etc., etc.

End :—

एवं निरूपितस्याह्निकस्य कर्मणे श्रेयोऽकरणे प्रत्यवायः ।

तदुक्तं कूर्मपुराणे

इत्येदखिलं प्रोक्तं अहन्महनि वै मया ।
 ब्राह्मणानां + + कृत्यमपतर्गफलप्रदम् ॥
 नास्तिश्वाद्य चालस्याद्ब्राह्मणो न करोति यः ।
 स याति नरकान् घोरान् कालयोगैः प्रजायते ।
 नान्यो विमुक्तये पंथा मुक्ताऽऽश्रमविधिं स्वकम् ॥
 तस्मात् कर्म्मणि कुर्वीत तुल्ये परमेष्ठिनः ॥ इति ।

Colophon :—

इति श्रीलक्ष्मीधरसूत्रेः सूनुना भट्टोजीदीक्षितकृतचतुर्विंशति-
 मतव्याख्यायामाह्निकं समाप्तं ॥

Post Colophon :—

संवत् १७६६ शुभकृतनामसंवत्सरे आश्विनकृष्णसप्तम्यायां तद्दिने
 पुस्तकं लिखितं समाप्तः ॥

1912.

842. *The Same.*

(**श्राद्धकाण्डम्**) ।

For the MS., see L. 1701.

This is a fragment of the commentary on *Caturvīṃśati-munimata*, by Bhaṭṭoji Dikṣita.

This fragment comprises the commentary on the third section, i.e. on *Srāddha*.

The authorities consulted are :—

1A, ब्रह्माण्डपुराणम् । विष्णुधर्मोत्तरे । श्राद्धः । आदित्यपुराणम् । देवलः ।
 व्यासः । याज्ञवल्क्यः । 2A, पद्मपुराणम् । विज्ञानेश्वरस्तु । मनुः । 2B, सत्यवन्तरे ।
 हेमाद्रौ । याज्ञवल्क्यः । रुद्रवशिष्ठः । 3A, श्राद्धः । देवलः । विष्णुधर्मोत्तरे ।
 3B, याज्ञवल्क्यः । श्रौतकः । रुद्रमनुः । रुद्रमनुः । 4A, आदिपुराणे ।
 ब्रह्माण्डपुराणे । इति माधवः । 4B, देवलः । माधवादयः । नागरखण्डे । 5A,
 सुमन्तुः । गर्गः । रुद्रगर्गः । 5B, भृगुः । हेमाद्रिकाराः । पुलस्त्यवचनात् ।
 मरीचिः । 6A, हेमाद्रिः । मनुः । ब्राह्मे । याज्ञवल्क्यः । समन्तुः । 6B, मनुः ।

हेमाद्रौ पुराणवचनम् । व्यासः । 7A, यमः । शातातपः । रुद्रस्पतिः । मरौचिः । भविष्यपुराणे । 7B, मरौचिः । अत्रिः । हेमाद्रिः । देवस्वामिमाधवपारिजात-
कारप्रभृतयः । 8A, ऋष्यशृङ्गः । देवलः । हारौतः । 8B, हेमाद्रिमत्तं पारि-
जातादौ । 9A, याज्ञवल्क्यः । रुद्रत्यराश्वरः । पाद्म । पराश्वरः । रुद्रशातातपः ।
9B, हेमाद्रिः । 10A, कालादर्शः । कात्यायनः । 10B, विष्णुपुराणे । अत्रिः ।
देवलः । याज्ञवल्क्यः । शङ्खवचनम् । 11A, मात्स्ये । अत्रिः । वायवीये । आदित्य-
पुराणे । व्यासः । माधवः । मार्कण्डेयपुराणे । मरौचिः । मार्कण्डेयः । 11B,
देवलः । भविष्यपुराणम् । माधवः । हारौतः । मार्कण्डेयः । 12A, अत्रिः ।
मार्कण्डेयपुराणे । यमः । आद्रमात्स्ये । 12B, मनुः । शातातपः । बौधायनः ।
मात्स्ये । आदित्यपुराणे । मरौचिः । 13A, यमः । ब्रह्माण्डे । याज्ञवल्क्यः ।
13B, माधवः । शङ्खः । रुद्रवसिष्ठः । याज्ञवल्क्यः । मात्स्ये । 14A, याज्ञवल्क्यः ।
गार्ग्यः । 14B, आश्वलायनः । प्रचेताः । श्रौतकः । 15A, ब्रह्मपुराणे । श्रौतकः ।
पैठीनसिः । 15B, याज्ञवल्क्यः । मार्कण्डेयः । स्मृतिचन्द्रिका । हेमाद्रिः । 16A,
स्मृत्यर्थसारे । 16B, श्रौतकः । मनुः । 17A, पारस्करः । जमदग्निः । 17B,
वायुपुराणम् । देवलः । विष्णुधर्मोत्तरे । मात्स्ये । 18A, याज्ञवल्क्यः । देवलः ।
रुद्रस्पतिः । माधवीये । पारिजाते । रुद्रशातातपः । 18B, स्मृतिसंग्रहे ।
शातातपः । मरौचिः । 19A, कात्यायनेन । 19B, याज्ञवल्क्यः । अङ्गिराः ।
आश्वलायनः । 20A, पैठीनसिः । गालवः । गार्ग्यः । बौधायनः । भविष्यपुराणम् ।
सुमन्तुः । 20B, भविष्यपुराणम् । व्यासः । रुद्रवसिष्ठः । पैठीनसिः । कार्ष्णा-
जिनिः । 21A, याज्ञवल्क्यः । कात्यायनः । 21B, मनुः । उशनाः । 22A,
शातातपः । वशिष्ठः । रुद्रशातातपः । 22B, ब्रह्मपुराणे । हेमाद्रिपारिजातादि-
निबन्धेषु ॥

1913.

2144. *The Same.*

(प्रायश्चित्तकाण्डम् or प्रायश्चित्तप्रकरणम्) ।

Of Caturvīṣṭatimūnimata.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Leaves 39. Lines, 9 on a page. Extent in ślokaś, 850. Character, Nāgara. Date, Samvat 1868. Appearance, fresh.

Name of the work :—

In the colophon it is called प्रायश्चित्तप्रकरणम् but on the left hand upper corner of every leaf there are the two letters प्रा० का० which is an abbreviation of प्रायश्चित्तकाण्डम्। The leaves are marked from 1 to 39. But the Uriya pandit through whose hand the manuscript seems to have passed, has changed the pagination in a different ink and in big figures in order to make it a continuation of No. 2143. The first leaf he has marked 39, 40, 41. The second he has marked 42 and so on.

There is no मङ्गलचरण in this manuscript. It seems to begin at the very beginning of the work. The Uriya pandit has blurred a few words in the first line of leaf 1; and on that he writes इति कर्त्तव्यताबुद्धिःज्ञातयेत् (?) after which, in good Devanāgarī comes प्रायश्चित्तं कर्त्तव्यम्। It continues प्रायश्चित्तशब्दश्च पापनिवर्त्तनक्षमधर्मविशेषे योगरूढः प्रायस्य पापस्य चित्तं शोधनं इति व्युत्पत्तेः। प्रायस्य नितिविचिन्त्योरिति पाश्चात्तरादिगणे पाठात् मट्। उक्तञ्च प्रायः पापं विनिर्दिष्टं चित्तं तस्य विशेषनमिति।

The work ends :—

दिनस्याब्दौ तु निर्यातुः शोधितस्यापि संग्रहः।

असवर्णाङ्गनादुष्टः संसर्गः शोधितैरपि।

इत्यादिकलिनिधिद्वमध्ये प्रागेवोक्तं।

Col. :—

इति प्रायश्चित्तप्रकरणं समाप्तं भट्टोजिदौक्षितकृतं।

Post Col. :—

श्रीमङ्गलमूर्त्तये नमोऽस्तु संवत् १८६८।

1914.

5483. स्मृतिसारसमुच्चयः। *Smṛtisārasamuccaya.*

By Bhāguri.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 81. Lines, 8, 9 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins thus :—

गणेशब्रह्मविरञ्चीशान्वीचं भान्वादिकान् ग्रहान् ।
 दुर्गाम् मन्वादिकान् वन्दे ध्यात्वा तृप्तं सदी गच्छन् ॥
 श्रीकण्ठश्रीकराद्यैः श्रुतिस्मृतिपरागाभिः ।
 स्मृतिशास्त्रेभ्यनेकेषु विप्रकौर्णोर्ध्वनेकेषु ॥
 अनुष्ठानोपकाराद्यैः स्मृतिच्छिद्रं प्रयत्नतः ।
 परागन्यायमीमांसामाङ्गवेदैः प्रपूरितम् ॥
 कामधेनौ प्रदीपो + कल्पवृक्षलतादिषु ।
 शम्भुद्विडकेदारालोल्लटाद्यैश्च भाषितम् ॥
 मन्वाद्यनेकस्मृतिषु व्याख्याटप्रतिपादितम् ।
 स्मृत्यर्थसारं वक्ष्यामि मुखानुष्ठानसिद्धये ॥

These and the next four verses are common to Smṛtyartha-sara and the present work, which, however, do not agree any further.

11B, इति स्मृतिसारसमुच्चये धर्मशास्त्रे प्रातःकालकर्मनुष्ठान-
 प्रकरणम्; 15A, ° ब्रह्मचारिप्रकरणम्; 28B, ° दानप्रकरणम्; 32A,
 ° द्रव्यशुद्धिजलक्षणां समाप्तः; 36A, ° तिथिनिर्णयप्रकरणम्; 38B, इति
 तीर्थप्रकरणम्; 44A, माध्याह्निककर्मनुष्ठानप्रकरणम्; 48A, ° भोजना-
 द्याचारप्रकरणम्; 50B, ° कर्मविपाकप्रकरणम् महापातकप्रायश्चित्तमाह;
 58B, ° उपपातकप्रायश्चित्तम्;

There are two leaves marked 59 and 60 each.

60A, इति वानप्रस्थप्रकरणम्; 61A, इति यतिप्रकरणम् अथ सूतक-
 प्रकरणमाह; 71A, इति स्मृतिसारसमुच्चये श्राद्धप्रकरणम्; 73B, line 2,
 last colophon : इति स्मृतिसारसमुच्चयः समाप्तः ।

It ends thus :—

धर्मशास्त्रमिदं पण्यं स्वयं भागुग्निना कृतम् ।
 सुबोधं सर्वलोकानां स्मृतिसारसमुच्चयम् ॥

But the manuscript does not end here. It goes to the 81st leaf, containing quotations from various authorities on religious topics.

This work is to be differentiated from a work of the same name, described in Weber. Cat. 1017, p. 308 and I.O. Catal., No. 1556 which is apparently a compilation from the works of 28 Munis; and also from one of the same name in No. 1912 by Harināth.

The authorities consulted :—

2A, योगीश्वरः, यमः ; 2B, याज्ञवल्काः ; 3A, दत्तः, प्रातातपः, गौतमः, वशिष्ठः, पाराशरः ; 3B, विष्णुः, संवर्त्तः ; 4B, विश्वादर्शः ; 5A, श्रौतकः ; 8A, श्रौपतिः ; 9A, स्मृतिसंग्रहः ; 10B, भागीरथीसाहाय्ये ; दारकामाहाय्ये ; 11A, मनुः ; 12B, अङ्गिराः ; 12B, हारीतः, कात्यायनः ; 13A, संवर्त्तः ; 14B, गौतमः ; 15B, विष्णुपुराणः ; 16B, अत्रिः ; शृङ्गः ; 18A, विश्वामित्रः, अगस्त्यः ; 18B, व्यासः ; 19A, इतिहासः ; 21A, लिङ्गपुराणे, मत्स्यपुराणे, आपस्तम्बः ; 22A, प्रान्तिपर्वणिः ; 23A, कालिकापुराणे ; बृहस्पतिः ; 23B, पद्मपुराणे ; 24A, नारदः ब्रह्माण्डपुराणे ; 24B, बृद्धमनुः ; 25A, श्रीराम-वाक्यं ; 26B, ब्रह्मपुराणे ; 27A, गार्ग्यः ; 28A, महाभारते ; 32A, सुमन्तुः ; 32B, स्कन्दपुराणे, मार्कण्डेयपुराणे ; गुरुः ; 33A, माण्डव्यः ; 34B, पुराण-समुच्चये ; 35B, गार्ग्यः ; 40A, अथर्ववेदः ; 40B, नारदीयपुराणे ; 41A, आश्व-लायनः ; 41B, नरसिंहपुराणे ; 47B, आत्रेयः ; 48A, कालिकापुराणं ; 50B, ज्ञानालिः ; 52A, उग्रनाः ; 59A, श्रीगौतायां ; 59 II. B, योगवाशिष्ठे ; 60 I. A, गौतासारे, 62A, बौधायनः ; 62B, श्रृङ्गलिखितौ ; 65A, पैठो-नसिंसवर्त्तौ ; 68A, योगयाज्ञवल्काः ।

1915.

10131. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4 inches. Folia, 50. Lines, 8, 9 on a page. The first leaf is missing. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. It ends abruptly.

A compilation of extracts from ancient Smṛtis and Purāṇas on religious observances.

Topics :—

7B, इति सारसमुच्चये आचारप्रकरणं समाप्तम्; 12B, इति स्मृतिसार-
समुच्चये आचारप्रकरणं; 19B, • दानप्रकरणं; 23A, इत्यमुद्विप्रकरणं; 26A,
• तिथिनिर्णयप्रकरणं; 27B, • तौर्यप्रकरणं समाप्तं; 32B, • माध्याह्नामुष्ठान-
विधिः; 36B, • भोजनाचारप्रकरणं; 48A, • वानप्रस्थप्रकरणम्; 49A,
• यतिप्रकरणं—अथ स्तूतकनिर्ययः ।

1916.

10227. **स्मृतिसंग्रहः ।** *Smṛtisamgrahaḥ.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 7. Lines, 9
on a page. Character, modern Nāgarī. Appearance, fresh. Complete.
Date, Sam. 1873.

Beginning :—

त्रीणि पञ्चा कुशा प्रोक्ता पञ्च पञ्चाश्च दर्भकं । (?)

सप्तपञ्चाश्च कुतपा वज्रपञ्चा दणस्तथा ॥ (?)

आह्निकाले कुशः श्रेष्ठो दाने दर्भः प्रशस्यते ॥

कुतपा यज्ञ (जज्ञ) कार्येषु रज्जुकार्ये दणस्तथा ॥, etc.

A compilation of verses from the works of *Smṛti* and
Purāṇa on some of the leading topics of *Dharma*, thus
noted in a table of contents on the obverse of the first
leaf :—

कुशविधि १ अक्सव २ ए० स्त्रीके दशगोत्रमे २ अ० अमापरै यज्ञवि०
कलसस्थापनवैधृत० विवाहसरणे निर्णयमलमाम ३ मृत्युनिर्णयः पितामह-
जीवितनि० व्यवहारनिर्णय पुत्रकन्याविवाहनिर्णयः इति ।

Among the ancient works of *Smṛti*, we have here
quotations from *Kālādarśa* (1B) and *Smṛti Samuccaya*
(2A). This is probably the ancient law book (not hitherto
met with), which is very often quoted, amongst others by

Śrīdhara in Smṛtyarthasāra, by Hemādri, by Mādhavācārya and so on: and it may be classed with Caturviṃśatimata, etc.

End: -

सभायां न प्रवेष्टव्यं वक्तव्यं वा समंजसं ।

अब्रुवन् विब्रुवन् वापि नरो भवति क्लिष्वधी ॥ १०६ ॥

Colophon:—

इति स्मृति समाप्तः ।

Post Colophon: --

संवत् १८७३ माघ० सु० १५० वार ॥

1917.

2690. *Another part of Smṛtisamgraha.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 32 of which the 28th is missing. Lines, 6 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. The 28th leaf is missing.

This contains memorial verses on Śrāddha, numbering 309.

See Bik., p. 489.

इति श्राद्धप्रकरणे स्मृतिसंग्रहः । This colophon occurs after the 207th śloka. The rest is also consecutively marked from 8 (omitting hundreds), and at the end we have the col. इति वचनसमुच्चयः समाप्तः ।

It begins as in Bik. 489. It ends thus:--

उपवेश्यासनं दत्त्वा संपूज्य कुसुमादिभिः ।

निर्दिश्य भोजयित्वा तु किञ्चिद्दत्त्वा विसर्जयेत् ॥

सिनीवाली द्विजे ग्राह्या साम्रिकैः पिटकर्मणि ।

स्त्रीभिः श्रूयैः कुल्लग्राह्या तथापानम्रिकै द्विजेः ॥

Col.:—

इति वचनसमुच्चयः समाप्तः ।

The last verse quoted in Bik. does not belong to Srāddha, but to some other section of the work.

1918.

5921. स्मृतिसरोजकलिका or सरोजकलिका ।

Smṛtisarojakalikā or simply Sarojakalikā.

By Bhāsvat Kaviratna.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 18 of which the 13th is missing. Lines, 7, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old, discoloured and worn out. Incomplete at the end.

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय ।

भास्वता कविरत्नेन प्रय(ज)त्नेन स्फुटीकृता ।

सरोजकलिका भाति स्मृतिस्त्रीकणभूषणा ॥

अथ आरूपपद्धतिः ।

Topics :—

1A, अथ आर्द्धाधिकारिणः ; 5A, अथ प्रमौतपतिकाधर्मः ; 6A, अथा-
भूदयिकआर्द्धनिर्णयः ; 6B, अथास्थिसन्धयः ; 7A, अथ समानश्रौचम् ; 7B,
अथ जननाश्रौचम् ; 8A, अथ सद्यःश्रौचादि, अथ कृत्रिमपुत्राद्यश्रौचम् ; 8B,
अथ सन्निपाताश्रौचम् ; अथ बालाद्यश्रौचम् ; 9A, अथ सपिण्डाश्रौचम् ; 9B,
अथ पिण्डादिलक्षणम् ; 10A, अथ ज्ञानशुद्धिः ; 10B, अथ भूमिशुद्धिः ;
अथोदकशुद्धिः ; 11A, अथ पञ्चामशुद्धिः ; 11B, अथ स्वभावशुद्धिः ; 12B,
अथ वधनिरूपणम् ; 14A, अथ रजक्ताद्यमभक्षणे प्रायश्चित्तम् ; 15A, अथो-
च्छिष्टभक्षणादिप्रायश्चित्तम् ; 16B, अथ दृष्टोत्सर्गः ; 17A, अथ पद्मपुराणो-
त्तर्पणविधिः ; अथ द्विजातीनां विवाहविवाहविवाहविधिः ; 17B, अथ नाना-
विधवाक्यानि ; 18B, अथ ऋणादानादिविधिः ।

See L. 2014, which notices a complete MS., in which, after the last topic quoted above, there are two more.

It quotes only ancient authorities and no modern compilations.

1A, याज्ञवल्क्यः, मरौतिः ; 2A, शङ्खः, विष्णुपुराणम् ; 2B, व्यापस्तम्बः ; 3A, ऋष्यशृङ्गः, हारोतः ; 3B, शङ्खः ; 4A, देवीपुराणे ; 4B, जावालः ; वायुपुराणः ; 5B, ब्रह्मपुराणः ; 6A, कात्यायनः, मत्स्यपुराणम् ; 6B, विष्णुः, प्रातातपः ; 7B, कश्यपः, अङ्गिराः ; 8A, पराशरः, ब्रह्मपुराणे ; 10A, मनुः, देवलः ; 10B, बौधायनः ; 11A, ढहस्पतिः ; 14A, यमः, व्यापस्तम्बः ; 15A, हारोतः, ह्यगलेयः ; 16A, ढहस्पतिः, प्रातातपः ।

1919.

10344. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 26. Lines, 7, 8 on a page. Extent in slokas, 300. Character, Nāgara. Date, Samvat 1678. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति सरोजकलिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु ॥ संवत् १६७८ समय भाद्रपदि षष्ठ्यां पुण्यतिथौ रवि-

वासरे आलमगझनगरे सरोजकलिकापुस्तकं मनोहरणालेखि ॥

रामचन्द्राय नमः ॥

On various topics of Ācāra. For a description of the work see L. 2014.

It appears to be an old compilation quoting only from original works of Smṛti and no mediæval digest.

1920.

5924. *सरोजसुन्दरम् Sarojasundaram.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 19. Lines, 10, 11 per page. Extent in slokas, 450. Character, Nāgara. Date, Samvat 1887. Appearance, fresh. Complete.

An old compilation on Ācāra.

See Ulwar Extr. No. 370.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रिवायगो दीनदयाप्रधानो-

ऽसति प्रधाने श्रितयावृतक्षतिः ।

श्रिवार्चितोद्यप्रकटोक्ततावृतो (?)

दयाम्बधिः सर्वजनिर्धनक्षि जः (?) ॥

सरोजसुन्दरं नाम स्मृतिसारमिमं बुधाः ।

सेवयन्तु सदा श्रान्ताः सर्वसन्देहश्रान्तये ॥

क्षौरं तैलं जलं चोष्णं सामिश्रं निश्चि भोजनम् ।

रतिज्ञानं च मध्याह्ने खौ सप्त विवर्जयेत् ॥

End :—

सरोजसुन्दरं धर्मशास्त्रमालोक्य कर्मज्ञात् ।

स्वकर्मफलमाप्नोति प्रवीणः स्मृतिकर्मणि ॥

Colophon :—

इति नामामुनिप्रणीतं सरोजसुन्दरं धर्मशास्त्रं सम्पूर्णम् ।

Post Colophon Statement : —

गिरिगजावृतभूमिसमे समे

पौषशुक्ले च वामनिकातिथौ ।

खलु सरोजसुन्दरसंहिता

वृषहृिता लिखिता च त्रिपाठिना ॥

The authorities quoted and consulted :—

2B, नारदः ; 6B, श्रान्ततपः ; 7B, पराशरः ; आपस्तम्बः ; 11A, जैमिनिः ; 11B, व्यासः ; 15A, बसिष्ठः ।

1921.

5961. आचारतिलकम् । Ācāratilakam.

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 28 of which the 14th, 15th, 16th and the 27th, are missing. Lines, 9 on a page.

Extent in slokas, 600. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1733 and Śaka 1598. Appearance, old and discoloured. Very defective.

The last colophon is lost in the 27th leaf.

The last leaf contains only the Post Col. Statement :—

अथ संवत् १७३३ श्राके १५६८ समयनामक कार्तिक शुदी २
शनिवासरे दक्षिणायने शरवृतौ महामङ्गलप्रदे स्वस्तिश्रीमहा-
राजाधिराजश्रीराजाभारतसाहिदेवरान्धे तस्मिन् काले वर्त्तमाने
श्रीगङ्गाया दक्षिणतटे उज्जैहरानामनगरे पुस्तकं लिखितम् ।

श्री५ पाठककल्याणस्यात्मज श्री५ पाठककल्याणजी तस्यात्मज-
पाठकहरिरामेण लिखितम् ।

यावृष्टं पुस्तकं, etc., तैलाद्वक्ष्येत्, etc.

दाने विवाहे यज्ञे च संध्यामे देशविज्ञवे ।

आपद्यपि च कष्टायां सद्यःशौचं विधीयते ॥

विद्याभाजनं कस्मादर्थं भाजनं । ?

उभयोर्भाजनं कस्य कस्य गोभयभाजनम् ॥ (१) ।

कांस्थेनायसपात्रेण त्रपुसीसकपित्तलैः ।

अध्वान्तः शतकृत्योऽपि न शुध्यति कदाच[न] ॥, etc., etc.

There are two more verses in this statement.

The work begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

‘नखा सरस्वतीं देवीं जगदानन्दकारिणीं ।

नानाशास्त्रं समाहृत्य वदेद्वाक्मानि नित्यकृतम् ॥

आचारः प्रथमो धर्मः श्रुत्युक्तः स्मार्त्त एव च ।

तस्मादस्मिन् समायुक्तो नित्यं स्यादात्मवान् द्विजः ॥

आचारादिश्रुतो विप्रो न वेदफलमश्नुते ।

आचारेण तु संयुक्तो सम्युर्गफलभाक् भवेत् ॥

A collection of verses from old Smṛti works, presenting the guiding rules of life.

The number of verses, it contains, cannot be given. the MS. being defective.

It is divided into four chapters of which the colophons of the second and the third chapters are found (in 17B and 24A). But they are not informing. The colophons of the first and the fourth are lost in the missing leaves.

1922.

3251. स्मृतिसिद्धान्तरत्नमाला । (तिथिनिर्णयः ।)

Smṛtisiddhāntaratnamālā (Tithinirṇayaḥ).

By Maṇikanṭha.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10 of which the 9th is missing. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 220. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1832 and Śaka 1697. Appearance, discoloured. Writing illegible.

Colophon :—

इति मणिकण्ठविरचितायां स्मृतिसिद्धान्तरत्नमालायां तिथ्यादि-
निर्णयः ।

Smṛtisiddhāntaratnamālā is unknown to Aufrecht. The present MS. contains only a fragment, which relates to the days of the moon with their respective rites and festivals. It consists of verses from original Smṛti works, on the subject.

It begins :—

यः स्तोत्रासमितश्रुतिप्रवचनैर्दूरं विष्णुयाज्ञतां
मह्यं निवृत्त्यैककथमपुनर्भूतं परं दत्तवान् ।
तं वन्दे अगदुद्भवस्थितिकयस्यैकात्म्यं तच्चिदा-
नन्दं साङ्गसरोवराङ्घ्रियुगलं स्वयं गुह्यं सिद्धिदम् ॥
निखोदितोपौनतयोदयास्त- (?)
मयैरहोरात्रविभागसिद्धिं ।

(?) स हेयमात्मा कुरुते तमौडे

प्रकाशयन्तं मर्गसादिजोकान् ॥

सिद्धिवत् कल्पसिद्धान्तप्रज्ञाकैस्तिथ्यादिनिर्णयं ।

वक्ष्ये मुनिवचोजातं सिद्धैरारपितं भ्रवम् ॥

तिथिर्बेधा समाख्या[ता] पूर्णाखण्डावभेदतः ।

उदयादुदयं भागोर्या सा पूर्णा स्युता स्युतौ ॥

2. COMPLETE CODES OF LAW.

1923.

8385. **सद्धर्म्यचिन्तामणिः ।** *Saddharma-cintāmaṇiḥ.*

Substance, country-made paper. 10 x 4½ inches. Folia, 23, not accurately marked, as there are two leaves marked 5, and three marked 6, the last leaf being 20. Lines, 12, 13 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

Copied from a very defective MS., as there are lacunae in almost every leaf

Beginning :—

ॐ नमः श्रीगणेशाय ॥

अथ संस्कारनिरूपणां ।

तत्र मनः

वैदिकैः कर्मभिः पुण्यैः निष्कादि द्विजन्मनां ।

कार्यः।। शुभौगमंस्कारः पावनः प्रेत्य चेष्ट च ॥

In 5B, there is a col. (which is illegible).

6A (marked 5), इति श्रीमत्सूक्तवृत्तपालमौलिलौकार्पितचरणा-
कमलपुगललोकिक(?) ब्रह्मचालुक्खवंशकु(?) दीपक श्रीमहगाधगाधोपासमुखराज
मान्यन(?) महाराजाधि — — — — — तञ्ज
श्रीकृष्णाधोश्वरेण पद्मार्धाराधिनाय-महा + भागा(?) — — — —
पूरा मानसेन श्रीमत्कौकामंजिवरेण विरचिते सद्धर्मचिन्तामणौ विश्वम्भरणा —
— — उत जातिविवेकप्रकरणं ।

अथ भूपमुन्यनुग्रहसंमते जातिविवेकप्रकृतां निरूप्यते ।

8B, इति संस्कारनिर्णयः ।

16B, एवं चंडालपर्यन्ता ब्राह्मणाद्याः [प्र] कीर्तिताः ।

प्रातिलोभ्यानुलोभ्येन स्फुटाः सक्कजातयः ॥

तासां धर्माश्च कर्माणि जीवनानि दृष्टुं एतत् ।

अतिस्मृतिविदां तु ह्येकामं + + + +

... ..

ज्ञानादेव तु कैवल्यमिति वेदान्तदर्शनात् ।

तेषां समुदागपुरतो(?) ज्ञानाय कथयाम्यहम् ॥

इति श्रीसकलावनि[पै]पालगर्वदलनसमर्थभोमसेनोय सव + + +

श्रीकरणाधोश्चर पवारवंशकुलदीपककौकामंत्रिविरचितसद्धर्मचिन्तामणौ मिश्रजा
+ विवेचनम् ।

18A, इति श्रीमन्महाराजाधिराज-भोमनृपति-सर्वश्रीकरणाधोश्चरेण
पवरधाराधिनाथ-माह्याभांडागारितनयेन रामनामामृतपूर्णमानसेन श्रीमत्कौका-
मंत्रिवरेण सद्धर्मविरचिते सद्धर्मचिन्तामणौ जातिविवेकः ।

कौकानामाभवद्यस्मात् कार्सिकायन्ति शत्रवः ।

रणांगनगता[य] स्य + श्रीहरस्येव किन्नराः ॥

गर्भाधानमृतौ कार्यं पुत्रस्योत्पत्तिहेतवे ।

नास्त्यपुत्रस्य लोकोऽसावतस्तस्य च निव्यता ॥

The MS. is incomplete.

This appears to be a part entitled Saddharma-cintā-
maṇi of Viśvambhara Śāstra, perhaps a complete or com-
prehensive work of Smṛti. The present codex contains
only the chapter on castes. It incidentally treats of
Samskāras.

It was compiled under the patronage of Kikāmantri
who is described as the son of the finance minister of the
Pamāra Rājā of Dhārā. Kikā was himself the prime
minister of Bhīmasena of the Cālukya family, most
likely the Bhīma Cālukya of Guzerat who fought with
Mahmud of Gazni in the first quarter of the eleventh
century A.D.

The internal evidence, too, points to the same con-
clusion, as among the castes it mentions, Mahāṅga, who

lived by tending camels and selling their milk (which is possible only in a desert country); and describes Turaska simply as a frontier tribe, whose language it is a sin, to speak.

This MS. was evidently copied from an old original in which एकार was written as in modern Bengali, with a curve at the left. The poor scribe without understanding this transcribed it as it was. In modern Devanāgarī, it looks like 'र'. In a long chapter, it enumerates all the castes. But they are consecutively marked from 60-87 only.

1924.

10729. स्मृतिमञ्जरी । *Smṛti-Mañjarī*.

By Govindarāja, son of Bhaṭṭa Madhava.

Substance, palm leaf 22×2 inches. Folia, 126 (marked by letter numerals) of which the 8th is missing. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 7560. Character, old Newari. Dated, N.S. 265=A.D. 1145. Appearance, old and discoloured.

An old digest of Smṛti. Ācara ends in 86B, then begins Prāyaścitta, which continues to the end of the MS. The author is the same as Govindarāja the commentator of Manu, and son of Mādhava Bhaṭṭa. But it was not known that he was so old.

Beginning : --

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।

उद्यद्भ्रान्ता वसतिपदवो पत्तनोभ्यात्मनोना-(?)

मूर्द्धन्योतिः प्रथमविभुतो व्याप्तसूर्यादिधाम ।

मध्यः स्तोतः प्रकृतिपवनप्रोक्तसद्रूपतत्त्वं

नेत्रव्याजाकृति च हरतादान्तरं ध्वान्तजातं ॥

प्रोक्षित्य संस्मरणावाक्स्ववनस्थलोभ्यो

गोविन्दराजरक्षिता स्मृतिमञ्जरीयं ।

विद्वज्जनश्रवणमार्गमनुप्रयाता

व्यक्तान्तदन्तिकगतान्यपि संस्कारोति ॥
 श्रौतस्मृतिसमुच्चित्तिगृह्यकल्पभाष्ये-
 तिहान्तरिशिष्टपुराणजातात् ।
 उद्धृत्य वाक्यानि कुरम्बमतः कृतं यं
 कः स्वच्छया गहनधर्म्मगतं गलं स्यात् ॥
 यदवमितमतत्त्वं त्वेकतः स्मार्त्तवाक्या-
 न्तदपरमुनिवाक्यः प्रोच्यते नात्र किञ्चित् ॥
 विमतिपतितवस्तुप्रोज्झिह्वैर्ष्याभिलाषा
 क्लिखितमिह गताये वाक्यजातं क्वचित् ॥
 अभिधास्यमानधर्म्मसामान्यलक्षणां
 तावत् मनुनेदं परिभाष्यते ।
 विद्वद्भिः सेवितः मद्भिः निव्यमदधरागभिः ।
 हृदयेनाभ्यनुज्ञातो यो धर्म्मस्तन्निबोधत ॥, etc.

Topics :—

2A, इति भट्टमाधवात्मजगोविन्दराजविश्वचितायां स्मृतिसङ्ग्रह्यां परि-
 भाषाकाण्डः ; 2B, अथ सोमन्तकरणः ; 3B, इति गर्भाधानादि, अथोपनयनादि ;
 5B, अथातः स्वाध्यायोपाकर्म ; 6B, इति सन्ध्योपासनाविधिः ; 9B, अथ
 स्वाध्यायविधिः ; 12A, इति ब्रह्मचारिणः ; 22A, भट्टमाधवात्मजगोविन्द-
 विरचितायां । वृत्तिकाण्डः ; 25A, अथ वाशिशुक्लानविधिः ; 26A, । ज्ञान-
 विधिकाण्डः ; 31B, अथ प्रस्थानिकः ; 32A, अथ दानविधिः ; 33A, अथ
 स्नापविधिः ; 33A, इति भट्ट । यमनियमकामकाण्डः ; 35B, अथ प्रोषित-
 भर्त्तृकायाः ; 36B, अथानदुत्तायाः ; 37B, भट्ट । स्त्रीधर्म्मकाण्डः ; 38B,
 इति मूत्रपुरीषोत्सर्गादिशौचं ; इत्याचमननिमित्तानि ; इति द्दिराचमन-
 निमित्तानि ; 39A, अथाचमनविधिः ; 39B, इत्याचमनप्रतिषेधाः ; अथ
 कर्मण्डलुचर्या ; 40B, अथ ज्ञानशुद्धिः ; 41A, इति सचेलज्ञानानि ; 41B,
 अथ प्रक्षालनादिशुद्धिः ; 42A, समाप्तं कायिकादिशौचं ; 42B, इति सवर्णादि-
 शौचं ; 43A, इति चेलादिशौचं, अथ धान्यादेः ; 45A, इति शुद्धान्तादिशुद्धिः,
 अथ भूम्यादेः ; अथ उदकादेः ; 45B, अथाशुद्धापवादः ; 46B, भट्ट । इत्यशुद्धि

काण्डं; 53B, ० भक्ष्याभक्ष्यकाण्डं; 54B, इति ब्राह्मणाश्रौचं; 54A, इति क्षत्रियादिश्रौचं; अथ जनवाश्रौचं; 54B, अथानुजाद्यश्रौचं; 55A, इति न्यश्रौचं; इति समानोदकाश्रौचं; इति सपिण्डसमानोदकत्वं; अथ वीज-
सम्बन्धाद्यश्रौचं; 55B, अथ विदेशसम्बन्धाद्यश्रौचं; इति देशान्तररमृताश्रौचं;
अथाचार्याद्यश्रौचं; 56B, इत्यनेकाश्रौचसन्निपातः; अथ निर्हरणादिः; 57B,
अथानुगमनाद्यश्रौचं; 58A, अथ उदकक्रियादिः; अथ पिण्डनिर्हरणादिः;
59B, अथास्थिसञ्चयनं; अथोदकादिनिषेधः; 60B, स्पर्शाश्रौचं; अथ
नियमाः; 64A, इति आहुतकालादिः; 64A अथ ब्राह्मणपरौक्षा; 65B, इति
भोजनीयाः, अथ वज्र्याः; 67A, अथ निमन्त्रणादिः; 68B, इति देशाः, अथ
कालः; 69B, इत्युपमर्जनीयादिः; अथान्या इतिकर्तव्यता; अथ ब्राह्मणसङ्ख्यादिः;
77B, इति अमावास्याश्राद्धं; अथकोद्विष्टं; 78B, सपिण्डौकरणं; 80A,
इत्याब्दिकं, अथ मातृश्राद्धं; 81A, अथ अल्लतान्नश्राद्धं, इति वृद्धिश्राद्धं; 81B,
भट्ट. ० श्राद्धकाण्डं; 81B, वानप्रस्थधर्मकाण्डं; 84B, ० प्रव्रजितकाण्डं; 86B,
० अनुलोमतद्वत्पदेशकाण्डं ।

Then begins Prāvascitta, for a description of which see I.O. Catal. No. 1550. The I.O. manuscript has, at the end, a list of contents of both the sections.

The authorities :—

2B, गोभिलः, श्रौतकः, वैजवापः, हारौतः, मनुः, याज्ञवल्क्यः; 3A, बह्वच-
परिशिष्टे, लौगाक्षिः, यमः; 3B, मार्कण्डेयः, गोतमः; 4A, पैठौनसिः, कात्यायनः,
आपस्तम्बः; 4B, प्रचेताः, वशिष्ठः, देवलः; 6A, व्यासः; 6B, योगयज्ञवल्क्यः;
शातातपः; 7B, बौधायनः, दक्षः; 9B, विष्णुः; 12A, जाबालस्मृतिः; 13B,
सम्बर्त्तः, अङ्गिराः; 14A, बह्वचपरिशिष्टम्; 15A, वृद्धवशिष्ठः, उग्रनाः;
21A, नारदः; 21B, वृहस्पतिः; 23A, देवलः; 24A, वृद्धयाज्ञवल्क्यः;
24B, मरीचिः; 25A, शङ्खः; 35B, अथ काठकः; 36A, महाभारते च;
44A, वृद्धगर्गः; 52B, समन्तः; 56B, अङ्गिराः; 70A, कृष्णार्जिनिः;
74B, ब्रह्माण्डपुराणम्; 78A, व्यासः; 90A, षट्त्रिंशन्मतम्; 115A, अथ
सप्तविंशते ।

The work ends :—

पलायुद्धमृगकादीनामन्येषां भक्ष्याणां भक्षणं कृत्वा हंसग्राम-
कुक्कुटशूकरस्यमांसभक्षणञ्च कृत्वा कण्ठमात्रमुदकमवतीर्य महा-
व्याहृतिभिः करौ समुदकं पीत्वा तस्मात् पापान्मुच्यते ।

Last Colophon :—

भट्टमाधवात्मजगोविन्दराजविरचितायां स्मृतिमञ्जर्यां रहस्य-
प्रायश्चित्तकाण्डं ।

Post Colophon :—

समाप्ता चेयं स्मृतिमञ्जरौ संवत् आचुन्द् वैशाखकृष्णपञ्चम्यां
आदित्यदिने लिखितेयं श्रीचंलाकुमायां श्रीवेम्बटोलकेधिवसतो भट्ट-
श्रीभौमार्जुनसोमस्य पुस्तकमिदं रक्षणीयं पश्यद्भिर्जनैः संशोधनीयं
रक्षणीयं च सर्व्वप्रमादेभ्यः । अनेन पुण्येन शुभं भवतु सर्व्वसत्त्वानां॥
ॐ नमः कमलदलविपुलनयनाय नारायणाय । ॐ नमो भगवते
वासुदेवाय ।

At the end we have an index covering pp. 15–125 of the MS.

The letter numerals आचुन्द् interpreted in figures be-
comes N.S. 265 = A.D. 1145.

1925.

4026. **कृत्यकल्पतरुः ।** *Kṛtyakalpataruh.*

By Laksmīdhara.

Substance, palm leaf. 13½ × 2 inches. Folia, 131. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 2620. Character, Maithila. Date, Śaka 1426 and L.S. 374. Appearance, discoloured and worm-eaten.

• It contains the Dānakāṇḍa only.

Colophon :—

इति भट्ट श्रीलक्ष्मीधरविरचिते कृत्यकल्पतरौ पञ्चमं दानकाण्डं
सम्पूर्णमिति ।

Post Colophon :—

लसं ३७४ [= A.D. 1493] कार्तिक सुदि ५ हवि अजिनौली-
यामे समस्तप्रक्रियाविरा [अमा] ने भवहारकुमारओमदूदाधर-
सिंहदेवपादानामाज्ञया औशुभपतिना लिखितमिदं पुस्तकमिति
शके १४२४ [= A.D. 1504].

नमो भवानौवदनारविन्द-

विलोकनव्यविलोचनाय ।

अपारसंसारसमुद्रपार-

सन्तारसेतो भवतो[ते] भवाय ॥

कमलनयन वासुदेव विष्णो

धरणिधरायुत शङ्खचक्रपाणे ।

भव शरणमितोरयन्ति ये वै

त्यज भट दूरतरेण न पापान् ॥

धन्यन्तदेवल्लभं तद्गच्छन् तदेव धन्यमहः ।

करणस्य च सा शुद्धिर्यत्र हरिः प्राष्टु नमस्क्रियते ॥

गतलक्षणसेनदेवीय चतुःसप्तत्यधिकशतत्रयाब्दीय कार्तिक शुक्ल-
पञ्चम्यां रौहिणेये ।

The two dates L.S. and Śaka do not agree, the one falling short of the other by eleven years.

Our author was foreign minister to Mahārāja Govinda Candra of Kanoj and Kāśī, who reigned in the first half of the twelfth century (A.D. 1114-1154).

The entire work consists of the following twelve books :—

(1) Brahmacāri-kāṇḍa.	(7) Tirtha-kāṇḍa.
(2) Gṛhastha-kāṇḍa.	(8) Śuddhi-kāṇḍa.
(3) Naiyatakāla-kāṇḍa.	(9) Rājadharmā-kāṇḍa.
(4) Śrāddha-kāṇḍa.	(10) Vyavahāra-kāṇḍa.
(5) Dāna-kāṇḍa.	(11) Śānti-kāṇḍa.
(6) Pratiṣṭhā-kāṇḍa.	(12) Mokṣa-kāṇḍa.

1926.

The Same.

10236. पात्रापात्रनिरूपणम् । *Pātrāpatranirūpaṇam.*

An extract from Dānakāṇḍa of Lakṣmīdhara's Kalpataru.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, marked 17-24 and 1-8. Lines, 11, 12 on a page. Character, Nāgara. Date, Sam. 1658. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमल्लन्मौधरविरचिते लक्ष्मिकल्पतरौ दानकाण्डे पात्रा-
पात्रनिरूपणपर्व ।

Post Colophon :—

संवत् १६५८ व + आषाढ शुदि १४ शनौ वाराणस्यां माधवेन
लिखितम् ॥

1927.

1437. *The Same.*

व्यवहारादिकाण्डः । *Vyavahārādī-kāṇḍaḥ.*

Substance, country-made yellow paper. $15\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 141 Lines, 12, 13 on a page. Extent in śloka, 6700. Character, Maithila. Date, B.S. 1231. Appearance, fresh. Generally correct.

It contains the Vyavahāra kāṇḍa complete. Here, however, it is called Vyavahārādī kāṇḍa.

Kṛtya Kalpataru is an elaborate Smṛti digest of great authority. Of the twelve kāṇḍas or sections L. 2183 notices Niyatakālakṛtya kāṇḍa : L. 2860, Mokṣa kāṇḍa ; L. 1833, Vyavahāra kāṇḍa. I.O. Catal. Nos. 1385 and 1386, Dāna kāṇḍa and Rājadharmā kāṇḍa respectively, and Bik., p. 406, Gr̥hasṭha kāṇḍa only, although I have seen in the Bik. library four sections :—

Gr̥hasṭhanīti, Rājadharmā, Vyavahāra and Kāla.

Vyavahāra-kāṇḍa begins thus :—

नानाशास्त्रवचोविचारचतुरे प्रज्ञावलस्यापित-
 व्याख्यादिष्ववहारमार्गविशदास्तास्ताः प्रगल्भा गिरः ।
 यस्याकर्ण्यं विपश्चितां प्रतिसभं रोमाक्षमातन्वते
 काये स व्यवहारमत्र तनुते लक्ष्मीधरो द्वादशे ॥
 प्रथमं तत्र भूपस्य व्यवहारविनोक्तम् ॥ इत्यादि ॥

The table of contents as given at the end of the manuscript runs thus :—

1B, मङ्गलपद्यम्; 2B, व्यवहारनिरूपणम्; 4B, देशाचारादिः; 5B, प्राङ्गुलिवाकः; 7A, सभा; 7B, सभ्योपदेशः; 8B, व्यवहारलक्षणम्; 9B, विचारविधिः; 12B, भाषा; 13B, उत्तरम्; 15B, प्रतिनिधिः; 16A, प्रत्याकलितम्; 16B, हीनः; 17B, सन्धिः; 18A, क्रियादानम्; 18B, क्रिया-
 पादः; 20A, साक्षिणः; 22A, असाक्षिणः; 23B, साक्षिप्रत्युद्धारः; 24A, साक्षिदूषणम्; 25B, साक्षिप्रपयः; 26B, साक्षिवादविधिः; 26B, साक्षि-
 परीक्षा; 27A, साक्षिदण्डः; 28B, सत्यापवादः; साक्षिबलाबलम्; साक्षि-
 निगदः; साक्षात्निगदः; अथ लिखितम्; 29B, अथ शासनम्; 30A, अथ
 सङ्केत्यम्; अथ दण्डलक्षणम्; 30B, दूषितलेख्यपरीक्षा; 31A, अथ लेख्य-
 बलम्; 32A, अथ लेख्यदौर्बल्यम्; अथ भुक्तिः; 33B, अनुपयोगेनासिद्धिः;
 34A, अन्योपभोगहान्यपवादः; विभिन्नभोगनिर्णयः; 34B, अथ युक्तिः; 35A,
 अथ दिव्यानि; 35B, द्रव्यसंख्यादितो दिव्यविशेषः; 36A, दिव्यकालविशेषः;
 वर्णादितो दिव्यविशेषः; 37A, अथावष्टम्भादौ; 37B, अथ देशकालौ; अथ
 दिव्यविधिः; अथ घटविधिः; 39A, अथाम्रविधिः; 40B, तोयविधिः;
 41B, विषविधिः; 42A, कोषविधिः; 43A, तण्डुलविधिः; तप्तमाषविधिः;
 43B, धर्मजलविधिः; श्रपयविधिः; 44A, निर्णयप्रकाराः; 44B, अथ
 निर्णयबलाबलम्; 45A, अथ निर्णोत्तल्यम्; 45B, जयप्रतिपत्तिः; पुनर्न्यायः;
 46A, हतनिवृत्तिः; 46B, स्वतन्त्रास्वतन्त्रलक्षणम्; 47A, अथ ऋणादानम्;

वृद्धिः; 48B, अकृतवृद्धिः; 48B, परमवृद्धिः; 49A, वृद्धिनिषेधः;
 आधिविधिः; 50B, आधिमिद्धिः; 51A, प्रतिभुविधिः; 52A, अथ ऋणा-
 दानविधिः; 54B, उद्गाहणविधिः; 57A, निक्षेपविधिः; 59A, अस्वामि-
 विक्रयः; 60A, सम्भूयसमुत्थानम्; 62B, दत्ताप्रदानिकम्; 64A, अथ भृतक-
 विधिः तत्राभ्युपेत्याशुश्रूषा; 65B, अथ दानम्; 68A, अथ दास्याधिकारिणः;
 68B, वेतनस्यानपक्रिया; 70A, पण्यस्त्रीविधिः; 70B, स्वामिपानविवादः;
 71A, सन्निवृत्तिक्रमः; 72B, विक्रीयासम्भदानम्; 73B, क्रीत्वानुश्रयः; 74A,
 मौमाविवादः; 77A, शस्यरक्षा; 77B, अथ सेतुः; 78B, अथ कृष्टाकृष्टे;
 शस्यघातकदण्डः; 79A, दण्डाः; 79B, वाक्पादण्यम्; 81B, दण्डपादण्यम्;
 85A, स्तेयम्; 85B, स्तेनः; 86A, प्रकाशतस्करदण्डाः; 89A, अप्रकाश-
 दण्डाः; 91B, चौरान्वेषणम्; 93A, स्तेनालाभे हृतदानम्; 93B, अथ
 साहसम्; 97A, घातकान्वेषणम्; स्त्रीसंयुक्तम्; 98B, अभिगमदण्डः;
 100A, कन्यादूषणम्; 100B, अथ बन्धव्यादिवासने; स्त्रीपुंसधर्मे; 101A,
 स्त्रीपुंसयोगः; 102B, रक्षाविधिः; 104B, स्त्रीधर्मेविधिः; 107A, प्रेषित-
 भर्तृका; मृतभर्तृका; 108B, नियोगः; 109A, देवग्नपिण्डाधिकारः;
 परपूर्या; 110A, दायविभागः; 110B, जीवत्यैकविभागः; 111A, प्रमौत-
 पैकविभागः; 112B, विभागानर्हाः; 113B, असंस्कृतसंस्करणम्; 114A,
 विभाज्यम्; 114B, अविभाज्यम्; 115B, स्त्रीधनकृत्यम्; 116B, स्त्रीधन-
 विभागः; 117A, स्त्रीधनलक्ष्यम्; 117B, अवलुप्तविभागः; 119B, विभक्तन-
 द्विभागः; पिरागतविभागः; पुत्रान्तरैर्विभागः; 121B, अथ पुत्रलक्ष्यम्;
 122A, क्षेत्रज्ञः; 122B, पुत्रिकातत्पुत्रौ; 123A, पौनर्भवः; कानोनः;
 123B, गृहोत्पन्नः; दत्तकः; कौतः; स्वयमुपगतः; अपविद्धः; 124A, कृत्रिमः;
 श्रूषापुत्रः; 124B, पुत्रत्वविचारः; सहोदाजः; 125A, पुत्रातिदेशः; पुत्र-
 निरुत्पत्तिः; 125B, अथ निन्दिताः; अथ अपुत्रधनविभागः; 127A,
 संकृष्टिधनविभागः; 127B, विभागनिश्चयः; 128A, विभक्तलक्ष्यम्; द्यूत-
 समाज्यः; 129B, क्रियाभेदः; प्रकीर्णकम्; 132B, तरशुल्काः; 133A,
 अथ निधिः; अथपरनिहितम्; दण्डप्रणयप्रकारः; 134A, दण्डोत्कर्षा-

कर्षादिः; 135A, ब्राह्मणपरिहारः; नगरपरिहारः; 135B, दण्डसंज्ञा;
136A, वर्णानुलोमः; 136B, मानसंज्ञा; 140A, तेषां कर्माणि; 141A,
ग्रन्थसमाप्तिः ।

The Last Colophon :—

इति व्यवहाराकाण्डादौ वर्णानुलोमलक्षणवृत्तिधर्माः प्रदर्शिताः ।
इति श्रीमन्महाराजाधिराज-श्रीमद्भोविन्दचन्द्रदेवादिष्टेन महा-
सान्निविद्यद्विकेण भट्टहृदयधरात्मज-श्रीमल्लण्णोधरेण विरचितं
लघुकल्पतरौ व्यवहारादिकाण्डादिकं समाप्तम् ॥

Post Colophon Statement :—

लेखकस्य शुभं भूयात् । सन १२३१ चैत्र शुक्ल तृतीयायां शुक्ल
पुस्तकमिदं लिखितम् ॥

The authorities quoted are :—

2B, गौतमः, कात्यायनः; 3A, नारदः, यमः; 3B, याज्ञवल्क्यः,
वृहस्पतिः; 4A, महाभारते; 4B, रामायणम्, मनुः; 6A, हारोतः, व्यासः;
10A, उशनाः; 19A, पितामहः; 25B, बौधायनः; 27B, विष्णुः;
31B, सम्यक्तः; 37A, कालिकापुराणम्; 58A, भैक्ष्यपुराणम्; 61A,
ग्रन्थलिखितौ; 66B, देवलः; 68A, वृद्धमनुः, आपस्तम्बः; 87A, वशिष्ठः;
99A, दर्पविकारे मनुः; 102A, दत्तः; 107B, ऋग्वेदः; 117A, पैठौनसि;
123A, ब्रह्मपुराणम् ।

1928.

3858. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11½×4 inches. Folia, 53 to 147,
of which the 57th leaf is missing and the second side of the 68th has
gone off. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth
century. Appearance, discoloured.

An incomplete copy of Vyavahārakaṇḍa. See the
previous number.

1929.

4741. *The Same.*(शुद्धिकाण्डः । *Śuddhikāṇḍah.*)

Substance, palm-leaf. 13×2 inches. Folia, 100 of which the following leaves are missing : 5, 8, 10, 13, 28, 29, 31, 34, 37, 40 to 43, 45, 55, 58, 59, 64, 66, 68, 73, 75, 76, 82, 86, 88, 89, 92 and 94. Lines, 4 on a page. Extent in slokas, 1,300. Character, Nāgara. Date, Samvat 1416=A.D. 1360. Appearance, old and discoloured.

Beginning :—

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 वर्णादप्युचितार्जुनादपि भद्रं शुद्धैर्यदौघैरमौ
 दौर्जन्यादपि दुष्कृतादपि गताः शुद्धिं द्विजाः काञ्चनैः ।
 धर्मेन्द्रोद्दयाचलः सद्रश्मे काण्डेऽत्र लक्ष्मीधरः
 शुद्धिं शुद्धिमतां वरो विरचयत्याचारवारीनिधिः ॥
 अग्रौचं मरणे पूर्वं जननाग्रौचमेव च ।
 नियमाश्च तयोः सर्वे अग्रौचं वर्णसङ्घरे ॥

It ends thus :—

वशिष्ठः ।
 चतस्रस्तु परित्याज्याः शिष्या गुरुणा च या ।
 पतिप्रो च विशेषेण युगितोपहृता च या ॥
 युगितो निन्दितः ।

Colophon :—

इति महाराजाधिराज श्रीमद्रौविन्दचन्द्रदेवमहासान्निविद्य-
 हिकेण भट्टहृदयधरात्मजेन श्रीमल्लक्ष्मीधरविरचिते कृत्यकल्पतरौ
 शुद्धिकाण्डः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १४१६ समये पौष शुदि १४ श्रनौ श्रीमन्नारायणपुरे रूप-
 नारायणोत्थादि—विखदरलराजौविभाजमानमहान्दपति—श्रीमद्भाम-
 सिंहदेवभूज्यमानराज्ये द्विजवरधट्कर्मनिरतेत्थादि—संस्तुयमान

. शुद्ध + + + + + करकुलानुगत सत्यवित्त औ-
निकाजुकेनलेखि । शुभमस्तु ।

This Rāmasimha of Mithila in A.D. 1360 is a king belonging to the Karnātaka family. Nobody ever suspected that the family continued to reign in Mithila so long as 1360 though not in their own capital Simraon but at another place Nārāyaṇapura. Curiously enough the MS. is not dated in L. Sam. but in Vikrama Samvat.

The authorities quoted and consulted are :—

2A, हारीतः; 2B, देवलः, मुनिः; 6B, वृहस्पतिः; गोतमः; 7B, शातातपः; 10A, बौधायनः; 12A, पैठौनसिः; वृहत्सचेताः; शङ्खलिखितौ; 14A, पारस्करः; 14B, यमः; 15A, जाबालः; 15B, विष्णुः; 16B, अङ्गिराः; 17A, याज्ञवल्क्यः; 18A, ब्रह्मपुराणम्; 25B, पराशरः; 35B, आपस्तम्बः; 39B, यज्ञपार्थः; 48A, वृहत्शातातपः; 50B, महाभारतेः; 74B, मत्स्यपुराणे; 85A, वृद्धशातातपः ।

1930.

10645. *The Same.*

(मोक्षकाण्डम् । *Mokṣakāṇḍam.*)

Substance, country-made paper. 11×4 inches. Folia, 11, marked 102-112. Lines, 8-12 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1950. Appearance, fresh. A mere fragment.

Col. :—

इति श्रीमहाराजाधिराज--श्रीमद्भोविन्दचन्द्रदेव-महासन्धि-
विरहितकिण श्रीहृदयधरात्मजेन जम्नोदरेण विरचिते ज्ञानकल्प-
तरौ मोक्षकाण्डं समाप्तं ।

Post Colophon :—

संवत् १९५० आश्वि० सु० ९ बु० कात्यायनी लिखितं । शुभम् ।

The entire work consists of 12 books (see I.O. Catal. No. 1385). The present MS. contains the last book devoted to salvation, for which see L. 2860.

1931.

8404. *The Same.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 117 of which the 1st, 4th, 9th, 10th, 11th, 23rd, 31st-34th, 36th, 55th, 57th, 59th, 62nd, 65th, 108th are missing. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old and repaired with transparent paper.

The name of Kṛtyakalpataru is to be found in fol. 37A :—

इति कृत्यकल्पतरौ दीक्षापर्वः ।

One of the sections of Lakṣmidhara's Kalpataru, treating of religious observances.

1932.

6453. स्मृतिचन्द्रिका । *Smṛticandrikā.*

By Devanna Bhaṭṭa, son of. Keśavāditya Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $12 \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 103. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 3,800. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1739.

This contains the section on Āhnikā or daily observances.

Last Colophon :—

इति सकलविद्याविष्णारदकेशवादित्यभट्टोपाध्यायस्तु-याज्ञिक-
देवन्नभट्टोपाध्यायविरचितायां स्मृतिचन्द्रिकायामाह्निकं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

संवत् १७३९ समय पाण्डुगुण सुदि • शुभदिने लिखितं हरि-
नारायणेन आत्मपाठार्थं शुभमस्तु शुभं भूयात् ।

See I.O. Catal. No. 1373.

The author quotes Aparāditya and is himself quoted by Hemadri. See Cat. Cat. and Jolly.

1933.

1168. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12×3 inches. Folia, 158 by counting. Lines, 7, 8 on a page. Extent in ślokas, 2220. Character, Nāgara. Date, Sam. 1634. Appearance, very old. Complete. Leaf-marks are wanting in many places, and new pagination occurs frequently.

See I.O. Catal. No. 1373.

Col. :—

इति श्रीसकलविद्याविशारद-श्रीकेशवादिभट्टोपाध्यायसूनु याज्ञि-
कदेवण[भट्ट]ोपाध्यायविरचितायां स्मृतिचन्द्रिकायामाह्निकम् ।
अत्रेयं प्रकरणानुपूर्व[व्या] अभ्यस्तगाहरणम् ।

Then follows the Ānupurvī :—

इति स्मृतिचन्द्रिकायां प्रकरणानुपूर्व[व्या]ह्निकस्य ॥ शुभमस्तु संवत् १५३४
समवे । श्रीगणेशाय नमः पूर्वाह्नसंख्या सप्तसह ६ प्रत १ प्रसोक्त १० ।

1934.

5827. विश्वादर्शः । *Viśvādarśah.*

By Kavikānta Sarasvatī.

Substance, country-made paper. 9½×4½ inches. Folia, 5 to 16+1 to 4+one marked 5. Lines, 19 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old. Fragment.

A metrical treatise on *dhārma*, divided into four kāṇḍas—*ācāra*, *vyavahāra*, *prāyaścitta* and *jñāna*, quoted by Hemādri in *Parīṣeṣakāṇḍa*, by Nṛsiṅha in *Prayoga-pārijāta*, by Raghunandana in *Ekādaśitattva*, by Kamalākara in *Nirṇaya Sindhu*. See C.S. III, No. 488 and Cat. Cat. I, p. 586.

This number contains the latter portion of *Ācāra-khaṇḍa* (5 to 16 leaves containing 12 to 39 verses) and the first four leaves of *Vyavahāra*, containing 26 ślokas. It also gives explanations of the ślokas.

After the fourth leaf of Vyavahāra, there is one marked 5. But it is not in continuation of the fourth. Still it belongs to Vyavahāra and is written in one and the same hand.

At the end of the Ācāra khaṇḍa it praises Nāga-vardhana.

Colophon :—

इति श्रीगौतार्थप्रवीण-श्रीमदाचार्यादित्यसुत-कविकान्तसर-
स्वतीरित [विश्वा] दर्शाख्यधम्मशास्त्रविवरणे सदाचारकाण्डः प्रथमः
समाप्तः ।

धन्यः सम्प्रति नागपूर्ववृत्तपतिः श्रीवर्द्धनो + + +
+ + + + + मास्त (?) नृवरैर्यत् ह्यत्यमाकीर्तितम् ।
यस्मै + + हृदये दिव्यनृहरिः शान्तात्ममूर्त्तिर्मुदा
+ + + + + यशसा यः शाश्वतं सर्वदेति ॥

अत्रेत्यं प्रकरणानुक्रमणिका । पूर्वं तावत् शौचाचमनदन्तधावनकुशविधिः ।
ततः स्नानसन्ध्यापासनहोमदेवतार्चनविधिः । ततो + + + स्नानद्विराचमन-
ब्रह्मयज्ञवैश्वदेवविधिः । ततो नित्यश्राद्धपार्वण्यौहृष्टसपिण्डीकरणविधिः । ततो
भोजनगर्भाधानाद्युपनयनविवाहविधिः । ततो इत्यशुद्धिः । विनायकज्ञानग्रह-
नक्षत्रपूजा-राजधर्मविधिः । ततो वणिक्शूद्रजात्यसाधारणधर्मयज्ञो + + +
+ पवित्रारोपणादि विधिरिति द्वात्रिंशत्यकरणान्याचारकाण्डे ।

• • The Vyavahāra-kāṇḍa begins :—

अथानन्तरं व्यवहारकाण्डमुच्यते ।

ॐ । सकलजनकमलवन्धूधुकुलतिलकः परः पुमान् रामः ।

दशमुखतिमिरद्रोही दिशतु स वः सकलकल्याणम् ॥

कथितं प्रथमकाण्डे कार्यं नृपतेः प्रजापालनम् ।

तच्च व्यवहारदर्शनादित्येति तद्विदित्तिर्द्वितीयेऽस्मिन् । तत्र दिव्य-
प्रकरणान्तं एकान्तरितमालिनीच्छन्दः ।

1935.

10068. स्मृतिसमुच्चयः । • *Smṛtisamuccayaḥ*

Substance, country-made paper. 7½ × 4 inches. Folia, 49. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

An authoritative work in Kārika form on Smṛti (ācāra), quoted by Hemādri, Śūlapāṇi and Raghunandana (see Cat. Cat.) But the MS. is very incorrect.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । ऋषिभ्यो नमः ॥
 स्मृतिसमुच्चयं पुण्यं पवित्रं पापनाशनम् ।
 चिन्तितं ब्राह्मणार्थाय धर्मसंस्थापनाय च (स्थापनमेवचः) ॥ १ ॥
 चतुर्णांपि वर्णानामाचारो धर्मपालनम् ।
 आचारभ्रष्टदेहानां भवेद्धर्मपराङ्मुखः ॥ २ ॥
 दुराचारोपि पुरुषो लोके भवति निन्दितः ।
 दुःखभाजनं सततं व्याधितोऽन्यायुरेव च ॥ ३ ॥
 आचारविनयं शौचं ब्राह्मणस्यैव लक्षणम् ।
 व्रतोपनयनं चैव संस्तारे विधिमुत्तमम् ॥ ४ ॥
 षट्कर्मभिर्व्रतो नित्यं देवतातिथिपूजनम् ।
 ऊतशेषानुभुञ्जानो ब्राह्मणोऽपि पयसीदति ॥ ५ ॥ (?)
 क्षत्रियाः शस्त्रपाणिश्च (?) प्रजापालनतत्पराः ।
 निर्द्धितः (?) परसन्धानि क्षत्रिराज्यश्च पालयेत् ॥ ६ ॥
 लोहकाश्चनमारुह्य गवाश्च प्रतिपालनम् ।
 वाणिज्यकृषिकर्माणि वैश्यश्चक्षिभुदाहृतम् ॥ ७ ॥
 शूद्रस्य द्विजशुश्रूषा धर्मो धर्मेण उच्यते ।
 यदान्यायं कुरुते किञ्चित् स शूद्रो नरकं व्रजेत् ॥ ८ ॥
 लवणं मधु मत्स्यश्च दधितक्रवृतं पयः ।
 न दोषः (?) शूद्रजातीनां कुर्यात् सर्वेषु विक्रियाम् ॥ ९ ॥

Topics :—

4B, इति दन्तधावनविधिः ; 5A, इति शौचविधिः ; 6B, इति आचमन-
विधिः ; 7A, इति मौनविधिः ; 9A, इति स्नानविधिः . 11A, इति जाप्य-
विधिः ; 12B, इति तर्पणविधिः ; 28B, इति आहुतिविधिः ; 29B, इति
वैश्यदेवविधिः ; 30B, इति अतिथिविधिः ; 35B, इति भोजनविधिः ; 40A,
इति पञ्चपर्वविधिः ; 40B, इति मन्त्रादिविधिः ; 41B, इति ऋषिभक्तविधिः ;
42B, इति धर्मविधिः ; 46A, इति दीपमालिका ।

1936.

4858. *The Same.*

By Viśveśvara.

Substance, palm leaf. 12×2 inches. Folia, 55 of which the following
leaves are missing: 11, 14, 15, 24-26, 28, 31-33, 37, 52. There are also
five broken leaves at the end, of which the leaf-marks are lost. Charac-
ter, Bengali. Appearance, very old.

Beginning :—

ॐ सिद्धि + + + + + वाय ॥

आदावर्ण ।

आहुते कौर्त्तितं यच्च यच्च ।

प्रायश्चित्ते च श्रुतं व्रतकरणविधौ यच्च वाचं गरीयः

+ + + + श्रुतदलिखदभिमतं सत्कविः सज्जनानां ॥

यद्यास्ते लिखनेष्वगौरवभयं नानामुनीनां महद्

व्याख्या कौशल + + + + ।

श्रौविश्वेश्वरनिर्मितो + + + + + स्मृतीनां चयः ।

सर्वासां च विलिख्यतामहरहः सन्तस्तदो वृष्टतां ॥

अपाशादिनादिवादपदेषु ॥ (?)

ऋणं देयमदेयञ्च येन यच्च यथा

दानग्रहणधर्मस्तु ऋणदानमिति स्मृतं ॥ इत्यादि ॥

३५A. इति सत्कविसदुपाध्याय-श्रौविश्वेश्वररचिते स्मृतिसमुच्चये

व्यवहारखण्ड[ः] समाप्तः ।

अथ व्यवहारनिरूपणम् ॥

1937.

624. चतुर्वर्गचिन्तामणिः । *Caturvargaçintamaṇiḥ.**By Hemādri.*

A mere fragment noticed in L. 1355 containing a portion of the third part. But it is of great age being dated Śaka 1402. Facsimile of the last leaf bearing the date is to be found facing the notice in L. 1355. But the leaf was not replaced.

The author was the minister of the Yādava princes of Devagiri, Mahadeva (A.D. 1260–1271) and his successor Rāma Deva (A.D. 1271–1313). The parts of the work, which are commonly known, treat of the different topics of ācāra (Vrata, Dāna, Tirtha, Pratisthā, Kala, Mokṣa). But Prof. Jolly (Tagore Law Lectures, p. 17) mentions a section on Civil Law, of the work. No leaf-marks. The leaves seem not to be in order.

1938.

5855. *The Same.***प्रतिष्ठा** *Pratisthā of Hemadri.* •

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 28, of which the 10th and 11th are missing. Lines, 14 on a page. Character, Nāgari of the eighteenth century. Appearance, very old and discoloured. Incomplete at the end.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

कल्याणानि ददातु वो गणपतिर्यस्मिन्ननुते सति
 क्षोदीयस्यपि कर्मणि प्रभवितुं ब्रह्मापि जिज्ञायते ।
 जाते यच्चरुप्रणामसुलभे सौभाग्यभाग्योदये
 रङ्ग[स्य]स्वाङ्गमनङ्गुषा निविशते देवेन्द्रलक्ष्मीरपि ॥
 शश्वत्पुष्पश्चिरस्थगर्भरसनासिंहासनाध्यासिनौ

सेयं वागधिदेवता वितनुतां श्रेयांसि भूयांसि वः ।
 यत्पादामलकोमलाङ्गुलिनखव्योत्प्लाभिरुद्धेलितः
 शब्दब्रह्मसुधाम्बुधिर्बुधमनस्युच्छृङ्खलं लेखति ॥
 रागः कृष्ण तव स्तवः स्मृतिरियं चेतस्वमत्कारिणी
 मुग्धे वेत्य यथा मया शुभरते वैदग्ध्यामाविःकृतम् ।
 जानीते दयितैव सा शुभरते यद्यद् विधत्ते भवान्
 इत्युक्तो मधुजिह्मिष्ठस्तरमुखः श्लिष्यन् प्रियां पातु वः ॥
 अस्ति शस्तगुणस्तोमः सोमवंशविभूषणः ।
 महादेव इति ख्यातो राजा राजेव भूतले ॥
 तस्यास्ति नाम हेमाद्रिः सर्वश्रीकरणः प्रभुः ।
 निजोदारतया यस्व सर्वश्रीकरणप्रभुः ॥
 तस्य श्रीकरणशस्य पद्धतिः सर्वदैविकी ।
 श्रौतस्मार्त्तक्रियामार्गप्रदर्शनपटीयसी ॥
 यस्यायमाद्यः श्लोकः ।

पञ्चरात्राणि सर्वाणि पुराणानि च कृत्स्नशः ।
 श्रुतिस्मृतौ समासाद्य चागमात् कर्मपद्धतौ ॥
 निरीक्ष्य यायजूकानां सौकर्याय प्रपञ्च्यते ।
 हेमाद्रिणा सदाचारश्रौतस्मार्त्तक्रियाविदा ॥

तथाच ।

इष्टापूर्त्तौ द्विजातीनां धर्म्मौ प्रोक्तौ सनातनौ ।
 तज्जेष्टः स्वर्गफलदः पूर्त्तौ मोक्षप्रदः स्मृतः ॥
 अमिहोच्चं तपः सत्यं वेदानां चैव पारङ्गम् ।
 आतिथ्यं वैश्वदैवत्वं अष्टमित्यभिधीयते ॥
 वापीकूपतडागादि देवतायतनानि च ।
 अन्नप्रदानमारामाः पूर्त्तमित्यभिधीयते ॥
 कूपारामप्रपाकारी तथा वृक्षाधिरोपकः ।
 कन्याप्रदः सेतुकारी स्वर्गं प्राप्नोत्यसंशयम् ॥

... ..

2B, एवं पूर्त्तिरूपगणप्रसङ्गं देवप्रतिष्ठां तावदाह । तत्र प्रतिष्ठाकालः ।

3A, इति प्रतिष्ठाकालाः ।

अथविष्णोः स्थापनमाश्रित्य प्रयोगस्याचपद्धतिः ।

सामान्या सर्वदेवानां विशेषोऽत्रैव वर्धते ॥

16B, इति मण्डपसकलौकरणम् ; 19A, इति शैवमण्डपाराधनविधिः—

मण्डपस्योत्तरे प्रोक्तः ज्ञानाख्यो मण्डपः परः ।

मण्डपस्यार्द्धमानेन तदर्द्धेनाथवा पुनः ॥

तदुत्तरे कारुणां ज्ञानाख्यस्यार्द्धमागतः ।

प्रासादमागतो वापि कुर्वीत ज्ञानमण्डपम् ॥

22A, इति संक्षेपतः प्रोक्तं ज्ञानकर्म जगत्पतेः ॥

1939.

5574. *The Same.*

(प्रायश्चित्तखण्डः । *Prāyascitta-khaṇḍaḥ.*)

Substance, country-made paper. 10½ × 6 inches. Folia, 264. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 7000. Character, Nāgara. Date, Samvat 1854. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

वागीशाद्याः, etc., etc.

वन्देहं वन्दनीयानां वन्द्यां वाचामधौश्वरीम् ।

कामिताशेषकल्याणकल्पनाकल्पवृक्षिकाम् ॥

कमलादभितं कृत्वा कमलासनवन्दितम् ।

कमलाक्षमहं वन्दे कमलाकरप्रायिनम् ॥

End :—

तस्माद्देहविमुक्त्यर्थं प्रायश्चित्तमिहोच्यते ।

सकृत्वा[द्वा] द्विवारं च चतुर्वारमनेकशः ॥

तप्तपराकां चान्द्रश्च यावत् वर्षमाचरेत् ।

तस्योपनयनं भूयः प्रसूगद्येन शुध्यति ॥

Colophon :—

इति हेमाद्रौ निन्दितार्थोपजीवन-प्रायश्चित्तम् ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १८५४ शके उत्तरायणे आषाढमासे कृष्णपक्षे अष्टम्यां ८
भौमवासरे तद्दिने प्रायश्चित्तहेमाद्रौ ग्रन्थ कान्ति[श्री]क्षेत्रात्
समाप्तमस्तु । श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ॥

1940.

5960. सर्वप्रायश्चित्तपद्धतिः । *Sarvaprāyaścittapaddhatiḥ*.

An extract from the Prāyaścitta-adhyāya of Hemādri.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 22. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ प्रायश्चित्तं हेमाद्रिविरचितप्रायश्चित्तविधिः ।

Colophon :—

इति हेमाद्रिविरचिते धर्मशास्त्रे प्रायश्चित्ताध्याये लोकोप-
कारार्थसर्वप्रायश्चित्तपद्धतिः समाप्ता ।

1941.

2874.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 18. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 360. Character, Jaina Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured and mouse-eaten.

3B, इति हेमाद्रिकालनिर्णये शिवप्रतिष्ठाकालनिर्णयः समाप्तः ।

Topics :—

(1A) अथ प्रतिष्ठाकालाः ; 2B, अथ हेमाद्रौ शिवप्रतिष्ठाकालनिर्णयः ;

3B, अथ देवतामूर्तिप्रतिष्ठाविधिः ।

1942.

10350. **सर्वदेवताप्रतिष्ठाकर्म्मपद्धतिः ।**

Sarvadevatāpratiṣṭhā Karmapaddhatiḥ.

Being part of Pariśeṣa Khaṇḍa of Caturvargacintāmaṇi.

By Hemādri.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 88. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2500. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1873. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमहाराजाधिराज-श्रीमहादेवीय-समस्तकरणाधीश्वर-
समस्तविद्याविशारद-श्रीहेमाद्रिविरचिते चतुर्वर्गचिन्तामणौ परि-
शेषखण्डे इष्टापूर्वधर्मनिरूपणे सर्वदेवताप्रतिष्ठाकर्म्मपद्धतिः
समाप्ता ॥

Post Colophon :—

इदं पुस्तकं महानुपाख्येन रङ्गनाथेन लिखितं जालवण्यग्रामे
स्वार्थे परार्थं च । श्रीगजाननः प्रसन्नोऽस्तु ॥, etc.

संवत् १८७३ शके १७३८ भाद्रपदादशमी रवौ समाप्तम् ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ

कल्याणाणि ददातु वो गणपतिः यस्मिन्[तुष्टे] (तुसति)

— — — as in 1938, — — २।३ ॥

अस्ति शुक्लगुणस्तोमसोमवंशविभूषणः ।

तस्यायमाद्यश्लोकः ॥ as in the same.

1943.

3078. **होलिकोत्सवविधिः ।** *Holikotsavavidhiḥ.*

*An extract from Hemādri's Vrata Khaṇḍa, of the
Caturvargacintāmaṇi.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1869 and Śaka 1734. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीहेमाद्रौ व्रतखण्डे भविष्योत्तरपुराणोक्तं होलिकोत्सव-
विधिः समाप्तः ।

Post Col. :—

संवत् १८६६ या १७३४ स० १२१८ मी० पु० व० ७० वा० गु०
लिगु० च० घ० कै० पु० रामके प्रतापसे ।

1944.

5459. **गृहस्थरत्नाकरः ।** *Grhastha-Ratnākaraḥ.*

By Candēśvara.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 119. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 3,570. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

Colophon :—

इति सप्रक्रियमहासान्धिविग्रहिकठक्कारश्रीचण्डेश्वरविरचिते
गृहस्थरत्नाकरे पञ्चमहायज्ञतरङ्गः ।
समाप्तं । शुभमस्तु ॥

See L. 1921.

For the authors who are quoted by him and the authors who quote him.

The collective name of his works on law is *Smṛti-Ratnākara*. This part relates to the duties of householders.

According to the chronogram at the end of the section on Civil Law, the author was living in Śaka (रस गुण भुजचन्द्र) 1236=A.D. 1314.

1945.

3826. शुद्धिरत्नाकरः । *Suddhiratnākaraḥ*.*By Candēśvara.*

Substance, palm-leaf. 13½ × 2½ inches. Folia, 97. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 1,940. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old, discoloured and worm-eaten. Incomplete at the end. Leaves, 2, 3, 5 to 10, 39 and 77 are missing.

For the beginning of the work see L. 2384.

Colophons :—

22B, महासान्निवियहिकठकुम्-श्रीवैरेश्वरात्मज-सप्रक्रियमहासान्नि-
वियहिकठकुम्-श्रीचण्डेश्वरविरचिते शुद्धिरत्नाकरे वर्णसन्निपाततमङ्कः; 29A,
इति सप्रक्रियमहासान्निवियहिकठकुम्-श्रीवैरेश्वरात्मज-विदेशस्थाशौचतमङ्कः;
34A, °बालाद्यशौचतमङ्कः; 36A, स्न्यशौचतमङ्कः; 38A, °गर्भस्वावाशौच-
तमङ्कः; 41B, °मृत्युविशेषाशौचतमङ्कः; 49A, °सपिण्डाद्यशौचतमङ्कः; 55B,
°निर्हरणाद्यशौचतमङ्कः; 60A, अन्यशौचतमङ्कः; 64A, सपिण्डलक्षणाद्यशौचतमङ्कः;
68A, °निर्हरणादितमङ्कः; 74B, °संस्कारतमङ्कः; 81A, °उदकदानतमङ्कः;
85A, इति शुद्धिरत्नाकरे उदकदानतमङ्कः; 88A, °शोकापनोदनतमङ्कः;
92A, प्रवेशादितमङ्कः । (?)

1946.

832. मदनपारिजातम् । *Madanapārijatam*.

*By Viśveśvara Bhaṭṭa under the patronage of
Madanapāla.*

Substance, European paper. 11½ × 6 inches. Folia, 338. Lines, 12, 13 on a page. Extent in ślokas, 8,425. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

A compendium of religious and civil duties.

Printed in Bibl. Ind.

The author's medical dictionary, *Madana-Vinoda*, contains a chronogram at the end according to which it was composed in Sam. 1431 (= A.D. 1375). Mr. Sarvādhikāri

(Tagore Law Lecture, 1880, p. 390) taking *yuga* in the chronogram as 2, thinks it to be 1231. But as pointed out by Prof. 'Aufrecht Parāśara-Mādhaviya (A.D. 1350-60) was largely used in the compilation of Madana-pārijāta.

See I.O. Catal. No. 1394.

1947.

8149. स्मृतिकौमुदी । *Smṛtikaumudī*.

By Madanapāla.

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 107. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2,675. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Many leaves are restored. They are: Foll. 1-3 (there are actually four leaves, two leaves being marked 3), 5 (there are actually one leaf and a half, marked 5), 9 (one leaf and a half), 30-35, 49, 50, 55, 59, 61 (two leaves); 69, 76, 78, 80, 82, 83, 84 (restored in two leaves) 95, 102, 104, 106 (restored in two leaves).

An authoritative work on Smṛti for the Śūdras, consisting of four books (Kalollāsas—which, again, are subdivided into Kiraṇas).

4B, इति कृतिमनोहरायां कौमुद्यां मदनपालराजेन्द्रोः प्रथमकलोक्तासे प्रथमकिरणः समाप्तोऽयं । इति रायश्रीमदनपालविरचितायां स्मृतिकौमुद्यां श्रुद्धमोत्यलद्योतिन्यां प्रथमकलोक्तासे विप्रादिजातिनिरूपणं नाम प्रथमः किरणः; 20A, •श्रुद्धभेदनिरूपणद्वारा संकीर्णजातिनिरूपणं नाम द्वितीयः किरणः । समाप्तश्च प्रथमकलोक्तासः ।

21B, द्वितीयकलोक्तासे श्रुद्धस्य सामान्यतोऽधिकारानधिकारनिरूपणं नाम प्रथमः किरणः; 25A, श्रुद्धस्य स्मृतिस्मृत्याद्यवगमनाधिकारचिन्तानिरूपणं नाम द्वितीयः किरणः; 29B, •श्रुद्धस्य गर्भाधानादिसंस्कारविषयाधिकारा-

नधिकारचिन्तानिरूपणं नाम तृतीयः किरणः ; 33A, श्रुदस्य अभावाद्यभावादि-
निरूपणं नाम चतुर्थः किरणः । समाप्तश्च द्वितीयकलोत्प्लानः ।

37B, तृतीयकलोत्प्लाने विवाहचिन्तानिरूपणं नाम प्रथमः किरणः ; 38A,
०नामकरणादिमंस्कारादिनिरूपणं नाम द्वितीयः किरणः ; 42A, श्रुदधर्म्मनिरूपणं
नाम तृतीयः किरणः ; 53B, श्रुदस्याग्रौचनिरूपणं नाम चतुर्थः किरणः ; 75A,
०वृद्धिश्चाद्वपद्वतिः । इति कृतिमनोहरायां कौमुद्यां मदनपालसिंह × ×
× × पंचमः किरणः समाप्तः ... ..
अध्याह्निकः चतुर्थकलोत्प्लानः आरभ्यते ।

77B, ०आज्ञायकलोत्प्लाने प्रथमः किरणः समाप्तोऽयं । इति श्रौचविधिः ;
85A, ०श्रुदस्य ब्रह्मयज्ञविधिः ; 90A, ०तर्पणविधिः ; 96A, श्रुदस्य ब्रह्म-
यज्ञपूर्वकतर्पणविधानं नाम चतुर्थः किरणः ; ०वैश्वदेवादिनिरूपणं नाम
पञ्चमः किरणः समाप्तः ।

See Oxf., pp. 275-277A ; I O. Catal. No. 1649.

1948.

9778. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folia, 31. Lines, 12
on a page. Extent in slokas, 7,750. Character, Nāgara. Appearance,
very old.

A fragment beginning from leaf 60 and ending in
97. Leaves 61-65, 68, 83, 84 are missing. The leaf 66 is
written on one side only.

60B, इति कृतिमनोहरायां कौमुद्यां मदनपालराजेन्द्रोः आज्ञायकलोत्प्लाने
प्रथमः किरणः समाप्तोऽयं ।

66B, इति स्मृतिकौमुद्यां श्रुदधर्म्मोत्पलद्योतिन्यां वृद्धिश्चाद्वविधिः ।

67A, इति स्मृतिकौमुद्यां श्रुदधर्म्मोत्पलद्योतिन्यां चतुर्थकलोत्प्लाने
[कलोत्प्लाने] मूत्रपुरीषोष्णविधिः ।

70A, इति स्मृतिकौमुद्यां श्रुदधर्म्मोत्पलद्योतिन्यां दन्तधावनविधिः ।

71B, इति श्रीरायमदनपालविरचितायां श्रुदधर्म्मोत्पलद्योतिन्यां स्मृति-
कौमुद्यां चतुर्थकलोत्प्लाने दन्तधावनपूर्वकप्रातःस्नानविधिर्नाम द्वितीयः किरणः ।

74A, इति शुद्धधर्म्मोत्पलद्योतन्यां माध्याह्निकस्नानविधिः ।

81A, इति शुद्धधर्म्मोत्पलद्योतन्यां स्मृतिकौमुद्यां तर्पणविधिः ।

86B, इति स्मृतिकौमुद्यां चतुर्थकलोक्तासे शुद्धस्य ब्रह्मयज्ञपूर्वकतर्पणविधानं
नाम चतुर्थः किंशः समाप्तः ।

91B, इति शुद्धधर्म्मोत्पलद्योतन्यां स्मृतिकौमुद्यां वैश्यदेवविधिः ।

97A, इति स्मृतिकौमुद्यां नित्यश्राद्धपद्धतिः ।

Quotations are found in this fragment from the following authorities :—

- (1) मनुः, (2) गगः, (3) विष्णुः, (4) योगयाज्ञवल्क्यः, (5) नरसिंहपुंगवः
(6) धन्वन्तरिः, (7) व्यासः, (8) देवलः, (9) मार्कण्डेयः ।

1949.

8804. **मदनगल्पप्रदीपः** । *Madanaratnapradīpah.*

Substance, country paper. 12×5 inches. Folia, 297. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 7,700. Character, Nāgara. Dated, Sam. 1676 Old. Fresh. Incomplete.

Madanaratna consists of seven sections (Samaya, Ācāra, Vyavahāra, Prāyaścitta, Dāna, Śuddhi and Śānti). The present MS. contains the first section (Religious Calendar).

संवत् १९७६ शके १५७१ समर्थ वेशाख मासे शुक्लपक्षे सप्तमी शनि-
वाररे पुस्तकं वाराणसिनगरे श्रीविश्वनाथ धाने । शुभमस्तु ।

The same as I.O. Catal. 1681.

The fourth of the Uddyotas, Prāyaścitta is known from M.M. H. Śāstri's Nep. Cat. No. 1 236, p. 223.

The gap left in the I O. Catal , p. 537B, is filled up by the present MS., consisting of verses 8th and 21st both inclusive :—

तत्रासीद्भवनेषु विश्रुतयथा दामोदराख्यः कृतौ

श्रीमान् पुण्यवदयौर्जितरिपुः क्षापालसङ्गप्रभुः ।

मूलस्थानपुरे तुरस्का निवहाक्रान्ते परित्याजितो
 येनाद्यावधि गोवधो यवनकैः नास्मापि न स्मर्यते ॥ ८ ॥
 तस्मादाकस्मिकोद्यदहनघनमहस्तुल्यातापप्रताप-
 ज्वालाजालाभिभूतद्विधद्वनिपतावन्ययेभास्करस्य ।
 राजा जातावतारो वरसमरधुरोद्दामरामानुभावः
 प्रध्वस्तारातिभूमौपतिदनुजचयोऽभून्महौपालदेवः ॥ ९ ॥
 योऽसौ सङ्गरस्मौमभौममदृशः सर्वा दिशः सुन्दरौ
 वासोभि (व्याशोभिः) विमलैर्यशोभिरधिकं सम्भाव्य भव्यक्रमैः ।
 प्रत्यर्शित्तिपालपौडनविधियोगेण सत्तेजसा
 मिन्युरेण गृहीतपाणिकमलाखके महाविक्रमाः ॥ १० ॥
 एतत् पृथ्वीन्द्रसूतोः सकलवसुमतीतीव्रभूपालमाला
 चूडारत्नप्रबुद्धद्युतिभरजनितास्कान्दपादारविन्दः ।
 सद्गुणस्वर्गमुक्तामणिकरितुरगोद्दामलक्ष्मीविलासो
 देवीदासो विलासोत्तितरुचिरयशोमण्डिताशो बभूव ॥ ११ ॥
 तत्सूनुः सूर्य्यदासो विमलतरयशोराशिरासौदसौम-
 न्तौगौनाथोत्तमाङ्गुलकुसुमरजोराजिनो राजिताङ्गिः ।
 सन्मार्गोपात्तचित्तः व्ययविविधमहादानदानैककर्मभा
 धर्मचारदपारादरधरणिभुजां भूभुजामगलैर्युः ॥ १२ ॥
 यद्दानं नोपमानं क्वचिदपि लभते यस्य युद्धावरुद्धाः
 शुद्धान्तमैवकान्तामपिपरिचलितां वैरिणस्तारयन्ति
 येन खेनार्जितेन प्रचुरतरुधनेनानिशं तीर्थराजे
 वाराणस्यां गयांयामपि सकलकरस्त्याजितो धर्मबुद्ध्या ॥ १३ ॥
 एतद्भूमौन्द्रजन्मासमसमरसमारम्भगम्भीरवाहोः
 व्यापारश्चस्तदम्भप्रतिष्ठपतिवधूगीतकीर्त्तिप्रतापः ।
 राजा प्राचामवाचामपि धरणिभुजामगलैर्युतिधन्यो
 दानेर्मानैः प्रयाणैर्विबुधजनगतिः शक्तिसिंहो बभूव ॥ १४ ॥
 यस्मिन्नस्त्रिंश पृथ्वीवलयबलभिदि प्राप्तपात्रे पवित्र
 लोलाभात्रेण गोभूकनकमयमहादानदानप्रवृत्ते ।

कर्णोनाकर्णनीयः क्व च कनकगिरिर्द्वैवृत्तो (विलस्यो) .
 भोजोपाजापि लज्जास्पदमलमपि का कामना कामधेनोः ॥ १५ ।
 सद्विद्यानाञ्च वैश्वन्यपानविरहिते सर्वथा सत्कथान्ता-
 कान्ता यत्कौर्त्तिविद्यामहह न लभते व्याप्य यामं विगमम ।
 सद्विप्राणां च वैश्वन्यपानविरहिते सर्वथा सत्कथान्ता
 कान्ता यत्कौर्त्तिरद्याप्यहह न लभते व्याप्य यामं विगमम ॥ १६ ।
 यद्दानञ्चोपमानं क्लृप्यगलकथा यस्य गाथा सनाथा
 विद्या सर्वानवद्या वरसमरमञ्जुडिगिडमोऽतिप्रचण्डः ।
 व्याचारास्तत्त्वमारः स्फुरदमरमगिडौत्तमूर्त्तिश्च कौर्त्तिः
 मोऽयं श्रीशक्तिमिञ्चो नृपमुकटमणिः कस्य न स्यान्नमसः ॥ १७ ।
 तस्यात्मजो मनमिजो हृदिगोक्षगानां
 कल्पद्रुमः सकलपण्डितमण्डलीनां ।
 प्रथर्थिपार्थिवमगोवरचण्डधामा
 राजा चिदं विजयते मदनेन्द्रनामा ॥ १८ ।
 यस्मिन्नस्मिन् प्रयागस्थसनिनि नृपतौ तृङ्गिङ्गुत्तगङ्ग-
 ज्योतीक्षोभन्नमोद्यतखरतखलौघलिगाढान्यकारे ।
 कामौ मेना गिपुणां क्व च वयमपि ते क्व स्मिताः प्रस्थिता वा
 केति चन्ता विहस्ताः प्रतिदिशमनिष्टं वैशिणो नो विदन्ति ॥ १९ ।
 यद्दानारूढयानाभरणमयपरावस्तवत्ताधिकार्थि-
 ज्योती मारङ्गनेत्रा निजमपि न पतिं मोऽयमित्यं भजन्ते ।
 यद्याज्ञानाममाज्ञात् प्रतिनृपतिवधवर्गेनेत्रास्वधारा
 माराद्द्रोक्ष्य साक्षादसमयनटनं कुर्वते नीलकण्ठाः ॥ २० ।
 यस्मिन् दातरि पातरि क्षितिभुजामुज्जागरोत्सङ्गिनि
 स्वैरं ज्योत्स्नाटकोपरिचितालङ्कारह्वारस्वजाम् ।
 कर्णो वर्णममेव नैव भजति स्थेमा न हेमाक्षने
 कल्पद्रोरपि विद्रवः किमपरं चिन्त्यो न चिन्तामणिः ॥ २१ ।

Mr. R. D. Banerji confounded Madana Simha Deva the
 patron of the author of Madanaratnapradipa and son of

Śakti Siṃha with the Madana Siṃha of Champaran in whose time two MSS. were copied in Sam. 1453 and 1457. In this matter he has simply followed Prof. Bendall's list of Champaran kings given in his History of Nepal and surrounding kingdoms. But he should have seen that the patron of the author was never described as a Rājā of Champaran and the Rājā of Champaran is not described as the son of Śakti Siṃha. This should have been a settler. They cannot be identical. Even if this does not satisfy Mr. Banerji the present MS. fills up the gap left in the I.O. Catalogue between the 7th and the 22nd verses of the preface to Madanaratnapradīpa; and here Madana Siṃha and his ancestors are distinctly said to have belonged to Delhi. His genealogy runs thus: Dāmodar

|
Mahīpala
|
Devīdāsa
|
Sūryadāsa
|
Śakti Siṃha
|
Madana Siṃha

As regards the time of this compilation the opinion advanced in the preface to my Nep. Cat., 1905, seems to stand. The patron flourished in the Province of Delhi during the fifteenth century after the fall of the Toglak Empire and he is largely quoted by the authors in Akbar's time.

1950.

1817. *The Same.*

(कालोद्योतः or समयनिर्णयोद्योतः)

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. The last leaf is marked 370. But leaves 144 to 159 both inclusive, 215, 228 to 238 both inclusive, 244 to 251 both inclusive, 261 to 265 both inclusive, 278, 279, 336 and 346 are missing. The first 113 leaves down to the chapter of Saptaminurnaya seem to be a restoration. Character, Nāgara. Appearance of both parts, old.

See I.O. Catal. No. 1681, p. 537.

1951.

10014. *The Same.*

(समयनिर्णयोद्योतः only)

By Madana Simha.

Substance, country-made paper. $13\frac{1}{2} \times 6$ inches. Folia, 3-240 of which those marked 20-52, 54-65, 67-73, 75-80, 82-100, 102-109, 111-157, 161-203, 208-223, are missing. Lines, 11, 12 on a page. Character, Nāgara. A mere fragment.

It ends :—

प्रपद्यः प्रकुनं स्वप्नः सामुद्रिकमुपश्रुतिः ।

उपयाचितमादेशात् सम्भवन्ति कलौ क्वचित् ॥

तस्मात्तन्मात्रलाभेन कलौ कार्यं न कारयेत् ॥

इति कलियुगवर्ज्यानि

Colophon :—

इति श्रीकोदण्डः मदनशतप्रदीपे समयनिर्णयो नाम प्रथम

उद्योतः समयः समाप्तः ।

Post Col. :—

सं १६७५

The date being retraced is doubtful. In the place of 6 there seems to have been 8.

1952.

10013. *The Same.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 2 78 of which 10, 64-72 are missing. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, old, worn-out and mouse-eaten, the first nine leaves and leaves 73-77 are badly damaged.

Part of Samayanirnayoddyota, a calendar of religious fasts and festivals, being the first section of Madanaratna-pradipa.

The colophons found :

18A. इति श्रीकौटिल्यप्रभुशर्मत्यादिविविधविस्तारलौचिगात्रमानमानो-
न्नतमहाराजाधिराज-श्रीशक्तिमिहत्तम-श्रीमहाराजाधिराज-श्रीमदनमिहदेव-
विगच्छते मदनशतप्रदोपे समयनिर्णयोद्गोते मल्लमामस्वरूपनिर्णयः ।

53B. इति श्री० द्वितीयानिर्णयः ।

For Samayanirnoddyota, see I.O. Catal. No. 1681.

There is one stray leaf:

1953.

5753. *The Same.*

(दानविवेकं द्योतः *Dānavivēkoddhyotah.*)

(Being the fifth of the seven sections of Madanaratna-
pradīpa of Madana Śiṃha Dera.)

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia 360. Lines 11 on a page. Extent in ślokas, 10,800. Character, Nāgara of the eighteenth century. The leaves 206th to 209th, 254th to 263rd and 271st to 273rd and the last three leaves have been restored.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । ॐ नमो गणपतये ।

विघ्नेशस्य प्रसन्नस्य मुखपुष्करिका शुभा ।

उमारतोत्सवे शम्भो र्या मङ्गलो विवक्षते ॥ (?)

आनन्दाय वदान्यानां मङ्गलमहितकौ[र्त्तना ।

भूभुजा मदनेनाद्य दानोद्योतो वितन्यते ॥
 कस्मिन् दानविवेकाख्य उद्योते ये निरूपिता ।
 अर्थास्तेषां सुबोधाय क्रियतेऽनुक्रमः स्फुटः ॥
 आदौ दानप्रश्नेऽहं तत्त्वरूपनिरूपणम् ।
 ततश्च दानदोषाणां तद्भेदानां निरूपणम् ॥
 दानाङ्गानां तत्र दातृगण पात्रस्य निर्णयः ।
 अथ पात्रोक्तिरथ श्रद्धा देयद्रव्यनिरूपणम् ॥
 ग्राह्यद्रव्यमथाग्राह्यमदेयञ्च निरूपितम् ।
 दानदेशश्च तत्कालो निषिद्धाश्च निरूपिताः ॥
 इतिकर्तव्यता दाने परिभाषा ततः परम् ।
 तत्राधिकारो मन्वार्थज्ञानादिनियमाश्च ये ॥
 प्रतिमाद्रव्यमानश्च कलमादेश्च लक्षणम् ।
 दर्भदिलक्षणं चान्ये नियमाश्च निरूपिताः ॥
 अनुक्तौ दक्षिणादाननिर्णयः स विभेदकः ।
 द्रव्यमाणं धान्यमानं मानं क्षौरादिके ततः ॥
 भूमानमङ्गलादीनां भेदाः सविनियोगकाः ।
 प्राच्यः दिशः साधनश्च उक्तो बाह्यविधिस्ततः ॥
 सतीरणपताकादेर्मण्डपस्याथ लक्षणम् ।
 कुण्डानां विनियोगोऽथ तन्निर्माणं सविस्तरम् ॥
 मेखलायोनिकण्ठादिलक्षणं योन्यवस्थितिः ।
 ततो मङ्गलं दानेषु तुलापरुषनिर्णयः ॥
 राजतादितुलाभेदाः सम्यगत्र निरूपिताः ।
 हिरण्यगर्भदानश्च ब्रह्माण्डश्च ततः परम् ॥
 कल्पपादपदानश्च गोमङ्गलश्च गोशतं ।
 हिरण्यकामधेनुश्च हिरण्याश्वश्च कौर्त्तितः ॥
 हिरण्याश्वरथस्तद्वत् हेमहस्तिरथस्ततः ।
 पञ्चलाङ्गलदानश्च धरादानं निरूपितम् ॥
 विश्वपक्वं कल्पलता ततो वै सप्तसागराः ।

रत्नधेनोस्ततो दानं महाभुतघटस्य च ॥
 अथ पर्वतदानेषु दानं धान्याचलस्य च ।
 लवणाचलदानञ्च गुडाचलविधिस्ततः ॥
 उक्तः स्वर्णाचलस्तद्वत् उदितोऽथ तिलाचलः ।
 कार्पासाचलदानञ्च घृताचलविधिस्ततः ॥
 दानं रत्नाचलस्यापि ततो रौप्याचलस्य च ।
 शर्कराचलदानञ्च गुडादिशिखराण्यतः ॥
 ततः सुवर्णदानानि तथानन्दनिधेर्विधिः ।
 ततो भद्रनिधेर्दानं दानञ्च शतमानकम् ॥
 हेमदानं रूप्यदानमश्वदानमतः परम् ।
 तिलदानं निदानञ्च कांस्यपात्रस्य कौर्त्तितम् ॥
 तिलशस्त्रेस्ततो दानं तिलपद्मं ततः परम् ।
 शङ्खकादशदानञ्च दानञ्च तिलगर्भकम् ॥
 गजदानं देवताभ्यो गजदानमतः परम् ।
 दास्या दानं रथस्यापि शिविकायास्ततः परम् ॥
 भूमेर्दानं गृहस्यापि मेर्वादेर्दानमेव च ।
 कन्यादानञ्च कपिलादानं दशभिदायुतं ॥
 गोदानञ्च ततो हेमप्रदङ्गिदानं निरूपितम् ।
 समानवत्सगोदानं दशवर्णगवामनु ॥
 चिराच्चगोदानमथो यथाविधि निरूपितम् ।
 देवताभ्यो गवां दानं शिवादिभ्यः समीरितम् ॥
 दानञ्चोभयतोमुखा वैतरण्यास्ततः परम् ।
 ततो वृषभदानञ्च गुडधेन्वादयो दश ॥
 प्रोक्तास्तदनु दानञ्च तिलधनोर्विशेषतः ।
 सप्तत्रौहिममानाञ्च घृतधनोस्ततः परम् ॥
 धेनोश्च गवनीतस्य जलधेन्वास्ततोविधिः ।
 क्षीरधेनोस्ततोदानं दधिधेनोस्ततः परम् ॥
 मधुधेनोरथ विधौ रसधेनुरद्योगिता ।

प्रकृयास्ततो घेनुः कार्पासस्य ततः परम् ॥
 लङ्गास्य च कर्पूरगन्धादीनाञ्च घेनवः ।
 ततो दानं स्वर्णघेनोः सुवर्णवृषभस्य च ॥
 स्वर्णयोरूप्यवृषयोर्दानमत्र समोरितम् ।
 विद्यादानेषु वेदानां दानमङ्गेः सहोदितम् ॥
 ततः स्मृतीनां दानन्तु पुराणानां ततः परम् ।
 श्रवणेष्वप्यदानानि(?) क्रमाद्भारतपर्वणां ॥
 शिवश्रास्त्रादिदानानि प्रोक्तानि च ततः परम् ।
 अथ देवनदानेषु त्रिमूर्त्तिप्रतिपादनम् ॥
 दानं त्रिपुरधाम्नाञ्च ग्रहाणां दानमोरितम् ।
 दश्रावतारदानञ्च द्वादशार्कप्रपादनम् ॥
 चन्द्रादित्यप्रतिकृतेः कालाख्यपुरुषस्य च ।
 आत्मप्रतिकृतेर्दानमुदकुम्भस्य तत्परम् ॥
 अन्तकप्रतिमायाञ्च लोकपालाष्टकस्य च ।
 मेध्यादानमथ प्रोक्तमजायास्तदनन्तरम् ॥
 महिष्या महिषस्याथ दानं कृष्णाजिनस्य च ।
 गृष्टिकृष्णाजिनस्योक्तमर्द्धकृष्णाजिनस्य च ॥
 तिथीनामथ दानानि वारदानान्यतः परम् ।
 नक्षत्रदानान्युक्तानि योगदानान्यतः परम् ॥
 मासर्चयनदानानि दानं सांवत्सरं परम् ।
 ततः प्रकौर्णदानेषु दानमारोग्यसाधनम् ॥
 रत्नदानान्यलङ्कारदानं दानञ्च वाससोः ।
 देवताभ्यो वस्त्रदानमुष्णीषस्य ततः परम् ॥
 उक्तमुष्णीवस्त्रदानं दानमासनप्रार्थयोः ।
 दर्पणव्यजनादीनां कर्पूरादेस्ततः परम् ॥
 ताम्बूलवृक्षगोतादिच्छत्रोपानत्यदानयुक् ।
 स्वर्णादिपात्रदानानि पाकदानविधिस्ततः ॥
 अन्नदानं तथा माम्नदानं दानमथाम्भसः ।

करपत्रादिदानादि दानं धर्म्मघटस्य च ॥
 अश्वत्थसेवनं तद्वत् तरुपत्रप्रकल्पनं ।
 तथाश्वत्थोपपन्नानां तत्प्रयोगविधिस्ततः*॥
 अथ जलतिकादानं(?) प्रपादानं तथैव च ।
 उक्तः पाशोपचारादिः परिचर्या ततो गवां ॥
 दानं यज्ञोपवौतस्य यष्टिवैनवदण्डयोः ।
 इन्धनाग्नीष्टकदानं दीपदानं समीरितम् ॥
 ततोऽभयप्रदानञ्च पात्रदानान्यतः परम् ।
 कल्पदानान्यथोक्तानि नानादानानि तत् परम् ॥
 उक्तो जलाशयोत्सर्गो आपौकूपप्रतिष्ठया ।
 अथारामप्रतिष्ठेति क्रमादर्या निरूपिताः ॥

इति श्रीकोदण्डपरशुरामेत्यादिविविधविरुदावलौविराजमानमानोन्नतमहाराजाधिराज--श्रीशक्तिसिंहात्मज--महाराजाधिराज--श्रीमदनमिहदेवविरचिते मदनरत्नप्रदीपे दानविवेकोद्घोतेऽनुक्रमशिका ।

It ends :—

इत्यारामप्रतिष्ठा

अर्थिप्रत्यर्थिनोर्यः प्रशमयति समं दानधाराप्रवहै-
 दैन्यं सैन्यञ्च वैष्ण्वप्रथितपृथुभुजस्तम्भगम्भीरबाहुः ।
 तस्मै तस्यातिपद्मप्रथिततटपशिरोऽग्नौराजिताङ्गुः
 क्षोणीखण्डेन + स्यान्मदननरपतेः को वदान्यो वदान्यः ॥
 मोयं शीलितसर्वशूलहृदयो दानप्रयोगे कृतो
 राजा श्रीमदनक्षितौन्नतिलकोदृष्टा निवन्धान् बहून् ।
 तत्तत्संग्रहविग्रहं बहून्मत्तं प्रोद्यप्रयोगत्र ॥ (?)

Last Colophon :—

इति श्रीकोदण्डपरशुरामेत्यादिविविधविरुदावलौविराजमानमानोन्नतमहाराजाधिराज--श्रीशक्तिसिंहात्मज--श्रीमहाराजाधिराज--श्रीमदनमिहदेवविरचिते मदनरत्नप्रदीपे दानविवेकोद्घोतेः समाप्तिमगमत् । श्रीशुभमस्तु ।

1954.

6450. *The Same.*(शुद्धिविवेकोद्योतः *Suddhivivekodyotah Section VI.*)

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 2-48, of which the 23rd is missing. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,260. Character, Nāgara. Date, Samvat 1553. Appearance, discoloured. Defective in the beginning.

Colophon :—

इति श्रीकोदण्डपरशुरामेत्यादिविविधविरुदावलौविराजमान-
मानोन्नतमहाराजाधिराज-श्रीशक्तिसिंहात्मज-महाराजाधिराज-
श्रीमदनसिंहदेवविरचिते मदनरत्नप्रदीपे शुद्धिविवेकः षष्ठम
उद्योतः समाप्तः ॥

Post Colophon :—

शुभमस्तु संवत्. १९५३ समये भादौ

After this there are five lines written in a later hand,
at the end of which it is said :—

श्रीदौ० जूगस्तुत दौ०गंगाधरेण काश्यां लिखापितं । श्री

At the top of the last leaf :—

सौ० इन्द्रजी विभागे

The names of the real authors are given at the end of
the work :—

महाराजाधिराजस्य मदनेन्द्रस्य शासनात् ।

श्रीमालिना गुर्जरेण भट्टपुंजात्मजेन च ॥

भट्टश्रीविश्वनाथेन काशीतीर्थनिवासिना ।

शुद्धिविवेचिता सम्यक् सर्वकर्मोपकारिणी ॥

The authorities quoted and consulted :—

3A, आदित्यपुराणम्, मनुः; 3B, मरुचिः; 4A, पारस्करः; चारौतः,
कात्यायणः, जैमिनिः; 5A, याज्ञवल्क्यः; 6B, ब्रह्माण्डपुराणम्; विष्णुः; 7B,
आश्वलायणः; 8A, मत्स्यपुराणम्; 8B, रुद्रपद्मशिरः, अङ्गिराः; 9A,

पराशरः; 11A, पैठौनसिः; 11B, वशिष्ठः, देवलः; 12A, गौतमः; 12B, समन्तः; 13A, बौधायनः; वृद्धयाज्ञवल्क्यः; 14B, वृद्धवशिष्ठः; 15B, दत्तः; वृहस्पतिः; 16A, स्युत्यर्थमारः; 16B, विष्णुः; 17B, ब्रह्मपुराणम्; 18B, वृद्धमनुः; प्रचेताः; 19A, वृद्धविष्णुः; 20B, कूर्मपुराणम्; 22A, उग्रनाः; 22B, चतुर्विंशतिमत्, 22B, षट्त्रिंशन्मत्; 23A, शातातपः; 23B, प्रजापतिः; 26A, सम्बर्त्तः; जातुकर्णः; 28A, आदिपुराणम्; वृद्धपराशरः; 34B, शङ्खः; 37B, लौगाक्षिः ।

1955.

6451. *The Same.*

(शान्त्युद्योतः *Śāntyuddiyotah Section VII.*)

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches Folia, 109. Lines, 12 on a page. Extent in Slokas, 4000. Character, Nāgara. Date, Samvat 1674. Appearance, old and repaired. Complete.

Colophon :—

इति श्रीकोदण्डपरशुरामेत्यादिविविधविरुदावलिविराजमान-
मानोन्नतमहाराजाधिराज-श्रीशक्तिसिंहताम्रमदनसिंहदेवविरचिते
मदनमोहनप्रदीपे शान्त्युद्योतः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १६७४ वैशाख । शुभमस्तु ॥

Beginning :—

यत्तत्सुरामुरशिरोमणिपृष्ठपीठ-
मुत्सृज्य भूधरासुमाह्वयोरुदारम् ।
धाम स्तनन्धयसुधाकरधाम गौमि
वक्त्रेण वारणमगौस्मितवारणं तत् ॥
अत्रोपसर्गनिवहेन नियोजितस्य
शान्त्यै जनस्य कल्याणवर्णालयोयम् ।
श्रीशक्तिसिंहतनयो विनयोदितश्रीः
राजा विवेचयति शान्तिकपौष्ठिकानि ॥

12A, इति कोदण्ड-व्यादित्यादि ग्रहश्रान्तयः ; 22B, श्रान्तिविवेकोद्गोते
तिथिवाग्नच्छत्रश्रान्तयः ; 25B, वन्ध्याभिषेकादिश्रान्तयः ; 41B, अद्भुतादि-
श्रान्तिः ; 89B, नानाश्रान्तयः ।

It ends :-

महाराजाधिराजस्य मदनेन्द्रस्य शासनात् ।
श्रीमालिना गुर्जरेण भट्टपुंजात्मजेन च ॥
भट्टश्रीविश्वनाथेन काशीतैर्यनिवासिना ।
श्रान्तिकं पौष्टिकं चापि यथाशास्त्रं प्रकाशितम् ॥
ऊर्ध्वो यावदहौन्द्रदण्डशिखगसीनातपस्त्रायते
यावत्तत्त नवौन-(काव ?)कुंभसुषमां पुष्पाति हेमाचलः ।
यावदालम्ब्यगोकमं जुलकला मौलो मृडानीपतेः
उद्गोतेर्मदनप्रदीपमहिमा तावत् समुज्ज्वलताम् ॥

The authorities :—

6B, भविष्योत्तरे, स्कन्दपुराणे ; 10A, प्रभासखण्डे ; 10B, मत्स्यपुराणे ;
13A, आश्वलायनः ; 25A, अग्निपुराणे ; 84A, विष्णुधर्मोत्तरे ; 86B, गरुड-
पुराणे ; पालकः ; 101B, नरसिंहपुराणे ; देवीपुराणे ।

1956.

5320. **विवादचिन्तामणिः ।** *Vivādacintāmaṇiḥ.*

By Vācaspati Miśra.

Substance, country-made yellow paper. 19×3½ inches. Folia, 6.
Lines, 5 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Ap-
pearance, fresh. A mere fragment.

See Oxf., p. 273A.

1957.

670. **श्राद्धचिन्तामणिः ।** *Śrāddhacintāmaṇiḥ.*

By Mahāmahopādhyāya Vācaspati Miśra.

For the MS. see L. 1650.

On the last palm-leaf there is a deed of mortgage which runs thus :—

स्वस्ति सकलमङ्गलैकनिलयस्तुप्रतिष्ठितः

श्रीमन्महेश्वरन्यायालङ्कारभट्टाचार्यपरमाचार्यचरित्रेषु ।

खातक श्रीरामपण्डितस्य वाटीबन्धकपत्रमिदं क्रियाचेयमित्यादि
तोमार स्थाने ८) बाटतङ्गा पौटनिघात्या + + भद्रासन वाटी
बन्धक दिलास । इहार लभ्य मासप्रति तङ्गाप्रति अर्द्धशाना एकुन एकसिका
दिव । ए अखण्डित । इहार मुकुति अष्टादश मास । एह नियमे यदि ना
दिह तवे एह लभ्यमुले वाटी विक । इति इच्छ १०४ई तारिख २०शे आश्विन ।

On the reverse अत्रार्थे साक्षिणः :—

श्रीधर्मः । श्रीरामभद्रवन्दोपाध्याय । श्रीगोपीकान्तशर्मा ।

ॐ तत्सत् श्रीरमणतर्कपञ्चाननः । श्रीशिवशर्मा ।

श्रीरामदेवशर्मा । श्रीगोपीवल्लभशर्मा ।

श्रीनारायणशर्मा । श्रीरघुनाथशर्मा ।

1958.

3420. कृत्यमहार्णवः । *Kṛtyamahārṇavaḥ*.

By Vācaspati Miśra

Compiled under the patronage of Mahārāja Hari
Nārāyaṇa of Tirhut.

Substance, country-made paper. 12½ × 3½ inches. Folia, 155. Lines,
6 on a page. Extent in ślokaś, 3,700. Character, Bengali. Date, Sakā
1517. Appearance, discoloured and worn out. Complete.

Colophon :—

इति कृत्यमहार्णवः ।

Post Colophon :—

श्रीकृष्णाय नमः ।

शुभमस्तु प्रकाश्या; १५१७ । वितारिख २२ मार्गशीर्षस्य । सम्मत
१००१ इति । कृष्ण कृष्ण श्रीराम ।

मिथिलावल्लयविड़ोजः (विलोज) श्रीहरिनारायणस्य कृतिरेषा ।

तावद्विलसत् भुवने यावद्विष्णोर्विलोचने गगने ॥

इति श्रीमहाराजगधिराजश्रीहरिनारायणविरचितकृत्यमहाकावे वर्षकृत्य-
तरङ्गः ।

A calendar of Hindu rites and festivals. For the work see L. 1886. The MS. noticed by Rājendra Lāla makes Hari Nārāyaṇa, in the colophon, the author's patron and Vācaspati Miśra the author. But our MS. makes Hari Nārāyaṇa the author. Vācaspati Miśra's name does not appear in it at all. But in Mahādāna-Nirṇaya (Nep. Cat. 122) there occurs the following verse :—

श्रीवाचस्पतिधौरं सहकारितया समासाद्य ।

श्रीभैरवेन्द्रो नृपतिः स्वयं महादाननिर्णयं तनुते ॥

This Bhairavendra was the same as Harinārāyaṇa. See Nep. Cat., *History of Nepal and surrounding kingdoms*, p. 31.

And Dvaitanirṇaya, another work of Vācaspati (Oxf.. 273B) was written under the patronage of the queen of Bhairavendra.

The number of works by Vācaspati or Hari Nārāyaṇa are given in a couplet in leaf 2A of the present MS. :—

कृत्याचार-विवाह-श्रवण-दान-मुद्रि-पितृयज्ञाः ।

सप्तभिरमौ तरङ्गैः सप्ताङ्गमहाकावे निबध्यन्ते ॥

The contents of the work :—

धर्मस्य परिभाषा च ततो मासव्यवस्थितिः ।

मलमासव्यवस्था च कृत्यं चैत्रादिकस्य च ॥

प्रकीर्णकं समर्थादि युगान्तादि ततः परम् ।

तिथिवेद्यव्यवस्था च रविसंक्रान्तिरेव च ॥

चन्द्रसूर्योपरागश्च सम्यगत्र निबध्यते ॥

3B, स्मृतिधर्मशास्त्राणि तेषां प्रणेतारः मनु-विष्णु-यम-दत्तात्रिरो-
 ऽहस्पत्यशुनः व्यापस्तम्ब-वशिष्ठ-कात्यायन-पराशर-आस-शङ्ख-लिखित-सम्बर्त्त-
 गौतम-शातातप-हारीत-याज्ञवल्क्य-प्राचेतसादयः । आदिपद्याद्याः देवल-
 लोमश-अमदग्नि-विश्वामित्र-प्रजापति-पैठीनसि-पितामह-बौधायन-ह्यगलेय
 जवाल-अवन-मरीचि-काश्यप-नारदाः । एतेषामेव मतं षट्त्रिंशन्मतमित्यभ्यर्चितं ।
 स्मृत्यन्तराणि शुन-पुष्क-कार्ष्णिजिनि-आन्न-कण्व-जातुकर्ण-लौगाक्षि-आन्नपाद-
 गङ्ग-गाङ्ग-नाडोजङ्ग-पुलस्त-पुलह-भृगु-गौतम-जैमिनि-सुमन्तु-कथ्यशृङ्ग-शौनक-
 यज्ञपार्श्व-कुचमि-वैजवाप-मैत्रायणीय-गोभिल-शास्त्रायनादयः ।

1959.

3696. द्वैतनिर्णयः । *Dvaitanirṇayah.*

By Vācaspati Miśra.

*Under orders of Jayā, the queen of Rājā Bhairavendu
 otherwise called Hari Nārāyaṇa.*

Substance, country-made paper. 18½ × 3 inches. Folia, 83. Lines,
 6 on a page. Extent in slokas, 2,000. Character, Bengali. Date, Saka
 1756. Appearance, fresh. Complete.

Reg. : —

आभौरदारकमुदक्षितकिङ्किणीक-
 माताम्बपाणिचरणं पुरुषं पुराणम् ।
 मञ्जौरमञ्जुमहणाधरमम्बजास्तम-
 द्वैतचिन्मयमनादिमनन्तमौर्द्ध्वं ॥ इत्यादि
 + . + + +
 श्रीभैरवेन्द्रधरणीपतिधर्मपत्नी-
 राजाधिराजपुरुषोत्तमदेवमाता ।
 वाचस्पतिं निखिलतन्त्रविदं नियोज्य-
 द्वैतेयनिर्णयविधिं विधिवत्तनोति ॥

Colophon :—

इति महामहोपाध्यायश्रीवाचस्पतिमित्रविरचितो द्वैतनिर्णयः
 समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीजगन्मोहनशर्माः पुस्तकमिदम् । शकाब्दाः १७५६ । ४ ।

२० । लिखितं श्रीकाशीप्रसादशर्माणा ।

For a complete description of the work see Oxf., p. 273A.

1960.

3436. चन्दनधेनुविचारः । *Candanadhenuvicārah.*

By Vācaspati.

Substance, country-made paper. 18×3½ inches. Folia, 4. Lines, 6 on a page. Extent in slokas, 120. Character, Bengali of the early eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

See H.P.R., Vol. I, 110.

1961.

1136. गयाप्रकाशः । *Gayāprakāśah* or the fourth chapter of तीर्थचिन्तामणिः ।

By Mahāmahopādhyaya Vācaspati Miśra.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 25. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 650. Character, Nāgara. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Colophon :—

महामहोपाध्यायमिश्रश्रीवाचस्पतिविरचिते तीर्थचिन्तामणौ
चतुर्थी गयाप्रकाशः ।

Post Colophon :—

श्रीयुक्तेलभट्टमिश्राणां स्वकीयपुस्तकमिदं । लिखितं श्रीयदुनाथ
चक्रवर्तिना श्रीबलभट्टमिश्राणामर्थे प्रयागमण्डले ॥

The manuscript described in L. 1148 is also one of Vācaspati Miśra's Tirthacintāmaṇi.

1962.

8851. तौर्थचिन्तामणिः ।. *Tīrthacintāmaṇiḥ*.

By Vācaspati Miśra.

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 140 by counting. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

In five bundles of leaves with separate paginations.
(I) incomplete: twenty-two leaves only (by counting),
(II) complete in 53 leaves, (III) 1 to 26 leaves, (IV) 27 to 53 leaves, and (V) in 12 leaves.

The col. of the first part : -

इति श्रीवाचस्पतिविरचिते तौर्थचिन्तामणौ प्रथमः प्रकाशः ।

The col. of the second part :—

इति श्रीमिश्रवाचस्पतिविरचिते तौर्थचिन्तामणौ द्वितीयः
पुरुषोत्तमप्रकाशः ।

वाक्यम् मुकुन्दलाललेखक ॥ ग्रन्थसंख्या १४०० ।

The col. of the third part :—

इति श्रीवाचस्पतिविरचिते (तायां) तौर्थचिन्तामणौ तृतीयो
गंगाप्रकाशः समाप्तः ॥ ० ॥

The col. of the fourth part :—

श्रीमिश्रवाचस्पतिविरचिते तौर्थचिन्तामणौ चतुर्थो गङ्गाप्रकाशः
सम्पूर्णः समाप्तः ।

The col. of the fifth part :—

इति श्रीमहामहोपाध्यायवाचस्पतिविरचिते तौर्थचिन्तामणौ
पञ्चमः काशीप्रकाशः सम्पूर्णः ॥ सम्बत् १९१४ ।

The part I begins :—

कनकनलिनलक्ष्मोस्पृष्टिर्वाधाकुचाय-
ग्रथितनयनभङ्गः स्मेरवक्त्राङ्गजश्रीः ।

नवगगनतमालश्यामलानन्दगात्रः

एतपयतु मम कर्म कूरमकूरमित्रः ॥

ओहाद्यकल्पद्रुमपारिजातरत्नाकरादीनवलोक्य यत्नात्

प्रणम्यमूर्द्धा मधुसूदनाय वाचस्पतिस्तौर्ध्वविधिं तनोति ।

अथ तौर्ध्वविधिः तत्र महाभारते ऋषिभिः क्रतवः, etc.

This part is called प्रयागप्रकाश as will be seen from the statement in the beginning of the ensuing chapter.

The part II begins :—

औगोश्याय नमः । इति औवाचस्पतिविरचिते तौर्ध्वचिन्तामणौ प्रयाग-
प्रकाशः प्रथमः अथ पुरुषोत्तमादिविधिः तत्र ब्रह्मपुराणे ब्रह्मर्षिसंवादे ब्रह्मवाक्यं

एथिव्यां भारतं वर्षं कर्मभूमिरदाहता

नखत्वन्यत्र मर्यागां भूमौ कर्म विधीयते, etc.

The part III begins thus :—

तत्रादौ गंगामा[ह]त्यं तत्र विष्णुपुराणे नमः प्रभवति ब्रह्मन् सर्वपापहृता
सतः, etc.

The part IV begins :—

• ॐ स्वस्ति औगोश्याय नमः ।

वायव्यगारुडैः कलाहत्तान् वृद्धाविचार्य, etc.

The beginning of the part V :—

संसारिणो नरकपावकदह्यमाना-

नालोक्य मौलिविधृतेन सुधाकरेण ।

या निर्ममे ह्यखिलदुःखहरो हरेण

तामन्तरिस्तनगरीमनिशं स्मरामि ॥

1963.

2750. मलिम्लुचतत्त्वम् or मलमासतत्त्वम् ।

Malimlucattattvam or Malamāsattattvam.

Substance, country-made paper. 18½ × 3½ inches. Folia, 70. Lines,
6 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

This is the first in the order of the Aṣṭāviṃśatitattvas of Raghunandana.

Raghunandana wrote 28 *Tattvas* on Smṛti under the comprehensive name of Smṛti-Tattva, which guide the social and religious life of Bengal. In the following pages, the *Tattvas* are arranged in the same order as given in the beginning of *Malamāsa Tattva*. Some works there are, which pass as *Tattvas* by Raghunandana, but they are not included in the 28. These have been put at the end.

He wrote his *Jyotiṣatattva* in 1565.

1964.

5283. *The Same.*

Substance, country-made paper. 16½ × 3 inches. Folia, 75. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, very old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति बन्धघटोयरघुनन्दनभट्टचार्यविरचितमणिस्मृत्यतत्त्वं समाप्तम् ।

1965.

6592. मलमासतत्त्वटोका । *Malamāsatattvaṭīkā.*

Substance, country-made paper. 19 × 3 inches. Folia, 26—marked also from 87–112. Lines, 8, 10, 11 on a page. Extent in *śloka*s, 750. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, fresh. The reverse side of the 18th leaf is left blank. Written in a small hand.

The commentator's name is not given. There is written, on the left-hand margin of every leaf, मलमान-तत्त्वोपरि ।

The MS. is peculiar in that it refers to the leaves, pages and lines of a particular manuscript of the text.

The first leaf begins :—

१२।२।११.मर्यादेति मर्यादार्यत्वे षोडशवर्षाधः उपनयेदित्यर्थः ।
अथः पूर्वे । अभिविधिः अभिव्याप्तिः । तदर्थत्वे षोडशवर्षमभिव्याप्य उपनये-
दित्यर्थः । उपनयेदित्यस्य उपनयनविषयकं कार्यमित्यर्थः ।, etc., etc.

So it passes over the first eleven leaves of the man-
uscript of the text and begins with the 12th leaf.

It ends : —

८६।१।४। विनामकवदिति नैर्ऋतेयांतुधान्याद्यैः समाक्रान्तो विनामक
इति वचनस्य विनामकशब्दवदित्यर्थः । विनामकत्वञ्च आषाढादिनामशून्यत्वमिति
केचित् स्मार्त्तास्तु विरुद्धं मल्लिङ्गचादिरूपं नाम यस्य सः यदा सः नाम असदेव
तत्तन्मासविहितकर्म्मनिर्णयत्वादित्याहुः ॥

This apparently contains the notes of a student and
he often quotes the views of his teacher, as इति भट्टाचार्या ।

1966.

1561. *The Same.*

With comm. by Kāśīrāma.

Substance, country-made paper. $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 68. Lines, 7
on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1723. The first 17 leaves
seem to be restored.

The commentary of Kāśīrāma Vācaspati on Mala-
māsatattva.

Often noticed and printed.

Post Col. :—

यथा दृष्टमित्यादि ।

शाके नेत्रभुजाश्चन्द्रगणिते सायं गुरोर्वासरे ।

1967.

5329. *The Same.*

With comm. by Rādhāmohana Gosvāmī.

Substance, country-made paper. $19 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 21-81. Lines,
8 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance,
fresh. Incomplete both ends,

Every leaf is marked मलमासगोखामौ ।

The commentary is well known and often read. The commentator was a friend of Colebrooke.

1968.

3646. दायतत्त्वम् । *Dāyatattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. $16 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 24. Lines, 6 on a page. Character, Bengali, in a neat, middling hand, of the early eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

1969.

4489. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. $16\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 35. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1750. Appearance, fresh. Complete.

Post Colophon Statement :—

राजनारायणेनापि श्रीमता देवशर्मणा ।
दायतत्त्वं विलिखितं प्राक्के षड्वाणमैत्रके ॥
खड्गदयामनिवासिना द्विजवर श्रीराजनारायणे-
नालोखीदमपूर्वपुस्तकवरं वै दायतत्त्वाख्यकम् ।
प्राक्के कान्वशरात्रिचन्द्रगणिते, पौषस्य मैत्राश्रके
दन्ते जगन्मते करालचिह्नकटिके प्रायोगते चारुचिह्न ॥
१७५६ । ८ । १६ । २५ । ०० ।

1970.

4397. शुद्धितत्त्वम् । *Śuddhitattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 18×4 inches. Folia, 122. Lines, 8 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1721. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :

इति श्रीवन्द्यपटौयहरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य-
विरचिते शुद्धितत्त्वे शुद्धितत्त्वं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

सच्चिन्त्येष्टसुराष्टिकं शशियुगागेन्द्राख्ये शाकके
सर्वज्ञाननिदानकारणतमं धर्मार्थकामप्रदम् ।
खड्गदाग्रामनिवासको द्विजवरः श्रीराजनारायणः
ग्रन्थं शुद्धिसमाख्यकं निजकरैः संप्राप्तिकं चाकरोत् ॥

1971.

4480. *The Same.*

Substance, country-made paper. $18\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 96. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

1972.

10772. *The Same.*

Substance, palm leaf. $17 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 143. Lines, 4, 5 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete with one leaf, containing an index.

Last Colophon :—

इति वन्द्यपटौयहरिभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविर-
चितं शुद्धितत्त्वं समाप्तम् ।

1973.

2751. *The Same.*

Substance, country-made paper. $15\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh.

A fragment of the Śuddhitattva.

1974.

2747 प्रायश्चित्ततत्त्वम् । • *Prāyaścittātattvam.*

Substance, country-made yellow paper. $16\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 75. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

This is the fifth in order of Raghunandana's Aṣṭā-vimśatitattva.

1975.

3643. *The Same.*

Substance, country-made paper. 16×3 inches. Folia, 74. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1634. Appearance, dark with age. Complete.

Post Colophon :—

शुभमस्तु प्रकाश्याः १६३४ आवाणस्य द्विविंशतिदिवसे बुधवासरे
समाप्तश्चायं ग्रन्थ इति श्रीबननन्तरामशर्मणा लिखितमिति पुस्त-
कञ्चेति । श्रीगुरवे नमः । श्रीहरये नमः । श्रीकृष्णाय नमः ॥
श्रीगोविन्दाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्री—

1976.

4551. *The Same.*

Substance, country-made paper. 14×3 inches. Folia, 84. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1652. Appearance, dark coloured. Complete.

Post Colophon Statement :—

विष्णुरामचन्द्रोपाध्यायस्य आत्मनः श्रीरामदुलालदेवशर्मणः
स्वाक्षरमिदं पुस्तकञ्च ।—

नेतव्या पुस्तिका चैषा दुःखेन लिख्यते मया ।

श्रूयते तस्य माता स्यात् पिता तस्य च गर्हभः ।

शुभमस्तु प्रकाश्याः १६५२ तां पौषस्य २१ ।

1977.

2752. *The Same.*

Substance, country-made paper. 15×3 inches. Folia, 62. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

1978.

5048. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. 15×3½ inches. Folia, 70. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, worn off. Incomplete at the end.

1979.

10817. *The Same.*

Substance, country-made paper. Folia, 57. 16×5 inches (the first 20 leaves), and 13×4½ inches (the rest of the leaves). Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति रघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं प्रायश्चित्ततत्त्वं समाप्तम् ।

Post-Colophon :—

श्रीमद्विष्णुपतिं नत्वा कृते ज्ञानस्य चात्मनः ।

व्यलेखि हरिनाम्ना च श्राद्धेतिन्मयुगे(?)रवौ ॥

1980.

5287. *The Same.*

With Comm. by Gosvāmī.

Substance, country-made paper. 17×4 inches. Folia, 3 marked 25, 26, 27. Lines, 9 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh.

Pages 25B and 26B have “प्रायश्चित्तमोक्षाम्नी” written on the right-hand lower margin.

1981.

4653. **उद्वाहृतत्त्वम् ।** *Udvāhatattvam.**By Raghunandana.*

Substance, country-made paper. 14×3 inches. Folia, 9. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Incomplete at the end.

1982.

5043. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. 16×3½ inches. Folia, 32. Lines, 6, 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयहरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य
विरचितं स्मृतितत्त्वे उद्वाहृतत्त्वं समाप्तम् ।

1983.

4368. *The Same.*

Substance, country-made paper. 17×4 inches. Folia, 32. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

1984.

10831. *The Same.*

Substance, country-made paper. 15×3 inches. Folia, 31. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1597. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयहरिभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं
सम्बन्धतत्त्वं समाप्तम् ।

. Post Colophon :—

श्रीश्रीराधाकृष्णार्था नमः । अकाब्दाः १५९० आषाढ—

1985.

5286. तिथितत्त्वम् । *Tithitattvam.**By Raghunandana.*

Substance, country-made paper. 15 × 3 inches. Folia, 150. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1588. Appearance, old. Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यवटीयहरिहरभट्टाचार्य्यत्मजमहामहोपाध्यायश्रीरघु-
नन्दनभट्टाचार्य्यविरचितस्तुत्यर्थसारतिथितत्त्वं समाप्तम् ।

श्री—

यत्नेन लिखितं ग्रन्थं यदि कश्चिदपठते ।

पुंस्त्वलौकिकनौ तस्य + + + + पिता ॥

गजवसुधरचन्द्रे शाक ईशं + + +

गिरिवरतनुजातासंयुतं क्षत्र्यदेवः । *

स्म लिखति पठनाय श्रोयुतः चैत्रमासे

खरकरसुतवारे मन्थमेतं दिगन्ते ॥

1986.

389. *The Same.*

Substance, country-made paper. 15 × 2½ inches. Folia, 132, there are four leaves more not belonging to this work. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 3900. Character, Bengali. Date, Saka 1563. Appearance, very old. Complete. The leaf 83 is missing.

Post Col. Statement :—

शुभमस्तु शक्राब्दाः १५६३ फाल्गुनस्य प्रथमचतुर्दशदिवसे

समाप्तं पुस्तकमेतत् ।

Below this in a different hand we have :—

श्रीसूर्यार्य । एतच्छ्रौय सौरमाघस्य चतुर्थदिवसे शुक्रवारे शुक्रपक्षे
षष्ठां तिथौ अश्लेषादयसमये शुभमकरलभे उत्तरभाद्रपदमौनराशौ . चन्द्रे
श्रीरामदेवप्रसन्नः शुभः कुमारः समजनि शक्राब्दाः १५६५ ।

आदित्यादि ग्रहाः सर्वे, etc.

सौमकर्काटस्य सप्तमदिवसे भृगुवासरे । दिवा त्रिंशद्द्वयद्वयान्तरे शुभे
धनुर्लघुके चतुर्थ्यां तिथौ पूर्वफाल्गुनीसिंहराशौ चन्द्रमसि रामदेवचक्रवर्तिनः
शुभ कुमारः समजनि । नरगणोऽयं ।

शुभमस्तु प्रकाब्दाः १६०३ ।

At the top of the leaf:—

शक १६१२ । औद्धर्याय । आदित्यादि, etc.

पौषस्य विंशतिदिवसे शुक्रवारे ह्यक्षपक्षे पञ्चम्यां तिथौ पूर्वफाल्गुनीसिंह-
राशौ चन्द्रे कर्काटलघे श्रीरामदेवशर्मणः शुभ कुमारो जातः । नरगणोऽयं ।

1987.

10795A. *The Same.*

Substance, country-made paper. 18 x 3 inches. Folia, 30. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured.

A fragment (Durgotsava to Pūrṇimā).

1988.

3926. तिथितत्त्वटीका । *Tithitattvaṭīkā.*

By Kāśīrāma Bhaṭṭācārya.

Substance, country-made paper. 17½ x 4 inches. Folia, 18. Lines, 9 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

The commentary by Kāśīrāma on Raghunandana's Aṣṭāviṃśati-tattva is well known and have been often printed.

1989.

5143. दुर्गार्चप्रमाणतन्त्रम् । *Durgārccāpramāṇatattvaṃ.*

By Raghunandana Bhaṭṭācārya.

Substance, country-made paper. 16 x 2½ inches. Folia, 32. Lines, 5 on a page. Extent in slokas, 500. Character, Bengali. Date, Śaka 1586. Appearance, very old. Complete.

Beginning :—

प्रणम्य जगदीशानौ दुर्गां तस्मैतये बुधः ।
 शरदर्चाविधिं तस्या वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥
 व्यवस्थायाः प्रपञ्चस्तु विज्ञेयस्तिथितत्त्वतः ।
 पूजाविधिः + + + ॥

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयहरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य-
 विरचितं श्रीदुर्गा + + प्रमाणतत्त्वं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

रसवसुशरचन्द्रे १५८६ श्राव ईशं प्रणम्य
 गिरिदुहिहसमेतं चान्धिने मासि होतुम् ।
 स्म लिखति पठनाय श्रीयुतः कृष्णशर्मा
 गिरिवरतनुजाया तत्त्वमेतत् प्रमाणम् ॥ १५८६ । ५ । २७ ।
 गिरिवरतनुजायाः पूजनस्य प्रमाणं
 रसवसुशरचन्द्रे श्राव ईशं प्रणम्य ।
 गिरिदुहिहसमेतं चान्धिने मासि होतुं
 स्म लिखति पठनाय श्रीयुतः कृष्णशर्मा ॥
 तर्कनामाशार्ङ्गकोषमिते(?) श्रावकेऽङ्गनाखणे ।
 पार्श्वतोऽशरदर्चायाः प्रमाणं लिखितं मया ॥

1990.

3704. *The Same.*

Substance, country-made paper. 18 x 3½ inches. Folia, 19. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 700. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, dilapidated.

Beginning :—

प्रणम्य जगदीशानौ दुर्गां तस्मैतये बुधः ।
 शरदर्चाविधिस्तस्या वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयहरिहरभट्टाचार्यात्मजरघनन्दनभट्टाचार्यविर-
चितं दुर्गाष्टाप्रमाणतत्त्वं समाप्तम् ।

1991.

5292. व्यवहारतत्त्वम् । *Vyavahāratattvam*.

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 22. Lines, 6 on a page. The second and the fourth leaves are missing. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and worn-out. Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयहरिहरभट्टाचार्यात्मजरघनन्दनभट्टाचार्यविर-
चितं व्यवहारतत्त्वं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

श्रीविश्वेश्वरतर्कालङ्कारपुस्तकमिदम् ।

1992.

4654. एकादशीतत्त्वम् । *Ekādaśītattvam*.

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. $15\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 22. Lines, 6, 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

1993.

3642. *The Same.*

Substance, country-made paper. $15 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 85. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the early eighteenth century. Appearance, discoloured and writing effaced.

. One leaf between 79 and 85 is missing; it cannot be said which of the leaf-marks have been effaced.

1994.

10674. **एकादशोत्तत्त्वव्याख्या ।** *Ekādaśōtattvavyākhyā.*

By Rādhāmohan Gosvāmī.

Substance, country-made yellow paper. 16×3½ inches. Folia, 7. Lines, 9 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Beginning :—

भवेऽस्मिन् कान्तारे मुहुरटनदुःखैकविकलः

समीहे संलब्धं तवचरणपाथोजशरणम् ।

न योगो ज्ञानं वा भजनमपि मे यद्यपि हरे

तथाप्याशा दीर्घा तव च करुणा किं न कुरुते ॥

वन्दे श्रीकृष्णमानन्दघनं परममीश्वरम् ।

राधास्वर्णलतासङ्गतमालरुचिविग्रहम् ॥

श्रीराधामोहनो दीपं करोति शुभदर्शनम् ।

एकादश्यादितत्त्वानां पूर्वार्च्यमतेक्षया ॥

यथाशस्त्रे त्रिष्वविधाताय मङ्गलमाचर्यं शिष्यशिष्यायै निवर्त्तति प्रणम्येति ।

1995.

2759. **जलाशयोत्सर्गतत्त्वम् ।** *Jalāśayotsargatattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made yellow paper. 14×3½ inches. Folia, 16. Lines, 5 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1735. Appearance, new. Complete.

Post Col. :—

शुभमस्तु प्रकाब्दाः १७३५ ।

1996.

4655. *The Same.*

Substance, country-made paper. 15½×3 inches. Folia, 13. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1746 and B.S. 1230. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीरघुनन्दनभट्टा
तत्त्वं सम्पूर्णम् ।

Post Colophon : —

श्रीरामगौदेवशर्माः स्वाक्षरं पुस्तकम् ।
ॐ गुणै नमः । मन १२३० साल १३ अषाढस्य प्रकाश्या
१७१६ । २ । १३ ॥

1997.

5068. छन्दोगवृषोत्सर्गप्रमाणतत्त्वम् ।

Chandogavr̥ṣotsarga-pramāṇatattvaṃ.

Substance, country-made paper. $14\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 35. Lines, 5 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1682. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यघटोयश्रीहरिहरभट्टाचार्यात्मनश्रीरघुनन्दनभट्टा-
चार्यविरचितं छन्दोगानां वृषोत्सर्गप्रमाणतत्त्वम् समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

श्रीरामनारायणदेवशर्माः स्वाक्षरं पुस्तकम् ।
प्रकाश्याः १६८२ ।

1998.

5155. देवप्रतिष्ठातत्त्वम् । *Devapratisthātattvaṃ.*

By Raghunandana.

Substance, palm-leaf. $14 \times 1\frac{1}{2}$ inches. *Devapratisthā-pramāṇatattva* in ten leaves marked from 16 to 25 and *Devapratisthā-prayogatattva* in fifteen leaves marked from 1. Lines, 3, 4 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

1999.

4680. प्रतिष्ठातत्त्वम् । *Pratiṣṭhātattvaṃ.*

By Raghunandana.

Substance, country-made yellow paper. 15×3 inches. Folia, 7. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति प्रतिष्ठाप्रमाणतत्त्वं समाप्तम् ।

2000.

3820. दिव्यतत्त्वम् । *Divyatattvaṃ.*

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 16×3½ inches. Folia, 25. Lines, 5 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete in the end.

It contains an incomplete copy of Divyatattva, the 18th Tattva of Raghunandana.

2001.

5119. *The Same.*

Substance, country-made paper. 17×3½ inches. Folia, 24. Lines, 10 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयहरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य-
विरचितं स्मृतितत्त्वे दिव्यतत्त्वं सम्पूर्णम् ।

ॐ नमः शिवाय ॥

2002.

4431. ज्योतिषतत्त्वम् । *Jyotisatattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. $17\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 84. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, soiled. Complete.

Colophon :—

इति श्रीवन्द्यघटोयहरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टा-
चार्यविरचितं ज्योतिषतत्त्वं समाप्तम् ।

There are ten stray leaves containing various figures.

2003.

10814. *The Same.*

Substance, country-made paper. 15×5 inches. Folia, 125. Lines, 9 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1791. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यघटोयहरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य-
विरचितं ज्योतिषतत्त्वं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु शकाब्दा १७९१ । ११ । २१ लिखितं श्रीहरिनारायण-
देवशर्मणेति ।

At the end, there is a leaf, containing an index.

2004.

4685. वास्तुयागतत्त्वम् । *Vāstuyāgatattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 14×3 inches. Folia, 9. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति वास्तुप्रमाणतत्त्वम् ।

2005.

4533. **आह्निकतत्त्वम् ।** *Ahnikatattvam.*

Substance, country-made yellow paper. $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 78. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Post Colophon Statement :—

कालौपदाम्बुजं गत्वा इन्द्रादिदूरसेवितं ।

रघुनन्दनकृताव्याख्या यत्नेन लिखिता मया ॥

श्रीराजनारायणविद्याभूषणभट्टाचार्येण पुस्तकमिदम् ।

श्रीकालाचानंदशर्म्मेण लिपिरियं पुस्तकञ्च । भाङ्गामोडाख्यनिवासि ।

2006.

2749. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. $17 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 105. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

This is the 22nd in order of the Aṣṭāvinsati-tattva.

2007.

10799N. *The Same.*

Substance, country-made paper. $16 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 33. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

2008.

3879. *The Same.*

Substance, country-made paper. 15×4 inches. Folia, 79. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1657. Appearance, discoloured. Complete.

Post Colophon Statement :—

प्रकाश्याः १६५७ ।

(111)

2009.

3759. **कृत्यतत्त्वम् ।** *Kṛtyatattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made yellow paper. 16×3 inches. Folia, 15. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

The 23rd of the 28 *Tattvas* of Raghunandana.

2010.

3652. **मठप्रतिष्ठातत्त्वम् ।** *Maṭhapraṭiṣṭhātattvam*
and a portion of Divyatattvam.

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 16½×2½ inches. Folia, 16. Lines, 6, 7 on a page. Character, Bengali of the early eighteenth century. Appearance, fresh, but slightly discoloured.

Maṭhapraṭiṣṭhātattva ends in leaf 12B where the *Divyatattva* begins.

2011.

386. **पुरुषोत्तमतत्त्वम् ।** *Puruṣottamatattvam.*

By Raghunandana.

The 25th Tattva.

Substance, country-made paper. 11×4 inches. Folia, 26. Lines, 7-9 on a page. Extent in *ślokas*, 416. Character, Bengali. Appearance, tolerable. Complete.

2012.

3559. *The Same.*

Substance, country-made paper. 16×3½ inches. Folia, 11. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1763. Appearance, fresh. Complete.

Colophon in leaf 9B :—

इति श्रीहरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं
पुरुषोत्तमस्तत्त्वं समाप्तम् ।

Leaves 10 and 11 contain a short anonymous treatise
entitled *Puruṣottamayātrāvidhiḥ*.

Colophon :—

श्रीपुरुषोत्तमक्षेत्रयात्राविधिः ।

Post Colophon :—

श्रीकार्तिकेयदेवशर्मणः खाद्वरं पुस्तकञ्च प्रकाश्याः १७६३ ।

This treatise begins :—

सुखेन सुधिया येन पुरुषोत्तमसत्क्रिया ।
विराजच्छेत्रमेकाग्रं कोणाकं पुरुषोत्तमम् ॥
सिद्धिस्थानाद्वत्तूणां यताः सोपानपङ्क्तयः ।
चतुःक्षेत्रौ समाख्याता भक्तिमुक्तिफलप्रदा ॥
यस्यां कृतं शुभं किञ्चित् न कश्चै कल्पते नृणां ।
अहो क्षेत्रस्य माहात्म्यं समन्ताद्दृश्योजनम् ॥
एविष्टा येन पश्यन्ति मर्त्यानेव चतुर्भुजान् ।, etc., etc.

2013.

5180. सामगानां श्राद्धप्रमाणतत्त्वम् ।

Sāmagānām Śraddhapramāṇatattvaṃ.

By Raghunandanu.

Substance, country-made paper, 14½ × 3½ inches. Lines, 7 on a page.
Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured.

A fragment containing leaves marked 74 to 90 and
102 to 105.

The leaf marked 105 is the last :—

105B, इति हरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं साम-
गानां श्राद्धप्रमाणतत्त्वं समाप्तम् ।

Then there are the first four lines of *Sūdra-śrāddha-pramāṇa-tattva*.

There are also first three leaves of *Prāyaścitta-tattvam*, marked 1, 2, 3.

2014.

5063. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. 16×4 inches. Folia, 92. Lines, 6 on a page. Character, Bengali in a modern hand. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीहरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचित
सामगानां श्राद्धप्रमाणतत्त्वं समाप्तम् ।

2015.

10784. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper 17½×3 inches. Folia, 75. Lines, 7 on a page. Character, Bengali in a modern hand. Appearance, fresh. Complete. With a leaf containing an index.

Col. :—

इति बन्धुघटीयहरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य-
विरचितं सामगश्राद्धतत्त्वप्रमाणां समाप्तम् ।

2016.

4553. *श्राद्धतत्त्वम् । Śrāddha-tattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 15×3 inches. Folia, 95 to 150. Lines, 5 to 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, old and worm-eaten. Incomplete at the end.

2017.

2748. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. 17×3½ inches. Folia, 95. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

This is the 26th in order of the *Aṣṭāviṃśatitattva* by Raghunandana.

2018.

4602. *The Same.*

Substance, country-made paper. 14×3 inches. Folia, 10 to 101. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete both ends.

2019.

5150. **पार्वणादिश्राद्धतत्त्वम् ।** *Pārvaṇādi-Śrāddhatattvaṃ.*

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 15×4 inches. Folia, 10. Lines, 5 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, injured by damp.

A fragment.

2020.

5300. **यजुर्वेदिश्राद्धप्रमाणतत्त्वम् ।**

Yajurvedi-Śrāddhaprāmāṇatattvaṃ.

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 16×3 inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon : —

इति बन्धुघटोपहरिहरभट्टाचार्यात्मजवरुणबन्धनभट्टाचार्यविर-
(सतं यजुर्वेदिनां श्राद्धप्रमाणतत्त्वं समाप्तमिति ।

2021.

4690. शूद्रश्राद्धाहःकृत्यतत्त्वम् ।

*Sudraśrāddhāhākṛtyatattvam.**By Raghunandana.*

Substance, country-made paper. 15 × 2½ inches. Folia, 9. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

प्रणम्य सच्चिदानन्दं शूद्राणां न्यायवर्तिनाम् ।

श्राद्धाहःकृत्ययोस्तत्त्वं वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

Colophon :—

इति स्मार्तकृतशूद्राहःकृत्यतत्त्वं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

पुस्तकमिदं श्रीरामजीदेवशर्मणः । लेखक श्रीगौरीकान्त

देवशर्मा । स्नातकमिदं पुस्तकम् ।

2022.

3685. विवाहादिप्रयोगतत्त्वम् । *Virāhādiprayogatattvam**By Raghunandana.*

Substance, palm-leaf. 13 × 1½ inches. Folia, 124. Lines, 3 on a page. Extent in ślokas, 1,300. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, good.

It begins thus :—

प्रणम्य सच्चिदानन्दं हृद्योगानां कुशस्थिकां ।

विवाहादेः प्रयोगश्च वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

This is not included in his *Aṣṭāvimpśatitattva*. *Kuśaṇḍikā* comes to an end in 16B, the *Saṃskāras* in 105B, the first entry to a newly built house in 110A and *Grahayajña* in 124A.

For Grahayajña, see Cs 2. 326 and H. P.R. Vol. I, 108.

•2023.

6586.

(1) वृषोत्सर्गप्रयोगतत्त्वम् । *Vṛṣotsargaprayogatattvam.*

(2) चन्दनधेनुदानतत्त्वम् । *Āndanadhenudānatattvam.*

By Raghunandana.

Substance, palm-leaf. $17\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 54. Lines, 3-5 on a page. Written in two hands, the first is comparatively large, writing up to fol. 32; the second hand, neat and small, writing the rest. Character, Bengali. Date, Saka 1658. Appearance, old and worn-out. Complete.

I. *Begins* : -

प्रणम्य सच्चिदानन्दं वक्ति श्रीरघुनन्दनः ।

• चन्दोगानां वृषोत्सर्गप्रयोगं विदुषां मुदे ॥

Not included in the 28 Tattvas, but based in (Āndoga-vṛṣotsargatattva, which means Pramāṇatattva.

It ends in fol. 34A.

II. 34B, • प्रणम्य सच्चिदानन्दं गोविन्दं साङ्गकं विधिं ।

चन्दनाश्रितधेनोस्तु वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

Outside the 28 Tattvas.

40B, इति वन्द्यघटौयमहामहोपाध्यायश्रीहरिदासभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितस्तुतितत्त्वे चन्दनाश्रितधेनुदानतत्त्वं सम्पूर्णं ।

This portion (34B-40B) is also marked on the left hand margin from 1 to 7.

Besides the two main works, there are subsidiary treatises, taking up the rest of the MS., each marked also separately like the second work on the left hand margin.

A. Three leaves 41-43 under the heading :—

अथ चतुर्धा शान्तिप्रयोगः and ending इति पावमानौ समाप्ता ।

B. Two leaves 44 and 45, which begin :—

ॐ सवस्त्रोपकरायै विजयप्रसादयै नमः ।, etc., etc.

C. Nine leaves 46-54, which begin :—

पुनर्वसुस्तमस्तस्य नारायण ऋषिः ।, etc., etc.

53A, चन्दनघेनुत्सर्गप्रमाणम् ।

The date is given at the end of the MS. as usual :—

शकाब्दाः १६५८ ॥ ० ॥

ॐ नमो गुरवे ॥ ॐ नमः सरस्वत्यै ॥, etc., etc.

2024.

4698. देवप्रतिष्ठाप्रयोगतत्त्वम् ।

Devapratisthāprayogatattvam.

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 13½ × 3 inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमन्महामहोपाध्यायवन्द्यवटीयहरिहरभट्टाचार्यात्मन
श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं देवप्रतिष्ठाप्रयोगतत्त्वं समाप्तम् ।
श्रीदुर्गायै नमः ।

Beginning :—

अथ देवप्रतिष्ठाप्रयोगः ।

शिल्पिनं परितोष्य शुभदिने पुण्याङ्गं स्तुतिऋचादिना स्तुति
वाचनादिकं कृत्वा ॐ तत्सदित्युच्चार्य, etc., etc., अमुकदेवप्रश्नार्त्ता
अस्यां प्रतिष्ठायाम् अमुकदेवप्रतिष्ठामङ्गं कर्षिष्ये ।

. This is a Prayoga or liturgy, based on Devapratisthā-tattvam.

2025.

10768A. वास्तुयागपद्धतिः । *Vāstuyāgapaddhatiḥ.**By Raghunandana Bhaṭṭācārya.*

Substance, palm-leaf. 15½ × 1 inches. Folia, 29. Lines, 3 on a page.
Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured.
Complete.

Colophon :-

इति वन्द्यघटोयहरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य-
विरचिता वास्तुयागपद्धतिः समाप्ता ।

Beginning :—

श्रीरामः ।

एकाशीतिपदवास्तौ विशेषः । चतुःषष्टिपदवास्तुयागपद्ध[त्य]क्तं
कौलकपार्श्वेषु वलिदानान्तं कर्म समाप्य कौलकचतुष्टयमध्य-
द्विगुणकार्पाष[स]डोरकेन कनकशलाकया उत्तरस्यामारभ्य ।
श्रान्ता यशोमतौ कान्ता विश्रान्ता प्राणधारिणी ।
शशौ सुमनसा नन्दा सु(सु)भद्रा सुरथा इति—
संज्ञका दश प्रागायताः ।

पश्चिममारभ्य ।

हिरण्या सुव्रता लक्ष्मीर्विभूतिर्विमनाप्रिया ।

जया कला विशोका इतिसंज्ञका दशोत्तरायता(?) रेखाः

कुर्यात्, etc., etc.

This is outside the 28 Tattvas, but based on the
latter half of Vāstuyāgatattva in the form of a Paddhati

2026.

5069. आह्निकाचारप्रयोगतत्त्वम् ।

*Ahnikācāraprayogatattvam.**By Raghunandana.*

Substance, country-made paper. 17 × 3 inches. Folia, 19. Lines, 7
on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance,
old, discoloured and worn-out. Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यषट्ठीयहरि[हर]भट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य-
विरचिते स्मृतितत्त्वे आह्निकप्रयोगतत्त्वम् समाप्तम् ।

2027.

4639. आह्निकप्रयोगतत्त्वम् । *Ahnikaprayogatattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. $15\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 28. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beg. :—

प्रणम्य सच्चिदानन्दं जगदात्मकमोक्षरम् ।

प्रयोगतत्त्वमाह्निकं वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

End :—

संसारसागरोत्तारकारके परमेश्वरे ।

अहः क्षत्वाविधेस्तत्त्वं तस्य तुष्ट्यर्थमर्पितम् ॥

Colophon :—

इति श्रीहृदिदासभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचिते
स्मृतितत्त्वे आह्निकप्रयोगतत्त्वम् समाप्तम् ॥

Post Col. :—

श्रीकृष्णाय नमः । श्रीचण्डोद्धारणदेवशर्मणाः स्नातारम् ।

2028.

5263. तुलापुरुषदानतत्त्वम् । *Tulāpuruṣadānatattvam.*

Attributed to Raghunandana.

Substance, country-made paper. $11 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

. In a later hand at the end of the last leaf :—

श्रीमद्देशचन्द्रशर्मणः पुस्तकसिद्धम् ।

Beginning :—

नमोगणेशाय ।

प्रणम्य कृष्णं गोविन्दं वक्ति श्रीरघुनन्दनः ।

तुलापुरुषदानस्य तत्त्वं यत्तत्सत्तां मुदे ॥

Not one of the 28 Tattvas.

2029.

5310A. ग्रहयज्ञः । (*Grahaya*)ññah.

Attributed to Raghunandana.

Substance, country-made paper. $19\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance burnt. Incomplete at the end.

Beginning :—

श्रीदुर्गा ।

प्रणम्य सच्चिदानन्दं विश्वेशं ग्रहकृपिणम् ।

ग्रहयज्ञश्च तत्प्रोत्थे वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

अथ यज्ञप्रमाणं दीपिकायां ।

शुभग्रहाङ्कवारेषु मृदु क्षिप्र ध्रुवेषु च ।

शुभराशिबिलमेषु शुभं शान्तिकपौष्टिकम् ॥

Not one of the 28 Tattvas.

2029A.

5310B

Substance, country-made paper. $19\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 26 by counting. Lines, 5, 6, 7, on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh.

These leaves contain disquisitions on *Malamāsa*, lunar days, and so on.

(121)

2030.

3681. ग्रहयज्ञतत्त्वम् । *Grahayajñatattvam*.

The manuscript, which is on palm-leaf, is so awfully worm-eaten that the leaves can not be separated.

2031.

5211. ग्रहयज्ञप्रयोगतत्त्वम् । *Grahayajña prayogatattvam*.

By Raghunandana

Substance, country-made paper. 14 × 2½ inches. Folia, 15. Lines, 5 on a page. Extent in slokas, 300. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :

नमो गणेशाय ।

अथ यजुर्वेदिनां ग्रहयज्ञप्रयोगः ॥

तत्र गविमोगुरुशुक्रवारेषु चित्राढ्यगशिरोरेवतौ पथ्याश्चनी-
हस्तागोहिण्युत्तमात्रयेषु चन्द्रतामनस्कृते शुभलक्ष्ये कार्यः ।

Colophon : —

इति वन्द्यघटीयश्रीहरिहर्गभट्टाचार्यात्मजश्रीगुणनन्दनभट्टा-
चार्यविरचितो ग्रहयज्ञः समाप्तः ।

Grahayajñatattva is the last chapter of the *Saṃskāra-Tattva*.

2032.

3878.

Substance, country-made paper. 13 × 3 inches. Folia, 125. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1802. Appearance, discoloured.

The MS. contains (1) *Tirthatattva*, by Raghunandana, complete in 10 leaves, (2) *Aśaucanirṇaya*, by Gopāla Nyāya Pañcānana, complete in 22 leaves, and (3) *Śrāddhatattva*, complete in 93 leaves, by Raghunandana.

(1) Tirthatattva is not included in the twenty-eight Tattvas of Raghunandana.

Beginning :-

प्रणम्य सच्चिदानन्दं जगतामौश्वरं हरिम् ।

स्मृति-तत्त्वे तौर्धतत्त्वं वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

प्रथमं तीर्थयात्रापूव्वदिने संयत्नीभूय यात्रादिने तीर्थयात्रानिमित्तकं
वज्रनर्पिःसमन्वितं वृद्धिआद्यं विधाय गृहाद्यात्रा कर्त्तव्या ।

The Post Colophon statement at the end of the Srāddhatattva :

नवदोषं स्थित्वा लिखितमखिलं आद्धतत्त्वं प्रयत्नात्

घञ्स्त्रिंशत्कं गतं सप्तमतिथौ पक्षे च कृष्णोत्तरे ।

शाके युग्मनभोरसेन्दुगणिते मासे हि ज्येष्ठे हृदि

कृत्वा कृष्णपदारविन्दयुगलं श्रीरामनाथेन तु ॥

तुलादित्ये पञ्चदश्यां कृष्णपक्षे नगात्मजे ।

तत्रादौ कालिका पूज्या सर्वविघ्नोपशान्तये ॥

मकरावस्थिते भानौ या च कृष्णा चतुर्दशी ।

तत्रादौ पूजयेत् कालौ प्रचण्डां मुखमालिनीम् ॥

इति मुखमालातन्त्रात् ।

इति वचनद्वये राशिपरस्कारात् कालौपूजा केनचित् सौरेण क्रियत इति
श्रीहराय नमः ।

2033.

8112. तौर्धतत्त्वम् । *Tirthatattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 8×8 inches. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance; discoloured. Incomplete at the end.

2034.

5046. **तौर्थप्रयोगतत्त्वम् ।** *Tirthaprayogatattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. $14 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete

Colophon :—

इति श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं तौर्थप्रयोगतत्त्वम् ।

2035.

1469. **पुरुषोत्तमतौर्थप्रयोगतत्त्वम् ।**

Purusottamatirthaprayogatattvam.

By Raghunandana.

Substance, country-made yellow paper. 17×4 inches. Folia, 14. Lines, 7 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1751. Appearance, fresh. Complete.

Post Colophon :—

सर्वसहाय्यसमुद्भवाशक्ति

युग्मेन बह्वर्हितजातिमितांशमाद्यम् ।

रामं रमेशं पुरुषोत्तमतौर्थतत्त्वम्

नत्वालिखत् शनिदिने शिवस्तम्भशर्मा ॥

2036.

3686. **शारदार्याप्रयोगतत्त्वम् ।** *Śaradārcaprayogatattvam.*

By Raghunandana.

Substance, palm-leaf. $15 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 49. Lines, 4 on a page. Extent in slokas, 750. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete, Date, Saka 1613

Beginning : --

श्रीगणेशाय नमः ॥

प्रणम्य सैच्चिदानन्दरूपां दुर्गां जगन्मयीम् ।

प्रयोगं शारदाश्रया वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

अथ नवम्यादिकल्पः ।

तत्र पौर्णमास्यात् कृष्णपक्षे आर्द्रानक्षत्रयुक्तायां केवलायां वा नवम्यां पूर्वाह्णे दिवामात्रे वा उभयदिने तथाविधलाभे पूर्वदिने युग्मादरेण कृतम् । तत्र पूर्वदिने कृतनियमः परदिने कृतस्नानादिः गोमयोपलिप्ते देशे आचान्त उदङ्मुखः, etc., etc

40B, इति वन्द्यघटीयश्रीहरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य-
विरचितं दुर्गास्वतत्त्वे प्रयोगतत्त्वं समाप्तम् ।

Post Colophon : --

शक्रि वज्रौन्दुतर्केन्दुमिते श्रीकृष्णशर्मणा ।

पद्धतिः शारदाश्रया अलेखि करणे रवौ ॥

दुर्गाश्रितस्वनामेदं श्रीराधाकान्तशर्मणः ।

अलेखि पुस्तकं सम्यक् प्रायः सकलसम्मतम् ॥

अम्बिका सततं पातु पातु शम्भुर्निरन्तरम् ।

श्रीराधाकान्तशर्मणं सेवकश्च निरन्तरम् ॥

अथ यजुर्वेदिनां कुशाडिकाक्रमः ।

The last 8 leaves are taken up with Kusandika Krama or the mode of consecrating fire for a Yajurvedi Brāhmaṇa.

2037.

5145. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×3½ inches. Folia, 7. Lines, 9 on a page. Character, Bengali in a very modern hand. Appearance, fresh. Left incomplete at the end.

Beginning :—

ॐ दुर्गा ।

प्रणम्य सच्चिदानन्द-] (न्द) रूपां देवीं जगन्मयीम् ।

प्रयोगं शारदार्याः वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

अथान्त्रिने दुर्गा पूज्या नित्या काम्या च । अथ नवम्यादिकल्पः । पौर्ण-
मास्यन्ताश्विनकृष्णपक्षे आर्द्रानक्षत्रयुक्तायां केवलायां वा नवम्यां तिथौ पूर्वाह्णे,
etc., etc.

2038.

1669. **नृसिंहप्रसादः ।** *Nṛsiṃhaprasadaḥ.*

By Dalapati Rāja.

Substance, country-made paper. 17 × 6 inches MS. contains 5 parts,
—different pagination—namely, 6, Prāyascittasāra, 7, Karmavipākasāra,
8, Vratasāra, 10, Śāntisāra, and 12, Devapratisthāsāra

6. Prāyascittasara, leaves 2 to 47.
7. Karmavipaka-sara, complete in 41 leaves.
8. Vrata-sara, incomplete, 50 leaves.
10. Śānti-sāra, 1 to 35, incomplete.
- 12 Devapratisthāsāra, complete in 50 leaves.

Character, Nāgara.

For 6, 7 and 8, see I.O. Catal. 1467, page 435, and for
10, see Bik., page 429 to 430.

Dalapati Rāja, Rāja of Gadmandla in the Central
Provinces, married Durgāvatī and died after a reign of
seven years. Durgāvatī ruled the country with great
ability. She, too, got one Padmanābha, son of Virabhadra,
to make an independent compilation of Smṛti entitled
'Durgāvatī Prakāśa' in five 'Ālokaś.' The author lived
to 1578 when he wrote a panegyric of Durgāvatī's son,
entitled 'Viracampū' The author gives the genealogy of
Dalapati from Saṃgrāma Sāhī whose son he was. This

genealogy differs from that of 'Akbar-nāmā.' Purgāvatī died in a war with Akbar's generals (1561 to 1564). Dalapati Rāya therefore flourished a few years before that time. He was a follower of Vallava Paṇḍita, the founder of the Vallava School of Vaiṣṇavism. He got from Vallava a Guru named Sūrya Paṇḍit who was perhaps the real author of the work. *Akbar-nāmā* gives an account of the rise and fall of the Gaḍamāṇḍlā dynasty. But it nowhere mentions Dalapati's relations with the Nizām Sāhis of Ahmadnagar, while the Colophon in this manuscript makes Dalapati the Prime Minister of the Nizam Sāhi kings, who became close neighbours of Dalapati by their conquest of the Imād Sāhis of Berar. I transcribe in full the Colophon of Karmavipaka-sāra :—

इति श्रीमल्लन्नीटसिंहचरणयुगलमरोरुहभ्रमर-वैष्णवधर्मप्रवर्त्तक-सकल
भुमराडलमण्ड नमस्तयवनाश्रीश्वरश्रीनिजामसाह-समन्तसाम्राज्यधुरन्धर-श्रीमन्
महाराजाधिराज-श्रीदलपतिरञ्जविर्गिते *श्रीनटसिंहप्रसादे कर्मविपाकसारः
सम्पूर्णः ।

(Then in red ink):—

द्युयं सिंहवदत्तमाङ्गसुरीकुर्वन्नपि स्थेयसः
कारण्यात् अभयप्रदाननिपुणैरालोकनानां क्रमैः ।
आज्ञादं निजपादपङ्कजजुषां यः कल्पयत्यन्वहं
प्रज्ञादप्रणयौ स नो वितनुतां भद्रं परः पूरुषः ॥
यो लोकस्य गुरुर्विशामदजनाः यं भावयन्ते गुरुं
येनैतत् गुरुणोदहारि गुरवे तस्मै नमः सर्वदा ।
यस्मात् वेदपथः स्थिरोऽजनि जने यस्य प्रसादाद्भक्तिः
यस्मिन् सर्वगुणा गुरो हृदि सदा तं त्वां नृसिंहं भजे ॥
पौरुशौहिकराजवंशतिलकालङ्कारहौरः प्रभुः
भारद्वाजकुलानुगः प्रथमया यः शाखयालङ्कृतः ।
श्रीमद्वल्लभसूनुरात्मनिरतः सत्सम्प्रदायाग्रगणैः
सारं कर्मविपाकसङ्कपरं श्रीमान्दलाधीश्वरः ॥

निजामसाहसाम्राज्यधुरन्धरमहोपतिः ।

श्रीनृसिंहप्रसादेऽस्मिन् सम्यगे कुरुते शुभं ॥

इति श्रीमत्तुर्दशभुवनैकनाथ-महेन्द्रादिदेवगंगपूजितचरणकमल-शुभा-
उम्बरव्यामभुवनत्रय-भक्तानुग्रहकाग्रिप्रसन्नवदनप्रकादप्रणय-वरदकरभावकरदानेक-
राजामयकर-जगदेकसुन्दर-श्रीलक्ष्मीनृसिंहचरणयुगल-सरोरुहभ्रमर-सूर्य-
वंशतिलक-उत्कल-तैम्भुक्त-गोड-गुर्जर-मालव-मागध-पाञ्चाल-कार्णाटान्ध्रानेक-
प्रोदुराजस्पृष्टनीयकार्तिः सकलभूमगडलाखगडल-दिडमगडलोमगडनीयमान-निज-
भुजार्जितप्रतापासादित-सकलसाम्राज्यपरमवैभव-स्वपदच्युतसंस्थापितानेकमगड-
लाघीश्वर-सकलसामन्तचक्रचूडामणिकिरणभञ्जितचरणारविन्द-सकलभूमगडल-
मगडन-श्रीमत्प्रोदुप्रताप-महाराजाधिगज-सर्वपुरी(f)सुन्दरी(f)देवगिरिपुरी
वराध्रीश्वर-समस्तयवनाधीश्वर-श्रीमन्निजामसाहसमस्तकरणाधीश्वर-सकल-
विद्याविभारद-याज्ञवल्क्यीय-[लुप्त] शाखाप्रवर्त्तक-दिनराजकुलालङ्कार-हौर-
वैष्णवधम्मप्रवर्त्तक-श्रीवल्लभपण्डितप्रसादासादितश्रीसूर्यपण्डिताभिधगुर-मन्वादि-
प्रणीतनीतिशास्त्राभिज्ञ-महाप्रभु-स्वकार्यावेक्षणप्रतिनिधौकृत-श्रीमहाराज-
श्रीदलपतिराजविगचिते श्रीनृसिंहप्रसादे कर्मविपाकसारः सम्यगः ।

Pratisthā Sāra, No. 12, has not yet been described
by any competent scholar.

It begins :—

प्रणम्य श्रीनृसिंहन्तु दलाधिपमहोपतिः ।

* देवप्रतिष्ठासारन्तु कुरुते सर्वश्रेष्ठं कृतौ ॥

देवप्रतिष्ठारारे तु परिभाषा विलिख्यते ।

विष्णुप्रतिमा प्रथमं अवतारादिभिस्ततः ॥

सौवर्ण्यप्रतिमादीनां स्थापनं क्रमशः ततः ।

श्रीशिवस्थापनं पश्चात् देव्यादीनां ततः क्रमात् ॥

देवाकारान् प्रवक्ष्यामि यथावदनुपूर्वशः ।

फलदोनां ततः पश्चात् स्वरूपं अभिधीयते ॥

प्रासादकरणं पश्चात् सकलं चाभिधीयते ।

तद्गमाराशमवाप्यादिप्रतिष्ठानिर्ययस्ततः ॥

तन्निर्माणविधिश्चैव भुवनस्थापनं ततः ।
माघादिपञ्चमामेषु युक्तापक्षे चतुर्थे ॥ (?) ।

2039.

1325. ब्रह्मोक्ता याज्ञवल्क्यसंहिता ।

Brahmoka Yājñavalkya Samhitā.

Substance, country-made paper. 12 × 5½ inches. Folia, 57. Lines, 13 on a page. Extent in slokas, 1,700. Character, Nāgara. Date, Sam. 1910. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Beginning :-

श्रीगणेशाय नमः ॥

वेदोपकरणनित्यं याज्ञवल्क्यं महाभुनि ।
सुखासीनं मुनिवरं वृद्धा एष्वा कृता द्विजैः ॥ १ ॥
भगवन् वेद वेदांश्च यजुर्वेदविशेषणम् । [यजुर्वेदं विशेषतः] ।
अग्निहोत्रांश्च विप्राणां तथा वाजसनेयिनां ॥ २ ॥
वर्णाश्रमांश्च धर्माणां सर्वेषां वद सुव्रतः ।
बलविद्वत्त आलोक्य योगीन्द्रः प्राब्रवीन्मनीन् ॥ ३ ॥
यत् पूर्वं ब्रह्मणा प्रोक्तमधुना च मया श्रुतं ।
सप्तर्षीणां च संसर्गे पश्येत्पितामहं ॥ ४ ॥ (?)
ततोऽहमखिलं वक्ष्ये ब्रह्मणा नोदितः पुरा ।
वेदाश्च उपवेदाश्च शाखाभेदान्तथैव च ॥ ५ ॥ (?)

Colophons :—

- 3A. इति श्रीब्रह्मप्रणीते याज्ञवल्क्यधर्मशास्त्रे वेदप्रमाणम् ।
17A. इति ब्रह्मप्रोक्ते याज्ञवल्क्ये नैमित्तिके एकोद्विष्टयज्ञः ।
23B. ° पिठहृत्ये + + + +
24B. ° व्यामकल्पना शस्त्रहते यजुषा निरग्निः (?) ।
25B. ° यजुषा निरग्निः वृद्धिः ।
28A. ° धर्मशास्त्रे यजुषा निरग्निपिठ[हृत्य]म् ।
45A. ° तिथिप्रकरणम् ।

51A, • यज्ञविधाने गणपतिवाग्यहृशान्ति समानं ।

53B, • दानप्रकरणम् ।

56A, • सुद्धिप्रकरणम् ।

57, • सूतकसुद्धिप्रकरणम् ।

It is a distinct work from Yājñavalkya Dharma Śāstra and Yogi-Yājñavalkya.

It ends :—

त्रिफला त्र्यहसंयुक्ता गोव[र्ष]मने[र्ष]मेव दध्यति
(प्र)[ञ्ज]न्ताम्रजम्बूचलपरधात्रौ जटाधरोदुंबरिकाकषायः
कलत्रं भस्मनि मृत्तिकाचरा + + मेक्षाऽग्नि चर्म्मसुद्धिः
घृतेन दीपो दातव्यः तिलतेलेन वा पुनः ।
आमचर्म्ममयं पाचं सप्तधौतेन शुध्यति ॥

Post Col. :—

श्रीसंवत् १८१० मीति आषाढमासे कृष्णपक्षे चतुर्दश्यां भौम-
वासरे ॥

Though written in the form of a Purāna and named Saṃhitā, it is given here as it is really a modern digest.

2040.

5972. संस्कारसौख्यम् । *Samṣkāra Saukhyām.*

By Todara Malla.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6 to 72. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

Last Colophon :—

इति श्रीमत्समस्तप्रशस्तविबुदावलीविराजमान-दयादाक्षिण्यादि-
गुणायामनिधान-श्रीमत्गोविन्दपदारविन्दनिस्थन्दमानानन्दमकरन्द-
खादलुब्धमधुपायमानमानस-निबपमसमरखीकारसाहसनिरन्तरा-
नन्तहयहस्तिहेमहौरादिदानकृतार्थोक्ततायिसार्धवर्षोक्तिकाकनिष्ठो-

कृतप्रथमपार्थसारसौकाधिनाथ श्रीमच्छला[लु]इलीनव्याकबरसाह
प्रथमामात्य-महाराजाधिराज-श्रीमद्वोडरमल्लविरचिते टोडरानन्दे
संस्कारसौख्यं समाप्तमिति ।

शुभमस्तु इदं संस्कारसौख्यम् ।

The following is added in a much later hand :—

पंडित रघुनाथमालवियस्येदं पुस्तकं ।

हर्षमिच्छति यः पापौ तस्य वंशक्षयो भवेत् ॥

Topics :—

6A, अथ नामकरणं ; 8B, अथ निष्क्रामणम् ; अथान्नप्राशनम् ; 9A, अथ चूडाकरणम् ; 10B, अथोपनयनम् ; 26B, इति ज्ञातकप्रकरणम् ; 46B, इति श्रीतोडरानन्दे संस्कारसौख्ये विवाहहर्षः ; अथ प्रसक्तो वर्णादि-जातिविभागः ; 49B, इति वर्णाजातिविभागः ।

उक्ताः प्राक्ज्ञातकधर्माः केचन गृहस्थधर्मा उच्यन्ते ।

52A, अथ वानप्रस्थाश्रम उच्यते ; 56A, वानप्रस्थहर्षः, अथ चतुर्थाश्रमो निरूप्यते ; 65B, तदेवं चतुर्विधः सन्न्यासो निरूपितः, अथ तद्धर्मा निरूप्यन्ते ।

2041.

878. **जगन्नाथप्रकाशः ।** *Jagannāthaparakāśaḥ.*

By Sūra Miśra.

A unique manuscript, noticed in L. 1790, of a complete code of Smṛti.

It begins thus :—

ॐ मतङ्गजमु[खं] नमः सकलसिद्धितन्मादक[म्]

क्रियासु सक(ल)[लैः] सुरैर्महितपादपद्मं सदा ।

स्फुरद्गुणरोचिषा धवलतास्यमोघाङ्गवद्-

विभूतिपरिभूषितं वज्रलविभ्रविध्वंसनम् ॥ १ ॥

यस्य निःश्वासतो जाताः पुद्गलार्धप्रवर्तकाः ।

चत्वारो निगमाः सिद्धाः सिद्धिदाः सर्वदेहिनाम् ॥ २ ॥

चिद्रूपं सर्वगं देवं दाह्यमिमिव स्थितं
 चेतयन्तं जगच्छ्रुत्या तमन्तर्यामिणं भजे ॥ युगमम् ॥ ३ ॥
 तत्तेज आद्यं परमं विराजमादित्यवर्णं तमसः परस्तात् ।
 भजामि यद्बोधवतां जनानां न जायते जन्ममृतानुबन्धः ॥ ४ ॥
 मनोऽपि वाचा मज्जयत्तदेवं गन्तुं न शक्नोति मुनीश्वराणाम् ।
 तद्ब्रह्मशब्दं वयमाश्रयामोऽनुमानगम्ये नियमेन बोध्यम् ॥ ५ ॥
 यो विश्वप्रभव-स्थिति-प्रलयनं कर्तुं विभक्तौश्वरो
 ब्रह्मादित्रितयस्वरूपमगुणोऽप्योद्धारवाच्योऽव्ययः ।
 यद्भासा भुवनं विभाति सकलं यन्मायया मोहिताः
 मन्वाद्या न विदन्ति यस्य चरितं तद्ब्रह्म वन्दामहे ॥ ६ ॥
 वन्दे मन्देह्वन्धे पटुतरिकिरणं भूषणं भूषणं खे
 नौरादानावमोर्कैर्जगदिदमखिलं बोधयन्तं स्वभाभिः ।
 तत्तत्तद्विक्लाबालाललितकरयुगापूर्णपुष्पोपहारैः
 रघैर्भक्त्योपनीतैर्विरचितमहसं नाममिच्छाद्यगौतम् ॥ ७ ॥
 रविर्जयति कामदः सकल तेजसां सेवधिः

स्वभक्तमनसोमुदे स्वयमुदेति निवृत्तमः
 स्तुवन्ति विविधैः स्तवैर्हरिश्च[रा]दयो यं सदी
 त्रयोमयतनुर्विभुः सकलकालकर्ता हि सः ॥ ८ ॥
 यदाद्य-गुणनामभिः सकलदुःखतूलव्रजो
 मनागभिहितैरपि व्रजति सत्वरं दूरतः ।
 तृणावलिशिवानिलैः प्रकटमेतदालक्ष्यते
 कथं न स निषेद्यते किरणमालभारो बुधाः ॥ ९ ॥

॥ शाल्याः कल्याणमेते कमलज कमलानाथ कानौश्र शस्ता-
 व्यस्ता लोकेष्वनेके दिनकरकिरणाः वः क्रियासु क्तमोषाः । (?)
 पद्याख्यानः समन्तात् रजनिचरगणान् फल्लयन्तोऽञ्जनात्
 नेत्राण्युद्घाटयन्तः सकलजगदघं घातयन्तः क्रियाभिः ॥ १० ॥
 यदर्थने भगवतः खलु सप्तसप्तैर्बाह्यौक्लिष्टाभ्युनिवागपि नो शशाक ।
 तदर्थनं मनुजकेन कथं क्लिबेत मत्था स्वया सकलदूषणदुष्टयापि ॥ ११ ॥

बभूव तस्याभिजने विवस्वतो मङ्गाभुजो नाम नृपः सुदर्शितः
 अनेकयज्ञागतभूमिदेवतान् देवदेवेष्वपि [दत्त]दर्शितः ॥ १२ ॥
 स्वकीयबाहुविविक्तपार्श्वितं यज्ञैः कदम्बं भुवनत्रयेषु यः
 वितस्वरे गीतमहो दिगन्तरे विपक्षपक्षावलिभोरभोरभिः ॥ १३ ॥
 कैलासोऽयमिदं धिया पशुपति[ ] क्षीराम्बुधिर्माधवं
 हंसोऽन्योयमिति प्रजापतिमसावैरावणः स्वपतिं ।
 मुक्तालौति सुरस्त्रियः सुरधूनौपुरोऽयमन्यान् ऋषीन्
 कीर्त्तिं रयस्य निनाय सम्भ्रममहो लोकेऽसुखानपि ॥ १४ ॥
 रथादिसङ्क्राकरणे सभायां सत्यव्रतेनेडितबाहुवीथ्यं
 यं पक्षमासाद्य सुयोधनोऽपि तृणाय नामन्यत पाण्डवेयान् ॥ १५ ॥
 समागता ये कुरुपक्षवीराः पाण्डुन् विजेतुं खलु तेषु शक्तौ
 निबोध दुर्योधन कामरूपकाम्बोजनाथौ मधुवैरिह्यैवान् (?) ॥ १६ ॥
 इत्यापगेयाभिहितः सुयोधनः संपृच्छमानो निजयोधमुखान्
 सुदर्शितं वीक्ष्य तयोर्बलाधिकं स्वभारमारोपितवान् मुदान्वितः ॥ १७ ॥
 विजित्य त्सर्वान् किल पाण्डुसैनिकान् यो भीममुख्यानपि भारताङ्गने
 यशोऽबदातं परिपूर्थं सर्वतो धनञ्जयेषुप्रहृतो दिवं ययौ ॥ १८ ॥
 तदन्वये क्षीरनिधाविवोडपो बभूव काम्बोजसरोजभास्करः
 स व्यास धीरः प्रवरैस्त्रिभिः स्वकैः शक्त्यादिभिर्विजिति भूरितेजाः ॥ १९ ॥
 साङ्गं यजुर्वेदमधीयतोऽस्य माध्यन्दिनौ नाम बभूव प्राखा
 धनुर्द्धराणां धुरिः कीर्त्तनीय[ ] [यः कार्त्त]वीर्यस्य वशे जगाम ॥ २० ॥
 बभूव किर्त्तौ [नगरौ] (नवमौ) यदीया सुराजधानौ नतजौवधानौ
 सुगण्यते या पृथिवी विभागे । २१ (?)
 यस्यामियाज मन्त्रवा बह्वभिः सुयज्ञैः यज्ञेश्वरं कनकदानकृतोरुमानः
 तस्माज्जगाम वर नाम सुबोधमिन्द्रप्रस्थेति सैव विबुधैरपि सेवनौया ॥ २२ ॥
 पकारः पार्थः किल राजसूयं यस्यां पुरा तोषितषीतवासाः ॥
 राजन्यकं यच्च समाजगाम तदध्वरं ब्रह्ममनाः पुरौष ॥ २३ ॥

यस्याः कलिन्दतनयानिकटे विभाति

साक्षात्तनुर्भगवतो मधुसूदनस्य ।

याराधिता दुरितजालशतानि हृत्वा

नैवार्पणं विदधती निजबन्धुलोके ॥ २४ ॥

यस्या यमस्त्रसुरपो मनुजा निपय

मातुः पयोधरपयो न पुनः पिवन्ति ।

तस्या गुणानखिललोकपितामहोऽपि

शक्तो न वक्तुमितरस्य कथापि का स्यात् ॥ २५ ॥

निगमबोध इति प्रथितं पुरा निगमसंयज्ञगाय विरिञ्चि[ना](ता)

विरचितं जनपापनिवारणं सकलतौर्यवरं निकटे यतः ॥ २६ ॥

यस्याः समीपेऽखिलयोगिनौभिः साकं वसन्तो किल कालिका[स](पी)त्

तस्मिद्धपीठं प्रवदन्ति सन्तो यत्रालयः कालविवस्वनायाः ॥ २७ ॥

अभ्रंलिहानि धनवन्ति गृह्णाणि यस्या

दौप्ताभरत्ननिचयैः परिसञ्चितानि

नेष्टं तमोऽभिभवितुं न शशाक तेषां

भाभिर्निरस्तमभितो ब्रवदास भूमिं ॥ २८ ॥ (?)

यस्याः प्रतोलिषु गता युवानो जाने सुवालालपनानि वोक्ष्य

कन्दर्पवाणप्रविभिद्यमानास्त्रिजार्पिताङ्गा इव सम्बभूवुः ॥ २९ ॥

यदङ्गनानां कुण्डकुम्भयुग्मेर्ह[त] प्रभं कुम्भयुगं समोक्ष्य । °

स नागराजो दिवि देवराजमसेवताधिक्यपगौष्मयाऽपि ॥ ३० ॥

अवेक्षितुं यस्य पुरस्य कामिनौर्गृहः षड्वास्यस्त्रुराननो विधिः

स पञ्चवक्त्रो गिरिजाप्रियोपि बभूवत्यन्तनिर्विष्टकौतुकाः ॥ ३१ ॥

सुराङ्गनाभिः सह संविभक्त्या विधिनिमेषाक्षिततौर्यदङ्गनाः

चकार चामौकरचारुवर्णा विचक्षणो निम्नैतकर्मसु प्रभुः ॥ ३२ ॥

तस्यां सुवासवरधामसमृद्धिमत्या आशाप्रप्ते द्विजगणस्य स आस धौमः ।

यत्पुण्यपुञ्जमवलम्बा हृता धर्मात्रौ शेषेण सप्तविधतेति नृधैव वाक्यम् ॥ ३३ ॥

ददति सफलदानं कल्पलक्षस्य मानं

गतमभवदशेषं दानशीला सुधीरे ।

शशधरसमकौर्तौ धर्मकर्मप्रवौगे

घरणिशूरवरिष्ठैर्भक्षितहारदेशे ॥ ३४ ॥

तदङ्गजः सङ्गरलब्धकौर्त्तिः बभूव वीरः किल चन्द्रसेनः ।

विशालवक्षाः कमलायताक्षो वपुःप्रकर्षैर्जितकामदेवः ॥ ३५ ॥

प्रायोऽम्बवर्षणमवाप्य लताः समस्ताः

सत्पल्लवान् प्रसुवते व्यवहार एव ।

यद्दानवारिनिषयान् समवाप्य चित्रं

दग्धा दरिद्रलतिका द्विजपुङ्गवानां ॥ ३६ ॥

यशो यदीयं विमलं सहायम्

अवाप्य सोमो निजसोदराभम् ।

तमिस्त्रपक्षस्य सदाभिभावि

तमो निराकर्त्तुमुरीकरोति ॥ ३७ ॥

तस्यात्मजन्मा किल विष्णुदासो बभूव नास्त्रापि स विष्णुदासः

शौर्य्येण चोदार्य्यवतां वरिष्ठो धैर्य्येण युक्तो युगदौर्घवाजः ॥ ३८ ॥

यदीयकौर्त्तिव्रततेर्नवाङ्गराः सुदिश्यदन्ताबलदन्तपङ्क्तयः ।

दलानि गङ्गा कुसुमानि तारकाः फलानि श्रौतांशुसितांशुमुक्तयः ॥ ३९ ॥

यदीय दानं पृथिवीपतीनां

महाभिमानं शिथिलौचकार ।

यत् प्राप्य विप्रा निजवृत्तिभिक्षां

तद्याज हेम्ना परिपूर्णागेहाः ॥ ४० ॥

वेदोक्तमार्गैश्चरतस्तपोऽस्य

पुत्रेभ्यः सूरसुतासमीपे ।

सौरं महो ध्यायत आविरासौत्

सुतो जगन्नाथपदाभिधेयः ॥ ४१ ॥

रामाकाशरसेन्दुभिर्विगच्छते वर्षे मनोज्ञे बुधै-

र्नक्षत्रे वरुणस्य मासि विशदे पक्षे नभस्ये तिथौ ।

वज्रे योज[f]न विष्णुदासवपुषः सूर्य्यो यथा कश्यपात् ।

ब्रह्माङ्गादिव पुण्यमचिनयनाञ् ज्योतिर्यथा निर्मलम् ॥ ४२ ॥

वैवस्वतान्वयपथोनिधिवर्द्धनेन्दुः

प्रत्यर्षिपार्थिवतमिस्त्रसहस्रभातुः ।

अथैष्ट यः सकलतन्त्रकलाकलापम्

लावण्यपुञ्जविजिगीषितशम्भारिः ॥ ४७ ॥

यदधिपबलयात्रासुद्धतो रेणुरश्वेः

करवररथचक्रैः पूरितः सर्व्वदिक्षु ।

दिनकरमभिरुध्य प्रायतं चन्द्रसेनं

सलिलसमभियोगात् चागयंश्चक्रभावात् (?) ॥ ४४ ॥

यत्तेजोराशिभानौ प्रतपति बलवहैरिवर्गाबलानां

आस्याज्जात् प्रोषितश्रीर्भवति महदिदं कौतुकं वृश्यमत्र !

स्नानामास्येन्दुविस्नान्यधिकतरमहो भान्ति भृगिष्ण्वीनि

प्रोदूष्णोदजातप्रणिहितमनसां चिच्च मप्यन्यदेतत् ॥ ४५ ॥

एतत्कालकरवालनिहन्तकुम्भि-

कुम्भस्थलोच्छलितशुक्तिजकैतवेन ।

खेदोदविन्दव इवारिजयेन्दिराया

निर्यान्ति यस्य [च] (स्म) कश्चन्द्रकरप्रतापात् ॥ ४६ ॥

योदोर्दण्डप्रचण्डप्रतिहतनगप्रोदूलन्नक्षधारा

धौता श्रीबद्ध + + रिषुभिरतिश्रितैः + + कण्ठेष्टिरोभिः ।

शत्रूणां प्रोणयन् वै रणागगनपरिस्पृर्द्धितिग्मीप्रतापः

तुष्टाशेषारिवर्गः समिति विजयते श्रीजगन्नाथदेवः ॥ ४७ ॥

+ + + +

+ + + +

तस्यादेशमद्य प्राप्य जगन्नाथस्य धीमतः ।

क्रियते श्रूरमिश्रेण प्रकाशो धम्मसुन्दरः ॥ ५१ ॥

+ + + +

जगन्नाथप्रकाशेऽस्मिन्श्रूरमिश्रेण कौर्त्तितः ।

लब्धमिच्छसुतेनाथ सानुजेन प्रभा दश ॥ ५२ ॥

... * ... ...

... ...

युगधररसचन्द्रैः साधिते क्रोधनेऽब्धे

नभसि धवलपद्म पद्मसौजीववारे ।

प्रथमकृतिमगच्छत् यश्च एव प्रकाशः
सुकृतिनिचयमूर्तेः श्रीजगन्नाथनाम्नः ॥ ६१ ॥

Post Colophon Statement :—

शैलाम्बिवसुचन्द्रेषु विज्ञप्तादित्यवत्सरे ।
आत्मारामेण लिखितं जगन्नाथप्रकाशकम् ॥
कार्तिकस्यासिते पक्षे सुधांशुयज्ञवासरे ।
षष्ठी च अपराह्णे तु जम्बुदेशे शुभेऽपरे ॥

शुभमस्तु पण्डित रामकृष्णस्य नन्दरामस्य चिरं जीवतु ॥ संवत् १,
कार्तिक वदि अष्टम्यां गुरुवासरे शुभमस्तु सर्वजगतां ॥

ॐ ॐ श्रीराम

The MS. is written in Kāśmīrī character.

Vyavahāra and Prāyaścitta are treated of together in the 6th chapter which begins :—

94A, नमस्कृत्य गणेशानं पद्मनाभं गुहं ततः ।
तन्यते व्यवहारस्य प्रायश्चित्तान्विता प्रभा ॥

The author claims for his patron Jagannātha, a scion of the solar dynasty. One of his ancestors, Sudarśana, king of Kāmboja, fought in the battle of Kurukṣetra on the side of Duryodhana. The family was, for four generations, settled at Delhi, i.e. Indraprastha, the Capital of Sher Shāha and Humayun. The founder of the family was probably Dhīra who is called Kāmboja-sarojabhāskara. His son was Candrasena, Candrasena's son Viṣṇudāsa, and Viṣṇudāsa's son Jagannātha the patron of the author.

Jagannātha was born in the year 1603 of the Samvat Era, that is, 1547. The family was, therefore, settled at Delhi at a time when the Mahomedans exercised only a nominal sovereignty over it.

The work was composed in 1654 probably of the

same era, that is, in 1598 A.D. (the last days of Akbar). This is also borne out by the mention of the name of Akbar in the last verse, quoted by Rājendralāla. The latest authorities quoted here are Śrīdhara Svāmī (213A) and Vācaspati Miśra.

The authorities quoted :—

5A, वाचस्पतिमिश्रः; 5B, योगवासिष्ठे; 8A, महाभारते; 11B, बृहस्पतिः; 13A, मनुः; 15A, याज्ञवल्क्यः; 20A, कर्कोपाध्यायः; 46A, काश्यपः, विष्णुपुराणम्; 46B, ब्रह्माण्डपुराणे, चारुतः, बृहन्नागदीये, आदित्य-पुराणे; 47A, दत्तः, बृहदपराशरः; 47B, देवलः, आपस्तम्बः; 48A, कूर्मपुराणे, षट्त्रिंशत्संस्मृते, व्यासः, अत्रिः; 48B, विष्णुः, मार्कण्डेयपुराणे; 49A, बृहन्महावैश्वदेवे, विष्णुः; 50A, शांतातपः; 50B, योगियाज्ञवल्क्यः, यमः; 51A, गोभिलः; 51B, ब्रह्मदत्ताचार्यः, ब्रह्माण्डपुराणे; 52B, आग्नेयपुराणे, कावर्णात्रिभिः; 53A, विष्णुपुराणे; 56A, विष्णुधर्मोत्तरे; 56B, सिद्धान्तशिरोमणौ, 57A, गार्ग्यः, मदनमठम्; 58A, सौरपुराणम्; 59A, वराहपुराणे; 61B, कालिकाव्रतः; 62A, पुराणसमुच्चये, देवी-पुराणे; 63A, निर्णयामृतः; 63B, विष्णुधर्मोत्तरे, ब्रह्मवैवर्ते; 64A, मत्स्यपुराणे; 65A, ब्रह्मपुराणे, वराहपुराणे; 65B, पराशरस्मृतिः; 66A, कालनिर्णयदीपिका; 66B, वराहपुराणे; 67B, स्कान्दपुराणे, देवीपुराणे, ब्रह्मपुराणे; 68A, स्मृतिचन्द्रिका; 68B, लिङ्गपुराणे; 69B, विष्णुसहस्रे; 70B, वशिष्ठसंहिता; 71A, यमपुराणम्; 74A, गरुडपुराणम्; 74B, नारदः; 75B, बृहद्वशिष्ठः; 76A, ऋष्यशृङ्गः, काव्या-यनस्मृतिः; 77A, नारदीये; 79A, माधवीये; 80A, नागसहस्रे; 80B, वायुपुराणे; 82A, तैत्तिरीयकाः, याज्ञवल्क्यः; 82B, कालिकापुराणम्, स्मृतिमहार्णवः; 83A, स्मृतिसंग्रहः; 84A, ब्रह्मसिद्धान्तः; 84B, गौतमः; 85A, शांतातपः; 85B, शिवरहस्ये; 86B, त्रिकायमख्ये; 87B, काठकण्ठे, ज्योतिषारः; 92A, रत्नमाला; 106A, पराशरः; 107A, विश्वामित्रः; 109B, श्रूलपाणिः; 111B, उग्रनाः; 112A, प्रजापतिः, पुलस्तः; 112B, स्मृत्यर्थसारे, ज्ञातृकर्णः, सर्वर्षः; 114A, कालावधः;

115A, कात्यायनः शब्दः; 128B, राम[भ]नः; 136B, मरौचिः, गालवः
170A, वामनपुराणे; 173A, नन्दिपुराणम्; 179B, शारदातिलके; 181B,
वङ्गचपरिशिष्टे; 186A, लक्ष्मोघरः; 213A, श्रीघरस्वामी, 213B,
शङ्कराचार्यः।

2042.

5494. लक्ष्मणप्रकाशः। *Lakṣaṇaparakāśaḥ.*

A Section of Vīramittodayaḥ.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 237. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 12,800. Character, Nāgara. Date, Samvat 1818. Appearance, discoloured

It is being translated into English in the "Indian thought." As to the author's patron, it is commonly known that he at the instigation of Jahangir murdered Abu'l Fazl.

• श्रीगणेशाय नमः ।

कोपाटोपनटत्सोटोद्धटमटद्भूभौषणभृकुटि-

भाम्यङ्गैरवदृष्टिनिर्भरनमद्वौकरोव्वौधरम् ।

गौर्व्विणाशिवपुर्व्विपाटविकटाभोगक्रटट्टाटक-

ब्रह्माण्डोदकटाक्षकोटिद्वहरेख्यादपूर्व्वं वपुः ॥ १ ॥

+ + + + +

वामान् भिन्दन्नवामान् भुवमनुसुखयन् पूरयन्नर्थिकामान्

श्रीमान् भौमानुकारो वङ्गलवलभरैर्मदिनीमल्लनामा ।

आसीदाशौविषेन्द्रद्युतिधवल्यशा भूपन्नक्रावतंस[ः]

श्रीकाशौराजवंशे विधुरिव जलधो सर्व्वभुसार्व्वभौमः ॥ २ ॥

संयामग्रामकामो निरुपममहिमासत्त्वविश्रामधाम

क्राममेवारिपक्रं मिष्टिर इव तमो विक्रमोदक्रमेण ।

सारैर्मरोददारैरपर इव गिरिर्मदिनीमल्लनेन

प्रख्यातः क्षौणिकक्रो समजनि नृपतिर्मदिनीमल्लनामा ॥ ३ ॥

निर्थ्यङ्गिस्तर्ज्जयङ्गिः विधुमिव जगतोमर्ज्जुनाभैयशोभिः

सम्पूर्यावार्थवोर्ध्वो विप्रिखवितरखैरर्ज्जुनो दुर्ज्जनानाम् ।

साम्नाद्योपाज्जनश्चैरगणितगुणभूरर्जुनप्रांशुवाङ्मः
 नास्मा भूदर्जुनोऽस्माद्वरपतिरतुलो मेदिनीमल्लभपात् ॥ ९ ॥
 बुद्धिः शुद्धिमती क्षमा निरुपमा विद्यानवद्या मनो-
 गाम्भीर्यैकनिकेतनं वितरणा दीनार्त्तिनिर्दारणम् ।
 आसौदर्जुनभूपतेर्विदधतो [विद्वावण] (विद्वावणं) विद्दिधां
 भूमौनामवनं च कारुण्यगुणात् कार्यं यशोऽप्यर्जुनम् ॥ १० ॥
 तस्मादाविरभुत्प्रभूतमहिमा भूमौपतेर्जुनात्
 सौजन्यैकनिधिर्गुणैरनवधिर्लावण्यवारांनिधिः ।
 भिन्दन् दुर्जनं मर्जयन् वज्रवशः प्रौढप्रतापोदयेः
 दुर्ज्ययो मलखाननामनिखिलप्यामखण्डलाखण्डल[ः] ॥ ११ ॥
 यस्मिन् प्रासति नौतिभिः क्षितिमिमां निर्वैरमासौष्णगत्
 पारीन्नेण समं करौन्दरभसारम्भोऽपि सम्भावितः ।
 श्येनः क्रौडति क्रौतुकौ स्म विहगैश्चिक्रौड नक्षैर्भयः
 क्रिष्टान्यद् गच्छेत्समवत्सहृदयैः शार्ङ्गलविक्रौडितम् ॥ १२ ॥

(?) हिमविप्रदयशोभिः शोभिताशो महिमतिरोहितवाग्धिप्रभावः ।

समजनि मलखानतः प्रतापै स्त्रिजगति रुद्र इव प्रतापसद्वः ॥ १३ ॥

+ + + + +

जातः प्रतापसदात् ससमुद्रां पालयन्नवनी ।

हृतरिपुकाननदाहो मधुकरसाहो मज्जीपतिः शुशुभ ॥ १४ ॥

पृथुः पुण्याभोगैर्विहितयोगैरनुदयत्

बलायोगैर्योगैः हृतसुहृतिर्योगैरपि गुरुः ।

भुजस्तम्भालम्बालसप्रयितविश्वभरतया

वभौ प्रौढोत्साहः स मधुकरसाहः क्षितिपतिः ॥ १५ ॥

प्रजागणसजापहो क्षतिमहोदयाविष्कृतः

सुधांशुरिव मांसलो रसभरैः सभारङ्गनः ।

प्रदोषकुमुदावलिर्हिजपतिश्च नक्षत्रयोः]

दृपो जयति सत्त्वो मधुकरः क्षतारिचयः ॥ १६ ॥

विन्यस्य वीरसिंहे भूपतिसिंहे मज्जीभारम् ।

शानानलमलदाहो मधुकरसाहो दिवं भजे ॥ १७ ॥

अन्तर्गम्योस्तांघ्र(?)कृतसलिलनिधिलालिताशेषबन्धुः
 बुन्देलानन्दसिन्धुः सुललितलज्जनालोचनेन्दौवरेन्दुः ।
 भ्रमङ्गुलीलेभ्रमङ्गुलीकृतस्तिपुनिवहो नृत्यसङ्गीतरङ्गी
 सम्मातरङ्गी तुरङ्गी धरणिपतिरभुद्वीरसिंहो नृसिंहः ॥ १६ ॥
 अमुष्य प्रस्थाने सति सपदि नानेभनिवहैः
 इहैकोऽपि द्वेषी न खलु रणारोषी समञ्जनि ।
 परन्तस्थौ दुःस्थो गहनकुहरस्थोऽपि भयतः
 क्षिप्यमुच्चैर्दिक्षु अमितचकितं चक्षुरभितः ॥ २० ॥
 दीनं कल्पमञ्जोरुहोपरि यशः क्षीरोदनीरोपरि
 प्रज्ञाप्रज्ञपुरोहितोपरि महासारोऽपि मेरुपरि ।
 दावाभेदपरि प्रतापगरिमा कामोपरि औरभृत्
 सिंहातिक्रमवीरसिंहनृपतेः किं किं न कस्योपरि ॥ २१ ॥
 दानैरर्थिनमर्थनाविरहिणं प्रत्यर्थिनं च क्षणात्
 कुर्वन्ने सति वीरसिंह निखिलव्यामगडलाखगडले ।
 कामं चेतसि कामधेनुरतनोत् कल्पद्रुमः कल्पितं
 मोघौ ततश्चरिः(?) समाश्रितखनिचिन्तां च चिन्तामणिः ॥ २२ ॥
 ... .. ॥ २३ ॥
 श्रौर्थादार्यगम्योस्तांघ्रतिदयादानादिनानागुणान्
 उर्व्वी दुर्व्वहभारवत्यक्षिपतिस्पर्द्धालुदोःशालिनि ।
 संयोज्यैव जुभारसिंहधरणौघोरैयचूडामणौ
 मञ्जन् ब्रह्मणि वीरसिंहसुकृतौ तस्थौ स्वयं निर्गुणः ॥ २६ ॥
 नद्यः खादुजला द्रुमाश्च सुफलान् भूकर्वरा भूसुराः
 वेदध्वानविधयमानदरिता लोका विशोका वसुः ।
 राजन्नोतिभिरौतिरोतिपितरोवोर्व्वीमिमां प्रासति
 औरभद्वीरजुभारसिंहनृपतेः भ्रमङ्गुलीरुद्विधि ॥ २७ ॥
 ... .. ॥ २८—३० ॥
 सत्त्वोर्त्तिद्यामदाभरण भूतराजद्विक्रमादित्यनामा(?)
 धाम्नो भूमा मन्दिना विघटितस्तिपुणा विक्रमोपक्रमेण ।

सुप्रांसुः पीवरांसः पृथुशुजपरिचलस्य वंशावतंसो

विश्वोदक्षप्रशंसो गुणिगणहृदयानन्दनो नन्दनोऽभूत् ॥ ३५ ॥

... .. ॥ ३६—३८ ॥

श्रीगोपाचलमौलिमखलमणि औदूरावाम्बवे

श्रीहंसोदयहंसपखित इति ख्यातो द्विजाघोश्वरः ।

यं लक्ष्मीश्च सरस्वती च विगतद्वन्द्वं चिरं भेजतुः

भोक्तारं रभसात् समानमुभयोः साम्रायमायं गुणैः ॥ ४० ॥

पटुं दिक्षु विदिक्षु कुर्वतीनां नटलीलां स्फुटकीर्त्तनसौकीनाम् ।

स्मरदध्वरधूमधोरणीरघुतवेणीतिजनेरमानि यस्य ॥ ४१ ॥

ततो नल इवारणेस्तुलधामभूर्भुजां

शिशोमणिशरोमणिर्धरणिनामवामम्भुवः ॥

रणी बज्रगुणी धनो सुवि वनौपक्तश्रीरवणो(?)

रमारमणमिश्रणी परशुराममिश्रोऽजनि ॥ ४२ ॥

वेनागत्य पुरा पुरारिणगरे विद्यानवद्याज्जित(ी)[I]

श्रीचखेश्वरम(I)मिहोत्रितिलकं लब्ध्वा गरौयो गृहम् ।

मुञ्जा सेवमहोद्यमेन बज्रधा भान्तौ भवन्तौ स्थिरा

तदंशेषु कियन्नकल्पलतिकेवाद्यापि सूते फलम् ॥ ४३ ॥

आस्यारविन्दमनुपास्य गुरोरपास्य

लास्यं चतुर्मुखमुखेषु सरस्वती हा-

सालङ्कृतिश्च सरसा च गुणान्विता च,

यस्यातनोति रसनोपरि ताम्रवाम्नि ॥ ४४ ॥

... .. ॥ ४५ ॥

सुभासुरयशोनिधेर्मुनिरवद्याविद्यानिधेः

सुचाकवितानिधेः[?] स्युतिनिधेः अतिश्रीनिधेः ।

अयं सुकृतगौरवात् परशुराममिश्राङ्गणे-

रधूतगरिमा पितुर्जगति मित्रमिश्रोऽजनि ॥ ४६ ॥

धर्माथैकनिकेतनं + मयं कर्मावजोदर्शनम्

स्वत्यम्भोजमहोदयं अतिमयं श्रीवौरमिश्रोदयम् ।

ब्राह्मसिद्धोक्ततुष्टसिद्धिप्रतया श्रीवैरसिंहाक्षया
तेने विन्धमुदे पुरे पुरभिदः श्रीमित्रमित्रः कृतौ ॥ ४७ ॥
क्षितितिलकवैरसिंहाप्रणयकृताग्रधौरमित्रमित्रः ।
गुणिगणहृदयानुरागहेतुं कलयति लक्षितलक्षणप्रकाशम् ॥ ४८ ॥

... ..
लक्षणस्य प्रकाशेऽस्मिन् परीक्षा चायुधः पुरः ।
तन्मानलक्षणं वाप्यो मानलक्षणमेव च ॥ ४९ ॥
गतिसंहतिसाराणां लक्षणानि ततः परम् ।
वर्णकेश्वराणाञ्च ततः प्रकृतिसत्त्वयोः ॥ ५० ॥
अन्तर्कक्षेत्रयोश्चैव मृजगन्धार्जनां तथा ।
पादपादतलाङ्गुलौनां लक्षणान्तः ॥ ५१ ॥
नखस्य पाद-एष्ठस्य गुल्फस्याप्यथ लक्षणम् ।
पार्श्वलक्षणमुक्ता तु जङ्गलक्षणजल्पनम् ॥ ५२ ॥
अथोक्तं रोमजानूतकटिस्निग्दलक्षणम् ।
वृषणस्याथ प्रोक्तं लिङ्गस्य लक्षणां + + ॥ ५३ ॥
लिङ्गाग्रलक्षणश्चाथो वर्णितं मूत्रलक्षणम् ।
शुक्रस्य लक्षणश्चाथ प्रोक्तं पुंस्वपरीक्षणम् ॥ ५४ ॥
वस्त्रलक्षणमुक्ता च कथितं नाभिलक्षणम् ।
कुक्षिलक्षणमाख्यातं ततः पार्श्वस्य लक्षणम् ॥ ५५ ॥

पुनः ।

लक्षणां जठरस्याथ प्रोक्तं मध्यस्य लक्षणम् ।
त्रिवर्णलक्षणाश्चाथ प्रोक्तं हृदयलक्षणम् ॥ ५६ ॥
लक्षणां वक्षसः प्रोक्तं स्तनयोर्लक्षणां पुनः ।
लक्षणां चूचुकस्याथ कथितं जत्रुलक्षणम् ॥ ५७ ॥
स्नानलक्षणमाख्यातं कक्षवाङ्मोक्ष लक्षणम् ।
मणिबन्धस्य करयोः करएष्ठस्य लक्षणम् ॥ ५८ ॥
करस्य च तलं रेखाङ्गुलौ (रे) नखास्तथा ।
एष्ठं च लक्षितं पञ्चाक्षरक्षिताथ हृत्कटिका ॥ ५९ ॥

ग्रीवाचिवक्रयोवक्तं लक्ष्मणं हनुमूर्चयोः ।
 कपोलमुखयोवक्तं लक्ष्मणाधरोष्ठयोः ॥ ६० ॥
 प्रमथुणो दशानासश्च रसनायाश्च लक्ष्मणम् ।
 त्रिष्टिकालक्ष्मणायां तालुलक्ष्मणमेव च ॥ ६१ ॥
 हासनासाक्षुतानाश्च नेत्रवृक्षोश्च लक्ष्मणम् ।
 पद्मणाश्च निमेषस्य हृदितस्य भ्रुवस्तथा ॥ ६२ ॥
 कर्णस्य च ललाटस्य शिरसः(सा)स्त्रिकुरस्य च ।
 लक्ष्मणं मण्डकादिश्च पुंसामत्र निरूपि(पौ)तम् ॥ ६३ ॥
 अथ स्त्रोणां स्वभावस्य मिश्रकस्य [च] लक्ष्मणम् ।
 आवर्त्तलक्ष्मणं गन्धच्छाययोर्लक्ष्मणं ततः ॥ ६४ ॥
 सत्त्वस्वगतीनां तु लक्ष्मणानि ततः (तता) परम् ।
 ततः पुंसां [ ] स्त्रियाश्चैव कामशास्त्रोक्तलक्ष्मणम् ॥ ६५ ॥
 पद्मिन्यादिप्रभेदाश्च(स्य) स्त्रीणाम[च](व्य)निरूपिताः ।
 गान्धां पट्टमहिध्याश्च मन्त्रिणोऽथ पुरोधसः ॥ ६६ ॥
 ज्योतिर्विदश्च वैद्यस्य सहायानां ततः परम् ।
 मित्रस्य शत्रोः सभ्यानां लक्ष्मणश्च क्रमोदितम् ॥ ६७ ॥
 परिच्छेदः पाश्व[वर्त्तो](लृप्तौ)रक्षकस्तदनन्तरम् ।
 ताम्बूलधारीकोपस्याध्यक्षः खड्गधरस्ततः ॥ ६८ ॥
 ततश्चान्तःपुराध्यक्षः ततः पुरगतश्चरः ।
 तदध्यक्षश्च सूदक्ष क्रमेणैतेऽत्र लक्षिताः ॥ ६९ ॥
 धर्माध्यक्षो लेखकश्च लोकाज्ञानकरस्तथा ।
 दीवार्तिकः प्रतौहारः शस्त्र[या](ग)हस्य गच्छकः ॥ ७० ॥
 शस्त्राध्यक्षः स्यपतिश्च सारथिर्दूतश्च च ।
 चारो नियोज्यास्तदनु मेवकोऽप्यथ लक्षितः ॥ ७१ ॥
 सन्धिविग्रहिको युद्धकर्त्ता मेनापतिस्तथा ।
 बृहद् वासस्थलं दुर्गं तदध्यक्षश्च लक्षितः ॥ ७२ ॥
 ग्रामस्य राजगृहस्य गवाक्षं वृषभस्य च ।
 द्वागजुकुरयोश्चैव लक्ष्मणां समुदाहृतम् ॥ ७३ ॥

कुक्कुटस्य च कूर्मस्य मार्जनैस्तृपयोक्तया ।
 उदूखलस्य मूषलस्याथ लक्ष्मणमौरितम् ॥ ७४ ॥
 जलद्रोणीजलाधाम्प्रय्यासननिरूपणम् ।
 चामरच्छत्रपट्टाणां रत्नानां लक्ष्मणान्ततः ॥ ७५ ॥
 कस्तूरिकालक्ष्मणतः पञ्चादायुधलक्ष्मणम् ।
 तत्र चापि धनुर्वाणफलानां लक्ष्मणं पुरः ॥ ७६ ॥
 फलस्य पायनं म्यानगुणमुच्छिरयोदिता ।
 चापमुच्छिद्यधि[र्य]लक्ष्मणौ परतश्च श्रमक्रिया ॥ ७७ ॥
 विधिश्च लक्ष्यास्वलने प्रौढसन्धानलक्ष्मणम् ।
 अथोक्तं दूरपातित्वं वृद्धभेदित्वमेव च ॥ ७८ ॥
 शराणां गतयः प्रोक्तास्तथा वृद्धचतुष्टयम् ।
 अथ चित्रविधौनुक्ता यावत्क्षयमुदीरितम् ।
 शब्दवेधित्वमुक्ता च प्रशंसा [धन्विनां](धाम्नितां)स्युता ।
 निरूपणश्च खड्गस्य विस्तरेण ततः परम् ॥ ८० ॥
 चक्रस्य परशोश्चैव तोमरस्यायलक्ष्मणम् ।
 कणायस्य च शक्तेश्च चोत्थकस्य च लक्ष्मणम् ॥ ८१ ॥
 गदाकुन्तपताकानां भेर्याश्चाप्यथ लक्ष्मणम् ।
 सविशेष स्ततः प्रोक्तो गजलक्ष्मणविस्तरः ॥ ८२ ॥
 गजार्युर्लक्ष्मणं दन्तिदोषनाशकलक्ष्मणम् ।
 गजस्य मानं क्षेत्राणि क्वायावर्णश्च लक्षितः ॥ ८३ ॥
 गन्धनिश्वासवृष्टौनां तदीयानाञ्च लक्ष्मणम् ।
 गन्धहृद्गतिवेगानां वृद्धितावर्तयोक्तया ॥ ८४ ॥
 पुष्पस्य च बलस्याथ मत्त्वानूकलयस्य च ।
 वेदितक्रोधयोस्तद्वत् गुणस्थित्योस्तदीययोः ॥ ८५ ॥
 प्रशस्तदृष्टगजयो रथलक्ष्मणमौरितम् ।
 समराथे नृपारोहः योग्यो हस्तौ निरूपितः ॥ ८६ ॥
 युद्धकाले जयादीनां स्तवकं दन्तिचेष्टितम् ।
 करिण्या लक्ष्मणं प्रोच्य गजरक्षाधिकारिण[ाम्] ॥ ८७ ॥

गजवैद्यगजामाद्यौ गजाध्यक्षो निरूपिताः ।
 अन्ते चेह महामात्रलक्षणं परिकीर्त्तितं ताः ॥ ८७ ॥
 अथ [१] अलक्षणं तस्योत्पत्तिदेशश्च कौर्त्तितः ।
 ततोऽश्वकुलभेदास्तु ततस्तस्याङ्गसंस्थितिः ॥ ८८ ॥
 आयुर्वर्गौ च गतयः तदीयाः परिकीर्त्तिताः ।
 तुरङ्गवाहने प्रोक्तः प्रकारस्तदनन्तरम् ॥ ८९ ॥
 स्वरूपायाङ्गगन्धानां सत्त्वानूकदयस्य वा ।
 मारप्रलब्धोरश्वाङ्गमानस्यावयवस्य च ॥ ९० ॥
 पुष्पपुञ्जलाटानामावर्त्तस्य च लक्षणम् ।
 महादोषास्तुरङ्गस्य लक्षितास्तदनन्तरम् ॥ ९१ ॥
 राजयोग्यस्य चाश्वस्य परतो लक्षणं स्मृतम् ।
 संग्रामावसरेश्वस्य प्रा(क्)कुनानां निरूपणम् ॥ ९२ ॥
 दण्डालक्षणमुक्त्वा च वयसो ज्ञापकं स्मृतम् ।
 दन्तसंख्या वाजिशाला तदध्वक्षाश्च लक्षिताः ॥ ९३ ॥
 शालग्रामशिलाचक्रमूर्त्तौनां लक्षणान्यथ ।
 अथ दारवतौजातशिलामूर्त्तिनिरूपणम् ॥ ९४ ॥
 विस्तराच्छिबलिकानां लक्षणानि ततः परम् ।
 शिवलिङ्गाङ्गनफलं विशेषेण निरूपितम् ॥ ९५ ॥
 शिवलिङ्गस्य नैवेद्ये भक्ष्याभक्ष्यविवेचनम् ।
 अथ प्रकीर्णके प्रोक्तं लक्षणं गुरुशिष्ययोः ॥ ९६ ॥
 लक्षणं योगपट्टस्य कौपीनकटिमृत्रयोः ।
 उपवीतोसगीये च लक्षिते तदनन्तरम् ॥ ९७ ॥
 शस्त्रालक्षणं प्रोक्तं तन्माहात्म्यसमन्वितम् ।
 आसनादिवितानान्तपूजोपकरणान्यथ ॥ ९८ ॥
 एवं क्रमेण दुर्लभ्यलक्षणानां विचक्षणः । (?)
 मित्रमित्रैः प्रशंस्येऽस्मिन् लृतं सम्यक् परोक्षम् ॥ ९९ ॥

End:—

प्रत्याशं परिवर्द्धतेर्षजनता दैन्यान्वकारापदे
 श्रीमद्दीरग्वेन्द्रदानजलधिर्यज्ञराजपद्मे ।

राजादेशानामिअमित्रविदुषस्तस्योक्तिभिर्निर्मिते ।

ग्रन्थे लक्षणसंग्रहस्य गहनः पूर्तिः[ ] प्रकाशोऽगमत् ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्सकल सामन्तचक्रचूडामणिमरीचिमञ्जरी-नीराजित
कलम(?) श्रीमन्महाराजाधिराज मधुकरसाहस्रनुचतुर्दधिवलय-
वसन्धराहृदयपुण्डरीकविकाशदिनकर - श्रीमन्महाराजाधिराज -
श्रीवीरसिंहदेवयोजित-श्रीहंसपण्डितात्मज-श्रीपरशुराममिश्रसूनु-
सकलविद्यापारावारपारीणधुरीण जग[द]दारिद्र्यमहागज-पारीन्द्र-
विद्वज्जनजीवातु-श्रीमन्मित्रमिश्रकृते वीरमित्रोदयाभिधनिबन्धे
लक्षणप्रकाश[ ] समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु ।

कृष्णचिपाठिनालेखि भगवन्तसुजन्मना ।

काशीपुरस्कर्मणे सदासापुरनिवासिना ॥

संवत् १८९८ मार्गशीर्ष बुध १५ समाप्तः ।

For other sections of the work see L. 824 (Āhnika-prakāśa), and L.O. Catal. No. 1471 (Ācāra-kāṇḍa) and No. 1472, 1473 (Vyavahāra-kāṇḍa).

2043.

10453. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12½ × 5½ inches. Folia, 246 of which fol. 231 is missing. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

81A, इति श्रीमत्सकलसामन्तचक्रचूडामणिमरीचिमञ्जरीनीराजितचरण-
कमल - श्रीमन्महाराजाधिराजप्रतापहृदय - श्रीमन्महाराजमधुकरसाहस्रनु-
चतुर्दधिवलयवसन्धराहृदयपुण्डरीकविकासदिनकर - श्रीवीरसिंहदेवोद्योतित-
श्रीहंसपण्डितात्मज - परशुराम[f]म(री)श्रसूनु - सकलविद्यापारावारपारीण-
जगद्[f]र(री)[d](री प्र) महागजपारीन्द्र - विद्वज्जनजीवातु - श्रीमन्मित्र-
मिश्रकृते वीरमित्रोदयाभिधनिबन्धे लक्षणप्रकाशे पुरुषलक्षणम् ।

2044.

10305. निबन्धसर्वस्वम् । *Nibandhasarvasvam**By Mahādera, son of Śrīpati.*

Substance, country-made paper 11 x 1½ inches. Folio, 24. Lines, 18 on a page. Extent in slokas, 1300. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured. Complete.

A good digest of civil and sacred laws. There are all the three sections (Ācāra, Vyavahara and Prāyascitta) in the present MS.

Beginning :—

श्रीमोरेश्वराय नमः ।

ब्राह्मणक्षत्रियवैश्यानां गर्भाधानादयः प्रतकर्त्तव्य्यन्ताः
संस्काराः समन्ताः श्रूयानाममन्त्रकाः । तेषां संस्काराणां मध्ये
प्रथमं गर्भाधानम् । तद्वृत्तकाले कर्त्तव्यम् ।

3B, इति निबन्धसर्वस्वे प्रथम आचाराध्यायः ।

Vyavahāra begins :—

यो बाह्वयति पश्यान् निर्भयो लोकवेदयोः ।

शब्दः स किङ्करो यस्या क्तां नमामि सरस्वतीम् ॥

हरश्चपि धनं राजा प्रजानां यत् प्रसाद(ध)तः ।

साधुवादमवाप्नोति तं धर्मं व्याहरामहे ॥

प्रथमं राज्योत्साहवता प्रियंवदेन बज्रप्रदेन शूरेण सत्यवादिना
द्युतमृगयादिवास्त्रप्रनिन्दास्त्रीमेवनमद्यपानगौतवाद्यन्त्यवृथार्थवगा -
दुर्जनत्वसाहसहिंसेर्थाभ्यावृथा-व्यथ-दग्ध-पातव्यरूपाष्टादश-(?)
व्यसनानासक्तान ..... मन्त्रिणाः कृत्वा तैः सह कार्यं विचार्यान्तरं
स्वयं विचारणीयम् ॥

12A, इति निबन्धसर्वस्वे द्वितीयोऽध्यायः ।

क्वचिदगृहं प्रकाशश्च क्वचिद्गृहिरसाकुलम् ।

अगत् एणात् गम्भीरं खेतः मारुखतं ततम् ॥

बालस्य मृतस्य नामकरणात् पूर्व्वे ..... वक्ष्यामिमाद्भूतो
निखननमेव कार्यम् ।, etc., etc.

It ends :—

य[f]द(१) चन्द्रलोकादिप्राथये कृच्छादिकं करोति तदा न
प्रत्याज्ञायाः न वपनश्च सूत्रस्य मन्त्रादावनधिकारः ॥

Last Col. :—

इति श्रीमद्भानुसहस्रमल्ल-श्रीपतिनन्दन-श्रीमहोदयविष्णुपते
निबन्धसर्वस्वे प्रायश्चित्ताध्यायस्तुतीयः ।

The only authority quoted is *Sūlapāṇi* is fol. 1B.

For the *Prāyaścitta* section see I.O. Catal. 1728. The I.O. MS. belonged to Viśveśvara Bhaṭṭa who may be the well-known Gā Gā Bhaṭṭa.

2045.

875. **आचारमयूखः ।** *Acāramayūkhah.*

Being the second section of Bhagavanta Bhāskara.

*By Nīlakaṇṭha, son of (Mīmāṃsaka) Bhaṭṭa Śaṅkara
and grandson of Bhaṭṭa Nārāyaṇa.*

Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folia, 92. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1800. Character, Nāgara. Appearance, old.

See I.O. Catal. No. 1439 and L. 730.

The compilation is called *Bhagavanta Bhāskara* after the name of the author's patron, King *Bhagavanta Deva* of the Rajput tribe of *Seṅgaras*, and consists of twelve *Mayūkhas*.

As regards the time of the author, it is well known that his son *Bhaṭṭa Śaṅkara* wrote *Kuṇḍoddyota* in 1671 A.D. and *Kamalākara*, the author's cousin (father's brother's son) wrote *Nirṇaya Sindhu* in 1612 A.D. (I.O. Catal. No. 1439.) In our Catal. No. 2060 the date of composition is given as, *rasa-kha-ṛsi-ku-mitābde*, i.e. 1706. The word *abde* here means *Samvat* era for *Śakābda* would be too

late for Nilakanṭha. If that is true the date would be 1706-56, 1650 A.D., very near the time surmised by Eggeling, 1640 A.D.

Of the twelve Mayūkhas, the fourth (Śrāddha Mayūkha) and the sixth (Vyavahāra) are wanting in this collection. The first Saṃskāra Mayūkha, has been replaced or rewritten by his son (see infra).

2046.

5725. समयमयूखः । *Samayamayūkhah.*

Being the third section of Bhagavanta Bhāskara.

Substance, country-made paper. • 8 × 6 inches. Folia, 106. The first two leaves newly restored. Lines, 11 to 16 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

औरमेष्टाय नमः ।

भगवन्तभास्कराख्ये यज्ञेऽस्मिन् प्रिष्टसम्भते च ततः ।

समयस्य विधिमयूखः प्रतन्यते नीलकण्ठेन ॥

तिथिर्देधा ।

See I.O. Catal. No. 1441.

Colophon :—

इति औसैगरवंशावतंसमहाराजाधिराज-औरभगवन्तदेव[दि]-
(घि)ष्ट-औजगद्गुरुभट्टनारायणसूत्रिस्तु--पण्डितप्रिरोरलमीमां-
सकप्रश्नरभट्टात्मज-भट्टनीलकण्ठेन कृते भास्कराख्ये निबन्धे समय-
मयूखः समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon Statement :—

औमुभं भूयात् । औक्तव्यापण्यमस्तु । यावृशमित्यादि ।
भग्नष्टेलादि । शके १९ + (?) सर्वधारीनाम संवत्सरे प्रौष
वद्यप्रतिपत्तिथौ रविवासरे त्रेलापुरायामे मिदं पुस्तकं समाप्तम् ।

2047.

4460. नौतिमग्रः । *Nitimayūkhaḥ.**The fifth book of Bhagavanta Bhāskara.*

Substance, country-made paper. $13\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 11. Lines, 16 on a page. Extent in ślokas, 528. Character, Nāgara. Date, Samvat 1803. Appearance, discoloured and worn out. Complete.

The opening verses :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

देवर्षिरक्षःसङ्गनामबाहुमनसगोचरम् ।

प्रत्यक्षमपि तद्धाम सर्वदा तमुपास्महे ॥

विरोधिमार्गद्वयदर्शनाथे देधा वभुवाच परः पुमान् यः ।

श्रीशङ्करो भट्ट इहैकज्ञयो मीमांसकाद्वैतसुरीचकार ॥

पिटसौहित्यसंसिद्धिहेतुमुक्त्वाथ तत्सतः ।

नीलकण्ठः प्रकुरुते नाम्ना नौतिं नृपादृताम् ॥

तत्र राजशब्दः क्षत्रियमात्रे शक्तो न राज्ययोगिनि ।

It ends :—

एतैर्यथोक्तेर्नृपराजराज्ये

दत्ताभिषेकः पृथिवी समग्राम् ।

ससागरां भुङ्क्ते चिरं च जीव

धर्मे च ते बुद्धिरतीव चास्तु ॥

Colophon :—

इति श्रीभट्टशङ्करात्मज-भट्टनीलकण्ठकृते राजनौतिमग्रस्य
राजाभिषेकप्रयोगः ।

Post Colophon :—

संवत् १८०३ चैत्रकृष्ण एकादश्यां परिपूरितोऽयं ग्रन्थः ।

श्रीभैरवदत्ताख्येन मैथिलेन काश्यां धर्मेश्वरसमोपे धर्मे-

कूपोपरि अनेनास्मत्सखेन जयमेया परमात्मा सर्वान्तरात्मस्यः

श्रीविश्वेश्वरः प्रीयताम् ।

See I.O. Catal. No. 1444. A lithographed edition of the work has been brought out in Benares.

2048.

9390. दानमयूखः । *Dānamayūkhaḥ.*

Being the seventh section of Bhagavanta Bhāskara.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 159. Lines, 9 on a page. Extent, in ślokaś, 2802. Character, Nāgara. Incomplete.

It treats of religious gifts.

2049.

9198. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×6 inches. Folia, 35. Lines, 11 on a page. Extent in ślokaś, 875. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

This is an incomplete MS. of Dānamayūkha, up to the description of Loka Pāla. It is a part of an elaborate Smṛti compilation, regarding pious donations.

See L., Vol. VII, No. 2552, p. 305 and I.O., Vol. III, No. 1449, p. 431A.

2050.

2946. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½×5½ inches. Folia, 14. Lines, 8 on a page. Extent in ślokaś, 160. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

Colophon :—

इति श्रीनृसिंहभट्टनाथायणस्तु-पण्डितशिरोरत्नमौसांस्क
शङ्करभट्टाक्ष-भट्टनीलकण्ठे दानमयूखः समाप्तः ।

It is a mere compilation from the Dānamayūkha, for which see I.O. Catal. No. 1449, and the two previous numbers.

It begins :--

श्रीगणेशाय नमः ।
दानमयूखे दानकार्जाः । वाराहे ।
दर्शे शतगुणं दानं तच्चतुर्द्वयं दिनक्षये ।
शतघ्नं तच्च संक्रान्तौ शतघ्नं विषुवे ततः ॥ (?)

2051.

14. उत्सर्गमयूखः । *Utsargamayūkhah.*

Being the eighth section of Bhagavanta Bhāskara.

By Nīlakaṇṭha.

The MS. noticed in L. 778.

The only authority quoted is Bhaviṣyapurāṇa.

On the dedication of tanks, ponds, wells, groves, etc.

2052.

3230. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 26. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 520. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

See I.O. Catal. No. 1452. Called जलाशयारामोत्सर्गमयूख ।

2053.

9320. जलाशयोत्सर्गविधिः । *Jalāśayotsargavidhiḥ.*

By Nīlakaṇṭha Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 6. Lines, 9, 12 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Appearance, old. Generally correct. Complete.

This is part of the eighth section of Bhaṭṭa Nīlakaṇṭha's Smṛti Digest., on the dedication to the public of tanks, wells and other water reservoirs.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

उक्ता [दा]नविधिं नाम ना(म)[य]नाराध्य भास्करं ।

उत्सर्गविषये भट्टनीलकण्ठो वदत्यथ ॥

तत्र जलाशयोत्सर्गप्रशंसा विष्णुधर्मोत्तरे—

उदकेन विना तृप्तिना[^९]स्ति लोकद्वये मदा ।

तस्माज्जलाशयाः कार्य्याः पुरुषेण विपश्चिता ॥

यमः । कूपारामप्रपाकारौ तथा वृक्षावरोपकः ।

कन्याप्रदः सेतुकारौ स्वर्ग[^९]प्राप्तोत्सर्गयम् । इत्यादि ।

End :—

अश्वमेधसमं प्राह वसन्तसमये स्थितम् ।

ग्रीष्मेऽपि य[त्] स्थितं तोयं राजसूयादिशिष्यते ॥

एतान्महाराजविशेषधर्मा[^९]न् करोति + + + शुद्धबुद्धिः ।

स याति रुद्रालयमायु पूतः कल्याणलोकान् दिवि मोदते च ॥

+ + + + +

सचैव विष्णोः परमं पदं यत् प्रयाति + + + भुयः ॥

Colophon :—

इति जलाशयोत्सर्गविधिः ।

See I.O. Vol. III, No. 1452, p. 431.

2054.

9783. **प्रतिष्ठामयूखः ।** *Pratiṣṭhāmāyukhaḥ.*

Being the ninth section of Bhagavanta Bhaskara.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 53. Lines, 8, 12 on a page. Extent in slokas, 850. Character, Nāgara. Appearance, tolerable.

A fragment containing leaves from 1 to 13; 25 to 45; 77 to 91; and 94 to 97, the last leaf. The first thirteen leaves are in a different hand-writing and belong to some other MS.

See I.O. Vol. III, No. 1454, p. 431B.

On the consecration of images, temples, etc.

The last Colophon runs :—

संगे(ख)| र]वंप्रावतंश्रीमहाराजाधिराजभगवन्तदेवादिष्टेन
मीमांसकशङ्करभट्टात्मजभट्टनीलकरणेन कृते भगवन्तभास्करे
प्रतिष्ठामयूखः समाप्तः सम्युक्तः ।

2055.

2679. शिवप्रतिष्ठाप्रयोगः । *Śivapratisthāprayogaḥ*.

By Nilakanṭha.

Substance, country-made yellow paper. 11×5 inches. Folia, 54,
Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1000. Character, Nāgari. Date,
Samvat 1844. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

महो महत्समाराध्य ज्ञातुं सगमयोक्तवान् ।
प्रतिष्ठां सर्वदेवानां नीलकरणे वदत्यसौ ॥
तत्र तत्काले] विष्णुधर्मोत्तरे—
चैत्रे वा फाल्गुने वापि ज्येष्ठे वा माघवे तथा ।
माघे वा सर्वदेवानां प्रतिष्ठा शुभदा भवेत् ॥

Although at the beginning, the work purports to be
by Nilakanṭha, the colophon attributes it to Kamalā-
kara.

Colophon :—

इति श्रीकमलाकरभट्टकृतः(?) प्रासादश्रीशिवप्रतिष्ठा समाप्तः ।
श्रीरामाय नमः ।

Post Col. :—

संवत् १८४४ मिति आश्विनकृष्णचतुर्दशी १४ गृह्योतते
लिख्यते ।

इदं पुस्तकं कमलाकरभट्टकृतशिवप्रतिष्ठामयूखः समाप्तः ।

The beginning of this work is the same as that of *Pratiṣṭhāmayūkha*. But that is a work on *Pratiṣṭhā* in general from which *Śivapraṭiṣṭhā* only appears to have been culled out in the present work by *Kamalākara*.

2056.

3217. प्रायश्चित्तमयूखः । *Prayascittamayūkhah*.

Being the tenth part of Bhagavanta Bhāskara.

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 5$ inches. Lines, 10 on a page. Folia, 1 to 10 and the 15th. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

2057.

3229. *The Same.*

Substance, country-made paper. $11 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 118. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 3700. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

For the section, see I.O. Catal. No. 1457.

For the genealogy of the author's patron given here see I.O. Catal. No. 1444.

2058.

1695. शुद्धिमयूखः । *Suddhimayūkhah*.

Being the eleventh section of the Bhagavanta Bhāskara.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 36. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 1030. Character, Nāgara. Date, Sam. 1829. Appearance, old. Complete.

Colophon : —

इति श्रीमौमांसकभट्टशङ्कराक्षरभट्टगौलकण्ठन कृते भास्करे

शुद्धिमयूखः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८२९ वर्षे भाद्रपद सुदि ५ भौमवासरे मिति ॥

लिखितमिदं पुस्तकम् अवाढी प्राणजीवणस्य उपाध्यायश्रीश्वरान्त-

लघुस्य वाचनार्थम् । श्रीजीदारमध्ये गुसाईजीश्रीगोविन्दरायाणां
विजयराज्ये । संख्या प्रलोक ६१५ लेखकपाठकयोर्दौर्घायः ।

In a later hand :—

ग्रंथसंख्या १०३५ ।

On the obverse of the first leaf there is given a table of contents of the work.

See I.O. Catal. No. 1460, p. 432B.

2059.

9328. शान्तिमयूखः । *Sāntimayūkhaḥ*.

The twelfth section of Bhagavanta Bhāskara.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 68. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1440. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete at the end.

Sāntimayūkha, the twelfth and last section of Nilakanṭha's Smṛti compilation, on the prevention of evils.

See I.O. Vol. III, p. 433A, No. 1462-63.

The colophon in leaf 11B runs :—

श्रीमच्छङ्करभट्टसूरिसुनुभट्टनौलकण्डल्लो भास्करे शान्तिमयूखे
विनायकशान्तिप्रदतिः ।

To the end of the chapter which treats of rites for averting evils which attend a birth under the asterism Jyēsthā.

2060.

868. *The Same.*

The manuscript is noticed in L. 1788 under the name of Smṛti Bhāskara.

It is the twelfth and last section of Nilakanṭha's Smṛti compilation, entitled Bhagavanta Bhāskara.

प्रतारकैरावृतमत्र किञ्चित्
मया तु निर्मूलतया तदुज्झितम् ।
ऊनोक्तितातो न हि तेन कौचित्
वपुष्यहीनापचितिर्न ह्योयते ॥

The MS. is largely repaired by transparent paper and the closing verses are covered by it.

These are given below :—

श्रीनीलकण्ठरचितः स्मृतिभास्कराख्यो
ग्रन्थः पपार रसखर्विकुसंमितेऽब्दे । (Samvat 1706 =
1650 A.D.)
चेन्ने सिते रवितियो रविपादपद्म-
पद्मोक्तो विकसतां जनतोपलब्धे ॥
चेन्मा[वृ](दि)तः कतिपयेरपि दुष्टभावेः
किं ते [न] भावनिपुणाः खलु सन्ति सन्तः ।
(?)विदिग्धचक्षुषुटकाककदम्बकं तत्
पक्वं रसालफल + + + + +

Here the MS. breaks off :—

12A. इति शास्त्रमनुनीलकण्ठकृतौ भास्करशान्तिमयूखे विनयकशान्ति-
पञ्चतिः ।

The description given by Rājā Rājendralāla has misled Aufrecht to enter this in his Cat. Cat. as a work different from Śāntimayūkha by Nilakaṇṭha.

2061.

10914. व्यवहारविधिमयूखः । *Vyavahāravidhimayūkhah.*

Being a part of Bhagavanta Bhāskara.

By Nilakaṇṭha.

Substance, country-made paper. 12½ × 5 inches. Folia, 93. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

प्रतारकैरादृतमच्च किञ्चिन्मया तु निर्मूलतया तदु[ज्झि](गि)तं ।
 ऊनोक्तातो न हि तेन काचिदपुण्यहीनापचितिर्न हीयते ॥ १२ ॥
 संस्काराचारकालाः समुचितरचनाः आद्वनीती बिवादो
 दानोत्सर्गप्रतिष्ठा जगति जयकराः सङ्गताथानुवद्धाः ।
 प्रायश्चित्तं विशुद्धिस्तदनु निगदिता शान्तिरेवं क्रमेण
 ख्याता ग्रन्थेऽत्र शुद्धे बुधजनसुखदा दादशैते मयूखाः ॥ १३ ॥
 भगवन्तभास्कराख्ये ग्रन्थेऽस्मिन् शिष्टसङ्गते च [वि](त)ततः ।
 व्यवहारविधिमयूखः प्रतन्यते नीलकण्ठेन ॥ १४ ॥
 उक्ता नृपं नयरीतिं नत्वा भास्करदात्मजं सम्यक् ।
 [वि](ति)वरयति नीलकण्ठो व्यवहारा[र]विनिर्णयं किञ्चित् ॥

The MS. was copied from a defective original, beginning with the twelfth of the introductory verses. It ends abruptly after the topic :—

इति स्त्रीसंग्रहणं (अथ स्त्रीसंग्रहः)

It appears from the thirteenth and fourteenth śloka, that this is not the original section of Bhagavanta Bhāskara on Vyavahāra or Vivāda, the sixth section but a supplement to it.

2062.

1364. 'संस्कारभास्करः । *Samśkārabhāskarah.*

By Nilakaṇṭha Bhaṭṭa's son Saṅkara.

Substance, country-made paper. $4\frac{1}{4} \times 9\frac{1}{2}$ inches. Folia, 34. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete at the end.

See I.O. Catal. No. 1464.

It begins :—

श्रीविष्णुनिवासिन्यै गोत्रकुलदेव्यै नमः ।

श्रीभास्करं शिवकरं शिरसा प्रणम्य

श्रीनीलकण्ठपितरं जननीं च गङ्गाम् ।
 तत्पादचिन्तनबलौ बुधशङ्कराख्यः
 संस्कारभास्करममुं वितनोति काश्याम् ॥

The Maṅgalācāraṇa is followed by the enumeration of the names of 36 Ṛṣis, the names of 18 *Jyotiḥśāstra-pravartukas*, the names of Purāṇas and Upapurāṇas, and the names of countries.

After this enumeration the work begins rather abruptly :—

मृच्छपरिशिष्टे ।

आदौ विनायकः पूज्यः अन्ते तु कुलदेवता ।
 नामान्नचौलगोदानसौमोपनयपुंसवे ॥

According to the colophon given in the I.O. MS., this too, like the mayūkhas, was composed under the patronage of Bhagavantadeva and so it is regarded as a supplement to the Mayūkhas, the first section of which relating to the Saṃskāras is not forthcoming.

On the obverse of the first leaf, it is called प्रथम संस्कारमयूख and the titles of all the sections of Bhāgavanta Bhāskara are given :—

(संस्कारा १ चार २ काला ३ आहं ४ ज्योति ५ विवाद ६ दान ७ ॥
 असौत्सर्ग ८ प्रतिष्ठा ९ प्रायश्चित्तं १० विशुद्ध ११ शान्ति १२ ॥)

2063.

6561. विधानपारिजातः । *Vidhānapārijātaḥ*.

By Ananṭa Bhaṭṭa, son of Nāgadeva.

(*Stavaka I.*)

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 117. Lines, 11-13 on a page. Extent in ślokas, 2925. Date, Samvat, 1807. Appearance, fresh. Complete.

The original leaves, marked 93-103, are missing and these eleven leaves have been replaced by 17 leaves.

A digest of religious and civil duties, compiled in 1625 A.D. (See I.O. Catal., Vol. III, page 437A.) It is said to consist of five stavakas, of which the present manuscript contains the first.

Last Colophon :—

इति श्रीमत्परमवैदिकश्रीमन्मागदेवभट्टसूनुना सकलविद्व-
ज्जनकृपा[पा]त्रभूतेन श्रीमदनन्तभट्टप्रथमश्राखि(खौ)ना विरचिते
श्रीमद्विधानपारिजाताभिधे निबन्धे प्रथमः स्तवकः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८०७ विक्रमनामसंवत्सरे चैत्रशुद्धपौर्णमासी भौमे
लिखितं सा[त्वि](त्वौ)कोपनामकनारायणदीक्षितेन स्वार्थं परोप-
कारार्थं वा ।

यदि हृदयनिवेगास्तेखनौभ्यांतिभावात्

नयनचलनसंगाच्छ्रोत्रशब्दावलम्बात् ।

लिखितमकृतबु[द्ध्या](ध्या) यन्मया पुस्तकेऽस्मिन्

करकृतमपराधं क्षांतु [महंति संतः] ॥

सागरलंघनखेदं, etc., etc.

For the beginning of the work see C.S. II. 113.

It gives the author's grandfather's name as Lalla and not Yahnu or Jahnu, as in the I.O. Catal. No. 1468, and not Pallya as in the C.S. MS. referred to above.

The contents of the work :—

प्रथमस्तवके सस्तिवाचनादिकमुच्यते ।

द्वितीये दुष्टशुद्धादिजातश्रांतिकमौर्थ्यते ॥

तृतीये गुरुश्रांत्यादि व्रतबंधविवाहयोः ।

प्रकीर्णानि विधानाणि कौर्त्थ्येऽत्र चतुर्थके ॥

(161)

मरणस्य विधानानि कथ्यते पंचमे ऽत्र तु ।

जननादिक्रमेणैव प्रातिक्रम इहेरितः ॥

It ends :—

विधानपारिजातके दशाङ्गुलसंयुते ।

समाप्त एष आदिमः सतामनुग्रहात् क्लृप्तः ॥

अंबा भागोरथौ(१) यस्य नागदेवः पिता सुधीः ।

तेनानंतेन रचितः प्रथमः स्तवकः परः ॥

2064

6562. *The Same.*

(*Stavaka II.*)

By Ananta Bhaṭṭa, son of Nāgadeva Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10½ x 4½ inches. Folia, 116. Lines, 12, 13 on a page. Extent in ślokas 2975. Character, Nāgara. Copied by the same scribe as Stavaka I. Complete .

Last Colophon :—

इति श्रीमत्परमवैदिकश्रीमन्नागदेवभट्टसूनुना श्रीमदनंतभट्टेन
विरचिते विधानपारिजातनिबन्ध द्वितीयः स्तवकः समाप्तः ।

Post Col. :—

यदि हृदयनिवेगात् ..., etc., etc.

It begins :—

अथ दुष्टनक्षत्रादिजननप्रातिविधानानि द्वितीये स्तवके प्रोच्यन्ते ।

It ends :—

हरेः प्रसादमामाद्य ग्रहयज्ञो निरूपितः ।

ग्राह्यस्तद्विन्दस्य मोक्षकृत्तेन तुष्यतु ॥

मनोरथाभिवाच्यन् विदुषामनुकम्पया ।

विधानपारिजातेन (पारिजातेन) द्वितीयस्तवकोऽभवत् ॥

... ..

सन्ति ग्रन्थसहस्राणि देशे देशे महत्यपि ।

कोप्यस्य महिमा वेद्याभिर्ज्ञायति सर्व्वतः ॥ (?)

2065.

• 6563. • *The Same.*(*Stavaka III.*)*By Ananta Bhaṭṭa, son of Nāgadeva.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 113. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1807. Extent in Slokas, 2400. Appearance, discoloured. Complete. Copied by the same scribe as the first two. The original leaves marked 24-26 are missing. These three leaves have been replaced by five in a modern hand, leaving, however, a lacuna in the third leaf.

Last Colophon :—

इति श्रीमत्परमवैदिक-श्रीनागदेवभट्टात्मजेन श्रीमदनंतभट्टेन
विरचिते विधानपाणिनाते तृतीयस्तवके विवाहविधानं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

यदि हृदयनिवेगात्, etc., etc.

संवत् १८०७ आषाढकृष्णचतुर्दशी मंदवामरे नागयगदीक्षित-
सात्त्विकेन लिखितं स्थाये परार्थं च ।

It begins :—

वंदे विष्णुं वन्द्यतमं सत्यज्ञानस्वरूपिणम् ।

ब्रह्मादिवन्द्यचरणमनंतं विघ्ननाशनम् ॥

अथेदानीं तृतीयस्तवकमारभ्यते ॥ स च संस्काराह्निककाल-

भेदेन(?) विधा भिद्यते ।

तत्र गृहस्थसम्बन्धिविधानानि निरूप्यन्ते । तत्र तावद् गृह-
शान्तिविधानम् ।

श्रीनकीर्तये :—

बुद्धिशी(श्री)लगुणोपेतां कन्यकामन्यगोत्रजां ।

आत्मनो + + + विवाहे विधिपूर्वकम्, etc., etc.

It ends :—

विधानपारिजातस्य स्तवकेऽस्मिन् तृतीयके ।
 विवाहाभिघ(द) संस्कारसत्यं समजायत ॥
 अनेन प्रीयतां देवो रमाला[र]ल(ी)तपादकः ।
 यमानंतस्य वामेन न तोयो देशकालतः ॥ (?) ॥

2066.

6565. *The Same.*

By Ananta Bhaṭṭa, son of Nāgaḍeva

Substance, country-made paper. 10½ x 5 inches. Folia, 113. Lines, 11 on a page. Extent in Slokas, 2400 Character, Nāgara. Date, Saptavat 1807. Appearance, discoloured. Written in three different hands. Complete.

The original leaves marked 111 and 112 are missing. They have been replaced by one leaf only, leaving, however, lacunæ in places.

Last Colophon :—

इति श्रीमद्बैदिकोत्तम-श्रीमन्नागदेवभट्टसूनुना प्रथमप्राणिना
 श्रीमदनन्तभट्टेन विरचिते विधानपारिजातसमाप्ते निबन्धे तृतीय-
 स्तवके ष्वाहिकं समाप्तम् ॥

Post Colophon :—

शके १८०७ विक्रमशके बौद्धावतारे भाद्रपदमासे शुक्लपक्षे तिथौ
 नवम्यां भौमवासरे लिखितं समाप्तम्

This relates to the daily duties of a Brahmana. See, however, the previous number, which relates to marriage, and is described in the colophon as the third stavaka.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
 वन्दे श्रीमदनन्तसंज्ञगिरिपं लक्ष्मीनिवासं हृदि
 विप्रश्चान्तदिवाकरं सुशुभं सर्वार्थमिच्छिप्रदं ।

ब्रह्मा सर्वसुरेन्द्रपूर्वकसुरा यस्य प्रसादात् सदा '
 प्रारब्धस्य समाप्तिमौर्यमलं मङ्गलदेवं परम् ॥
 नत्वा क्षीराब्धि[जा]जानिं तथा ब्रह्मादिकान् सुरान् ।
 गणेशं विघ्नहर्तारं वन्दे हैमवतीसुतम् ॥
 चतुर्दशसु विद्यासु निष्णाताः शुद्धचक्षुषः ।
 अपरोक्षब्रह्मतत्त्वा जयन्ति गुरवो मम ॥
 श्रुतिसकलरहस्यं विस्मितं यस्य चित्ते
 मुकुर इव विशुद्धे दोषमालिन्यशून्ये ।
 (स)खपदविमलभक्त्या यस्य तुष्टो रमेशः .
 जनकजनक पल्लभदृमेनं नतोस्मि ॥
 वेदशास्त्रनिधिं वन्दे पितृन् नागेशसंज्ञितान् ।
 यत्कृपामृतसिक्तोद्दमभवं फलभाजनम् ॥
 अनन्तभट्टनामाहं काण्वशाखी सतां मुदे ।
 आह्निकं खनिबन्धेस्मिन् संगृह्णामि यथामति ॥

It ends :—

न पाण्डित्याभिमानेन न च वित्तस्य लिप्पया ।
 रचितं त्वाह्निकं किन्तु विदुषां परितुष्टये ॥
 अनेन ग्रन्थद्वयेन खसन्देहात्मकं तमः ।
 अपास्य कर्म कुर्वन्तु निर्भया ज्ञानिसंसदि ॥
 वचनप्रसूनमाला वासुदेवे समर्पिता ।
 भट्टानन्तेन विदुषा नानानिगयचित्रिता ॥

2067.

6564. *The Same.*

By Ananta Bhaṭṭa, son of Nāgadeva.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 176. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1807. Appearance, discoloured. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीमद्भागदेवभट्टात्मजेन अमल-भट्टेन विरचिते विद्यान-
पारिजाताख्यनिबन्धे कालविधानानि समाप्तानि ।

This is perhaps the fourth stavaka.

Post Colophon :—

श्रीरामचन्द्रो जयति । संवत् १८०७ आश्विनवदिगुरुदिने काल-
विधानानि (१) समाप्तानि स्थाये परार्थश्च ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

वन्दे श्रीमदनन्तसंज्ञगिपिं लक्ष्मीनिवासं हरिं
विब्रध्वान्तदिवाकरं सुरगुरुं सर्वार्थनिधिप्रदं ।
ब्रह्मा शर्वसुरेन्द्रपूर्वकसुरा यस्य प्रसादात् सदा
सर्वारब्धिसमाप्तिमौयुरनिशं महेशदेवं परं ॥
नत्वा लक्ष्मीपतिं लब्ध्वां तथा ब्रह्मादिकान् सुरान् ।
गणेशं विब्र[ह्म](क)र्त्तारं वन्दे हैमवतीसुतं ॥
चतुर्दशसु विद्यासु निष्ठाताः शृङ्खलधः ।
अपरोक्षब्रह्मतत्त्वा जयन्ति गुरवो मम ॥
अतिसकलरहस्यं विम्बितं यस्य चित्ते
मुकुर इव विशुद्धे दोषमालिन्यशून्ये ।
स्वपदविमलभक्त्या यस्य तुष्टो रमेशो
जनकजनकपल्लवं भट्टमेवं गतोऽस्मि ॥
वन्दे श्रोपितचरणान् भट्टनागेशसंज्ञितान् ।
यत्प्रसादादहं प्राञ्जः संजातो जङ्घोरपि ॥
श्रीमदनन्तभट्टोऽहं कायवशाखो सतां प्रियः ।
कालस्य निर्णयं वक्ष्ये स्मृतिवाक्यानुसारतः ।

It ends :—

अम्बा भागीरथो यस्य नागदेवात्मजः सुधीः ।
तेनानन्तेन रचितः कालनिर्णयमग्राहः ॥

(166)

अनेन प्रीयतां देवो लक्ष्मीशः सर्वदा मम ।
यस्य प्रसादाद्ब्रह्माद्याः सिद्धिमौप्सन्ति सर्वदा ॥
अनेन ग्रन्थदीपेन खसंदेहात्मकं तमः ।
निरस्य कर्म कुर्वन्तु निर्भया ज्ञानिसंसदि ॥

2068.

6568. *The Same.*

By Ananta Bhaṭṭa, son of Nāgadeva.

(Śtaṅka V only).

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 29. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. A mere fragment.

2069.

6567. *The Same.*

By Ananta Bhaṭṭa, son of Nāgadeva.

• *(Śtaṅka V only.)*

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 306+2. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokaś, 6,100. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

The last two leaves are a restoration. These are, however, marked 337, 338, although there is no gap between them and fol. 306.

Last Colophon :---

इति श्रीमदनन्तभट्टविरचिते विधानपारिजाते गणहोमविधानं ।

श्रीमत्काण्डकुलाब्धिप्रोतकिरणो विद्याकलानां निधिः, etc.,

etc.

See I.O. Catal. No. 1468 with which it agrees even to the post colophon statement, in which the copyist's name is given as Vṛṣṇi. But the ignorant scribe of the present

manuscript wrote some letters in the place of the name, which are not quite legible.

2070.

6569. **दानपारिजातः ।** *Dānapārijātaḥ.*

By Ananta Ācārja, son of Nāgeśa Bhaṭṭa.

Substance, foolscap paper. $11\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 312. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 6,800. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

See L. 2262. The present manuscript has a much longer preface, including a long list of the contents of the work in verse. The contents are all shewn in the description of Rājendralāla, referred to above.

312A, इति श्रीमदनन्ताचार्यविरचिते दानपारिजाताभिधे निबन्धे शालग्रामविष्णुमूर्ति-लिङ्गप्रतिदानविधानानि ।

Here ends the MS. of Rājendralāla. But the present MS. still continues under the heading “अथ सर्वसदानम् ।”

Eggeling, in his I.O. Catal. No. 1469 and 1470, thinks that it may form the fourth stavaka of Vidhāna-pārijāta. But in the description of the contents of that work, in its first volume (Catal. No. 2063), the fourth stavaka is said to be on miscellaneous subjects and on no particular topic.

2071.

2425. *The Same.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 7. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 200. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Prose. A fragment.

Colophons :—

2B, इति विद्यानपारिजाते गोप्रसवविधानम् ; 4B, इति गौर्गोक्षगोमुखप्रसवविधानम् ; 5B, इत्युत्तरे गौर्गोक्षगोमुखप्रसवविधानम् ;

जननशान्तिः; 6B, इत्यस्मिन्मार्गोक्तसिनीवालीकुञ्जशान्तिविधानम् ;
7A, इति नारदोक्तदर्शनजननशान्तिः । अतःपरं मूलशान्तिः सा
स्तनपुस्तके लिखितेति ज्ञेयम् ।

In the first leaf it is विधानपारिजात and in other leaves
विधा० पा०.

2072.

1944. सहस्रभोजनविधिः । *Sahasra-bhōjana-vidhiḥ.*

From विधानपारिजात by Ananta Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 5. Lines, 9-10
on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, old.
Complete.

It begins :—

अथ सहस्रभोजनविधिः ।
अथान्नमहिमा प्रोक्तो ऋषिभित्तत्त्वदर्शिभिः ।
पुराणस्मृतिवाक्यानि विचार्य च विचक्षणेः ॥
नित्यश्चाद्यं द्विजैः कार्यं नित्यश्चाद्रसमन्वितैः ।
मृदस्यैस्तदभावे तु हन्तकारोपवा मुहुः ॥
शतं भोज्या सहस्रं वा विप्रा वेदविदुत्तमाः ।
लक्षकोटिसहस्रं वा यथा शक्त्यापि भोजयेत् ॥

It ends in leaf 4A.

Colophon :—

श्रीमत्सकलविद्वज्जनकृपापात्रभूतेन श्रीमदनन्तभट्ट(?)विरचिते
विधानपारिजाते निबन्धे सहस्रभोजनविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

A verse on Sahasrabhōjana.

In leaf 4B, begins :—

बौधायनोक्तसहस्रभोजनविधिः, and three lines later
तत्रायं प्रयोगः ।

(169)

It ends with the Colophon :

इति बौधायनसूत्रे सहस्रभोजनविधिः ।

Post Colophon :—

सौम्यसंवत्सरे वैशाखे शुभौ रामऋदस्य ऋद्धिभाजेन लिखितम् ।

2073.

1879. नागवलिः । *Nāgaraliḥ.*

For the manuscript and the work see L. 4197. On the worship of Serpents, as directed in Vidhāna-pārijāta.

2074.

3693 स्मृतिसारसंग्रहः । *Smṛtisārasaṅgrahaḥ.*

By Vācaspati

Substance, country-made paper. 14 × 3½ inches. Folia, 69. Lines, 8 on a page. Extent in Slokas, 1,600. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

It begins :—

शिवं नत्वा स्मृतैर्युक्त्या क्रियते सारसंग्रहः ।

श्रीवाचस्पतिधोरेण स्मृत्याचारप्रवृत्तये ॥

See I.O. Catal. No. 1490.

The subjects are differently arranged in this MS. They are :—

1B, अथ कालस्य ; 5B, अथ प्रतिपदादितिथिविशेषणस्य ; 19A, अथ प्रसङ्गात् प्रतिपदादितिथिविशेषणमित्तकश्राद्धानां कालस्य सारसंग्रहः क्रियते श्राद्धसारः ; 27B, अथ मृतकक्रियाधिकारिणः ; 29B, अथ ग्रहणस्य ; 31A, अथ संक्रान्तिः ; 32A, अथाशौचस्य ; 33B, अथ मृत्युविशेषाशौचस्य ; 34B, अथ बालाशौचस्य ; 35B, स्त्र्यशौचस्य ; 36B, अथाशौचवृत्तयः ; 39A, अथ श्वाशुगमनाद्यशौचस्य ; 40A, अथ गर्भसावाशौचम् ; 41A, अथ क्षताशौचस्य ; अथ प्रयत्नापनेयाशौचस्य ; 41B, अथ इत्यान्तःस्थानुद्धिः ;

42B, अथ तेजसादीनाम् . 45A, अथाशीनापवादस्य ; 46A, अथ समयस्य
 युद्धयुद्धोः ; 52A, अथ कन्यादानाधिकारिणः ; 54A, अथ प्रसङ्गत्यागस्य ;
 54B, अथ दायस्य ; 67B, अथ पृथगाधिकारिणः ; 69A, अथ संसृष्ट-
 विभागस्य ।

It seems that this manuscript was copied from a manuscript which had 45 leaves of 6 or 7 lines in a page.

See references to authorities for this book in the I.O. Catalogue. The lawyer Vācaspati Miśra of Mithilā flourished during the reign of Brāhmaṇa King Harinārāyaṇa, otherwise called Bhairavendra, about the end of the 15th century. See Nep. Cat. Pref. the list of Maithila Kings. But Vācaspati of the present work quotes not only Vācaspati Miśra of Mithilā but even Raghunandana. So this Vācaspati was not the Vācaspati Miśra, the Maithila lawyer but a much later author.

2075.

235. **स्मार्तव्यवस्थार्णवः ।** *Smārtavyavasthāṇṇarah.*

By 'Raghunātha Sārvabhauma, the son of Mathureśa Banerji of Ulā in the district of Nadia.

For the manuscript see L. 493, and for the work L. 320 and 648, and I.O. Catal. Nos. 1491 to 1493.

Date of composition in chronogram :—

३ ८ ५ १
 शाकेऽभिषेक-हरास्य-कलानिधाने

that is, Śaka 1583=1661 A.D.

The date of the copy : Śaka 1711=1789 A.D.

Composed under the patronage of Rāghava Rāya of the Nadia Rāj family. The chapters are named Uttarāṅgas.

The object of the work :—

तिथिसंक्रान्त्यशौचेषु इत्यशुद्धाधिकारिणोः ।

प्रायश्चित्तोद्वाहदायेष्वपि वाच्योऽत्र निर्णयः ॥

the main object being to combat the theories of Nirṇaya-
mrta.

Preamble :—

नत्वा श्रीरघुनाथ ईश्वरपदाम्भोजं गुरुं खादरात्
सन्धादिस्मृतिसंग्रहाद्यैर्मवधार्याचार्यैवाक्येन च ।
बालानां पटुताविधायकममुं स्मार्त्तव्यवस्थार्णवं
रायश्रीयुतरात्रवस्य नृपतेऽदिशतो निर्म्ममे ॥

End :—

धीरेषु साङ्गलिपुटं विनिवेदनं मे
युष्मादृशोऽत्र गुणातां प्रथयन्तु दोषे ॥
यद्विर्णयामृतकृतः पथि न प्रयागं
तस्मादियं चपलतापि न दूषणीया ॥
ये यश्यानिर्म्मितिपरिश्रमदृग्निष्ठा-
स्तावृष्टमनौषिजनकर्मणि चानुगताः ।
तेषाममत्सङ्गहृदां मयुरेष्टतर्क-
पञ्चाननात्मजकृतिर्मुदमातनोतु ॥

३ ४ ५ १
श्राक्रेऽग्नि-मङ्गल-हारास्य-कलानिधाने ।
श्रीराघवावनिपतेर्बुधवत्सलस्य ॥
प्रौढार्थमायुरचितेर्णव एष दाय-
भागव्यवस्थितिमयोऽष्टम उत्तरङ्गः ॥
इति सकलवृत्तायै वन्द्यवंप्रावतंसः
कृतवसतिरमुष्मिन् विश्रुतोत्तमसमाजे ।
सकलमुनिमते ये निर्म्ममे सार्वभौमः
स खलु हचिम्बन्धो यश्याजः समाप्तः ॥

शुभमस्तु श्राक्रेऽग्निः १७२१ ।

The authorities quoted and consulted are :—

(1) सूर्यसिद्धान्तः, (2) विष्णुधर्मोत्तरं, (3) पाणिनिः, (4) स्मार्तः, (5) आचार्यः, (6) मेदिनी, (7) ज्योतिषम्, (8) ब्रह्मसूत्रम्, (9) ब्रह्मपुराणम्, (10) स्मृतिशास्त्रम्, (11) वैशेषिकशास्त्रम्, (12) रघुचक्रवर्ती, (13) विद्याभूषण-भट्टाचार्यः, (14) मिताक्षरा, (15) शूलपाणिः, (16) निर्णयामृतम् ।

Post Col. : -

प्रकाशकः १७११ ।

2076.

816. *The Same.*

Substance, country-made paper. $13\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 8, Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 250. Character, Bengali. Appearance, new. Generally correct.

A mere fragment.

The MS. of which this is a fragment had 51 leaves, as appears from the index of the work given on the obverse of the first leaf.

2077.

3384. *The Same.*

Substance, country-made paper. $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 54, of which the first three leaves are missing. Lines, 7 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1657. Appearance, discoloured and worn-out.

Post Colophon :—

प्रकाशकः १६५७ ।

2078.

4130. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12×3 inches. Folia, 86 by counting. Lines, 5 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and burnt at both ends. Defective.

See L. 493.

Six leaves belonging to another MS. relate to *Aśauca*. Contains the following post-colophon statement:—

इति श्रीप्राणरामशर्माः स्तौत्रम् । शकाब्दाः १६६६ ।

It contains also a fragment of a commentary on *Caṇḍī*, in seven leaves, by Dhṛtidasa. The leaves are very much effaced. The initial words are completely effaced.

The commentator's name:—

धृतिदासकविः श्रीमान्नास्तान् (?) चतुर्गणन सप्तशतिका टीका + +
सन्दर्भदोषिकायाम् ।

Two leaves, one relating to *Jyotiṣa* and the other to interpretation of dreams.

Two other stray leaves.

2079.

5064. *The Same.*

Substance, country-made paper. 15×3 inches. Folia, 69. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 1,700. Character, Bengali. Date, Saka 1607. Appearance, discoloured and faded. Complete.

The author's father's name—

Last leaf:—

ये यद्यनिर्मितिपरिचमदूनचिता-

स्तावृक्षगोविज्जनकर्मणि चानुरक्ताः ।

तेषाममत्सरहृदा मयरेषतर्क-

पञ्चाननात्मज-कृतिर्मुदमातनोतु ॥

The date of the copying of the manuscript:—

शके जलघिश्रुत्यसौमहोपरिमिते मुदा ।

लिखितः केन धीरेण व्यवस्थाप्य उत्तमः ॥

2080.

3971. *The Same.*

Substance, foolscap paper. $14 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 104. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 1,900. Character, Bengali in a very modern hand. Appearance, very fresh. Complete.

See our Catal. number 2075. The last two verses are wanting in the present manuscript

The colophon calls it स्मृतितत्त्वार्णव ।

Colophon :—

इति श्रीरघुनाथभट्टाचार्यविरचित-स्मृतितत्त्वार्णवः समाप्तः ।

Post Colophon :

यथा दृष्टमित्यादि । शकाब्दाः १६७५ ।

(This seems to be the date of the original.)

श्रीरामशरणदेवशर्मणः लिपिग्रियं पुस्तकञ्चेति ।

2081.

3316. *The Same.*

Substance, country-made paper. $15\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 64. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the early eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

2082.

10786. *The Same.*

(प्रायश्चित्तव्यवस्था) ।

Being the sixth chapter (Taraṅga) of Smṛta-vyavasthārṇava.

By Raghunātha Sārvabhauma.

Substance, country-made paper. 13×3 inches. Folia, 24. Lines, 6, 7 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

श्रीसार्धभौमेन कृतेः षष्ठः स्मार्त्तार्णवव्यवस्थातः कृतः ।

2083.

3317. स्मार्तव्यवस्थार्णवसेतुबन्धः ।

Smārtavyavasthārṇava-setubandhaḥ.

*By Raghunātha Sārabhaṇa, an exposition of his
Smārtavyavasthārṇava.*

Substance, country-made paper. 15½ × 2½ inches Folia, 104 Lines,
5 on a page. Extent in Slokas, 1,050 Character, Bengali of the early
nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमधुरेश्वरकृष्णानन्दभट्टाचार्यार्यभट्ट-महामहोपाध्याय
श्रीरघुनाथसार्धभौमभट्टाचार्यविरचितः स्मार्तव्यवस्थार्णवसेतुबन्धः
समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीरस्तु मयि लेखके । श्रीरत्नदेव स्वीयपुस्तकं साक्ष-
रश्च । श्रीहरये नमः ।

It begins thus :—

नत्वा श्रीरघुनाथ ईश्वरपदं वाणीं गुरुं स्वादरात् ।
अष्टाभिः सरणीभि + + + + मन्वादिशास्त्रो[दि]तैः ।
मेतुं तैर्वचनप्रमाणवचनै र्यत्नात्कृते साम्प्रतं
सञ्चाराय मनोविधान्तु विदधे स्मार्तव्यवस्थार्णवे ॥

तिथिकरणरूपविवेचनप्रमाणं तत्रैव ।

इन्द्राग्नौ यत्र हूयेते मासादिः स प्रकीर्तितः ।

अग्नीधोमौ स्युतौ मध्ये समानौ पिटसोमकौ ॥

इति लघुहारीतवचनेन युक्तकृष्णप्रतिपदमावास्यासु मासस्यादि-
मध्यसमाप्तिकीर्तनाच्छुक्लप्रतिपदादिदर्शान्तकाले मासपदस्य शक्ति
रवगम्यते । तद्विशेषं कृष्णप्रतिपदादिपौर्णमास्यन्तचान्द्रमास-सौर-
सावन-चान्द्रमावनेषु गौणत्वं चावगम्यते ।

It ends :—

प्रागुक्तसप्तमपुरुषपर्यन्तविभागदानं तु भिन्नदेशागतानामिति
न विरोधः । तेन प्रपौत्रपर्यन्ताभावे पत्नी धनाधिकारिणीति
प्रागुक्तमिति शिवम् ।

इति प्रसन्ना किल दायभागनिर्णायकैः श्रीरघुनाथशर्म्मा ।
वाक्यैर्मुनीनां सरणिः प्रदिष्टा स्मार्त्तव्यवस्थावसेतुबन्धे ॥
विनाध्ययनजैः क्लेशैर्बैः पाण्डित्यं चिकीर्षति ।
तेन ग्राह्यमिदं + + समर्थोऽयं मम श्रमः ॥

2084.

3495. **अनूपविलासः ।** *Anūpavilāsaḥ.*

Attributed to Anūpa Sinha of Bikaner.

Substance, country-made paper. 12½ × 5 inches. Folia, 18 (4 to 22).
Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Ap-
pearance, discoloured. A fragment

4A, 4B. भूपानूपविलासोऽयं धर्मरत्नागर्वो महान् ।

श्रुतिस्मृतिपुराणीयवाक्यपाथःप्रपूरितः ॥

भूपानूपविलासेऽत्र धर्म्माम्भो[ध्य]धावगाहते ।

मङ्गलानि बुधाः सम्यक् प्रतौच्छन्तु यथासुखम् ॥

आचाररत्नं प्रथमं समयाख्यं द्वितीयकम् ।

संस्काराख्यं तृतीयन्तु चतुर्थं वत्सराभिधम् ॥

पञ्चमं दानसंज्ञन्तु षष्ठं शुद्धभिधं तथा ।

एवमत्र तु विज्ञेयं धर्म्मार्थरत्नषट्ककम् ॥

सुखावगमसिद्ध्यर्थं क्रमस्तेषां निरूप्यते ।

प्रथमे तत्र रत्ने तु परिभाषा प्रकीर्तिता ।

ततस्तु सर्व्वकर्म्मार्ज्जुमानं द्रव्यस्य चैव हि ॥

आचारशंसनश्चैव सुप्रभातस्ततःपरम् ।

ज्ञातिर्भूत्रपुत्रीषस्य ततः शौचविधिः स्मृतः ॥

आचान्तिर्वन्तकालुष्यं केशमाप्तिः(?) शिखाविधिः ।

प्रातःस्नानविधानञ्च सन्ध्योपास्तिसवस्तनी ॥

देवार्चनं ततः प्रोक्तं षोडशार्चविधिर्हरेः ।
 विधिर्निषेधः पुण्याणां योगक्षेमविधिस्ततः ॥
 ज्ञानं साध्याह्निकश्चैव तिलकं सन्ध्या मेह ।
 ब्रह्मयज्ञविधानञ्च तर्पणं तदन्तरम् ॥
 वैश्वदेवो भूतबलिर्नित्यश्चाहुं ततः परम् ।
 अतिथेः पूजनं तद्वत् विमुखे दोषदर्शनम् ॥
 भोजनस्य विधिश्चैव भक्ष्याभक्ष्यस्य निर्णयः ।
 बाह्यवादिस्मृतिश्चैव ताम्बूलप्राशने विधिः ॥
 सायंसन्ध्या ततः प्रोक्ता भोजनञ्च ततः पुनः ।
 शयनस्य विधिः पश्चादाह्निकोऽयं विधिक्रमः ॥
 इत्याचाररत्नानुक्रमणिका ।

अथ सर्वोपयोगिनी परिभाषा निरूप्यते ।

It goes from Paribhaṣā to the portion treating of the morning duties.

2085.

9963. शुद्धिरत्नम् । *Śuddhiratnaṃ.*

A part of Anūpavilāsa or Dharmāmbhodhiḥ.

*By Maṇirāma, the son of Gaṅgārāma, the son of
Śivadatta Miśra.*

Substance, country-made paper. 12½ × 6½ inches. Folio, 101. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 2,800. Character, Nāgara. Date, Samvat 1870. Appearance, old. Every leaf is repaired at the lower right-hand corner.

A complete code of Smṛti seems to have been compiled by Maṇirāma Dīkṣita under the patronage of Anūpa Siṅha Rāthore, the Rājā of Bikaner, a contemporary of Aurangzeb.

The present manuscript has Śuddhi-ratna only. Weber (p. 313) describes Saṃskāra-ratna, Bikaner 360

Samaya-ratna, and A.S.B. has Ācāra-ratna and Samvat-sara Kṛtya-ratna. So five gems only of this vast ocean are known.

Beginning :—

मिताक्षरादिकग्रन्थान् वृद्धा सत्यम्पदायतः ।
मणिगामेण सुधिया शुद्धिरत्नं वितन्यते ॥
शुद्धिस्तु अखिलविहितकर्मापादको धर्मविशेष इति ज्ञेया सा च
शरीरनिष्ठातः आदौ शरीरशुद्धिरुच्यते सा च पञ्चधा । तथाच यमः ।
सत्यं शौचं तपः शौचं शौचमिन्द्रियनियन्त्रः
सर्वभूतदया शौचं शौचमद्भिस्तु पञ्चमम् ॥ इत्यादि ।

End :—

तत्रापि गण्डपुराणोक्तसामग्रीचयोदशपददानं कर्तव्यं । अन्य-
दपि देशाचारानुसारेण सर्वं कर्तव्यमित्यलं विचारेण ।
इति शुद्धश्राद्धविधिविचारः ।

Col. :—

इति श्रीमिश्रशिवदत्तसूनु-मिश्रगङ्गारामात्मजदौक्षित-मणि-
रामकृते श्रीमदनूपविलासे धर्माभ्युधौ शुद्धिरत्नं समाप्तः ।

Post Col. :—

श्रीशुभमस्तु ।

संवत् १८७० आषाढवदी १ श्रीरामचन्द्राय नमः ॥

The later authorities quoted :—

(1) रत्नाकरः, (2) ब्रह्मधरोपाध्यायः, (3) सूर्यर्यस्यारः, (4) व्याघ्रपादः, (5)
आपस्तम्ब-आश्वलायन-श्रुत्यकारिकातः, (6) सूर्यतिरत्नावली ।

In leaf 66A :—

इति वाचस्पतिमिश्रादिमैथिलगौडसम्मत आद्यश्राद्धप्रयोगः ।

2086.

1143. *The 'Same.'*

(समयशुद्धि-संस्काररत्नानि ।)

Samaya-Suddhi-Samskāra-rātnani.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. *Samayaratna*; 45 leaves; extent 1,450 ślokaś. *Suddhiratna*; 111 leaves; extent 3,550 ślokaś. *Saṃskāraratna*; 55 leaves; extent 1,900 ślokaś. Character, Nāgara. Appearance, old. The three parts complete.

Col. of Samayaratna runs :

इति श्रीमत्त्राठीरकुलमङ्गलादास-सकलविद्याविलास-निज-
कौस्तुभलितकैलास-श्रीमन्महाराजधिराज-महाराज-श्रीमदनुप-
सिंहकारिते श्रीशिवदत्तपुत्र-मिश्रगङ्गारामात्मजदीक्षित-मणि-
रामकृते श्रीमदनुपविलासे धर्म्माम्बोधौ समयारख्यं रत्नम् ॥

See the previous number for शुद्धिरत्न ।

For the section on Samskāra see W, p. 313.

2087.

2033. स्मृति-कौस्तुभः । *Smṛti-Kaustubhaḥ.*

By Ananta-dēva.

तिथिदोधितिः । *Tithididhitiḥ only.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 66. Lines, 11 on a page. Extent in ślokaś, 2,900. Character, Nāgara. Date, Śaka 1731. Appearance, discoloured. Complete.

The first part of *Smṛti Kaustubha* of Anantadeva, son of Āpadeva patronized by Vāja Vāhādura Candra of Kumaon.

• *Colophon* :—

इति तिथिदोधितिकौस्तुभः समाप्तमगमत् ।

Post Col. :—

इन्द्रमिश्रैलकुमिते (१७३१) प्राके शुक्लाखवत्सरे ।

माघशुक्लत्रयोदश्यां तिथिकौस्तुभमालिखत् ॥

Maṅgalācarāṇa :—

दध्यापूर्णसुमङ्गलोच्चकल(शं)[मं] धृत्वा ब्रजन्तीं ब्रजम्
का[']चिदगोपकुमारिका(ः) क्व तु गतिर्युक्तेति संमुह्यतीम् ।
दृष्ट्वा श्रीमुरलीधरः स्मितयुतभ्रुयुग्मभङ्गा यया[या]
तस्मै[स्यै] सूचितवान्गतिं समुचिता['] पायात्तथा मे मतम् ॥ (?) ॥

यः पूर्वजन्मार्जितपुण्यभारैः संलब्धया दिव्यधियावनीशान्
वशेऽकरोच्छ्रैतकरोच्चवंशे सज्ज्ञानचन्द्रः किल आविरासीत् ॥
कल्याणकर्त्ता सकलप्रजानां कल्याणचन्द्रो नृपतिर्भूव
कदापि दंष्ट्रा न यदीयराज्ये जना व्यमोधाः क्व तु दण्डवार्त्ता ॥

प्रतापेन हृद्रो यमः खच्छकौर्त्ता

समाक्रादयन् यो जनीन् चन्द्रतुल्यः ।

सदा सर्वविद् गुणज्ञो वदान्यो-

ऽभवच्चन्द्रवंशे ततो रत्नचन्द्रः ॥

श्रीरत्नस्य घडाननः प्रप्रधरस्यासौद् यथा वा बुधः ।

श्रीमक्ष्मणचन्द्रनामकसुतोऽभूद्रत्नचन्द्रस्य यः ॥

तेनानेकहिमाचलस्यनृपतौन् दुष्टान् विजित्य स्वके ।

राज्ये वृद्धिरकारि + + रसना चाधारि विद्वद्भृदि ॥

ततस्त्रिमक्ष्मणचन्द्रोऽभूद्भूयो हयोद्भूटो भुवि ।

काश्रीस्थविद्वदादिभ्यो घनराशौनदात् सदा ॥

तस्मिन् कुलेऽजनि ततः किल नौलचन्द्रो

यस्तौर्ध्वसज्जननिवेशनभूरिपुण्यैः ।

तेजो दधार परमं पुरुषोत्तमाख्यम्

धत्ते यथेन्द्रदिशि नौ(f)ल[f]ग[f]रः परं तत् ॥

श्रीवाजवाहदुरचन्द्रनृपस्ततोऽभू-

चान्द्रान्वयस्य भुवि भूरिकरो यशोभिः ।

सर्वाविस्त्रविदुषाचमनं प्रकुर्वन्
 योऽस्मिन् कुलौचपि (?) ररुक्ष समस्तप्रास्त्रम् ॥
 गन्तुं नार्हति यत्र क्षणमपि मनुजास्तत्र देशे स्थितान् यो
 दूरीकृत्याखिलारौन् निजभुजविलसच्चण्डकोदण्डवागैः ।
 भद्रन्ययोघभौमेश्वरमुखतद्वसद्देवतातीर्थशक्तिं
 स्पष्टौक्यं पुराणां परनगरगतं स्नान्दखण्डं जहार ॥
 नैवातिदेशगतिरस्ति यदीयमन्त्रे
 स्यादन्यथात्मनय तत्र कथं परेषाम् ।
 ऊहेन बाधविषयां तु तदीयवार्तां
 मौमांसकाः श्रुतिगतापि मनो स्युहन्ते । (?)
 योऽधीदेदशिखोद्भवापरपदप्राप्त्यं प्रसिद्धा नृणाम्
 भित्त्वा सा वत पञ्चकोषनिचयं तस्यै भवेत् कस्यचित् ।
 मन्ये धन्यतमं त्वमुष्य नृपतेः खड्गं विनिःसारितः
 कोषाद्यः परवृक्षपथेऽनुगतिनो धत्ते परं तत्पदे ॥ (?)
 स्वविषयगतसर्वाकाङ्क्षितार्थं प्रकासन्
 न भजति परवाक्याधीनतां स्वार्थसिद्धौ ।
 सततमपि कृतो योन्याय[पादैस्तुर्भिः]कार्यं समर्थैः
 सकलसुवि वादो ऋण्यते तोयणकः ॥
 सर्वांशापरिपू(f)रणक्षमयशःसौधप्रवाहेण यो
 न्यक्त्वारं प्रणतोऽति सौधवपुषी नार्थवस्तानयत् ।
 कलस्मादितरः कलौ किञ्चनहासेभ्यः प्रभु र्यो भवेत्
 क्रौडायामपि दागमानविनयैः सन्तोषदातुः सताम् ॥
 वेगार्जिता द्विजवराः श्रिविराणि यान्तो
 यान्ति स्मृतं प्रथि नृपा इति भान्ति लोके ।
 निखं भटैः सतुरगैः परिपात्यमानो
 घर्माधिगे(वे) तदितरं न कलौ विजोके ॥
 व्यासीद्वोदावरोतीरे वेदवेदीसमन्वितः
 श्रीकृष्णभक्तिमानेक एकनाथाभिधो द्विजः ॥

तत्सुतस्तद्वैश्वानरः सर्वश्रेष्ठश्चेतत्त्ववित् ।
 आपदेवोऽभवद्देवात् प्राप यः सकलान् मनुज्ज् ॥
 मौमांसानयकौविदो मधुरिपोः सेवासु निव्योद्यतो ।
 विद्यादानविभावितोत्तमयशोऽप्यसौत्तदीयात्मजः ॥
 यस्यानन्तगुणैरनन्त इति सन्नामार्थवक्तां गतम् ।
 येनावादि च वादिनां श्रुतिशिरःसिद्धान्ततत्त्वं मुदे ॥
 न्यायप्रकाशतर्कानिरवधि विद्यामृतप्रदः सततम् ।
 मौमांसाह्वयनयचित्तनयः तस्यापदेवोऽभूत् ॥

तदात्मजं वैदिकशास्त्रविज्ञम् ।

सन्तोषकृत् प्राञ्जलनन्तदेवम् ॥

वाजाख्यराज्ञो वचसा विधेयम्

निबन्धसारोद्धारणं त्वयेति ॥

अनन्तदेवेन मुदास्य राज्ञो

मुदे हरेः पूर्वनिखन्यरूपम् ।

क्षीराम्बुधिं बुद्धिगुणैर्मथित्वा

प्रकाश्यतेऽयं स्मृतिकौस्तुभः कौ

काश्यां श्रीविश्वनाथं हिमगिरितनयां कुण्डिराजं च नत्वा ।

नत्वा सम्प्रार्थयामो भवतु मणिरयं कौस्तुभाख्यः शुभाय ॥

राज्ञस्तत्पर्व्वतस्याखिलमनुजमुदं तन्वतो वाजनाम्नो

५. स्नाकं स्था[ना]च्च काशीपुरसुरसरितो वासनिर्वाहकारौ ॥

अष्ट(ब्द)दौघितयः पञ्चकोस्तुभस्यास्य यद्यपि ।

चान्द्रस्य पूर्ववाच्यत्वादाद्येयं तिथिदीर्घितिः ॥

तत्रादौ परिभाषोक्ता वेद्यवेदादिगोचरा ।

ततश्च निर्णयाः प्रोक्ता एकभक्तादिकर्मणाम् ॥

तिथौनां निर्णया उक्ताः क्रमेण तदनन्तरम् ।

एकादशीव्रतं × × उत्तमं तन्निर्णये स्फुटम् ॥

पर्वनिर्णय उक्तस्य पूर्वं प्रकृतिगोचरः ।

तत्तच्छरणाभेदेन तत्तच्छाखानुसारतः ॥

सविस्तारं ततः पिरडपिठयज्ञस्य निर्णयः ।
 विकृतौनां च सामान्यं निर्णयस्तदनन्तरम् ॥
 ततः आग्रयणस्योक्तो निर्णयोऽथ पशोरपि ।
 उक्तोऽथ चातुर्म्भास्यानामयान्येष्टविनिर्णयः ॥
 आधाननिर्णयः पश्चात्ततः सोमविनिर्णयः ।
 कथितो विस्तरेणैव सर्व्याज्ञिकतुल्ये ॥
 ततः सोमादिक्रमार्थं वैश्वानर्यो विनिर्णयः ।
 ततोऽस्तु वाजपेयस्य निर्णयोऽत्र मयोदितः ॥
 संस्थैकाह्यादियज्ञानां निर्णयस्तदनन्तरं ।
 हेमाद्रादिनिबन्धेषु नोक्ता ये निर्णयाः पुनः ॥
 इत्थं ते कथिता अत्र तत्तत्पञ्चादिमानतः ।
 ग्रहणो पुण्यकालो यः कार्याकार्ये च तत्र ये ।
 तन्निर्णयस्ततः प्रोक्तस्तत्रादौ तिथिरुच्यते ॥

End :—

येनार्जितानि युधि भूमिपतीन् विजित्य
 दुर्गाणि दुर्युहतराणि निजेः कटाक्षैः ।
 श्रीवाजवाहदगसंज्ञन्तपस्य तस्य
 वाचा हरेरिव गिरावनिदेवतुष्ट्यै ॥
 योऽनन्तदेवकृतमश्विनसन्निबन्ध-
 क्षीराब्धिजोय कमलापतिना ब्रूतो यः ।
 निजं निजे हृदि सतां प्रमुदेऽस्तु तस्य
 तिष्ठाव्यदौघितिरिचं मृतिकौस्तुभस्य ॥

Col. :—

इति तिथिदौघितिकौस्तुभः समाप्तिमगमत् ।

Vāja Vāhādura, the patron of the author, is to be differentiated from the well-known Vāja Vāhādura, the son of a Pāṭhan Subadar of Malwa appointed by Sher Shah, who still lives in the memory of the people of that province in ballads. The Vāja Vāhādura of the Smṛti Kaustubha

belonged to the Candra family and was a king of Kumaon. One of his ancestors, Rudra Deva or Rudra Candra Deva, was the author of several Sanskrit works, notably of the Śyenika-śāstra. The author Anantadeva came from Godāvarī and he was provided with means by Vāja Vāhādura to live at Benares. Anantadeva quotes from Trikāṇḍa Maṇḍana, Nirṇaya Sindhu, Prāyascitta Pradipa and other works. Vāja Vāhādura was a contemporary of Aurangzeb.

2088.

5955. *The Same.*

तिथिदौधितिः *only.*

Substance, country-made paper. 11 × 5½ inches. Folia, 40. Lines, 9 on a page. Extent in ślokaś, 840. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

दध्यापूर्णसुमङ्गलोच्चकलसं दृत्वा ब्रजन्तीं ब्रजे

काञ्चिद्गोपकुमारिकां क्व नु गतिं युक्तेति संमुह्यतौ ।

दृष्ट्वा श्रीसुरलीधरः स्मितयुतभ्रूयुग्मभङ्गा यथा[या]

तस्यै सूचितवान् न[ग]तिं समुचितं प्रायत्तया[या] मे मतिं । (१)

Colophon :—

इति श्रीमत्सकलभूमयङ्गलमण्डनायमान--श्रीवागवाहदुरचन्द्र-

देववाक्प्रहसेन विद्वद्व्यापदेवसुतेनानन्ददेवेन कृते स्मृतिकौस्तुभे

तिथिद्वयं समाप्तम् ।

2089.

6476. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 374, of which fol. 104-107 are missing; fol. 200-235 were missing, the contents of which have been restored in 78 leaves; the last few leaves were also missing, the

contents of which have been restored in fol. 371-374; the number 104 is represented by nine leaves, although in the original hand. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

The leaves bear various marks, but we have taken into account only the reliable ones.

The whole work consists of twelve sections, of which the present MS. contains the first, viz., the Samvatsara-didhiti.

Last Colophon :—

इति श्रीमत्सकलभूमखलमखनायमानश्रीवाजवहादुरचन्द्र-
देवबाकुप्रहतेन विद्वद्व्यापदेवसुतेन अनन्तदेवेन कृते स्मृतिकौस्तुभे
संवत्सरकृत्यं समाप्तम् ।

For this section of the work see I.O. Catal. No. 1475.

2090.

5463. *The Same.*

राजधर्म-कौस्तुभः *only.*

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 51+39+76 (marked 3 to 78). Lines, 9, 10 on a page. Extent* in slokas, 4,000. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

Complete in four sections, called Didhiti; the first is complete in 51 leaves, the second in 39 and the third in 78, of which the first two leaves are missing. The fourth is wanting.

Didhiti I.

Beginning :—

दिवाकरनिशाकरावननविद्युत्तारकाः ।
यदीय-परतेजसा जयति सप्तशतशतमाः ।
यदात्ममुखोद्यतः सुखिन आहवे + + + ।
धनप्लवजवपदं जयति सूतवे(वं)[ष्टं] महा ।
यदीयमुखचक्रतः क्ववति साधुश्रमामृतम्
नभास्थितबुद्धाः सदा दधति पिबुर्बुद्धिं मुदा ।

सपाणिपतञ्जलिप्रभृतिस्मृतिरिपुण्यात्मना
 कदाचिदपि यद्भूदाखिलकृतिर्न संत्यज्यते ॥
 मुनिमुख-मुनिवरवचसा मुनिस्वरयः सदा सदापरयः ।
 कुर्वन्मवनिगतानां महता महता धियं वशं तनुते ॥ (?)
 युद्धाय दुन्दुभिर्यस्य + + आद्ये समाहितः ।
 द्वितीये परकन्याधिलाभामोदेन हन्यते ॥
 प्रयुक्तिशक्तिर्न किलास्ति शास्त्रे
 प्रसङ्गिनां ह्युदितं हि भट्टैः ।
 तदन्यथाकारि नृपस्य यस्य
 स्थित्या सभायामपि तावृशेषु ॥
 स्वविषयगतसत्त्वाकाङ्क्षितार्थार्पकः सन्
 न भजति परवाक्याधीनतां स्वार्थसिद्धौ ।
 सततमपि कृतो यो न्यायपादैश्चतुर्भि-
 र्यदसि (?) मुनि सदौदा ऋयते तोय एकः ॥ ६ ॥ ?
 ... .. ७ ॥
 वाजवाह्यदूरचन्द्रभूपते स्तस्य भूरियशसे प्रतन्यते ।
 राजधर्मविषयेऽत्र कौस्तुभो नेकदोधितियुतः सधौमुखः ॥ (?)
 पुराणतंत्रस्मृतिशिल्पिशस्त्र-
 पयोम्बधेर्मग्नतोऽनवद्यः ।
 दद्यात्सुतां लब्धतदर्थयोग-
 सच्चिन्तितः सं (?) चतुरः पुमर्थान् ॥
 यैरर्थैः सम्मतानाह + + कार्यार्थि भूपतेः ।
 अगन्तेनात्र कथ्यन्ते तानि + लक्ष्यैः सह ॥
 दोधि(तैः)[तिः] कौस्तुभस्यास्य भविष्यति चतुर्विधा ।
 प्रतीक्षाविषया आद्या तत्प्रयोगपरा परा ॥
 राजाभियेकविषया तृतीया दोधितस्ततः ।
 प्रजापालनयुद्धादिरिष्टार्पाङ्गी च तत्परा ॥
 तत्राद्यदोधितावाद्यं वास्तुप्रकरणं मतम् ।
 प्रासादपतिमालिङ्गं लक्षणाद्ध ततःपरम् ॥

प्रासादादिप्रतिष्ठायाः कथनायै द्वितीयकम् ।
 मूर्त्तिजिह्वप्रतिष्ठा च चतुर्थे च ततःपरम् ॥
 पञ्चमे ग्रामखेटादिप्रतिष्ठा च सप्तम्या ।
 दुर्गराजगृहाद्याश्च षष्ठे लक्षणमोरितम् ॥
 षड्भिः प्रकरणैरेवं युक्ता दीधितिरादिमा ।
 सतां हृदि समस्ताश्च प्रकाशाय प्रजायताम् ॥
 तत्र पूर्वं (f) दीधित्यन्ते कलिस्त्यनिरूपणम् ।
 प्रस्तावे विष्णुधर्मोत्तरवचनमुदाहृतम् ॥ (?)
 देवतावेष्टमपूराणि नगराणि कलौ युगे ।
 कर्त्तव्यानि मञ्जौपालैः स्वर्गलोकमभीप्सुभिरिति ॥
 तत्र नगरलक्षणं पञ्चमे प्रकरणे वर्ण्यते ॥

तत्प्रकरणञ्च यथाभिनवकृपेण सम्पादनं तथा संख्यामिकात्वेनापि
 तत्रापि खीकरणमिति कारिकोक्तेः ।

Colophon :—

इति श्रीमत्सुकलभूमण्डलमण्डनायमानवाजवह्वादुरचन्द्रदेवाद्या
 प्रवृत्तेन विद्वन्मुकुटशिरोमणिश्रीमद्वावदेवसुतेनानन्तदेवेन कृतं
 राजधर्मकौस्तुभे प्रथमदीधितिः समाप्तिमगमत् ॥

Post Colophon :—

श्रीमत्सिद्धपुरसुन्दरीचरणारविन्दार्पणमस्तु, etc, यथावृष्ट-
 मित्यादि । श्रीसंवत् १८३१ मासागां मासोत्तमे मासे आषाढमासे
 कृष्णपक्षे द्वितीयायां रविवारदि शुभं भूयात् । शुभमस्तु । ओरब्द ॥

Didhiti II, द्वितीयदीधितिः ।

For the beginning of the 2nd Didhiti, see H.P.R.,
 Vol. III., No. 248.

Colophon :—

श्रीमन्महाराजाधिराज श्रीवाजवह्वादुरचन्द्रवर × × ×
 × × पूर्यपद्धतौ (?) समाप्तम् ।

Post Colophon :—

सं १८३५ ज्येष्ठ ५ वार । बालमुकुन्दस्येदम् ।

Didhiti III. The first two leaves are missing.

Colophon :—

• तृतीयाभिषेकदीर्घतिः

Post Colophon :—

यस्यसंख्या पञ्चदशशतम् ।

2091.

966. *The Same.*

राज्याभिषेक-कौस्तुभः । *Rājyābhiṣeka-kaustubhaḥ only.*

[*The third of the four parts.*]

Substance, country-made yellow paper. 9×6 inches. Folia, 26. Lines, 17 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

See L. 346 and 1222 and my report for 1901-06, p. 3, where, however, Vāja Vahādura, the patron of the author, was wrongly identified by me with the son of a Viceroy of Sher Shah in Malwa. He was, as a matter of fact, a contemporary of Aurangzeb, and King of Kūrmācala. He was a descendant of Rudra Candra Deva, the author of Syenika-śāstra, Uṣārāgodayā Nāṭikā and Traivarnika-dharma-nirṇaya.

2092.

2768. *The Same.*

A part of the Rājadharma Kaustubha, which, again, is a part of the Smṛti Kaustubha, written under the patronage of Vāja Vahādura Candra, by Anantadeva.

For the MS. see L. 1222, where, it is stated to have belonged to Babu Hariścandra of Benares.

सन्तोषमायान्तु भुवीह सन्तः । (?)

2093.

(प्रायश्चित्तप्रदीपः ।)

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia—two parts, separately paged—the one is complete in 39 leaves and the other in 69. Lines, 12, 9 on a page. Extent in slokas, 3,100. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Every leaf is marked Jāgatpremodaya on the margin. Aufrecht knows of a work called Pṛthvipremodaya, by Premanidhi Śarman, and he makes Premanidhi Śarman and Premanidhi Pantha two persons. It appears that the author who describes himself as a native of Kūrṇācala, but a resident of Benares, wrote a complete code of Smṛti under the name of Jagatpremodaya, of which Prāyaścittapradīpa is the second section.

The name of his father is Umāpati and that of his mother Uddyotamati. The present section was finished in Śaka 1663.

Part I. It begins thus :—

योगक्षेमाय नमः ।

ॐ शोऽनो शोऽपियोऽसौ विसुरपि सुगतिर्योऽनति[१]नां नराणाम्

योऽतश्चेत्तुमुंनौनामपि हचिरधिया बोधको निश्चितो[ऽ]पि ।

भोऽसूतेऽपि प्रसूते कलमपि विमलस्वापवर्गाविकं नः

ओमान् कर्माणि कर्त्ता करणमपि कृतिः कोऽपि क्षाणोऽवतारः ॥

रामोऽसौ भूतभाष्यद्विनरनिकरान् निन्नत्रोच्छेदपक्षे
संदीव्यत्यक्षपातं गतमिति धरणीत्रयभूषादिदानैः ।

पापालोन् पालकालस्मृतिपथकथया चापि कर्त्तुं प्रवृत्तः

प्रायश्चित्तप्रदीपं प्रकटयतितरां पातकध्वान्तभायुम् ॥

मदन्तःस्थो रामो + + + + नितरां दीक्षितपदं

दद्यालोके यत्नात् स्मृतिगतसुसन्देहनिचयः ।

प्रभुत्वं सम्प्राप्तः प्रतिवहति वार्त्तार्थपदवीं

द्विजः कोऽपि प्रेमादिमनिधिपदेन व्यवहृतः ॥

फलं विद्यास्तुष्टिः सकलगुणसद्गुम्फितबुधाः

सदस्यापन्नोऽसौ जगति जयति ग्रन्थमखराट् ।

परोत्कर्षे दुष्टाः कुटिलमतयस्त्वंत्यजगणा

इवोपेक्ष्या वेष्टां स्मृतिरपि च विद्यास्मृतिपथे ॥

रामर्तुक्षितिपालसंमितप्रके ज्येष्ठे तु मासेऽञ्जुने

पक्षे भूततवारगान्तिमतिथौ ओप्रेमनिध्यान्त्रयः ।

विप्रः कोपि च कार्त्तवीर्यकवणाकल्पद्रुमस्योत्तमं

विद्युल्लभ्यफलं + + प्र(ग)[क]टयत्येतन्निबन्धं नवम् ॥ (?)

जायन्ते विलयं प्रयान्ति च जनाः संसारपाथोनिधौ

किं तेषामपि नाम किञ्चिदपि चाथर्थं प्रसुप्तांतिदा । (?)

था[सा](प्रा)द्या इव शास्त्रकर्त्तृवृष्टतो दानेन कर्णादिवत्

शौर्यात् पार्थ इवानिशं विजयतां सोतापतिर्दूतः ॥ ६ ॥

भूयोभूय[ः](तेः) पण्डितानां वरेण्यान्

गत्वा गत्वा प्रार्थ्यते कापि भिक्षा ।

दोषैरेषा पूर्वतानामभावं (?)

बुद्धा बुद्धा मत्कृतैर्भावनाभिः ॥ ७ ॥

अथ सकलभूमखलमुक्तिपुरोविशेषायोध्यानिविष्टराजधानीकोपि
कोपि - चक्रवर्ती श्रीरामचन्द्रो निखिलजनसमोद्दितैर्द्विकामुष्मिक-
वर्गावर्गपद्मिन्नेलोघु (?) (f) र[?] पातकसमुष्मलनमूलभूतप्राय-

• श्रित्तविधिं जगत्प्रेमोदयनामकग्रन्थेन प्रकटयति । ननु किमिदं
प्रायश्चित्तं नाम ।

Part II begins :—

श्रीगणेशाय नमः । ॐ महागणपतये नमः । ॐ श्रीराज-
राजेश्वराय नमः । अथ प्रायश्चित्तसंक्षेपमभिधीयते ।

End :—

यस्योदद्योतमतो सतीगुणवतो माता पितोमापति-
र्नाम प्रेमनिधौति पश्यकुलभूः कूर्मचलो ज[न्म]भूः ॥
सूपाख्यं छतवीर्यं आद्यतपदं काष्ठां स्थितिः + + +
यस्मिन्निगिह्वाक्षिसंख्य उदयः प्रेमोदयेऽस्मिन् गतः ॥
श(र)केन्द्र(र)कृष्णापे सितरविगयौषप्रतिपदि
प्रभोः प्रेमप्राप्त्या दिङ्गतनुभुवा प्रेमनिधिना ।
जगद्वाजप्रेमोदयसमभिदृष्टौ विलिखितो
जगद्वाजप्रेमोदय उदय एषोऽक्षिमितिका ॥

2094.

3528. स्मृतिचन्द्रः । *Smṛticandraḥ.*

By Bhavadeva Nyāyālaṃkāra Bhaṭṭācāryya.

Substance, country-made paper. 13×4 inches. Folia, 67. Lines, 8.
9 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance,
discoloured and worn-off. Incomplete at the end.

A digest in sixteen sections (kalā), compiled in the
early part of the eighteenth century. The present MS. .
contains the first kalā—Tithi.

See I.O. Catal. No. 1482.

2095.

3562. *The Same.*

(प्रायश्चित्त section only.)

Substance, country-made paper. 13×4 inches. Folia, 154. Lines, 7
on a page. Extent in ślokas, 4,200. Character, Bengali Date, Śaka 1646.
Appearance, old, faded and worn-off. Complete

Colophon :—

इति महामहोपाध्याय-हरिहरतर्कालङ्कारभट्टाचार्यात्मज-
श्रीभवदेवन्यायालङ्कारभट्टा [चा] र्यंक्षते स्मृतचन्द्रे प्रायश्चित्तखण्डं
सम्पूर्णम् ।

Post Colophon :—

तर्कवेदतर्कचन्द्र शास्त्रराजवत् ... ..

Here breaks off the MS.

There are four leaves more, giving a table of contents.

The first leaf is divided into two.

It begins :—

ॐ नमो गणेशाय ।

श्रीभवदेवशर्मा श्रीश्रीशपदाम्बुजद्वय + + +
+ + + + [स्मृति] चन्द्रस्य दशमं खण्डमादरात् ॥
प्रायश्चित्तात्मकं यत्नात् पापशुद्धौ प्रकाशते ॥
अतिपातक्रमारभ्य प्रकीर्णानि यथा भवेत् ॥
तत्र प्रायश्चित्तशब्दार्थमाहाङ्गिराः ॥ इत्यादि ।

For other sections of the Smṛticandra see I.O. Catal. Nos. 1482, 1483, 1484.

It ends :—

महासान्तपनाशस्तौ धेनुद्वयं देयं षट्कार्मापणौ वा देया । इदं
ब्राह्मणस्य चाण्डालादीनाम् दण्ड एव कार्यः । शूद्रस्य दण्डप्रायश्चित्ते
विशिष्टस्य उक्तकार्ये (?)

2096.

8135. तीर्थसारः । *Tīrthasārah.*

By Bhavadeva Śarmā.

Substance, country-made paper. 17½ × 2 inches. Folia, 133. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 3,200. Character, Bengali of the

eighteenth century, being the author's own copy. Appearance, old and discoloured. Complete.

Relates to religious duties of pilgrims.

Beginning :

ॐ नमो गणेशाय ॥

प्रणम्य देवीशपदारविन्दं मतां कृते श्रीभवदेवशर्मा ।
पुगागनानाविधमौत्तमागस्तौर्ध्वं सागं प्रतनोति यन्नात् ॥
तत्र प्रथमं श्रीपुरुषोत्तमस्य जन्मद्वन्द्वदर्शनस्पर्शनपूजनयात्रा-
वात्सल्यमङ्गप्रसादमेव नानामन्त्रोक्तनादिलिखनेन तत्तौर्ध्वमाह्वय्यं
वितनोति चिरस्थितये ।

तत्र चिरस्थितित्वे प्रमाणमाह व्यादिब्राह्मे — श्रीनृवाच

ब्रह्म त्वं सर्वलोकेश संप्रथमं मे हृदि स्थितं ।
मर्त्यलोके भृष्टाख्यं कर्मभूमौ सुदुर्लभे ॥

End :—

अनादिदेवदर्शनं अनादृत्यतौर्ध्वं नानप्रसन्नया विधिवाटवैभवं
स्यादिति ॥

Col. :—

महामहोपाध्यायहरिहरतर्कालङ्कारभट्टाचार्यात्मजश्रीभवदेव-
न्यायालङ्कारभट्टाचार्यकृततौर्ध्वसारे गयाप्रकरणं सम्पूर्णं समाप्तं
यस्य ॥

Post Col. :—

३ ५ ६ ९
[१०] मन्त्रागतकचन्द्र शाकमाजवत्सरे
श्रीलक्ष्मणपादपद्म मानिपत्य पुस्तकं ।
श्रीभवानुदेवदेवशर्मा स्वकर्मणे
सर्वलोकतौर्ध्वकर्मसाधनाय कौर्तितं ॥

Therefore the work was composed in Śaka 1653.

97A, इति महामहोपाध्याय-हरिहरतर्कालङ्कारभट्टाचार्यात्मज-श्रीभव-
देवन्यायालङ्कारभट्टाचार्यकृततौर्ध्वसारे श्रीपुरुषोत्तमप्रकरणं ।

संक्षेपास्त्रिखितं किञ्चिन्मया श्रीपुरुषोत्तमम् ।

विस्तरास्त्रिखितं किञ्चित् न शक्यं सुवनचये ॥

ब्रह्मविष्णुशिवैः साङ्गं मुनयस्तत्त्वदर्शिनः ।

न पारं जग्मिरे यस्य लेखितं तत्र कः क्षमः ॥

अथ तीर्थयात्राप्रकरणं ।

114A, इति गङ्गातीर्थे सम्पूर्णम् । इति महामहोपाध्याय । गङ्गातीर्थ-
प्रकरणं । अथ गयातीर्थे ।

In this prakaraṇa, along with Gangā, Prayāga, Kāśī and other Tirthas on the Ganges have been noticed.

On the obverse of the first leaf, it gives an index to the first prakaraṇa.

There is one stray leaf, containing the beginning of another work by the author, regarding the *Vratas*.

प्रणम्य देवीश्वपदारविन्दं सतां कृते श्रीभवदेवशर्म्मा ।

प्रकाशते तत् स्मृतिचन्द्रविम्बात् कलां द्वितीयां व्रतकालरूपाम् ॥

अथ व्रतलक्षणं । दीर्घकालानुपालनीयः सङ्कल्पो व्रतमिति नारायणो
पाध्यायः । स्वकर्त्तव्यविषयो नियतसङ्कल्पो व्रतमिति श्रीदत्तोपाध्यायहरिनाथो-
पाध्यायप्रभृतयः । सङ्कल्पश्च भावे मयैतत् कर्त्तव्यं निषेधे न कर्त्तव्यमेवेति ज्ञान-
विशेषः । सङ्कल्पविषयो व्रतमिति व्याप्तार्थचूडामणिरघुनन्दनभट्टाचार्यैः यथा-
कर्त्तव्यतया सङ्कल्पितं व्रतमिति वाचस्पतिमिश्राः । नियतसङ्कल्पविशेषवाचकं
व्रतमिति श्रूलपाण्युपाध्यायः ।

The leaf ends with quotations from *Manu* and *Amara*.

From the opening verse, it appears that Bhavadeva is the author of a comprehensive compilation of Smṛti, of which the works on Vrata, Tithi and Prāyaścitta form parts (and perhaps Tirthasāra).

2097.

3959. स्मृतिसर्व्वस्वः । *Smṛtisarvasvaḥ.**By Nārāyaṇa Banerjee.*

Substance, country-made paper. 18½ x 4½ inches. Folia, 134. Lines, 7 on a page. Extent in Slokas, 4,000. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete. Date, B.S. 1225 and Saka 1740.

Colophon :

नमस्तस्माय यशः ।

Post Colophon :—

लिपिरियं श्रीउत्सवानन्ददेवशर्मणो यद्विप्रस्य । साक्षिमे
वोरसिंहा । पुस्तकमिदं श्रीलक्ष्मणदेवशर्मणः पं वरदा । साक्षिमे
खराडि । शक १७४० मन १२२५ माल तां रई आवणस्य । इति ।
ॐ कालिकायै नमः ॥

There is a buffer leaf, which contains the following :—

श्रीगुरुः । शक १७४२ रई आषाढ सकलवार दिवा १० दशदशभ्यन्तरे
श्रीवंशचट्टोपाध्यायस्य प्रथमपुत्रो जातः ।

Then there is a leaf containing a list of contents of the work.

Nārāyaṇa Banerjee was the well-known Smṛta of Khanākula Kṛṣṇanagar in the district of Hugli. He flourished about 250 years ago. He says that *अहस्मति* will be in Śaka 1603. See I O. Catal. No. 1487.

His Smṛtisarvasva, a summary of religious and civil duties, is a very clear and useful work. He follows Raghunandana in his arrangement.

See I.O. Catal. No. 1487. The I.O. MS. does not give the Maṅgalācaraṇa of the author :—

श्रीरामं जगतामोक्षं प्रणम्य तस्य तुष्टये ।
तनोति स्मृतिसर्व्वस्वं श्रीलनारायणः सधोः ॥

The last verse, quoted as such by Eggeling, does not exactly agree with the verse in the present MS. It is not, however, the last here. There is one more not complete :—

भोः भोः विप्रजनाः सभाजनवराः धीराः यशःश्रीधराः
तर्कव्याकरणादिशास्त्रनिपुणाः धीरो रसा मूरसा । (?)
पुत्तीयं सुकृता मया मितधियां चार्थं भ्रमाद्विद्यते
ऽस्यां दूष्यं परिचिन्त्यते दितिवदेसदृषणीयंतदा ॥ (?)
नानाविप्रहरं वरं शुभकरं श्रीरामपादाम्बुजम्
श्रीसौताहृदयास्पदं सुरपदं ध्यात्वा मुरासेवितम् ।

2098.

5020. *The Same, here called स्मृतितत्त्वम् । Smṛtitattvam.*

By Nārāyaṇa Vandyopādhyāya.

Substance, country-made yellow paper. 16½ × 4 inches. Folia, 102. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 3,200. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :- —

ॐ नमो गणेशाय ।
सर्वकर्मनिमित्तस्य मासस्यादौ निरूपणम् ।
चान्द्रसौरमावननाक्षत्रिकास्तुर्विधा मासाः ।

End :—

रतिसम्बन्धि रात्रिवासः परिधाय वैधकर्म न करणीयमिति
शिवम् ।
गुरुणां पादपद्मानां कृपया समुपावर्जितं ।
नारायणी(श्च)[य]सर्वस्वं पुत्रपौत्रेषु तिष्ठतु ॥
धीरा धीरवराः सुनिर्मलधियो वेदाविदा ज्ञानदाः
काव्यव्याकरणान्यशास्त्रनिपुणा विद्याकराः सहराः ।

पुल्लोयं सुकृता मया मितधियां चार्थे भूमाद्विद्यते
ऽस्यां दृष्ट्यं परिचिन्त्य चेदितिवदेतद्ब्रह्मणीयं तदा ॥ (?)

Colophon :—

इति बन्धुघटीयश्रीनारायणदेवशर्मणा कृतं स्मृतितत्त्वं समाप्तम् ।

The author is well-known as the founder of the Smṛti school of Kṛṣṇanagar.

Topics :—

1A, मासनिरूपणम् ; 2B, अथ मलमासस्य व्यवस्था ; 3A, अथ कालाशुद्धिः ; 3B, अथाशुद्धतम् ; 5A, अथ तिथिव्यवस्था ; 15A, अथ संक्रान्तिः ; 18A, अथ आद्रुम् ; 23A, अथासप्तमृत्योः कथम् ; 29B, अथ पर्जन्यरक्षाः ; 32A, अथ अशौचम् ; 39A, अथ जलाशयाद्यशुद्धिः ; 39B, प्रायश्चित्तम् ; 47A, अथ कन्यादानाधिकारिणः ; 47B, अथ दिव्यम् ; 49A, अथ धर्मचटः ; 50A, अथ ज्योतिषम् ; 62A, अथ गर्भाधानम् ; पुंसवनम् ; 62B, पञ्चामृतम् ; नौमन्तोन्नयनम् ; 63A, जातकम् ; 63B, अथ गण्डयोगः ; 64A, अथ पताकौ ; 65B, अथ रिष्टिभङ्गः (and such other topics of Jyotiṣa as applied to Smṛti) ; 72B, अथ मन्त्रासक्तकरणम् ; अथ गृहकरणम् ; 81B, अथ दायभागः ; 91A, अथ आचमनम् ; 92A, अथ ज्ञानम् ; 93B, अथ सन्ध्याविधिः ; 96A, अथ ब्रह्मयज्ञः ; 96B, अथ पद्मपुष्पागोय-तर्पणम् ; 97A, तर्पणप्रयोगः ; 98A, अथ देवपूजा ; 98B, पार्ष्णिर्विश्रुवाल्क्यपूजा ; 100B, अथ गोप्रासः ; अथ भोजनविधिः ; 101B, रात्रिकथम् ।

The same as in I.O. Catal. No. 1487.

2099.

3682. व्यवस्थासारसञ्चयः । *Vyavasthāsārasaṅcayah.*

By Nārāyaṇa Sarman.

Substance, palm-leaf. 12½ × 2½ inches. Folia, 41. Lines, 6, 7 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

For the work see L. 1172 and I.O. Catal. No. 1497.

(198)

2100.

5136. शुद्धिकारिका । *Suddhikārikā.*

By Nārāyaṇa Vandyopādhyāya.

Substance, country-made yellow paper. 19×3½ inches. Folia, 12 lines, 7 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1771. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति महामहोपाध्यायश्रीनारायणवन्द्यजिता शुद्धिकारिका
समाप्ता ।

Post Colophon :—

पिटचरणाः स्मरणात् ।
अवनिमुनिमुनिप्रासस्मिते प्राक्वर्षे
गतवति दिननाथे सिंहमे कौजघने ।
अदितिनयनमाने संयहयश्चमेतत्
सै लिखति पठनाय औपतः कान्तिग्रामा ॥

See H.P.R., Vol II, No 218

2101.

10819. *The Same*

Substance, country-made paper. 14×4 inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 384. Character, Bengali of the 19th century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीनारायणवन्द्योपाध्यायविरचिता शुद्धिकारिका समाप्ता

Beg. :

सर्वस्वरूपं श्रीरामं प्रणम्य भक्तवत्सलम् ।
सम्भूते शुद्धितत्त्वस्य कस्वित्त्वरोति कारिका ॥

2102.

2829. शुद्धिनिर्णयः । *Suddhinirṇayaḥ**By Gopāla Nyāya-Pañcānana.*

Substance, country-made paper. $14 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 190. Character, Bengali in a modern hand. Appearance, fresh. Complete.

Rāma Gopala Nyāya-Pañcānana, commonly called Gopāla Pañcānana, was a well-known Navadvīpa Paṇḍita in Warren Hastings's time. He was one of the 11 Paṇḍitas who compiled, at the request of Warren Hastings, the Vivādārṇavasetu, the original of Hallhed's Gentoo Law. Gopāla Pañcānana was the first Paṇḍit at Navadvīpa who is said to have made Smṛti a special subject of study and teaching. He closely follows Raghunandana in his *Suddhinirṇaya*. His works were compiled at a time when Dupleix was the Governor of Chandannagar, for copies of his works were transmitted to France for the National Library (according to a MS statement by Father Hosten).

2103.

799. शुद्धिनिर्णयः and अशौचनिर्णयः ।

*Suddhinirṇayaḥ and Aśaucaṇirṇayaḥ.**By Gopāla Nyāya-Pañcānana*

Substance, country-made paper. $17 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 26. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 850. Character, Bengali. Appearance, tolerable.

Leaf 7B :—

इति गोपालपञ्चाननकृतः शुद्धिनिर्णयः सम्पूर्णः ।

The Asaucanirṇaya in this manuscript has no such colophon, but its authorship is known from L. 1098, which says :—

प्रणम्य करुणागारं कृष्णं गोपालशस्त्रिणा ।

अशौचनिर्णयं कृत्वा क्रियते शुद्धिनिर्णयः ॥

2104.

2741. विवादनिर्णयः । *Virādanirṇayaḥ.*

Substance, foolscap paper. Of the quarto foolscap size. Lines, 19 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

The well-known Digest of the Laws of Jurisprudence compiled by Mahāmahopādhyāya Gopāla Nyāya-Pañcānana, who enjoyed the patronage of Warren Hastings. It is a part of the complete code.

For the beginning of the work see L. 965.

Colophon :—

इति महामहोपाध्यायश्रीगोपालन्यायपञ्चाननविरचितो विवाद-
निर्णयः समाप्तः ॥

2105.

3644. *Gopāla Nyāya-Pañcānana's works.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 19 to 124 + 1 + 23. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 3,700. Character, Bengali of the early eighteenth century. Appearance, very bad. Date, Saka 1660.

I. तिथिनिर्णय. Complete in 22 leaves.

Colophon :—

इति श्रीगोपालन्यायपञ्चाननभट्टाचार्यकृत-तिथिनिर्णयः सम्पूर्णः ।

Post Col. :—

श्रीरामाय नमः । श्रीछायाय नमः । शकाब्दाः १६४० ।

II. शुद्धिनिर्णय. Complete in 7 leaves.

Colophon :—

शुद्धिनिर्णयः सम्पूर्णः ।

श्रीरामकृष्णदेवशस्त्रिणः खाद्वरमिदं पुस्तकञ्चेति ।

III. दायभागनिर्णयः. Complete in 20 leaves

Colophon :—

० विवादनिर्णये दायनिर्णयः समाप्तः ।

Post Colophon : —

श्रीकृष्णाय नमः । शकाब्दाः १६६२ १०४ वैशाखस्य ।

IV. आचारनिर्णयः. Complete in 18 leaves, of which the first leaf is missing

Col. :—

इत्याचारनिर्णयः समाप्तः ।

V. श्राद्धनिर्णयः. Complete in 19 leaves.

There is no colophon.

Post Col. : —

लिपिमयं भामदेवदेवशर्मणः ।

VI. कालनिर्णयः. One leaf only.

VII. निर्गुणाशौचनिर्णयः. Complete in 23 leaves

There is no colophon.

The author, Gopāla Nyāya-Pañcānana, was an old man of Navadvīpa, when he was employed in 1772 by Warren Hastings to prepare, with the help of ten co-adjutors, a work on the Hindu law, entitled Vivādārnavaśetu, which forms the basis Halhed's Gentoo Law.

2106.

3692. दायनिर्णयः । *Dāyanirṇayaḥ.*

By Gopāla Sarmā.

Substance, palm-leaf. $14\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 47. Lines, 3, 4 on a page. Extent in ślokas, 480. Character, Bengali. Date, Saka 1643. Appearance, fresh. Complete

Post Colophon Statement :

गमवेदं विधुभिर्मिते तु शकवत्सरे ।
निर्णयोऽनेखि दायस्य श्रीगोपाकान्तप्रमेणा ॥

See L. 966.

2107.

3645. *Some of the works of Gopāla Nyāya-Pañcānana.*

Substance, country-made paper. $16\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 73. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 2,150. Character, Bengali of the early eighteenth century. Appearance, tolerable.

It contains the following works :—

Prāyaścittanirṇaya ending in 35A, Sambandhanirṇaya ending in 42B, Saṃkrāntinirṇaya ending in 48A. and Vicāranirṇaya ending in 73A.

2108.

3895. **संक्रान्तिनिर्णयः ।** *Saṃkrāntinirṇayaḥ.*

By Gopāla Nyāya-Pañcānana.

Substance, country-made paper. $14 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 6 on a page. Extent in slokas, 200. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

श्रीगोपालपञ्चाननभट्टाचार्यकृतः संक्रान्ति + + + ।

Beginning :—

ॐ नमः शिवाय ।

श्रीकृष्णचरणाम्भोजमकरन्दमधुव्रतः ।

न्यायपञ्चाननो विद्वान् वक्ति संक्रान्तिनिर्णयम् ॥

2109.

115. **संक्रान्तिव्यवस्थानिर्णयः ।** *Saṃkrāntivyavasthā-nirṇayaḥ.*

The present manuscript has been noticed under No. 919 by Dr. Rājendra Lāla Mittra.

Post Colophon Statement :—

पुस्तकमिदं श्रीरजनीकान्तवन्द्योपाध्यायस्य स्वाक्षरम् । शकाब्दाः
१७६६ तारिख ८६ आश्विन ।

The authorities quoted :—

- (1) देवीपुराणम्, (2) ज्योतिषशास्त्रे, (3) मैथिलाः, (4) वशिष्ठः,
(5) आतातयः, (6) जात्रालः, (7) देवलः, (8) गर्गः, (9) गालवः, (10) गौतमः,
(11) भुगबलभौमः, (12) विष्णुधर्मोत्तरे, (13) मत्स्यपुराणम्, (14) विष्णु-
पुराणम्, (15) न्यायदीपिकाया, (16) वाचस्पतिमिश्रावलोकने, (17) कल्पतरुः,
(18) पारिजाते, (19) रत्नाकरः, (20) व्यासः, (21) संवत्सरप्रदीपः,
(22) कव्यचिन्तामणिः, (23) दौपिका, (24) भौमपराक्रमः, (25) महाशर्गवः,
(26) आह्वयविवेके मूलपाणिः, (27) नारदः ।

2110.

2805. *The Same.*

Substance, country-made paper. $14 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent in ślokaś, 180. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured and worn-out. Complete.

2111.

6042. **अहल्याकामधेनुः ।** *Ahalyākāmadhenuḥ.*

Substance, country-made paper $14\frac{1}{2} \times 7\frac{1}{2}$ inches. Folia, 59, of which the first leaf is missing. Lines, 13 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1922. Appearance, discoloured

A modern law-book, called after Ahalya, the wife of Khande-Rāva, son of Mallāri Rāva Holkāṛ.

Autrecht, in his Cat. Cat., Vol. 1, gives the author's name as Keśavadāsa, which is not found in this defective manuscript. It contains the section called Vāstuvīdhāna, marked 2.

2B, इति श्रीअहल्याकामधेनौ वास्तुविधानवत्से मत्स्यपुराणोक्तवास्तुविधान-
खरूपनामा वत्सः; 4A, •मत्स्यपुं गृहकालनिर्णयनामा निर्णयनामा (?) वत्सः;

5A, °चतुःशालस्वरूपनामा वत्सः ; 6A, °राजभवनस्वरूपनामा वत्सः ; 7A, °स्तम्भमानस्वरूपनामा वत्सः ; 8B, °मत्स्यपुराणोक्त-गृह्यसर्वोपकरणभेदस्वरूप-
नामा वत्सः ; 9B, °मत्स्यपुराणोक्तदाव्याहरणादिस्वरूपनामा वत्सः ; 28A, °व्योतिःशास्त्रोक्तवास्तुनिर्माणमुद्धर्तनामा वत्सः ; 33A, °वाराहसंहितोक्त-
वास्तुज्ञाननामा वत्सः ; 39A, °गृहप्रवेशादिमुद्धर्तनामा वत्सः ; 51A, °विधानोक्तगृहवास्तुप्रयोगनामा वत्सः ।

Last Colophon :—

श्रीमक्षारिरावस्तु पापधर्म्मचारिणौ । (?)
अहल्या विदिता लोके खण्डरावप्रिया सती ॥
तन्नाम्ना कामधेन्वाख्ये ग्रन्थेऽस्मिन् धर्म्मनिर्णये ।
गृहवास्तुविधानार्द्धवत्सोयं समुदीरितः ॥ २ ॥
इति श्रीअहल्याकामधेनौ गृहवास्तुविधाननामा वत्सः । संवत्
समाप्तम् ।

Post Colophon :-

इति वास्तुराजवल्लभ समाप्तं ।
श्री[सं]वत् १८२२ मिति वैशाखवदौ ५ वार शुभम् ।

2112.

847. पञ्चकल्पौ सटीका । *Pañcakalpi, with a Commentary.*

For the manuscript see L. 1700.

Repaired with transparent paper. Affixed to it there is a comprehensive index covering 16 leaves.

Verse 5 gives the date of the work : --

श्रीमहाराजसौराज्ये रणवीरनयोज्ज्वले
अब्देयेन्द्रकभूषणे कृतयेयं शुभदास्त[ु]वः ॥

Written under the patronage of Mahārājā Rānavira
Siṅha of Kāśmīra.

2113.

5952. कृत्यरत्नाकरः । *Kṛtyaratnākaraḥ*.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 64. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Appearance, new. Written in three different hands, the first writing, the first 16 leaves, the second, the 17th only and the third the rest.

A treatise on religious observances, compiled under orders of Raṇavira Siṃha, the Mahārājā of Kāśmīra.

IV. The part relating to the observances in the month of Āṣāḍha.

Begin :—

श्रीरघवीरसिंहव्रतरत्नाका० आषाढमास । आषाढमासकृत्य-
निर्यायः ।

End :—

सस्ति श्रीरघवीरसिंह-धरणीपालो वदान्याग्रणीः
नानाशास्त्रविचारसाररसवित् सद्गुणसंरक्षकः ।
धर्माधर्मविभागकृद्गुणपतेः पादाम्बुजाक्षरितो
जीयात् पुत्रकलत्रमित्रसहितस्त्वं पालय क्लृप्तं चिरम् ॥
रघवीरसिंहभूषणकारिते कृत्यसागरे ।
अभूदाषाढकृत्यानां रम्यो रत्नसमुच्चयः ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्सूयवंशावतंस-रघुकुलतिलक-श्रीरघवीरसिंह-महा
राजकारिते कृत्यरत्नाकरे आषाढमासकृत्यरत्नसमुच्चयः ।

Then the name of the former owner of the manuscript is written :—

पुस्तकालय मालवीय गौघाट काशी ।

On the obverse of the first leaf the following is written :—

व्रतरत्नाकरस्येदं पुस्तकं ।

बालमुकुन्दस्य पत्र ६४ आषाढ ।

The kṛtyas of other months :—

आवण pages 64, भाद्र 10, आश्विन 147, कार्तिक 83, अश्लेष 11, पौष 29, माघ 52, फाल्गुन 81, चैत्र 131, वैशाख 23, ज्येष्ठ 11.

The thirteenth part contains a genealogy of the family of Raṇavira Siṃha, from Brahmā down to the Rāja himself, by Caṇḍī Sahāya in 84 verses. After this a table of contents of the book is given in extenso.

It begins thus :—

श्रीशं गणेशं सप्रियां शिवाच्च
वाग्देवतामर्कमुखांश्च खेटान् ।
अतिस्मृतौनामपि सम्यगेतन्
वन्दामहे देवसुनीश्वरांश्च ॥

Six verses of मङ्गलाचरण ।

अथोच्यते निबन्धस्य सन्तिमोयमनुक्रमः ।
तत्रादौ धर्मरूपस्य प्रथमो रत्नसंग्रहः ॥
द्वितीयः कालरूपाख्य स्तुतौयस्तिथिवेधयुक् ।
त्रावदेकादशी तूर्य्ये सामान्यतिथिनिर्णयः ॥
पञ्चमे पौर्णमास्यन्तः षष्ठेऽमापर्व्वनिर्णयः ।
सप्तमे पितृयज्ञेष्टिपर्व्वकालादिनिर्णयः ॥
त्रैवर्णिकस्य श्रूङ्गादेखोद्यापनमखोऽष्टमे ।
नवमो वत्सराश्रमप्रमुखश्चैत्रकृतवान् ॥
ततो वैशाखकृत्यानां दशमो रत्नसंग्रहः ।
ज्येष्ठमासव्रतादीनां विधानां रुद्रसंख्यके ॥
प्रोक्तस्त्राषाढकृत्यानां द्वादशे व्रतसंग्रहः ।
त्रयोदशे आवणस्य व्रतादेस्त्रायशुक्रमः ॥
ततः प्रोष्ठपदस्यापि विधानां मनुसंस्मृते ।
आश्विनस्य व्रतादेस्त्र विधानं तिथिसंख्यके ॥
बोद्धव्ये तूर्य्यमासीयव्रतादेर्विधिसंग्रहः ।
मारि (?) मास-व्रतादीनां विधिः सप्तदशेऽखिलः ॥

ततश्चाष्टादशे पौषमासस्य विधिसङ्ख्यः ।
 ऊनविंशे तु माघस्य समस्तविधिरुत्तमः ॥
 विंशे तपस्यकृत्यानां व्रतादीनां विधिः स्मृतः ।
 (?) एकविंशे प्रकृत्याख्ये ऽधिमासादिसंकीर्णतिथिकृत्यता ॥
 अधिमासादिसंकीर्णतिथिकृत्यं ततोऽधिके ।
 द्वाविंशे सर्वसंक्रान्तिपञ्चाङ्गव्रतसङ्ख्यः ॥
 त्रयोविंशविधा पूजा सृष्टोद्यापननिर्णयः ।
 चतुर्विंशे तत्सुतसमनारायणाचनम् ॥
 पञ्चविंशे तु गङ्गाया घरायां स्थितिनिर्णयः ।
 एवमेतेऽत्र संक्षेपात् कृत्यरत्नसमुच्चयाः ॥ परिभाषा 6B.

The end : --

वर्षेष्ट्यश्विनवोदुनायगणिते 1913 साद्वैकमध्यापते-
 राषाढे द्वितीयातिथौ रविदिने पक्षेऽसिते दिव्यभे(मे) । (?)
 पर्यालोच्य चिरं चिरन्तनमहाविद्वत्प्रबन्धान् बुधैः
 प्रारब्धः शिवशङ्करेण विदुषा पूर्णोऽब्दरत्नाकरः ॥

मलमास 222B.

Colophon :

इति श्रीमत्सूर्यवंशावतंस-रघुकुलतिलक-जम्बकाश्रीराधनेक-
 देशाधिप-श्रीरणवीरसिंह-महावीर-कारितोयं कृत्यरत्नाकरो
 महानिबन्धः समाप्तिमप्राप्तौ । (?)

Post Colophon :—

राजा खस्ति प्रजाः खस्ति देशाः खस्ति तथैव च ।
 यजमानगृहे खस्ति खस्ति गोमार्गणेषु च ॥
 पुस्तकलिखनपरिश्रमवेत्ता विद्वज्जनो नान्यः ।
 सागरलङ्घनखेदं हनुमानेकः परं वेद ॥
 शुभमस्तु लेखकपाठकयोः श्रीरामाय नमो नमः । बालमुकुन्द-
 स्येदम् ।

3. COMPREHENSIVE WORKS ON SACRED LAW.

2114.

3857. **स्मृत्यर्थसारः ।** *Smṛtyarthasārah.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 170 Lines, 9, 10 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Extent in ślokas, 3,580. Appearance, discoloured. In some of the leaves, especially in the last, the writing is effaced. Complete. The leaves 1, 15-17 and 178 are a restoration.

For the authorities consulted in the work see I.O. Catal. No. 1543.

Frequently quoted by Hemādri in *Parīṣeṣakhaṇḍa*, in *Mādanapārijāta*, *Śrāddha-cintāmaṇi*, etc.

The first three introductory verses in the I.O. MS. are wanting in this MS., whereas in the I.O. MS. the two concluding verses giving the name of the author's father as Nagaviṣṇu, found in the present manuscript, are wanting. The two verses are also preceded in this, by the contents of the work. The verses are to be found in L. 2562.

This work is quoted in *Prayogapārijāta* which Burnell places in the twelfth century (p. 131B).

2115.

2207. *The Same.*

(**आचारप्रकरणम् ।**)

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 70 by counting. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old, worn-out and worm-eaten.

For a complete MS. of the work see L. 2495 and for the section of *Ācāra* see L. 2562. As for the date of the

author, he must have flourished before the thirteenth century : see Bhāṇḍarkar's Rep. for the year 1883-84.

Col. : —

विश्वामित्रात्र-महामाहेश्वर-नागविष्णुभट्टोपाध्यायसूनुना +
+ + श्रीधराचार्येण अतिस्मृतिविदा कृते स्मृत्यर्थसारे आचार-
प्रकरणं समाप्तम् ॥

अथ प्रायश्चित्तप्रकरणम् ।

The marks in most of the leaves being lost, the order of the leaves can not be vouched for. I have tried to put them in order. It has no beginning. The last leaf is marked 73.

2116.

10253. *The Same.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3-51 of which the following leaves are missing : 12-14, 16, 17, 20-22. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Very defective.

23A, विश्वामित्र-महामाहेश्वर नागभर्तृ(?)विष्णुभट्टोपाध्यायसूनुना यज्वना
श्रीधराचार्येण अतिस्मृतिविदा कृते स्मृत्यर्थसारे आशीचप्रकरणं समाप्तम् ।

कामधेनौ प्रदीपेभ्यो कल्पवृक्षलतादिभ्यः । १ ।

मन्त्रात्रि० । अथ प्रायश्चित्तान्यथन्ते ।

31B, इति स्मृत्यर्थसारे सुगुपानप्रायश्चित्तम् ।

35B, इति स्मृत्यर्थसारे महापातकिसंमर्गप्रायश्चित्तं समाप्तम् । अधोपपातक-
प्रायश्चित्तान्यथन्ते and so on. .

Prāyaścitta is not complete. An authoritative work on religious observances. It quotes, among others, Kāma-dhenu, Prāḍipa and Govindarāja. For a full description of the work see I.O. Catal. No. 1543.

2117.

1166. **आचारदीपः ।** *Acaradīpah.**By Nāgadeva.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 51. Lines, 13, 14 on a page. Extent in ślokas, 1,700, by a statement in the MS. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1492. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct. Complete.

The last colophon runs :—

इति भट्टनागदेवविरचिते आचारदीपे स्त्रीसंगमविधिः
समाप्तः ।

Post Colophon:—

संवत् १४९२ आषाढ शुदि १२ सोमे पावकदुर्गे व्यासगङ्गाधरेण
लिखितं । ग्रन्थ संख्या १६०० ।

On the obverse of the first leaf there is a table of contents.

See L. 138.

2118.

1232B. *The Same.*

Substance, country-made paper. 8½×3½ inches. Folia, 62. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 1,850. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Nāgadeva is well known as a writer on Ācāra, and his work Ācāradīpa is also well known, for which see L. 138 and Weber, p. 311. But the present treatise does not agree with Ācāradīpa as described there.

Beginning :—

चक्षुःश्रोत्राण्युपायै स्फुट + + + + नव्यग्रायपादावृत्ति-
क्षुब्धपूरमङ्गलध्वनिमिलत्कायस्खलत्कङ्कणं ।
शुद्धादखविखट्टितात्रिकुसुमैर्योमाङ्कनं मण्डयन्
सन्ध्याताम्रवङ्कम्बरं विरचयन् भुवै गणेशोऽस्तु वः ॥ इत्यादि

Colophons :—

सुप्रभातविधिः, मूत्रपुरीषोत्सर्गविधिः, शौचविधिः, गद्यवृत्तं, श्रौताचमन-
विधिः, दन्तधावनविधिः, यज्ञोपवीतविधिः, दर्भविधिः, कुशग्रहणप्रकरणम्,
प्रणवविधिः, शिखाबन्धनविधिः, प्राणायामविधिः, अथ ज्ञानविधिः, ज्ञानाकृतर्पणम्,
दर्भलक्षणम्, तर्पणनिर्णयः, नित्यतर्पणपद्धतिः, जलदेवतार्चनम्, अशक्तज्ञानविधिः,
नदीरजोदोषः, गङ्गादिनदीज्ञानविवरणम्, वस्त्रविधिः, तिलकविधिः, विभूति-
धारणम्, प्रातःसन्ध्याविधिः, भुक्तशुद्धिः, साढकान्यासः, क्रान्त्यासः, षडङ्गन्यासः,
व्याहृतिन्यासः, प्रणवन्यासः, शिरोन्यासः, गायत्रीशापमोचनम्, जपलक्षणम्, जप-
स्थाननिर्णयः, रुद्राक्षधारणम्, मध्याह्नसन्ध्याविधिः, सायंसन्ध्याविधिः, इत्याचार
दौषे सायंसन्ध्याविधिः, दिनातीतकर्मनिर्णयः, देवतार्चनम्, देवपुत्रानुक्रमः, षोड-
शाङ्गन्यासः, वेदोक्तपूजाक्रमः, भोजनविधिः, वसनविधिः, ताम्बूलविधिः, शयनविधिः
गायत्रीप्रत्यक्षविवरणम्, गायत्रीकल्पः, गायत्रीव्याख्यानम्, गायत्रीहृदयकवच-
स्तोत्रम्, योगप्रकरणम्।

Col. in leaf 57A :—

इत्युपाध्याय-नामदेवविम्बिते आचारदौषे योगप्रकरणम्,
आचाराध्यायः।

The Last Colophon :—

इति सप्तगसिनामाचाराध्याय-संक्षेपः समाप्तः ॥

The later authorities quoted, are: Smṛtyarthasara, Yogīśvara Candrikā, Ācāra Candrodāya, Vyāghra, Deva-Paddhati, Kokila, Vaija-vapayana, Nārāyaṇa, Brahma, Manusamgraha.

2119.

9130. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10½ x 4 inches. Folia, 129. Lines, 7 on a page. Extent in slokaś, 1,800. Character, Nāgara. Date, Samvat 1703. Appearance, decayed. Complete.

This codex contains a compilation of mantras to be recited in the daily acts. In some pages the writing has become almost illegible through wear.

The col. of the 1st Adhyāya : इति उपाध्याय-नागदेवविरचिते
 आचारदीपे आचारप्रशंसा । Of the 2nd : इति सुप्रभातविधिः । Of
 the 3rd : इति मूत्रपुरीषोत्सर्गविधिः । Of the 4th : इति श्रौचविधिः ।
 Of the 5th : इति आचमनविधिः । Of the 6th : इति दन्तधावनविधिः ।
 Of the 7th : यज्ञोपवीतविधिः । Of the 8th : इति दर्भविधिः । Of
 the 9th : इति प्रणवादिविधिः । Of the 10th : इति प्राणायामविधिः ।
 Of the 11th : इति प्रातःस्नानविधिः । Of the 12th : इति तर्पणविधिः ।
 Of the 13th : इति नद्यादिस्नानविवरणम् । Of the 14th : इति गृह-
 स्नानविधिः । Of the 15th : इति मलापकर्षणस्नानविवरणम् । ततः वस्त्रादि-
 विधिः ।

The last Col. :—

इति आचारदीपः समाप्तः । इति श्रीउपाध्यायनागदेवविरचिते
 आचारदीपे द्रव्यशुद्धिप्रकरणं । संवत् १७०३ वर्षे मार्गशीर्षमासे
 कृष्णपक्षे द्वितीयायां तिथौ इन्दुदिने अश्वत्यदुर्गे राज श्रीगोवर्द्धनजि-
 स्नन्दावारस्थितेन श्रीश्रीमालज्ञातीय वहराप्रामास्तुत्-रघुनाथा-
 ख्येन लिखितं । आत्मनः पठनाथं परेशा[धि]ष्ठ । परोपकाराय
 श्रीरस्तु । श्रीअर्जुनदाराय श्रीशरणेश्वरसन्निधाने ॥ शिरोहीयाम
 निवासिनो वहरारघुनाथान्तिष्य ॥ श्रीज्योतिःस्तु ॥ येनेदं अस्मात्
 पुस्तकं लिखितं ॥

यादृशं पुस्तकं वृद्धा तादृशं लिखितं मया

यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते । १

वहराप्रामास्तुत् रघुनाथ-रामजि-केशव-लक्ष्मीदा + पठनाथं ॥ तथा परोपका-
 राथे ॥ श्रीशरणेश्वर पार्वती प्रीतो भवतु ॥ शुभं भवतु ॥ कल्याणमस्तु ॥ श्रीरस्तु ॥
 आसेरगढ़ उपरि पथि लिपि ।

It begins :—

ॐ नमः श्रीगणेशाय । ॐ ॐ ॐ

चक्षुश्चाहपुटस्फटाभिनयनव्ययायपादाहतिः ।

क्षुभ्रमूपुरमङ्गलध्वनिमिलत्[क्लायक्लाय](कर्णस्थल)त्कङ्कशम् ॥
 शुयङ्गादण्डविघट्टितोडुकुसुमैर्धोमाङ्गनं मण्डयन् ।
 सन्ध्याताण्डवहम्बरं विरचयन् भूत्यै गणेशोऽस्तु वः ॥
 उक्तो वाजसनेयेन याज्ञवल्क्येन धीमता ।
 आचारो दिग्वर्त्याणां सुबोधः कथ्यतेऽधुना ॥

It ends :—

आपत्कालन्तु विप्रस्तु शौचाचारं न चिन्तयेत् ।
 + + मुद्धरेत् पश्चात् स्वस्थो धर्मे समाचरेत् ॥ ३७ ।
 देवलः ॥ शास्त्रगम्यन्तु शुद्धत्वं न प्रत्यक्षादिसाधनं ।
 शास्त्रतः कृतशौचानामाशङ्का नैव विद्यते ॥ ३८ ।
 इत्याचारदीपः समाप्तः ।

2120.

1673A. कालनिर्णयः section of निर्णयसारः ।

Nirṇayasārah (Kālanirṇayaḥ).

*By Vāsudeva Sārasvatīottama, son of Mahēsa and Gangā,
 under the patronage of 'Govinda Rāja.'*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 78; it has another pagination which commences from 280 marked on the first leaf which begins abruptly—making inference irresistible that some leaves at the commencement are lost. Lines, 10 on a page. Extent in Slokas, 2,340. Character, Nāgara. Appearance, old.

In leaf 315 there is a colophon :—

ओम...वासुदेव सारस्वतोत्तंसकृतो निर्णयः ।

The last Colophon :—

इति श्रीष्टपतिचक्रचूडामणिश्रीमहादानराजोक्ततायां (?)
 कृतार्थोक्तार्थोक्तजन-महामहिमज्येष्ठपाण्डवानुकारो महामात्य-
 कुजोत्तंसराजन्यकुलकमलमार्तण्डखण्डभूमखण्डलाखण्डकमहोयमान-
 प्रतापतापिता + + + + + महाराज
 श्रीगोविन्दराजौये निर्णयसारे कालनिर्णयसारः ।

It ends :—

... ..

वेदाश्वासो ब्राह्मणा यस्य वक्रं ।

धर्मत्रायं यत्प्रतिज्ञा सभृत्ये

भूयाद् गोपौवस्त्रभो यच्चमूर्तिः ॥

गोविन्दक्षितिपाले दुर्जनकाले जितद्रुमवाले । (?) ।

गुणिगणसरोमराले संतोषः संतोषमायान्तु ॥ (?)

गङ्गा यं सुधुवे महेशचरणाकर(?)राम्रमारखत्तं

यत् सारःखत एव विदुषा सारखतः स्वीकृतः ।

सोदरं स्मार्त्तपथीनमंत्तितमोबन्धं निबन्धं नृप- (?)

श्रीगोविन्दनिदेशतो रचितवान् श्रीवासुदेवः सुधीः ॥

Authorities consulted :—

2A, बौधायनः, विष्णुधर्मोत्तरे; 2B, ब्रह्मसिद्धान्तः; 3B, गृह्यपरिशिष्टे, सिद्धान्ते; 4A, काटकगृह्ये, ज्योतिःसिद्धान्ते; 4B, बार्हस्पत्ये; 5B, यमः, बृहस्पतिः; 6A, भृगुः, वशिष्ठः, हारौतः, सत्यव्रतः; 6B, प्रजापतिः; 7A, ज्योतिःपितामहः, मिहिङ्गः, वृद्धमिहिङ्गः; 7B, गर्गेण; 9B, योगीश्वरेण, 10A, भविष्योत्तरे, भविष्यपुराणम्, जावालः, स्कान्दे; 10B, सुमन्तुः; 13B, भास्करः; 14A, वशिष्ठः, ब्रह्मवैवर्ते, देवोपुराणम्; 14B, कालादर्शः; 15B, ब्रह्मपुराणम्; 16B, पुराणसमुच्चये; 18A, स्मृतिचन्द्रिका; 18B, लिङ्गपुराणम्, मार्कण्डेयपुराणम्; 19A, विष्णुधर्मोत्तरे; 20A, ब्रह्मवैवर्ते; 20B, पाद्मे, वल्लिपुराणम्; 21A, शिवरहस्ये; 22A, सुमन्तुः, आदित्यपुराणम्; 23B, पुराणसमुच्चये; 24B, रूपनारायणौघे, स्मृतिसंग्रहे; 25A, दुर्गास्तवे विश्वरूप-निबन्धे; 33A, गारुडे, विष्णुरहस्ये, कूर्मपुराणे, सनत्कुमारसंहिता; 35A, प्रचेताः; 37A, कालादर्शः; 37B, संवर्तः; 38B, वायुपुराणम्; 39A, अमरभट्टीये; 39B, पैठौनसिः; 40A, नारदीये; 41A, पुलस्त्यः; 47B, ईशानसंहिता; 49B, याज्ञवल्क्यः; 50A, कारिका; 52A, गोभिलः; 63A, स्मृत्यर्थसारे; 70A, कारणतन्त्रे; 74A, बृहत्पाराशरे; 75B, दानखण्डे ।

The latest authorities quoted are Ananta Bhaṭṭa—evidently on whose work, Tithinirṇaya, Ramacandra's

Tithinirṇaya-saṃgraha (thirteenth century) is based, - Dānakhaṇḍa (by which name commonly Hemādri's Dāna-khaṇḍa goes), and Nirṇayasamkṣepa (by which Hemadri's Kālanirṇaya is meant, see L. 2577): and as the very authoritative work on the subject, Kālamādhava, is not quoted, it can be safely placed between the two authors.

In it we have a good calendar of religious fasts and festivals, accompanied by their paddhati, Durgotsava, among others, being treated in detail. It ends with Pratiṣṭhā (consecration of gods and dedication of tanks, etc., to the public).

2121.

113. दुर्गास्वविवेकः । *Durgotsavavivekaḥ.*

By Śūlapāṇi Bhāṭṭācārya.

The present MS. has been noticed by Dr. Rājendralāla Mitra under No. 917.

The authorities quoted : -

कालिकापुराणम्, भविष्योत्तरे, देवीपुराणे, संवत्सरप्रदीपे, लिङ्गपुराणे, जिकनः, स्कान्दे, भागवते, आपस्तम्बः, देवीपुराणे, माधवीयष्टतकाठकवचनम्, देवलः, ज्योतिषार्णवः, वराहः, कालिकापुराणे कामाख्यापञ्चमूर्तिप्रकरणं, जीमूतवाहनः, भविष्ये, याज्ञवल्केयः, नन्दिपुराणे, मत्स्यसूक्ते, बृहन्नन्दिकेश्वरपुराणे, श्राद्धविवेकः, कालादर्शे श्रीकर्ममिश्रः अग्निपुराणे, प्राङ्गुः, इन्दोगपरिशिष्टे, नारदोपनिषत्, विष्णु-धर्मोत्तरे, यज्ञपार्श्वः, भविष्योत्तरे शुद्धिविवेकः, शिववचस्ये, लिङ्गपुराणे, वसन्त-राजः, कालकौमुद्यां जावालिः कालविवेके ।

Aufrecht says in Cat. Cat. : "The latest authors he mentions are Bhavādeva, Bhojadeva or Dhāreśvara and Lakṣmīdhara."

Post Colophon Statement :—

स्वाक्षरमिदं श्रीरजगौकान्तशर्मायः पुस्तकम् ।

मसर्पसिन्धुन्दिमते प्रकाब्दे
विश्वेऽस्मि चयद्वाचिषि कर्काटस्थे ।
वारे ऽर्कपुत्रे बज्रधा विविच्य
इयन्तु पुस्तौ लिखिता प्रयत्नात् ॥

2122.

5336. *The Same.*

Substance, country-made paper. $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 15. Lines, 7 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1756. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय ।

नत्वेष्टानीपदाम्भोजं भ्रमद्भ्रमरशोभितम् ।

दुर्गात्सविवेकस्तु क्रियते शूलपाणिना ॥

Colophon :—

इति साङ्गिडियान-महामहोपाध्याय-श्रीशूलपाणिभट्टाचार्य-
विरचितो दुर्गात्सविवेकः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

• लिखितं श्रीकालीप्रसादशर्म्मेणः ।

श्रीअगन्मोहनशर्म्मेणः पुस्तकमिदम् । प्रकाब्दाः १७५६ । ५ । १ ।

The authorities quoted :—

1A, देवीपुराणम्, 2A, स्कान्दे; 3A, कालकौमुदी; 3B, कालमाधवीय-
छतकाठकवचनात्; 4A, ज्योतिषार्णवः, वराहपु०, याज्ञवल्क्ये; 4B, जौमूत-
वाहनः, भविष्ये; 5A, देवलः; 5B, नन्दिपुराणम्; 6B, चक्रनारायण्य; 8B,
बृहन्नन्दिकेश्वरपुराणे; 9A, मत्स्यसूक्ते; 9B, नारदीयकल्पे; 10A, स्मृतिसारे,
विष्णुधर्मोत्तरे; 10B, श्रीकरमिश्राः; 11A, कालिकापुराणम्; 15B, काल-
विवेके ।

The latest authority it quotes is Kālamādhava, which brings it down to the fourteenth century.

Substance, country-made paper. $14\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 15. Lines, on a page. Extent in slokas, 300. Character, Bengali. Appearance fresh. Complete.

114. व्रतकालविवेकः । *Vrata-kālavivēkah.*

The present manuscript has been described by
Rājendralāla Mitra under No. 918. -

स्वाक्षरमिदं रजनौकान्तशूर्मगाः पुस्तकम् ।

नगाधिराजनन्दिनीसुताननर्त्तसागर-

विभावरीकरैर्निमिते शकाब्दके प्रयत्नतः ।

भवाम्बराणि तारकं मुरारिपादपङ्कज-

द्वयं विचिन्त्य मानसे लिलेख पुस्तकोत्तमम् ॥

Authorities quoted : —

(1) मनुः, (2) ज्योतिषे, (3) ज्योतिःकौमुदी, (4) देवलः, (5) वराहपुराणे,
(6) योगियाञ्चवन्धः, (7) महाभारतम्, (8) पद्मपुराणे, (9) मत्स्यपुराणे, (10)
ह्यगलेयः, (11) विष्णुः, (12) अङ्गिराः, (13) बौधायनः, (14) कौर्मि, (15)
मिताक्षरा, (16) देवलः, (17) गोतमः, (18) देवीपुराणम्, (19) शङ्खः, (20)
नरसिंहपुराणे, (21) तिथिविवेके, (22) ब्रह्मवैवर्ते, (23) भावाणः, (24)
पाराशर्यै, (25) विष्णुधर्मोत्तरे, (26) भविष्यपुराणम्, (27) वशिष्ठः, (28)
स्कन्दपुराणे, (29) वराहसंहिता, (30) व्यासः, (31) नारदोय, (32) मावङ्गे,
(33) दृहस्पतिः, (34) राजमार्तण्डे, (35) कव्यकामधेनुवृत्तव्यासः, (36) प्रवेताः,

(37) शौरधर्मे, (38) बृहन्नारदीयपुराणे, (39) भविष्योत्तरे, (40) नागरखण्डे, (41) ईशानसंहिता, (42) विष्णुसहस्रे, (43) हयग्रीवपाञ्चरात्रे, (44) ब्रह्मपुराणे, (45) कामधेनुकल्पतरुकाण्डे, (46) प्रतिष्ठाविवेकः ।

2125.

3437. *The Same.*

Substance, country-made paper. 18×3½ inches. Folia, 9. Lines, 6 on a page. Extent in slokas, 270. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति साङ्गिडियान-महामहोपाध्याय-श्रीशूलपाणिविरचितो
व्रतकालविवेकः समाप्तः ।

See L. 918.

Post Colophon :—

श्रीदुर्गाशरणम् । श्रीकालीचरणशर्मणः स्वाक्षरमेतत् ।

2126.

4009. प्रायश्चित्तविवेकः । *Prāyaścittavivekaḥ.*

By Mahāmahopādhyāya Śūlapāṇi.

Substance, country-made yellow paper. 19×4 inches. Folia, 146. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 5,090. Character, Bengali. Date, Saka 1737. Appearance, fresh. Complete.

Printed in Calcutta by the late Madhusūdan Smṛti-ratna.

Colophon :—

इति साङ्गिडियान-महामहोपाध्याय-श्रीशूलपाणिभट्टविरचित
प्रायश्चित्तविवेकः समाप्तः ।

Post Colophon :—

शकाब्दाः १७३७ श्रीजनार्दनशर्मणः लिपिरेषा ।

Six leaves, appended at the end, contains a table of contents.

The concluding verse is wanting in the present manuscript.

See I.O. Catal. No. 1723, Oxf. No. 660 and L. 415, p. 236. Vol. I.

2127.

3432. **आहुविवेकः ।** *Srāddhavivēkaḥ.*

By Śūlapāṇi.

Substance, palm leaf. $12\frac{1}{2} \times 2$ inches. Folia, 139. Lines, 5 on a page. Extent in slokas, 2,800. Character, Bengali. Date, Saka 1439--A.D. 1517. Appearance, old and worn out. Complete.

Colophon :—

साङ्गडियान-महामहोपाध्याय-श्रीशूलपाणिविरचितः आहु-
विवेकः ।

Post Colophon :—

श्रीभवानन्दशर्मणः स्वात्तरमिदं पुस्तकम् । यथादृष्टेयादि ।
परिहारमाह । ॐ नमो भगवते वासुदेवाय । श्रीकृष्णाय नमः ।
शुभमस्तु ॥ शकाब्दाः १४३९ ॥ नमो गणपतये ॥

It begins thus :—

ॐ नमो गणपतये ।
विलोक्य धर्मशास्त्राणि कामधेन्यादिसंग्रहान् ।
विवेकः पार्वणादीनां क्रियते शूलपाणिना ॥

2128.

5194. **आहुविवेकटीका ।** *A Commentary on the above.*

By Śrīkṛṣṇa.

Substance, country-made paper. $17\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 28, marked by figures up to the 18th, the rest by letters from ka to ñ. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the early eighteenth century. Appearance, very old. Incomplete at the end.

Beginning :—

ॐ नमः शिवायाम् ।

पादाम्बुजे दे भुवनावलम्बे

प्रणम्य भूयो जगदम्बिकायाः ।

श्रीकृष्णविप्रो विवृतिं वितेने

बुधादृते आद्भविवेकसंग्रहे ॥

प्रारम्भे विघ्न-विघाताय देवतानामकौर्त्तनरूपं मङ्गलमाचरन्
शिष्यप्रवृत्त्यर्थं ग्रन्थस्याभिधेयप्रयोजनसम्बन्धांश्च प्रदर्शयन् शिष्याव-
धानाय प्रतिजानीते विलोक्येति शूलपाणिना धर्मशास्त्राणि
विलोक्य कामधेन्वादिसंग्रहांश्च विलोक्य विशेषेणालोच्य पार्वणा-
दीनां आद्धानां विवेकः क्रियते इत्यन्वयः ।

2129.

3560. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×3½ inches. Folia, 121. Lines, 11 to 14 on a page. Extent in ślokas, 4,400. Character, Bengali. Date, Saka 1548. Appearance, discoloured. Complete. On two different sorts of paper, yellow up to page 55 and the rest white.

An anonymous commentary, unknown to Aufrecht, on Śūlapāṇi's Śrāddhāviveka.

Colophon :—

इति आद्भविवेकटीका समाप्ता ।

Post Colophon :—

हे राम नारायण वासुदेव हे कृष्ण । श्रीमहामहोपाध्यायवन्द्य-
घटीयश्रीकर्णपुरात्मजन्यायवाचस्पतिभट्टाचार्यलिखितमिदं पुस्त-
केति । श्रीरस्तु । १५४८ शकाब्दाः श्रीवैकुण्ठ । नमो भगवते वासु-
देवाय । कृष्णाय गोविन्दाय ।

It begins :—

+ + + हरिहरौ नत्वाहं विहिताञ्जलिः ।

आस्थां आद्भविवेकस्य वितेने विदुषां मुदे ॥

ग्रन्थादौ शिष्टाचारानुमित-वेदबोधितकर्तृव्यताकं मङ्गलं धर्म-
पदपदार्थयोस्तत्कौर्त्तनरूपं विप्रविघातद्वाराभौष्टग्रन्थसमाप्तिफलकं
कृतं शिष्यशिष्टाचारैर्दर्शयन् निर्विशेषितं शूलपाणिनेति खनाम-
जगद्विख्यातत्वसूचनाय निबन्धन् प्रेक्षावत्प्रवृत्तौपयिकाभिधेयप्रयो-
जनसम्बन्धप्रतिपादनार्थमाह विलोकोद्यादि अथ आङ्गलक्षणा
मित्यन्तम् ।

It ends thus :—

अन्येत्विति पार्व्वणानन्तरमिति शेषः । अमृतत्वं मोक्षं तृन्यफलो
कर्त्तरिति शेषः । गभीरतन्त्रं मौमांसाशास्त्रम् ।

2130.

1563. **आचारादर्शः ।** *Ācārādarśah.*

By Śrīdatta.

Substance, country-made paper. 14 × 4½ inches. Folia, 48. Lines, 9
on a page. Extent in ślokas, 2,000. Character, Maithili. Appearance,
fresh. Complete

For a description of the work see I.O. Catal. No. 1613
and L. 1956. The daily duties of Brāhmaṇas.

Besides the Mahābhārata, Purāṇas and the ancient
works of Smṛti, the author quotes Kalpatarukāra, Kāma-
dhenu and Harihara.

2131.

10373. **आचारादर्शबोधिनी ।** *Ācārādarśabodhini.*

Being a Commentary on the same.

By Gaurīpati Bhaṭṭa, son of Dāmodara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 38. Lines, 11
on a page. Extent in ślokas, 960. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat
1871. *Appearance, fresh. Complete.

*The commentary is dated Śaṃvat 1696 = A.D. 1640.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ॥
 श्रीमच्छङ्करतुष्ट्यर्थमाचारादर्शबोधिनौ ।
 क्रियतेति स्फुटा रम्या भट्टगौरौशशर्मणा ॥
 प्रारिप्सितस्याचारादर्शनाम्नो ग्रन्थस्य निष्पत्त्युपसमाप्तये
 श्रीदत्तनामा पण्डितः आशीर्वादात्मकं मङ्गलमाचरति दौक्षित
 इति ।

The commentator's father is said to have been a pupil of Maithila Śaṅkara.

The Comm. ends :—

श्रीमन्मथिलसूत्रिन्दतिलकः श्रीशङ्करः सत्कविः
 शिष्यस्तस्य जलालदीन (नीन) शङ्क दामोदरः (?) पण्डितः ।
 तत्पुत्रेण सतां मुदे विरचिता स्वादर्शसम्बोधिनौ
 भूयाच्छङ्करतुष्टिहेतुरनिष्टं व्याख्यागुणैः संयुता ॥
 ऋत्विक् सत्तन्त्राब्दे विक्रमादित्यमुपतेः ।
 आश्विनस्य त्रयोदश्यां रवौ काश्यां सुपूरिता ॥

Colophon :—

इति श्रीमहोपाध्याय स्मार्त्तशिरोमणि श्रीदामोदरभट्टपुत्रगौरौ-
 पतिभट्टविरचिता आचारादर्शविट्तिः समाप्ता ॥

Post Colophon :—

शुभमस्तु ॥ श्री संवत् १८७१ ॥ फाल्गुन शुक्लपक्ष ॥

In a later hand below the date : १६८६ (?).

2132.

5028A and B. **नित्याचारप्रदीपः ।** *Nityācārapradīpah.*

(The first section only.)

By *Narasimha Vājapeyin.*

Substance, palm leaf. 15½ × 1½ inches. Folia, 169. Lines, 4 on a page.
 Character, Nāgara in a Udiya hand. Written with a style. Incomplete
 at the end.

Beginning :--

शाखाभिः सकलाभिरुक्तमहिमा नीलाद्रिमूलस्थितिः

पौनस्कान्दसुतप्रसन्नविभवः स्वानन्दकन्दोदयः ।

यः प्रोणाधगपक्षवोऽथ विबुधैः सेव्यः + + शोणितो

• भक्तेभ्यो वितरन् फलं विजयते कोप्येष कल्पद्रुमः ॥

... ..

अमत्स्यः समत्तम्य (?) प्रोणा

कौत्सस्य वंशो सधावतंसः ।

प्रासादमौमांसकपङ्क + +

+ + + + + ॥

प्रासादे स्फुटते + + + + +

मौमांसाख्यवर्कगंधारतरुणाः मृत्युञ्जयः पण्डितः ।

विद्याभिः सकलाभिरुक्त्वलमतिः यः शुद्धिमुक्तावलौ-

ग्रथेनाखिलमेव पृतमकरोत्स्वीयं कुलं चेच्छया ॥

अमुष्य नम्रा किल गोपीनाथ

मित्रो गुणैर्यस्य वंशं + + ।

जलेप्रानामायणानामयोगात्

पुत्रौ तु मित्रावरुणावपेतौ ॥

अष्टाब्दे सूक्तविगतेऽथ नवमे तर्कस्य पारङ्गमः

मौमांसाख्यसत्प्रपञ्च[र]चनो (?) सम्पत्तिस्तद दादशे ।

जल्पैरल्पदिनैर्विजित्य विदिशो यः षोडशे वत्सरे

योगाभ्यासरतः पुराणपुरुषं नारायणं प्राविशत् ॥

सिद्धेश्वरी दत्तवरा स्वतन्त्रा षड्वर्षिणी यस्य कुले चला स्थान ।

कायावनेऽह्नीनमखेऽभिचेता जलेश्वरः कृष्णपरायणोऽभूत् ॥

नरसिंहधनञ्जयौ बुधावथ गङ्गाधरतोन्मखगडलः । (?) ।

अनया किल वाजपेयिनोऽस्य च मृत्युञ्जयपञ्चमाखिलो (?) ॥

अहैतागममण्डलेऽवतरयन् संचोपशारोरके

हत्वा कार्तिक मध्वरेषु निरतः षण्मासदोक्षात्रतो ।

मौमांसायत एष वृद्धि मगमत्काश्यां नृसिंहः सुर-
 खोतस्त्वदकैकजीवनविधिर्योगेन सिद्धिं गतः ॥
 देवानन्दः सुतोऽस्याजनि कृतचयनो यत्तविद्याधरीयां
 वेदाभ्यासप्रयासौ पश्चिदि विजये यः कृतः पण्डितेशः ।
 नानाशा + नुपेताः मुनिपुणमतयः सङ्गृह्यो यस्य शिष्याः
 मौमांसातर्कविद्याअतिप्रिखरमत प्रौढमध्यापयन्ति ॥
 अनुजोऽस्य च पौण्डरीकयज्वा
 बलभद्रो विदितः श्रुतो न येन ।
 सवृष्टः अतिमौलिभट्टतन्त्रे
 किमु सन्वत्सरदौक्षया क्रतौ च ॥
 अपरेऽपि नृसिंहसूतवः + + चत्वार उदार चेतसः ।
 स्वकुलोचितविद्ययोर्जिताः सततं कृष्णकथापरायणाः ॥
 ... ..
 श्रीमद्विष्णेश्वरगुरोः प्राप्तविद्येन तेन च ।
 नित्याचारप्रदीपोऽयं नृसिंहेन प्रणीयते ॥

The last colophon in the defective manuscript :—

148B. इत्यग्निचिद्वाजपेयिनरसिंहविरचिते नित्याचारप्रदीपे दन्तधावन-
 प्रकरणम् ।

ततः सम्यगरागाकिरणदर्शने प्रातःस्नानम् ।

5028B. Another fragment of Nityācārapradīpa of
 Narasiṃha Vājapeyin.

Substance, palm leaf. 12 × 1½ inches. Folia, 47. Lines, 4 on a page.
 Character, Nāgara. Written with a style.

It begins from “Mārjana” or “washing” of Sandhyā-
 prayoga.

Beg. :—

मुनः श्रेष्ठैश्चि स्त्रिष्टुपुष्टन्दः, etc., etc., अनेन मार्जनम् ।

32B. इत्यग्निचिद्वाजपेयिनरसिंहविरचिते नित्याचारप्रदीपे सन्ध्याकर्म
 समाप्तम् ।

(225)

नारदपुराणे—

उदयान्निःकृतं सूर्यं यस्तु भक्तिपरो दिजः ।, etc., etc.

2133.

5240. *The Same.*

Substance, palm leaf. $12 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 48 to 266. Lines, 4 on a page. Character, Nāgara of the early eighteenth century in a Uḍiya hand. Appearance, fresh. Incomplete at both ends.

266A, इति प्रथमभागस्त्यम् ।

Here ends the manuscript.

2134.

5609. *The Same.*

Substance, palm leaf. $14\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 189. Lines, 3 to 5 on a page. Character, Uḍiya of the early nineteenth century. Appearance, good.

The first section only, incomplete at the end.

2135.

4081. *The Same.*

Substance, palm leaf. 17×1 inches. Folia, 18. Lines, 5, 6 on a page. Extent in Slokas, 3,800. Character, Uḍiya of the eighteenth century. Appearance, old. Written with a style.

Sections II to IV.

Beginning :—

ॐ नमः सरस्वत्यै ।

ॐ गोपीजनवल्लभाय नमः ॥

गोवर्द्धनोद्धरणकर्मणि सम्प्रवृत्तो

गोपेषु वीक्षितसम्पन्नसत्त्वरेषु ।

ब्रह्मायुधधारणनियन्त्रितरोमकूपः

कृष्णोऽपि सखितमुखो भवतु पुनाति ॥

अथ द्वितीयभागिकेयं दत्तः ।

द्वितीये तु यथाभागे वेदाभ्यासो विधीयते ।

वेदस्वीकरणं पूर्वं + + + + + ।

Post Colophon Statement :—

वृत्तिं ह देवस्य त्रयोविंशोऽङ्गे आश्विन्यशुक्लप्रतिपदिन्द्रवासरे मया
लिखितेयं पुस्तौ ।

सुतो वराहमिश्राणां महादेवाख्यमिश्रकः ।

लिलेख वैदिकः भ्रान्तो निव्याचारप्रदीपकम् ॥

श्रीमन्नौलादिनाथानुगृहीतभूसुराणामस्माखलुग्रहोऽस्तु तत्
प्रसादात् ।

2136.

5610. *The Same.*

Substance, palm-leaf. $18\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 204. Lines, 6 on a page. Character, Uḍiya of the seventeenth century. Appearance, old and worm-eaten.

Sections II and III and a portion of Section IV.

2137.

5622. *The Same.*

Substance, palm-leaf. $14\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 202. Lines, 5 on a page. Character, Uḍiya of the nineteenth century. Appearance, fresh.

Parts II and III.

2138.

5219. स्मृतिरत्नहारः । *Smṛtiratnahārah.*

By Bṛhaspati with the title of Rāyamukula.

Substance, palm-leaf. 14×2 inches. Folia, 254. Lines, 5, 7 on a page. Extent in slokas, 6,300. Character, Bengali of the seventeenth century. Appearance, old and worn-off. Incomplete at the end.

Beginning :—

नमो गणपतये ।

कमलकुमुदसुधावक्त्रसङ्गोपिग्रौचेः

नयनललितगीलोक्तासितश्रीविलासः ।

मञ्जलजलदरोचिस्त्रिषुलाचारचेलः ।

कन + + + + + ॥

+ + स्थपतिकं विष्णुद्वाःस्थमर्केन्दुदीपकम् ।

जगदन्तःपुरं यस्य तदीशान्तःपुरं स्तुवे ॥

श्रीयादयं स जगदन्तस्ततोऽतिवेल

स्तस्तेर्गुणै + + + + + ।

+ + पानिजभुजब्रविगार्जितश्रीः

श्रीशायराज्यधरनाम पदं प्रपन्नः ॥

संनाधिपत्यमिभसन्धवतूर्यशङ्क-

च्छत्रावलौललितकाञ्चनरूप्य + ।

+ + + दान वज्रभूषणश्च (१)

जह्मलदीमन्तर्पतिर्मुदितो गुणौघैः ॥

यो ब्रह्माण्डकनकतुरंगस्यन्दनं विश्वचक्रं

पृथ्वीं कृष्णाजि + सुरतरून् धेनुशैलोदरींश्च ।

+ + + ध्रुवदवनी-देवतानाममन्दं

भिन्दन् देव्यं सपदि दधते धर्मसूनोरभिख्याम् ॥

जन्माप्तं जगदन्ततो गुणानिधेर्मूर्द्धाभि + + न्वये

दाराः सन्तति + + + तिः श्रीभास्कराः सूनवः ।

लक्ष्मीरङ्गतदानभोगसुभोगा मन्त्रित्वमुर्व्वीभुजा-

मित्यं यस्य मनोरथाय कृतिनः किञ्चिन्न काम्यं स्थितम् ॥

व्याचार्य इत्यभिमतं कविचक्र + +

+ + + हितयमध्यगमन्ततो यः ।

स श्रीवृहस्पतिरिमं वज्रसंग्रहार्थ-

निर्मर्माति निर्मलमतिः स्मृतिरत्नज्ञांम् ॥

प्राचीनाः संग्रहाः सन्ति सत्यं सद्भिधबोधकाः ।

किन्त्वशेषा + + + + + ज्ञेयं विविच्यते ॥

मत्स्यपुराणे ।

दृष्टार्था तु स्मृतिः कापिदृष्टार्था तथापरा ।

दृष्टादृष्टार्थरूपान्या न्यायमूला तथापरा ॥

The author was the Court Paṇḍit of Rājā Gaṇeśa and his son, and as such, he gave the first impetus to Sanskrit learning in Bengal after the Mahomedan conquest of the country followed by two hundred years of anarchy.

The authorities quoted and consulted :—

4A, पैठौनसिः; 5A, विष्णुपुराणं, समयप्रकाशकृतं; 7A, पारस्करः, विष्णुधर्मोत्तरं; 11A, ब्रह्मपुराणे; 16B, धनञ्जयादयः; 19B, लघुहारीतः; 20B, गोविन्दराजः; 21A, विष्णुः; 21B, वर्द्धमानोपाध्यायः; 22A, कुयुमौ, ब्रह्मगुप्तः; 23A, समयप्रदीपः; 24A, कालकौमुदी, ज्योतिःपराशरः; 25A, स्मृतिपरिभाषा, भानुभट्टः, कालविवेकः; 29A, भविष्यपुराणं, पद्मपुराणं, स्मृति-प्रकाशकारः; 30B, देवलः; 32A, वराहपुराणं; 32B, लक्ष्मीधरः; 34A, जैमिनिः; 35A, स्कन्दपुराणं; 37A, नीलाम्बराचार्यः; 39B, स्मृतिसमुच्चयः, तिथिविवेकः; 40B, गौड़संग्रहकारः; 41B, ब्रह्मवैवर्तः; 47A, दृढयाज्ञवल्क्यः; 49A, वशिष्ठः, नौधायनः; 50A, याज्ञवल्क्यः; 50B, नारदीये; 51B, लिङ्ग-पुराणं; 52B, छन्दोगपरिशिष्टम्; 53A, मत्स्यपुराणम्; 58B, लोकास्ति-स्मृतिः; 59A, दृढस्यति, हेमाद्रौ; 62A, मार्कण्डेयपुराणं; 62B, जाबालः; 71B, भोजदेवः; 76B, स्मृतिमौमांसा; 86A, शब्दमहार्णवः; 88A, स्मृति-महार्णवः, जीमूतवाहनः; 88B, हरिवंशे; 89A, नीलकण्ठस्मृतिसमुच्चये; 91B, देवीपुराणं; 97A, जीमूतवाहनधनञ्जयौ; 98A, आहविवेकः; 113A, विष्णुरहस्यः; 115B, भविष्योत्तरे; 117A, वल्लिपुराणं; 123B, सप्तत्वरप्रदीपः; 127A, शङ्खः; 129B, स्वल्पसप्तत्वरप्रदीपः; 132B, स्वल्प-स्मृतिसारसमुच्चयः; 133A, आपस्तम्बस्मृतौ; 136A, मनुः; 139A, विधि-निबन्धे भौममहोपाध्यायेन उक्तम्; 142B, वायुपुराणम्; 152B, राजधर्म-काण्डे; 156B, नन्दौपुराणम्; 157A, ब्रह्माण्डपुराणम्; 188A, शातातपः; 192A, ब्रह्मपुराणम्; 192B, आदिपुराणम्; 207A, याज्ञवल्क्यटीकायां देवकीधेन लिखितम्; 211A, दृढगार्गः; 213A, पराशरः; 215A, हार-

लता; 219A, स्मृतिरत्नमाला; 235A, कल्पतरुः; 241A, मृत्तपपरिशिष्टकारः;
242B, गोभिलः; 245B, स्मृतिकौमुदी ।

Topics :—

3B, अथ अयननिरूपणम्, अथ ऋतुनिरूपणम्; 5B, अथ मास
निरूपणम्; 15B, अथाधिमासनिरूपणम्; 18B, अथाधिमासे विधिविधौ;
27A, अथ हरिप्रयनादिनिरूपणम्; 28A, अथ युगाद्याविधिः; 30A, अथ
मन्वन्तरा; 30B, अथ खण्डतिथिकृत्यविधिः; 52B, अथ दर्शकृत्यविधिः;
62A, अथ ग्रहणकृत्यविधिः; 94B, अथ पर्वविधिः, अथ वैशाखादिमासकृत्य-
विधिः; 100A, अथ ज्यैष्ठ्यकृत्यविधिः; 101A, अथारण्यघटीः; 101B, अथ
दर्शहराविधिः; 107A, अथ आवनकृत्यविधिः; 111A, अथ मनसापञ्चमी-
विधिः; 112A, अथ भाद्रकृत्यविधिः; 119B, अथाचोरचतुर्दशीविधिः;
120A, अथ सुक्लचतुर्थीविधिः; 121B, अथ शक्रोत्थानविधिः; 124A, अथ
अर्घ्यदानविधिः; 126A, अथापरपक्षविधिः; 131A, अथ मन्वात्रयोदशी-
विधिः; 139B, अथ शस्त्रहृतचतुर्दशीविधिः; 144A, अथ आश्विनकृत्य-
विधिः; 156A, अथ दशरथव्रतविधिः, अथ कार्तिककृत्यविधिः, which
includes the worship of Jagaddhatri; 171A, अथ अष्टका-
विधिः; 171B, अथ पौषकृत्यविधिः; 175B, अथ भौष्माष्टमीविधिः;
176B, अथ भैमीविधिः; 178A, अथ शिवरात्रिः; 185B, अथ चैत्रादि-
दिवाप्रमाणम्; 189A, अथ मरणे अङ्गास्पृश्यत्वम्; 190A, अथ विदेशस्था-
शौचम्; 191A, अथ बालाशौचम्; 198A, अथशौचशङ्करः; 202A, अथ
गर्भसावाशौचम्; 203A, अथासपिण्डग्राहशौचम्; 205A, अथ वह्निदहनादि-
सम्पर्काशौचम्; 206A, अथानुसंस्त्राशौचम्; 207B, अथ सद्यःशौचादिः;
215A, अथ प्रेतक्रियाधिकारिकाः; 223A, अथोदकक्रियादिदानम्; 224B,
अथेदानीमस्मिन् स्मृतिरत्नहारे प्राप्तावसरकृत्योः आह्वयः कर्तुमागम्यते;
226B, अथ आह्वयभेदाः; 228B, अथ आह्वयकालाः; 229A, अथावश्यकविधेः
आह्वयकालः; 232A, अथ आह्वयेऽपासनीयाः; 232B, आह्वये प्रशस्त-
नाश्रवाः; 233A, अथ आह्वये निषिद्धनाश्रवाः; 235A, अथ आह्वयव्युत्-
पत्त्यादिः; 237A, अथ तीर्थआह्वयविहितप्रव्याणि; 240B, अथ आह्वयेवाः;

241B, अथ तौर्यश्राद्धकालकथनम्; 244A, अथ कुशमयब्राह्मणः; 245B, अथेदानीं श्राद्धानुष्ठानपद्धतिः ।

2139.

3690. **कृत्यतत्त्वार्णवः ।** *Kṛtyatattvārṇavaḥ.*

By Śrīnātha Ācārya Cūḍāmaṇi, son of Śrīkara.

Substance, country-made paper. 14½ × 3½ inches. Folia, 82. Lines, 9, 10 on a page. Extent in slokas, 3,700. Character, Bengali. Saka 1636. Appearance, discoloured. Complete.

The author is said to have been the Guru of Raghunandana.

Colophon :—

इति महामहोपाध्याय-श्रीमच्छ्रीकराचार्यात्मज-श्रीमच्छ्री-
नाथाचार्य्यचूडामणिकृतः कृत्यतत्त्वार्णवः समाप्तः ।

Post Colophon :—

एतद्रूप्यलेखकस्य पितृचरणाः प्रारणम् ।
षट्त्रिंशत् पृथिवीशक्ते व्यवसायाय यत्नतः ।
कृत्यतत्त्वार्णवोऽलेखि श्रीराधाकान्तशर्मणा ॥
एष ग्रन्थः पितृपदविच्छेदादौनचेतसं ।
अध्यापयितुमिच्छन्तमनुगृह्णातु मां नतम् ॥
वेद त्रिषोडशे शक्ते पितामे धर्मदेहकः ।
देवतयां गतप्राणो वैकुण्ठपदमारुहत् ॥

Maṅgalācarana and the object of the work :—

श्रीगोविन्दपदाम्भोजद्वन्द्वमद्वन्द्वसाधनम् ।
वन्दे हृन्दारक्तधुनीमकरन्दमनोहरम् ॥
श्रीकराचार्य्यपुत्रेण श्रीमच्छ्रीनाथशर्मणा ।
प्रीतये विदुषां चक्रे कृत्यकालविनिर्णयः ॥
श्रौते विधौ कालकृतौ विरोधः
प्रायः सदैव प्रचलितो बुधानां ।

अतस्तदुच्छेदकृते मुनीनां
 विचार्य वाचो विदधाभि तत्त्वम् ॥
 नानाविदेशविदुषां मतमाकलय्य
 क्षोदक्ष्मं यदभिलिख्य समर्पयामि ।
 अद्वां बुधा विपथगङ्गिकाप्रवाहे
 दूराद्विहाय कुरुतादरमत्र गाढम् ॥

इह खलु नित्यनैमित्तिकादियावद्वैदिककर्मणि तत्तत्कालविशेषाङ्गकानि गा ।
 स्यन्ते ते च विशेषवत्परायणानि । चर्मास-पक्ष-तिथि-नक्षत्ररूपतया भिन्नाः प्रत्येकं
 नानाप्रकाराः कुत्र कर्मणि कौतूहलस्याङ्गत्वमिति निर्णयमन्तरेण प्रवृत्तौ कदाचित्
 कर्मणो वैगुण्यमपि स्यादिति तन्निर्णयार्थम्भो युक्त इत्यादि —

It ends thus :—

अतएव पुराणं षट्पञ्चाद्विप्राप्तं नित्यं पूजनमिति नगसिंहपुराणम् ।
 आगमोक्तमन्त्रो विधिबलाज्जप्य एव न पठनीयः । शेषं विवेकार्णवे ज्ञेयमिति ।
 विचार्य नाना मुनिवर्यवाचने निबन्धजातञ्च महार्णवाद्यं ।
 मया हतः कालविनिर्णयोऽयं मुदं बुधानां चिरमातनोतु ॥
 ह्यतस्तत्त्वार्णवो नाम निबन्धो रचितो मया ।
 प्रीयन्तामत्र विबुधा व्यवस्थारत्नराशिभिः ॥

The authorities quoted and consulted are :—

2A, विष्णुधर्मोत्तरे, भट्टपादाः; 5A, विष्णुपुराणं; 13B, ब्रह्मपुराणं;
 14B, हारौतः; 15A, ऋष्यशृङ्गः; 15B, लघुहारौतः; 17A, देवीपुराणम्;
 20A, जावालि, ज्योतिःशास्त्रम्; 21B, बृहद्भारद्वायपुराणं; 22A, शातातपः;
 23A, कुन्दोगपरिशिष्टम्; 24A, मार्कण्डेयपुराणं; 27A, शिवशतस्यम्; 27B,
 ब्रह्मवैवर्ते; 28A, मदनपारिजाते, स्कन्दपुराणम्; 29A, वराहपुराणम्; 32B,
 वायुपुराणम्; 33A, कूर्मपुराणम्, प्रचेताः; 33B, विष्णुशतस्यं, मत्स्यपुराणम्;
 34A, स्मृतिमहार्णवे भोजदेवेनलिखितम्; 37A, लघुहारौतः; 38A, भविष्य
 पुराणं, ब्रह्मपुराणं; 39A, विष्णुः; 41B, नारदोद्ये; 48A, पैठौनसिः; 48B,
 भविष्यपुराणम्; 49B, भविष्योत्तरे; 63A, ब्रह्मपुराणं; 70A, पद्मपुराणम्;
 73A, शैवागमः; 74A, लिङ्गपुराणं; 78A, आपस्तम्बः ।

2140.

3689. शुद्धितत्त्वारणवः । *Śuddhitattvārṇavaḥ.**By Śrīnātha Ācārya Cūḍāmaṇi.*

Substance, palm-leaf. 15 × 1½ inches Folia, 3 to 100. The numbers 41 and 42 mark two leaves each. Lines. 4 on a page. Extent in ślokas, 1,600. Character, Bengali. Date, Śaka 1538. Appearance, old, worn-out and discoloured. Complete in 100 leaves

Colophon :

इति महामहोपाध्यायश्रीमत्श्रीनाथाचार्यचूड़ामणिरचितः
शुद्धितत्त्वारणवः समाप्तः ।

Post Colophon :—

प्राक्नेवस्त्रिषट्तिते वाणचन्द्रसमन्विते ।
शुद्धितत्त्वारणवोऽलेखि श्रीरमाकान्तशर्मणा ॥
श्रीकृष्णाय नमः । श्रीत्रिपुरसुन्दर्यै नमः ।

The leaves marked 1 and 2 belong to some other work which begins thus :—

कथं निरभिच्छन्दोगवैश्वदेवः ।
छन्दोगपरिशिष्टम् ।
अग्न्यादिर्गोतमेनोक्तो होमः प्राकल एव च ।
अनाहिताग्नेरेवैष युज्यते बलिभिः सह ॥
अत्राग्न्यादिपञ्चऊत्यानुकल्पः ।
देवहूतस्येत्याद्यष्टाऊत्यात्मकप्राकलकल्पश्च ।

Śuddhitattvārṇava ends thus :—

अशुचितया केनापि प्रकारेण नाधिगतमित्यर्थः ।
शुद्धितत्त्वारणवोऽस्मिन् वा प्रमादादन्यथा लिपिः ।
विद्वद्भिः शोधनीया सा गुणलेशानुसारतः ॥

The authorities quoted are :—

3A, अग्निपुराणम्; 5A, ब्रह्मपुराणे; 7A, ऋक्संहिता; पराशरः,
जाबालः; 7B, दत्तः; 9B, अङ्गिराः; 11A, मैथिलान्त, भट्टान्त; 12A,

इन्दोगपरिशिष्टम्, पारस्करः, मनुः; 12B, श्रद्धालिखितौ; 16B, देवलः; 20B, विष्णुधर्मोत्तरे; 21A, मार्कण्डेयपुराणम्; 22A, जस्तसाम्प्रदायिकाः; 24B, गोभिलः; 26B, यमः; 27A, ऋष्यशृङ्गः; 28A, लघुहारीतः; 31B, कूर्मपुराणम्; 32A, पारिजातकारः; 33B, गोतमः; 34A, रुद्रमनुः; 41B, कामधेनुः, कल्पतरुः, महाकौवः, हेमाद्रिः, मिताक्षरा, चारुलता, पारिजातादयः; 45B, बौधायनः; 67B, याज्ञवल्क्यः; 69B, रुद्रगार्ग्यः; 75B, विष्णुः; 76A, वसिष्ठः; 83B, ब्रह्मपुराणम्; 85A, इति विष्णुवचनानात्; 88B, बौधायनः, आपस्तम्बः; 94A, घातातपः; 94B, श्रद्धालिखितौ; 100A, मनुः।

2141.

1565. **श्रुद्रपद्धतिः।** *Śūdrapaddhatiḥ.*

Attributed to Apipāla.

For a description of the manuscript see L. 1980.
For another manuscript see L. 1070.

The manuscript is very old and too much decayed to be handled without injuring it further.

The date of the manuscript is Śaka 1442 = 1520 A.D. The insertion of सं before the figure led Rājendralāla to doubt whether it is Śaka or Samvat. But as the chronogram gives the same figure and calls it Śaka, the insertion of सं before the figures appears to be a mistake of the scribe.

The genealogy of the author, as given in the Sanskrit extract in L. 1980, does not agree with that given in the English note. Apipāla's father was Dehṛṇapāla, grandfather Trivikrama and great-grandfather Makaranda.

In L. 1070, while noticing the same work, Rājendralāla states that the work was founded on the plan of Kamalākara's Digest of the laws relating to the Śūdras. This is a mistake, because Kamalākara flourished in the

seventeenth century; he was the son of Rāmakṛṣṇa Bhaṭṭa and grandson of Nārāyaṇa Bhaṭṭa, while a MS. of this work was copied in 1520 A.D.

It is further stated in L. 1070 that Apipāla compiled from a work on the same subject by Soma Miśra. But the colophon says that the work was caused to be composed by Apipāla; that is, he was the patron of author. This is clearly brought out by the third verse as quoted by Rājendralāla himself. That verse says that Apipāla with the help of Soma Miśra published the work, that is, Soma Miśra was the author and Apipāla his patron. The work goes by the patron's name.

2142.

3794. *The Same.*

By Soma Miśra under the patronage of Apipāla.

Substance, palm-leaf. $15\frac{1}{2} \times 2$ inches. Folia, 155. Lines, 5 on a page. Extent in slokas, 3,000. Character, Bengali. Dato, Saka 1446. Appearance, fresh, excepting that the right hand ends containing the page-marks of the first eighteen leaves have been corroded, and that the first ten leaves are more or less worm-eaten. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमदपिपालकारितायां श्रुद्धपद्धतिः समाप्ता ।

Post Colophon :—

श्रीवाणीनाथमिश्रेण लिखितोऽयं ग्रन्थः । प्रकाश्याः १४४६
तेरीख २२शे आश्विन वृद्धस्पतिवारे । श्रीमद्वामचन्द्रचरणयुगले
वृद्धा भक्तिरस्तु ॥ नमो गणेशाय ।

There are two leaves containing a complete table of contents of the work. These are kept at the end of the manuscript.

There is another leaf at the end, containing some account of Lokanātha, and Vāṇinātha, the scribe of the

present manuscript. Vāṇinātha was a worshipper of Rāma Candra, and, though a Śudra by caste, performed Brahmacarya.

2143.

6168. स्मृतिसारः । *Smṛtisārah*.

By Yājñikadeva (?).

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

Beginning :--

श्रीगणेशाय नमः ।

यज्ञोपवीतं कुर्वीत सूत्रेण नवतन्तुना ।

देवतास्तत्र वक्ष्याम(ः) आतुपूर्वेण याः स्मृताः ॥

ॐकारः प्रथमस्तन्तुद्वितोयोऽप्यमिदैवतः ।

तृतीयो नागदेवत्यश्चतुर्थः सोमदेवतः ॥

पञ्चमः पितृदेवत्यः षष्ठस्त्वं प्रजापतिः ।

सप्तमो वायुदेवत्यः सूर्यस्याष्टमदैवतः ॥

नवमः सर्वदेवत्य इत्येते नव तन्तवः ।

स्तनादूर्द्ध्वमधोनाभेन कर्त्तव्यं कदाचन ॥

संवत्सरातिशिक्षो यो भवेन्मासस्त्रयोदशः ॥

तस्मिन् मलिस्तुचे पिण्डान् न कुर्यादिन्द्रसंक्षेपे ।

मलिस्तुचस्तु मासो वै मलिनः पापसम्भवः ॥

गर्हितः पितृदेवत्यः सर्वकर्मसु तं त्यजेत् ॥

आब्धिकं प्रथमं यत् स्यात्तत्कुर्वीत मलिस्तुचे ।

त्रयोदशे तु सम्प्राप्ते कुर्वीत एनराब्धिकम् ॥

लवणं मधुमद्यञ्च दधि तक्रं घृतं पयः ।

न दुष्येत् शूद्रजातीनां कुर्यात् सर्वेषु विक्रयम् ॥

A collection of couplets, bearing on various topics of acāra, of which this incomplete manuscript contains 128. It does not contain the author's name.

The MS., described in Bik. 468, gives the author's name as Yājñavalkyadeva, which Aufrecht thinks to be a mistake for Yājñikadeva.

Yājñikadeva is a well-known Vedic writer of the school of Kātyāyana. As regards his age, there is a MS. of his Paddhati copied in the fifteenth century. That is the only clue to his time.

2144.

10125. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 16. Lines, 9 on a page. Extent in ślokaś, 400 Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1829. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीयाज्ञिकदेवविरचितः स्मृतिसारः सम्पूर्णः ।

Post Col. :—

संवत् १८२६ वैशाखवदि ११ भौमे लिखितं महादेवानन्द-
सरस्व(f)ती श्रीवाराण(श्यां)[स्यां] श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु । श्रीरस्तु,
etc., etc.

An epitome of the Smṛtis.

Beginning :—

ॐ यज्ञोपवीतं कुर्वीत सूत्रेण नवतस्तुता ।

देवतास्तत्र वक्ष्यामि आमुपूर्वेण याः स्मृताः ॥

ॐकारः प्रथमस्तु द्वितीयोऽप्यग्निदैवतः ।

13A, अथ शौचं ; 15A, अथ सपिण्डजनज्ञानम् ।

End :—

क्रियमाणं प्रतिपदि शान्तिर्भवति सर्व्वतः ।

प्रतिपत्पादविज्ञेया या च चन्द्रसमन्वितः ॥ ३०० ॥ (?)

न तस्यां होजिकाकर्म सर्व्वथा चैव वर्ज्जयेत् ॥

2145.

10447. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 20. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

2146.

10223. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 30. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 600. Character, modern Nāgara. Date, Samvat 1909. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमद्देवयानिकविगृहिताः स्मृतिसारसंग्रह समाप्तः (?) :

Post Col. :—

शुभं भवतु । स्वस्ति श्रीसंवत् १९०९ मिति फाल्गुन कृष्ण ७ बुधे
लिखितम् मङ्गलग्रन्थममध्ये विश्वेश्वरदत्तपण्डितेन स्वार्थे परार्थश्च ॥
यावत्सर्ववर्णसमुद्रो यावत्सर्वत्रमण्डितो मेरुः ।
यावच्चन्द्रादित्यौ तावदिदं पुस्तकं जयतु ॥

In a later hand :—

मालवीय कुलोत्पन्नो रघुनाथो हि नामतः ।
तस्य स्मृतिमिदं ज्ञेयं सागसंग्रहनामतः ॥ (?)

Beginning :—

यज्ञोपवीते द्वे धार्ये औते स्मार्त्ते च कर्मणि ।
वस्त्राभावे द्वितीयं स्यादेकन्तु प्रथमाश्रमी ॥
यज्ञोपवीते द्वे धार्ये औते स्मार्त्ते च कर्मणि ।
तृतीयमुत्तरीयार्थे वस्त्राभावे चतुर्थकम् ॥
पवित्रवन्तं यदि जीर्णवन्तं तदातनित्यं परब्रह्मसत्यम् ।
आयुष्यमग्रां प्रतिमुञ्च शुभं जीर्णोपवीतं विभ्रमस्तु तेनः ॥ (?)

Altogether there are 458 kārīkās setting forth all the customs and observances of modern Hindus.

2147.

5904. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 35. Lines, on a page. Extent in Slokas, 380. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. But the last leaf is effaced. Complete.

This relates to Ācāra and consists of 314 verses in anuṣṭup metre.

For the beginning of the work see Bik. Cat., p. 468

Aufrecht, in his Cat. Cat., Vols. I, II and III, mentions Smṛtisāra by Yajñikadeva. Nowhere, except in the Bik. Cat., a description of the work is to be found.

Colophon in the present manuscript runs :—

इति श्रीयाज्ञवल्क्यविरचितं स्मृतिसारं समाप्तम् । (?)

2148.

5871. गोविन्दार्णवः । *Govindārṇavaḥ.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 54 to 61 Lines, 14 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

A mere fragment, every leaf of which is marked गो. र्ण, obviously the abbreviation for Govindārṇava. The fragment relates to marriage.

There is a manuscript in the Sanskrit College Library, containing the first section of Govindārṇava, from the description of which in C.S., Vol. II, No. 243, it appears that (1) it is a work, consisting of six sections, each called Vici: namely Saṃskāra, Āhnika, Śrāddha, Suddhi, Kāla and Niṣkṛti; (2) that it was compiled by Nṛsiṃha who belonged to the Śeṣa family of Benares; (3) that Govindā 'andra, the author's patron after whom the work has been named, was a ruler of Kāśi and the adjoining districts having Tāṇḍā on the Ganges for the seat of

his Government and belonged to the Śrīvāstava family :
his genealogy begins from—

Śivadāsa
|
Gaṅgādasa
|
Maheśadāsa
|
Nayana Śiṃha.

Among the descendants of Nayana Śiṃha there was one Mādhava who had three sons, the patron of our author being the eldest. For another MS. containing the first and the last sections see I.O. Catal. No. 1566

The authorities quoted in this fragment are :—

54A, व्यासः; 54B, स्मृत्यन्तरे, ज्योतिःसारसारे; 55A, वृद्धवशिष्ठः,
ग्रौनकः; 55B, विष्णुः; 56A, वराहः, संहितादीपके, वराहमिहिरः, स्मृति-
चन्द्रिका, नारदः, शार्ङ्गधरः, स्मृतिरत्नावली; 56B, कारिका, ज्योतिर्विवरणे,
काव्यायनः; 57A, राजमार्कण्डेयः, गङ्गमाला; 57B, गर्गः; 58A, गङ्गमाला,
स्कन्दपुराणम्; 58B, देवलः, निश्चामित्रः, दीपिकायां, लक्ष्मः; 59A, ज्योतिःसारे,
ऋष्यपरिशिष्टे; 59B, संग्रहे; 60A, बोधायनः, दानखण्डे; 60B, मनुः, यमः,
पैठीनसिः, स्मृत्यर्थसारे ।

As to the date of the author, the latest authorities he quotes are those of the fourteenth century; and we know that the Śeṣa family, to which the author belonged, was, of all the Dakṣiṇī families of Benares, the first to migrate. They were at Benares before Rāmeśvara Bhaṭṭa came in 1528. So Śeṣas must have come some decades before 1528, say in the last half of the fifteenth century, when the Surkis of Joampur and the Lodies of Delhi were fighting for supremacy in the central portion of Northern India. The family of Govinda Candra, who held sway over the city of Benares, seems to have been in good

books of the Surkis of Joanpur. The present work was evidently written in the palmy days of the Śeṣa family.

2149.

10623. **दत्तकन्यापरावृत्तिः ।** *Dattakanyāparāvṛttiḥ.*

Being an extract from Govindārṇava.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 11 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 220. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh Complete.

It favours the remarriage of widows and married girls under certain circumstances.

Beginning :—

अथ दत्तकन्यापरावृत्तिः । गोविन्दार्णवे । तत्रानन्यपूर्वा
विवाहोत्पत्तिः । अनन्यपूर्वत्वं च दानेनोपभोगेन वा पुरुषान्तरा-
परिगृहीतत्वं ॥

1A, अतएव मनुरप्याह ।

सा चेदक्षतयोनिः स्याद्गता प्रत्यागतापि वा ।
पुनर्भवेन भर्ताऽसौ पुनः संस्कारमर्हति ॥

10B, प्रतिगृह्य तु यः कन्यां वरो देशान्तरं व्रजेत् ।
त्रीन् ऋतून् समतिक्रम्य कन्यान् वरयेद्दरमिति ॥
कन्यायां प्राप्तशुल्कायां श्रेयांश्चेद्दर आग्रेजेत् ।
त्रीन् ऋतून् समतिक्रम्य कन्यान् वरयेद्दरम् ॥

It ends :—

अतएव नारदः ।

प्रतिगृह्य तु यः कन्यामदुष्टामुत्खेद्दरः ।
विनेयः सोऽथ दण्डेन कन्यां तामेव चोद्धरेत् ॥
कन्यादोषे फलं दानं दातुः षस्वतिर्दमः ।
शुल्कप्रदानस्य तथा कन्यायाश्च निवर्त्तनमिति ॥

तथा नादुष्टां दूषयेत् कन्यां नादुष्टं दूषयेद्दरम् ।
दोषे सति न दोषः स्यादन्योन्यं त्यजतोक्तयोः ॥

Colophon :—

इति गोविन्दार्णवे निबन्धसारोद्गारे दत्तकन्यापरावृत्तिः ।

2150.

6519. *The Same.*

Substance, printed form of the Commissioner's office, written on the blank side only. There are eight such forms, each folded twice. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 200. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

It relates to the remarriage of a widow.

Colophon :—

इति गोविन्दार्णवे निबन्धसारोद्गारे दत्तकन्यापरावृत्तिः ।

Post Colophon :—

बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ दत्तकन्यापरावृत्तिः ।

गोविन्दार्णवे तत्रा(त्रं)नन्यपूर्वा विवाद्येत्यर्त्तः ।

It ends :—

नादुष्टां दूषयेत् कन्यां नादुष्टं दूषयेद्वरम् ।

दोषे सति न दोषः स्यादन्योन्यं त्यजतोस्तयोः ॥

2151.

3606. **श्रुद्राहिकाचारः ।** *Śūdrāhnikācāraḥ.*

By Śrīgarbha, son of Śrīdhara Miśra.

This contains three batches of palm-leaves.

I.

Substance, country-made paper. 14 × 2½ inches. Five leaves at the beginning, (of which leaf marks have all been lost and which are too much damaged to be read), then leaves marked 8 to 60. Lines, 5 on a page.

Extent in Slokas, 1,320. Character, Bengali. Date, Saka 1462⁴=A.D. 1540
Appearance, old and worn-out. Complete.

Colophon :—

66A, इति महोपाध्यायश्रीश्रीधरमिश्रात्मजभट्टाचार्यचक्रवृद्धामणिश्री-
श्रीगर्भविरचित-श्रुमाहिकाचारः समाप्तः ।

Post Colophon :—

यथा दृष्टं तथा लिखितं लेखके नास्ति दोषः ।

वैद्यश्री अमयानन्दसेनस्य स्वाक्षरमिदं ।

प्रकाब्दाः १४६२ ।

This work is based on a work on the same subject by Kesava of the Mitra family.

The authorities quoted :—

9A, व्यासः, प्राच्यायनः, गोभिलः; 9B, पैठीनसिः, बौधायनः, व्यापस्तम्बः, प्रह्लिलिखितौ; 10A, उशनाः, पैठीनसिः, देवलः; 10B, ब्रह्मपुराणम्, वायु-
पुराणम्; 11A, सत्कर्तः, यमः, याज्ञवल्क्यः; 11B, वशिष्ठः, मार्कण्डेयपुराणम्,
पराशरः, रुद्रशातातपः; 12B, महाभारतः, छन्दोगपरिशिष्टम्; 13A, ऋषिंह-
पुराणम्, स्मृतिमञ्जरौ, विष्णुः, हारीतः; 14B, रुद्रयाज्ञवल्क्यः, प्रचेताः,
स्मृतिसारः; 15A, हलायुधनारायणोपाध्यायै; 15B, गृह्यपरिशिष्टम्;
16A, मरौचिः; 18B, पद्मपुराणम्; 19B, मनुः; 21A, योगियाज्ञवल्क्यः,
आर्द्धविवेकधृतपौराणिकमन्त्रः; 21B, भविष्यपुराणम्; 22A, विष्णुपुराणम्;
22B, दत्तः; 24A, मत्स्यपुराणम्; 26B, कल्पतरुः; 28B, कात्यायनः;
29B, वर्द्धमानोपाध्यायः, कल्पतरुः, श्रीदत्तादिकादावपि; 30A, मदन-
पारिजातकारलिखितस्कन्दपुराणवचनात्; 35B, इति कालिकापुराणवचनात्;
37A, देवीपुराणम्; 43A, वाजसनेयगृह्यम्; 44B, गोतमवचनात्; 45A,
शातातपः; 50A, जातूकर्णवचनात्; 50B, काशीखण्डः; 55A, रुद्रस्मृतिः;
55B, यमः; 56A, जावालिः, नन्दिपुराणम्, दत्तः; 56B, वामनपुराणम्;
57B, हारित्याख्यातारः ।

It ends thus :—

ग्रन्थस्य विस्तरभयादिह किञ्चिदन्य-
दाख्यातमाह्निकविधौ न मया विधेयम् ॥
श्रीकेशवेन कविनाखिलसज्जनाना-
माचारतस्तद्धुना परिभावनौ[णी]यम् ॥
योऽभून्मित्रकुलाग्रणीः प्रकटिता पीयूषकुक्षिम्भरि-
र्विद्याकेलिनिकेतनः कृतधियामश्रान्तविश्रामभूः ।
तस्य श्रीयुतकेशवस्य वचसा श्रूणाह्निकः सादरं
श्रीगर्भेण कृतोऽय + + + + + सतां प्रीतये ॥

II.

Without a beginning and without an end. (contains leaves 4 to 100 of which 10th, 27th, 28th, 31st, 35th to 44th, 50th, 68th, 71st, 74th, 77th, 78th, 80th to 84th, and 92nd to 96th are missing.

It relates to the daily duties and the ceremonials both for the Sāmavedi and the R̥gvedī Brāhmaṇas.

It quotes, among others, from स्मृति मञ्जूषा, p. 6B, वशिष्ठा-
दिपञ्चरात्रसंहिता, ब्रह्मयामलम् and विष्णुयामलम्, विश्वामित्रपञ्चरात्रः,
23A ; Gobhila, मैत्रायणीयगृह्यपरिशिष्टम्, 56A.

III.

This batch contains 9 leaves, It seems to be a fragment of some work on expiation. It quotes from Bhavadeva, Kalpataru, Manu, Halāyudha, Prāyaścitta and Cintāmaṇi.

2152.

866. निर्णयामृतम् । *Nirṇayāmṛtam.*

By Allāḍanātha.

Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folia, 155. Lines, 15 on a page. Extent in ślokaś, 6,200. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1641. Appearance, old. Complete.

For the work see L. 1707, H.P.R. Vol. IV, and I.O. Catal. No. 1579. Eggeling says: "As the work is quoted in Acala's Nirṇayadīpikā, it must have been composed prior to 1518 A.D."

Colophon :—

श्रीमतपण्डितसिद्धलक्ष्मणसुतश्रीसिद्धलक्ष्मीपद-
द्वन्द्वाराधनमुपसिद्धमहिमा यः सिद्धसारस्वतः ।
आदेशात्कृतैषस्वर्यमहसः श्रीसुख्यसेनप्रभो-
बोधे कर्मणि कालनिर्णयमसावस्त्राडनाथः सुधीः ॥
इति श्रीनिर्णयामृतं समाप्तम् ॥

Post Colophon Statement :—

एकविंशन्महायज्ञे विवाहे दशवासरं ।
व्रतोपनयने पञ्च सुयज्ञे त्रीणि चैव हि ॥
राम ॥ कृष्ण सति—
संवत् १६४१ वर्षे पौष शुदि १० बुधवासरे लिखतं अनन्तदास
दीक्षु आत्मज तिकुरणि शुभम् ।

In a different hand :—

पण्डित भगवान् दास मलवलीया मङ्गल आत्मजः तस्येदं पुस्तकम् ।

Among the authorities consulted in the work :—

परिशिष्टं हेमाद्रेरनन्तभट्टीय-ग्रन्थपरिशिष्टे ।
कालादर्शं चिन्तामणिं त्रिदण्डौ च कृत्यकल्पतरुं ॥ ५० ॥
(धवल)[सकल]पुराणसमुच्चयदुर्गोत्सवरामकौतुकानि तथा ।
संवत्सरप्रदीपं सभोजराजोपदेवदासौयम् ॥ ५१ ॥
रूपनारायणीयं विद्याभट्टप्रज्ञतिं विततां ।
वीक्ष्य महादेवीयं शुभं निबन्धं च विश्वरूपकृतम् ॥ ५२ ॥

Ślokas 50-52 from the I.O. MS.

(245)

2153.

8680. *The Same*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 86. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 3,400. Character, Nāgara. Old. Incomplete.

See I.O. Vol. III, p. 491.

2154.

2995. *The Same.*

(पर्वनिर्णयः) ।

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh

Colophon :—

इति पर्वनिर्णयः ।

Beginning :—

निर्णयामृतोक्तपर्वनिर्णयः ।

तत्र पर्व प्रतिपत् पदान्मध्याह्न एव मध्याह्नात् + + + +

तदा सन्धिदिनात् पूर्वदिने त्वाधानं सन्धिदिने योगो भवति ।

An extract from Nirṇayāmṛta on the holy days of the moon.

2155.

3575. **हरिभक्तिविलासः ।** *Haribhaktivilāsaḥ.*

By Gopāla Bhaṭṭa, with the commentary entitled Digdarsini.

Substance, country-made paper. 12½ × 4 inches. Folia, 128. Lines, 8-11 Tripart form. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh.

Contains the 14th, 15th, 16th Vilāsas and a few verses of the 17th.

Both the text and the commentary have been printed in Sūtrāpur, District Dacca.

2156.

138. *The Same.**Here called भगवद्भक्तिविलासः सटीकः ।**Bhagavadbhaktivilāsaḥ with a Commentary.*

This MS. has been noticed by Dr. Rajendralāla Mitra under No. 421.

2157.

5977. धर्मविवेकः । *Dharmavivekaḥ.**By Viśvakarman.*

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2 to 75, of which the 23rd, 52nd, 54th and 71st leaves are missing. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the later seventeenth century. Appearance, old, discoloured and worn-out. A fragment, incomplete at both ends.

A very rare work on Dharma, of which the present MS. contains the section on Tithi. We know of one more manuscript containing the section on *Dāna*, for which see Ulwar Extr. 320.

The Colophons :—

14B. ग्रन्थे धर्मविवेकाख्ये निर्मिते विश्वकर्म्मणा ।

विश्वद्वार्थकवाक्यानां व्यवस्थितिः समाश्रिता ॥

16A. • द्वितीयानिर्णयो वृत्तः उपवासव्रतादिषु ॥

17A. • तृतीयानिर्णयो वृत्तः विमलः शास्त्रयुक्तिभिः ॥

18B. • चतुर्थीनिर्णयो वृत्तः स्मृतिशास्त्रानुसारतः ॥

19B. • पञ्चमीनिर्णयो वृत्तः स्मृतिशास्त्रेषु सम्मतः ॥

20B. • स्मृतिशास्त्रं समाश्रित्य षष्ठीतिथिः सुनिश्चिता ॥

21B. • सप्तमीनिर्णयो वृत्तः सप्तदिशेषविचारयुक् ॥

26B. • अष्टमीनिर्णयो वृत्तः स्मृतिपारोक्षसम्मतः ॥

29B. • नवमीनिर्णयो वृत्तो नवरात्रविचारयुक् ॥

- 31B. ° दशम्या निर्णयः पूर्णः पूर्णयाश्च स्वभावतः ॥
 45B. ° अष्टादशभेदभिन्ना निर्णीतैकादशी तिथिः ॥
 47A. ° यस्यान् विलोक्य निर्णीता वैष्णवी तिथिरुत्तमा ॥
 47B. ° उपवासादिसिद्ध्यर्थं निर्णीताऽत्र त्रयोदशी ॥

The colophon of Caturdaśī is not given.

- 59A. अथ पञ्चदशीप्रसङ्गाद् ग्रहणनिर्णयः प्रस्तूयते ।
 66B. इति पूर्णिमामात्रास्ययोः साधारणो निर्णयः ।
 72B. इति पर्वनिर्णयः ।
 75B. ° पञ्चदश्यां समाप्तायां + + + + + + + + .
 इत्यनिर्णीतासु तिथिषु व्रतनिर्णयः कौटुम्ब इत्याकाङ्क्षायां + +
 निर्णयः करिष्यते ॥ ॥

The authorities quoted in this fragment are :—

- 2A, वौधायनादयोपि ; 2B, मस्यपुराणम् ; 3A, गोभिलः ; 4B, पैठौनसिः ; 8B, कालमाधवीये ; 9A, इति माधवनिबन्धे स्पष्टम् ; 10A, विष्णुधर्मपि ; 28B, कालादर्श ; 30B, वागहे ; 44A, मनुः ; 47A, ब्रह्म-
 वैवर्ते ; 49B, निर्णयामृतानुसारो निर्णयः ; 53B, याज्ञवल्क्यः ; 60A, मार्कण्डेयः ; 67B, माध्यन्दिनश्रुतावपि ; 68B, कात्यायनः ; 69B, अत्र
 कालनिर्णयकाराः पारिजातकारास्तु ; 75A, हारीतः ।

The following verse is from the 'Dānakhaṇḍa (Ulwar Extr. 320, p. 122) :—

आलोक्य कल्पद्रुमपारिजातस्मृत्यर्थसारान् समितान्तरांश्च ।

हेमाद्रिरतस्मृतिदर्शनादीन् यथाः कृतो धर्मविवेकसंज्ञः ॥

The latest authorities quoted all belong to the fourteenth or to the fifteenth century. The Ulwar MS. referred to above is dated Samvat 1583--1527 A.D. The work may therefore be safely placed in the beginning of the sixteenth century.

2158.

5987. स्मृतिरत्नावली । *Smṛtiratnāvalī*.*By Madhusūdana Dīkṣita, son of Maheśa.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2 to 81, of which the 72nd and 73rd leaves are missing. Lines, 13, 14 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old, worm-eaten and discoloured. Incomplete at both ends.

33A, इति श्रीमहेश्वरदीक्षितसुत-मधुसूदनविरचितायां स्मृतिरत्नावल्यां प्रातराह्निकम्; 46B, इति श्रीमहेश्वरदीक्षित-[सुतमधुसूदन] विरचितायां स्मृतिरत्नावल्यां पौर्वाह्निकम्; 52B, इति रत्नावल्यामभ्युक्ष्यविधिः; 58B, इति स्मृतिरत्नावल्यामतिथिपूजनम्; 62A, इति स्मृतिरत्नावल्यां साङ्गोपाङ्गं महायज्ञप्रकरणम् ।

The Śrāddh section of this digest is described in Bik. No. 467.

Aufrecht, in his Cat. Cat., Vol. I, says: "A Smṛtiratnāvalī is quoted by Ananta in Vidhānapārijāta by Kamalākara, in Saṃskāra Kaustubha, Ācārarka, Mārtanda-vallabhā, Muhūrtacintāmaṇīṭikā, Ācāramayūkha."

2159.

5522. श्यामसाहधर्मनिर्णयः ।

*Śyāmasāha-dharmanirṇayaḥ.**By Hīranyagarbha Bhaṭṭācārya.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 166. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and soiled. Incomplete at the end.

This was compiled at Śrinagara in Garhwal under the patronage of Śyāmasāha.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीकालभैरवाय नमः । श्रीविन्दुमाधवाय नमः ।

श्रीमन्नारायणो भूयात् सर्वकर्मफलप्रदः ।

सम्यदा सततं दाता विघ्नहर्ता सदाश्रयः ॥

श्रीदं पुरं श्रीनगरं सुविश्रुतम् ।
 चक्रास्ति विद्वज्जनसेवितं सदा ॥
 गङ्गाप्रवाहे-विमलैर्विभूषितं ।
 पूतं हिमानीगिरिर्मूर्धनि स्थितम् ॥
 धार्मिका वज्रवो यत्र राजानः सर्वसम्पदः ।
 व्यासन् युद्धमहोत्साहा राजधर्मप्रवर्त्तकाः ॥
 श्रीमत्सहजपालाख्यस्तत्राभूद्भूतानां वरः ।
 गान्धर्वाद्यीर्यमाश्रित्य कृतकृत्याभवत् पुरा ॥
 मानसाहो जगत्कौत्सिस्ततो जातो नराधिपः ।
 कृतज्ञः कृतकार्य्याणां सेवकानां सुखावहः ॥
 नाम्ना लङ्खावती देवी राजमाता मनस्विनी ।
 यत्र सर्वार्थदा भाति जगत्पृथ्वा यशस्विनी ॥
 श्यामसाहस्ततो राजा गुणरत्नाकरः प्रभुः ।
 दानमानशुभाचारः सच्चक्रास्ति पुरे शुभे ॥
 माक्षात्श्रीशङ्करो यत्र सर्वदेवमयो गुरुः ।
 तत्र सर्वार्थसंसिद्धौ राज्ञो हस्तस्थिता सदा ॥
 सदा देवदेवैकनिष्ठा विशिष्टो
 वरिष्ठः कृपालुर्दिजाघोऽशुमुखः ।
 चिदाधारभूषैकरूपो यशोधिः
 शरण्यः प्रभुः शङ्करः श्रीगुहर्गः ॥
 गुणाद्येन वन्द्येन देवैर्मुनीन्द्रैः
 सदा पण्डितैर्भूमिदेवैश्च तुल्यः ।
 सतां सम्पदामाश्रयेणात्तरूपो
 न भूतो न भावो न वा वर्त्तमानः ॥
 अहमन्तर्नि यन्तारं मन्ये श्रीशङ्करं गुहम् ।
 अन्यथा कथनेतस्य वशे श्रीश्यामभूमिपः ॥
 यत्कृपावशातः सर्वं श्यामसाहस्य सर्वदा ।
 सत्ताङ्गं सुखदं मन्ये तं वन्दे शङ्करं गुहम् ॥

भूमण्डलं मया भोग्यमिति चीर्णं पुरा तपः ।
 तत्फलं दातुमेवात्र राज्ञा श्रीशङ्करः स्वयं ॥
 यदङ्घ्रिकमलस्थानं बुधानामखिलार्थदम् ।
 सन्निधौ सस्मितो भूयात् श्रीशङ्करगुरुः स्वयम् ॥
 गुणानुरूपदातारं गुणज्ञं बुधमण्डनम् ।
 श्रीशङ्करं गुरुं वन्दे ऋणच्छेत्तारमौश्वरम् ॥
 विद्वद्गुणविवेक्तारं विद्वन्मानविप्रारदम् ।
 विद्वत्कीर्त्तिप्रदं वन्दे गुरुं श्रीशङ्करं प्रभुम् ॥
 पण्डितेषु न मर्त्यत्वं यस्य भाति कलावपि ।
 तं गुरुं सततं वन्दे शङ्करं लोकशङ्करम् ॥
 यश्चास्ति यस्य गायन्ति शङ्खौमुख्याः सुरस्त्रियः ।
 भुवि पण्डितपत्न्यश्च स जीयाद् गुरुशङ्करः ॥
 श्रीगुरुं शङ्करं वन्दे सेव्यपादाम्बुजदयम् ।
 विदुषामवनाथैव कैलासाद्रागतं महोम् ॥
 यदाशौर्भिमं ह्याराजः श्यामसाहो विराजते ।
 स हि श्रीमान् सदा भूयात् श्रीशङ्करगुरुर्मुनिः ॥

... ..

... ..

प्रशान्तौह प्रजां धर्मेणां विष्णुपादाम्बुजप्रियः ।
 मनुप्रोक्तप्रकारेण श्यामसाहो नराधिपः ॥
 को राजा गुणसागरः पृथुयशाः श्रीश्यामसाहःप्रभुः ।
 को राजा बुधपूजको निखिलदः श्रीश्यामसाहःप्रभुः ॥
 etc., etc. ... ..

... ..

अस्य धर्माय कौर्त्तै च सुखाय धर्मेनिर्णयः ।
 हिरण्यगर्भसंज्ञेन भट्टाचार्येण रच्यते ॥
 हिरण्यगर्भनामायं भट्टाचार्यः प्रकाशते ।
 अधिकांशं चिदानन्दः श्रीशङ्करसमाश्रयः ॥

... ..
 श्रीशङ्करः पुरा योऽभूद्गौडपादोऽथवा प्रभुः ।
 स एव मुनिरूपेण नारायणसमाह्वयः ॥
 वेदान्तविद्यास्थितिहेतुरूपसरस्वतीभूषणभयमूर्त्तेः ।
 चक्रायुधात्तन्मणिना प्रसन्नात् वेदान्तवागीशपदं सुलब्धम् ॥
 वागीशपदमासाद्य त्यक्तसर्व्वेषणः प्रभुः ।
 विराजते सदा काश्यां जौवन्मक्तो जगद्गुरुः ॥
 तत्पादाब्जप्रसादेन हिरण्यगर्भसंज्ञकः ।
 भट्टाचार्य्यो वरौवर्त्ति सर्व्वतौर्थ्यविशारदः ॥

Colophons :—

7A, इति श्रीश्यामसाहधर्मनिर्णये हिरण्यगर्भभट्टाचार्य्यकृतौ ग्रन्थकरण-
 प्रयोजननिरूपणम् ; 11A, °बौजानन्दे सावनादिकार्य्यनिरूपणम् ; 21B,
 °एकादशीनिर्णयः ; 27B, °जन्माष्टमीनिर्णयः ; 29B, °शिवरात्रिनिरूपणम् ;
 30B, एकभक्तव्रतनिरूपणम् ; 32B, इति श्रीमन्महोमगुलाधौशसहजपाल-
 नन्दन-श्रीमन्महोमगुलाधौशमानसाहनन्दन-श्रीमन् ° निखिलभूपालशिरोमणि
 श्रीश्यामसाहधर्मनिर्णये हिरण्यगर्भभट्टाचार्य्यकृतौ अयाचितव्रतनिरूपको नाम
 बौजानन्दः सम्पूर्णः ; 40B, इति श्रीश्यामसाहधर्मनिर्णये हिरण्यगर्भभट्टा-
 चार्य्यकृतौ अङ्गुरानन्दे पर्व्वविर्णयः ; 48B, इति श्रीश्यामसाहधर्मनिर्णये
 हिरण्यगर्भभट्टाचार्य्यकृतौ संक्रान्तिनिर्णयः ; 53B, श्रीश्यामसाहधर्मनिर्णये
 हिरण्यगर्भभट्टाचार्य्यकृतौ प्रतिपदादिनिर्णयः ; 60A, °वाक्यविरोधपरिहारः ;
 61B, °व्रतविशेषेण तिथिविशेषनिरूपणम् ; 65A, °व्रतविशेषपर्य्युदासेन उप-
 वासतिथिनिर्णयः ; 66A, नक्षत्रोपवासनिर्णयः ; 66B, °योगनिरूपणम् ;
 68B, इति श्रीमन्महोमगुलाधौशसहजपालनन्दन, etc., etc., °अङ्गुरानन्द
 नामकरणनिरूपः समाप्तः ; 73A, °मलमासस्वरूपनिरूपणम् ; 86A, °ग्रहण-
 कालनिर्णयः ; 89B, °उपाकर्म्मकालनिरूपणम् ; 91A, °उत्सर्जनकाल-
 निरूपणम् ; 94A, प्रेतक्रियासु निषिद्धकालनिरूपणम् ; 98A, °आद्धकाल-
 निरूपणम् ; 119A, आशीचनिरूपणम् ; 120A, °रजःसलासूतिकाशुद्धि
 निरूपकः पल्लवानन्दः सम्पूर्णः ; 121B, आद्धकालनिरूपणम् ; 123A, °षोडश-

आद्भकालनिरुपणम् ; 124B, सपिण्डोक्तरणकालनिरुपणम् ; 125B, °सपिण्डोक्तरण-
कालनिरुपणम् ; 128A, आद्भतिथिनिरुपणम् ; 131B, °अपराङ्गादिकालवि-
नियोगनिरुपणम् ; 134B, आद्भभेदनिरुपणम् ; 135A, °कालैक्ये तन्त्र-
निरुपणम् ; 136A, °आद्भकालनिरुपणम् ; 138A, वैश्वदेवकालनिरुपणम् ;
138B, °कृष्णपक्षआद्भकालनिरुपणम् ; 140B, °प्रकीर्णआद्भकालनिरुपणम्
प्रव्यानन्दः, सम्पूर्णः ; 149A, °भामपदापरपक्षआद्भकालनिरुपणम् ; 150B,
°अष्टकाकालनिरुपणम् ; 154A, °अमावास्याआद्भकालनिरुपणम् ; 156B, °अयन-
आद्भकालनिरुपणम् ; 157B, °मघाआद्भकालनिरुपणम् ; 160A, °काम्य-
आद्भकालनिरुपणम् ; 162A, °क्षयाकालनिरुपणम् ; 163A, °क्षयाहर्द्वैध-
कालनिरुपणम् ; 166A, °क्षयाह्नाक्षाने कालनिरुपणम् ।

The authorities quoted :—

5B, श्रीमद्भागवतम्, रघुवंशे कालिदासः ; 8B, ब्रह्मसिद्धान्तः ; 9A,
चित्रकाण्डमण्डनः ; 10B, ऋष्यशृङ्गः ; 14A, स्कान्दे मार्कण्डेयः ; 14B, व्यासः ;
17A, पद्मपुराणम्, लिङ्गपुराणम् ; 18A, वाराहपुराणम् ; 18B, ब्रह्मपुराणम्,
विष्णुः ; 20B, पद्मपुराणम्, नारदीयम् ; 21A, मत्स्यपुराणम् ; 21B, भविष्य-
पुराणम् ; 22B, विष्णुधर्मोत्तरः ; 24A, भविष्योत्तरः ; 26B, ब्रह्मकैवल्यम्,
वह्निपुराणे ; 27A, विष्णुरहस्ये ; 30A, देवलः ; 35B, लौगाक्षिः ; 37B,
काव्यायनः ; 40A, परिशिष्टकृतः ; 42A, देवीपुराणम्, आपस्तम्बः ; 52B,
हज्रवशिष्टः ; 54B, व्यासः ; 57A, जावालिः ; 69A, काठकण्ठः ; 69B,
ज्योतिःसिद्धान्ते, वशिष्ठसिद्धान्ते ; 74B, कौयमिना, पैठौनसिः ; 77B, हज्रमनुः
हज्रस्पति-पैठौनसि-ज्योतिःपराशरे ; 78B, ह्यारोतः, प्रजापतिना ; 84A,
षट्त्रिंशन्मतम् ; 86A, श्रौतकः ; 89A, प्रचेताः, काव्यायनः ; 90A, याज्ञवल्क्यः ;
92B, काश्यपः ; 93B, गोमिलः ; 94B, अत्रिः, मरौचिः ; 97B, उशनसः ;
101A, वासपदाः ; 106A, आश्वलायनः ; 117B, शङ्खुः ; 118A, सम्मर्तः ;
133A, हज्रशातातपः ; 141A, नागरखण्डे ; 141B, आदिष्टपुराणे ; 142A,
कालनिरुपणकारैः ; 142B, यमः ; 147B, मार्ग्यः ; 152B, बौधायनः ;
155B, कूर्मपुराणम् ; 156A, मार्कण्डेयपुराणम् ; 164B, प्रभासखण्डे,
हज्रस्पतिः ; 165B, जातुकर्कः ।

The author was evidently a Bengali by birth. As regards the date of the compilation a grant of Mānasāha, the father of Syāmasāha, has been found, which is dated 1547 A.D. (Vide N.-W.P. Gazetteer, Vol. XI, p. 528): and that is the period known for the activity of the Smārta Brāhmaṇas of Bengal.

2160.

1997. **विवेकदोपकः ।** *Vivekadīpakah.*

*By Dāmodara, under the patronage of Saṃgrāma Sāha,
King of Garhwal.*

For the manuscript and the work see L. 3246. See also for the work I.O. Catal. No. 1716.

The work quotes from Madanapārijāta and Rūpa. Nārāyaṇa, both belonging to the fifteenth century. There were Sāhi kings in Nepal, and Gadwal. But there is no king named Saṃgrāma Sāhi among the Gorkhā Sāhi dynasty from the thirteenth century. The author must have written under the patronage of a Sāhi king of Gadwal. That he belonged to the Himalayan regions is certain, because he speaks of the customs of Hindusthan as those of Madhyadeśa (13B, 14A), a term never in use in this sense in any other part of the country.

Colophons :—

44A. इति श्रीसंयामसाहोवे विवेकदोपके श्रीदामोदरविरचिते तुला-
पुस्तकनिर्णयः; 141B, •तुलापुस्तकमहादानप्रयोगपद्धतिः; 146B, •हिरण्यगर्भ-
महादाननिर्णयः; 163B; •ब्रह्माष्टमहादाननिर्णयः; 166A, •ब्रह्माष्टमहा-
दानपद्धतिः; 168B, •कल्पपादपमहादाननिर्णयः; 175B, •गोसहस्रमहा-
दाननिर्णयः; 178A, •गोसहस्रमहादानपद्धतिः; 182B, •हिरण्यकामधेनु-
महादानपद्धतिः; 184A, •हिरण्यश्वमहादाननिर्णयः; 185B, •हिरण्यश्व-

महादानपद्धतिः ; 187A, °हिरण्यश्रयमहादाननिर्णयः ; 189A, °हिरण्यश्रयमहादानपद्धतिः ; 190A, °हेमहस्तिरयमहादाननिर्णयः ; 191B, °हेमहस्तिरयमहादानपद्धतिः ; 194B, °पञ्चलाङ्गलमहादाननिर्णयः ; 197B, °पञ्चलाङ्गलमहादानपद्धतिः ; 199B, °धरामहादाननिर्णयः ; 201A, °धरामहादानपद्धतिः ; 203B, °विश्वचक्रमहादाननिर्णयः ; 206B, °विश्वचक्रमहादानपद्धतिः ; 208A, °कल्पलतामहादाननिर्णयः ; 209B, °कल्पलतामहादानपद्धतिः ; 211A, °सप्तसागरमहादाननिर्णयः ; 212B, °सप्तसागरमहादानपद्धतिः ; 214B, °रत्नघेनुमहादाननिर्णयः ; 218A, °महाभूतघटमहादाननिर्णयः ।

Topics treated of :—

12B, श्रान्तिपाठे च प्रमाणम् ; 30A, इति षोडशारक्षकनिर्णयप्रकारः ; 32B, इति होमस्वरूपम् ; 44A, अथ तुलापुरुषमहादानप्रयोगः ; 51A, इति सपात्रक आभ्युदयिकश्राद्धम् ; 54A, इत्याश्वलायनशाखीयमधुपर्कविधिः, अथ यजुर्वेदिनां माध्यन्दिनशाखानुसारेण मधुपर्कविधिर्लिख्यते ; 55B, इति माध्यन्दिनौयमधुपर्कविधिः, अथ सामगानां मधुपर्कविधिः कौथुमशाखानुसारेण लिख्यते ; 56B, इति सामगानां कौथुमशाखीयानां मधुपर्कविधिः ; 58A, आथर्वणिकानां श्रौतकशाखीयानां मधुपर्कविधिः ; 61B, अथ सामगानामभिस्थापनम् ; 64A, अथ ग्रहवेदिसमीपे भूमौ पूर्वलिखितमात्रानुदीर्य पूजितदेवेभ्यो बलिदानम् ; 135B, इति कौथुमशाखीयपूर्णाङ्गतिप्रकारः, अथाथर्वणिकविदां पूर्णाङ्गतिप्रकारः ; 137A, इति श्रौतकशाखीयपूर्णाङ्गहोमप्रकारः ; 138A, इत्याश्वलायनशाखीयाभिषेकः, इति माध्यन्दिनाभिषेकः ; 138B, इति कौथुमशाखीयाभिषेकः ; इति श्रौतकशाखीयाभिषेकः, पौराणिकश्च ; 139A, इति पौराणिकाभिषेकः ; 149B, इत्यनृचिंशत्पञ्चमहायज्ञेषु भूतयज्ञमन्त्राः ।

The authorities consulted :—

11A, दानसागरः, कल्पतरुः, हेमाद्रिः, मदनपारिजातः and रूपनारायणः ; 12B, हल्द्वोगपरिशिष्टम्, श्रुतातपः and विष्णुपुराणम् ; 13A, वशिष्ठः ; 13B, भविष्यपुराणम् ।

2161.

10492. सारसंग्रहः । *Sārasaṅgrahaḥ.*

By Gorakṣa Śarmā, son of Ānanda Paṇḍita.

Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folia, 200. Lines, 10 on a page. Extent in Ślokas, 4,000. Character, modern Kāśhmīri. Appearance, fresh. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीमद्वर्मशास्त्रे सारसंग्रह संपूर्ण समाप्त । शिव भद्रं ।

Beginning :—

स्वस्ति श्रीगणेशाय नमः, etc.

यस्य प्रसादामलदृष्टिपाताद्विशुद्धबोधा विवृधा वदन्ति ।

ब्रह्मागडमध्यच्छ बदेत + + कुन्दपुञ्जकतिमानतोस्मि ॥ (?)

... ..

The author and his father :—

पण्डितानन्दपुत्रेण मया गोरक्षशर्मणा ।

बुधपादाम्बुजुषा क्रियते सारसंग्रहः ॥

The topics treated of in the work (in two parts)
are :—

धर्माचारप्रशंसादौ लक्षणैः सहोच्यते ।

ततः प्रभातकविधिः ततः शौचादिकाभिधा ॥

एवं माध्याह्निकं कर्म प्रायशान्तं निरूप्यते ।

तत्तत्प्रसङ्गतस्नानात् तत्र तत्र समीक्ष्यताम् ॥

किन्तु संक्षेपतः प्रोक्ते चेदत्र न्युगता भवेत् ।

कर्मणः कस्यचित्तस्य पूर्णता(न्य)[तत] ईक्ष्यताम् ॥

इति पूर्वार्द्धमेतस्य परार्द्धानुक्रमकथयम् ।

अभिवादनमुक्तादौ कार्याकार्यं निरूप्यते ॥

अथ स्वर्गधर्मा वै स्त्रीधर्मस्तदनन्तरम् ।

पतिव्रताप्रशंसायाप्यम्बारीपणमच्यते ॥

अथ दानविधिं वक्ष्ये आर्द्धप्रकरणं तथा
 अथ ग्रहणसंक्रान्तिनिर्णयस्तदनन्तरं ॥
 आर्द्धोपयोगिद्रव्योक्तिर्निषिद्धं तत्र चोच्यते ।
 वस्त्वथो द्रव्यशुद्धिः स्यादशौचं जननादिकम् ॥
 प्रवर्त्तते ततः प्रेतदाद्यादिविधिरौष्ठ्यताम् ।
 ततस्तत्पिण्डदानादि वृथोत्सर्गविधिस्तथा ॥
 कपिलादानं सङ्गतो (?) तथा कालविवेचनम् ।
 व्रताङ्गस्य ततो मासद्वयं किञ्चिन्निरूप्यते ॥
 अथागस्त्यार्चकयनं तटाकादिफलं ततः ।
 तदुत्सर्गविधिं वक्ष्ये तत आरामरूपणम् ॥
 फलञ्च तस्योत्सर्गं च ततो मोक्षनिरूपणम् ।
 ततः स्मृतिप्रयोक्तृणां गणनं चेति कौत्स्यते ॥

अथ सदाचारो निरूप्यते ।

The following extract from 90B is interesting, as it shows that Buddha still used to be worshipped along with Hindu gods :—

हरिनाथस्मृतिसारे—

ब्रह्मा(ण)[ङ्ग]लभं विप्रेभ्यो वैष्णवं च प्रतीयते ।
 रुद्राङ्गलभमग्नौ च दहेत् सर्वं च तत्क्षणात् ॥
 विप्रेभ्यस्त्वथ तत् देयं ब्रह्मणे यन्निवेदितम् ।
 वैष्णवं सात्वतेभ्यश्च भस्माङ्गेभ्यश्च शाम्भवम् ॥
 सौरं मगेभ्यः प्राक्केभ्यस्तायिने यन्निवेदितम् ।
 स्त्रीभ्यश्च देयं मातृभ्यो यत् किञ्चिन्निवेदितम् ॥
 भूतप्रेतपिशाचेभ्यो यत्तु दीनेषु निःक्षिपेत् ।

मगलक्षणं ब्रह्मायुद्धे ।

पञ्चमः सात्वतो नाम विष्णो नारायणान्यपि(?)
 पूजयत्याक्षया राक्षो यदि स्यात् संयतेन्द्रियः इति
 प्राकदीपीयो ब्राह्मणः तायिने बुद्धाय—

The authorities quoted :—

2B, मनु; जैमिनि; 3A, नारदीये, याज्ञवल्क्य; 4A, वामनपुराणे, काश्यप-
खड्गीये, विष्णुपुराणे; 4B, स्मृतिमञ्जूषा; 5A, दत्त; 5B, स्मृतिसारे, देवल;
6A, आश्वलायन; 6B, शातातप; 7A, मरीचि, मदनपारिजाते; 8A,
याज्ञवल्क्य, आपस्तम्ब, भारद्वाज, आचारप्रदीपे; 9A, पैठीनसि; 9B, गोभिल;
माह्यायन, ब्रह्मलिखितौ; 10A, संवर्त्त; ब्रह्माण्डे; 10B, अङ्गिरा; 11A,
मार्कण्डेय, लघुहारीत; 11B, पराशर; 12A, गर्ग, महाभारते, विष्णु; 12B,
पाद्मे; 13B, भागुरि; 14A, पारिजाते, बृहस्पति; 16A, मदनपारिजात;
17B, धर्मप्रदीप; 18A, स्कन्दपुराणम्; 18B, व्यास; 19A, बृहमनु; 19B,
बृहत्पराशर; 20A, कौर्म; 21A, व्यास; 22B, छन्दोगपरिशिष्टम्, आचार-
चिन्तामणि; कात्यायन; 23A, भविष्ये, हलायुध, ब्रह्मपुराणम्; 23B, मरीचि,
स्मृतिसंग्रह, गयादर्शप्रकाश; 24A, जाबालि; 26A, आचारादर्श; 27A,
प्रचेता; 27B, धवलनिबन्धे; 28A, गौड़; 32A, विष्णुधर्मोत्तर; 33B,
ब्राह्मे; 35A, हारीत, मिताक्षरा; 36A, अपराक्ष; 36B, लघुहारीत;
41B, संवर्त्त; 42A, नागदेवाचार; 43A, गारुडे; 44A, नारद; 47A,
नरसिंहपुराणम्; 49A, दिवोदास; 49B, दिवोदासप्रकाशे, ब्रह्मपुराणम्, वायु-
पुराणम्; 50B, तत्त्वज्ञानार्णवे; 56B, भविष्यपुराणम्; 59B, देवीपुराणम्;
62B, हरिनाथीयस्मृतिसारे; 69B, ब्रह्माण्डपुराणम्; 74A, श्रीभागवतम्;
75B, पाद्मे कार्तिकमाहात्म्ये; 78B, स्मृतिचन्द्रोदये; 92B, वाराहे;
144A, मात्स्ये, अङ्गिरा।

So the latest authority quoted is Ācārācintāmaṇi.
which belongs to the early part of the sixteenth century.

2162.

4762. धर्मनिर्णयसारसंग्रहः। *Dharma-nirṇaya-
sāra-saṃgrahaḥ.*

Two leaves, marked 3 and 5, measuring $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches, with 9 lines
on a page. Written in Newari on Nepalese paper.

Col. :—

3A, धर्मनिर्णयसारसंग्रहे द्वितीय।

2163.

848. स्मृतिसुधाकरः । *Smṛti-sudhākarah.*

By Śaṅkara.

For the manuscript see L. 1699.

From verse 3 :—

हेयोपादेयशून्यं मुनिगणमनसामद्वयानन्दहेतुः
 सेतुः संसारवारानिधिसुखतरणे श्रीमदोदात्तसंज्ञं । (?)
 प्रा[लिय]ज्योतिरन्तः परिणततिमिरवृद्धविच्छेददत्तं
 किञ्चिद्वाचामधीशं स्फुरतु ममहृदि[त्प्रक्षरं]विश्रसाक्षि ॥ 4
 विश्वव्यापितनुर्मनोभवजनुः संसिद्धसंजीवनि-
 र्यानन्दामृतवह्नरौ परिणतिर्लावण्य[सौमा]परा ।
 शम्भोर्मानसकल्लरं जनविधौ निःसौमवैदग्धभूः
 किञ्चित्चक्षुलचक्षुरोऽकनयना जागर्त्ति नखेतसि ॥ 5
 हस्तपङ्कजनिविष्टमोदक[व्याज सक्षर]दशेषपुमर्थं ।
 नौमि कश्चिदवधूनि तस्युग्रादण्डकुण्डलितमण्डितगण्डं ॥ 6
 अथ चरमपराज्जे[ऽप्यन्तरे सृष्ट्यं]सूनु-
 स्त्रिघनगत युगान्दे ब्रह्मविंशत्यवर्षे ।
 प्रभव इति सुनास्मि श्रौयुगे वैशाखाख्ये
 प्रतिपदि मधुशुक्ले प्रादुरासौमिवन्धः ॥ 7
 वसुमुनिरसदन्तोऽव्यम्बसूर्यै १२०५३२६७ मनूनां
 वसुमुनिरसवेदैः ४६७८ श्रीकलौ द्वापरांशे ।
 गतकलिगजनागेऽर्धमन्दच्छपेष्टैः १६५५८८४६७
 [इह गतव]तिष्ठन्दे कल्प संवत्सराणां ॥ 8 ॥
 [रं]जयति क्षितिमण्डल मकरन्दपतौ पतौ महीन्द्राणां ।
 धर्मः प्रादुरभूदयमतिशिरनष्टोतिकष्टेन ॥
 स्तावानथ वज्रानङ्गकलिङ्गाभ्यकौङ्गमाभौरान् ।
 चैद्यान् विजित्य बिधिवद्वतनोदवनौ जयस्तम्भं ॥

स्नानीकप्रपदोत्थञ्चरभवजातानिवावनेः स्फोटान् ।
 कुम्भलमेरि[प्रभतौन् अगमगिरीन् यो]विदारयांचक्रे ॥
 अलं चरिक्करीति यो मञ्ची मञ्ची मञ्चीतलं ।
 परस्पराविरोधिनौ [यतः फनीशवा] सवौ ॥
 यदरिर्नरिर्नर्त्ति गर्त्तवृत्ति र्मृगयन् वस्त्रदशादिशोन्तरेषु ।
 घटयन्निति शीतमश्रुकथा[इहपश्या]मम मङ्गलाय भूयात् ॥
 इति शूरत्राणपञ्चकम्
 मन्त्रिण्यकवरन्वृपतेष्टोडरमल्ले चिरं जयति ।
 चेत्रादि[चान्द्र]संशयहृदयं धर्म्मो नरौनर्त्ति ॥
 तुलापुरुषदानतः सपदि यः स्वकीर्त्तिं क्षितौ
 विजित्य नृपतौनतिप्रसरमानयत् सर्वतः ।
 विलोक्य पुरुषोत्तमं प्रवलमादरात् श्रीपतेः
 प्रमादिजनदुष्करे व्यधित पुष्करे स्थापनां ॥
 न मीमांसा मंसा (?) समजनि न साङ्ख्ये विमुखता
 न वेदान्ता दान्ता क्वचिदपि न भौति नयविदां ।
 न वेदाः खिद्यन्ते स्मृतिरपि न वा विस्मृतिमगा-
 न्नसिद्धान्ताः श्रान्ता विजयिनि चिरं टोडरन्वृप ॥
 इति राजत्रिकं
 मैथिलीचरणरेणुरञ्जितो भैरवेश्वरशिवोपशिक्षितः ।
 वाग्वतीसरिदुरीकृतान्तरः कश्चिदस्ति विषयो महत्तरः ॥
 यस्योत्तरे हिमाद्रिः कुशिकपुत्री यत्र पूर्वस्यां ।
 त्रिदशनदौ यदवाद्यां पश्चिमसौमापि गगङ्गकौ यत्र ॥
 अ + आ + वा + याखिल कलां यत्र + + + श्रीरामः
 नृपति र्यत्र विदेहो यस्य सुता विश्रुता सीता ॥
 यत्र व्यास तत + जनका + + + तत्त्वविज्जनका + मानस्य ।
 यत्र धर्म्मानखिलानपि योगियाज्ञवल्क्योऽपि ॥
 यत्र पराशरनाममुनि + + + धर्म्मसंहिताः संहिताः
 क्षेत्राणि यस्य सन्ति प्रचितान्यद्यापि धर्म्मशस्यानां ॥

ऋष्यशृङ्गमहर्षिं यत्र कुरङ्गोसुतोऽप्यासीत् ।
 यस्य चरोरुपभागात् काममवातीतरङ्गामः ॥
 यत्राद्यापि विवाहः प्राजापत्योऽस्ति वर्णाणां ।
 श्रुतिविद्यानिपुणानां आपद्यपि विस्मृतिर्नास्ति ॥
 प्रतिसद्म पद्मनाभप्रणतिवशाद्यत्र चात्यन्तं ।
 वर्णाश्रमधर्मस्य च स्थितिर्धैर्यायविद्यानां ॥
 जयति यस्य मणोः प्रतिफक्लिकं

दिनमणोरिव यस्य यशः प्रशशौ ।

गुणिगणस्पृहनीयगुणध्वनिः

शुचिकरो विदित स्त्रिदशाध्वनिः ॥

अभवदस्य सुतः स सुधाकरो

जयति यस्य वचःसु सुधाकरः ।

स्पृहयते हृदि यस्य सुधाकरः

स्खलति यस्य न जातु सुधाकरः ॥

अजनि तस्य सुतः स च शङ्करः

प्रतिभवं शरणीकृतशङ्करः ।

न च विभेति विघ्नेर्विधिक्षिङ्करः

स्पृशति नैनमपायमहङ्करः ॥

अधीत्य विधिवत् पितुर्मितवचः सुधाम्भोनिधे

भृगौरथगुरोर्गुरोस्तदनु वासुदेवाभिधात् ।

करोति गुरुदक्षिणां निगमपक्षसंरक्षणीं

[निकामविधि] कर्मणामिहहि वार्षिकाणां विधिः ॥

वेदान् प्रणम्य चतुरञ्चतुरोऽपि श्रैवा-

निन्दोर्नदौ मधुमतीं तु हिमाम्बिकातां ।

श्रीशङ्करेण शरणीकृतशङ्करेण

श्रीशङ्करेण निजकर्मवशं करेण ॥

दैवज्ञानय विदुषो धर्मपरान् भूपतीन् तथा

चैत्रादिमासहृद्वेदलुदिनविहितेषु धर्मजातेषु ॥

आधुनिकैरपि पूर्वैः कल्पतरुप्रभृतिभिः सर्वैः ।
 कुनिबन्धपङ्कपुरैरन्यौक्तलोचने जगति ॥
 अञ्जनमिव मुनिरञ्जनहेतोः सोमार्कसिद्धान्तात् ।
 युक्तादिचान्द्रनिर्यायहेतुः सोऽयं निबध्यते सेतुः ॥
 इह स्मृतिसुधाकरे ऽखिलमवेक्ष्य दीक्षाभृतः
 अतिस्मृतिनिगौच्छाश्रममपास्य लास्यं मिथः ।
 कुण्डध्वमधुना ध्वनिं श्रमणमौघ्य युष्मावृष्टां
 कृपा यदि नृपामरे भवति शङ्करे किङ्करे ॥
 मलिनधीरवधौरयतीति चेत् भवतु नाम विधीर्गितमन्यथा ।
 प्रभुधियः सुधियो हृदि सन्निधौकृत रत्नमिदं विधियत्नतः ॥
 स्फुरति सूक्तिसुधाकरनामनि स्मृतिनिबन्धवरेऽतुलधामणि ।
 किमिह वत्सरकर्म्म[निबन्धकृतं]कृतधियां परतः कुनिबन्धतः ॥ ० ॥
 अथानुक्रमणौ वक्ष्ये, etc.

The author was a Maithila. He received his education from his father Sudhākara, after whom the book is named. His father's father was Śucikara, a Paṇḍita who was proficient in all the subtle points of the Tattvacintāmaṇi, a book very popular with the Maithila Paṇḍitas in the fifteenth and sixteenth centuries. His father's Guru was Vāsudeva from whom also he learnt much, and the book is meant as Gurudakṣiṇā to Vāsudeva.

The date of the composition of the work is lost in a lacuna. But it was composed at the very end of Akbar's reign; for, at the commencement of the work there are five verses in praise of Akbar. It was written after Akbar's conquest of Bengal (1572 to 1592), Ābhira country, that is, Khandeśa (about 1592), Konkana, Cedi, and Andhra, that is, Berar, Bidar and Ahmednagara (about 1595).

He also writes three verses in praise of Todaramalla,

who weighed himself in gold and consecrated the image of
Puruṣottama at Puṣkara.

2164.

5543. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12½ × 5½ inches. Folia, 212. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 9,500. Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, good. Complete.

The present manuscript is a better one. It has many verses in the beginning and at the end, which are omitted in the previous number, and has, after the religious calendar with which, in that MS. (No. 848,) comes to an end, many chapters more, although not numbered.

After the śloka यदरि नैरिगर्त्ति गत्तैवृत्तिः, etc., etc. :—

यः कापिलस्त्रिपुरमण्डलगीतकौर्त्तिं
योऽनार्थजोऽपि निगमाम्बरभयमूर्त्तिः ।
यः] शब्दार्थजननिर्मितचित्तपूर्त्तिः
कस्तस्य नः श्रुतिमिमांशुररौकरोति ॥
श्रुत्वाकवरसमुत्थं कंसरिपुः स त्रिधात्मानम् ।
ऐक्यादकवरमूर्त्त्या लज्जित एवायमवतीर्णः ॥
नागानां गण्डात् नृणां पण्डितस्त्रासः क्षितेर्मज्जनात्
शम्भोः कर्मविलोपतस्त्यधिपतेर्विष्णोः पदभ्रामणात् ।
आक्रम्यार्वुदमुत्क्षिपत्यकवरे चित्रं महत्स्वात्मज-
प्राप्ति (?) प्रीति सशङ्खितेन मनसा शीतान्निबृज्जम्भते ॥
इत्यकवरसुरजागकौर्त्तिदशकम् ॥

After the verse मैथिलौचरणरेणुरञ्जितः, etc., etc. :—

तौरमुक्तिरिति यश्च विदेहः
प्रोच्यते जनकभूमि मिथिलास्थः ।
यश्च प्रासनमहौन्दपतीनां
सततं क्षतिरसौ क्षपतीनाम् ॥

यस्योत्तरे हेमाद्रिः, etc., etc.

यत्र नदी त्रियुगाख्या यत्र भवादित्यसंज्ञकः सूर्यः ।

करकमलाक्षितकमला कमलेव निम्नगा यत्र ॥

अतदेवादधिगतवानखिलकलां यत्र लाङ्गली रामः ।

नृपतिर्यत्र विदेहो यस्य स्रुता विश्रुता सीता ॥

गोतमोऽजनि च यत्र सुग्रीवामग्रणीर्गुणगणोरुमणीनां ।

यस्य तन्त्रमकरोत् किल सौत्रं तर्कतन्त्रमुदितं अतितन्त्रम् ॥

जन्मतः प्रभृति यत्र समस्तब्राह्मणेषु निगमाभिनिवेशः ।

जन्मकर्म्मकुलगोत्रविवेकः स्वस्वधर्म्मपतनव्यतिरेकः ॥

यत्र व्यासतनूजो जगत्पादुपगत्य तत्त्वविज्जनकात्

व्याचलु यत्र धर्म्मानखिलानय योगियाज्ञवल्क्योऽपि ।

यत्र पराशरनामासुनिरकरोद्धर्म्मसंहिताः संहिताः

क्षेत्राणि यस्य सन्ति प्रथितान्यथापि धर्म्मसंस्थानाम् ॥

ऋष्यशृङ्गमहर्षि र्यत्र, etc., etc.

प्रतिसद्ग पद्मनाभ, etc., etc.

इति मिथिलावर्णनदादृशकम् ।

गुणिगणस्पृहनीय, etc.

अभवदस्य स्रुतः, etc.

कात्यायनो गोत्रभृषिः पुराणो-

ग्रामस्तथाख्यापि च कुञ्जपल्ली ।

कात्यायनो विष्णुरथाङ्गिराश्च

ख्यातास्तु यस्मिन् प्रवराः कुलेऽस्मिन् ॥

अजनि तस्य स्रुतः, etc., etc.

राशिशृङ्गो हरमुखं किल यस्य जन्म

लभं हरस्य हृदयं किल यस्य सिंहः ।

ज्येष्ठेजनिः प्राशधरेण सदैव यस्य

किन्तस्य धर्म्मविषयेऽस्ति विचारणीयम् ॥

अघ्नोय विधिवत् पितुर्मितवचः, etc., etc.
 वेदान् प्रणम्य चतुरस्रतुरोऽपि भेदान्
 ग्रन्थोर्नदीं मधुमतीं तुहिनाम्रिजाताम् ।
 श्रीगङ्गादेण शरणीकृतगङ्गादेण
 व्याघ्रगङ्गादेण निजकर्मवगङ्गादेण ॥
 देवज्ञानय विदुषो, etc., etc.
 आधुनिकैरपि सर्वैः, etc., etc.
 व्यञ्जनमिव मुनिरञ्जनहेतोः, etc., etc.
 वीक्ष्य क्षौणीवलयजनुषः श्रौतधर्मप्रह्णीणान्
 नन्मोभूय त्रिदशगुरुवत् प्रार्थयत्यर्थं + +
 कर्णप्रान्तं श्रुतिरपि गता मामकौ धर्मवृद्धो
 भव्यास्तव्याकृतिभिरथवाऽन्वीक्ष्य विक्षोभणीया ॥
 येऽस्मिन् लोके क्षितिपमणयः कौर्त्तिमन्तः प्रसिद्धाः
 तद्वज्रोतिर्नयनपठवो ये च देवज्ञविज्ञाः ।
 ये सत्पौर्ण्यभमणयः तैः स्वमूर्द्धि प्रसन्नेः
 एतत्कीर्त्तिं स्त्रिपुरजयिनः पञ्चमर्षस्व मूर्द्धि ।
 चातुर्वर्ण्यैश्च च विधिवत्तुराश्रमयुक्तैः
 स्त्रे स्त्रे धर्मे पथि विधिवत्ते जन्मतः सच्चरद्भिः ।
 साहस्रारैः कृतिभिरुचितैः सद्गुरुप्राप्तविद्यैः
 वज्रश्रद्धैरभिमुखमिदं पञ्चमर्षस्व मूर्द्धि ॥
 इह स्मृतिसुधाकरे, etc., etc.
 मलिनधौरवधोरयतीति चेत्, etc., etc.
 अह्रहः तिथिपञ्चमवेक्ष्य चेत्
 अह्रहः सुनिबन्धनिरौक्ष्णम् ।
 जगति सम्भवति प्रतिपद्यते
 क्व मधुमास इति स्थिरवृद्धिभिः ॥
 स्मरतु वा मधुमासविनाकृतं
 नृपसदः स्वपि वत्सरपञ्चकम् ।

यदि पुनः शिरसापि विनाकृतं
 वपरिदं रमणीयमितौर्थ्यते ॥
 इति स्मृतिसुधाकरे पूर्वैरङ्गप्रकाशः ।
 अथानुक्रमणीं वक्ष्ये ग्रन्थस्यास्य सुनिर्मलां ।
 किं कुत्रास्तौति विदुषां ययायासो निवार्यते ॥
 मङ्गलानि प्रतिज्ञाय ततोऽनुक्रमणीं मता ।
 ततश्चतुर्विधा स्मृतिर्नित्यस्मृत्यादिभेदतः ॥
 ततः स्थितौ विवेच्यायां प्रथमं वेदसंश्रुतिः ।
 पुराणानां प्रशंसा च स्मृतौणां तदनन्तरम् ॥
 शास्त्रप्रशंसा धर्माणां प्रशंसा तदनन्तरम् ।
 अधर्म्मनिन्दनं तद्वत् ब्राह्मणानाञ्च संस्तुतिः ॥
 राजप्रशंसा तद्धर्म्मप्रशंसा चानुषङ्गतः ।
 वर्णाश्रमाणां मूलत्वात् गृहस्थानां ततः स्तुतिः ॥
 विवाहोऽष्टविधस्तस्मात् सन्निपेणोपवर्णितः ।
 यद्वैपरीत्ये वर्णानां स्तार्थ्यमुपजायते ॥
 द्वौपानां वर्णनं जम्बूद्वीपवर्षोपवर्णनम् ।
 ततः कुमारद्वीपस्य संस्थानं परिकीर्तितम् ॥
 ततो यक्षीयदेशस्य लक्षणं परिकीर्तितम् ।
 आर्यावर्त्तस्ततः प्रोक्तो मध्यदेशस्ततः परम् ॥
 ततो ब्रह्मर्षिदेशश्च ब्रह्मावर्त्तस्ततः परम् ।
 ब्रह्मावर्त्तकदेशस्य कुरुक्षेत्रस्य वर्णनम् ॥
 स्मृत्याद्यष्टर्गगाः पञ्चाद्वार-शब्दार्थचिन्तनम् ।
 मासेशानयनं तद्वद्वर्षाधिपविचिन्तनम् ॥
 सावनानां दिनानाञ्च निर्णयस्तदनन्तरम् ।
 चन्द्राब्दः निर्णयस्तस्मात्तिथिशब्दार्थनिर्णयः ॥
 ततो नवविधा मासा ब्राह्मणदेवादिभेदतः ।
 भूलोकव्यवहारार्थं मासाः सौरादिभेदतः ॥

नाक्षत्रमासः प्रथमं ततस्तत्कृत्यनिर्णयः ।
 नक्षत्रानामानि तथा ततो नक्षत्रदेवताः ॥
 योगाः प्रसङ्गतः प्रोक्ताः सावनो मास ईरितः ।
 मासाश्चान्द्रास्ततः प्रोक्ता स्तेषामौशाश्च विज्ञेयः ॥
 कक्षा चैत्रादिमासानां देवताः परिकीर्तिताः ।
 मलमासस्तथा प्रोक्तो रविसंक्रान्तिवर्जितः ॥
 ससंक्रान्तस्ततः षष्टिदिनैर्मासोऽधिमासकः ।
 निर्णयः सौरमासस्य तत्कृत्यस्य च निर्णयः ॥
 मुख्यत्वं मासशब्दस्य चान्द्रे मासे समीरितम् ।
 शुक्लः पक्षोऽथवा कृष्णः चैत्रादिरिति संप्रये ॥
 अतिस्मृतिपराणाद्यैः शुक्लस्यादित्वमीरितम् ।
 देविध्यं चैव मासस्य तत्प्रसङ्गाभिराकृतम् ॥
 प्राचां निबन्धकाराणां मूलाज्ञानं प्रकाशितम् ।
 अथर्त्तवः षड् गदिता स्तेषामप्यधिपास्ततः ॥
 सौम्यं याम्यश्च गदितं साधिपं त्वयनद्वयम् ।
 ततः संवत्सरः प्रोक्तो विष्णादौनि युगान्यपि ॥
 वत्सरानयनचैव प्रसङ्गात् समुदाहृतम् ।
 वत्सरानयने तद्वत् वैषम्यं परिमार्जितम् ॥
 प्राचां निबन्धकाराणां दक्षिणोत्तरदेशयोः ।
 लिखने तिथिपत्रस्य प्रकारोऽपि समीरितः ॥
 ब्रह्ममासतिथौनाञ्च कल्पसंज्ञा प्रदर्शिता ।
 तत एव च कृष्णादिस्वान्द्रो नास्त्येति निश्चितम् ॥
 तिथिनक्षत्रयोस्तद्वत् भद्रागण्डे निरूपिते ।
 ततः संकल्पवाक्यन्तु सामान्येन निरूपितम् ॥
 अथापूर्वव्रतारम्भसमयश्च निरूपितः ।
 ततश्चाष्टविधो धर्मः स्वस्वगान्ना समीरितः ।
 ज्ञानमष्टविधं तद्वत् संचोपात् समुदीरितम् ॥
 ब्रह्म-वैष्णव-शैवानां त्रिविधं तिलकं ततः ।
 व्रतस्वरूपं तद्भस्माः सामान्येन निरूपिताः ॥

ततो व्रतानां द्वैविध्यं प्रवृत्त्यादिप्रभेदतः ।
 अथ नक्षत्रपदार्थाऽपि दिनरात्रिप्रभेदतः ॥
 नक्षत्रते च नियमाः भैक्ष्यायाचितयोर्विधिः ।
 उपवासपदार्थस्तु सविधिः समुदीरितः ॥
 पारणादिवसे चापि नियमः परिकीर्तितः ।
 अथ जन्मदिने कृत्यं ततः संक्रान्तिनिर्णयः ॥
 विशेषसंज्ञा नन्दाद्यास्तिथीनां समुदाहृताः ।
 मन्वन्तरादितिथयो युगादितिथयस्तथा ॥
 संक्रान्तयो युगान्ताश्च नामतः परिकीर्त्तिताः ।
 प्रोक्ताश्च पर्व्वन्तिथयो विधिव्यासेधभेदतः ॥
 अभ्यङ्गादौ निषिद्धानि नक्षत्रान्यपि कानिचित् । यत्र
 वारा अपि निषिद्धा ये संसर्गादौ निरूपिताः ॥
 स्त्रीणां श्रुतभिषास्नाननिषेधोऽपि निरूपितः ।
 तिथिद्वैधे व्यवस्था च प्रोक्ता शास्त्रोक्तयुक्तितः ॥
 हविष्याणि ततः प्रोक्तान्यथ आद्रुतिथेः परम् ।
 नक्षत्राणां ततः आद्रं वार आद्रमतः परम् ॥
 ततो द्वादशमासानां सूर्या द्वादश वर्णिताः ।
 मांसाशने च नियमो गृह्ण्य गृह्णवांसिनाम् ॥
 सामान्यतो वत्सरस्य कृत्यञ्चापि निरूपितम् ॥
 जपोपवासनक्तादिभिरैव ब्रह्मविधेरपि ।
 आराध्यो भगवान् भौमः कालरश्म इति श्रुतः ॥
 ततश्च पूर्व्वसर्गायफाल्गुने यागयोगतः ।
 अपरस्मिन् समुत्पत्तिः सर्गे चैत्रे कलाभृतः ॥
 सरयूगङ्गायोः पूर्व्वं सङ्गमे मासि संश्रिते ।
 चैत्रे शुक्लं समाराध्य विष्णुर्विष्णुत्वमाप्तवान् ॥
 अयनर्त्तमासभेदात् पक्षविभेदात् तिथेर्भेदात् । (?)
 नक्षत्रयोगभेदाद्वा रविभेदान्मधोः कर्म ॥ (?)
 उपवर्णितमथ चैषां केषांश्च योगभेदेन ।
 कृष्णादि-चान्द्र-संशय-खेदोपसमय-वेदानाम् ॥

अष्टविधं तिथिपत्रं चैत्रे भेदास्त्रयस्त्रिंशत् ।
 पञ्चशती कलिजानां नाशितमेवं निबन्धानाम् ॥
 एकोऽङ्गः सितपक्षिति दिवसे विषयेन्दु १५ सम्मितोऽनुमतौ ।
 षोडश १६ कृष्णप्रतिपदि दशैः त्रिंश ३० तिथेः पत्रे ॥ ४३ ॥
 यदि भावि द्युपतीनामकवरन्तपतौ क्षितौ क्षितौज्यानाम् ।
 का चिन्तामृतधारा वारां निधयः प्रसर्पन्ति ॥
 चैत्रार्द्धादभिदधतः चैत्रार्द्धान्तं तु वार्षिकं कार्यम् ।
 प्राञ्चो निबन्धभेदा + + भेदाः पुरन्ध्रीभिः ॥
 अपरिज्ञाय तु चैत्रं यस्तु निबन्धं चरौकर्त्ति ।
 जातमृतो मृतजातो वेति विरतिविमर्षे वरीवर्त्ति ॥
 सर्गान्तं कृष्णपक्षे सर्गाद्यं मधुसितं योज्य ।
 कुर्वन्निबन्धधन्यं ख्यातः कस्मान्न जन्मान्यः ॥
 द्वैविध्यं मधुमासे जल्पन् प्रश्नान् समर्हति प्राज्ञः ।
 पक्षैस्त्रिभिरपि कृष्णैः शुक्लैः केनेक्षसे चैत्रम् ॥
 मधुवत् माधवस्यापि कार्यं मासस्य कौर्त्तितम् ।
 यस्मिन् हत्वा मधु विष्णुर्मासेऽभून्मधुसूदनः ॥
 ततोऽपि ज्यैष्ठ्यमासस्य कृत्यं यस्मिन् सुरारिहृ ।
 प्रखलहलिवद्भुं देवौकायां त्रिविक्रमः ॥
 ततश्चाषाढमासस्य कृत्यं सम्यगुदीरितम् ।
 यस्मिन् पूर्वे वलेयं ज्ञे वामनोऽवततार ह ॥
 अथ श्रावणमासस्य कृत्यं यस्मिन् हरिः श्रियम् ।
 श्रियं दधार वामाङ्गे श्रीधरत्वमवाप्तवान् ॥
 कृत्यं भाद्रपदे यस्मिन् वीरभद्रमयार्दितः ।
 प्रोत्पल्लुकेशो मधुहा हृषीकेश इति स्मृतः ॥
 कृत्यमाश्विनमासस्य नामौ पद्मं यतोऽभवत् ।
 तस्मिन् मासे ततो विष्णोः[ष्णुः] पद्मनाभ इति स्मृतः ॥
 कृत्यं कार्तिकमासस्य यस्मिन् वज्रो यशोदया ।
 दामोदरे मधुरिपु-नाम्ना दामोदरोऽभवत् ॥

कृत्यञ्च मार्गमासस्य सर्वशस्यनिधेर्विधेः ।
 प्रोक्तं यस्मिन् पुरा विष्णुः केशवः केशिनाशनात् ॥
 कृत्यञ्च पौषमासस्य यस्मिन् विश्वनिवासभूः ।
 अप्स्रवे बीजसंसेकामारायण इति स्मृतः ॥
 ततस्तु माघमासस्य कृत्यं यस्मिन् स माघवः ।
 वेदनादवनेः पूर्वं गोविन्द इति विश्रुतः ॥
 यस्मिन् कृष्णपतुर्दंश्यां रात्रौ पादाम्बुसंज्ञितैः ।
 पत्रैर्विल्लितरोर्याधः शम्भोर्गतिमवाप्तवान् ॥
 हारं हारं सर्वाधिधिधवन्नृदुन्मत्तकेलि
 प्रालेयादिप्रसवश्चिग्च्छात्मलौलासमक्षम् ।
 हलालालयसनरसिकं सर्वसम्पत् प्रदायि
 ज्वालालिङ्गं वपुरवतु वः शाम्भवं भव्यमूर्तिः ॥
 मासे यस्मिन्मवास्यां शङ्करो गौललोहितः ।
 कालरुद्राग्निरूपेण संजहाराखिलं जगत् ॥
 पूर्णो सांवत्सरे कृत्ये कश्चित् प्रोक्तं प्रकीर्णकम् ।
 प्राचां निबन्धकाराणां तथैवोपनिबन्धनात् ॥
 ततश्चतुर्विधः प्रोक्तः प्रलयो जगद्वयम् ।
 जन्मवृद्धिर्क्षयैर्निधं भ्रमतीति श्रुतिः श्रुतेः ।
 यतान्यत्र प्रकाशयन्ते स्फौते स्मृतिसुधाकरे ।
 ईश्वरार्पणहेतुत्वात् स्वाज्ञानविनिवृत्तये ॥
 नष्टञ्च पौनरुक्त्यं दूषणमतिभूषणं येन ।
 कृष्टा विशृष्टवृष्ट्या वर्णमही स्वर्गवत् फलति ॥
 सञ्जीभवन्तु सुधियः कुधियः प्रयान्तु
 शम्भोर्महानयमिहाजनि सिंहनादः ।
 धिक् दंष्ट्रिणां कलियुगेन युगान्धराणां
 अज्ञानमत्युपचितं रचितं नराणाम् ॥
 यत्रैव क्षितिपालकल्पतरवस्तत्पारिजाताञ्जयाः
 प्रोद्भूतश्रुतिपद्मरक्ष्यपराः सत्तैव रत्नाकराः ।

श्रीमत् शङ्करसत्कवेर्मधुमतौगर्भोद्भवस्याद्भुतः
तस्मिन् कौर्त्तिमुधाकरोऽयमुदीयादाचन्द्रतारं पुनः ॥

इत्यनुक्रमणिका ।

43B, आषाढौसर्वाधि कृत्वेति वाक्यस्य कृष्णादिमासप्रवर्त्तक-कल्पितत्वं न जातू-
कर्णरहितत्वाभावाद्भावे वा प्रामाण्यानुपपत्तेः । जातूकर्णस्य बुद्धावतारपुरोहितत्वेन
बुद्धस्यैव धर्मनाशकत्वसम्भवादतएव चास्य वाक्यस्य सर्वधर्मनाशकत्वनिर्णयाच्च ॥

It ends thus :-

सत्संसर्गविलासलालसमति विद्यावदातान्तरः
को वा वीर मदन्यवर्त्मनि मनस्याधाय शम्भोः पदम् ।
तत्साधु स्थिरबुद्धिभिर्विधिवशात् प्राप्तस्थितिस्थायिभिः
व्यक्तानर्थपुमर्थसार्थरुचिभिः सेव्यः स गवैश्वरः ॥
स्वधर्मपरिनिष्ठितः परगुणागुणौदास्यवान्
अतीव निरुद्धकृतिः कृतिभिरावसन् सन्ततम् ।
दृशीकृतजगच्चयः स्थिरमतिः प्रसन्नान्तः
शिवोद्दमिति भावयन् जगति को न मुक्तोः पदम् ॥
गुणश्लाघापेतः सहजसरणौन्यस्तद्धृदयः
सतां सङ्गे रङ्गे नट इव नरीनर्त्ति किल चेत् ।
विचार्याचार्याणां वचनरचनाः स्वान्त-हितदाः
चिदानन्दाद्वैतं जगति विमृशन् को न विजयी ॥
आधिकाञ्चैतदपि मुखकृत् कार्त्तवीर्यस्य तद्वत्
पौलस्त्यस्य प्रथितयशसो नापि वागस्य चाभुत् ।
नृनं कुम्भस्तदिह सहजं नास्ति ते ज्ञापि साम्यं
त्वामाराध्य त्रिनयनचयं प्रार्थनीयं न विद्मः ॥
सर्वतः पितरौ सेव्यौ शिवशक्तिस्वरूपिणौ ।
ग्राभ्यां विनिर्मिते देहे किं किं लोके न सिध्यति ॥
देवतानां शिवौ सेव्यौ क्षेत्राणां कुञ्जजङ्गलम् ।
नदी सरस्वती सेव्या सेव्यं सन्निहितं सरः ॥
तीर्थं पृथूदकं सेव्यं मन्त्रः शम्भोः षडक्षरः ।
संहिता मानवी सेव्या पुराणं कौर्ममुत्तमम् ॥

ज्योतिषे सूर्यमिद्वान्तः श्रुतीणां शततन्नीयं ।
 संसेयः श्रैवगुह्यानां केदारस्तुहिनाचलः ॥
 गुरुणां वचनं सेयं न लघूनां न कदाचन ।
 सर्वथा सुहितं सेयं न प्रमादी भवेत् क्षणित् ॥
 न च वयमधिकुर्मः कर्मणा प्राकृतेन ।
 प्रणिहितगुणभावाद् विस्मृतस्वरूपाः ।
 तदपि सङ्गजशुद्धस्वान्तजातान् नमामः
 कथमपि भवितास्मिन् येन सार्धः प्रयत्नः ॥
 न गुणाः क्वापि गण्यन्ते सत्स्वीकारो हि गौगवम् ।
 पीतापि न निशा याति स्वर्गः कर्णावतंसताम् ॥
 आचार्याणां मतमनुचितं सर्वतोऽन्वीक्ष्य भिक्षां
 कारं कारं त्रिपुरविजयिप्रलाहिना शङ्करेण ।
 पौराणानां मतमधिमतं मूलतः शोध्य बुद्ध्या
 बन्धः सोऽसावकवरसुरजागराण्ये निबन्धः ॥
 भूषणाय विबुधमतौनां दूषणाय दितिजप्रकृतौनां ।
 पोषणाय निगमप्रभृतौनां सेयं यथ विदुषां निबन्धः ॥
 यत्रैव क्षितिपाल कल्पतरुवस्तत् पाणिजाताङ्गयाः
 प्रोन्मीलत् श्रुतिपद्मरक्षणपराः सप्तैव गत्वाकराः ।
 श्रौमत् शङ्कर सत्कवेर्मधुमतौगर्भोद्भवस्याद्भुत-
 तस्मिन् कौत्तिसुधाकरोऽयमुदयाद्वाचम्वतारं पुनः ॥

Colophon :—

इति श्रीमदुपाध्याय-श्रीशुचिकरात्मज-महोपाध्याय-श्रीसुधा-
 करात्मज-महोपाध्याय-श्रीशङ्करविगर्हितः स्मृतिसुधाकराख्यः
 संवत्सुरक्षत्यनिबन्धः सम्पूर्ण इति ।

Post Colophon Statement :—

करवसुरसदन्तेष्वख्यस्यै १२७५२९६८२र्मनूनां
 करवसुरसवेदैः ४६८२ श्रीकलौ लिख्यमाने ।

गतकलिगजनागेव्यर्थनन्दक्षपेष्टौ १८५५ ८८४६८२
 रिह गतवति वन्दे कल्पसंवत्सराणां ॥
 यः सर्वर्तुप्रसवकुसुमामर्गलां स्वर्गयोग्यां
 नृग्यामेन्द्रोमिव निजपुरौ श्रीकरीमुच्चकार ।
 राज्ये तस्य क्षितिपतिमणेर्भूसुरचाणकर्त्तुः
 धर्मस्थित्यै जगति यशसे लेखि केनापि पुस्तम् ॥
 शुभमस्तु ॥ श्रीमस्तु ॥ ॐ नमो महागणेशाय । ॐ नमः
 शिवाभ्यां ।, etc., etc.

In a later hand :—

श्रीरविः पायादपायात् पुस्तकमेतत् भारद्वाजकाशीनाथस्य ।

2165.

11. सुकृत्यप्रकाशः । *Sukṛtyaparakāśah.*

By Jvālānātha Miśra.

The MS. is noticed in L. 722.

The authorities quoted are :—

- (1) मनुः, (2) याज्ञवल्क्यः, (3) उग्रनाः, (4) दत्तः, (5) नारदः, (6) वृसिंहपुराणम्, (7) पराशरः, (8) वौधायनः, (9) विष्णुपुराणम्, (10) मरीचिः, (11) अङ्गिराः, (12) रुद्रहस्यतिः, (13) ब्रह्मपुराणम्, (14) कूर्मपुराणम्, (15) हेमाद्रिः, (16) ब्रह्माण्डे, (17) भृगुः, (18) यमः, (19) अत्रिः, (20) स्मृतिसंग्रहः, (21) शौनकः, (22) कामधेनुः, (23) व्यासः, (24) रुद्रवशिष्ठः, (25) अथर्वस्मृतिः, (26) कार्ष्णाजिनिः, (27) श्राद्धविवेकः, (28) मार्कण्डेयपुराणम्, (29) कात्यायनः, (30) पैठीनसिः, (31) वाराहे, (32) आश्वलायनः, (33) शङ्खः, (34) मात्स्ये, (35) ब्रह्मवैवर्ते, (36) नारायणः, (37) जमदग्निः, (38) स्कान्दे, (39) संग्रहः, (40) हारौतः, (41) जावालिः, (42) प्रारस्करः, (43) देवलः, (44) स्मृत्यर्थसारः, (45) लौगाक्षी, (46) व्याघ्रः, (47) शातातपः, (48) शारदा-तिलकम्, (49) नागरखण्डे, (50) गोभिलः, (51) सुमन्तुः, (52) वाचस्पतिः, (53) मदनरत्ने, (54) पृथिवीचन्द्रः, (55) स्मृतिसागरे, (56) कालादर्भे, (57) वाय-वीर्यपुराणे, (58) भविष्यपुराणे, (60) मिताक्षरा, (61) व्यासः, (62) निर्णयाम्बटे,

(63) आङ्गचिन्तामणिः, (64) विष्णुः, (65) प्रजापतिः, (66) देवीपुत्राणे,
 (67) लघुहारीतः, (68) भुजबलभौमे, (69) काशीखण्डे, (70) घटत्रिंशन्मते,
 (71) पैठीनसिः, (72) प्रभासखण्डे, (73) गोतमः, (74) स्मृतिग्लावलिः, (75)
 स्मृतिदर्पणे, (76) संवर्तः, (77) क्लृगलेयः, (78) भरद्वाजः, (79) लृह्यमः,
 (80) दिवोदासः, (81) स्मृत्यन्तसारे, (82) आदित्यपुराणे, (83) लिङ्गपुराणे,
 (84) मत्स्यपुराणे, (85) पद्मपुराणे, (86) महाभारते ।

2166.

5778. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 x 4½ inches. Folia, 54. Lines, 9
 on a page. Extent in Slokas, 850. Character, Nāgari by a modern hand.
 Appearance, old.

The work begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

वन्देऽहं पदपङ्कजं रसभरं निव्यं विभुं श्रीप्रदं

विभ्रध्वंसपटौयसस्तव [वि] भो देवायपूजागृहम् ।

जुष्टं विद्वदुपासकैः प्रतिदिनं मुक्तिक्रमान्वेषिभिः

वंदे × × × × × ।

... ... ।

... ... ।

... ... चिदेकं गुह्यं ॥ २ ॥

तुष्टेत् सकलमनोभिलषितं पूणे पलं दास्यति । १ ।

दृष्ट्वा मानवयाज्ञवल्कासंहितामन्यामनेका स्मृतिम् ॥

शाखामूत्रमतं निबन्धसकलं ज्ञात्वा सुबुद्धा मया ।

तेषां सारतरं निगृह्य सततं लेलिख्यते पाधुना

आङ्गानामतिकर्ममूलवचनं सर्व्वं विमृश्यामिधं ॥ ३ ॥

आचारादिसमस्तमूलवचनं कुर्व्वे सुस्तथाभिधं

त्रैगर्त्तस्यसुलोहवासवसनः वालिद्विजायो महान् ।

काश्यां जङ्गसुतातटेऽन्तर(ते)[त]रे श्रीसंकटामन्दिरे

ज्वालानाथबुधः स्थितो बज्रसमा मित्रः सुसारसतः ॥ ४ ॥

आचारः । आचारो नाम निविद्धातिरिक्त-शास्त्रविहित-खधर्मापरकम् ।

10B, इति श्रीज्वालानाथमिश्रकृत-सुक्त्यप्रकाशे धर्मशास्त्रे आचारप्रकरणं समाप्तम् ।

‘श्रीगणेशाय ।

नत्वा गणेशं श्रीशाम्भूमूर्तिं

देवीं च वालां राज्ञीभवानीं (?)

कुर्वे समूलं सारं विशुद्धे

मूलानि दृष्टानेकानुबन्धात् ॥ (?)

24B, इति ज्वालानाथमिश्रकृते धर्मशास्त्रे सुक्त्यप्रकाशे अष्टौच-
प्रकरणम् ॥ २ ॥

अथ आद्वप्रकरणम् ।

51A, इति ज्वालानाथमिश्रकृतधर्मशास्त्रे सुक्त्यप्रकाशे आद्वप्रकरणम् ।

Last Colophon :—

इति श्रीज्वालानाथमिश्रकृतधर्मशास्त्रे सुक्त्यप्रकाशे असत्यति-
ग्रहत्यागप्रकरणं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकं लिपीकृतम् ।

It quotes as late an authority as Nirṇayāmṛta (written a little before Akbar's time) : whereas it does not quote Nārāyaṇa Bhaṭṭa or others of Benares, who flourished at the time of Akbar.

2167.

879. **आचारचन्द्रोदयः** or **माधवप्रकाशः** ।

Ācāracandrodayaḥ or *Mādhavaprakāśaḥ*.

By Maheśakavi, the son of Durga Śarmā.

For the manuscript see L. 1779.

The book was written at Lāhapura or Lahore on the Irāvati. From the description given of the place as the first city in the west, it appears to be no other than Lahore. But it is described also as situated on the watershed of the Irāvati or Rāvi. Lahore is, however, on the Vipāsā or Beas.

The author received his education in Mithilā. His

patron was Mādhava whose father was Kālu whose father was Nānu. The family belongs to the Utpala clan of Rājputs.

The author belonged to the White Yajurveda.

The authorities quoted :—

(1) Vārtikakāra, (2) Cintamani, (3) Laugakṣi, (4) Mantrāyurveda, (5) Ratnakōṣa, (6) Karmapradīpa, (7) Madanapārijāta, (8) Maṇḍan, (9) Ācarapradīpa, (10) Ācārācintāmaṇi, (11) Ācarasagara, (12) Mihira, (13) Bhakticandrodaya, (14) Nigamapariśiṣṭa, (15) Devadāsa, (16) Bhāguri, (17) Pariśiṣṭa, (18) Dharmapradīpa, (19) Pārijāta, (20) Govindārṇava, (21) Kṛtyārṇava, (22) Smṛtisūcceya, (23) Smṛtisāra, (24) Halāyudha, (25) Apararka, (26) Vyāghrapada, (27) Ahnikapradīpa, (28) Gayadasapraśa, (29) Śaḍviṃśatimata, (30) Suddhinirṇaya, (31) Dhavalabandha, (32) Kalpataru, (33) Ahnikacandrodaya, (34) Ācārātilaka, (35) Mitakṣara, (36) Smṛtiratnavali, (37) Rāmārcanacandrika, (38) Ahnikasmṛtisāra, (39) Śrīdharaśvāmī, (40) Madana, (41) Nāgadevacara, (42) Dipika, (43) Narasiṃhaparicarya, (44) Jaṭamalla, (45) Śrīdharācārapaddhati, (46) Smṛtimañjarī, (47) Devodāsapraśa, (48) Satyavrata, (49) Parāśaramādhava, (50) Smṛtyarthasāra, (51) Gopālārcanacandrika, (52) Samayapradīpa, (53) Harināthiya Smṛtisāra, (54) Hemadri, (55) Viṣṇudharmottara, (56) Halāyudhanibandha, (57) Nāradapañcarātra, (58) Kṛṣṇadīpikā, (59) Viṣṇurahasya, (60) Smṛtisāra, (61) Chāndogapariśiṣṭa, (62) Jaṭamallapraśa, (63) Caturviṃśatimata, (64) Ācārādārśa, (65) Vācaspati, (66) Harihara, (67) Śrīdatta, (68) Vachaspati and Śrīdattapradīpa, (69) Śraddhapallava, (70) Dharmapradīpa, and (71) Govindarāja.

Vācaspati and Govindārṇava belong to the fifteenth century.

2168.

6105. **सदानन्दविनोदः or सदानन्दकौर्त्तिकन्द्रोदयः ।**

Sadānandavinodah or Sadānandakīrticandrodayah.

By Gaurīpati Bhaṭṭa, son of Dāmodara Bhaṭṭa, under orders of Sadānanda.

Three batches of leaves.

I.

Substance, country-made paper. 11×4 inches. Folia, 122, of which the leaves 30th to 45th, 50th, 78th, 108th are missing. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीमद्भास्करघूर्जटी च गणपं क्षीराब्धिजावल्लभं

प्रालेयाचलकन्यकामभिनवस्नेहाभिरामाननाम् ।

वन्दे शङ्करपूज्यपादचरणौ दामोदरं जन्मदम्

शाक्रीदिग्भवविश्ववन्दितपदं गोपालसिद्धान्तकम् ॥

A work of the school of Mithilā. The first part concerns itself with impurities resulting from death or birth and also with the funeral rites. The object of the first part :—

कोड़े (?) ऽस्मिन् जननाद्यघगतजनस्यान्त्येष्टिकृत्ये नरं

ब्रह्माणां च विप्रोद्यनं गतिविधिं तीर्थेषु साधारणम् ।

ब्रूते मैथिलसम्मतं बुधजनो गोरीपतिः शाङ्करः

श्रीमद्गौरकुलस्य भूषणमयोः कौर्त्तिकेर्हिमांशूदये ॥ २ ॥

तत्र प्रयत्नानपनेय-यत्किञ्चिद्वैधकर्मप्रतिबन्धकदुरवृष्टविशेषो-
ऽशौचम् ।

वैधकर्मप्रतिबन्धकतावच्छेदकजातिविशेषवत्तदिति गुरवः ।

Topics and Colophons :—

3B, अथाशौचसङ्गरः; 4B, अथ देशान्तरमृतस्याशौचम्; 5A, अथ बालाद्यशौचम्; 6B, अथ गर्भस्त्रावाशौचम्; 7A, अथ मृत्युविशेषाशौचम्; 11B, अथ रोदनाशौचम्; 18B, इति श्रीमहामहोपाध्याय-भवानीभावनासक्त-शाङ्करदामोदरभट्टपुत्रगौरीपतिभट्टविरचिते सदानन्दकौर्त्तिचन्द्रोदये अधिकारि-निर्णायक (ययक) प्रकाशः समाप्तः; 20A, अथ भूमिशुद्धिः, अथ उदक-शुद्धिः; 21A, अथ पक्वान्नशुद्धिः; 22A, अथ स्वभावशुचयः; 24B, अथ ज्ञानादिशुद्धिः; 27A, इति श्रीमहामहोपाध्याय-शाङ्करदामोदरभट्टपुत्र-गौरीपतिभट्टविरचिते सदानन्दकौर्त्तिचन्द्रोदये द्रव्यशुद्धिर्णयः समाप्तः—अथ सामान्य-तीर्थयात्रा प्रस्तूयते; 29B, इति श्रीमहामहोपाध्याय-शाङ्कर, etc., etc., °धौरवंशावतंस-श्रीसदानन्दविनोदे सामान्यतीर्थयात्रापरिच्छेदः; 53A, अथ सन्ध्याप्रयोगः; 55B, अथ ब्रह्मयज्ञः; 110B, अथ रात्रिकृत्यम् ।

II.

Substance, country-made paper. 11 × 4 inches. Folia, 6 to 39. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old.

This is apparently on the daily observances.

Topics :—

6A, इति श्रीमहामहोपाध्याय-शाङ्करदामोदरभट्टपुत्र-गौरीपतिभट्टविरचिते धौरवंशावतंस-श्रीसदानन्दविनोदे मूत्रपुरीषोत्सर्गविधिपरिच्छेदः समाप्तः—अथ शौचम्; 8B, °शौचनिर्णयपरिच्छेदः—अथाचमनविधिः; 22B, इति महामहोपाध्याय-भवानीभावनासक्त-शाङ्करदामोदरभट्टपुत्र-गौरीपतिभट्टविरचिते धौरवंशावतंस-श्रीसदानन्दविनोदे प्रातःस्नानादिनिर्णयपरिच्छेदः समाप्तः; 36B, अथ क्रियाज्ञानप्रयोगः ।

III.

Substance and the measure are the same as above. Folia, 60. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. The 43rd, 44th, 57th and 58th leaves are missing. Appearance, discoloured.

This part deals with Śrāddha. .

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

प्रालियाचलकन्यकापतिमङ्गं वृडाशशाङ्कप्रदं
लक्ष्मीकान्तमनन्तभक्तमुखदं सूर्य्यं च श्रौत्यप्रदम् ।
दुर्गां दुर्गतितारिणीं गणपतिं विद्याप्रदं शङ्करं
कल्याणावलीदक्ष कौर्त्तिललितं दामोदरं भावये ॥
सदानन्दकौर्त्तः सुचन्द्रोदयेऽस्मिन्
विधत्ते यजुर्वेदिनां आद्रकथं ।
बुधो भट्टगौरौपतिः संविचार्य्य
निबन्धांश्च कातौयकल्पं सभाष्यम् ॥

तत् पितृनुद्दिश्य इत्यव्यागो ब्राह्मणस्वीकारपर्यन्तं(ः) आद्रम् ।

Topics :—

- 4B, अथ आद्रदेशः; 5A, अथ निन्दितदेशः; 6A, अथ नित्यानित्य-
साधारणआद्रकालाः; 6B, अथ नित्यआद्रकालाः; 10B, अथ काम्यआद्र-
कालाः; 12A, अथ आद्रे प्रशस्तब्राह्मणाः; 17A, अथ आद्रे प्रशस्तकुशाः;
17B, अथ निषिद्धानि; 19B, इति परिभाषा; 23A, अथ ब्राह्मणसंख्या;
33A, अथैकोदियम्; 34A, अथ सपिण्डीकरणम्; 35A, अथैकोदिये
विशेषाः; 47B, अथ द्विपिठकआद्रम्; 48A, अथ पुत्रिकापुत्रआद्रम्;
54B, अथ पतितानामन्येष्टिनिर्णयः; 56B, अथ प्रायश्चित्तानर्हस्योदकदान-
विधिः; 59B, अथ तस्यैव कृतप्रायश्चित्तस्य संग्रहप्रयोगः ।

The authorities quoted in the first group of leaves :—

- 1A, इति गुरवः, मैथिलाः, गौडाः; 2B, पैठीनसिः, जावालिः; 3A, शङ्क-
लिखितौ, भक्त्यञ्जादयः, मरौचिः; 3B, वड्डमानः, देवलः; 4A, विष्णुः, मनुः;
4B, गौतमः, देवलः; 5B, पारस्करः, अङ्गिराः, ब्राह्मे; 7A, मरौचिः; 7B,
यमः; 8A, पराशरः, ढहस्यति, दत्तः; 8B, गुहः, गौतमः; 9A, वौधायनः;
9B, प्रचेताः; 10A, मितान्तरायां प्रजापतिः; 12B, रुन्दोगपरिशिष्टे कात्यायनः;
14B, कल्पतरुः; 16A, रुद्रधरः; 16B, श्रीदत्तः, हरिनाथः, रत्नाकरः, शुद्धि-
विवेकः, मार्कण्डेयपुराणम्; 17A, याज्ञवल्क्यः; 17B, नारदः; 18A, वशिष्ठः;

20B, आपस्तम्बः; 21B, शातातपः; 22B, व्यासः; 25A, देवलः; 26B, भविष्यपुराणम्; 28B, देवीपुराणम्; 29B, कल्पतरुः; 46B, श्रीदत्तः; 49A, कालिकापुराणम्; 49B, लक्ष्मीधरः; 50A, लघुहारागैतः; 51B, स्मृतिसंज्ञगीतः; 52A, अगस्तिसंहितायाम्; 56A, जैमिनिः; 57B, चन्द्रिकाष्टतस्य-
त्रतीयात्; 58A, पुलस्त्यः; 58B, गौडदाक्षिणाष्टतहारागैतः; 59A, इति
गन्नावलीकारः, शुनःपुच्छः; 66A, नारमिहः; 68B, आचारमन्त्रात्मगौः;
70B, विष्णुधर्मः; 71A, मात्स्ये, चण्डेश्वरः; 72A, आग्नेये; 76A, विष्णु-
धर्मोत्तरे; 76B, कृत्यगताकरेण्येवम्; 77B, वराहपुराणम्; 80A, वैशम्पायनः;
87B, हेमाद्रौ कृगलेयः; 88A, मदनमन्त्र पराशरः; 88B, नव्यवर्द्धमानः;
91B, नन्दिपुराणे; 95A, स्मृतिगन्नावल्यां भगदाजः; 96A, माधवाचार्य-
स्मृतिचन्द्रिकाष्टतस्यासवचने; 97B, रुद्रमनुः; 99A, काशीखण्डे; 100B,
सर्वात्रिमौमांसाकारः; 102B, आदित्यपुराणम्, भारते; 103A, हलायुधः,
उग्रनाः; 105A, भगवद्गीता; 107B, आचारतत्त्वकारादयः; 111A, नन्दि-
पुराणम्; 117B, साम्बपुराणे; 119B, गन्नावल्यां स्कन्द ।

The authorities in the second batch of leaves (6-39) : -

6A, विष्णुपुराणम्, देवल, मनु, दत्त, शङ्ख, वाचस्पति, श्रीदत्तादयः; 7A,
अनिरुद्धभट्टाः, आपस्तम्बीयात्, आश्वलायनः; 7B, योगीश्वरः, हारागैतः;
आदित्यपुराणम्; 8B, ब्रह्मचारिकाण्डे देवलः, लक्ष्मीधरः, आपस्तम्बः; 9A,
पारस्करः, स्मृतिसंज्ञः, याज्ञवल्क्यः, नारमिहः; 9B, मैथिलस्तु; 10B,
परिशिष्टप्रकाशे उग्रनाः; 13A, वौधायनः, शातातपः, विष्णुः, मनुः; 13B,
पैठौनसिः, वशिष्ठः, आपस्तम्बः, मार्कण्डेयपुराणम्; 14A, सर्वज्ञनारायणः; 14B,
आचारसारे व्याघ्रपादः; 15A, शुनःपुच्छः, अङ्किराः, हलायुधः, श्रीदत्तादयः,
काशीखण्डे; 15B, कुन्दोगपरिशिष्टम्, पारस्करगृह्ये; 16B, स्मृतिसंज्ञरो,
ब्राह्मे, नारमिहः, शातातपीयः; 19A, व्यालोककृतः; 20A, वराहपुराणम्;
20B, कृगलेयः; 21A, ऋष्यशृङ्गः; 22B, लक्ष्मीधरः, काश्यपीयः; 24A,
कल्पतरुः, ब्रह्माण्डीये; 24B, प्रयोगपारिजाते स्मृत्यन्तरम्, रत्नाकरष्टतदेवलोक्तिः;
25A, योगीश्वरः, हेमाद्रिष्टतवचनान्; 25B, विष्णुः; 26A, योगि-याज्ञवल्क्यः;
27A, कुन्दोगपरिशिष्टम्; 27B, अस्मद्गुरुवः, पिढचरणाः; 28A, आचार-

दोपिकायां स्मृत्यन्तरम्, मदनरत्ने भृगुः; 30A, विद्यानिवासादयः; 30B, मिश्राः, दाक्षिणात्याः; 32A, ऋष्यशृङ्गः; 32B, श्रीदत्तः; 33A, ब्रह्मदत्ताचार्याः, हरिहरः; 34A, वाचस्पतिमिश्रादयो मैथिलाः, पाप्मे; 38A, कृत्तरत्नाकरः, हरिवंशः, विष्णुधर्मोत्तरः, गारुडः; 38B, स्मृतिचन्द्रिका, वामनः।

The authorities in third group of leaves :—

1A, कल्पतरुः, श्रीदत्तोपाध्यायः, वाचस्पतिमिश्रः, शूलहस्तः; 2A, विश्वामित्रः, पिढहितटिप्पनीकारः, भविष्ये; 4A, शङ्खधरः, वाचस्पतिः, पारस्करः; 4B, विष्णुः, देवलः, रुद्रस्पतिः, मनुः; 5A, यमः, वायवौधे; 7A, विष्णुधर्मोत्तरे, वशिष्ठः, मैथिलाः; 7B, देवीपुराणम्, महाभारते, शङ्खः, वशिष्ठः; 8A, शातातपः, ब्रह्मपुराणम्; 8B, भोजराजः; 10A, गौड़ाक्षः; 14A, महाभारते, वायुपुराणे; 14B, गोविन्दराजः; 15A, हारौतः; 16A, वराहपुराणे; 21A, पैठीनसिः; 24A, लघुहारौतः; 24B, हलायुधः, त्रिस्थलीसेतुकृत्; 26A, श्रीदत्तादयः; 28A, रुन्दोगपरिशिष्टकारः; 28B, कर्कः, स्मृतिरत्नाकरः, आर्द्रदोपिका; 29B, कात्यायनगृह्यम्; 30B, भानूपाध्यायः; 31A, वायुपुराणम्; 31B, बौधायनः; 32A, रुन्दोगपरिशिष्टः; 33B, श्रीदत्तः, आश्वलायनपरिशिष्टम्; 34A, काठकौश्रुतिः; 35B, विष्णुसूत्रम्; 36A, पैठीनसिः; 36B, लघुहारौतः; 37B, मत्स्यपुराणे; 38A, जावालः; 39A, कालादर्शः; 39B, प्रभासखण्डम्; 41A, कात्यायनसूत्रम्; 45B, विष्णुपुराणम्; 47A, यक्षपार्श्वः; 49A, लक्ष्मीधरः; 49B, बौधायनीयात्; 50A, लिङ्गपुराणात्; 51A, मदनपारिजाते; 51B, हेमाद्रिः; 55A, सत्यार्थसारः।

So the latest authorities it quotes are those of the latter part of the sixteenth century, namely, Tristhalisetu and Vidyānīvāsa.

2169.

5512. परमानन्दमन्दारः। *Paramānandamandārah.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 108. Lines, 10 on a page. Extent in Slokas, 2,200. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

This compilation was made by Viṣvanātha under the patronage of Paramānanda Rājā of Sāhāraṇa.

Beginning : -

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ दिशतु विप्रराडखिलसिद्धिदो देहि नो

+ + + + +

यद्वाञ्छ तपनादयो भृगुमुखा मुनीनां गणाः

धरामृत इरातलातलानिवासिनो भोगिनः ॥ (?)

आनन्दाय सदास्तादः सुतो नन्दयशोदयोः ।

यस्मैलामृततृप्तो ना न च वष्टि विमुक्तये (विमुक्तयो) (?) । ३ ।

श्रीमद्भगवत्परमेश्वरं मणौ साहाय्यो पत्तने

कौशल्यस्य मुनेस्सर्गाज-सहस्रिणां महीपो ह्यभूत् ।

तदंशे सहस्रजनाम नृपतिश्चासौजगदिश्रुतः

श्रीर्योदार्यशरण्यनैगमकथाचारादिसत्संश्रयः ॥

गाम् तस्य सुतो ह्यभूदखिलगौर्जाता वने सर्वशः

पाता विप्रसभाजको हरिपदे संश्लिष्टचेताः सदा ।

तत्पुत्रो वनवीरनाम नृपतिर्यस्मिन् महादातवि

+ + + + +

वनवीरसुतो ह्यासौ सौहमल्लः प्रतापवान्

यस्मिन् वैरकुलान्यासन् तौपुत्रीया ह्यग्रे यथा ॥

पुण्यानां निवहेस्तु सौहमल्लजैर्जातो नृपाणां वरो

धर्मिष्ठः स्तव मावनो (पावनो ?) मलयग्रा + + +

... ..

दत्तं तेन कदा कदा कति कति खर्गं महीधनुकं

रत्नान्यायतनानि युद्धमनसा रोगयते (?) कैश्चन ।

यत्पुण्यादतुलप्रतापविदितः श्रीरूपचन्द्रो नृपो

ह्यासौ सन्ततदानवार्चितरगौ संभुक्तशोकाण्वः (स मार्गवः)

रूपचन्द्रस्य सुलतं परमाणन्दभुजा[त्]

अनुमीयेत संयुद्धं कामामिहजानोद्धवम् ॥

श्रीकाशीश्वरविश्वनाथचरणाध्यानानुगागास्तदा
 लब्धोऽन्यत्र सुदुर्लभा + + यशो विश्वाधिकारज्ञता ।
 + + सुत पौत्रगा स्थिरतरा श्रीकौर्त्तियुक्ता मही
 + + + +
 परमानन्दसत्कौर्त्त्या वदान्यैकतभुतले
 + + + मौशयोगात्रकण्ठयोः ॥
 दानेनार्कजमुत्तमेन वपुषा पुष्पेस्तु[ष] सुर्योऽश्विकैः
 गात्रैः कर्म्मभिरर्जुनो जितवता भक्त्या हिरण्यात्मजम् ।
 आचारैर्निगमप्रयुक्तविधिभिः सूर्येन्दुवंश्या नृपान्
 भूष्यं भूवल्यं कुलञ्च परमानन्देन भूमौभुजा ॥
 आज्ञाशः शरदिन्दुतुल्ययशसा क + + + +
 लक्ष्मीदास बुधोत्तमाङ्गसुमगोः पुत्र (त्र) स्तथा (तत्त) शिष्यकः ।
 + + + + +
 शब्दाग्निर्योनो विशुद्धसहस्रः श्रीविश्वनाथाग्रणीः ॥

तत्र अतिस्मृत्युक्तधर्म्मपरणेन सर्वेषां देहिनामन्तःशुद्धिदागा चतुर्वर्गो भवति ।
 तत्र अतय ऋग्यजुःसामाथर्व्व्याः स्मृतयोः याज्ञवल्क्योक्ताः , etc., etc.

End :—

परमानन्दमन्दारे कतिषट्पदमोददे ।
 सूतकेऽत्रायकैर्लेतः कुर्यात्स्व कथागमन् ॥ (?) ।

... ...
 ... ...

Last Colophon :—

अनेक-विशदावली-विराजित-परम-पुण्यतम-श्रौर्त्योदार्यादिगुणैकाधिकरणक
 सततातिष्ठदुदानस्तोमाधरौक्तकर्णादि + + + विद्वद्गण-प्रपण्डभुज-
 दण्डप्रभूतप्रतापानलोद्भूतश्रिखानिर्धूतविपक्षपक्षशश्वत्प्रसन्नवदनावलोकितस्वजनानु-
 जीवि + + न्वर्थौक्यं स्वनामप्रसिद्ध + + श्रीपरमानन्दविरचिते
 परमानन्दमन्दारे सूतगादिशुद्धिबोध + + +

The authorities quoted and consulted :—

3B, स्कन्दपुराणम्, विष्णुपुराणम्, ब्रह्मपुराणम्; 4B, मनुः; 7A, याज्ञ-
वल्क्यः; 7B, शातातपः; 8B, पद्मपुराणम्; 24A, स्मृतिसारः, पैठीनसिः; 37A,
कूर्मपुराणम्; 38B, वाराहपुराणम्; 47A, देवीपुराणम्; 53B, वायुपुराणम्;
55B, काव्यायनः; 65A, भविष्योत्तरे; 78B, भृगुः; 81B, स्मृतिसंग्रहः;
86B, बृहस्पतिः; 99A, बृहयाजुर्वल्क्यः, पद्मश्रमः ।

26B, अनेक विरुदावलीविराजितपरपुण्यतमप्रसिद्धवंशोद्भव-सहिगल-
श्रीभइया-परमानन्दविरचिते परमानन्दमन्दारे गित्याचारानुष्ठानबोधकः स प्रथमः-
स्तवकः; 72A, श्रीभइया परमानन्दविरचिते परमानन्दमन्दारे नैमित्तिका-
चारानुष्ठानबोधको द्वितीयस्तवकः; 81B, इति गानाविधिविरुदावलीविराजित-
सकलशौर्यार्थाद्यानेकगुणाधिकरणपरमप्रसिद्धवंशोद्भव-श्रीभइया-परमानन्द-
वर्त्मकारिते परमानन्दमन्दारे सापिण्डनामकस्तवकः; 87A, इति श्रीगानाविध-
विरुदावली, etc., etc., मलमासनिर्णायकः चतुर्थस्तवकः ।

2170.

1955. प्रयोगपारिजातः । *Prayogaparijātaḥ.*

(आह्निकपारिजातः) ।

By Nṛsiṃha.

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 136. Lines,
11 on a page. Extent in Slokas, 2,970. Character, Nāgara. Date, Śaka
1738. Appearance, discoloured. Complete. ■

Colophon :—

इति श्रीनृसिंहे प्रयोगपारिजाते आह्निककाण्डे आह्निकप्रयोगः
समाप्तः ।

Post Colophon :—

इत्थं पञ्चमहामंखाख्य इह संस्कारोपवर्णितः (?)

काण्डे आह्निकसंज्ञके यदुपयोग्यं प्रबोधादिभिः ।

निदानैः सह कर्मभिः स्फुटतया मुख्यानुकन्यात्मकैः

श्रीमद्विद्यन्तर्क[श]र्मा (संगोन्) स्तव पदाम्भोजस्मृतेः प्रीतिमान् ॥

श्रीलक्ष्मीन्दसिंहार्पणमस्तु ॥

प्राक् १७३८ घातानाम् संवत्सरे भाद्रपदकृष्णदशमौ इन्दुवारे
पूर्वसुनक्षत्रे सत्सुयोगदिने लक्ष्मण(क्षुमण)भटमहादेवकरलिखितं
पारिजातम् ॥

Leaf 135A ends here, leaf 135B and leaf 136 are taken up with a short treatise on the expiation for the sin of throwing off the holy thread.

The manuscript, from which this was copied, appears to have been defective, as there is a long lacuna running from the middle of the second line of leaf 129B to 132B.

On the obverse of the first leaf there is a statement :—

इति इदं पुस्तकं नानादौक्षित भागवत याज्ञे चमे ।

For Nṛsiṅha's Prayogapārijāta, of which this is only a part, see Burnell, p. 131, where it is stated : “Nṛsiṅha's Prayogapārijāta, as far as one can judge from the fragments in this library, is by no means rich in quotation : nor are the works quoted, of interest. He quotes occasionally the Smṛticandrikā (by Devanna Bhaṭṭa). This work, owing to its great diffuseness, has been superseded in use by the Prayogaratna. It can not be earlier or later than the twelfth century.”

The statement of Burnell that the work can not be earlier or later than the twelfth century requires modification, as in this list of authorities Śāyana and his brother Madhava are mentioned.

In 1396 of the I.O. Catal. two other sections of the work, entitled पाक्यञ्जकाण्ड and षोडशकर्मकाण्ड, have been described and list of authorities consulted therein is given. In this list Nṛsimhaprasāda is quoted. This work was compiled under the patronage of Dalapati Rājā whose wife Durgāvatī fought with Akbar's generals.

It begins :—

अथेदानीं प्रयोगपारिजातस्य आह्निकप्रयोगोऽभिधीयते तत्र
सूर्योदयात् प्राक् दशघटिकाप्रमाणकाले बुद्ध्या समाचम्य उपविश्य
देवतागुरुमातापितरौ च मनसा नमस्कृत्य देशकालाविरोधेन
धर्मार्थकामात्मकत्रैवर्गिणीं मित्रं विचार्य तद्विवेकतत्त्वार्था-
धर्मौ विचिन्त्य विशेषधर्मे मनः संयोज्य सच्चिदानन्दात्मकं
ब्रह्मस्वरूपं संचिन्त्य स्वस्य प्राज्ञमित्रं च विचार्य आत्महितं च
संचिन्त्य मन्त्रान् जपेत् ।

2171.

1399. *The Same.*

Substance, country-made paper—12½ x 6½ inches—Folia, 40. Lines, 16 on a page—Extent in Slokas, 1,550. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. The manuscript is incomplete, coming up to the *Śāntiupākaraṇa*.

See Bik. p. 439 and No. 943.

Table of contents as given at the end of the manuscript :—

अप्रयोगपारिजात आह्निककाण्डस्यानुकर्मणिका ।—

१ । आदौ सदाचारः । २ । प्रबोधकालः । ३ । अथ जप्यानि । ४ । अथ दर्शनीयानि । ५ । अथादर्शनीयानि । ६ । जागराक्रमणे प्रत्यवायः । ७ । तस्य प्रायश्चित्तम् । ८ । कालविशेषेण प्रायः । ९ । वह्निर्विष्टाग्विधिः । १० । मृदाह्वयविधिः । ११ । वर्गभेदेन मृत्तिका । १२ । दिङ्निधयः । १३ । वर्जनीया देशाः । १४ । शौचविधिः । १५ । जलपात्राभावे हस्तनिधयः । १६ । मृत्प्रमाणम् । १७ । पादप्रक्षालनविधिः । १८ । गच्छधसंख्या । १९ । शौचफलम् । २० । अक्रमणे दोषः । २१ । नियमातिक्रमे प्रायश्चित्तम् । २२ । आचमनविधिः । २३ । आचमने निषिद्धदर्भाः । २४ । नैमित्तिकाचमनम् । २५ । अनुकल्पाचमनम् । २६ । आचमनीयापवादः । २७ । आचमनफलम् । २८ । आचमनाक्रमणे प्रत्यवायः । २९ । दन्तधावनम् । ३० । दन्तधावनरत्नाः । ३१ । तत्रेति कर्त्तव्यता । ३२ । दन्तकाष्ठमन्त्रणम् । ३३ । वर्ज्यकाष्ठानि । ३४ । वर्ज्यनिधयः । ३५ । दन्तधावने प्रायश्चित्तम् । ३६ । दन्तधावनानन्तरं कर्त्तव्यता । ३७ । पवित्रविधिः । ३८ । कुश-

प्रशंसा, बर्णान् कुशानाञ्जः, कुशोत्पाटनविधिः, दर्भलक्षणम्, बर्णभेदेन पवित्र-
धारणम्, बर्णभेदेन पवित्रसंख्या, काम्यपवित्रदर्भसंख्या, १६ । पवित्रनिर्माणा-
लक्षणम्, पवित्रहस्तभोजनविधिः, सुवर्णपवित्रादि, जौबत्यलकस्य रजत-
पवित्रनि०, पवित्रपाते प्रायश्चित्तम्, पवित्रमहिमा । १६ । हेमपवित्रप्रशंसा,
स्नानविधिः । २० । स्नानयोग्यजलविधिः । २१ । तुङ्गभद्रमहिमा । २३ । तत्र फलतार-
तम्यं, वर्ज्यजलानि । २४ । तडागादिविशेषः, कूपादिविशेषः, स्नानप्रकारः, रजोदोषेण
वर्ज्यानि, क्षत्तिदपवादः, प्रातःस्नानकालः । २६ । आचमनम्, अचमर्षणम् ।
२७ । जलतर्पणम्, पिटतर्पणे विशेषः, अञ्जलिनिर्घमः, तर्पणस्य कारणम्, जलोत्तार-
णानन्तरं क० । २८ । यक्ष्णतर्पणम् नदीप्रार्थना, दर्भविस्मर्जनम्, बस्त्रधारणम्,
उत्तरीयधारणम् । २९ । वस्त्रविधिः आर्द्रवस्त्रनिष्पीडनम् । ३० । गृहस्नानविधिः
उष्णोदकस्नानविधिः । ३१ । स्नानफलं, स्नानाकरणे प्रायश्चित्तं स्नानान्तराणि,
अशक्तस्य मन्त्रस्नानं, मौनस्नानं, आर्घ्यस्नानम् । ३२ । वायव्यस्नानं, दिव्यस्नानं,
मानसस्नानं, कपिलस्नानं, सारस्वतस्नानं, गायत्रीस्नानं । ३३ । गुरुपादोदकस्नानं
घटप्रकारवारणस्नानं नैमित्तिकस्नानं । ३६ । अशक्तस्य उष्णोदकस्नानं, स्नान-
निषेधकालः, काम्यस्नानं, समुद्रस्नानं ।

The authorities consulted are :

- (1) याज्ञवल्क्यः, (2) विष्णुः, (3) ऋद्धन्नारदौये, (4) स्मृतिरत्नावली,
- (5) आश्वलायनः, (6) विष्णुपुराणम्, (7) स्मृतिद्वौपिका, (8) श्रीधरगौये पराशरः,
- (9) कात्यायनः, (10) मरीचिः, (11) स्मृतिचिन्तामणिः, (12) स्मृतिचन्द्रिका,
- आपस्तम्बः, (13) अपमार्कः, (14) देवलः, (15) मनुः, (16) ब्रह्मगृहपुराणम्, (17)
- हारीतः, (18) भरद्वाजः, (19) प्रद्वौपिका, (20) स्मृतिभास्करः, (21) स्मृति-
- प्रद्वौपिकायां व्याघ्रपादः, (22) भरद्वाजस्मृतिः, (23) स्मृतिसारः, (24) पद्मपुराणम्,
- (25) चन्द्रिका, (26) सायनीये नन्दिसूत्रिः, (27) स्मृत्यर्थसारः, (28) स्मृति-
- मञ्जरौ, (29) उग्रनाः, (30) गृह्यपरिशिष्टम्, (31) बौधायनः, (32) शङ्खः,
- (33) स्मृत्यर्णवः, (34) पाराशरे गोभिलः, (35) काष्ठाजिनिः, (36) पेंडौनसिः,
- (37) मत्स्यपुराणम्, (38) माधवगौये विष्णुपुराणम्, (39) सायनीये मनुः,
- (40) जाबालिः, (41) योगयाज्ञवल्क्यः, (42) स्मृतिसंग्रहः, (43) प्रचेताः, (44)
- सायनीये शङ्खः, (45) आदित्यपुराणम्, (46) ऋद्धन्नाश्रिष्ठः, (47) प्रपञ्चसारः ।

2172.

6555. धर्मद्वैतनिर्णयः । *Dharmadr̥ṣṭānirṇayaḥ.**By Saṅkara Bhaṭṭa, son of Bhaṭṭa Nārayaṇa.*

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 152. Lines, 11 on a page. Extent in Slokas, 5,000. Character, Nāgari. Date, Samvat 1687. Appearance, discoloured and worn out. Complete.

Last Colophon : —

इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणपागावार-पागीण-धृगीण-मीमांसाद्वैत-
साम्नाख्यधर्मधर्म श्रीभट्टनारायणात्मजभट्टशङ्करकृते धर्मद्वैतनिर्णये
द्वयमणिनिर्णयः समाप्तः ।—

It concerns itself with the disputed points in Ācāra.

Post Colophon :—

शुभमस्तु संवत् १६८७ ।—

The beginning of the work :—

शुद्धादण्डविशोभनैरिव मुञ्जं हृदि वारयन्तं जन-
प्रत्युद्धान् महतो निष्ठाकरकर्मव्रतव्रतं विभ्रता ।
दन्तद्योतितदिङ्मुखेन हसितेनानन्दयन्तं शिवौ
शान्तं तच्छिष्यमाश्रयेहमनयोः खेदन्तमागत् पुरः ॥ १ ॥

... ..

... ..

मीमांसासरसीसरोजमकरन्दास्तादनैकव्रतो
हंसः स्वीययशस्विताद्वयमतेरन्तान्यरूपाभिधः ।
वाग्देव्या गतमत्सरां श्रियमयं नित्यानुगृह्यं भजन्
नो मुञ्चन्नविमुक्तं विजयते श्रीभट्टनारायणः ॥

The object of the work and the authorities consulted :—

विविधानन्दसन्दोहहेतवे तत् (भट्टनारायण) तनुद्भवः ।
मीमांसाद्वैतसाम्नाख्यनौतिष्ठो भट्टशङ्करः ॥

मेधातिथेऽपार्कविज्ञानेऽग्नयोस्तथा ।
 स्मृत्यर्थसुगर्कस्तथा कालादर्शकतस्तथा ॥
 चन्द्रिकाकारहेन्नाम्नोर्माधवश्रीनृसिंहयोः ।
 गुरोश्च त्रिस्थलीसेतुकर्त्तृत्वा मतानि तु ॥
 दाक्षिणात्यमते स्थित्वा धर्महैतेषु निर्णयं ।
 तनुते सो विगाह्यैव नावमान्यः + + +

Colophons :—

9A, इति श्रीमन्मौमांसकशङ्करभट्टकृते नवरात्रनिर्णये प्रतिपन्निर्णयः ;
 15A, इति श्रीमन्मौमांसकसाम्नाज्यधुरन्धर-श्रीमद्भट्टनागयणात्मज-भट्टशङ्कर-
 कृतौ नवरात्रसंशयोद्भेदपरिच्छेदः ; 24B, इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणपारावार-
 पारीण-धुरीण-मौमांसकसाम्नाज्यधुरन्धर-श्रीभट्टनागयणात्मजभट्टशङ्करकृते
 धर्महैतनिर्णये पञ्चमीविषयसंशयोद्भेदपरिच्छेदः ; 29A, ० श्रीमद्दाक्षिणात्य-
 सकलशिष्यधुरन्धरसंप्रदायोद्दीपकधर्महैतनिर्णये कृष्णजन्माष्टमीसंशयोद्भेदः परि-
 छेदः ; 32A, ० कृष्णजन्माष्टमीपागसंशयोद्भेदपरिच्छेदः ; 35B, ० एका-
 दशीव्रतविषयवैष्णवोपवासनिषेधप्रयोजकारुणोदयसंशयोद्भेदपरिच्छेदः ; 38B,
 ० नृसिंहचतुर्दशीनिर्णयः समाप्तिमगमत् ; 40A, ० श्रीभट्टशङ्करकृतः शिवरात्रि-
 हैतनिर्णयः ; ... ..
 ... .. : and so on.

It ends :—

धर्ममार्गमिमं न्यायपादपानां प्रगोष्ठमः ।
 गुरवो दर्शयामासुर्दृष्टं श्रेयसः कृते ॥
 इहाविमृश्यैव बुधैर्न दृष्टं
 न्यायाननालोच्य च जैमिनीयान् ।
 ज्ञताऽन्यथा वो बुधता मुधैव
 स्यात् क्षीरनौराविदि ज्ञसतेव ॥

(289)

2173.

5795. *The Same.*

(प्रासाद-प्रतिष्ठा-पद्धतिः) ।

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 17. Lines, 11 on a page. Extent in Slokas, 400. Character, Nāgari of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The object of the work is given in the following lines :—

बौधायनसूत्र-त्रैविक्त्यादिपद्धतिसारोद्धारणं चण-शिवलिङ्ग-विष्णु-दुर्गा-
सूर्य-गणेशादि-मूर्त्तिप्रतिष्ठाविधिरुच्यते ।

Colophon :—

इति श्रीनारायणभट्टसुतशङ्करोद्गीते धर्मदेतनिर्णये प्रासाद-
प्रतिष्ठापद्धतिः समाप्ता ।

Then by a different hand :—

नारायणात्मजैर्भट्टैः शङ्करैः प्र(णि)र्णीतश्च यः ।

लिखापितोऽस्तु मूर्द्धिनि ऋषिशङ्करप्रभेभ्यः ॥

2174.

5980. धर्मप्रदीपः । *Dharma-pradīpah.*

By Sundara Misra.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 50. Lines, 10 on a page. Extent in Slokas, 750. Character, Nāgari of the seven-teenth century. Appearance, mouse-eaten at the lower right hand end.

The MS. contains the first chapter only, of a work on Dharma, compiled in Śaka 1541 at Benares.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अधर्ममिति कर्म न स्पृशति मर्म कस्यापि हा

वृथा सुतवतौ वृथा प्रकटमेतदाभाषिणौम् ।

स्वनदूरदुःखमुल्लसद्गुरुङ्केतनं श्रौपदी-
मनन्दयदिति स्थितः किमिह देवकीनन्दनः ॥ (?) ।
पथि प्रणिहितेक्षणां विष्टतजीवनां च क्षणं
विदर्भन्तपतेः सुतां समधिरोपयन्तं रथे ।
पथोदरुचिखण्डनं रुचिरमखण्डनं कुण्डिने
जनाः प्रतिनिकेतनं गरुडकेतनं संजगुः ॥
आनन्दकारिणे भक्तजनव्यसनहारिणे ।
फलदात्रे जगद्धात्रे तस्मै कस्मैचिदानतिः ॥

The object of the work :—

मर्मै धर्मप्रदीपस्य शर्मैर्धर्मकारिणां ।
यथाध्यायं यथान्यायं काश्यपेन प्रकाश्यते ॥

तत्र ।

श्रुतिसूत्रसमृतिन्यायैः सर्वसाधारणं सुधीः ।
दुरुद्धमर्म व्याकर्त्तुं तनुते कालनिर्णयम् ॥

पूर्वेद्युरिध्ना वर्हिः करोति यज्ञमेवारभ्य गृह्णीत्वोपवसति, पूर्वेद्युरग्निं
(गृह्णत्य) [गृह्णन्] उत्तरमहर्ष्यं जति इत्यग्न्याधानादिकर्मविधयिणीभ्यां श्रुतिभ्यां
तस्मात् पूर्वेद्युः पितृभ्यः क्रियतामुत्तरमहर्ष्येवान् यजन्ते । पूर्वेद्युः पितृभ्यो यज्ञं
निष्क्रीय प्रातर्देवेभ्यः प्रतनुते इति ।

The work ends :—

एवमेव त्रैधमध्याह्नाद्यक्षणात् पूर्वं यदा ग्राह्यतिथ्यन्तः तदा
सर्वेषां पूर्वेद्युरेकोद्विष्टमन्यदा परेद्युः यदा त्रैधपूर्वाह्णचरमक्षणे
सन्धौ ग्राह्यतिथ्यन्तः प्रोक्ततिथिस्तयश्च तदा सर्वेषां पूर्वेद्यु-
रेकोद्विष्टं, प्रोक्तवृद्धिसाम्ययोस(?) परेद्युरेकोद्विष्टमेवमेव वृद्धि-
दैविकश्राद्धानुकल्पामश्राद्धानौ विहितकालाद्यक्षणादाय विहिता-
विहितकालयोः प्रोक्तसन्धिच्छाणमादाय पूर्वोत्तरदिननिर्णयो विधेयः ।
इति सर्वमतिसमञ्जसम् ।

सुधैकबोद्ध्याः सविशेषलेखाः

स्थले स्थले समिहिता विशेषाः ।

रम्यं सुरम्यं नहि तारतम्यं
 पुष्पेषुपुष्पन्धयभिन्नगम्यं ॥
 विज्ञप्तिरेषा बज्रधा विभाष्य
 सर्व्वं मदुक्तं बज्रयुक्तियुक्तम् ।
 निर्दूषणं वाच्यं सदूषणं वा
 कार्य्यं सुधौभिर्ननु भूषणं तत् ॥

... ..
 ... ..

सङ्गटे रक्किणी येन रक्षिता शोपदौत्रपा ।
 उद्धृतोऽजामिलो येन यादृयस्तो मतङ्गजः ॥
 भारते यो भरद्वाजदिजबालकपालकः ।
 भगवानेष भक्तानां भूयाद्भूषणाय भूयसे ॥

The place and the date of the composition of the work, Śaka 1541 = 1619 A.D.

शाके शशाङ्गाब्धिप्ररेन्दुतुल्ये
 काश्यां शिवाज्ञावप्रमुक्तिराश्यां ।
 तदेतदौजागरिणां निवद्धं
 मुदे बुधानां बुधसुन्दरेण ॥

Colophon :—

इति श्रीसुन्दरमिश्रकृतौ धर्मप्रदीपमर्मप्रकाशं पटयज्ञेष्ट-
 आद्यादिसमयनिर्णयसमयः प्रथमः ।

Post Colophon :—

श्रीरामः ।
 यादृशमित्यादि ।

2175.

2143. **सिद्धान्तसारः ।** *Siddhāntasaraḥ.*
By Bhaṭṭoji Dīkshita.

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 31, by counting from 115 to 138; 118, 125, 129, 131, 137 are doubly marked and three

leaves are marked 135. Written in three different hands. Lines, from 9 to 15 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

115A—contains the Colophon :—

इति श्रीभट्टोजिदौक्षितकृतचतुर्विंशतिमतव्याख्या समाप्त[?] ।

The work begins :—

अथ धर्मज्ञानस्य सिद्धान्तमाह ।

यज्ञेदेवत्वमाप्नोति तपोभिर्ब्रह्मणः पदम् ।

दानैर्भोगमवाप्नोति ज्ञानाद्ब्रह्माधिगच्छति ॥

एतस्य अग्रे विस्तारः ।

मनसश्चेन्द्रियाणाञ्च ऐकाग्रं परमं तपः ।

ऐकाग्र्याद्ब्रह्मलोकोऽहिं प्राप्यते नात्र संशयः ॥

देशकालानुरोधेन धर्म्मो यो विद्यते ध्रुवं ।

पापक्षयश्च कौर्त्तिश्च नास्त्यदृष्टस्य कम्पना ॥

राजा विद्वान् ब्राह्मणश्च देवताप्रतिमादि च ।

तद्देशं क्षेत्रं जानीयात् नदी वैद्यस्तु पञ्चमः ॥

पञ्चकं यत्र वै नास्ति महानद्यादि वर्त्तते ।

देवता वा यदि तदा तीर्थं इत्यभिधीयते ॥

The work ends :—

निष्कामस्य इति फलं सकाम[स्य](त्) श्रियादिकं ।

ध्यान[']कर्त्तुमशक्तश्चेत् प्रतिमां पूजयेत् सदा ॥

सर्वदेहेष्वहंरूपप्रत्ययो यः प्रकाशते ।

तस्य चिद्रूप एवात्मा साक्षादर्थो नचापरः ॥

एवं अर्थं धृत्वा धर्म्मज्ञान(श्च)[स्य] स्मृतिपुराणेषु च सिद्धान्तः
कृतः । अतःपरं धर्म्मज्ञानस्य सिद्धान्तो नास्तीत्यर्थः । इति
श्रीभट्टोजिदौक्षितकृतसिद्धान्तसारः समाप्तः ।

This manuscript contains a complete copy of Bhaṭṭoji Dikṣita's Siddhāntasāra giving a complete course of human conduct in about 400 verses. The duplicate leaves have no figures generally for verses. It seems that the

manuscript passed through the hands of a Uḍiya Pandit, for the Uḍiyāh method of writing Devanāgarī is perceptible in the duplicate leaves, restorations and emendations.

Bhaṭṭoji Dikṣita was a pupil of Saṅkara Bhaṭṭa, the son of Nārāyaṇa Bhaṭṭa (see Gādhi Vamśānucarita). The commentator of Varāṇasī Darpaṇa in 1642 says that he was obliged to Bhaṭṭoji and his son, whose monkish name was Rāmāśrama, for the purity of his Sanskrit composition.

2176.

98. **द्वैतनिर्णयसिद्धान्तसंग्रहः ।** *Dvaita-nirṇaya-siddhānta-saṃgrahaḥ.*

By Bhānu Bhaṭṭa.

The MS. is described by Rājendralāla under No. 867.

An abridgment of Dvaita-nirṇaya.

The grandfather of the author, whose Dvaita-nirṇaya is the basis of the present work, is not mentioned by name.

The author simply says :—

पितामहकृतद्वैतनिर्णयार्थस्य संग्रहः ।

नीलकण्ठात्मजेनेह क्रियते भानुनाऽधुना ॥

Aufrecht registers a work of the name of Dvaita-nirṇaya by Saṅkara Bhaṭṭa, the father of Nilakaṇṭha, who is evidently Nilakaṇṭha, the father of our author.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८६७ शके १७३२ ।

Annexed to the work is a Vyavasthā from Vidhānamālā, a Smṛti work, and not a short abstract of the present work as said by Rājendralāla.

2177.

1711. स्मृतिचन्द्रिका । *Smṛticandrika.**By Śukadeva, son of Viṭṭhala.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 41. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 720. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1753. Appearance, old. Complete.

Post Colophon Statement : -

अभिवाणमुनिभूमिसंख्यके हायने शुभधरे मनोहरे ।

कृष्णपक्षगुरुवासरान्वितेऽलेखि पुस्तकमिदं महात्मना ॥

See I.O. Catal. 1549. Treats of Ācāra, of the twelve kinds of sons and so on.

The last Col. :—

इति श्रीमिश्रविठ्ठलात्मज-मिश्रशुकदेवविरचिता स्मृतिचन्द्रिका
समाप्तिमगात् ।

The author quotes *Suddhipradīpa*, quoted only by the authors of the seventeenth century (Kamalākara and Ananta Bhaṭṭa).

The authorities consulted are :—

ब्रह्मपुराणम्, मनुः, शङ्खलिखितौ, मरौचिः, दत्तः, शुद्धिप्रदीपे, विष्णुः, गर्गः,
यमः, पराशरः, बृहस्पतिः, प्रचेताः, लघुहारीतः, याज्ञवल्क्यः, वसिष्ठः, नारदः,
भास्करः, भविष्योत्तरे, मार्कण्डेयपुराणे, विष्णुधर्मोत्तरे, स्कन्दपुराणे, कात्यायनः,
कूर्मपुराणम्, वायुपुराणम्, ऋष्यशृङ्गः, भविष्ये, व्यासः ।

2178.

2185. निर्यायसिन्धुः । *Nīrṇayasindhuḥ.**By Kamalākara Bhaṭṭa.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 75 by counting. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 2,400. Character, Nāgara. Appearance, old.

An authoritative and comprehensive work on religious rites and observances, compiled in Saṃvat 1668.

It is incomplete. It breaks off abruptly at the beginning of Sivarātri, the first ceremony of the month of Phālguna.

For a full description of the work see L. 4233 and I.O. Catal. Nos. 1584 and 1585.

2179.

8803. *The Same.*

Substance, country-made paper. $13\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 532. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 14,300. Character, Nāgara. Dated, Saṃvat 1892. Fresh. Complete.

This is divided in two parts,—one is complete in 178 leaves, the leaf 166 of which is missing, and the other is complete in 354 leaves.

Dated Saṃvat 1892 समवे वैशाख सुदि चोथी ४३ ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १८९२ समवे वैशाख सुदि चोथी ४३ ।

2180.

5948. आचारप्रदीपः । *Ācārapradīpaḥ.*

By Kamalākara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 82. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 2,600. Character, Nāgara. Copied from a manuscript dated Śaka 1639. Appearance, fresh.

This forms that part of Ācārapradīpa which relates to daily duties. This author appears to be another Kamalākara, other than the famous author of that name who was an inhabitant of Benares.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।, etc.

विश्वनाथं भवानीं च दृष्टिगन्तव्यं भैरवम् ।

श्रीमाधवं दण्डपाणिं काशीं गङ्गां नमाम्यहम् ॥

(आरम्भितस्य) [प्रारब्धस्य च] कार्यस्य निद्रौ विज्ञापनत्वे ।

+ + + + +

दृशैर्भवन्ति दृशितान्यपयान्ति ताद्या(?)

प्रादुर्भवन्ति विभवाः परमाश्च हृद्याः ।

सम्पद्यते विविधसम्पदपैति मोहः

श्रीरामचन्द्रपदपद्म + + + ॥

गमं कुलपतिं गत्वा पुण्डरीकात्मजं गुरुम् ।

आह्निकस्य प्रयोगे च (स) [तं] विधिं प्रवदाम्यहम् ॥

नानानिवन्धपाथोद्धौ सन्निभममितस्ततः ।

आचारवाक्यगत्तानां समुद्धृत्य कदम्बकम् ॥

तदेव भूषणं कृत्वा स्वाचारामकृतेतसां ।

विदधां करुणभूषणैर्ददाति कमलाकरः ॥

अत्राशुद्धं यदि भवेत् क्षान्तमर्हन्ति पण्डिताः ।

शुद्धं कुर्वन्तु ते सम्यग्यतस्ते शुद्धिहेतवः ॥

अत्राह्निके तावत् सदाचारं प्रशस्यते ।

The end of the work :—

इत्याह्निकप्रसङ्गेन नानाधर्मनिरूपणम् ।

यथामति कृतं सम्यक् शोधयन्तु विपश्चितः ॥

ग्रामे कर्पूरसंज्ञके क्षितितले यत्रास्ति शुक्लेश्वरो

गोदा पश्चिमवाहिनौ विजयते देवः कचेऽशोऽपरः ।

तत्रत्य [ः] कमलाकरस्तु सल्लदागत्य काश्यां स्थितः (ता)

तत्रेदं कृतवान् सतामुपकृते विश्वेश्वरानुग्रहात् ॥

वचनं कुसुमं माला सतां करुणे च भूषिता ।

नानागहनशास्त्रार्थविचित्रैः सुवि[र]चयिता ॥

ग्रन्थेन ज्ञानदीपेन स्वसंदेहात्मक(ी) स्तमः ।

अपास्य कर्म कुर्वन्ति कर्मिष्ठा ज्ञानसंसदि ॥

गङ्गाहस्ताभिमानेन न च वित्तानुलिप्तया ।

केवलं परमार्थेन परोपकृतये कृतः ॥

आज्ञिकस्य विधौ सन्ति पूर्वं ग्रन्था न्यूनकषाः ।
 तेभ्यो विशेषतश्चेदं पण्डितैः सो वधार्थं (1)म् ॥
 इत्याचारप्रदीपे + कमलाकरनिर्मिते ।
 नानाशास्त्रार्थसंयुक्ते तच्चेदन्वाज्ञिकं कृतम् ॥
 अनेन ग्रन्थदीपोसौ कृतः सम्पूर्णतामियात् ॥

इत्याचारप्रदीपे निबन्धे आज्ञिकं समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon : —

श्रीसाम्बसदाशिवार्पणमस्तु ।
 अर्जितं भूरिकष्टेन पुस्तकं यच्च तन्मया ।
 हर्षमिच्छन्ति यः पापी तस्य वंशस्तयो भवेत् ॥
 शके १६३४ अङ्गिरानामसंवत्सरे आषाढशुद्धसप्तमी इन्द्रवासरे
 लाल्योपनाम्ना अंबाभट्टेन लिखितम् । यक्षेश्वरभट्टाशिरान्तकरस्य
 दत्तम् ।

Then, in red ink :-

बालमुकुन्दस्येदम् ।

Besides the ancient authorities, we find the following
Nibandhas quoted :—

5A, प्रयोगपारिजाते; 5B, स्युध्यर्थसारः; 11A, भट्टोजीकृतताज्ञिके मनुः;
 19A, कालनिर्णयदीपिकाविवरणे; 24A, मदनपारिजाते; 47B, इति
 रघुनाथभट्टकृतताज्ञिके ।

2181.

5724. दानकमलाकरः । *Dānakamalākaraḥ.*

By Kamalākara.

Substance, country-made paper. 11½ x 5 inches. Folia, 257. Lines,
 10 on a page. Extent in slokas, 6,425. Character, Nāgara. Date, Samvat
 1935. Appearance, fresh. Complete.

This forms part of Dharmatattvakamalākara, or
 simply Tattvakamalākara, relating to religious gifts or
 offerings.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
विनायकं गुरुं भानुं ब्रह्म-विष्णु-महेश्वरान् ।
संस्तुतौ प्रणम्यादौ भर्तृकार्यार्थमिद्वये ॥
नारायणात्मज-श्रीमद्रामकृष्णस्य स्तुतुना ।
कमलाकरसंज्ञेन दानमन्त्रो निरूप्यते ॥

It ends :—

श्रीमन्नारायणाख्यात् समञ्जनि विबुधो गमकृष्णाभिधानः
तत् स्तुतुः सर्वविद्यात्मनिधि + + + + + कुम्भजन्मा ।
दृष्ट्वा नानानिवन्धान् कमलपदपरः स्वाकरो निर्वन्ध (गिरिवन्ध)
श्रीपित्रोः पादभट्के गणपतिपदयोः स्वप्नं प्रापयच्च ॥

Last Colophon :—

इति श्रीमज्जगद्गुरुनारायणभट्टसूरिसूनुगमकृष्णभट्टात्मज-
महामहोपाध्यायश्रीकमलाकरभट्टकृतो धर्मतत्त्वकमलाकरे दान-
कमलाकरो नाम द्वितीयपरिच्छेदः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १८३५ मीतौ असाढ़ वदी २के श्रीगम । गम ।

Then by a different hand :—

इदं पुस्तकं श्रीबालमुकुन्दस्य ।
काश्यां लिखापितं । लेखक विनायकलाला ।
कमलाकरकृतग्रन्थ ।
दानकमलाकर, कर्मविपाकरत्न, व्रतकमलाकर, शान्तिक०,
पूर्वक०, समयनिर्णयसि०, प्रवर, व्याचारक०, श्रद्धक०, संस्कारक०,
प्रायश्चित्तरत्नकमला०, मन्त्रक०, व्यवहार०, नैतिक० ।

2182.

2629. **संस्कारपद्धतिः, or संस्कारकमलाकरः ।***Samskārapaddhatih or Samskārakamalākaraḥ.**By Kamalākara Bhaṭṭa, son of Rāmakṛṣṇa Bhaṭṭa.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 5$ inches. Folia, 45. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 850. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

For the description of the work see L. 159, where it is called Samskāraprayoga, and I.O. Catal., No. 1630, p. 514.

This is a part of Kamalākara's Digest called Tattva-kamalākara.

Last Colophon :—

इति श्रीकमलाकरभट्टकृतस्थालीपाकप्रयोगः ।

समाप्तये संस्कारपद्धतिः ॥

2183.

1436. **पुस्तकमलाकरः । Pūṭṭakamalākaraḥ.**

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{4}$ inches. Folia, 113. Lines, 10, 12 on a page. Extent in ślokas, 3,150. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

L. 1831 is stated to belong to the Government collection and it is also stated there that there is another copy in the library of the Mahārāja of Darbhāṅga. But it seems that the manuscript noticed has been confounded with that unnoticed, as is evident from the description of manuscript.

See W., p. 344.

Colophon and Post Colophon :

इति श्रीमीमांसकरामकृष्णभट्टात्मज-महामहोपाध्याय-कमला-
करभट्टकृत ऐन्द्रोमहाश्रान्तिसंहिता पुस्तकमलाकरः समाप्तः ।

(300)

शुभं भूयात् । चित्रभागुसंवत्सरे फालगुनकृष्णपक्षस्यां गुरौ
लिखितम् ।

2184.

1935. शान्तिरत्नम्, or शान्तिरत्नाकरः, or शान्तिकमलाकरः ।

Śāntiratnam or Śāntiratnākaraḥ or Śāntikamalākaraḥ.

By Kamalākara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 318. Lines, 7 to 11 on a page. Extent in ślokas, 6,900. Character, Nāgara. Date, Śaka 1680. Appearance, discoloured. Complete.

For a full description of the work and references, see I.O. Catal., No. 1758.

Post Col. :—

शके १६८० बङ्गधन्यनामसंवत्सरे जेष्ठ शुद्ध १० दशमी तद्धिने
समाप्तमिदं पुस्तकं भागवतोपनाम्ना यज्ञेश्वरदीक्षितेन लिखितं
स्वायं परोपकारार्थं च ।

श्रीसिद्धेश्वराय नमः । ग्रन्थसंख्या ६०० ।

2185.

6485. धर्मतत्त्वम् । *Dharmatattvam.*

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 92. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

The original of this MS. was defective both in the beginning and at the end. It begins and ends in the middle of sentences.

This is a work, concerned with religious duties of the day. There is no colophon ; but every leaf, on the left hand corner, is marked either धर्म or धर्मतत्त्व । Kamalākara has a work of the same title, as appears from Hall, p. 177. Dharmatattva seems to be the general name of Kamalākara's Digest, of which his other works are only

parts. The latest authorities it quotes are Tristhalisetu and Prayogapārijāta.

43B, इति देवपूजाविधिः, ततो गुरुपूजाः 44B, इति गुरुपूजाविधिः स्मृत्यर्थसारे एवं देवार्चनं कृत्वा गुरुं संपूज्य यत्नतः एष्यं क्षिप्त्वा प्रणम्यार्थं नित्यदानं स्वशक्तितः 86B, इति नित्यदानविधिः 87B, इति मंगल-दर्शनादिविधिः—इति प्रथमभागकृत्यं दत्तद्वितीये च (?) तथा × वेदाभ्यासः (वेदाभ्यो(?)) विधीयते इति 55B, इत्यनध्यायविधिः, अस्मिन्नेवकाले समि-दाद्याह्वरणमाह दत्तः 63A, इति यज्ञोपवीतविधिः—इति द्वितीयभागकृत्यं, तृतीयभागकृत्यमाह दत्तः—तृतीये च तथा भागे पोष्यवर्गार्थमाधनं, etc. 71B, इति तृतीयभागकृत्यं—चतुर्थभागे ज्ञानार्थं ऋदमाहरेत् ।

It ends with Agnihottra.

It quotes among other authorities :

1B, प्रायश्चित्तप्रदीपे, त्रिकाण्डशतशतः, माधवीयश्रुतिः 10B, स्मृत्यर्थसारे : 18A, स्मृतिसारे ; 19A, भार्गवार्चनदीपिकायां ; 23B, प्रयोगपारिजाते ; 34B, सिद्धान्तशेखरे ; 44A, पारिजाते क्रियासारे तु 47A, रत्नावल्यां ; 72B, आश्वलायनः 81B, पृथ्वीचन्द्रोदयः 82A, स्मृतिरत्नावल्यां 82B, संग्रहे : 83B, त्रिखलीमेतौ : 84A, श्लोकगौतमः 88A, काशिकायां ।

2186.

5482. **आचाररत्नम् ।** *Ācāraratnam.*

By Lakṣmaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmakṛṣṇa Bhaṭṭa and brother of Kamalākara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 221. Lines, 10 to 13 on a page. Extent in ślokas, 2,700. Character, Nāgara. Date, Śaka 1748. Appearance, fresh. Complete.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८८३ शके १७४८ मीति मासकृष्ण ४ अश्विनाशरे ॥

आह्निकयज्ञ समाप्तम् ।

See H.P.R., Vol. III, No. 20.

2187.

5462. पूर्त्तदिनकरोद्द्योतः । *Pūrtta Dinakaroddyotah.*

By Gāgā Bhaṭṭa, a contemporary of Śivāji.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 79. Lines, 11 on a page. Extent in Slokas, 2,500. Character. Nāgara. Date, Śaṃvat 1934. Appearance, fresh. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीमौमांसकभट्टदिनकरस्तुगागभट्टापरात्मनामकविश्वेश्वर-
कृतो पूर्त्तदिनकरोद्द्योतः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

इति पूर्त्तकाण्डं समाप्तम् । श्रीरामचन्द्राय नमः ।
संवत् १८३४ मार्गशीर्षे कृ १३ इदं पुस्तकं बालमुकुन्दस्य
वाराणस्यां पुण्यक्षेत्रे लिखापितम् । लेखक गणेशप्रसाद कायस्थः ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीभवानौसर्गेश्वराय नमः । ॐ ॥
नीलोत्पलाभिरामं कामं साकेतबालानाम् ।
दशरथतोषनिधानं जगन्निधानं तदाकलये ॥

The object of the work :—

नत्वा दिनकरं तातं सौगम्यात्तदुपेक्षितः ।
पूर्त्तं दिनकरोद्द्योतस्तत्सुतेन प्रपूर्यते ॥

The author :—

गागभट्टापरात्मस्य विश्वेश्वरमनीषिणः ।
पूर्त्तं दिनकरोद्द्योते कृतिरस्तु सतां मुदे ॥

2188.

3065. शूद्रधर्म्मनिरूपणम् । *Śūdra-dharma-nirūpaṇam.*

By Viśveśvara Bhaṭṭa, surnamed Gāgā Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 8×3½ inches. Folia, 17. Lines, 12 on a page. Extent in Slokas, 430. Character. Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured.

All the leaves have दि. श्रु. on the left hand upper margin.

A tract on the religious duties of a Śūdra.

It begins :—

नत्वाभौरकिशोरं चोरं जीमूतशोभायाः ।
 श्रद्धागामिह धर्म्मन् प्रवक्ति विश्वेश्वरो विबुधः ॥
 सूनोर्दिनकरस्येवां गागाभट्टमनोभिणः ।
 निर्मितः प्रस्मिन्निर्मातुः स[f]त(१) निर्मत्सरे हृदि ॥
 तदुपोद्घातत्वेन व्यादौ जातिनिर्णयः क्रियते ।

Its disquisition on the castes is interesting and instructive.

3A, श्रद्धायां क्षत्रियादयः ऋक्धर्म्मा प्रजायते ।
 प्रस्त्रास्त्राभ्यासकुशलः संग्रामकुशलो भवेत् ॥
 तथा वृथा स जीवेत् स श्रद्धधर्म्मा च जायते ।
 अयं च रजपूत इति भाषा प्रसिद्धः ॥
 वैश्याद्धर्म्मेण श्रद्धायां जातो वैतालिकाभिधः ।
 पारगोसार्वधि भवेत् न्यूनो वृथलधर्म्मतः ॥
 राक्षो च ब्राह्मणाणां च गुणवर्णनतत्परः ।
 संगीतं कामशास्त्रं च जीविका तस्य विश्रुता ॥
 अयमेव करणः नट[१] वा इति भाषा प्रसिद्धः ।

11A, इति श्रीमन्नारायणभट्टस्मृतिस्तु-रामलक्ष्णभट्टात्मज-दिनकरभट्टस्तु-
 गागाभट्टापरनामक-विश्वेश्वरभट्टकृते श्रद्धधर्म्मे जातिविवेकनिरूपणं समाप्तं ।
 रामार्पणमस्तु । ... .. इदानीं प्रकृतधर्म्मा निरूप्यन्ते; 17A, इति
 श्रीमन्नारायणभट्टस्तु-रामलक्ष्णभट्टात्मज-दिनकरभट्ट [स्तु]-विश्वेश्वरभट्ट[१]राम-
 गागाभट्टकृते श्रद्धधर्म्मेनिरूपणे सामान्यधर्म्मेनिरूपणम् ।

विश्वेश्वरेण विदुषां नत्वा श्रीराममाश्रयात् ।
 निरूप्यन्तेऽयं श्रद्धस्य संस्कारा गुह्यमार्गतः ॥

The manuscript breaks off abruptly, on the subject of the sacramental rites of the Śūdra.

On the obverse of the first leaf, *शूद्रद्योतस्य एतत्कम् ।*
This is evidently a part of *Dinakaroddyota*.

2189.

5477. *संस्कारोद्योतः ।* *Samṣkāroddyotaḥ.*

By Viṣveṣvara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 14 × 7½ inches. Folia, 70. Lines, 18 on a page. Extent in ślokaś, 3,800. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins thus : --

श्रीगणेशाय नमः ।

सारं श्रुतिश्रिसामगोचरं यन्मनोवचसाम् ।
तत् कौशल्यावचसां (सि)[शि]क्षापत्रं महो वन्दे ॥
नागाद्यव्यविलोकनाकुलजनानालोक्य तत्तद्ये
प्रारब्धो जनकाङ्क्षिभिर्दिनकरोद्योतो निबन्धस्तु यः ।
तच्चांशेषु कियत्स पुराणविभ्रावद्योगमात[न्य](न्व)तां
तस्यां शास्त्रदनुक्रमस्य विषयो विश्वेश्वरेणोच्यते ॥
कालज्ञानविधा[धौ] च तुष्टिनिरतः कालांशुगद्योऽपरः
संस्कारांशुरतश्च बुद्धिकर्माः आर्द्धांशुराचारगः ।
स्यादन्यो नृपतेरथ व्यवहृतेरंशुस्तथैवापरे
प्रायश्चित्तनिबन्धनोऽप्यथ परौ दानांशुपूर्वांशुको ॥
तस्यात्रापि परो व्रतांशुरपरः श्रान्त्यंशु पुष्ट्यांशुका-
त्रेव द्वादशरश्मिभिः दिनकरोद्योतस्तु दिक्प्रान्तगः ।
एवं तातवचोऽन्विमज्जनविधेरान्नाय्य नैनां गिरं
पित्रार्णं स्त्रियसुहृधा[र] क्षपया रामस्य गागाभिधः ॥
विश्वामित्रकुलध्वजः समभवद्यो भट्टनारायणः
तदंशस्य करीरतां दधदयं विश्वेश्वराख्यः कृतौ ।
गागाभट्ट इति प्रयां दिनकरात् प्राप्तः पितुर्लालनात्
संस्कारार्धनिबन्धनो दिनकरोद्योतोऽधुना पृथ्यते ॥

संस्कारगोचरोद्योते ये मयार्था निरूपिताः ।

तेषामादौ सुबोधाय कथ्यतेऽनन्तरम् ॥ स्फुटम् ॥

Viśveśvara Bhaṭṭa, *alias* Gāga Bhaṭṭa, the illustrious contemporary of Shivaji, wrote this to complete the series of works on civil and religious laws, which his father, Dinakara Bhaṭṭa, left incomplete.

It ends thus :—

प्राचीनमार्गपरिपत्रिगिरा परात्वं

सम्भावना (?) + मस्त्रिलेखपि परिहितेषु ।

मूर्द्धा क्षमाप्य करयुग्मयुतेन सर्व-

ग्रन्थं व्यधाद्विनकरः सकलागमज्ञः ॥

इति श्रीमन्मन्त्रेश्वरभट्टसूनुश्रीमन्मन्त्रायणभट्टसूतगमल्लणभट्टा-

त्वनदिनकरोद्योते दिनकरोद्योते विधानानि ॥ इति संस्कारकाण्डः ।

समाप्तः ॥

ग्रन्थसंख्या ३८५० श्रीमस्तु ॥

2190.

5969. दानदिनकरोद्योतः or विश्वेश्वरभट्टौ ।

Dānadīnakaroddyotaḥ or Viśveśvarabhṭṭi.

By Viśveśvara Bhaṭṭa, surnamed Gāgā Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 145. Lines, 9 on a page. Extent in Slokas, 3,400. Character, Nāgara by a modern hand. Appearance, fresh.

Dīnakaroddyota, by Dinakara, is well known, to which this section on Dāna was added as a supplement, by Viśveśvara, the son of Dinakara.

It begins :—

श्रीगणेशाय ।

नारायणप्रपौत्रः केशरिदेवस्य दौहित्रः ।

श्रीरामल्लणपौत्रो दिनकः सूनुस्तनोति दानानि ॥

नत्वा दिनकरं तातं सौगम्यात्तदुपेक्षितम् ।

दाने दिनकरो[द्द्यो](द्यो)तं सम्प्रयति तत्सुतः ॥

तत्र दानस्तुतिः ।

तैत्तिरीयश्रुतौ :—

दानं यज्ञानां वरूथं दक्षिणालोके दातां सर्वभूतान्युपजीवन्ति
दानेनागातीन् अपावुदत दानेन दिषन्तो मित्रा भवन्ति दाने सर्वं
प्रतिष्ठितं तस्मादानं परमं वदन्ति ।

89A, मीमांसकधुरन्धरः श्रुतिधरो न्यायेषि वागीश्वरः
साहित्यामृतसागरः सृजनतावल्लीरसालङ्कारः ।
यं विद्वन्मणिशेखरो दिनकरः प्राप्तुत विश्वेश्वरं
तेनाकारि हिरण्यगर्भदत्तौ सम्प्रोतये पद्धतिः ॥

110B, मीमांसिक०
तेनाकारि हिरण्यगर्भजिदत्तौ सम्प्रोतये पद्धतिः ।

Last Col. :—

मीमांसिक०

तेनाकारि महादिभुतघटके दाने धिया पद्धतिः ॥

Post Col. :—

ग्रन्थसं ३४०० ।

2191.

2668. श्रीरामकल्पद्रुमः । *Śrī Rāmakalpadrumaḥ.*

By Ananta Bhaṭṭa, son of Kamalākara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 170. Lines, 15, 13 on a page. Extent in Slokas, 6,100. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Occasionally with marginal notes.

It begins :—

प्रणौमि जानकौजानि पितरं कमलाकरम् ।

अस्वामश्न्यती[ ]श्रीलां लक्ष्मीं लक्ष्मणशालिनौम् ॥ १ ॥

जगद्गुरोः श्रीकमलाकरस्य दिगन्तविख्यातनिबन्धकौर्त्तेः ।

अनन्तनामा विबुधः सुतोऽस्य श्रीरामकल्पद्रुममातवोति ॥ २ ॥

प्रयोगपरिजाताद्या निबन्धाः सन्ति यद्यपि ।
 तेभ्यस्तस्य विशेषो यः पण्डितैः सोऽवधार्यताम् ॥ ३ ॥
 तत्र तावत् श्रौतस्मार्त्तकर्मणोर्मध्ये श्रौतस्य प्रत्यक्षश्रुतिमूलत्वेन
 प्राच्येऽपि तदनुष्ठानस्य गर्भाधानादिमंस्कारायत्तत्वात् प्रथमतः
 संस्कारेषु किञ्चिदुच्यते ।

The work is also called प्रयोगचिन्तामणि, as on the left-hand margin of the leaves of the MS. the majority contain the abbreviation प्र. चि. This is borne out by the colophons.

129B, इति श्रीमौमांसकान्तभट्टकृते प्रयोगचिन्तामणौ उत्सर्जनं । अथ
 अस्मत्पिटकत उत्सर्जनप्रयोगः ; 133A, अथ अस्मत्पिटकतो महानास्त्रीव्रत-
 प्रयोगः ; 141B, इति श्रीमज्जगद्गुरुकमलाकरभट्टाक्षजानन्तभट्टकृते राम-
 कन्यदमे समावर्त्तनम् ; 142B, इति समावर्त्तनप्रयोगः, अथ वेदाध्ययनम् ।

Last Col. :—

इति पद्मकुण्डम् ।

The work, a digest of the rules for the performance of Smṛti rites, is stated by Aufrecht, to consist of seven kāṇḍas, Samskara, Prāyascitta, Kāla, Śrāddha, Acara, Dāna and Utsarga (the seventh is not mentioned by Aufrecht). All the parts are, however, mentioned in the next number. They are more than seven. Bik. Nos. 957 to 961 in pp. 445 to 447 notice Acara, Prayascitta, Samaya, Śrāddha and Utsarga. Burnell, 133A, speaks of Samskāra, Prāyaścitta, Kāla and Śrāddha kāṇḍas. The present MS. contains only the Samskara kāṇḍa or the section on the domestic rites and ceremonials, and that even is not complete.

Burnell says that in this work the author censures his father, Kamalakara, and calls him a *bhranta* or a blunderer. He is found in some instances to quote fully from his father's works.

2192.

6484. *The Same.*

(समयकाण्डम्) ।

By Ananta Bhaṭṭa, son of Kamalākara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 120. Lines 10 on a page. Extent in Slokas, 3,000. Character, Nāgara. Date, Samvat 1930. Appearance, fresh. Samuyakāṇḍa, Section I only.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

प्रणौमि जानकौ-जानं पितरं कमलाकरम् ।
 अम्बामरुन्धतीं प्रौलां लक्ष्मीं लक्ष्मणशालिनौम् ॥
 जगद्गुरोः श्रीकमलाकरस्य दिगन्तविख्यातनिबन्धकीर्त्तः ।
 अनन्तसंज्ञस्तु तदात्मजोसौ श्रीरामकल्पद्रुममातनोति ॥
 समूलानाञ्च वाक्यानां निर्मूलत्वं वदन्ति ये ।
 विज्ञवं कुर्वन्ते ये च ते वन्द्यन्ते मयाधुना ॥
 हेमाद्रादिनिबन्धास्तु बहवः सन्ति यद्यपि ।
 तेभ्यस्तस्य विशेषोयं पण्डितैः सोऽवधार्यताम् ॥

The contents of Rāmakaḷpadruma :—

आदौ तु कालकाण्डं स्यात् आर्द्रकाण्डं द्वितीयकम् ।
 व्रतकाण्डं तृतीयं स्यात् संस्काराख्यं ततःपरम् ॥
 प्रायश्चित्ताख्यमपरं श्रान्तिकाण्डं तथापरम् ।
 दानकाण्डं सप्तमं स्यादाचाराख्यं ततःपरम् ॥
 राजनौति (तथोत्स) (A line or two dropped here).

[स्तथावत्स] रायणार्त्तमासपक्षदिवसभेदेन कालः षड्विधः ।—

It ends :—

अनन्तविबुधार्थ्यं कमलाकरस्तुमुना ।
 योऽत्र अमः कृतस्तेन प्रीयतां रघुनन्दनः ॥
 (यथा) [यच्च] नरात्मा सर्वज्ञो रामो नः कुलदेवतम् ।
 प्रीयतां जानकौजानिरनेन सुकृतेन मे ॥

यद्यस्तु (?) विद्वत्पतितापहारी समस्तसन्देहनिरासकारी ।

श्रीरामकल्पद्रुमनामधारी निबन्ध एवोस्तु जगत्प्रचारी ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणापारावार(पै)[पारी]श्रीमन्नारा-
यणभट्टसूरिसूनुश्रीरामकृष्णभट्ट—सुत—श्रीमज्जगद्गुरुकमलाकर-
भट्टात्मजानन्तभट्टकृत श्रीरामकल्पद्रुमाख्ये निबन्धे समयक्राण्डं
समाप्तम् ।

Post Colophon :—

शुभे समत १८३८ (?) मीः श्रावण वदी २ वार रवि ।
रामः । बालमुकुन्दस्येदं ।

2193.

10306. *The Same.*

(दानकल्पद्रुमः) ।

Substance, country-made paper. 11 × 5½ inches. Folia, 150. Lines, 10, 11 on a page. Character, Nāgura of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

On the obverse of the first leaf :—

भौमपुर महादेवभट्ट पुस्तकम् दानकल्पद्रुमस्य ।

It relates to religious gifts. The author, being the son of Kamalākara (6A, निर्णयसिन्धौ पिट्टचरणाः), can not be quoted, as Aufrecht thinks, by Candēśvara, who is much older.

Beginning :—

प्रणम्य जानकौजानि पितरं कमलाकर[म्] ।

अनन्तसंस्तुते दानकाण्डं यथामति ॥

The MS. comes up to the topic of Sarvasvadāna.

2194.

*The Same.*2045. **प्रयोगचिन्तामणिः ।** *Prayogacintāmaṇiḥ.**By Ananta Bhaṭṭa, son of Kamalakara Bhaṭṭa.*

Substance, Foolscap paper. 12×5½ inches. Folia, 246, with five leaves of index. Lines, 12 to 15 on a page. Extent in ślokas, 5,200. Character, Nāgara. Date, Saka 1717=1795 A.D. Appearance, discoloured. Prose.

From 230 downwards the paper is country-made.

This is a part of Rāmakalpadruma, a comprehensive digest of Smṛti, divided into, as Aufrecht says, seven kāṇḍas, of which the Saṃskāra-kāṇḍa appears to be the first. The present work is a part of the Saṃskāra-kāṇḍa.

Mangalācaraṇa :—

प्रणम्य जगत्कौजानि पितरं कमलाकरम् ।

The object of the work :—

प्रयोग पारिजाता(ख्या) [द्या] निबन्धाः सन्ति यद्यपि ।

तेभ्यस्त्वस्य विशोधो यः पण्डितैः सोऽवधार्यताम् ।

तत्र तावत् श्रौतस्मार्त्तकर्मणां मध्ये श्रौतस्य प्रत्यक्षश्रुतिमूलत्वेन
प्राथम्येऽपि तदनुष्ठानस्य गर्भाधानादिसंस्कारादित्वात् प्रथमतः
संस्कारेषु किञ्चिदुच्यते ।

अङ्गिराः ।

[चित्रं] (तत्र) कर्म यथानेकै रङ्गैश्चोच्यते श्रुतिः ।

ब्राह्मण्यमपि तद्वत् स्यात् संस्कारैर्विधिपूर्वकैः ॥

खे खे गृह्ये यथा प्रोक्ताः तथा संस्कृतयोऽखिलाः

कर्त्तव्या भूतिकामेन नान्यथा सिद्धिमश्नुति ॥

तथा पञ्चविंशतिसंस्कारैः संस्कृता ये द्विजातयः ।

ते पवित्राश्च योग्याश्च आहुतादिषु सुयन्तिताः ॥

Colophons :—

14B, इत्यनन्तभट्टविगृहिते श्रीगामकल्पद्रुमे वृद्धिआहुः 95A, इति प्रयोगचिन्तामणौ वर्धापनविधिः 95B, अथ चौलम् 136A, श्रीशङ्कर रामकृष्णभट्टात्मज कमलाकरभट्टात्मजानन्तभट्टकृते श्रीगामकल्पद्रुमान्तर्गतप्रयोग चिन्तामणौ उपनयनप्रकरणम् समाप्तम्; 229B, इत्यनन्तभट्टकृते श्रीगामकल्प-द्रुमान्तर्गत-संस्कारकाण्डे व्याघ्रयणप्रयोगः; 231B, इत्यनन्तभट्टकृते श्रीराम-कल्पद्रुमान्तर्गतप्रयोगचिन्तामणौ प्रथमशोकाप्रयोगः; 238A, इति श्रीकमला करभट्टजानन्तभट्टकृते श्रीगामकल्पद्रुमान्तर्गतसंस्कारकाण्डे पितृयज्ञप्रयोगः; 240A, इति भट्टकमलाकरात्मजानन्तभट्टकृतः पूर्वोद्यः आहुप्रयोगः; 242B, इति कमलाकरभट्टात्मजानन्तभट्टकृत अष्टकाआहुप्रयोगः ।

Topics :—

2B, अथ सर्वकर्मसाधारणं किञ्चिदुच्यते; 3B, इति परिभाषा; 12A, आद्यविवाहे तु वचनात् पितुरधिकार इत्याह; 12B, आश्वलायनानां त्वपत्य-संस्कारेषु विशेष उक्तः; 14A, आहु मालानिषेधस्यायमपवादः; 17B, इति स्वस्तिवाचनान्दौ आहुयोः प्रयोगः; 18A, ऋत्विगवरणम्, साचार्य्यऋत्विजं मधुपर्कः; 21A, अथाग्निकार्य्यः; 24A, प्रसङ्गात् सकलकर्मसाधारणमग्निमुख-मभिधीयते; 25A, अथाग्निर्गन्धः; 27A, यज्ञमग्नयम्; 27B, अथ प्रतिमाः; 37A, अथ ब्रह्मवरणम्; 37B, अथ प्रणीताप्रणयनम्; 38B, अथ निर्व्विपः; 39B, नवयज्ञमखे तु मन्त्रैरेव होमः, नवयज्ञाधिदेवताभ्यो निर्व्विपः प्रोक्षणाच्च तूष्णीमेव; 40A, अथाज्यसंस्कारादिः; 43A, अग्नेर्भाधानं; 43B, अथाचार-होमः, अथाज्यभागौ; 54B, अथात्रैव प्रसङ्गात् सर्वत्र ब्राह्मणभोजनसंख्योच्यते; 55B, तत्रादौ गर्भाधानम्; 56A, अथ गजस्नानम्; 64B, अथ गृह्याग्नेः पुनःस्नानम्; 66A, इत्यस्मत्पितृकृतगर्भाधानप्रयोगः, अथ पुंसवनम्; 68B, अथानवलोभनम्; 69B, अथ सौमन्तः; 72B, अथास्मत्पितृकृत पुंसवनानव-लोभनसौमन्तानां तन्त्रेण प्रयोगः; 81B, अथ षष्ठीपूजा; 82B, अथ नाम-करणम्; 87B, अथ दोलारोहः; 88A, अथ सूतिकायाः मासान्ते जज्ञ-पूजनम्; 89B, अथोपवेशनम्; 90A, अथान्नप्राशनम्; 91A, अथास्मत्-पितृकृतविष्ण्वामणोपवेशनसूर्व्विलोकनान्नप्राशनदीर्णां तन्त्रेण प्रयोगः; 92A,

अथानुपनीतस्य धर्माः : 103A, अथ विद्यारम्भः : 103B, अथानुपनीतस्य धर्माः : 104A, अथोपनयनम् : 138A, अथ पुनरुपनयनम् : 140B, अथोपाकर्म : 152A, अथ महानास्रादिव्रतानि : 153B, अथात्रास्मत्पितृकृत-महानास्रौवत-प्रयोगः : 155B, अथ गोदानम् : 157B, अथ समावर्तनम् : 165A, अथ विवाहः : 167A, अथ विवाहभेदाः : 177B, अथ कन्यादानफलप्रशंसा : 178A, अथ विवाहे मगदपः : 179B, वरस्य सीमन्तपूजा कन्यागृहगमनविधिः , 184A, अथ विवाहहोमः : 189A, अथ गृहप्रवेशनीयहोमः : 192A, अथास्मत्पितृकृत-विवाहप्रयोगः : 193B, अथ मधुपर्कः : 198B, अथ वधुप्रवेशः : 200B, द्वितीयादिविवाहकालः : 206B, अथौपासनहोमप्रयोगः : 207B, अथ समस्यहोमः, अथ पक्षहोमः : 208A, अथ सभाथ्यस्य प्रवासदावधिसमा-गोपविधिः : 212B, अथ विष्किन्नाग्निपनःसन्धानप्रयोगः : 213A, अथ म्याली-पाकः : 222A, अथ सप्तसंस्था : 223B, सर्पवलिः : 224A, अथ श्रवणकर्म-प्रयोगः : 227B, आश्वयजि(१)कर्मप्रयोगः : 228A, अथाग्रयणप्रयोगः : 229A, अथ प्रत्यवरोहणम् : 236B, अथ पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः : 240A, अथाष्टम्यामलकाश्राद्धम् : 242, अथान्वलकाश्राद्धम् : 246A, इति माध्यावर्ष- (१) श्राद्धम् ।

Authorities :—

3A, कात्यायनः, व्रतहेमाद्रिः, याज्ञवल्क्यः, जातृकर्णः, आपस्तम्बः, वशिष्ठः : 3B, शाङ्खायनः, हार्गैतः, मार्कण्डेयः : 4A, निर्णयमिश्रैः : 5A, लौगाक्षिः : 12B, आश्वलायनगृह्यपरिशिष्टे : 21B, मिद्धान्तशेखरे : 23A, गारुडे मते, रूपनारायणः, हेमाद्रिः : 23B, सायणे : 26A, प्रयोगपरिजिते : 33A, शाङ्खायनसूत्रे : 40A, बौधायनः : 41A, शौनकः : 47A, एश्वोत्तमोदये, नन्दिपराणम् : 48A, गोभिलपरिशिष्टे : 54B, हेमाद्रौ यज्ञपार्श्वः : 56A, प्रयोग-परिजिते रुद्रवशिष्ठः : 58A, श्रीधरः : 59A, मिताक्षरायां, सूत्रते : 61B, आश्वलायने, गृह्यपरिशिष्टे : 70A, नारदः, विष्णुः : 76, वैजवापः, विष्णुधर्मैः : 77A, कार्ष्णाजिनिः, रुद्रोगपरिशिष्टे, मार्कण्डेयपराणात् : 80A, गृह्यपरिशिष्टे : 84B, गार्ग्यः : 85B, निर्णयमिश्रैः : 88A, सुहृत्सैचिन्तामणिः, व्योतिर्बिबन्धे : 96A, गर्गः : 99A, वडगुरुशिष्यः : 104A, अपर्गर्के : 107A, मूल्यरैसारे ;

(313)

114A, प्रचेताः; 114B, मनुः; 115A, देवलः; 137B, यमः; 138A, मदनरत्ने; 178B, नारदः; 209B, अय्यविला; 223A, शारिका ।

2195.

2031. **आचारार्कः** । *Ācārārkaḥ*.

By Bhāradvāja Divākara, son of Mahādeva, and grandson of Bālakṛṣṇa, and daughter's son of Nīlakaṇṭha.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 89. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 1,550. Character, Nāgara of the eighteenth century, Appearance, discoloured. Complete.

After the colophon of the main work, there is a short work beginning निष्कंसिन्धौ अत्रिः (leaf 88B)—

सप्तमाधिके गर्भे वर्द्धमाने तु गर्भिणी ।

वर्ष्णीया प्रयत्नेन देवे(पि) [पैत्रे] च कर्मणि ॥—

which runs to the end of the leaf 89.

The name of the scribe and his date are given in the following couplet :—

भावाब्दे वत्सरे कृष्णे ऊर्ज्ये दशैः शनौ दिवा ।

आवामद्वेन लिखितं आचारार्कस्य पुस्तकम् ॥

शुभं भवतु ॥

2196.

1970. *The Samā.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 48. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 1,550. Character, Nāgara. Date, Saka 1767. Appearance, fresh. Complete.

The work was composed in Samvat अग्निवेदाश्वत्थिमांशु, that is, Samvat 1743=1686 A.D.

For the work see I.O. Catal., No. 1616, p. 509 and Cs. II., p. 34. The two manuscripts exactly correspond with each other. The one must be a copy of the other. See also L. 549, which is incomplete.

Post Col. :—

शके १७६७ विश्वावसुनाम संवत्सरे चैत्र शुक्ल ७ भृगुवासरे
तद्दिने समाप्तम् ।
श्रीसाम्बार्पणमस्तु ।

2197.

धर्मशास्त्रसुधानिधिः । *Dharmaśāstrasudhānidhiḥ.*

1015. **तिथ्यर्कः ।** *Tithyarkah.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 68. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 2,400. Character, Nāgara. Date, Śaka 1831. Appearance, tolerable. Complete.

A part of Dharmaśāstrasudhānidhi, composed by Divākara Bhaṭṭa, son of Mahādeva, son of Bālakṛṣṇa Bhaṭṭa. This part was composed in Saṃvat 1740.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ज्ञानकीनयनयुग्मगोचरं मानिनां नयनयोरगोचरं ।

नीलमेघरश्मिचिह्नं सदा भावये मनसि राघवं मुदा ॥

उत्पत्त्यादिप्रकर्तारं हर्तारं तमसः परम् ।

दातारं सर्वकामानां तं भजेहं विकर्तनम् ॥

विभाव्य निखिलान् ग्रन्थान् बालानां कालविषये (?) ।

दिवाकरेण कृतिना तिथ्यर्कोऽयं प्रतन्यते ॥

अथ षोडशतिथीनां निर्णयः कृत्यं चोच्यते ॥

It ends thus :—

व्यतौपातेऽयं संक्रान्तौ तथैव ग्रहणे रवेः ।

पुण्यकालास्तथा सर्वे यदा मृत्युरपस्थितः ॥

तदा भूमिहिरण्यादि दत्तमक्षयतामियात् ॥

विष्णु पुराणे

यदा वा जायते चित्तं चित्तं श्रद्धासमन्वितं

तदेव दानकालः स्यात् यतोऽनिवृत्तिं हि जीवितं

मितिदिक् ॥

श्रीबालकृष्णात्मजस्तुनिर्मितां
 वर्षे ख वेदान्ध हिमांशु १७७० + + +
 कृतिं विलोक्त्वाखिल-कालनिर्णयं
 निःशङ्कमाशंसतु पण्डितो जनः ॥ १ ॥
 जज्ञं नात्र मया स्वयं स्वरचितं यत् भट्टपादादिभिः
 प्रोक्तं कालविनिर्णये तदखिलं स्पष्टं परिज्ञप्तये ।
 सन्दिष्टं गुरुदत्तमन्त्रकृपाया शार्दूलविक्रीडितं
 तेन श्रीरविमण्डलान्तरगतो नारायणः प्रीयतां ॥ २ ॥
 यद्वाक्यादिधिवाक्यानां अपूर्वार्थभिधाहता
 नीलकण्ठो जयत्येष मौमांसकधुरन्धरः ॥ ॥

Colophon :

इति श्रीमद्भारद्वाजबालकृष्णात्मजसकलविबुधचूडामणिश्री-
 मन्महादेवैकभक्तश्रीमन्महादेवभट्टात्मजश्रीरविपादपाथोजासक्तैकचित्त-
 दिवाकरविरचिते तिथ्यक्तः समाप्ति + + + + +

Post Col. : —

इन्द्ररामाष्टभ १८३१ वर्षे भाद्रे शुक्लेऽष्टमौ तिथौ ।
 भौमवारयुतायां च कन्यायां भास्करे सति ॥ १ ॥
 बालकृष्णो गभट्टेण विदे[श]स्थेन धीमता ।
 तिथ्यर्को लिखितः सम्यक् सर्वनिर्णयसंयुतः ॥
 कांकरौलीतिविख्याते शुभे ग्रामे मनोहरे ।
 समाप्तिमगमद्गच्छः श्रुतिस्मृतिसमन्वितः ॥ ३ ॥
 शुभं भूयात् ॥

2198.

The Same.

5571. **व्रतार्कः ।** *Vratārkaḥ.*

By Śaṅkara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 288. Lines 13 on a page. Extent in ślokas, 11,000. Character, Nāgara. Date Samvat 1921. Appearance, fresh.

To the end of the Samkrāntivratas.

Colophon : —

इति श्रीनीलकण्ठात्मजभट्टशङ्करकृतौ त्रतार्कं सोद्यापनसंज्ञान्ति-
त्रतानि समाप्तानि । सम्पूर्णम् ।

Post Colophon Statement : —

शुभम् । श्रीसंवत् १८२१ चैत्र कृष्ण १० तिथौ बुधे विद्याधर-
द्विवेदेन लिखितं काश्याम् स्वार्थं परार्थञ्च ।

See I.O. Catal., No. 1684.

2199.

The Same.

2881. *The Same.*

By Śaṅkara, son of Nīlakantha Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 246. Lines,
13 on a page. Extent in ślokas, 9,600. Character, Nāgara. Date, Śamvat
1840. Appearance, fresh. Complete.

Colophon : —

इति श्रीमांसकभट्टनीलकण्ठात्मज-भट्टशङ्करकृते त्रतार्कं समाप्तं ।
शुभं भूयात् ।

Post Col. :—

यादृशं पुस्तकमित्यादि । यदक्षरमित्यादि ।
मङ्गलं लेखकानां च पाठकानां च मङ्गलम् ।
मङ्गलं सर्वलोकानां भूमौ भूपालमङ्गलम् ॥
अथ शुभसंवत्सरेऽस्मिन् ऋषतिविक्रमादित्यराजे संवत् १८४०
तत्र ।

आवाके शुक्लपक्षे तु द्वादशीतिथिरुत्तमा ।
भृगुवारेण संयुक्ता लिखितं पुस्तकं मया ॥
इदं पुस्तकं लिप्युक्तं ब्राह्मण जैतराम वास मथुरामखलमध्य
शुभस्थान भरघपुर सहरमध्य शुभस्थान मन्दरमुखरामकौ महन्तजी-
श्रीबालकदास हरियासौक्य सुखवासाय शुभम् ।

See I.O. Catal., Nos. 1684–91.

2200.

The Same.

8684. *The Same.*

Substance, country-made paper. $11 \times 4\frac{1}{2}$ and 10×5 inches. Folia, 116. Lines, 10, 12 on a page. Extent in slokas, 3,300 Character, Nāgara. Old. Incomplete.

Incomplete. Fragmentary.

2201.

The Same.

1959. *The Same.*

For the manuscript and the work see L. 3240. See I.O. Catal., No. 1684, for a full description of the work.

Post Colophon : -

शके १७६८ माघवद्य १२ ते दिवशिं पुस्तकं लिख्यते समाप्तः ।
श्रीजगदम्भार्पणमस्तु ॥

2202.

The Same.

2861. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 7. Lines, 13 on a page. Extent in slokas, 200. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured.

This last leaf is without any leaf mark, nor is it in continuation of the first six leaves.

This is a fragment of Vratārka, all the leaves contain the name of Vratārka on the left-hand upper margin.

Colophons :—

2A, इति हेमाद्रौ भविष्योत्तरं कोकिलाव्रतम्, अथापरमासाषाढाधिमाले
गुरुप्राचारप्राप्तं कोकिलाव्रतम् ; 6B, इति वराहपुराणे कोकिलाव्रतम्, अथो-
द्यापनम् ; (the last leaf) इति नारदीये कोकिलाव्रतोद्यापनम् ।

2203.

*The Same.*2666. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 1 to 21 and 1 to 116, of which folia 38 to 47 (both inclusive) are missing. Lines, 10, 11 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1829. Appearance, discoloured.

Colophon :—

इति श्रीमीमांसकभट्ट-श्रीमन्नौलकण्ठात्मज-श्रीमच्छङ्करभट्टो
व्रतार्क अनुक्रमणिका समाप्तिमगमत् ।

Though it is called Vratārkanukramanikā, it is really a priest's collection of *vratas* from the Vratārka of Śaṅkara Bhaṭṭa, son of Nilakaṇṭha Bhaṭṭa. But it does not follow the order of Śaṅkara's work, which deals with the *vratas* in accordance with the days of the moon, the days of the week, months and the *yogas*. See I.O. Catal. No. 1684, p. 539. We give below the *vratas* collected in this MS. in the order in which they occur in it.

- (1) भौष्णपञ्चकव्रतम्, (2) सङ्कटचतुर्थीव्रतम्, (3) जन्माष्टमीव्रतम्, (4) अक्षयतृतीयाव्रतम्, (5) स्वर्णगौरीव्रतम्, (6) नृसिंहचतुर्दशीव्रतम्, (7) रामनवमी, (8) रथसप्तमी, (9) अचलसप्तमी, (9A) शिवरात्रिव्रतम्, (10) दशाफलव्रतम्, (11) गोपद्वयव्रतम्, (12) कोकिलोद्यापनम् (not complete), (13) रक्षाबन्धनम्, (14) उमामहेश्वरव्रतम्, (15) आशादशमी, (16) दशहरा, (17) दशावतारव्रतम्, (18) वरलक्ष्मीव्रतम्, (19) दानफलव्रतम्, (20) धारणा पारणा, (21) मासोपवासव्रतम्, (22) दधिमन्थनदानव्रतम्, (23) ताम्बूलोद्यापनव्रतम्, (24) पीठोरा (?), (25) मलमासव्रतानि, (26) लवणसंक्रान्तिव्रतम्, (27) भोगसंक्रान्तिव्रतम्, (28) तेजसंक्रान्तिव्रतम्, (29) सौभाग्यसंक्रान्ति०, (30) मनोरथसंक्रान्ति०, (31) विशोकसंक्रान्ति०, (32) आयुःसंक्रान्ति०, (33) धनसंक्रान्ति०, (34) धर्तिपातव्रतम्, (35) लक्ष्मपूजाविधिः, (36) लक्षवर्त्ति०, (37) रुद्रवर्त्ति०, (38) अगस्त्यार्घ्य०, (39) अश्वत्यविधिः, (40) तुलसीविवाहः ।

2204.

5548. निर्णयोद्धारः or निर्णयसारः ।

Nirṇayoddhārah or Nirṇayasārah.

By Bhaṭṭa Rāghara.

Substance, country-made paper. 10 × 5½ inches. Folia, 18. Lines, 9 on a page. Extent in Slokas, 250. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance discoloured. Complete.

The object of the work :

श्रीगणेशाय नमः ।

रामकौतुकहेमादिमाधवं निर्णयामृतम् ।

वीक्ष्य निर्णयसिन्धुश्च स्मृतिदर्पणमादरात् ॥

निर्णयोदम्बतः सारं मुक्तहारं करोम्यहम् ।

राघवो विदुषां प्रीत्यै निर्णयोद्धारग्रामकम् ॥

तिथिर्द्दधा मुद्रा विद्धा चेति ।

This is a very modern work, based on Nirṇayasindhu, and quoting from Rāmakautuka, which is a still later work.

Colophon :—

इति श्रीभट्टराघवविरचिते निर्णयसारः समाप्तः ।

2205.

9547. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 10. Lines, 11 on a page. Extent in Slokas, 210. Character, Nāgara. Date, Samvat 1881. Appearance, tolerable. Complete.

Beginning :—

The same as in the above.

End :—

निर्णयसिन्धौ तु प्रदोषेऽङ्गरात्रे वा भकरसंज्ञान्तौ परदिने प्रातः

पञ्चनाशः पृण्याः निशौचानन्तरमुदयं यावत् कर्कसंज्ञान्तौ

दिनान्ते पूर्वदिने पञ्चनाशः पुण्याः तत्पुण्यनि(श्र)[स्त्र]यद्योतनाथे (?)
इति विरोधः परिहृतः । सावित्र[१]व्र(त)तमन्तरेण भवतः अमा-
पौर्णमास्यौ परैः । (?)

Colophon :—

इति निर्णयोद्भागः समाप्तः । संवत् १८८१ का वर्षे मासानां
मासोत्तममासे आषाढमासे शुक्लपक्षे पुण्यतिथौ त्रयोदश्यां + वार
शुक्रवारे लिखितं जैगोविन्द स्ववाचनायार्थं ।

2206.

2508.

Substance, country-made paper. 12½ × 5 inches. Folia, 87 + 6 + 17 + 168 + 12. Five separate paginations. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

This is a very important MS., but it is so very corrupt that it is very difficult to make out what the readings really are.

The work is a comprehensive one, on Smṛti of which the present manuscript contains (i) the section on all the Saṃskāras of domestic life from conception to marriage, (ii) the section on the retired life of a Yati, or of a Vānaprastha, (iii) the section on the obsequial rites, and (iv) the section on Tirthas. But none of them, except the Vānaprastha section which is very short, is complete and neither the name of the author nor that of the work appears.

The work was written after the middle of the sixteenth century, as it quotes Nṛsiṃha Prasāda by Dalapati Rāja, the husband of Durgāvatī who fought with Akbar.

Aśvalāyana and Vṛttikṛt Nārāyaṇa are largely quoted. There is also the direction for the repetition of न मम, a R̥gvedi characteristic.

- I. अथ पूर्वोक्तप्रमेयमुपसंहरन् अनुलोमादिजातिधर्मानाह सर्व-
वर्णाश्रमैरिति ... ..
तथा च सर्वैः संकरजातिभिः तथा वर्णाश्रमिभिश्च विष्णुरेव
एकः मुख्यतया सदा ब्राह्मणकालात् अगन्तब्रह्मकालपर्यन्तं सर्व
धर्मैराध्यते ... ..
तत्र संस्काररहितत्वात् कर्णो न क्षत्रिय इतिवत् ।
संकरजातिधर्माऽथ + + +
सत्यलोकाधिदेवोऽथ ब्रह्मा च चतुराननः ॥
+ + क्षत्रयुगस्यादौ निविष्टः कमलासनः ।
सृष्ट्वा प्रजापतीन् पूर्व देवान् देवांश्च राक्षसान् ॥
... ..
2A, इत्यादिष्टो विश्वकर्मा ब्रह्मणा शिल्पिनां वरः ।
नत्वा विधिं तथा चक्रे मर्त्यलोकमुपेत्य सः ॥
वर्णसंकरजान् वीक्ष्य मिश्रवर्णां कथैव च ।
... ..
2B, + + जात्यखलकर्मणि पृथक्त्वेनाकरोत्तदा ।
विश्वकृद्विश्वकार्याथे तेषां वै जीवनाय च ॥
... ..
द्विजान् + + भिषक्तो यः क्षत्रियाणां समः स्मृतः ।
... .. वैद्यकेन स जीवयेत् ॥ (?)

Thus the account of the occupations of the mixed castes goes on to leaf 5B, where the colophon: इति विश्वकर्माख्याने भारते (?) सप्तजन्मकर्मनाम सप्तमोऽध्यायः ।

Then तथा सप्तमस्कन्धो वृत्तिः संकरजातीनां तसत् कुलक्षतामित्यादि ।

6A, The conclusion is तस्मात् संकरजातिभिरन्येर्वा स्वविहित-
वृत्तया भक्ष्या भगवदाराधनेन धर्म इति + + + व्यज्यते इति सिद्धं ।

• यस्मिन् सर्ववर्णिकानां (?) इत्यादिनोक्तान्तां वर्णाश्रमधर्मानुपसंहरन् ...
... प्रागनिर्दिष्टान् गर्भाधानादिसंस्कारान् उपसंहरणव्याजेन निर्दिशति सर्ववर्णा-
श्रमैरिति ।

6B, तथा च प्रयोगपरिजाते आश्वलायनः; 7A, तत्र गर्भाधानादौ
 खस्तिवाचनस्य नादौआद्यस्य चावश्यकत्वेन तदत्र निरूप्यते, तत्र श्रौतकः, तत्र
 देवलः; 13B, ऋग्विधाने, अथ गर्भाधानप्रयोगः; 15A, व्यासः; 15B,
 विष्णुः; 17B, अथ सीमन्तप्रयोगः; 18B, अथ विष्णुवलिः, तत्राश्वलायनः;
 19B, अथ जातकर्म। वशिष्ठः; 20B, दशमे द्वादशे वाह्नि नामकर्म विधीयते;
 22A, अथ निष्क्रमणः; 22B, अथ भूमौ उपवेशनं विष्णुधर्मोत्तरखण्डे; 23A,
 अथ अक्षप्रदानं; 23B, इति शिशुरक्षाविधिः; 24A, गर्गः; 24B, इति
 अष्टपुर्तिविधिः; 27B, इत्याह बौधायनः; 30B, इति चौलं, अथोपनयनम्,
 भारद्वाजः; 34B, अथ पुनरुपनयनम्; 36A, तत्र संग्रहे; 38A, इति
 व्रतोपदेशः; 39B, उपाकर्मणि चैवोक्तमृषीणामिह तर्पणम् ... ..
 कार्णाजिनः; 40A, अथ अध्ययनोत्सर्जनविधिः; 41A, अथ व्रतानि; 43A,
 गोदानं करिष्ये, अथ मधुपर्कप्रयोगः; 49A, अथ गृहप्रवेशहोमः; 49B, इति
 विवाहः ॥ दास्यादिदाने विशेषः ... .. विश्वादर्यः; 51A, अथ
 द्वितीयविवाहविधिः; 52A, अथार्कविवाहः; 53A, अथारयणप्रयोगः;
 53B, अथाश्वयुजौकर्म; 54A, अथ श्रवणाकर्मप्रयोगः; 56A, इति सर्पवलिः;
 57B, अथ आरयण मन्त्रार्थः; 58A, अथ खिद्युक्तदादिमन्त्रार्थः; 60B,
 अथ विवाहे सापिण्ड्यादिनिर्णयः; 61B, उक्तं मार्कण्डेयेन, पैठीनसिः;
 62B, विश्वरूपे, स्मृत्यर्गवे तु; 63B, अत्र विशेषमाह याज्ञवल्क्यः; 67A,
 यमः; 70B, अथ विवाहे गोत्रप्रवरविचारः। तत्राश्वलायनसूत्रम्; 74B,
 अथ गणभेदाः। तत्र लौगाक्षिसूत्रम्; 77B, इति मार्गः; 79A, अथ त्रिगणा-
 ध्यायः; 79B, अथ विश्वामित्रगणः; 81A, इति लौगाक्ष्यः ... ..
 अथ वशिष्ठः; 82A, अगस्तिगणः; 83B, अथ ऋषिगणः।

It ends in leaf 87. There is no indication of the end of the work.

II. ... .. 6 leaves.

Begins :—

अत्र च जातिदेशतः (?) वानप्रस्थधर्माः।

1B, साध्वीये मनुः, वशिष्ठः, वामनपराणे; 2B, याज्ञवल्क्यः, अथ
 वानप्रस्थाश्रमः ... .. तत्र नरसिंहप्रसादे; 4B,
 इति वनस्थधर्मप्रकरणं द्वितीयखंडम्।

The remaining lines of 4B and the next two leaves do not belong to the work :—

दुष्टस्रे तथेवोत्कीर्त्तनं [विष्णोः], etc., etc.

III. (A) On Śrāddha.

It begins :—

ननु यस्मिन् सर्वाणि कर्माणि सन्नास्य पत्रं यातीति ... ..

यथाविहितानि कर्माणि विहितानि तदप्ययुक्तम् । इत्यादि—

1B, तदुक्तं प्रयोगपारिजाते ; 2B, विष्णुधर्मोत्तरे ; 8A, तत्र आहु
पात्रनियममाह । द्वौ देवे पितृकार्ये श्रीनेकैकमित्यादि ; 9A, तत्र आहुपात्रकरणे
प्रायश्चित्तमाह ... .. शास्त्रायनोक्तानि गृह्यप्रायश्चित्तानि
व्याख्यास्यामः ; 10B, ब्रह्माण्डपुराणे, विष्णुधर्मोत्तरे ; 11A, कालिकापुराणे,
वायुपुराणे ; 11B, पद्मपुराणे ; 13A, वराहपुराणे ; 14A, हेमाद्रौ, 15B,
बौधायनः, हारिश्चन्द्रः, आपस्तम्बः ; 16A, तदुक्तं कामिकायां, इति वृत्तिकारः,
नारायणः, बृहस्पतिः ; 17A, कात्यायनः ; 19A, जामदग्न्यः, व्यासः ; 21A,
हारीतयाज्ञवल्क्यौ, शंखः ; 24A, इति आहुभेदः, अथ पितृभेदः ; 25A,
अथ आहुधिकारौ निरूप्यते ; 28A, श्रीविष्णुपुराणे पद्मशरोऽपि ; 29B,
मरौत्तिः, पितामहश्चाहुधिकारिनिर्णयः ॥ अथ औत्पलिकश्चाहुधिकारिनिर्णयः
तत्र कात्यायनः ; 31A, तदुक्तं पद्मपुराणनिबन्धे ; 32B, नरसिंहः ; 33B,
यतिश्चाहुधिकारः ब्रह्माण्डपुराणे ; 35A, लौगाक्षिः ; 35B, गौतमोऽपि ;
35B, कात्यायनः ; (There are two leaves numbered 35) ; 36B,
प्रचेता अपि ; 38B, महाभारते ; 39A, शातातपः ; 40A, अतएव नारदीय-
पुराणे ; 41B, इति ग्रन्थाम्बते कालादर्शः ; 42A, देवीपुराणे, अनन्तभट्टश्च
मकरे परदिनं कर्के पूर्वदिनमिति ; 43A, बृहद्विश्वः ; 44A, कार्या-
जिनिष्पत्तेः ; 51B, स्मृत्यर्थसारे ; 53B, हेमाद्रौ नागरखण्डे ; 56A, दक्षः,
स्कान्दे ; 56B, पद्मपुराणे ; 57A, नरसिंहप्रभादे ; 59B, अथ क्षपाहे हेविधौ
आहुकालनिर्णयः ; 61B, कालादर्शोऽभिहितम् ; 67B, इति चन्द्रिकायाम् ;
69B, मिताक्षरायां तु ; 70A, लौगाक्षिः, प्रचेताः ; 70B, अत्रिः ; 71A,
निर्णयाम्बते ; 76A, तदुक्तं महाभारततात्पर्यनिर्णये, तत्र ब्रह्मसिद्धान्ते ; 78B,
आत्रः ; 80B, इदमन्नं न ममदं सर्वत्रैवं प्रयोजयेत् ; 82A, सपिण्डीकरणश्चाहु

करिष्ये; 87B, कात्यायनः; 90B, बौधायनोक्तप्रेतपिण्डविधिं व्याख्यास्यामः; 97B, इति पतितव्यागविधिः; 98A, अथ दुर्मेरणप्रायश्चित्तम् प्रयोगपारिजाते; 98B, अथ गर्भिणीमरणे बौधायनः; 100A, स्मृतितत्त्वनिर्णयः; 100B, परिशिष्टे; 106B, अत्रिपराशरौ; 107A, वायुपुराणे; 107B, वायुपुराणे; 112A, व्याख्यायनोऽपि गृह्यसूत्रे; 112B, इति आर्द्धार्हब्राह्मणलक्षणाणि । अथ आर्द्धार्थं प्रशस्ते देशे विशेष उच्यते । बृहत्पराशरः; 113A, संयज्ञे; 114B, वृत्तिस्तोत्रारायणः; 115B, बृहद्याजवल्काः; 117A, इति देवभेदा, अथ निमन्त्रणप्रकारा उच्यन्ते ॥ तत्र श्रौतकः; 118B, धन्नेसारः; 120B, उद्गनसा; 128B, विधिवद्विप्रोपवेशनप्रकारमाह गर्गः; 136B, अथ गन्धादि-दानं तंत्रकारिकायां; 138B, तन्त्राग्निनिर्णयः; 146A, तदुक्तं बृहद्व्यसंयज्ञे (?) ।

It comes to an end in leaf 168. But there is no indication that the section ends there.

(B) Only a fragment of the section on Śraddha 1 to 17 leaves, beginning :—

रजस्वलामरणे श्रौतकः ।

रजस्वलामृतिप्राप्तौ गोमूत्रेण जलैः सहेत्यादि ।

IV. In 12 leaves, begins :—

अथ ज्ञानार्थं तीर्थस्वरूपनामकथनम् । तत्र गौतमौतीर्थानि ।

तदुक्तं ब्रह्मकमण्डलुसंभूते । इत्यादि ।

It treats of the Tirthas on the Godāvari, called Gautamitirthas. They are 400 in number. There are legends bearing on merits accruing from ablution in those tirthas.

2207.

5906. आचारेन्दुशेखरः or सदाचारेन्दुशेखरः ।

Ācārenduśekharaḥ or Sadācārenduśekharaḥ.

By Nāgoji Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 12½ × 6½ inches. Folia, 92. Lines 12, 13 on a page. *Extent in ślokas, 5,120. Character, Nāgara. Dato, Śaka 1768. Appearance, fresh. Complete.

A manual of daily religious observances.

Last Colophon :—

इति शिवभट्टसुतसतौगर्भजनागोजौभट्टकृते सदाचारेन्दुशेखरे
चतुर्थयामकृत्यं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

इदं पुस्तकं कर्तृइत्युपाङ्गगणेशसुतविश्वनाथस्य काश्यां लिखितम्,
लिखापितञ्च । शके १७६८ अर्द्धोदयदिने समाप्तम् ।

After this there is a line, defining *Ardhodaya*.

See I.O. Catal., No. 1619.

2208.

6106. सदाचारप्रकाशिका । *Sadācāraprakāśikā*.

By Hari Nārāyaṇa.

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 117. Lines, 14 on a page. Extent in ślokaś, 6,300. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The Maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा गुरुं गणेशानं सदाचारप्रकाशिकाम् ।

हरिनारायणो यत्नात् कुरुते प्रीयते हरेः ॥

End :—

सन्ध्याकाले तथा चैत्रे प्रसूते च जनार्दने ।

बुधशुक्रमी न कर्त्तव्या हन्ति पुण्यं पुराकृतम् ॥

विष्णुः ।

गोमूत्रं गोमयं क्षीरं सर्पिर्दधि च गोचरम् ।

षडङ्गमेतन्माङ्गल्यं पवित्रं सर्वदा गवौ [१] ॥

सम्यक्विशयं ग्रन्थः ।—

Then follows a table of contents of the work, covering more than a page.

The authorities quoted :—

- 1A, हारौतः, मनुः, ब्रह्मपुराणम् ; 2A, महाभारते, मात्स्ये ; 2B, कुन्दोगपरिशिष्टे, आह्निकतत्त्वे, विष्णुधर्मोत्तरे, अङ्गिराः, आपस्तम्बः, मनुः, यमः, देवलः, आचारादर्शे मनुः ; 3A, वायुपुराणम्, वशिष्ठः, ब्रह्मपुराणम्, सांख्यायनः, बृहस्पतिः ; 3B, सारसंग्रहे गर्गः ; 4A, शृङ्गलिखितौ, पैठौनसिः, संवर्त्तः, भारद्वाजः, याज्ञवल्क्यः ; 4B, ब्रह्माण्डपुराणम्, आदित्यपुराणम्, स्मृत्यर्थसारे, सारसंग्रहस्तवशिष्टवचनम् ; 5B, वृत्सिंहपुराणम् ; 6A, भरद्वाजः ; 7A, कामधेनुः, आपस्तम्बः ; 7A, पारिजातः ; 7B, गोभिलः ; 15B, मदनरत्नम् ; 16A, वामनपुराणम्, प्रायश्चित्ततत्त्वोद्धृत्यासवचनम् ; 18A, विष्णुः ; 18B, कात्यायनः ; 19A, वराहपुराणम् ; 19B, पद्मपुराणम् ; 20A, लिङ्गपुराणम् ; 21B, स्कन्दपुराणम् ; 26B, याज्ञवल्क्यः ; 27B, विष्णुधर्मोत्तरे ; 32A, आचारादर्शकामधेन्वादौ ; 34A, कर्मप्रदीपे ; 35B, बौधायनः ; 37B, विश्वसारे ; 39B, कर्मप्रदीपे ; 41A, पाद्मे, नारदः ; 43A, श्रौतकः ; 44B, दत्तः, कुन्दोगपरिशिष्टः ; 46A, वायुपुराणम् ; 47A, विष्णुपुराणम्, शातातपः ; 49B, कालिकापुराणे, लिङ्गपुराणे ; 51A, आह्निकप्रदीपे ; 53A, वामनपुराणे ; 58A, ब्रह्मयामले ; 58B, भविष्ये, देवीपुराणम्, मत्स्यपुराणे ; 59B, बह्वचपरिशिष्टे ; 60A, नारदीये ; 61A, स्मृत्यर्थसारे गोभिलः ; 62A, नारदः ; 62B, वराहपुराणे ; 78B, बृहस्पतिः ; 109B, अद्भुतसागरे ; 114A, गोविन्दार्णवः ; 115A, दानधर्मैः, हलायुधे ।

The latest authority quoted is *Raghunandana*

2209.

10545.

Substance, country-made paper. 11×4½ inches. Folia, 30. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 600. Character, Nāgara. Date, Samvat 1935 (in a later hand). Appearance, discoloured.

Colophon :—

रभिर्ग्रन्थान्तरे कारिका समाप्ता (तः) ।

Post Colophon :-

पौषशुक्लपौर्णमास्यां भौमवासरे संवत् १९०[०] + इदं पुस्तकं
श्रीसावित्रीगणेशकटगावामहागणत्रोपनामकेन लिखितं । श्रीरक्त,
etc., etc.

A Smṛti work based on the twenty-five works mentioned in the beginning.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ।

कालमाधव-कालतत्त्वविवेचन-निर्णयसिन्धु-मिताक्षरा-प्रयोग-
चिन्तामणि--प्रयोगपारिजात--पराशरस्मृति--वृद्धपराशरस्मृति--
कौस्तुभ-मयूख-धर्मवृत्ति-कृत्यरत्नावली-त्रिम्यलीसेतु-कालनिर्णय-
प्रकाश--आचारार्क--आचारचन्द्रिका--स्मृत्यर्थसागर--आह्वचन्द्रिका-
कूर्मपुराण-शिवपुराण-वाल्मीकिस्तुतआह्वदोपिका--आह्वनिर्णय-[प्र]
काश-हेमाद्रि आह्वमनोहरा २५ (?)—एभिर्ग्रन्थान्तरे च वचनानि
लिख्यन्ते ।

2210.

6509. *The Same*

Substance, country-made paper. 9½ x 5 inches. Folia, 33. Lines, 9 on a page. Extent in Slokas, 594. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, fresh.

A collection of kārīkās on various topics of Smṛti.

Beginning :

कालमाधव-कालतत्त्वविवेचन-निर्णयसिन्धु-मिताक्षरा-प्रयोग-
चिन्तामणि--प्रयोगपारिजात--पराशरस्मृति--वृद्धपराशरस्मृति--
कौस्तुभ-मयूख-धर्मवृत्ति-कृत्यरत्नावली-त्रिम्यलीसेतु-कालनिर्णय-
प्रकाश--आचारार्क--आचारचन्द्रिका--स्मृत्यर्थसागर--आह्वचन्द्रिका-
कूर्मपुराण-शिवपुराण--वाल्मीकिस्तुतआह्वदोपिका--आह्वनिर्णय-
प्रकाश-हेमाद्रि-आह्वमनोहरा २५ (?) एभिर्ग्रन्थान्तरे च वचनानि
लिख्यन्ते ।

There are altogether 508 verses. The first ten leaves are marked अ. and the rest स्तु—from which the last owner of the manuscript named it स्तुतकारिका ।

Colophon :—

एभिर्ग्रन्थान्तरे कारिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

पौषशुक्लपौर्णिमास्यां भौमवासरे संवत् १६०[०] इदं पुस्तकं
श्रीसांवर्गगणेशचक्रटाराव-महाज्योपनामकेन लिखितं । श्रीरस्तु ।
शुभमस्तु ॥

श्रीरामचन्द्राय नमो नमः । श्रीछप्पाय नमो नमः ॥

2209 and 2210 are exactly the same even in the Post Colophon Statements. Both seem to be copies of the same MS. but the copyists did not add their own names in the Post Colophon Statements.

2211.

976. जयसिंहकल्पद्रुमः । *Jayasimhakaalpadrumah.*

For the manuscript, see L. 1705.

It is a Smṛti compilation, in 18 stavakas, by Ratnākara, son of Deva Bhaṭṭa. Seai Jayasimha of Jaypore in Rājputana was his patron.

It was compiled in Saṃvat 1770.

प्राक्के विक्रमपार्थिवस्य शुभदे व्योमर्षिसतेन्दुयुग-
वर्षे श्रीभनसंज्ञके शिवतिथौ मासे नभस्याख्यके ।
कूर्मै(?) श्रीजयसिंहदेवनगरे पुण्येऽम्बिके प्राप्तिष्ठते
यत्र्यः कल्पतरुः समाप्तिमगमत् सज्ज्ञानवित्तप्रदः ॥

Post Colophon :—

श्रीसंवत् १७७६ ।

2212.

19. धर्मसिन्धुसारः । *Dharmasindhusārah.**By Kāśinātha, son of Ananta.*

A comprehensive work in Ācāra. For the MS., see L. 773.

The date of composition : —Aufrecht —“ composed ...
... in 1791.” In the MS. 4A : —

ते चेदानीं द्वादशाधिकसप्तदशशतसङ्ख्याके शालिवाहनशके
१७१२ एकविंशतिरयनांशा इत्येकविंशतितमे पूर्वमयनांशपूर्व-
काल इति पर्यवसन्नोऽर्थः ।

Post Colophon :—

शुभं भूयात् इत्युपशमकृत्तुं दामोदरभट्टस्येदं पुस्तकं स्नाथे
परार्थं वा । लिखितमिदं श्रीमच्छर्वसुखगुहणा श्रीमद्देवनाथ-
पाठकार्यम् तस्यैवेदं पुस्तकम् ।

तैलान्नक्षेदित्यादि ।

श्रीसंवत् १८१० आश्विनशुक्ल ३ बुधे तद्दिने इदं पुस्तकं समाप्त-
मगत् । शुभमस्तु । मङ्गलं दिशतु । श्रीरस्तु कल्याणमस्तु ।

The first three leaves contain the table of contents of the first chapter, drawn up by Gaṅgādhara, son of Dāmodara. The first chapter comes to an end in leaf 45A, then there are nine kārīkās by Mādhava ending in 45B, then follow nine leaves containing the table of contents of the second chapter. The second chapter is complete in 84 leaves. The first half of the third chapter is complete in 187 leaves, and the second half is complete in 110 leaves. Then follow the table of contents of the third chapter in 15 leaves.

2213.

2291. धर्म[सिन्धु]सारः । *Dharma[sindhu]sārah.**By Kaśināth Upādhyāya.*

Substance, country-made paper. $11 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 87, of which 70, 71, 72 are missing. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 2,784. Character, Nāgarī. Date, Śaka 1748. Discoloured, pasted, dilapidated. The second half of the third part only.

For a description of the complete work, see L. 773, p. 178, Vol. II, and the previous number.

Col. :—

इति श्रीमत्काश्यपाध्यायस्मृतिसुयज्ञेश्वरोपाध्यायानुज[ानन्तो
पाध्यायस्मृतिसुत] काशीनाथोपाध्यायविरचिते धर्म[सिन्धु]सारे
तृतीयपरिच्छेदोत्तरार्द्धं समाप्तं ।

Post Col. :—

श्रीगणेशप्रसन्न १७४८ व्ययनामसंवत्सरे उदगयने वसन्तशुक्ल-
वैशाखशुक्ल १ प्रतिपदा तद्दिने इदं पुस्तकं समाप्तं ।

2214.

3706. कर्मलोचनम् । *Karmalocanam.*

Substance, country-made paper. $18\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, decaying. Complete.

Rules of conduct for a householder. These rules relate to good breeding, good manners, hygiene and religion. See L. 2250, for the beginning. Rājendralāla's manuscript contains 108 ślokas. The second half of the first śloka of the L. MS. runs अष्टोत्तरशतश्लोकं वक्ष्यते कर्मलोचनम्. The second half of the first śloka in the present MS. is श्लोकेः कतिपयैर्युक्तं वक्ष्यते कर्मलोचनम्. The MS. contains 119 verses. Its last verse is :—

दक्षिणे केशसंस्कारं न कुर्व्यान्निशिसन्ध्ययोः
तैलस्य स्पर्शनं शुक्ले लक्ष्मीयुक्तो विवर्जयेत् ॥

2215.

10388. लघुसंग्रहः । *Laghusaṃgrahaḥ*.

By Giridhara Paṇḍita.

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 28. Lines, 9 on a page. Extent in Slokas, 600. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Left incomplete.

The Maṅgalācarṇa and the object of the work :—

नमस्कृत्य गुरुं गौरौ गणनाथं करोम्यहं ।

स्मृतेस् सारं समुद्धृत्य बालबोधाय संग्रहं ॥

मनुष्यगुणभुप्रमुखैर्मुनिभिः कृताः कति न तन्त्रचया निगमावृताः ।

तदवलोकितुमप्रभुरादराद् गिरिधरः कुर्वते लघुसंग्रहं ॥ २ ॥

तत्रकालः ।

3B, इति संक्रान्तिनिर्णयः ; 6B, इति लघुसंग्रहे मलमासनिर्णयः ; 18A इति लघुसंग्रहे एकादशीनिर्णयः ; 20A, इति श्रीमुक्तामणिपण्डितात्मज-गिरिधरपण्डितविरचिते लघुसंग्रहे ग्रहगान्निर्णयः ॥

अथ शुद्धिः ।

21A, अथ जननमरणशौचयोर्निर्णयः (यतः)

The MS. ends abruptly.

It quotes, among others :—

2A, रत्नमाणा ; 3A, त्रिकाख्यमखनम्, हेमाद्रिः ; 4B, कालादर्शः ;

6A, दिवोदासीवे, वृत्तशते ; 6B, मदनरत्ने ; 8B, पृथ्वीचन्द्रोदये ; 11B, माघवः ।

2216.

1969. पुरुषार्थचिन्तामणिः । *Puruṣārthacintāmaṇiḥ*.

(कालखण्डः) ।

By Viṣṇu Bhaṭṭa Āḍavalya, son of Rāmkrṣṇa.

Substance, country-made paper. 13 × 5 inches. Two paginations, the first ending in 254, of which the 247th leaf is missing, and the other is from

1 to 55. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. The manuscript is very nearly complete.

For a full description of a complete manuscript, see L. 2369. See also Burnell, 137B.

The object of the work is to reconcile the differences between the opinions of Hemādri and Mādhava.

The work is for the use of the Bhāhmanas of Southern India.

Authorities consulted :—

1A, विष्णुधर्मोत्तरे; 3B, ज्योतिर्ग्रन्थे; 4B, मत्स्यपुराणे; 5A, वामनपुराणे; 5B, विष्णु; 6B, त्रिकाण्डशतकम्; 8B, हेमाद्रिः; 9A, प्रातःपत्रः; 9B, नन्दिपुराणम्; 13A, सुमन्तुः, ब्रह्मसिद्धान्तः; 15B, नागर-
खण्डम्, भृगुः; 16A, कार्ष्णार्जुनः, जातुकर्णः; 16B, पैठीनसिः; 17B, भविष्यपुराणम्; 21A, स्मृतिसंग्रहः, 24B, कालादर्शः; 27B, मार्कण्डेयः;
29A, आचार्यचूडामणिः; 29B, स्कान्दे; 30A, कालतत्त्वविवेचनम्;
31A, देवलः; 31B, नारदीये, बौधायनः; 35A, जाबालिः; 36B, महा-
भाष्यकारः; 37A, मदनरत्नम्; 42A, ब्राह्मे; 43B, मदनरत्ननिर्णयामृतयोः;
60B, देवीपुराणम्; 62A, सौरपुराणम्, यमः; 65A, कौर्म्ये, ब्रह्मवैवर्तम्;
79A, अग्निपुराणम्; 83B, सनत्कुमारसंहिता; 84A, विष्णुधर्मो; 98A,
ब्रह्माण्डपुराणम्; 99A, अगस्त्यसंहिता; 107B, गारुडः; 108A, मदन-
रत्नम्; 110A, माधवीये नारदः; 111B, माधवाचार्यः; 115A, विष्णु-
पुराणम्, भट्टोजिदीक्षितः; 116A, कूर्मपुराणम्; 117B, बृहद्वसिष्ठः;
118B, स्मृत्युपनिषद्; 120A, अथर्वश्रुतिः; 134A, भविष्योत्तरपुराणम्;
138A, कात्यायनः; 139B, वाराहः, तिथितत्त्वम्; 140A, विष्णुरहस्यम्;
148A, प्रारदापुराणम्; 152A, स्मृतिरत्नम्; 159B, गर्गः, पद्मपुराणम्;
164A, कालोत्तरः; 182B, शिवरहस्यम्; 184A, गौतमीयतन्त्रम्; 192A,
श्रीरत्नः; 195B, आश्वलायनश्रुतिम्; 208B, निर्णयामृतम्; 212B, वैत-
निर्णयः, मयूखः, निर्णयसिन्धुः, कालरत्नावली; 213B, प्रचेताः; 227B,
यजुष्यार्णः; 231B, बृहद्वसिष्ठः, शारीरः; 238B, ज्योतिःसागरः; 239A,

रामार्चनचन्द्रिका ; 241B, शातातपः ; 242A, वशिष्ठः ; 245B, जैमिनिः ;
252B, श्लोकगीतम् ।

Second pagination :—

7A, शंखः ; 10B, शास्त्रायनः ; 11A, जषुहारीतः ; 13B, अपरार्क
प्रचेताः, लौगाक्षिः ; 21B, स्मृतिचन्द्रिका ; 30B, देवलः ; 32A, वैजवाप्यश्रमम्,
याज्ञवल्क्यः, श्रौधरः ; 34B, अत्रिः ; 35B, रत्नकोषे, राजमार्तण्डः ; 38A,
रत्नावल्यां ; 40B, रत्नमाला, उग्रनाः ; 41B, लक्ष्मः ; 42B, शौनकाः ; 43A,
मिहिरः ; 44B, मेघातिथिः ; 46A, योगयाज्ञवल्क्यः ; 46B, पारस्करः,
श्रीपतिः ; 48B, षट्षिंशन्मतम्, वामनपराशरम् ; 51B, देवज्ञवल्क्यः ; 54A,
पराशरः ।

2217.

2002. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 20. Lines,
11 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara of the eighteenth
century. Appearance, discoloured. The left-hand edge of the MS. has
been corroded.

The MS. contains the section on marriage, of Puru-
ṣārthacintamani by Viṣṇu Bhaṭṭa. It ends with a dis-
sertation on *Sāpīṇḍya*.

It begins :—

अथ विवाहो लिख्यते ।

तत्र दत्तः ।

वेदानधीत्य यत्नेन पाठतो ज्ञानतत्तथा ।

समावर्तनपूर्वे तु लक्षणां स्मयसुदहेत् ॥

The Colophon :—

इति श्रीमदाडवस्त्योपनामकविष्णुभट्टज्ञातपुरुषार्थचिन्तामण्य-
न्तर्गतसापेक्षविचारः समाप्तः ।

Post Col. :—

पुस्तकमिदं धर्मोपाख्यशिवरामस्य ।

For the manuscript and the work, see L. 4237.

It seems to have been compiled for Southern India, as it favours marriage with maternal uncle's daughter, a custom prevailing in that country.

2218.

2313. धर्म्मार्णवः । *Dharmārṇavaḥ*.

For the MS. and the work, see L. 4042.

In Bik., p. 383, the Tithinirṇaya of Dharmārṇava is described and the author's name is given as Pītāmbara Bhaṭṭa, the son of Kāśyapa.

From the insufficient notice of Rājendralāla, Aufrecht was misled to think that the present MS. contains only Pratipannirṇaya. It contains up to Navaminirṇaya.

3B, आश्विनशुक्लप्रतिपत्तिर्णयः ॥ अथ धर्म्मार्णवे आश्विनसितनवमौर्णय-
माह ॥

The Bik. MS. referred to was copied in Samvat 1737 and that is the only clue to the time of the author. It seems to be a small fragment of a comprehensive work on Smṛti.

2219.

857. धर्म्मविवेकः । *Dharmavivekaḥ*.

By Rāmeśvara.

Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folia, 37. Lines, 20 on a page. Extent in ślokaś, 2,160. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

Beginning :—

वन्दे माहिष्मतीं देवीं सर्वविद्याप्रदायिनीं ।

सर्वविद्यामयीं दिव्यां चिदम्बराङ्गविद्ययां ॥

नत्वा जगत्पतिं शम्भुं सर्वविद्याप्रवर्तकम् ।

ईशानं सर्वविद्यानां कुर्वे धर्म्मविवेचनम् ॥

अथ ब्रह्मक्षत्रविशां भूजाणां स्त्रियां च असाधारणधर्माः साधा-
रणधर्माश्च संक्षेपेण निरूप्यन्ते । तत्र तावत् असाधारणधर्मान्
वर्णिनामाह भगवान् वशिष्ठः ।

End :—

एवं प्रोक्ता मया धर्माः सर्वेषां तु समाप्ततः ।
श्रुतिस्मृतिसङ्ग्राहैः तेन तुल्यं साधवः ॥
मत्कृतो धर्मविवेकोऽयं चिन्तनीयो मनोविभिः ।
पक्षपातविनिर्मुक्तमकालं मृत्युरन्यथा ॥
निरूपितः किलांशोऽयं रामेश्वरेण चापरः ।
साधारणविधिप्रण्यः तेन तुल्यं शङ्करः ॥

समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

Col. :—

इति श्रीपरमहंसपरिव्रजकाचार्य-श्रीगोपाले [in a dif-
ferent hand] नृसरस्वतौश्रीपृथ्वीपादशिष्य-श्रीसदाशिवनृसर-
स्वतौशिवयोगीन्द्रशिष्येण परिव्रजकशिष्ययोगीश्वरेण श्रीमहिम-
मुनिपदारविन्दराजोमकरन्दलोलुपमधुव्रतेन श्रीरामेश्वरेण विरचितो
धर्मविवेकः समाप्तः ।

Leaf 29A contains the last verse of the first Amśa :—

नीतो धर्मविवेकेऽस्मिन् ईशानोदितचेतसा ।
रामेश्वरेण तस्मै (?) स प्रथमोऽंशः प्रनौदत् ॥

2220.

4080. गदाधरपद्धतिः ! *Gadādhara-paddhatih.*

(काव्यसारः) ।

By Gadādhara.

Substance, palm leaf. 18×1 inches. Folia, 171. Lines, 5, 6 on a
page. Extent in slokas, 2,600. Character, Udiya of the early nineteenth
century. Appearance, old. Complete.

Printed in Bibl. Ind.

2221.

10392. सदाचारतिलकम् । *Sadācāratilakam.*

Substance, country-made paper. 9×3½ inches. Folia, 37. Lines, 9 to 11 on a page. Extent in slokas, 740. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

A summary of religious laws.

Beginning:—

गणाधिपतये नमः ॥

एकाहारेण सन्तुष्टः स्वल्पाग्नौ स्वल्पमैधुनः ।

ऋतुकालाभिगमौ च चतुर्थं ब्रह्मणक्षयम् ॥ १ ॥

पराम्नं परब्रह्मं च पथि वा यदि वा ऋद्धे ।

अदत्तं नैव ऋद्धीयात् पक्षमं ब्रह्मणक्षयम् ॥ २ ॥

एतानि पालयेन्नित्यं ब्राह्मणो भक्तितत्परः ।

स याति परमं स्थानं यत्र देवो जनार्दनः ॥ ३ ॥

सत्यं ब्रह्म तपो ब्रह्म ब्रह्म चेन्द्रियनियमः ।

सर्वभूतदया ब्रह्म चैतद्ब्राह्मणक्षयम् ॥ ४ ॥

सत्यं नास्ति तपो नास्ति नास्ति चेन्द्रियनियमः ।

सर्वभूतदया नास्ति नास्ति ब्राह्मणक्षयम् ॥ ५ ॥

वने शौचं क्रियाकर्म शौलमिन्द्रियनियमः ।

घटेते यस्य तिसृन्ति स याति परमां गतिम् ॥ ६ ॥

ब्राह्मणस्य दक्षिणे हस्ते पञ्चतौर्याणि सन्ति च ।

देवश्च वसते तत्र करपृष्ठे तु राक्षसाः ॥ ७ ॥

देवाधीनं जगत् सर्वं मन्त्राधी[नाश्च] (नेषु) देवताः ।

ते मन्त्रा ब्राह्मणाधीनास्तस्मात् ब्राह्मणदेवताः ॥ ८ ॥

अष्टिभ्रमपि यद्वाक्यं वदन्ति क्षितिदेवताः ।

प्रणम्य शिरसा ब्राह्मणमभिष्टोमपूजनं लभेत् ॥ ९ ॥

चित्तायां पथि ज्ञातश्च स्वाध्यायः पितृतर्पणे ।

(?) करवाग्रमपिच्छेषु चाग्राह्या + + + + (?) १० ॥

2A, इति सदाचारे ब्राह्मणक्षयम् । अथ शासनग्रामपरीक्षा ।

3A, इति वर्णपरौक्षा; 5A, इति शालग्रामपरौक्षाप्रशंसे; 7A, इति सदाचारे वस्तुधावनविधिः; 8A, इति सदाचारे शौचविधिः; and so on.

In fol. 12A, it is called सदाचारतिलकः —

इति सदाचारतिलके वैश्वदेवविधिः ।

32B, इति सदाचारनिर्णयः समाप्तः ॥

The rest of the leaves is taken up mainly with various forms of *Tarpaṇa*.

2222.

* 10455. सदाचारमार्तण्डः । *Sadācāramārtandhaḥ*.

By Govinda Kṛṣṇa, pupil of Śivalāla Pāthaka.

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 176. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 7,700. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured and damaged.

A modern compilation, under the directions and patronage of Babu Alarka Siṅha, son of Rūpa Siṅha, brother of Balivamṭa [Balavanta (?)], Rājā of Benares, during the third quarter of the eighteenth century. It relates to Ācāras of the worshippers of Rāma.

Beginning :—

(The middle of the first leaf is repaired with thick paper covering letter therein.)

ओगोप्राय नमः ॥

लक्ष्यं ल ... वत्सकौस्तुभाभरणं ।

लोकत्रयैकप्रणं वन्दे पुण्यं भवाम्बुधेसरणम् ॥

दुर्लभपदार्थजातं ...

दिश्वतु स रक्षन् काष्टादष्टाक्षरोपास्यः ॥

... ..

भास्कराजकिरोटकोटिमुमणिप्राता

... .. नृपेरचितं ।

सीतारामपदारविन्दसुचिरध्यानेकतामात्मनो

वन्दे श्रीशिवलालपाठकगुरोः पादाम्बुजं सर्वदा ॥

यस्या यद्यपि सन्ति भूरिश्च इह प्रलेख नामास्य प्राप्तं भेदमसौ

वह्निं तदहं × × × × ×
× × साधार + + विना-

यामेन स्युरतोः यथामति लिखाम्याचारमार्तैश्चकम् ॥

20A, इति श्रीसरयूपारीय-गौतमगोत्रावतंस-पिपराग्रामनिवाति-प्रख्यात-
किठमिश्रवंशशास्त्र-प्रतापविजितानेकराजवन्दित-वाराणसीपुरजनाधोश्च-महाराज-
बलिवं(ह)[त]सिंह--सोदर्यजनुभूसुरप्रतिपालनादनेककल्याणगुणवितोर्यसत्त्वोर्त्ति--
वावुपदाङ्कित--श्रीमद्वृषसिंहात्मज--वावुपदाङ्कितार्कसिंहप्रदर्शित--सप्रमाणसकल-
विध्यैर्जालमिश्रोपाख्य--गोविन्दहृत्पाकरकलिततदर्पाभिर्भयंजक शब्दकदम्ब--सदा-
चारमार्तैश्च मुख्यगौणधर्मविवेचनं नाम प्रथमः प्रकाशः; 23A, इति सर्वोत्सव-
व्रतसामान्यप्रक्रिया; 25A, अथ चैत्रशुक्लनवम्यां श्रीरामजन्मोत्सवः; 33B,
चैत्रशुक्लैकादश्यां ब्रह्मपुराणनिर्णयान्तोक्तश्रीरामदोलोत्सवविधिः; 35A, इति
'श्रुतिहृदपरिचर्या'रामार्चनचन्द्रिकोक्तदमनकनिर्णयः; 39B, इति चन्दनयात्राप्रयोगः;
43A, इति श्रीजानकौनवमौ; 51A, इति ज्ञानयात्रा; 52B, इति रथोत्सव-
निर्णयः; and so on.

Last Col. :—

इति दोलोत्सवपद्धतिः ।

इति श्रीसरयूपारीयः किठमिश्रवंशजनुः सर्वोत्सवनिर्देशनं
नामप्रकाशः ।

2223.

4029. नव्यधर्मप्रदीपः । *Navyadharmapradīpah.*

By Kṛpārāma.

Substance, country-made paper. 14 × 3 inches. Folia, 175. Lines, 7
on a page. Extent in Slokas, 4,300. Character, Bengali of the eighteenth
century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

For a description of the work, see H.P.R., Vol. II,
No. 113 and the Preface, XIV.

Contents of the work :—

दशनेत्रावलोकास्ते धर्मा वर्याः समागताः ।

विजोक्तं श्रुतितत्त्वादिनव्यधर्मोपसंयमान् ।

आदौ कालभेदा धर्मो धर्माकामादिकारणम् ।
 दशसंस्कारधर्मादि धर्मस्तिष्ठ्यादिसम्भवः ॥
 अथौर्द्धदेहिको धर्मः युद्धिः आहुश्च धर्मकौ ।
 आह्निकाचारधर्मश्च दायभागस्तथाष्टमः ॥
 इष्टापूर्यादि नवमो धर्मः स्वर्गापरश्रदः (?) ।
 दशमो राजधर्मश्च सर्वधर्मानुशासनः ॥
 धर्माधर्मौ तद्विवर्तश्च भूय-
 स्त्रायन्ते यं गित्यमासाद्य जन्तौ (?) ।
 विन्याधारं तं प्रपञ्चादिहेतुम्
 कालं वक्ष्याम्यर्थतो भेदतश्च ॥

As will be seen in my preface to the second volume of my "Notices," Kṛpārāma was one of the eleven Paṇḍitas employed by Warren Hastings for the compilation of that work called Vivādārṇavasetu, the translation of which goes by the name of Hallhed's Gentoo Law. It is further known of the author that he, while living at Benares in his old age, was the prime mover in submitting a petition to Parliament, signed by Paṇḍitas of Benares, in favour of Warren Hastings during his famous trial.

2224.

5964. स्मृतिरत्नाकरः । *Smṛtiratnākaraḥ.*

By Viṭṭhala, son of Keśava.

Substance, country-made paper. 12 × 6½ inches. Folia, 88. Lines, 9 on a page. Written in a bold and beautiful Nāgara hand of the beginning of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Beginning:—

ओमिन्मो जयति । अविन्नमस्तु ।

स्मृतिरत्नाकरः ।

गत्वा नारायणं जप्यौ ब्रह्मवायुसरस्वती ।

भारती गच्छं शेषं ब्रह्मकादिकं क्रमात् ॥

विदुरस्य पुरे वासो विट्ठलः केशवात्मजः ।
 आलोक्य स्मृतिवाक्यानि संक्षेपेण कृतं मया ॥
 स्मृतिरत्नाकरं नाम लिखितं चाह्निकादिकम् ।
 आधानादिप्रशान्तान्ताः प्रायश्चित्तं च सू(च)[त]कम् ॥
 निव्यं नैमित्तिकं आहुं तिथ्यादीनां विनिर्णयम् ।
 कलौ वर्ज्येषु ।
 यज्ञाधानगवालम्भं सप्तप्रासं पलपैटकम् ॥

See Burnell, p. 135A. Burnell quotes a Maṅgalā-carāṇa in a long metre which is not in this MS., and for प्रायश्चित्तं च सूतकम् Burnell has संस्काराः षोडशैव तु ।

2225.

5946. आचारनिर्णयभास्करसंग्रहः ।

Ācāra-nirṇayabhāskarasaṁgrahaḥ.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 76. Lines, 15 on a page. Extent in ślokaś, 4,100. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Both the opening verses and the last colophon have been added in a later hand. But in the former the author's name is given as Bhairava, and in the latter the name is given as Bhāskara.

Opening verse :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा श्रीसप्तकोटीकां तथा त्रिपुरसुन्दरीं ।
 आर्यां दुर्गां च ललितां सिद्धेशं पितरं गुरुम् ॥
 संविलोक्य स्मृतौः सर्वाः आचाराणां विनिर्णयं ।
 करोति विदुषां प्रीत्यै जज्ञोपाभिधमैरवः ॥

अथाह्निकादिसंक्षिप्तकर्माण्युच्यते ।

Colophon :—

इति श्रीभारद्वाजकुलवत्स-जज्ञोपाह्न-विश्वनाथदीक्षितसूत्रि-
 सूनुभास्करदीक्षितसंयोजिताचारनिर्णय-भास्करसंग्रहः सम्पूर्णः ।

The colophon is preceded by the name of the former owner : मालवीय बालमुकुन्दस्येदम् ।

The authorities quoted :—

1A, स्मृतिसमुच्चये स्मृतिचन्द्रिकायां, माधवीये, वामनपुराणे; 2A, समनुः, आडकाशिकायां; 2B, विश्वदर्शे, इति शेषकृताह्निके, शिवार्चन-चन्द्रिकायां, संस्कारगणपतौ, दक्षः, मनुः; 3A, लैङ्गे, देवलः; 3B, हलायुध-जन्मोपदेशिण्यां, भविष्ये; 4A, याज्ञवल्क्यः, गौडीयस्मृतिः; 4B, श्रौतकः, जूर्मपुराणे; 5B, हेमान्नो खान्दे; 6A, लघुविष्णुः, प्रचेतःस्मृतिः, नृसिंहपुराणे; 6B, साधनदीपिकायां, श्रौतकः, आचारचन्द्रोदये; 7A, आचारादर्शे, दृष्ट-भास्करे, हारीतः; 7B, सदाचारदीपिकायां, पारिजाते, वदयामले, ताराभक्ति-सुधारणवे; 8A, प्रयोगपारिजाते, देवलः, भृगुः, स्मृतिरत्नाकरः, गोपीनाथकृताह्निके, आचारार्कः; 8B, योगपारिजाते, पारिजाते; 9A, संस्कारोद्योते; 9B, योगि-याज्ञवल्क्यः, वाराहे; 10B, वृद्धपाराशरीये, हरिहरः; 11A, योगयाज्ञवल्क्यः; 11B, व्यासः, स्मृतिरत्नाकरः, आश्वलायनस्मृतिः; 12A, गोपालकृताह्निके; 12B, स्मृत्यर्थसारः, शेषकृताह्निके, मण्डनपारिजाते काव्यायनः, वशिष्ठसंहिता; 13A, योगतरङ्गिण्यां, देवलः; 13B, मार्कण्डेये, सुधारणवे, कमलाकराह्निके; 14A, त्रायवीये, बौधायने; 14B, पाप्मे, आचाररत्ने; 15A, याज्ञवल्क्यः व्याघ्रपादः, गौतमः भारते; 15B, कौस्तुभे; 16A, परशुरामनिवन्धे, स्मृतिरत्नाकरे, पातालखण्डे, क्रियासारे; 16B, स्मृतिसंयज्ञे, भविष्ये; 17A, प्रयोगपारिजाते, मदनरत्नम्, सामगाह्निकम्, नृसिंहाह्निकम्; 17B, पारिजाते जमदग्निः, आचार-मयूखः, ऋद्धपरिशिष्टे; 18A, ऋद्धपरिशिष्टे सिद्धान्तशेखरे शिवार्चनचन्द्रिका; 18B, श्रौतकः, करणाकरभट्टकृताह्निके; 19A, गोपालाह्निकम्, समुद्रकरभाष्यम्, सदाचारप्रदीपिका; 19B, शङ्खः, तन्त्रसारे, गौतमीये; 20A, वामदेवसंहिता, पारिजाते; 20B, आचारप्रदीपिकायां, वृहत्स्यतिः; 21A, वाराहे, नारद-पञ्चरात्रे, प्रपञ्चसारे; 21B, वृद्धमनुः; 22A, स्मृत्यर्थसारः, त्रिकायकमण्डनम्, वज्रमानः, आचारार्कः; 22B, हृन्दोगपरिशिष्टे; 23A, प्रातातपः; 23B, कारिकाभाष्ये, शारदातिलके; 24A, प्रयोगचिन्तामणौ; 24B, प्राकलः; 25B, देवुक्ताकारिकायां, संस्कारप्रदीपे, माह्व्ये, वायुपुराणे; 26A, कालकौमुद्यां, बोपदेवः;

26B, ग्राम्भवीये, राघवभट्टः; 27A, विष्णुधर्मैः, अगस्त्यसंहितायां, पाद्मे; 27B, पृञ्जासागरे, ज्ञानार्णवे; 28B, श्रीभागवते, प्रयोगपारिजाते, तत्त्वसागरे; 29A, सदाचारदीपिकायां, विष्णुपुराणम्; 29B, शातातपः; 30A, देवीपुराणे, आग्नेये, चन्द्रिकायां; 31B, विधानपारिजाते; 32A, आचारप्रकाशः, वैष्णव-
कृतकौस्तुभे; 33A, तन्त्रराजे; 33B, शिवरहस्ये; 34A, स्मृतिरत्नाकरे; 34B, आचाररत्ने; 36B, आदित्यपुराणे, बृहन्नारदीये, लैङ्गे; 37A, हलायुधे.
शतचण्डीपद्धतिः; 38B, वैष्णवमाहात्म्ये; 39B, ऋग्विधाने, ब्रह्माख्यपुराणे; 40A, तन्त्रराजे; 41B, विश्वादर्शे; 43B, कृत्यरत्ने, ब्रह्मयज्ञसूत्रवृत्तौ; 44A, धर्मसारसिन्धौ; 44B, कारिकाभाष्ये; 45A, आश्वलायनस्मृतौ; 45B, आह्निकसागरः, स्मृत्यर्थसारः; 47B, आह्निकचन्द्रिका; 49B, पारिजाते
विष्णुः; 50A, पराशरवामनौ, आह्निकसागरे; 50B, कारिकाभाष्यम्, आश्वलायनस्मृतिः; 51B, साधनदीपिका, मदनरत्ने, मदनपारिजातः; 52A, आश्वलायनः, प्रयोगपारिजाते; 53A, चिकाग्रमण्डने; 53B, बृहत्पाराशरः;
57A, जातूकर्णः; 57B, वामनपुराणे; 58A, प्रयोगपारिजाते; 61B, स्मृतिरत्नाकरः; 62B, आचारतिलकः, आचाररत्नम्; 63B, माधवीये
बृहत्समः, मदनरत्ने बृहत्सपतिः; 64B, सदाचारदीपिका; 65A, देवलः;
65B, भारद्वाजः; 69A, धर्मतत्त्वप्रकाशे, पृथ्वीचन्द्रः, विश्वादर्शः, कामधेनुः;
71A, इति चन्द्रोदयाह्निके; 71B, गार्ग्यः, माधवीपुराणे (?).

2226.

4115. नित्याचारपद्धतिः । *Nityācārapaddhatiḥ*.*By Gopālānanda.*

Substance, palm leaf. 12×1 inches. Folia, 79. Lines, 4, 5 on a page. Extent in ślokas, 2,300. Character, Uḍiṃya of the early eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete. Written with a style.

The manuscript from which this was copied was evidently very defective, as it leaves lacunæ in many places, specially in the first leaf.

It begins : --

... .. मानसः क्षणाः ।

राधाधरमधुपानालसलोलविलोचनो ।

+   +   +   वसु नः ॥

पञ्चमः प्रश्नः भाषाविवरणम् + +

... .. कौमुदी पञ्चाङ्गम् ।

श्रीनार्कण्डीयशर्माजनिधरशितले माङ्गलः काश्यप + +

$$+ \quad + \quad + \quad + \quad + \quad +$$
$$+ \quad + \quad + \quad + \quad + \quad +$$
$$+ \quad + \quad + \quad +$$
$$+ \quad + \quad + \quad +$$

+ + पुरागलवलोक्य भूयो

द्विजन्मनां सामविदां हिताय ।

कात्यायनमुनिगदितं गोभिलभाष्यं तथा वीक्ष्य ।

श्रीगोपालानन्द   +   +

$$+ \quad + \quad + \quad +$$
$$+ \quad + \quad + \quad +$$

+ + मानुषं प्राप्य दुर्लभं ।

तथात्मानं समादध्याम भ्रश्येत यथा पुनः ॥

ब्राह्मे मुहूर्ते बुध्येत धर्माचार्यं चानुचिन्तयेत् ।

+

रात्रेः पश्चिमयामस्य मुहूर्त्तो यत्तृतीयकः ।

त ब्राह्म इति व्याख्यातो विद्वितः सम्प्रबोधने ॥

कात्यायनः ।

उत्थाय नेत्रं प्रक्षाल्य धर्मार्थं परिचिन्तयेत् ।

+   +   +   वा पुनः ॥

Topics :—

20A, इति श्रीमोपानन्दविरचितनिष्ठाचारपद्धतौ प्रातःस्रवम्, अथ
मध्याह्नस्रवम्; (The colophon of the chapter on the duties

at noon is not to be found); 79B, *सायान्नादिरात्रिकृत्य-स्वप्नपला-
फलादिकं समाप्तम् । समाप्तोऽयं नित्याचारपद्धतिः ।

It ends thus :

यन्नामसङ्कीर्तनतो महाभयात् विमोक्षमाप्नोति न संशयं नरः ।
ममस्तनोकार्तिहरो रुक्मेशरी ममास्तु माङ्गल्यविदुज्जये हरिः ॥

2227.

5784. सदाचारचूडामणिः । *Sadācāracūḍāmaṇiḥ.*

By Vāsudera Vyāsa.

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 1 to 6 and 21 to 40, of which again the 30th and 33rd are missing. Lines, 10 to 12 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. A fragment. Written in two different hands.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ सदाचारचूडामणिर्लिख्यते ।

प्रथमं यज्ञपुस्तकं व्यासरामात्मजः कृतौ ।

वासुदेवो धिया मांसं विवेचयति शास्त्रतः ॥

अथ सदाचारचूडामणौ भोजनप्रकरणे मांसविवेचनीयखण्ड-
मारभ्यते ।

मांसं भक्ष्यं अभक्ष्यं वा । तत्र मांसं भक्ष्यं चेति तत्सत्यं ।

निरामिषास्तु वे यज्ञाः आहुतं यच्च निरामिषं ।

न ते यज्ञा न तच्छ्राद्धं इत्येषा नैगमौ अतिः ॥

इति जातुकर्णसुमैधसापि सौकृतम्, etc., etc.

6B, इति व्यासरामात्मजव्यास श्रीवासुदेवविरचिते सदाचारचूडामणौ
भोजनप्रकरणान्ते मांसभक्षणनिर्णये साधारणप्रकरणं प्रथमम् ॥ १ ॥

अथ द्वितीयं प्रकरणमारभ्यते ।

There are only six lines in 6B, the major portion being left blank. Then there is a gap of 14 leaves (7 to 20).

(345)

21A, इति व्यासरामात्मजश्रीवासुदेवविरचिते सदाचारचूडामणौ मांस-
विवेचनं नाम चतुर्थप्रकरणम् ; अथ मांसभक्षणे चातुर्वर्ण्यविवेकः ।

28A, इति श्रीव्यासरामात्मजश्यासश्रीवासुदेवविरचिते सदाचारचूडामणौ
भोजनप्रकरणं मांसविवेचने चातुर्वर्ण्यनिरूपणप्रकरणं पञ्चमम् ।

ब्रह्मचारिगृहमेधिवानप्रस्थयतीनां मध्ये कैमांसं भक्ष्यं इति प्रतिपादयन्नाह ।

The MS. breaks off abruptly at the 40th leaf.

2228.

5451. धर्मनिबन्धः । *Dharmanibandhaḥ.*

(तिथिनिर्णयः *only.*)

By Kūrma.

Substance, country-made paper. $16\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 16. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 750. Character, Nāgara in a Nepalese hand. Appearance, discoloured. Complete.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नौमि लक्ष्मीं महादेवो तथा तातपदाम्बुजम् ।

निर्व्विघ्नमस्तु तेनात्र धर्मसङ्ख्यने नमः ॥

वन्दे गोपालचरणौ चानक्तौ च तथापरौ ।

वैमल्यं कारितं यैस्तु मगसो सम प्राकृतः ॥

Object :—

प्रणम्य श्रीनृसिंहाख्यसन्निदानन्दमथयम् ।

क्रियते धर्मतत्त्वस्य सारमुद्धृत्य सर्वतः ॥

सर्वस्यापि धर्मस्य कालतन्त्रत्वादादौ कालभेदो विविच्यते ।

चान्द्रसावनसौरभेदेन संवत्सरास्त्रयः, etc., etc.

End :—

पाराशरपुराणाणि पारनेर इति स्मृतम् ।

तत्रत्येन च कूर्मोऽहं रचितं धर्मबन्धनम् ॥

Colophon :—

इति श्रीधर्मनिबन्धे तिथिनिर्णयः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

नेपालसंवत् ८७२ श्रीशके १६७३ पौषवदी १० मङ्गलवासरे
मकरसंक्रान्तिदिवसे श्रीवोरदेवसुतधनञ्जयोऽलिखत् ॥
श्रीश्रीश्रीभवानीप्रद्वारपणमस्तु ॥

The authorities quoted : -

1A, माधवः, दीपिकाविवरणम्; 2A, पैठीनसिः, बोधायनः; 3A, शार्ङ्गधरे; ज्योतिर्निबन्धः; 3B, भविष्ये; 5A, स्मृतिदर्पणम्; 7A, कूर्म-
पुराणे; 10B, तिथिनिर्णयामृतम्, कर्कः, दीपिकाविवरणम्, याज्ञवल्क्यः, सुमन्तुः;
11A, वृद्धमौतसः; 12A, ज्योतिर्निबन्धः; 13B, हेमाद्रौ; 14A, स्मृत्यर्थ-
सारः; 15A, प्रयोगपाणिजाले ।

2229.

5212. स्मृतितत्त्वदीपः । *Smṛtitattvādīpaḥ*.

By Rāmanārāyaṇa.

Substance, country-made paper. 17½ × 3 inches. Folia, 1. Lines, 8
on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance
old and discoloured.

The first leaf only :—

ॐ गणेशाय नमः ।

तातं जगत्स्थातमनन्तकीर्तिं वाचस्पतिं वाक्पतिशुद्धबुद्धिम् ।

प्रणम्य तेने स्मृतितत्त्वदीपं श्रीरामनारायणदेवप्रसीमा ॥

2229A.

4284. स्मृतिसारसंग्रहः । *Smṛtisārasaṅgrahaḥ*.

By Viśvanātha.

Substance, palm leaf. 14½ × 1 inches. Folia, 112. Lines, 4, 5 on a
page. Extent in ślokaś, 2,250. Character, Uḍiā. Date, the twelfth year
of the reign of Vīrasimhadeva. Complete.

Beginning :—

अविज्ञमस्तु ॥

मन्वादिशास्त्राणि गुरोरधीत्य सम्यक् तथाह्याचरितं यथार्थं ।

वृद्धा तु शिष्टाचरणं चकार श्रीविश्वनाथः स्मृतिसारसंग्रहम् ॥

अथ प्रमाणतः सिद्धमेव चोदनायाः धर्मं प्रमाणं तन्मूलत्वात्
स्मृतिपुराणानां प्रामाण्यसिद्धिः चोदना च विधेर्वाक्यं विधिश्च
द्विविधः अनुष्ठाननिष्ठः निवृत्तिनिष्ठश्च तथापराहोऽमावास्यायां
पिण्डपितृयज्ञेन चरन्तीति स्मृतिश्च ।

Topics :—

9A, अथ तिथिनिर्णयः (9B, अथायाचितं निरूप्यते; 11A, अथ
द्वितीयानिर्णयः, etc.): 22B, अथ रात्रिसंग्रहनिर्णयः; 26B, अथ कामदेव-
त्रयोदशी; 28B, अथारण्यकषष्ठौ; 31A, अथ श्रीगुण्डिचायात्रा; 31B,
अथाषाढशुक्लैकादशी; 36A, अथ बलदेवस्य पूजा; 39B, अथ गणेश्वरचतुर्थी;
40A, अथ शक्रोत्थापनम्; 46B, अथ वकुलामावास्या; 56B, अथ मार्ग-
शीर्षमासकृत्यमाह; 59A, अथ महाज्यैष्ठ्यौ; 65A, अथ महामाघौ; 66A,
अथ गोविन्दद्वादशी; 68A, अथान्वष्टकाश्राद्धनिरूपणम्; 72B, अथ मघा-
श्राद्धम्; 76B, अथ पितामहप्रपितामहयोरुक्तसपिण्डौकरणविचारः; 83B,
अथ मृताहःकालनिर्णयमाह; 97A, अथ नित्यश्राद्धम्; 104A, अथ नदी-
रजस्वानिर्णयः; 107B, अथ तैलाभ्यङ्गनिर्णयमाह; 110A, अथ सोमन्तो-
मयनकालमाह; (The last colophon) इति विवाहकरणम् ।

इति स्मृतिसारं सम्पूर्णम् ।

Post Colophon Statement :—

वीरकेशरिदेवस्य महोपतेः दादश्राद्धं आषाढशुक्लपञ्चमी
बृहस्पतिवासरे एतत्पुस्तकं लिखितं गोलकगृहस्थशस्त्रिणा ।

यत्र्यः समाप्तः ॥

2230.

3637.

Substance, country-made paper. 13 × 2½ inches. Lines, 5 on a page.
Character, Bengali of the eighteenth century. Folia, 9, marked 14, 15, 28
to 30, 38, 49, 52 and 207. Appearance, old and discoloured.

A fragment of a Smṛti compilation.

4. AHNIKA OR DAILY DUTIES OF
A BRĀHMAṆA.

2231.

10503. सदाचारस्मृतिः । *Sadācārasmṛtiḥ.*

By Ānandatīrtha.

Substance, country-made paper. 8×3 inches. Folia, 7. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

On the daily duties and modes of meditation of a Vaiṣṇava devotee.

Beginning :—

श्रीवेद्यासाय नमः ॥

यस्मिन् सर्वाणि कर्माणि सन्नस्याध्यात्मचेतसा ।

निराश्रौर्निर्म्ममो याति परं जयति सोऽच्युतः ॥

स्मृत्वा विष्णुं समुत्थाय कृतश्रीचो यथाविधि ।

धौतदन्तः समाचम्य स्नानं कुर्याद्विधानतः ॥

6B, सर्ववर्णाश्रमैर्विष्णु रेक एवेत्यते सदा ।

रमात्रज्ञादयस्तस्य परिवारतयैव तु ॥

कविं पुराणमनुप्रासितारमणोरणीयांसमनुस्मरेद्यः ।

सर्वस्य धातारमचिन्त्यरूपमादित्यवर्णं तमसः परस्तात् ॥

वेदाङ्गमेतं पुरुषं महान्तमादित्यवर्णं तमसस्तु पारे ।

सर्वाणि रूपाणि विचिन्त्य धीरो नामानि ज्ञात्वाभिवदद्गदाक्षे ॥

End :—

आनन्दतौर्यमुनिना व्यासवाक्यसमुद्भूतिः ।

सदाचारस्य विषये कृता संक्षेपतः शुभा ॥

अशेषकल्याणगुणित्वाभुभवसत्तुः ।

अशेषदोषरहितः प्रीयतां पुरुषोत्तमः ॥

Colophon :—

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादविरचिता सदाचारस्मृतिः
समाप्ता ।

This is a short treatise on Sadācāra, compiled by Anandatīrtha, the founder of the Mādvya School of Vaiṣṇavas from Vyāsa's works. Sadācāra in Bik. p. 449 appears to be a commentary on this by the compiler himself, for so he says there at the end of the work and that is a much longer work than this. The next number in Bik. is a commentary on the Commentary by Nārayaṇa, son of Hitārtha-Suri.

2232.

2671. नित्यानुष्ठानपद्धतिः । *Nityānuṣṭhānapaddhatih.*

By Balabhadra.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 39. Lines, 10, 11 on a page. Extent in Slokas, 1,150. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

On the diurnal duties of a Brāhmaṇa.

It begins :—

विशुद्धधर्मसंदेहे तत्त्वविज्ञानरूपिणि ।

वेदवेद्ये सदानन्दे मुकुन्दे रमतां मनः ॥

इह खलु नित्य-नैमित्तिक-कर्म-ानुष्ठान-प्रौलानामनुष्ठानार्थ-

मखिलाहर्भागमध्ये कर्मकलापात्मकं व्याश्रितमभिधीयते ॥ तत्र
याज्ञवल्क्यः ।

The quotations are mostly from the ancient Smṛtis and Purāṇas.

It ends thus :—

इत्येतदखिलं प्रोक्तमहम्यहनि वै मया ।

ब्राह्मणानां कृत्यजातमपवर्गफलप्रदम् ॥

नास्तिव्यादयवाल्स्याद्वाङ्मणो न करोति यः ।
स याति नरकान् घोरान् काकयोनौ च जायते ॥
नान्यो विमुक्तये पश्चा मुक्ताश्रमविधिं (स्वकम्) - [प्रति] ।
तस्मात् कर्माणि कुर्वीत तुल्ये परमेष्ठिनः ॥ इति ॥
सदानन्दफलोद्भूतां सुखानुष्ठानसिद्धये ।
चकार बलभद्राख्यो नित्यानुष्ठानपद्धतिम् ॥
श्रीलक्ष्मार्पणमस्तु ॥

2233.

2903. छन्दोगाह्निकम् । *Chandōgāhnikam.*

By Śrīdatta.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 43. Lines,
12, 13 on a page. Extent in slokas, 1,300. Character, Nāgara. Date,
samvat 1064. Appearance, discoloured, dilapidated and mouse-eaten,
Complete.

Last Colophon : -

इति महामहोपाध्यायश्रीश्रीदत्तविरचितं छन्दोगाह्निकं
समाप्तम् ।

Post Colophon : --

पौषशुक्लत्रयोदश्यां चन्द्रे शुभयोगे कार्श्यां । शुभं भूयास्तेखक-
दाठकयोरपि ॥ श्रीभवान्यै देव्यै नारायण्यै ॐ नमः नारायणाय
लक्ष्मणाय नमो नमस्ते भवभयहृणाय हृणाय नमो नमः । संवत् १६६४
शुभमस्तु ।

It begins :—

स्मृतौः पुराणानि विलोक्य गृह्यं
भूपालगोपालमतादि वृद्धा
छन्दोगहृत्यानि दिनेन यानि
नत्वा हरिं तत्र वदामि सारम् ॥

ॐ ॥ ब्राह्मे मुखर्त्ते सन्ध्यापूर्वदण्डदयात्मके विबुध्य स्वस्थमानसो
धर्मादिकार्यं विचिन्त्य प्रायनादुत्थाय राज्ञिवासस्यङ्गा वासनी
परिधाय नेत्रे मुखं प्रक्षाल्य दिग्गचामेत् ।

It ends :

अथ संग्रहश्लोकौ ।

मुखसंशोधनं प्रातः सन्ध्याह्नि ज्ञानपूर्विका
सन्ध्या + पञ्चयज्ञान्ते भोजनं लीलया स्थितिः ।
सायं सन्ध्याशानं वेदपाठोऽथ प्रायनं भवेत् ।
एतावदपि कर्त्तव्यं श्रेयः परमभौषभिः ॥
भूपालादिनिबन्धजातमखिलं दृष्ट्वा मतां सम्मतं
ज्ञात्वा हेयसमस्तपक्षरहितं मत्पक्षकक्षोज्वलं ।
श्रीश्रीदत्तविचारमन्त्ररुचिमाचारैकनिष्ठामयं
वन्दोगाह्निकमेतदस्तु सुधियां सन्तोषसिद्धौ मदा ॥

Besides the Purāṇas and the original institutes of law, it quotes :—

3A, महार्णवप्रकाशे; 3B, कल्पतरुः; 4A, पैठौनसिः; 4B, दत्तः,
शङ्खलिखितौ; 5A, ब्रह्मपुराणम्; 5B, कामधेनौ वृद्धशतातपः, तत्रैव
हारीतः; 7B, रत्नकरगिडिका; 8B, गौडनिबन्धकृतः; 10B, अयं च यद्यपि
राजाद्यलिखितस्तथापि सकलच्छन्दोगपरिग्रहाम् हातुमुचितः । महार्णवप्रकाशे
तु राजालिखितत्वे वासनोक्ताप्रयोगप्रयनार्थाय निबन्धः तेन संपूर्णस्तत्रयोगस्तस्य
लिखनं । अतएव कात्यायनीयज्ञानवि(र्)ध[र्]रा राजालिखितोऽपि-प्रित्ते-
रनुष्ठीयते कामधेनौ च लिखित इति । राजालिखितोऽपिगोभिलतर्पणविधिः
कामधेनुलिखित इति सोऽप्यादेय इति; 12B, कर्मप्रदीपः; 13A,
सन्धोद्योते; 13B, स्मृतिमङ्गला; 15A, गौडीयस्मृतिः; 18B, योगियाज्ञ-
वल्काः; 21A, मिताक्षरा; 23B, हरिभक्तिनाम्नि ग्रन्थे; 24B, श्रीसाहस्रनां;
28A, भट्टवार्तिककारोपपञ्चरात्रे, शाखिल्यादिपञ्चरात्रे; 29A, दान्तिगान्था
मकरकुण्डलवानिति पठन्ति; 33B, शाकलकल्पः; 34B, गौतमीयतन्त्रे;
36B, आद्रकल्पः ।

In 15B we have the names of 13 Ācāryas of the Sāma Veda, namely, (1) Rayanī, (2) Śāṭyambuni, (3) Vyāsa, (4) Bhāguri, (5) Gangunḍi, (6) Gaurgulavī, (7) Aupagava, (8) Kārāṭi, (9) Samakogārgya, (10) Vārṣaganya, (11) Kuthumī, (12) Śālihottra, (13) Jaimini.

In the same page there are the names of the 10 Pravacanakāras of the Sāma Veda: (1) Śāṭi, (2) Bhāllavi, (3) Kālla, (4) Tāṇdyora, (5) Vṛṣānaka, (6) Ruruki, (7) Samabāhu, (8) Agastya, (9) Vaṣka Śirā, (10) Hūhū.

The work is described by M. M. Chakravarti in J.A.S.B., Vol. IX, Paper XXIII, p. 379. Caṇḍeśvara (1314 A.D.) quotes him in his Gṛhastha Ratnākara, as has been pointed out by Mr. Chakravarti.

2234.

10441. **नित्यकर्मपद्धतिः ।** *Nityakarmapaddhatiḥ.*

By Śrīdhara, son of Prabhākara.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, marked from 39 to 89, of which the leaves marked 44 to 46, 49, 56 are missing, while two leaves are marked 88. Character, Nāgara of the fifteenth century, in which ए-कार, ओ-कार, औ-कार are like those in the modern Bengali Script. Appearance, old and black with age.

A rare and authoritative work, hitherto known only by name and in quotations. It goes generally by the name of Śrīdharapaddhati.

Colophons :—

54B, इति श्रीप्रभाकरसुतश्रीधराचार्यविरचितायां नित्यकर्मपद्धतौ सम्भा-
विधिः समाप्तः ; 62B, • पञ्चयज्ञविधिः समाप्तः ; 66B, • भोजनविधिः ,
83A, • आहुतिविधिः समाप्तः ॥

अथ ऋतप्रायश्चित्तो ऋग्मिदाहविधिं वक्ष्यामि पश्चात् किञ्चित् सूतक
निर्वाचयिष्यामि । किञ्चित् प्रेतआहुतं च ।

86B, इति सूतकनिर्यायः, अथ दधोत्सर्गः; 89A, • बोद्धव्यं दधोत्सर्गः ॥

आश्रमे दधोत्सर्गं वा शुचौ देशे निष्ठापयेत् ।

साम्निध्यं चैव यस्यास्थि गंगातोयेषु निक्षिपेत् ॥

The MS. ends abruptly.

The authorities quoted and consulted :—

39A, मनुः; 39B, भविष्योत्तरे, दधः; 41A, कात्यायनः; 41B, योगि-
याज्ञवल्क्यः, वशिष्ठः, पराशरः, याज्ञवल्क्यः; 42A, मत्स्यः, दधः, कात्यायनः;
42B, व्यासः, ख्यम्भूः; 43B, महाभारतम्; 48B, देवलः, वसिष्ठः,
चतुर्विंशतिमत्, जाबालिः, गोभिलः; 54B, दधः; 58A, वराहपुराणम्,
ब्रह्माण्डपुराणम्; 58B, कात्यायनः; 60A, विष्णुपुराणम्; 61A, श्रीमहा-
भागवते; 62A, विष्णुः, बौधायनः; 62B; षट्त्रिंशत्तमम्; 63A, चारोतः;
63B, प्रचेताः, प्रजापतिः; 64B, श्रीमार्कण्डेयः, गौतमः; 66A, प्रातातपः;
66B, पुलस्त्यः, स्मृत्यर्णवात्; 71A, यज्ञपार्थः; 72A, प्रजापतिः; 72B,
रत्नकरखट्वा; 73B, कार्ष्णिजिनिः; 77B, श्रीमहाभागवते आङ्गकल्पे;
82A, पारस्करः, दधःप्रातातपः, दधःकात्यायनः; 85B, संवत्तः; 88A,
प्राकटायनः; 89A, मुद्गलः ।

2235.

502. आह्निकप्रयोगः । *Āhnikaprayogaḥ.*

By Raghunātha Bhaṭṭa, son of Mādhava Bhaṭṭa.

For the MS., see L. 1314.

Post Col. :—

संवत् १६६५ सव्य + + + मार्गशीर्ष ११ शुक्रवार तद्दिने
लिखि शिवभट्टसुतः + + + स्वकार्यार्थं परोपकारार्थं । दृष्टिं
जयति ।

• 2236.

3494. *The Same.*

Substance, country-made paper. $7\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 20. Lines, 9
on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Date, Śamvat
1818 and Śaka 1673. Appearance, fresh but mouse-eaten. Complete.

It ends thus :—

रघुनाथेन (वि)रचितं भट्टमाधवस्तुना ।

छता निबन्धान् प्रेक्ष्यासु स + + जाद्विकप्रज्ञतिम् ॥

Colophon :—

इति श्रीमदुपाध्यायभट्टमाधवात्मजरघुनाथवर्णितं आद्विक-
प्रयोगः सम्पूर्णः ॥

Post Colophon :—

संवत् १८१८ शके १६७३ ज्येष्ठशुद्धितीयायां समाप्तोऽयं
ग्रन्थः ॥ + + + + +
भोले इत्युपनामकभिरुभट्टेन लिखितं पराशै च ॥

It belongs to the Rgvedi school; Mādhava Bhaṭṭa, the author's father, was one of the brothers of Nārāyaṇa Bhaṭṭa. See Gādhivamśanucaritam.

2237.

5937. आद्विकप्रयोगसंग्रहः । *Ahnikaprayogasaṅgrahaḥ.*

By Paraśurāma Pāṭhaka.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 98. Lines, 13 on a page. Extent in slokas, 3,400. Character, Nāgara. Date, Samvat 1933. Appearance, fresh. Complete.

The compilation was made under the patronage of the Pratiuidhi of Rāja Sahu, in Sam. 1851.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।

आद्विकविधिरभिधीयते ।

अथ सदाचारप्रशंसा ।

वृत्तिंहाद्विके ।

आचारात् प्राप्यते स्वर्गः आचारात् प्राप्यते सुखम् ।

आचारात् प्राप्यते मोक्षं आचारात् किं न साध्यते ॥

एवं सदाचारस्यापि वेदमूलकत्वेनैव प्रामाण्यमिति नृसिंहाक्षिके
उक्तत्वात् ।

सदाचारस्य श्रुतिरपि प्रमाणम् ।

ऋणानि चोत्थपास्तव्यं मनो मोक्षे निवेशयेत् ।

अनपास्तव्यं तु ऋणं मोक्षमिच्छन् ब्रजत्वधः ॥

8A, इति प्रयोगसंग्रहे परशुरामपाठकस्तु[ते](त)प्रायोगपरिज्ञात-पराशर-
माधव-नृसिंहाक्षिक-धर्मप्रज्ञप्तिव्याचारमयूख-व्याचारादर्शाद्यनुसारो प्रबोध-
कालादिशौचविधिः; 28A, इति नारायणीये सप्तविंशोऽनु[वा]कः; 28B, इति
तैत्तिरीयश्रुतौ सन्ध्योपासनमन्त्रभाष्यं समाप्तम्; 30A, इति सूतके संध्यावन्दनविधिः,
व्यापत्वाले सन्ध्यावन्दनविधिः; 32B, इति शुक्लचक्रधारणविधिः; 37A, इति
जानदौपिकानागदेवाक्षिकानुसारो प्रातःसन्ध्योपासनप्रयोगः; 46A, अथ मध्याह्न-
सन्ध्योपासनप्रयोगः; 51A, इति ब्रह्मयज्ञः समाप्तः; 54A, इति
श्रीश्रीतस्मार्त्तानुष्ठानपारग-जीवनरामद्विवेदो तस्य शिष्येण कृतो ब्रह्मकल्पद्रुम-
हरिहरकानदौपिकाद्यनुसारो ब्रह्मयज्ञतर्पणप्रयोगः समाप्तः; 59A, इति ब्रह्म-
कल्पद्रुम-गङ्गाधराद्यनुसारो वैश्वदेवप्रयोगः समाप्तः; 65A, अथ काण्व-
माध्यन्दिनोपशाखयोर्द्वेष्टदाराण्यकस्य पञ्चमप्रपाठके अष्टमाध्यायस्य माध्यन्दिनो-
पशाखायाः द्वितीयब्राह्मणे काण्वशाखायाः प्रथमब्राह्मणे समाप्तौ शङ्कराचार्य-
कृतभाष्यसहितः प्राणामिहोचविधिः; 67B, इति नारायणीये षड्विंशोऽनुवाकः
इति नारायणीये सप्तविंशोऽनुवाकः; 68A, इति नारायणीये अष्टविंशोऽनुवाकः
इति तैत्तिरीयश्रुतौ नारायणोपनिषदि प्राणामिहोचमन्त्रभाष्यम्; 79B, इति
नारसिंहीयप्रयोगपरिज्ञात-आक्षिककाण्वाद्यनुसारो तांस्तुल्यभाष्यादि (?) राशि-
भोजनान्तो विधिः; 94B, इति श्रीमद्यज्ञविद्याविशारदगङ्गाधरभट्टेन हरि-
हराद्यनुसारेण विरचिताध्यायोत्सर्गोपाकर्मप्रयोगः समाप्तः ।

Last Colophon :—

इति श्रीश्रीतस्मार्त्तकर्मनानुष्ठानपारगजीवनरामद्विवेदि-प्रण्य-
क्तमन्त्रोचस्यशिवरामभट्टपौराणिकशिष्येण शङ्कराचार्यः पतिनिष्ठ-
मुमुक्षुः, साखड्यामस्य पोटे-इत्ययमामकण्डोतिविद्दर्शनशोत्वब्रह्मि-
पाठकप्रयोचैः शङ्करपाठकप्रयोचैः गोपाव (?) पाठकप्रयोचैः काशी-

क्षेत्रवासिना परशुरामपाठकेन काश्यां रचितो ग्रन्थानुक्रमणिका-
सहितः प्रयोगसंग्रहः समाप्तः ।

Post Colophon :—

तत्सङ्ग्रहार्पणमस्तु ।

ग्रन्थसंख्या ३४०० । संवत् १८३३ शके १७ कालयुक्तनाम-
संवत्सरे चैत्रशुक्लप्रतिपदि ग्रन्थकर्तृदुर्दिष्टसूनुना अङ्गने इत्युप-
नामकेन गोविन्दभट्टात्मजभिकभट्टेन काश्यां प्रयोगसंग्रहः
सम्पादितः । शुभमस्तु ।

At the end of the manuscript, there is an index,
covering 3 leaves.

The end of the work :—

अस्य ग्रन्थस्य अभ्यासं यः करिष्यति, तस्य मतिमन्दस्यापि
कर्मकाण्डे ज्ञानकाण्डे च ज्ञानं भविष्यति, संशयो नास्ति ।

वृषावृष्टिशके पौषशुक्ले दिग्बुधवासरे ।

प्रयोगसंग्रहः काश्यां कृतः शङ्करप्रौतये ॥

अष्टादशशतोत्तरमेकपञ्चाशत्संस्थके क्रोधनामसंवत्सरे पौषशुक्लदशम्यां
प्रयोग-संग्रहरचनं समाप्तम् ।

अथ ग्रन्थस्य करणे उद्योगप्रेरणकर्तार उच्यन्ते ।

दादंभट्टः कञ्जाउग्रामस्थः ३ ग्रन्थसहायकर्ता यत्किञ्चित् महादेवभट्टः] ब्रह्म-
चारी देवलग्रामस्थः ४ (पद्मा)[प्रपा]करदौक्षिताः नासिकक्षेत्रस्थाः ५ अथ लेखन-
द्वारा सहायक(र्मा)त[र्]रः काक्षे इत्युपनामकव्यम्बकभट्टाः १ ज्ञानी इत्युपनामक-
उत्तमकृष्णाख्यः २ नारायणभट्टो धर्माधिकारी ३ काववे इत्युपनामकसदाशिव-
भट्टाख्यः ४ एतेषां श्रमः स्वल्पः । अनेकप्रकारेण पूर्णसहायकर्ता काके-इत्युपनाम-
कवावकाशभट्टाख्यः १ ।

अथ कर्तृगुरवः रघुरामस्वामिनः १ । काक्षे इत्युपनामक मलारिभट्ट-खण्डभट्ट-
महादेवभट्टव्यम्बकभट्टाख्याः २ मानोश इत्युपनामक दुर्गिराजभट्टशैवा नासिकस्थाः
३ प्रणयसम्भक्तेश्वरशिवरामभट्टपुराणिकाख्याः ४ कमलाकरभट्टपौराणिकाः ५
नमस्कारे-इत्युपनामक-मोनोरामभट्टाख्याः ६ शेषाचार्याः ७ महाराष्ट्र-रामकृष्ण-

भट्टाख्याः श्रौतस्मार्त्तादिविष्ण्विवनरामदिवेदिनः ८ शिवरामदिवेदिनः शङ्करदिवे-
दिनः १० केवत्तरोपनामक-वापूभट्टाख्याः ११ कृष्ण्डयामस्य श्रीवमा इति १२

यश्यकर्तुः सङ्गतनिवारणकर्त्तारो वावस्वामिनः १ यश्यकर्तुरन्नदातारो शाङ्ग-
राज्ञां प्रतिनिधयस्तत्र मुख्या अन्नदात्रो सुन्दरानासो १ ।

Then follows the colophon quoted above.

2238.

10232. **आह्निकपञ्चाशिका ।** *Āhnikapañcāśikā.*

By Gaṇapati Śarmā, son of Hari Śaṅkara.

Substance, country-made paper. 5½ × 3 inches. Folia, 10. Lines,
6 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Date,
Sam. 1907. Complete.

Daily duties of a Brāhmaṇa boy, in 53 verses.

Beginning :—

सदाशिवं प्रणम्याथ बालस्याह्निकसिद्धये ।

श्लोकपञ्चाशिकां व्रते गणपत्यभिधो दिजः ॥

अथ प्रातर्कृत्यम् ।

ब्राह्मणकाले समुत्थाय गणेशादीन् स्मरेत्ततः ।

प्रातः स्तोत्रमङ्गलानि पठित्वा श्रौचमाचरेत् ॥

End :—

सूर्या(प्य)[स्या]स्तमये सायंसन्ध[र्]तृ कृत्वा यथाविधि ।

स्तोत्रपाठादिकं कृत्वा स्वप्यात् प्राग्दक्षिणाशिरः ॥ ५० ॥

अगस्तिर्माधवश्चैव मुचुकुन्दो महामुनिः ।

कपिलो मुनिरास्तीकः पक्षैते सुखशायकाः ॥ ५१ ॥

अल्पज्ञानां सुबोधाय हरिश्चन्द्ररसूनुना ।

गणपत्यभिधानेन विचार्य विहिताह्निकम् ॥ ५२ ॥

प्रोक्तमाह्निकसर्व्वसं कर्त्तव्यं (ये) यद् दिगम्बरः ।

श्लोकपञ्चाशिका चैवा ध्येयानुष्ठानसिद्धये ॥ ५३ ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्वावणहरिश्चन्द्रसूनुना गणपतिशर्म्मेणा कृताह्निक-
पञ्चाशिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु सं १८०७ ।

2239.

10626. **आह्निकम् ।** *Ahnikam.*

By Vājapeyī Viṣṇu Śarmā.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 30. Lines, 9
on a page. Extent in ślokas, 540. Character, Nāgara. Date, Sam. 1932.
Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमद्वाजपेयिविष्णुशर्म्मकृतमाह्निकं सम्पूर्णम् ।

Post Colophon :

संवत् १८३२ लिखवाया गणेशरामव्यासदासने सर्वोपकारार्थं
इति ।

Beginning : -

श्रीगणेशाय नमः ।

वर्णाश्रमाचारयुतैः स्तोष्यते हरिरौश्वरः ।

अतो दैनंदिनकृतेः प्रयोगोऽत्राभिधीयते ।

अथाह्निकप्रयोगः ॥ तत्र ब्राह्मे सुहृते प्रबुद्धो धर्म्मार्थैः चिन्तयेत् ।

It ends with Nitya Śrāddha and offerings to crows,
etc.

The work ends :—

अनेन कृतमुत्तुङ्गाता वेदमार्गस्य धामिनाः ।

प्रोक्तातु वासुदेवो मे कर्मणा कर्मकोविदः ॥

2240.

6242. **आह्निकप्रयोगः ।** *Ahnikaprayogaḥ for the*
Mādhyandina School.

By Kāśī Dikṣita, son of Sadāśiva.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 37. Lines, 31 on a page. Extent in Slokas, 750. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :

इति श्रीसदाशिवदीक्षितसुतकाशीदीक्षितवर्गित आह्निक-
प्रयोगः संपूर्णः । शुभमस्तु ॥

Beginning :

विद्याधिप नमस्तुभ्यं विप्रसंघं विधातय ।

प्रचयं रचयात्युक्तं बुद्धिमुद्धिं विधेहि च ॥

अहमाद्य[१] महाविद्यां वन्दे बालसरस्वतीम् ।

आनन्दक[२]दलौ[३] साक्षात् सद्योदयपलप्रदाम् ॥

अथाह्निकं ।

तत्र प्रभाते उत्थाय मातापितृगुर्विष्टदेवता मनसा गत्वा तदहः-

कर्त्तव्यं विचार्य

ब्रह्मा सुरारि स्त्रिपुरान्तकारो, etc.

After morning ablutions, and oblations, the daily prayers begin in 5B.

End :—

इति यथामति वैदिकतुष्टये

ग्रथित माह्निकमाकरदृष्टान्तात् ।

भवतु भक्तजनप्रियपार्ष्वतो-

रमणशोणपदाम्[४]पूजनम् ॥ १ ॥

सदाशिवतनूनेन काशीनाथेन धीमता ।

वीरेन्द्रपदाम्भोजममरायितमौलिना ॥ २ ॥ युग्मम् ॥

2241.

6465. विश्वामित्रकल्पप्रयोगसारः ।

*Viśvāmitrakalpaprayogasārah.**By Śivanārāyaṇa Śiromaṇi.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 87. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 1,900. Character, Nāgara of the nineteenth century. Folia 58 to 87 (the last leaf) are a restoration. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ धावने ।

चिरं दन्तेषु केशेषु चिरं सूत्रपुरीषयोः ।

चिरं केशेषु—श्रीघ्नश्च मैथुने शयनेऽशने ॥

अथ दन्तधावनमन्त्रः ।

अन्ताद्यभ्य व्यृध्वं सोमोराजाय मागमत् ।

समे सुखं प्रप्ताल्यते यशसा च भगेन च ॥

ऋक्

आयुर्बलं यशो वर्चः प्रजाः फणुवस्तु नि च ।

ब्रह्मप्रज्ञाश्च मेधाश्च तन्नो धेहि वनस्पते ।

It treats of the daily duties of a Brāhmaṇa, Tāntrika and Vaidika.

1A, इति दन्तधावनविधिः; 2A, अथ ज्ञानविधिः; 3A, अथ जल-तर्पणम्; 3B, इति पञ्चाङ्गज्ञानविधिः; 4A, अथ विभूतिविधिः; 4B, इति सन्नाद्यविधिः, अथ भूतशुद्धिं प्राणप्रतिष्ठां कुर्यात् ... ..

6A, अथ ध्यानम् ।

रत्नाम्भोधिस्त्यपातोक्तसदृशसरोजाधिष्ठा करालैः

पाशं कोदयमि[च्छू](क्ष)ह्वमय च गुणान् अङ्गुशं पञ्चबाणान् ।

विभागाखकृत्पालं विनयनकलिता पीनवक्षोवक्षा

देवी बालार्कवर्णा भवतु सुखकरौ प्राणशक्तिः परा नः ।

इदि करं हस्ता ॐ वां ज्ञौं कौं, etc., etc., etc.

6B, अथ प्रातः सन्ध्यां कुर्यात् ... .. and so on.

It ends :—

अङ्गहोनादिकं कर्म जपो द्विगुणमुच्यते ।
तर्पणं मार्जनं चैव भोजनञ्च चतुर्गुणमिति ॥

Colophon :—

इति श्रीपण्डितमालवप्रिावनारायणकृतो विश्वामित्र-कल्पसार-
प्रयोगः समाप्तः ।

On *Prayoga* it puts the mark 1 and on *Sara*, 2.

2242.

8849 नित्यविधिः । *Nityavidhiḥ*.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 31. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

The leaves are marked with the letters १० गा० ।

It begins

अथ नित्यविधिः ।

प्रातस्तुत्याय कर्त्तव्यं यद्विज्ञेन दिने दिने ।
तदहं संप्रवक्ष्यामि विज्ञानामुपकारकं ॥
उदयास्तमयो यावत् दिशः सत्कर्मसङ्गवेत् !
नित्यनैमित्तिकैः युक्तः काम्यैश्चान्यच्च रोहितः ॥

The daily duties of a Brāhmaṇa, in which both Vaidic and Tāntric precepts are mixed up.

2243.

5988.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 42. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 750. Character, Nāgara. Date, Samvat 1802. Appearance, fresh.

This relates to the daily and occasional prayer of a Brāhmaṇa.

Beg. :—

अथ सन्धाप्रकरणम् ।

तस्य गित्यतामाह मरीचिः

सन्धा येन न विज्ञाता सन्धा येनानुपासिता ।

जीवमानो भवेच्छुद्धो मृतः आ अभिजायते ॥

3A, इति सन्धारूपनिरूपणम्, इति सन्धाकालः; 5B, इति सार्ज्जणम् : 6A, इति पापप्रसूधनिरसनम्; 10A, इति जपप्रकरणम्; 13A, इति सन्धा-प्रकरणम् ।

अथ काम्यजपाः; 31B, इति गायत्रीकाम्यप्रयोगः; 34A, इति गायत्री-प्रकरणम्; 37A, इति आपस्तम्बसूत्रे यज्ञोपवीतप्रतिष्ठा; 38A, इति माला-संस्कारः; 42A, यन्त्रसंस्कारः—इति समाप्तः ।

Post Colophon Statement :

संवत् १८०२ वर्षे मार्गशीर्षे सुदि ६ गुरु ल० त्रा०

आशारामेण यथाप्रत्या (?) ।

औरस्त । श्रीकाशीविश्वेश्वरं गङ्गाजी ।

2244.

9263. आह्निककृत्यम् । *Ahnikakṛtyam.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 25. Lines, 6 on a page. Extent in slokas, 750. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

2245.

10102.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 11. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

A very incorrect modern work on the rules for the guidance of a Brāhmaṇa's life.

Reg. :—

श्रीगणेशाय नमः ।

+ + + उवाच ।

देवद्विजमुनिराजावैश्यभूषणवितालकाः ।

प(सु)[सु] स्नेह्यागङ्गालो विप्रा दशविधा स्मृता ॥ १ ॥

देव कोऽर्थः ।

भिक्षा संध्यातु निव्यं वै सन्तुष्टोपि जितेन्द्रियः ।

वेदपाठकृते निव्यं स विप्रो देव उच्यते ॥

5. MARRIAGE.

2246.

5481. विवाहप्रदीपः । *Vivāhāpradīpaḥ.*

By Gaurīśa Śarma, son of Bhaṭṭa Dāmodara, son of Saṅkara.

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 40. Lines, 10 to 14 on a page. Extent in ślokas, 1,100. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Composed in the 68th year of the Ilāhi Era started by Akbar.

It begins thus :

शब्दानुसाध्यामवगम्यमानमुसासहायं जगतामधोऽग्रम् ।
लेशाद्यपेतं प्रणतार्तिनाशं भक्त्या महेशं परिचिन्तयामि ॥
महाकालयुतां काश्चिच्चिदानन्दस्वरूपिणीम् ।
ब्रह्मेशविष्णुप्रणतां वन्दे हेरम्बसंयुताम् ॥
महाराष्ट्रदेशे जनुर्यज्ञभूमौ
तटे पुण्यनद्यास्त्वधौतिस्तु काश्याम् ।
भवानीशपूजाविधौ दत्तचित्तः
गुरुः शङ्करः शङ्करो यस्य सेव्यः ॥
श्रीमाम्नायकपण्डितस्य तनयः श्रीभट्टदामोदरो
वेदे धर्मनये पुराणनिचये न्याये तथा भारते ।
पाषण्डागमदूषणे ऽतिनिपुणः सन्मार्गपञ्चाननः
ख्यातः साङ्गजलालदीननिकटे शु(क्ल)ग[ल्ल]दिसंस्थापकः ॥
तस्मिन् स्वर्गते महोन्नमुकुटे ब्रह्मर्षिभिः सेविते
तीर्थे पुण्यतमे पृथूदके इतिख्याते कुरुक्षेत्रे ।
स्थित्वा सत्रपरः स्वधर्मनिरतो ध्यायन् भवानीपतिं
ज्ञानं प्राप्य गतीच्छया गतमलः कालं नयन् योगिवत् ॥

अष्टैर्योमयुगाद्भिवेदगणितैर्यातैः कलेरादितः
 शाक्ते[ऽ] (क)कवरभूपतेरपि गते वेदाङ्गयुक्ते गुह्यः ।
 भारद्वाजकुलस्य भूषणमणिर्दामोदरः शाङ्करो
 ज्येष्ठे कामतिथौ पितामहमुतातौरे प्रविष्टः शिवम् ॥
 संसेव्य शाङ्करमनर्घ्यगुणाकङ्कं तं
 अत्वा अतीर्णमुखादखिलाः पुराणीः ।
 मन्वादिधर्मनिचयं सुविचार्य बुद्ध्या
 हित्वा विमुक्तमवमत्कृत्कृत्कृत्कृत्कृत् ॥
 विवेकतत्त्वबालोकगमगत्ताकशादिकान् ।
 तत्सुनुना समालोच्य नव्यप्राचीनसंग्रहान् ॥
 प्रदीपोदहने + + ग्रन्थो गौरीशप्रश्नेना ।
 रक्षितो विदुषां प्रौढैर्गुरुमार्गोपदेशतः ॥
 अधीत्य पूर्वं पितृसन्निधौ ततो गोपालसिद्धान्तकवेः समीपतः ।
 सत्तर्कयुक्तां श्रुति + + गणीं कर्णेन मुञ्चो गुरुदक्षिणामिमाम् ॥
 इत्यादि ।

It ends thus :—

उक्तानुद्धा कन्यका तद्विचारे व्याख्याभेदान्मोक्षितानां बुधानां ।
 ज्ञानप्राप्तिं पैत्रमार्गोपदिष्टं पेयं पथ्यं निर्मितं शास्त्रसिद्धम् ॥ १ ॥
 ... .. ॥ २ ॥
 अकवरवरशाक्ते मार्गकृष्णे दशम्यां
 गजरस ई० मितवर्षे विद्यमानेऽर्कवारे ।
 मुनिजनमनुयायी कल्पलक्षानुसारो
 विबुधजनसुखाय निर्मितोऽयं प्रदीपः ॥
 अद्वाजाद्यात् कल्पलक्षानुसारात् अर्याज्ञानादाल्यतो वा यदुक्तम् ।
 शास्त्राभिज्ञैः + + + तद्विचार्य सूक्तं प्राक्तं यद्दत्तं विप्रोध्यम् ॥
 मन्वादिवचनाम्नोघौ मुनिभासोऽपि घोघनाः ।
 स्थूलान्नि मम चेन्मोहः क्षान्त्यस्तत्र पण्डितैः ॥

Colophon :—

इति महामहोपाध्याय-भवानीभावनासङ्गशास्त्ररदामोदरभट्ट-
पुत्रविरचितो विवाहप्रदीपः समाप्तः ॥
शुभं भूयाल्लेखकपाठकयोः ।

A later hand adds a few lines of notes after the colophon.

2247.

3972. स्मृतिसंक्षेपसारः or उद्वाहस्मृतिसंक्षेपसारः ।

Smṛtisamkṣepasaraḥ or Udvāhasmṛtisamkṣepasaraḥ.

By Ramākānta Cakravartī.

Substance, foolscap paper. $8\frac{1}{2} \times 7$ inches. Folia, 16. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Bengali in a very modern hand. Appearance, fresh. Complete.

It relates to marriage and was originally intended for the author's son.

Colophon :—

इति मधुसूदनभट्टाचार्यात्मज-श्रीरमाकान्तचक्रवर्तिनिरूपित-
स्मृतिसंक्षेपसारे सम्बन्धः पञ्चविध इति बन्धुसन्धिपातान्तविवेचनं
समाप्तम् ।

For the work, see H.P.R., Vol. 11, 258.

2248.

3542.

Substance, country-made paper, $15\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 25. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 925. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete. Date, Saka 1766.

A note-book of a modern Smārta of the school of Raghunandana, on various topics, notably on marriage. It quotes Kāśīrāma (in 18B), and Nārāyaṇa Vandyā (19B).

The scribe's note : —

श्रीकार्तिकेयदेवशर्मणः साक्षरं पुस्तकम् । शकाब्दाः १७१६
भाद्रस्य षोडशदिवसे लिपिरेषा समापिता । यथावृष्टं तथा
लिखितम् ।

यत्कं सगुणमाश्रित्य शोभन्ते वज्रनिर्गुणाः ।

यत्कं विना न शोभन्ते संख्याङ्केविन्दवत् ॥ ? ॥

नूनं कलयति मूढो हरिहरभेदं विना शास्त्रम् ।

उभयोरेका प्रकृतिः प्रत्ययभेदाद्विभक्तवद्भाति ॥

यदपतेः क्व गता, etc., etc.

2249.

3756. सम्बन्धविवेचनम् । *Sambandharivēcanam*.

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 8, of which the first and the last leaves have lost about a third of their right-hand side. Lines, 13 on a page. Extent in Slokas, 250. Character, Bengali of the seventeenth century. Appearance, damaged. Complete.

An anonymous work on the prohibited relationship in marriage.

The Mangalācarana and the object of the work :

श्रीकृष्णचरणाम्बोजध्याननिर्मलमानसः ।

कश्चिच्चक्रे विवाहार्थं सम्बन्धस्य विवेचनम् ॥

End :—

तस्य दोहत्रौ प्रयोत्रौ पर्यन्ताश्च सप्त[ी] मातृभग्नौ तत्कन्याह
नोदहेत् ॥

Col. :—

इति सम्बन्धविवेचनं समाप्तम् ।

2250.

5179. उद्वाहविचारः । *Udvāhavicārah*.

Substance, country-made paper. 16½ × 3 inches. Folia, 2. Lines 7 on a page. Extent in slokas, 38. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

An anonymous disquisition of on marriage.

Beginning :—

अथोदाह्रविचारो लिख्यते ।

शुभविवाहेनेत्यादि भवदेववाक्यम् ।

अत्र भार्यात्वसम्पादकः स्त्रीकार एव विवाहः यत् विवाहत्वं
कन्यापाण्यवच्छेदेन प्रतिग्रहीतृपाणिंसंयोगविशेषवृत्तिर्जातिविशेषः ।
एतादृशसंयोगस्योभयनिष्ठतया वरकन्ययोर्विवाह इति प्रत्ययः
स्यात् ।, etc., etc.

Colophon :—

इति विवाहविचारः ।

2251.

3014.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent in Slokas, 100. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

An essay on marriageable girls, being removed to the sixth generation on the mother's side and to the eighth on the father's side.

It begins :—

अथ विश्वरूपनिबन्धे सप्तमौ पञ्चमौ निर्णयः

मातुः पञ्चमादूर्ध्वं पितुः सप्तमास्तथा ।

उभयं तद्धि कन्यायाः क्रियते नात्र संशयः ॥

मातुः पञ्चमादिति कोऽर्थ इत्यादि ।

6. AŚAUKA.

. 2252.

5927. **सूतकचिंशच्छ्लोकी ।** *Sūtaka-triṃśacchloki.*

By Vijñāneśvara.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent in Slokas, thirty ślokas of the Śraḡdharā metre. Character, Nāgara. Date, Samvat 1657. Appearance, old and discoloured. Complete.

Thirty ślokas, on impurity arising from birth or death in the family.

Beginning :—

श्रीलक्ष्मणाय नमः ।

यन्मासाभ्यन्तरेषु स्वपुरुषनिष्ठे गर्भमात्रे विनष्टे
माता तन्माससंख्यासमदिनमशुचिः कानसिद्धाः सपिण्डाः ।
अन्ये मासद्वये तु त्रिदिनमशुचयोऽतः परं स्मृतवत् स्यात्
चातुर्वर्ण्यस्य तुल्यं वयसि तदपि यत् प्रोच्यतेऽग्रौचमात्रम् ॥

End :—

दत्त्वा पिण्डं सपिण्डाः परश्रववहनकापकाश्च ब्रजित्वा
तद्देशमदारि चास्य प्रशमितमनसो निम्नपत्रं विदश्य ।
आचम्याग्न्याम्बुदूर्वाकुरवगृध्रभागक्षतान् गोमयश्च
स्पृष्ट्वा सिद्धार्थैर्लान्धय दृष्टदि पदं न्यस्य सर्व्वं विप्रायः ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्विज्ञानेश्वरविरचिता सूतकचिंशच्छ्लोकी समाप्ता

Post Colophon :—

संवत् १६५७ शा १५२२ कार्तिकवदी ४ बुधे लिखितं भूतेश्वरेण
वासुदेवपठनार्थं वाराणस्यां चण्डीचण्डीश्वरसन्निधौ ।

2253.

1915. *The Same (here called)*

अशौचसंग्रहत्रिंशच्छ्लोकी ।

Aśauca-saṃgraha-triṃśacchlokī.

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2. one yellow and the other white. Lines, 13, 15 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara. Date, 1735. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति त्रिंशच्छ्लोकी १७३५ वैशाख वदि ७ ।

षण्मासाभ्यन्तरेषु अपरुषनिष्ठिते गर्भमात्रे विनष्टे ।

माता तन्माससंख्यासमदिनमशुचिः क्लानशुद्धाः सपिण्डाः ॥ etc.

2254.

6018. **त्रिंशच्छ्लोकविवरणसरोद्धारः ।**

Triṃśacchlokarivaraṇasāroddhārah.

By Karimaṇḍana Sambhu.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 51. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 950. Character, Nāgara. Date, Samvat 1858. Appearance, new. Complete.

This is based on the commentary of Raghunātha Bhaṭṭa (Vājapeya-yājin) on Triṃśatslokī.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

रघुनाथकृत-त्रिंशच्छ्लोकव्याख्यानसंग्रहः ।

प्रश्नभाषाशौचविषयं लिखत्यनतिविस्तरम् ॥

चतुर्थमाससमाप्तिपर्यन्तं गर्भस्त्रावः । तत्राद्यमासत्रये गर्भस्त्रावे
मातुस्त्रिरात्रं । चतुर्थपञ्चमषष्ठेषु मासेषु गर्भपाते चतुर्थे चत्वारि-
दिनानि ।, etc., etc.

The end :—

मया कृतः संयत्तमात्रबुद्ध्या

विरुद्धनामान्तसन्निवेशः ।

तथापि विदित्यभिभावनीये
मते (स संख्या) [ममाख्या] रघुनाथदर्शिता ॥

Colophon :—

इति श्रीमहाजपेययाजि-भट्ट-रघुनाथकृत-त्रिंशच्छ्लोकविवरण-
सारोद्धारः कविमण्डनप्राम्भकृतः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १८५८ भाद्रपद शुक्ल ८ भौमे श्रीमत्काश्यां वास्तव्य व्या +
+ + + Blurred over with ink.

2255.

6474. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 47. Lines, 9 on a page. Extent in ślokaś, 940. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमहाजपेययाजि-भट्ट-रघुनाथकृत-त्रिंशच्छ्लोकविवरण-
सारोद्धारः कविमण्डनप्राम्भकृतः समाप्तः ।

For the beginning and the end of the work, see
L. 150.

2256.

2262. त्रिंशच्छ्लोकीभाष्यम् । *Trīṣaśchlokābhaṣyam.*

By Bhaṭṭachārya.

Substance, country-made paper. 10½ × 5½ inches. Folia, 21. Line, 11 on a page. Extent in ślokaś, 540. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

For the text and the commentary, see below.

Col. :—

इति श्रीमिताक्षरायां अष्टौषप्रकरणानुद्भूतया त्रिंश-
च्छ्लोकीया श्रीमद्भट्टाचार्यकृतं भाष्यं समाप्तं ।

The 30th verse runs thus :—

दत्त्वा पिण्डं स्वपिण्डाः परश्रववहनक्षापकाश्च त्रजित्वा
नद्वेषमदारिद्र्यास्य प्रशमितमनसो निम्बपत्रं विदश्य ।
आचम्याग्राम्बद्ध्वीङ्गुरवररुषभानक्षतान् गोमयञ्च
[स्फुट्टा] सिद्धार्थतैलानथ वृषदि पदं न्यस्य सर्वे विप्रैर्युः ।

The principle on which these thirty ślokas were written is given in the commentary :—

अत्र स्मृतिं क्रममुल्लङ्घ्य लोकप्रसिद्धक्रममनुसरन् गर्भविपत्तिनिमित्ताशौच-
क्रमेण अशौचं प्रतिपादयति ।

2257.

1264. *The Same, with the same Commentary.*

Substance, country-made paper. 13 × 6½ inches. Folia, 15. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 690. Character, Nāgari. Appearance, fresh. Complete. The text in the middle in a larger hand, and the commentary above and below in a smaller hand.

The text consists of thirty Śraḡdharā verses on Aśauca.

Beginning of the Text :—

ययसाभ्यन्तरेषु स्वपुरुष नि(हि)[ह]ते गर्भमात्रे विनष्टे, etc.,
etc.

Beginning of the Commentary :—

नत्वा गणेश्वरं देवं शारदां गुरुमात्मनः ।

आशौचसंग्रहत्रिंशच्छ्लोक्या व्याख्या करोम्यहं ।, etc., etc.

For the text, see Weber, No. 1093, p. 321, and for the Commentary Weber 1096 and Bik. 1038, in which the author is stated to be some Bhaṭṭācārya.

2258.

2882. *The Same, with the same Commentary.*

Substance, country-made paper. 12½ × 5 inches. Folia, 17. Written in the *Tripāṭha* form. Character, Nāgari in a slovenly hand of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति त्रिशङ्खलोकभाष्यं समाप्तम् ।

2259.

4290. *The Same, with the same Commentary.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 21. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 680. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Both for the text and the commentary, see I.O. Catal., No. 1750.

2260.

9782. *The Same, with the same Commentary.*

Substance, country-made paper. $11 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 17. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 385. Character, Nāgara. Date, Samvat 1890. Appearance, tolerable. Complete.

This MS. contains a collection of thirty ślokas, with a commentary, bearing on the defilements from the birth and death of a relation (Jahanāśauca and Maraṇāśauca).

See I.O. Vol. III, p. 566A, No. 1750.

2261.

1712. *The Same, with the same Commentary.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 27. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 525. Character, Nāgara. Date, Samvat 1860. Appearance, old. Complete.

Post Colophon Statement :—

गौडजातीय-श्रीलक्ष्मणकृतो दिग्वरस्य तु चारुसंस्कारयुक्तं
जगज्जानातु पुस्तकम् ।

संवत् १८६० मिति फागुन सुदी ३ भौमवारं लिखितं शुभम् ।

We have the following lines more at the end which are not in the I.O. manuscript :—

तथाच स्मृतिः ।

इति संस्तुत्य गच्छेयुर्गृहं बालपुरःसराः ।

विदश्य निम्बपत्राणि नियता द्वारि वेष्टनः ॥

आचम्याग्न्यादिसलिलं गोमयं गौरसर्षपान् ।

प्रविशेयुः समालभ्य कृत्वाग्रमग्निं पदं शनैरिति ।

Col. :—

इति त्रिंशच्छ्लोकौभाष्यम् ।

The authorities quoted in the commentary are :—

मरौचिः, स्मृतिः, व्याघ्रपादः, बृहन्मनुः, मनुः, बृहवर्षिष्ठः, बृहस्पतिः, विष्णुः, प्रचेताः, बृहयाज्ञवल्क्यः, याज्ञवल्क्यः, उशनाः, पराशरः, पारस्करः, संवत्सः, देवलः, व्यासः, प्रचेताः, याज्ञवल्क्यः, योगीश्वरः, यमः, गृह्यपरिशिष्टे, शातातपस्मृतिः, शंखः, विष्णुः ।

The authorities quoted are all ancient and testify to the age of the work.

2262.

5797. अशौचदशकं । *Aśaucadaśakam.*

By Viṇṇāneśvara, with Bhaṭṭojī Dīkṣita's Commentary.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 6. In Tri-pāṭha form. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, new. Complete.

It gives, in ten stanzas of the Śārdūlavikrīḍita metre, a summary of the laws of impurity.

For the text, see I.O. Catal., No. 1749.

The Text begins :—

मातुर्गर्भविपत्स्त्रिं, etc., etc.

The Commentary begins :—

मासत्रयमध्ये गर्भस्त्रावे मातुस्त्रिंदिनमाशौचम् ।

Colophon :—

इति श्रीमद्बृहन्मुकुटमणिलक्ष्मीधरभट्टसरिसूनुभट्टोजीदौक्षितेन
कृतं दशश्लोकौभाष्यं समाप्तमगात् ।

There is one leaf more containing the text from a portion of the fourth verse to the end with the colophon and the post-colophon statement :—

इति श्रीमद्विज्ञानेश्वरविरचितमागौतमदशकं समाप्तम् ।

यदिशुद्धमशुद्धं त्रैव्यादि । श्रीसंवत् १६८८ मिति फाल्गुन वदि लघितं
वृत्त्यति पत्र २ ।

श्रीश्रविमुक्तवागाणमीमधे ।

2263.

5797 A. *The Same, with the same Commentary.*

Substance, country-made paper. 10½ × 3½ inches. Folia, 5. In Tri-pāṭha form. Character, Nāgara. Date, Samvat 1926. Appearance, fresh Complete.

The same as in the previous number.

Colophon :—

इति श्रीमद्विद्वन्मकुटमणिलक्ष्मीधरभट्टस्वतुभट्टोजीदीक्षितेन कृतं
दशश्लोकीश्याख्यानं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

मार्गशौर्धमासि कृष्णपक्षे तृतीयायां भृगुवामने बालमुकुन्देन लिखितं
दशश्लोकी समाप्तम् । संवत् १८२६ ।

2264.

6510. *The Same, with the same Commentary.*

Substance, country-made paper. 8½ × 4 inches. Folia, 5. In Tri-pāṭha form. Character, Nāgara. Date, Samvat 1724. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीदशश्लोकी समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत् १७२७ वर्षे वै० सु० । १२ शुक्ले लिखितम् ।

Colophon to the Commentary :—

इति श्रीमद्विद्वन्मुकुटमणिलक्ष्मीधरभट्टसूनुभट्टोजिदौक्षितेन कृतं
दशश्लोकौघ्याख्यानं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

आत्रेयान्वयनलिरामभट्टस्येदं पुस्तकम् ।

Beginning to the Text :—

मातुर्गर्भविषत्स्वप्नं त्रिदिवसं मासत्रयेऽतो यथा ।
मासाहं त्रिषु सूतकावधिरतः ज्ञानं पितुः सर्व्वदा ।
ज्ञातौनां पतनादिजातमरणे पित्रोर्दशाहं सदा
नासः प्राक् तदपैति सूतकवशात् भ्रातुर्दशाहं परम् ॥

The Commentary begins :—

श्रीगोपालकृष्णाय नमः । मातुरिति ।, etc., etc.

The Text ends :—

क्षेत्रे द्वादश विंशति विंशति निशास्त्रिंशच्च श्रुद्धे क्रमात् ।
विप्रात् द्वित्रिचतुर्गुणा वयसि सच्छ्रुद्धे तु पञ्चाक्षरे ।
(प्रज्ञास्त्री) [प्रोक्ता स्त्री]सुतशिष्यदासभृतका भर्त्तादिवद् बान्धवे
हीने स्वं लघु वा तदीयमधिके श्रुद्धेः समाः संकराः ॥ १० ॥

2265.

5798. *The Same, with a Commentary (chiefly based
on Mitakṣarā),
by Harihara.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 21. Lines,
11 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara of the eighteenth
century. Appearance, discoloured and effaced. Complete.

The Commentary begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीविज्ञानेश्वरविरचितमुनिजबवाक्यैर्मिताक्षरामध्यात् ।

आशौचसप्तदशकं वदति [हरिहरौ] (हरिहरौ) हरिं नत्वा

See I.O. Catal., No. 1749.

2266.

5313. **हारलता ।** *Hāralatā.*

By Aniruddha Bhaṭṭa.

Suddhiviveka portion only.

Substance, country-made yellow paper. 10×4 inches. Folia, 64. Lines, 8 to 10 on a page. Extent in slokas, 2,500. Character, Bengali. Date, Saka 1756. Appearance, fresh. Complete.

A treatise on purification.

For the beginning of the work, see L. 949. The work is often quoted by Raghunandana and others.

End :—

कथममुद्धस्यैवात्मषातिगोऽप्यग्निः संवत्सरोद्धं क्रियते ।

सुरापगतोरविहारपाटके

+ + + + +

क्षतानिखलेन सतामुरःस्थले

विराजतां हारलतेयमर्पिता ॥

Colophon :—

इति महामहोपाध्याय-ओमरनिखलभट्टकृता हारलता समाप्ता ।

Printed in the Bibl. Ind. Series.

Post Colophon Statement :—

शकाब्दा १७५६ । १० । २८ । पुस्तकमिदं ओयुक्त-ओ-
जगन्मोहनन्यायरत्नस्य । लिखितं ओकालीप्रसादशर्मायः ।

2267.

2937. **शुद्धिविवेकः ।** *Suddhivivekah.*

By Rudradhara, son of Lakṣmīdhara and youngest brother of Haladhara.

Substance, country-made paper. 10½×4½ inches. Folia, 22. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. A fragment.

Begins :—

हरतु दुरितजातं केशवस्यैकवाङ्-
विपुलगलकिमान्त(म्मे)[लो]गिनः संप्रविष्टः ।
असुपवनमिवास्य प्राशितुं संप्रवृत्तः
कृवल्लयदलनीलः पद्मश्रीर्षो भुजङ्गः ॥

A treatise on purificatory rites. See I.O. Catal., No. 1742 and L. 1736 and 1934. Printed at Benares in 1866. The author is a Maithila and is quoted by Raghunandana and others.

2268.

9804. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×6 inches. Folia, 62; leaf 61 is missing. Lines, 12 on a page. Extent in Slokas, 1,500. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

Begins :—

हरतु दुरितजातं, etc., etc.

Colophon :—

इति महामहोपाध्यायलक्ष्मैधरात्मज-महामहोपाध्याय श्रीहल-
धरानुजतम-श्रीरुद्रधरकृतः शुद्धिविवेकः । ० ।

The authorities quoted :—

ब्रह्मपुराणम्, रुद्रस्पतिः, कश्यपः, अङ्गिराः, देवलः, मनुः, पैठीनसिः,
पराशरः, मरौचिः, मार्कण्डेयः, शङ्खः, दक्षः, हारलताकारः, रत्नाकरः, शुद्धि-
प्रदीपः, विष्णुः, कूर्मपुराणम्, बौधायनः, हारीतः, यमः, याज्ञवल्क्यः, गौतमः,
पारस्करः, रुद्रगार्ग्यः, जाबालः, लघुहारीतः, मार्कण्डेयपुराणम्, शातातपः ।

2269.

8512. *शुद्धिविचारः ।* *Suddhivicharah.*

By Rudradhara [अयमन्योरुद्रधरः न तु शुद्धिविवेकलघुद्रधरः] ।

Substance, country-made paper. 10½×5 inches. Folia, 10. Lines, 8 on a page. Extent in Slokas, 180. Character, Nāgara. Date, Samvat 1917. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमहामहोपाध्यायसद्विधरक्तः शुद्धिविचारः समाप्तः ।

Post Colophon :—

पौषस्य सिते पक्षे नवमी मन्दवासरे ।

जागेश्वरेण लिखितं श्रीचमुद्धिविचार वै ॥ (१)

संवत् १९१७ लक्ष्म्याः प्रसादेन शुभं भूयात् ॥

A work on Smṛti, treating of the laws of religious impurity.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

सद्विधरक्तमुद्धिविचारः ।

ह्रा(र्)ग[१]तः ।

न तत्र वीरा जायन्ते नाशोगा न प्रतापुषः ।

न च अयोध्रिगच्छन्ति यच्च आङ्गं विवर्जितम् ॥

... ..

5A, देवे पितृणां आङ्गे तु अशौचं जायते यदि
अशौचे तु व्यतिक्रान्ते तेषां आङ्गं प्रदीयते ॥

It ends :—

तद्यः शौचं सपिण्डानां गर्भस्य पतने सति ।

मातृदयं आवणादि सर्वा नद्यो रजस्वलाः ॥

तासु ज्ञानं न कुर्वीत वर्जयित्वा समुद्रगैः ॥

2270.

5800. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 10. Lines, 9 on a page. Extent in ślokaś, 220. Character, Nāgura. Date, Samvat 1927. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

सद्विधर-क्त-मुद्धिविचारः ।

हारीतः ।

न तत्र वीरा जायन्ते नारोगाः न श्रुतायुषः ।

न च श्रेयोधिगच्छन्ति यत्र आङ्गं विवर्जितम् ॥

अपि मूलफलैर्वापि तद्याप्युदकतर्पणैः ।

अविद्यमाने कुर्वीत नतु आङ्गं विवर्जयेत् ॥

Colophon :—

इति श्रीमहामहोपाध्याय-रुद्रधरकृतः शुद्धिविचारः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

बालमुकुन्दस्यैवं पुस्तकम् । संवत् १८२७ ।

This is to be differentiated from *Suddhiviveka* of Rudradhara, son of Lakṣmīdhara, described above and in I.O. Catal., No. 1742.

2271.

6491. शुद्धिनिर्णयः । *Suddhinirṇayaḥ*.

By Keśava Miśra, grandson of Vācaspati Miśra.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Date, Samvat 1952. Appearance, mouse-eaten. Complete.

Colophon :—

इति श्रीवाचस्पतिमिश्रपौत्र-केशवमिश्र-कृतः[?] शुद्धिनिर्णयः

समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीलक्ष्मणा प्रसादेन शुभं भूयात् । संवत् १८५२ अश्वी

चरौ ०६ । श्रीराम ।

A short work on the laws relating to religious purification. The author's grandfather, Vācaspati Miśra, has a much larger work of the same title, for which see L. 3308.

The beginning of the work :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ मुद्रिनिर्णयः ।

आविर्भावतिरोभावौ कृष्टिप्रलयकारकौ ।

यदीयौ भवतो नित्यं तद्वन्दे ब्रह्म शान्ततमम् ॥

शिशूनामल्पबुद्धीनां भट्टिति प्रतिपत्तये ।

नानानिबन्धसिद्धान्तः क्रियते मुद्रिनिर्णयः ॥

ब्राह्मणस्य सपिण्डे ब्राह्मणे मृते ब्राह्मणो दशरात्रेण मुध्यति ॥

etc., etc.

It ends :—

उत्तरैकोद्विष्टाद्दे सर्वेषामप्यधिकारः आद्दे पुत्राभावे पौत्रः

तदभावे पत्नी तदभावे ज्येष्ठो भ्राता तदभावे कुले ज्येष्ठानामधिकारः

स्ववहारोप्येवमेव ।

2272.

5859. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 12 on a page. Extent in Slokas, 180. Character, Nāgari of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ मुद्रिनिर्णयः ।

आविर्भावतिरोभावौ कृष्टिप्रलयकारकौ ।

Colophon :—

इति श्रीवाचस्पतिमिश्रपौत्रकेशवमिश्रजतः मुद्रिनिर्णयः समाप्तः ।

2273.

5596C. **मुद्रिचन्द्रिका ।** *Śuddhicandrikā.*

By Kālidāsa.

With an anonymous Commentary.

Substance, palm-leaf. $15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 20. In Tripāṭha form. Character, Uṇṇiya about two hundred years old. Appearance, old.

Leaves are marked from 82 to 101.

The text begins thus :—

श्रीरामः प्ररुणम् ।

मन्वादिशास्त्रामृतसङ्घालयः

श्रीकालिदासाभिधधौरचन्द्रमाः ।

तेने सुधासिन्धुविवर्द्धश्रीचक्रं

ध्वान्तान्धलोकेक्ष्णशुद्धिचन्द्रिकाम् ॥

विप्रस्तत्रिययोः सपिण्डजनने शुद्धिर्दश दादशा-

होरात्रैरथ पक्षकोपरि विशः शुद्धस्य मासात्यरम् ।

पुत्रीमज्जनतोऽथ सर्वजननीं स्पर्शं दशाहाष्टचिः

कर्माह्वं द्विदशाहतः पुरुषस्य मासात्यरं स्त्रीप्रसुः ॥

The work comprises of 26 verses. The 26th runs :—

खं वर्णश्च दष्टेदहेदनुगतः + + + रुदन्

कात्मानं यदि तत्समस्तदिवसैः दग्धेऽस्थिपाष्णीं नरे ।

बन्धोर्निर्हरणे व्यहृत्सह वसन् अज्ञात्र वामेऽमभुक्

तुल्यस्यैः शवसंस्कृतश्च विधिना कृत्वा क्रियां स्याच्छुचिः ॥

90B,

Colophon :—

इति कालिदासकृता शुद्धिचन्द्रिका समाप्ता ।

Though the text ends here, the commentary extends to the 101st leaf and is still not complete.

Commentary begins thus :—

कायमनोभ्यामभिमतदेवतानमस्कारानन्तरं वस्तुनिर्देशमुखेन प्रयोजना-
भिधेये कथयति मन्वादौति ।

2274.

4117. *The Same, with the same Commentary.*

Substance, palm-leaf. 14½ x 1½ inches. Folia, 41 to 98. Lines, 4 to 6 on a page. Extent in Slokas, 1,300. Character, Udiya of the eighteenth century. Appearance, good. Complete.

Beginning :—

ॐ लक्ष्मीनारायणाय नमः ।

Comm.: अथ क्रायमगोभ्यां समभिमतदेवतानमस्कारपरःसरं वस्तुनिर्देश-
मुखेन प्रयोजनगभिधेये कथयति ।

Text : मन्वादि शास्त्रामृतमञ्जयालयः, etc., etc.

End :—

Text : स्मृत्यर्णवादुद्धृतमागंशाकरैः
पूता विधाः सञ्जनमञ्जनोपिताः ।
कृतातिसेष्या सुर[सा] मलापहा
विगाह्यतां शुद्धिविधानवापिका ॥

Comm.: पृथ्वी यावत् शुद्धिविधानमभिहितं सम्यति कारणाभिधान-
परःसरं सारं ग्रन्थस्योपादेयतामाह ।

स्मृत्यर्णवादुद्धृत्यादि । स्मृतय एव अर्णव इव अर्णवः विलसतया दूरवगाह-
त्वात् ता उद्धृता ये शाकरा उपयुक्ति भागाः[ ] त एव सप्ततया शाकरत्वे
निरूपितास्तैः कृता शुद्धिविधानवापिका भो बुधा एषा विगाह्यताम् । विशेषेण
अवगाह्यतामिच्छयैः, etc., etc.

Colophon :—

इति श्रीराजपिण्डिकालिदामशरणकृतौ शुद्धिचन्द्रिका टीका
समाप्तेति ।

समाप्तोऽयं ग्रन्थः । शुभमस्तु ॥

There are two leaves more. These contain notes on the questions of cremation in a case in which the bone of the deceased cannot be got, and of expiations for men dying unnatural death.

2275.

701. शुद्ध्यादिसंग्रहः । *Suddhyādisaṁgrahaḥ.*

For the manuscript, see L. 1539.

It is a compilation on शुद्धि, आहुति, तिथि, प्रायश्चित्त and उवाच.

शुद्धि ends in 34A, आइ in 62A, तिथि in 106A, प्रायश्चित्त in 114A, and उदाह in 115, the last leaf.

After the end of Śuddhi it has इति श्रीवाचस्पतिमिश्र ।

2276.

5072. शुद्धिव्यवस्थासंक्षेपः । *Śuddhivyavasthāsamkṣepaḥ*.

Substance, country-made yellow paper. $17\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, fresh.

Only Śuddhivyavasthā.

See L. 1550, which gives the author's name as Cintāmaṇi Nyāyavāgiśa. The right-hand side of every leaf of the present manuscript bears the name of Rāmanātha.

2277.

721. *The Same.*

For the manuscript, see L. 1550.

An imperfect copy of Catal. No. 2275 coming down to Tithi.

It is stated in the colophon to be a part of Smṛti-vyavasthā by Cintāmaṇi Nyāyavāgiśa Bhaṭṭācārya of Gauḍa.

Post Col. Statement :—

शाके हरित् शोणप्रकेऽर्कवारे
पक्षे वलक्षे दिवसे तु हारे
वारं स्मृतोनां मधुमासि विद्वान्
श्रीमान् प्रसादो बलिखत् + वान् ।
सन्नाहः १६१० लिखितं खलु यत्नेन, etc.

It appears to be identical with Catal. No. 2275, noticed in L. 1550 under the name of शुद्धादिव्यवस्थासंक्षेपः, said there in

the colophon, to be a part of *Smṛtivyavasthā* by Cintāmaṇi Nyāyavāgiśa Bhaṭṭācārya, although the latter is wanting in the Maṅgalācaraṇa verse found in the former.

The authorities quoted :—

(1) Vācaspati Miśra, (2) Prābhākaraḥ, (3) Maṇikāra, (4) Pakṣadhara Miśra, (5) Vivāḍakalpataru, (6) Ratnākara, (7) Tarkācārya, (8) Rāyamukuta, (9) Kāśyapa, (10) Devala, (11) Bṛhatpracetāḥ, (12) Ālipurāṇa, (13) Hāratalā, (14) Mitākṣarā, (15) Paiṭhinasi, (16) Manu, (17) Śaṭtriṇśatmata, (18) Prajāpati, (19) Maithila, (20) Brahmapurāṇa, (21) Sūlapāṇi-Mahāmahopādhyāya, (22) Kātyāyana, (23) Hārita, (24) Kullūka Bhaṭṭa, (25) Āśvalāyana, (26) Śātātapa, (27) Gautama, (28) Parāśara, (29) Varāhapurāṇa, (30) Nārada, (31) Kapila, (32) Kalpataru, (33) Pārijāta, (34) Nārāyaṇa Upādhyāya, (35) Smārta Bhaṭṭācārya, (36) Kālikāpurāṇa, (37) Baudhāyana, (38) Yājñavalkya, (39) Sanatkumāra Saṁhitā, (40) Gītā, (41) Bhaṭṭa, (42) Matsyapurāṇa, (43) Pāścātyasaṁgraha, and (44) Viṣṇu Smṛti.

2278.

अशौचकाण्डम् । *Āśaucakāṇḍam*.

By *Viśveśvara Bhaṭṭa*, alias *Gāgā Bhaṭṭa*, a contemporary of *Śivāji*, the founder of the greatness of the *Marhaṭṭas*.

See L. 703.

The authorities quoted are :—

(1) ऋष्यशृङ्गः, (2) पराशरः, (3) काश्यपः, (4) मनुः, (5) याज्ञवल्क्यः, (6) मदनरत्नम्, (7) गौड़ाः, (8) पैठीनसिः, (9) हारोतः, (10) देवलः, (11) वृद्धलक्ष्मणः, (12) नारदः, (13) अङ्गिराः, (14) विष्णुः, (15) शातातपः, (16) यमः, (17) ब्रह्मपुराणम्, (18) माधवः, and (19) लक्ष्मणः ।

Viśveśvara, the author, is the same as Gāgā Bhaṭṭa :—

ओमदुश्चरणानां प्रसादतो मुदे सुविधानां

ओमदिनकरसुसुराशौचं किञ्चिदातनुते ।

विश्वेश्वरापराख्यस्य गागाभट्टमनस्त्रिनः

कृतिशौचविषया विदधातु सतां मुद( ) [ ]

The subjects treated of are :—

- (1) सूत्रशौचं, (2) मरणाशौचं, (3) वर्णाशौचं, (4) अतिक्रान्ताशौचं, (5) प्रेतनिर्हरणप्रेतानुगमनाशौचम्, (6) अशौचसन्निपातनिरूपणं, (7) दासो-
दासाशौचनिरूपणं, (8) अशौचकर्त्तव्याकर्त्तव्यनिर्णयः, (9) इत्यमुद्भिः ।

It is written in the bold Devanāgarā hand of the eighteenth century.

2279.

5985. शुद्धिप्रकाशः । *Śuddhiprakāśaḥ.*

By Bhāskara, son of Āyāji Bhaṭṭa, grandson of Hari Bhaṭṭa and great-grandson of Puruṣottama Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 21. Lines, 12 on a page. Character, Nāgarā of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Very nearly complete.

A summary of the laws of impurity from a birth or a death in the family. It is dated Samvat 1752--1696 A.D. See the next number.

See I.O. Cat., No. 1745.

The MS. under notice breaks off at the beginning of the third of the closing verses :—

तस्मादुद्धूतकोर्ते, etc., etc.

2280.

6479. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 35. Lines, 8 on a page. Extent in ślokaś, 560. Character, Nāgarā of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमत्काश्यपाख्यसम्भवाम्निहोत्रिकुलतिलकायमान श्री-
मदायाजिभट्टसुबुभास्करकृतः शुद्धिप्रकाशः समाप्तः ।

शुभमस्तु ।

Aufrecht, in his Cat. Cat., I, identifies *Suddhiprakāṣa*, quoted by Raghunandana, with the present work, which was compiled in *Samvat* 1752 = A.D. 1695; while there is ample evidence to prove that Raghunandana wrote his *Jyotistattva* in 1567.

The chronogram giving the date of the work runs : -

तत्सुगुभास्करेणेत्यं पुरे पौरहरे कृतः ।
प्रकाशो(श)ऽशौचशुद्धौनां दीप्तसत्तेन्दवासरे ॥

2281.

10126. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 × 3½ inches. Folia, 18. Lines, 11 on a page. Extent in *ślokas*, 600. Character, *Nāgari*. Date, *Samvat* 1839. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमत्पाश्यान्वयसम्भवामिहोत्तिकुलतिलकायमानश्री-
मदायाजिभट्टसूनुभास्करोद्गीतशुद्धिप्रकाशः समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon :—

संवत् १८३९ श्रवसंवत्सरे मार्गशीर्ष कृष्णदशम्यामिन्दुवासरे नाग-
पूर्या लिखितमिदं पुस्तकं मुकुन्ददेवसुतमणिरामेण स्वपार्श्व-
मिति विदाङ्गव्यन्तु सुधियः ।

2282.

5954. *अशौचदौधितिः* or *अशौचनिर्णयः* ।

Āśaucadādhitiḥ or *Āśaucanirṇayaḥ*.

Forming part of a comprehensive compilation of Smṛti.

By Jivadeva, son of Āpadeva.

Substance, country-made paper. 12½ × 4½ inches. Folia, 18. Lines, 8 on a page. Extent in *ślokas*, 400. Character, *Nāgari*. Appearance, new. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीकृष्णं कृगिराजञ्च प्रणम्याशौचनिर्णयः ।

क्रियते जीवदेवेन यथामति समासतः ॥

जीर्णान् नवीनानाशौचग्रथान् आलोच्य सर्व्वशः ।

संग्रहोऽत्र कृतः सद्भिः दृष्टव्योऽयं प्रयत्नतः ॥

आशौचं द्विविधं कर्म्मभग्निकारलक्षणमस्पृश्यतालक्षणञ्चेति ।

End :—

कृत्स्नप्यातलवर्त्तिपण्डितजनलङ्कारचूडामणिः

गोदातीरजनिर्गुणोच्चयखणिर्नाम्नापदेवोऽजनि ।

तत्सूनोरिहजीवदेवकृतिनः सद्धर्म्मशास्त्रे कृता

वाशौचस्य विनिर्णयोऽयमभवत् श्रीकृष्णसन्तुष्टये ।

Colophon :—

इति श्रीमत्सकलभूमखड्गलमखड्गायमानश्रीमद्विद्वर्यापदेवसुत-
जीवदेवकृतिः कौस्तुभे आशौचदीधितिः समाप्तः [I] (?) ।

The author was the brother of Ananta Deva, the renowned author of *Smṛtikaustubha*, in imitation of which Jivadeva seems to have made a compilation of *Smṛti*, of which *Āśaucadidhiti* forms part.

2283.

10370. आशौचनिर्णयः । *Āśaucanirṇayaḥ*.

A compilation of the laws of religious impurity.

By Koṇeri Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 14. Lines, 11 on a page. Extent in ślokaś. 450. Character, Nāgara. Date, Samvat 1756. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमदाश्विष्ठाव्यसम्भवकल्याणकोपनामकश्रीनेलगिरा-
चार्यसूनु कोनेरिणा कृतः आशौचनिर्णयः समाप्तः ॥

Post Colophon :—

संवत् १७५६ समौ नाम । ग्रन्थसंख्या ४०८ ॥

Beginning :—

श्रीवेदव्यासाय नमः ॥

प्रणम्य लक्ष्मीरमणं पूर्णबोधान् गुरुनपि ।

सर्वान् ग्रन्थान् समालोच्य वक्ष्य आशौचनिर्णयम् ।

तत्र तावदादौ गर्भस्त्रावाशौचम् ।

आद्यमासत्रये गर्भस्त्रावे मातुस्त्रिरात्रं स्यात् सपिण्डाशौच-

वर्जनादिति स्मरणात् ॥—तत्राद्यमासत्रयपर्यन्तं स्त्रावः ॥

2284.

5344. **अशौचसंग्रहः ।** *Āśaucasamgrahaḥ.*

By *Mudhusūdana Vācaspati.*

Substance, country-made paper. 19×3½ inches. Folia, 20. Lines, 6 on a page. Extent in slokas, 400. Character, Bengali. Date, Saka 1706. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमहामहोपाध्याय-श्रीलश्रीमधुसूदनवाचस्पतिविरचिता

शौचसंग्रहः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

ॐ दुर्गायै नमः । कालीनारायणाय नमः ।

ब्रह्मभोजवर्धनविधौ प्राक्ते गते पौषाख्यमासके ।

द्विजः कश्चिन्नवद्वीपे लिखेत् माधुसूदनम् ॥

Beginning :—

ॐ दुर्गायै नमः ।

नत्वा सौतापतिं रामं कामदं कनकामयम् ।

ब्रवीत्यशौचसंग्रहे पठेत् श्रीमधुसूदनम् ॥

तत्रादौ रजःस्नानाशौचम् ॥

For the work, see L. 987.

2285.

3438. *The Same, here called*

अशौचसंक्षेपः । *Āśaūcasamkṣepah.*

Substance, country-made paper. $14\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 34. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, faded and worn-out. Complete.

A summary of the laws on impurity resulting from birth, death and other causes, by Chaṭṭa Madhusūdana Vācaspati.

The authorities quoted and consulted :—

1A, शङ्खः, कूर्मपुराणम्, मरौचिः; 2B, आदिपुराणम्; 5A, यमः; 8A, पराशरः; 8B, रत्नाकरः; 9A, गौतमः; 11A, मनुः; 13A, शातातपः; 17A, ऋहस्पतिः; 17B, ब्रह्मपुराणम्; 20B, मत्स्यपुराणम्; 22A, विश्वः; 23B, अमरः; 25B, सुमन्तुः; 27A, पैठीनसिः; 32B, मिताक्षरा; 35B, ऋद्धशातातपः, शुद्धितत्त्वम् ।

2286.

4609. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. $16\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, modern Bengali. Appearance, fresh. Complete.

There is an index of the work in three lines, going up to leaf 18.

2287.

5098. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. $19 \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 17. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 625. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Last Colophon :—

श्रीमहामहोपाध्याय-श्रीलश्रीमधुसूदनवाचस्पतिविरचिताशौच-
संग्रहः समाप्तः ।

2288.

3369. अशौचनिर्णयः । *Aśaucanirṇayaḥ.*

By Pañcānana Bhaṭṭācārya.

Substance, country-made yellow paper. 13×3½ inches. Folia, 25. Lines, 6 on a page. Extent in Slokas, 500. Character, Bengali. Date, Śaka, 1676. Appearance, faded and dilapidated. Complete.

Colophon :—

इति श्रीपञ्चाननभट्टाचार्यविरचिताशौचनिर्णयः समाप्तः ।

Post Colophon :—

सौमार्गशौर्षस्य सप्तदशदिवसे शुक्रस्य वारे पञ्चदश्यां तिथौ
सार्द्धप्रहराभ्यन्तरे समाप्तश्चायं ग्रन्थः । श्रीरामकिशोरदेवशस्त्रिणः
खान्दरं पस्तकं च । शकाब्दाः १६७६ ते० १७ मार्गः ।

• *It begins :—*

अथ निर्गुणाशौचनिर्णयः ।

अशौचं तु विहितकर्मसाधिकारविरोधवृत्तविशेषः ।

“सूतके कर्मणां त्यागः सन्धादीनां विधीयते” इति कात्यायनो-
यात् । अत्रानां योगपथे तु ज्ञेया मुद्दिर्गरीयसेत्यत्र देवलवचनेन
पापपर्यायाचपदस्याशौचवाचकत्वदर्शनाच्च ।—

It ends :—

उत्तरवचने यस्येति पदश्रवणात् इति मित्राः ।

अवस्थौपयिकं ग्रन्थे वचनं लिखितं मया ।

ततो न्यूनाधिकं भाष्यं सगुणेऽत्यन्तनिर्गुणे ॥

2289.

1933. अशौचनिर्णयसंग्रहः ।

Aśaucanirṇayasamgrahaḥ.

By Nāgojī Bhaṭṭa, son of Śiva Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 40. Lines, 9 to 11 on a page. Extent in Slokas, 1,800. Character, Nāgara. Date,

Saka 1758 and Samvat 1893. Appearance, discoloured. Complete. Prose

It begins :—

अथाशीर्षं निरूप्यते ।

तत्र प्रथमतो गर्भनाशजननाद्यशीर्षं । तत्र पद्माश्वरः ।

आचतुर्थी भवेत् स्त्रावः पातः पञ्चमषष्ठयोः ।

अत ऊर्ध्वं प्रसूतिः स्यादिति ।

Āśaucanirṇaya comes to an end in leaf 38A.

Colophon :—

इति शिवभट्टसुतनागोजीभट्टकृताशीर्षनिर्णयसंग्रहः समाप्तः ।

Post Col. :—

श्रीकृष्णार्पणमस्तु । संवत् १८६३ श्राव १७५८ ज्ञानम-
संवत्सरे वैशाख कृष्ण ५ गुरुवार तदिने काश्या विश्वेश्वरमन्त्रिधौ
समाप्तः ।

इत्ताद्वार विनायकभट्टकृतवल्ने टोंकिकर यांचेवसे ।

हे पुस्तक नागादीक्षित भागवत टोंकिकर यांचेवसे ॥

अथ कारिका ।

अहतं यन्त्रनिर्मुक्तं शुक्लं वासः प्रशस्यते ।

शस्त्रं तन्माङ्गलिकेषु तावत्कालं न सर्व्वदा ॥

इति रत्नावली ॥

There are 19 kārīkās. The second is from Śaḍaśīti-mata. There are also several kārīkās from Dharma-pravṛtti.

The authorities quoted in the main work are : Smṛtyarthsāra, Rudradhara, Vijñāneśvara, Mādhava, Haradatta, Saṃskāradīdhiti, Kaustubha, Śaḍaśītimata, Brahmapurāṇa, Prayogapārijāta, Hemādri, Madana-pārijāta, Ādityapurāṇa,

2290.

2142. अशौचनिर्णयः । *Āśaucanirṇayaḥ*

By Tryambaka.

Substance, foolscap paper. $6\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 17. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 170. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

For a description of the work, see L. 905.

2291.

116. शुद्धितत्त्वकारिका । *Śuddhitattvakārikā.*

By Harinārāyaṇa Śarma.

The present manuscript has been noticed by Dr. Rājendralāla Mitra, under No. 920.

Beginning :

ॐ नमो गणेशाय ।

सर्वस्वरूपं श्रीरामं प्रणम्य भक्तवत्सलं ।

कारिकां शुद्धितत्त्वस्य वितर्नोति यथामति ॥

शुद्धेद्विप्रो दशाहेन द्वादशाहेन भूमिपः ।

वैश्यः पञ्चदशाहेन शूद्रो मासेन शुध्यति ॥, etc.

Post Colophon Statement :—

शाके सप्तमस्राज्ये चन्द्रगणिते वैशाखमासे कवी

वारे चाष्टि स्रष्टाशुपत्तविमिते नत्वा पदाम्भोरुहं ।

यत्नात् वन्द्यकुलोद्भवेन रजनौकान्तेन संलेखिता

खल्लासौ बह्वबोधिकातिविमला पुस्तौ समाप्तिं गता ॥

2292.

3357. *The Same*

Substance, country-made paper. $16 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured and mouse-eaten. Complete.

For the work, see L. 920.

2293.

5009. शुद्धिकारिका । *Suddhikārikā*.*By Rāmabhadra Nyāyūlaṅkāra (?)*.

Substance, country-made paper. $16\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 15. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Incomplete at the end.

Beginning :—

सर्वस्वरूपं श्रीरामं प्रणम्य भक्तवत्सलम् ।

सम्मुदे शुद्धितत्त्वस्य कश्चित्करोति कारिकाम् ॥

तत्र ब्राह्मणानां पूर्णाष्टौचं १० दशदिनानि क्षत्रियाणां १२
द्वादशदिनानि वैश्यजातीनां १५ पञ्चदशदिनानि, etc., etc.

See H.P.R., Vol. II, 218 and 219.

There is a query here. The same work is well known as the work by Nārāyaṇa Banerji of Khānākul in the District of Hughli. The previous two numbers also stand in the same footing.

2294.

3976. अष्टौचव्यवस्था । *Āṣṭauçavyavasthā*.*By Maheṣa Bhaṭṭācārya*.

Substance, foolscap paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete. Verse.

Colophon :—

इति महेशभट्टाचार्यविरचिताऽष्टौचव्यवस्था समाप्ता ।

Post Colophon :—

श्रीकालिदासप्रश्नैः साक्षरमिदं स्वकीयपुस्तकश्चेति ।

शकाब्दाः १७६४ ।

The date is evidently that of the copying of the original, of which this is a copy.

Beginning :—

प्रख्यस्य गोविन्दपदारविन्दं
 विलोक्य तत्त्वादिकृतं च शास्त्रम् ।
 अवश्यकर्तव्यविधानहेतुं
 यत्नं महेशो वितनोति धीरः ॥
 विहितस्य निषिद्धस्य कर्मणो ज्ञानकारकः ।
 व्यवस्थासंग्रहः सर्वैः पण्डितैः परिलिख्यते ॥
 ब्राह्मणक्षत्रियविशां जनने मरणे तथा ।
 दशदादशपक्षाहैः शुद्धिः शुद्धस्य मामतः ॥

End :—

भगिनी तत्सुतो भर्तृभागिनेयश्च भ्रातृजः ।
 जामाता श्वश्रुभ्राता च भर्तृशिष्यस्तथैव च ॥
 पितृवंशभ्रातृवंशौ दिनाश्चैतेऽधिकारिणः ॥

2295.

118. अशौचमञ्जरौ । *Āśaucamanjārī.*

The present manuscript has been described by Dr. Rājendralāla Mittra under No. 921.

The Post Colophon :—

शकाब्दा १७७० सन १२५५ स्वाक्षरं गोविन्दचन्द्रशर्माः ।

2296.

10219. शुद्धिप्रदीपः । *Śuddhīpradīpaḥ.*

By Kṛṣṇamītrācārya.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 9, of which 2 to 4 are missing. Lines, 10 on a page. Extent in ślokaś, 150. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning :—

अथाशौचं निर्णीयते ।

तथाशौचभागिना ज्ञातं सदेव तदेतुः (?) ।

तदुक्तं ब्रह्माण्डपुराणे ॥—

अपि दाढग्रहौचोश्च सूतके मृतके तथा ।

अविज्ञाते न दोषः स्याच्छाब्दादिषु कदाचन ॥, etc., etc.

End :—

कारवः शिल्पिनो वैया दासीदामास्तथैव च ।

राजानो राजभृत्याश्च सद्यःशौचाः प्रकीर्त्तिताः ॥

एतेषां स्वकर्मणि नियुक्तानां स्पर्शादौ दोषाभाव इत्यर्थः ॥

Colophon :—

इति श्रीमदाचार्य-कृष्णमिश्रकृतः शुद्धिप्रदीपः समाप्तः ॥

2297.

10167. अशौचतत्त्वम् । *Āśaucatattvam.*

By Raghuvīra Dikṣita.

Substance, country-made paper. 5×3½ inches. . Folia, 8. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीरघुवीरदौक्षितविरचितमाशौचतत्त्वं संपूर्णम् ।

Beginning :—

श्रीगणेशं गुरुं कृत्वा श्रीमद्विठ्ठलनंदनः ।

रघुवीरो विततुते तत्त्वमाशौचसंभवं(वः) ॥

स्वावो भवेदाचतुर्थान्मासात्पञ्चमषष्ठयोः ।

पातश्चातःपरं स्मृतिराशौचं तत्र चिन्थते ॥

End :—

इदमाशौचतत्त्वं तु यथामति विवेचितम् ।

विचार्य शोधयन्नेतत् पण्डिताः स्थापयन्तु च ॥

2298. .

5576C.

It contains seven leaves.

Five leaves, written in Uḍiṃ with a style, relate to
Suddhi.

Beg. :—

विप्रक्षत्रिययोः सपिण्डजनने मुद्धिर्दशदादशा-

होराचैरथ पक्षकोपरिविशः श्रूयस्य मासात्परम् ।

पुत्री मज्जनतोय (?) सर्वजननौस्पार्श्वे दशाहाष्टसि

कर्माहर्हा द्विदशाहतः पुरुषसुर्मासात्परं स्त्रीप्रसूः ॥

Two leaves relate to marriage.

7. ŚRĀDDHA.

2299.

5942. **श्राद्धदीपकः ।** *Śrāddhadīpakah.*

Attributed to Nārada.

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 12. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 325. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1935. Appearance, fresh. Complete.

Quoted by Rudradhara, Vācaspati Miśra and Ananta Bhaṭṭa in Vidhānapārijāta.

The beginning of the work :—

ॐ नमो गणेशाय नमः ।

श्राद्धदीपं प्रवक्ष्यामि नारदेन पुरा कृतम् ।

कथितं सर्वविप्राणां यथाप्रोक्तं स्वयम्भवा ॥

अमावास्यायुक्ताष्टदिः कृष्णपक्षौपनद्वयम् । (?)

इत्थं ब्राह्मणसम्पत्तिर्विधुवत् सूर्यसंक्रमः ॥

व्यतीपातो गजच्छाया ग्रहणं चन्द्रसूर्ययोः ।

श्राद्धं प्रतिरुचिस्त्वेव श्राद्धकालाः प्रकौर्त्तिताः ॥

वैशाखमासस्य तु या तृतीया

नवम्यसौ कार्तिकयुक्तापक्षी ।

नभस्य मासस्य तु कृष्णपक्षे

त्रयोदशी पञ्चदशी च माघे ॥

उपप्लवे चन्द्रमसो रवेश्च

अथाष्टकायामयनद्वये च ।

पानीयमप्यत्र तिलैर्विमिश्रं

दद्यात् पिबेभ्यः प्रयतो मनुष्यः ॥

2B, इति ईश्वरे आङ्गदीपके (दशकालनिर्णयः) [दिशकालनिर्णये] प्रथमो-
ऽध्यायः; 3B, इति कात्यायनमतानुसारे आङ्गदीपके ब्राह्मणनिर्णये द्वितीयो-
ऽध्यायः समाप्तः; 4B, इति श्रीआङ्गदीपके ब्राह्मणसम्पत्तिस्तृतीयोऽध्यायः; 7A,
इति श्रीआङ्गदीपके संकल्पाध्यायश्चतुर्थः; 7B, इति आङ्गदीपके आङ्गभोजन
निर्णयः पञ्चमोऽध्यायः; 9A, इति श्रीआङ्गदीपके पिण्डदाननिर्णयविधिः षष्ठो-
ऽध्यायः; 10B, इति आङ्गदीपके अपरपक्षनिर्णये सप्तमोऽध्यायः; 11B, इति
श्रीआङ्गदीपके एकोद्विधिविधिरष्टमोऽध्यायः; 12A, इति श्रीईश्वरे आङ्गदीपके
व्यामआङ्गप्रकरणं नवमोऽध्यायः; 12B, (Last Colophon) इति ईश्वरे
आङ्गदीपके दशमोऽध्यायः।

Post Col. :—

सं १८३५ कार्तिके मासे कृष्ण पक्षे ३।

2300.

6126. **सुगतिसोपानम् ।** *Sugatīśopānam.*

By Gaṇeśvara Mantrī (Mahārājādhirāja).

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 26. Lines, 7
on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance,
discoloured. A mere fragment.

An old comprehensive and authoritative work on
Śrāddha, quoted by Rudradhara in Śrāddhāvivēka and by
Raghunandana. See my Nep. Cat., Vol. I, Preface, p. xii
and p. 131. The MS. of Nepal was copied in La. Sam.
224, about 1340 A.D.

2301.

5767. **पितृभक्तिः ।** *Pitr̥bhaktiḥ.*

By Śrīdatta.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 38. Lines, 10
on a page. Character, Nāgara by a modern hand. Appearance, fresh.

A treatise on various kinds of Śrāddhas, for Śukla-
Yajurvedi Brāhmaṇas of all schools. An old and authori-

tative work, quoted by Vācaspati Miśra, Raghunandana, Rudradhara and others.

See L. 1924.

9B, इति पिटभक्तौ आद्वाध्यायः समाप्तः ; 12A, इति प्रतिवर्षं क्षयाह-
कर्तव्ये कोटिष्टप्रयोगः ; 35B, इति महामहोपाध्याय-श्रीश्रीदत्तविरचित-आद्वा-
कल्पे निर्णयाध्यायः सम्पूर्णः प्रथमः ; 38A, (Last Colophon in the
MS.) इति नित्यआद्वाध्यायः समाप्तः । The following is added on
the margin by a later hand :—

इति श्रीश्रीदत्तोपाध्यायकृते पिटभक्तौ आद्वाध्यायः समाप्तः ।

The concluding verse, as quoted in L. 1924, is not
in the present MS. To all appearances, the MS. is not
complete.

2302.

5233. *The Same.*

Substance, country-made paper. $11 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 37. Lines, 8
to 11 on a page. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara. Date, Sam-
vat 1806 and Śaka 1671. Appearance, discoloured. Complete in three
chapters.

12A, इति पिटभक्तौ प्रथमोऽध्यायः ; 30A, द्वितीयोऽध्यायः ; 37A.
(Last Colophon) इति महामहोपाध्याय-श्रीश्रीदत्तविरचितायां पिटभक्तौ
तृतीयः प्रकीर्णध्यायः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु ॥ संवत् १८०६ शके १६७१ समय फाल्गुन सुदि
१५ ॥ पुस्तकमिदं लेखि ॥ राम ॥ राम ॥ राम ॥

For the beginning and the end of the work, see
L. 1924.

2303.

3605. **आहप्रदीपः ।** *Śrāddhāpradīpaḥ*

By Pradyumna Sarmā of Śrīhaṭṭa

Substance, country-made paper. $13 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 65 by count
ing. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 1,300. Character, Bengali.
Date, Śaka 1448. Appearance, old and worn-off. Complete.

Colophon :—

इति श्रीहृदयेशीय-हकादिहोशासनस्य-सत्यविदित-श्रीधरशर्म-
तनयश्रीमत्पुत्रशर्मविरचितः आहुप्रदीपः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीश्रीशुभमस्तु प्रकाश्याः १४४८ तैगौख १३३ वैशाख ।

This is the manuscript described in H.P.R., Vol. I, No. 375. There it is said to have belonged to Paṇḍita Rūparāma Bhaṭṭācārya of Viṣṇupura

The authorities quoted :—

3B, ब्रह्मपुराणम्; 5A, विश्वामित्रः; 6A, विष्णुपुराणम्; 6B, बृह-
स्पतिः; 7B, मनुः; 9A, यमः; 10A, याज्ञवल्क्यः; 11A, विष्णुधर्मोत्तरे,
विष्णुः; 12B, ब्रह्मपुराणम्, निगमः, देवलः; 13A, वायुपुराणम्; 14A,
विष्णुपुराणम्; 16A, विष्णुधर्मोत्तर प्रथमकाण्डे; 16B, लघुहारीतः; 19B,
महाभागवतम्; 22A, भविष्यपुराणम्; 22B, रुद्रगार्ग्यः; 23A, मत्स्यपुराणम्;
28A, ज्योतिः, पराशरः; 28B, काश्यपः; 35B, गृह्यपरिशिष्टम्; 37B,
कात्यायनः; 39B, गोविन्दराजः; 41A, लघुहारीतः; 43B, वशिष्ठः; 45B,
शङ्खः; 48A, भविष्ये, श्रीरामायणम्; 49A, मत्स्यपुराणे, व्यासः; 50A,
शातातपः; 55B, आपस्तम्बः ।

Śrāddha, in this work, is offered to living Brāhmaṇas as practised in the Deccan (Southern India), and not to effigies of Brāhmaṇas, made of Kuśa, as in Bengal, Mithilā and Sarayūpāra countries. The latest authority it quotes is Govindarāja.

2304.

4276. **आहुपद्धतिः ।** Śrāddhapaddhatiḥ.

*By Agnicit Narasiṃha of the Vājaṇṇeyi Sambhukara
Gotra.*

Substance, palm-leaf. 15 × 1½ inches. Folia, 79. Lines, 5 on a page.
Extent in ślokaś, 2,400. Character, Uḍiya of the early eighteenth century.
Appearance, soiled. Complete.

Beginning :—

नमो भगवते नारायणाय ॥
 नत्वा पितृन् कल्पतरुः पद्मवैर्विनिवध्यते ।
 अग्निचित्निम्ब-श्रीशम्भकरेण आद्रपद्धतिः ॥
 विप्रस्रौकारपर्यन्तस्यागो इत्यस्य यः पितृन् ।
 उद्दिश्य मुख्यं आद्रं तत्तदङ्गमितगत् स्मृतम् ॥
 पित्रादीनां देवतात्वं प्रत्येकं आद्रकर्म्मणि ।
 आद्रभेदाद् दादृष्टे विस्वामित्रेण वर्णिताः ॥
 नित्यं नैमित्तिकं काम्यं दृष्टिआद्रं सपिण्डनम् ।
 पार्वणाच्चेति विज्ञेयं गोष्ठ्यां शुद्धार्थमष्टमम् ॥
 कर्म्माङ्गं नवमं प्रोक्तं दैविकं दशमं स्मृतम् ।
 यात्रास्वेकादशं प्रोक्तं पृच्छार्थं द्वादशं स्मृतम् ॥

37A, इत्यग्निचित्निम्बपेययाजिन्मिश्रश्रीशम्भकरक्षता पार्वणाआद्रपद्धतिः समाप्ता; 47A, ० सपिण्डोक्तगाआद्रपद्धतिः; 50B, इत्यग्निचित्निम्बश्रीशम्भकरक्षता आभ्युदयिकआद्रपद्धतिः; 68B, इत्यग्निचित्निम्बश्रीशम्भकरक्षता जपेयिकतौ एकादशाहआद्रपद्धतिः; 73A, इति ब्राह्मण्य अग्निप्रवेशविधिः (Last Colophon) इत्यग्निचित्निम्बनरसिंहक्षता पार्वणाआद्रपद्धतिकारिका समाप्ता ।

The work was written when the Gangas were ruling Orissa.

2305.

6128. स्वर्गसोपानपद्धतिः । *Svargasopānapaddhatiḥ.*

By Ārasathika Kṛṣṇa Datta, son of Brahma Datta.

Substance, country-made paper. 11×4½ inches. Folia, 30, of which the first is missing. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old, discoloured and worn-out. Incomplete both ends.

• The colophon in the 28th leaf :— •

इत्यावसाधिक-ब्रह्मदत्तात्मज-क्षणादसविरचितायां स्वर्गसोपान-
 पद्धतौ दाहक्रिया समाप्तम् ।

Āvasathika Kṛṣṇa Datta wrote a comprehensive work on religious duties, entitled Karmakaumudī, of which this may form a part.

Date of composition, about 1493 A.D. See the author's Dānanirṇaya, Catal. No. 2399.

2306.

896. **पितृभक्तितरङ्गिणी ।** *Pitṛbhaktitarangini.*

By Vacaspati Miśra.

For the manuscript, see L. 1773.

The patron of the author, Rāmabhadra, assumed, on his accession to the throne, the name of Rūpanārāyaṇa, as was usual with the kings of Mithilā to adopt a name ending in Nārāyaṇa. The colophon describes him as Rūpanārāyaṇapadavimalaṅkṛta, which refers to his assumption of the name of Rūpanārāyaṇa. Rājendralāla, apparently taking it to mean adorning the place of Rūpanārāyaṇa, calls him the son of Rūpanārāyaṇa. So Hari-nārāyaṇa was the name of Rāmabhadra's father, and not of his grandfather as Rājendralāla thinks.

The Post Col. Statement :—

संवत् १६५० वर्षे माह फागुन वदि ८ शुभानि सन्तु ।

2307.

5544. *The Same.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 40. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 1,800. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete. Date, 1635.

See L. 1773 and I.O. Catal., No. 1730.

Colophon :—

समस्तोबादि महाराजाधिराज--श्रीहरिनारायणात्मज--समस्तो-
बादिसहाराजाधिराजश्रीरूपनारायणपदवीमण्डितमिथिलासखन-

श्रीरामभद्रचरणादिष्टेन परिषदा श्रीवाचस्पतिशर्मेणा विरचितोऽयं
आद्धकल्पः परिपूर्ण इति ।

Post Col. :—

शुभमस्तु । संवत् १६३५ समये भाद्र वदि द्वितौषायां रवौ
लिखितेति । श्रीगोविन्दाय नमः ।

This is followed by a Śrāddhahaprayoga, beginning in 49B and ending in 51A.

Beginning :—

अथ छन्दोगप्रयोगः ।

तत्र शय्यादानादुपानदानपर्यन्तं वाजसनेयिभिः समानमेव ।
देवताभ्य इति पाठे तु नमः स्वधायै नियमेव भवन्त्विति विशेषः ।

End :—

ततो ब्राह्मणो यजमान एकादशब्राह्मणान् पात्रवद्भोजयेत् ।

Col. :—

इति छन्दोगकर्तृकश्राद्धप्रयोगः समाप्तः ।

2308.

4127. *The Same.*

Substance, palm-leaf. 16 × 1½ inches. Folia, 92. Lines, 4 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

There are thirteen leaves more at the end of Pitr-bhaktitarāṅgini, containing (1) Rudrādhyāya, complete in 66 Rks, ending in 7B, (2) Puruṣasūkta, complete in 16 Rks, ending in 8B, (3) Śivarātrivratodyāpanavidhi, ending in 10A, (4) Parṇanaradāha, ending in 12B. The 13th leaf is the last of a MS. of Maṭhapratīṣṭhātattva by Raghunandana.

2309.

3888. चन्दनधेनुदानम् । *Candanadhenudānam.**By Vācaspati Miśra.*

Substance, country-made paper. 11×3½ inches. Folia, 5. Lines, 6, 7 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति वाचस्पतिमिश्रविरचितं चन्दनधेनुदानतत्त्वं (?) समाप्तम् ।

For the work, see L. 3154.

Rājendralāla's description of the work in English is to be corrected. It is neither a manual for the consecration of a bull marked with sandal paste, nor is it a Vaiṣṇavite modification of the Vṛṣotsarga rite in which a bull is required to be branded with a red hot iron, a cruel custom. It relates to the gift of a milch cow with its calf, marked with sandal paste, as a substitute for Vṛṣotsarga in the case of a female leaving behind her husband and sons.

2310.

3319. चन्दनधेनुदानविचारः ।

Candana-dhenu-dāna-nicārah.

• Substance, country-made paper. 15×3½ inches. Folia, 8. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 192. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

The object of the work :—

नत्वा शिवं चन्दनचर्चिताया धेनोः प्रदाने मविधिं प्रयोगम् ।

रत्नाकरादे लिखितं विलोक्य ततोति वाचस्पतिरग्रगण्यः ॥

अथ चन्दनधेनुविधिक्षेप रत्नाकरे देवतः ।

जीवद्भूमी तु वा नारी नियते प्रचिखी यदि ।

सवत्सामक्षिता धेनुमाचार्याय प्रदाययेत् ॥

पतिपुत्रवती गारी म्रियते चाग्रतस्तयोः ।
दुष्टं नैवोत्सृजेत् पुत्रः पिता यावत् जीवति ॥

Colophon :—

इति चन्दनधेनुदानविचारः समाप्तः ।

See H.P.R., I, 110, and CS., II, 395.

2311.

3683. **श्राद्धचन्द्रिका ।** *Śrāddhacandrikā.*

By Śrīnātha Ācārya Cūdāmaṇi.

Substance, palm-leaf. $1\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 84. Lines, 5 on a page.
Extent in ślokas, 1,900 Character, Bengali of the eighteenth century.
Appearance, old and discoloured. Complete.

For a description of the work, see I.O. Catal.,
No. 1734 and L., VIII, p. 270.

2312.

2255. **श्राद्धपद्धतिः ।** *Śrāddhapaddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 8. Lines, 10
on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara of the sixteenth
century. Appearance, discoloured and corroded. Complete.

Col. :—

इति श्राद्धं समाप्तम् ।

It begins :—

अथ श्राद्धपद्धतिः ।

आचमनम् ।

आङ्गारस्मे गयां ध्यात्वा ध्यात्वा देवं गदाधरम् ।

स्वपितृन् मनसा ध्यात्वा ततः श्राद्धं समाचरेत् ॥

अस्मत्-पित्रादित्रयश्राद्धसंबन्धिनो विश्वेदेवा (पुत्ररवा मातृवत्सं
नका) [पुरुरवमातृवः संज्ञकायां] अथ्यकर्त्तव्य-पार्व्व्यश्राद्धे अनेन
ताम्बूलेन पुंगोपलेन तुलसीपत्रेण चन्दनेन जवा + + कुशवटो त्वं

मया निमन्त्रितो निमन्त्रितोऽस्मि । अस्मन्मातामहादित्रयश्चाह-
संबन्धिनो विश्वेदेवा पुनरवमादवःसंज्ञकाः ।

A priest's manual for the Pārvaṇa Śrāddha ceremony.

2313.

5822.

Substance, country-made paper 10½ × 1½ inches. Folia, 63 to 77 and 90 to 150, of which the 119th is missing. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1665. Appearance, soiled.

The name of the work does not appear in this fragment.

Every leaf of the first batch (63 to 77) is marked अ and every one of the leaves of the second batch (90 to 150) is marked देवरा. अ is evidently for aśauca, and देवरा may be for देवराज.

Aufrecht, in his Cat. Cat., Vol. I, registers a work entitled Śrāddhāśauca(i)yadarpaṇa, under the name Deva-rāja.

I.

63A, इति गङ्गायामस्थिच्छेपविधिः ; 65B, इति दशाहविधिः समाप्तः
अथैकादशाहविधिरुच्यते ; 67B, अथ दशोत्सर्गैतिकर्त्तव्यतोच्यते ; 74B, इति
एकादशान्तर्गतदशोत्सर्गः अथैकादशाहे आहूतिकर्त्तव्यता ; 76B, अथ आद्य-
मासिकप्रयोगः ।

II.

113B, इति सपिण्डीकरणपद्धतिः—अथ संवत्सरपर्यन्तमुदककुम्भश्चाहं
कुर्यात् । अहरहः अन्नं तस्मै ब्राह्मणाय उदककुम्भं च दद्यात् ; 118B, इति सह-
गमनविधिः ; 125B, अथ पद्मगणविधानम् ; 126A, अथ धनिष्ठापञ्चकशान्तिः
तत्र प्रयोगः ; 127B, इति धनिष्ठापञ्चकविधानम्—अथ सामेस्त्रिपादमृतविधिः ;
128A, इति त्रिपुष्करमृतशान्तिः—अथ सूतिकारजसूनामृतविधिः ; 129A,
अथ ब्रह्मचारिनिघ्नविधिः ; 130A, अथ गर्भिणीसंस्कारः ; 131A, इति
गर्भिणीमरणविधिः ; 132A, इत्यपमृतदानानि ; 133A, इति प्रायश्चित्तानि ;

134A, इति भविष्योक्तसर्पसंस्कारविधिः— अथ तन्मोक्षनागबलिविधानम् ;
137A, अथ नारायणबलिविधानम् ; 141A, इति व्यासविष्णुप्रोक्तो नारायण-
बलिः—इति वीरभोजनविधिः ; 144A, अथ दशश्राद्धानि ; 150B, (the
last topic) इति पालाशविधानम् ।

The authorities quoted and consulted :—

63B, गौतमगार्ग्यकपर्विवचनानि, ब्रह्मपुराणम् ; 64A, कल्पकारिका,
स्मृतिसारसमुच्चयः ; 64B, आश्वलायनविषये विशेष उक्तः, रामायणोत्तरकाण्डे ;
65A, मनुः, हारौतः ; 65B, वृहस्पतिः ; 66A, मत्स्यपुराणे ; 67A, श्राद्ध-
समुच्चये ; 70A, कात्यायनः ; 71A, छन्दोगपरिशिष्टे, परिशिष्टे ; 75A, वृद्ध-
याज्ञवल्क्यश्रावतातपौ, वृद्धवशिष्ठः ; 75B, ब्राह्मः ; 76B, गोभिलः, कात्यायनः ;
77B, कावर्णाजिनिः ; 90A, भविष्यपुराणम् ; 90B, कालादर्शः ; 91B, ज्योतिः
पराशरः ; 92B, वृद्धमनुः ; 93A, मिताक्षराकारोपि ; 94A, स्मृत्यर्थसारे ;
94B, सुमन्तुः, लौगाक्षिः ; 95A, वायुपुराणम् ; 96A, अपरार्कः ; 97A,
प्रचेताः ; 98B, मत्स्यपुराणम्, ब्रह्माण्डपुराणम् ; 99A, बौधायनः ; 99B,
ब्रह्मनिरुक्ते ; 104A, मरौत्तिः, गोविन्दराजशङ्खधरस्मृत्यर्थसार-कल्पतरुकारादि-
मते ; 109B, व्यासः ; 114A, कालादर्शः ; 115A, प्रयोगसारः ; 127A,
गरुडपुराणम् ; 128A, रत्नमाला ; 137B, सम्मर्तः ।

Post Colophon Statement :—

संवत्सर १९६५ समये पौषसुदि समाप्तम् ।

2314.

7897.

Substance, country-made paper. $4\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 15. Lines, 10
on a page. Extent in Slokas, 220. Character, Nāgara. Date, Samvat
1697. Appearance, old and discoloured. Complete.

A priest's manual for Śrāddha.

Col. :—

इति श्रीलक्ष्मणोक्त + तन्मात्रं परिपूर्णं । भोजनस्य कल्पः ।

After अपसव्यं अपहृता, etc., etc., 6 lines, comes the

date : संवत् १६६७ वर्षे पुष्योत्तममासे शुक्लपक्षे पौर्णमास्यायां
तृतीयौ भृगुवासरे ए० वलाजस्तु काशीस्तुलुदेवजी आत्मपठनार्थं ।
विजयोस्तु ॥ विज्ञापोस्थानात् लिखितं च० काशीसुत + +
कृष्णार्पणमस्तु ॥

2315.

2325. जीवच्छादप्रयोगः । *Jivacchāddhaprayogaḥ.**By Nārāyaṇa Bhaṭṭa, son of Rameśvara Bhaṭṭa.*

Based on the Brahmapurāṇa.

For the MS. and the work, see L. 4114.

2316.

2226. श्राद्धपद्धतिः । *Śrāddhapaddhatiḥ.**By Raghunātha Bhaṭṭa, son of Mādhava Bhaṭṭa.*

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 25. Lines, 11
on a page. Extent in Ślokas, 600. Character, Nāgara. Date, Śaka, 1714.
Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

भट्टनारायणं नत्वा पितरौ दुर्दिशचकौ ।
रघुनाथः संविचार्य तनुते श्राद्धविस्तरम् ॥
तत्र पित्रादिदेवतोद्देशेन श्राद्धया प्रव्यत्यागः श्राद्धं । तत्पश्च-
विधमाह आश्वलायनः ।
नित्यं नैमित्तिकं काम्यमेकोद्विष्टं च, पार्वणम् ॥
विश्वामित्रेण तु श्राद्धस्य द्वादशविधत्वमुक्तं
नित्यं नैमित्तिकं काम्यमेकोद्विष्टं सपिण्डनम् ।
पार्वणं चेति विज्ञेयं गो + शुश्रूषमष्टमम् ॥
कर्माङ्गं नवमं प्रोक्तं वैदिकं दशमं स्मृतम् ।
याज्ञिकेकादशं प्रोक्तं पृथ्गर्थं द्वादशं स्मृतमिति ॥

Topics :—

2B, इति श्राद्धभेदाः, अथ श्राद्धकालाः ; 3A, श्राद्धदेशाः, श्राद्धार्हदिनाः ;

3B, श्राद्धार्हप्रवृत्तिः ; 4A, अथ निमग्नजादिश्राद्धाश्चमुक्ताश्चपरिक्रामाश्च

कर्तृभक्तुनियमाः ; 8A, अनाहिताग्नेस्त् गृह्यामिमत्तद्गृहितस्य वा वैश्यदेवकालो-
ऽभिधीयते ; 8B, अथ दर्शश्चाद्धप्रयोगोऽभिधीयते ; 17A, इत्याहिताग्नेः
श्रौतगृह्याभिगृहितस्य च दर्शश्चाद्धप्रयोगः । इदानीं गृह्यामिमत्तः पिण्डपितृ-
यज्ञव्यतिषिक्तदर्शश्चाद्धप्रयोगोऽभिधीयते ; *18B, इत्यौशनसाग्नेमत्तः पिण्डपितृ-
यज्ञव्यतिषिक्तदर्शश्चाद्धप्रयोगः ; 19B, महालयश्चाद्धम् ; 21A, अथ तौर्धश्चाद्धम्
21B, वृद्धिश्चाद्धः ; 24B, इति वृद्धिश्चाद्धम् ।

The Last Colophon :—

इति श्रीमत्पद्मवाक्प्रमाणज्ञ-सूरिवरविसरनासौर-शिशरोपाध्याय-
भट्टमाधवात्मजभट्टरघुनाथविरचिता आद्धपद्धतिः समाप्ता ।

Then 13 lines more on the same subject.

The author speaks of Bhaṭṭa Nārāyaṇa as his uncle (father's brother), to whose Aurdhvhadehikapaddhati we are referred for Pretaśrāddha or obsequial rites.

25A, सपिण्डीकरणादीनि प्रेतश्चाद्धानि अस्मत्पितृव्यनारायणभट्टनारायण-
ज्ञतायामौर्द्धदेहिकपद्धतौ ब्रूयानौत्यलम् ।

The date, the scribe and the owner of the manu-
script :—

शके १७१४ परिधावौनाम संवत्सरे मार्गशीर्षे कृष्णवस्यां
भृगुवासरे समाप्तः । श्रीसिद्धेश्वरचरणतत्पर-व्यगाजीवेकटेषहो
सिंगन लिखित्वा हस्तदोष पाहो न क्षमा करावे । इदं पुस्तकं
शङ्करदेवात्मजगोशस्य ।

2317.

2964. जीवत्पितृकस्य पितृयज्ञाधिकारनिर्णयः ।

Jivatpitṛkasya Pitryajñādhikāranirṇayaḥ.

By Raghunātha.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 6. Lines, 10,
11 on a page. Extent in slokas, 132. Character, Nāgara. Appearance,
discoloured. Complete.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

महायज्ञा इति समुदायनामका ब्रह्मयज्ञाद्यवाक्तरणामकाश्च
कर्म्मविशेषाः कर्त्तव्यत्वेनोक्ताः । तत्र प्रकाराकाङ्क्षायां निश्चित-
स्वरूपाध्ययनादिभिः संज्ञार्थमस्मत्प्रकरणद्वारा प्रकाशोपदेशार्थं
मनुवचनम् ।

अध्यापनं ब्रह्मयज्ञः पितृयज्ञस्तु तर्पणं

होमो देवो वलिर्भौतो नृयज्ञो तिथिपूजनम् ॥

... ... तर्पणपदस्य तत्र (पितृयज्ञपदे) रुडेः

काव्यायनेन च पितृयज्ञस्तु तर्पणमित्यभिधाय आहुं वा पितृयज्ञः
स्यादित्यभिधानात् पितृतर्पणस्यापि पितृयज्ञशब्दवाच्यावश्यम्भावे
तत्रत्यपितृयज्ञक्रियाशब्दस्य एकतश्चाद्रूपतर्हि विशेषपरत्वादित्यमात्र-
विधया स्वष्ट्योक्तविषया वा अद्वितीयतन्माधिकाश्रयकप्रत्ययौ देव-
भूतयज्ञौ । अतियेस्तदभावे अन्यस्य वा व्यग्रदानेन पूजनं मनुष्य-
यज्ञः, etc., etc.

After noticing the five kinds of Yajña, it deals at length with the question whether a son with his father alive can perform the Pitryajña, and comes to the conclusion जीवत्पितृकस्य पितृयज्ञोऽधिकार इत्यलमनभिप्रेतोक्तिद्वयमश्रमेणेति ।

It ends thus :—

पितृयज्ञाश्रयणबोधितेन

ग्रन्थो मयायं विहितोऽवलोक्य ।

स्मृतौर्निबन्ताश्च ब्रह्मणेन

रघूदहस्तुव्यतु घूर्णितश्च ॥

2318.

5521. शेषकृष्णकारिका or धर्मागमानुबन्धिश्लोकः ।

*Śeṣakṛṣṇakārikā or Dharmāgamānubandhiślokaḥ.**By Śeṣakṛṣṇa, with the Commentary by Rāma Paṇḍita,
the great-great-grandson of the author.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 17. Lines, 12 on a page. Extent in ślokaś, 450. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1883. Appearance, discoloured. Complete.

The kārīkāś number 14 and relate to Śrāddha.

The text begins in 4A :—

भौमेऽर्के भृगुजे मघाष्टहनिशा सप्तम्यनङ्गाक्षया
नन्दा जन्मदिनेषु सन्धियुगले नो तर्पणं स्यात्तिलैः ।
गोदाह्वतचौलवृद्धिषु समाङ्गार्द्धिकमासात्मनात्
नो दुष्येत मृतौ मङ्गलयागयापुण्याहतीर्थादिषु ॥

The commentary begins thus :—

ओगणेऽप्राय नमः ।

ओङ्कणं प्रणिपत्य तत्सुतमघो वीरेश्वरं तत्सुतम्
ओविद्वत्पुत्रवोत्तमं तदनुजं ओषकपाणिं ततः ।
गोपीनाथगुरुवत् कृष्णरचितश्लोकाद्यैः सन्दीपनं
कुर्वे रामपदाभिधो भवतु तच्छ्रीविश्वनाथार्पणम् ॥

Colophon :—

इति ओशेषकृष्णपण्डितवृद्धतत्पौत्ररामपण्डितविरचितं कृष्ण-
पण्डितवृद्धधर्मागमानुबन्धि श्लोकशास्त्राणं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १८८३ पौषशुद्ध १३ गुरुवासरौ मधुरायां पुस्तकं लिखितम्
वटवृक्षबालकृष्णैः स्वार्थे पराङ्मुखम् ।

2319.

3004. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 11. Lines, 13 on a page. Extent in slokas, 190. Character, Nāgara. Date, Samvat 1885. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीशेषलक्ष्मणपण्डितविरचित्यौत्तरामपण्डितविरचितं लक्ष्मण-
पण्डितविरचितधर्मानुगमानुबन्धि श्लोकव्याख्यानं समाप्तम् ।

The Post Colophon Statement :—

श्रीशिवार्पणमस्तु संवत् १८८५ चैत्र वद्य चंद्रवासरे आचार्योप-
नामक प्रभूदेवेन अमृतनगरे लिखितं स्मार्थं पराचं च ॥

For the beginning and the end of the commentary, see Cs., 83, Vol. II. But in the Cs. Catalogue the text is left unnoticed and is described simply as containing "some verses relating to religious observances." The text comprises the same kārīkās, 14 in number, as contained at the beginning of the next MS., where it is stated to be by Anantadeva and called आह्वयप्रवृत्तिकारिका. The kārīkās are, really, on the general rules about Śrāddha.

2320.

3003. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 20. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 300. Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, old and discoloured.

The MS. contains आह्वयप्रवृत्तिकारिका attributed to Anantadeva and two extracts ; one is from Mādhava's work and relates to expiations for any impediments that may occur in the course of the performance of a Śrāddha, and the other is from Prayogapārijāta and is concerned with the proceedings of a widower in his worship of Vaiṣṇaveśvara and the *Aupāsana* fire and in his performance of a Śrāddha.

I.

4A, इत्यनन्तदेवकृतश्राद्धपद्धतिकारिका ।

The kārīkās are fourteen in number.

The first kārīkā runs :—

भौमेऽर्के भृगुजे मन्वा गृह्णन्निशा सप्तम्यनङ्गाज्जया
नन्दा जन्मदिनेषु सन्धियुगले नो तर्पणं स्यात् तिलैः ।
नोदाह्वनचौलट्टिषु समाद्धौर्द्धकमासं क्रमात्
नो दुष्येत्तु मृतौ महालयगयापुण्याहतीर्थादिषु ॥

II.

4A. श्रोगणशाय नमः ।

अथ भोजनकाले परस्परस्पर्शने उच्छिष्टस्पर्शने च पात्राणामुच्छिष्टस्पर्शने च प्रायश्चित्तम् ; 4B, अथ श्राद्धभोक्ता ([ः]) गित्यभोक्तः क्षुते प्रायश्चित्तम् ; अथ भोक्तृजिह्वादिप्रायश्चित्तम् ; 5A, अथ श्राद्धभोक्तुरपोषाद्युविमर्गादिप्रायश्चित्तम् ; अथ श्राद्धब्राह्मणवसने प्रायश्चित्तम् ; 10B, अथ भोक्तु ([ः]) वसनप्रायश्चित्तम् ; 11B, अथ श्राद्धविघ्नप्रसङ्गात् वसननिमित्तविघ्ने किञ्चिदुच्यते ; 13B, इति माधवनिबन्धे श्राद्धविघ्ने निर्णयः ।

III.

The second extract from Pārijāta.

13B, प्रयोगपारिजाते आह्निककाण्डे ; अथ विधुरस्य विशेषाचारप्रयोगः ; 15A, अथ विधुरस्य वैश्वदेवप्रयोगः ; 15B, इति प्रयोगपारिजाते विधुराचारः प्रयोगः ; 20A, इति प्रयोगपारिजाते आह्निककाण्डे विधुरवैश्वदेवभौपासन-श्राद्धविषयं समाप्तम् ।

2321.

3018. *The Same.*

Attributed to Anantadeva.

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1830. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इत्यनन्तदेवकृतसमस्तश्राद्धकारिकाः समाप्तिमस्तु ।

The Post Colophon Statement :—

संवत् १८३० इधे मिते ८ गुणै ।

The same fourteen karikās in the Śraḡdhara metre on the rules of Śrāddha, as are found at the beginning of the two previous manuscripts.

2322.

2218. *The Same.*

By Bhaṭṭoji Dīkṣita.

Substance, country-made paper 9×5 inches. Folia, 5 Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 120 Character, Nāgara Appearance, fresh Incomplete.

It begins :—

अथ भट्टोजिदीक्षितकृतिः श्राद्धकारिका । भौमेऽर्के भृगुजे,
etc., as in Alwar Extract, 364.

2323.

5801. **श्राद्धप्रकाशः ।** *Śrāddhaprakāśaḥ.*

By Indradattoṣādhyaṣya.

Substance, country-made paper. 12×5½ inches. Folia, 4 to 28. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, fresh. Incomplete both ends.

We give below the topics treated of in these leaves :—

14A, इति श्राद्धप्रकाशं इन्द्रदत्तोपाध्यायकृते दशरात्रे प्रेतकर्मपिण्डदान-
विधिः प्रथमः प्रकाशः । 15A, अथैकादशाहप्रयोगः । 16B, अथ दृषोत्सर्गः ;
23A, अथ सान्नादककुम्भदानम् ; 23B, इत्येकादशाहदृषभकनक(वि)[ति]ज-
दानविधिः, अथकोटिष्टश्राद्धमारभ्यते -तत्र क्रमः ।

The author was also a good grammarian and wrote Siddhānta-kaumudī-gūḡha-phakkikā-prakāśa.

2324.

5596B.

Substance, palm-leaf. 15½ × 1¼ inches. Folia, 5. Lines, 5, 6 on a page. Extent in slokas, 210. Character, Uḍiya about 200 years old. Appearance, old and worm-eaten.

Fifty-six ślokas of the Sragdharā metre, relating to Pārvaṇa Śrāddha.

It begins :—

श्रीरामः ।

पूर्वेद्युः कर्म पूर्वार्द्धिकमखिलमनुष्ठाय विष्णोः पुरोऽथा-
चम्य प्राचीनसूत्रौ पिष्टदिग्भिमुखो वामजानु प्रपाद्य ।
त्रोखयद्वाभुमदभञ्जयकुसुमतिरैरक्षितं तोयपूर्णं
वादायौदुम्बरं भाजनमथ रचयेत्तत्र संकल्पमादौ ॥

Colophon :—

इति पार्वणश्राद्धश्लोकपद्धतिः ।

Then there are four stray leaves.

2325.

2403. त्रिपिण्डौविधिः । *Tripinḍividhiḥ.*

From Karmavipākaratna, by Kamalākara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

It begins :—

अथ कमलाकरभट्टकृते कर्मविपाकरत्ने त्रिपिण्डौविधिर्लिख्यते ।

गाढे तार्क्ष्य उवाच ।

देवदेव जगन्नाथ लोकानां हितकाम्यया ।

सौर्द्धदेहिकमाख्यातं प्रेतमोक्षस्य कारणम् ।

नारायणवलिः प्रोक्तस्तथा पुस्तकको विधिः ॥

विधिज्ञौ तु दग्धानां विदेशमरखे सति ।

कर्त्तव्यं तत्त्वया ख्यातं तथा दुर्गमरखे सति ॥

- 2A, आद्यो यवमयः पिच्छो द्वितीयो त्रीद्विसंभवः ।
 तृतीयश्च तिलैः कार्य्य एवं पिच्छत्रयं खग ॥
 यवादपिच्छप्रभवं कृत्वा विष्णुमयं स्मरेत् ।
 ... ..
 आद्यं विधिवदातिष्ठेद्वैकोद्विष्टविधानतः ।

For a work of this nature, see our No. 2237 or Catal.
 No. 2372.

2326.

6123. आश्वरत्नावली । *Srāddharatnāvalī.*

By Viśvanātha Agnihotrī, minister of Vira Siṃha.

Substance, foolscap paper. $13\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 201. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

A comprehensive work on Śrāddha. It often refutes the opinions of the school of Mithilā.

The Maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

विद्याविद्ये तनू यस्य निवृत्ति च प्रवृत्तये ।
 सांख्ययोगाधिनेतारं भगवन्तमुपास्यते ॥
 शास्त्रार्थेवात् समुद्धृत्य आश्वरत्नावलीं परां ।
 कर्मकाश्वरतामानु कुर्मो निःशेषसे मुदे ॥

33A, इति ओदिनकरवंशावतंस-मत्स्याधर्षोद्ग-महोद्ग-ओबोरसेन-विंश
 सदात्मरविचि-प्राप्तप्रतिष्ठागरिकृष्णोपकारि-चिपेरोपान्नापिहो[चि] (इ)--
 विन्धनाचविरचितायां आश्वरत्नावलीं प्रेतआश्वोपक्रमेऽधिकारिविशेषवर्णनं नाम
 प्रथम उच्चासः; 51A, •राष्ट्रप्रकारं नाम द्वितीय उच्चासः; 59A, •बोध-
 आश्वपद्धति विमुन (?) आश्वपद्धतिवर्णनं तृतीयोच्चासः; 65B, •श्वाश्व-
 आश्वोपक्रमे महाप्राज्ञविमलप्रयोगवर्णनं नाम चतुर्थोच्चासः; 135B,
 •श्वाश्वोपक्रमे ब्रह्माराणादिबोत्तर्जानकर्मप्रयोगवर्णनं नाम चतुर्थोच्चासः
 (This should be the 5th).

168B, इति अतिआश्वम् ।

अथात्र प्रसङ्गतोऽन्यदपि किञ्चिदुच्यते । सम्प्रति गिरि-पुरी-भारती-पर्वतौ-
त्युपनामतो बह्वोऽपि मठधारिणः सन्नासिन उच्यन्ते । तेषां मूलगुरवो भगवच्छ-
ङ्कराचार्यस्य शिष्या अपि तच्छापात् सन्नासित्रतासन्मार्गाच्च भ्रष्टाः । केवल
ाघायवसनधारिणोऽभवन्, नतु त्रिदण्डादिधारिणः, परमागमज्ञाः सन्तः तन्मोक्त-
मार्गेणाभिचारादिकाम्यकर्मसु निपुणाः कामात्मनां राज्ञां काम्यकर्मसम्पादनेन
गुरुत्ववात्याः [माताः] सम्पादतुल्यैश्वर्यादिमन्तो मृहन्तेति पद्धतिमुररीचक्रः ।
तत्तद्देशपतयो राजानश्चैहिकसिद्धिमालोच्य तेषामेव चरणं स्वदीक्षागुरुत्वे चक्रः ।
ते च शिष्यपरम्परया देशभेदात् कुलवन्तः तत्तद्देशे ख्यातिमन्तो महाराजाश्रयेण
सेनापतयश्चाभवन् । एतच्च ते वर्णाश्रमपराङ्मुखाः केवलं शिवोपासकाः सिद्धा-
स्तत्त्वप्रवीणा इति ते भ्रष्टसन्नासिनः ख्याताः । तेषां शिष्योपशिष्या अपि तथैव ।
ते यदि मृत्युं प्राप्नुवन्ति, तेषामपि शरीरं भूमौ स्थापनं कुर्वन्ति गङ्गायां वेति
प्रसिद्धाचारः । तेषां प्रागुक्तयतिश्राद्धं न कार्यम् । किन्तु पतितोद्धाराय शास्त्र-
विहितो यो नारायणबलिः स एव कार्यः ।

171A, अथातो दशोद्देश्यकनारायणबलिप्रयोगः परिशिष्टगारुडमिताक्षरा-
हेमाद्राद्यनुसारेणोच्यते ।

174B, इति मठधारि-मृहधारिणोरौर्द्धदेहिकप्रक्रिया । अथ केचिन्नानक-
सिंहमतानुसारिणः मध्यदेशप्रसिद्धाः । + + + + पाञ्चाल
भाषानिवद्धस्या (?) नानकसिंहकृतमन्त्रोपदेशं कुर्वन्ति भाइजीवेत्युपनाम्ना व्यव-
हारस्तेषामुदासीत्युपनामा नानकपश्यौ नानकसाहोद्यादि च । (घो) [सो]हि
नानकसिंहः पाञ्चालदेशीयः क्षत्रियः प्रतापो विजयशाली दिग्विजये किञ्चि-
च्छङ्करमतानुयाय्यैतेश्वरप्रतिपादकः सन्नानेश्वरवादि-जैनमतखण्डनं कृत्वा स्वमत-
स्थापनं चकार । सगुणेश्वरनिर्गुणेश्वरवर्णनं च ग्रामे ग्रामे नगरे च संघटनामकं
स्थानं कृत्वा स्वमतानुयायिनमुदासीनं + + + + यस्य पूजा-
त्मकव्रतं निरूपयामास । कामात्मानो ब्राह्मणः क्षत्रियः वैश्याश्च तच्छिष्यतां प्राप्ताः
शूद्रास्तु सुतरां । अथ तन्मतानुयायिन उदासीनां मृहस्थाश्च ये च तत्रोदासीनास्ते
तु नम्रा इत्युपनाम्ना वर्तन्ते ; गुरुमुखीगोतापाठादि कुर्वन्तोऽद्वैतमतप्रविष्टाः
किञ्चिदुत्तरमीमांसोक्तवात्तां कुर्वन्ति तोर्यादिसिवां वैखानसष्टिं च । तेषां
रमणे च नारायणबलिमात्रमेवौर्द्धदेहिकं नान्यत् ।

178A, कलौ सम्मदायाश्चत्वारः । उपसम्मदायाश्च चत्वारः । विष्णुस्वामी १, मध्वः २, रामानुजः ३, निम्बार्कः ४, एते वैष्णवसम्मदायप्रवर्तकाः । कलौ उपसम्मदायाः चैतन्य-स्वरूप-प्रकाश-नन्दा एते चत्वारः—तत्र विष्णुस्वामिन उपसम्मदायः चैतन्यः, रामानुजस्य नन्दः, राघवानन्दो रामानन्द इत्यादि, मध्वाचार्यस्य प्रकाशः, निम्बार्कस्य स्वरूपः—इति प्राच्याः । स्वरूपप्रकाशौ ढावपि कालेन विच्छिन्नौ एषु बलिष्ठाचार्याभावात् । तन्मते शास्त्रस्याख्याननिबन्धादिकं न वर्त्तते । एते मूलसम्मदायान्तर्वर्तिन एव परं पूर्वार्थाभिधानतः किञ्चित् वैलक्षण्येनोपसम्मदायत्वं । एते वैष्णवसम्मदायप्रवर्तका विशिष्टाद्वैतवादिनः । एतेषां विस्तारकथा तु सम्मदायसमुच्चये लिखिता । विस्तृतिभयान्नत्र सर्व्वकथोल्लेखः । सर्व्वेप्येते वर्णाश्रमधर्मविदो वर्णाश्रमिणः; तत्कर्मकराश्च । उपसम्मदायिनां मध्ये रामानन्दस्तु अवष्टुतवेश्मै भक्तिमार्गप्रदर्शको विशिष्टाद्वैतवादी श्रीरामचन्द्रचरणपरागलुब्धमानसमधुक्तरोपि वर्णाश्रमे धर्मदेधं कृतवानपि तु शिखासूत्रधारणपूर्व्वकवैराग्यविशिष्टः श्रीगमसम्बन्धसुपलभ्य शिष्योपशिष्यद्वारा विशिष्टाद्वैतवादी स्वसम्मदायं प्रवर्त्तितवान् । परमत्र सम्मदाये स्वगोत्रत्यागोऽच्युतगोत्रेति संज्ञापयतीति विशेषः । शिखासूत्रत्यागस्तु नापितु ये शिष्याः सूत्रहीना ब्राह्मणादिवर्णाश्रमेऽप्यलब्धजन्मानस्तेभ्यः सूत्रं दत्त्वा मन्त्रोपदेशं करोति । अथ तत्सम्मदायिविशिष्टमरणं तच्छिष्यो नारायणबलिं कुर्यात् ।, etc., etc.

The MS. ends abruptly :—

शङ्खचक्राभ्यां ऊत्वा हो ... ..

Then the following colophon has been added by a different later hand :—

इति श्रीदिनकरवंशावतंश, etc., etc., शङ्खचक्रादिधारणविधिः । शुभमस्तु । श्री ।

It quotes as late an authority as Kamalākara. It cites, among other authorities, the following :—

81B, स्मृतिप्रदीपः; 83B, भोजनिबन्धः; 84A, प्रयोगपारिजातः; 93B, कमलाकरः; 96B, सिद्धान्तशेखरे; 112A, नारायणभट्टप्रवचनः; 116B, कर्मप्रदीपः; 147A, धर्मसंग्रहे; 160B, दानकाण्डे संग्रहे; 170B,

हेमाद्रौ ; 171A, परिशिष्टम्, मिताक्षरा ; 178A, सम्प्रदायसमुच्चयः ; 182B, मदनपारिजाते ।

2327.

843. **आहुकर्मनिधिः ।** *Srāddhakarmanidhiḥ.*

For the manuscript, see L. 1690. Repaired with transparent paper.

Beginning :—

ओशोऽनोशोऽपि योऽसौ ।, etc., etc.

Verse 3 :—

दिनकरगुहवाचां कोऽयपूर्वः प्रभावः

स्मृतिपथमुपयातोऽप्यज्ञताभ्यान्मभेदौ ।

दिनकरकिरणानां भैव + + [नैवमेव] प्रभावः

नहि नहि चनरा(व्योक्तवृत्तौ) [चनराचौ तत्स्मृतौ] आन्तमेदः ॥

Verse 4 :—

सन्ति यद्यपि सुता बहवो मे ओसुदर्शनमुखाहितशास्त्राः

आहुकर्मनिधिरेव सुपुत्रः आहुकर्म कुर्वते प्रकटं यः ॥

Col. in 33B :—

इति ओकार्तोर्वीर्यकवलाककथय्या

आहुकर्मनिधिनाम निबन्धे ।

ओगुह्रित (?) सुपुत्रनिबन्धे

पूरितो निधिरयं विद्यमानः (?) ॥

Colophon :—

इति आहुकर्मविधिः समाप्ता ।

Rājendralāla calls it *Srāddhakarmavidhi*, from the last colophon, which is in a different hand. But its real name *Srāddhakarmanidhi* is given in verse 4 and in the colophon in 33B, quoted above.

The author makes his obeisance to his Guru, Dinakara, who appears to be Dinakara Bhaṭṭa, the father of Viśveśvara Bhaṭṭa. I suppose Viśveśvara Bhaṭṭa is the

author, who was a great admirer of his father. The style of the work also agrees with that of his other works

2328.

5471. **आहकल्पलता ।** *Śrāddhakalpalatā.*

By Vināyaka Paṇḍita, usually called Nanda Paṇḍita.

Substance, country-made paper. Folia, 1 to 91 and 1 to 25, the latter being restored in a new hand. The measure of the old leaves is $13\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches and that of the new ones is 10×5 inches. Lines, 8, 9 on a page. Character, Nāgara. The date of the new hand is Samvat 1950. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

समालम्बे लम्बोदरचरणपङ्क्तिरुदयुगं

यदात्मन्यै स्त्रीरं विन्यस्यति च विद्वान्वतमसं ।

स्मरन्तः सन्तो यन्निबपधिपरामन्दलहरी-

समाज्जान्तध्वान्ता हरिहरविरचिप्रभृतयः ॥ १ ॥, etc., etc.

A digest of rules relating to *Śrāddha*, compiled under the patronage of Paramānanda, a Rājā of the family of the Sahagilas. It is based on Govinda Paṇḍita's work.

For a full description of the work, see I.O. Catal., No. 1731.

The author wrote a commentary on Viṣṇu Smṛti in Samvat 1679. See I.O. Catal., No. 1342.

End :—

परमानन्ददानान्निवेशैरनुवासरं ।

आहकल्पलता क्ता देवाद्यधिकुलेषितं ।

Last Colophon :—

इति श्रीमहाराजाधिराजसहगिला(शै)[शै]कभूषणपरमा-

नन्ददिगुपन्नीधकारिरामपण्डितात्मन्यवहितविनायककृतायां

आहकल्पलतायां नवआहनिबन्धस्य सप्तमः समाप्तः ।

इति आहकल्पलता समाप्ता ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १८५० । संख्या ४००० श्रीबालमुकुन्दाय नमः ॥ लिः ॥ काः ॥

2329.

5487. **आज्ञसागरः ।** *Śrāddhasāgarah.*

By Nārāyaṇa Bhaṭṭa Āraḍā.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 279. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 7,500. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

Written in two different hands, one going up to the 145th leaf, in which the second hand begins and continues to the end.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीसरस्वत्यै नमः । अविघ्नमस्तु ।

गणेशं पितरौ कृष्णं गत्वा मन्वादिकान् मुनीन् ।

आरुङ्गाख्येन विप्रेण भट्टनारायणेन च ॥

हेमाद्रिमाधवं सूत्रं वृत्तिं सित्युच्च कारिकाः ।

पारिजातौ मदनस्य रत्नं स्मृत्यर्थसारकम् ॥

यथाज्ञानं विचार्येतान् पक्षं शिष्टैरनुष्ठितम् ।

आश्रित्य पद्धतौचान्याः प्रोच्यते आज्ञसागरः ॥

ग्रन्थं विना खल्वपि प्रायो युक्त्या न कल्पितम् ।

उत्सर्गतो बुधैर्ज्ञेयं ग्रन्थेऽस्मिन् आज्ञसागरे ॥

हेमाद्रेरुद्धतं सर्वं खल्वपि किञ्चित्तदन्यतः ।

प्राज्ञैस्तत्तद्विलोक्यैव स्वीकार्यमन्यथा न चेत् ॥

अनेन प्रीयतां देवो भगवान् रुक्मिणीपतिः ।

श्रीकृष्णनाथः पूर्वेषामस्माकं कुलदैवतम् ॥ इत्यादि ॥

Last Colophon :—

इति श्रीमद्भरद्वाजकुलोद्भववस्त्रस(१)-पण्डितपेरितारङ्गोपनामक-
नारायणभट्टकृते आज्ञसागरे विष्णुआज्ञप्रयोगः ।

There is nothing to shew that the work ends here.

2330.

5549. **षस्ववतिश्राद्धप्रयोगः ।** *Ṣaṣṣavaratiśrāddhaprayogaḥ.**By Śiva, son of Govinda Caturdhurīṇa.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 7. Lines, 12 on a page. Extent in ślokaś, 150. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

अथ षस्ववतिश्राद्धनिर्णयः प्रस्तूयते ।

तत्र संग्रहः ।

अमामनुयुगक्रान्तिष्टुतिपातमहालयाः ।

अन्वयक्यञ्च पूर्व्वद्युः षस्ववत्यः प्रकीर्त्तिताः ॥ इति ।

अस्यार्थः ।

अमाः कृष्णपक्षान्त्यतिथयो द्वादश ।

मन्वादयः प्रोक्ता हेमाद्रौ, etc., etc.

Colophon :—

श्रीमन्मत्तुर्धरगोविन्दसूतोः शिवस्य कृतौ षस्ववतिश्राद्धस्य निर्णयः

समाप्तः ।

2331.

897. **श्राद्धेन्दुः ।** *Śrāddhenduh.*

For the manuscript, see L. 1778. The author unknown. For the work, see I.O. Catalogue, No. 1737.

श्रीगणेशाय नमः ।

Beginning :—

अथ श्राद्धं निरूप्यते ।

श्राद्धया ब्राह्मणेभ्यो यत् पितृनुद्दिश्य दीयते, etc., etc.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८४६ । शुभम् ।

There are lines after the colophon on the same subject. Then : संवत् १८४६ शुभम् ।

I.O. Catal. says: "On fol. 1A, the treatise is called Śrāddhendusekhara," thereby implying that it is by Nāgeśa.

2332.

6132. प्रेतकाशी । *Pretakāśī*.

By Vaidyanātha.

Contains parts of two manuscripts, one old and the other fresh.

The work treats of the funeral rites, when the death occurs at Kāśī.

I.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 1 to 24. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथा(न्यष्टि)[न्येष्टि]वर्ण्यते ।

नत्वा प्रम्भु गणेशं विबुधगणयुतं भैरवं भूतनाथं
प्रेतानां तत्पलमध्ये लसति गिरिजया प्रह्वरो यत्र भूमौ ।
कुर्वेऽहं प्रेतकाशीं निखिलमुनिमतं चावलोक्ष्यैव सम्यक्
ज्ञात्वा कांवायमानामृतविधिविहितं मुद्दितां वैद्यनाथः ॥
तत्र तावदासन्नमरणानां प्रायश्चित्तमुच्यते ।

II.

Substance and measure the same as above. Lines, 10 on a page. Folia, 25 to 62, of which 26 to 32 are missing and folia 50 to 53 have been restored in a recent hand. Incomplete in the beginning. Appearance, old.

The end of the work :—

श्रीवैद्यनाथेन विनिर्मितेयं

काम्बोपनाम्ना हि परेतकाशी ।

वैशाखशुक्लेऽपि भगौ इवमे

वक्ष्यां च वाचो यानि समाप्ता ॥ (?)

Colophon :—

इति श्रीआयोपाध्याय]सत्रवैद्यनाथकृता प्रेतकाशी समाप्ता ।

Post Colophon :—

इदं पुस्तकं शिवशङ्कराष्टिकरेण लिखितं परोपकारार्थं ।

श्रीरस्तु । विश्वेश्वरार्पणमस्तु ।

जात्यन्धो न च वेत्ति वाङ्मयविधयान् षण्डो न च स्त्रीमुखं

वेश्या सत्यवधं खलः + + + + वन्ध्या प्रसूतिश्रमं ।

काको हंसगतिं खरोऽमृतसं दानं तथा + नरः

श्या वै सिंहपराक्रमं मृगयते मूर्खो म(ह) [हा] ज्ञानिनाम् ।

संवत् १७७७ मौति भाद्रपद शुद्ध १० दशमी गुरुवार ।

2333.

3672.

Substance, country-made paper. 15½ x 3½ inches. Folia, 145 lines, 8 on a page. Extent in slokas, 4,600. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Writing effaced. Incomplete.

Beginning :—

प्रवेशः सङ्कल्पानामेव कर्मणामाश्मकत्वात् आदौ न एव

निरूप्यते । कायवाङ्मनोभौरक्षितं कर्म फलपर्य्याप्तार्थमिति श्रुति-

त्रयाणां अङ्गत्वमुक्तम् । तत्र केन रूपेण कस्याङ्गत्वमित्याह मनसा

सङ्कल्पयति वाचाभिलपति कर्मणा भोपपादयतीति सङ्कल्पयति ।

• अमुककामेन मयेदं कर्म कर्तव्यमिति निश्चिनोति ।

Writing has been almost effaced in the first sixty-six leaves.

69A, अथ पुत्रस्य वर्षमध्यकृत्यम् ; 72B, अथाशौचान्तदिनकृत्यम् ; 73B, अथ दधौत्सर्गकालः ; 80B, अथ दानपरिपाटी ; 100B, अथ मज्जामे निषिद्धकर्मणि ; 101B, अथामावास्याश्राद्धवेला ; 103B, अथ दर्भाः ; 104A, श्राद्धशेषभक्षणं नियमविधिः ; 105A, अथामश्राद्धव्यवस्था ; 106B, अथ चाय्नासिककालनिर्णयः ; 109B, अथ मासिकसपिण्डौकरखयोरपकर्ष-

कालः; 113A, अथ विप्रपतिताविदितमृताहःश्राद्धयोः कालः; 116B, अथ मृताह्वाज्ञाने श्राद्धदिनमासनिर्णयः; 118B, अथ एकोद्दिष्टकालनिर्णयः; 119B, अथ त्रिदशसप्तमासिनां मरणे तस्य पूर्वश्रमपुत्रकृत्यम्, अथ सपिण्डौ-करणम्; 125B, अथ सपिण्डौकरणान्तश्राद्धे अधिकारिनिरूपणम्; 126B, अथ वृद्धिश्राद्धवस्था; 127A, समाप्तेयं श्राद्धवस्थेति, अथ प्रायश्चित्तवस्था; 129B, ऋणवधप्रायश्चित्तम्; 131A, अथ सुरापानप्रायश्चित्तसंक्षेपः; 131B, अथ सुवर्णस्तेयप्रायश्चित्तम्; 133A, अथ पतितसंसर्गप्रायश्चित्तसंक्षेपः; 135A, अथ गोवधप्रायश्चित्तसंक्षेपः; 137B, अथ बाल्यादिभेदेन प्रायश्चित्तभेदः; 139B, अथ अस्थिभङ्गादिनिमित्तकप्रायश्चित्तसंक्षेपः; 141A, अथ गोवधापवादः; 142A, अथ क्षत्रियादिवधप्रायश्चित्तम्; 143B, अथ अभिचारप्रायश्चित्तम्; 144B, अथ शूद्रादभक्षणप्रायश्चित्तम् ।

A very useful *rade mecum* of a Smārta family. We get in this defective MS. two broad sections, one on Śrāddha and the other on expiation.

2334.

6229. **श्राद्धपद्धतिः** *Śrāddhapaddhatiḥ*.

By Ananta Deva, son of Uddhava.

Substance, country-made paper. 10½ × 4 inches. Folia, 10. Lines, 8 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

Maṅgalācaraṇa :—

श्रीगणेशाय नमः ।

महागणपतिं वन्दे विप्रौघानां विदारणम् ।

दातारमणिमादीनां हर्तारं चाखिलापदाम् ॥, etc.

... ..
... ..

The object of the work :—

श्रीमदुद्धवपादाङ्गं प्रणम्याय तदङ्गजः ।

अनन्तदेवसंज्ञोऽहं करोमि श्राद्धपद्धतिम् ॥

2335.

2360. आह्वद्रव्यम् ।

Substance, country-made paper 9½ × 4½ inches. Folia, 7. Lines, 15 on a page. Extent in slokas, 250. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured and worm-eaten. Complete.

In the left-hand upper corner of every leaf there is written आह्वद्रव्या or आ. द्रव्या. Nowhere else the MS. gives the name of the work.

It begins :—

अथ आह्वे हवींषि ।

देवतः ।

इष्टापूर्णे स्मृताहे च दर्शयद्राष्टकास्तु च ।

पात्रेभ्यस्तेषु कालेषु देयं नैव कुभोजनम् ॥

हेमाद्रौ सायणीये ।

अगोधूमं च यज्ज्ञाद्रम् माघमुद्रविवर्जितम् ।

तैलपक्वेन रक्षितं कृतमप्यकृतं भवेत् ॥

It ends :—

यत्तु मंडक-वटक-सक्त-पायसा-पूप-कसरादीनां अह्वसिद्धाणां च पर्युषितत्वदोषो नास्तीति वचनं तद्विद्यभोजनपरं नतु आह्व-परमिति श्रियः ॥ यदप्रपक्वं सदेकमात्रद्विरात्राद्यन्तरितं तत्पर्युषितमुच्यते । कदर्यादीनामह्वं नित्यभोजने आह्वकर्म्मणि च न ग्राह्यमिति धर्मेसिन्धुसारे ।

The topics :—

1A, अथ आह्वे हवींषि ; 2A, अथ वज्र्यानि ; 2B, अथ ग्राह्यमूल-दीनि ; 3A, अथ वज्र्यानि ; 3B, अथ विलतिद्रव्याणि, अथ ग्राह्यद्रव्याणि ; 4A, अथ ग्राह्यफलानि ; 5B, अथ फलानि ;

The authorities consulted :—

देवतः, हेमाद्रौ सायनीये, प्रवेताः, काव्यानिनिः, आश्वलायनः, कौर्मि, हेमाद्रौ, माघवः दानसागरः, श्रीरामकृष्णद्वयानन्दगीतआह्वकाण्डे, विष्णुधर्मोत्तरे,

मार्कण्डेयपुराणम्, ब्रह्माण्डे, वायव्ये, भारद्वाजः, सरौचिः, विष्णुः, रामायणम्,
ब्राह्मेः, षट्त्रिंशत्तमम्, सुमन्तुः, शङ्खः, महाभारतम्, धर्मसिंधुसारः,

The latest authority quoted is रामकल्पद्रुमः by Ananta, son of Kamalākara. Ananta flourished during the middle of the seventeenth century.

2336.

7868.

Substance, country-made paper. $9 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folium, one. Lines, 20, 12 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured.

I.

On one side of the leaf, we have the end of Śrāddha-nirṇayadīpikā by Kāśīnatha.

Col. :—

इति श्रीमद्भूषणनामक-जयरामभट्टसुत-वाराणसीगर्भसम्भव-
काशीनाथविरचितायां श्राद्धनिर्णयदीपिकायां षष्ठः प्रकाशः ॥

II.

On the other side of the leaf, we have the beginning of another work :—

श्रीगणेशाय नमः । अथ सङ्गमनविधिः ।

अथान्वारोहणं स्त्रीणामात्मनो भर्तुरेव च ।

सर्वपापक्षयकरं निरयोत्तराय च ॥

2337.

6480.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 82. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 1,600. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ सङ्गमपदशांशहोमविधिः ॥

कर्त्ता आचम्य प्राणानायम्य देशकालौ० गोत्रः शर्मा मम सूर्य-
जन्मराशेः सका(शा)[सा]न्नामराशेश्च सका(शा)[सा]त् अमुक-
राशिस्थिततज्जनितपौडोपशान्त्यर्थं सदा सर्वदा शुभराशिस्थित-
शुभफलप्राप्त्यर्थं ब्राह्मणद्वारा कृतस्य सूर्यग्रहमन्त्रसप्तसहस्रसंख्या-
जपाख्यस्य कर्मणाः सम्पूर्णफलावाप्तये तद्दशांशसंख्यया तिलाज्यद्वय-
होमं तद्दशांशसंख्यया तर्पणं तद्दशांशसंख्यया मार्जनं श्वमादि-
सहितं मय्यहमस्त्वं सूर्यग्रहपदशांशहोममहं करिष्ये ।, etc., etc.

This portion is followed by a number of religious gifts.

Vaitaraṇi begins in 11B (with other preliminaries to Śrāddha).

The Last Colophon :—

इति श्रीमालवदोक्तितरंगमशङ्करात्मजहरिशङ्करदोक्तितविरचिते
आद्रसमुच्चये ऊनवार्धिकआद्रप्रयोगः समाप्तः ॥

2338.

6212. सारसंग्रहः । *Sārasaṅgrahaḥ*.

By Bhairava Miśra.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 8\frac{1}{2}$ inches. Folia, 42. Lines, 10 to 13 on a page. Extent in ślokaś, 1,800. Character, modern Nāgara. Appearance, mouse-eaten.

The Maṅgalācarana and the object of the work :—

नत्वा सरस्वतीं देवीं सीतां रामं सलङ्गणम् ।

भरतश्च महाभाग शत्रुघ्नं पितरौ गुहम् ॥ १ ॥

करोमि संयद्दं वृद्धा स्मृतीनान्तु ययामति ।

हनुमत् क्षपया सारसंयद्दं सुखसाधनम् ॥

अथ आद्रं निरूप्यते ।

Though the object is stated to be a general compilation of Smṛti, it treats only of Śrāddha. It is most unusual that a Smṛti compilation should begin with Śrāddha.

36B, इति ओमदगाधसारखताकूपार-निर्मम्यनसमगधिगतसमलबोध-
संख्यावत् सार्वभौमागस्त्यगोत्रोद्भव-मिश्रेत्याख्यात-भवदेवात्मज-भैरवमिश्रकृत-सार-
संग्रहे प्रथमः परिच्छेदः ।

अथ आद्वयोग्या ब्राह्मणाः ॥

There is one leaf at the end, giving the index, under the signature of *Bālamukunda*.

2339.

5743. **प्रेतमञ्जरौ ।** *Pretamañjarī.*

By Chaṭu Miśra.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 7 + 9. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1921. Appearance, new.

Complete in two parts, the first part in seven leaves relates to Saṃjñikaraṇa and the second in nine leaves relates to the Śrāddha on the 11th day from death.

Part I.

Beginning :—

ओगणेशाय नमः । अथ सपिण्डीकरणम् ।

निर्णयाम्बते ।

अनन्यात् कुलधर्माणां पुंसां चैवायुषःक्षयात् ।

अस्थितेषु शरीरस्य दादशाष्टः प्रशस्यते ॥

Colophon :—

इति सपिण्डीआद्व समाप्तम् ।

Part II.

Beginning :—

ओगणेशाय नमः । अथेकादशाष्टकर्तव्यता ।

Colophon :—

इति ओद्बोदुमिश्रेण कृता प्रेतमञ्जरौ सम्पूर्णा ।

Post Colophon :—

सं १९२१ । ओहरे गोपौप्रिय हे ॥ यथावृष्ट्यादि ।

2340.

9103. **प्रेतमञ्जरी ।** *Pretamañjari.*

Substance, country-made paper. 11 x 5 inches. Folia, 10. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 222. Character, Nāgara. Date, Sapt. 1802. Appearance, old.

On obsequial rites.

(पुस्तकस्यास्य शेषपत्रे ३१ व्याङ्गो वर्तते तथासति १० - ३० पञ्चाणि न सन्ति इति प्रतिभाति) ।

Post Colophon :—

संवत् १८६२ ।

2341.

5997. **प्रेतदीपिका ।** *Pretadīpikā*

By Saiva Mudhara (Agnihotri).

Substance, country-made paper. 9½ x 4½ inches. Folia, 12. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ततः प्रेतकरे प्रेतनाम्ना कृतस्य पिण्डदानम् ।

नष्टं देहं दहेन्नैव किञ्चिद्देयं परित्यजेदिति ॥

स्तुतिः ।

प्रेतवस्त्रस्य भागद्वयं । एकभागेन प्रेताच्छादनम् । एकस्य त्यागः कार्यः ।

The colophon in 9B runs :—

इति श्रीशैवमाधवाग्निहोत्रिविरचितायां प्रेतदीपिकायां प्रथम-

दिनमारम्भ दश [म] दिनप्रयोगः ।

अथैकादशाहकालम् ।

The last topic is not complete and the MS. breaks off abruptly.

2342.

3001. **आहारम्भकालः ।** *Śrāddhārambhakālah.*

Substance, country-made paper 8×3½ inches. Folia, 6. Lines, 9 to 11 on a page. Character Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

An essay on the time when to commence the Śrāddha ceremony.

It begins :—

अथ आहारम्भकालः ।

मध्याह्ने सर्वदा यस्मान्मंदीभवति भास्करः ।

तस्मादनन्तफलदस्तचारम्भो विधीयते ॥ इत्यादि ।

2343.

2708. **आहुप्रयोगः ।** *Śrāddhaprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

Topics :—

1, हिरण्यश्राद्धम्, अथ सङ्कल्पश्राद्धम्, आमश्राद्धविधिः; 2B, गृह-
ज्ञानविधिमाह; 3B, अथ गृहणविषयः, इति गृहणविषयः—the last
colophon.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः । हिरण्यश्राद्धं । तिथ्यादिसंकौर्त्तान्मुक्तश्राद्धं
हिरण्येन करिष्ये ॥

2344.

5334.

Substance, country-made paper. 19×4 inches. Folia, 16 to 31. Lines, 7 on a page Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, oldish. Incomplete both ends.

A manual for the performance of Śrāddha.

16A, अथाशौचान्तद्वितीयदिनश्राद्धप्रयोगः; 20B, अथ मासिकादि-
श्राद्धप्रयोगः; 23B, अथ सपिण्डीक्षरणश्राद्धप्रयोगः; 31A, अथ नान्दीमुख-
श्राद्धप्रयोगः ।

2345.

5848. **आहविधिः ।** *Srāddhavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 6½ × 4½ inches. Folia, 17. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 150. Character, Nāgara. Date, Samvat 1805. Appearance, old and worm-eaten. Complete.

Beginning :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

अथ आहविधिः ।

ॐ अक्रोधनः शौचपरेः सततं ब्रह्मचारिभिः ।

भवितव्यं भवद्भिश्च मया च आहकारिणा ॥

ॐ भवामि इति ब्राह्मणप्रतिवचनम् ।

Colophon :—

इति आहविधिः सम्पूराः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८०५ भवति चतुर्थी चन्द्रे लिखितं पण्डितशारसेण ।

रामराम कृष्णाय नमः ।

2346.

9364. **पितृसंहिता ।** *Pitṛsanhita.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 14. Lines, 4 on a page. Extent in slokas, 125. Character, Nāgara. Date, 1914. Appearance, fresh. Complete. Beautifully written in a large hand.

It begins :—

ॐ गणेशाय नमः ॥ हरिः ॥ ॐ अग्रये कथ्यवाङ्मनाय स्वाहा ॥

सोमाय पितृमते स्वाहा ॥ अपहता असुरा रक्षांसि वेदिसदः ॥

१ ॥ वे रूपाणि प्रतिमुञ्चमाना असुराः सन्तः सधया चरन्ति

परापुरो निपुरो वे भरन्त्यभिर्द्धां कौकात् प्रमुखावस्मात् ॥ २ ॥

अत्र पितरो मादयध्वं यथाभाग माहवायध्वं ॥ अमी मरन्त

पितरो यथाभाग माहवायिषत ॥ ३ ॥

It ends :—

उग्रान्तस्त्वा निधीमद्गुणान्तः समिधीमहि उग्रमशत आवह
पितृन् हविषे अक्षवे ॥ ५० ॥

Colophon :—

इति श्रीसंहितापाठे पिटकर्म ।

Note of the scribe :—

पौषमास्यसिते पक्षेऽष्टम्याक्षैव धरात्मजे ।

काशीरामेण विप्रेण पिटकर्म लिपिलतं ॥ सं १९१४ ।

पिटसंहिता ends in leaf 13.

Along with this there seems to have been another religious treatise—*श्रद्धाध्याय*—in continuous pagination, of which the last leaf only, marked 26, remains.

2347.

7935.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches Folia, 10. Lines, 10 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

A priest's manual on Śrāddha.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ।

आचमनं प्राणायामः । पुनराचमनं । स्तुतिर्गोमिमीता०.

etc., etc.

End :—

आयुर्विद्याधनं दत्तं दत्तमौ ।

Colophon :—

वृद्धिश्चाद्रं समाप्तं ।

2348. .

42. **नान्दीश्राद्धप्रयोगः ।** *Nāndīśrāddhaprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{2}$ inches Folia, 20. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 380. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Directions for the performance of the Śrāddha on auspicious occasions for the propitiation of the manes. Anonymous.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । अथ श्रौतस्मार्त्तादिकर्माङ्गसाधारणाङ्ग-
गणपतिपूजनादिपद्धतिरुच्यते । महत्कर्मसु पूर्व्यष्टाङ्गेषु तु
तस्मिन्नहनि पूर्व्याङ्गे निर्नेजनान्तपञ्चमहायज्ञान्ततृतीयक्रियः
यजमानः सपत्नीकः स्वासने प्राङ्मुख उद्गृह्यो वोपविश्य दिशश्च
प्राणानायम्य देशकालौ सङ्गीर्ष्य करिष्यमाणामुक्तकर्माङ्गतया ज्ञानं
कश्चिद्ये । यदि मङ्गलकृत्यं तदा मङ्गलज्ञानमित्युक्तः । विधिवत्
क्वात्वाचम्याहते वाससी परिधत्ते । परिधत्स्ये इति मन्त्रेण
यज्ञसामेत्युत्तरीयञ्चेत्यादि ।

End :—

वाजे वाजे वतनैः । आमावाजस्य इति । अनुव्रजनं आमावाजस्य
गम्यात् अस्मिन् नान्दोश्चाद्विधौ यज्ञानातिरिक्तं तद्वाङ्मनवचनात्
परिपूर्णमस्तु अस्तु परिपूर्णम् ।

Colophon :—

इति संक्षिप्त-साङ्गत्पिक-नान्दोश्चाद्वप्रयोगः ।

After the colophon there is a portion of the *Punyaha-vācana* in 7 lines.

The authorities quoted :—

- (1) Hemadri, (2) Kurmapurāṇa, (3) Karkabhaṣya,
- (4) Halāyudha, (5) Viṣṇu Misra, (6) Smṛtiratnavali, (7)
- Nāgarakhaṇḍa, (8) Śrāddhakaśikā, (9) Asarka, (10)
- Madanaratna, (11) Dhodhu Misra, (12) Śrāddhaha-kāṇḍa,
- (13) Gauḍanibandana, (14) Bhaviṣyapurāṇa.

The MS. contains both the detailed and the curtailed forms of the ceremony. The authorities consulted belong all to periods earlier than the sixteenth century.

2349.

110. षोडशपिण्डदानप्रयोगः ।

Ṣoḍaśrapīṇḍadānaprayogaḥ.

The manuscript has been noticed by Dr. Rajendralāla Mittra under No. 914.

Beginning :—

अथ षोडशपिण्डदानप्रयोगः ।

तत्र संवत्सरप्रदीपे अमावास्यान्तु कन्यार्के तीर्थप्राप्तौ तथा
नृपः, etc., etc.

End :—

अत्रोनविंशतिपिण्डे षोडशपिण्डकं पाणिभाषिकं पञ्चान्वत् ।

Colophon :—

इति षोडशपिण्डदानं ॥ ० ॥

2350.

10247.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 7. Lines, 10 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, fresh.

Short notes on certain religious observances.

Beginning :—

अथानुकल्पः ।

तथा च कर्मप्रदीपे—

अप्येकमाशयेद् विप्रं (प) पितृयज्ञार्थेऽस्तिद्वये ।

अदेवं नास्ति चेदन्यो भोक्ता भोज्यमयापि वा ॥

अप्युद्धृत्य यथाशक्त्या किञ्चिदन्नं यथाविधि ।

पितृभ्योऽथ मनुष्येभ्यो दद्यादहरहर्द्विजे ॥

पितृभ्य इदमित्युक्ता स्वधाकारमुदीरयेत् ।

हन्तकारं मनुष्येभ्यस्तदङ्गेनैव वेदपः ॥

अथ प्रयोगः ।

एकस्मिन् पात्रे यथाशक्त्यस्मद्वृत्त्य अपसव्यं कृत्वा गोत्रेभ्यः पितृपितामहेभ्यः
तथा मातामहेभ्यः अमुकामुकशर्मभ्यः पितृभ्य इदमन्नं स्वधा अर्द्धं निवेदयेत्
निवोतिता अर्द्धं सनकादिमनुष्येभ्य इदमन्नं हन्त तद्वागद्वयं ब्राह्मणाय दद्यादित्य-
नुकल्पविधिः ॥

2A, इति गोग्रामः, इति भिक्षादानम्, अथ भोजनविधिः ; 2B, अथातः
प्राणाहुतिकल्पः ; 3B, अथ प्राणाग्निहोत्रक्रमः, कवलसङ्ग्रामाह ; (Last Col.)
इति पञ्चम भागकृत्यं (The method of feeding Brāhmaṇas conti-
nued to the end).

2351.

6467. श्राद्धोपयोगी सर्वस्मृतिसारः ।

Śraddhopayogī Sarvasmṛtīsārah

Substance, country-made paper. 9 × 4. Folia, 12 Lines, 13 on a
page. Extent in Slokas, 300. Character, Nāgara Date, Samvat 1872.
Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्राद्धोपयोगी सर्वस्मृतिसारः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८७२ एकादश्यां शुक्लवारि लिखितमिदं अयाचित-
आत्मारामदीक्षितेन ।

Beg. :—

श्रीगणेशाय नमः ।

त्रिदेवत्वं मृताहे च षड्-देवत्यञ्च दार्शिके ।

वृद्धौ तु नव-देवत्यं अन्वयसु तथेह च ॥

End :—

सधोच्यतामौकरणे सङ्गन्ते सप्त वर्ज्येत् ।

आद्धा + + + माप्नोति मुख्यश्राद्धफलं लभेत् ॥

2352.

3005.

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 5. Lines, 11
on a page. Extent in slokas, 90. Character, Nāgara of the eighteenth
century. Appearance, discoloured. Complete.

Directions for Śrāddha.

Colophon :—

4A, इति तीर्थश्राद्धेति कर्त्तव्यता ; 5A, इति नित्यश्राद्धेति कर्त्तव्यता ।

It begins :—

अथ तीर्थश्राद्धेति कर्त्तव्यता । तत्र प्रसङ्गात् तीर्थयात्राविधि-
कथनम् । इत्यादि ।

2353.

8942. **तीर्थश्राद्धप्रयोगः ।** *Tīrthaśrāddhaprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 8 x 3½ inches. Folia, 7, of which the 4th and 5th are missing. Lines, 7 on a page. Extent in Slokas, 100. Character, Nāgarī. Date, Sam. 1896. Appearance, discoloured.

Post Colophon : —

संवत् १८९६ ज्येष्ठ दशम ४ प्रानौ ।

2354.

9917. **पार्वणश्राद्धप्रयोगः ।** *Pārvaṇaśrāddhaprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 6 x 6 inches. Folia, 9. Lines, 14 on a page. Extent in Slokas, 108. Character, Nāgarī. Appearance, old. Generally correct. Complete.

On obsequial rite. In the form of a book.

Beginning :—

अथ पार्वणश्राद्धप्रयोगः ।

मध्याह्ने स्नात्वा शुक्लद्विवासः श्राद्धदेशमागच्छेत् । etc., etc.

End :—

अग्नये नमः । ओं नमो विवस्वते । etc., etc.

Colophon :—

इति पार्वणश्राद्धविधिः स० ।

2355.

10076. वलइपद्धतिः । *Valaipaddhatiḥ.*

(पार्वणश्राद्धपद्धतिः) ।

Being a manual of Pārvaṇa Srāddha (by Valai ?).

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 24. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 288. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Very nearly complete.

Beginning :—

दिननिमन्त्रण-चरणाप्रक्षालन-पूजनपा(दा)द्या | धीचमनविप्रो-
पदेशनकर्म्मपात्रपुग्ण-प्रतिष्ठाकरणागायत्री जपसप्तव्याधपठन-तिल-
विकिर्गण[?] क्षिपत् , etc., etc.

Folia 1 to 3A are taken up with the process of the Sraddha.

3B. अथ श्राद्धविधिः

प्रथमं विश्वेदेवब्राह्मणान् निमन्त्रयेत् अद्याहे अस्मत्पित्रादित्रयश्राद्धसम्बन्धिनो विश्वे देवाः पुरुषोमादवसंसंज्ञका अद्यकर्त्तव्यमहलयान्तर्गतापरपक्षैकपार्वणश्राद्धे अनेन ताम्बूलेन पृगौषलेन तुलसीपत्राक्षतेन कुशवटो त्वं मया निमन्त्रितः । निमन्त्रितोऽस्मीति प्रतिवचनम् , etc., etc.

2356. ,

- 2382. पार्वणविधिकसांवत्सरिकश्राद्धप्रयोगः ।

Pārvaṇavidhika-saṃvatsarika-srāddha-prayogaḥ

Substance, Srīrāmapura paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 11. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 330. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Samkalpa :—

श्रुतिस्मृतिपुराणोक्तफलप्राप्तये पुरुषोमादवःसंज्ञकानां विश्वेधा
देवानां । अपसव्यं पिष्टपितामहप्रपितामहानां सपत्नीकानां अमुक-

गोत्राणामसुकश्रमणां वसुधैवकुटुम्बकमिति पाणिनिः ।
 प्रपितामहौनां प्रति सांवत्सरिकं श्राद्धं पार्वण्येन विधिना क्षत्रेण
 हविषा सद्यः करिष्ये ; तदङ्गक्षणापाद्यासनं च करिष्ये । आदौ
 व्यात्मशुद्धये गृहशुद्धये भाण्डभाजनशुद्धये देवानां यवोदकं
 पितॄणां तिलोदकं एकस्मिन् पात्रे यवतिलोदकाख्यं कर्म करिष्ये,
 तदङ्गकलसार्चनं च करिष्ये ।

The Pārvaṇa Śrāddha is performed on the new moon day of the month of Āśvina. But if a man dies on a new moon day his annual śrāddha is performed according to the pārvaṇa rites. This is a liturgy for that rite according to the Kalpasūtras of the Ṛgveda.

2357.

9450. **पार्वणश्राद्धप्रयोगः ।** *Parvaṇaśrāddhaprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 160. Character, Nāgara. Appearance, old. Generally correct. Complete.

On Śrāddha rites on parba or new moon.

2358.

9439. **एकोद्दिष्टश्राद्धप्रयोगः ।** *Ekoddiṣṭaśrāddhaprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 108. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete.

On funeral rites offered to one person only.

2359.

9854.

Substance, country-made paper. 3½ × 4½ inches. Folia, 8. Lines, 5 on a page. Extent in slokas, 40. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Beg. : —

पदाश्राद्धविधिः १, etc., etc.

On a particular form of funeral rite to be performed four times in four years, in the first year of which the Brāhmaṇa is to be seated on a stool of Pippala tree; in the second, of Jambu tree; in the third, of Audumbara fig tree; and in the fourth, of Palasa tree.

2360.

6573. दीपकश्राद्धविधिः । *Dīpakasraddhavidhīḥ*.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 2, marked 76 and 77. Lines, 8, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

अथ दीपकश्राद्धविधिः ।

आचम्य देशकालौ स्मृत्वा ततोऽपमयं अमुकगोत्राणां महात्मये
भूमिलोकममागतानां एनः पितृलोकगमनाय उन्मुखानां मार्गान्ध-
कारनिवृत्तये कालकामनामविश्वेदेवपूर्वकमंकन्येन विधिदीप-
श्राद्धमहं करिष्ये ॥

On the Mahālayā day, the manes come to this world. But they are anxious to go back. The road is dark, and so lights are to be given them. This is called Dīpaka Śraddha.

2361.

6133. एकादशाहविहितदानानि ।

Ekādaśāhavihitadānāni

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 19. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, fresh. Complete.

Gifts to be made on the 11th day of death.

Beginning :—

अथैकादशाहविहितदानान्युच्यन्ते । तत्र कृत्स्नोऽवदवस्थायां
सर्वप्रायश्चित्तोत्क्रान्त्यादिगोदानाद्यकृतमृतस्य [पित्रादेवहृष्टेन]

(पित्राद्युद्देशेन) तत्पुत्रेण दाहकाले प्रायश्चित्तसङ्कल्पमात्रः कृतश्चेत्
... .. धेन्वादि दद्यात् ।

2362.

3017. एकादशाहविहितदानप्रयोगः ।

Ekādaśāhavihitadānaprayogaḥ.

Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 34. Lines, 7, 8 on a page. Extent in ślokas, 480. Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, fresh. Incomplete at the end

The Saṃkalpa runs :—

गोत्रस्य शर्मणः प्रेतस्य सर्वपापक्षयपूर्वकं सवत्सगोरोम-
संव्याविष्णुलोकनिवासार्थं विष्णुप्रीत्यर्थं च गोदानं करिष्ये ।

12A, इति दानवैतरणीप्रयोगः; 13B, अथ रथदानं, महिषीदानम्;
14B, गन्धौदानम्; 15A, अथाश्वदानम्; 15B, गजदानम्; 16B, अश्विका-
दानम्; 17B, गृहदानम्; 20A, इति शा(f)लग्नदानम्; 20B, वाणालिङ्ग-
दानम्; 21A, वृक्षाक्षमालादानम्, पुस्तकदानम्; 21B, अथ दशदानानि :
22B, शय्यादानम्; 26A, कृत्रदानम्; 26B, उपानदानम्, अथ आसन-
दानम्; 27A, जलभाजनदानम्; 27B, उदकुम्भदानम्, अन्नदानम्; 28A,
वस्त्रदानम्; 28B, तिलदानम्; 29A, लोहदानम्, हिरण्यदानम्; 29B,
लवणदानम्, कार्पासदानम्; 30B, भूमिदानम्; 31B, नौकादानम्; 32A,
हस्तौदानम्; 32B, दीपदानम्, दासीदानम्; 33B, अथ दासदानम्;
34A, पददानम् ।

2363.

5885. श्राद्धसङ्कल्पः । *Śrāddhasaṃkalpaḥ.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 35, of which the 13th, 31st and 32nd leaves are missing. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 490. Character, Nāgara. Date, Saka 1747. Appearance, old. Complete.

Although it is named Śrāddha Saṃkalpa, it gives a manual for the performance of Śrāddha.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीकेशवाय नमः, etc., etc., etc.

विष्णोर्विष्णुः श्रीमद्भगवतो महापुरुषस्य [विष्णोराज्ञया] (विष्णो-
राज्ञया(?)) प्रवर्त्तमानस्य अद्य ब्रह्मणो द्वितीयपरार्द्धे विष्णुपदे
श्रीश्वेतवाराहकल्पे वैवस्वतमन्वन्तरे अष्टविंशतिमे कलियुगे कलि-
प्रथमचरणे भ[1]र[2]वर्षे भरतखण्डे जम्बूद्वीपे दण्डकागण्यदेशे
गोदावल्याः दक्षिणे तीरे कृष्णावेण्या उत्तरे तीरे शालिवाहनप्रकिरे
बौद्धावतारे रामे क्षेत्रे रामाश्रमे अस्मिन् वर्त्तमाने प्रभवनामसंवत्स
दक्षिणायने वर्षे चैत्रमासे(?) शुक्लपक्षे प्रतिपद्यायां तिथौ
अमुकवासरे अमुकनक्षत्रे अमुकस्थिते वर्त्तमाने चन्द्रे अमुकस्थिते
श्रीसूर्ये अमुकस्थिते देवगुरौ शेषेषु ग्रहेषु यथायथस्थानस्थितेषु
सत्सु एवं गुणविशेषगविशेषायां पुण्यतिथौ धर्मलोचनसंज्ञिकानां
विशेषां देवानां प्राचीनावीतौ अस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानां
अमुकशस्त्रिणां अमुकगोत्राणां वसुन्नादित्यस्वरूपाणां मातृपिता
मह्यैप्रपितामह्यैनां अमुकदानां (?) अमुकगोत्राणां वसुन्नादित्य-
स्वरूपाणां सापत्नमातृदाया (?) गोत्राया वसुन्नादायाः ... ..
... .. महालयापरपक्षिकं आद्राख्यं कर्म्म करिष्ये ।

तदङ्गयवोदकतिलोदकं आत्मशुद्ध्यर्थं गृहभाग्यभागनशुद्ध्यर्थं प्राय-
श्चित्तसूक्तजपं चार्चं करिष्ये । इमं मे गङ्गे यमुने सरस्वति
(शुतुद्रि)[शतद्र] स्तोमं स च तापहृणा अभिक्ता ।, etc., etc.

Colophon :—

इति आद्रसंकल्पः समाप्तः ।

Post Col. :—

शके १७४७, पार्थिवनामसंवत्सरे भाद्रपदकृष्णसप्तमी लेखन[ ]
सम्पूर्णम् ।

2364.

5270.

Substance, country-made yellow paper. 16½ × 4 inches. Folia, 2.
Lines, 14 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Ap-
pearance, fresh.

Two leaves, one containing a disquisition on Śrāddha and the other on Prāyaścitta.

Beginning :—

आद्धशब्दं कर्म प्रोवाच इति सूत्रेण पूर्वापरकर्तव्यताविशिष्ट-
स्यान्नादिदानस्य आद्धपदवाच्यत्वं प्रतीयते इत्यादि ।

2365.

3490. नौलोत्सर्गकर्मविधिः । *Nīlōtsargakarmavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 9 × 5 inches. Folia, 16. Lines, 22 on a page. Extent in Slokas, 1,000. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Very nearly complete.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नौलोत्सर्गकर्मविधिर्लिख्यते ।

आचमनं प्राणायामः पाण्डुखान् उदङ्गुखान् उपव[ ] (पी)श्य
ताम्रपात्रं सजलचन्दनादीन् अक्षतपद्मकुशान् क्षिप्त्वा, etc., etc.

Saṃkalpa : —

अद्येत्यादि एवं गुणाविशेषणविशिष्टायां पण्यतिथौ अपसव्यं
अमुकगोत्राणामस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानाममुकगोत्राणां मातुः
पितामहप्रपितामहानां अमुकगोत्राणां मातामहप्रमातामहद्व-
प्रमातामहानां सप्तौक्तानामेकोद्विष्टानाञ्च एकोत्तरशत (पूर्वनां)
पूर्वनां सैकोद्विष्टानां स्वसकर्मभिः प्राप्तनरकाणां ऊद्धरणाय
शास्त्रोक्तवेदोक्त-परागोक्तफलप्राप्त्यर्थं गयाशौर्षादिसमाने नीलक्षरे
पिण्डप्रदानाङ्गत्वेनादौ गौर्यादिषोडशमाटकादीनां गणेश-
वसोर्द्धारासंहितानां स्थापन प्रतिष्ठा-पूजन-आभ्युदयिकं आद्धं
पार्वणात्रयं विश्वदेवासंहितं पूजनमहं करिष्ये ।

2366.

5055. चन्दनधेनुदानप्रयोगः ।

Candanadhenudānaprayogaḥ.

Substance, country-made yellow paper. 14×3 inches. Folia, 3. Lines, 6 on a page. Extent in slokas, 60. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Beginning : —

ॐ नमो गणेशाय ।

अथ चन्दनधेनुदानप्रयोगः ।

यथा गोशालायां पण्यभूमौ वा वितानयुक्तं प्राग्दक्षवदनदेशं
गोमयेनोपलिप्य कृतनिवृत्तक्रियो यज्ञमानः प्राङ्मुखः तद्विष्णोमिति
विष्णुं संस्मृत्य ... ..
ॐ अद्येत्यादि . . . . . प्रेताया अमुकौदेव्याः अशौ-
चान्ताद् द्वितीयेऽह्नि अमुकगोत्रायाः प्रेतायाः अमुकौदेव्याः
प्रतलोकविमुक्तत्वस्वर्गलोकगमनकामश्चन्दनाङ्कितधनुदानमहं कृ-
ष्यामि ।

In ordinary Śraddha on the 11th day after death a bull is branded and let loose. But when a wife dies and the husband is living, a cow is marked with Sandal paste and let loose. This is called Candanadhenudana.

2367.

10098. त्रिपिण्डीश्राद्धः । *Tripiṇḍīśraddhaḥ.**By Vaidyanātha.*

Substance, country-made paper. 11×4½ inches. Folia, 12. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 216. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

A manual for Śraddha, in which three kinds of offerings are made.

Beginning :—

अथ त्रिपिण्डीश्राद्धम् ।

पिशाचाद्युपद्रवनाशने विशिष्टतौर्ये गत्वा आह्निकादि विधाय
शुचिः स्नात्वा स्थलप्रक्षालनं गोमयेनोपलिप्य रक्षादीपं विधाय
प्राङ्मुख उपविश्य आचम्य ... .. त्रिपिण्डीश्राद्धाधिकारार्थं
श्रीमहाविष्णोः पूजनमहं करिष्ये ।

5B, इति यवपिण्डं दत्त्वा तत्पश्चिमतो रेखोपरि तण्डुलपिण्डं दद्यात् ... ..
तत्पश्चिमतः रेखोपरि तिलपिण्डं दद्यात् ।

2368.

3083. त्रिपिण्डीश्राद्धविधिः । *Tripīṇḍīśrāddhavidhīḥ.*

As directed in Dālbhya Smṛti.

Substance, country-made paper. 8 x 3½ inches. Folia, 4. Lines, 9
on a page. Extent in slokas, 72. Character, Nāgara. Date, Samvat 1865
and Saka 1730. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीदाल्भ्यस्मृत्युक्तत्रिपिण्डीश्राद्धविधिः ।

Post Colophon :—

The Pratikas of the sixteen Rks of the
Puruṣasūkta.

संवत् १८६५ शक १७३० आषाढ शुद्ध ४ चन्द्रे श्रीवैद्यनाथेन
लिखितमिदं स्तार्थं पश्यात् च । .

The object of the work :—

पिशाचाद्युपद्रवनाशने विशिष्टे तौर्ये गत्वा आह्निकादिकं विधाय त्रिपिण्डी-
श्राद्धाधिकारार्थं श्रीमहाविष्णुपूजनमहं करिष्ये; शालग्रामेषु पुरुषसूक्तेन विष्णुं
बोद्धुं प्रोच्यैः संपूज्य नमोऽस्तनन्ताय इति गत्वा ... देवदत्तस्य मुक्तिद्वारा
उत्तमलोकप्राप्त्यर्थं पिशाचविमोचनाय अमुकतौर्ये दाल्भ्योपदिष्टकल्पेन त्रिपिण्डी-
श्राद्धं करिष्ये ।

2A, प्रथमं ब्रह्मदेवतश्राद्धं, द्वितीयं विष्णुः तृतीयं रुद्रदेवतम् ... ..

... .. तद्वर्णापटं, ब्रह्मदेवतं ... यवपिष्टं विष्णुं ... ..
मध्वा तिलपिष्टम् रदं ।

2369.

6575. त्रिपिण्डीप्रयोगः । *Tripinḍīprayogaḥ.*

By Maṇirāma Dīkṣita.

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent in ślokaś, 90. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति दीक्षितमणिरामकृतत्रिपिण्डीप्रयोगः समाप्तः ।

मङ्गलं भूयात् । राम ॥ राम ॥

It begins :—

पिशाचाक्षुपद्रवनाशने विप्रिष्टतीर्थे गत्वा व्याहिकादि विधाय
त्रिपिण्डीआद्याधिकागर्थं श्रीमहाविष्णोः पूजनं करिष्ये । इति
संकल्पं कृत्वा शालग्रामे पुरुषसूक्तेन धोऽशोपचारैः विष्णुपूजां
कुर्यात् ।

Fol. 2A :—

तिथ्यादि संकीर्णं अमुकगोत्रस्य ज्ञाताज्ञातसंस्कारस्य प्राप्त-
प्रेतदेहस्य समोपद्रव(वाः)काग्निगो देवदत्तस्य अज्ञातनामगोत्रस्य वा
मुक्तिद्वारोत्तमलोकप्राप्त्यर्थं दाल्भ्योद्विष्टकल्पेन त्रिपिण्डीआद्रमहं
करिष्ये । इति संकल्पं कुर्यात् ।

End :—

ततः सचेलब्धानं कृत्वा पावनैर्मन्त्रैरभिषेकः । भूरिदक्षिणादानं ।

In order to get rid of a ghost which is troublesome any one can offer Śrāddha to him with three cakes of rice, barley and sessamum. Thereby the ghost goes to heaven and ceases to trouble men.

2370.

9918. त्रिपिण्डौश्राद्धम् । *Tripinḍīśrāddham.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 100. Character, Nāgara. Date, Sam. 1813. Appearance, old. Complete.

On the Śrāddha rite offered with three cakes.

Beginning :—

अथ त्रिपिण्डौश्राद्धविधिः ।

अथ कर्त्ता तृतीये गत्वा कृतनित्यक्रियः श्राद्धदेशमागत्य प्रदोषं
प्रज्वाल्य आचम्य प्राणायामाङ्गन्यामं कृत्वा ॐ अद्येयादि ... ..
श्राद्धाङ्गभुतविष्णुपूजनमहं करिष्ये ।

Colophon :

इति त्रिपिण्डौश्राद्धपद्धतिः ।

Post Colophon :—

शुभं १८२३ फाल्गुन शुक्लसप्तम्यां चन्द्रे शुभं ॥

2371.

9399. त्रिपिण्डौविधानं । *Tripinḍīvidhānam.*

Substance, country-made paper. 12½ × 5 inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 162. Character, Nāgara. Date, Saka 1738. Appearance, old. Complete.

Beginning :—

तृतीये गत्वा स्नानादि विधाय त्रिपिण्डौश्राद्धाधिकारसिद्ध्यर्थे
महाविष्णोः प्रीत्यर्थे ... .. त्रिपिण्डौश्राद्धमहं करिष्ये ॥

Colophon .

इति त्रिपिण्डौवि० ममाप्तम् ।

Post Col. :—

संवत् १८७४ श्रावणे १७३७ मासानां मासोत्तमे मासे अधिक-
मासे कृष्णपक्षे त्रयोदश्यां रविवासरे श्रीपण्डित + + जगन्नाथ
मिश्रेण लिख्यते ॥

2372.

2237. *The Same.*

From the Garuḍapurāṇa, to which is added, as a Supplement, Sāmagrīsamgraha.

For the MS., see L. 3221, p. 290, Vol. IX ; see also Lz. 591.

The manuscript contains two works :—

1. त्रिपिण्डौविधानं or त्रिपिण्डौआहुप्रयोगः ।

Colophon :—

4A, इति श्रीगुरुङ्गपुराणे श्रीविष्णुतार्क्यसंवादे त्रिपिण्डो-
विधानं समाप्तं ।

Beginning :—

अथ त्रिपिण्डौआहुप्रयोगः ।

तत्रादौ कर्त्ता तीर्थे गत्वा स्नात्वा माध्याह्निकञ्च स्नात्वा भुक्तिः सन्
पूर्वमेव प्रकल्पिते गोमयोपलिप्ते स्थले कृतकुशपशुपशुः इत्यादि,
as in L. 3221.

2. सामयौसंयहः ।

Beginning :—

4A, यवपिष्टं तण्डुलपिष्टं तिलपिष्टं सर्वं समभागं पञ्चामृतं
यवाक्षताः तण्डुलाक्षताः तिलाक्षताः दर्भाः फलानि मातुलिङ्गानि,
जम्बीरफलानि खर्जूरफलानि गन्धः शुक्लरक्तकाष्ठाप्य्याणि तुलसी
... ..
एतानि सम्याद्य त्रिपिण्डौआहुमनुष्ठेयं ।

It ends :—

प्राणायामस्य वै दानं सर्वपापप्रणाशनं इति सामयौसंयहः
समाप्तः ।

Post Col. :—

विश्वेश्वरापणमस्तु शक १८५७ पराभव ज्यैष्ठ शुद्ध १३ समाप्तः ।
हस्ताक्षरविनायकहृदयलाले टोकेकर हे पुस्तकनामादीक्षित भागवत
यांचे वसे श्रीकृष्णार्पणः ।

8. VYAVAHĀRA OR CIVIL LAW.

2373.

4569. दायविभागः । *Dāyavibhāgaḥ.*

By Yogamūrti.

Substance, country-made paper 19×3½ inches. Folia, 55. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, not good. Incomplete at the end.

A work on the laws of inheritance. It does not quote *Jimūtavāhana* or any modern author. The authorities quoted are all ancient. The work is unknown to Aufrecht. It is part of a bigger work.

It begins thus :—

प्रमाणं मानुषं देवमितिभेदेन वर्णितम् ।
अधुना वर्ण्यते दायविभागो योगमूर्तिना ॥

2374.

4478. दायभागः । *Dāyabhāgaḥ.*

By Jimūtavāhana.

Substance, country-made yellow paper. 14½×4 inches. Folia, 61. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय ॥

सन्धादिवाक्यान्वविमृश्य तेषां यस्मिन् विवादो बहूधा बुधानां ।

तेषां प्रबोधाय स दायभागो निरूपणीयः सुधियः शृणुष्वम् ॥

अथ दायभागो निरूप्यते ।

विभागोऽर्थस्य पित्रस्य एतैर्यत्र प्रकल्पनं ।

दायभाग इति प्रोक्तं तद्विवादपदं बुधैः ॥ इत्यादि ॥

Last Colophon :—

इति परिभ्रमहामहोपाध्याय-श्रीजीमूतवाहनकृते धर्मरत्न
दायभागः समाप्तः ।

Often noticed, often printed and often translated.

2375.

5122. **दायभागटीका ।** *Dāyabhāgaṭīkā.*

A Commentary on the same.

By Śrīkṛṣṇa Tarkālāṅkāra.

Substance, country-made paper. 18½ × 3½ inches. Folia, 14 Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. A mere fragment.

Beginning :

ॐ नमः शिवाय ।

पादाम्बजे द्वे जगदम्बिकायाः श्रीकृष्णविप्रो हृदये निधाय ।

करोति टीकामिह दायभागग्रन्थावबोधाय सदेकरस्यां ॥

ग्रन्थारम्भे विप्रविघाताय नामोच्चारणरूपं मङ्गलमाचरन् शिष्यप्रहृत्यर्थ-
मभिधेयप्रयोजनसम्बन्धांश्च प्रदर्शयन् दायभागमुद्दिशति मन्वादौति इत्यादि ॥

2376.

3579. **दायभागसिद्धान्तकुमुदचन्द्रिका ।**

Dāyabhāga-sidhānta-kumuda-candrikā.

A Commentary on the same.

By Acyuta Cakravartī.

Substance, country-made paper. 16½ × 4 inches. Folia, 35. Lines, 10, 11 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1693. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

ॐ कृष्णाय नमः ।

अपरे ब्रह्मशास्त्रतमिति मनुनैव ब्रह्मावतारत्वमुक्तमिति तदाचक्रं
मनुपदमतः प्रसङ्गान्मङ्गलमाचरन्नर्थमाविष्करोति मन्वादौति
इत्यादि ।

Colophon :—

इति श्रीमदच्युतचक्रवर्त्तिविरचिता दायभागसिद्धान्तकुमुद-
चन्द्रिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

शकाब्दाः १९६३ । श्रीहरिः प्रणमम् ।
श्रीमद्यज्ञदेवशर्मागः पुस्तकमिदं लिपिष्व ।

Printed by the late Babu Prasanna Kumar Tagore,
along with other commentaries on *Dāyabhāga*.

2377.

5199. **दायक्रमसंग्रहः** , *Dāyakramasaṅgrahaḥ*.

By Śrīkṛṣṇa Tarkālaṅkara.

Substance, country-made paper. 15×1 inches. Folia, 15. Lines, 9
on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appear-
ance, old and discoloured.

There are two leaves marked *Ka* and *Kha*. They are
Kroḍapattras to the 12th leaf.

Beginning :—

अगदम्बापदद्वन्द्वमापदां क्षयसाधनम् ।
विश्वकोटिविनिर्माणस्थितिसंहारकारणम् ।
निधाय हृदये दायधिकारक्रमसंग्रहः ।
क्रियते पण्डितामोदिश्रीमच्छ्रीकृष्णशर्मागः ।
अथ दायधिकारक्रमः ।

2378.

4408. **क्रमसंग्रहः** or **दायाधिकारक्रमसंग्रहः** ।

Krama-saṅgrahaḥ or *Dāyādhikāra-krama-saṅgrahaḥ*.

By Śrīkṛṣṇa Tarkālaṅkāra.

Substance, country-made yellow paper. 14×4 inches. Folia, 19.
Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Ap-
pearance, fresh. Complete.

(453)

Colophon :—

इति श्रीकृष्णतर्कालङ्कारभट्टाचार्यविरचितः क्रमसंग्रहः समाप्तः ।

Beginning :—

जगदम्बापदहन्मापदां क्षयसाधनम् ।

विश्वकोटिविनिर्माण-स्थितिसंहारकारणम् ॥

निधाय हृदये दायधिकारक्रमसंग्रहः ।

क्रियते पण्डितामोदिश्रीमच्छ्रीकृष्णार्म्भणा ॥

2379.

3697. *The Same.*

Substance, country-made paper. 13½ x 3½ inches. Folia, 27. Lines, 7, 8 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1715. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीलश्रीकृष्णतर्कालङ्कारभट्टाचार्यविरचित-दायसंग्रहः

समाप्तः ।

Post Colophon :—

पुस्तकमिदं श्रीहरिनाथदेवशर्म्भणः स्वाक्षरम् ।

शुभमस्तु ; शकनरपतेरतीताब्दादयः । १७१५ । ४ । ११ भाद्रपदे-
दशदिवसी लिपिरियमिति ।

Often printed and translated. This is a standard work of Hindu law as used in the Civil Courts of Bengal.

2380.

3395. *The Same.*

Substance, country-made paper. 18 x 3½ inches. Folia, 18. Lines, 9 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1756. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

ॐ नमः परमदेवतायै ।

जगदम्बापदहन्मापदां क्षयसाधनं, etc., etc.

Colophon :—

इति श्रीकृष्णतर्कालङ्कारभट्टाचार्यविरचितः कामसंग्रहः समाप्तः ।

Post Col. :—

ॐ दुर्गायै नमः ।

रसवाणहृयग्लौमे प्राक्ते चाश्वयुजो रवौ ।

विंशमाणे व्यलेखि श्रीकृष्णचन्द्रेण पुस्तकम् ॥

2381.

6382. निबन्धसर्वस्वम् । *Nibandhasarvasvam.*

By Jagannātha Miśra.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 46. Lines, 7 to 9 on a page Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, old and discoloured. च, झ, घ, ञ् are of the old form.

To be differentiated from *Nibandhasarvasva* by Mahādeva.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

यथाधर्ममभियुक्तानां विरुद्धार्थभिधायिनाम् ।

मन्वादिसूतिवाक्यानां व्यवस्था क्रियते मया ॥

वाक्यसिद्धस्य चार्थस्य न्यायसिद्धं भवेच्छुभम् ।

वचनं क्रियते सम्यक् पूर्वशास्त्रानुसारतः ॥

18B, इति गृहविभागदायप्रकरणम्—इदानीं ऋणाधिकारः कथ्यते;

21B, इदानीं निःक्षेपविषयविचारः क्रियते; 24B, इति ऋणनिक्षेपादि-
प्रकरणम् ।

चतुर्णामपि वर्णानां विवादे लुप्तधर्मके ।

निर्णयः क्रियते तस्य अतिस्मृत्यनुसारतः ॥

38A, इति श्रीजगन्नाथमिश्रविरचिते निबन्धसर्वस्वे व्यवहारप्रकरणम् ।

41A, इति विवाहप्रकरणम्; 41B, अथ ब्रह्मवधविचारः ।

Last Colophon :—

इति श्रीजगन्नाथमिश्रविरचिते निबन्धसर्वस्वे गोहृत्वाप्रायश्चित्तादि-
विचारः ।

It ends :—

अज्ञत्वा वपनं तेषां प्रायश्चित्तेन मुच्यति ।
सर्वं केशं समुद्धृत्य ह्रिदये दङ्गुलद्वयम् ॥
एवं नारीकुमारौणां शिरसो वपनं स्मृतम् ॥

The authorities quoted :—

1A, मनुः, याज्ञवल्क्यः, नारदः, गौतमः; 4A, अङ्गिराः; 7A, शङ्खः;
8A, वशिष्ठः; 13B, ऋहस्पतिः; 17A, दत्तः; 17B, सम्यक्तः; 22B,
कात्यायनः; 25A, ज्ञातृकर्णः; 41B, यद्योक्तं षट्त्रिंशन्म[ते] नेकधा वर्णयति;
42B, भविष्यपुराणे; 43A, विष्णुपुराणे ।

2382.

1064. **विभागतत्त्वविचारः ।** *Vibhāgatattvavicārah.*

*By Rāma Kṛṣṇa Bhaṭṭa, son of Nārāyaṇa Bhaṭṭa,
son of Rāmeśvara Bhaṭṭa.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 26. Lines, 9
on a page. Extent in ślokaś, 600. Character, Nāgara. Appearance, old.
Complete.

A polemical treatise on the law of inheritance. The
object of the work is to clear and uphold the views of
Vijñāneśvara and his followers.

It begins thus :—

ओगोपेष्टाय नमः ॥ गोविन्दपण्डितचरणेभ्यो नमः ॥
रघुवीरपदद्वन्द्वं निधाय हृदि मङ्गलम् ।
कुर्वतां सर्वकार्याणि निर्विघ्नाः कार्त्तिकेन्द्रियः ॥

विभागविषये मौमांसान्ध्यायतत्त्वाभिज्ञ-विज्ञानेश्वरादिभिर्निर्णीतेऽपि वाक्यार्थे
न्यायतत्त्वानभिज्ञा मूढा दूषणाभासोद्भावेन तदनुष्ठाने विप्रतिपद्यन्ते । तस्मिन्नासाय
न्यायानुरोधेन विज्ञानेश्वराद्यभिमतो वाक्यार्थ उज्ज्वलौक्ययते । तच्च विभागो
दिविधः अप्रतिबन्ध-सप्रतिबन्धद्वयविषयत्वेन ।

It ends :—

एवं निरूपितमिदं वचनं विभाग-
तत्त्वं नयैश्च वचनैश्च विचार्य्य सम्यक् ।
तद्दोषदृष्टिमपह्नाय विवेचनीयं
विद्वद्भिरित्ययमङ्गं प्रणतोऽस्मि तेषु ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्विद्वद्वन्द्वन्वपादश्रीरामेश्वरभट्टसूत्रिस्तु-विद्वन्मकुट-
माणिक्यश्रीनारायणभट्टसुत-रामकृष्णभट्टविरचितो विभागतत्त्व-
विचारोऽयं विद्वद्ब्रह्मदयानन्दहेतुः सर्वदाऽस्तु ॥
शुभमस्तु । ग्रन्थसंख्या ६०० ॥

2383.

5842. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 13. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमद्विद्वद्वन्द्वन्वपादश्रीरामेश्वरभट्टसूत्रिस्तु-विद्वन्मकुट-
माणिक्यश्रीनारायणभट्टसुत-रामकृष्णभट्टविरचितो विभागतत्त्व-
विचारोऽयं विद्वद्ब्रह्मदयानन्दहेतुः सदास्तु ।

See the previous number.

2384.

5971. **व्यवहारतत्त्वम् ।** *Vyavaharatattvam.*

By Nilakaṇṭha, son of Śaṅkara.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 26. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 680. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and worm-eaten. Complete.

An interesting treatise on Hindu law by Nilakaṇṭha, the compiler of the *Mayūkhas*, which also include *Vyavahāra*.

The beginning of the work : -

श्रीगणेशाय नमः ।

सूर्य्यं रामं गणेशानं पितरं भट्टशङ्करम् ।

मातरं गिरिजालक्ष्मीसदृशीं च नुमो वयम् ॥

सगर्भयोस्तथा भट्टदामोदरदृष्टसिंहयोः ।

मुदा नमामि चरणौ सर्वकार्यार्थमिद्विदौ ॥

श्रीभट्टनारायणधर्मसूनु-श्रीशङ्कराख्यो रविलक्ष्मणः ।

काश्यां सुतस्तस्य च नीलकण्ठस्तनोति सभ्यग व्यवहारतत्त्वम् ॥

तत्रादौ व्यवहारमाटका प्रकरणम् । तत्रेयं राजस्थितिः ।

राजा तस्यमागलक्ष्णं व्यवहारं विद्विर्ब्राह्मणैः सह कुल-

श्रीलादिगुणवत्कतिपयवर्गिगुणैः ससभ्यो धर्मशास्त्रतद्विद्वज्-

देशादिसमयधर्मानुसारेण क्लृप्तं निरस्य वादिप्रतिवादिगतमर्थ-

तत्त्वाख्यं भूतमनुसरन् पश्येत् ।

3B, इति व्यवहारलक्षणादि; 4B, इति सभापतिवृत्त्यनिरूपणम्; 6A, इति श्रीशङ्करभट्टात्मजनीलकण्ठकृते व्यवहारतत्त्वे भुक्तिप्रपञ्चः; 8B, साक्षि-
निरूपणम्; 9B, °लेख्यप्रपञ्चः; 12B, °षट्दिव्यविधिः; 13B, इत्यग्निदिव्य-
विधिः; 14A, इत्युदकदिव्यविधिः; 14B, इति विषयविधिः; 15A, कोश-
विधिः; 15B, इति तप्तमाषविधिः; 16A, इति धर्माधर्माविधिः; 22B, इति शङ्कर° सौमनिर्णयः; 23A, °स्वामिपालविवादः ।

Last Colophon :—

इति मौमांसकशङ्करभट्टात्मजशङ्कनाथायजदामोदरभट्ट-दृष्टसिंह-

भट्टानुज-नीलकण्ठकृते व्यवहारतत्त्वं समाप्तम् ।

2385.

5983. **सापिण्ड्यकल्पलतिका ।** *Sapindyakalpalatikā.*

By Sadāśiva, alias Āpadeva, son of Śrīpati, son of

Nilakanṭha, an inhabitant of Devālaya Pura.

With the Commentary of Nārāyaṇa, son of Rāma Kṛṣṇa.

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 17. In Tripāṭha form. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

The MS. from which it was copied was defective in the beginning. For it commences with the 11th verse.

It is a useful work, giving a list of all kindreds who participate in the same funeral cake.

For the beginning and the end of the work, see H.P.R., III, 341. The Author's Guru is Viṭṭhala. A Viṭṭhala wrote a work entitled Muhūrttakalpadruma-mañjarī in 1627 A.D. See our No. 6336.

The concluding verse gives the number of ślokas as श्रग्नेच, though it ends with the 24th.

End :—

पद्यप्रसूतैः श्रग्नेचसंख्यै-
गलङ्गता कल्पलता मदौया ।
अध्यापकाध्यैतज्जनाय निधं
दद्यादभीष्टानि परःशतानि ॥

Colophon to the Text :—

इति श्रीमद्देवालयपुष्पावसि-श्रीनीलकण्ठसूत्रि-श्रीश्रीपति-
सूनुना आपोदेवापगनामधेयेन श्रीमदाशिवदेवेन विरचिता
सापिण्डकल्पलतिका समाप्तिमगमत् ।

Colophon to the Commentary :—

इति श्रीमद्रामल्लणादेवसूत्रि-श्रीमन्नागयणदेवविरचित-
सापिण्डकल्पलतावृत्तिः सम्पूर्णा ।

The following is from the Commentary, in 16B : --

देशविशेषेण मातुलसुतादिविवाहो धर्मः ।

तथा च बोधायनः ।

पञ्चधा विप्रतिपत्तिः दक्षिणतः अनुपनीतेन भार्यया च
सह भोजनम् पर्युषितभोजनम् मातुलपितृस्वदुहितपरिणयन-
मित्यादौति दिक् ।

2386.

5232. न्यायशास्त्रम् । *Nyāyasāstram.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 9. Lines, 7, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1881. Appearance, fresh. Complete.

This relates to judicial investigations setting forth the qualifications and the rules of conduct in the court, of the judge, the writer, and the witness and the parties. It concludes with an enumeration of various forms of oaths and ordeals. It contains 120 verses of various metres.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

न्यायशास्त्रं प्रवक्ष्यामि पवित्रं पापनाशनम् ।

न्यायस्य महती वार्ता स्वर्गे त्रिपथदर्शना ॥

तत्र प्रथमं सभानिरुक्तिः ।

सभा ब्रह्मा सभा विष्णुः सभा शङ्कर एव च ।

सभा शोकहृगो धन्या सभा कौर्त्तिविवर्द्धिनी ॥

पञ्चवक्त्रो महादेवः पञ्चपात्रप्रतिष्ठितः ।

पञ्चपात्रसभा धन्या पञ्चपात्रस्य कामयेत् ॥

धर्माधिकारं नयधर्मरूपं

जानन्ति सत्यार्थमिदं महान्तः ।

धर्माधिकारे खलु सन्निविष्टे

धर्मस्य भाषां प्रवदेत्स धन्यः ॥

... ..

वज्रश्रुतः श्रुतिधरः शास्त्रज्ञो नौतितत्परः ।

सत्यवदस्सदातुष्ट एतद्धर्माधिकारक्षमम् ॥

धर्मार्थार्थश्रेष्ठोऽहोता च लघुहस्तो जिताक्षरः ।

सर्वशास्त्रप्रवक्ता च शुभित्तोऽखिलक्षमम् ॥

It ends :—

भते पुत्राग्रः कृष्यात् विश्वदिव्यमहत्कः ।
तद्वृद्धं जन्मदिव्यं च यथाकामं प्रकौर्त्तितम् ॥

Colophon :—

इति न्यायशास्त्रं समाप्तमस्तु ।

Post Colophon Statement : —

युगं भूयात् सम्वत् १८८१ का. यु. ३.

It appears to be a MS. from Kumaon and in that case it can not be placed later than the time of Vājā-
vāhādura Candra of Kumaon, the patron of Anantadeva,
the author of the Kaustubha. Vājāvāhādura was the
last Chandra king who took interest in literature.

2387.

6463. **दत्तसिद्धान्तमञ्जरी ।** *Dattasiddhāntamañjarī.*

*By Bālakṛṣṇa Śarmā, son of Paṇḍita Devabhadra
Dikṣita.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 24. Lines,
10 on a page. Extent in slokas, 600. Character, Nāgara. Date, Śaka
1773=Samvat 1908. Appearance, discoloured and worm-eaten. Com-
plete.

Colophon :—

इति श्रीमत्परमहंस-परिव्राजकाचार्य-सर्वतन्त्रस्तन-श्रीमद-
द्वैतानन्दभगवत्पादारविन्दभङ्गायमानान्तःकरणेन श्रीमत्पवनौटकर-
(?)कुलोत्तंस-श्रीमद्देवभद्रदोस्तपंडितात्मजेन बालकृष्णशर्मणा
विरचिता दत्तसिद्धान्तमञ्जरी समाप्ता ॥

Post Colophon :—

युगं भवतु ॥ श्रीमगवदर्पणमस्तु ॥ शके १७७३ संवत् १८८८
फाल्गुन शुद्ध १३ नौम्यवासरे ॥

On the subject of Adoption.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

प्रणम्य परमात्मानं स(है)[है]तानन्दवियहम् ।

क्षियते युक्तियुक्ताभिः दत्तसिद्धान्तमञ्जरी ॥

मान्यान् प्रणम्य विहिताञ्जलिरेष भूयः

भूयो विधाय विनयं विनिवेदयामि ।

दृष्ट्यं वचो मम परं निषण्णं विभाव्य

भावावबोधविरहितो न दूनोति दोषः ॥

अथ पितृगौरमण्यैर्बहुपत्रत्वमिव तदग्नितदन्तादिभिर्गपि तस्य
(तत्त्वं)[सत्त्वं] सप्रमाणमस्ति नवेति विचार्य सप्रमाणमेव तदिति
सिद्धान्तप्रतिपादकं दत्तसिद्धान्तमञ्जरीनामकं प्रकरणमाश्रभते ॥

It ends:—

सतां सन्तोषसिद्ध्यर्थं दत्तसिद्धान्तमञ्जरी ।

अकारि बालकृष्णेन तेन तेषां मुदेस्तु मा ॥

2388.

3484. व्यवस्थासंग्रहः । *Vyāvasthāsangrahaḥ.*

Substance, country-made paper. 19 × 3½ inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 230. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh.

Opinions of Jagannātha Tarkapañcānana, on certain points of Hindu law, such as about the recipient of the gift of water in a Śrāddha, the right to a home-stead of any one occupying it for generations, in supercession of the owner's descendants living elsewhere.

2389.

3951. दायसर्वस्वम् । *Dāyasarvasvam.*

Substance, country-made paper. 15½ × 3½ inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 384. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, old. Complete.

A very clear, modern treatise on the law of inheritance.

It begins thus :—

नमः शिवाय ।

अथ दायभागः ।

तत्रानेकसत्त्वास्यदीभूतद्वयं दायः । तस्य तु तद्वृत्तिनिष्ठस्वत्व-
विशेषोत्पत्तिनिवृत्तिहेतुव्यापारो भागः । अथ भ्रातृणां विभागः
म पितुः स्वत्वोपरमे तस्य भोगेच्छाविगहे च कर्गणीयः । पितुः
स्वत्वोपरमस्तस्य मरणेन पातित्वेन वैराग्येण उपेक्षया वा जायते ।
तत्र पातित्ववैराग्ययोः पूर्वस्वत्वनाशकत्वम् । पतितार्जितधने
पतितस्य स्वत्वमेव । अन्यथा तदुपकार्यपत्यस्य तत्र स्वत्वं कथं
स्यात् ।

It ends thus :—

अत्र साम्प्रिध्यात् आत्मपटमाहवान्धवाः क्रमेण तदभावे मतीर्थ-
शिष्यादयः क्रमेणाधिकारिणः स्युर्गतिः ।

Colophon :—

इति दायमव्वस्वं समाप्तम् ।

On the reverse side of the leaf, there are seven lines beginning with :—

अथ प्रायश्चित्तपूर्वार्हकृत्यम् ।

2390.

3913. स्वत्वविचाररहस्यम् । *Srattavivicararahasyam.*

Substance, country-made paper. 17×3½ inches. Folia, 18. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 800. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

A treatise on the theory of property by some Naiyāyika author unknown.

Beginning :—

ॐ नमो गणपतये ।

स्त्वं तावत् स्वत्वमुत्पन्नं स्त्वं विनष्टं तत्र स्वं मम स्वं देवस्वं अस्मि-
न्स्वमिति प्रतीतिमिदं पदार्थान्तरम् । तच्च वृत्तिनियामक-
विशेषणताविशेषेण स्वर्णादिनिष्ठं सुवर्णं स्वत्वमित्यादि प्रत्ययात् ।
निरूपकत्वाभ्यविशेषणताविशेषेण स्वामिनिष्ठम् । अत्रास्य परमस्य
स्वत्वमिति प्रत्ययात् । न चैवमस्मिन् परमं एतद्व्यस्वत्वमित्य-
मेतद्व्यपत्तिस्त्वमित्यादिप्रतीतिः कथं स्यात्, निरूपकतामस्वत्वस्यापि
वृत्त्यनियामकत्वात् । निरूपकतामस्वत्वस्यापि प्रकृते वृत्ति-
नियामकत्वाभ्युपगमे अस्मिन् परमं एतद्व्यस्वत्वमिति प्रतीतेरपि
दुर्व्याख्यादिति ।

It ends thus :—

अथोत्सर्गस्यैव आद्रव्यस्य सकलतान्त्रिकसिद्धस्यासति बाधके
त्यागानौचित्यादिति संक्षेपः । ... ..
इति + + स्वत्वविचारग्रहस्यम् ॥

Post Colophon :—

श्रीकृष्णदेवप्रार्थनाः पुस्तकमिदम् ॥ श्रीहरिः ॥

2391.

9562. असगोचपुत्रपरिग्रहपरीक्षा ।

Asagotrāputraparigraha-parīkṣā.

Substance, country-made paper 12×5 inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Extent in ślokaś, 120. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

This supports the adoption of a child not of the same lineage, when it is a family usage, just as a Dākṣiṇātya can marry the daughter of his maternal uncle, this being permitted by his family usage.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ऋग्वेदे पञ्चमाष्टके द्वितीयप्रपाठके ... .. वसिष्ठाभिसंवादभूता-
भ्यामृग्भ्यां असगोत्रस्य पुत्रत्वेन स्त्रीकारो निषिद्ध इति गम्यते
इत्यादि ॥

End : --

यदि न स्यात् ततः किं स्यादस्ति चेन्नास्तिकोक्त इति न्यायाद-
त्यन्तसन्दिग्धगोत्रसङ्कार-सम्भावकासगोत्रपुत्रपरिग्रहोपेक्षापक्ष एव
अयान् इत्याहुरित वीतमत्सराः सुधियो विदाकुर्वन्तु ।

Colophon : - -

इत्यसगोत्रपुत्रपरिग्रहपरीक्षा ॥

9. DANA GIFTS.

2392.

129. **पुराणदानमाहात्म्यम् ।** *Purāṇadānamāhātmyam.*

Noticed by Dr. Rajendralāla Mitra under No. 930. It is an interlocution between Brahmā and Matsya. It is an extract from the 53rd chapter of the Matsyapurāṇa. It says that the Purāṇas were, at one time, one only.

Beginning:—

ॐ नमो गणेशाय ।

मत्स्य उवाच ।

पुराणं सर्वशास्त्राणां प्रथमं ब्रह्मणा स्मृतं ।

अनन्तरञ्च वक्त्रेभ्यो वेदास्तस्य विनिर्गताः ॥

पुराणमेकमेवासौत तदा कल्पान्तरेऽनघ ।

... ..

लिखित्वा तच्च यो दद्याज्जलधेनुसमन्वितं ।

वैशाखीपौर्णमास्यान्तु ब्रह्मलोके महीयते ॥, etc. etc.

2393.

5480. **दानवाक्यावली ।** *Dānarākhyāvalī.*

By Candēśvara.

Substance, country-made paper. 10 x 4 inches. Folia, 43. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,300. Character, Nāgara. Date, Samvat 1612. Appearance, old and discoloured. Complete.

It begins thus:—

श्रीगणेशाय नमः ।

देवस्य प्रतिसन्धिबन्धविगलत् कोटोरकोटोद्गद्गद्

गङ्गाभङ्गस्वारिवौचिर्गच्छितस्मेगप्रसूनश्रियः ।

तत्तादृग भूमिमण्डलौपरवशादुन्मत्तकण्डस्थल-
 ल्योतिःपुमधुव्रतस्य नटनं पायादुमाप्रेयसः ॥
 उक्तं सत्कृतिनां मुखे सुकृतिनां प्रज्ञामणौनां निधिम
 मन्त्री यस्य हिमांशुगौरयप्रसो वीरेश्वरस्यात्मजः ।
 श्रीमानेव पद्मोपकारकुतूहौ दानेऽपि चण्डेश्वरो
 दृष्ट्वानेकनिबन्धमद्भुतयशाः प्रस्तौति वाक्यावलौम् ॥

Colophon :—

इति दानवाक्यावलौ समाप्ता ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १९१२ वर्षे आषाढ वदी ६ भौमे लक्ष्मीनाथभट्टात्मजेन
 लोकनाथेनालिखि ॥

शुभमस्तु । श्रीमदनगोपालाय नमः । श्रीरामचन्द्राय नमः ।
 श्रीलक्ष्मीकान्ताय नमः ।

2394.

5545. दानवाक्यावलौ । *Dānarākyaṅvalī*.

By Vidyāpati.

Substance, country-made paper. 12½ × 5 inches. Folia, 6 to 64. The first five leaves are missing. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 2,200. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

End :—

यावत् स्वर्गतगङ्गिणी हरजटाजूटान्तमालम्बते
 यावद्विश्वविकाशविस्तृतकरः सूर्योऽयमुज्ज्वलते ।
 यावन्मण्डलमैन्दवं वितनुते शम्भोः शिरोमण्डलं [न]
 तावत् कौर्त्तिलतेव वस्तुमफला देयाः सतां श्रेयमे ॥
 निबन्धान् सम्यगालोक्य श्रीविद्यापतिस्मरिणा ।
 दानवाक्यावलौ देयाः प्रमाणैर्विमलौक्यता ॥

Colophon :—

समस्तप्रक्रियाविगात्रमान-दलितकल्पलताभिमान-भवभक्तिभावित-
बहुमानमहामहादेवी श्रीधौगविभूतिता दानवाक्यावली समाप्ता ।
शुभमस्तु । कृष्णो जयति ॥

2395.

8509. दानवाक्यावली । *Dānavākya-avali*.

Substance, country-made paper. 10½ x 11 inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 114. Character, Nāgarī. Date, Samvat 1911. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

दानवाक्यावली समाप्ता ।

Post Colophon :—

जागेश्वरेण लिखितं शिवार्पणमस्तु सं१८११ आश्व १७७६ पौ०
मा० कृ० ति० १० शु० ।

Eulogies of religious gifts.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ दानवाक्यावली लिख्यते ।

अथ धान्यदानं ।

धानीकरोति दातारं इह लोके पञ्च व ।

तस्मात्समुच्यते धान्यमतः शान्तिं प्रयच्छ मे ॥

सर्वदेवमयं दानं सर्वोत्पत्तिकरं ममृत ।

प्राणिनां जीवनोपायमतः शान्तिं प्रयच्छ मे ॥

अन्नदानस्य, etc.

2396.

9704. दानपञ्जी । *Danapañji.**By Ratnakara Thakkura.*

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 34. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 900. Character, Nāgara. Date, Samvat 1866. Appearance, tolerable. Complete.

See L. Vol. VI, p. 23, No. 2002.

The last colophon runs :—

इति श्रीरत्नाकरठक्करविरचिता दानपञ्जी पूर्णतामगात् ।
संवत् १८६६ ।

This is a summary of Dānāsagara which may be either by Vallālasena or by Maharājādhirāja-niḥsaṃkara-bhuvanajyotiḥ Śrī Kamadeva (L. 2179). It quotes : 2B, Harihara : 11A, Kamadhenu, Dānakaṇḍa : 20A, Kalpataru, Viṣṇudharmottara : 22A, Danadharmā : 26A, Dānāsāgara : 27A, Dānaratnākara.

2397.

5518. दानपद्धतिः । *Dānapaddhatiḥ.**By Rūpanārāyaṇa.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 122 to 194, of which folia 129 and 191 are missing. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, discoloured. —

A mere fragment :—

122B, अथ हिरण्यगर्भदानम् (Then follow the Mantras of all the sixteen saṃskaras of the four Vedas, which are incidentally treated of, as they qualify the donor for making 'the great gifts').

140B, इति हिरण्यगर्भदानप्रयोगपद्धतिः, अथ कल्पपाददानम् ;
149A, अथ कल्पपादपदानम् ; 153A, इति रूपनारायणीयदानपद्धतौ कल्प-

पादपमहादानपद्धतिः : 163B, इति कामधनुमहादानप्रयोगपद्धतिः : 167A, इति हिरण्यमहादानप्रयोगपद्धतिः, अथ हेमाम्बरमहादानम् : 173B, अथ पद्म-
लाङ्गलदानम् : 179A, अथ एखीदानम् : 184B, विश्वचक्रमहादानप्रयोगः :
192A, अथ सप्तसागरमहादानम् ।

The authorities quoted :—

123A, दानसागर-कामधनु-योगीश्वरेशु, गङ्गाकरे : 123B, मुक्तावली ;
126B, चतुर्वर्गचिन्तामणिमते, दानगङ्गाकर्ममते : 127A, दानोद्घोतमते ;
160B, लक्ष्मीधरः : 166A, इति भोजरानसागरकारविद्याधराः चिन्तामणि-
रत्नाकरपात्रिज्ञातपद्धते ।

2398.

548⁵ दानवाक्यसमुच्चयः । *Danurakyaśamuccayaḥ*.

By Yogisvara.

Substance, country-made paper 11×5 inches. Folia, 31. Lines, 8 on a page. Extent in Slokas, 500. Character, Nāgara. Date, Samvat 1685. Appearance, discoloured. Complete.

It begins thus :—

नमो विघ्नविनाशनाथ नैमः । श्रीसम्बन्धे नमः ।

पुराणस्मृतिवाक्यानि पद्ममण्डपे ब्रुहिः सह ।

योगीश्वरेण क्रियते दानवाक्यसमुच्चयः ॥

उपोद्य दानसामग्र्य (?) विज्ञेया वाक्यसङ्गता ।

प्रसङ्गात् जायदोषादिवाक्यमप्यत्र दर्शितम् ॥

... तत्र धेनुगुडदानम् ।

खुरशृङ्गविवर्जितं कृष्णमृगचर्मम् तथा खन्पहिरण्यचर्मम् गोमय-

विलिप्तायां भुवि कुशानास्तोत्रं मृगाजिनद्वयं प्राग्योर्वं स्थापनीयम् ।

तस्योपरि गुडेन प्राङ्मुखो उदक्वा(दा)[द्यवस्था](त्सा) धेनुः ।

कल्पनीया । ... ..

ॐ अथ अमुकस्मिन् काले अमुकगोत्रायामुक्तदेवशस्त्रेण कृष्णाजिनस्थितां
गुडकल्पितां स्थाप्याङ्गां गन्ध(प्रा)(घ्रा)णां नानाफलदन्तां मुक्ताफलच्छायां इन्द्रनील-
तारकां विद्रुमभूयुगां मुक्तिकर्णां सितकम्बलकम्बलां सितसूत्रशिरालां सुवर्णशृङ्गां

रूप्यक्षुरां ताम्रकण्ठां जुकपृष्ठां सितचामररोमिकां कांस्योपदोष्ठां नवनीतस्तनीं
इक्षुदण्डपादां क्षौमपुष्पां सितवस्त्रयुगान्वितां धेनुकामजिनस्थितगुडकल्पित
स्वरूपवत्सहितां श्रीदेवतां इमां गुडधेनुं स्वर्गकामस्तुभ्यमहं सम्पददे ।

End :—

पुराणागमवाक्यानि, etc., etc.

Colophon :—

इति दानवाक्यसमुच्चयः समाप्तः । सम्पर्गोऽयं (?) दानवाक्यम् ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १६८५ वर्षे भाद्र वा शुद्ध ११ शुक्ले लघितं नवापुरवास्तव्यं
उदीच्यज्ञातीयं जा० वीरजीलघितं सम्पूर्णम् ।

श्रीरस्तु । कल्याणमस्तु ॥

The author seems to be the same as Yogīśvara who wrote in collaboration with Padmanābha the work entitled 'Tithyadinirnaya' at Benares in the pre-Muhammadian days

2B, इति गुडधेनुदानवाक्यम् ; 3B, इति घृतधेनुदानवाक्यम् ; 4B, जलधेनुदानवाक्यम् ; 5A, इति तैलधेनुदानवाक्यम् ; 5B, इति क्षीरधेनुदान-
वाक्यम् ; 6A, इति मधुधेनुदानवाक्यम् ; 6B, इति शर्कराधेनुदानवाक्यम् ;
7A, इति दधिधेनुदानवाक्यम् ; 7B, इति रसधेनुदानवाक्यम् ; 8A, इति
लवणधेनुवाक्यम् ; 8B, इति सुवर्णशटङ्गी दानवाक्यम्, इति उभयतोमुखी-दान-
वाक्यम्. 9A, इति महामुवर्णशटङ्गी-दानवाक्यम्, इति तिलपात्रदानवाक्यम् ;
9B, इति महतिलपात्रदानवाक्यम् ; and so on.

2399.

5479. **दाननिर्णयः ।** *Dananirnayaḥ.*

By Śrīkṛṣṇa Datta.

Substance, country-made paper. 10½ × 3 inches. Folio 49, of which the first is missing. Lines, 5. 6 on a page. Extent in ~~pages~~ ^{lokas}, 1,000. Character, Nāgara. Date, Saka 1415. Appearance, old.

A treatise on religious gifts.

Composed in Śaka 1415=1493 A.D.

It ends :—

मलिनास्तु कलौ ये च पापपङ्क्तिनराः सदा

तेषां सन्तःशरणार्थाय दाननिर्णयसंज्ञाः ।

यशोराशि दिनेनैषः सर्वधर्मप्रबोधकः

दानयशवतः पूर्णो ब्रह्मदत्तसूतेन च ।

कृष्णदत्तेन धीरेण श्रीगणेशाय + + ।

× × × × × × × सुधीभिः प्रतिगृह्यताम् ॥

इति श्रीध्यावसथिक-ब्रह्मदत्तात्मज कृष्णदत्त-विष्णुनिते दाननिर्णये
नक्षत्रदानविधिः ।

तिथिशाक्युते प्राक्के साधवे मेघभास्करे ।

कृष्णदत्तेः + + यशोऽयं दाननिर्णयः ॥

शुभं भवतु । यशसंख्या ११८२ ।

Then in a later hand :—

श्रीविष्णुभट्टानां । •

II.

There is also a fragment of another treatise on religious gifts by Sūrjakara Śarmā, containing the first two leaves only.

For this work, see *infra*.

It begins :—

गौरीबन्धविघ्ननोद्यतकरो राः

2400.

1083. दानपञ्ची । *Dānapañjī*.

By Sūryākara.

Substance, country-made paper. 12×3½ inches. Folia, 37. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,480. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1872. Appearance, tolerable. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नीवीबन्धविध्वनोद्यतकरो राधारतेरिच्छया
 कृष्णस्तत्क्षणागतामभिमुखौ दृष्ट्वा यशोदां हृदन् ।
 हे मात निर्जुगोप गोपवनिता मल्लन्दुकं वास(सौ)[से]-
 त्वेवं व्याजमुदीरयन् हस्तु वः पापानि धृत्संक्रियः ॥
 द्रोणवंशसमुत्पन्नो देवसिंहतनुद्भवः ।
 धर्मकर्मवतः श्रीमन्नवराजो विराजते
 श्रीमता नवराजेन सर्वपापप्रणाशिनौ ।
 क्रियते दानपञ्जीयं कलौ गङ्गेव निर्मला ।
 अथ दानप्रशंसा ॥ इत्यादि ॥

A compilation on religious gifts by Mahāmahopādhyāya Sūryakara Sarma, under the patronage of Navarāja, son of Deva Siṅha of Droṇa dynasty.

The name of the real author is given as Sūryakara Sarma in the 4th verse in the present MS. :—

नानापुराणमालोक्य सारमुद्भूय यत्नतः ।
 कृतोसौ द्विजमुख्येन श्रीसूर्यकरशर्मणा ॥

See L., 1840 and Peters., 5, No. 109.

Col. :—

इति श्रीसार्वभौमराजपट्टाभिषिक्त-द्रोणवंशतिलकायमान-देव-
 सिंहतनुद्भवेन श्रीनवराजेन कारिता श्रीमहामहोपाध्यायश्री-
 सूर्यकरेण कृता दानपञ्जी समाप्ता ।

Post Col. :—

संवत् १८७२ । श्रीरामाय नमः ॥

It quotes, besides the Purāṇas :—

7A, वामनपुराणे; 12A, दानकाण्डौ; 20A, दानधर्मौ, दानसागरे,
 कामधेनौ; 23B, दानधर्मोत्तरे; 27B, दानरत्नाकरे ।

2401.

4104. दानदोषावली । *Dānadōṣāvalī.**By Yogīśvara, under the patronage of Gajapati,
Nīṣāṅkabhānu*

Substance, palm-leaf. 15 x 1 inches. Folia, 92. Lines, 6, 7 on a page. Character, Uḍiṇa of the early eighteenth century. Appearance, soiled and worn out. Incomplete.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ जय सर्वसुखमाय जय संसारमोचन ।

जय विघ्नतमखन्द जय सिद्धिप्रदायक ॥

लम्बोदरमवलम्बे जयमवलम्बे दानमपवाधं

यन्मौलिचन्द्रलेखाः + + + जयन्ति ॥

+ + + + कामगङ्गलं मण्डयन्

श्रीलक्ष्मीधरशेखर-प्रविलसन्नाया महाभक्तिमान् । (?)

योऽयं भव्यस्वभावः (?) प्रभवजयभरप्रोतिदत्तात्मकः

श्रीमन्निःशङ्कभानुः क्षितिपदयुगाम्भोजयोः + + + ॥

Then, after a lacuna :—

श्रीतस्मात्सदितस्तदुपायपरिचयात् भाग्याद्युक्तवर्ति (?)

नित्यानुष्ठानकैलासचरितनिलयासत्यवैश्वानरार्तिः (?) ।

अद्वाभागां बुधानां विगच्छति तद्वर्गभागेप्रकाशं

(?) यसन् (lacuna).

देवलयान्जवल्गौ शृङ्खलिखित-गौतमा वज्रवसिष्ठवशिष्ठौ विष्णुवृहस्पति-
पराशराङ्गिरसयोगियाञ्जवल्काश्रातातपसगोचरहिष्टः (?) सम्बर्त्तावन्मौ लघु-
हारैतः सहागैतः दानोदासो व्यासः सलघुकात्यायनबौधायनश्चायुपलिकप्रभृतयः
श्चालिखितानि (?) निरूप्य निपुणं स्मृतयः षट्त्रिंशन्मतं यावत् ।

वैष्णवमार्गदेवे मातुष्यं कौम्भं वराहं नरसिंहवायुवामनशैवम् पाद्मं तथादिशं
साम्बच्च तथा ब्राह्मण ब्रह्मणं (lacuna) महाभारतमन्वादि चोक्ताः (?)

ज्योतिषनानागममतेर्वीक्ष्येः प्रामाणिकैरनुष्णानि

अथ दानपरिभाषा—

सकलधर्मस्य श्रुतिस्मृतिपुराणमूलत्वात् फलोपलब्धिव्यतिरेकेण लोकप्रवृत्ते-
रभावाच्च तथाच सामवेदोपनिषदादिषु दानेन सर्वान् कामानवाप्नोति चित्रज्ञौचित्य-
ब्रह्मचारिरूपवान् हि स उपपद्यते ।

Colophons :—

4A, इति श्रीमन्महाराजाधिराजगजपतिनिःशङ्कभानोः ललितपदकमल-
धूलिकलापालङ्कृतगात्र-योगीश्वरविरचितायां दानदीपावल्यां पण्यदेशकौत्तनं नाम
प्रथमोऽध्यायः ; 12B, °पात्रापात्रनिरूपणं नाम द्वितीयोऽध्यायः ; the colo-
phon of the third is not to be found ; 33B, °तुलापुरुषमहादान-
विधानं नाम चतुर्थोऽध्यायः ; 36B, °हिंश्यागर्भमहादानविधानं नाम पञ्चमो-
ऽध्यायः ; 38B, °ब्रह्मण्डदानमहाविधानं नाम षष्ठोऽध्यायः ; the colophon
of the seventh is not to be found ; 43A, °गोसहस्रमहादान-
विधिर्नामाष्टमोऽध्यायः ; 44A, °कामधेनुमहादानविधिर्नाम नवमोऽध्यायः ;
45B, °हिंश्याश्वमहादानविधिर्नाम दशमोऽध्यायः ; 47A, °हिंश्याश्वरथ-
महादानविधिर्नामैकादशोऽध्यायः ; 48A, °हेमहस्तिरथमहादानविधिर्नाम
द्वादशोऽध्यायः ; 50A, °पञ्चलाङ्गलकमहादानविधिर्नाम त्रयोदशोऽध्यायः ;
51B, °धरामहादानविधिर्नाम चतुर्दशः ; 53B, °विश्वचक्रमहादानविधिर्नाम
[पञ्चदशः सर्गः] ; 55A, °कल्पलतामहादानविधिर्नाम ; 56B, °सप्तसागर-
महादानविधिर्नाम ; 59A, °गन्धधेनुमहादानविधिर्नाम ; 60B, °सहाभुतघट-
महादानविधिर्नाम ; 72A, °धान्याचलादिदशाक्षलविधिर्नाम विंशतितमो-
ऽध्यायः ; 78B, °गुडधान्यादिघेनुदानविधिर्नाम एकविंशतितमोऽध्यायः ; (the
leaves after the 80th have been left unmarked) ; 86A, °सहदेवतालङ्कृतादिगोदानविधिर्नाम द्वाविंशतितमोऽध्यायः ; 87A, °त्रयो-
विंशतितमोऽध्यायः ; 91B, °भूमिदानविधिर्नाम चतुर्विंशतितमोऽध्यायः ॥

After this there is only one leaf in which the MS. comes abruptly to an end.

2402.

5762. तुलामहादानप्रयोगः । *Tulamahadanaprayogaḥ.**Being an extract from Prayogaratna of Narayana
Bhaṭṭa, son of Rāmesvara Bhaṭṭa*

Substance, country-made paper. 9½ x 5½ inches. Folia, 32. Lines, 16 on a page. Extent in slokas, 1,100. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and repaired. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
विज्ञेयः वाग्यौ मन्त्राद्यन्तौ
प्रणम्य रामेश्वरभट्टस्तुतः ।
नामायगायस्तुते विचार्य
तुलामहादानविधिप्रयोगम् ॥

Colophon :—

इति श्रीभट्टरामेश्वरस्तुतः नामागमभट्टकृते महादानप्रयोग-
सूत्रे तुलामहादानप्रयोगः ।

2403.

2311. तुलापुरुषपद्धतिः । *Tulapuruṣapaddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 9 x 3 inches. Folia, 31. Lines, 7, 8 on a page. Extent in slokas, 159. Character, Nāgara. Date, Samvat 1662. Appearance, old and discoloured. Complete.

An anonymous manual for the performance of the rite of तुलादान, which requires distribution to Brahmanas of rice, cloth, gold, silver and other metals of the weight of the performer of the rite.

It begins :—

नत्वा विश्वेश्वरं देवं गिरिजां च विनायकम् ।
स्तुतिपुराणनिबन्धांश्च व्यालोक्ष्य वै सुनिश्चितः ।
क्रियतेनौ महादानप्रयोगः सद्धितेष्कया ।

16A, तत्र कृपनारायणोक्ते ।

It ends :—

आलोक्य सर्वशास्त्राणि कृतेयं पद्धतिं मया ।

पश्यन्तु तेन वै मुक्ता अयोग्यास्तु कुबुद्धयः ॥

Col. :—

इति श्रीतुलापुरुषपद्धतिः ॥

Post Col. :—

संवत् १६६२ वर्षे माघवदि प्रतिपदि लिखितं चिन्तामणि-
दीक्षित ॥ श्री ॥ आत्मपठनाथे वा परोपकारार्थम् ।

2404.

6260. तुलादानविधिः । *Tulādānavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 12. Lines, 9 on a page. Extent in Slokas, 192. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति तुलादानविधिः ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

तुलादण्डस्य चतुर्विंशतिदेवता धातुबन्धे यथागाढं पौराणवैदिकै-
र्मन्त्रैः स्थापयेत् ।

ते च मन्त्राः ।

पञ्चवक्त्रं वृषारूढं प्रतिवक्त्रत्रिलोचन ।

कपालशूलखट्वाङ्गं चन्द्रमौले सदाशिव ॥

आगच्छ भगवन्नीश तुलाबन्धमलङ्कुरु ।

तमोश्चानं जगतस्तस्यैव स्यति धियं जित्स्वप्नवशे ह्रमहे वयं ।

पूषागो यथावेद साम सङ्ग्रे रक्षिता पायुरदब्धः स्वस्तये ॥

2405.

9310. तुलादानप्रयोगः । *Tulādanaprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 8 × 5 inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent in Slokas, 70. Character, Nāgara. Date, Samvat 1874. Appearance, tolerable. Complete.

Beginning :—

अथ वृतादितुलादानप्रयोगः । तत्र कर्ता खातः शुचिः शुक्ल-
दिशामः प्रक्षालितपाणिपादः आचम्य प्राणानायम्यसुकुप्राक्षतजल-
हस्तः प्राङ्मुख इत्यादि ।

Post Colophon :—

श्री संवत् १८७४ मासोत्तमे मासे पौर्णमासी कृष्णपक्षे सप्तम्यां
सनिवासरे ऊग्रनाथमिश्रेण लिख्यते शुभं भूयात् ।

2406.

2361. तुलापुरुषदान [पद्धतिः] । *Tulāpuruṣadāna-
paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 8½ × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent in Slokas, 36. Character, Nāgara of the later seven-teenth century. Discoloured and brittle at the edges. Complete.

This is the shortest work on the subject yet known.

Beginning :—

अथ तुलापुरुषदानम् ।

कर्ता मासपक्षाद्युल्लिख्य अमुकफलकामोऽमुकरोगनिवृत्ति-
कामः सर्वत्र गौरीसदनपुण्यप्राप्तिशोकदुर्गतिनिवृत्तिकाम ईश्वर-
प्राप्तिकामो वा अमुकतुलादानं करिष्ये इति संकल्प्य गणेशपूजा-
चार्यवरणतत्पञ्चमादि कुर्यात् ।

End :—

ततो यत्रमानस्तत्प्रतिमादि आचार्याय कृते प्रतिपाद्य त्रीन्
विप्रान् संभोज्यभूयसौ दक्षिणां दद्यादिति तुलापुरुषदानविधिः ।

Post Col. :—

अथ तत्तद्भूषे देवताः । लोहे महाभैरवः, कांस्ये पृषाश्विनौ
च, सीमे वायुस्तामे सूर्यः, पिप्तले कुजः, रौप्ये पितरः, सुवर्ण
सर्वदेवताः, फले सोमः, गुड्रे आपः, ताम्बूले विनायकः, पुष्पे
गन्धर्वः, काष्ठेष्वग्निः, मधुनि यक्षः, घृते मृत्यञ्जयः, क्षौरे तारागणः,
दध्नि सर्पाः, पिष्टे प्रजापतिरनन्ते सर्वदेवताः । १८

2407.

3700. तुलापुरुषदान [प्रयोगः] । *Tulāpuruṣadānaprayogaḥ.*

Substance, country-made yellow paper. 13×3 inches. Folia, 4.
Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Bengali of the
nineteenth century. Appearance, fresh. Complete

*Colophon :—*Nil.

Beginning :—

“अथातः सम्भवच्छामि महादानानुकीर्तनम् ।”

इत्यभिधाय मत्स्यपुराणं

आद्यन्त सर्वदानानां तुलापुरुषसंज्ञितम् ॥

End :—

अनेन विधिना यस्तु तुलापुरुषमाचरेत् ।

प्रतिलोकाधिपस्थाने प्रतिमन्वन्तरं वसेत् ॥

विमानेनार्कवर्गेन किङ्किणीजालमालिना ।

पूज्यमानोऽप्सरोभिश्च ततो विष्णुपुरं व्रजेत् ।

Post Colophon :—

श्रीश्यामाचरणदेवशर्माणाः स्वाक्षरमिदं पुस्तकञ्च ॐ दुर्गा ।

2408.

5177. तुलापुरुषदानविधिः । *Tulāpuruṣadānavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 15×3½ inches. Folia, 7. Lines, 6
on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Bengali of the nineteenth
century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :

अथ तुलापुरुषदानविधिः

मत्स्यपुराणे ।

षोडशमहादानं यथा

तत्राद्यन्तु सर्वदानात् तुलापुरुषसंज्ञितम्

द्विगण्यगर्भदानञ्च ब्रह्मागदं तदन्तर्गम् ॥

End :—

अद्वान्वितो भवति यज्ञसङ्गत्याजौ

दीपपतापञ्जितमर्चमर्घीशालोकः (१) ।

यो दीयमानमपि पश्यति भक्तियुक्तः

सम्यक् षट्कोति विधिमेव वसेन्नपिप्रे ॥

Colophon : —

इति तुलापुरुषदानं समाप्तम् ।

It begins :—

अथोपयोगितया तत्र दद्यात् दानमन्त्राः आदौ उच्यन्ते ।

It ends :—

In पञ्चायतनदानम् ।

Both works appear to be incomplete, and at the end of both there is a statement that the MS. belonged to Gaṇeśa Deva and in the last he is described as the son of Śaṅkara.

2409.

2007. दानसंक्षेपचन्द्रिका । *Dānasamkṣepacandrikā.*

By Bhaṭṭa Divākara, son of Mahādeva and Gaṅgā.

Substance, country-made paper. 11 × 5½ inches. Folia, 73. Lines, 11 on a page. Extent in ślokaś, 1,600. Character, Nāgara of the eighteenth century. Generally correct. Incomplete, up to Ānāvastadānavidhi.

For a description of the work, see I.O. Catal., No. 1709.

. *Beginning* :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीलक्ष्मीस्तुतिं ह्यभ्यां नमः
 प्रणम्य मातरं गङ्गां भैरवं वनप्रज्ञाश्रमम् ।
 महादेवाय नमः श्रुतस्मार्त्तविशारदं ॥
 दिवाकरेण सुधिया सारमुद्धृत्य शास्त्रतः ।
 श्रुष्टानां तन्यते तुष्टौ दानसंक्षेपचन्द्रिका ॥
 तत्र परस्त्वोत्पत्तौ ह्यथ्यागो दानं इत्यादि ॥

2410.

2429. **दानचन्द्रिका ।** *Dānacandrikā.*

By Divākara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 11×5½ inches. Folia, 74 to 95. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured and brittle at the edges.

This is a continuation of the previous number.

Dānacandrikā ends in leaf 90A.

Col. :—

इति काश्यां सत्कालोपनामभट्टगणेशशरात्मज-भट्टमहादेवदिनकर-
 दिजवर्यस्तनुना बालभट्टानुजभट्टदिवाकरविरचिता दानचन्द्रिका
 समाप्ता ।

The rest of the MS is taken up by another work of the same author :—

दानानि सर्वाण्यभिधाय तेषां
 प्रतियहे शुद्धिमतो विधास्ये ।
 यथाधिया भावितया मावृतिः (?)
 प्रतियहे साधुजनस्य न स्यात् ॥
 89B, कालोपनामगणेशभट्टसूतोः सुधीमतः ।
 महादेवदिजवर्यस्य स्तनुना प्रभविष्णुना ॥
 दिवाकरेण रचिता दानसंक्षेपचन्द्रिका ।
 शिखिजाजानितुष्ट्यै सुदं वितनुतां सताम् ॥

- 91A. लिखनपरिश्रमवेत्ता भुवने विद्वज्जनो नान्यः ।
सागरलंघनखेदं हनुमानेकः परं वेत्ति ॥

2411.

3278. दीपदानप्रयोगः । *Dīpadānaprayogaḥ.*

By Rāmacandra.

Substance, country-made paper 9 × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 17 on a page. Extent in slokas, 82. Character, Nāgara. Date, Samvat 1823. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति दीपदानप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८२३ चैत्र कृष्ण १२ मन्दवारे आचार्यगोपालभट्टेन
गोक्षनोग्रामे लिखितम् । स्थाये परार्थं च । श्रीवेङ्गी-
माधवार्पणमस्तु ॥

It begins :—

श्रीगणेशाय ।

पुरुषोत्तमपादाकृष्णमगर्पि[य]तमौलिना ।

लिख्यते रामचन्द्रेण दीपदानविधिः शुभः ॥

अथ दीपदानम् ।

तत्र शुद्धकालेषु मासाः २ । ४ । ८ । १० । ११ । १ । १२ ।

शुक्लपक्षः शुभः कृष्णोऽपि पक्षम्यन्तः । वाराः १ । २ । ४ । ५ ।

2412.

10194. काम्यदीपदानपद्धतिः ।

Kāmyādīpadānapaddhatiḥ.

By Premanidhi Śarmā.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 59. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 1,260. Character, Nāgara. Date, Samvat 1831. Appearance, discoloured. Complete.

Beginning :—

अहो राजराजेश्वरस्य प्रसादादसावेव कल्पद्रुमः काम्यदीपः ।
 स्वचेतोदरौघाग्रिनां सत्फलानामवायि सुदुःखाभितप्तेष्व मेघः ॥
 दत्ते लौकिकदीपे ध्वान्तच्छेदे नृणां न सन्देहः ।
 आपद्धान्तच्छेदे वैद्यादस्मात् कुतः सोस्तु ॥

It ends :—

यस्योद्गोतमतौ सती गुणवती मातापितोमापतिः
 नाम प्रेमनिधि + + + लभुः शुष्माचलो जन्मभूः ।
 स्रूपास्यं कृतवीर्यञ्चाद्युतपदं वाराणसीवासभूः
 तत्राविश्य + + स्वकां स निजप्रेमागमां पद्धतिं ॥
 श्रीमदीया कार्त्तवीर्यप्रसादात् प्रादुर्भूते प्रेमनिध्याख्यविप्रात् ।
 ग्रन्थे भक्तव्रतमन्तोषकस्मिन् इत्थं पूर्णं कामवादीपगद्गमम् ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्भागदा नकुलप्रसूतपञ्चोपनामरूपप्रेमनिधिप्रश्ननिर्मिता
 काम्यदीपदानपद्धतिः संपूर्णा ॥

Then after three verses, we have the following Post
 Colophon Statement :—

संवत् १८३१ भौ० पू० व० ५ गुरौ शुभमस्तु श्रीवाराणस्यां
 लिखितोयं दीपदानप्रयोगः ॥

Already noticed in Nep. Cat., Vol. II, p. 141.

2413.

2050. उभयतोमुखीदानविधिः ।

Ubhayatomukhīdānaridhiḥ.

By Kamalākara.

Substance, country-made paper. 8½ × 4½ inches. Folia, 3, Lines, 11
 on a page. Extent in Slokas, 70. Character, Nāgara. Appearance,
 tolerable

It begins :—

श्रीरामकृष्णपितरं नत्वा रामश्च मातरम् ।
 कश्चिदुभयतो मुख्या दानपद्धतिमुत्तमाम् ॥
 व्याससप्तप्रसवां गां दृष्ट्वा पुण्यकालाद्यविचार्य तदैव स्नातः सुक्ताम्बर-
 धरः पात्रमाह्वय कृष्णजलाक्षतानादाय देशकालौ स्मृत्वा "सम-
 ग्गतिं प्राप्तिपुरुषः सह वत्सगोरोसमसमं गन्धकयुगावधि ब्रह्मलोक-
 निवासकामः श्रीविष्णुप्रोक्तं यथाशक्त्यलङ्कृत-उभयतोमुखी-
 गोदानमहं करिष्ये ।

Colophon :—

इति श्रीमन्नामायणभट्टमुनिस्तुतमसकृष्णभट्टमुनिद्वयकर्मभट्टानुज-
 कसलाकर्मविगृहित उभयतोमुखी-दानविधिः ।

Post Colophon :—

इदं पुस्तकं भागवतोपनासा यज्ञेश्वरेण लिखितं ॥

2414.

1941. दानखण्डप्रयोगः । *Danakhanda prayogah.*

By Bhattoja Daksita.

For the MS. and the work see L., No. 4161.

There are two parts in this incomplete MS. The first comes to an end in leaf 25 and is written in bold beautiful Devanāgarī of the eighteenth century. It ends abruptly in the middle of a verse on the section on Sivikādāna. The second part has 17 leaves.

2415.

2435. गोदानविधिः । *Godanavidhiḥ.*

With its Prayoga.

Substance, country-made paper. 6½ x 5 inches. Folia, 10. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins as in our Catal. No. 2420.

It ends in leaf 2B where Godānaprayoga begins, which again ends in leaf 9A, इति सामान्यगोदानविधिः । Then commences a short work on Vaitarani Dāna, which ends in leaf 10A.

The Prayoga differs from that in Catal. No. 2420.

2416.

1948. गोदानप्रयोगः । *Godānaprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 9 x 4 inches. Folia, 3. Lines, 10 on a page. Extent in ślokaś, 50. Character, Nāgara of the eighteenth century. Complete

It begins :—

अथ स्मृतमिच्छता किं कर्त्तव्यमिति जिज्ञासायां धर्मेण पाप-
मपनुदतीति वाक्यात् पापापनोदः कर्त्तव्यत्वेन प्राप्तः । तत्र धर्म्मो
नाम वेदविहितोऽनुष्ठानविशेषः । स च यागः दानहोमादिरूपो-
ऽनेकविधः । यागहोमादौ अग्निसाध्ये सपत्नीकस्यैवाधिकारित्वाद-
पत्नीकेन त्रपदानाद्येव कर्त्तव्यं ... ..
देवांस्य यामिर्यजते ददाति वेति गोदानपरम् । ... ..
... .. स्नान्ददेवलहारीतवाक्यैः संवादात् गोदाने
प्रमाणत्वेन ग्राह्यम् । ... ..
अथ सामग्री । सवत्सा गौः । वस्त्राणि दशसौवर्णनिर्मित-
खर्गशृङ्गे । इत्यादि इत्यादि ।

The Prayoga begins in the last but one line of leaf 1B.

It ends in leaf 3A. In leaf 3B, there is an extract from Kamalākara, part of which is given below :—

अमुकवेदान्तगतामुक-शाखाध्यायिने अमुकशर्म्मेणे ब्राह्मणाय तुभ्यमहं
सम्यग्दे ; न ममेति उक्त्वा यच्चसाधनेत्यादि मन्त्रं पठेदित्याह ।

2417.

1857. साधारणगोदानविधिः । 'Sādhāraṇagodānavidhiḥ.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, Nāgara. Date, Samvat 1829 and Śaka 1694. Appearance, tolerable. Complete

On the subject of the gift of a cow for the spiritual advancement of the donor.

Beginning :—

अथ साधारणगोदानविधिर्निरुक्तः ।

सर्व्वघनाशनं पुण्यं सर्व्वकामार्थमिद्विदम् ।

स्वर्गापवर्गदं चाथ वक्ष्ये गोदानगङ्गम् ॥

अथ यजमानोऽयनादिपुण्यकाले सुखातः प्रक्षालितपाणिपादः
स्नान्तः सुलिप्तायां भूमौ स्वामने समुपविश्य पवित्रे धृत्वा प्राणा-
नायम्य देवादीन् अभिवाद्य कुशतिलयवहन्तो देशकालौ स्मृत्वा
मवत्सुगोमसमसंग्व्यवर्धं ब्रह्मलोकनिवासकामः, सौवर्णप्रसाद-
ग्नोज्ज्वलप्रय्यावगाप्सुगोऽन्वितलोकप्राप्तिकामः, स्वर्गकामो, विष्णु-
प्रौतिकामो वा गोदानमहं प्रतिपादयिष्ये ।

End :—

दिव्यमूर्त्तिर्जगच्चक्षुर्दादशात्मदिवक्तरः ।

कपिलासहितो देवो मम मुक्तिं प्रयच्छतु ॥

यस्मात्त्वं कपिले पुण्या सर्व्वलोकस्य पावनौ ।

प्रदत्ता सह सूर्य्येण मम मुक्तिप्रदा भव ॥

Col. :—

इति कपिलादानमन्त्रः । गोदानप्रयोगः समाप्तः ।

Post Col. :—

सं १८२९ श १६९४ का० छ० ८ च० । महाजनि वीरेश्वरस्य

2418.

3335. गोदानविधिः । *Godānavidhiḥ*.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 2 to 7. Lines, 6, 7 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara. Date, Samvat 1869 and Saka 1734. Appearance, tolerable. Complete.

Colophon :—

इति श्रीगोदानविधिः ।

Post Colophon :—

शुभं भूयात् श्रीसंवत् १८६९ । शके १७३४ फाल्गुन कृष्ण-
चतुर्दशी चन्द्रवामरे पुस्तक समाप्तं ।

A religious treatise on the gift of a cow.

2419.

3273. गोदानविधिः or कपिलादानविधिः ।

Godānavidhiḥ or Kapilādanavidhiḥ.

Substance, country-made paper. 6½×4 inches. Folia, 17. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 102. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

A religious treatise on the gift of a cow.

It begins :—

अथ गोदानविधिः ।

तत्र प्रथमं ब्राह्मण(वर्ण)[वरण]विधिः ॥

कपिलादाननिमित्तं ब्रह्मणे नमः ।

पादासनमस्तु । ततस्तं समभ्यर्च्य गन्धपुष्पादिभिः इदमाचमनौघं

प्रतिगृह्यतां प्रतिगृह्णामि । इत्यादि ।

It ends :—

गावो मासुपतिष्ठन्तु हेमश्मश्रूः पयोमुखः ।

सुरभे ... ..

... .. इति सिद्धय नमस्कृत्य प्रणयेत् ।

Col. :—

इति कपिलादानविधिः ।

2420.

2191. गोदानविधिः । *Godanavidhih.*

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in Slokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः । अथ गोदानविधिः ।

तत्र पात्रलक्ष्णम् गोलक्ष्णं च याज्ञवल्क्यः ।

यथाकथंचिद्वत्त्वा गां धेनुं वा धेनुमेव वा ।

अरोगामपरिक्षिष्टां दाता स्वर्गं मज्जोयते ॥

गौरेकस्येव दातव्या श्रोत्रियाय विशेषतः ।

सो हि तारयते पूर्वान्समं सप्त च सप्त च (?) ॥

It ends :—

आत्मानं मे तर्पयताङ्गानि मे तर्पयत प्रजां मे तर्पयत पशून्मे तर्प-
यत गृहान्मे तर्पयत गणान्मे तर्पयत सर्वगणं मा तर्पयत तर्पयत
मा इति तर्पणम् ।

इति सामान्यगोदानविधिः । उपलब्धेसु गोमीर्मिमांसाय हि
लघुवती वसुपत्नी आब्रह्मन् ब्राह्मणो ब्रह्मवर्चसौ जायता ॥ • ॥

श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ।

. 2421.

5051. शालग्रामदानपद्धतिः । *Śālagrāmādānapaddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 15 × 3½ inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent in Slokas, 80. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Beginning :—

अथ शालग्रामदानपद्धतिः ।
 ताम्रपात्रस्य-सुवर्णमेखलाद्यलङ्कृत शालग्रामशिलाभ्यो नमः ।
 इति गन्धादिभिरभ्यर्च्य सम्प्रदानब्राह्मणश्च पाद्यादिभिरभ्यर्च्य
 हस्ताञ्जलिः ।
 शालग्रामशिला पूर्व्वं विष्णुदेहाद्विनिःसृता ।
 पूजिता सर्व्वदेवैश्च गन्धाद्यैर्मुनिभिस्तथा ॥
 नातः परतरं दानं पृथिव्यां विद्यते शुभम् ।
 तस्मात् पात्रेषु पुण्याहे दद्याद्भक्तिविमत्सरः ॥, etc., etc.

2422.

5269. अन्नमेरुदानविधिः तत्पद्धतिश्च ।

Annamerudānavidhiḥ, with Paddhatiḥ.

Substance, country-made yellow paper. 13½ × 3½ inches. Folia, 3.
 Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Ap-
 pearance, fresh. Very nearly complete.

The MS. begins thus :—

श्रीदुर्गा ।
 अथान्नमेरुदानविधिः मत्स्यसूक्ते ।
 अन्नमेरोर्विधिं वक्ष्ये यत्कृत्वा न हि शोचनम् ।
 राजराजेश्वरो भूत्वा स्वर्गलोके महीयते ॥
 भोगान्धोऽन्नस्य पदवीमियाम्नास्यच संशयः ।

Annameru is a heap of cooked rice, of the height of
 the Yajamāṇa. A description of it is given below :—

खदेहदीपे कूटं स्यात् स्रग्धाम्नस्य सुविकृतम् ।
 स्रग्धवस्त्राढतं कुर्यात् पताकाभिरलङ्कृतम् ॥
 छतदुग्धसितायुक्तं मधुपर्कफलान्वितम् ।
 सुद्रुमाघतिलैर्युक्तं दिक्षु गोघूमशोभितम् ॥
 अथवा केवलाशीर्षं खदीर्घपरिमाणकम् ।

1B, इत्यन्नमेवविधिः ।

अथ मत्स्यपुराणीय अन्नमेवपद्धतिः ।

तत्र यज्ञीया देवताः सर्वाः श्वः कार्य्ये यज्ञकर्मणि ।

सायमावाहवेदिद्वान्यत्रेति निमित्तकादिति वचनात् ॥

सायं मेवमधिवास्य परदिने प्रातः ज्ञातः कृतगित्यक्रियः ... .. संकल्पं
कुर्यात् । अथ श्लोकविमुक्तत्वरान्नगजेश्वरत्वंपूर्वक-सर्गलोकमहोयमानत्वकामः
श्रीविष्णुप्रोतिकामो वा ब्राह्मणसम्पदानक-अन्नमेवसर्गकर्मार्हं करिष्ये ।

The MS. breaks off abruptly at the end.

2423.

1886. महौघमठप्रतिश्रयदानानि ।

Mahūghamaṭhapratishrayadānāni.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 12. Lines, 9 on a page. Extent in Slokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, faded.

It begins :—

अथ महौदानं ।

कौर्म—

“ गोचर्ममात्रं भूखण्डमधिकं वा स्वशक्तिः ।

त्रिधा सदक्षिणां कृत्वा दत्त्वा शिवपुरं ब्रजेत् । ” 12

त्रिधैकसुवर्गरूपा दक्षिणा त्रिधैत्यर्थः ।

Colophons :—

2A, इति महौदानविधिः 12A, इति महौदानप्रयोगः

12B, इति मठदानं (स्तब्धोक्तम्), इति प्रतिश्रयदानम् ।

The work ends :—

दीनानाथजनार्थाय वर्ककं न कृतं भवेत् ।

प्रतिश्रयो धर्मशाला । इति प्रतिश्रयदानम् ॥

2424.

8941. कलसप्रतिष्ठा । *Kalasapratisthā.*

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 16. Lines, 7 on a page. Extent in Slokas, 224. Character, modern Nāgara. Date, Śaka 1755. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :-

अथ कलसप्रतिष्ठा ॐ भूरसि इत्यादि ॥

Complete in 16 leaves

An elaborate process of making a gift of a potful of water to the Brāhmaṇas.

Post Colophon :-

श्राक्ते १७५५ कार्तिके मासे शुभे शुक्लपक्षे त्रिंशो वक्ष्यां शनि-
वासरे लि० मिदं पुस्तकं ईश्वरीप्रसादपाठकेन ।

2425.

9875. शय्यादानविधिः । *Śayyādānavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 5. Lines, 8 on a page. Extent in Slokas, 72. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

On the gift of a bedding in connection with a funeral rite.

Beginning :-

अथ शुद्धिश्चाङ्गशय्यादानविधिः ।

ततः सपत्नीको यजमानो गणपति षोडशमादनवयङ्गपूजनं, etc.

Colophon :-

इति शय्यादानविधिः ।

Post Colophon :-

शुभं भूयात् श्रीरामः ।

10. TIRTHA.

2425A.

777. **एकाग्रचन्द्रिका ।** *Ekamracandrika.*

Being a Guide to Pilgrims visiting Bhuranesvara.

Character, Uriyā

A palm-leaf manuscript fully described in L. 1560.

2426.

3554. **मुक्तिचिन्तामणिः ।** *Muktichintāmaṇiḥ.*

By Puruṣottama Gajapati.

Substance, country-made paper. 15 x 5½ inches. Folia, 25, of which the first leaf is missing. Lines, 10 on a page. Extent in ślokaś, 750. Character, Bengali. Date, Saka 1697. Appearance, fresh

Colophon :

इति मुक्तिचिन्तामणौ प्रसादकाण्डः समाप्तः ।

Post Colophon :—

प्रकाश्याः १९६७ ।

पुस्तकमिदं श्रीहृत्तिरामदेवप्रश्नैः स्नातृरक्ष । श्रीश्रीनरनाथ

“श्रीश्रीबलराम ”

दोलायमानं गोविन्दं मद्यस्यं मयैस्तुदगम् । etc., etc., etc.

It refers to the duties of a pilgrim at Puri. Published by Mahāmahopādhyāya Sadaśiva Miśra of Puri.

2427.

8681. **तीर्थरत्नाकरः ।** *Tīrtharatnākaraḥ.*

By Rāmakṛṣṇa.

Substance, country-made paper. 9½ x 4½ inches. Folia, 69. No. 2, missing. Lines, 10 on a page. Extent in ślokaś, 1,700. Character, Nāgara. Old. Fresh Incomplete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

आनन्दाद्विपदादात्मिलम्रीला, etc.

See L. 2542.

2428.

10034. **प्रयागमाहात्म्यम् ।** *Prayāgamāhātmyam.*

A part of Tīrtharatnākara, otherwise called Rāmāprasād.

By Rāmakṛṣṇa Bhaṭṭa, son of Mādhava.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 18. Lines, 9 to 11 on a page. Extent in slokas, 450. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमत्पराशरसंगोत्रसकलशास्त्रविशारदमाधवात्मजराम-
कृष्णभट्टविरचिते श्रीरामप्रसादाख्ये तीर्थरत्नाकरे प्रयागमाहात्म्यं ॥

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । तत्र श्रुतिः ॥

सितासिते सरिते यत्र संगते तत्र $\times \times \times$ दिवमुत्पत्तिः ।

ये वै तन्वन्ति सृजन्ति धीरास्ते वै जनानो अमृतं भजते ॥

Tīrtharatnākara is by Rāmakṛṣṇa of the Parāśara Gotra, son of Mādhava, son of Nārāyaṇa, son of Bhairava (who was a *protege* of Śeṣavaṃśa), son of Jānārdana, son of Nūta Śarmā, son of Śivadāsa. [See L. 2542.]

Rāmakṛṣṇa compiled Pratāpamārttāṇḍa under the patronage of Pratāpa Rudra Gajapati and carried the title of Paṇḍita-Siromaṇi from Balabhadra, the Guru of the Rājā.

2429.

144. **द्वादश्याचाप्रयोगप्रमाणम् ।**

Dvādaśyātrāprayogapramāṇam.

By Vidyānivāsa.

This manuscript has been described by Dr. Rājendra-lāla Mittra under No. 413, under the title of दोलारोदधयद्भुतिः ।

Contents :—

(1) ज्ञानमहोत्सवविधिः, 11A. (2) गुह्यिकाख्ययात्राविधिः, or रथयात्रा-
विधिः, ending in 15B. (3) शयनमहोत्सवविधिः, in 16B. (4) दक्षिणा-
यनोत्सवविधिः, in 17A. (5) पार्श्वपरिवर्त्तनविधिः, in 17B. (6) उत्थान-
महोत्सवविधिः, in 19A. (7) प्रावरणोत्सवविधिः, in 20B. (8) पुष्पाभिषेक-
विधिः, in 21B. (9) नवशस्योत्सवविधिः, in 23A. (10) दोलयात्रा, in
28B. (11) मदनभङ्गनयात्रा, in 29B. (12) अक्षयवृत्तौयायां चन्दनयात्रा
विधिः, in 31B.

Col. in 31B :—

इति विद्यानिवासस्तुतद्वादशयात्राप्रयोगप्रमाणं समाप्तम् ।

द्वादशयात्रातिरिक्त-रामनवमीयात्रा श्रीपद्ममीयात्रा-राम-
यात्रा--नूतनप्ररोरदर्शनयात्रा--अङ्गद्वयमानन्तगमूर्तिदर्शनयात्रादि
प्रयोगपद्धतौ यथाविध्यनुसन्धेयम् ।

Then commences दोलारोहणपद्धतिः ।

It deals with all the twelve festivals in twelve months of the year, connected with the image of Jagan-nātha at Puri, and refers all other festivals to Prayoga-paddhati. It further treats, particularly in the last chapter, of दोलारोहण or the placing of the image in a swing. It ends in leaf 31. The authorship of the Post Colophon Statements is not given.

Vidyānīvāsa is the son of Vidyāvācaspati and the father of Viśvanātha Tārkaṇcānana, the author of the Bhāṣāpariccheda.

2430.

1770. चिखलीसेतुः । *Tristhalīsetuḥ.*

By Nārāyaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmeśvara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 8½ x 4 inches. Folia, 88. Lines, 11, 12 on a page. Extent in Ślokas, 2,500. Character, Nāgara. Date, Samvat 1738. Appearance, tolerable.

Post Col. :—

संवत् १७३८ का भाद्र वा सुदि १४ ।

Tristhalisetu is a comprehensive treatise on pilgrimage, by Nārāyaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmeśvara Bhaṭṭa. Divided into praghāṭṭakas.

The present manuscript contains the first part, called सामान्यप्रघट्टकः, the object of which is thus given in the last introductory verse :—

साधारणस्तीर्थविधिः प्रथमं सम्यगुच्यते ।

प्रयागादित्रयविधिः पश्चादित्यत्र संग्रहः ॥

For a description of this part see I.O. Catal., No. 1719.

The first chapter gives the subject of the work a general treatment, the subsequent chapters treating, in every detail, of particular tirthas. See L. 797, where an analysis of this section is given.

The verses, giving an account of the author's family, are omitted in the present manuscript.

On the title-page of the manuscript, there are two names as the former owners :—

भट्टरामदेवसुत-रङ्गनाथस्येदं पुस्तकं ।

In a later hand :—

पुस्तकमिदं दशपुत्रविद्याः

त्रिस्थलीमेतौ सामान्यप्रघट्टकः ।

2431.

2701. *The Same.*

(प्रयागप्रकरणम्) ।

By Nārāyaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmeśvara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 36. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1680. Appearance, old, discoloured and corroded. Complete.

Colophon :—

इति भट्टरामेश्वरसूत्रिस्तुभट्टनारायणविरचिते त्रिस्थलीसेतौ
प्रयागप्रकरणं समाप्तम् । इतः परं काशीप्रकरणं भविष्यति ।

Post Col. :—

संवत् १९८० शके १५४५ आश्विनसु संवत्सरे पौषशुद्ध प्रतिपदि
शुके गोविन्दभट्ट आयाचितान्नमौलकण्ठेनेदं पुस्तकं लिखितं स्वार्थं
पराये च ।

Often noticed.

2432.

8848. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 59. Lines, 8,
9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance,
old and discoloured. Complete.

Complete in 59 leaves.

The Last Col. runs thus :—

इति भट्टरामेश्वरसूत्रिस्तुभट्टनारायणविरचिते त्रिस्थलीसेतौ प्रयाग-
प्रकरणं समाप्तम् ।

Printed at Benares.

2433.

1771. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 47. Lines, 11,
12 on a page. Extent in slokas, 700. Character, Nāgara. Appearance,
old. Complete.

The second part of Tristhalisetu, for description of
which see L. 1115 and I.O. Catal. No. 1721.

2434.

819. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. $17\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 27.
Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 1,200. Character, Bengali. Fair
writing. Appearance, fresh.

A part of Tristhalisetu by Nārāyaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmeśvara Bhaṭṭa ; it relates to pilgrimage to Gayā.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

वादीभयुक्तिकुम्भस्थलदलनाङ्गप्रमाननखगर्भात् ।
विकिरत्नमेयमुक्ताविद्यावनकेशरीगुरुर्नयति ॥
नत्वाखिलोद्धारधुरन्धरं परं
गदाधरं बुद्धिविशुद्धिसाधकम् ।
सन्देहमुत्सार्य विचार्य सादरम्
मया गयाकार्यमुदीर्यतेऽधुना ॥
सुतादिकर्त्तृकं यस्यां आङ्गं अद्वासमेधितं ।
पित्राद्युद्दिष्टफलदं सा गया यागतोऽधिका ॥ इत्यादि ॥

End :—

एवं गयाकृत्ये निर्यूहे ततो निर्गमनकाले गदाधरपूजा-स्तुति-
प्रार्थनाः कार्याः । स्तुत्या संप्रार्थयेदेवं आदिदेवं गदाधरं ।
इत्यभिपूराणवचनात् । स्तुतिप्रार्थनाप्रयोगो वक्ष्यते ॥

Col. :—

इति श्रीमद्भट्टरामेश्वरस्वरिखनुनारायणभट्टविरचिते त्रिस्थलौ-
सेतौ गयाकृत्यं समाप्तं ॥

2435.

1774. *The Same.*

(गयाप्रकरणम्) ।

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 49. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 700. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

For a description of the *Gayā section* of the work, see L. 1599. The Library numbers 1770 to 1772 and 1774 make the work complete. See above and below.

The section in the present manuscript ends thus :—

साक्षिणः सप्त मे देवा ब्रह्मेशानादयस्तथा ।
मया गद्यां समानाद्य पितृणां निष्कृतिः कृता ॥

Col. . . .

इति श्रीमद्भट्टरामेश्वरात्मज-श्रीनारायणभट्टविरचिते त्रिस्युली-
मेतौ गयाप्रकरणे गयाकार्यानुष्ठितिः ॥

Post Col. :

समामोऽयं ग्रन्थः ।

वाग्दे ।

मीने मेघे स्थिते सूर्ये कन्यायां कार्मुके घटे ।
दुर्लभं त्रिषु लोकेषु गयायां पिण्डपातनम् ॥ इति ॥

वायुपराणेपि स्तुतिद्वयम् ।

गदाधरं विगलितकालकल्पाद्यं
गयागतं विदितगुणं गुणातिगम् ।
मुह्यगतं गिरिवरगौरगेह्यगम्
सुरार्चितं वन्दमहं नमामि तम् ॥
अतश्चियं त्रिदशगुणादिषु अत्रियं
यथाः अत्रियं + + + +
कलागतं कलिमलमर्दनत्रियं
वृडावृकं पविद्रुगादृशक्तिभिः ॥

Some verses more on Gadādhara.

2436.

1772. *The Same.*

(काशीप्रकरणम्) ।

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 236. Lines,
9 on a page. Extent in slokas, 3,800. Character, Nāgara. Date, Samvat
1848. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । अथ काशीप्रकरणम् ।

भवानी शं न [शं] करौ नत्वा भट्टरामेश्वरात्मजः ।

भट्टनारायणः काशीं विविनक्ति सदुक्तिभिः ॥

तत्र माहात्म्यज्ञानस्य प्रसूत्यौपयिकत्वेन तत्रावश्यत्वात्तदेव प्रथमं निरूप्यते
इत्यादि ।

Post Colophon Statement :—

सुभमस्तु ॥ संवत् १८४८ ॥ दुंदुभीसंवच्छरे ॥ फागुन कृष्ण-
त्रयोदशी ॥ १३ ॥ रविदिने सम्पूर्णोऽयम् ॥

For a description of the present section of the work,
see L. 2268.

2437.

10182. त्रिस्थलीसेतुसारसंग्रहः ।

Tristhalīsetusārasaṅgrahaḥ.

Being an abridgement of. Nārāyaṇa Bhaṭṭa's

Tristhalīsetu.

By Bhaṭṭoji Dīkṣita.

Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folia, 18. Lines, 12
on a page. Extent in ślokas, 540. Character, Nāgara. Date, Samvat
1942. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीभट्टोजीदीक्षितविरचितत्रिस्थलीसेतुसारसंग्रहः समाप्तः ।

Post Col. :—

संवत् १८४२ जेष्ठकृष्ण ७ बुधवासरे ।

In a later hand :—

लिखवाया विष्णुलीलागाकहतु कासनवेश्वरामने पत्ता यत्र
५०० श्लोक ।

Beginning :—

साधारणतोर्यविधिः प्रथमं सम्यगुच्यते ।
 प्रयागादित्रयविधिः पञ्चादित्यत्र संग्रहः ॥
 तत्र या याः काश्चित्तोर्ययात्रा मुनीन्द्रैः
 कृताः प्रयुक्ता ह्यनुमोदिताश्च ।
 ता ब्रह्मचारौ विधिवत् करोति
 सुसंयतो गुरुणा सुसंनियुक्ताः ॥ इति ॥

End :—

भविष्येपि ।
 गङ्गासीमां न लङ्घन्ति सर्वपापान्यशेषतः ।
 दिशो दश पलायन्ते सिंहं दृष्ट्वा यथा मृगः ॥
 एकयोजनविस्तीर्णा दिक्षु सीमातटद्वयमिति ।

अत्र गुरुचरणाः ॥ गर्भे प्रतियज्जनिषेधः प्रसिद्धनदीषु प्रसिद्धतटगण्डव्यादि-
 तौरेपि गङ्गायान्तु क्षेत्रेऽपीति श्रिताः ।

2438.

5489. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 16. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

काष्मि[ष्टौ]लंखेभ्यो मोक्षमिच्छां प्रयच्छतोत्यादि, etc.

Pilgrim's duties in the three sacred places, Prayāga, Kāśī and Gayā. The present manuscript contains the sections on Kāśī and Gayā. For the beginning of the work, see Burnell, p. 137A.

14A, इति काष्ठीप्रकरणम् । अथ महाप्रकरणम् ।

Last Colophon :—

इति महाप्रकरणम् । अथ श्रीगणेशाय नमः ।
 श्रीगणेशाय नमः ।

2439.

1014. **कुरुक्षेत्ररत्नाकरः ।** *Kurukṣettraratnākaraḥ.*

By Mahāmahopādhyāya Śaṅkara.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, '96. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 2,600. Character, Nāgara - Date, Samvat 1818. Appearance, tolerable. Complete.

A compilation from Manu, Yājñavalkya, Mahabharata and from various Purāṇas, bearing on the shrines in the land of Kurukṣetra.

The author Śaṅkara was a native of Mithilā. He was a much travelled man and visited the shrines for himself, as stated in verse 3

Beginning :

स्वस्ति श्रौगणेऽध्याय नमः ।

संसेवितभटगुतुङ्गं विद्योतितवेदवेदाङ्गं ।

पङ्क्तिर्त्तितभवरङ्गं (मनसि भजङ्गं)

[मनसिज भङ्ग] समाश्रये*लिङ्गं ॥ १ ॥

सत्त्वादिस्थैरगणितगुणैर्हन्त विश्वं प्रसूय

व्यक्तं धत्ते प्रहसनकरौ या कुमारौति संज्ञां ।

मोहध्वान्तप्रसरविरतिर्विश्वमूर्तिः समन्तात्

[या]द्या शक्तिः स्फुरतु मम सा दीपवद्देहगेहे ॥ २ ॥

अस्ति श्रौमिथिलाभिधो ऽवनितले देशः सतामाश्रयः

शैलेशो गिरिजापते रजनि या यज्ञास्ति सा वागवती ।

तस्मिन् शङ्कर इत्यसौ निगदितः शैवं पदं संश्रय-

स्तीर्थान्यक्षिपयस्थितानि विदधे देशाद्विनिर्गत्य यः ॥ ३ ॥

प्रमाणञ्च प्रयोगं च यथाशास्त्रं यथामति ।

कुरुक्षेत्रीयतीर्थानां निबध्नाति सतां मुदे ॥ ४ ॥

न च वयमधिकुर्मः कर्मणा प्राकृतेन

प्रपिहितगुणभावाद्विस्तृतखलरुपाः ।

तदपि सहजमुद्धखान्तजाताममामः

कथमपि भवतास्मिन् येन सार्थप्रयत्नः ॥

न गुणाः कापि गण्यन्ते सत्त्विकाग्रे हि गौरवं ।

पौतिमा गुणसाम्येऽपि हृदिदास्वर्णयोः ॥

The work opens with a dissertation on the Social System. Karma and Mokṣa or Liberation; and it is with the object of Mokṣa that pilgrimage is to be undertaken, which is included in *Niyama*, one of the means for the attainment of *Mokṣa*.

13B, कुरुक्षेत्रान्तर्गतब्रह्मावर्त्तदेशप्रशंसा . 17A, कौशिक्यां सङ्गमतीर्थम् ; 17B, शालूकिन्यां दशाश्वमेधतीर्थम् ; 18A, पूर्वरेखातीर्थयात्रा ; 18B, पञ्च नदकोटितीर्थं वामनतीर्थं ; 19B, वागाहतीर्थम्, जौदयामोत्तरभागे ॥ अथ जयन्त्यां सोमितीर्थम् ; 20A, मुञ्जवटतीर्थम् ; 21A, पृष्करीतीर्थम् ; 21B, वंशकमूलकतीर्थम्, कायशोधनतीर्थम् , 22A, लोकोद्भूततीर्थम्, श्रीतीर्थम्, कापिलतीर्थम् , 22B, सूर्यतीर्थम्, गुह्याणामे पञ्चमभागं गच्छभवनतीर्थं ; 23A, सान्धिन्यामे पूर्वदिशि संस्थलीयामे देवीतीर्थं, वहरयामे । ततः सरस्वत्यामरत्नकुचदारपालकतीर्थम् ;* 24A, ककगलामे कामेश्वरतीर्थं ; 24B, वृष्टमोचनतीर्थम्, मानुषयामे मानुषतीर्थम् ; 27A, सौम्यायामे सप्तर्षि-कुण्डापरनामकं ब्रह्मोद्भव(र)तीर्थम् ; 28B, कपिल्यले वृद्धकेदारतीर्थम् ; 29A, शक्रावर्त्ततीर्थम् ; 29B, सर्वदेवतीर्थम्, मिश्रकतीर्थम् ; 30A, हिरण्य-वत्पारनामकं कौशिकीवृषद्वयोः सङ्गमः, मधुवनम्, व्यामवने मगोजवतीर्थम् ; 30B, व्यासमुण्डी, अर्हतीर्थम् ; 31A, नृगधूममन्दारिणीगङ्गातीर्थम्, तत्रैव कोटितीर्थम् ; 31B, ज्येष्ठाश्रमतीर्थम् ; 32A, सूर्यतीर्थम् ; 32B, पवन-ऋदतीर्थम्, अमरऋदापरनामकममृततीर्थम् ; 33A, शालिहोत्रतीर्थम्, नैमिष-कुञ्जतीर्थम् ; 34A, वेदवतीतीर्थम्, ब्रह्मतीर्थम्, सप्तसारस्वतं तीर्थम् ; 36B, भार्गवतीर्थम्, अग्नितीर्थम्, कपालमोचनतीर्थम्, विश्वामित्रतीर्थम् ; 37A, सर्वतीर्थोत्तमं पृथूदकतीर्थम् ; 38A, पृथूदके ब्रह्मयोगितीर्थम् ; 38B, अथ शतक्रतुत्वेन प्रसिद्धं वकाश्रमापरनामकमवकोर्यतीर्थम् ; 41A, अवकोर्यमध्ये वृहस्पतितीर्थम्, कपिलतीर्थत्वेन प्रसिद्धं पापान्ततीर्थम्, अथ सर्पिषतीर्थम् ;

41B, मधुश्रवातीर्थम्, प्राच्यां विश्वामित्राश्रमे वशिष्ठप्रवाहतीर्थम्; 43A, सरस्वत्यश्वनासङ्गमे तीर्थम्; 45B, द्वितीयसमुद्रतीर्थम्, सरस्वत्यां सोमतीर्थम्, शतकापरनामकसाहस्रकतीर्थम्; 46A, अथ रेणुकातीर्थम्, विमोचनातीर्थम्; 46B, प्राच्यां सरस्वत्यां एतदकपूर्वावधिभूतं समिहितसरःपश्चिमावधिभूतमौजसं-
तीर्थम्; 55B, अथ पञ्चवटतीर्थम्; 56A, औजसपूर्वे भागे कुशतीर्थम्, स्याण-
द्वारसर्गद्वारतीर्थम्, नरकतीर्थम्; 57A, अथनरकदक्षिणभागे विश्वेश्वरस्थानम्,
अथनरकपश्चिमभागे रुद्रपत्नीस्थानम्, अथनरकोत्तरदिशि पद्मनाभस्थानम्, अथ
सर्वदेवतीर्थम्; 57B, ततोऽस्तिपुगं तीर्थम्, अथ पावनतीर्थम्; 58A, अथ
आपगातीर्थम्, गङ्गाङ्गदतीर्थम्, सरस्वत्यामघ्नीतीर्थम्; 58B, स्याणवटतीर्थ-
निकटे ब्रह्मयोनितीर्थम्; कुबेरतीर्थम्; 59A, विहारनामक मदनतीर्थम्;
59B, ब्रह्मतीर्थम्; 60A, स्याणलङ्कतीर्थम्; 64A, कुमारेश्वरोत्तरभागे
विभीषणेश्वरलिङ्गम्, त्रिशिरेश्वरलिङ्गम्; 65A, अथ वटसमीपे वटेश्वरलिङ्गम्;
65B, हस्तिपादेश्वरदक्षिणे हारिणेश्वरलिङ्गम्; 66A, आदित्येश्वरपूर्वभागे
चित्राङ्गदेश्वरलिङ्गम्, अथ रम्भेश्वरलिङ्गम्, 66B, अथतदक्षिणे शक्तीश्वरलिङ्गम्;
67A, अथात्र प्रतिष्ठिताणि चतुर्मुखाणि चत्वारि लिङ्गानि; 95B, गङ्गाङ्गदतीर्थम्।

It ends :-

आददे च पदवीमुदयङ्गि पांच गात्रिणात्रचरिप्रमयङ्गिः । (?)

शोधनीयमिदमस्ति + + सर्वथैव भजनं गमयङ्गिः । (?)

The codex is very corrupt but unique.

Col. :-

इति श्रीमहामहोपाध्यायश्रीशङ्करविरचितः कुरुक्षेत्रतारकः

समाप्तः ॥

Post Col. :-

संवत् १८१८ वैशाख कृष्णप्रतिपदायां सोमे मुद्गलगोत्रे

दुलीप्यटये कृष्णात्मजहरसुखसंपठनाथं लेखनीयं कुरुक्षेत्रीये

स्थानेश्वरमध्ये ॥ शुभम् ।

On the obverse of the last leaf, there is a quotation from the Mātsyapurāṇa.

2440.

6037. तीर्थमहात्म्यम् । *Tirthamāhatmyam.*

Substance, country-made paper. 12 x 5½ inches. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

There are four batches of leaves—the first consisting of 33, the second of 16, the 3rd of 13 and the fourth of 44, all written in different hands.

The last two batches are numbered, both on the top and at the bottom, in a later hand. The latter numbering begins from 17 and continues through both the parts, being meant to connect them with the second batch ending in the 16th leaf, although there is no connection whatever between the 16th and the 17th leaves.

The first batch is marked in a later hand हे. ती, while others except the last leaf of the last batch are not so marked. But they all relate to pilgrimage.

The obverse side of the first leaf of the first batch and the reverse of the last leaf of the last batch bear the signature of Sarvavidyanidhāna Kavindrācārya Sarasvatī: श्रीसर्वविद्यानिधानकवोन्द्राचार्यसंखतोनां तीर्थमहात्म्यपुस्तकम् ।

The first and the last batches of the leaves look much older than the two intermediate ones.

Kavindrācārya is well-known, through whose intervention Shāh Jāhān abolished the pilgrim-tax. He possessed a good Library, all the MSS. of which bore his signature.

It begins :—

ॐ नमो गणेशाय नमः । ॐ नमः सरस्वत्ये ।

येषु ज्ञानमशेषपापशमनं दानञ्च वाञ्छास्पदम् ।

तावृक् पुण्यमगण्यमाप्तुं तनुते जेगानवैः (?) स्पर्द्धते ।

यन्नामस्मरणादिनोऽपि दुरितोद्दामेभदानच्यति ।
 लोकानां हितहेतवे स्फुटतरं तीर्थानि तानि ब्रूये ॥
 तीर्थस्वरूपं तीर्थानां पुरुषार्थनिमित्तता ।
 तीर्थकौर्त्तनमाहात्म्यं विभागाश्चापि + + + ॥
 तीर्थयात्राधिकारश्च यात्राङ्गानुष्ठितिस्तथा
 यात्रायानकथागम्यगम्यदेशादिकौर्त्तनम् ॥
 कालशुद्धिश्च × × × यात्राङ्गानुष्ठितिस्तथा ।
 तीर्थप्राप्तिदिने कृत्यं तीर्थप्राप्तावपोषणम् ॥
 मुगडनञ्च तथा तीर्थस्नानं तीर्थे च तर्पणम् ।
 तीर्थश्राद्धञ्च तीर्थेषु देवतादर्शनादिकम् ॥
 प्रतिग्रहनिषेधादिस्तीर्थेऽनुष्ठानपद्धतिः ।
 नम्बदीपस्य वर्णाणां अग्नीषाद्यापि कौर्त्तनम् ॥
 उद्देशः सर्व्वं तीर्थानां नदीनाञ्चापि तत्फलम् ।
 सामान्यतः समुद्रिष्टमथ काशौविवेचनम् ॥
 कौर्त्तयते यमुना चापि नर्मदा तदनन्तरम् ।
 ततो गयाविधिः सम्यक् मन्दारमहिमा तथा ॥
 अथ कोकामुखविधिः कुरुक्षेत्रफलं ततः ।
 पृथक्कादिमाहात्म्यं सरस्वत्याः फलं ततः ॥
 अथ प्रभासमाहात्म्यं महिमा एष्करस्य च ।
 स्तुतस्वामिस्तुतिकथा वदगौवर्णनं ततः ॥
 लोहार्गलस्य माहात्म्यं केदारमहिमा महान् ।
 शालग्रामगुणायामो नेमिषोन्मेषणं ततः ॥
 इन्द्रप्रस्थस्य माहात्म्यमयोध्यामहिमोदयः ।
 मथुरामहिमा शलाघा चित्रकूटानुकौर्त्तनम् ॥
 कालञ्जरस्य माहात्म्यं प्रदङ्गवेरपुरं ततः ।
 अवन्ती द्वारकातापौतापौसागरसङ्गमः ॥
 पयोष्णीस्नानमहिमा मञ्जोगोदावरी ततः ।
 सप्तमलकमाहात्म्यं गोकर्णमहिमा महान् ॥

सप्तकोटीश्वरकथा(सत्तु)[सेतु]वन्धफलश्रुतिः ।

पुरुषोत्तममाहात्म्यसेकान्तगुणगुम्फनम् ॥

अथ क्रीणार्कमाहात्म्यं विगजक्षेत्रनिर्णयः ।

कालरूपस्य (कामरूपस्य (?)) महिमा कर्मतोयानकौर्त्तनम् ॥

ब्रह्मपञ्चनदप्रला(घ्वा)[त्रा]ग्रन्थौषागुणजन्यनम् ।

ततो नानातीर्थफलं फलम् पृथ्विप्रदक्षिणा ॥ ?

+ + + + + अथ तीर्थस्वरूपम् महाभारते ।

The first part is taken up with the preliminaries before starting on pilgrimage.

Part II.

7A, इति गयाप्रकरणं समाप्तम्, अथ मन्दाग्रमाहात्म्यम्; 7B, अथ क्रीकामुखमाहात्म्यम्; 8A, अथ कुहक्षेत्रमाहात्म्यम्; 16A, अथ गङ्गाहृद-
माहात्म्यम्; 16B, अथ सोमतीर्थ, अथ मुञ्जवटः ।

Part III.

4A, अथ पुष्करमाहात्म्यम्; 6A, बदरिकाश्रममाहात्म्यम्; 6B, अथ लोहार्गलमाहात्म्यम्; 7A, अथ केदारमाहात्म्यम्; 8B, अथ नैमिषमाहात्म्यम्;
9A, अथ इन्द्रप्रस्थमाहात्म्यम्; 11A, अथ सरयुमाहात्म्यम्; 11B, अथ सरयु-
वर्धरसङ्गमः; 12A, अथ मधुरामाहात्म्यम् ।

It quotes Hemādri:—

2B, जीर्णहेमाद्रौ ।

Part IV.

5A, अथ मधुरावासमाहात्म्यम्; 10A, अथ कालझरमाहात्म्यम्, अथ
शङ्करेश्वरमाहात्म्यम्, अथ उज्जयिणीमाहात्म्यम्; 11A, दारुकामाहात्म्यम्;
12A, अथ गोपीचन्दनमाहात्म्यम्; 12B, अथ तत्रैव गोमतीमाहात्म्यम्;
13A, अथ चक्रतीर्थमाहात्म्यम्; 13B, अथ गोमतीसङ्गममाहात्म्यम्; 15B,
अथ सप्तकुण्डानि, अथ पिण्डारकमाहात्म्यम्; 16A, अथ मञ्जी-माहात्म्यम्;
17A, अथ पयोष्णीमाहात्म्यम्; 17B, अथ गोदावरीमाहात्म्यम्; 18B,

वगाहतौर्थम्; 19B, अथ कावेरीमाहात्म्यम्, अथ श्रीशैलमाहात्म्यम्, अथ सङ्ग्रामलकमाहात्म्यम्; 20B, अथ गोकर्णमाहात्म्यम्, अथ सप्तकोटीश्वर-
माहात्म्यम्; 39A, अथ कोणार्कविधिः; 39B, अथ विरञ्छेत्रम्; 41B,
अथ नानातौर्थमाहात्म्यम्; 44A, अथ पृथिवीप्रदक्षिणविधिः, अथ महापथ-
प्रस्थानविधिः ।

It ends :—

तीर्थानां महिमा महानभिहितो योसौ हितो जन्मिनां
तत्तत्कर्मविधिर्महाफलनिधिस्तेष्वत्र निर्वर्णितः ।
विद्वन्मानस[हंस]हर्षणकृता तन्मेऽमुना कर्मणा
पुण्यस्तम्बकरिर्भवागवतरिर्देवो हरिः प्रीयताम् ॥

There is no colophon.

2441.

5469. गयानुष्ठानपद्धतिः ।

Gayākṛtyānuṣṭhānapaddhatih.

By Raghunāṭha Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 20. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

गदाधरं प्रणाम्याथ विष्ण्वाद्याः प(द)[श्च]देवताः ।

रघुनाथो गयानुष्ठानं यात्रारम्भादि भाषते ॥

तत्र तावत् प्रमाणभूतं वायुपुराणं प्रदर्शयते ।

End :—

इति ।

मूलोपन्यासनासारी रघुनाथेन निर्मितः

गयानुष्ठानसन्दोहप्रयोगः कामसंग्रहः ॥

प्रीयन्तां पितरस्तेन देवश्चादिगदाधरः ।

क्षन्तव्यश्च प्रमादस्तेर्यः कश्चिदिह मे भवेत् ॥

Col. :—

इति श्रीमद्भट्टमाधवात्मज-भट्टरचनायकृता गयाज्ञानमुक्तान-
पद्धतिः सम्पूर्णा ।

Post Colophon Statement :—

अज्ञानदोषान्मतिविभ्रमाच्च
यत्किञ्चिद्गुणं लिखितं मयेह ।
तत्सर्व्वमाख्यैः परिशोधनीयं
प्रायेण मुह्यन्ति हि ये लिखन्ति ॥
शुभमस्तु सर्व्वजगतः ॥

2442.

4172. तीर्थकल्पलता । *Tirthakalpatala*.

By Gokuladeva, son of Anantadeva.

Substance, country-made paper. 11×5½ inches. Folia, 26 Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old. The last page effaced. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ तीर्थफलतारतम्ये कारणमाह शब्दः ।

तीर्थं प्राप्य प्रशंसतीति ज्ञानं तीर्थे समाचरेत् ।

ज्ञानजं फलमाप्नोति तीर्थयात्राकृतेन तु ॥

प्रसङ्गेन सेवया वाणिज्यादिना वेत्यर्थः । यत् पैठौनसिनाप्युक्तम् ।

अर्द्धं तीर्थफलं तस्य यः प्रसङ्गेन गच्छति ।

षोडशशतं स लभते यः परार्थेन गच्छति ॥

तत्र प्रसङ्गेन उद्दिश्य तीर्थेतरप्रसङ्गेनेत्यर्थः । परार्थेन वेतनं गृहीत्वेत्यर्थं
इति वदन्ति ॥ प्रभालखण्डे परार्थेन गच्छतीति पाठः । तत्र परार्थं मुञ्जानः इत्यर्थः ॥

13A, इत्यनन्तदेवात्मजगोकुलदेवकृते तीर्थप्रवृत्ते तीर्थयात्राविधिः । 14A,
इति सकलभूमिगङ्गलमगङ्गायमान-विद्वद्भ्यामपि देवसुतानन्तदेवात्मज-गोकुलदेवकृते
तीर्थप्रवृत्ते प्रयागविधिः ।

The last colophon is effaced. The chapter relates to the duties of the pilgrim at Gayā.

इति + + + + + + + +
अनन्तदेवात्मज-गोकुलदेवकृततौर्यकल्पलतायां गया + + +
+ + + + + + +

2443.

8448. काशीस्थितिचन्द्रिका । *Kāśīsthiticandrikā*.

By Sadāśiva of the Daśaputra family.

Substance, country-made paper. 11 x 4½ inches. Folia, 368 (by counting). Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Sam. 1940. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीदशपुत्रकुलावतसेन सदाशिवेन कृता काशीस्थिति-
चन्द्रिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

श्रीसाम्बसदाशिवार्पणमस्तु ॥

संवत् १९४० मिति कार्तिकसुदि १० वार शनिचर श्रीरस्तु मङ्गलमस्तु ॥

It contains informations about shrines and sacred spots in Kāśī, gleaned from various Purāṇas, under the patronage of Jaya Sinhha.

Beginning :—

श्रीवरदमूर्तिर्जयति ॥

विश्वेशाभिधलिङ्गरूपममलं धृत्वाविमुक्ते सदा

जन्तुं स्तामयितुं महाघनिचयात् संसारतोषीश्वरः ।

मायाजालविप्रोदनाय सततं यस्याम्बया संस्थितः

तं देवं प्रणिपत्य [प्रणमामि] भक्तसुखदं भक्त्यैकगम्यं प्रभुं ॥

यदीयकावस्थकटाक्षभाजः कृतार्थतां यान्त्यधमा व्यपोह ।

तं वै जगद्व्यपदारविदं श्रीठुडिराजं प्रणिपत्य देवौ ॥ (?)

वंशेऽस्मिन् दशपुत्रनामनि महान् विष्णुर्दिजायन्मभूत्
 स्रुतस्य सधौर्गदाधर इति ख्यातो जगत्पाख्यया ।
 तत्पुत्रेण सदाशिवेन विदुषा वृद्धा पुराणान्यनं
 श्रीकाशीस्थितिचन्द्रिका विरचिता विद्वत्कोरेष्टदा ॥
 असूयाविषमुत्सृज्य मोहसर्पसमुद्भवं ।
 समतामृतमास्वाद्य पश्यतेतद् विचक्षणाः ॥

माहात्म्यज्ञानस्य प्रत्युद्योपयिकत्वेन अवश्यं वक्तव्यत्वादादौ काशीमहिम-
 प्रकाशकानि अतिस्मृतिपुराणेतिहासवचनानि प्रदर्शयन्ते ॥

It ends :—

वंशेऽस्मिन् दशपुत्र० (The same as quoted above).
 मीमांसानयना (नां) मलातिवि [सदातिविमला] प्रज्ञा तथा भूयसौ
 वृष्टिः श्रौतनिबन्धचारुचतुरा येषां सदाचारिणां ।
 तेषां वृष्टिप्रथं प्रयातु सृष्ट्वा संदर्भं यद्य शुभः
 किंवा न्येर्दिजदोषदुष्टमतिभिः प्राज्ञैरैः प्रापितैः ॥
 राजश्रीजयसिंहनामदृष्टे स्तोत्रापयया (?) निर्मिता
 श्रीकाशीस्थितिचन्द्रिकातिविमला विद्वत्कोरेष्टदा ।
 तां पश्यन्तु परीक्षकाः सद्ब्रह्मदया निःपक्षपातं बुधा-
 स्तेनेयं गुणवत्तरा हि भवतात् गौरीपतेस्तुष्टये ॥
 न यस्य शास्त्रेषु मतिर्न बुद्धेः कुशलयता नो बुधसंगतिश्च ।
 अथापि काशीस्थितिचन्द्रिकां वै चकार सोऽहं क्षपया शिवस्य ॥

2444.

1931. **तौर्थेन्दुशेखरः ।** *Tirthendusekharah.*

By Nagoji Bhatta, son of Niva Bhatta by Satv.

For the manuscript and the work, see L. 3223.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८५० पौषशुक्ल ११ तदिने लघाटेः उपाधकाशीनाथेन
 लिखितम् ॥ श्रीविजया दुर्गा ॥

Colophons :—

13A, इति प्रयागनिर्णयः ; 25B, इति काशीसुक्तिनिर्णयः ; 28B, इति गयाप्रकरणम् ।

It is an imitation of Nārāyaṇa Bhaṭṭa's Tristhalisetu and treats of the duties of pilgrims to the three sacred places, Prayāga, Kāśī and Gayā.

In dealing with pilgrimage to Kāśī, it gives an abstract of the five chapters of Padmapurāṇa on Kāśī.

19B, अथ स्फुटं काशीमाहात्म्यबोधकपद्मपुराणस्य पञ्चाध्यायीसारो लिख्यते ।

22A, इति पाद्मे काशीमाहात्म्यसारः ।

The later authorities quoted :—

कल्पतर्कः, 2A ; दिवोदासः, 5A ; ऋषिविधानम्, 11B ; शाङ्करभाष्यम्, 16A ; कुल्लुकभट्टः and गोविन्दराजः, 17A ; शिवरहस्यम्, 18A ; प्रचट्ट-
कान्तरम्, 24A ; संग्रहः, 26B ; स्मृत्यर्थसारः, 27A.

2445.

1858. काशीयात्रा । *Kāśīyātrā*.

Substance, country-made paper. 7×3½ inches. Folia, 29. Lines, 5 on a page. Extent in slokas, 160. Character. Nāgarī. Appearance, fresh. Complete.

It enumerates different deities in fourteen holy spots in the city of Benares, which, the author thinks, a devout Hindu of Benares should visit every day.

Beginning :—

अथ काशीं गच्छयात्रां प्रारम्भः ।

मणिकर्णिकास्नानं, अथ संकल्पं कृत्वा अथ श्रीगङ्गायै नमः अन्न-
पूजायै नमः इत्यादि ।

Col. :—

इति चतुर्दशयात्रा समाप्तम् । शुभमस्तु ॥

2446.

2165. पञ्चक्रोशयात्राविधिः । *Pañcakrośayātravidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 45. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 90. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

On the duties in visiting the sacred spots within the holy area of five krośas of Benares.

It begins :—

पञ्चक्रोशयात्रा ।

यात्रादिदिवसे निवृत्तिं कर्म्म विधाय प्रकृतयात्राय भवाणोशंकरौ
संपूज्य मुक्तिमण्डपमागत्य तत्रोपविश्य महेश्वरं ध्यात्वा प्राणायामत्रयं
कृत्वा विष्णुस्मरणपूर्वकं देशकालौ संकीर्त्तयन्मुक्तशर्म्मणो मम ज्ञाना-
ज्ञान कामाकाम ... पातकानुपातकानां मध्ये काशीवारा-
णस्यविमुक्तान्तर्गृहाख्यचतुर्विधस्त्रीचक्रतत्वेन सम्भावितानां पापानां
निरासार्थं यथाज्ञानं यथाशक्ति पञ्चक्रोशयात्रां क०

On the margin of the first leaf there are three verses, which were most likely intended to form the beginning of the work :—

1. षडङ्ग वक्ष्ये विधिं सम्यक् पञ्चक्रोशप्रदक्षिणे ।
यत् प्रदक्षिणमात्रेण नश्यत्यचकुलं क्षणात् ॥
2. उपवासः प्रयत्नेन कार्य्यो मुंडनपूर्वकम् ।
मुक्तिमण्डपमासाद्य ततः संकल्पमाचरेत् ॥
3. पञ्चगव्यं ततो ग्राह्यं ज्ञात्वा ज्ञानेशसन्निधौ ।
ततोऽन्तर्गृहयात्रापि कर्त्तव्या विधिपूर्वकम् ॥

Leaf 3A, शिवरहस्ये .

It ends :—

इति जप्त्वा यथाशक्त्या दत्त्वा दानं दिजन्मनाम् ।
व(धा) [ज्ज्ञा]करयुगं मन्त्रो मन्त्रमेतमुदीरयेत् ॥
पञ्चक्रोशस्य यात्रेयं यथावद् वा मया कृता ।
न्यूना सम्यक्कृतां यातु तत्त्वसादादमापते ॥

इति प्रार्थ्य दन्तिनां दत्त्वा स्वर्गं गच्छेत् । ब्राह्मणान् भोजयेत् स्वयं भुञ्जीत
तत आत्मध्यानेन कृतकृत्यो भवेत् ॥

2447.

2220.

Substance, country-made paper. 11½ x 6 inches. Folia, 90 by counting, there being no continued leaf-marks. Lines, 9 to 16 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

The MS. contains the following :—

I. काशीमाहात्म्यम् । *Kāśimāhātmyam*.

From the Pātālakhanda of the Padmapurāṇa. From śloka 102 to the end of the first chapter; the whole of the second chapter; 83 verses of the third chapter.

II. काशीयात्राविधिः । *Kāśīyātrāvidhiḥ*.

From Śivarahasya (12th adhyāya), Kāśikhanda (3rd adhyāya), Ādityapurāṇa (6th adhyāya), Kūrmapurāṇa (30th adhyāya).

III. काशीप्रदुर्भावः । *Kāśīprādurbhāvaḥ*.

From the Kāśikhanda (26th adhyāya), the Pātālakhanda of the Padmapurāṇa, and the Brahmapurāṇa.

Kāśīprādurbhāva ends abruptly.

IV. काशीस्मरणम् । *Kāśīsmaraṇam*.

From Kāśikhanda, Padmapurāṇa, Kaurmapurāṇa, Brahmapurāṇa.

V. मोक्षतीर्थायतनम् । *Mokṣatīrthāyatanam*.

The first leaf is missing. Different holy spots within the area of five krośas of Benares.

VI. काशीयात्राः *Kāśīyātrā.*

From Padmapurāṇa, Brahmavaivārta, some Itihāsa (इतिहासान्तर्गम्), and Kūrmapurāṇa.

It ends with a few verses on the holy site of Kāśī and with eulogies to the pilgrims.

VII. काशीस्थगङ्गामहिमा । *Kāśīsthaṅgāṅgāmahima.*

From the Bhaviṣyapurāṇa, from Revakhaṇḍa of the Skandapurāṇa and from the Lingapurāṇa. It ends abruptly.

VIII. काशीयात्राप्राप्त्युपायः । *Kāśīyātrāprāptyupayaḥ.*

From the Brahmavaivartapurāṇa.

2448.

2436. काशीयात्रापद्धतिः । *Kāśīyātrāpaddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 6 × 4½ inches. Folia, 46. Lines, 7 on a page. Extent in ślokaś, 100. Character, Nāgara of the nineteenth century in a bad hand. Appearance, fresh. Complete.

It is a priests' manual to take pilgrims to different holy places in Benares for making his obeisance.

2449.

10401. काशीमृतिमोक्षनिर्णयः ।

Kāśīmṛtimokṣanirṇayaḥ.

By Sureśvarācārya.

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 7. Lines, 15 on a page. Extent in ślokaś, 300. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति असुरेश्वराचार्यविरचितः सकलअतिस्मृतिपुराणवाक्य-
निर्द्धारितः काशीमृतमोक्षनिर्णयः समाप्तः ।

Post Col. :—

श्रीगौरीशङ्करार्पणमस्तु ॥, etc.

It proves that death at Kāśī leads to salvation.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नमस्कृत्य जगन्नाथं मायया चन्द्रशेखरम् ।

गङ्गाधरं गदच्छाया नीलकण्ठमुपास्महे ॥

वाराणसीं पुरीं पृथ्वां येऽधितिष्ठन्ति जन्तवः ।

व्याचष्टे तारकं ब्रह्म हृदस्तेषां दयानिधिः ॥, etc.

2450.

10043. पञ्चक्रोशीयात्रा । *Pañcakrośīyātrā*.

By Caitanya Prakāśananda Sarasvatī.

Substance, country-made paper 11×5 inches. Folia, 5. Lines, 12,
13 on a page. Character, Nāgarī. Date, Śaṃvat 1888. Appearance,
repaired. Complete

Colophon :—

इति पञ्चक्रोशीयाम् श्रीधरणीधरानन्दसरस्वतीप्रसादात् लिखितं
चैतन्यप्रकाशानन्दसरस्वती स्वार्थे वा परार्थे ।

Post Col. :—

संवत् १८८८ मौती फाल्गुन वदी ई मंगल लिखितं व्या०
माधवराभेण स्वार्थे परार्थं वा ।

Beginning :—

अथ पञ्चक्रोशीयात्रा । पूर्वदिवसे प्रातः उत्तरवाहिन्यां कृत्वा
यात्रोक्तमन्त्रयन्त्रां च कृत्वा मुक्तिमण्डपे उपविश्य ... ..

(515)

करिष्यमाणपञ्चकाशीयात्राङ्गभूतं कुंडिराजपूजनमन्त्रं हयात्रां वपनं
पञ्चगव्यप्राशनं च करिष्ये ॥

2451.

9065. काशीतत्त्वविचारः । *Kāśītattvavicārah.*

By Harikṛṣṇa.

Substance, country-made paper. 11×4½ inches. Folia, 19 to 23.
Lines, 8 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

The Col. :—

इति श्रीविद्वद्भ्यः मूर्द्धन्यश्रीरामकृष्णभिक्षुसद्गुरुपादारविन्दानु-
ग्रहेण सारस्वतपाठकहरिकृष्णशर्मा कृतः काशीतत्त्वविचार
सम्पूर्णः । शुभं ।

2452.

1493. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. 13×4½ inches. Folia, 25.
Lines, 7, 8 on a page. Character, Bengali. Date, Samvat 1835=Sana
1285, Fālguna 11th. Appearance, fresh. Correct. Complete.

The author died about Twenty years ago.

The object of the book :—

25A, इति विविधविवादभङ्गकारी दिष्टं मुदं विदुषां सुयुक्तिधारो ।

मुरहरनगरीविचार एष दिग्विजयविदा निबद्ध एषः ॥

A part of the author's collection of manuscripts has
been acquired for the Society.

2453.

8972. पञ्चक्रोशौप्रदक्षिणविधिः ।

Pañcakrośīpralaksīṇavidhiḥ.

Substance, country-made paper. 10½×4½ inches. Folia, 20. Lines,
26 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. New. Com-
plete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ पञ्चक्रोशप्रदक्षिणविधिः ।

तदादौ पूर्वदिनकृत्यम् ब्रह्मवैवर्ते । पूर्वस्मिन् दिवसे, etc., etc.

Complete in twenty leaves.

2454.

8954. पञ्चक्रोशीयाचानुक्रमः ।

Pañcakrośīyātrānukramah.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11 Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 225. Character, Nāgara Fresh. Complete.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः । अथ पञ्चक्रोशीयाचानुक्रमः ॥ यात्रादिवसे

प्रातरुत्तरवाहिन्या स्नात्वा निययात्राञ्च कृत्वा मुक्तिमण्डपे उपविश्य

....., etc.

2455.

8792. काशीमोमांसा । *Kāśīmīmāṃsā.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 17. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 450 Character, Nāgara. Date, Samvat 1846. Fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

उद्दामायामदोर्दण्डम् द्विखण्डेन्दुमण्डितम् ।

गलदानोदगण्डं तं वक्तुगुणं गुह्यं भजे ॥

स्मर्यते हि । जन्मान्तरसङ्ख्येषु मोक्षो लभ्येत वा न वा ,

etc., etc.

This is a work in prose. Dated Samvat 1846.

The last Col. :—

इति काशीमोमांसा समाप्ता ।

2456.

5492. काशीतत्त्वम् । *Kāśītattvam.**By Sivayogī Raghunāthendra.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 4. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :

श्रीऋग्वेदाय नमः ।

अथदं पञ्चकोशात्मकं ज्योतीरूपं सनातनम् काशील्लेखं ब्रह्म
विष्णुमहेश्वरादीनां विश्रान्तिस्थानम् देवर्षिभिः प्रायमानं मुमुक्षुभि-
र्भव्यं मेवम् परमपुरुषार्थसाधनत्वादस्य परमपुरुषार्थसाधनत्वञ्च
श्रुतीतिहासपुराणादिषु प्रसिद्धम् ।

बृहज्जावालश्रुती तावच्छिवः

दक्षिणायां दिशि मुक्तिस्थानं तन्मुक्तिमण्डपसंज्ञितं तत्रैका
गजवेदिका । तत्राह मामात्रः काश्या व्यक्तकुण्डपात् शिवानानीयाङ्गे-
स्वस्यैव भवैश्वर्यं भस्तिरुद्राक्षभूषितानुपस्पृश्य माभुदेतेषां जन्ममृत्यु-
श्चेति ताम्रकं शर्वं मनुमुपदिशामि । ततस्तं मुक्ता मामनुविशन्ति ।

End :

क्षेत्रस्यैवास्य माहात्म्यं मया वक्तुं न शक्यते ।

जावालापनिषत् साक्षात् स्वयं जानाति वा न वा ॥

तन्मुक्तानि पुराणानि सादरं तस्य पार्ष्वेति ।

वदन्ति लोकैर्ह्यर्थं महास्थानस्य वैभवमिति ॥

Colophon : —

श्रीशिवयोगिरघुनाथेन्द्रविरचितं काशीतत्त्वं सम्पूर्णम् ।

2457.

6243 गयाप्रयोगः । *Gayāprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 11½×5 inches. Folia, 26. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 375. Character, modern Nāgara. Date, Samvat 1927. Appearance, fresh. Complete

On the duties of a pilgrim at Gayā.

Colophon :—

इति गयाप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

After four lines in continuation of the same subject we have the date and the copyist's name.

लिखितं वासुदेव तिवारि । बालमुकुन्दद्विवेदीस्येदं पुस्तकम् ।
संवत् १९२७ ।

The object of the work :—

नखा विष्णुपदं तोयं विधौ नृद्वि जनार्दनम् ।
गयाश्राद्धप्रयोगादि राजमार्गप्रदर्शनम् ॥

2458.

1984. **प्रयागस्नानविधिः or प्रयागस्नानादिप्रयोगः ।**

Prayāgasnānavidhiḥ or Prayāgasnānādiprayogaḥ.

For the manuscript and the work see L. 4188.

On the reverse of the last leaf there is the following statement :—

अनाभट्टरामडोहकरेण सम्पादितं पुस्तकमिदम् ।
सं १७६३ दुर्मुखौ शुक्लाधिककण्ठेष्वसौ भौमः ।

2459.

352. **कामरूपयात्रापद्धतिः ।** *Kāmarūpayātrāpaddhatiḥ.*

A printed copy bearing date in chronogram, Śaka 1755.

2460.

173. *The Same.*

A mutilated printed copy of this work, is to be found in the Bishop's College Library, with the remark in English "Very rare."

2461.

1930. सिंहस्थपद्धतिः । *Simhasthapaddhatiḥ.*

For the MS. and the work, see L. 4264.

Post Col. :

शके १७३५ श्रीमुखनामसंवत्सरे फाल्गुनवद्य एकादशी
गुरुवासर तद्दिनि काङ्गे उपनामक बालकृष्णो ललितं स्थापे
परार्थं च ॥

The sacred spot for this bathing is thus marked :—

भरतवर्षे भरतखण्डे जम्बूद्वीपे दण्डकारण्ये देशे प्रजापतिक्षेत्रे तस्य दक्षिण-
दिग्भागे लङ्कासाम्यवन्तिकुरुक्षेत्रादिसमभूमध्यरेखायाः पश्चिमदिग्भागे श्रीशैलाद्
वायव्यदेशे कृष्णागोदावर्यार्मध्यदेशे कृष्णवेणोरुत्तरतीरे गोदावर्यादक्षिणतीरे
मन्मथान्यवन्तिकिष्किन्ध्यामह्निते पञ्चकोशमध्ये भास्करक्षेत्रे चम्पकारण्ये वदरिका-
रण्ये दण्डकारण्यपुराण्यकारण्ययोर्मध्यदेशे ।

This is called generally Gautamitirtha, where a great fair is held every twelfth year, as at Haridvara, Allahabad and Ujjayini.

2462.

10639. तौर्यविधिः । *Tirthavidhiḥ.*

Substance, foolscap paper. 8 x 4 inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 100. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति तौर्यविधिः समाप्तः ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

इति यात्रारम्भे श्लोकान् पठि (दि) त्वा ॥ ततस्तु गौतमीं वृद्धा
इमं मन्त्रमुदीरयेत् ॥

मनोवाक् कायजै + क्तेः पापैर्बहुविधैरपि ।

वीक्ष्य गंगा[ ] भवेत् पूत[ः] पुरुषो नात्र संशयः ॥

गंगां पश्येत् ॥

चैलौक्वपावकं गंगे हरिब्रह्मेशमेविते ।

लोकैऽस्मिन् पतितान्स्मान् समुद्धर नमोऽस्तुते ॥

2463.

8687. **कीर्त्तिचन्द्रोदयः ।** *Kīrtticandrodayah.*

By Cūhadamalla.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 13. Lines, 12 on a page. Extent in Slokas, 520. Character, Nāgara. Old. Good. Incomplete.

Incomplete leaves 25 to 37. Treats of Tirthas only.

Kīrtticandrodayah is a comprehensive work on Smṛti : for a complete work see Buhler's Kāśmīr report, p. clxxi, for Vyavahara only, see Bik. 504.

The Colophon in p. 25A, runs thus : —

इति श्रीशृङ्गकुलङ्गुणवीर्यहृदयमल्लकीर्त्तिचन्द्रोदये गयामाहात्य-
परिच्छदः ।

The end of पुष्करमाहात्यम् in leaf 27B. मथुरामाहात्यम् in leaf 29A. उज्जयिनीमाहात्यम् in leaf 30A. नर्मदा माहात्यम्, कुआम्रकमाहात्यम् in leaf 31B. शृङ्गमाहात्यम् in leaf 32B. कोकामुखमाहात्यम् in leaf 33B. मन्दारमाहात्यम् in leaf 34A. शालग्राममाहात्यम् in leaf 34B. द्वारकामाहात्यम् in leaf 35B. लोहार्गलमाहात्यम् in leaf 36A. The beginning of केदारमाहात्यम् 36B, कुरुक्षेत्रमाहात्यम्, and पृथ्वीकामाहात्यम् in leaf 37A.

11. PRATIṢṬHĀ: CONSECRATION AND DEDICATION.

2464.

5944. प्रतिष्ठातिलकः । *Pratiṣṭhatilakah.*

Substance, country-made paper. 12 x 5 inches. Folia, 86. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, fresh. Incomplete at the end

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अव्यक्तमव्ययं शान्तं नितान्तं योगिनां प्रियम् ।

सर्वानन्दस्वरूपं [स्वरूपोयस्तं] यत्तदन्दे मदनान्तकम् ॥

नारदो[द उ]वाच ।

शान्तिकं पौष्टिकं चैव प्रायश्चित्तञ्च मिश्रितम् ।

कोटिहोमादिकं कर्म श्रोतुमिच्छामि शङ्कर ॥

ईश्वरो[र उ]वाच ।

प्रणम्य नारद यत्नेन मया उक्तञ्च यद्विवि ।

शाखामाध्यन्दिनीप्रोक्तं प्रतिष्ठातिलकं शुभम् ॥

नानाशास्त्रोद्धृतं वक्ष्ये लोकानां पण्डितैर्द्वयम् ।

सर्वशान्तिकरं पण्ड्यं कण्ठाभरणदेशकम् ॥

नारदो[द उ]वाच ।

तस्मिन् माने प्रकर्तव्यं किं विधानं वद प्रभो ।

के देवास्तत्र पूज्यन्ते किं दानं किं निवेदयेत् ॥

ईश्वर उवाच ।

मार्गशीर्षे यथा माघे फाल्गुने वा विशेषतः ।

वैशाखे ज्येष्ठे आषाढे कुर्याद्यजनमुत्तमम् ॥

ऋग्यजुःसामगैर्विप्रैस्तथा चाथर्वणैः शुभैः ।
 स्वशाखाः प्रतिगृह्णीयादस्तौ ते ऋत्विजः शुभाः ॥
 गुरुशुक्रोदये चन्द्रे मासाधिपबलान्विते ।
 शुभराहाङ्गतिं दत्त्वा विष्टिवेधविवर्जितां ॥
 शुभे चन्द्रे बले लभे लग्नांशबलसंस्थिते ।
 श्रान्तिकोद्यापनं कुर्यात् पौष्टिकञ्च समुद्भवेत् ॥
 ईप्सिते मिश्रितं कुर्यात् प्रायश्चित्तं सदैव हि ।
 श्रान्तिकोद्यापनं कर्मै यज्ञाधीशं प्रपूजयेत् ॥

6B, इति श्रीमहेश्वरनारदसंवादे माध्यन्दिनीशाखायां प्रतिष्ठातिलके यज्ञ-
 दौक्षाविधिः ; 8B, ° अर्घविधिः ;

अथातो मण्डपं वक्ष्ये शास्त्रदृष्टेन कर्मणा ।

षोडशस्तम्भसंयुक्तं चतुर्दशं सतोरणम् ॥

9B, इति षोडशस्तम्भदेवताः, अथ स्तम्भाधीशदेवताप्रतिष्ठापूजनबलिदान-
 नमस्कारः ; 11B, इति षोडशस्तम्भपूजा, अथ तोरणम् ; 13A, इति ध्वजा
 पताकादिप्रतिष्ठापूजा ; 13B, अथ बलिदानम् ; 14A, अथ नवमण्डपविधान-
 मुच्यते ; 16A, इति श्रीमहेश्वरनारदसंवादे प्रतिष्ठातिलके मण्डपविधिः, अथ
 वेदिकाप्रमाणमुच्यते ; 16B, इति वेदिकाप्रमाणम्, अथ कुण्डलक्षणमुच्यते ;
 18A, अथ योनिलक्षणम् : इति प्रतिष्ठातिलके कुण्डविधानलक्षणम् ; 20A, इति
 श्रीमहेश्वरनारदसंवादे ° कुण्डाधिकारः समाप्तः ; अथ वास्तुत्पत्तिः ; 21A,
 अथ वास्तुपूजा ; 28B, इति महेश्वर वास्तुपूजनम्, अथ जलयात्राप्रमाणं
 व्याख्यास्यामः ; 29A, अथ जलमाहस्थापनम् ; 32A, इति रथयुजा ; 34B,
 इति ब्रह्मयोगिनीस्थापनविधिः, अथ आदियोगिनीस्थापनम् ; 36A, अथ
 बलिदानम् ; 36B, इति श्रीमहेश्वरनारदसंवादे माध्यन्दिनीशाखायां, etc .
 etc., ब्रह्मयोगिनीक्षेत्रपालस्थापनविधिः ;

अथातः संप्रवक्ष्यामि गणनाथस्य पूजनम् ।

मण्डलञ्च पृथक् कुर्यात् कोष्ठदादशमुत्तमम् ॥

37B, इति श्रीमहेश्वरनारद ° गणेशपूजनविधिः ; 39A, इति ° यज्ञमाहस्थापनम् ;
 40B, ° माहस्थापनपूजनविधिः ; 42A, ° कलसोत्पत्तिः ; 47A, ° कलसविधि-

सद्वज्रपसंक्षेपसद्विधानं समाप्तम् ; 52B, ऋत्विग्वरणविधिः ; 54B, ०कुशाखी-
विधिपावकोत्पत्तिः ; 57A, ०कर्मोक्तपावकनाम ; 58B, ०होमद्रव्यप्रमाणम् ;
59B, होमद्रव्यफलविधिः ; 70B, ०मण्डलार्चनविधिः ; 76B, ०नमस्कारविधिः ;
78B, ०पूर्णाहुति वैश्वदेवक्षमापनविधिः ; 80A, इति प्रतिष्ठासमापनविधिः ;
80B, इति प्रतिष्ठालिलके ग्रहपौडाविधिः ; 83B, ०होमसंक्षेपविधिः ; 85A,
इति श्रीमहेश्वरनारद० वृद्धिश्राद्धविधिः ।

The manuscript is incomplete at the end. As this work professes to belong to the Madhyandiniya Śākhā, as it is written in the form of an interlocation between Śiva and Nārada, and as Pratiṣṭhālākṣaṇa written by Vairocana belonging to the Mattamayūra Vamśa or sect of Śaivas of the 10th and 11th centuries is based on works spoken by Śiva, it has been placed here as the most ancient work on Pratiṣṭha known.

2465.

5651. **प्रतिष्ठापद्धतिः ।** *Pratiṣṭhāpaddhatih.*

By a disciple of Kumāra Śiva.

Substance, palm-leaf. 11½ × 2 inches. Folia, 40, of which the first is missing. Lines, 6 on a page. Extent in slokas, 950. Character, Newari. Date, N.S. 211=A.D. 1090. Appearance, old, soiled and mouse-eaten.

A versified treatise on the consecration and the re-consecration of the phallic emblem of Śiva.

One of the oldest extant works on Pratiṣṭhā written by a human author in the beginning of the 10th century.

It ends :—

स्थितस्थापनमेवोक्तं श्रीरक्षस्यास्थापनं मतम् ।

अर्चनीयैकिकलिङ्गानामास्थापनमुदाहृतम् ॥

यथाश्रुति यथाबोधं निवृद्धं गुरुभिर्यथा ।

स्युतये संमृज्योतेयं प्रतिष्ठा मातृश्रामिति ॥

कुमारादिशिवः श्रीमान् मूलराजादिवन्दितः ।

तच्छिष्यः प्रथमः काश्यां कृतवान् सारपद्धतिम् ॥

This Rājā, named Mūlarāja, was the founder of the Chālūkya dynasty of Guzerat.

Post Colophon Statement :—

समाप्ता चेयं प्रतिष्ठापद्धतिरिति ॥

ॐ नमः शिवादिभ्यो गुरुभ्यः । ह्रीरा । सुवर्ण । हरिताल ।
यव । सहदेवौ । एते पञ्चरत्न उच्यते । लाजावन्दनमिन्द्रार्थकुश-
दूर्वाक्षतान्वितं । विकिरः ॥ सम्बत् २११ ।

2466.

4782. **प्रतिष्ठालक्षणम् ।** *Pratiṣṭhālakṣaṇam or Lakṣaṇa-Samuccayaḥ.*

By Vairacana.

Substance, palm-leaf. 12 × 2½ inches. Folia, 190, of which the following leaves are missing :— 4, 5, 7 to 10, 22, 24, 25, 27, 30, 35, 40, 43, 48, 49, 51, 52, 54, 58, 59, 74, 76, 84, 88, 91, 98, 100, 102, 111, 115, 117, 121, 123, 130, 131, 134, 135, 137, 138, 147, 162 to 166, 169, 171, 175 to 178, 180, 182, 185, 186 and 188. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 3,500, as given at the end of the manuscript. Character, Newari of the fourteenth century. Appearance, old, soiled and worm-eaten.

Vairacana the author was the son of Dvāraṇātha, the son of Rājā Gopāla. Vairacana was also the disciple of Īśaṇa Śiva, the Guru of Rājā Nirbhara and disciple of Vimala Śiva of the Matta-Mayūra Vamśa of the Śaiva sect. Īśaṇa Śiva's Paddhati is being published in Volumes in Trivendrum Sanskrit Series.

प्रारम्भवाक्यम् । ॐ नमः शिवाय ।

तत्त्वत्रयत्रिदहनत्रिगुणत्रिलिङ्गं

कालत्रयत्रिभुवनत्रिसुरीशरीरम् ।

नेत्रत्रयत्रिपथगाहपवित्रगोत्र-

पुत्री त्रिशूलभृतमौशमहं प्रणम्य ॥
 आगमेभ्यः समाकृत्य कुर्यां लक्षणसंग्रहम्
 ऋजुं संक्षेपसंपूर्णं सर्वस्थापनसंकुलम् ॥
 अमन्दिरधं स्फुटाये च धर्मकामार्थमोक्षदम् ।
 हिताय मन्दबुद्धौनां स्मरणाय मनोविधाम् ॥
 किञ्चित् क्वचित् स्फुटं चाङ्गं नैकस्मिन् सर्वसङ्कमः ।
 बद्धतन्त्राण्यतो बौद्ध क्रमेणैकत्र लिख्यते ॥
 सिद्धिलिङ्गाश्रितेत्येवं शिवप्रोक्तं शिवागमे ।
 तदागमानुसारेण लिङ्गं बध्नामि साम्प्रतम् ॥
 यतो जातमिदं सर्वं त्रैलोक्यं सचराचरम् ।
 लीयते प्रलये यत्र तदिदं लिङ्गमुच्यते ॥
 अरूपमप्रमाणं यत् तत्त्रिधा जपमानतः ।
 ह्रीनादिमिद्वयस्तस्माच्छिवपञ्चोपपातः ॥
 इथानुकल्पनं न्यस्य भक्त्या चाराध्य तत् सदा ।
 सर्वज्ञं सर्वदं शुद्धं शिवतत्त्वं च मोक्षदं ॥
 मन्त्रैः शिवोदितैः सिद्धाः मुख्या ब्रह्मादिलोकपाः ।
 ऋषयो वसवो रुद्रा गणा यक्षा ग्रहोऽङ्गाः ॥
 देव्या गन्तांसि सिद्धाद्याः परैश्चर्य्यपदं गताः ।
 अतो अमरादिभिस्तत्तत् लिङ्गरूपमुपास्यते ॥

इत्यादि ।

अन्तर्वाक्यम् । सिद्धिमुक्तिप्रसिद्धाय भक्तानां हितकाम्यया ।
 गृहीत्वागमतः सर्वं लिखितं शिवभाषितम् ॥
 संक्षिप्तैकागमं दृष्ट्वा (श्या) न सम्यक् सर्वनिश्चयः ।
 विस्तराद् भास्य मोहं स्यात् तस्मान्मध्यतरं कृतम् ॥
 सुन्दराद्यैः प्रतिशोक्ता मयाप्युक्ताल्पबुद्धिना ।
 यदि ब्रजति खे तार्क्ष्यः किम् यान्तौह षट्पदाः ॥
 बद्धशास्त्रार्थवस्त्राद्या ग्रन्थिभूत्रैः समुत्तिता ।
 अज्ञानशैतनाशाय कण्ठाचार्य्येभ्य ऋतिता ॥

शब्दाक्षर यथायोगात् संज्ञालिङ्गप्रयोजनैः ।
 अनुक्तः सुधियां मन्ये कविस्तेन प्रलक्ष्यते ॥
 आसीद् गोपालभूपः सकलवसुमतीभूषणो दोषह्वीन-
 त्तस्यात्माङ्गो महात्मा कृतवृत्तिपतिर्द्वारनाथः पृथुश्रीः ।
 तत् पुत्रः प्राप्तकीर्त्तिर्वचनचतुरधौरार्थवैरोचनाख्य-
 स्रक्ने प्रास्त्रं प्रतिष्ठाविधिरिति विधिना पञ्चवक्त्रोपगौतम् ॥
 श्रीमन्मत्तमयूरजो हरसमः शैवे कुले द्योतकः
 प्रख्यातो विमलादिकः शिवपरश्चाचार्यवर्योऽभवत् ।
 पूज्यो निर्भरभूमि [प] स्य च गुरुस्तेनाभिषिक्तश्च यो
 ज्ञानौघानां शिवस्तदङ्घ्रिजनितो वैरोचनो देशिकः ॥
 मायाकर्म्मदिजातत्रिविधमलहरो ज्ञातदेहावतीर्णः
 ग्राम्भोखाभेदरूपो मुनिजनवि[दि](भि)तश्चोर्द्धवक्त्राभिधानः ।
 आचार्येन्द्रः प्रसिद्धः सकलजनहितः शुद्धः शैवाश्रमश्च
 यस्तस्याहं नमामि क्षितिनिहितशिराः पादपद्मं गुरोर्मे ॥
 सिद्धान्तद्वयदृक् च गारुड लङ्घ्यतौत्सगोपदंष्ट्रश्च यः
 जिज्ञा यस्य च केशराणि च तथा सव्यापसव्यागमो ।
 विस्तीर्णाखिलभूततन्त्रनखरो वैरोचनः केशरौ
 सीयं मत्तनरेभदर्पदलनो भूकानने भ्राम्यति ॥
 सतताध्ययनं वादः परतन्त्रावलोकनम् ।
 तद्विद्याचार्यसेवा च बुद्धिमेधाकरो गणः ॥
 वसन्ततिलकं त्वादौ दीप्यन्ते स्रग्धरास्तथा ।
 प्रेषाश्चानुष्टुपो भव्ये गुणसाहसिकं कृतम् ॥
 हिताय देशिकानां यदुक्तं सन्धा × × × × ।
 दुरुक्तं सूक्तमाज्ञाय तत् करिष्यन्ति पण्डिताः ॥
 नान्यदर्शने देयमेतच्छास्त्रं — — — ।
 शैवेभ्य एव दातव्यमर्थतः शास्त्रतः सदा ॥
 परा — — — क्षौरात् खेहात् शिथिलबन्धनात् ।
 वस्त्रीकाखुजलामिभ्यो मां रक्षेत्वाह पुस्तकम् ॥

पुष्पिका । इति प्रतिष्ठालक्षणसारसमुच्चितायां संहितायां पवित्रारोहण-
दात्रिंशतिमो विधिः समाप्तः ।

एवं सर्वैकत्वेन ग्रन्थसङ्ग्रहत्रयं पञ्चशताधिकमिति ॥ ६८३ ॥
इति शुभं ॥ ६८३ ॥

पुष्पिकाः । २३ पत्रे इति लक्षणसमुच्चये + + + + परीक्षाविधि-
द्वितीयः । २६६ ॥

४५ .. इति प्रतिष्ठान्तत्वे लक्षणसमुच्चये व्यक्तलिङ्गवर्त्तना चतु-
र्थीध्यायः । श्लोकाः १५० ॥

५० .. इति लक्षणसमुच्चये व्यक्तलिङ्गलक्षणां पञ्चमो विधिः ।
श्लोः ६७ ॥

७७ .. इति ० रक्षादिव्यक्तलिङ्गवर्त्तना षष्ठो विधिः । श्लोः ३४६ ॥

७९ .. इति ० व्यक्ताव्यक्तसुव्यक्तलिङ्गानां दशधावर्त्तनौ सप्तमो-
विधिः । श्लोः २६ ॥

८५ .. इति ० पीठवर्त्तनाविधिरष्टमः । श्लोः ६७६ ॥

८९ .. इति ० नवमो विधिः ॥

९३ .. इति ० ऋत्वादिदिनपरीक्षा दशमो विधिः । श्लोः ४६ ॥

९७ .. इति यागमण्डपादिषट्कैकादशमो विधिः ।

१०७ .. इति लक्षणोद्धारत्रयोदशमो विधिः । श्लोः १५३ ॥

११० .. इति ० त्रिधालिङ्गस्नानं चतुर्दशमो विधिः । श्लोः ५० ॥

१२० .. इति वैशेषिकनौये लक्षणसमुच्चये त्रिधालिङ्गरूपानां धोड-
शमो विधिः । श्लोः १२१ ॥

१२६ .. इति लक्षणसमुच्चये ऋगद्विष्ठापन['] सप्तदशमो विधिः ।
श्लोः ३२ ॥

१४० .. इति ० त्रीणां द्वारैकविंशतिमो विधिः । श्लोः २२ ॥

१५१ .. इति ० देवस्थापने वेधव्यागलक्षणनिर्णयस्त्रयोविंशतिमो
विधिः । श्लोः ७५ ॥

१७३ .. इति ० सांवरे(?)भवप्रासादावर्त्तनौ सप्तविंशतिमो विधिः ।
श्लोक ११५ ॥

(528)

१८४ ,, इति ० मण्डपादिवर्त्तनी लक्षण त्रिंशतिमो विधिः ।

श्लोक १८ ॥

१८० ,, इति प्रतिष्ठालक्षणसारसमुच्चितायां संहितायां पवित्रा-
रोहणं द्वात्रिंशतिमो विधिः समाप्तः । ६८३ ॥

2467.

4829. *The Same.*

Substance, palm-leaf. 11½ × 2 inches. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, very old and dilapidated. The left-hand side of the manuscript is corroded. The leaf marks are all lost.

Colophon :—

इति लक्षणसमुच्चये कुण्डसकुलवर्त्तना द्वादशमोविधिः ।

2468.

4830. *The Same.*

Two palm-leaves, marked 138 and 161. 12 × 2½ inches. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

Col. :—

138A, इति श्रीवैरोचनीये लक्षणसमुच्चये ईशानादिध्वजमिवेशनाख्याने
त्रिंशतिमो विधिः । श्लोक ३६ ॥

161B, इति लक्षणसमुच्चये वास्तुपूजापदस्थापने पञ्चत्रिंशतिमोऽध्यायः ।

2469.

5507. सर्वदेवप्रतिष्ठापद्धतिः or त्रिविक्रमै or

आचार्यचन्द्रिका ।

Sarvaderapratisthāpaddhatih or *Trivikramā* or
Ācārya-candrikā.

By Trivikrama Sūri.

Substance, country-made paper. 10½ × 3½ inches. Folia, 114. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 2,825. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

An old and authoritative work on *Pratiṣṭhā*. It seldom quotes any modern authorities. The author appears to have been a Bengali, as in the Prasasti his family is said to have settled at Vṛddhavalavi in the Gauḍa country. This reminds one of the Bālavalabhi in Gauḍa in connection with Bhavadeva Bhaṭṭa of the 11th century A.D. who is called Bālavalabhibhujanga. Trivikrama did not, however, belong to the families of the five Brāhmāṇas of Bengal, as his gottra was Āṅgirasa (not one of the five). The city in which his family lived can not be read correctly. The author's father was Raghu Sūri, grandfather Śrīpati. Śrīpati's father was Gadādhara and grandfather Madhunāyaka and great grandfather Yamāgriya Muṇi of Bālavalabhi in Gauḍa.

Besides the ancient Smṛtis and Purāṇas it quotes Sahadevī (25A).

It begins thus :—

श्रीमद्विष्णवे नमः ।

प्रणम्य गुरुपादाब्जं समीपव्यासवर्जिता ।

क्रियते सर्वदेवानां प्रतिष्ठापद्धतिर्मया ॥

प्रासादस्य तदङ्गानां आदौ कर्मक्रियागतम् ।

संस्क्रिया परिहार्यत्वात् ध्वजादीनां तथास्ततः ॥

समाहृत्यान्यतन्त्राणि तत् प्रसिद्धपदैस्तथा ।

वाक्यैरपि यथाशक्ति शिष्यानुग्रहेतवे ॥

तत्र । सर्वाङ्गानां यतः सिद्धिः प्रायेणाचार्यतो भवेत् ।

प्रासादादिविनिर्माणे तत्प्रतिष्ठादिकर्मसु ॥

तस्मात् कर्मस्थमाचार्यं दानमानादिभिः सुधीः ।

यजमानः प्रवृत्तयात् आदौ वृद्धमते स्थितः ॥

It ends thus :—

पुत्रैर्विना न सुगतिर्भवते नराणाम्

दुःपुत्रकैरपि तयोभयजोकराग्रः ।

एतद्विषयं सुधिया तरवः पृथिव्यां
 पुत्राः पुराणविधिना परिकल्पनीयाः ॥
 नतामरशिरःस्फुरन्मुकुटसन्मरौचिच्छटा-
 प्रतानविलसज्जले नखमयखड्गंसाक्षितम् ।
 दधत्सुतरगाराणप्रविकसत्सरोजश्रियम्
 गगोष्पचरणद्वन्द्वं कृतनतीन् जनान् त्रायताम् ॥
 वाचं गोप्युचितं प्रपञ्चरमविमौ यस्याश्चत्युज्ज्वला
 [सत्] मुक्तावलीराज्यभो करतले निर्युत्सुकेवस्तटाः । (?)
 प्रहङ्गारादिरसार्णवाभ्युत्पद्यमानास्ते यन्त्रस्थिता
 सिञ्चन्त्यो सततं समस्तसुमनःसन्तानकल्पद्रुमान् ॥
 जितेन्द्रनौलद्यति तन्ममास्तु मुखं मुरारेः शुभदं मदैव ।
 रमासुखाम्भोरुहविम्बितं यत् भृङ्गभ्रमं सन्ततमातनोति ॥
 व्यासोदिहार्कुरसगोत्रसरोजसूर्य-
 श्रीमान्यमाग्रियमुनिः प्रथितः पृथिव्याम् ।
 गौडेषु वृद्धवलभिस्थितिरम्यमूर्ति-
 ब्रह्मादिगन्धर्व इवास्य भुवि प्रसिद्धः ॥
 वाक्पत्याध्ययने मुनिस्तुतिसदाख्याताश्रयत्यद्भुतम्
 चेतश्चारुविचारमध्वरविधौ बुद्धिः शरीरे तपः ।
 + यस्मिन्भवतां नतस्त्रन्नादिताराक्षिणं (?) ।
 गोदानस्नानविधेः स यात्यधुरथे ते वाससे + पुरे ॥ (?)
 तदंशभूषणमणिर्मधुनायकोऽभूत्
 तस्माद् गदाधरसुधौः सुधियामधौशः ।
 तस्याङ्गजो हरिरिव दिजवर्ध्ववन्द्यः
 श्रीश्रीपतिर्निगममानसराजहंसः ॥
 तस्य सूनुः सुजतरः प्रसन्नः सज्जनाग्रणीः ।
 साङ्गसूरिरमेगोऽभूत् माध्यन्दिनविभूषणम् ॥
 सत्साहित्यमहोदधिर्निर्वधिर्वेदाद्यदुग्धाम्बुधिः
 श्रीमाध्यन्दिनधर्म्मदुर्द्धरभरंप्रीडैकधूर्यस्ततः ।

सूनु[वि]ष्णुपदाम्बुजार्चनरतः श्रीराघवाख्योऽभवत्
 सूरिर्भूरियशाः प्रशान्तबलवत्पुत्रैषणादित्रयः ॥
 अख्येतस्य जगत्यसत्यविरतः कादृश्यपुण्यार्णव-
 स्तादृश्येन महोमुनिश्चिव सदा यो गम्यते दुःखवान् ।
 सौजन्यावसतिस्त्रिविक्रम इति प्रज्ञादिजन्मस्मृति-
 ब्रह्मण्यैक + + तातिथिजनप्रौतिस्त्रिरायुः सुतः ॥
 एकातत्र विषिञ्चसूत्ररचनापाथोधिमश्याचलः ।
 श्रीमद्गर्ममदुर्गदृष्टितटिनीकस्तोलनक्रो + + [भव] त् ॥
 कन्दः कन्दनपालनप्रविलसत्गर्वोद्ददानाम्बुदो
 ऽलङ्कार[र्ण]व(वल)कुम्भसम्भवमुनिः काव्यार्थचन्द्रोदयः ।
 तेनेयं विद्धिताः सर्वदेवस्थापनपद्धतिः ।
 शिष्यान् व्याचार्थ्यतां लोके नयन्तौ नन्दतां पिरम् ॥

5A, इति श्रीगुरुसुत्रिसूनुत्रिविक्रमसूरिविरचितयां प्रतिष्ठापद्धतौ
 भूपरीक्षा; 9B, ० वास्तूपशमनं नाम; 11B, ० भूपरिग्रहः; 16A, ०
 सूत्रपातः; 17A, ० भूमिकर्म्म; 22B, ० शिलाचामविधिः; 23B, स्तम्भो-
 च्छादविधिः; 27B, ० प्रासादप्रतिष्ठा; 30B, ० प्रासादपुरषप्रतिष्ठाविधिः;
 32B, ० कलसारोपणम्; 36A, इति प्रतिष्ठाकालनिर्णयः; 38A, ० सम्भारो-
 हरणविधिः; 42A, प्रासादगर्भे देवस्थापनविधिः; 43A, ० ब्रह्माचार्यवरणम्;
 48B, ० तोरणपूजाविधिः; 54B, इति मण्डलपूजा; 63B, इति प्रतिष्ठायागाङ्ग-
 भूता वास्तुपूजा ग्रहशान्तिश्च; 69A, इति देवस्थापनविधिः; 82A, इति सर्वदेव-
 प्रासादाधिवासनविधिः; 94B, सर्वदेवप्रतिष्ठाविधिः; 98B, ० चण्डप्रतिष्ठा-
 विधिः; 100B, इति चलाचानामधिवासनविधिः; 103A, इति चलाचार्प्रतिष्ठा-
 विधिः; 106A, प्रतिष्ठापद्धतौ और्णोद्धारविधिः, अथ वापौकूपतटाकदोर्षिका-
 पुष्करिणीनामुद्यापनविधिं व्याख्यास्यामः; The work ends with Vrkṣa-
 pratiṣṭhā; 114B, (Last Colophon) ० व्याचार्थ्यपत्रिकाभिधाना
 सर्वदेवप्रतिष्ठापद्धतिः समाप्ता ।

In a later hand :—

इदं पुस्तकं मौन्योप(क)नाम[क] वैजनाथेन मौल्यं; दत्ता
 गृहीतम् ।

2470.

2221. *The Same.*

On the re-consecration of images removed from one temple or place to another.

For the manuscript and the work, see L: 3226, which is a fragment and 1841, which appears to be complete.

2471.

5947. **सर्वदेवप्रतिष्ठासरणिः ।**

Sarvadevapratisthāsaraṇiḥ.

By Kṛṣṇa Jadya.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 59. Lines, 11 on a page. Extent in ślokaś, 1,400. Character, Nāgara. Date, Samvat 1936. Appearance, fresh. Complete.

Consecration of images according to Pratiṣṭhāmayūkha, Udyota-ratna-mālā, Ādaṛṣa and Kamalākara. Composed in Śaka 1787.

The Maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुवे नमः ।

अथ प्रतिष्ठासरणीप्रयोगः—

रामेश्वरं भिषग्देवं गुरुं त्रिपुरसुन्दरीम् ।

गत्वा प्रतिष्ठासरणिं कृष्णजड्यः करोति वै ॥

End :—

यज्ञपात्रविभागादिप्रकारः ।

श्रीमल्लगद्गुहनायकभट्टकृतोत्तराजदौर्धितिनाम कौस्तुभादि-
प्रयोगेषु ज्ञेयः ।

मयूखादिप्रमाणैव प्रतिष्ठासरणिः कृता ।

विनायकाज्ञया भूषा याज्ञिकाणां हिताय सा ॥

सप्ताष्टमुनिभूषाके गत ईश्वरवत्सरे ।

माषासिते कुजेष्टम्यां कृता काश्यां सतां मुदे ॥

Colophon :—

इति प्रतिष्ठामयूखोद्गोतरत्नमालादर्शकमलाकराद्यनुसारेण
अधोपाख्यल्लक्षणं कृता सर्वदेवप्रतिष्ठासंरुधिः समाप्ता ।

Post Colophon :—

श्रीसंवत् १८३६ मी वैशाख १२ के लीधा । राम राम राम ।
पोथी पण्डित बालमुकुन्दकौ पोथी समाप्त भइ । राम ।
राम । राम ।

2471A.

2940. प्रयोगरत्नमाला । *Prayogaratanmalā.*

By Vāsudeva

Substance, country-made paper. 8½ × 4 inches. Folia, 132. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 2,500. Character, Nāgari. Date, Samvat 1873 and Saka 1738. Appearance, discoloured.

The present MS. contains only the section of the work that treats of the construction and the consecration of divine images. A complete manuscript of the work is not known. It is known only in fragments.

Colophon :—

इति वासुदेवकृतो प्रयोगरत्नमालायां विष्णुप्रतिष्ठादिसर्वदेव-
प्रतिष्ठाप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीलक्ष्मीदेवसिंहार्पणमस्तु । संवत् १८७३ चक्र १७३८ वैशाख
शुक्ल १४ भृगो तद्दिने देवोपनामकरकृत्नाथदेवात्मज-आत्मरामेण
लिखितं । यादृशमितादिना ।

उद्योगरत्नवेष्टिता निखिलनिर्जरेः सेविता इत्यादि ।

It begins thus :—

योग्येष्टाय नमः । चिन्तामणिः प्रसन्नोऽस्तु ।
अथ स्थावरविष्णुश्चिवादिप्रतिष्ठोच्यते । तत्रादौ मूर्तिनिर्माणा-
प्रकारः । कृत्वरत्नाकरे ।

आदौ गणेशं नत्वा शिल्पिभिः शुद्धदेशस्थां शिलां प्राक् पश्चि-
मायतां दक्षिणोत्तरायतां वा गृह्णीयात् । पूर्वभागे दक्षिणभागे
वा मस्तकः । पश्चिमे उत्तरे भागे वा चरणौ कार्थ्यौ । इत्यादि ।

It ends :—

अन्यतरकुण्डामिनाशे आचार्यकुण्डादभिरानेयः । आचार्य-
कुण्डामिर्यावत् समाप्तिं विशेषतो गृह्णीय इति ।

The authorities quoted :—

1A, कृत्यरत्नाकरे, भविष्ये; 2A, वाराह्याः; 5B, पद्धतिकल्पलतायां;
49B, हेमाद्रिमते; 103B, कृत्यरत्नाकरपद्धतिकल्पलता, निर्णयसिन्धु; 125B,
आचार्यचन्द्रिका ।

At the end of the manuscript there is an index to the
work in three leaves.

2472.

6454 सप्रसादस्थिरलिङ्गलघुप्रतिष्ठादर्पणप्रयोगः ।

Saprāsādasthīraliṅgalaghupratisthādarpanaprayogaḥ.

By the author of Prayogadarpanaḥ.

Substance, country-made paper. 411 × 5½ inches. Folia, 11. Lines,
11 to 15 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.
Complete. Date, Samvat 1952.

Colophon :—

इति बौधायन-हेमाद्रि-त्रैविक्रमी-प्रतिष्ठाकमलाकरप्राच्योदीच-
ग्रन्थानुसारेण निर्णयसिन्धुप्राधान्येन सप्रसादस्थिरलिङ्गलघुप्रतिष्ठा-
दर्पणप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

लिखितं जगन्नाथेन । संवत् १९५२ आश्विन शुदि ४ मंदवारे
काश्यां गोघट्टे बालिवीरके गल्लीमे परोपकारार्थं स्थाप्यम् ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ निर्णयसिन्धु-सप्रसादस्थिरलिङ्गप्रतिष्ठाप्रयोगः । कालस्तु
मत्कृतप्रयोगदर्पणे ज्ञेयः ।

2473.

5936. प्रतिष्ठामञ्जरी । *Pratiṣṭhāmañjarī.**By Ananta Dera.*

Substance, country-made paper. 11×4½ inches. Folia, 45. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 900. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

On the dedication of tanks, temples and so on.

Beginning :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः । ॐ श्रीसख्यै नमः ।

सिद्धिबुद्धिप्रदातारं विघ्नव्यूहविदारणम् ।

महागणपतिं वन्दे लक्ष्म्योविधवादिभिर्हृतम् ॥

The object of the work :—

विविधाः पद्धतौर्बुद्धा सम्प्रदायं सतां तथा ।

माध्यन्दिनीयविधिना शोधयन्तु धिया बुधाः ॥

मुक्तसुक्तः प्रार्थयेऽहं सज्जनान् शुद्धमानसान् ।

मयोक्तमिह संशोध्य विचार्य सदसच्च यत् ॥

प्रतिष्ठामञ्जरीं कुर्वे कृत्वा च गुरुवन्दनाम् ।

तत्र तत्कालो विष्णुधर्म्मोत्तरे ॥

The authorities quoted and consulted :—

1A, नार्गसिंहे, विष्णुधर्म्मोत्तरे, मातङ्ग्ये; 2A, प्रतिष्ठापीयूषे, देवीपुराणे, शिवसर्वस्वे विष्णुपुराणे, भविष्ये, स्कान्दः; 2B, गौतमः, वाचस्पतिः, प्रयोग-परिशिष्टे, पञ्चगुप्ते, भागवते, देवीपुराणे; 3A, क्रियासारे, गौतमीतन्त्रे, सिद्धान्तशेखरे; 3B, पीयूषे; 12B, कमलाकरः; 25A, मानवसंहिता; 41B, बौधायनः; 45A, याज्ञवल्क्यः ।

Saṃkalpa :—

5A, अद्यात्मनः पापक्षयपूर्वकं दशपूर्वान् दशावरान् आत्मना सचैकविंशति-पुरुषान् पितृतो मातृतश्च उद्धर्त्तकामः, निरतिशयसानन्दब्रह्मपदप्राप्तिकामः, श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं, यथाज्ञानेन यथामिलितद्रव्यैः देशकालाद्यनुसारतः एक-पात्राधिवसनप्रकारेण सप्रामादशिवाय चक्रजिह्वप्रतिष्ठामहं करिष्ये ।

2474.

47. सूर्यादिपञ्चायतनप्रतिष्ठापद्धतिः ।

*Sūryādi-pañcāyatana-pratiṣṭhā-paddhatiḥ.**By Divākara, the son of Bhāradvāja Mahādeva.*

The present MS. is noticed in L. 711.

The authorities quoted are :—(1) Sāmbapurāṇa, Kalpataru, Hemādri, Vasiṣṭha, Matsyapurāṇa, Viṣṇu-dharmottara, Trivikrama, Katyāyana, Prayogapārijāta, Nṛsiṃhatāpani, Saurasarvasva, Prapañcasāra, Śānti-mayūkha, Dhunḍhipaddhati, Pratiṣṭhāmayūkha, Baudhāyana, Mantramahodadhi, Kalpatarupratiṣṭhākāṇḍa, Pratiṣṭhāsāra, Mātāmaha (Śaṅkara Bhaṭṭa) Matkṛtadāna-hirāvaliprakāśa, Devīpurāṇa, Mātuh pitāmahacarāṇa (Bhaṭṭa Nārāyaṇa) Tūlāpaddhati by Bhaṭṭa Nārāyaṇa, Trivakramapaddhati, Śivārcanacandrikā, Matkṛta Granthāntara (another book of mine) Bodhyāyana Sūtra

There are two different ways of consecration of a temple sacred to the five deities. The detailed one comes to an end in leaf 33B, in which the abridged one begins.

Post Colophon :—

संवत् १८६६ आश्विने मासि सिते पक्षे पञ्चम्यां भृगुवासरे
तद्दिने समाप्तोऽयं ग्रन्थो विनायकात्मजदिवाकरसूनुना गदाधर-
त्रेतालेन लिखितम् । यादृशं पुस्तकमित्यादि ।

2475.

1880. *The Same.**By Divākara, the son of Bhāradvāja Mahādeva.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 28. Lines, 8 to 11 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Date, Saka 1713. Appearance, tolerable. Complete.

See the previous number.

Post Col. :—

शके १७१३ विरोधकृत्नामसंवत्सरे माघशुद्धषष्ठी आदित्यवार
तद्दिने समापितम् ॥

After the end of the work there are two leaves more containing directions for the drawing of diagrams on altars.

2476.

3203. पञ्चायतनप्रतिष्ठाविधिः ।

Pañcāyatana-pratiṣṭhavidhiḥ.

Substance, country-made paper. Fohn, 56. Lines, 11 to 13 on a page. Extent in Slokas, 1,450. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

Leaves 2, 3 are missing. There are two leaves marked 8 and two 12.

It begins :—

+ + पञ्चायतनप्रतिष्ठाविधिः ।

तत्रादौ कालः । विष्णुधर्मोत्तरे ।

जैत्रे वा फाल्गुने वापि ज्येष्ठे वा माघे तथा ।

माघे वा सर्वदेवानां प्रतिष्ठा शुभदा मिते ॥

शिवान्यतिथिषु सा स्यात् वारे भौमान्यके तथा,

माघवो वैशाखः । माघोऽत्र शिवादिप्रतिष्ठापरः । विष्णुप्रतिष्ठा
तु माघे न भवति ।

“माघे कर्त्तुर्विनाशः स्यात् फाल्गुने शुभदा मिते इति”

विष्णुप्रतिष्ठाप्रकरणे उक्तत्वादिति हेमाद्रिः ;—

मार्गशीर्षे चरच्चैव आश्विने जगदम्बिकाम् ।

माघे स्थापयेद्विष्णुं सर्वान् पौषेऽपि केषनम् ।

इति मुहूर्त्तगणपतौ ।

The five deities to be installed together in a temple appear in leaf 53B.

ततो नामकरणं । कर्तृनामयुतं देवस्य नाम कुर्यात् । + + +
अमुकेश्वरोऽसि विष्णो त्वं अमुकनारायणः, भागो त्वं अमुकादित्यः, गणपते त्वं
अमुकविनायकः ... .. त्वं अमुकेश्वरौ ।

It ends :—

55A, भगवन् सर्वधर्मज्ञ सर्वधर्मप्रकाशक ।

अद्य मे सफलं जन्म यत् संसारमहार्णवात् ॥

उद्धृतो भवता (') नाथ क्लेशितस्त्वं क्षमस्व मे ।

इति नमेत् ।

कर्मणः साकृता सिद्धार्थं सहस्रसंख्यकान् ब्राह्मणान् भोजयिष्ये ...

... ..

यान्तु देवगणा इति च स्थापितानामुत्थापनम् ।

गच्छ गच्छ सुरश्रेष्ठ इत्यभिं विस्तृत्य यस्य स्तुत्येयुक्ता कर्मेश्वरार्पणं कुर्यात् ।

अथ नैमित्तिके दोषे प्रायश्चित्तम् ।

Then follows the process of Prāyaścitta which is not complete.

2477.

5714. प्रतिष्ठेन्दुः । *Pratiṣṭhenduh.*

By Tryambaka Bhaṭṭa.

Substance, foolscap paper. 10½ × 6 inches. Folia, 232. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 5,700. Character, Nāgura. Date, Śaka 1764. Appearance, fresh Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा गणाधिपं जगद्गी कोलापुरनिवासिनीम् ।

श्रीमद्वाशरथिं रामं तातं नारायणाञ्जयम् ॥

त्रैविक्त्रमीं वासुदेवीं मयूखं कमलाकरम् ।

मातृश्याम्रयादिमूलानि प्रतिष्ठासारदीपिकाम् ॥

अन्यांश्च परिशिष्टादीनालोच्य विदुषां मुदे ।

श्रीसाङ्गराजधानीस्यः जग्यादक्षिणतोरगः ॥

श्रीश्राङ्खिल्यकुलोत्पन्नो माटे इत्युपनामकः ।

व्यम्बकाख्यो रचयति प्रतिष्ठेन्दुं सविस्तरम् ॥

यद्यपीह बुधोन्नोता यस्याः सन्ति पराश्रिताः ।

तथापीह विशेषो यः पण्डितैः स विविच्यताम् ॥

The compiler, Tryambaka Bhaṭṭa, was a resident of the capital of Rājā Sāhu.

9A, इति माटे इत्युपनामकं नारायणात्मज-व्यम्बकविरचिते प्रतिष्ठेन्दौ प्रतिष्ठाकालः; 21B, ° कुण्डमण्डपनिर्माणप्रकरणं समाप्तम्; 37B, इति प्रतिष्ठेन्दौ मण्डपपूजाविचारः; 61A, इति माटे ° यद्यस्यापनपूजनमूलविचारः; 74B, इति आचार्यकुण्डाधिकरणकक्षोमविचारः; 82A, इति श्राङ्खिल्यकुल-सम्भवमाटे इत्युपनामक, etc., etc., संप्रासाद देवताधिवासनमूलवचनविचारः; 110B, ° संप्रासाददेशप्रतिष्ठाविधिनिर्णयः; 157B, इति चित्पावनजातीय श्राङ्खिल्यकुलसम्भव, etc., etc., संप्रासाद देवाधिवासनप्रयोगः; 174B, इति श्रीमच्छत्रपतिसाङ्गराजधानीस्थचित्पावनजातीय श्राङ्खिल्यकुलसम्भव, etc., etc., संप्रासादसर्वदेवप्रतिष्ठाप्रयोगः समाप्तः; 181B, इति श्रीमत्चित्पावन माटे इत्युपनामक, etc., etc., प्रसादप्रतिष्ठाप्रयोगः; 209A, इति श्राङ्खिल्यकुल-सम्भव, etc., etc., निर्णयसिन्धुमयखानुसारिसंप्रासादपरिवारसर्वदेवस्मिर-प्रतिष्ठाप्रयोगः; 219B, ° निर्णयसिन्धुः सर्वदेवचलप्रतिष्ठाप्रयोगः; 223B, ° वृत्तिहृदयचिन्त्यायुक्तस्वल्पार्णप्रयोगः; 232B, ° प्रतिष्ठेन्दौ बौधायनोक्तः स्थलोत्सर्गप्रयोगः ।

Post Colophon Statement :—

श्रीशालिवाहने श्राक्के युगाङ्गमुनिभूमिते १७६४ ।

शुभकृत्स्नरे पूर्णः प्रतिष्ठेन्दुर्मधौ मिते ॥

माटे इत्युपनामायं श्रीनारायणमुनौ ।

प्रतिष्ठेन्दुभिधो यस्याख्यम्बकाख्येन निर्मितः ॥

सकलज्ञोपि पूर्णेन्दुः शम्भुना मस्तके धृतः ।

प्रतिष्ठेन्दुस्तथा प्रोत्वा धार्थ्यो दिजवरैः सदा ॥

गुरुणा विश्वनाथेन प्रेरितस्त्यम्बकः सुधीः ।

प्रतिष्ठेन्दुभिध( ) यस्या[ ] कृत्वा तत्परखेऽर्पितः ॥

हरिणा भक्तवात्सल्याग्निस्तुषीकृत्य सेविताः ।

सुदाम्नो द्विजवर्यस्य पृथक्काः सतुषा अपि ॥

प्रतिष्ठेन्दु मम ग्रन्थः शुद्धो ग्राह्यो द्विजैस्तथा ।

इति श्रीमच्छ[त्र]पतिसाङ्गराजधानीस्थ--चित्पावनजातीय--प्राखिल्यकुल-
सम्भवमाटेइत्युपनामक-नारायणात्मज-व्यम्बकविगणितः प्रतिष्ठेन्दुः समाप्तः ।

Scribe's Note :—

श्रीरामार्पणमस्तु । शुभं भवतु ॥

मालवीयोपनामकबालमुकुन्दशर्मा इदं पुस्तकम् ॥

2478.

5484. देवस्थापनकौमुदी or प्रतिष्ठाकौमुदी ।

Devasthāpana-kaumudī or Pratiṣṭhā-kaumudī.

*In two parts, by Saṅkara, son of Ghare Vallāra Sūri
of the C'itpāvana family.*

Part I.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 97. Lines, 9,
13 on a page. Extent in ślokas, 1,940. Character, Nāgara of the nine-
teenth century. Appearance, fresh.

It begins thus :—

श्रीगजाननाय नमः ।

विघ्नध्वान्तविदालनैकमि[f]हरं नत्वा गणाधीश्वरम्

वाग्देवीं जननीं च सद्गुणनिधिं वल्लालसंज्ञं गुरुम् ।

घारे इत्युपनामको वितनुते विद्वन्मुदे शङ्करो

देवस्थापनकौमुदीं सुविशदां प्राचीनकल्पानुगाम् ॥

सन्ति यद्यपि ग्रन्थाश्च वद्ववः पूर्वैर्कर्मणि ।

तथापि सृजनैर्ज्ञेयो विशेषोऽस्मिन् प्रबन्धके ॥

इह प्रयोगरूपेण सर्वं व्याख्यायते मया ।

नामूलं लिख्यते किञ्चिन्मानपेक्षितमुच्यते ॥

तत्र तावदिष्टापूर्तेशब्दनिश्चिन्माह बोधायनः ।

इष्टापूर्तौ दिजातोनां धर्म्मौ प्रोक्तौ सनातनौ ।

तत्रेष्टः स्वर्गफलदः पूर्त्तौ मोक्षप्रदः स्मृतः ॥

अग्निहोत्रं तपः सत्यं वेदानाञ्चैव धारणम् ।

आतिथ्यं वैश्वदेवञ्च इष्टमित्यभिधीयते ॥

वापीकूपतडागादि देवतायतनानि च ।

अन्नप्रदानमारामाः पूर्त्तमित्यभिधीयते ॥

* Colophons :—

2B, इति देवतास्थापनकौमुद्यां देवप्रतिष्ठाफलकथनप्रकरणं प्रथमम् ;
8B, इति ० प्रामादानुकीर्तनम् ; 10B, इति मात्स्योक्तप्रामादानुकीर्तनम्,
इति देवतास्थापनकौमुद्यां प्रामादानुकीर्तनम्, इति देवतास्थापनकौमुद्यां प्रामाद-
करणफलवाक्यानि, अथ प्रामादकरणे प्राचीनग्रन्थानुसारेण मात्स्यप्राधान्येन
च प्रयोग उच्यते ; 18B, इति ० प्रामादकरणप्रयोगः ; 20A, प्रामाद-
प्रतिष्ठा ; 55B, ० पिण्डकालिकप्रतिष्ठाकथनम् ; 65B, ० ग्रहयज्ञप्रकरणं ;
96A, (Last Colophon) इति श्रीमक्षिपावनकुलाश्रितम्भव चारे इत्युप-
नामकवस्त्रारम्भस्त्रुग्राह्यविरचितायां देवस्थापनकौमुद्यां प्रतिष्ठोपयोगिउपोद्घात-
प्रकरणं प्रथमम् ।

Part II.

Substance and the measure are the same as above. Lines, 9 on a page. Folia, 108. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end

It begins :—

श्रीगजाननाय नमः ।

क्षिप्तपावनकुलाश्रितौ चारे इत्युपनामक वस्त्रारम्भः ।

तत्सूनुः शङ्करनामा स प्रामादप्रतिष्ठाप्रयोगं कुर्वते ॥

अथ मात्स्याप्रयेयभविष्योत्तरवागह्वोर्वायननारदपञ्चरात्रकमला-
कर-त्रिविक्रम-मंथखप्रयोगग्लमालिका-प्राक्यग्रन्थालोचन-पूर्वकं
हेमाद्रिप्राधान्येन प्रामादलिङ्गमूर्तिप्रतिष्ठाप्रयोगो लिख्यते ।

26A, इति देवस्थापनकौमुद्यां प्रामादशान्तुसंकलोककरणम् ; 44B, इति
सर्वदेवसाधारणं मण्डपसङ्कलोककरणम् ; 50A, इति देवस्थापनकौमुद्यां प्रतिष्ठाङ्क-

लक्ष्मणविधानं समाप्तम् ; 54A, ° जलाधिवासविधानम् ; 97A, ° व्यास-
योक्तार्वाक्षपनविधानम् समाप्तम् ।

2479.

6493. रामचन्द्रप्रतिष्ठापौयूषम् ।

Rāmacandrapratīṣṭhāpīyūṣam.

By Gopāla Vyāsa, son of Rāmacandra.

Substance, country-made paper. 14 × 5½ inches. Folia, 65. Lines, 9
on a page. Extent in ślokas, 1,500. Character, Nāgara. Date, Śamvat
1961. Appearance, fresh. Complete.

There are two parts, relating to immovable and
movable images.

Colophon :—

61B, इति श्रीसीतारामगणपदाब्जमकरन्दमैत्रेय सागस्तवंशोद्भव श्रीराम-
चन्द्राक्षजेन गोपालाक्षयेन कृतं (?) श्रीरामचन्द्रप्रतिष्ठापौयूषेऽक्षलप्रतिष्ठा सम्पूर्ण-
मगमत् ।

Last Colophon :—

श्रीरामचन्द्रस्य क्षलप्रतिष्ठा समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon :—

श्रीरस्तु ॥ संवत् १९६१ ।

The Maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

• श्रीसीतारामाभ्यां नमः । ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

वनप्रभं श्यामसरोजसुन्दरं

धनुर्द्धरं राममुदारविग्रहम् ।

सुग्रीवनीलाङ्गदलक्ष्यान्वितम्

नमामि सीतासहितं रघूत्तमम् ॥

श्रीरामचन्द्रस्य पदारविन्दं

भवाब्धिपोतं सनकादिपूजितम् ।

हृदयकोशे स्फुरत् (?) सदा मे

मोहान्धनाशं सुरविप्रकाशम् ॥

कुर्वे प्रतिष्ठापीयुषं नत्वा श्रीरघुनायकम् ।
 लोकानान् हितार्थाय रामसायुज्यहेतवे ॥
 अवलोक्य च तन्वाणि आर्वाणि प्राकृताणि च ।
 कृतं प्रतिष्ठापीयुषं व्यासगोपालशर्मणा ॥
 तत्रादौ श्रीरामचन्द्रस्य प्रतिष्ठाकालः ।
 अगस्त्यमंहितायां ॥

2480.

3954. वाशिष्ठौ देवदेवलप्रतिष्ठा ।

Vāsiṣṭhī Devadevalapratisthā.

Substance, country-made paper 11 x 4 inches. Folia, 23. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 575. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Date, Samvat 1862. Complete

Colophon :—

इति श्रीवासिष्ठौ देवदेवल कूपतडागादि-वृक्षादि-प्रतिष्ठा समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८०६२ समैनाम पुस वदि ४ द्वाग रामदयलसिङ्गके
 गङ्गातीरे । राम । राम ।

Beginning :—

श्रीमते रामानुजाय नमः ।

अथ वासिष्ठिदेवदेवलप्रतिष्ठां लिख्यते ।

ॐ अस्य श्रीवासिष्ठिदेवदेवलप्रतिष्ठाक्रमस्य वाशिष्ठ ऋषिर्गार्ग्य-
 चन्द्रः श्रीरामचन्द्रपरमादेवता श्रीं बीजं कं सक्तिः श्रीरामचन्द्र-
 समिपमेतत् देवतापूजने होमे विनियोगः । अथ कर्मचारौखसिङ्गकं
 युक्तं ग्रन्थिबन्धनं देवतास्थाने गम्य, etc., etc.

The MS. is very corrupt.

2481.

6301. महिम्नात्मकशिवस्थापनविधिः ।

Mahimnātmaka Śivasthāpanavidhiḥ.

Substance, country-made paper. 9 x 5 inches. Folia, 21. Lines, 7 on a page. Extent in Ślokas, 280. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The Maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ महिम्नात्मकलिङ्गप्रतिष्ठा लिख्यते ।

श्रीगणेशपदद्वन्द्वं भजामि भवतारकम् ।

सिद्धिबुद्धिसमायुक्तं तं नमामि विनायकम् ॥

किंवातकायस्थवर्णिगजानानां तथैव सन्नामिजटाधराणाम् ॥

शिवस्तुत्यामहिम्नेन स्थापनं पूजनं तथा ।

जपः प्रदक्षिणा होमः स्तुतिश्चैव यथाक्रमम् ॥

तत्र स्थापने क्रमः । ... ..

Samkalpa :

देशकालौ संकीर्त्य अमुकगोत्रोत्पन्नः अमुकदासोऽहं सर्वपाप-
क्षयाय दौर्भाग्यविपुलपुत्रपोत्राद्यवच्छिन्न-सन्ततिवृद्धिस्थिरलक्ष्मो-
र्कीर्तिलाभ-शत्रुपराजय-सर्वपापनिरसन-शिवलोकावाप्ति-सकल-
सुखधर्मार्थकाममोक्षप्राप्तिद्वारा-श्रीकाशीविश्वेश्वरप्रौढार्थे सनव-
ग्रहमखां अल्ललिङ्गप्रतिष्ठां करिष्ये ।

3A, महिम्नः पारं ते परमविदुषोर्यद्यसवृणौ, etc., etc. ' After the sixth verse किमीहः किं कायः, etc., we have :—इति लिङ्गं स्थापयित्वा अतर्वैश्वर्येण प्रतिसरं बद्धा संपूज्य वामसौ कुशैराच्छाद्य ... ..
... .. etc., etc.

End :—

न्यूनातिरिक्तदोषपरिहाराय नानागोत्रेभ्यो ब्राह्मणेभ्यः भूयसौ
दक्षिणां दातुमहमुत्सृज्य तेन कर्माङ्गदेवताः प्रीयन्तां ।

Colophon :—

इति श्रीमहिम्नात्मकप्रतिष्ठापनविधिः समाप्तः ।

2482.

6298 चरदेवप्रतिष्ठाविधिः । *Caraderapratisthāridhīḥ.*

Substance, country-made paper. 7 × 5 inches. Folia, 2. Lines, 11 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. A fragment.

Consecration of movable images of Gods.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ देवानां चरप्रतिष्ठाविधिर्लिख्यते ।

तत्र शुद्धसमये गुरुशुक्लानुकूल [स] मये उत्तमायगे मीनं विना
शुक्लपक्षे सुशुभतिथौ शुभवासरे ब्राह्मणान् समाहूय कर्त्ता ज्ञात्वा
शुभवस्त्रे परिधाय नित्यं विधाय प्राप्नुमुखो भूत्वा । अद्येत्यादि
तत्तत्लोकप्राप्तिकामः सकलैश्वर्यकामः विष्णुलोकप्राप्ति [कामः]
चरप्रतिष्ठां ब्राह्मणवरणपूर्वकमहं करिष्ये ।

2483.

6257. पुराणोक्तशिवादिप्रतिष्ठाविधिः ।

Purāṇokta-Śivādipratisthāvidhīḥ.

Substance, foolscap paper. 8½ × 4½ inches. Folia, 43. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 600. Character, modern Nāgara. Copied in śamvat 1942. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति पुराणोक्तशिवादिप्रतिष्ठाविधिः ।

Post Colophon :—

हेतवे जगतामेव संसारार्जवसेतवे ।

प्रभवे सर्वविद्यानां प्रभवो गुरुवे नमः ।

श्रीसंवत् १९४२ ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ पुराणोक्तप्रतिष्ठाविधिः ।

तत्र तावत्कालो विष्णुधर्म्मोत्तिरे ।

नैवे वा फास्युने वापि ज्यैष्ठ्ये वा माघवे तथा ।

माघे वा सर्वदेवानां प्रतिष्ठा शुभदा सिते ॥

This is of general application for the consecration of images.

Samkalpa or resolution in 4A :—

देशकालौ स्मृत्वा अस्यां मूर्त्तौ अस्मिन् लिङ्गे वा देवकलामाग्निध्यायं व्यायुः-
श्रीसर्वफलान्नयसुखकाम ईश्वरप्रीतिकामो वा अमुकमूर्त्ते लिङ्गस्य वा संप्राप्तादां
सयज्ञमखां प्रतिष्ठां करिष्ये ।

2484.

1878. चक्षार्चा or नूतनमूर्त्तिप्रतिष्ठाविधिः ।

Calārccā or Nūtanamūrtipratisthāvidhiḥ.

Substance, country-made yellow paper. 8½×4 inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 144. Character, Nāgara. Date, Saka 1774. Appearance, fresh.

On the left hand upper margin it is called Calārccā.

It is an extract from Hayagriva-Samhitā and has four sections ; the first on the worship of Cala or movable images, the second on the reconsecration of injured images, the third on the general observances in connection with consecration of an image, and the fourth on the details in the consecration and installation of a new image.

It begins :—

अथ हयग्रीवसंहितायां नूतनमूर्त्तिप्रतिष्ठाविधिः । अस्य

सम्भाराः कलस ८ सुवर्णशलाका २ वस्त्रे ४ पूगोपले १०० पद्म-

फलानि ५ खण्डरीफलानि २५ इत्यादि ।

4B. इति संक्षिप्ता चलाक्षा, अथ प्रमादाद्युपहृतोपशमनाथे प्रतिष्ठा निरूप्यते; 5B, इति प्रमादाद्युपहृतप्रतिष्ठाविधिः; 6A, अथ सर्वमूर्ति-प्रतिष्ठायाः संक्षेपतः प्रयोगः कथ्यते; 6B, इति संक्षेपमूर्तिप्रतिष्ठाविधिः, अथ नूतनमूर्तिप्रतिष्ठाः 9A. इति हयग्रीवसंज्ञितायां नूतनप्रतिष्ठासंस्कारविधिः समाप्तः ।

After the last colophon there are five verses on varieties of sandal, in four lines, at the end of which is given the date शके १७७४ ।

2485.

4471. सचलविग्रहप्रतिष्ठाप्रयोगः ।

Sacalavigrahapratisthāprayogaḥ.

Substance, country-made yellow paper. 17 × 4 inches. Folia, 19. Lines, 5, 6 on a page. Character, Bengali in a very modern hand. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Directions for the consecration of movable images.

Beginning :—

अथ सचलविग्रहप्रतिष्ठाप्रयोगः ।

तत्र प्रथमं प्रासादस्थोत्तरे पूर्व्वे वा दशहस्तपरिमितं मण्डपं चतुर्द्वारसमायुक्तं सप्तधान्याङ्गुलीपेतं नदीमृदालुकायुक्तं तोरणादिवेष्टितं दिव्यं शङ्खभेर्यादिनादितं विचित्रघोडशभिः सन्भैरुं वस्त्रवेष्टितं आर्वाभिशालायायुक्तं पुष्पदामविभूषितं नारिकेलवृक्षदलैः शास्त्रादितश्च कुर्यात् ॥

2486.

2273. स्वल्पप्रासादे सवृष-लिङ्ग-प्रतिष्ठाप्रयोगः ।

Svalpaprāsāde Savṛṣa-liṅga-pratisthāprayogaḥ.

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The work begins :—

भक्त्युद्देशेण स्वल्पधनवद्विरपि स्वल्पं प्रासादं निर्माय तत्र सल्ल-
लिकप्रतिष्ठां कर्त्तुमिच्छद्विरधिकारिभिरपेक्ष्यो बौधायनसूत्रानु-
सारिणौ पद्धतिमाश्रित्य सप्रासाद (स्थिरं) शिवप्रतिष्ठाप्रयोगः
प्रदर्श्यते ।

ननु त्रिविक्रमादिग्रन्थद्विखलप्रतिष्ठापरत्वेन बौधायनाद्युक्तायाः
स्वीकृतत्वात् महत्तवेदं साहसमिति चेत् न । स्वल्पस्य बङ्गो वा
कर्मणः स्वसूत्रेऽनुक्तौ वङ्गचादिभिर्बौधायनोक्तस्य कर्मणः आदरेण
यादृशत्वस्य स्मृतावपलम्भात् बौधायनसूत्रे खलप्रतिष्ठाबोधकलिङ्गा-
दर्शनात् पुराणाद्युक्तप्रयोगस्य दरिद्रेः कर्त्तुमशक्यत्वाच्च ।

Colophon :—

इति सप्रामाद-सग्रहमख-सल्ल-लिकप्रतिष्ठायाः संक्षिप्तः प्रयोगः ।

Post Col. :—

नन्दोश्चरगायत्रौ ।

तत्पुण्यं विद्महे वक्तुं शक्यं धीमहि तन्नो नन्दिः प्रचोदयात् ।

2487.

2739. देवप्रतिष्ठाविधिः । *Devapratisthāvidhiḥ*.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folium, one. Lines, 14 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured.

One leaf only marked 3 of a work on the consecration of the images of Gods.

Authorities :—

हेमान्नो, ग्नावल्ल्या, लक्ष्मणसमुच्चये, कालादर्शं शैवागमाचार्यविरचिते
शैवसिद्धान्तशेखरे ; मुहूर्तगणपतौ, मुहूर्ततत्त्वे ।

2488.

6249. प्रतिष्ठाविधिः । *Pratisthāvidhiḥ*.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 17. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 340. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

On the consecration of a phallic emblem of Śiva.
No Colophon.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ प्रतिष्ठाविधिः ।

तत्रादौ प्रतिष्ठाकालो नानानिबन्धेषुक्तः ।

माधवीये वैखानसः ।

मातृभैरववाराहनरसिंहत्रिविक्रमाः ।

महिषासुरहन्वस्त्रस्याप्या वै दक्षिणायने ॥

वै शब्दोऽप्यर्थे ॥

2B. अथ प्रतिष्ठाप्रयोगः ।

Samkalpa in 3A :

एवं गुणविशेषगविशिष्टायां पुण्यतिथौ अमुकगोत्रः अमुकशर्मा सप्तमीकोटं
सप्तस्तोत्रपापक्षयपूर्वकशिवलिङ्गवेदोक्तपरमाणुसप्तसंख्ययुगसहस्रावधिप्रवलोकनि-
वासायुज्यकामनया श्रीविश्वेश्वरप्रौढये सवास्तुकस्य ह्रमखां अचलशिवलिङ्ग-
प्रतिष्ठां कश्चि ॥

2489.

8519. सप्तासादशवादिप्रतिष्ठाविधिः ।

Saptāsāda-Śivādi-pratiṣṭhāvidhiḥ.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 71. Lines, 11
on a page. Extent in ślokaś, 2,300. Character, Nāgara. Date, Samvat
1957. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति सप्तासादशवादिप्रतिष्ठाविधिः समाप्तः ।

Post Col. :—

संवत् १८५७ वैशाख कृष्ण ७ गुरौ मालवीयोपनामक कर्मकांति
वचनौपखितेन द्वितीयनामधेयेन जगन्नाथपखितेन लिखितं काश्यां
त्रिलोचनेश्वरसन्निधौ ।

A priest's manual.

Beg. :—

अथ सप्रामादशिवादिप्रतिष्ठाप्रयोगः ।

मूर्त्तिप्रतिष्ठादिनात् प्राक् सप्तमदिने पञ्चमदिने (त्रिदिने)
[द्वितीयदिने] द्वितीयदिने सद्यो वा प्रामादोत्तरतः पूर्वतः पश्चिमतो
वा षोडशहस्तं उक्तविधलक्षणं मण्डपं कृत्वा मध्यकोष्ठे पञ्चहस्तां
चतुरस्रां हस्तोच्छ्रितां महविदिं कृत्वा ... ..
सप्रामादशिवादिअललिङ्गप्रतिष्ठामहं करिष्ये ॥

2490.

6239 शिवप्रतिष्ठा । *Śivapratisthā.*

(माध्यदिनशाखोक्ता ।)

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 6. Lines, 12
on a page. Extent in Slokas, 180. Character, modern Nāgara. Date,
Samvat 1936. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :

इति माध्यंदिनशाखोक्तशिवप्रतिष्ठा समाप्ता ।

Post Colophon :—

श्रीरस्तु ॥ समत १९३६ मौ० अगहन वदौ १५ ।

Beginning :

अथ लिङ्गप्रतिष्ठा लिख्यते ।

तत्रादौ कालः । विष्णुधर्म्मोत्तरे ।

सेत्रे वा फाण्युने वापि व्यैष्टे वा माघवेऽथवा ।

माघे वा सर्वदेवानां प्रतिष्ठा शुभदा सिते ॥

रिक्तान्यतिथिषु सा स्यात् वारे भौमान्यके तथा ॥

माघवो वैशाखः ॥

2491.

5991. **स्थावरविष्णवादिप्रतिष्ठा ।**

Sthāvara-Viṣṇvādipratisthā.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 20. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

On the consecration of immovable images

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ स्थावरविष्णवादिप्रतिष्ठोक्तं :

तत्रादौ मूर्त्तिनिर्माणप्रकारः ।

कृत्यरत्नाकरे ।

आदौ गणेशं नत्वा शिल्पिभिः सह शुद्धदेशस्थां शिलां प्राक्-
पश्चिमायतां दक्षिणोत्तरायतां वा गृह्णीयात् ।

2492.

9950. **जीर्णोद्धारविधिः ।** *Jīrṇoddharavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 11×4 inches. Folia, 2. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 35. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

It treats of the rites in connection with the removal of a burnt and broken image of any god, and the substitution in its place of a new one; and also of the propitiatory rites to avert evils arising out of the breaking of an image, temple, consecrated jar, and so on.

2493.

329. **जीर्णोद्धारविधिः ।** *Jīrṇoddharavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 8×3 inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ जीर्णोद्धारविधिः ।

अग्निपुराणे—

जीर्णादीनाञ्च लिङ्गानामुद्धारविधिमावदेत् ।

लक्ष्मोक्तिस्तच्च भद्रञ्च स्थूलं वक्ष्येत्तत् तथा ॥

It abruptly ends :—

ततो लिङ्गञ्च संस्थाप्य पूजयेत् स्थण्डिले तथा ।

इदं पुस्तकं मौन्योपकनामकं वैज्जनाथेन मौल्यं दत्त्वा गृहीतम् ।

2494.

2228. प्रासादप्रतिमयोर्जीर्णोद्धारः ।

Prāsādapratimayor jīrṇoddhārah.

Substance, country-made paper. 9×5 inches. Folia, 4. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, Nāgara. Date, Śaka 1751. Appearance, discoloured and pasted.

Colophon :—

इति देवपिण्डिकाप्रासादध्वजवाहनानां जीर्णोद्धारविधिः समाप्तः ।

Post Col. :—

हे पुस्तकं नानादीक्षित भागवत टोकेकर यांस विनायकभट्टहत-
वलने टोकेकर यानी श्रीक्षेत्री लिङ्ग दिले असे । शके १७५१
शार्वरीसंवत्सरे आषाढ वशा ११ रविवार तद्दिनि मध्याह्नि
समाप्त । यादृशं पुस्तकं वृद्धा, etc., etc.

In a different hand :—

इदं पुस्तकं नारायणदीक्षित भागवतस्य ।

The work is mainly based on Trivikrama's works.

It begins :—

अथ प्रासादप्रतिमयोर्जीर्णोद्धारो त्रिविक्रमोक्तो वक्ष्यमाण-
चालनविधिः कर्त्तव्यः अथवा गर्भागारजीर्णोद्धारमध्ये क्रियते तत्र

(553)

संकोचत्वात् पूर्वस्थापितदेवतासंस्थाना[त्]स्वविवे[म्ब]चालनार्थं च
अयं विशेषविधिर्नष्टः ।

1B, इति प्रासादजीर्णोद्धारविधिः, तत्र प्रयोगः, इति प्रणवन््यासः प्रथमः ;

2B, इति प्रयोगरत्नमालायां देवप्रासाद-गर्भगृह-पिण्डिका-जीर्णोद्धार-देवता-
चालनप्रयोगः ।

2495.

6302. प्रासादप्रतिष्ठा । *Prasadapratistha*.

Substance, country-made paper. 9 x 6 inches. Folia, 9. Lines, 10
on a page. Extent in slokas, 110. Character, modern Nāgara. Appear-
ance, fresh. Complete.

Colophon :-

इति प्रासादप्रतिष्ठा समाप्ता ।

After the colophon there are 10 lines containing a
list of Vastu-maṇḍala-devatas.

Beginning :—

प्रासादप्रतिष्ठा ।

देशकालौ संकीर्त्य अमुकदेवप्रासादप्रतिष्ठामहं करिष्ये ।

गणेशपूजा ऋत्विग्वर्गगान्ते तेषां मधुपर्कादिकं विधाय आचार्यः

सर्षपविक्रमादि-स्वस्त्ययनजपान्ते स्थगित्से बलवर्द्धनशामानसमिं

[सं]स्थाप्य त्रेधां सर्वतोभद्रदेवताः संस्थाप्य, etc. ...

• ... |

2496.

10353. वास्तुपूजापद्धतिः । *Vastu-pūja-paddhati*.

By Son of Rama.

Substance, country-made paper. 10½ x 4½ inches. Folia, 41. Lines,
9 on a page. Extent in slokas, 800. Character, modern Nāgara. Ap-
pearance, fresh. Date, Samvat 1920. Complete.

Beginning :—

ॐ स्वस्ति श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ वास्तुपद्धतिः ॥

मालवीयोपनाम्ना श्रीनैमिषारण्यवासिना ।

रामात्मजेन विदुषा प्रयोगस्तन्यते मया ॥

तत्र वास्तुकाला मत्स्यपुराणे ॥

अथातः संप्र(वःच्छा)[वक्ष्या]मि मृद्भूकालविनिर्णयम् ।

यथाकालं शुभं ज्ञात्वा तथा भवनमारभेत् ॥ १ ॥

There are 21 ślokaś in the extract, which continues to fol. 2B.

2B, अथ वास्तुपूजापद्धतिः, आदौ भूमिं परीक्ष्य, etc., etc.

It ends with Śānti :—

इति वास्तुशान्ति संपूर्ण समाप्त ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १८२० कुवार शुक्ल पक्ष शुभ काशी गौघाट श्री ॥

मालवीयकालौचर्णात्मजः पुनाथपण्डितस्येदम् पुस्तकम् ॥

त्रिलोचनेश्वरार्पणमस्तु ॥

2497.

5999. पौराणिकवास्तुशान्तिः । *Paurāṇika-rāstu-śāntiḥ.*

By Rāmakṛṣṇa Bhaṭṭa, son of Nārāyaṇa Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 14. Lines, 9 on a page. Extent in ślokaś, 280. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The beginning of the work :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ वास्तुशान्तिः ।

तत्कालोऽस्माभिर्निर्णयसिन्धुवृत्तः (?) कैश्चिदुच्यते ।

नारदः ।

सौम्य-पाशगुन-वैशाख-माघ-श्रावण-कार्तिकाः ।

मासाः स्युर्गृह(गृह)निर्माणे पुत्रारोग्यधनप्रदाः ॥

5B, इति वास्तुशान्तिः । अथास्मत्पिटलतो वास्तुशान्तिप्रयोगः ; 12B, इति वास्तुप्रयोगः ।

केचित् एकाग्रोतिपदे एव वास्तुस्थापनम् पूजाहोमबलिदानेषु ब्रह्मादि-पूर्वकत्वमिच्छन्ति ।, etc., etc.

Last Colophon :—

इति श्रीविद्वद्बृन्दवन्द्यपादपद्मश्रीभट्टनारायणसूरिसूनु-भट्टराम-लक्ष्मणत-पौराणिकवास्तुशान्तिः ।

2498.

5993. वास्तुपद्धतिः । *Vāstupaddhatiḥ.*

By Govinda Paṇḍita, son of Rāma Paṇḍita.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 13 by counting. A very defective manuscript. After the first leaf, there is one with its leaf-mark lost, then 11 leaves marked 6 to 16. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old, discoloured and torn.

The beginning of the work :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुसंज्ञाभ्यां नमः ।

अथ गृहप्रासादादि-वास्तुपूजापद्धतः ।

• तत्र जीर्णोद्धारः— + + + + गृहप्रवेशने नवप्रासादभवने
प्रासादपरिवर्त्तने प्रासादगृहद्वाराभिवर्त्तने वापीकूपतडागेषु पर-
• गृहप्रवेशे ... .. वास्तुपूजनं कुर्यात् ।

Colophon :—

धर्माधिकारिरामयणितान्त्रज-गोविन्दयणितैः कृता वास्तुपद्धतिः

समाप्ता ।

रामार्पणमस्तु ।

2499.

5344A. **रघुनन्दनसम्मतसामगवास्तुयागपद्धतिः ।***Raghuṇandana-sammata-sāmaga-rāstuyāga-paddhatiḥ.*

Substance, country-made yellow paper. 19½ × 3½ inches. Folia, 7. Lines 7 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय ।

अथ देवगृहगर्भे चतुःषष्टिपदसामगवास्तुप्रयोगः ।

तत्रादौ प्रागुक्तदीपवर्त्या परीक्षितां भूमिं द्विहस्तं चतुर्हस्तं
जलान्तं खात्वा संशोध्य कालशुद्धौ कर्तुं शुभदिने यजमानः कृत-
ज्ञानादिः ॐ तत्सदित्युच्चार्य, etc., etc., etc. ... ..

Colophon :—

इति बन्धुषट्ठीय श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यसम्मत सामगानां वास्तु-
यागपद्धतिः समाप्ता ।

2500.

4060. **वास्तुयागः ।** *Vāstuyāgaḥ.*

Substance, country-made paper. 13½ × 3½ inches. Folia, 13. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 280. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins thus :—

अथ वास्तुयागः ।

मनुष्यगृहगर्भे तु विशेषः । एकाशीतिपदमिति तत्रादौ प्रागुक्त-
दीपवर्त्या परीक्षितां भूमिं द्विहस्तं चतुर्हस्तं जलान्तरं खातयित्वा
संशोध्य कालशुद्धौ कर्तुं शुभदिने यजमानः सुचिराच्चान्तः ।

ॐ तत्सदयेति ऋमुकगोत्रः श्रीऋमुकदेवशर्मा एतद्वेश्मवास्तु
सर्वदोषोपशमनकामः वास्तुयागकर्माहं करिष्ये ।

2501.

5153. यजुर्वेदीयवास्तुयागप्रयोगः ।

Yajurvediya-rāstuyāga-prayogaḥ.

Substance, foolscap paper. 14 × 3½ inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent in Slokas, 200. Character, Bengali in a very modern hand. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :

ॐ नमो गणेशाय ।

अथ यजुर्वेदिनां देवगृह्णारम्भे चतुःषष्टिपदवास्तुप्रयोगः ।

तत्रादौ प्रागुक्तदोषवर्त्या परीक्षितां भूमिं दिहस्तं चतुर्हस्तं वा
जलान्तर्गं खात्वा संग्रोध्य कालमुद्धौ कर्त्तुः शुभदिने यजमानः
कृतज्ञानादिः ॐ तत्सदित्यन्तार्थं तद्विष्णोरित्यादिना विष्णुं स्मृत्या
अष्टौत्वादि ... .. एतद्विष्णुवैभवं वास्तुसर्व्वदोषो-
पशमनकामः वास्तूपशमनमहं करिष्ये ।

Colophon :—

इति वन्द्यषट्ठीयश्रीर्गघनन्दनभट्टाचार्यविरचिता यजुर्वेदिनां
वास्तुयागप्रयोगः समाप्तः (?) ।

2502.

6055.

Substance, country-made paper. 10 × 1½ inches. Folia, 11. Lines, 10, 11 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured.

Beginning :—

अथ गृहवास्तुप्रयोगः ।

गृहप्रवेशनात् पूर्व्वेष्टुः स्वामो शुभं मुहूर्त्तं पूर्व्वार्द्धे सप्तमीकः
प्राङ्मुखो भूत्वाचम्य देशकाजौ स्मृत्या मम सकनारिष्टनिवारणार्थं
परमेश्वरप्रीतये सनवयश्चमखं वास्तुशान्तिं करिष्ये ।

8A, इति स नवग्रहशालाकर्मवास्तुशान्तिप्रयोगः, अथ मण्डपाङ्गवास्तु-
पूजनम् : 10A, इति मण्डपाङ्गवास्तुपूजनस्य पद्धतिः, दीक्षितगणेशेन ग्रन्थाव-
लोकनेन रचिता : 11A, इति वास्तुकालाः ।

+ + + + स्येदं पुस्तकं औरस्तु ।

The name has been blurred over with ink.

2503.

6044. वास्तुपूजाविधिः । *Vāstupūjavidhiḥ.*

By Indrajit Śarmā.

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 17. Lines, 11,
12 on a page. Extent in ślokas, 300 Character, Nāgara. Date, Samvat
1788. Appearance, discoloured. Complete.

Beginning :—

औगणेशाय नमः ।

अथ वास्तुपूजाविधिः ।

नत्वा ब्रह्माच्युतेशानमम्बिकामम्बिकासुतम् ।

कुर्वेऽहमिन्द्रजिष्मन्मा याजुषौ वास्तुपद्धतिम् ॥

तत्रादौ गृहपरम्परेषु कालनिरूपणम् ।

The authorities :—

2A, मात्स्ये, मुद्गर्त्तचिन्तामणौ ; 3A, श्रीपतिः ।

There is no colophon.

Post Colophon :—

संवत् १७८८ वर्षे वैशाख सुदी २ भौमे लिखितम् दीक्षित-
माहेश्वर तथा व्यासजी श्रीवीरनाथ तथा रामेश्वर सर्वेक
मौलीत्वा लिखितं कोटामध्ये पठनार्थं दुवे श्रीधुर्लभरामजीकस्य
पठनार्थं शुभं भवतु । लेखकपाठकयोः कल्याणं भूयात् ।

2504.

6033A. **शिलान्यासः ।** *Śilānyāsaḥ.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 3. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. *

The ceremony of laying the foundation stone of a building.

Beginning :—

अथ शिलान्यासविधिः ।

मात्स्ये ।

स्तम्भोच्छ्राये शिलान्यासे सूत्रयोजनकौलके ।

खनने चैव संस्तारे प्राग्भो वज्रिगोचरे ॥

Samkalpa :—

देशकालौ संकीर्त्य कश्चिद्भागस्यास्य वास्तोर्निर्माणमुभता-
सिद्ध्यर्थं निर्व्विघ्नतासिद्ध्यर्थं आयुरारोग्यैश्वर्याभिरुद्ध्यर्थं वास्तोः
स्तस्य च भूमिपूजनं शिलान्यासं च कश्चिदे ।

Colophon :—

इति मात्स्योक्तशिलान्यासविधिः समाप्तः ।

B. **देहलीन्यासविधिः ।** *Dehalīnyāsaavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 3. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The ceremony of placing a corridor.

Beginning :—

अथ देहलीन्यासविधिः । शिलान्यासवत् कुर्यात्

Samkalpa :—

देशकालौ संकीर्त्य मम सकुटुम्बस्य सर्व्वारिष्टप्रशान्तिपूर्व्वक-
मायुरारोग्यैश्वर्याभिरुद्ध्यर्थं एतद्देहलीन्यासविधिप्रभृत्यधिकृतदेव-

(560)

तोपरोधजनितोपसर्गनिवृत्तये ऋहाधिष्ठितवास्तुपुरुषप्रौतये वास्तु-
पूजनपूर्वकं देहलीन्यासं करिष्ये ।

Colophon :—

इति शिष्टसमाप्तागानुसारौ देहलीन्यासविधिः ।

2505.

6297. द्वारशाखादेहलीपूजनविधिः ।

Dvāra-Śākhā-dehalī-pūjanavidhiḥ.

Substance, country-made paper. 8×5 inches. Folia, 4. Lines, 8, 9 on a page. Extent in slokas, 50. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रौगणेशाय नमः ।

अथ द्वारशाखादेहलीपूजनविधिः ।

देशकालौ स्मृत्वा करिष्यमाणवास्तोः प्रधानांगतया द्वारशाखा-
देहलीपूजनमहं [करिष्ये] ।

तत्रादौ निर्व्विघ्नतासिद्ध्यर्थं गणेशस्मिकयोः भुमेः वास्तुपुरुषादिकु-
पालक्षेत्रपालानां पूजनमहं करिष्ये ।

Col. :—

इति द्वारपूजनविधिः (ः) ।

2506.

6003.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 14+13. Lines, 8, 9 on a page. Character, Nāgara by a modern hand. Appearance, fresh.

Two works relating to the worship in connection with *Vāstu*.

I. In 14 leaves.

(561)

Req. :—

तत्रादौ वास्तुकालमाह ।

3B, ग्रहरङ्गः ; 7B, अथ अधिदेवताः ; 8B, अथ प्रत्यधिदेवताणां ।

This portion ends with no colophon.

II. In 13 leaves.

Req. :—

श्रीगणेशाय नमः । अथ पौराणिकवास्तुमन्त्राः ।

Col. :—

इति शृङ्गादीनां पौराणवास्तुप्रयोगः ।

2507.

6046. वास्तुविधिः । *Vāstuvīdhīḥ*.

Substance, country-made paper. $6 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2 to 6. The first leaf is missing. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 132. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1885. Appearance, fresh.

Colophon :—

इति वास्तुविधिः ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १८८५ माघशुक्ल ११ बालमुकुन्दद्विवेदीस्येदं पुस्तकम् ।

2508.

2670.

Substance, country-made paper. 9×5 inches. Folia, 3 to 41. Lines, 19 on a page. Extent in ślokas, 2,000. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

A manuscript, incomplete at both ends, containing a compilation mainly from Tāntrika and Paurāṇika works on various rites and ceremonies.

Topics :—

8B, अथ ध्वजप्रताकाजक्षणानि ; 10A, अथ कुण्डखननप्रकारः ; 13B, अथाभ्युदयिकश्राद्धम् ; 19B, अथ तोरणपूजाद्वारपूजाप्रयोगः ; 29B, अथ

विष्णोर्नामसहस्रैः कोटिहोम उच्यते ; 32A, इति पाराशरे श्रान्त्यध्याये लक्ष-
होमविधिः ; 33A, अथ देवालयादिप्रतिष्ठा ; 34B, अथ राधाकृष्णमूर्ति-
प्रतिष्ठाविधिः ; 38A, इति श्रीघट्टगोपुरमठधर्म्मशालासेत्वाद्युद्यापनप्रयोगः ;
38A, अथ पुत्रदानप्रतिग्रहणप्रयोगौ ; 40B, अथ शिलान्यासप्रयोगः ।

The authorities consulted :—

3A, हेमाद्रिः ; 3A, श्रौतकः ; 3B, संवरणः, सनकः, भविष्ये ; 4A,
मात्से ; 4B, दौपिका ; 5B, भविष्योत्तरे, विधानपारिजाते ; 6B, श्राग्दा-
तिलकम् ; 7A, आपस्तम्बः ; 7B, मूलागमः, श्राद्धदायां ; 8A, पञ्चरात्रम् ; 9B,
आथर्वणतन्त्रम् ; 10B, कालोत्तमः ; 11B, बौधायनः ; 12A, ज्योतिर्विशिष्ट-
संहिता ; 13A, परशुरामः ; 13B, वज्रचपमिश्रिष्टे ।

2509.

6215. भूमिपूजा । *Bhūmipūjā.*

Substance, country-made paper. 9 x 4½ inches. Folia, 3. Lines, 9
on a page. Extent in śloka-s, 45. Character, modern Nāgara. Appear-
ance, fresh. Complete.

Worship of mother-earth and others before proceed-
ing to a construction work.

Beginning :—

देशकालौ संकौर्त्य अमुकगोत्रोत्पन्नस्य (?) अमुकशर्म्माहं करिष्य-
माणामुककर्मकाङ्गत्वेन वा अस्यां भूमौ कुण्डमण्डपादिनिर्माणां कर्त्तुं
वा करिष्यमाणलिङ्गप्रतिष्ठाकाङ्गत्वेन अस्यां भूमौ प्रासादनिर्माणं
कर्त्तुं वा अविघ्नतापरिसमाप्तये भूम्याः कूर्मस्य वराहस्य शेषस्य
विश्वकर्मणः पूजनं तेभ्यः सदीपदधिप्रक्षालनपायसबलिदानं विश्व-
कर्मणः आयुधानां पूजनं च करिष्ये ।

2510.

6245. जलाशयोत्सर्गप्रयोगः । *Jalāśayotsargaprayogaḥ.*

(रूपनारायणोद्यः) ।

Substance, country-made paper 9½ × 4 inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent in Slokas, 110. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति रूपनारायणीये जलाशयविधिः ।

Beginning :—

श्रीकृष्णाय नमः ।

अथ जलाशयोत्सर्गप्रयोगः । तत्रायं क्रमः कर्त्ता स्वातः शुक्ला-
म्बरधरः शुक्लगन्धानुलेपनः सपुत्रः सपत्नीकः उत्तमायणे माघ-
फाल्गुन-वैशाख-ज्यैष्ठ्याषाढानामन्यतमे मामि शुक्लपक्षे द्वितीया-
तृतीया-पञ्चमी-दशमी-पौर्णमासीनामन्यतमे दिवसे अयनविषुव-
द्वय-कन्या-मिथुन-मीन-धनुः-संक्रान्तीनां अन्यतमे संक्रान्तौ ...
... .. तडागाद्युत्सर्गे कुर्यात् ।

2511.

6048. जलाशयोत्सर्गविधिः । *Jalāśayotsargavidhiḥ.**By Nārāyaṇa Bhāṭṭa.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 30. Lines, 12 on a page. Extent in Slokas, 350. Character, Nāgara. Date, Samvat 1933. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

सरस्वतीं नमस्यामि प्रबुद्धयूहहानये ।

यदेकतानचित्तानां चित्ते संवित्तिस्तमा ॥

विघ्नाधिप नमस्तुभ्यं विघ्नसङ्घं विघ्नातय ।
 प्रचयं रचयात्युच्चं उच्चं बुद्धिं विधेहि मे ॥
 उत्पत्तपत्रप्रातपत्रसगोत्रनेत्रं
 सुग्रीवमित्रमतिचित्रचरित्रपात्रम् ।
 उद्ग्रीलनीलमणिवर्णसवर्णगात्रं
 रामं भजे कुलपतिं कमलाकलत्रम् ।
 विश्वामित्रकुलोदधौ विधुस्त्रिवाखण्डः कलानां निधिः
 वाग्गुम्फो निखिलेपि यस्य वसुधा शिष्यप्रशिष्यैस्त्रिता ।
 विद्यापद्मविकाशनैःकतरणी श्रीभट्टगोविन्दजः
 संख्यावज्जनताग्रगोर्विजयते श्रीभट्टरामेश्वरः ॥
 शास्त्रेध्वधीतौ पितुरेव च यः ?
 श्रुतौः स्मृतौः समालोक्य च देशरौतौः । (?)
 नारायणस्तनयो (?) विमुक्तो-
 र्जलाश्रयोत्सर्गविधिं विधत्ते ॥ (?)

End :—

इदञ्चमण्डललेखन-मण्डपप्रवेश-प्रैषवेद्यपरिवितानबन्धनोत्तरकर्त्तव्य-
 मपि ज्ञानसौकर्यार्थमिह लिखितम् । अन्यदपि सर्व्वमुपयोगि-
 वस्तुजातं प्रागेव सम्याद्य आरभेत् ।

Last Colophon :—

इति श्रीनारायणभट्टकृते जलाश्रयोत्सर्गविधौ मण्डपकुण्डवारुण-
 मण्डलनिष्ठाणादिप्रकारः समाप्तः ।

There are three lines written by a different hand.

Beginning :—

अथ जलाश्रयोत्सर्गप्रयोगप्रारम्भः ।

Ending :—

इति श्रीविद्वन्मुकुटमाणिक्यहोराश्वरश्रीरामेश्वरभट्टसुतनारायण-
 भट्टकृते जलाश्रयोत्सर्गविधौ वापीकूपतडागोत्सर्गपद्धतिः समाप्ता ।

Then comes the name of the former owner of the MS. and the date :—

बालमुकुन्दस्येदं आ० सु० ८ सु० सं १६३२ ।

2512.

6556. **पूतर्त्तरत्नम् ।** *Pūrttaratnam.*

By Lakṣmaṇa Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 13 × 4½ inches. Folia, 37. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

Maṅgalācarana :

श्रीमद् रामं नमामि प्रकृतिजनकजात्रानिष्वासहस्रं
हृत्पञ्चायाधिकारो + महतिविलसलक्ष्मणाक्षिपिचक्षम् ।
पार्श्वद्वन्द्वे च सौमित्रयुगत + + + भ्यां लसन्नामराभ्यां
अग्रे व्यग्रेण सेवाचतुर्हनुमता सेवितं भक्तपिचक्षम् ॥

The author and his family : -

विश्वामित्रकुलोदधौ समभवद्भोविन्दभट्टाभिप्रोऽ
वाच्यां दिश्यपरोद्भवो + + वरख्यातः (?) सतां सम्मतः ।
यद्भक्त्यांचितया निबद्धमनसा श्रीराघवेन्द्रेण यत्
संताने सदनुग्रहैकविषयो दध्नेऽभिमानः परः ॥
तत्सूनुः समभूत् समस्तविदुषां चुङ्गामगिर्निर्भ्रमो
लोकालोकमहौघवारितयशा रामेश्वराख्यः कृतौ ।
यो विद्याविनयादिभिः परिहृतो विद्वद्विद्वत्कैचित्तो
नूनं तातकृतार्थनै रघुपतिस्त्रिजोऽवतारं पुनः ॥
तत्सूनुर्भट्टनारायण इति समभूद्भारती नर्त्तको य-
ज्जिज्ञाशालां विशालां सुबहुगुणगणानामाप्यकामिप्रगम्भां ।
वेदाद्याग्रेष्वविद्याभिधिविधिमहादीर्घवंप्रेषु मूल-
मध्यप्रान्ते + + त्वतिरभसकृतास्वर्धमायारमेपि ॥

तत्सुनुरासीद्गुणवृत्तश्रीलैः समानधर्मा स्वपरम्परायाः
 वादावधूताखिलवादिद्वन्द्वं श्रीरामकृष्णं जगदुर्महान्तः ॥
 तत्सुनुना लक्ष्मणेन पितरौ भ्रातरौ गुरुन् ।
 भूदेवांश्च नमस्कृत्य पूर्वैरत्नं वितन्यते ॥

An explanation of the term Pūrta :—

तत्र यद्यप्यन्नदानादिपूर्यानि तथापि तेषां परस्वत्वापत्तिफलत्वेन
 दानान्तर्भावेण दानरत्ने प्रतिपादनादिहोत्सर्गमात्ररूपाणि वापी-
 कूपतडागपुष्करिणीदेवप्रतिष्ठातदालयागममेतुबन्ध नदी खात-
 प्रासाद-वसतिप्रभृतौनि पूर्यानि प्रतिपाद्यन्ते ।

The last colophon in the incomplete manuscript :—

इति श्रीपूर्यरत्ने आरामोत्सर्गः अथ तरुपत्रविधिः
 ... .. अथ पुनः संस्कारः ।

2513.

6059. घट्टनिर्म्माणाधिवासनोत्सर्गप्रयोगः ।

Ghaṭṭanirmāṇādhivāsanotsargaprayogaḥ.

*Forming part of Prayogasamgraha by Lakṣmaṇa Bhaṭṭa,
 son of Kṛṣṇa Bhaṭṭa.*

Substance, country-made paper. 8 × 5 inches. Folia, 10. Lines, 14
 on a page. Extent in ślokaś, 280. Character, Nāgara Date, Samvat
 1934. Appearance, fresh. Written in red ink.

Beginning :—

श्रीः ।— अथ घट्टनिर्म्माणाधिवासनोत्सर्गप्रयोगः ।

मत्स्यपुराण-वरुणपुराण-देवीपुराण-लिङ्गपुराण-स्कन्दपुराण-
 दीनि हेमाद्रि-शारदातिलक-मयूख-कौस्तुभाद्यनेकनिबन्धांश्चावलोक्य
 लिख्यते । तं शिष्टाः स्वीकुर्वन्तु ।

तत्रादौ घट्टनिर्म्माणप्रकारः ।

Colophon :—

इति श्रीमद्देवकुलोद्भव-श्रीमत्कृष्णभट्टसूरिसूनु-लक्ष्मणभट्टकृते
प्रयोगसंग्रहे षट्ठाधिवासनादिप्रकारः, षट्ठोत्सर्गप्रयोगः ।

Post Colophon Statement :—

• संवत् १८३४ ज्येष्ठ १२ वृ० बालमुकुन्दस्येदं ।

2514.

2467. *The Same.*

Substance, foolscap paper. $9\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 19. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 560. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The last Col. :—

इति श्रीमद्देवकुलोद्भवकृष्णभट्टसूरिसूनु-लक्ष्मणभट्टकृते प्रयोग-
संग्रहे षट्ठाधिवासनोत्सर्गप्रयोगः ।

It begins :—

अथ षट्ठनिर्माणाधिवासनोत्सर्गप्रयोगः ।

मत्स्यपुराण-वरुणपुराण-देवीपुराण-लिङ्गपुराण-स्कन्दपुराणा-
दीनि, etc., etc.

2515.

6254. **षट्ठाद्युत्सर्गः ।** *Ṣaṭṭādyutsargaḥ.*

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete. Dated, Samvat 1927.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ।

नन्दिकेश्वर उवाच ।

यो वापीमथवा कूपं देशे तोयविवर्जिते ।

खानयेत् स नरो याति स्वर्गे प्रेत्य शतं समाः ॥

उदकेन समा दृष्टिर्नास्ति लोकत्रये सदा ।

तस्माज्जलाशयाः कार्य्याः पुरुषेण विपश्चिता ॥

अभिद्योमसमः कूपः सोऽन्धमेघप्रतोत्तरः ।

कूपाद्दृष्टगुणा वापौ वाप्याः प्रतगुणां सरः ॥

तस्माच्छतगुणः सेतुः सेतोर्ध्वद्वः प्रताधिकः ।

घट्टो जलावतरणमार्गः सेतुभेद इति यावत् खोतोनिरोधकत्वं सेतुः ।

सेतुघट्टरता ये च तीर्थशौचरताश्च ये ।

पुनःसंस्कारकर्त्ता च लभते मौलिकं फलम् ॥

मौलिकमाद्यकर्माज्ज्ञातम् ।

घट्टात् परतरं श्रेयो नास्ति भूमण्डलेऽखिले ।

गत्वा तु वारुणं लोकं चक्रवर्त्तभिजायते ॥

मोषानानि विधेयानि यथाशक्त्यायतानि च ।

गोपुराणि विचित्राणि शिलासम्बन्धकुट्टिमान् ॥

धर्मशाला प्रकर्त्तव्या तस्मिन् मठविभूषिता ।

कार्थ्यः सङ्गः सुनद्या वा + मतीर्थे जलाशये ॥

देवखाते तथागाधे घट्टो यत्नादिपश्चिता ।

येन कृत्वा प्रजायन्ते सुलभाश्च जलाशयाः ॥

The Samkalpa or resolution :—

3B. देशकालकौत्सनान्ते सर्वपापक्षयपूर्वकरुणालयगमनानेकव्यापि-सर्व-
लोकवासपराङ्मदयकालव्यापि-वर्णलोकगमनपूर्वकविष्णुपदप्राप्त्यर्थं कृतैतद्घट्टाद्युत्सर्ग-
महं करिष्ये ।

Colophon :—

इति श्रीघट्टगोपुरमठधर्मशाला सत्का ? उद्यापनप्रयोगः ।

Post Colophon :—

सं १९२७ ।

2516.

6481. उत्सर्गसरणिः । *Utsargasaraṇīh.*

By Rāma Śaṅkara Miśra.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 18. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara by a modern hand. Appearance, fresh. Complete.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ तडागोत्सर्गप्रयोगः ।

शुभे मुहूर्ते भूम्यादिपूजनं कृत्वा तडागादि खातयेत् सिद्धे
तडागे शुभेहि प्रतिष्ठां कारयेत् ।

13A, इति तडागाद्युत्सर्गपद्धतिः समाप्ता ; 15A, इत्यारामोत्सर्गप्रयोगः
समाप्तः ; 16B, इति षट्ठोत्सर्गप्रयोगः समाप्तः ;—अथ युगस्वरूपमाह—अथ
षट्ठगोपुरसेतुबन्धमठधर्मशालाद्युद्यापनप्रयोगः ।

Last Colophon:—

इति भवदेवमिश्रात्मजरामशङ्करमिश्रकृते उत्सर्गसंरक्षणां षट्ठाद्यु-
त्सर्गविधिः समाप्तः । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥

2517.

6253. तडागोत्सर्गः । *Tadāgotsargaḥ.*

Substance, country-made paper 11×4½ inches. Folia, 4. Lines, 9
on a page. Extent in slokas, 90. Character, Nāgara. Dated, Samvat
1931. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :

इति तडागोत्सर्गः समाप्तः ।

Post Colophon:—

संवत् १९३१ ज्यैष्ठ्यमास कृष्णपक्षे ।

Beginning:—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

अथ तडागोत्सर्गः ।

समुखस्त्रोत्रादि देशकालौ संकीर्त्य सकलपापक्षयपूर्वकब्रह्मालय
गमनानन्तरं ब्रह्मकल्पकालाधिकद्युलोकभोगपूर्वकपराङ्मूलाव-
च्छिन्नमहत्पद्मप्रभृतिलोकाङ्गनासहिततत्तत्सौभाग्यभोगोत्तरं वैष्णव-
पदप्राप्तिकामोऽमुकतडागोत्सर्गं करिष्ये ।

2518.

6492. तडागोत्सर्गप्रयोगः । *Tadāgotsarga prayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured and worm-eaten. Complete.

Beginning :—

अथ तडागोत्सर्गप्रयोगः ।

शुभे मुहूर्ते भूम्यादिपूजनं कृत्वा तडागादि खातयेत् । मित्रे तडागे शुभेऽङ्गि प्रतिष्ठां कारयेत् । ... ..
... .. विष्णुलोकप्राप्तिकाम
इष्टकादिभिर्विधितस्य तडागस्य करणसमये अन्यथाकरणप्राप्ति-
वधादिजन्य - दोषपरिहारपूर्वकआत्मसहितसर्वलोकभोगार्हत्वं -
सिद्धिद्वारा औपरमेस्वरप्रौढ्यं तडागोत्सर्गमहं करिष्ये । एवं
वापौकूपारामदेवतायतनपुष्करिण्यादिषु अप्यूहणीयम् ।

Every leaf is marked उ. तडा.

Colophon :—

इति श्रीवापौकूपतडागारामोत्सर्गादिप्रयोगः संपूर्णः ।

2519.

6246. पुष्करिणीजलाशयोत्सर्गविधिः ।

Puṣkarinī-jalāśayotsargavidhiḥ.

Substance, country-made paper. 9½×4½ inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 108. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीपुष्करिणीजलाशयोत्सर्गविधिः ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथैकाग्रविधानेन पुष्करिणीजलाशयोत्सर्गविधिः ।

तत्राधिवासे यजमानः सुकृतो हविष्यैकभक्तं कुर्यात् ।
 तथा गुरुं च कारवेत्ततोऽधिवासदिने उत्तरायणे शुक्लपक्षे सुकृतः
 प्रक्षालितपाणिपादः शुक्लाम्बरधरः ... ..
 यजमानः ... .. जलाशयसमीपे प्राङ्मुख उपविश्य
 व्याचम्य अथ अर्कस्तव्यपुष्करिणीजलाशयोत्सर्गयज्ञविप्रपरिसमाप्ति-
 कामो विनायकं सूर्यादिग्रहंश्च पूजयिष्ये इति ॥

2520.

5285. कूपजलाशयोत्सर्गविधिः ।

Kūpa-jalāśayotsargavidhiḥ.

Substance, country-made paper. $14\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 4, 5 on a page. Extent in slokas, 50. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

A priest's manual, relating to the dedication of wells and tanks to the public.

Beginning :—

अथ कूपजलाशयोत्सर्गविधिः ।

सस्तिवाचनपूर्वकं तद्विष्णोरिति विष्णुं स्मृत्वा संकल्पं कुर्यात् ।

ॐ अद्यद्यादि श्रीअमुक्तदेवशर्मा चतुरर्णवावच्छिन्नमहोदान-

जन्यफलसमफलप्राप्तिकामः श्रीविष्णुप्रोतिकामो वा कूपजलाशय-
प्रतिष्ठामहं करिष्ये ।*Colophon :—*

इति जलाशयोत्सर्गविधिः ।

2521.

6247. वनोत्सर्गपद्धतिः । *Vanotsargapaddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 15. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 350. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete. Copied from an original dated Samvat 1695.

On the dedication of a garden to the public.

Colophon :—

इति वनोत्सर्गपद्धतिः समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत् १९८५ चैत्र वदि १३ लिखितं कुलमंडनदीक्षितेन
स्वार्थं परार्थं ॥

श्रीहनुमते नमः ॥ श्रीनर्मदायै नमः ॥

The object of the treatise :—

पादपानां विधिं वक्ष्ये तथैवोद्यानभूमिषु ।

तडागविधिवत् सर्वमासाद्य जगदीश्वरम् ॥ १ ॥

There are nineteen such couplets, giving general directions, which end with the colophon :—

2B, इति मूलवाक्यानि ।

अथ प्रयोगः ॥ स्वस्ति न इन्द्रः सुमुखश्चेति । आदौ प्रायश्चित्तांग-
गोदानं देहशुद्ध्यर्थं ॥ अथ संकल्पः—अद्येत्यादि० मम सर्व-
पापक्षयपूर्वक-रक्षालयगमनानेककल्पयामि-सर्गलोकहर्षपराङ्मुख-
कालयामि--महत्तपःप्रभृतिलोकांगनासहितभोगपूर्वकांगनासहित
परमविष्णुपदप्राप्तिकाम आशामोत्सर्गमहं करिष्ये ॥

One leaf more containing a few mantras.

2522.

10425. वनप्रतिष्ठाविधिः । *Vanapratisthāvidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 18. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. * Appearance, discoloured.

On the dedication of a garden to the public.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ वनप्रतिष्ठाविधिः ।

वनपूर्वदिशि वनमध्ये चतुरस्रं षोडशहस्तं द्वादशहस्तं वा
मण्डपं विधाय तन्मध्ये हस्तचतुष्टयं चतुरस्रं हस्तोच्छ्रितां वेदिकां

विधाय ईशानकोणे सहस्रैकचतुरस्रां हस्तोष्णितां ग्रहवेदिं कृत्वा
महावेद्याः पश्चिमतस्त्रयोदशाङ्गुलं परित्यज्य एकहस्तगम्भीरं
चतुरस्रं कुण्डं कुर्यात् । तदुपरि चतुर्दिक्षु चतुरङ्गुलं विस्तारोच्चायां
प्रागुदकप्रवणमेखलां कुर्यात् ।

2A, एतद् वनहृत्तोत्सर्गमहं यक्ष्ये । तत्र त्वमेकाग्रविधानेन गुरुर्भवेत्यभिधाय
भवामीति प्रतिवचनं । अद्य कर्तव्य एतदारामहृत्तोत्सर्गाङ्गीभूत-सकलपूजादि-
होमादिकर्म कर्तुं कारयितुं ... .. अमुक[शर्ममाणं] (सर्मनं) अमुक-
वेदाध्यायिनं आचार्यत्वेन त्वामहं हणे ।

2523.

6306. आरामोत्सर्गपद्धतिः । *Āramotsargapaddhatiḥ.*

According to Nīlakaṇṭha's Mayūkha.

Substance, country-made paper. 9 × 6 inches. Folia, 3. Lines, 9 on
a page. Extent in slokas, 60. Character, modern Nāgara. Appearance,
fresh. Complete.

Beginning : -

श्रीगणेशाय नमः । [अथ उत्सर्गमयूखानुसारी आरामोत्सर्ग-
पुस्तकप्रारम्भः—added by a different smaller hand]
समुखचेत्यादि देशकालौ संकीर्त्य मम सर्व्वपापक्षयातीतानागत-
पितृकुलतारुणकामो भगवत्प्रीतिकामो वा आरामोत्सर्गे करिष्ये ।

No Colophon.

2524. .

5198. वृक्षप्रतिष्ठाप्रयोगः । *Vṛkṣapratisthāprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 15½ × 4 inches. Folia, 2. Lines, 18
in all. Extent in slokas, 42. Character, Bengali of the early nineteenth
century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning :—

अथान्वत्यवृक्षप्रतिष्ठाप्रयोगः ।

प्रतिष्ठापूर्व्वदिने सायंकाले सविज्रवसाने वृक्षाधोदेशे सर्व्वेद
मण्डपे वृक्षपार्श्वे कदलीतण्डुलं स्थापयेत् । ततः कृतनिव्यक्रियः

शुचिराचान्तः कदल्यां रोहिणीं वृक्षे सोमं ग्रहान् पूजयित्वा
वृक्षमधिवासयेत् ।

Colophon :—

इति वृक्षप्रतिष्ठाप्रयोगः ।

2525.

2034. **पूरुषप्रकाशः (प्रतापनारसिंहः) ।**

Pūrtlaprakāśaḥ (Pratāpanārasimhaḥ).

By Rudradeva son of Toro Nārāyaṇa.

For the manuscript and the work, see L. 4195.

Aufrecht in his Cat. Cat. says that the author composed the work in 1771 A.D. Internal evidence, too, points to the same date, as the author quotes from Rāma Vājapeyī of Naimiṣāranya, Nārāyaṇa Bhaṭṭa, and the author of Kuṇḍa Maṇḍapa Siddhi (21B), the last of whom flourished after the middle of the 17th century.

Post Col. :—

शके १७३१ शुक्लनाम संवत्सरे भाद्रपदवद्य १३ भृगुवासरे
तद्दिने पुस्तकं समाप्तं । य इदं पुस्तकं ग्रह्यं ॥ वीद्यार्णवस्य
लिखीते ॥ साक्षातः उमैतो विप्रो ॥ मध्यस्त माधवो भवेत् । श्री ॥

2526.

8518. **प्रतिष्ठोपयोगि भूम्यादिपूजनम् ।**

Pratiṣṭhōpayogi bhūmyādi-pūjanam.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 53. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 1,700. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

A priest's manual.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ वापीकूपतडागारामदेवतायतनादौ कुण्डमण्डपादिनिर्माणं कर्तुं
भूम्यादिपूजनम् ।

आदौ याजकः यक्षस्थलं निश्चित्य तत्र दहनखननसंज्ञावनसमी-
करणादिना भूमिं संशोध्य तत्पश्चिमदेशे गोमयादिसम्मानित-
भूमौ समुहर्त्ते सपत्नीको यजमानः ब्राह्मणैः सहोपविष्टाचम्य
प्राणानायम्य समुखं चैकदन्तं चेत्यादि पठित्वा ... ..
करिष्यमाण सप्रासादग्निवादिप्रतिष्ठाकृत्वेन अस्यां भूमौ कुण्ड-
मण्डपादिनिर्माणं कर्तुं अविघ्नतापरिसमाप्तये ... ..
पण्याहवाचनं च करिष्ये ।

Colophon :—

इति प्रतिष्ठोपयोगिभूम्यादिपूजाविधिः समाप्तः ।

12. PRĀYAŚCITTA.

2527.

2274. चान्द्रायणविधिः । *Cāndrāyaṇavīdhīḥ*.

From the tenth chapter of Parāśara Mādhavīya.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

चान्द्रायणस्य लक्षणमाह ।

एकैकं क्रासयेद्भासं कृणो मुद्धे च वर्द्धयेत् ।

अभावास्यां न भुञ्जीत एष चान्द्रायणे विधिः ॥

द्विविधं हि चान्द्रायणं यवमध्यं पिपीलिकामध्यं च ।

2528.

5516. प्रायश्चित्तालोकः । *Prāyaścittālokaḥ*.

By Gopāla Siddhānta-rāgīṣa.

Substance, country-made paper. 12×4 inches. Folia, 91. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 3,000. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

The left of the leaves 15 to 25 is mouse-eaten.

Maṅgalācarana :—

औगण्येशाय नमः ॐ नमः चिदात्मने ।

विश्ववैचित्रिलासोऽयमुदञ्चति यतः स्ततः ।

तदानन्दादयं वन्दे गन्दगोपाङ्गमं महः ॥

The author and the object of the work :—

प्रायश्चित्तविधिः सम्यक् ओहर्षार्थ्यस्तुता ।

ओमद् गोपालसिद्धान्तवागीशेनेह तन्यते ॥

The authorities quoted :

1B, अङ्कुराः, हार्मैतः; 2A, पराशरः, गोतमः, याज्ञवल्क्यः, मनुः; 3A, ब्रह्मपुत्राणि; 3B, बृहस्पतिः, ज्ञानातपः, शङ्खः; 4A, बोधायनः, यमः, शङ्खलिवित्तौ, वशिष्ठः; 5B, विष्णुः; 6B, व्यापस्तम्बः, जिकनः; 7B, लघुविष्णुः; 7B, गङ्गाः; 10A, अवनः; 10B, विश्वामित्रः; 10B, विवेकः; 14A, बृहन्मनुः; 15B, प्रवेताः; 17B, भविष्ये; 18B, पराशरः; 19B, देवलः; 20A, कात्यायनः; 38B, कौर्म्ये; 47A, धर्मप्रदीपः; 49A, वाचस्पतिमिश्राः; 49B, मन्मतेः; 52B, ब्रह्मपुत्राणम्; 53A, गोतमः; 54B, पैठौनसिः; 63A, बृहद्वातातपः; 84B, दत्तः; 87B, काश्यपः; 88A, समन्तः; 91B, ऋष्यशृङ्गः ।

The latest authority quoted is Vācaspati Miśra of Mithilā who flourished in the fifteenth century; while the author, although a Bengali, does not quote Raghunandana, who lived about the time of Akbar. Between the two authors we may safely place the author Siddhānta-vāgīśa.

Last Colophon :—

इति महामहोपाध्यायश्रीगोपालसिद्धान्तविरचितः प्रायश्चित्त-
लोकः समाप्तः ।

There are about 4 lines more.

2529.

3470. प्रायश्चित्तनिर्णयः । *Prāyaścittanirṇayaḥ.*

By Dāmodara Miśra.

Substance, country-made paper. $15\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 76. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 1,520. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete. Writing effaced. Date, Saka 1678.

A treatise on the subject of atonement for sins.

It begins :—

लम्बोदराय नमः ।

प्रणम्य परमात्मानं प्रसाद्य परमेश्वरीम् ।

प्रायश्चित्तमहं वक्ष्ये संक्षिप्य शास्त्रविस्तारम् ।

बालप्रबोधमवबोधमतिप्रबुद्ध-

विद्वज्जनप्रवर्गवैरवरायजानां ।

मत्यामदभ्रपटुमर्त्तिविडम्बिविद्व-

दामोदरः प्रथितमिश्रवर्गः करोति ॥

सम्प्रति प्रायश्चित्ते निरूपणीये क्रमाद्यप्राप्तत्वात् प्रथमं ब्रह्महत्या-
प्रायश्चित्तमेव निरूप्यते । तथा च क्रमावतारे ब्रह्महत्यामाह मनुः ।

Colophon :—

इति श्रीदामोदर मिश्रकृतः + + + + +

प्रायश्चित्तनिर्णयः समाप्तः ।

The authorities consulted : -

1A, मनुः, अङ्कगः; 5B, घटत्रिंशन्मतम्; 6B, याज्ञवल्क्यः,
आपस्तम्बः; 15A, बृहस्पतिः; 15B, कात्यायनः, वशिष्ठः; 16B, सम्बर्त्तः;
17A, बृहदङ्कगः; 20A, गोभिलः, पराशरः, विश्वः; 20B, यमः; 21B,
सम्बर्त्तः; 24B, स्मृतिमागमसंक्षेपः; 31A, शङ्करः; 32B, हारीतः, शातातपः;
35B, देवलः, आपस्तम्बः; 37A, बृहद्दयमः; 42B, भवदेवः; 44B,
ऋष्यशृङ्गः; 64A, ऋष्यशृङ्गः; 65B, पैठीनसिः, तन्त्रस्मृतिमौमांसायां ।

It ends thus :—

धेनुः पञ्चभिराद्यानां मध्यानां त्रिपुराणिकौ ।

कार्षीपणैकमून्या हि दग्धराणां प्रकौर्त्तिता ॥

स्वर्गैकस्तु कृते मून्यं चेतायां पादविच्युतिः ॥

In 75A, there is a chronogram, giving the date of the copying of the manuscript : -

शाकाब्देऽष्टतुङ्गमादितनयापुत्रास्यचन्द्रे शुभे

श्रीमहाभवपादपद्मयुगले नत्वा इतं शास्त्र(f)v[११]

प्रायश्चित्तमयौ (स्मृतिं) लिलेख सुखदां दामोदरीयां मुदा

श्रीमत्कश्यपसन्ततिदिन इहानन्तरामः प्रवामी ॥

2530.

8520. प्रायश्चित्तसारसंग्रहः ।

Prāyascittasārasaṅgrahaḥ.

By Ratnākara Miśra.

Substance, bark 12 × 3½ inches. Folia, 52. Lines, 10 on a page. Extent in Slokas, 2,000. Character, Bengali. Date, Saka 1661. Appearance, good. Complete.

Colophon :—

इति श्रीरत्नाकरमिश्रविरचितः सारसंग्रहः समाप्तः ।

Post Col. :—

शुभमस्तु प्राक्तोयं १६६१ । ॐ नमो गणेशाय, etc., १६१५ (?)

नमो जगिड्कायै ।

There is also a leaf containing an index to the work. A very rare MS. from Chittagong. It is a digest of Smṛti rules for the performance of penances.

See L. 2272.

The authorities quoted and consulted :

1A, मनुः, विश्वामित्रमित्तस्वयम्भवः, धर्तृत्रिंशच्चतुः 2A, सम्बर्त्तः, याज्ञवल्क्यः, भविष्यपुराणम्; 2B, बृहद्दशिशुः, मत्स्यपुराणम्; 3B, मार्कण्डेयः; 5B, पराशरः, अङ्गिराः; 6B, कात्यायनः, काश्यपवचनम्, वशिष्ठः; 7A, विष्णुः; 9A, आपस्तम्बः; 9B, यमः; 10A, स्मृतिमीमांसा; 12A, गौतमः, प्रचेताः; 13B, बृहन्नारदीयः, नागदः; 14A, भगवद्गीता; 14B, बृहस्पतिः, शङ्खः; 15A, बौधायनः, भवदेवः; 17B, बृहद्यमः; 18B, शातातपः; 19A, हारौतः; 20A, देवलः, आदिपुराणम्; 20B, खल्ययमः; 21B, बृहद्वायुः; 22A, बृहद्दिक्षुपुराणम्, जगज्जलः; 22B, परशुरामसंहिता; 24A, जैमिनिः; 25B, प्रचेताः; 26A, व्यासः; 26B, मत्स्यसूक्तम्; 28A, सुमन्तुः, वायु-पुराणम्, शातातपः; 28B, खल्यहारौतः; 32A, बृहस्पतिः; 33B, गोभिल-संहिता; 37B, गर्गः, भविष्योत्तरम्; 40A, बृहद्दिक्षुः; 40B, सुमन्तुः.

बोधायनः; 41B, ग्रन्थलिखितो; 43A, लघुहागीनः; 45B, ऋष्यशृङ्गः;
47A, स्कान्दे; 48A, दृढदृष्टस्यतिः; 48B, लौगाक्षिः; 49B, ग्राम्ब-
पुराणम्; 50B, स्मृतिसमुच्चयः; 51A, हृग्गौरीतन्त्रम्, सौरधर्म्मोत्तमद्वितीय-
काण्डे, ब्रह्मपुराणम्; 51B, वराहसंहिता ।

The concluding verse quoted in L. 2272 is wanting in the present manuscript.

2531.

724. प्रायश्चित्तसङ्क्षेपः । *Prayaścittasamkṣepaḥ*.

For the manuscript see L. 1580.

Said to be a part of *Smṛtivyavasthā* by *Cintāmaṇi Nyāyavāgiṣa Bhaṭṭācārya*.

See *Catal. Nos. 2275-77*.

Post Colophon Statement :—

श्रुताब्दाः १६११ । श्रीगौरीशङ्कराभ्यां नमः । श्रीप्रसादशर्म्मेणः
स्वाक्षरमिदं पुस्तकं च ।

2532.

3247. प्रायश्चित्तादिपद्धतिवृत्तिः ।

Prāyaścittādīpaddhativṛttiḥ.

By Saṅkara Bhaṭṭa, son of Nīlakaṇṭha Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9 × 3½ inches. Folia, 73. Lines, 10 on a page. Extent in ślokaś, 1,500. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

It begins :—

मीमांसादिदृष्ट्याञ्जिनीलकण्ठनूजनेः ।

कृतिरेषा शङ्करस्य प्रायश्चित्तादिपद्धतौ ॥ १ ॥

तद्यथा चतुरस्त्रीन् एकं वा अध्यात्मविदं पर्वत्वेनोप(विश्व)[वेष्ट]

कृतज्ञानः शक्तौ सत्यां क्षि(न)[त्र]वासा अभुञ्जानः पर्वदं प्रदक्षिणी-

कृत्य घरस्थां साष्टाङ्गं प्रणम्य तिष्ठेत् ।

Topics :—

3B, अथ उत्क्रान्तिधेनुदानम्; 4A, अथ वैतरणीदानम्; 4B, अथ
घृतपात्रदानम्; 5B, वृषोत्सर्गः; 9B, अथ उदकुम्भश्चाद्धम्, अथ अष्टपथ्यन्तं
दौपदानम्; 10B, अथ आद्यमानिकम्; 11B, अथ सहगमनोपयोगि किञ्चित्
किञ्चित्निवृत्ते; 12B, अथ प्रथमान्दे विहितनिधिद्धानि; 16B, अथ षोडश
श्चाद्धानि; 27A, अथ कर्त्तादिविपर्यये प्रायश्चित्तानि; 32B, अथ और्द्ध-
देहिकम्; 38B, अथ पितृमेघः; 39B, अथ अग्निनिर्णयः; 47B, अथ
विधुराप्तात्यन्तविधिः; 50A, अथ रात्रिमृतस्य संस्कारः; 51A, अथ अनेक-
मरणसन्निपाते निर्णयः; 57B, अथ सपिण्डौविधानं कालादर्शकारः ।

2533.

464. प्रायश्चित्तमुक्तावलीप्रकाशः ।

Prāyaścittamuktāvalīprakāśah.

A part of Dharmasāstrasudhānidhi by Divākara Bhaṭṭa.

For the MS., see L. 1352.

The Col. :—

श्रीमद्भारद्वाजसंह्यदेवभट्टात्मज-सकलविद्यानिधानश्रीदिवाकर-
भट्टविरचिते धर्मशास्त्रसुधानिधौ प्रायश्चित्तमुक्तावलीप्रकाशे
सर्वसाध. Here breaks off the MS.

In leaf 11 :—

इति श्रीविष्णुमुकुटसहामणि-श्रीभारद्वाजसंह्यदेवभट्टात्मज-
दिवाकरविरचिते धर्मशास्त्रसुधानिधौ प्रायश्चित्तमुक्तावलीप्रकाशे
रुक्मादिस्वरूपम् ॥

Leaf 15A :—

•सर्वसाधारणप्रायश्चित्तप्रयोगः ।

2534.

10158 प्रायश्चित्तेन्दुशेखरसारसंग्रहः ।

Prāyascittenduśekharaśārasaṅgrahaḥ.

By Nāgoji Bhaṭṭa, son of Śira Bhaṭṭa and Sati.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 69. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2,500. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete

Colophon : --

इति श्रीशिवभट्टसुतसतीगर्भज-नागोजीभट्टकृतप्रायश्चित्तेन्दु-
शेखरसंग्रहः समाप्तमगमत् ॥

See I.O. Catal. No. 1727. This is the same as Nāgoji Bhaṭṭa's work on the same subject noticed in L. 1735 and there named Prāyascittenduśekhara. This is not an abridgement as Eggling says

2535.

5470. *The Same.*

Substance, Srirāmpore paper. 10×5 inches. Folia, 64. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 2,150. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete

Colophon : --

इति शिवभट्टसुतसतीगर्भज-नागोजीभट्टकृतप्रायश्चित्तेन्दुशेखर-
सारसंग्रहः ॥ ॐ

2536.

5527. ब्राह्मताप्रायश्चित्तनिर्णयः ।

Vrātyatāprāyascittanirṇayaḥ.

Substance, country-made paper. $14 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 25. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 675. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete

Colophon : --

इति शिवभट्टसुतसतीगर्भज-नागोजीभट्टकृत-ब्राह्मताप्रायश्चित्त-
निर्णयः समाप्तः । शुभम् ।

As stated by Aufrecht, in his Cat. Cat., Vol II, this is from Nāgoji Bhaṭṭa's Prāyaścittenduṣekhara and concerns itself with an outcaste, either a Brāhmaṇa, a Kṣatriya or a Vaiśya.

2537.

5771. **ब्राह्मताशुद्धिसंस्कारः।** *Brāhmatasuddhisamskārah.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 44. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 1,200. Character, Nāgara. Date, Samvat 1944. Appearance, fresh. Complete.

The object of the work :

श्रीगणेशाय नमः ।

ब्राह्मताशुद्धिरखिलस्मृतिवाचां विवेचनात् ।

सर्वविद्वज्जनमुदे यथामति निरूप्यते ॥

आधोऽष्टादशार्थात् ब्राह्मणस्य नातीतः कालो भवति ।

आदाविंशद्वाजान्यस्य आचतुर्विंशद्देशस्य अत ऊर्ध्वं पतितमावित्रीका भवन्ति नैतानुनपयेयुर्नाध्यापयेयुः न याजयेयुः न जैमिर्ध्वजरेयुः कालातिक्रमे नियतवत् त्रिप्ररुधं पतितमावित्रीकाणां अपत्ये असं- स्कारो नाध्यापनश्च । तेषां संस्कारेषु[ः] ब्राह्मस्तोमेनेष्टा + + + व्यवहार्या भवन्तीति वचनादिति पाठस्करमुच्यते ।

Colophon :—

इति ब्राह्मताशुद्धिसंयहः ।

Post Colophon :—

संवत् १९४४ मी आषाढ वदी १० वाग मङ्गल ।

The following is added in a later hand :—

इति श्रीमन्महागजाधिपतिगजेन्द्रश्रीमवाङ्मैत्रेयपतिमिहविगच्छितो ब्राह्मता- शुद्धिसंयहः सम्पूर्णः ।

By a still later hand the following is written on the right hand margin :—

सवाङ्मैत्रेयमिहच्छते ।

2538.

5596D. षाड्वार्षिकप्रायश्चित्तपद्धतिः ।

Ṣaḍvārṣika-prāyaścittapaddhatiḥ.

Substance, palm-leaf. $15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2—marked 102 and 103. Lines, 5, 6 on a page. Character, Udiya about 200 years old. Complete

Beginning :—

अथ षाड्वार्षिकपद्धतिः ।

प्रायश्चित्तं :—पूर्वदिने कृतनिरामिषभोजनोऽपरदिने शुभेऽनुकूले ताराचन्द्रादिशुद्धौ कृतनित्यक्रियः शुद्धः आर्षलक्ष्मणोपेतान् दश पञ्च चतुरो वा ब्राह्मणान्पवेश्य तान् वस्त्रालङ्कारचन्दनपुष्पमाला-
नारिकेलफलाद्यैः पूजयित्वा कृताञ्जलिः सन् निवेदयितुकामोऽहमस्यां पापं पर्षदि खङ्ग(?) स्नानं प्रागौरशुद्ध्यर्थं करिष्ये इत्यनुज्ञाप्य सत्तलं स्नात्वा + + वाग्यत आर्षवासाः पर्षदं त्रिः प्रदक्षिणीकृत्य दण्डवत् प्रणम्य पर्षदग्रे तुष्णीं तिष्ठेत् । ततः पर्षन्मध्ये कश्चिच्छेत्-
तमस्तं पृच्छेत् ।

किं ते कार्यं वदास्माभिः किम्वा मृगयसे + + ।

तत्त्वतो ब्रूहि तत्सर्वं [सत्यं] (न मां) हि गतिरात्मनः ॥

सत्येन द्योतते राजा सत्येन द्योतते रविः ।

सत्येन पवते वायुः सत्येनापः खर्वन्ति च ॥

सत्येन द्योतते वह्निः सर्वं सत्ये प्रतिष्ठितम् ।

भूर्भुवः स्वस्तथान्ये च लोकाः सत्ये प्रतिष्ठिताः ॥

अस्माकश्चैव सर्वेषां सत्यमेव परं बलम् ।

यदि चेदहमस्य सत्यं नियतं प्राप्यमे शुभम् ॥

यद्वा गतोऽस्य सत्येन न त्वं शुश्रूषि कर्हिचित् ।

एवं बलः प्रायश्चित्तमुपविश्य प्राङ्मुखः कुशजलादीनादाय शतत् पर्षदुप-
विष्टेभ्यो यथानामगोत्रेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो राजदन्तधेनुमूल्यं निष्कपरिमितं सुवर्ण-
मभिदैवतं दक्षिणां युष्मभ्यं अहं सम्यददे इति दक्षिणां दत्त्वा पुनर्दण्डवत् प्रणमेत् ।

Colophon :

इति षाड्वार्षिकप्रायश्चित्तपद्धतिः समाप्ता ।

Two leaves more which begin :—

श्रौतान्याः ।

अथ सर्वसाधारणसभा । तत्र ग्रातातपः ।

दश पञ्चाथ चतुरः उपवेश्य द्विजान् शुचीन् ।

तेषामनुज्ञया सर्वं प्रायश्चित्तमुपक्रमेत् ॥, etc.

There are twenty leaves dealing with miscellaneous topics. They are :

अथ ज्वराबलौ लिख्यते, अथ नवग्रहतरपणम्, वृहत्कान-
विधिर्लिख्यते ।

2539.

6483. प्रायश्चित्तमञ्जरौ । *Prāyascittamanjari*.

By Vāpu Bhaṭṭa, son of Mahādeva.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 76. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 4,900. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The Maṅgalacarana and the object of the work : —

नत्वा श्रौण्डुगौकाख्यं सर्वपापहरं हरिं ।

प्रयोगपरिज्ञातादौ निबन्धान् धर्मसूत्रकं ॥

मयूखादौ च हेमाद्रिं प्रायश्चित्तेन्दुशेखरं ।

दृष्ट्वा संक्षेपतः कुर्वे प्रायश्चित्ताख्यमञ्जरौ ॥

The following lines are added by a different hand, after the last colophon :—

ग्रंथेऽस्मिन् लिखितं न्यूनमधिकं वा प्रमादतः ।

तद्दोषपरिहारायै वासुदेवं नमाम्यहम् ॥

क्षेत्रे भार्गवनिर्मितेऽम्बुधितटे राजापुरप्रान्तके

वाङ्ग्रामसमीपवर्तिष्णसौसंज्ञो लघुग्रामकः ।

तत्सत् (सः) केलकरोपनामकमहादेवात्मजः प्राङ्दिलो

वापुभट्ट इमं निबन्धमकरोत् तेनाप्युतः प्रीयतां ॥

नामूलं लिखितं किञ्चित् क्वचिदप्यत्र संग्रहः ।

... ..

From the second verse, the author appears to be a native of the Marhatta country, the strip of land between the sea and the Western Ghats called Konkana being the land, wrested by Paraśurāma from the sea. Rājāpura in the śloka is possibly the Sanskritized form of Rayapura, the capital of Shivaji.

Colophons :—

7A, इति श्रीमच्छिस्तपावनके-ल्लकरोपाभिध-महादेवात्मज-
वापुभट्टविरचित प्रायश्चित्तमञ्जर्यां उपोद्घातप्रकरणम् ; 19B,
०भोजनसम्बन्धिप्रायश्चित्तानि ; 25A, ०मूत्रपुरीषोत्सर्गनिमित्तक-
प्रायश्चित्तानि ; 27B, ०कर्मलोपप्रायश्चित्तानि ; 33A, ०रेतः-
सेकसम्बन्धिप्रायश्चित्तानि ; 39A, ०प्रतिग्रहार्तिव्यकरणप्राय-
श्चित्तानि ; 45A, ०हिंसाप्रायश्चित्तानि ; 63B, ०मित्रप्रकरणम् ;
66B, ०देवतापराधप्रायश्चित्तानि ; 68A, ०रक्षस्यपातकेषु
सामान्यप्रायश्चित्तानि ; (Last colophon) ०द्वयमुद्धि-
प्रकरणम् ।

समाप्ता प्रायश्चित्तमञ्जरौ ॥

2540.

1943. **सर्वप्रायश्चित्तप्रयोगसारसंग्रहः ।**

Sarvaprāyaścittaprayogasārasaṃgrahaḥ.

By Kāśinātha Upādhyāya, son of Ananta.

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 14. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 225. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Sarvaprāyaścittaprayogasārasaṃgraha comes to an end in leaf 13A. The rest of the MS. is taken up with a short treatise on Prāyaścitta attributed to Hemādri for wives and widows.

The main work begins :—

अथ सर्वप्रायश्चित्तप्रयोगः सत्र षड्व्यब्दसार्द्धादिव्यवस्था-
प्राज्ञापत्यप्रत्याज्ञायाश्च परिभाषोक्ता एव । तत्र त्रिंशत् लक्षमब्दं
पञ्चत्वारिंशत् लक्षसार्द्धाब्दं ... ..

It minutely describes how a sinner is to proceed to the Pariṣad, speak of his sins and ask for its atonement, and offer his fees for their opinion ; how the members of the Pariṣad appoint a reciter to whom the sinner makes his formal application ; how the reciter reads out from books, how the members consult and give their dictum to the reciter who communicates it to the sinner. It includes both the Śrauta and ordinary Prayaścittas.

Ananta had a work entitled Prayaścittaprayogasara from which his son Kāsinātha has prepared this abstract.

Suvasini Prāyaścitta begins in leaf 13B : --

अथ सुवासिनी प्रायश्चित्तमाह ।
सुवासिनीस्त्रीणां विज्ञापनायां विशेषः ।

Vidhavā Prāyaścitta begins in leaf 14A : --

अथ विधवा । अज्ञातभोजनपर्वकाले रात्रिभोजनताम्बूलचर्वण-पर्युषितान्न-
भोजनमलिनवस्त्रधारणकेशपक्षधारणकांस्यपात्रभोजन ... .. भोजनादीनां
..... अखण्डं प्राच्योदीच्याङ्गसहितं आचरिष्ये इति । सङ्गम्य उत्तमार्गेण कुर्यात् ॥

2541.

3698. प्रायश्चित्तव्यवस्थानिर्णयः ।

Prāyaścittavyavasthānirṇayaḥ.

By Rādhāmohanā Gosvāmī of Śāntipura.

Substance, country-made yellow paper. 18½ × 3½ inches. Folia, 47. Lines, 8 on a page. Extent in Ślokas, 1,700. Character, Bengali of theineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीकलियुगपावनावतार-श्रीमदद्वैतवंशसम्भव-श्रीराधा-
मोहनगोखामिभट्टाचार्यविरचित-प्रायश्चित्तव्यवस्थानिर्णयः समाप्तः ।

Post Colophon :—

इति श्रीदेवीचरणशर्मणाः स्वाक्षरमिदं पुस्तकञ्च ।
नत्वा कृष्णपदद्वन्द्वं मुनीन्द्रैः सेवितं पुरा ।
लिखितो देविदासेन प्रायश्चित्तविनिर्णयः ॥
वक्षसि वक्षसि गिरौन्ध्रौ त्रिभुवनविजयी कटाक्षस्ते ।
अवलां त्वां यदि मन्ये के बल[व]न्तो जगन्मध्ये ॥

It begins :—

नत्वा वृन्दावनासीनं सानन्दं नन्दनन्दनम् ।
भक्तानामिष्टदं कृष्णमद्वैतब्रह्मरूपिणम् ॥
श्रीमदद्वैतवंशे[श्ये]न राधामोहनशर्मणा ।
प्रायश्चित्तव्यवस्थाया निर्णयः क्रियते स्फुटम् ॥

अथ प्रायश्चित्तोपदेशादि ।

प्रायश्चित्तोपदेशे जलादौ नियमागब्राह्मणोद्वरगाजन्यफलसमफलं
आर्त्या जिज्ञासुपापिने अर्चितपण्डितेन प्रायश्चित्तानुपदेशे तत्तत्त्वं
पापं भवति धर्मशास्त्रानभिज्ञेन अथवा प्रायश्चित्तोपदेशे तस्य
तत्तत्त्वं प्रायश्चित्तम् । धर्मशास्त्रज्ञेनापि अवृत्तेन प्रायश्चित्तं न वक्त-
व्यम् । गुरुपापे लघुप्रायश्चित्तं न वक्तव्यम् । दुर्वृत्तत्वादिना अनुग्रहः
यथोक्तप्रायश्चित्तादिकमुदाहृत्यैव कार्यः । स च वज्रभिरेव क्षत्रि-
यादौ प्रायश्चित्तकथने ब्राह्मणमन्तरा कृत्वा कथनीयम् । पापिना
सत्वेन खात्वा धनादिना शास्त्रज्ञमुपदेष्टारं (धनादिना) तोषयित्वा
संसदि स्पष्टाक्षरं स्वपापं वक्तव्यम् । उपदेशकस्य तद्वनग्रहणे न
पापिप्रतिग्रहजन्यपापं भवति । पापं कृत्वा सभोषस्थानं विना भोजने
सभायामसत्यभाषणे च पापवृद्धिर्जायते ।

2542.

2953. षडब्दप्रायश्चित्तादिविधिः ।

Saḍabda-prāyaścittadīvidhiḥ.

Substance, country-made paper. 9×3½ inches. Folia, 25. Lines, 6 on a page. Extent in Slokas, 300. Character, Nāgara. Date, Samvat 1818. Appearance, old, discoloured and dilapidated. Complete.

Direction for the performance of expiations extending to 6 years, by one lying ill from a fatal disease ; for making various gifts for easy and safe crossing of the Vaitaraṇī, the river of the hell ; for the burning of the deceased and for making obsequial presentations to him.

It begins :

आतुरकाले षडब्दप्रायश्चित्तविधिः ।

आत्मनं प्राणायामः ॥ श्रीविष्णवे नमः ॥ प्रथमः सभासद्-ब्राह्मणानां पदप्रक्षालनं[नं][णं] । etc., etc., etc.

The Saṃkalpa :

जन्मतोऽद्यदिनं यावद् वाङ्मनःकायकृतानां बुद्धिपूर्व्वणिं सकृदभ्यासविषयाणां महापातकातिपातकतत्समतद्रहस्यवर्जितानां गुरुलघुपापानां शोधनार्थं षडब्दं वा षड्विंशं वा द्वादशाब्दं वा प्रायश्चित्तमहं याचे ।

7B, इति षडब्दप्रायश्चित्तविधिः समाप्तः । तत आतुरकाले वैतग्ण्यादिसंकल्पः ; 18B, इति वैतग्ण्यादिदानानि ; 20A, इति षट्पिण्डविधिः, ततो दहनविधिः ; 22B, अमुकसगोत्रस्य प्रेतस्य ... .. प्रथमाहनिमित्तं दुग्धोदकदानमहं करिष्ये and so on, for ten days.

It relates to a Rgvedi Brāhmaṇa as it utters न मम. The manuscript is very corrupt.

The date of the manuscript :—

संवत् १८१८ ना वर्षे चैत्र शुद्धे प्रतीपदा सोमवासरे लिखितं काशीमध्येदी । मया शंकर शुभमस्तु ।

2543.

2706. प्रायश्चित्तविधिः । *Prāyaścittavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Date, Samvat 1842. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति प्रायश्चित्तविधिः ।

Post Col. :—

संवत् १८४२ मिति फाल्गुन शुद्ध ५ भातभासरेण समाप्तम् ।

इदं पुस्तकं कुंटोपनामक विनायकभट्टस्य इदं पु

It begins :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

अथ प्रायश्चित्तविधिः ।

कर्त्ता कृतनित्यक्रियः त्रैलोक्यं एकं वा अध्यात्मविदं पर्व[द]त्वेनोपवे-
(वि)प्रसूतस्नानः शक्नोति सदां क्षिप्रवासा अभुञ्जानः समस्तसंपदिति
पठन् पर्वदं प्रदक्षिणीकृत्य धरण्यां साष्टाङ्गं प्रणमेत् ।

The Saṃkalpa runs :—

पूर्वो०थौ करिष्यमाण सर्वप्रायश्चित्तपूर्वाङ्गत्वेन भूतमिदं गोवृष-
निष्कृत्यौभूतं द्रव्यं सभ्येभ्यो दातुमहमुत्सुजे । ... ..
अमुक् गोत्रस्यामुकशर्मणो मम सप्तजन्मप्रभृति अथ यावत्
ज्ञानाज्ञान-कामाकाम-सकृदसकृत्कृत-कायिक-वाचिक-मानसिक-
सांसर्गिक स्पृष्टास्पृष्ट-भुक्ताभुक्त-पीतापीत सकलपातकातिपातकोप-
पातकलघुपातकसङ्घारौकरणमलिनौकरणापात्रौकरणातिभ्रंशकर-
प्रकीर्णकपातकानां मध्ये सम्भावितानां पातकानां निरासार्थं अनुग्रहं
हात्वा पातकमुपदिशन् भवन्तः । ... ..
(2A) तैश्च यथाशक्ति मध्यमोत्तमपक्षांश्च विचार्य करिष्यमाण सर्व-
प्रायश्चित्तपूर्वाङ्गत्वेन सरस्वतीपूजनं सभ्यानुवादकपूजनं च करिष्ये ।

2544.

2677. चान्द्रायण-सोमायन-विधौ ।

Cāndrāyaṇa-Somāyana-vidhī.

Substance, country-made paper. 7½ × 4 inches Folia, 5. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1867. Appearance, discoloured. Both complete.

It begins :—

अथ चान्द्रायणं । यमः ।

वर्द्धयेत् पियडमेकैकं शुक्लं क्षयो च ऋसयेत् ।

एवं चान्द्रायणं नाम यवमध्यं प्रकीर्तितम् ॥

Cāndrāyaṇa ends in 4B and Somāyana begins :—

अथ सोमायनं मार्कण्डेयः ।

गोक्षौरं सप्तरात्रं तु पिवेत् स्तनचतुष्टयात् ।

स्तनत्रयात् सप्तरात्रं सप्तरात्रं स्तनद्वयात् ॥

स्त[ने]नकेन षड्वरात्रं त्रिमात्रं वायुभुग्भवेत् ।

एतत्त्रिंशद्दिनसाध्यं ॥

चतुर्विंशत्तिदिनसाध्यमाह

चतुर्थप्रभृति चतुःस्तनेन त्रिरात्रं त्रिस्तनेन त्रिरात्रं द्विस्तनेन

त्रिरात्रं एकस्तनेन त्रिरात्रं एकस्तनप्रभृति पुनश्चतुःस्तनान्तं ॥

Colophon :—

इति सोमायनं समाप्तम् ।

Post Col. :—

संवत् १८६७ शके १७३२ कार्तिककृष्ण १० भौमे तद्धिने समा-
प्तम् । यादृशमिच्छादि ।

2545.

9540. प्रतिग्रहादिप्रायश्चित्तम् ।

Pratigrahādiprāyaścittam.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 9. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 180. Character, Nāgara. Date, Samvat 1879. Appearance, old. Complete.

With the note on the left hand margin घ० नि०. The MS. is very faulty.

This is a Smṛti compilation mainly from Yama. It treats of expiations for those (1) who accepted any gift from low-caste people, (2) who attempted suicide, (3) and for those bitten by a dog or jackal, and for various other minor sins.

It begins thus :—

अथातो यम धर्मस्य [अथातोऽधर्मस्य] प्रायश्चित्तं व्याख्यास्यामः ।

चतुर्णामपि वर्णानां धर्मशास्त्रं प्रवर्त्तते । १ ।

ब्राह्मणस्तु शुनादयो जम्बुकेन वृकेन वा ।

उदिते गुरुनक्षत्रे वृष्ट्या सद्यः शुचिर्भवेत् । २ ।

जलाग्न्यद्भ्यनभ्रह्ना प्रव्रज्याश्रमविद्युताः

+ + + + शस्त्रघातहताश्च ये

न चैते प्रत्यवसिता सर्वधर्मवहिष्कृताः । इत्यादि ।

Colophon in the last leaf :—

इति श्रीप्रतिग्रहप्रायश्चित्तानि समाप्ति ।

2546.

3242. सर्वप्रायश्चित्तम् । *Sarvaprayaścittam.*

Substance, country-made paper. 4½×9½ inches. Folia, 6. Lines, 13 on a page. Extent in slokas, 140. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The sins which are sought to be atoned for are :—

यज्ञेश्वरनामधेयस्य मम जन्माभ्यासप्रभृत्येतत्क्षणापर्यन्तं सम्भा-
वितानां पापानां मया कृतानां मध्यवर्तिनि काले बाल्ययौवनकौमार-
वार्द्धकेषु + + + विशेषेषु कायिक-वाचिक-मानसिककृत्ति-
कृतानां जायत्वप्रसुप्त्युपहृष्टितानां कामक्रोधलोभमोहमदमात्-
मर्यादिकृतानां वाक्पाणिपादपायूपस्यकृतानां श्रोत्रत्वक्चक्षुर्जिह्वा-
घ्राणैः कृतानां प्रकाशकृतब्रह्महत्यासुरापानसुवर्णस्तेयगुरुदाराभि-
गमनतत्संयोगित्वनामधेयप्रपञ्चितपञ्चमहापातकव्यतिरिक्तानां पिष्ट-
माटुगुरुभ्रात्रादिताडनतर्ज्जनब्राह्मणान्यायदोषतदर्थं देव द्विज गो-
मन्थन्निभुम्यापहाराभ्याजितद्विजवित्तापहारातटाकूपारामवन-
च्छेदनदहनकरणाविप्रयोगाभिचारसाहससंयद्गोमायनोष्णाना-
शास्त्राभ्यास ... ..
तुरस्कादिकारागद्वेषनिधान-तुरस्कमध्यनिवास-तुरस्कस्पृष्टब्रथापहार
तुरस्कसंस्पर्शन-गोवधदण्डन ... ..
सर्वेषां पापानामपनोदकं सर्वप्रायश्चित्तं पर्वदुपस्थानपूर्वकं पर्व-
दुपदिश्यमानप्रकारेण शक्यप्रत्याज्ञायरूपेण आचरिष्ये इति सङ्गम्य,
etc., etc.

It ends :—

अज्ञानतो ज्ञानतश्च नैरन्तर्येण निरन्तराभ्यस्तेभ्यः चिरकालाभ्य-
स्तेभ्यः बहुकालाभ्यस्तेभ्यः बहुनां बहुविधेभ्यः सर्वेभ्यः पापेभ्यो विमुक्तो
भूयात् ॥ तदङ्गदानानि आचरिष्ये ॥

2547.

10857. सर्वप्रायश्चित्तविधानम् ।

Sarva-prāyaścitta-vidhānam.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 2. Lines, 17
on a page. Extent in Slokas, 70. Character, Nāgara of the eighteenth
century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति संह्येण सर्वप्रायश्चित्तविधानम् ।

There are 5 lines after the colophon.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

चतुरस्त्रीनेकं वाधात्मविदं विप्रं पर्वत्त्वेन उपवेश्य स्नातः शक्तौ
सत्यां व्याज्ज्वासाः अभुञ्जानः पर्वदं प्रदक्षिणीकृत्य भूमौ साष्टाङ्गं
प्रणामे कृते ततस्तैः सम्यैः किं ते कार्यं मिथ्या मा वादौः इत्यादि पृष्टे
ततः प्रायश्चित्तौ पर्वदये गोष्ठस्य निष्कृत्यद्वयं निधाय सर्वप्रायश्चित्तं
कर्तुं पर्वदमुद्दिश्य यथाशक्तिगोमिथुननिष्कृत्यद्वयं दातुमहमुत्सृजे ।
तेन श्रौपापहृन् महाविष्णुः प्रीयतामिति सङ्कल्प्य ततः अमु-
कस्य मम जन्मप्रभृति अद्यावधि ज्ञानाज्ञानकामाकामसकृदसकृत्-
कृतकार्याकवाचिकमानसिकसांसर्गिक-स्पृष्टास्पृष्टभुक्ताभुक्तपोता-
पीतसकलपातकातिपातकोपपातकलघुपातक--सङ्कलौकरागमलिनौ-
करणापात्रौकरणाजातिभ्रंशकरप्रकौर्गकान्तानां मध्ये सम्भावितानां
पापानां निरासार्थं अनुग्रहं कृत्वा प्रायश्चित्तमुपदिशन्तु भवन्तः ।

सर्वे धर्मविवेक्तारो गौतमरः सकला हिजाः ।

मम देहस्य संशुद्धिं कुर्वन्तु दिजसतमाः ॥ १ ॥

मया कृतं महाघोरं ज्ञातमज्ञातकिल्बिषं ।

प्रसादः क्रियतां मह्यं शुभानुज्ञां प्रयच्छ ॥ २ ॥

... ..

इति संप्रार्थ्य मामनुगृह्यन्तु भवन्त इति प्रणम्य चन्दनपुष्पादिभिः
पर्वदं संपूज्य प्र णो देवौति मन्त्रेण पुस्तकं संपूज्य निबन्धपूजात्वेन
क्षिप्रदक्षिणां निधाय अनुवादकं संपूज्य पापानुसारेण इमां भृति-
रूपां दक्षिणां दातुमहं उत्सृजे ततः अनुवादकः अमुकस्य तव जन्म-
प्रभृत्यद्यावधिज्ञानाज्ञानकामाकाम ... .. निरासार्थं
सम्यैरुपदिष्टं अमुकाङ्गप्रायश्चित्तं पञ्चतोर्यावगाहनादिप्रत्याज्ञायद्वारा
यथाशक्तिप्राप्त्यौदीच्याङ्गसहितेनाचीर्णेन प्रायश्चित्तेन तव शुद्धिर्भवि-
ष्यति .. .. इति त्रिरुपदिशेत् ।

2548.

3289. **सर्वप्रायश्चित्तप्रयोगः ।** *Sarva-prāyaścitta-prayogaḥ*

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 140. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins : —

अथ सर्वप्रायश्चित्तप्रयोगः ।

शुभदिवसे पर्षदं परिकल्प्य कृतकानः क्लृप्तवासाः अन्यानस्त्रिवारं
पर्षदं प्रदक्षिणीकृत्य समस्तसम्यदिति प्रलोकयन्तुषु यं पठन् माष्टाङ्गं
प्रणमेत् । पर्षदलक्षणासाह यज्ञवल्क्यः ।

चत्वारो वेदधर्मज्ञाः पर्षद्वैविध्यमेव वा ।

सा वृत्ते यं स धर्मः स्यादेको वाध्यात्मवित्तमः ॥ इति ।

It gives an abridged form of the expiation.

Colophon :—

इति सर्वप्रायश्चित्तप्रयोगः ।

The Post Colophon Statement :—

इदं पुस्तकं गणेशसुतस्य बालकृष्णभट्टखरोपनामकेन लेखनम् ।

2549.

3956.

Substance, country-made paper. $11 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 41. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance soiled. Complete.

A very elaborate priestly manual on expiation of sins and propitiation of planets and other deities.

The Saṃkalpa is a very long one, beginning in leaf 3A in the first line and ending in the 4th leaf in the last line. It includes most of the wicked acts that can be perpetrated by man.

The manuscript is very corrupt.

It begins :—

श्रीमते रामानुजाय नमः ।

अथ पोथि ऋज्वाश्वान्दा सान्तिविष्णुहृद्यापनमखं लिख्यते ।

ॐ ब्रह्माद्या निखिलार्चिता मनवस्त्रिदशसंदोहा सदाभिरुदाः

स्वज्ञानप्रशमाय मखवः पूजा समस्तादधुः ॥

2550.

6468.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 21. Lines, 6 on a page. Extent in slokas, 240. Character, modern Nāgara. Foll. 10 to 17 and the last folia are restorations on foolscap paper. Complete.

A treatise on expiations. There are two sections, one is meant for women only and the other is general.

Beginning :—

अथ सुवासिनीनां सर्वप्रायश्चित्तमाह ।

भक्तिकालानादि-दशविधज्ञानशालाहोम-पञ्चगव्यहोमाचरणीयं
भर्तृपुत्र तथा ब्राह्मणेन कारयेत् । स्वस्तिवाचनं कुर्यात् । वपनं नान्दी-
श्राद्धं न कारयेत् । देहसम्भावितानां पापानां निवेदने प्रकीर्णकेषु
परमात्मस्मरणराहित्येत्यन्तमुक्ता स्वार्थपरत्वधर्म्मक्रियानुकूलता-
क्रियानिरोधन-क्रियानिन्दन भर्तृक्रियात्यजन ... ..
... .. प्रकीर्णकानां ज्ञानतोऽज्ञानतश्चेति समानं ।

3B, भर्तृपितृपुत्रादिप्रकीर्णकानां ज्ञानतोऽज्ञानतश्चेति समानम् ; 10A,
इति सुवासिनी-विधवाप्रायश्चित्तविधिः ।

अथ सर्वप्रायश्चित्तम् ।

Last Colophon :—

इति संग्रहोक्तं सर्वप्रायश्चित्तं समाप्तम् ।

2551.

10818. गोवधप्रायश्चित्तलिखनाकारः ।

Goradha-prāyaścitta-likhanākāra.

Substance, country-made paper. 15×3½ inches. Folia, 15. Lines, 6 on a page. Extent in Slokas, 300. Character, Bengali. Date, Saka 1788. Appearance, fresh. Complete.

On the mode of writing opinions on expiations for cow-killing.

Beginning :—

अथ प्रायश्चित्तपत्रलिखनाकारः ।

तत्रादौ ब्राह्मणस्वामिकस्य गोः सहजज्ञानकृत-साक्षाद्वधप्राय-
श्चित्तस्य । तद्यथा—ब्राह्मणस्वामिकस्य गोः सहजज्ञानकृत-साक्षाद्-
वधजनितपापक्षयाय त्रताद्यशक्तौ ब्राह्मणेनापि पञ्चदशकार्षापणौ-
दक्षिणैकपञ्चाशत्कार्षापणौदानरूपं प्रायश्चित्तं करणीयमिति विदुषां
परासमर्थः ।

Col. :—

इति गोवधप्रायश्चित्तपत्रलिखनाकारः समाप्तः ।

Post Col. :—

शकाब्दाः १७८८ । १ । २३ ।

2551A.

8368.

Substance, country-made paper. 10½×7 inches. Folia, 4+4. Lines, 14, 15 on a page. Character, modern Nāgara. Date, संवत् १९२९ । Saka, १७९५ .

L. 1-4.

Beg. :—

श्रीसदाशिवो विनयते ।

समुद्रयानस्त्रेष्ठदेशगमनयोर्मौमांसा ।

देशमुखकुलकेतोर्मौपालपरिवृडात्मजस्य श्रीयुतकृष्णरायस्य तेन
साकं गतस्य वापुभट्टात्मजस्य नारायणभट्टस्य च ऋषादेशान्तर्गत-

इंग्लंडदेशगमनोपपातकनिर्णितये श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य-
ज्योतिर्मठाधीश्वराचार्यत्रोटकाचार्यपादानां निकटे व्यञ्जापि-
तत्र योऽर्थो निरूपायि स यथा :— ... स्मृतिव्येवं अलेखि—

सिन्धुसौवीर सौराष्ट्रास्तथा प्रथं तवासिनः ।

अङ्गवङ्गकलिङ्गांश्च गत्वा संस्कारमर्हति ॥

In 3A, we have the signature of ज्योतिर्मठाधीश्वर ... ..
... .. शंकराचार्य कैलासानन्द पुरुषोत्तमानन्द-
महाराज with his long high sounding titles. The rest is in
Hindi.

II. 1-4. (In Hindi).

On the obverse of the first leaf :—

अथ समुद्रयानस्त्रेहदेशगमनयोर्मैमांसा प्रारंभः ।

काश्यां मालवीयरघुनाथरामस्य वर्त्तते ॥

End :—

मिती चेन्न वद्य नवमी ६ संवत् १९२९ शके १७९५ (?)

सोमवारप्रकामनडिपाद-प्रांतगुजरात-इत्यलं ।

श्रीस्वामीशंकराचार्यं कैलासानंदं पुरुषोत्तमानन्द सही ॥

श्री ॥ ज्योतिर्मठ ॥ कैलासानंद ॥ स्वामी ।

13. KARMA VIPĀKA.

2552.

807. कर्मविपाकः । *Karmavipākaḥ.*

Substance, country-made paper. 19×5 inches. Folia, 68. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1,800. Character, Bengali in a fair hand Date, Saka 1517 (?). Appearance, tolerable. Complete.

Consequences in the present life for virtuous and sinful acts of a former existence. Mostly, particular sins are visited with particular diseases; and the work prescribes expiations for them.

It is an interlocution between Bṛgu and Bharata and his mother Śakuntalā.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

भृगुभक्तशकुन्तलासंवादे ॥

भरत उवाच ॥

कृतौघघ्नेन यो व्याधिर्न यात्युपशमं मुने ।

तद्विशेषं विशेषज्ञं वक्तुं नान्यत्स्वया ऋते ॥

भृगुवाच ।

° वातपित्तादिभिर्दोषैर्यदुत्पन्नं प्रशाम्यति ।

अगदेन सुवैद्येन कर्मजं नोपशाम्यति ॥

तस्मात् कर्म परिश्रय प्रायश्चित्तं करोति यः ।

स तु दोषैर्विनिर्मुक्तो भोगीव कष्टकोष्णितः ॥

3A, इति भरतशकुन्तलासंवादे भृगुप्रोक्ते षष्ठ्युपशमनकर्मविपाको नाम प्रथमोऽध्यायः; 4A, °द्वितीयोऽध्यायः; 5A, इति कर्मविपाके दारिद्र्योपशमनो नाम तृतीयोऽध्यायः; 6A, इति °वियोगोपशमनो नाम चतुर्थोऽध्यायः;

इति सर्वस्वदानमाहात्म्यं; 6B, इति लोचनकर्मविपाकः; 7A, कुक्षालकर्म-
विपाकः; 7B, खड्गत्वष्ट्रसौकर्मविपाकः, इति च्छिन्नगांसात्कर्मविपाकः;
8A, इति करपादच्छिन्नत्वकर्मविपाकः, इति च्छिन्नकर्णत्वशमनकर्मविपाकः;
9A, पक्षरोगशमनकर्मविपाकः, इति गखडुदानमाहात्म्यं; 9B, इति वैधव्य-
कर्मविपाकः; 10A, उमामहेश्वरदानफलकथनम्; 11A, बन्धत्वशमनकर्म-
विपाकः; 11B, गर्भखावोपशमनकर्मविपाकः; 12B, इत्यभयमुखोदानफलम्;
13B, इति भानुसूर्तिदानम्, इति मृतभार्यकर्मविपाकः; 14A, इति पुत्रकर्म-
विपाकः, वृतधनुदानमाहात्म्यम्; 14B, दौर्भाग्यशमनकर्मविपाकः; 15A,
सापत्यदोषोपशमनं गौरौघ्नतम्; 16A, जात्यन्तरोपशमनकर्मविपाकः; 17A,
मूकत्वकर्मविपाकः; 17B, गदूददोषोपशमनकर्मविपाकः; 18A, कर्णरोगोप-
शमनकर्मविपाकः; 18B, इति गात्रदुर्गन्धकर्मविपाकः; 19B, धनक्षयकर्म-
विपाकः; 20A, खेदान्वितपाणिपादस्य कर्मविपाकः; 22B, ज्वरत्यागार्थकर्म-
विपाकः; 23A, सप्तसागदानमाहात्म्यम्; 23B, इत्यग्निमान्यकर्मविपाकः;
24A, इत्यजौगकर्मविपाकः; 24B, इत्यतिसारकर्मविपाकः; 25A, यक्ष्णी-
रोगकर्मविपाकः; 26A, पाण्डुरोगकर्मविपाकः; 27A, कामलायाधिकर्म-
विपाकः; 28A, कासरोगोपशमनकर्मविपाकः; 28B, विपुलद्वन्द्वदानम्, इति
धान्यकूटदानफलम्; 29A, कासश्वासकर्मविपाकः; 30A, यक्ष्मारोगकर्मविपाकः;
31A, रक्तपित्तकर्मविपाकः; 31B, इति गुल्मकर्मविपाकः; 34A, इति
भगन्दरकर्मविपाकः; 34B, कृद्दिरोगकर्मविपाकः; 35A, श्लेष्मच्छर्दिकर्म-
विपाकः, इति त्रैलोक्यकृद्दिरोगकर्मविपाकः; 37B, इति कर्मविपाके वैशाख-
माहात्म्ये प्रथमाध्यायः ।

From what has been quoted above an idea may well be obtained of the contents of the book. We find no chapter-colophon after the third; the work goes on treating of similar topics. But Vaisākhmāhātmya comes on at the 5th chapter.

The work ends thus :—

इति कर्मविपाकश्च भक्त्या यः पश्येत्तदाग्रः ।

तस्य देहं च गेहं च सा लक्ष्मीरपि गच्छति ॥

अनुग्रहं ग्रहा यान्ति सर्वदा सर्वसम्पदः ।
 शत्रवो वशतां यान्ति भूतप्रेतविनायकाः ॥
 भयं तत्र न कुर्वन्ति डाकिन्योऽपि च खेचराः ।
 नापमृत्युर्भवेत्तस्य यद् गृहे पुस्तकस्थितिः ॥

The last Col. :—

इति कर्मविपाकग्रन्थः समाप्तः ।

The Post Colophon Statement :—

तेनो यत्कलपद्धतिः प्रतिष्ठते वंक्षालभूमौपतेः ।
 श्रीमान् रामकिशोरकोऽपि वसति श्रीगुप्तिपङ्क्त्यां सुधीः ॥
 नानादेशविदेशतो भ्रमति यत्कौर्त्तिः सदा निर्मला ।
 दानालो करबालवारितग्रामदोनालिदेन्याबलिः ॥
 जातेऽप्ये शकभूपतेर्गिरिवपातकक्षमाभिर्मिते [१६७]
 गङ्गा भासति भाति तौलिनि तथा पक्षे बलक्षेतरे ।
 ननत्वा शिवदां शिवामशिवदां तस्याज्ञया खालिखत्
 ग्रन्थं श्रौयुतगामकिङ्कभ्रमादेवोऽमुमामोदतः ॥

A letter purporting to be from Kṛṣṇadāsa Pāla to Dr. Rajendralal Mitra is to be found in this manuscript pasted on the front leaf.

The letter is reproduced below.

Friday,

My dear Rājendra Babu,

Allow me to remind you of the P. of W's Committee meeting this afternoon.

I am sorry you——me on Wednesday last. I went to——Committee Meeting; after what had transpired and which they spoke to me I thought it proper to go.

I expected you yesterday at the Hare Anniversary. There was a scene which you would have enjoyed. Friend Shanbhu———for supporting the famine policy of —in a Hare discourse (?).

So your name has appeared in the.....Committee
which is Municipal.....already correspondence you
had.

Yours Sincerely.

Kṛṣṇadāsa Pāla.

2553.

4366. *The Same.*

*Being an interlocution between Bhṛgu and Bharata and
his mother.*

Substance, country-made paper. $17\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 45. Lines,
12 on a page. Extent in ślokas, 2,700. Character, Bengali of the nine-
teenth century. Appearance, fresh. Complete.

For the work see the previous number

2554.

3647. *The Same.*

Substance, country-made paper. $13\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 24 to 34.
63 to 93. Lines, 9 on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1652.
Appearance, old and worn-out.

Post Colophon Statement :—

श्रीकृष्णाय नमः ।

शकाब्दाः १६५२ माघस्याष्टादशदिवसे 'सूर्याहि पञ्चमौतिथौ
विप्रेण रामकृष्णसमाप्तये सुपुस्तिका ।

2555.

4705. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. $18\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 15.
Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Ap-
pearance, fresh.

Fragments of Karmavipāka by Bhṛgu.

(1) Six leaves containing Vaiśākhmāhātmya, incom-
plete in the beginning.

Last Col. :—

इति वैशाखमाहात्म्ये पञ्चमोऽध्यायः ।

(2) Seven leaves, containing the following colophons :—

1B, इति वैधयकर्मविपाकः ; इति कर्मविपाके महेश्वरदानफलक्षणं समाप्तम् ; 3A, इति नामारोगकर्मविपाकः ; 3B, इति नारदप्रणीतं शिव-स्तोत्रम्, इति क्षीरक्षौण्णस्ननकर्मविपाकः ; 4A, इति स्ननविष्णोटकर्मविपाकः ; 4B, इति वारनारीत्यश्मनकर्मविपाकः, इति बाधिर्यश्मनकर्मविपाकः, इति प्लेष्मरोगकर्मविपाकः ; 5A, इति हस्तशूलरोगकर्मविपाकः, इति योनि-रोगकर्मविपाकः ; 5B, इति प्रदरकर्मविपाकः ; 7B, इति पतिव्रता-माहात्म्यम् ।

(3) One leaf only beginning :

अथ गङ्गामाहात्म्यम् ।

2556.

10135. *A work of the same name.*

(*An interlocution between the Sun god and Aruṇa, called also Jñānabhāskara.*)

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 39. Lines, 15 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured.

Another work of Karmavipāka. It is an interlocution between the Sun and his charioteer Aruṇa. It is called Jñānabhāskara.

Beginning :—

श्रीपरमात्मने पुराणपुरुषोत्तमाय । नमः श्रीज्ञानभास्कराय ॥

अथग उवाच ।

वागीशा[ष्ट] (स्या) यस्य वदने, etc., etc. १ ।

... .. २ ॥

श्रीनृ(ष्ट)[वि]हृष्टसादेन वाग् मन्दस्य त्वमेव च ।

गर्गादौ प्राक्षसर्वोपि द्वादशलक्षणप्रपदः ॥

सूर्या(र्णवसंवादेन) [रुणसंवादेन] पूर्वकर्मफलप्रदम् ।

देशग्रामतथागोष्ठवर्गकर्मस्य कथ्यत (?) ॥, etc., etc.

2B, इति (श्रीसूर्या अर्णव)[रुण]संवादे होरासारे यद्गोचरे लग्नभेदयद्-
षट्वर्गय + + भंगकर्मप्रथमोऽध्यायः । १ ॥

3A, इति श्रीकर्मविपाके (सूर्या अरुण)[सूर्यारुण]संवादे + + +,
etc., etc.

37B, इति श्रीकर्मविपाके (सूर्या अरुण)[सूर्यारुण]संवादे [सारोद्धारे]
(सारोद्धारे) होराश्लेषा[ण] षट्वर्गप्रश्न (प्र) जातक अनुमाने (त्रिपनमो)-
[त्रिपञ्चाशत्तमोऽध्यायः] ॥ ५३ ॥

38A, इति श्रीकर्मविपाके सूर्यारुणसंवादे [सारोद्धारे] (सारोद्धारे) ।

39B, इति श्रीकर्मविपाके सूर्य अरुणसंवादे सारोद्धारे तुलात्रैतीयांसे
श्लेषाणे (सतावनमो)[सप्तपञ्चाशत्तमोऽध्यायः] ॥ ५७ ॥

The MS. ends abruptly.

2557.

10134. *The Same.*

ज्ञानभास्करः । *Jñānabhaskarāḥ.*

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 49. Lines, 9
on a page. Character Nāgara. Date S. 1801. Appearance, fresh.

Beg. :—

नमः श्रीगणेशाय । श्रीसूर्याय नमः ।

अरुण उवाच ।

वैश्यकुले समुत्पन्नो वायुपित्तसमन्वितः ।

शिल्पशास्त्रकरः श्रीमान् व्यापारविषयान्वितः ॥ १ ॥

तस्य भार्या शुभाचारा कृतानामनुकाङ्क्षिणी ।

भर्तृभक्तिपरा नित्यं सौभाग्यमदगर्विता ॥

अपुष्पवसिता स्वामिन् कस्यदं कर्मणः फलम् ॥

9B, इति श्रीज्ञा० वैश्यवर्गे मृतवत्साध्यायश्चित्तम् ।

अरुण उवाच ।

ज्ञात्रे कुले समुत्पन्ने वायुपित्तसमन्वितः ।

राजा परमधर्मी चो गौरवर्यः प्रतापवान् ॥

Here begins the Kṣatttriya varga.

25A, इति औज्ञा० क्षत्रियवर्गे अपुष्यवतीप्रायश्चित्तम् ।

अरुणा० ।

शुद्धकुले समुत्पन्नः कश्चित्पुरुषमत्तमः ।

संयुक्तो वातपित्ताभ्यां किञ्चिद्विज्ञेन संयुतः ॥

Last Colophon :—

इति औज्ञानभास्करे औसूर्यारुणसंवादे शुद्धवर्गे भाट्टद्वयत्रय-
चतुर्थ-अनपत्यप्रायश्चित्तं षट्त्रिंशतिमोऽध्यायः ।

Post Colophon :—

संवत् १८०१ मिति आश्विन वदि ४ वाग भृगुवासरे लिखितमिदं
पुस्तकम् ।

2558.

10133. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 117 of which
fol. 42 to 49 are missing. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 4,100.
Character, Nāgara. Date, Samvat 1643. Appearance, old and worn-out.

An interlocation between Sūrya and Aruṇa, which
concerns itself with directions for the expiation and
removal of the evils, resulting from sins in a former
existence; especially maladies of all kinds. It begins
with the praise the Jyotisa Śāstra which is thus classified
in the following śloka :—

2A, पैतामहं च सौरं च वाग्निष्ठं पौलिष्ठं तथा ।

गौमकं चेति गणितं पञ्चकं परमद्भुतम् ॥

For the beginning etc., see W. p. 287.

Foll. 50 to the end are doubly marked, the new
pagination being from 1 to 68. On the obverse side of
fol. 50 (which is left blank) this portion is called गोगधिकाङ्गः ।

Beg. :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अरुण उवाच ।

व्याघ्रयो विविघ्नाकाराः प्राणिनः प्राणदूषकाः ।

+ + + विविघ्नेर्देविः कर्मणा येन तद्धृदः ॥

The portion, contained in W. p. 287 ends in the present MS. in fol. 54B (new p. 5B).

इति श्रीज्ञानभास्करे कर्मप्रकाशिके सूर्यारण्यसंवादे प्राक्तनकर्मणो [ज्ञानो] यायनिरूपणं । समाप्तस्य परिभाषाप्रकरणप्रकाशः ।

Then we have :—

अरुण उवाच ।

क्षयाद्या व्याधयः स्वामिन् किमेकेनैव कर्मणा ।
जायन्ते विविधैर्वापि कर्मभिस्तत्समुद्भवैः ॥
व्याधयो भिन्नलक्षणाः साध्यासाध्यादिभेदतः ।
ह्येवसाध्याधिकैस्तत्र किं देव कारणां + + ॥

It ends :—

प्रयोजकानुमत्त्वाद्या जन्मजात्यादिकं तथा ।
प्रभवादवगन्तव्यं (?) पूर्ववत् प्रत्ययावहम् ॥
रोगाः स्युगितरे पश्य जन्मस्यप्रतिकुर्वतः ॥

Last Colophon :—

इति श्रीज्ञानभास्करे श्रीसूर्यारण्यसंवादे कर्मप्रकाशिके वात-
रोगाधिकारपक्षाघातकर्मप्रकाशः ।

Post Colophon :—

संवत् १६४३ वर्षे ज्येष्ठवदि १४ शनौ लेखकपाठकयोः शुभम् ।

There are many works on the subject (Karmavipāka) passed as parts of Jñāna Bhāskara.

2559.

2035. कर्मविपाकः (शातातपौयः) ।

Karmavipākaḥ (Śātātapyah).

Substance, country-made paper. 10½ × 4 inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent in ślokaś, 360. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Fragment.

Often printed and often described.

2560.

5149. *The Same.*

Substance, country-made paper. $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 10. Lines, 6 to 9 on a page. Extent in Slokas, 240. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Date, Saka 1756.

Chapters I to VI of the Prāyaścitta section only.

Beginning:—

ॐ रामचन्द्राय नमः ॥

अथ शातातपोयः कर्मविपाकः ।

प्रायश्चित्तविहीनानां मज्जापातकिनामपि ।

नरकान्ते भवेज्जन्म चिक्राङ्कितशरीरिणाम् ॥

2A, इति कर्मविपाके साधारणविधिः प्रथमोऽध्यायः ; 5A, इति °प्रायश्चित्तं नाम द्वितीयोऽध्यायः ; 6A, °अपेयप्रायश्चित्तं तृतीयोऽध्यायः ; 7A, °प्रायश्चित्तं चतुर्थोऽध्यायः ; 9A, °अगम्यागमनं नाम पञ्चमोऽध्यायः ; (Last Colophon) इति कर्मविपाके संग्रहे शातातपोकर्मगतिप्रायश्चित्तं नाम षष्ठोऽध्यायः ।

Post Colophon Statement:—

पुस्तकं श्रीअगमोद्धनशर्मिणः । लिखितं श्रीकालीप्रसादशर्मिणा ।

शाकाब्दाः १७५६ । ४ । २७ ॥

2561.

9397. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10 \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11. Lines, 14 on a page. Extent in Slokas, 308. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

It treats of the consequences of sins committed in former lives, and of the expiations for their removal.

Printed. See Oxf. 271A.

2562.

9570. *The Same.*

(*ज्वरोपशान्तिः only.*)

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent in Slokas, 88. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

The codex under notice contains that chapter of the Karmavipāka, contained in Śātātapa's work which treats of propitiatory rites to be performed when one is suffering from fever as a consequence of a particular sin.

2563.

5496. *कर्मविपाकः । Karmavipākah.*

Being an interlocution between Brahmā and Nārada.

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 30. Lines, 11 on a page. Extent in Slokas, 800. Character, Nāgara. Date Saka 1720. Appearance, fresh. Complete.

It begins thus : --

श्रीगणेशाय नमः ।

नारायणं नमस्कृत्य, etc.

अथ कर्मविपाकः ।

नारद उवाच ।

केन कर्मफलप्राप्तिं दुःखञ्च केन कर्मणा ।

पूर्वजन्मकृतं कर्म प्रायश्चित्तं कथं भवेत् ॥

सूत उवाच ।

तत्र सतयुगस्यादौ ब्रह्मलोकं गतो मुनिः ।

ददर्श ब्रह्मदेवेशं सर्वज्ञं प्रपितामहम् ॥

पितामहमतिप्राज्ञं सर्वलोकसुखप्रदम् ।

...

विनयेनोपसंगम्य ऋषिर्वचनमब्रवीत् ॥

भगवन् तव दासोऽस्मि भक्तोऽस्मि जनवत्सल ।
 कर्मणो ब्रूहि धर्मस्य पापपुण्यं वदस्व मे ॥
 केन कर्म (?) भवेद्दुःखं केन कर्म सुखी भवेत् ।
 देवमानुषगन्धर्वसिद्धसाध्याश्च किन्नराः ॥
 यक्षराक्षससर्पाश्च (जायतां) [जायन्ते] केन कर्मणा ।
 अग्रेजः स्वेदजस्त्रव उद्भिज्जश्च जरायुजः ॥
 उत्पन्नाः कर्मणा केन केन कर्म प्रलीयते ।
 एतच्चान्यच्च जन्देशं तन्मे ब्रूहि पितामह ॥

Colophon :—

इति श्रीकर्मविपाके ब्रह्मनाम्नसम्भादे सर्वोपकरणां नाम
 द्वादशोऽध्यायः ।

Post Colophon Statement :—

लिखितं राघवानन्दनाथेन गङ्गातीरे शिवराजक्षेत्रे पौष शुद्ध
 ६ शके १७२६ समाप्त ।

2564.

7755. **कर्मविपाकः ।** (*Karmavipakah.*)

Being an interlocution between Nārada and Ambarīṣa.

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 9. Lines,
 14 on a page. Extent in slokas, 350. Character, Nāgara. Date, Sainvat
 1676 Appearance, discoloured. Complete.

Last Col. :—

इति श्रीकर्मविपाके नारदाम्बरीषसंवादे + + + [सीनरा]-
 श्रुफलं संपूर्णं समाप्तमिति ॥

Post Colophon :—

संवत् १६७६ समये अश्विनि वदि गुरुवारे लिखितं वाराणसीयां ॥
 शुभमस्तु ॥

Beginning :—

श्रीनारायणाय नमः ।

राजीवश्च ।

सर्वंशास्त्रं मया ज्ञातं तत्प्रसादाद्भि नारद ।

राशिदादशभेदेन कथयस्व मुनीश्वर ॥

नारद उवाच ।

यत्त्वया पृच्छते राजन् राशिभेदो वदाम्यहं ।

आदौ मेघः पुनः प्रोक्तस्तवाग्रे च दृपोत्तम ॥

2565.

8622. कर्मविपाकः । (*Karmavipākḥ.*)

Being an interlocution between Brahṁa and Nārāyaṇa.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 37. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 900. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

Complete in 37 leaves and 814 ślokas.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नारायणं नमस्कृत्य, etc.

नैमिषे निमिषक्षेत्रे ऋषयः शौनकादयः ।

पप्रच्छ (?) सौमि धर्मात्मा इदं वचनमब्रवीत् ॥

सुखं केन च धर्मेण दुःखं केन च कर्मणा ।

पूर्वजन्मकृतं कर्म प्रायश्चित्तं कथं भवेत् ।

The end :—

एतत्ते कथितं सर्वं प्रष्टुं त्वं मुनिपुंगव ।

श्रेय(ः)[ते] यश्चास्करं चैव पुनर्पौलादिसम्पदः ॥ १४ ॥

The last colophon runs thus :—

इति कर्मविपाके ब्रह्म-नारायणसंवादे सर्वोपकारके सर्वार्थि-
नाशके पूर्वजन्मार्जितकर्मप्रायश्चित्तं सर्वदोषहरं समाप्तं श्रीरक्षु ।

See L. 514, 515.

2566.

5497. सारयाहकर्मविपाकः । *Sāragrāhakarmavipākah.*

*By the son of Kahnāḍa and grandson of Padmanābha
(Nāgarajñāti)*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 151. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 4,350. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

On the evils resulting from sins committed in a former existence and expiations for their removal. It is principally based on Mūlagi Nṛpati's Karmavipāka.

For a full description of the work, see I.O. Catal. No. 1767.

The verses quoted in the I.O. Catal. from a Bombay manuscript, which give the date of the composition of the work as Samvat 1440 and Śaka 1306 are omitted in the present manuscript. The work was compiled under the patronage of Karṇa Siṃha, minister to king Durga Siṃha of Śrinandapadra, son of Maṅgala Bhūpāla.

Last Colophon :—

इति सारयाह(१) [ः] कर्मविपाकः समाप्तः ।

2567.

2292. स्मृतिमहार्णवः । *Smṛtimahārṇavaḥ.*

Substance, country-made paper. 9½ × 5 inches. Leaves 291 of which 1, 154 to 181 and 183, 184, 192, 268, 269, and 290 are missing. Lines, 12, 13 on a page. Extent in ślokas, 7,275. Character, Nāgara of the sixteenth century. Dilapidated. Prose, incomplete.

The leaf 291 owing to its extreme dilapidated condition has been placed between 276 and 277.

For the MS. and the work, see L. 4153 p. 261, Vol. X, see also L. 2351, p. 129, Vol. VI.

Col. :—

3B, महार्णवाख्ये सहिते प्रबन्धे
मान्याढनाम्नो मदनात्मजस्य :
सत्कर्मरत्नौघनिधानमाद्य-
स्तुक्स्तुक्कौयमगादगाधः ॥

The work was written by Viśveśvara Bhaṭṭa, under the patronage of Māndhātā one of the sons of Madanapala, Rājā of Kāṣṭhā.

2568.

2483. *The Samc.*

Here called महार्णवकर्मविपाकः।

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3 to 304 of which 281, 282, 287, 233 to 236, 218 to 220, 201, 202 are missing. Lines, 10, 11 on a page. Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, worn-out, worm-eaten and discoloured. Incomplete at both ends.

See the previous number.

2569.

8621. महार्णवानुक्रमणिका । *Mahārṇavānukramaṇikā.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 6. Lines, 14 to 16 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, good.

The table of contents of Karmavipāka, Mahārṇava in 6 leaves only.

2570.

2694. सहस्रभोजनविधिस्तत्रयोगश्च ।

Sahasra-bhojana-vidhi with the prayoga.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

There are three works in this manuscript :—

(a) 4B. इति महार्णवोक्तप्रकारेण सहस्रभोजनप्रयोगः समाप्तः ।

Begins :—

महार्णवोक्तप्रकारेण सहस्रभोजनविधिप्रयोगो लिख्यते ।
अनस्तगतयोर्युग्यक्रयोः पद्यावाक्यतिरिक्तेषु मलमानवर्जितेषु
मङ्गलमासेष्वपूर्यमाणपक्षे चन्द्रतामाबलान्विते कुयोगरहिते शुभ-
नक्षत्रप्रशस्तितथौ प्रशस्तवासरे कर्त्ता यजमानः सपत्नीकः सहस्र-
भोजनं चिकीर्षुः कृतमङ्गलत्वनः ब्राह्मणान् वेदविदः समाह्वय
इत्यादि ।

(b) 6B. इति श्रीमदनमहार्णवे नारायणमुनिविरचिते सहस्रभोजनविधिः
समाप्तः ।

Begins 4B :

महार्णवे सहस्रभोजनविधिः ।
सहस्रभोजनस्येह विधिं नारायणो मुनिः ।
सर्वेषां चैव पण्डितामब्रवीत् पुण्यमुत्तमम् ॥ इत्यादि ॥

This is complete in 36 verses.

(c) A short work in 6 lines giving the names of the deities to be propitiated for one's prosperity in this world and in the next.

Begins :—

अहन्यहनि बोद्धव्यं किमद्य सकृन् कृतम् ।
आयुः खण्डमुपादाय रविरस्तं प्रयात्यसौ ॥

2571.

5501. कर्मविपाकः । *Karmavipakah.*

By Bhaṭṭa Śaṅkara, son of Bhaṭṭa Nīlakaṇṭha.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 136. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 2,700. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1766. Appearance, old and discoloured. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीमौमांसकभट्टनीलकण्ठात्मजभट्टशङ्कराचार्यै कर्मविपाकः
समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १७६६ ।

For the work see I.O. Catal. No. 1768 and Oxf.
No. 659.

2572.

5940. **कर्मविपाकसारः ।** *Karmavipākasārah.*

By Dinakara, son of Rāmakṛṣṇa and Umā.

Substance, country-made paper. 11½ x 5 inches. Folia, 109 and the last two leaves of an older manuscript. Character, Nāgara of the nine-teenth century. Appearance, fresh. Complete.

The last two leaves of the older manuscript begin in the 6th line of the 109th leaf, while the latter (the 109th leaf) ends in the first line of the 'B' side of the last but one leaf of the older manuscript.

The author's parentage and the object of the work :—

श्रीगणेशाय नमः ।

प्रासूतोमा प्रसूयं तनयमिह पिता रामकृष्णश्च सोयं
प्रायश्चित्तेषु सारं दिनकरविबुधः शान्तिकानां च सारम् ।
कृत्वाथो कर्मपाकेष्वखिलबुधमुदे सारमेतं तनोति
श्रीरामाङ्घ्रिप्रभावादयमपि भजतां ख्यातिमुच्चैर्धरायाम् ॥

Contents of the work :—

ग्रन्थे कर्मविपाकौघे ये मयार्था निरूपिताः ।
तेषामादौ सुबोधाय क्रियतेऽनुक्रमः स्फुटः ॥
प्रारब्धनाशो दानादेः प्रायश्चित्तैः समुच्चयः ।
रोगाणां तारतम्येन द्वादशान्दं तदङ्गकम् ॥
तदङ्गं वा तदङ्गं वा प्रायश्चित्तमिहोदितम् ।
कृष्णादेस्तत्प्रतिनिधिः स्वरूपं सभ्यतो यद् ॥

प्रायस्चित्तविधिश्चैव दशदानविधिस्तथा ।
 कुष्माण्डहोमो वेदस्य पारायणविधिस्तथा ॥
 सर्वरोगहृदानेषु दक्षिणामूर्तिदानकम् ।
 आरोग्यदानं चान्यत्यसेचनं विधिपूर्वकम् ॥
 असाध्यसर्वरोगाणां दानं प्रतिष्ठतेस्तथा ।
 अतिमुष्णामिसृक्तौयो विधिः प्रोक्तस्ततःपरम् ॥
 कालपुरुषदानं च तृचार्घस्य विधिस्ततः ।
 मृत्युञ्जयविधिः सर्वरोगे युक्तास्तुलास्ततः ॥
 सुवर्णदानं सर्वं तथापामार्जनस्तुतिः ।
 अनुक्त + + + + रोगाक्षतिरयेरिता ॥
 सर्वरोगप्रतिष्ठितदानसाधारणो विधिः ।
 ततः क्षयहरं दानं कदल्या परिकीर्तितम् ॥
 सौवर्णपद्मदानं च क्षयप्रतिष्ठते स्तथा ।
 गुडधेन्वादिदानस्य प्रसङ्गादौरितो विधिः ॥
 ज्वरहारो विधिः प्रोक्तो दाहहारो विधिस्ततः ।
 दानं विनायकस्योक्तमपस्मारहरं ततः ॥
 अन्यच्च तद्वरं प्रोक्तं दुर्गन्धाकृत्यहारि च ।
 वस्तुगन्धहरं चैवोन्मादवायुहरं तथा ॥
 धनुर्वीतहरं तद्वद्देहभ्रमणहारि च ।
 आकस्मिकस्य काशस्य हारि दानं ततःपरम् ॥
 सर्वाङ्गवेदनाहारि पाण्डुरोगहरं तथा ।
 कामलाहारि दानं च गण्डस्यैरितं ततः ॥
 वाते दानं भृगस्योक्तं महिष्या रक्तवातके ।
 लक्ष्मीनारायणस्यापि वातपित्तेपि तत् स्मृतम् ॥
 तत्रान्यान्यपि कर्माणि ततः श्लोकहाराणि च ।
 कुष्ठवग्दोषदुश्चर्मपामाहारिण्यातःपरम् ॥, etc., etc.

The end :—

श्रीरामेश्वरसुखिन्दुबद्धूषो भट्टनारायणः
 श्रीबीत(?)प्रखितमानखल्लनजो श्रीरामलक्ष्मस्ततः ।

मौमांभानयतत्त्वविदिनकरस्तस्मादभूत् तत्कृतिः
सेयं कर्मविपाकसारविषया रामाय दद्यान्मदम् ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्भामेस्वरसुखिस्तु-श्रीमन्नारायणसुत-श्रीमद्भामहर्ष-
सुतदिनकरकृतः कर्मविपाकसारः समाप्तः ।

2573.

8620. **कर्मविपाकचन्द्रिका ।** *Karmavipākacandrikā.*

By Anūpa Siṃha, Rājā of Bikāner.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 213. Lines, 12 on a page. Extent in Slokas, 1,000. Character, Nāgara. Complete.

The MS. has continuous pagination only up to 130. Different parts are written in different hands on different papers with different pagination. In leaf 130A a colophon containing the name of Viśveśvara Bhaṭṭa as the author and Mahārṇava as the title of the work has been scored through and a new colophon bearing the name of Anūpa Siṃha as the author and Karmavipāka Candrikā as the title of the work has been substituted.

1A. सङ्ख्यंशोर्महावंशो जयव्यंशो रमापतेः
यत्पताके व विमला गङ्गालोके विराजते । ३
तदीयमुक्तामणिरद्भुतश्रीरशेषभूमौपतिमौलिमान्यः
राठोरसंज्ञः प्रथितः पृथिव्यां आसौम्रपाणां गण इन्द्रवैर्यः । ४
तेष्विज्यसेनः खलू सिंहसेनः समुद्रतः सिंह इवाचलेषु
चकार राज्यं किल कान्यकुब्जधरामराधौश्वरतामवाप्य । ५
तस्मादभुदद्भुतशौर्यवैर्यं आस्थानराजः किल कौर्त्तिभाजः
यो बाहुवैर्येण निजेन राज्यं मरुर्जिगाय क्षपितारिवर्णः । ६
तस्यान्वये समभवद् योधाख्यो नृपसत्तमः
यन्नामाङ्गमभूत् ख्यातं श्रीमदयोधपुररंवरं । ७

तत्सुतो विक्रमो जज्ञे चिविक्रमपराक्रमः

अभुक्तपूर्वमास्याय जाकुलं प्रशशास यः । ८

विक्रानेरिरितिख्याता पुरी तेन विनिर्मिता

रराजामरराजस्य नगरीवामगावती ६

तदात्मजः सद्गुणपूगपूर्णः श्रीलोककर्णः क्षितिपो बभूव

यं वीरमासाद्य वसुन्धरायाः विश्वम्भराख्यायवती बभूव । १०

तत्सुनुरासीज्यसिंहदेवः श्रीमान् समस्तावनिपालमान्यः

न केवलं यक्षपतिं धनेन वाचापि वाचस्पतिमाक्षिपद् यः । ११

तदात्मजोऽभूत् क्षपिताग्निमल्लः कल्याणमल्लः किल तौष्णभल्लः

यत्नोत्तिकान्ध्या विशदौकृतापि धनानुरागं भजते सदैव । १२

तत्सुनुरभवद्राजा रायसिंहः प्रतापवान्

येन सर्वे मञ्जीपालाः कृता गृहकुटुम्बिनः । १३

ततः समभवत् श्रीमान् शूरसिंहः क्षमापतिः

सुरेणेव पदाक्रान्तं येनेदं जगतीतलं । १४

तस्मात्कर्णो डवाजनि क्षितिभृतो नास्त्रापि कर्णः सदा

कर्णाक्षुष्टशरासमोद्धतशरीमाराहतप्रापतिः ।

यस्मिन् दित्सति पञ्चतामुपगताः कल्पद्रुमाः कामधुकु

गोत्वं संश्रयति स्म विस्मयवशाज्जाशङ्च चिन्तामणिः । १५

तस्मात्कर्णमञ्जीपतेः समुदभूत् प्राज्ञः कलानां निधिः

शूरः श्रीमदनूपसिंह नृपतिः श्रीविष्णुभक्तः परः

येनानन्दवनोषिताखिलबुधस्त्राग्यं समातम्वता

तद्वर्षान्नसाधनं धनमतिप्रेक्षानिधं प्रेष्यते ॥ १६

यस्याजिराजिषु शराहतिखण्डमाणा ।

रक्तध्वजांशुकगणैरवकीर्यमाणा ॥

भूमिर्वभौ नवलमागमसम्भ्रमेण

कान्ताहिताग्निखरक्षतमखितेव । १७

यदौघशरताडितप्रतिभटागिमौलिस्खलत्

किरीटमणिमण्डलैरुपचिता मञ्जी भासते

धराधिपतिमण्डले वरमसुं नृपं सादरं
 वशीतुमभिमगिता कलवराङ्गनेवोक्त्वा । १८
 नृपेण तेनोक्त्वलप्रास्नचक्षुषा
 पदार्थवाक्यार्थविचारचक्षुषा
 समस्तविद्वज्जनतोषकाविका
 वितन्यते कर्मविपाकचन्द्रिका । १९
 विद्वच्चकोरवसनारसगौयसारा
 गङ्गार्थसंग्रथनिराकरागप्रसारा ।
 व्याकल्पमुत्ससत् कर्गन्टपात्मभस्य
 राजन्यमान्यगचिता खलु चन्द्रिकेयं । २०
 निबन्धान्तरतो योत्र विशेषः स पद्मौक्तिकैः
 पद्मौक्तिकौयो मीमांसापरिशीलनकोविदैः । २१
 प्रायश्चित्तविचारख्यः परिभाषाह्वयस्तथा
 योगमामान्यदृग्गणसंज्ञकस्तद्विशेषवत् । २२
 इत्येवं किमग्रा ज्ञेयास्तथाग इह निर्मलः
 अज्ञानध्वान्तमन्दोद्धतिस्त्वागविशारदाः । २३ ।

This is a genealogy of Anūpa Siṃha, the Rājā of Bikaner and general of Aurangzeb from Sun god through the Rājās of Kanoj and Jodhapore. Anūpa Siṃha was a patron of learning and caused works on a variety of subjects to be written by Paṇḍits in his name.

The MS. seems to be the author's draft of the work as it has so many corrections, emendations additional slips and scoring through. The work however is complete in four kirāṇas; the first comes to an end in leaf 26A, the second in 112B (though called tṛtiya), the third in leaf 130A and the fourth at the very end. Between the third and the fourth there is no continuous pagination. The contents of the kirāṇas are given in the two verses in the extract given.

SĀNTI

2574.

1914. उग्ररथशान्तिः । *Ugraratha Śāntih.*

Attributed to Saunaka and its Prayoga.

Substance, country-made paper. 11 x 4½ inches. Folia, 26. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 660. Character, Nāgari. Appearance, tolerable. Complete

It begins :—

कैलासशिखरे रम्ये सर्वदेवनमस्कृतं ।
प्रणम्य प्रहृष्टं देवं गृह्यः पश्यन् सादरम् ॥
स्वामिभ्युर्यथो नाम सर्वप्राणिभ्यश्च ॥
एवंपौत्रक्षयकरः धनधान्यविनाशनः ॥
राज्यभ्रंशकरो राज्ञां क एष पश्चिकीर्त्यते ॥

शिव उवाच ।

... ..
एते दोषा भविष्यन्ति त(मु)[दु]ग्धसम्भवे ।
उत्पत्त्यब्दात् उग्ररथः यच्छौमोऽब्दः प्रकीर्तितः ।
यस्याविर्भावमात्रेण संसारी भयमाप्नुयात् ॥

• .. ..
गृह्योऽग्ररथशान्तिं ते कथयिष्याम्यहं षट्पदा ।
यदाचरन्मात्रेण संसारी मुच्यते भयात् ॥

... ..
शैवागमप्रसिद्धेयं मुनिभिः पश्चिकीर्तितम् ।
गृह्योऽग्ररथशान्तिं तां सावधानमनाः षट्पदा ॥
यच्छौदधे तु संप्राप्तं ब्राह्मणः स्वयमाचरेत् ।
... ..

प्रधानदेवता तत्र साक्षात् मृत्युः प्रकौर्तितः ।
 उग्रोद्भिदेवता प्रोक्ता जयः प्रत्युद्भिदेवता ॥
 विष्णुवागारे शिववागारे नदीतीरेऽथवा पुनः ।
 गोले वा वल्गुवागारे वा स्तोत्रपत्रग्राम एव वा ॥
 ... ..
 मृगद्वलं परिकल्प्याथ गोमयैरनुलिप्य च ।
 रङ्गवल्याद्यलंकृत्य पुण्याहं नान्दीपूर्वकम् ॥
 त्रौहिभारं विनिक्षिप्य तदङ्गे तद्वलं तथा ।
 तदङ्गे तिलमास्तीर्य अष्टपञ्चाश्वजं लिखेत् ॥
 विलिख्य तत्र द्वौकां निक्षिपेत् कलमान् ततः ॥

First Colophon :—

Leaf 4A, इति श्रीशैवागमे शिवधम्मखसंवादे उग्ररथशान्तिकल्पः

समाप्तः ।

शैवागमानुसारेण प्रयोगोऽत्र विधीयते ।

सर्वलोकहितार्थाय सुलभः कथ्यते क्रमः ॥

Leaf 6A, Ichonography of "Death" मृत्युः

"यमदण्डोऽखलकरं महिषोपगमिंस्थितं ।

सर्वभौतिकरं ध्यायेत् मृत्युं जगदधोऽग्रम् ॥

पाशखट्वाङ्गुशगदाभासमानकराश्वजं ।

गौर्वीणगणवन्द्याग्निं मृत्युं महिषवाहनम् ॥"

Ichonography of "Ugraratha."

"करालास्यं विरूपाक्षं उग्रं व्याघ्रवरे स्थितम् ।

शूलं चण्डमृगं पाण्डोर्विभ्राणं हृदि भावयेत् ॥"

It ends :—

य एतामाचरेदुग्ररथशान्तिं षडङ्गन ।

शत्रवोऽस्य विनश्यन्ति सर्वदा मुखमेधते ॥

Second Colophon :—

इति श्रीशैवागमे शिवधम्मखसंवादे उग्ररथशान्तिकल्पप्रयोगश्च

समाप्तः ।

Ugrarathā is a terrible deity—a companion of the God of Death. He should be propitiated in the 60th year of a man's life.

See L. 3233.

2575.

2231. षष्टिपूर्तिशान्तिः । *Ṣaṣṭipūrtiśāntih.*

Attributed to Śaunaka and its Prayoga.

Substance, country-made paper. 11½ x 3½ inches. Folia, 7 Lines, 11 on a page. Extent in Ślokas, 160. Character, Nāgara Date, Śaka 1740. Appearance, pasted and discoloured.

A propitiatory ceremony on completing the 60th year of one's life.

The Śānti begins :

अथ षष्टिपूर्तिशान्तिः ।

विधानमधुना तस्य वदाम्यागमदर्शनात् ।
सन्निधौ विष्णुदेवस्य वत्सरे षष्टिसंज्ञके ॥
षष्ठादिदेवतापूर्णा होमादोन् कामयेच्छान्तिः ।
आयुर्विवर्द्धते पश्चान्माकर्मण्यमवामुनिम् ॥

It contains 53 verses.

Col. in leaf 3A :

इति शौनकोक्त-षष्टिपूर्तिशान्तिः ।

These two Śāntis were performed by Maharaja Sir Candra Samser Jhang, Mahārāja of Nepal, in 1922 and 1923 A.D.

Then begins the Prayoga :—

3A. अथ शौनकोक्त-षष्टिपूर्तिशान्तिप्रयोगः ।

मुषौ देशे विष्णुसन्निधौ देशकालौ संकीर्त्तयन् अमुकगोत्रोत्पत्तस्या-
मुकशर्मणः मम दौर्वायुमारोग्यपुत्रपौत्राद्यनवच्छिन्नमन्ततिष्ठित-
लक्ष्मीप्राप्त्यादिसकलैकनिहिदाग ओष० ये षष्ठ्यब्देऽनौते जन्म-

मामे जन्मनन्तरे कर्त्तव्यतयाविहितं शौनकोक्तं षष्ठिपूर्तिशान्त्वाख्यं
कर्म करिष्ये ।

The Post Col. Statement :—

शके १७४६ खयनामसंवत्सरे आषाढ शुद्ध चतुर्थी रविवारे
तद्दिनी देवोपनामक रामचन्द्रसूनुपराधोक्तमेव लिखितं । शुभं भवतु ।

In a different hand .

इदं पुस्तकं नागायणदीक्षितभागवतस्य ।

2576.

1193. **अद्भुतसागरः ।** *Adbhutasāgarah.*

By Vallāla Sena, King of Bengal in the 12th Century A.D.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 167. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 4,200. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

A book of omens, left unfinished by the author and completed by his son, Lakṣmaṇa Sena. The Paṇḍita who helped the royal authors in the compilation appears to be Śrīnivāsa.

1B. युक्तायुक्तवि[वे]च(र)न-प्रणयिनं प्रीत्यावसीतावतीं (१)
वंशोक्तसमहा(य)ग्लमनच[र्व] श्रीश्रीनिवामं व्यधात् ॥
अथोतिर्विटां च वत्तमानि विचार्य तेषां
तात्पर्यपर्यवसितौ ग्रथनानुपूर्व्यगाम् ।
विप्रप्रसादगुरुपूजनतस्तु तद्वत्
निःशङ्काशङ्कान्दपः कुरुते प्रयत्नम् ॥
श्रीमल्लप्रसासेनभूपतिवरः श्लाघ्यो यद्युद्योगतो ।
(निःप)नि[व्य]मोऽद्भुतसागर[']ः । कतिगतो वल्लालभूमिभुजः ॥

See Bik. 289, L.O. Catal. 3104, and Bhandarkar's report on the search of Sanskrit manuscripts during the years 1887 to 1891.

2577.

10052. *The Same.*

Substance, country-made paper 11 x 5 inches. Folia, 2 to 29. Lines, 11 to 13 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. A fragment.

- 2B. प्राक्नेत्राधुक्थेन्दु आग्नेहृतसागरम् (१)
 गौडुन्नुकुंजगां निजकृतिर्गिष्यत्वं मम्यागतः ॥ (१)
 नानादानतिलास्यप्राम्बलनभः सूर्यात्मसंगमं ।
 गंगावारिरयं मदा निजवपुः कुर्याच्च तेजोगतः ॥
 श्रीमत्सद्भागमेन भूपतिरतिश्लाघ्यो(पदार्थगो) यद्द्योगतः ।
 निर्यमोद्धृतसागरः कृतिर्मौ वल्गल भूमिप(तिः) तेः ॥
 ख्यातः केवलमल्लवः समरजस्तोमस्य तत्पराः ।
 प्रावीण्येन भगीरथस्तु भुवने ह्यद्यापि विद्योतते ॥

14A. महाराजाधिराज--निः[शत्रु]शत्रु--श्रीमदल्ला(न)[मेन--देव-
 तिमिति श्रीअद्भुतसागरे सूर्याद्भुतावर्तः । अथ चन्द्राद्भुतावर्तः ।

24B. चन्द्राद्भुतावर्तः । अथ राक्षोद्भुतावर्तः ।

2578.

3960. **अद्भुतसागरसारः ।** *Adbhutasāgarasarah.**By Paṇḍitarāja Śrīpati.*

Substance, country-made paper 15 x 3 7/8 inches. Folia, 97. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 1,650. Character, Bengali. Date, Saka 1734. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :--

इति पण्डितराजश्रीपतिनिर्मिताद्भुतसागरसारः समाप्तः ।

Post Colophon :--

श्रीसौतागामाभ्यां नमः ।

प्रकाश्याः १७३४ । पुस्तकमिदं श्रीकृष्णारामदेवप्रार्थानलिखितं च
 श्रीप्रीताम्बरदेवप्रार्थानः । ॐ नमो गुणैः ।

It begins thus :

ॐ नमो गणेशायः ।

जगत्त्रयस्योपचयाय जायतां वलिद्विधो वामनवेषविभ्रमः ।

सुदूरमभ्युत्थितं जवेन तोयानिक्कुमुत्कुम्भिव प्रतौयते ॥ (?)

इष्टानिष्टज्ञाने वाक्का यदि विद्यते मञ्जरी ।

अद्भुतसागर[सारं] (सागरं) औपतिरचितं (चरितं) बुधाः प्रदुष्यत ॥

अथाद्भुतनिरूपणम् ।

तत्र लङ्कद् गर्गः ।, etc., etc.

A compilation on omens and portents, their evil effects and means of averting them. The omens and portents are of three kinds :—

प्रकृतेरन्यथोत्पातः मन्त्रोपस्तावदौदृष्टः ।

चित्रविधः स तु बिम्बो दिव्यनाभमभूमिजः ॥

The authorities consulted :—

1B, लङ्कद्गर्गः, गर्गः, मत्स्यपुराणम्; 3B, पराशरः; 4A, वराहसंहिता;
5A, मयूरचित्रे, आग्नेयपुराणे; 7A, गर्गभार्गवीये, 11A, विष्णुधर्मोत्तरः;
15A, नारदः; 37A, बार्हस्पत्ये; 43B, औशनसः; 44A, लङ्कद्गर्गः;
47B, भार्गवीये; 48B, काश्यपः, 49B, द्रौणपर्ज्यः; 50A, वराहः; 68A,
सारावल्यां; 68B, कागावल्याम्; 69A, आदिपुराणम्, मार्कण्डेयपुराणम्
and लिङ्गपुराणम्; 69B, चरके; 72B, कालावल्याम्; 73B, सुश्रुतः;
77B, देवलः; 79B, भौद्यपर्ज्यः; 81A, शालिहोत्रे; 86A, अरण्यकाख्ये ।

It ends thus :—

अवारिदेशे सर्पाखुविङ्गलमत्स्याः

न खजाति-मांसान्यपुष्टंजते वा । (?)

व्रजन्ति वामे युन मन्त्रजाद्याः (?)

विहङ्गमा मृगाश्च प्रतिस्थाप्यं सवित्रा-मिषोश्च जलाशयानाम् ॥ (?)

2579.

3556. **अद्भुतदर्पणः ।** *Adbhutadarpanah.*

A work on omens and portents and their evil effects.

By Madhava Sarma.

For the MS. and the work see H.P.R. Vol. I, 3 and for the work I.O. Catal. No. 3105.

In continuation of the postecolophon in thick letters :—

मृत्युञ्जयदेवशर्म्माः स्वाक्षरमिदं पुस्तकम् ।

At the beginning of the MS. in a later hand : —

अयमोपालदेवशर्म्माः पुस्तकमिदम् ।

The MS. contains also at the beginning a table of contents of the work.

2580.

134. **अद्भुतसारसंग्रहः ।** *Adbhutasārasaṅgrahaḥ.*

By Navadvīpa, a scion of the Nityānanda family.

The manuscript has been noticed by Dr. Rājendralāla Mitra under No. 465 in Vol. I. of his Notices.

Adbhuta Sāra by Mahadeva Sarma is a treatise on omens of approaching evils, Adbhuta meaning extraordinary phenomena in nature celestial, atmospheric and terrestrial (दिव्यगामस and भूमिज). This is an abstract of Mādhava's work.

2581.

1972. **विधानमाला सटीका ।**

Vidhānamālā with a commentary.

For the MS. and the work see L. 3241.

Post Colophon :—

इति श्रीवृत्ति[ह]भट-विरचितः विधानमालाख्यग्रन्थ-संपूर्ण-
मस्तु ॥ कृष्णार्पणमस्तु ॥ शके १७६५ आनन्दनाम संवत्सरे आषाढ-
वद्य ११ इन्द्रवारे संपूर्णम् ।

A treatise on purificatory rites.

I.O. Catal. Nos. 1769 and 1770 describe Vidhānamālā, which is a large work extending over 477 leaves, and its commentary probably by Viśvanātha, son of Hari. The present manuscript contains a fragment of the commentary with a fragment of the text.

It is not only a work on Smṛti, as it professes to be, but also embraces various other subjects such as, medicine, military affairs, veterinary arts and so on.

The author's home :—

१५६A. वैराटे विषयेऽस्ति चन्दनगिरे गंखूतिमात्रे परं
देव्याः प्राक् सुमनोहर[ ](1) वसुमतीतीरेऽयहारो महान् ।
तत्र ज्योतिर्कुलोद्भवो गुणनिधिः श्रीमान् वृत्तिं ह्ये द्विजः
तत्रैव शास्त्रमिदं नृणां सुप्रकृतिं संधाय चित्ते निजे ॥

The I.O. MS. referred to above is dated Samvat 1732 (= A.D. 1676).

2582.

2074. मारौभयशान्तिविधानम् ।

Maribhayaśāntiridhānam.

Substance, country-made paper. 8×3½ inches. Folia. 3. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 50. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Fragment

It begins :—

अथातो देशनगरग्राममहाव्याधिशान्तिविधानं कथ्यते ।

Two methods are given, one from the Karnavipākas, the other from Brahmapurāṇa and Brahmandapurāṇam.

Colophon :—

In leaf 2A, इति श्रीशनिङ्गभट्टविरचितायां विधानमालायां ब्रह्माण्ड-
पुराणोक्तं देशनगरसामान्ययामोद्व-जनपौडाशमनविधानम् । Then com-
mences, अथ जनमारविधानम् ॥

2583.

2264. जनमारशान्तिः । *Janamārasāntih.*

From Vidhānamālā according to Garga.

For the MS and the work see L 1088.

Post Col. :—

यावृष्टं पुस्तकं वृष्टा, etc., इदं खरे उपनामक भाऊशर्मा
लिखितं स्वार्थे पराशर्यम् ।

2584.

5994. देवौघहोतबालकरक्षणम् ।

Devīgghātarāṭakarakṣaṇam

Being an extract from Santi Mayūkha

Substance, country made paper 11 x 5 inches. Folia, 8. Lines, 8
on a page. Character, Nāgri of the nineteenth century. Date, Samvat
1924. Appearance, fresh. Complete.

It relates to the rites for the protection of children
from the evil spirit.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ पुतनाविधानानि

मदनमूलप्रयोगसारे ।

प्रथमेऽहनि गृह्णाति बालकं बालनिग्रहौ ।

पापिनी ग्रह्णीति पाठः । गन्धिनौति पुमान्तरि ।

तथा गृह्णीतमात्रस्य वेष्टितान्यपलक्षयेत् ।

Colophon :—

इति शान्तिमयूखे देवीऽष्टश्रीतबालकरक्षयम् ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १८२४ ज्येष्ठ शुक्लाष्टम्यां रवौ लिखितं विश्वनाथद्विवेदिना ।

2585.

2945. शान्तिसारः । *Sāntisārah.*

By Dinakara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 152. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 4,560. Character, Nāgara. Date, Śaka 1573=1651 A.D. Appearance, discoloured. Complete

For a description of the work see I.O. Catal. No. 1754. The 27 verses at the beginning of the work giving the contents of the work are not in the present MS.

Colophon :—

इति श्रीमन्नानन्दरसूरिसूनु-श्रीमन्नारायणसुत-श्रीमन्नानन्द-
भट्टाक्षजदिनकरभट्टकृतः शान्तिसारः समाप्तः । ग्रन्थगणना १००० ।

The importance of the MS. lies in its age to which the author himself belongs.

श्लोके १५७३ विरोधकृष्णामसंवत्सरे आश्विन्यां कृष्णैकादश्यामिदं पुस्तकं
सम्पूर्णम् ॥ शुभं भवतु ॥ इदं पुस्तकं दत्तात्रयनौ कपर्दीकेन लिखितम् स्वार्थं
परोपकारार्थं च ।

Then five lines more in a much later, scribbling hand.

2586.

2190. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11¼ × 5 inches. Folia, 178. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 4,700. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Correct.

A compendium of rites for the pacification of planets
by Dinakara Bhaṭṭa.

Col. :—

इति औदिनकरभट्टकृतायां शान्तिसार संपूर्णं समाप्तः ॥

By comparison with the description of the I.O. MS.
it appears to be incomplete.

2587.

2397. **ज्वरशान्तिः ।** *Jvaraśāntih.*

From Śāntisāra.

For the manuscript see L. 4115.

The Post Col. :—

चित्तले हृद्यपाङ्क्तय-परशुरामेण लिखितम् ।

2588.

6472.

B. Substance, etc., the same as in A and B. Folia, 26. Lines, 10 on
a page. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Appearance, fresh.
Complete.

Beginning :—

अथ शान्तिसारप्रयोगमवलोक्य संक्षेपेण गणित-गच्छादि-
शान्तिविधिबध्यते ।

2589.

6482. **शान्तिसर्वस्वम् ।** *Śāntisarvasvam.*

By Śivanārāyaṇa.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 31. Lines, 10
on a page. Extent in ślokas, 750. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति मालवीयहनुमानात्मजशिवनारायणकृते शान्तिसर्व्वखे
काक्रमैयुनदर्शनादि-शान्तिप्रयोगः समाप्तः ।

समाप्तोयं शान्तिसर्व्वखं ।

The name of the last owner of the MS. on the
cover :—

मालवीयोपनामक कर्मकाण्ठी वचो पंडितस्येदं पुस्तकम् ।

Beginning :-

अथ गोमुखप्रसवशान्तिप्रयोगः ।

अथ यथाकालं सम्भूतसम्भारः कृताभ्यङ्गो यजमानः सपत्नीकः
मबालः पौटोपविष्टः प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्तय गोत्रः शर्मा
मम अस्य बालकस्य अमुकनक्षत्रोत्पन्नस्य तन्नक्षत्रजननसूचित-
पित्रादिसर्व्वारिष्टनिरसनदाग दीर्घायुवाद्यर्थं औपरमेस्वरप्रीत्यर्थं
गोमुखप्रसवशान्तिमहं करिष्ये ।, etc., etc.

A work of the same title is quoted in Nirṇaya Sindhu,
Śāntisāra, and Saṃskāra-Kaustubha.

2590.

1888. महामारौशान्तिः । *Mahāmārīśāntiḥ*

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches Folia, 12. Lines, 9
on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara Complete.

It begins :

अथ जनमाशेत्यन्तिनिदानभूतानि ना[न]विधानि मूलवाक्येषु
वृश्यन्ते तेषु कानिचित् ज्ञानगम्यानि कानिचित् अगम्यानि इत्येवं
तेषां सर्व्वेषां संहतानामेव तन्निदानत्वमित्यपि वक्तुं न शक्यते ।
गोनिदानकर्मणामिव अन्यतमस्यापि तन्निदानत्वं वक्तुं शक्यं तत्र
तेषां मध्ये इदमेव निदानं इत्यपि निश्चेत्तुमशक्यत्वात् सर्व्वेषां संकल्प-
वाक्ये कौर्त्तने बाधकाभावात् तथा संकल्पवाक्यस्य अयं संग्रहः—

यथाः--दे शकालौ संकीर्णं प्रभुसहितसर्वजनकर्त्तृकार्थ्यकरणा-
 दग्धदग्धपातनापूष्यपूजनमान्यावमानानाहुत्कर्त्तृकगोस्तन्यपानगो-
 कृतस्वत्वपरित्यागविपरीतमैश्वर्यप्रवृत्ति-ब्राह्मणादिकस्त्वमर्थ्यादापरि-
 ० यथागपूर्वक-स्वकर्मभाननुष्ठानराजादिकर्त्तृक-प्रभापोडनादिनिदानक
 रुद्रकोपप्रवृत्तजनमागमहामार्यादिपौडातः अस्य राज्ञोऽश्वामिनो
 ब्राह्मणादिसकलजातिविशिष्टजनस्य सद्योविमुक्तिपूर्वकायुगारोग्यै
 अर्थ्यसकलप्राप्तिसर्वोपनिवृत्तिरूपश्रीशान्तरादिदेवताप्रसादसिद्धये
 सति सम्भवे अयतहोमात्मक--ग्रहयज्ञ--लक्षहोम--जपलघुहज--
 श्रीमार्कण्डेयपुराणान्तर्गतसप्तशतिकास्तोत्र नवाष्टोत्तजपायनसंख्या-
 मन्त्रयुज्यजपसहितां गौर्गतां प्रान्तिं करिष्ये ।

तदङ्गं स्वस्ति ए० माह० नान्दोऽश्व० आचार्यादिवरणं करिष्ये ।

Col. :—

इति जनमागप्रान्तिः ।

Later Authorities Consulted :

(1) कमलाकरः ; (2) शान्तिसागरः ; (3) हेमाद्रिः ; (4) नानार्थ-

रत्नमाला ।

Post Col. :-

सर्वात्मा सौतागमेण लिखितं तद्भक्त नाना अत्रि ।

2591.

106. शान्तिकल्पदौपिका । *Śāntikalpadīpikā*.

The present manuscript has been noticed by Dr. Rājendralāla Mittra under No. 904

Post Colophon Statement :

शके १७१४ मार्गशीर्ष कृष्णप्रतिपदा इदं पुस्तकं ज्योतिर्विदुष-
 नाम्ना गोविन्दसुतजगद्भनेन लिखितम् ।

2592.

9349. विनायकशान्तिः । *Vinayākasāntiḥ.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 4. Lines, 13 on a page. Extent in slokas, 104. Date, Śaṃvat 1877. Character, Nāgara. Complete.

It is a chapter of शान्तिरत्न by Kamalākara Bhaṭṭa, treating of a rite to be performed for propitiating Gaṇeśa.

Colophon :—

इति कमलाकरभट्टकृते शान्तिरत्ने विनायकशान्तिः ।

Beginning :—

ओगणेशाय नमः ।

नागायणात्मनोऽस्मत्कामकृष्णस्य सूनुना ।

कमलाकरभट्टेन प्रोच्यन्ते शान्तयः क्रमात् ॥

तत्रादौ विनायकशान्तिप्रयोगः ।

Post Colophon :—

संवत् १८७७ आषाढ़ वदी १ । समाप्ततः ।

सुभं भवतु लिखितं ग. शुक्ल० महिम्नरवौ ।

The introductory couplet appears to have been composed by somebody else, most probably by the priest who transcribed this portion of the work, which he seems to have required most, which however, is not the first, in order, in Śāntiratnākara.

2593.

2080. अग्निनिर्णयः । *Agninirṇayaḥ.*

By Kamalākar Bhaṭṭa from the Śānti Kamalākar.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, six by counting. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 110. Character, Nāgara of the eighteenth century.

These leaves are really intended to fill up a lacuna or gap in a copy of Śānti Kamalākara.

It opens शान्तिकमलाकरचटितयशस्वमिनिर्णयः पत्र १४ । *

The work discriminates between the use of Grihya Fire and Laukika or ordinary Fire in different religious ceremonies. It quotes :—

मनुः, मेधातिथिः, हेमाद्रिः, विश्वामित्रः, मित्राक्षरः, अपराक्षः, शातातपः, वैजवापः, यज्ञपार्श्वः, आपस्तम्बः, आश्वलायनः, कन्दोगपरिशिष्टे, कर्कः, हेमाद्रौ, मार्कण्डेयः, वायवीये, हेमाद्रौ, प्रजापतिः, आबालः, मूलार्घ्यसामः, कात्यायनसूत्रम्, बृहस्पतिसूत्रम्, कातीयपरिशिष्टे, देवयानिकः, सामवेदे गौतमसूत्रम्, पञ्चमः, त्रिकाशदमगहनम् ।

2594.

9876. **नक्षत्रकटावली ।** *Nakṣatṛakṣṭāvalī.*

By Bhṛtṛjī Dīkṣita.

Substance, country-made paper. 11 x 5 inches. Folia, 11. Lines, 11 on a page. Extent in ślokaś, 125. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1921. Appearance, fresh. Complete.

On the particular diseases contracted under the particular stars, their duration and the propitiatory rites as to their remedies.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ नक्षत्रकटावली लिख्यते ।

अश्विन्यास भवेत्पौड्या व्यासवात्सल्या ज्वरः ।

ज्वरमेतज्ज्वरं चैव पौड्या भवति दाहकं ॥

नक्ष्द्र दशविंशदिन २० मंथ्यामिमां प्रदत्त

अश्विनौ तत्र देव्यौ अश्विना तेजमन्त्रकं ॥

जाप्यं पञ्चसहस्राणि जीराक्षं होमयेत्ततः

ब्राह्मणान् भोजनं दानं दद्यादेव सुखी भवेत् । इत्यादि ।

End :—

पूषा च देवता अस्य पूषा तव व्रतमन्त्रकं

जाप्यमेकं सहस्रान्त् नित्यं नगदलहोमयेत् ॥

फलद्वयाणि देयानि सक्मस्य दृष्ट[भं] ददेत् ।

अथ मन्त्रः ॐ पृथं नववने त्रयं नमिष्ये यः कदापि न स्तोनागस्तगच्छति । २७ ।

Colophon : —

इति श्रीमद्रोनिदौक्तिकृत-नक्षत्रचरणा-पृथग्विधान-रोगवल
मस्युक्तं । शुभमस्तु । संवत् १८२१ । मिति चैत्रशुक्ल-अष्टाशोहे
सङ्क्रान्तेः सूर्यभाते ५ स्कन्धे शुभं ततः दशपृष्ठे १० शुभानि ततः २ पृक्ते
पञ्चमीपादेषु ३ गो भङ्गः ततः उदरे ५ अश्वनाशः ततः द्वे २ मुखे अर्ध
लाभः स्यात् । अथाङ्गप्रधारणं ।

शुभे वारे शुभे लघ्ने शुभांशे शुभेने तिथौ

अङ्गप्रधारणयोग्यानि शनिलघ्ने शनैर्विने ।

2595.

6248. वास्तुशान्तिप्रयोगः । *Vāstu-sānti-prayogaḥ.*

By Drivedi Jivanarāma, son of Jayannātha.

Substance, country-made paper. 11½ x 5 inches. Folia, 14 Lines, 9
on a page Extent in Slokas, 250. Character, modern Nāgara Appearance, fresh. Complete.

Colophon : —

इति श्रीमद्दिवेदि-जगन्नाथाराम-श्रीमद्दिवेदि-जीवनराम-

विगच्छते किञ्चिद्वागमनेयिष्ठाग्वानुसारिवास्तुशान्तिप्रयोगः ।

Then there are four lines about the efficacy of *Sānti*.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ वास्तुशान्तिप्रयोगः ।

तत्र गृहप्रवेष्टात् पूर्वार्धे शुभेऽहि वा पूर्वार्धे सपत्नीकः स्नातः
शुचिः प्राङ्मुखः सुद्धासने समुपविश्य हिरण्यं त्रिः प्राणानाम्ब
इष्टदेवतास्मरणपूर्वकं देशकालौ स्मृत्वा “मम सपरिवारस्य
आयुरारोग्यैश्वर्यवृद्धये अस्य वास्तोः शुभतासिद्धये वास्तुशान्तिं
करिष्ये” ।

2596.

6002.

Substance, country-made paper. 9 × 3½ inches. Folia, 23 of which the leaves 14 and 15 are missing. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara by a modern hand. Appearance, fresh.

I. अथ वास्तुशान्तिप्रयोगः ।

ऋहप्रवेशदिनात् पूर्वेषु शुभे पूर्वार्धे सस्त्रीकः शुचिः प्राङ्मुखो ऋहस्थानौ प्राणनायस्य, etc., etc.

It ends in 18B. Then follows :—

II. शिलान्यासः ।

19A, इति नूतनऋहे शिलान्यासविधिः ।

Then follows :—

III. अथ कूपोत्सर्गप्रयोगः ।

23A, Col. :—

इति ऋहपरिशिष्टोक्त-जलाशयोत्सर्गप्रयोगः समाप्तः ।

2597.

9486. ज्येष्ठाशान्तिः । *Jyēṣṭhāśāntih.*

Substance, country-made paper. 8 × 4 inches. Folia, 11. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

It is a chapter of Saṃskāra Kaustubha, treating of propitiatory rites to be performed when a child is born under Jyēṣṭhā, an evil asterism.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ ज्येष्ठाशान्तिविधिः । ऋहशामलं

ज्येष्ठादौ जननीमाता द्वितीये जननीपिता ।

तृतीये जननीमाता स्वयं माता चतुर्थके ॥

आत्मानं पञ्चमे हन्ति षष्ठे गोत्रक्षयो भवेत् ।
 सप्तमे लोभयकुलं ज्येष्ठभ्रातरमष्टमे ॥
 नवमे श्वशुरं हन्ति सर्वं हन्ति दशांशकः । इत्यादि ।

End :—

अज्ञानादथवा ज्ञानात् वैकल्यात् साधनस्य च ।
 यद्वागमतिरिक्तं वा तत्सर्वं क्षन्तुमर्हन्ति ॥
 ततो विसर्जनं आचार्यहस्ते गोपस्करां प्रतिमां दत्त्वा अग्निं
 सम्यग्य विभूतिं धृत्वा गच्छगच्छेति तं विस्तृत्य जेष्ठाशान्तिमङ्गतं
 यन्मया लब्धं तेन तेजोन्द्रनामेश्वरः (?) पौयतामिति ॥

Colophon :—

इति संस्कारकौस्तुभे ज्येष्ठानक्षत्रशान्तिः समाप्ता ।
 शुभमस्तु । इदं पुस्तकं जोसिशङ्करजिसुत-केवलरामेण लिख्यते ॥
 कल्याणमस्तु ।

2598

6228. ऋतुशान्तिः or राजोदशानशान्तिः ।

Rtūśāntih or Rajodarśanaśāntih.

By Kāśī Dīkṣita.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 31. Lines, 8
 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, modern Nāgara. Appear-
 ance, fresh. Complete.

Colophon in 30A. इति ऋषीदीक्षितकृत—(added by a later
 hand) राजोदशानशान्तिः समाप्ता ।

Then begins गर्भाधान which ends abruptly.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । सावित्र्यै नमः । श्रीमौतागमाभ्यां नमः ।

अथ ऋतुशान्तिप्रारम्भः ।

श्रीमद्भगवतो महापुरुषस्य पुण्यतिथौ सम भार्यायाः प्रथमं जो-
 दर्शने चैत्रदृष्टमासादिसूचित सकलारिष्टनिरसनद्वारा श्रीपशुपेश्वर-

प्रौढ्यं नयहमखां प्रौढकोक्षां भूवनेश्वरी-इन्द्राणी-इन्द्रदेवतां कृत-
शान्तिं करिष्ये ।

2599.

6233. **गृहयज्ञपद्धतिः ।** *Grahayajñapaddhatiḥ.*

By Kāśī-Dīkṣita, son of Sadāśiva.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 32. Lines, 10 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

The original from which it was copied was defective in the middle and the gap left in it was between fol. 19-20. It has later on been filled up by three leaves of another older MS.

Beginning : -

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ नवग्रहयागविधिर्लिख्यते ।

यजमानः सप्तर्षीकः स्नातः शुचिः यस्य गजाननकुलदेवताश्चभौव-

देवताः संस्तूय ब्राह्मणादीन् नमस्कृत्य ।

सुमुखैकदन्तस्य कपिलो गजकर्णकः ।

लम्बोदरस्य विकटो बिम्बनाशो गणाधिपः ॥

Last Colophon : -

इति याज्ञिकसर्वाश्रितदौक्षितसुव काशीदौक्षितकृत-ग्रहयज्ञ

पद्धतिः समाप्ता ।

2600.

6300. **गोप्रसवशान्तिः ।** *Goprasavasāntiḥ.*

By Anantācārya.

Substance, country-made paper. 9×6½ inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent in ślokaś, 70. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, old, torn and discoloured. Complete

Colophon :—

इति श्रीमदनन्ताचार्यविरचितं गोप्रसवशान्तिः समाप्तं ।

Beginning :—

अथ यथाकाले सम्भृतसम्भारः कृताभ्यङ्गो यजमानः सपत्नीकः
[स] बालः पीठोपविष्टः प्राणानायम्य देशकालौ स्मृत्वा समास्य बाल-
कस्यामुक्तस्तत्रोत्पन्नस्य तस्मिन्नाचजननमुचितपिच्चादिसर्वांरिष्टनिर-
सनद्वारा दीर्घायुष्टायर्थं श्रीपरमेश्वरप्रोत्थये च शौनेकोक्तप्रकारेण
गोमुखप्रसवं करिष्ये इति संकल्प्य गणेशं संपूज्य वेदविदं दक्षिणं कुटु-
म्बिनं ब्राह्मणं अथ गोप्रसवाय्ये कर्मणि आचार्यत्वेन त्वामहं वृणो
इति कृत्वा आचार्यं त्वं यथा स्वर्गे इति प्रार्थयेत् । ... ..
... ..
... ..
... .. अष्टदलपद्मं निर्मेय

तत्र तिलान् विकीर्य तदुपरि प्राङ्मुखं पश्चिमपादं शिशुं निधाय
त्रिगुणितेन सूत्रेण रक्तेन वाससा शिशुं तृथ्ये वेष्टयित्वा शिशुसमीपे
गोमुखमानीय संप्लेबं कृत्वा गोमकाशात् शिशोः प्रसवं भावयित्वा
गामपसार्य विष्णुर्योनिमिति सूत्रेणैकौकृतं पञ्चगव्येन शिशुं ज्ञापयेत् ।

End :—

पश्चिमभागे मकुटम्बं व्यजमानमुपवेश्य ग्रहकलसवरुणकलसोद-
केन यजमानं ज्ञापयेत् आपोहिष्ठेति मन्त्रैः ततो यजमान आचार्या-
दिभ्यो दक्षिणां दत्त्वा भुयसीं संकल्प्य ब्राह्मणभोजनसंकल्पं कृत्वा
कर्मदे समर्थं मूलशान्तिं कुर्यात् ।

2601.

6213. सार्पविधानम् । *Sārpavidhānam.*

By Bālamukunda.

Substance, country-made paper. 12 x 5 inches. Folia, 8. Lines, 11
on a page. Extent in ślokaś, 220. Character, modern Nāgara. Appear-
ance, fresh. Complete.

Pacifying rites, when a child is born under the evil
star, Aśleṣā which is represented by the figure of a snake.

Beginning :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

अष्टोत्पत्त्युक्तं सार्वभौते गच्छजित् एष एव विप्रिगिह्मन्तत्वात्
अज्ञोपागच्छांतयोः प्रसवे इदमेवानुष्ठेयं साध्यन्दिनैः ।

Colophon :—

इति सार्वभौतध्यानं संगृह्यते बालमुकुन्देति शिवम् ।

Lines more by a much smaller hand on the same subject.

2602.

5799. दशमुखकोटिहोमपद्धतिः ।

Daśamukhakotiḥomapaddhatiḥ.

*By Devabhadra at the request of Balabhadra, Rājā of
Kāśī, in the middle of the eighteenth century.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia 15. Lines, 10
on a page. Extent in Slokas, 360. Character, Nāgari of the nineteenth
century. Appearance, fresh. Complete. •

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा विनायकं देवं शिवं व्यासेश्वरं गुरुं ।

ग्रहयज्ञविधेः सम्यक् प्रयोगो गच्छते मया ॥

अथ शान्तिस्तोत्र-शान्तिसार-शान्तिसूत्र-वृक्षस्तोत्र-निर्णय-
प्रयोगदीपिका-ग्रहदीपिका-वाशिष्ठोपास्य-नारायणभट्टी ग्रहमन्त्र
प्रभृतौ ग्रन्थान् ।, etc.,

See the next number.

It ends :—

कृतोऽसौ मनसारासस्तुना गीतमेव तु ।

बलभद्रसिंहैव काशीयेन च भूभृता ॥

नेवास्मिन्नन्धदेशे वा कोटिहोमो दृश्यामः ।

केनाप्यद्यकृतो यावत् अतः काल + + ॥

यस्य अमः समुत्पन्नः प्रयोगस्यास्य लेखने ।

व्यामेश्वरः शिवस्तेन प्रीयतां सन्निधिस्थितः ॥

एनस्तेनैव तत्रायं कृतो धृतिश्रुताधिके ।

मनुविंशे वत्सरे माघे कारितोपि मया तथा ॥

Colophon :—

इति श्रीमन् महायाज्ञिक-नागरजातीयपाठक-श्रीरामचन्द्रसूनु-
गङ्गाधरपाठकवंशसम्भूत पाठक-श्रीबलभद्रात्मज-देवभद्रकृत संक्षिप्तो
दशमुखकोटिहोमप्रयोगः समाप्तः ।

अथ श्रुतमुखे विशेष उच्यते । इति दशमुखकोटिहोमप्रयोगः
समाप्तः ।

There are ten lines more.

2603.

6232. दशमुखकोटिहोमप्रयोगः (संक्षिप्तः) ।

Daśamukhakotihomaprayaḡaḥ (Brief).

*By Derabhadra, son of Balabhadra Pāṭhaka, a descendant
of Gaṅgādharma Pāṭhaka, son of Mahā Yājñika Nāga-
rajanātiya Rāma Candra Pāṭhaka—under the patronage
of Balirandya (perhaps Balabhadra) Sinha, Rājā of
Benares.*

Substance, country-made paper 9½ × 4½ inches. Folia, 8. Lines, 17
on a page. Extent in ślokaś, 250. Character, Nāgara. Date, Samvat
1852. Appearance, discoloured Complete.

Colophon :—

इति श्रीमन्महायाज्ञिक-नागरजातीयपाठक-श्रीरामचन्द्रसूनु-
गङ्गाधरपाठकवंशसम्भूतपाठक-श्रीबलभद्रात्मज-देवभद्रकृतः संक्षिप्तो
दशमुखकोटिहोमप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८०२ इयं नाम संवत्सरे अधिकभाद्रपदे अमावास्या
रविवसरे तद्दिने इदं पुस्तकं गोलवल्लभगणनामक-वापुभट्टेन लिखि-
तम् स्वार्थं परोपकारार्थं च ।
श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा विनायकं देवं शिवं आसिम्भम् गुरुम् ।

ग्रहयज्ञविधेः सम्यक् प्रयोगो रच्यते मया ॥

अथ ग्रान्तिरत्न--ग्रान्तिसार--ग्रान्तिमयूख--दृष्टव्यवृत्तनिर्णय-
प्रयोगदीपिका ग्रहदीपिका--वाग्निहोत्राभ्यां--नारायणभट्टीय-ग्रह-
मखप्रभृतीन् ग्रहान् अन्यांश्च नानानिबन्धान् समालोक्य तेभ्यः
सारांशमादायाधौते सरहस्यावयवांश्च ज्ञातौये लीलावत्यादिगणित-
शास्त्रे संगृह्य च दशमुखकोटिहोमाख्यग्रहयज्ञस्य संहारं प्रयोगो
रच्यते ।

त्रिविधो ग्रहयज्ञः अयुतलक्षकोटिहोमात्मकश्चेति तत्र प्रथमो-
ऽयुतहोमो, द्वितीयो लक्षहोमः, तृतीयः कोटिहोमः । अयुतलक्ष-
कोटिरिति समिदादिसंख्याव्यतिरेकेण प्रधानयवमिश्रतात्कृतिना-
ज्जतीनां संख्याकर्मणो नामधेयं । अयुतहोमो लक्षकोटिहोमयोः
प्रकृतिः लक्षकोटिहोमौ तु तद्विज्ञतो । अयुतहोमधर्माः लक्ष-
कोटिहोमयोर्भवन्ति । कोटिहोमस्य तु विधेः, एकमुखो द्विमुखो
दशमुखः शतमुख इति ; मुखशब्देन कुण्डानि । एकमुखे एकं कुण्डं
द्विमुखे द्वे दशमुखे दश, शतमुखे शतमिति । चतुर्विधप्रकाराणा-
मेकमुखप्रकृतिः । अन्ये द्विमुखादयस्तु तद्विज्ञतयः । अतोऽयुतहोमो-
यात् प्रकृतिभूतात् विशेषत एकमुखस्य विहिता धर्माः द्विमुखादि-
द्वित्रिविधेषु भवन्ति । कुण्डमण्डपस्यापि एवमेव निर्णयोऽनादेशे ।
आदेशे तु यथादेशं । तत्रादौ शुभेऽहनि कुण्डमण्डपकरणप्रकारः
स च रामवाजपेयि कुण्डरत्नाकर-कुण्डमिन्द्रि-कुण्डोद्योत-कुण्डार्क-

कुण्डकौमुदी-कुण्डकल्पद्रुम-कुण्डकल्पलता-कुण्डभास्कर-कुण्डार्क-
कुण्डतत्त्व-कुण्डशिरोमणिप्रभृति कुण्डमण्डपग्रन्थेभ्यः उक्तग्रन्थेभ्यो-
ऽन्येभ्यो निबन्धेभ्यश्च सन्दिग्धस्थानेषूपपत्त्या-विरोधान् परिहृत्य
सारवद्भाष्यमादाय संक्षेपेण चूर्णिकाभिरुच्यते ।

End :—

गोत्रेण गौतमेनांभु (?) विभ्रेणस्य प्रसादतः ।
बलभद्रतनूलेन देवभद्रेण धौमता ॥ १ ॥
मयैवैष प्रकारेण कोटिहोमो दशाननः ।
कारितस्तस्य सम्पत्तिर्जाताऽद्य श्रवणो दिने ॥
हृतोऽसौ मनसारामस्तनुना गौतमेन तु ।
बलिबंधसिंहेनैव काशीरोचनभूभृता ॥
नैवास्मिन्नन्यदेशे वा कोटिहोमो दशाननः ।
केन्याप्यद्यहृतो यावदतः कालमिहालिखम् ॥
यश्च अमः समुत्पन्नः प्रयोगस्यास्य लेखने ।
ध्यांसंस्मरः शिवस्तेन प्रीयतां सन्निधिस्थितः ॥

2604.

5127. नवग्रहयागपद्धतिः । *Navagrahayāgapaddhatiḥ.*

By Bhavadeva Bhaṭṭācārya.

Substance, country-made paper. 16 × 3½ inches. Folia, 11 (by counting). Lines, 7, 8 on a page. Characters, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old.

There are leaves missing here and there. But there being no leaf marks, it is hard to say which of the leaves are missing.

Beginning :—

नवग्रहं नमस्कृत्य देवीं सरस्वतीं नमः ।
कृता श्रीभवदेवेन ग्रहयागस्य पद्धतिः ।
अथातः सव्यवस्थामि यदुक्तं ब्रह्मयामले ।
सप्ताङ्गराज्यकामानां हृद्ग्रथे शान्तिकं वदेत् ॥

Colophon :—

इति श्रीभवदेवभट्टाचार्यविरचिता गवयहयागप्रज्ञतिः समाप्ता ।

2605.

6304. मालवीयप्रयोगप्रकाशः (ग्रहयज्ञप्रयोगः) ।

Mālaviyaprayogaparakāśaḥ, (Grahayajñaprayogaḥ).

By Yajñeśvara Sarman.

Substance, country-made paper. 9×6 inches. Folia, 40. Lines, 8 to 11 on a page. Extent in ślokās, 880. Characters, Nāgara. Copied in Samvat 1851. Appearance, fresh. Complete. The first leaf is a restoration in a recent hand.

This appears to be part of a comprehensive work on ritual, called Mālaviya-prayoga-prakāśa—the author being a Mālavi Brāhmaṇa. This part relates to planetary rites.

The Maṅgalācaraṇa and the object :

गणाधिपं नमस्कृत्य देवीं वाग्देवतां गृहम् ।

ग्रहयज्ञं प्रकुर्वेहं [श्री]यज्ञेश्वर (शर्मेणा) [नामकः] ॥

बालानान्तु सुबोधाय विबुधानां मनोरमा ।

अनेकग्रन्थान् निःसार्य ग्रहयज्ञं प्रचक्रमे ॥

चन्द्रादिग्रहास्तुभूतसमये शुभे दिने कृतमित्यन्ति यज्ञमानः

शुभासने प्राङ्मुख उपविश्य स्वदक्षिणतः पत्नीं चोपवेश्य व्याचक्ष्य
पवित्रधारणं कृत्वा पवित्रे स्थो वैष्णवौ, etc., etc.

End :—

मन्त्रार्थाः सप्तकाः सन्तु पूर्णाः सन्तु मनोरथाः ।

ग्रन्थो बुद्धिनाशोऽस्तु मित्राणामुदयस्तव ॥

ब्राह्मणान् भोजयित्वा दीनान्वाञ्छामादिना संतोष्य स्वयं सुहृ-
न्मित्रादिभिर्भुतः सोत्साहः सन्तुष्टो हविष्यं भुञ्जीतेति शिवम् ।

Colophon :—

इति श्रीमालवीयप्रयोगप्रकाशे ग्रहयज्ञप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

सं १८५१ आरवण सु ११ मालवीयोपनामकजगन्नाथस्येदं
पुस्तकम् । लिः कालकाप्रसाद काश्यां गोषट्टे वालेवीरके गल्लीमे ।
शुभं भवतु ॥

2606.

4068.

Substance, birch bark. $7\frac{1}{2} \times 7\frac{1}{4}$ inches. Folia, 163. Lines, 14 on a page. Characters, Kāśmirī. Appearance, very old and damaged. Incomplete both ends.

A priest's collection :—

अतिजीर्णमवृश्याक्षरतां गतप्रायमिदं भूर्जपत्रलिखितं पुस्तकम् ।

I.

Vedic sūktas for the propitiation of the planets.

Topics :—

इति ग्रहेष्टिब्राह्मणं समाप्तम् ; इत्यग्निसूक्तं समाप्तम् ; इत्यादित्यस्य ; इति चन्द्रस्य ; इति भौमस्य ; इति बुधस्य ; इति जीवस्य ; इति शुक्रस्य ; इति शनैश्चरस्य ; इति राहोः ; इति केतोः ; इत्यगस्त्यस्य ; इति वास्तोस्पतेः ; इति क्षत्राधिपतेः ; इति सर्व्वेषाम् ; इति बुधस्य , इति जीवस्य ; इति शुक्रस्य ; इति सौरस्य ; इति राहोः ; इत्यगस्त्यस्य ;

II.

Vedic Mantras relating to the chief sacraments.

इति विवाहब्राह्मणम् ; इति अभिषेकमन्त्रः ; इति बीजवपनम् ; इति नामकरणम् ; इति प्रदक्षिणम् ; इति मौञ्जीबन्धनमन्त्रः समाप्तः ; इति दण्डमन्त्रः ; इति ध्यायोपाकरणम् ; इति मन्त्रहोत्रकव्रता + + + ; इति गोदा(धा) नमन्त्रः ; इति यथाक्रमेणोपनयनविधानं समाप्तम् ; इति पूर्व्वदारा + + + + ; इति विष्णुपञ्चकम् ; इति दक्षपञ्चकं समाप्तम् ;

III.

Astronomy, as applied to Smṛti.

अथ ताराफलानि ; इति विवाहपटलम् ;

IV.

Prognostication :—

अथ शकुनम्. Two leaves only of which the lower halves have been lost.

VI.

Miscellaneous topics :

अथ वास्तुप्रवेशः; अथ चिकित्सा नक्षत्राः; अथ रोगमुक्तज्ञानविधिः; अथ बुधचारः + + जपलम्; अथ योगिन्युदयः; अथ एग्यकालविचारः; इति वृद्धिश्राद्धम्।

In the remaining leaves there are various figures and diagrams.

2607.

7742. नवग्रहमन्त्रः । *Naragrahamakhaḥ.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 14. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 280. Characters, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old, soiled and discoloured. Complete.

Directions for the rites for propitiating the nine planets, being in the form of an interloction between Vasiṣṭha and Rāmacandra.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

सवित्रादिग्रहान् सर्वान् प्रणम्य ऋषिसत्तमः ।

मखं नवग्रहं व्रते वशिष्ठो मुनिपुंगवः ॥

अद्वया पृच्छमानस्तु रामेण विनयेन तु ।

वेदवेदाङ्गशास्त्रेषु कुशलः[?] त्वं मन्त्रामुने ॥

किमर्थं मे वनं जातं कस्माद्वाण्याद्विवासितः ।

रामस्य वचनं श्रुत्वा वशिष्ठो भाषतेऽखिलं ॥

सुरासुरास्तथा यक्षाः सर्वे वर्गा द्विजादिक्राः ।

खिपरेः प्रतिकूलैस्तु लभन्ते विविधापदं ॥

यद्वा राज्यं प्रयच्छन्ति यद्वा राज्यं हरन्ति च ।

यद्वा भुव्यापितं सर्वं त्रैलोक्यं सचराचरं ॥

End :—

मुष्टिमात्रा तथा श्रेता अभिप्रायैव क्षाजिताः ।
ग्रहाणां स्थापने प्रोक्ता अर्द्धार्द्धप्रतिदेवतं ॥

Colophon :—

इति श्रीमणिना वशिष्ठेनोक्तं संपूर्णं ॥

Post Col. :—

वेदिभट्टनिर्णयः ।

2608.

1706. *The same here called बृहद्वाशिष्ठी नवग्रहप्रकाशिका ।*

Bṛhadvāsiṣṭhī Navagrahaprakāśikā.

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 11. Lines, 12 to 15 on a page. Extent in ślokas, 300. Characters, Nāgara. Appearance, tolerable. Generally correct. Complete.

The same work as the last.

Colophon :

इति नवग्रहप्रकाशिका, बृहद्वाशिष्ठी समाप्तमिति ॥

Then 9 lines more on the processes of the Navagrahayajña.

2609.

5777. *बृहद्वाशिष्ठीभाष्यम् । Vṛddha Vāsiṣṭhī Bhāṣyam.*

By Veda Miśra.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 33. Lines, 7, 10 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1569. Appearance, old and soiled.

A commentary on the above.

Beginning :—

ॐ नमो विष्णवेऽर्चोविभ्वंसनाय ।

बृहद्वाशिष्ठीभाष्य[ः] प्रारभ्यते ।

त्रि० देवप्रज्ञेन अभिधानेन अष्टाध्यायं अथ शान्तायै च लिख्यते ।

प्रत्यक्षं पूर्वं प्रवचनं पुरातनं
तथैव काव्यायनपादपद्मम् ।
शान्तेर्महाभाष्यमिदं ततान्
श्रीवेदमित्रः श्रुतितो विरच्य ॥

सवित्रादिग्रहान् गत्वा वशिष्ठोदीन् महान् (?) ऋषीन् ।

वेदमित्रः स्फुटं ब्रूते भाष्यं शक्त्यनुसारतः ॥

सवित्रादि सविता सूर्य्य आदि र्येषां ते तथोक्ताः तान् सवित्रादि-
ग्रहान् केतुपथ्यन्तान् प्रकर्षेण गम्य गमस्त्वारं दण्डवत् काष्ठवत् कृत्वा
ऋषिसप्तमः ऋषिस्त्रिकालदर्शी स्यादिति कल्पकाराः । वशिष्ठो
महर्षिसप्तमः प्रकृष्टे तरतमौ नवग्रहमखसंज्ञं ब्रूते । अपृष्टो वज्र-
भाषत इत्यादिना दोषसम्भवात् रामेण श्रिया पृच्छमानः किञ्च
क्षणेन परमविनयेन । तद्विनयमाह महामुने त्वं वेदवेदाङ्गानि
शिष्टा ज्योतिषं ह्यन्दः निरुक्तं व्याकरणां कम्पसूत्रं यतवेदाङ्गानि तेषु
वेदवेदाङ्गशास्त्रेषु त्वं कुशलः तत्प्रश्नमाह । किमर्थं । राम उवाच ।
मे मम किमर्थं (वसनार्थं) [विवासनार्थं] कस्माद्विवासनं रामस्य
एवं विप्रश्नं श्रुत्वा वशिष्ठः अखिलं ते समग्रं कारणं भाषते ।
वसनाय । राज्यविवसनाय वेति । ४ । सुरासुराः सुरा इन्द्रादयः
असुरा वलिरावणादयः द्विजादिका वर्णाश्चत्वारः अपवर्णाश्चेति
खेच[राः] आकाशे चरन्तीति खेचराः तैः खेचरैः प्रतिजूलैः
दुःस्थितैः वि[र्]व[र्]धां आपदं लभन्ते । यद्वा राज्यं पूर्वोक्ता ग्रहाः
सुस्थानस्थिताः राज्यं प्रयच्छन्ति । दुःस्थिता हरन्ति । तैः ग्रहैः
सचराचरं त्रैलोक्यं व्यापितं । चरं देवमानुषादिकं अचरं पर्वत-
हृच्छादिकमिति । ५ ।

त्वं राम यद्ने जात (?) यस्मात् सोतायाः सह विद्योगाज्जातः ।
तत्कारणं ब्रूयुः । एकेन ग्रहेण वक्रेण सर्वे ग्रहा वक्रदशागा भव-
न्तीति । ६ ।

19A, अयुतक्षोमविधानमिति प्रश्नस्य । अथ जक्षक्षोमविधानमारभ्यते ;

23A, वशिष्ठोक्तजक्षक्षोमस्य मूलसूत्रं । अथ वशिष्ठोक्तजक्षक्षोमस्य पद्धतिभाष्यं

विप्रिच्छते; 28A, इति भाष्यं लक्ष्मोमस्य । अथ पदार्थानुक्रमणिका : 29B, इति लक्ष्मोमविधिः । अथ कोटिहोमं प्रारभ्यते । प्राप्तविधानं तत् पराशरे-
णोक्तमभिलिख्यते ।

33A, (Last Colophon) इति पराशरोक्तं कोटिहोमविधानं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १५६६ वर्षे पौषवदौ ५ सोमे वारेजायामवास्तव्य आभ्य-
न्तर मोटजातीय त्रि० देवशर्म्म इयं पुस्तिका लिलिखे । स्वयं
लिखितं स्वपठनार्थम् । तथापुत्रादौन् पठनार्थं ज्ञानार्थञ्च ।

2610.

1891. रोगोत्पत्तिशान्तिप्रयोगः ।

Rogotpattiśāntiprayogaḥ.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 180. Characters, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, faded. Complete.

It begins :—

अथ बोधायनोक्त[1] ज्वराद्युत्पत्तौ शान्तयः

प्रतिपदि कष्टं सदेहो वा दिनान्यष्टादश अपिदेवता अपि-
रस्म्येति पूजामन्त्रः । हैमी प्रतिमा दृतधूपो दृतदौपत्य यथासम्भवं
नैवेद्यं दृतं होमस्य शान्तिर्भवति । अथ सर्वत्र प्रथमतः तद्देवता-
मन्त्रजपः सहस्राधिकः पश्चात्पूजाहोमदानाच्छिहोमसंख्या च
अष्टोत्तंशतादि व्याधितारतम्येन कथ्या सहस्रं मृत्युनिर्देशो
द्वितीयायां दिनानि षोडश ।

It contains Tithisānti, Vārasānti, and Nakṣattrasānti.

The work comes to an end in 8B :—

इति रोगोत्पत्तिशान्तिप्रयोगः, after which there are two pages more beginning with : मदमन्त्रे[5] चित्तु । सर्व्वनक्षत्रशान्तिषु गायत्र्या

यमोद्देशेन होमोऽष्टोत्तरशतसंख्यः । बलिञ्च तप्तमक्षतदेवतायै । सोऽपि होमाव
प्रिष्टमर्थेण क्षिप्रदग्धेन तच्च तत्र तत्र वक्ष्यते ।

2611.

9494. ग्रहणशान्तिः । *Grahaṇasāntiḥ.*

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 3. Line 10 on a page. Extent in Slokas, 30. Characters, Nāgara. Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

It treats of propitiatory rites to be performed when a child is born at the time of the eclipse of the sun or of the moon.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ ग्रहणोत्पत्तौ शान्तिः ।

श्रीनमः ।

ग्रहणे चन्द्रसूर्यस्य प्रसूतिर्यदि जायते ।

व्याधिः पीडा तदा स्त्रीणामादौ तु ऋतुदर्शनात् ॥ १ ॥

इत्थं संप्रायते यस्तु तस्य मृत्युर्न संशयः ।

व्याधिः पीडा च दारिद्र्यं शोकश्च कलहो भवेत् ॥ २ ॥

शान्तिं तेषां प्रवक्ष्यामि नराणां हितकाम्यया ।

यस्मिन् ऋते विशेषेण ग्रहाणां सम्प्रजायते ॥ ३ ॥

तद्वृक्षाधिपते रूपं सुवर्गेन प्रकल्पयेत् ।

यथाशक्त्यनुसारेण वित्तप्राप्त्यं नृकारयेत् ॥ ४ ॥

सूर्यग्रहे सूर्यरूपं सुवर्गेन विशेषतः ।

चन्द्रं चन्द्रग्रहे धीमान् रजतेन विशेषतः ॥ ५ ॥ इत्यादि ।

End :—

अकालमृत्युशोकश्च व्याधिं पीडा च नाप्नुयात् ।

सख्यं सौमनस्यं निधं सौभाग्यं लभते नरः ॥

इत्थं ग्रहणजातानां सर्वारिष्टविनाशनं ।

कथितं भार्गवेन्द्रेण श्रीनकाय महात्मने ॥

इति ग्रहणशान्तिः ।

2612.

8623. धनिष्ठादिपञ्चकशान्तिः ।

Dhaniṣṭhādi-pañcakaśāntiḥ.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 2. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 60. Characters, Nāgara. Date, Samvat 1957. New. Complete.

Complete in 3 leaves. Copied in संवत् १९५७ माघ सुदि वार ।

2613.

6296. वास्तुशान्तिप्रयोगः । *Vāstuśāntiprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 14. Lines, 12 on a page. Characters, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ वास्तुशान्तिप्रयोगः ।

गृहारम्भकाले गृहनिर्माणविध्यकरणे गृहप्रवेशदिने गृह-
निर्माणविधिमन्त्रान् पठेत् । गृहप्रवेशदिने गृहउपलेपन-परि-
[ष्क]रणं कुंकुमाक्तमुष्टिं त्रितानध्वजपताकातोऽङ्गयुक्तपुष्पमाला-
दिभिः सर्वदिक्षुलङ्कते फलपुष्पपत्रवालङ्कते पूष्पकलसैरलङ्कते सूत्र-
वेष्टिते वादित्रयोर्वैः मन्त्रोषिते त्रीह्रियवादिबीजसहिते सति
यजमानः सकलकालः ... ..
... मम नूतनगृहाश्रित-हीनाधिकार-समवेधादि-दुष्टायुष्ययादि-
जन्यसर्वदोषशान्त्यर्थं पुष्टि-तुष्टि-पुत्रायुभिरुद्धयर्थं अस्मिन् नूतन-
गृहे चिरकालनिवासार्थं वास्तुमण्डलदेवतासहितवास्तुपुरुषसुप्रस-
न्नार्थं गृहप्रवेश-गृहसूत्रमात्स्यायनुसारेण सग्रहमखान् वास्तु-
शान्तिं चाहं कश्मिन् ।

GA. वास्तुपुरुषमूर्तिद्वयं यथाशक्त्या सुवर्णेन चतुर्भुजं शंखचक्रशार्ङ्गवरदा-
भयहस्तं कृत्वा अन्यन्ताम्नादिप्राणप्रतिष्ठां कृत्वा श्यायेत् :—

अकुंचितकरं वास्तुमुत्तमसुमेराकृतिं (?) ।
 स्मरेत् पूज्यं (सकुड्यादि) [सकुड्यादि] निवेशे चोर्द्धगाननम् ॥
 शक्तिपाणिं महाबाहुं फणामणिविभूषितम् ।
 वास्तुरूपं सुवर्णेन ध्यायेच्च मण्डलं न्यसेत् ॥
 एकाग्रौतिपदे भक्ते स्तेने वास्तुपुमानसौ ।
 पूर्वोत्तरे शिर आस्ते नैर्ऋत्याङ्गुरधोमुखः ॥
 तस्य शौर्षो [ः] [श्रीखी] (शौखि) तददापवत्स्तथोरसि ।
 पर्जन्याद्याश्च [च] त्वारो + कर्णोऽङ्गः स्थानके ॥
 सत्याद्याः पञ्चवाङ्मयाः कर्णयोर्वितथद्वयम् ।
 हस्तौ सविहसविचौ विवस्वानुदरे स्थितः ॥
 उदरे कटिजंघास्मिक् चत्वारस्तु यमादिकाः ।
 एते दक्षिणपार्श्वस्था वामपार्श्वस्थिताः परे ।, etc., etc.

The MS. is very incorrect.

2614.

5984. शालाकर्मादिवास्तुशान्तिः ।

Śālākarmādivāstusāntih.

Substance, country-made paper. 8½ × 1½ inches. Folia, 59. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 590 Characters, Nāgara Date, Samvat 1852. Appearance, fresh. Complete

A manual of the rites to sanctify the site of a house.

Beginning : --

श्रीगणेशाय नमः ।

अथास्य प्रयोगः ।

तत्रादौ सञ्जातः सुप्रक्षालितपाणिपाद[ः] प्राङ्मुख(ी) [उ]पविश्य
 आचम्य प्राणानायस्य देशकालौ संकौर्ष्य वाक्तोः शुभतामिच्छ्यं
 शालाकर्मादिवास्तुशान्तिमहं कथिष्य इति संकल्प्य तदङ्गतया
 विहितं गणेशपूजामाष्टपुजाभ्युदयिक-आचार्यैर्ब्रह्मचरैस्त्रिग्वर्गानि
 पुण्याहवाचनान्तं कुर्यात् ।

The scribe's note :—

लिखितं द्विवेदि अक्षयरामनागर विशालनगरस्य सुखस्थानमथुरार्या षड्दानन-
पुरमध्ये सम्पूर्णकृतं । सं १८५२ ।

मिति मार्गशीर्षवदी २ रवौ दिने सम्पूर्णा श्रीमालीज्ञान त्रपाठी औद्यम्बके-
श्वरात्मनरामेश्वरपठनाथे ! शुभं भूयात् ।

There are four lines more.

2615.

2081. अग्निदग्धपृष्ठपुनर्विधानम् ।

Agnidagdhagṛhapunarvidhānam.

Substance, foolscap paper. Folium, 1. Character, Nāgara. In the
nineteenth century hand-writing. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

अथ अग्निदग्धपृष्ठपुनर्विधानं ।

श्रीलक्ष्मण उवाच ।

अग्निदग्धे यदा गेहे पुनर्वासं विधीयते ।

तदा विधानमुद्दिष्टं ऋषिभिस्तत्त्वदर्शभिः ॥

कुशादि पातयित्वा च भूमिञ्च निखनेत् सुधौः ।

विधाय समतां तत्र जलैरापूरयेत् ततः ॥

कईमेन समालिप्य स्थण्डिलं मार्ज्जयेत्ततः ।

पश्चान्मृतैः समभ्युक्ष्य मण्डपञ्च विधीयते ।

विदधीत ततः शान्तिं वारुणौ जातवेदसौ ॥

Colophon :

इति विधानमालायां अग्निदीप्तपृष्ठपुनर्विधानं ।

2616.

6227. धर्मशान्तिः । *Dharmasāntiḥ.*

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 7. Lines,
10 on a page. Character, modern Nāgara. Date, Śaunvat 1935. Appear-
ance, fresh.

The MS. begins in the middle of a sentence, the original MS. being defective in the beginning.

Colophon :

इति धर्म्मशान्तिकर्म्म समाप्तम् ।

Post Colophon :-

मिती भादो वदौ ई वार रविवासरे संवत् १९३५ । शुभम् ।

Dharmasānti is performed on the 17th day of one's father's death, which gives him a good place among the *Manes* and then an eternal abode in heaven. It consists of gifts to Brāhmaṇas of a great many things, including an image of Lakṣmi with Nārāyaṇa.

2A. ॐ अद्यामुक्ते मासे अमुकपक्षेऽमुकतिथौ अमुकवासरे अमुकगोत्रस्य पितुरमुकशर्म्मणः विशुद्धपितृपांक्षेयभवनपूर्वकसर्गप्राप्तिकामः अद्यतनसप्तदशाह-दिने धर्म्मशान्तिसहं करिष्ये इति प्रतिष्ठा तत्प्राप्तये गणाद्यादिपूजनं चाहं करिष्ये ।

अथ सप्तययनं ॐ अस्मिन् इन्द्र इति ऋग्भिः । अथ संकल्पः अथ तत्सदृश यथासम्भवोपचारैः धर्म्मशान्तिकर्म्मणि । विशुद्धपितृपांक्षेयभवनपूर्वक-अक्षयसर्ग-लोकप्राप्तिकामनया कर्त्तव्यश्रद्धादिदानाङ्गत्वेन गणापद्यादिपूजनमहं करिष्ये ।

2617.

3244.

Substance, country-made paper. 8½ x 11½ inches. Folia, 2. Lines, 11 to 14 on a page. Extent in ślokaś, 32. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

I.

गण्डजातशान्तिः ।

Beginning :

गर्गः

अश्विनौमघमुलादौ त्रिवेदनवनाङ्किकाः ।

रेवती सार्वशाक्तान्तौ मास १२ वद ११ रसाः ई कमात् ॥ १ ॥

अश्विनोमचमूलादौ नाडिका द्वित्रयन्तया ।
 अश्विनोमचमूलानां पूर्वार्द्धे बाधते पिता ॥ २ ॥
 पूषादिसार्प्यपञ्चार्द्धे जननीं बाधते शिशोः ।
 पितृपञ्च दिवाजातो रात्रिजातस्तु मातृहा ॥ ३ ॥
 आत्महा सन्ध्यो जातो नास्ति गण्डे निरामयः ।
 सर्वेषां गण्डजातानां परित्यागो विधीयते ॥ ४ ॥
 वर्जयेद्दर्शनं यावदब्दं षाण्मासिकं भवेत् ।
 तस्य शान्तिं प्रवक्ष्यामि सोममन्त्रेण भक्तिमान् ॥ ५ ॥

- 1B. शुक्लं वागौश्वरं चैव ताम्रपात्रसमन्वितम् ।
 गण्डदोषोपशान्त्यर्थं दद्याद्देवदेवे शुचि ॥ ११ ॥

Colophon :—

इति गण्डजातशान्तिः ।

II.

- 1B. अथ दिनक्षयादिशान्तिमाह ।

Beginning :—

दिनक्षये व्यतीपाते व्याघाते विष्टिवैष्टौ ।
 श्रूले गण्डेऽतिगण्डे च परिखे यमचण्डके ॥ १ ॥
 कालदण्डे मृत्युयोगे दुष्टयोगे सुदारणे ।
 तस्मिन् गण्डदिने प्राप्तं प्रसूतिर्यदि जायते ॥ २ ॥
 अतिदोषकरी प्रोक्ता तत्र पापयुते सति ।
 विचार्ये तत्र दैवज्ञं शान्तिं कृत्वा यथाविधि ॥ ३ ॥
 यजमानो देवतानां ग्रहाणां चैव पूजनम् ।
 दौषान् शिवालये भक्त्या हृतेन परिदौषयेत् ॥ ४ ॥

- 2B. *Colophon* :—

इति गण्डजातशान्तिः, which is evidently wrong.

It should be दिनक्षयादिशान्तिः ।

III.

Then follows Cittrajātaśānti.

Beginning : -

सुतत्रये सुता चेत् स्यात् तास्तये (?) वा सुतो यदि ।
माहृषित्रोः कुलस्यार्पि तदानिष्टं मच्छद्भवेत् ॥ १ ॥
ज्येष्ठनाशो धने हानिः दुःखं वा समश्नुते ।
तत्र शान्तिः प्रकृष्टाया विस्मयाद्यविर्जिता ॥

It goes to the end of the manuscript.

It ends thus :—

प्राज्ञान् भोजयित्वा तु समहायः स्वयं भुजे (?)
ज्ञात्वा तीर्थे सावरोधो स्वस्तिभागी भवेन्नरः ॥

Colophon :—

इति चित्रजातशान्तिः ।

2618.

5866. **मूलविधानपद्धतिः ।** *Mūlavidhānapaddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Pacificatory rites to avert the evils of the life of one born under the star of Mūlā.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ मूलविधानपद्धतिर्लिख्यते ।

तत्र प्रसवमूलनक्षत्रात् द्वितीयमूलनक्षत्रे सुजातः सपत्नीको
यजमानः स्वाद्यान्तः कृतमित्यक्षयः ... ..
... ..
मम जातस्य बालकस्य बालिकाया वा मूलप्रथमशरणादिजनन-
सूचित-पित्राद्यरिष्टशान्तिद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रोतये नमश्चमखं
मूलविधानमहं करिष्ये ।

2619

2319. गोमुखशान्तिविधित्तप्रयोगश्च ।

Gomukhasāntiridhi with prayoga.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 3. Lines, 7, 8 on a page. Extent in slokas, 50. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The propitiatory rite held against the inauspicious influence of stars at the birth of children.

Beginning :—

अथ गोमुखप्रसवः ।

गार्गः ।

पित्ररिष्टे सुतारिष्टे मात्ररिष्टे तथैव च ।

प्रायश्चित्तं तदा कुर्यात् तत्तदीयस्य शान्तये ॥

The inauspicious stars :—

पृथग्विन्द्योर्गौ सर्पं स च चित्रेन्द्रमूलभे ।

यद्य ऋक्षेषु जातस्य कुर्यात् गोप्रसवं तथा ॥

So Aufrecht's explanation of Gomukhaprasava—
“ceremonies to be performed on a cow bringing forth a young with the face in front”—is wrong. A child born under inauspicious stars is to be placed near the mouth of a cow and it is to be considered that it had a second birth, an auspicious birth from the mouth of a cow. The cow is then to be given to a Brāhmaṇa.

1B. गोमुखं दर्शयित्वा तु पुनर्जातं तु गोमुखात् ।

विष्णुर्योनिरिति सूक्तेन गन्धेन क्षपयेच्छिशुम् ॥

गवामङ्गेऽस्थितिमन्त्रेण गवामङ्गेषु संस्पृशेत् ।

विष्णोः श्लेहेन मन्त्रेण गोप्रसूतं तु बालकम् ॥

आचार्यस्तु समादाय पञ्चान्मात्रे ददेत् पुनः

Gomukhaprasavavidhi ends in 2B. इति गोमुखप्रसवविधिः ।

2B. Then follows its prayoga :

अथ प्रयोगः । मासपक्षाद्युत्थित्यास्य शिशोरमुक्तसूचितारिष्टशान्तये
गोमुखप्रसवशान्तिं कुर्यात् ।

3B Col. :

इति गोमुखप्रसवप्रयोगः ।

2620.

1949. अधोमुखप्रसवशान्तिः । *Adhomukhaprasavaśāntih.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 2. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 18. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete

Beginning : --

अथ अधोमुखजननशान्तिः बृहच्छौगकीये ।

प्रसवे[त्] (तु) यदा ना(गि)[१] बालकन्तु अधोमुखम् ।

वंशाग्निरुक्तं चैव मातापित्रोर्विशेषतः ॥

बालकं तु परित्यज्य यावच्छूडोपकर्म्मणि ।

मातापित्रोर्विशेषेण तन्मुखं नावलोकयेत् ॥

तस्याग्निरुक्ताशय कुर्याच्छान्तिं यथाविधि ।

एकादशाहे वादशाहे तु प्रयत्नेनैव कारयेत् ॥

Col. : --

इत्यधोमुखप्रसवशान्तिः ।

Post Col. in a different hand : --

इदं पुस्तकं नारायणदीक्षित भागवत इत्युपनामः ।

2621.

2166. ज्वरशान्तिः । *Jvaraśāntih.*

For the manuscript see L. 4086.

On the cure of fever by propitiatory rites to Nava-graha or nine planets, as directed in Gargasaṃhitā.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ ज्वरशान्तिः । आचम्य प्राणानायम्य देशकालौ सङ्गीर्य
अस्य रोगिणः शरीरे उत्पन्नोत्पत्त्यमानामज्वर-पित्तज्वर-श्लेष्म-
ज्वरादि-सकलरोगनिवसनपूर्वकं सद्यः आरोग्यावाप्त्यर्थं ज्वराधि-
पतिमहाराजप्रोत्थं गर्गसंहितोक्तां सनवग्रहमखां ज्वरशान्तिं
करिष्ये ॥ तदङ्गगणपतिपूजनं पुण्याहवाचनाद्याचार्यादौ नृणां यथा ॥

Colophon :—

इति ज्वरशान्तिः । श्रीगजाननार्पणमस्तु ॥

2622.

2141. **उलूककपोतशान्तिः ।** *Ulūkakapotaśāntiḥ.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 100. Character, Nāgara. Date, Śaka 1733. Appearance, discoloured. Corroded at the ends.

Post Col. :—

शके १७३३ प्रजापति नाम संवत्सरे पौषे मासि शुक्ले पक्षे पञ्चम्यां
तिथौ भृगुवासरे तद्दिने गोपालसूनु-प्रह्लादभट्टेन लिखितं ।
श्रीलक्ष्मीनृसिंहचरणार्पणमस्तु ।

The manuscript begins :—

अथ गर्गोक्त उलूककपोतशान्तिप्रयोगः । मम गृहोपरि आस-
मन्तात् उलूकवाससूचित-सकलारिष्टनिरासद्वारा अथवा मम
गृहमध्ये कपोतप्रवेशसूचित-सकलारिष्टनिरासद्वारा औपर-
मेशप्रोत्थं सग्रहमखां गर्गोक्तमूलकशान्तिं कपोतशान्तिश्च
करिष्ये । तत्रादौ निर्विघ्नतासिद्ध्यर्थं गणपतिपूजनपूर्वकस्तुति-
पुण्याहवाचनं मातृकापूजनं नान्दीआहुतिं ग्रहयज्ञं आचार्यादिवरणां
करिष्ये ।

3A, इति गर्गोक्त-उलूककपोतशान्तिप्रयोगः ; 4A, इति नारदसंहितायां
काकमैथुनदर्शनशान्तिः ; 4B, इति अद्भुतसागरोक्तकाकमैथुनदर्शनशान्तिः ;

(659)

6A, इति मानवसंहितायां वायसशान्तिः : 8A, इति काकमैयनदर्शनशान्ति-
प्रयोगः ।

2623.

9637. शान्तिपद्धतिः *Śāntipaddhatiḥ*.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 9. Lines, 11
on a page. Extent in ślokas, 225. Character, Nāgara. Appearance,
tolerable. Complete.

On the propitiatory rite to be performed when one
falls under the evil influence of a planet.

2624.

451. मङ्गलपूजाप्रयोगः । *Maṅgalapūjāprayogaḥ*.

For the MS. see L 1367.

Post Col. :—

इदं पुस्तकं वैशनाथेन ।

On the worship of the planet Mangala.

2625.

9941.

Substance, country-made paper. 11 × 1½ inches. Folia, 4. Lines, 8
on a page. Extent in ślokas, 46. Character, Nāgara. Date, Śamvat
1803. Appearance, fresh. Complete.

1.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथातः संप्रवक्ष्यामि गोप्रसूतेषु लक्षणम् ।

मातामां ग्रहवाराणां शुभाशुभविचारणम् ॥, etc., etc.

Colophon :—

इत्यनिलकालप्रसूतगोबडवानमहिष्यादिशान्तिः ।

II.

Beginning :—

अथ काकमैथुनदर्शनशान्तिः ।

नारदः दिवा वा यदि वा रात्रौ यः पश्येत् काकमैथुनम् ।

स नरो मृत्युमाप्नोति ह्यथवा स्थाननाशनम् ॥

Colophon :—

इति काकमैथुनशान्तिः ।

Post Colophon :—

सं १८१ (?) अथ गोवडवादिमामग्री नवग्रहपूजनं कुम्भ १

वस्त्र १३, etc., etc.

It treats of propitiatory rites to be performed for delivery in evil moments, as set forth, of a cow, mare, she-buffalo and she-goat, and for happening to see crows in sexual intercourse.

2626.

9331.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2. Lines, 8, 9 on a page. Extent in Slokas, 44. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

I.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ प्रयोगः । कर्त्ता गोमुखप्रसवं कृत्वा अद्येत्यादि एवं गुणविशेषाविशिष्टायां पुण्यतिष्ठौ अस्य शिशोर्वैद्यतौ व्यतीपाते संक्रान्त्या चोत्पत्त्या सूचितादिभ्यः निरासार्थं शान्तिं कश्चिद् इति सङ्गन्त्य गणेशपूजास्तिवाचनमाह कापुजाहृदिआह्लाचार्यवरगानि कुर्यात् ।

Colophon :—

इति वैद्युतिव्यतीपातसंक्रान्तिशान्त्यः ॥

11.

Beginning :—

अथ दर्शश्रान्तिः । अथातो दर्शजातानाञ्च मातापित्रोर्दरिद्रता
तद्दोषपरिहाराय श्रान्तिं वक्ष्ये नारदः । अथेत्यादि ० पुण्यतिथौ
अस्य शिशोर्दर्शजातस्य चोत्पत्त्या सृष्टितामिष्टस्य निरामार्थं श्रान्तिं-
करिष्ये । गणेशपूजास्वस्तिवाचनमाटकापुञ्जावृद्धिआज्ञाचार्यवरणानि
कुर्यात् ।

End : --

हिरण्यव्रतं चैव कृष्णाधनुश्च दर्शिता । ब्राह्मणान् भोजयेत्तत्र
कायेत् स्वस्तिवाचनम् ।

Colophon :—

इति दर्शश्रान्तिः । श्रीगणेशाय नमः ।

It is a short treatise on propitiatory rites to be performed when a child is born in evil hours such as Vyatipāta, Vaidhṛti, Saṃkrānti, the Day of the New Moon and so on. On the first leaf is written दर्शश्रान्ति in red ink as its name, Darsa meaning the Day of the New Moon, which is not correct.

2627.

2738.

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 2. Lines, 14 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured

Two leaves only of a commentary on some work on the propitiation of adverse planets, etc., etc.

हिमाम्नीति : .....दोषपरिहारायोपायमाह ।

वचं युक्ते १ के समुक्ता २ प्रवानं भौमे ३ ... ..

अथ सूर्यचक्रम् ; अथ शनेः ; अथ दुष्टग्रहप्रौढये दानानि ।

2628.

5884.

Three short polemical tracts, on the seating of Brahmā, one of the three priests after his going round the Agni and Brāhmaṇa.

I. Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 8. Lines, 12 on a page. Extent in ślokaś, 240. Character, Nāgara. Date, Samvat 1950. Appearance, fresh. Complete.

The first is by Jadda Kṛṣṇa.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

केचित् ग्रहयज्ञादौ श्रान्त्यादौ च ग्रहवेदिप्रधानवेद्योः अयेण गत्वा
अग्नेर्दक्षिणा उपवेशनं ब्रह्मणो मन्यन्ते ॥ अन्ये तु तीर्थेन विहारं
प्रविश्योक्तवेद्योऽग्नेश्च मध्येन गत्वाग्नेर्दक्षिणा उपवेशनमिच्छन्ति,
तत्र किं युक्तमिति विचार्यते । तत्र सर्वेषु पाकयज्ञेषु पाक्षिकब्रह्म-
करणां आश्रयायनसूत्रोक्तं प्रसिद्धं, करणपक्षे तत्प्रयोगाकृत्वेन
अयेण अग्निं पशून् दक्षिणा उपविशेदितिवाक्येन उपवेशनं
प्राप्तम् ।

Colophon :—

इति जडुपाभिषेकशास्त्रत-स्मार्तकर्मणि प्रथमोपवेशनार्थं ब्रह्म-
गमनमार्गविचारः ।

Post Colophon :—

१५२२ ॥ संमत् ॥ १ ॥ ६ ॥ ५ ॥ ० ॥ १६५०

After this there are three lines, beginning :—

अत्र अग्निजमानयोस्तत्रागच्छतः प्रायश्चित्तम् । पराशर
प्रायश्चित्तकाण्डे ।

II. Substance, country-made paper. 9 × 6 inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokaś, 60. Character, Nāgara. Date, Samvat 1950. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।

यत् कैश्चित् काशीस्थनाम्ना स्मार्त्तकर्मणि शान्त्यादौ ब्रह्मणा ऽभि-
देवतयोरन्तरागमनमस्तत्वेवाभिर्देहिनातः उपवेशनार्थं गन्तव्यमिति
वक्तुं ग्रहयज्ञभुवनेश्वरीशान्त्यादिकर्मस्त्रितारभ्य गार्हपत्यं विना
वेदरसत्वेनापरेण गार्हपत्यमित्येव वक्तव्ये वेदिपदोपादानस्मरसेना-
न्तरागमनतात्पर्यानुमानमित्यन्तमहं । तन्मन्दं ।

End :—

तद्देशस्थस्याप्यभौ शानदेशस्थित्वानपायात् व्यवधानकरणे प्रमाणा-
भावाच्चेति दिक् । यत्तन्तराष्ट्रदाहरणान्यपि हर्षापनामकगङ्गाधर-
भट्टैर्महागङ्गाभाषया लिखितात् पञ्चान्तगात् अनुसन्धेयानि ।

संवत् १८५० ॥

III. Substance, country-made paper 9 × 6 inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent in ślokaś, 40. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1949. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अविघ्नमस्तु ।

अथ ग्रहयज्ञभुवनेश्वरीशान्त्यादिकर्मसु ब्रह्माख्यत्विजः
तीर्थप्रवेशपूर्वकमग्न्यायतनस्य दक्षिणतः उपवेशनं विहितं । तत्तेन
स्थापितदेवतान्योरन्तरेण गत्वा कर्त्तव्यमपस्थापितदेवताभ्योपि पुरतो
गत्वा कर्त्तव्यम् ।

End :—

प्राग्दगाहवणीयात् अवस्थाय निःक्रम्य प्राक्मुख एव भुत्वाचम्येति
वृत्तिकृतदुतया अवस्थानदेशस्तु अग्रेवैशानदेशे एव निष्क्रम्येति उक्त्या
आचमनं क्वापि करोतु नास्माकं ज्ञानिरित्यलम् ।

सं १८८६ ।

2629.

1894. नवग्रहशान्तिः । *Navagrahasāntih.*

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 10, 11 on a page. Extent in ślokaś, 120. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, faded.

It begins :-

अथ भविष्योक्ता आदित्यशान्तिः ।

अथातः सम्यक्स्थामि रक्षस्यं कृतदुत्तमम् ।

येन लक्ष्मीर्धृतिस्तृष्टिः पृष्टिः कान्तिश्च जायते ॥

सर्वे ग्रहाः सदा सौम्या जायन्ते येन पाण्डव ।

आदित्यवामं हस्तेन पूर्वग्रहविचक्षणाः ॥

Topics :—

आदित्यशान्तिः, चन्द्रशान्तिः, अङ्गारकशान्तिः, बुधशान्तिः, बृहस्पतिशान्तिः, शुकशान्तिः, शनिराजकेतुशान्तयः, अथ भविष्योक्तरे शनैस्वरव्रतम्, अथ स्कान्दे शनैस्वरशान्तिः, अथ नागरखण्डोक्ता शनैस्वरस्तुतिः ।

2630.

3891. पुष्कराशान्तिः । *Puṣkarāśāntiḥ.*

Substance, country-made paper. 15 × 3½ inches. Folia, 8. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :-

इति पुष्कराशान्तिप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :-

श्रीकालीचरणे ममाचला भक्तिरस्तु पाण्डुनस्य चतुर्थदिवसे
सौमिवासरे समाप्तखाद्यं ग्रन्थः ।

It begins :-

ॐ अथ पुष्कराशान्तिर्लिख्यते ।

तत्र प्रमाणम् ।

भद्रपादे तु नक्षत्रे भौमार्कशनिवासरे ।

भद्रातिथिसमायुक्ते त्रिपुष्कर इति स्मृतः ॥

त्रिगुणः स्यात्त्रिभिर्योगे द्वाभ्यां द्विगुण एव च

एकेनापि भवेदेको गुणस्तत्र त्रिपुष्करः ॥

(665)

तथा च वराहसंहितायां ।

पुनर्वसुत्तराषाढाक्षतिकोत्तरफाल्गुनी ।
पूर्वभाद्रविशाखे च षडेते च त्रिपुष्कराः ॥
द्वितीया सप्तमी चैव द्वादशी तिथिरेव च ।
शनिभौमी रविचैव षडेते च त्रिपुष्कराः ॥
अस्मिं स्त्रिपुष्करादोषे हानिरेव न संशयः ।
पुत्रभ्रातृकलत्राणां मरणान्तु ध्रुवं स्मृतम् ॥

In leaf 2A, begins the direction for the performance of the propitiatory rite.

वाचयित्वा द्विजान् क्षतिं ततः सङ्कल्पमारभेत् ।
दोषशान्तिविधानाय तस्यानुष्ठानमुच्यते ॥

In 2B, begins the Prayoga :—

इति वराहसंहितोक्तपुष्कराशान्तिप्रमाणं समाप्तम् । अथास्य
प्रयोगः ।

Last Colophon :—

इति पुष्कराशान्तिप्रयोगः समाप्तः ।

Then a leaf contains a list of things required for the Sānti.

2631.

5112. वाधकशान्तिः । *Vādhakaśāntiḥ*.

Substance, country-made yellow paper. 18×3½ inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 88. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Propitiatory rites for the cure of menstrual pains.

Beginning :—

ॐ गुरवे नमः ।

रक्तमात्रो च बह्वो च डाहुरो जलकुमारकः ।
चतुर्विधो वाधकः स्यान्नायते ऋतुकाकतः ॥
तेषां + + वक्ष्यामि वधाशान्तिं निश्चयताम् ॥

एतेषां पूजनं कार्यं जनैः सन्ततिवाञ्छया ॥
 निःसारणं स्थापनञ्च बलिदानं विशेषतः ।
 कर्त्तव्यं गुह्यवाक्येन ज्ञात्वा शास्त्रस्य लक्ष्यम् ॥
 चतुर्विधो वाघकः स्याज्जायते ऋतुकालतः ।
 यथा कटौ तथा नाभेरघ्नः पार्श्वद्वये तथा ॥
 रक्तमात्रौ प्रदोषेण जायते वाघकः स्त्रियः ।
 नेत्रे हस्ते भवेज्ज्वाला मौलौ चापि विशेषतः ॥

Colophon :—

इति वाघकशान्तिः ।

2632.

1945. (गर्गीकृत) भद्राशान्तिप्रयोगः ।

Bhadrāsāntiprayoga as directed by Garga.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folium, 1. Lines, 15 in all. Extent in ślokas, 20. Character, Nāgara. Date, Śaka 1765. Appearance, discoloured.

Birth in a bhadrā tithi i.e., second, seventh and twelfth days of the moon is inauspicious. The work treats of the propitiatory rites for the removal of the inauspiciousness.

It begins :—

श्रौगोशाय नमः ॥

अथ गर्गीकृत भद्राशान्तिप्रयोगः ॥

शुभदिने निवृत्तं वैश्वदेवं कृत्वा देशकालौ संकौर्त्तव्यं अस्य शिशोः
 भद्राजननसूचितसकलदोषपरिहारायै सद्यश्चमखां भद्राजननशान्तिं
 करिष्ये । ग्रहयज्ञरहितापि भवति मूलवाक्येष्वनुकृतात् ॥
 गणेशपूजनादिनां दौर्भाग्यान्ते आचार्य्यादिवरणं कुर्यात् ॥

Post Col. :—

शके १७६५ मार्गशुक्ल ६० गुरौ शुद्धे रघुनाथेन लिखितं भागवत-
 नानादीक्षितेभ्यो दत्तं शिवः प्रीयताम् ॥

2633.

2735. ग्रहवेदी । *Grahavedī.*

Substance, country-made paper. 10½ x 5 inches. Folium, 1. Lines, 17 on a page. Extent in slokas, 50. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

It begins :—

अथ ग्रहवेदी ।

गर्तस्थोत्तरपूर्व्वेण वितस्तिद्वयवित्तृतां ।

वप्रद्वयवृत्तो वेदी वितस्युक्तायसम्मिताम् ॥

संस्थापनाय देवानां चतुरस्रामुद[क्]त्रवां ॥

वितस्तिद्वयमेकहस्तमानम् ।

On the construction of altars to the planets to be propitiated.

Topics :—

अथ सूर्यपौठसाधनम्, अथ चन्द्रपौठसाधनम्, अथ भौमपौठसाधनम्, अथ बुधपौठसाधनम्, अथ शुक्रपौठसाधनमाह, अथ मङ्गलपौठसाधनमाह, अथ शनिपौठसाधनमाह, अथ राहुपौठसाधनमाह, अथ केतुपौठसाधनमाह ।

15. JYOTIṢA AS APPLIED TO SMṚTI.

2634.

7834. वशिष्ठसंहिता । *Vaṣiṣṭhasaṃhitā*.

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 126. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

A very rare work of great authority on Jyotiṣa as applied to Smṛti in 45 chapters.

See I.O. Catal. No. 2995 in which Colophons I-XXXVIII, are quoted, the MS. terminating abruptly in the chapter on Pratiṣṭhā. The present MS. contains six more chapters.

98B, इति वशिष्ठसंहितायां सूरप्रतिष्ठाध्यायः ; 101A, °गुणनिरूपणाध्यायः ; 107A, °दोषनिरूपणाध्यायः ; 110B, °गुणपवादाध्यायः ; 113B, °दोषापवादाध्यायः ; 126B, (last) °तिथिनक्षत्रवाररोगोत्पत्तिशान्त्यध्यायः ।

समाप्तोऽयं ग्रन्थः । (?)

But according to the introduction of the book, there still remains Miśrādhyāya, the 45th chapter.

2635.

4300. सारसंग्रहः । *Sārasaṃgrahaḥ*.

By Gargācārya.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 42. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokaś, 1,200. Character, Nāgara. Date, Samvat 1944. Appearance, fresh. Complete.

This relates to Jyotiṣa as applied to Smṛti.

Beginning :—

ओगोशाय नमः ।

नत्वा + दुन्दिराजस्य बुद्धिमानस्य हेतवे ।

बालानां सुखबोधाय कुर्वेऽहं सारसंग्रहम् ॥

• रोहिण्युत्तररेवत्योर्मूलं स्नातो मृगो मघाः ।

अगुराधा च हस्तश्च विवाहे मङ्गलप्रदाः ॥

Topics :—

1A, इति विवाहनक्षत्राणि ; 2A, इति विवाहमासाः ; 2B, श्रुमादौन
स्त्रियाः पुनर्विवाहः ; 3B, इति विवाहितास्त्रीगृहप्रवेशः ; 4A, इति कुलिक-
योगः ; 5B, इति सुक्लोचकम् ; 7A, इति राशिस्वामी ; 8B, इति गृहबलम् ;
9A, इति मुक्तोदयफलम् ; 9B, इति चन्द्रबलम् ; 10A, इति भौमफलम् ;
11A, इति औसारसंग्रहे विवाहप्रकरणम् ; 11A, अथ संस्कारप्रकरणम् ;
14B, अथ दृष्टकर्म ; 15A, इति नामकरणम्, इति अन्नप्राशनम् ; 15B, अथ
नवसङ्गमः ; 17B, अथ प्रतभिषाक्तानम् ; 18A, इति प्रसूतकानम्, इति औसार-
संग्रहे संस्कारप्रकरणम् ; 18A, अथ यात्राप्रकरणम् ; 19B, इति ग्रामवास-
फलम्, अथ व्रतबन्धे अनध्यायः ; 20A, इति अमृतसिद्धियोगः, अथ ग्रहाणां
फलसमयः ; 21A, इति ग्रहगोचरफलम् ; 21B, अथ ग्रिहविचारम् ; 22B,
अथ ग्रहगोचरनिषेधः ; 23A, इति तिथिफलम् ; 25A, इति गृहप्रकरणम् ;
27A, अथ ग्रहरोपणम् ; 27B, अथ गृहारम्भः ; 31B, अथ गृहारम्भे
वृषभचक्रम् ; 32B, इति खातखननम् ; 33B, इति प्रप्रविचारः ; 33B, अथ
नवग्रहप्राशनप्रकरणम् ; 35B, इति अभिषेकम् ; 36B, इति मृत्युयोगः ; 37A,
इति ग्रहगोचरफलम्, अथ लवणलव्यम्, अथ सूर्यकर्म ; 38A, इति पञ्चवार-
फलम् ; 39B, अथ तडागचक्रम् ; 40A, अथ नवगृहप्रवेशः ; (last colo-
phon) इति ओगोपाथ्यं कृतसारसंग्रहे सव्यंकाज (?) (यात्रा) सिद्धिः ग्रहः
समाप्तः ॥

Post Colophon :—

शुभमस्तु संवत् १८७७ मो० पौषमासे शुक्लपक्षे १३ बुधवार
श्रीराम । श्रीराम ॥

2636.

348. **बार्हस्पत्यम् ।** *Bārhaspatya.*

For the manuscript see L. 1516.

Three different hands and two different paginations, one to 64 and the other to 59.

It is a work on Jyotiṣa as applied to Smṛti.

3B, इति बार्हस्पत्ये मुहूर्तविधाने गृणरूपकथनं नाम द्वितीयोऽध्यायः ; 12A, ° दोषलक्षणविधानो नाम तृतीयोऽध्यायः ; 19A, ° दोषापवादलक्षणाध्यायो नाम चतुर्थः ; 20B, इति बार्हस्पत्ये अङ्गुरार्पणो नाम पञ्चमोऽध्यायः ; 21B, इति बार्हस्पत्ये मुहूर्तविधाने षष्ठोऽध्यायः ; 29B, ° अन्नप्राशनं समाप्तम् ; 21B, (2nd pagination) ° प्रातःकालक्रियाविधानो नाम त्रयोविंशतिमोऽध्यायः ; 23A, ° राजाभिषेकः ; 24B, ° देवोत्सवतौर्यनक्षत्रपुण्यकालक्रियाविधानो नाम पञ्चविंशतिमोऽध्यायः ; 28A, ° मातृशान्तिकालक्रियाविधानो नाम सप्तविंशतिमाध्यायः ।

The MS. is dated Samvat 1931.

2637.

5467. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 120. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 2,800. Character, Nāgara. Date, Samvat 1937. Appearance, fresh. Left incomplete.

The date of the copying of the MS. :—

संवत् १९३७ पौषसुदी ६ वारगुरु ।

This is a work on Jyotiṣa as applied to Smṛti.

For the beginning of the work, see L. 1516.

Colophons :—

3B, इति बार्हस्पत्ये मुहूर्तविधाने गृणरूपकथनं नाम द्वितीयोऽध्यायः ; 13B, ° दोषलक्षणविधानं नाम तृतीयोऽध्यायः ; 21A, ° दोषापवादलक्षणाध्यायो

नाम चतुर्थः; 22B, इति बार्हस्पत्ये अङ्गरार्ययो नाम पञ्चमोऽध्यायः; 23B, •मुहूर्तविधाने षष्ठोऽध्यायः; 25A, इति बृहस्पतिसंहितायां सप्तमोऽध्यायः; 25B, इति बार्हस्पत्ये मुहूर्तविधानेऽष्टमोऽध्यायः; 26B, इति बार्हस्पत्ये जातकर्मक्रियाकालविधानाध्यायः ६; 28A, •मुहूर्तविधाने नामकरणकालविधानाध्यायः; 29A, •कर्णवेधादि शुभानां कालक्रियाविधानो नाम एकादशोऽध्यायः; 30A, •निष्क्रमणं नामाध्यायः १२; 32A, •अन्नप्राशनध्यायः १३; 36A, •चूडाकर्मकालविधानाध्यायः; 42A, इति बृहस्पतिसंहितायां उपनयनाध्यायः; 44B, इति बार्हस्पत्ये मुहूर्त [विधाने] विद्यारम्भादिकालविधानो नाम षोडशोऽध्यायः; 45A, इति बृहस्पतिसंहितायां मुहूर्तविधाने व्रतादिकालविधानो नाम सप्तदशोऽध्यायः; 49A, •कालक्रियाविधाननामाध्यायः; 49B, इति गृह्यप्रवेष्ट-कालनिर्णयो नाम एकविंशोऽध्यायः; 62B, इति बार्हस्पत्ये मुहूर्तविधाने होराक्षुहोरानिर्णयः; 72B, इति •स्नामिदर्शनकालक्रियाविधानो नाम द्वाविंशोऽध्यायः अध्यायः; 73B, •यात्राकाण्डक्रियाविधानो नाम एकविंशतितमोऽध्यायः (?) 79B, •प्रतिष्ठाकालक्रियाविधानो नाम त्रयोविंशतितमोऽध्यायः; 81A, •राजाभिषेककालः; 81B, देवोत्सवतीर्थगन्तव्यकालक्रियाविधानो नाम पञ्चविंशतितमोऽध्यायः; 82B, इति •देवतापूजाकालक्रियाविधानं षड्विंशतितमोऽध्यायः; 83B, माहशान्तिकालक्रियाविधानो नाम सप्तविंशतितमोऽध्यायः; 126B, विकीर्णध्यायो नामाष्टाविंशतितमः ।

At the end, and before the date of the copying of the manuscript, it is written :—

शेषेणासमयाः सर्वसंपुटः ।

2638.

5466. **बृहस्पतिसंहिता ।** *Brhaspatisaṃhitā*.

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 67. Lines, 13 on a page. Extent in slokas, 2,300. Character, Jaina Nāgara Appearance, old. The last leaf has faded away. Complete. Date, Samvat 1585.

Beginning :—

स्वस्ति श्रीगणेशप्रसादात् ।
 हंसोपशोभिततनुर्मुनिवृन्दवन्द्या
 पापापहारिचतुरा कमलोत्तमश्रीः ।
 आनन्दभूः सुमनसां मनसामण्ड-
 निःशेषकल्पवनुदेऽस्तु सरस्वती वः ॥
 अथात्स वन्द्यराणीषोढमहेन्द्रमौलिः
 स्फारस्फुरन् मणिमरीचिविराजिताडिप्रः ।
 देवो जगद्विततविमलताकुठारः
 संसारकल्पविटपिप्रथमाधिनाथः ॥
 यस्योपदेशेन कुवद्विसिद्धिं
 सन्तर्प्य बुद्धिं समवाप्नुयाच्च ।
 कृतौ कलावान् गुणिनश्च (?) दक्ष-
 स्तस्मै नमः श्रीगुरुवे च नित्यम् ॥
 देवतानामृषीनाञ्च गुह्यं काञ्चनसन्निभम् ।
 बन्धुभूतं त्रिलोकेशं तं नमामि बृहस्पतिम् ॥
 (?) स्वस्तिवाच्य + + + प्रकुनप्रान्तिकानि च ।
 (?) पठेद्विजवर्जैः स्थापयेत् कलसमुत्तमम् ॥
 शुभं वाचयेत्प्रभवमेकमानसः
 आदौ देवयुगे सुरासुरगणा सन्मन्त्रपात्रं हितं
 मन्त्रानं प्रणिधाय मन्दरगिरिं नेत्रं तथा वासु(गिं)[किं] ।
 मूले कूर्मै + + + + +
 क्षीरोदं मयितुं त्रिलोकविजयप्राप्तौ समारोभिरे ॥ ५ ॥

... ...
 ... ... ॥ ६ ॥
 ... ...
 ... ...

च'न्न'[ष्ट] चारुकलामयो ह्रिमकरो हंसान्वितं पुष्पकं ।
 बालश्चन्दनपारिजातकतहः पद्मालयोच्चैःश्रवाः ॥ ७ ॥
 + + रावणकादयोमृततथो जातं तदर्थे सुरा-
 पात्रं निर्म्मिमरे समेत्य कलसं स्त्रैः स्त्रैः कलासञ्चये ।
 दोर्भा तत्प्रतिगृह्य (विभक्तं) विस्तृतमिदं धन्वन्तरिं नि^(१)र्ययौ
 तस्याविष्टिमिमां वि^[१]रश्चिरचितां सद्देशिको विन्यसेत् ॥
 मुखे ब्रह्मा मूलं मधुरिपुरथो सो गलगतो
 गणं तन्मातृणां सलिलनिलया कुक्षिषु गता ।
 सुरश्रेष्ठा रेवा सरयुदक्षिता जङ्गुतनया
 मञ्जी गोदावर्याचलसलिलपूर्णा च सरयूः ॥
 सिन्धुः सिन्धुचतुष्टयेन सहिता सन्नाक्षणी गण्डक्री
 वर्णावाम सरस्वती भगवती चर्मगव^[१]ती^(१) कौशिकी ।
 गङ्गासागरसङ्गमो वरुणः श्योनी चिमूर्तिस्तथा (?)
 तीर्थानाञ्च वटेश्वरं शिवगृहं पुण्यं प्रभासाञ्चये ॥
 मायापुरी वदरिकाश्रमकासिनन्दा (?)
 क्षेत्रं कुरोग्रयश्वरो मण्डराप्रयागम् ।
 गोकर्णपुष्करश्चैर्मख पुण्यतीर्थे
 वंशः पुनातु यजमानमवाप्तरस्य ॥ (?)
 यः स्नानं कलसोदकेन कुरुते भक्त्या प्रणम्य द्विजान्
 तस्यापि धनपुत्रकौर्त्तिनिचयो नित्यं परं [वर्जते](वृद्धते) ।
 नारा धर्मरता कुटुम्बसहिता साभाग्यसौख्यान्यिता
 सर्वे पितृमखस्य मङ्गलधरा औवेत्सुमं सामिना ॥

16B, इति बृहस्पतिसंहितायां गुहनारदसंवादे जलयात्राधिकारः
 समाप्तः ; 33A, •षोडशस्तम्भपूजाधिकारः ; 36A, •अष्टद्वारपालपूजाधिकारः ;
 50B, इति दशस्थापनाधिकारः समाप्तः ; 52B, इति गृह्योक्तकुशयष्टिका
 समाप्ता ; 53B, इति वेदोक्तकुशयष्टिका समाप्ता ; 55B, इति बृहस्पतिसंहितायां
 गुहनारदसंवादे कलसवर्द्धनपूजाधिकारः ; 67A, (last colophon) इति
 •बृहस्पतिपद्धति संपूर्णं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

शुभं भवतु ।

यावच्च वैष्णवो धर्म्मो लोकस्थितिदयापरः ।

तावत्सरनदी वाह्य तावन्नन्दन्ति + + ॥

संवत् १५८५ वर्षे फाल्गुन + + + + पूर्वफाल्गुनीनक्षत्रे
घटिका ६० + + + + ज्योतिषिकवासुदेवात्मजेन + + +
बृहस्पतिपद्धतिपुस्तकं लिखितम् ।

Three lines more, completely effaced.

2639.

8190. चूडारत्नम् । *Cūdāratnam.*

(विवाहपटलम् only)

Substance, country-made paper. $17\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches Folia, 40. Lines, 8 on a page. Extent in Slokas, 420. Character, Nāgara. Date, Saka 1482=1560 A.D. Appearance, old and discoloured. Complete.

A metrical treatise on marriage, being a section of what appears to be a comprehensive Smṛti compilation, entitled Cūdāratna.

Last Col. :—

इति चूडारत्नग्रन्थः समाप्तः ।

Post Colophon :—

स्वस्ति श्रीशके १४८२ रौद्रसंवत्सरे पौषवदि अष्टमौगुरौ तद्दिने

इदं पुस्तकं लिखितं । श्रीरस्तु ॥

On the reverse side there are a few faded lines at the end of which we have the following (which has been retouched) विवाहपटल अवन्तिकाचार्य-वराहमिहिराचार्यकृत चूडारत्न-नामा ।

The Maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा श्रीगणेशाय विलोक्य मुनिनिर्मिताणि शास्त्राणि ।

तत् सारतरैः पद्यैः विवाहपटलं ब्रूवे स्तैश्च ॥

It goes on :—

- पूर्वन्तु गोत्राणि विशुद्धिमन्त्र विचार्य सामुद्रिकजां प(f)r[?]जां
ततश्च जन्मादिनिमित्तपूर्वभ्रमेलकं देवविदां विलोक्य ॥
समानप्रवरां कन्यां सपिण्डां चैव गोत्रजां ।
नैव तां वरयेत् प्राज्ञो मातृवत्पत्निकौर्त्तिता ॥

It ends :—

सिद्धिस्त्याज्यः शुभेर्ध्वं संक्रान्तौ सुरनाडिका । ? ।

ऋतौ द्विप्रोऽथ वेदप्रौ विषुवे चायने तथा ॥

2B, इति चूडारत्ने विवाहपटले परीक्षाध्यायः ; 3B, •लक्षणाध्यायः ;
4B, चूडारत्ने प्रश्नाध्यायः ; 5A, •शकुनाध्यायः ; 11B, •मेलकाध्यायः ; 12B,
•विवाहमेलकाध्यायः ; 13B, •शब्दनिश्चयाध्यायः ; 14B, •वरणाध्यायः ; 15B,
•गुरुशुद्धिः ; 16B, •चन्द्रबलाध्यायः ; 18A, •मासादिशुद्धिः ; 19B, •पक्षाङ्ग
शुद्धिः ; 20B, •समयशुद्धिः ; 21A, •नामित्रनिर्णयः ; 23B, •हृत्कालसाधनः ;
24B, षड्वर्गशुद्धिः ; 25A, •वेलाशुद्धिः ; 26B, •ग्रहभावशुद्धिः ; 26B,
•भावनिर्णयः ; 27B, •तन्वादिचिन्ताध्यायः ; 28A, •उदयास्तशुद्धिः ; 29B,
•गोरज[?]शुद्धिः ; 30B, •विवाहाङ्गशुद्धिः ; 31B, •लमाक्षताध्यायः ; 32A,
•षटिकाप्रतिष्ठाध्यायः ; 33A, •सन्देहनिर्णयः ; 35B, •गान्धर्वविवाहशुद्धिः ;
36B, •विवाहशुद्धिः ; 37B, •वधूप्रवेशाध्यायः ; 39A, •मिश्रकाध्यायः ;
40A, (last col.) चूडारत्नयन्त्रः समाप्तः ।

2640.

4073. **राजमार्तण्डः ।** *Rājamārtandah.*

Written by Varāhamihira and revised by Bhojadeva.

Substance, Assamese bark. 21×5 inches. Folia, 99. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 4,000. Character, Bengali. Date, Saka 1645. Appearance, fresh. Complete.

See I.O. Catal. 3034 and 3035.

Colophon :—

इति श्रीराजमार्तण्डे ग्रह(जागं)[यागः] इति श्रीवराहमिहिरस्य
कृतौ पञ्चाङ्गोद्देवनिर्मित-राजमार्तण्डः समा(पा)प्तः ।

Post Colophon :—

श्रीलक्ष्माय नमः हरये नमः, etc., यथादृष्टमित्यादिदोष-
परिहारः ।

वाण-वेद-ऋतु-चन्द्रे आश्विने चन्द्रवासरे ।

पुनर्वसुदिनं गत्वा सूर्यविप्रे लिलेखवत् ॥

नृपतिमुकुटकोश्या दृष्टपादारविन्दः

सकलविमलविद्याचक्रवर्त्ती[र्त्ति]क(f)वर्त्तीन्द्रः ।

लिखतु समुल्लोला राजमार्तण्डचण्डं

जगति विदितकौर्त्ति(नृपति)[भृपतिः]भोजदेवः ॥

यं यमपराध इत्यादि दोषपरिहारः ।

बालब्रह्माथडाहो च आश्विने चन्द्रवासरे ।

सूर्यविप्रे लिलेख ज्ञः भानुग्रामा लिलेखवत् ॥ (?) ॥

Beginning :—

यन् ग्रास्त्रं सविता चकार विपुलैस्त्रयैस्त्रिभिर्ज्योतिषां

तस्योच्छ्रित्तिभयात्पुनः कलियुगे संश्रित्य यो भूतलं ।

भूयः सन्त्यतरं वराहमिहिरो व्याजेन सर्वं व्यधात्

इत्थं यं प्रवदन्ति मोक्षकुशलास्तस्मै नमो भास्वते ॥

There is a complete index of the work, which is transcribed below :—

१ पातव देवज्ञपूजा । २ ,, नक्षत्रविधान । ३ ,, राशिविधान । ४ ,, राशिर्वर्णना । ,, ,, ऋक्षपादभेद । ५ ,, स्त्रिशुद्धिचिन्ता । ६ ,, पुष्योत्सव । ६ ,, पुंसवनविवाह । १० ,, चन्द्रऋक्ष ? । ११ ,, गण्डयोग । १२ ,, ग्रह-दर्शनफलं । १३ ,, भावफलं । ,, ,, ग्रहभेद । १४ ,, ग्रहरवण । ,, ,, दिग्बल, चन्द्रबल, लग्नबल । १५ ,, वेश्यादियोग, उद्धिआह । १६ ,, नामकरणं, निष्क्रमणं । १७ ,, अमृतजलदानं, ताम्बूलभक्षणं । १८ ,, अन्नप्राशनं । १९ ,, चूडाकरणं ।

२० ,, कर्णभेद । २१ ,, विद्यारम्भ । २४ ,, व्रतपटलपुण्यतिपात मन्त्रन्तरा ।
२५ ,, विवाहवर्षशुद्धि, देशाचारशुद्धि । २६ ,, विवाहे रविशुद्धि, गुरुशुद्धि,
चन्द्रशुद्धि । २७ ,, चन्द्रदोषज्ञानघट्टवर्गशुद्धि । २८ ,, विवाहे ताराशुद्धि, तारा-
दोषोपशान्ति माघादिशुद्धि ।

३० परित योतनविधि दारुलक्षणं, पग्निवैशिष्ट्यचिन्ता । ३१ ,, वैवाहिक-
नक्षत्रचिन्ता, नवाङ्गलघचिन्ता । ,, ,, हस्तोदकं वेदिकरणाचिन्ता । ३२ ,, बज्र-
गुणदोषलक्षणफल (?) । ,, ,, गुणावह्वरदोषिकं विवाहपटलः । ३३ ,, बृहद्बराह
खड्गविवाहकुण्डलि । ३४ ,, गोधूलिकायोग । ३५ ,, दशयोगचक्रं, मन्त्रशालाक-
चिन्ता । ,, ,, क्रूरगत क्रूरमध्यगतचन्द्रः, राज्ञ्युतराज्ञवेधचन्द्र, जामिचिन्ता,
जामिचवेध, चन्द्रबलचिन्ता, ताराबलचिन्ता, तारादोषवेद । ३७ ,, दुर्गयनचिन्ता,
प्रतिशुद्धचिन्ता । ३८ ,, अलङ्कारपरिधानं, वस्त्रधारणं । ३९ ,, यात्रायाः तिथि-
करणं, तुलादिप(१)र[१]क्षा, लघफल, राशिफल । ४१ ,, यात्रायां ग्रहशुद्धि । ४२ ,,
दिक्बल, दिक्पतिकथनं, भङ्गयोग्यतिपातादिदुष्टदिनं, सामफलं, यात्रायां गृह-
मासशुद्धि । ४३ ,, प्रस्थानयात्राविधि, मोक्षालनचिन्ता । ४४ ,, नौकाप्रकरणं,
गजवाजिनं यात्राप्रवेशः, क्रयविक्रयचिगुणिनिर्णयः । ४५ पातन, अमृतयोग,
दग्धयोग, कर्कशयोग, उत्पातयोग । ४६ ,, कालयोग, यमघटयोग, शुभयोग,
योगफलं, मन्त्रारग्रहवेधः । ४७ ,, नवग्रहदोषज्ञानं, महाज्ञानं वस्त्रधारणं,
गजवाजिरोहणं । ४८ ,, धनुर्वेद, नाडीनक्षत्रदोषचिन्ता, ग्रहणो नाडीनक्षत्र-
दोषस्य, ज्ञानपूजाग्रहणो तारादोषप्रशान्तिः । ४९ ,, वारिणक्षणां । ५१ ,,
वास्तुलक्षणम् । ५२ ,, गृहार्घविधि, गृहप्रवेश । ५३ ,, ग्रहवर्गचिन्ता ।
५५ ,, प्रतिष्ठाविधि, कूपखननविधिः, दौलप्रतिष्ठाविधि, उर्द्धाननादिनक्षत्रं ।
५६ ,, करिदन्तकल्पनं, अश्वसुगहनं, गजवाजिदमनं, कृषिकवर्णं । ५७ ,,
नवाम्रफलभक्षणं, गजसुक्तिकानं । ,, ,, नक्षत्रदुषितचिन्ता, नक्षत्रपादशुद्धि ।
५८ ,, क्रूरग्रहचिन्ता, भद्रकथनम् । ५९ ,, अर्द्धप्रहरिका, जन्मर्द्धमासा-
दिविहितं श्रयणासनभोगादिचिन्ता, भोगार्थज्ञानं । ६० ,, हरिगुरुचिन्ता,
गुर्व्यादिव्यादिव्यवस्था । ६१ ,, गुरुशुक्लीचिन्ता, वराहवचनं, बाल्यं, ब्रह्म,
सन्ध्या, गुरुशुक्लीचिन्ता, शुक्रस्योदयनिरूपणं, गुरुचाण्डालियोगचिन्ता । ६३ ,,
द्विरावाङ्गचिन्ता । ६४ ,, ब्रह्मस्पर्श । ६५ ,, अमावास्यानिर्णयः, पूर्णिमा-

निर्णयः, विष्णुशयनोत्थानं । ६६ । ,, मनसोत्थानं, उपाकर्म । ६७ । ,, अर्घमन्त्र, दानमन्त्र, शयनमन्त्र, पारणामन्त्र, ज्ञानमन्त्र । ६८ । ,, रोहिण्यष्टमीव्रतं । ६९ । ,, एकादशीनिर्णयः, सङ्कल्पवाक्यम् । ७० । ,, एकादशीव्रतग्रहणनियमः, सप्तम्यामर्कव्रतं । ७१ । ,, शक्रध्वजोत्थानं, खल्लरीटदर्शनं, अन्नन्तव्रतं । ७२ । ,, बुधाष्टमी, वृषोत्सर्ग, वर्षवृद्धि, जन्मदिनशुद्धि, श्रवणाद्वादशी, सावर्णिनिर्णय । ७३ । ,, अम्बुवापि, हरितालिचतुर्थी, तस्याः श्रान्तिः, अन्न मन्त्रः । ७४ । ,, अगस्तिपूजा । ७५ । ,, दाहानन्तत्राणि । ७६ । ,, परपक्षत्राण्डं । ७७ । ,, स्थापनदुर्गास्त्रिव । ७८ । ,, निराजनविधि । ७९ । ,, कोजागरविधि । ८० । ,, सुखरात्रि, भाटद्वितीया, कार्तिकाकाशदीप, कार्तिकेयज्ञान, पाषाणचतुर्थी । ८१ । ,, क्षेत्रपूर्णमा, एष्याभिषेकज्ञानं, माघज्ञानं, वरचतुर्थी, औपशमी, माघी-सप्तमी, भौष्माष्टमी । ८२ । ,, महामाघी, अन्नन्तव्रतं, फाल्गुनाष्टोकाष्टमी । ८३ । ,, चैत्रावली, पिशाचोचतुर्दशी, महावातणी । ८४ । ,, युगाद्या युगान्त दशहरा, चम्पकचतुर्दशी । ८५ । ,, पञ्चतपः, सावित्रीव्रतं, स्वनामद्वादशीव्रतं, शिवरात्रिव्रतम् । ८६ । ,, संक्रान्तिनिर्णयः, दिनद्वय— ८७ । ,, नक्षत्रगुण । ८८ । ,, वारगुण, बलगुण, । ८९ । ,, विवाहे प्रश्नसमये शुभाशुभज्ञानं, प्रश्नचिन्ता, अरिसनभयोग, प्रणमसिरायोग, वशिष्टयोग, नक्षत्रसंलक्षं, तिथिसंलक्ष, योगसंलक्ष, प्रेतनक्षत्र, देवनक्षत्र, योगवलावलचिन्ता । ९० । ,, शुभग्रहादन्वगत्यादनिरु-
ध्यवस्था । ९१ । ,, गुर्व्यादित्यादि व्यवस्था । ९२ । ,, ग्रहनिरूपणं । ९३ । ,, चातुर्मास्यव्रतं, त्रिरात्रव्रतं । ९४ । ,, काम्यादिकर्म, ग्रहजागरनिरूपणम् ।

There are two pieces of bark to protect the MS., on one of which the following is written :—

श्रीरामः वन्धकपत्रमिदं साक्षिम् धिङ्धावाला खस्ने दूयो कैठे श्रीतर्क-
चन्द्र सभापति तव नाह । १
' वजा रूप ११) रूप १) आधलि लइ आमि दूयोभाइ अयेटावैइ साक्षिम् ... २
यदि घर नदगा वाजकधो मूलोरकातेविधा जमिम् इति सक १७१२
ता० ५ आश्विन ३
इत्याद अत्रार्थे चाखिरं नामुधिं १ कलाधिं १ ... .. ४
तबं धिं १ बाळलधि १ वुहव मुजवधिरावुदुधिं १
मधुकलिता १ कठतिवलोराम १ ... .. ५

On the back of the other piece (blank) we have :—

१७१२ श्राद्धे । १७ आश्विनं ४॥ टाका एह पुस्तकर मूल्य ।

After this there are some names :—

श्रीदिनवर सम्मा १ । श्रीमधुसाद सम्मा १ । श्रीवगावरा १ । श्रीसत्य-
महाजैरिका १ । अदहेटियावरा १ । श्रीजुराहवरा १ । श्रीवगियावरा १ ।
श्रीचारु कंधवावरा १ । श्रीधलिराम खादा १ । श्रीलिपान राज खानपा ।
श्रीवस्त्रम्माकाकडि १ वापुटि काकति १ ।

2641.

6449. *The Same.*

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 110. Lines, 6, 7, on a page. Extent in Slokas, 1,980. Character, Nāgara. Date, Sāmpvat 1711. Appearance, old and discoloured. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीराजमार्तण्डं समाप्तं ।

Post Colophon :—

संवत् १७११ समय पौषवदि त्रयोदश्यां बुधवासरे मलदद्यामे
दामोदरेण लिखितमिदं पुस्तकम्—

यादृशं, etc., etc.

It relates mainly to Jyotiṣa as applied to Smṛti. Bhojadeva of Malwa appears to have compiled an encyclopedia, under the title of Rāja-Mārtanḍa, embracing the subjects of medicine, Jyotiṣa and the philosophies of Yoga and Vedānta.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

यच्छास्त्रं सविता चकार विपुलैः स्तब्धैस्त्रिभिर्ग्योतिषां
तस्योच्छित्तिभयात् पुनः कलियुगे संख्य यो भूतलम् ।
भूयः खल्यतरं वराहमिहिराज्येन शास्त्रं व्यधात्
इत्थं यं प्रवदन्ति मोक्षकुशलास्तस्मै नमो भासते ॥

पूर्वाचार्यमतेभ्यो य + + लघुस्फटा + वोजम् ।

उद्धृत्य हार्दिकमहं रहस्यमभ्युद्यतो वक्तुम् ॥

वैद्यः पुरोहितो मन्त्री देवज्ञश्च चतुर्थकः ।

प्रातष्काले + + + श्रियमिच्छता ॥

पुरोधो गणको मन्त्री वैद्यश्चापि चतुर्थकः ।

एते राज्ञा सदा पोष्याः कृच्छ्रेणापि स्त्रियो यथा ॥

...

...

2A. ज्योतिषे मंत्रवादे च सिद्धान्ते वेदकर्मणि ।

अर्थमात्रं तु गृहीयाद्वापशब्दं विचारयेत् ॥

आदित्यः सविता सूर्यो भास्करोऽर्को दिवाकरः ।

तिग्मांशुस्तपनो भानुः सहस्रांशुः प्रभाकरः ॥

श्रीलांशुश्चन्द्रमाः सोमो मृगाक्षेन्दर्निशापतिः ।

श्रीतरश्मिर्निशानाथः शशाङ्कः शशलाञ्छनः ॥, etc., etc.

2B, ग्रहाभिधानम्; 3B, नक्षत्राभिधानचिन्ता; 4A, राशिसंज्ञा; 4B, प्रतिराशिनक्षत्रव्यवस्था; 5A, स्त्रीशुद्धिचिन्ता, पुष्यज्ञानम्; 6A, बालबंधः; 7A, निषेकाः, घटीबंधः; 9A, पुंसवनम्; 9B, जातकारिष्टचिन्ता; 11A, ग्रहदर्शनादिचिन्ता; 11B, षड्वर्गफलम्; 12A, भावफलम्; 13A, ग्रहभेदचिन्ता, अरिष्टभङ्गः; 13B, ग्रहाणां बलावलचिन्ता; 14A, ग्रहाणां मित्रारिष्टचिन्ता; 14B, एवं जातकः समाप्तः; 15B, नामकरणम्, निष्काशनं; 16B, ताम्बूलभक्षणम्; 18A, अन्नप्राशनम्; 23B, षडाकरणम्; 24B, कर्णवेधः, विचारम्भः; 28B, विवाहे वर्षशुद्धिचिन्ता; 29B, विवाहे रविशुद्धिः; 30A, विवाहे गुरुशुद्धिः; 31A, अष्टवर्गशुद्धिः; 32B, चन्द्रशुद्धिचिन्ता; 33B, विवाहादौ ताराशुद्धिः; 34A, विवाहादौ मासशुद्धिः; 38A, विवाहपटलम्; 39B, दशयोगचक्रम्; 41B, मित्रचन्द्रप्रशंसा; 42B, ताराबलचिन्ता; 43B, नववधूगमनम्; 44B, ग्रंथादिधारणचिन्ता; 45B, वस्त्रपरिधानम्; 46B, यात्रायां तिथिकरणचिन्ता; 47A, यात्रायां वारफलम्; 48B, यात्रायां नक्षत्रगुणचिन्ता; 49B, लग्नचिन्ता; 52B, अतीपातादिदोष + + + + +

54A, इति समस्तराजचक्रवृत्तामणि-महाराजाधिराज-श्रीभोजदेवविरचिता
 राजमार्तण्ड + विवेचनै-ज्योतिःशास्त्रयात्राप्रकरणम्; 55B, ताराप्रायश्चित्तम्;
 61A, गृह्यार्चाविधिः; 61B, गृह्यप्रवेशः; 64B, प्रतिष्ठाविधिः, कूपखनन-
 विधिः; 67A, ह्यथीकरणम्; 67B, नवामभ्युदयम्; 68A, रोगमुक्तिज्ञानम्;
 69A, शयनासनगदिभोज्यचिन्ता; 70B, भद्राचिन्ता; 71B, योगबलचिन्ता,
 शुभग्रहानुकूलानि इष्टलक्षणवस्था; 72B, जन्ममासादौ विहिताविहितचिन्ता;
 73A, सिद्धियोगः; 73B, अष्टादशयोगचिन्ता, दग्धातिथिः; 74A, नैमित्तिके
 योगचिन्ता, क्रयविक्रयचिन्ता; 74B, तिथ्यादिश्रवणफलम्; 75A, तैलसेवनम्,
 भोगार्थज्ञानविधिः; 75B, वाधकनक्षत्रचिन्ता, यमघटयोगः, काणयोगः;
 76A, व्यतीपातसम्भवादियोगचिन्ता, वैष्टियोगचिन्ता; 76B, सिंहचन्द्रस्यति-
 चिन्ता; 77A, गुर्वादित्यचिन्ता; 77B, गुरुशुक्रास्तचिन्ता; 78A, बालहृद-
 मंध्यादिदोषचिन्ता; 82B, पुरुषलक्षणम्; 83B, स्त्रीलक्षणम्; 85B, ग्रह-
 वक्रातिचारचिन्ता; 87A, द्विराषाढादिचिन्ता; 88A, तिथिपूजानियमः;
 90B, एकादशीनियमः, सप्तम्यर्कत्रयनियमः; 92A, उपाकर्मः 92B, युगादिः;
 93B, अगस्त्यार्चनविधिः, श्रवणद्वादशी, बुधशुक्रौ; 95A, रोहिण्यशुक्रौ;
 97B, शक्रध्वजोत्थागविधिः, अगस्त्यत्रयम्; 100A, अपरपक्षादिः 101B,
 आकाशदोषदानविधिः; 102A, प्रेतचतुर्दशी, सुखरात्रिकाविधिः; 102B,
 आष्टद्वितीया, कार्तिकेयज्ञानविधिः; 103A, कार्तिकेययोगः; 103A, माघज्ञानम्,
 वरचतुर्थी, श्रीपञ्चमी; 103B, माघीसप्तमी, भौष्माष्टमी, फाल्गुनी; 104A,
 अश्लेषाष्टमी; 104B, वारुणीत्रयोदशी; 105A, महाश्वेद्यादिविधिः;
 105B, दशहराविधिः, सावित्रीव्रतम्; 106A, अरण्यधरौ, आगन्तुव्यतीपातः,
 आगन्तुकार्तिकेययोगः, महाविषुवयोगः; 106B, ग्रहणफलम्, प्रतिपदोद्दिश्यो-
 योगः; 108A, संक्रान्तिनिर्णयः, दिनक्षयफलम्; 109A, कालमानम्, ग्रहाणां
 राशिवस्थानम्, कन्याप्रदानम्; 109B, अथ विवाहः; 111B, नवग्रहौ;
 112B, खल्लोटदर्शनम्, दन्तकाष्ठे तिथिनिर्णयः; 113B, नक्षत्रे जातिज्ञानम्;
 114A, ग्रहैश्चरराशिगमनदोषचिन्ता; 115A, राशिविज्ञानम्।

It ends :—

पौष्पादिग्रन्थाख्यमूलसंहिता प्रायागवावोत्तरा

नीलाञ्जलि वकाहकानि वकु + व्याप्तान्वाहान्तरम्।

संपन्ना धनधान्य-गोकुलजना स्तौता भवेन्मेदिनी
 रस्यन्तरसभागु(?)विक्रयवणिक् पात्तिकं वारणे ॥ (?)
 नक्षत्रमण्डलम् ॥

ग्रहाणां + + मणि ॥ १६१४६३ तेन विद्वदेकुल विहर्तु
 २००४२७ भूमिकाम्यम् ॥ १७५६४४ धर्मपालवर्ष २०

It quotes Satyācārya in 51A.

2642.

3701. शुद्धिदीपिका । *Suddhidīpikā*.

By Mahāntāpanīya Śrīnivāsa.

Substance, country-made paper. 15½ × 3 inches. Folia, 69. The MS. has come to the last stage of decay. Lines, 4 on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1622. Complete

Beginning :—

तष्ठातङ्कदुस्तङ् संसागाम्भोधिलङ्घने तरणिः, etc., etc.

The Last Colophon :—

इति महान्तापनीय-सत्यगुडितश्रीश्रीनिवासविरचितायां यात्रा-
 निर्णयो नाम अष्टमोऽध्यायः ।

Mahāntā was one of the villages in the Rāḍha Country. Mahāntāpanīya means the village-head of Mahāntā. These villages were granted to the descendants of the five Brāhmanas brought to Bengal by Adi Śura in 734 A.D.

Post Colophon :—

समाप्तस्वायं ग्रन्थः ।

शुभमस्तु । शकाब्दाः १६२२ ।

+ + + + सिते पक्षे द्वाविंशति यत्नतः ।

नमस्कृत्य महादेवं ब्यालिखि पुस्तकं मया ।

The leaf marks have all been obliterated at the beginning and at the end.

For the work see L. 325 and Oxf. 336B.

Printed in Calcutta.

It ends :—

মৃতস্য দেবলোকাदिनिर्णयः, etc., as in I.O. Catal.

• No. 3007.

His Ganitacūdāmaṇi was composed in 1158 A.D. See Cat. Cat. Vol. I. p. 671. He is quoted by Halāyudha. See H.P.R. Notices Vol. XI p. 13.

2643.

214. *The Same.*

Substance, country-made paper. 17×4 inches. Folia, 17. Lines, 4 on a page. Extent in Slokas, 1,000. Character, Bengali. Date, Saka 1711 Appearance, tolerable. Complete.

Post Col. Statement :—

শ্রীহরিনारायणप्रभोगः स्वात्तरमिदं पुस्तकम् ।

सुभमस्तु प्रकाश्याः १७११ ।

2644.

723. *The Same.*

Substance, Tāḍipattra. 13×1½ inches. Folia, 91. Lines, 3 on a page. Extent in Slokas, 1,000. Character, Bengali. Appearance, old and worm-eaten. Complete.

See L. 325 and Oxf. 336B.

2645.

3637D. *The Same.*

Substance, country-made paper. 3×2½ inches. Folia, by counting, 5. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured and worn out.

A fragment of Mahintāpaniya Śrīnivāsa's Śuddhi-dīpikā. It contains the following colophon :—

इति महीनापनीय-सत्यखित-श्रीश्रीनिवासविरचितायां शुद्धिदीपिकायां
नामकरणादिशुद्धौ सप्तमोऽध्यायः ।

It contains two stray leaves.

2646.

3580. अर्थकौमुदी। *Arthakaumudī.*

*A commentary on Śrīnivāsa's Śuddhidīpikā, by Govind-
ānanda Kavikañkan ācārya.*

Substance, country-made paper. 16·2×2·6 inches. Folia, 127. Lines,
4 on a page. Extent in slokas, 4,500. Character, Bengali. Date, Saka
1544. Appearance, faded. Writing mostly effaced. Complete.

Govindānanda wrote a complete code of Smṛti about
40 years before Raghunandan in the Bankura District.
The entire code has been printed in Bibl. Ind.

Colophon :—

इति श्रीगोविन्दानन्दकविकव्यापार्यकृतायां शुद्धिदीपिका-
टीकायामर्थकौमुद्यां + + ध्यायोऽष्टमः समाप्तः । समाप्तेयं टीका ।

Post Colophon :—

× × × × × श्रीराधाकृष्णचरणे
सम भक्तिरस्तु । शकाब्दाः १५४४ ॥ औरस्तु ॥ शिवं भवतु ॥

After this, there is recorded in a later hand the birth
of a son of one Candrasekhara.

ॐ शुभमस्तु शकाब्दाः १५६३ शौरज्येष्ठस्य चतुर्विंशतिवासरे कृष्णपक्षे
नवमौतिथौ मेघलग्ने मीनराशिस्थिते चन्द्रे ओषध्मशेखरदेवशर्मणः पुत्रोऽजनि
ओदामोदरदेवशर्मैति मलमासनिमित्तं सावित्रीपुरतः इदानीं सावित्रीपूर्वम् ।

There are also figures shewing the positions of the
planets at the time of the birth of the child.

For Śuddhidīpikā, an original treatise on the proper
times for religious ceremonies, see I.O. Catal. No. 3007,
and for its commentary Arthakaumudī, see I.O. Catal.
No. 3010.

2647.

5601A. *The Same with the same commentary.*

Substance, palm-leaf. 15 × 1½ inches. Folia, 30 (by counting). Lines, 4 on a page. Character, Uḍiā, about a century and a half old. A mere fragment.

16B, ° इति श्रीगोविन्दानन्दकविकृष्णाचार्यकृतायां शुद्धिदोषिकाटीकाया-
मर्षकौमुद्यां प्रथमोऽध्यायः ।

Then begins the second which is not complete.

2648.

5603B. *The Same with the same commentary.*

Substance, palm-leaf. 14½ × 1½ inches. In Tripāṭha form. Character, Uḍiā, about a century old. Appearance, old and worm-eaten.

Both the text and the commentary are incomplete. The commentary goes up to the end of the 2nd adhyāya and the text to the end of the 4th adhyāya. Of the 5th there are 45 verses from the beginning, then the manu-
script breaks off.

See the previous number.

2649.

8109. शुद्धिदोषिकाटीका । *Suddhidōpikāṭikā.*

By Kṛṣṇānandacārya.

Substance, country-made paper. 12 × 3½ inches. Folia, 223. Lines, 6 on a page. Extent in Slokas, 5,352. Character, Bengali. Date, Saka 1608. Appearance, discoloured. Complete.

Last Col. :—

इति श्रीकृष्णानन्दाचार्यविरचिता शुद्धिदोषिकाटीका समाप्ता ।

समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

The Post Col. :—

नागार्जुनतर्कधरयोपरिसङ्गुप्राप्ते श्रीचन्द्रशेखरशर्मणा लिखितं
सार्थमिति ।

माता च वानरौ तस्य पिता तस्य च वानरः ।
कायक्लेशेन लिखितं पुस्तकं यो हरेन्मम ॥

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
प्रणम्यासारसंसारपारावारतरिं हरिं ।
कृष्णाचार्यो वितनुते दौपिकायाः प्रभामिमां ॥
ग्रन्थारम्भे निर्विघ्नपरिसमाप्तिकामाः सदाचारपरम्परानुमितवेद-
बोधितकर्त्तव्यतां मङ्गलमाचरन्ति । तदयमपि श्रीनिवासपण्डितो
ज्योतिषशास्त्रमधिकृत्य तस्य च भगवतः श्रीसूर्यस्य संकीर्त्तनरूपं
कुर्वन् अध्यापकस्य अध्येतुश्च अनुसम्मतोपि मङ्गलनिर्वाहय
क्रियमाणदौपिकाख्यग्रन्थादौ निबध्नन्नाह दृष्टोति ।

It ends :—

धौराः परोपकृतये धृतदेहभाराः
भूमौ निपत्य चरणेषु निवेदये वः ।
टौकेयमुत्पथगतापि + +
प्रेमार्द्रवृष्टिकणिकाभिरवेक्षणीया ॥

2650.

6587-I. **कर्मप्रकाशः ।** *Karmaprakāśaḥ.*

By Śrīnātha.

Substance, palm-leaf. 18½ × 1½ inches. Folia, 6. Lines, 4 on a page.
Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and dis-
coloured. A mere fragment.

An authoritative work of the school of Bengal, on
Jyotiṣa, as applied to Smṛti.

See L. 2923.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
नत्वा दिनेशं शिवमादिदेवं
संस्कृत्य च ज्योतिषपुस्तकानि ।

श्रीनाथशर्मा विदधाति यत्नात्
कर्मप्रकाशं ब्रह्मदोषनाशं ॥

On the obverse of the first leaf :

श्रीकाशीरामशर्मेणा स्वपुत्राय ब्रौतमिदं पुस्तकं ।

2651.

5650. तिथिविवेकः । *Tithivivekaḥ*.

By Padmanābha Upādhyaya.

Substance, palm-leaf. $13\frac{1}{2} \times 2$ inches. Folia, 1 to 55 of which the leaves marked 5, 6, 9, 23, 26, 36, 46, are missing. Lines, 5, 6 on a page. Extent in Slokas, 1,000. Character, Newari Appearance, very old.

The work begins :—

ॐ नमः शिवाय ।

नमस्कृत्य महादेवं गुरुं संसार[तारणं](मागरं) ।

तिथ्यादीनां विवेकायं मुनिवाक्यमनुचये ॥

पक्षवृद्धौ तिथिवृद्धौ ऋमवृद्धिश्च संशयं ।

सुधियामप्यनुष्ठानं + • + + ॥

For the work see my Nep. Cat., Vol. I, p. 184 and pref. p. xvi.

It is clear from the present manuscript that *Tithiviveka* forms part of a larger work of *Yogiśvara*, called *Kālaviveka* (24B, इति योगीश्वरसमुच्चिते कालविवेके तिथिविवेककाण्डं संक्रान्तिविवेकः कथ्यते) and that *Padmanābha* wrote the last chapter on funeral rites, as a supplement to *Yogiśvara* *Samgraha* which ends in the present manuscript in leaf 38B, (योगीश्वरसंग्रहः समाप्तः). Then follows *Padmanābha*'s work on *Pretakṛtya* and *Śrāddha*. 39A, अथ मृतप्राणिदायादोक्तिविधिं प्रवक्ष्यामि ।

Two verses from सन्देशानेकगम्भीरं are common to both the manuscripts (the present MS. and that described in

Nep. Cat.). But the verse preceding them is different. The Nep. Cat. MS. has the following Colophon which is wanting in this.

इति तिथ्यादिनिर्णये योगीश्वरसंग्रहे प्रेतज्ञाननिर्णये पद्मनाभसंग्रहयोः
समुच्चयः समाप्तः ।

From this rather obscure passage it appears that Padmanābha has two works as supplementary to Yogiśvara Samgraha.

Last Colophon in the present manuscript runs :—

श्रीवाराणस्यामुपाध्यायपद्मनाभेन रचितं ।

इति तिथिविवेकः समाप्तः ।

Although called Tithiviveka, it treats of funeral rites.

The authorities quoted are :—

1A, ऋष्यप्रदृक्; 2A, मत्स्य; 2B, कात्यायन; 3A, विष्णु; 3B, विष्णुधर्मोत्तरे; 7A, स्कन्दपुराण, जात्रालि; 7B, प्रचेता; बौधायन; हारीतः, वायुपुराणम्; 8A, बृहस्पति; अत्रि; रुद्रपराशर; शङ्ख; 8B, कार्ष्णाजिनिः; 11A, देवीपुराणम्; 12B, भविष्ये; 13A, लिङ्गपुराणम्; 17A, वराहपुराणे, विष्णुधर्मो; 17B, ब्रह्मपुराणम्; 18A, विष्णुपुराणे; 22A, षट्त्रिंशन्मतात्; 24A, वशिष्ठ; स्मृतिसमुच्चय; व्यास; मनु; 25B, शातातप; 30B, मरीचि; 33B, ब्रह्माण्डपुराणम्; 34A, बौधायन; प्रजापति; 35B, दक्ष; 36B, जातुकरा; शान्ध्यायन; 33A, धौम्य; 40B, शाकटायन; बृहस्पतेता; 42A, जैमिनि; पारस्कर; याज्ञवल्क्य; वार्त्तिककार; 42B, यम; 43A, अङ्गिरा; हारीत; 43B, भृगु; पुलस्त्य; 44A, मार्कण्डेय; 44B, गर्ग; रुद्र-शातातप; 45A, देवल; 45B, व्याघ्र; 47B, रुद्रप्रचेता; स्मृतिसंग्रह; 48A, संवत्सी; शौनका; 49A, कात्यायन; हारीत; 51A, रुद्रवशिष्ठ; वादरायण; 52A, आपस्तम्बः ।

There are two stray leaves at the end of the MS. marked 24 and 25. In 24B, we have quotations from Mudgala and Uśanāḥ.

2652.

10728A. योगीश्वरसंग्रहः । *Yogīśvarasamgrahah.*

(तिथिनिर्णयः) ।

Substance, palm-leaf. 7 x 2 inches. Folia, 26. Lines, 5, 6 on a page. Extent in slokas, 312. Character, Newari of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

An old and authoritative work on Jyotiṣa, as applied to Smṛti, quoted by Hemādri and Madhava.

Beginning:—

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।
नमस्कृत्य सहस्रांशु['](:) सुरासुरनमस्कृत['](:) ।
व्यवहारोच्चयं वक्ष्ये व्यासादिमुनिसम्मतम् ॥
नमस्कृत्य महादेवं गुरुं संसारतारणं ।
तिथ्यादीनां विवेकार्थं मुनिवाक्यसमुच्चितम् ॥
सिद्धिमाग(?) प्रकुरुते मरकादौविधानि च (?) ।
सर्वसंग्रहशास्त्रानां मुनिवाक्यसमुच्चयं ॥
नदुक्तं ज्योतिःशास्त्रेण ॥
सौरमासो विवाहादौ यज्ञादौ सावनः स्मृतः ।
व्याब्दिकं पितृकार्ये च चान्द्रमासः प्रशस्यते ॥

It ends:—

एतानि आङ्गकालानि मित्राण्याह प्रजापतिः ।
आङ्गमेतेष्वकुर्वन्मो नरकं प्रतिपद्यते ॥
... ..

Last Colophon:—

इति श्रीयोगीश्वरसंग्रहे श्रीतिथिनिर्णयः समाप्तः ।

Post Colophon:—

शुभमस्तु सर्वदा । शुभ १ आषाढमास ।

2653.

1568. धर्मरत्नम् । *Dharmaratnam.*

By Jīmūtavāhana.

For the manuscript see L. 1974.

After the colophon there is recorded, in a different hand, the date of the birth of one Ghaṭakasimpha Banerjee's son, as Śaka 1417, which curiously enough Rajendralāla took for the date of the manuscript. The birth-record is to be found in the facsimile of the last leaf of the manuscript, in Plate II. L. Vol. V. The MS. is earlier than the record.

शुभमस्तु शक्राब्दा १४१७ आषाढस्य चतुर्थे दिवसे रात्रौ दृषलस्य प्रथमांशे
षष्ठ्यां शतभिषा कुम्भराशौ चन्द्रे वन्द्यघटीयश्रीघटकसिंहस्य शुभकुमारो जातः ।

The work has been published in Bibl. Ind. in the preface to which a clear account of both the MS. and the work is to be found and the date of the work is determined as a little later than 1091 A.D.

2654.

6394. त्रिविक्रमशतकटीका । *Trivikramaśatakaṭikā.*

By Gopīnātha with the text.

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 32. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 650. Character, Nāgara. Date, Samvat 1690. Appearance, old and discoloured. Complete.

Text :—

A century of verses relating to Jyotiṣa as applied to Smṛti. Described by Eggelling in Catal. No. 2884.

Comm. :—

चेतो गोपालचरणयुगले निवेश्य गोपीनाथेन ।

टीका त्रिविक्रमशतस्यैवा बुधवद्धमा कियते ॥

इह ग्रन्थारम्भतमवे श्रुत्याचारपरिपाततया त्रिविक्रमार्थो निर्विघ्नसमो-
हितसिद्ध्यर्थं खेददेवतागमस्माररूपं मङ्गलं कृत्यान्वयश्रुत्यर्थं निवर्त्तयति ।

प्रथिपत्वं परं ब्रह्म गणकेन्दुर्त्रिविक्रमः ।

मुनिप्रकीर्तमखिलं व्यवहारं प्रवक्ष्यति ॥

It ends :—

Comm. त्रिविक्रमार्थोऽस्य व्यवहारस्य सङ्गतिसम्बन्धित्वाच्चः—

Text. नारायणस्य तनयो ज्ञानीहृत्कानुजो विजः ।

त्रिविक्रमः शतश्लोकैर्व्यवहारममुं श्रुधात् ॥

समाप्तः ।

किञ्चित् कलियुगे जाते वृते ब्रह्मा त्रिविक्रमम् ।

+ + + + + संख्येन शास्त्रमेतत् मया कृतम् ॥

Colophon :—

इति श्रीज्योतिर्विद्-गोपीनाथविरचिता त्रिविक्रमशतटीका
समाप्तिमगात् ।

Post Colophon :—

संमत् १६६० समये वैशाख शुदि तृतीया ॥

श्रीसिद्धेश्वर्यै नमः ॥ श्रीराम सत्य ।

2655.

10442. कालादर्शः । *Kālādarśaḥ.*

*By Aditya Bhaṭṭa (also called Kapivallabha)
pupil of Viśveśvara.*

Substance, country-made paper. 10 × 3½ inches. Folia, 25. Lines, 9-11 on a page. Extent in ślokaś, 600. Character, Nāgara of the seven-teenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

A rare and authoritative work on the proper times, for religious observances, quoted by Madhavācārya in his *Kālamadhava*, Raghunandana and others; while the latest authorities it quotes are *Smṛticandrikā*, *Aparārka* and *Kalpataru*.

Colophon :—

इति श्रीमदादित्यसूरिविरचिते कालादर्शे यज्ञकालः । समा-
प्तोयं कालादर्शमूलग्रन्थः ॥

Post Colophon :—

श्राक्ते १००५७ (?) मन्म(म)यनामसंवत्सरे शिवीपुण्यां काला-
दर्शाख्योयं ग्रन्थः विष्णुव्यमिहोत्रिणात्मनेन लिखितोयं स्वार्थे परोप-
कारार्थे ॥ शिवप्रसादात् कल्याणदो भवतु ॥

See L. 2489 and I.O. Catal. 1655. Bik. p. 399.
Madras No. 3114.

The first two verses of maṅgalācaraṇa, as quoted by Rājendralāla and the 6 verses at the end, as quoted by Eggeling, which mention the authorities consulted in this work, are wanting in the present manuscript.

These authorities are :—

विज्ञानयोगी (perhaps विज्ञानभिक्षुः) विश्वरूपाचार्यः, स्मृतिमहार्णवः,
विश्वादर्शः, नित्यादर्शः, मदनः, स्मृतिचन्द्रिका, अपराकः, कल्पतरुः, शिवस्वामि-
मतम्, बालरूपः, स्मृतिरत्नम्, मञ्जुषा, स्मृतिसंग्रहणम्, धर्मप्रदीपः, कारणागमः ।
In another place mention is made of षट्त्रिंशन्मतम् ।

Eggeling says as Kālamādhava quotes this work [see Bible Ind. Ed. p. 83] it must have been written prior to the middle of the 14th century. The author describes himself in the third verse as the pupil of Viśveśvara Cārya. This Viśveśvara may be the Paṇḍit who helped Madanapāla of Kāṣṭhā, who also belonged to the same century, in his Madana Pārijāta.

2656.

5846. तिथिनिर्णयः । *Tithinirṇayaḥ*.

By Ananta Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9 × 5½ inches. Folia, 4 to 91. Lines,
13 on a page. Extent in slokas, 1,800. Character, Nāgara. Date, Saṃvat

1441 or A.D. 1385. Appearance, old, discoloured and worn-out. Incomplete in the beginning. Foll. 42-69 are missing.

On the lunar days and the religious duties appertaining thereto.

As to the age of the author, the date of the present MS gives some idea.

End :—

अयं तिथिनिर्णयः शिवरहस्ये तिथिनिर्णयाध्यायेष्यन्तो नापूर्वः
इति तिथिनिर्णयः समाप्तः ।
निर्णया वल्लवः सन्ति तिथ्यादीनां गृहे गृहे ।
अनिर्णयास्तु ते सर्वे न वक्तुं तत्त्वतः क्षमाः ॥
निर्णयोयं कृतः सर्वो भट्टानन्तेन धीमता ।
अज्ञानानां प्रबोधार्थमवृष्टार्थं तथैव च ॥

इति अनन्तभट्टः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

शिवरहस्ये सर्वज्ञगतः । मङ्गलं भूयात् । खस्ति संवत् १४४१
वर्षे पौष वदि १५ अमावास्यायां तिथौ बुधदिने ॥ + श्रीनन्दपट्ट-
मण्डलकरणे तिलकवाङ्मयासे भट्टनागश्चातीय पण्डितसरवणस्तु
नारायणः तिथिनिर्णयमनन्तभट्टनामानं अगौरमत् ॥ शुभं भवत्
लेखकपाठकयोः ॥

Besides the Purāṇas, it often quotes Harihara as in fol. 84A :—

पण्डितहृदिहरेण उदयास्तमयशब्दाभ्यामर्द्धोदितार्द्धान्तमितरूपः कालो
गृह्यत इत्युक्तम् ।

2657.

5998. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 10, of which the second is missing. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Date, Samvat 16(?). The hand-writing is of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Fr.

Defective in the beginning.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ संक्रान्तिसम्बन्धेन विहितप्रतिषिद्धानां कर्मणां कालो
निर्णयते .
तत्र देवीपुराणम् ।

द्वादशैव समाख्याताः समाः संक्रान्तिकल्पनाः ।

सप्तधा सा तु बोद्धव्या एकैकेव यथा श्रद्धा ॥

In the last number, the chapter on Samkrānti, the portion contained in the present MS., covers foll. 80-91. The MSS. differ only in the concluding verses.

9A, इति संक्रान्तिनिर्णयः ।

अथ मन्वादियुगादिषु निरूपयिष्यते ।

मन्वादौ च युगादौ च ग्रहणे चन्द्रसूर्ययोः ।

चतुर्षोपते च वैधृत्यां तत्कालख्यापिनो क्रिया ॥

It ends :—

अयं तिथिनिर्णयः शिवरहस्यतिथिनिर्णयाध्यायेष्यतो नापूर्वः ॥

ग्रहवन्धसुवर्णानां सदोल्कर्षापकर्षयोः ॥

प्रमाणं विदुषां बुद्धिनिर्मैला कथपट्टिका ॥

यदस्ति निश्चितं किञ्चित् गौरक्षीरमिवाल्पकम् ।

अपक्षपातिनः सूरिहंसाः सौकुर्वन्ते स्वयम् ॥

मौमांसेन्द-कलाप्ररुद्ध-विततप्रज्ञा-सुधाविन्दवो

न्यायाख्या विलसन्ति यस्य वचने पावज्जले यो जलम् ॥

सासुहृत्पुङ्गवो मुखानिवदपां (?) नाम्ना त्वनन्तो गृहः

सोयं निर्णयमाततान विविधं लोकस्य मोहापहम् ॥

Colophon :—

इति श्रीअनन्तभट्टोपाध्यायविरचितः तिथिनिर्णयः समाप्तः ।

Post Col. :—

शुभं भवतु । श्रीदिव्यज्योतिर्विहाय नमः । संवत् १९१६ । जे

पन्ना समये माघवदौ द्वितीया रवौ लिखितमिदं पुस्तकम् ।

श्रीवदरोनाथो जयति ।

2658.

1265. कालनिर्णयदीपिका । *Kālanirṇayadīpikā*.*By Rāmacandrācārya.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 16. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 600. Character, Nāgara. Date, Samvat 1738. Appearance, old. Generally correct. Complete.

For the beginning and end of the work see L. 2281 and I.O. Catal. No. 1659.

The work seems to be of the nature of a commentary in verse, for the author says :

प्रपञ्चते स्वग्रन्थेन मूलग्रन्थानुसारतः ।

and his son the commentator speaks of his father as bringing down कालनिर्णयज्ञदुक्तिमुद्यमिभारम् ।

So there was a work, *Kālanirṇaya*, which is amplified in this work.

According to Prof. Bhandarkar, (Report for 1883-84, pp. 58-60) Rāmacandra who is also the author of the *Prakriyā Kaumudī* lived in A.D. 1450. But the weak point in his argument is that he takes Rāmacandra in रामचन्द्राचार्यसुत-सुत-सुत to be Rāmacandra the author. He gives no reason for taking the great grandfather of the scribe to be the author. The Āndhradeśa was annexed to the Bahamani dominions by Ahmed Shah in 1424, by destroying Oḍaṅgala, its capital, and killing Pratāparudra, its king. So the Rājā Rama mentioned in *Kālanirṇaya* would be an impossible personage at that time. Prof. Bhandarkar thinks that this king Rāma must have been a king of Vijayanagara. But this is Andhradeśa and not Karṇāṭa. Colebrooke, on the other hand, puts down the author in 1243 A.D., in his *Miscellaneous Essays*, Vol. II, new edition, p. 333, from some statement in *Kālanirṇaya Dīpikā* itself.

Colophon :—

इति कालनिर्णयदीपिका श्रीरामचन्द्राचार्यकृता समाप्ता ।

Post Colophon Statement :—

इति श्रीमन्नोहरेण त्रिपाठिनालेखि देवदत्ताद्यर्थमिति संवत्
१६३८ मासे फाल्गुनेऽर्के त्रिथौ बुधवासरे । शुभोऽस्तु तेषामिति ।

On the reverse side of the last leaf commences a work on तिथिनिर्णय by Vaidyanātha Jyotirvid who summarises in the work the opinions of Vijñāneśvara, Yogi, Ananta Bhaṭṭa, and Bhoja Rāja. Vaidyanātha's work is quoted in Camatkāra Cintāmaṇi.

2659.

2032. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 20. Lines, 11 on a page. Extent in ślokaś, 550. Character, Nāgara of the eighteenth century. Complete.

For a description of the work see L. 2281 and I.O. Catal. No. 1659.

2660.

5752. कालनिर्णयदीपिकाविवरणम् ।

Kālanirṇaya-dīpikāvivarṇaṇaṁ.

By Nṛsiṃha, the son of Rāmacandra.

Substance, country-made paper. 8½ × 4 inches. Folia, 223. Lines, 8 on a page. Extent in ślokaś, 3,000. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1716. Appearance, discoloured. Complete.

For the work see I.O. Catal. No. 1660.

Colophon :—

इति श्रीमत्सर्वशास्त्रज्ञ-सकलमहागमाचार्य-परमहंस-परि-
ब्राजक श्रीगोपालगुरुपूज्यपाद-शिष्यरामचन्द्राचार्यसुत-वृत्तिहा-
चार्यकृतं कालनिर्णयदीपिकाविवरणं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु । कल्याणमस्तु । श्रीगोपीजनवल्लभो जयतु ।
संवत् १७ व्याघाद्वर्षे १६ वर्षे व्याघादमासे शुक्लपक्षे चतुर्दश्यां
तिथौ गुरुवासरे लिखितमिदं कालदीपिकाविवरणं लेखकपाठ-
• कयोः शुभमस्तु ॥

2661.

10619. समयप्रदीपः । *Samayapradīpah.*

By Śrīdatta.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 56. Lines, 9
on a page. Extent in Slokas, 1,600. Character, Nāgara. Date, Samvat
1817. Appearance, discoloured. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीमहामहोपाध्यायश्रीदत्तकृते समयप्रदीपे प्रकीर्णकः
परिच्छेदः तृतीयः ।

Post Colophon :—

समाप्तोऽयं समयप्रदीपाख्यो ग्रन्थः ।
संवत् १८१७ । लिखितं काश्चां मध्यं मणिकर्णिकामहोदये ।
गङ्गायै नमः ।

This refers to the proper times for the performance of
the Vratas.

See I.O. Catal. No. 1683, L. 1935, Bik. p. 452.

The author was a Maithila and is quoted by Vācas-
pati Miśra, Rudradhara, Raghunandana and others, while
he himself quotes Harihara and Gauḍa Smṛti.

2662.

3604. कृत्यरत्नाकरः । *Kṛtya-ratnākaraḥ.*

The first section of a general digest of Hindu law, compiled
under the direction of Caṇḍeśvara, son of Vireśvara,
and minister of king Hara Siṃha Deva of Mithilā.

Substance, palm-leaf. 13×2 inches. Folia, 160. Lines, 6 on a page. Extent in Slokas, 3,900. Character, Bengali. Date, L.S. 392. Appearance, old and worn-off. Complete in 160 leaves of which the leaves 14, 15, 17 to 39 and 62 to 99 are missing.

Colophon :—

इति सप्रक्रियमहासान्धिविग्रहिकठक्कुरश्रीवीरेश्वरात्मजसप्रक्रिय-
महासान्धिविग्रहिकठक्कुर—श्रीचण्डेश्वरविरचिते कृत्यरत्नाकरः
समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीरस्तु । लसं ३९२ प्रथमवैशाख वदौ ६ शुक्ले ववम्भौलियामे
लिखितमिदं पुस्तकमिति ।

See I.O. Catal. Nos. 1387-90.

The authorities quoted :—

3B, विश्वामित्रः, आपस्तम्बः; 4A, हारीतः; 4B, भविष्यपुराणम् and
कालिकापुराणम्; 5A, ऋहस्पतिः, नारदः; 6B, विष्णुः, दानवृहस्पतिः; 7A,
महाभारतः; 7B, देवीपुराणम्; 8A, तैत्तिरीयस्मृतिः, वशिष्ठः, गौतमः;
9A, कपर्दिभाष्यम्, मनुवशिष्ठयमाः; 13A, देवलः, पारस्करः; 13B,
गोभिलः, वृद्धश्रुतातपः, योगियाज्ञवल्क्यः, वृद्धवशिष्ठः, वृद्धमनुः, लघुहारीतः;
40A, मत्स्यपुराणम्; 54B, आग्नेयपुराणम्; 59B, ब्रह्मपुराणम्; 61A,
वराहपुराणम्; 103A, विष्णुधर्मोत्तरे; 116A, विष्णुपुराणम्; 127B,
आदित्यपुराणम्; 137A, स्कन्दपुराणम्; 142B, पद्मपुराणम् ।

After the verse 13, quoted in I.O. Catal. No. 1387
there are the following verses omitted by Eggeling :—

यद्यात्रा चतुरङ्गिनौ भरनमद्गोलघातस्कटद्
भोगीन्द्रायशिरःफणामणिपतत्खण्डप्रदौपांशुभिः ।
पाताले निविडान्यकारपटलोनिर्म्मीकटप्रप्रिया-
स्तत्कौर्त्तिक्षणलम्बलोचनकला गायन्ति भोगिस्त्रियः ॥
नेपालं गिरिदुर्गमं तु जवनादुन्मूल्य तद्भूपतौ न
सर्वान् राघववंशजानरिषोः तुल्यप्रतापानसैः ।

देवं विश्वरूपं पशुपतिं संस्पृश्य योऽप्युपूजत्
 केषां नैष धरातले स्तुतिपदं मन्त्रोश्चण्डेश्वरः ॥
 एतेनातिवदान्यमौलिमणिना सम्मानितैरर्षिभि-
 र्दत्तानेकमनोरथाधिकमहादानोदितैरुज्ज्वलैः ।
 भृङ्गश्रेणिमसीमलीमसतनुच्छायः स कल्पदमः
 प्रप्रच्योतन्मकरन्दविन्दुनिवहयोजनं शोभयते ॥
 उन्मीलितहृकारसौमिलद्भुजौघभङ्गागिणो
 विप्रेभ्यः स्वर्गपत्तनप्रणयिने विस्तारतः श्यामलाः ।
 + + + + + उन्निद्रशालिश्रिय-
 स्ते दत्ताः कति न प्रसन्नमनसा मन्त्रोश्चरेणामुना ॥
 व्ययमुदन्नीयन्तस्तमस्तुलङ्घनया
 धनविवर्त्तिनोर्मिं सिमशामपरेऽप्यमराः ।
 दिवि शरदभ्रविभ्रमपयःपटलोदरग
 म्फरदरविन्दरेणविलसदनिन्द्यममितम् ॥
 एतत्कीर्त्तिजिगीषुर्गोशुभभजत् देवः सध्यादौघितः
 प्रायः श्रेष्ठरतामवाप न पुनस्तस्मादसौ तत्फलम् ।
 इत्येवं गलिते मनोऽयमवे पङ्कच्छटामोदगं
 धत्ते निर्जितक्रान्तिगन्तरधिकं प्राङ्गे कलङ्कम् प्रशो ॥

2663.

6557. तिथिनिर्णयः । *Tithinirṇayaḥ.**By Caṇḍeśvara.*

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 26. Lines, 11
 on a page. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appear-
 ance, old and discoloured and repaired. Incomplete at the end.

Beginning :—

कलि । ओमयेष्टाय नमः । ओषध्याय नमः ।

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।

लेखविभावितः (?) शेषभेदभिन्नाय (स)[प्र]भवै ।

काजौ विधिवलदर्शपूर्णमास्यादिकम्भेसु ॥

3B, इति तिथिनिर्णये चण्डेश्वराचार्यविरचिते सर्वशास्त्रानुभूते तिथिभेद-
त्रयं प्रसिद्धम् ॥

2664.

9329. माधवी कारिका । *Mādhavī kārīkā*.

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 11. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Verse. Complete. Date, Samvat 1872. Illegibly written

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः । राम ।

वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे

यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननं । १

सोऽहं प्राप्य विवेकतीर्थपदवीमाप्नायतीर्थे परं

मज्जन् स[ञ्ज]नसङ्गतोऽनिपुणः सङ्गततीर्थाश्रयात् ॥

कव्यामाकलयन् प्रतापलहरीं श्रीभारतीं तीर्थतः (?)

विद्यातीर्थमुपाश्रयं हृदि भजे श्रीकण्ठमव्याहृतं । २

This generally goes under the name of *Kālamādhava kārīkā*, printed in pp. 1-28 of the printed edition of *Bibl. Ind. of Kālamādhava*.

सत्यैकव्रतपालको द्विगुणघो + र्थी चतुर्वेदिता

पञ्चस्तन्यकृति + + + वृकसप्तारु सर्व्वं सङ्गः ॥

अष्टयुक्तिकलाधरो भवनिधिः पुष्यदशप्रत्ययः (?)

स्मार्त्तोद्गायधुरन्धरो वि(१)जयते श्रीवृक्कक्ष्यापतिः ॥

Colophon :—

इति माधवज्ञता कारिका सम्पूर्णाः समस्त । संवत् १८७२ पौष-
वरी अमावास्या सनिवास्तरे जाननाचमिच्छेन्न निश्चये ।

2665.

10262. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 x 4½ inches. Folia, 6. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

. A fragment with leaves marked with the letters का० मा०.

इदृशं नियमं न्याये विवरीतुमिच्छोद्यमः ।

6B, तमेव निर्णयं प्राप्त्यन्यायाभ्यां कर्तुमुद्यतः ॥ १३० ॥ [इयमेवशेष-
कारिका] ।

2666.

521. *The same (here called) कालनिर्णयः । Kālanirṇayaḥ.*

With an anonymous commentary.

A mere fragment noticed in L. 1298.

The text has been printed in Bibl. Ind.

The comm. is left unnoticed by Rājendralāla.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

उपोद्घात इति ॥ प्रथमे वादे सांख्यमतमाश्रित्य कालप्रब-
वाद्यः कश्चिदर्घो नास्तीति पूर्वपक्षोक्त्य वैशेषिकादिमतमाश्रित्य
तत्सत्यं साधितं ॥ इत्यादि ।

2667.

8852. *कालमाधवव्याख्या । Kālamādhava Vyākhyā.*

By उमा ।

Substance, country-made paper. 13½ x 5½ inches. Folia, 19. Lines, 10 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

The leaves end with एतेन निबन्धानुपयोगान्तनिर्णय इति शेषिका-
शुद्धारात्तं अर्थात् । अन्य कालानां ।

It begins :—

श्रीमाधवं गुहं गत्वा लक्ष्मीर्लक्ष्मोऽशिशुप्रसूः ।

खेरडे मुद्रलःपत्यगणेशापत्यकृष्णकः ॥

महादेवः सुतस्तस्य वेदमूर्तिर्जटान्तवित् ।

श्रीतस्मार्त्तार्थनिपुणो दीक्षितो राजपूजितः ॥

पत्नी यस्य + [र] माख्या साध्यमा तस्य कन्यका ।

कालमाधवसद्वाख्यां तनुते सर्व्वसंविदे ॥

2668.

2942. कालमाधवीयकारिकालघुविवरणम् ।

Kālamādhavīyākārikā-Laghurivaranam.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 19. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 405. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured Complete.

Colophon :—

इति कालमाधवीयकारिकालघुविवरणम् ।

The MS. contains, with the text of the kārikās on Mādhāvācārya's Kālanirṇaya, an anonymous gloss on difficult points.

For the text see W. p. 331.

The gloss begins :—

जन्यकालेऽब्दमुख्यत्वमुक्तमेतच्चतुष्टयमिति प्रथमे वादे सांख्यमतमाश्रित्य काल-
शब्दवाच्यः कश्चित् पदार्थो नास्तीति पूर्व्वपक्षीकृत्य वैशेषिकादिमतमाश्रित्य तत्सद्भावः
साधितः ॥ द्वितीये तस्य कालस्य ज्योतिःशास्त्रादिसिद्धत्वात् अनिर्योयत्वमाश्रित्य
कर्म्मश्रुत्याकारेण तत्प्रसिद्धभावात् निर्योयत्वं दर्शितं । इत्यादि ।

2669.

5517. कालमाधवकारिकाविवरणम् ।

*Kālamādhavakārikāvivarṇaṃ.**By Mādhavacārya himself.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 11. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 260. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

स्त्रीयश्लोकविवरणं माधवाचार्यनिर्मितम् ।

किम्बदन्तीमिति श्रुत्वा लिख्यते बालमुद्यमे ॥

उपाद्वात इति । प्रथमे वादे साङ्ख्यमतमाश्रित्य कालशब्दवाच्यः कश्चिदर्थो नास्तीति पूर्वपक्षीकृत्य वैशेषिकादिमतमाश्रित्य तत्सत्त्वं साधितम् । द्वितीये तत्कालस्य व्योतिःशास्त्रप्रसिद्धत्वात् अनिर्यो-
यत्वमाशङ्क्य कर्माङ्गत्वाकारेण तत्प्रसिद्धत्वाभावाभिर्गोचरत्वं दर्शित-
मित्यादि ।

End :—

तदेवं निर्णीतमथे संग्रहेण अनुक्रम्य उपसंहरति ईदृशमिति ।

Colophon :—

इति श्रीमाधवाचार्यकृतं स्त्रीयकालनिर्णयश्लोकविवरणं सम्पूर्णम् ।

2670. .

10263. लघुमाधवविवर्तितः । *Laghu-Mādhavī-Vivṛtiḥ.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 11. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

Col. :—

इति धर्मशास्त्रे लघुमाधवो विवर्तितः ।

Beginning :—

श्रीगणाधिपतये नमः ।

अथ टीका । उपोद्घातेति । प्रथमे पादे साङ्ख्यमतमाश्रित्य काल-
शब्दवाच्यः कश्चिदर्थो नास्तीति पूर्वपक्षौक्त्यै वैशेषिकादिमत-
माश्रित्य तत्सत्त्वं साधितं । द्वितीये तु तस्य कालस्य ज्योतिःशास्त्र-
प्रसिद्धत्वात् अनिर्णयत्वमाशङ्क्य कर्माङ्गत्वाकारेण तत्प्रसिद्ध्य तात्पा-
रानिर्णयत्वं दर्शितम् । तृतीये कर्मेणां उपक्रमोपसंहारयोश्चिन्तनीय-
त्वेन नित्यकालस्य कर्माङ्गत्वं दर्शितं ।, etc., etc.

This is a comment on the portion of *Kālanirṇaya*,
contained in number 2665 leaving out the introductory
verses ; it is called *Laghu Mādhavi*.

2671.

5551. **कालमाधवकारिकाव्याख्या ।**

Kālamādhavakārikāvyaṅgyā.

By Vaidyanātha Bhaṭṭa, son of Tatsat Rāmacandra Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper, 9½ x 5½ inches. Folia, 41. Lines, 9,
14 on a page. Extent in ślokas, 720. Date, Samvat 1990. Character,
Nāgara. The leaves from the 30th to the end have been newly restored.
Complete.

The commentary begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा गजादनं देवमगजानन्दवर्द्धनम् ।

कालमाधवपद्यानि विररिष्ये यथामति ॥

See H.P.R. Vol. II, 56.

Colophon :—

इति श्रीमद्दर्शनशास्त्रपारावारोक्ततत्त्वमामचन्द्रभट्टात्मजभट्टवैद्य-
नाथभट्टसूत्रिकृते कालमाधवीयव्याख्याने पञ्चमं प्रकरणं सम्पूर्णम् ।

Post Colophon :—

संवत् १७८० । पौष-वदी द्वादशी भृगुः ।

2672.

8853. कालमाधवलक्ष्मीः । *Kāla Mādhava Lakṣmīḥ.*

A commentary on कालनिर्णय, by Lakṣmī Debī, the wife of Vaidyanātha Pāyagunḍa.

Substance, country-made paper. $13\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Date, Samvat 1856.

The last two parts, each separately paged.

The part beginning with तृतीयप्रकरणं क्रमप्राप्तमारभते ॥ अथेति ॥ is complete in 106 leaves, ending with इति दशमो निर्णयः ।

The last one, complete in 120 leaves, begins :

अथैकादशो निर्णयः ॥ शिष्यावधानाय प्रतिजानीते अथेति ।

The Col. runs thus :—

इति श्रीमत्यायगुंडोपाख्यवैद्यनाथाङ्गाङ्गलक्ष्मीदेवीविरचित-काल-
माधवलक्ष्मीः परिपूर्णा । शुभं समाप्तं । संवत् १८५६ ।

There are also leaves, apparently belonging to the same work, (a) marked 1-7, (b) 1, 2, 7, 8, 10-19 and (c) 3-10 treating of seasons, months and intercalary months.

2673.

6374. ज्योतिःसारसागरः । *Jyotiḥsārasāgarah.*

By Kīrtikara.

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3-32, of which foll. 8-18, 21, 22, 24, 28 are missing. The second side of fol. 3 (3B) and the first side of fol. 29 (29A) are also gone. (Two leaves pasted together had been made one through out.) Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

A mere fragment on Jyotiṣa as applied to Smṛti.

29B, इति श्रीमत्कौर्त्तिकरकृते ज्योतिःसारसागरे ग्रहसंज्ञादिनिर्णयो
नाम प्रथमस्तारङ्गः ।

See Ulwar Extr. 486. In the beginning, the work mentions Māṇḍavya, Garga, Lalla, Varāha, and Bhoja, as its authorities; while in Aufrecht's Cat. Cat. Vol. I, a work of the same title (Jyotiḥsārasāgarah) has been entered (without however the author's name), and described as quoted in Madanapārijāta.

Besides the ancient authorities, it quotes :—

5B, राजमार्तण्डः, भौमपराक्रमः, रत्नमाला ; 19A, दीपिका ; 25A, सारावली ।

2674.

5461. तिथिनिर्णयसारः । *Tithinirṇayasārah.*

By Madana Pāla.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 77. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,200. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured and mouse-eaten on the right-hand side. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

यद्यपि सन्ति धरित्रीं परः श्रुताः सूत्रिमण्डलैरचिताः ।

तिथिनिर्णयास्तथापि स्फुटप्रदिष्टोऽत्र निर्णयो यथे ॥

न खलानुद्दिश्य मया विहितोऽत्र विनिर्णये परिक्लेशः ।

न खलु कदाचिन्न्यूनः सङ्गं विजहाति दुःसहं गन्धम् ॥

श्रुतिस्मृतिपुराणानि पर्यालोच्य यथामति ।

तिथिनिर्णयसारोऽयमुद्धृतः प्रथमां भुवि ॥

तत्र प्रथमं तावत् सामान्येन सर्व्वतिथिषु निर्णयः प्रस्तूयते ॥

तत्र द्विविधा तिथिः । शुद्धविद्धभेदात् ॥

Last Colophon :—

इति श्रीमदनपालविरचितः तिथिनिर्णयसारः समाप्तः ।

5A, इति श्रीकट्टारमल्लेयादिविद्यदराजी विराजमान-श्रीमदनपालविरचिते तिथिनिर्णयसारे सर्व्वधर्मसाधारण्युक्ततिथिनिर्णयः ; 9A, एकभक्तादिसर्व्व-

तिथीनां साधारणो निर्णयः 21A, °जन्माष्टमीनिर्णयः 27B, °एकादशी-
निर्णयः 32B, °श्रवणाद्वादशीनिर्णयः 33A, °त्रयोदशीनिर्णयः 36A,
°अमावास्यापूर्णिमानिर्णयः 39A, °तिथिवेद्यः 52A, °पिण्डाहार्यक्रमाद्-
विधिनिर्णयः । अतः परं दर्शपूर्णमासेष्टिकालो निरूप्यते ।

The authorities consulted are :—

8B, स्कन्दपुराणम् ; 9B, पैठीनसिना ; 10B, विष्णुधर्मोत्तरः ; 11A,
ब्रह्मवैवर्तः ; 12A, शिवरहस्यसौरपुराणयोः ; 12B, बृहद्यमः ; 13B, देवो-
पुराणम् ; 19B, सम्वर्तः ; 21A, पद्मपुराणम् ; 21B, नारदीयपुराणम् ;
22B, देवस्मृतिः ; 24A, गोभिलः ; 25B, वायुपुराणम् ; 29A, नारदः,
कूर्मपुराणम् ; 30A, भविष्यपुराणम् ; 32B, भविष्योत्तरः ; 33B, शकुन्तलः ;
34B, विष्णुधर्मः ; 36B, निगमः ; 41B, मत्स्यपुराणम् ; 50B, मनुः ;
74B, भावालम्बितः ।

As regards the author's age, it is known that his Madanapāla-vinoda-nighaṇṭu, a vocabulary of materia medica was composed in 1375.

2675.

5515. व्यवहारसमुच्चयः । *Vyavaharasamuccayah.*

By Upādhyaya Śrīpati.

Substance, country-made paper. 9 × 3½ inches. Folia, 94 of which the eighteenth leaf is missing. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 2,000. Character, Nāgari of the eighteenth century. Appearance, old and soiled. The writing on the first leaf has been effaced.

A work on Jyotiṣa, as applied to Smṛti. It was known in quotation only by Raghunandana in his Tithi-tattva.

It ends thus :—

एकराशौ य(f)द[i] जीवमन्दो न्यातां तदा मन्दो ।

दुर्भिक्षाधिप्रोक्तार्ता भवत्यागन्दवर्जिता ॥

मन्दे चापे युवत्यन्वमित्यनेऽथ लघे तथा ।

तावत् पृथो रक्ष्याधिदुर्भिक्षभयपोडिता ॥

Colophon :—

इत्युपाध्यायश्री(सौ)पतिविरचितायां ज्योतिःशास्त्रं व्यवहार-
समुच्चये समाप्तमिति ॥

The authorities quoted and consulted :—

5A, देवौपराणे; 6A, वादरायणः, गणः; 6B, वशिष्ठः, चारोतः; 7A, वशिष्ठः; 13B, व्यासः; 38A, मत्स्यपुराणम्;

2676.

5587. स्मृतिसारसंग्रहः । *Smṛtisārasaṁgrahaḥ*.

By Viśvanātha.

Substance, palm-leaf. 15 × 1½ inches. Folia, 70. Lines, 4, 5 on a page. Extent in Slokas, 2,200. Character, Udiya, about 200 years old. Appearance, old. Complete.

Beginning :—

ॐ नमो विष्णवेराय ।

मन्वादिशास्त्राणि गुरोरधीत्य

सम्यक् तथाभ्यस्य चिरं यथार्थम् ।

वृद्धा च शिष्टाचरणं चकार

श्रीविश्वनाथः स्मृतिसारसंग्रहम् ॥

अथ प्रमाणतः सिद्धं तावत् चोदनाया धर्मे प्रामाण्यम् ।

तन्मूलत्वात् स्मृतिपुराणानामपि प्रामाण्यं सिद्धम् ।

There is an index to the work in three leaves, which is given below :—

१, अयननिर्णयः; अथ वत्सरनिर्णयः; २, अथ अयननिर्णयः; ऋतु-
निर्णयः; ३, अथ मासनिर्णयः; अथ एकभक्तनिर्णयः; ४, अथ नक्षत्रनिर्णयः;
५, अथायाचितं निरूप्यते; अथ तिलं निर्णयते, अथ शुद्धतिलनिर्णयः; अथ
विद्धतिलनिर्णयः; ६, अथ तिथ्युपभागमाह, अथ द्वैधतिथिनिर्णयः; अथ खण्ड-
तिथिनिर्णयः; अथ प्रतिपत्तिनिर्णयः; ७, अथ द्वितीयानिर्णयः; अथ तृतीयानि-
र्णयः; अथ चतुर्थीनिर्णयः; ८, पञ्चमीनिर्णयः; अथ षष्ठीनिर्णयः; ९,

अथ सप्तमीनिर्णयः; अथाष्टमीनिर्णयः; अथ नवमीनिर्णयः; १०, अथ दशमी-
 निर्णयः; अथ दशमीविद्वैकादश्युपवासनिषेधमाह, अथैकादशीनिर्णयः;
 ११, अथैकादश्याधिक्ये नारद आह; १२, अथ द्वादशीनिर्णयः; अथ त्रयोदशी-
 निर्णयः; अथ चतुर्दशीनिर्णयः; अथ पञ्चदशी निर्णयते: १३, अथामावास्या^१
 निर्णयते: १४, अमावास्यायां उपवासादि विचार्यते, अथ यागकालो निरूप्यते:
 अथ विहतेष्टिविचार्यते, अथाशोकाष्टमी निरूप्यते; १५, अथ कामदेवत्रयो-
 दशी, अथान्त्यतृतीया; १६, अथ सावित्रीव्रतं निरूप्यते, आरण्यकषष्ठो;
 १७, चम्पकद्वादशी देवज्ञाननिर्णयः, भूमिरजसला, श्रीकृष्णस्य गुणित्यायात्रा;
 १८, अथ ब्रह्मादिदेवताप्रयनकालाः, अथाषाढशुक्लैकादशी; अथ देवप्रयनपार्श्व-
 परिवर्त्तनोत्थापनकालाः, अथ सङ्क्रमानम्, अथ नागपञ्चमी; १९, अथोपाकर्म्म-
 कालनिर्णयः; २०, अथ बलदेवस्य पूजा; २१, अथ रक्षापञ्चमी, २२, अथ श्रीकृष्णस्य
 जन्माष्टमी निरूप्यते; २३, अथ जयन्तीभेदो निरूप्यते, अथ सप्तपूरिकामावास्या,
 अथ गौरीव्रतम्; अथ हरितालिकाचतुर्थी, अथ गणेशचतुर्थी; २४, अथ ऋषि-
 पञ्चमी; अथागस्त्यार्घ्यः; अथ दूर्वाष्टमी; अथानन्तव्रतचतुर्दशी; अथ शुक्रो-
 त्यापनम्; २५, अथ इन्द्रपूर्णिमा; अथ महाष्टमी; २६, अथापरार्जिता, अथ
 कौमुदी पूर्णिमा, अथ चित्राक्ष्याचतुर्दशी, अथ प्रदीपामावास्या; २७, अथ
 सुखरात्रिः; अथ गोष्ठाष्टमी, अथ देवोत्थापनैकादशी; २८, अथ प्रथमाष्टमी,
 अथ दौपालिकोत्सवः, अथ प्रावरणषष्ठो, अथ पाषाणचतुर्दशी, भद्राष्टमी; अथ
 वकुलामावास्या, अथ छतकम्बलम्; २९, अथ माघक्ष्याचतुर्दशी; अथ
 वराहचतुर्दशी, अथ श्रोपञ्चमी, अथ माघसप्तमी, अथ भौष्ठाष्टमी, अथ
 भौष्मैकादशी; ३०, अथ भौष्मद्वादशी; फल्गूत्सवपूर्णिमा; अथ शिवरात्रिः;
 ३१, अथ चैत्रक्ष्याचतुर्दशी, अधुना मासकृत्य निरूप्यते: वैशाखमासनिर्णय-
 माह; ३२, ज्येष्ठमासनिर्णयमाह, आषाढमासनिर्णयमाह, आश्विमास-
 निर्णयमाह, भाद्रमासनिर्णयमाह, आश्विनमासकृत्यनिर्णयमाह, कार्तिकमास-
 कृत्यम्; ३३, अथ भौष्मपञ्चकम्, अथ आकाशदीपदानम्; ३४, अथ चातुर्मास्य-
 व्रतारम्भः, ३५, अथ मार्गशीर्षव्रतारम्भः, अथ पौषमासकृत्यम्; अथ माघमास-
 कृत्यनियममाह; ३६, अथ फाल्गुनमासकृत्यनियममाह, अथेदानीं महाचैत्रादयो
 लिखन्ते; अथ महावैशाखो; ३७, अथ अतोपातः; अथ महाज्यैष्ठो; ३८, अथ

अवगदादशौ ; अथ विष्णुप्रदङ्गला ; अथ महाकार्तिकी ; ३६ अथ रोहिणीप्रतिपत्, ४० ; अथ महोदध्यामावास्या, अथार्द्रोदयामावास्या ; ४१, अथ महामार्गै ; ४२, अथ पापनाशिनौ, अथ गोविन्ददादशौ, अथाष्टकाश्राद्धम् ; ४४, अथ युगाद्याः, अथ मन्वन्तराः ; ४५, अथाकामावै ; अथापरपक्षनिर्णयः ; ४६, अथ काम्यतिथिश्चाद्रकालः, अथ सप्तगसिनो महालयाश्चाद्रनिरूपणम् ; ४७, अथ माघी-श्राद्धम् ; ४८, अथ अस्त्रादिहृतानां चतुर्दशीश्राद्धम् ; अथ साप्तिकस्य महालया-श्राद्धम् ; ४९, अथ गयासंयोगः, अथ संक्रान्तिश्राद्धम् ; अथ उदकुम्भश्राद्धम् ; ५०, मासिकश्राद्धनिर्णयमाह ; वैपक्षिकनिर्णयमाह ; ऊनश्राद्धनिर्णयमाह, अथ सपिण्डीकरणनिर्णयः ; ५१, पितृसपिण्डीकरणनिर्णयः ; पितृमह-माता-महथोरकृतसपिण्डीकरणविचारः ; ५२, अथ सप्तगसिनां सपिण्डीकरणनिषेधः ; ५३, अपुत्रस्य सपिण्डीकरणविचारः ; ५४, अथ संवत्सरनियमः ; अथ सपिण्डीकरणोत्तरश्राद्धम् ; अथ मृताश्चाद्रकालनिर्णयः ; ५५, समाप्तिकालमाह ; ५६, अथ वैश्वदेवनिरूपणम् ; ५७, अथामौकरणनिर्णयः ; श्राद्धाधिकारिणः ; ५८, अथानुपनौतविशेषमाह ; अथ एकदिने मृताश्चाद्रनिर्णयः ; अथ पार्वणिको-द्विथोः श्राद्धकर्म ; अथ प्रोषितस्य मृताश्चाद्रनिर्णयः ; ५९, अथाविदितश्राद्धनिर्णयः ; अथ विहृतश्राद्रकालनिर्णयमाह ; ६०, अथैकदिने बज्रश्राद्रनिर्णयः ; अथ संघात-मरणे श्राद्धानुष्ठाने क्रमनिर्णयमाह ; अथ सूर्यग्रहणे प्रत्यात्मिकश्राद्रनिर्णयमाह ; अथ ब्राह्मणभोजनपिण्डदानयोः प्राधान्यविचारः ; ६१, अथ जीवत्पितृकश्राद्र-निर्णयः ; अथ पुत्रिकापुत्रश्राद्धम् ; द्विपितृश्राद्धम् ; अथ त्रैमसिकश्राद्रकाल-निर्णयमाह ; ६२, अथ नित्यश्राद्धम् ; अथ नान्दीमुखश्राद्रनिर्णयः ; ६३, संक्रान्ति-निर्णयः ; ६४, अथ ग्रहणनिर्णयः ; ६५, अथ दिराषाङ्गनिर्णयः ; अथ नदीरजस्वला ; ६६, अथ व्रतादौ अशुद्रकालनिर्णयः ; ६७, अथारव्यव्रतासामर्थ्यमाह ; अथ भाग्य-परित्यागः ; अथ गुर्विणीपतेः क्षौरादिनिषेधनिर्णयः ; अथ जन्मदिननिर्णयः ; ६८, अथ ज्येष्ठपुत्राणां ज्येष्ठ मार्गे क्षौरादिनिर्णयः ; अथ तैलाभ्यङ्गनिर्णयमाह ; अथ तिलामलकरग्रहणनिर्णयः ; ६९, अथ गर्भाधानकालमाह ; अथ पुंसवनकाल-माह ; अथ जातकर्मकालमाह ; ७०, अथ नामकरणम्, वह्निर्न्यस्यमाणम्, अन्न-प्राशनम्, चूडाकरणम्, उपनयनम्, विवाहः ।

End :—

श्लोकद्वयमहस्ताणि श्लोकद्वयशतानि च ।

पुनः श्लोकशतार्द्धं च कथितं ग्रन्थसंख्या ॥

Colophon :—

इति श्रीविश्वनाथविरचितायां स्मृतिसारसमुच्चयः समाप्तः ।

Besides the Purāṇas and ancient works on Smṛti, it quotes Dhavalasamgraha 15A, Kṛtyakaumudī 15B, Śatānandasamgraha 16A, Mādhaviya 16A, Mādhavikara 16B, Ācārakhaṇḍa 30B, Lakṣmidhara 33A, Kalpataru 30A, Govindarāja 33B, Kālādarśa 34B, Rajamārtanḍa 35B, Jātūkarna 45A.

2677.

5596A. *The Same.*

Substance, palm-leaf. 15½ × 1½ inches Folia, 74. Lines, 5, 6 on a page. Character, Uḍiya, about 200 years old. Appearance, old. Complete.

End :—

श्लोकानान्तु सहस्रे द्वे द्वे शतं द्वे च विंशती ।

ततो दश पुनः श्लोका ग्रन्थसंख्या प्रकीर्तिता ॥

Colophon :—

इति श्रीविश्वनाथविरचितः स्मृतिसारसंग्रहः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु सर्व्वजगतां श्रीगोविन्ददीक्षितेन लिखितमिदं पुस्तकं
मुकुन्ददेवस्य पञ्चत्रिंशेऽब्दे चैत्रे मासि शुक्ले पक्षे द्वादश्यां समाप्त-
मिदम् ।

See the previous number.

2678.

6417. **नक्षत्रसमुच्चयः** *Nakṣatrasamuccayaḥ.*

(*By Lallavarāha Suta*) (?).

Substance, country-made paper. 9 × 5 inches. Folia, 27. Lines, 9 on a page. Extent in ślokaś, 520. Character, Nāgara. Copied in Śaṃvat 1619. Appearance, old, discoloured and worn-out. Complete.

On Jyotiṣa as applied to Smṛti. Based on Ratnakōṣa
by Lalla.

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय नमः ।

विनायकं नमस्कृत्य बालानां हितकाम्यया
उद्धृतञ्च मया किञ्चित् शास्त्रं गौरवकारणात् । १ ।
कन्दोलक्षणाद्यैर्नञ्च नक्षत्राणां समुच्चयं ।
संक्षेपेण परं ज्ञानं रत्नकोषस्य मध्यतः ॥ २ ॥

Colophon :—

इति श्रीरत्नकोषमध्यात् सारोद्धारनक्षत्रसमुच्चयः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १६१६ वर्षे प्रथमश्रावण वदि ४ दिने भाटीवास्तव्य
अध्याह्नरागालिषतं स्वयं पठनार्थं शुभं भवतु । कल्याणमस्तु ॥
यादृशमित्यादि । श्रीअस्माविनायकप्रसादात् ।

It ends :—

कर्कादिभिश्च धनुर्मीनगते च सूर्ये
शुक्रास्तगे सरगु(रु)[रौ] च तथापि सिंहे ।
नारभ्यते व्रत-विवाह-गृहप्रतिष्ठा-
क्षौरादिकर्म्म गमनाध्ययनं च वर्ज्येत् ॥

See Oxf. p. 333B. The Oxf. MS was copied in Sam-
vat 1569=1513 A.D.

2679.

10329. कामक्रीडाविवाहपटलम् ।

Kāmakrīḍāvivāhapatalam.

By Janārdana (Audācyajñātīya).

Substance, country-made paper. 11×4½ inches. Folia, 10. Lines, 8
on a page. Extent in ślokas, 150. Character, modern Nāgara. Appear-
ance, fresh. Complete.

Colophon :—

इत्यौदीच्याजातीयजगार्हगृहते कामक्रौडाविवाहपटले षष्टि-
[श्लोका](पला)त्मकं सूत्रं सम्पूर्णम् ॥

Post Col. :—

अधिलेखेऽमिते पक्षे दशम्यां मन्दवासरे ।
जामेखरेण लिखितं षष्टि[श्लोका](पला)त्मकं सूत्रं ॥

Astrology of marriage. There are 61 stanzas in a metre called Kāmākṣīdā

The work is dated Samvat 1520.

Beg. :—

ये देवज्ञाः प्राज्ञास्ते सर्वे ज्येष्ठं हेरम्
सत्पुत्रं श्रीशम्भो गौर्याः स्मरं स्मरं स्तुत्याभ्यर्च्य ।
नामं नामं सर्वेषां कार्याणां सिद्धिं संप्राप्ता
स्तं देवं पाणिग्राहे शास्त्रारम्भेष्टं वन्दे ॥ १ ॥
... ..
... .. २ ॥
आदौ गोत्रं श्रीलं सानाष्टं विद्यां वित्तं प्राधान्यं
ज्ञातिश्रेष्ठं गात्रं सर्वाङ्गीणं वार्धुक्यं (?) न वीक्ष्यायुष्यं ।
सामुद्रैश्चैः प्राधान्यैः संयुक्तं नो दूरं
नो शूरं नो क्रूरं भर्त्तारं स्त्री यज्यात् ॥ ३ ॥, etc., etc.

End :—

• औदीच्याख्यां जातो षट्कर्मा देवज्ञोनन्तोभूत्
लक्ष्मीकान्तः प्रान्तो भक्त्या लक्ष्मीकान्तस्यासक्तः ।
तज्जन्मा जानाख्यः सत्यवानिष्टः पित्रोर्भक्त-
स्तेनेदं कामक्रौडाशास्त्रं षष्टिश्लोकं सतेने ॥ ५६ ॥
वैवाह्यं शास्त्रं ह्येतन्मावागेदौर्ध्वैर्धर्मैश्चैव
युक्तं य × × कामक्रौडाख्यैः हृदोभिः
दम्पत्योरन्योन्यप्रेम्ना खण्ड्यं कामक्रौडाख्यं
सर्वान् कामान् वाढं शश्वदिष्यात् ॥ ६० ॥

खनेत्रवाशाब्द१५२०विनिर्मितेऽत्र वर्षे खरे फाल्गुनि मासि शुभ ।
दिनेऽष्टमे ज्ञेन युते जनास्थः कृत्वालिखत् कौतुककृत्यशास्त्रं ॥ ६१ ॥

2680.

6400. ज्योतिषरत्नमालादोधितिः ।

Jyotiṣaratnamālādīdhitiḥ.

By Indradattopādhyāya.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 15 to 28. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Extent in ślokaś, 800. Date, Śaṃvat 1843. Appearance, old and discoloured. Defective in the beginning.

Last Colophon :—

इति श्रीमद्गङ्गकुलसुकुलपदवीक-श्रीमुरलीधरात्मजमोहन-
लालतनय-श्रीमदुपाध्यायलालमणि[शर्मा](शर्मा)सुनुना क्षेमा-
वतीदेवीगर्भसम्भवश्रीमर्दिदत्तोपाध्यायकृता ज्योतिषरत्नमाला-
दोधितिः समाप्ता ।

Post Colophon :—

शुभं भूयात् ।
त्रिवेदनागेन्दु खलु विक्रमाब्दे १८४३
वैशाखमासे सितपक्षशुक्ले ।
श्रीमान् दिजो लेखित पुस्तकौ त्वयि ।
गंगाधरो नाम द्विजदेवभक्तः ॥

The commentary of the closing śloka :—

सगर्वं परिहरन्नवश्यं समूलग्रंथस्यापनाय प्रार्थयते ।
आतरिति कोमलालापे आतरिति ।

हे सखे आधुनिककविप्रकृतमेतदिति भावमंथा यतो मुनिकृतित्वतिरेकेण
किमपि स्वकपोलकल्पितं मया गीतम्, etc., etc. ... ..

The text *Jyotiṣa-Ratnamālā* appears to be by Śrīpati Bhaṭṭa, for which see L. 1426.

17A, इति श्रीमदिन्द्रतोपाध्यायकृतायां दीधितौ लघुप्रकरणं द्वादशम् ;
 17B, •संस्कारप्रकरणं त्रयोदशम् ; 19A, •राजाभिवेकप्रकरणं चतुर्दशम् ;
 23A, •यात्राप्रकरणं पञ्चदशम् ; 25A, •विवाहप्रकरणं षोडशम् ; 26B,
 •गृहप्रकरणं सप्तदशम् ; 27A, •गृहप्रवेशप्रकरणमष्टादशम् ; 27 B, (from
 the last line) उक्तप्रकरणानामनुक्रमणीं शिष्याणां भटिति परिस्फुटये च्वाह
 संवत्सरादीत्यादिहाभ्याम् कृतग्रन्थस्य प्रेक्षावदपेक्षयाय समूलतां कथयन्नाशिशं
 प्रार्थयते इतीति उक्तप्रकारेण रत्नमालां रत्नकोषात्सकृत्कृतात् श्रीपतिगणकः
 उदहरदुक्तवान् ..., etc., etc.

Cat. Cat. Vol. I, says, the Text Jyotiṣa ratnamālā by
 Śrīpati Upādhyāya has been quoted by Raghunandan and
 Kamalākara.

2681.

10620. देवदासप्रकाशः । *Devadāsaprakāśaḥ.*

By Devadāsa Miśra.

Substance, country-made paper. 11½ x 5 inches. Folia, 253. Lines,
 8 to 10 on a page. Extent in ślokas, 5,500. Character, Nāgara. Date,
 Samvat 1943. Appearance, fresh. Complete.

A work on Jyotiṣa, as applied to Smṛti.

The authorities consulted :

कल्पद्रुमकर्णार्णवसारदीपमिताक्षरादर्शमुखान् निबन्धान्
 प्रचक्रुः + माश्रयवेदिताहं तिष्ठ्यादिसन्देशमपाकरिष्ये ॥

Last Colophon :—

इति श्रीदेवदासप्रकाशे मलमासनिर्णयः ॥

Then we have a genealogy of the author :—

आसौद्वीतमगोत्रजोर्जुन इति श्रीमालवज्ञा + +

वन्द्यकृतनयो महर्षिसवृषः श्रीनामदेवः कृतौ ।

तस्योपासनकर्मठः स्मृतिचणः श्रीदेवदासः सुतः

तेनाकारि निबन्धरत्नमखिलं ग्रन्थार्थसारप्रदम् ॥

इति मिश्रावसथिकदेवदासायां कृतिः ।

Then the date —

अथ संवत्सरेस्मिन् श्रीविक्रमादित्यराज्ये संवत् १६४३ मी० वैशाख वदी ४ ।

श्रीराम ॥

बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ॥

For a full description of the work see L. 1832. R. Mittra's MS. reads कृष्णदीप in the place of Śāradīpa in the second of the opening verses.

2682.

1433. *The Same.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 7$ inches. Folia, 243. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 7,750. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Bound in puthi form of which the boards have disappeared. The manuscript from which this was copied had been full of lacuna.

For the work see L. 1832.

The verse at the end :-

आसौद्दौतम गोत्रजोर्जुन इति श्री + + + वः आभ्यता
वन्धस्तसनयो महर्षिसदृशः श्रीना[रा]मदेव[ः] कृती ।
तस्योपासनकर्म्मठः स्मृतिचणः श्रीदेवदासः सुतः
तेनाकारि निबन्धरत्न[म]खिलं ग्रन्था × × × सारस्यदम् ॥

2683.

3370. समयप्रदीपः । *Samayapradīpah.*

By Hariharācārya.

Substance, country-made paper. The first eighteen leaves measure $14 \times 3\frac{1}{2}$ inches; 19 to 36, $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$; 38 and 39, of the same measurement as the first 18 leaves; 40 to 42, of the same measurement as 19 to 36; the 43rd leaf $12 \times 3\frac{1}{2}$ inches, and the 44th, $13\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 44 of which the 37th is missing. Lines, 6, 8 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1711. Appearance, discoloured. Complete.

The Last Colophon :—

इति श्रीहरिहराचार्यसंस्कृत-समयप्रदीपः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीवाङ्मोरामदेवशर्मणः स्वाक्षरमिदं । श्रीयुतराममोहनदेव-
शर्मणः पुस्तकञ्च शुभमस्तु शकाब्दाः १७११/४ भाद्रपद ।

Jyotiṣa as applied to Smṛti.

For the work see L 1088. The chronogram, at the end of the MS. described by Rājendralāla, which gives the date of the composition of the work as Śaka 1481 = 1559 A.D., is not found in the present manuscript.

2684.

5174. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. 14×3 inches. Folia, 26, Lines, 6 on a page. Extent in ślokaś, 600. Character, Bengali. Date, Śaka, 1765. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय नमः ।

अनायासेन समयं कर्मणां यो विवित्सति ।

तदर्थं ज्योतिषः श्लोकान् सञ्चिनोमि यथामति ॥

ज्योतिर्यज्ञकलापाद्वचनाख्या प्रदीपमेतम् ।

कुर्वते श्रीहरिहराचार्यः ॥

नाघोत्य यो ज्योतिषपुस्तकानि

विवित्सवः कर्मकलापकालं ।

मृच्छन्तु ते मे समयप्रदीपम्

भवेद्यतोऽज्ञानतमो विरासः ॥

तत्रादौ चन्द्रयुद्धिः ॥

A treatise on Jyotiṣa as applied to Smṛti, written, as Aufrecht says, in A.D. 1560.

End :—

ये विद्वांसः कर्मकालं तदर्धं
व्योतिषः श्लोकाः संगृहीताः कियन्तः ।
अत्राक्षानां वैकृतं + यदि स्यात्
श्रीमन्तस्तत्पण्डिताः शोधयन्तु ॥

Colophon :—

इति श्रीहरिहराचार्यसंगृहीत समयप्रदीपः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

पिण्डचरणाः शूरशम् ।

श्राके वाणगिरीशपर्वतनिश्राकान्तप्रमाणे शुचौ
वस्त्रे सर्पयमप्रमे कुमुदिनीनाथात्मजे पुस्तकम् ।
प्रालेखोद्धिमजाङ्घ्रिपङ्कजयुगं सम्भाव्युचिते मुदा
श्रीकाशीपतिहस्तसरोजनिलयं श्रीकान्तिचन्द्रो द्विजः ॥

शकाब्दाः १७६५

2685.

10800. *The Same.*

Substance, country-made paper. 14 × 4½ inches. Folia, 22. Lines, 7, 8 on a page. Character, Bengali in a modern hand. Appearance, fresh, Complete.

Well known and often noticed.

Colophon :—

इति श्रीहरिहराचार्यसंगृहीतः समयप्रदीपः समाप्तः ।

On the reverse of the last leaf, there is an index of the work.

2686.

10828. *The Same.*

Substance, country-made paper. 14 × 3½ inches. Folia, 38. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 1,088. Character, Bengali. Date, Saka 1745. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति हरिहराचार्यविरचितः समयप्रदीपसंग्रहः समाप्तः ।

Post Col. :—

शुभमस्तु शकाब्दाः (७४५) । लिखितं श्रीहरागामदेवशर्मा ।

Well known and often noticed.

2687.

8682. वर्षकृत्यम् । *Varṣakṛtyam*.

By Vācaspati.

A part of Kṛtyacintāmaṇi.

Substance, country-made paper. 13×4½ inches. Folia, 64. Lines, 10 on a page. Extent in ślokaś, 1,900. Character, Nāgara. Old.

Incomplete. Leaves 1 to 64, out of which 2, 16 and 17 are missing.

It begins :—

मन्वादिमतमालोक्य प्रणम्य पुरुषोत्तमं

श्रीवाचस्पतिना सम्यक् वर्षकृत्यं निवध्यते ।

धर्मैश्च परिभाषा च ततो मासपरिस्थितिः

मलमासव्यवस्था च कृत्यं चैत्रादिकस्य च ।

• प्रकीर्णकं समन्वादिद्युग [१] द्योदि ततः परं

तिथिदैधव्यवस्था च मलमासादिनिर्णयः ।

चन्द्रसूर्योपरागश्च प्रकाशयन्ते मनोविधा

कृत्यचिन्ता(मणिवच)[मणिवच] श्रीवाचस्पतिशर्मेणा ।

तच्च स्वर्गापवर्गादिकपरमपुरुषार्थत्वेनादौ धर्मो निरूप्यते ।

2688.

3139. प्रौढप्रतापमार्तण्डः or कालनिर्णयसंग्रहः ।

*Praudhapratāpamārtanḍaḥ or Kālanirṇayasamgrahaḥ.**By Pratāparudra (Gajapati).*

For the MS. and the work see L. 4104. It is incomplete at the end.

Rājendralāla omits a verse in the introduction. which is of some significance. It runs :—

अश्वाधीश्वरेशः सन्ति महीमण्डले बहवः ।

गजपतिरेकः क्षमायां सकलकलश्वन्त्रवद्गणे ॥

This is one of the verses in praise of Pratāparudra.

2689.

10586. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 158. Lines 8 on a page. Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, old and worn-out. Very nearly complete

For the beginning of the work see L. 4104.

8A, इति श्रीमत् प्रौढप्रतापविनिर्जितभूपालचक्रचूडामणिमरीचिमञ्जरी [गीरा] जितचरणकमल-श्रीमन्महाराजाधिराजपुरुषोत्तमदेवगजपतिगन्धर्वमर-वरवीरभट्टारकोदार (in other Colophons simply केदार in the place भट्टारकोदार) पाकनालचोलमहामण्डलेश्वर-गजपतिगौड़ेश्वर-नवकोटि-कार्णाटकलवरगेश्वर-रूपनारायणेश्यादि-विविधविशदावलि विराजमानमानोन्नत-मानापनोदकदुस्तरसंसारसागरविनिमग्ननिखिलजनसमुद्धरणधौरेणारायणचरणार-विन्दमकरन्दमधुकरकौर्तिकौमुदीसमुल्लाससुधाकरसकलशाल्वविशारदशारदाधि-वासपरमात्मविचारपातुरौचमत्कार-चिन्तामणिदिनकरवंशावतंसमहाराजाधि-राजश्रीमत्प्रतापवृद्धगजपतिविरचिते प्रतापमार्तण्डाभिधे समयनिर्णये पदार्थसंग्रहो नाम प्रथमः प्रकाशः ।

जगन्नाथपदाम्भोजमकरन्दमधुप्रतः ।

प्रतापबद्धः कुर्वते वत्सरादिनिरूपणम् ॥

19A, •वत्सरादिनिरूपणं नाम द्वितीयः प्रकाशः ।

A second and more modern hand begins in 50A and continues to fol. 58.

102A, •प्रतिपदादितिचिनिर्णयो नाम तृतीयः प्रकाशः ।

136B, प्रासङ्गिक-प्रकीर्णको (यो) नाम चतुर्थः प्रकाशः ।

पुरुषोत्तमभूपालनन्दनः कुर्वतेऽधुना ।

निरूपणं विष्णुभक्तैर्विष्णुभक्तप्रियोमणिः ॥

The MS. ends thus abruptly.

श्रीपाराशरगोचजः क्षितिभृतां बन्धोऽभवद्भैरवः

तज्जन्माखिलशास्त्रवेदविदभून्नारायणः ।

2690.

10385. **मलमासनिर्णयः ।** *Malamāsanirṇayaḥ.*

Being part of Pratāpārka.

By Viśveśvara.

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 250. Character, Nāgara. Date, Samvat 1879. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति पुण्डरीकयात्रिविधेश्वरविरचिते प्रतापार्के मलमासवर्णन-
दुर्ण्यनिर्णयः ॥

Post Col. :—

सं १८७६

On the top of the first leaf :—

• अथ प्रतापार्के मलमासनिर्णयः ॥

Beg. :—

+++ तत्त्वं चैकमात्रं संक्रान्तिरहितत्वं तत्त्वयमासाधिकमास-
साधारण्यं स द्विविधः अधिकमासः, क्षयमासश्च ।

... ..

तदुक्तं निर्णयाम्बते ।

अस्ति त्रयोदशो मासः स च श्रुत्या निगद्यते ।

असौ चान्द्रो न सौरः स्यान्नास्ति सौरस्त्रयोदशः ॥

1A, निर्णयाम्बतम्, भृगुः ; 2A, गृह्यपरिशिष्टे : 2B, सखत्रतः, जावालिः ; 3B, परिशिष्टः, पैठौनसिः ; 4A, प्रजापतिः, काठकगृह्यः ; 4B, काठकगृह्य-परिशिष्टः ; 7B, बृहस्पतिः ; 8A, कौथुमिः, स्मृतिसंग्रहः, मत्स्यपुराणम् ; 8B, ऋष्यशृङ्गवचनानि ; 9A, गालववचनम् ; 9B, कालादर्शः ; 10B, ज्योतिः-पराशरः, महाभारतम् ; 11B, नागरखण्डः ; 14A, संहिताप्रदीपः, रत्नमाला ; 14B, लङ्कः ; 15A, माण्डव्यः, श्रौतकः ;

The latest authority quoted in this fragment is Nirṇayāmṛtha, which can not be placed later than the 15th century ; and it does not quote any author of the 16th century.

2691.

3557. दानक्रियाकौमुदी । *Dānakriyākāumudī.*

A part of the Varṣakriyākāumudī.

By Govindānand Kavikaṇkaṇācārya.

Substance, country-made paper. 14 × 2 inches. Folia, 113 by counting. Lines, 5, 6 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1533 and 919 of the Malla era. Appearance, old and worn-out. Writing is effaced in many leaves and leaf marks are mostly worn-off.

It ends :—

गणपतिभट्टतनूजो गोविन्दानन्दप्रणितः श्रीमान् ।

समकृत सन्तोषार्थं स + + + + मेताम् ॥

सर्वान्तर्यामिने तस्मै गोविन्दाय नमो नमः ।

अत्रानुरागं धास्यन्ति यत्कृपाभिर्विप्रस्थितः ॥

Colophon :—

इति + + + विक्रान्ताचार्यविरचितायां क्रियाकौमुद्यां दान-
कौमुदीनाम द्वितीयो यामः । समाप्तः ।

Post Colophon :—

ओक्तव्याय नमः ॥ शक १५३३ मल्लस्य ६१६ । १६६ आख्यान ।

पञ्चगव्यमुच्यते ।

Five lines on the Pañcagavya : -

पञ्चामृतमिदं प्रोक्तं विधेयं सर्वकर्मसु, etc., etc.

Printed in the Bibl. Ind. Series.

This incomplete MS. covers the portion of the printed edition from p. 5, line 5, to the end.

This old MS., copied more than three hundred years back, was utilised in the aforesaid edition. But the editor says nothing about the missing leaves.

2692.

687. वर्षक्रियाकौमुदी । *Varṣakriyākāumudī.*

By Gorindananda Ācārya.

For the manuscript see L. 1530.

Printed in the Bibl. Ind. Series. This manuscript was not apparently collated.

Post Colophon Statement :—

शकाब्दाः १७६६ ताम्रिख २५ आषाढ ।

2693.

1306. संवत्सरोत्सवकालनिर्णयप्रतानः ।

Samvatsarotsavakālanirṇayapratānaḥ.

By Puruṣottama.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 84. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 1,200. Character, Nāgara. Date, Samvat 1669. Appearance, fresh. Complete.

On times of Vaiṣṇavite festivals of the Vallabhācārya Sect.

Beginning :—

श्रीगोपीजनवल्लभाय नमः ॥

श्रीमदाचार्यचरणान् प्रभुं श्रीविठ्ठलेश्वरम् ।

नत्वोत्सवानां समयः सोपपत्तिका उच्यते ॥

तत्र तावत् प्रथमं जन्माष्टमीसमय एव निर्णयः सकलतोत्सवमूललादाविर्भावो-
त्सवस्य स च प्रभुभिरेव निर्णीतः प्रथमं तन्निर्णयस[म]य एव प्रकाशते इत्यादि ॥

It ends thus :—

आलोच्य श्रीमदाचार्यश्रीमत्प्रभुसरस्वतो-

सम्प्रदायं च निश्चित्य पुत्रपौत्रीयनिर्णयैः ।

तत्कृपाबलमाश्रित्य संक्षिप्तवरपुक्तिभिः ।

सम्प्रदायाञ्चजनताकृतप्रज्ञाकलङ्कितं ॥ २ ॥

पद्धतिं निर्मलौकर्तुं ब्रजराराजविनिर्मितां ।

संवत्सरोत्सवानेहो (?) निर्णयोऽयं मया कृतः ॥ ३ ॥

प्रभवस्तेन तुल्यन्तु यन्मयोक्तमबोधतः ।

तत्त्वाम्यन्तु यथायन्तु निश्चयो न भवेन्मयि ॥ ४ ॥ (?)

Colophon :—

इति श्रीमत्प्रभुपादारविन्दमकरन्दप्राप्तिप्राप्तपुरुषोत्तमाभिधानेन
विरचितः संवत्सरोत्सवकालनिर्णयप्रतानः सम्पूर्णः ।

Post Col. :—

संवत् १६६६ भाद्रपदकृष्णत्रयोदश्यां १३ गुह्यवाचरेते दिन-
पुस्तकं समाप्तं । यादृशं पुस्तकं, etc., etc., etc.

Brajarāja wrote an earlier work on the same subject
and Puruṣottama the present author improves upon it
and makes it clear.

2694.

6418B. लग्नसुद्धिः । *Lagnaśuddhiḥ.*

By Keśavārka with Gaṇeśa's commentary.

Substance, etc., the same as of the next number. Folia—2 marked
74 to 77 in continuation of 6418A.

It begins :—

Comm श्रीगणेशाय नमः ।

विवाहोपपदं वृंदावनं व्याख्याय केशवम्
तत्कलां लघुमुद्रिं च गणेशो व्याचिक्तोर्वति ॥

तत्रादौ विहितगन्तव्यादिकमाहः ।

Text ध्रुवानुराधाम्बुलरेवती-
करं मघास्त्रातिरदृष्टगो गणः ।
रवेरमीनामकरादि षड् गृही
कस्यहे मंगलकृन्मृगौवृषाम् ॥

There are eighteen verses. The 18th runs :—

Text मध्योदये सायनसूर्यभोग्यं
स षड्भुक्तं च ध्रुवं धुनानं ।
इति स्मृतेयं शिशुबोधनाय
श्रीकेशवार्कण विलघुमुद्रिः ॥ १८ ॥

Comm. इतीयं विलघुस्य विवाहलघुस्य मुद्रिः ।, etc., etc.

The commentator Gaṇeśa^a Daivajña was the author's son, who wrote Grahalāghavasiddhāntarahasya in 1520 A.D.

2695.

6418A. विवाहवृन्दावनम् । *Vivāhavṛndāvanam*

By Kēśavārka.

With the commentary by Gaṇeśa.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 9 to 73. Lines, 13 on a page. Extent in Slokas, 3,200. Character, Nāgara of the seven-teenth century. Appearance, old and discoloured. Incomplete in the beginning.

On auspicious times for marriages.

For the Text see W. p. 261, Oxf. p. 336B and L. No. 2454.

The commentary was finished in Śaka 1476.

The present manuscript has ślokas at the end, about the author's family which were not in the MSS. described by Rājendralāla and Aufrecht, and inaccurately quoted by Weber.

The 4 ślokas :—

अभूद्भरद्वाजमहर्षिवंशे विश्वावतंसे अतितत्त्ववेदी ।
 औदीच्यचारित्र्यप्रवर्त्तौ जनार्दनो याज्ञिकचक्रवर्त्तौ ॥ १ ॥
 अस्ति श्रियादित्य इति स्म तस्य सूनुः श्रियादित्य इति द्वितीयः ।
 त्रिस्त्रिंशपरंगतरंगमल्लस्तदात्मजो राणाग इत्युदीर्यते ॥ २ ॥
 श्रीकेशवः सकविरध्यनाध्वनौनव्यूहान् प्रतर्पयितुमर्थपयःप्रवाहैः ।
 देवश्चराणागसुतः सुतपः श्रयेस्मिन् वृन्दावने मुनिगवौनिवहं दुदोह ॥ ३ ॥
 अवज्जदृष्टिधियः कियदप्यदः पदगभौरमधौरभिरस्यते ।
 विशदशस्त्रधियां त्विदमेकदा अतिगतं रमनाम् विहत्स्यति ॥ ४ ॥

(The 4th is not in the W. MS.).

The commentary ends :—

पश्चात्सागरपूर्व्ववर्त्तितटगे ग्रामेन्ननंद्यादिने
 रंभापूगरमालश्रीर्धनिचुलच्छायाविताने वसन् ।
 नानाशास्त्रकलाकलापचतुरः श्रीकेशवस्यात्मजः
 टीकां युक्तिमतौ गणेशविबुधो वृन्दावनस्याकरोत् ॥
 रसनगमनु १४७६ तुल्ये शाक आनन्दवर्षे
 विवृतिमल्लत शृङ्गां दीपिकाख्यां गणेशः ।
 यदिह लिखितमन्पानन्पकं वा सदोषं
 तदतिविमलधौभिः श्रोध्यमित्यर्थये तान् ॥

Colophon :—

इति श्रीसकलागमाचार्यवर्य—श्रीकेशवसांवत्सरात्मज—गणेश-
 देवश्चरित्रिता विवाहवृन्दावनटीका विवाहदीपिकाख्या समाप्ता ।
 अत्र ग्रंथसंख्या अनुष्टुभा द्वात्रिंशच्छतानि ३२०० ॥
 श्रीगुरुभ्यो नमः ।

The first Colophon in the incomplete manuscript.

16B, इति श्रीसकलागमाचार्यवर्यः ०कालमौमासाध्यायः—(marked 2 in Oxf).

2696.

2238. व्यवहारसारः । *Vyavahārasāraḥ*.

By Kesavārka.

Substance, country-made paper. 8×3 inches. Folia, 19. Lines, 8 on a page. Extent in Slokas, 288. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Discoloured. Verse. Complete.

Last Col. :—

समाप्तोऽयं व्यवहारसारः ।

The scope and object of the work :—

1B, वराह-कात्यायन-गर्ग-लङ्घ-व्यासादिशास्त्राणि विलोक्य सम्यक् ।

प्रोक्ता मया प्रलोकप्रतद्वयेन ग्रन्थोऽस्फुटोऽयं व्यवहारसारः ॥

तिथिवासरयोगर्त्तकरणाद्यर्कसंक्रमान् ।

गोचरं राशिसम्बन्धं विवाहप्रटलं ब्रूवे ।

Though the author says in the opening verse that the work consists of 200 verses there are really 235 verses altogether.

Colophons :—

	In verses.
3B, इति व्यवहारसारे तिथिप्रकरणं	... 26
5B, ... वारप्रकरणम्	... 31
6A, ... योगप्रकरणम्	... 7
12A, ... नक्षत्रप्रकरणम्	... 82
12B, ... करणप्रकरणम्	... 5
14A, ... संक्रान्तिप्रकरणम्	... 19
15A, ... गोचारप्रकरणम्	... 14
16A, ... राशिकूटाध्याय	... 12
17A, ... विवाहत्याग्यप्रकरणम्	18
18B, .. श्रीकेशवार्कविरचिते ०विवाहप्रकरणम्	21

2697.

6409. **मुहूर्तसिद्धिः ।** *Muhūrtasiddhiḥ.**By Mahādeva, pupil of Gaṇeśa Daivajña.*

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 4. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

On Jyotiṣa as applied to Smṛti.

The Maṅgalācarana and the object of the work :—

प्रगम्य गौरौ स्वग्रं गणेशम्
 सूर्यादिखेटान् समुखं शिवञ्च ।
 विलोक्य [प्रा]स्त्रोदितसारमेतत्
 वक्ष्ये महादेवो मुहूर्तसिद्धिम् ॥
 शिशु + दोर्दिर्घतरां प्रवक्षे (?)
 द्वासं फलाकांक्षि गमिष्यति च ।
 मंदोप्यहं मुहूर्तपले गमिष्ये
 गौरौ [रि] सुतोहं प्रकरोमि बंधम् ॥
 करिष्ये नवतिश्लोकान् लक्ष्यलक्षणासंयुतान् ।
 वंदे लंकारगौरयुक्तान् वसुवर्त्तापशोभितान् ॥ (?)

It ends :—

उद्वाहकाले व्रतबंधने च
 सौ (सि) मंतपक्षे च ग्रहप्रवेशे (। ?)
 वास्तुप्रवेशे च जलाशये च
 नो चिंतनीयः खलु घातघ्नः ॥ १००

Col. :—

मुञ्च सि संपूर्णम् ॥

2698.

6426. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×6 inches. Folia, 10. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1894. Appearance, discoloured. Complete.

See the previous number. It has one verse more at the end, marked 99. The preceding verse is the last in that number, although marked 100.

The additional verse runs :—

मुहूर्तसिद्धिं सुतरां चकार
गद्यैः सुपद्यै रचितं मनोज्ञम् ।
पाराख्यगोत्रे पिधरी वरिष्ठो-
मतङ्गजस्थाननपूजिते स्या ॥ (?)

Colophon :—

इति मुहूर्त शिधि संपूर्ण ।

Post Colophon :—

संवत् १८८४ आषाढादि ८५ श्राक् १७६० प्रवर्तमाने ज्येष्ठमासे
कृष्णपक्षे तिथौ त्रयोदश्यां बुधवारानि मितार्या इदं पुस्तकं
संपूर्णम् ।

2699.

10614. **मुहूर्तमार्तण्डः** । *Muhūrtamārtanḍaḥ*.

With its Comm. **मार्तण्डवल्लभा** । *Mārtanḍavallabha*.

By Nārāyaṇa, son of Ananta.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 60. In Tri-pāṭha form. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The last Cols. of the Text and its Comm. : —

(Text) इति नारायणभट्टविरचितो मुहूर्तमार्तण्डः समाप्तः ।

(Comm.) इति खल्लतमुहूर्तमार्तण्डटीका मार्तण्डवल्लभा समाप्ता ।

The text was composed in 1572 A.D. and the commentary in 1573. See W., p. 263 and L. 1737.

2700.

8709. **मार्तण्डवल्लभा ।** *Mārttaṇḍavallabhā.**A Commentary on Muhūrtamārttaṇḍa, by the author himself.*

Substance, country-made paper. 10½ × 6 inches. Folia, 90. Lines, 19 on a page. Extent in slokas, 5,400. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1741. Appearance, fresh. Complete.

The end : --

अथ ग्रन्थस्याश्लेषमनुनाह । (?)

व्यंकेन्द्रप्रमिते वर्षे शालिवाहनजन्मतः ।

कृतस्तपसि मार्त्तगुहः यमलं जयतुद्वतः ॥ ३

शालिवाहनजन्मतः व्यंकेन्द्र १४८३ प्रमिते वर्षे तपसि माघे
मार्त्तगुहः मुहूर्त्तमार्त्तगुहः नामैकदेशग्रहणे नामग्रहणं । अथ उद्वतः
मार्त्तगुहः अलमतिशयेन जयतु । यद्वा यमलं मार्त्तगुहयुग्मं उदयं
उदयप्राप्तं जयतु सर्वोत्कर्षेण वर्त्त[ताम्](तु) । इति श्लोक्तमुहूर्त्त-
मार्त्तगुहः समाप्तः । अथैतत् ग्रन्थाङ्गीकरणार्थबुधप्रार्थना पूर्ववाक्यार्थः
सुगमं । (?) इति मुहूर्त्त[मार्त्त]गुहव्याख्या समाप्ता ।

आसीत् सासमण्यौरनामनगरे श्रीकौशिकस्यान्वये

ऽनन्तो वाजसनेयि-पूज्यचरणो माध्यन्दिनीयाग्रयोः ।

कृष्णस्तनयः अतिस्मृतिविदामयेसरो यो हरिः

तत्पुत्रः अतिवित्तदात्मजवरोऽनन्तामिहो[त्री] (त्रि)गुहः ॥

तत्पुत्रस्तदनुग्रहात्तद्विषयो नारायणश्चापर-

ग्रामे शिष्यगोष्ठ्या नि[ज]कृत(ः) ग्रन्थस्य टीकां स्मृतं ।

चक्रेऽस्यां कृपया परोपकृतये शोधं दुरुक्तं बुधैः

मावृक्षस्य विलोक्य घा[र्द्ध]मपि ते कुप्यन्ति गो सज्जनाः ॥

इति श्रीश्लोक्तमुहूर्त्तमार्त्तगुहटीका मार्त्तगुहवल्लभा समाप्ता ।

७ ५ ५ १

अथ वायु शर चन्द्र सम्मिते सङ्गते भुवि विमुञ्चश्राकके

माघवस्य कृपया समालिखत् देववन्द्यचक्रगोश सन्निधौ । १ ।

शं १०४१ आश्विना शुक्लामासुरौ श्रीमल्लक्ष्मीपूजनवेलायामयं यज्यः
समाप्तिमगात् । श्रमस्तु । श्रीमद्भक्तानन्दगुरोः भवत्कृपया लि० शुभमस्तु ।

Continued from the last but one page.

अथ वृत्तसंख्या तथा फलश्रुतिमाह ।

यः षष्ठ्यायुतशतवृत्तवद्भवेन मार्त्तं पठति नरः ।

स विश्वपूज्यो ब्रह्मायुः सुखधनपुत्रान्मित्रभृत्यान् सम्प्राप्नोत्य-
विकलश्रीश्च तीर्थसिद्धिं ॥

न केवलं विश्वपूज्यो भवति षष्ठ्यायुतं शतं १६० पञ्चाशद् युतमितान्ति (?)
वृत्तानि तैर्निबन्धः कृतो योऽयं मार्त्तवृत्तमेवं मार्त्तं यो नरः पठति स विश्वपूज्यो
भवति अपितु ब्रह्मायुः सुखधनपुत्रान् मित्रभृत्यान् सम्प्राप्नोति सुमुहूर्तमार्त्तं दानात्
साधितकार्यैः स विश्वपूज्यो भवतीति युक्तञ्च परं विकलधौ न भवति न विकला-
धीर्यस्येति तथा । अत्र मुहूर्तमार्त्तं यद्गर्भाधानादिकमुक्तं तत्रान्यवज्जसंहिता-
ग्रन्थानपेक्षितं ज्ञात्वाऽविकलधौ(स्त्व) [त्वं] युक्तं अतएव तीर्थसिद्धिं सम्प्राप्नोतीति
तीर्थसिद्धिः] शास्त्रार्थमल्पग्रन्थपठनेन वज्जसिद्धिं सम्प्राप्नोतीति यद्वा तीर्थे गुरुस्तस्य
सिद्धिः शास्त्रोपदेशलक्षणां यद्वा तीर्थे यागस्तेन कृत्वा या सुखादिलक्षणा सिद्धिः ॥
तीर्थे शास्त्राध्वरक्षेत्रोपायोपाध्यायमन्त्रेभ्यो विन्ध्यः ।

The table of contents :—

(१) ५ व्याख्यप्रकरणम् ।	(२) ४ नक्षत्रप्रकरणम् ।	(३) १ प्रथममार्त्तवप्रकरणम् ।
(४) १८ गर्भाधानप्रकरणम् ।	(५) ५६ विवाहप्रकरणम् ।	(६) १ अग्न्याधानप्रकरणम् ।
(७) २१ वास्तुप्रकरणम् ।	(८) २१ यात्राप्रकरणम् ।	(९) १६ मिश्रप्रकरणम् ।
(१०) ७ अनध्यायप्रकरणम् ।	(११) १ पत्नीप्रकरणम् ।	(१२) ३ गोचरप्रकरणम् ।
(१३) १ संक्रान्तिप्रकरणम् ।		

The date of composition of the text is Saka 1493.
The date is given both in a chronogram and in figures.
There is no mistake in that. Aufrecht in his Bodleian

Catalogue gives the same date of the composition of the text, that is, 1572 A.D.

Śaka 1741 is the date of the copying of the present MS, and अश्ववाणशरचन्द्र, Śaka 1557 is the date of the copying of the original from which this is copied.

2701.

6506. **मुहूर्त्तचिन्तामणिः ।** *Muhūrttacintāmaṇiḥ.*

By Rāma Dairajña, younger brother of Nilakaṇṭha, son of Ananta, and grandson of Cintāmaṇi, of Dharmapura (on the Narmadā).

With the author's own commentary. entitled Pramitākṣarā.

Substance, country-made paper 9½ × 4½ inches. Folia, 128. In Tripāṭha form. Character, Nāgara. Date, Samvat 1771. Appearance, fresh. Complete.

Colophons :—

Text इति श्रीदैवज्ञरामविरचितो मुहूर्त्तचिन्तामणिः समाप्तः ।

Comm. इति श्रीदैवज्ञानन्तमुत-दैवज्ञरामविरचिते मुहूर्त्तचिन्तामणौ खड्गतटीकायां प्रमिताक्षरायां गृह्यप्रवेशप्रकरणं समाप्तम् ग्रन्थश्च समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon :—

श्रीरत्न । शुभमस्तु । श्रीमन्नन्दनचरणारविन्दमकरन्दानन्द-
सागराय नमः ।

The following is added by a different hand :—

महोमहोपनिषद्महोभिराप्ते शके तुलावैक्रम ऊर्जदर्श ।

असौ सता रूपनारायणेन समाप्तिमाप्तस्त्रिपुरारिपुण्याम् ॥

Both text and commentary have been repeatedly published in India.

2702.

7727B. *The Same (text only).*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 85. Lines, 5 on a page. Character, Jaina Nāgara. Date, Samvat 1913. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीदेवज्ञानन्तसुत-देवशरामविरचिते मुहूर्त्तचिन्तामणौ
गृहप्रकरणं । समाप्तोऽयं ग्रंथः ।

Post Col. :—

संवत् १९१३ वर्षे शके १७७८ प्रवर्त्तमाने मामोत्तमे मासे
आश्विनमासे कृष्णपक्षे तिथौ नवम्यां ९ चंद्रवासरे ॥ लिपीकृतं
आर्यां जिह्वी १०८ श्रीपूज्यमाजीसाहेब (the name is
blurred over with ink.) नासा लिखितं खपटनार्थम् ॥
श्रीकाश्यां वाराणस्यां कर्मभूमौ श्रीमद्वृहन्नागपुरीयलक्षा. Here
ends the leaf.

2703.

7758. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 15. Lines, 10 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

Up to the Saṃskāra prakaraṇa.

2704.

7790A. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. A mere fragment.

7A, इति श्रीदेवज्ञानन्तसुत-देवशरामविरचिते मुहूर्त्तचिन्तामणौ शुभाशुभ-
प्रकरणं समाप्तं प्रकरणं प्रथमम् ।

The MS. ends abruptly.

2705.3957. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 19. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 250. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Repeatedly published in India. See I.O. Catal. No. 3019.

2706.10860. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 19. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. A fragment.

6B, इति श्रीदेवज्ञानसुत-देवशरामकृतमुहूर्तचिन्तामणौ शुभाशुभं प्रकरणं प्रथमं । अथ नक्षत्रप्रकरणं ॥

There are two stray leaves, marked 48 and 49, belonging to a MS. of Kārtika Māhātmya from the Skanda Purāṇa.

2707.9542. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 109. Lines, 5 on a page. Extent in slokas, 825. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

2708.9405. *The Same.*

Substance, country-made paper. $7 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 87. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 1,064. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete. With valuable marginal notes.

A well-known Astrological treatise. See Oxf. p. 335B.

2709.9548. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 51. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 1,020. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1809. Appearance, old. Complete.

Colophon :—

इति श्रीदैवज्ञानन्तसुत-दैवज्ञरामविरचिते मुहूर्त्तचिन्तामणौ
ऋषप्रवेशप्रकरणं समाप्तं ।

शुभं भूयात् । संवत् १८०६ मिति पौषशुक्लाष्टम्यां भृगुवासरे
वाराणस्यां लिखितमिदं शिवराममुल्लेख ।

श्रीरस्तु । शिवमस्तु । श्रीविश्वेश्वरो जयति । श्रीरामः ।

2710.

9869. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 59. Lines, 9
on a page. Extent in Slokas, 1,062. Character, Nāgara. Date, Samvat
1903. Appearance, tolerable. Complete.

Well-known and often noticed.

Colophon :—

इति श्रीदैवज्ञानन्तसुत-दैवज्ञरामविरचिते मुहूर्त्तचिन्तामणौ
ऋषप्रवेशप्रकरणं समाप्तं चायं मुहूर्त्तचिन्तामणिर्द्युः ।

संवत् १८०६ समय आश्विनमासे सिते. पक्षे पूर्णमास्यां रविवासरे ।

2711.

2981. **प्रमिताक्षरा मुहूर्त्तचिन्तामणिटीका ।**

Pramitākṣarā, being a comm. on the same.

By Rāma Daivājña.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 2 to 11. Lines,
8, 13 on a page. Character, Nāgara of the early eighteenth century.
Appearance, discoloured.

A fragment only of the *Pramitākṣarā*.

2712.

2980. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 157. Lines,
11 on a page. Extent in Slokas, 5,100. Character, Nāgara in a modern
hand. Date, Samvat 1874. Appearance, fresh. Complete.

The Post Colophon Statement : —

संवत् १८७१ वैशाखमासे कृष्णपक्षे चन्द्रवासरे त्रयोदश्यां १३
श्रीरामाय नमः । श्रीवेण्णीमाधवाय नमः ।, etc., etc.

See Oxf. No. 788 p. 335B and W. p. 262.

2713.

339. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 36, the leaves 7, and 35 missing. There are two leaves marked 11. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,540. Character, Nāgara. Appearance, tolerable.

A mere fragment comprising only the first two prakaraṇas.

इति श्रीदेवज्ञानन्तस्त-देवज्ञानमविगच्छितायां खल्लतमुद्धर्त्तचिन्तामणिटीकायां
प्रमिताक्षरायां नक्षत्रप्रकरणं ।

See Oxf. p. 335B.

2714.

6440A. *The Same text.*

With the commentary entitled Marīci by Śrīkrṣṇa.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 57 of which the 23rd is missing. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1,500. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Very nearly complete.

The Text, a work on Smṛti as applied to Jyotiṣa, is well known, having been repeatedly published in India, with the author's own commentary. It was composed at Benares in 1599 A.D.

The commentary under notice was completed in Śaka 1608=1686 A.D. It also supplements, to some extent, the Text :—

गजाभ्यां (f) दृ १६०८ मिते शाके दिवाकरविगोदतः ।

गुरुपादाङ्कनिरतः श्रीकृष्णो व्यलिखत् क्रमात् ।

The commentary begins :—

अथैकदन्तं हरिजीवमक्ष्ण् ओनीलकण्ठं पितरं च नत्वा ।
 करोमि कण्ठाभरणाय योग्यं मुहूर्त्तचिन्तामणिमप्यनघं ॥
 प्रतेन बालद्विजपुंगवस्य मणिश्च प्राणोत्कटघर्षणेन ।
 कान्तिं समाप्नोति तथैव काव्यं परोत्यसंस्कारवशेन शुद्धिं ॥
 अतोऽयमुद्योगभरोस्ति जातः श्रीकृष्णनाम्नः प्रथितान्वयस्य ।
 तदत्र सुज्ञाः क्रमसंस्कृतं तं मात्सर्यमुत्सार्य विलोकयन्तु ॥
 क्षचित् क्षचित् वृष्यत एव भेदः पाठे स्मृतौनामपि एतत्क्षेपः ।
 अतः समस्तान् प्रणिपत्य भूयः सम्मार्थये मय्यऽविरोधभावम् ॥
 निबन्धबन्धे धनिनां कवीनां सत्पंडितानां बह्मदर्शिनाम् ।
 साहित्यमंगं प्रथमं निरुक्तं नैवानुरक्तं मयि तत्तदीयम् ॥
 श्रीरामदैवज्ञपदारविन्दस्मृतिर्विधत्तां मम बुद्धिबुद्धिम् ।
 नैर्मल्यमस्यां मम वाचि सम्यक् गोविन्ददैवज्ञगिरोर्पयन्तु ॥
 श्रीरामदैवज्ञवरेण नोक्तं यज्जातकादावपयोगि मुख्यम् ।
 प्राचीनपद्यैस्तदुदाहरामि होरालसानां सुविदां सुखाय ॥

Then begins the Text.

Colophons :—

- 11B, श्रीरामदैवज्ञकृते मुहूर्त्तचिन्तामणौ दैवविदां सुवक्त्रभे ।
 श्रीकृष्णनाम्ना परिसंस्कृतेऽस्मिन्मन्मरीचिः प्रथमः शुभाशुभः ॥
- 16B, °ग्रन्थोपयोगी व्यगमन्मरीचिः ।
 इति श्रीमुहूर्त्तचिन्तामणौ ग्रन्थोपयोगी संज्ञां मरीचिर्द्वितीयः ।
- 24A, °नक्षत्रसंज्ञोन्मिमितो मरीचिः ॥
- 26B, °संक्रान्तिसंज्ञोन्मिमितो मरीचिः ॥
 इति श्रीमुहूर्त्तचिन्तामणौ संक्रान्तिसंज्ञोन्मिमितो मरीचिः ।
- 28B, °भूतो मरीचिर्ग्रहगोचराख्यः ॥
- 33B, °संस्कारसंज्ञो हि रसो मरीचिः ॥
- 42A, °विवाहसंज्ञोन्मिमितो मरीचिः ॥
- 43A, °वचप्रवेशोन्मिमितो मरीचिः ॥

43B, °राजाभिषेको नवमो (दशमो) मरौचिः ॥

51B, °यात्राभिधानो दशमो मरौचिः ॥

57A, ° + + गृहारंभणजो मरौचिः ॥

°वास्तुप्रारम्भ एकादशो मरौचिः ॥

The last colophon breaks after ओक्ताङ्ग [नासा पङ्क्ति-
संस्कृतेऽस्मिन्] ।

2715.

6489. **मुहूर्त्तचिन्तामणिटोका (पौयूषधारा ।)**

A comm. on the same, Piyūṣadhārā.

By Govinda Jyotirvid.

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia—Ch. I complete in 60 leaves + II in 58 + III in 22 + IV in 31 + V in 85 + VI in 110 + VII in 3 + VIII in 5 + IX in 4 + X in 5 + XI in 77 + XII in 18. Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, fresh. Neat and correct. Complete.

Beginning :—

दधानं भृङ्गालीमनिग्रममले गद्ययुगले
दधानं सर्वार्थान् निजचरणसेवासुकृतिने ।
दद्याधारं सारं निखिलनिगमानामनुदिनं
वाजास्यं स्मेरास्यं तमिह कलये चित्तनिलये ॥
निपौतध्वान्ताय प्रश्नमपरकरायोद्यमहसे
निकामं कामानां वितरणविनोदव्यसनिने ।
समस्तप्रवृत्त्यहप्रश्नमनकृते औदिनकृते
नमस्तस्मै यस्मै स्पृहयति समस्तान्भुजवगौ ॥
लसत्सुन्दरीलोलावसतिरनिग्रहं वेदविहित-
स्फुरद्भर्माधारश्चित्तसुखप्रयोदप्रतिदिनम् ।
अतीव प्रख्यातः स जयति गुणानां जननभूः
विदर्भास्थो देशो हरिरिव सदानन्दजनकः ॥

तस्मिन् विदर्भविषये विषये विट्पा-
 खिन्तामणिर्युमणिरिव बभूव मूसैः ।
 जायन्तुमुखचतुर्मुखशायिविद्या-
 माद्यां प्रवर्त्तयितुमत्र पवित्रकौत्सैः ॥
 वादैर्विजित्य धरणीतलमासमुद्र-
 मुद्रितकर्कशतर्ककर्कशबुद्धिमद्भैः ।
 चत्वार ऊर्जित समर्जितकौत्सिदम्भ
 स्तम्भा दिशास्त रचिताः सकलास्त येन ॥
 ज्योतिर्विदुक्त्वलयशोहरणाय किं वा
 चन्द्रायुग्मिलकुलभरणाय किं वा ।
 विद्यासरोरुहवृष्टः शरणाय किं वा
 श्रीमाननन्त + + + तनयो जनिष्ट ॥

तस्मात् पद्माख्यपद्यामतिविमलमतिवाक्यविद्विक्वपतीनां
 व्याशाः कासारजातस्फुरदधिक-यशोराशिभिर्व्याप्यमानैः ।
 प्राभुतां तो तनूजौ श्रुतिगणगदिताचारधारापवित्रौ
 ज्येष्ठः श्रीगौलकण्ठस्तदनुगुणगगलंकृतौ रामनामा ॥
 सौमा मौमांसकानां कृतसुकृतचयः कर्कशस्तर्कशास्त्रे
 ज्योतिःशास्त्रे च गर्गः फणिपतिभनितिष्ठाकृतौ शेषनागः ।
 पृथ्वीशाकव्वरस्य स्फुरदतुलसभामखनं पण्डितेन्द्रः
 साक्षात् श्रीगौलकण्ठः समजनि जगतौमखले गौलकण्ठः ॥
 रामो देवम्भक्तेरधिगतविप्रदानैकविद्योगवद्यो
 बुद्धिप्रद्योतमानो गणितगुणवतां मानवानां सुखाय ।
 यथैर्नाप्राकारैरतिठिनतरयश्चिन्मके विप्राले
 ज्योतिःशास्त्रार्णवैर्नाग वृद्धतरमनुजं सेतुबन्धं चकार ॥
 श्रुतिस्मृतिप्रोक्तसमस्तकस्मोपयुक्तमानन्दतण्डुलोकं ।
 सुहृत्तपिन्तामणिनामकं सः यश्चं व्यधाच्छर्व्वपुरे स्वपदैः ॥
 श्रीगौलकण्ठस्य बभूव पत्नी सा चन्द्रिकास्थोभयवंप्रभुषा ।
 नारायणस्थेव समुद्रकन्या सर्व्वस्य गौरीव विराजते या ॥

तस्माद्देवविदग्रगण्यतिलकात् श्रीनीलकण्ठाक्षया

गोविन्दाख्यसुतो [ऽजनिष्ठ] (सुतोः जनिष्ठगुरतः) गुरुतः सम्प्राप्त-
विद्यागणः ।

यः प्रास्त्रामृतसिन्धुबन्धुरवचोवौचौषु निष्णाततां

सानन्दं समवाप्य भूरि कृतवान् ग्रन्थे अमं ज्योतिषे ॥

अनेकबुधमगदलौविरचितां हि टीकाकृतौ

निधाय हृदयेऽर्थनामिह मुहूर्त्तचिन्तामणेः ।

निगूढतरतद्रूपचुरभावमामोक्तिभि- (?)

बुधा विवरणे करामलकमायु कर्तुं च ते ॥

मुहूर्त्तचिन्तामणिदुग्धसिन्धुमामण्य युक्तिव्रजमन्दरेण ।

गोविन्दसंज्ञस्तनुते सुखाय पौयूषधारां भुवि भूसराणाम् ॥

तत्रादितो गाणपतं प्रणम्य पादाब्जयुग्मं विदुषां सुतुष्ट्यै ।

सुभासुभाध्यायभवां हि टीकां गोविन्ददेवज्ञ इमां करोति ॥

अथ ग्रन्थादौ ग्रन्थमध्ये ग्रन्थान्ते च मङ्गलमाचरणायमवश्यमिति शिष्टाचारः ।

... ...
... ...

Text गौरौश्रवः केतक, etc., etc.

It ends :—

ज्योतिर्विद्वरनीलकण्ठविदुषः श्रीचन्द्रिकायास्तथा

+ + + + प्रसारितधिया मौहूर्त्तचिन्तामणेः ।

गोविन्देन विनिर्मिते नयनिधौ पौयूषधाराभिधे

द्याख्याने गृहनिर्मितिप्रकरणं सम्पूर्णतामप्यगात् ॥

Last Colophon :—

इति श्रीविद्वद्देवज्ञमुकुटालङ्कारनीलकण्ठज्योतिर्वित्पुत्रगोविन्द-
ज्योतिर्विद्वरचितायां मुहूर्त्तचिन्तामणिटीकायां पौयूषधारा-
भिधायां गृहारम्भप्रकरणं समाप्तिमगमत् ॥

2716.

6440B.

Another incomplete copy of the Text and the Commentary.

Substance, etc., the same as in A. Folia, 36. Lines, 11 on a page. It ends abruptly in Ch. XI.

There is some difference between the two MSS., which we note below : —

36A, °श्रौताग्निहोमे नवमो मरौचिः ॥

(A very short chapter.)

36A, °राजाभिषेके दशमो मरौचिः ॥

2717.

8624. विनायकादिशान्तिः ।

Vināyakādīśāntiḥ from the same.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 35. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 1,100. Character, Nāgara. Date, Śamvat, 1860. Good. Incomplete.

Leaves 3, 23, 24, 25 are missing.

Copied in सम्बत् 1860 “मिति वैशाख शुक्लपक्षे नौमि शुभमस्तु ।
ग्रन्थसंख्या १२०० । ५० लिखितं शिवलाल गुजराथीहस्ते विनायकभटवापट, इदं
पुस्तकं विनायकभट्ट मौनी ।”

The Last Colophon :—

इति मुहूर्तचिन्तामणिपीयूषधाराभिधायां टीकायां प्रतिमुक्त-
सम्मुखगमने शान्तिः समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत् १८६० मिति वैशाख शुक्लपक्ष, etc., etc.

2718.

8430. मुहूर्तचिन्तामणिटीका (सुबोधिनी ।)

Subodhinī, a comm. on Muhūrtacintāmaṇi.

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folio, 540. Lines, 8 on a page. It makes mistakes in counting the leaves. For, there are no leaves marked 282 and 304, although there are no gaps. Extent in ślokaś, 10,800. Character, Nāgara. Date, Śaravat 1913. Appearance, fresh. Complete.

It is an anonymous commentary, written both in Sanskrit and in Hindi and follows closely Mitākṣarā and Piyūṣadhārā, authoritative commentaries on the work.

Last Colophon :—

इति श्रीसुबोधिनीव्यायायां मुहूर्तचिन्तामणिटीकायां ऽष्टप्रवेश-
प्रकरणं त्रयोदशं समाप्तमगात् । १३ ॥

Post Colophon :—

संवत् १९१३ सत्यास्युत्तरे अष्टादशशतके विक्रमशके ज्ञवसंवत्सरे
उत्तरायणे ग्रीष्मर्तौ विशाखमासे शुक्लपक्षे दशम्यां तिथौ भानु-
वासरे पूर्वफाल्गुनीनक्षत्रे ध्रुवयोगे गरकरणे काश्यां मणिकर्णिका-
घाटोपरि सिद्धिविनायकनिकटे नृसिंहचौकख्यातस्थले + मिताक्षरा
पौयषधारासतानुसारेण सन्तोषात् केनचिद्दिदुषा गौर्वाणभाषया
प्राकृतभाषया च स्पष्टीकृता नाम्ना सुबोधिनीति मुहूर्तचिन्तामणि-
टीकेयं समाप्ता इत्यर्थः ।

The MS does not end here, there being two pages yet, containing some stray verses.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अलिकुलमण्डितगण्डं प्रत्यूहव्यूहतिमिरमार्तसदं ।

सिन्दूरारुणमुखं देवं वैतयहनुखमवलम्बे ॥

प्रारिप्सितयत्र्यस्य निर्विघ्नरूपं मंगलमिन्द्रवज्रयोपनिबन्धाति गौरौति ।

2719.

8710. **मुहूर्तचिन्तामणिटीका ।***Comm. on Mūhūrta Cintāmaṇi.*

Substance, country-made paper. 13½ × 5 inches. Folia, 44. (There are two paginations, the first is from 1 to 5 and the second 1 to 39.) Lines 12 on a page. Extent in ślokas, 1,500. Character, Nāgara. Date, Samvat 1826. Worm-eaten. Fresh. Complete.

Complete in thirty-nine leaves.

The Last Colophon runs thus :—

इति श्रीमुहूर्तचिन्तामणौ काम[धेनु]टीकायां गृहप्रवेश-
प्रकरणं समाप्तं, वेदव्याख्येभ्यः १८२६ (?) विक्रमार्कस्य वत्सरे
आवकाश्या(?) मध्ये लिखितं रामनारायणेन व्याख्येने मासि
शुक्ले पक्षे समाप्ता जातयं ।

The Tikā is a rare one, entitled Kāmdhenu.

It begins :—

प्रणम्य विघ्नेश्वरपादपद्मं तथा विधिं विष्णुशिवौ च + +
मुहूर्तचिन्तामणिखण्डतत्त्वाख्यां करोम्यहं बालकबोधनार्थं ॥
कृतं महर्षिर्बहुविस्तरात्तरं पोषधाराप्रमिताक्षरादिकम् ।
सुबोधगम्यं च हि बालबोधकं तस्मादिदं स्व + + + वदाम्यहं ॥
दिपास्यः गणेशः विघ्नं हरतु, etc.

2720.

1821. **हरिवासरतत्त्वसारः ।** *Harivāsaratattvasārah.*

Substance, country-made paper. 13 × 5½ inches. Two chapters, each separately paged, I, 1 to 10 leaves, II, 1 to 12. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 200 of the first and 250 of the second. Character, Nāgara. Date, Samvat 1927. Appearance, fresh. Complete.

The first part is called, Ekādaśivavasthā and the second Dvādaśivavasthā.

It begins :—

अथ हरिभक्तिविलासादिनावावैष्णवस्तुतिसम्भता एकादशी-
व्यवस्था ।

अथ हरिवासरतत्त्वसारो लिख्यते ।

नम स्त्रैलोक्यनाथाय कृष्णाय वनमालिने ।

भक्तचित्ताब्जहंसाय राधाहस्तन्यप्रायिने ॥

नमो भगवते तस्मै यस्य प्रियतमा तिथिः ।

एकादशी द्वादशी चैव सर्वाभौष्टप्रदा नृणाम् ॥

अथ पक्षकृत्यानि ।

इत्थं च नित्यं कुर्व्याणां कृष्णपूजामहोत्सवम् ।

हरेर्दिने विशेषेण कुर्यात्तं पक्षयोर्द्वयोः ॥

Ch. I, ends :—

अतएव याज्ञवल्करः ।

पुराणं पञ्चरात्रं च वेदाः पाशुपतास्तथा ।

अति प्रमाणान्येतानि न हन्तव्यानि हेतुभिः ॥

Col. :—

इति श्रीहरिवासरतत्त्वसारे एकादशीव्यवस्था समाप्ता ।

Post Col. :—

शुभं भूयात् । संवत् १९२७ । शकाब्दाः १७९१ । वक्राब्दाः
१२७६ । इ १८५९ । मः वाराणसी महत्त्वा धर्मक्षेत्र । औप्राण-
गोपालपण्डितस्य पाठार्थं यत्ने लिखितो मया ।

Ch. II, ends :—

अथ पवित्रारोपणद्वादशी ।

आवण्यस्य सिते पक्षे द्वादश्यां वैष्णवैर्भुक्ता ।

कर्त्तव्यः कृष्णदेवस्य पवित्रारोपणोत्सवः ॥

Col. :—

इति श्रीहरिवासरतत्त्वसारे एकादशीद्वादशीव्यवस्था द्वितीय-
खण्डः समाप्तः ।

Post Col. :—

मुभं भूयात् । संवत् १८२७ । शकाब्दाः १७८२ । वक्राब्दाः
१२७७ । वैशाख कृष्णप्रतिपदा । वाराणसी-धर्मक्षूप । श्रीमहा-
गोपालपण्डितस्य पाठार्थं यत्नेन लिखितं मया श्रीरघुनाथपण्डित-
शर्मणाम् ॥ श्रीकृष्णचन्द्रं भजे ॥

2721.

900. व्यवहारचमत्कारः । *Vyavahāracamatkārah.*

*By Rūpanārāyaṇa, son of Bhavānīdāsa, son of Nāthamalla
of the Bharadvāja gotra.*

For the manuscript see L. 1774. It treats of
Samskāras and other rites. It is a work of Jyotiṣa
as applied to Smṛti and was finished in १८३७ मिते शके
श्रीविक्रमार्कदेवस्य ज्यैष्ठ शुक्लसप्तम्यां रवा × × ग्रन्थ समाप्तिं कृतवान् ।

2722.

6351. मुहूर्तचूडामणिः । *Muhūrtacūdāmaṇiḥ.*

By Śiva Daivajña, son of Kṛṣṇa Daivajña.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 85 of which
fol. 17, 18 are missing. Lines, 10 on a page. Extent in ślokaś, 1,700.
Character, Nāgara. Date, Samvat 1796=Saka 1661. Appearance, dis-
coloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमुहूर्तचूडामणि [१] श्रीकृष्णदेवज्ञात्मजश्रीमन्निव-
देवश्चविरचितः (ता) समाप्तः (ति) ।

Post Colophon :—

अनुसुप्तप्रोक्तानां ग्रन्थे संख्या १७०० ।

समाप्तश्चायं मुहूर्तचूडामणिः । संवत् १७८६ शके १६६१ प्रवर्तमाने
शुक्लाब्दे उत्तरायणे ऐश्वर्यशतौ आषाढे मासे कृष्णपक्षे १० भौमे इह काश्या (the

second-half of the sixth line and the first half of the seventh are blurred over with ink) स्वार्थं पठनार्थं परोपकारार्थं च ॥

यादृशं पुस्तकं, etc., etc. भमएछ, etc., etc.

The maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

सर्व्वसिद्धिसदनेखिलवन्द्ये
दुःकृतौघविनिवारणदत्ते ।
विघ्नराजपदपङ्कजयुग्मे
चञ्चरीकसममस्तु मनो मे ॥
नवीनपद्यैर्गङ्गाकाः सङ्काः
स्युः पूर्व्वपद्यैर्नितरां विशङ्काः ।
अतः शिवः सारवदाद्यपद्यैः
मुञ्चतेचूडामणि-मातनोमि ॥

Colophons :—

7B, इति श्रीकृष्णदेवज्ञात्मज-शिवदेवज्ञविरचिते मुञ्चतेचूडामणौ शुभाशुभ-
प्रकरणं समाप्तं प्रथमम् ; (the second colophon is lost in the
missing leaves) ; 19A, ०संक्रान्तिप्रकरणम् ३ ; 20A, ०गोचरप्रकरणम्
चतुर्थम् ; 27A, ०संस्कारप्रकरणम् पञ्चमम् ; 49A, ०विवाहप्रकरणम् समाप्तं
षष्ठम् ; 49B, ०वधूप्रवेशप्रकरणम् ७ ; 50A, ०द्विरागमनप्रकरणम् ८ ; 50B,
अन्वाधानप्रकरणम् ९ ; 51A, ०राजाभिषेकप्रकरणम् ; 65B, ०यात्राप्रकरणा-
नेकादशम् ; 69B, ०वास्तुप्रकरणम् १२ ; 70B, वास्तुप्रवेशप्रकरणम् १३ ;
72A, इति श्रीमुञ्चतेचूडामणौ संवत्सरानयनानि ; 79A, ०नाम्नोन्नत्तराशि-
ज्ञागम् ; 79B, ०पक्षीश्रटपत्तनप्ररोहणम् ; 84A, ०मिश्रप्रकरणम् १४ ।

The antecedents of the author :—

84A, गोलग्रामे वाक्पतीनां जनानां
गोलज्ञानां वा निवासेन स्वार्थे ।
गोदावर्याः सौम्यतीराधिवासाः
शालिन्याद्ये सद्बिदर्भाख्यदेशे ॥

सांवत्सरार्थबुधकेशवस्तुवर्थ-

श्रीमद्गणेशगुह्यमतिप्रबोधः ।

वेदान्तवेदितिलको गणको बभूव

श्रीमद्विवाकर इति प्रथितः पृथिव्याम् ॥

पञ्चास्यपञ्चास्यसमप्रभावाः

सर्वज्ञदैवज्ञगजेन्द्रन्दे ।

पुत्राः बभूवुः सुतरां पवित्राः

श्रीमद्भरद्वाज (भरद्वाज) महर्षिगोत्राः ।

ज्येष्ठस्तेषां धर्मिणीपतिविधिमतमालम्ब्यभूमिप्रतिष्ठः

सर्वार्थीशस्य वंश(?) पदयुगसतता मेवि विद्वद्विष्णुः ।

नव्यान् वाचां प्रबन्धा [न] सपदि वज्रविधान् यो विधत्ते न सार्थान्

दैवज्ञाव्यामभिख्यां वदति विजयते लघ्वा एव द्विजन्द्रः ॥

मदा मुदा सेवितभर्गस्तुः

संख्यागमप्रौढतयेव गर्गः ।

वा[चां](धां) विलासे र्वणसामिवेशो

जगद्गुर्विष्णुगिति द्वितीयः ॥

अनन्यसामान्यगुणातिरेकात्

नरेन्द्रमौलितिरंजितांघ्रिः ।

मल्लागिसंसेवनलम्बसंपत्

मल्लागिनामा तनयस्तृतीयः ॥

तस्यानुजः केशवनामधेयः

सुरूपधेयः शुभनामधेयः ।

श्रीविश्वनाथस्तदनुप्रसिद्धः

संख्या न संख्यानमतौ हि यस्य ॥

श्रीलक्ष्मणसुतः श्रीनरसिंहसंज्ञः

सिन्धोः सुधारसिंहविदयाय ।

यद्वासनाकल्पलतामवैष्ट्य

श्रीभास्करं चेतसि न स्मरामः ॥

तस्यानुजः श्रीशिवनामधेयो
मुहूर्तचूडामणिनामधेयं ।
विनिर्न्ममे सारवदाद्यपद्यैः
सन्धिस्थतोषाय पुरे पुरारेः ॥

After one verse in praise of the work, comes the last colophon, given above.

2723.

5953. दुहिप्रतापे कालनिर्णयः ।

Dhundhipratāpa (Kālanirṇayaḥ).

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 82. Lines, 10 on a page. Extent in Slokas, 1,800. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1943. Appearance, fresh. Complete.

A treatise on Jyotiṣa, as applied to Smṛti, compiled under the patronage of Dhundhirāja, chief officer of a king.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । निर्व्विघ्नमस्तु ।

साम्ब ॥

कालनिर्णयकालेकयन्त्रेभ्यः सारसंग्रहः ।

क्रियतेयं समासेन निष्कृष्टार्थोपदृष्टितः ॥

तत्र कालस्वरूपं कूर्मपुराणे ।

A religious calendar, beginning with Caittra.

Colophon :—

इति श्रीमन्महाराजाधिराजधर्ममार्गप्रवर्त्तकद्विजराजचक्रचूडामणिश्रीमत्तुङ्गिणराजपुरुषधौरेयादिष्टविश्वनाथभट्टोपाध्यायरचिते दुहिप्रतापे कालगुणमासः समाप्तः । इति कालनिर्णयः समाप्तः ।

There seems to have been an elaborate compilation, entitled Dhundhi Pratāpa, of which Kālanirṇaya forms part.

The later authorities quoted and consulted :—

2B, हेमाद्रौ गार्गः ; 4B, त्रिकायदमखनः ; 5B, ज्योतिर्निबन्धे ; 12A, माघवे ; 56A, स्मृतिसंग्रहे ; 36A, कालादर्शे ।

It is a significant fact that Kamalākara is not found quoted in this.

2724.

864. **मुहूर्तरत्नं** । *Muhūrtaratnaṃ.*

By Iśvaradāsa, the son of Jyotiṣa Rāya.

For the manuscript see L. 1694.

It ends :—

कालभ्ररगिरौ रस्ये कान्यकुब्जहिजायणीः ।
 वात्स्य(1)ः कर्हरश्मसोद् यज्ञलहेदपारगः ॥
 तस्मात् केशवश्मभूत् गतस्त्रिस्तन्यवित्तमः ।
 गजाश्वरत्नसंग्रामैर्योर्षितश्च नृपोत्तमैः ॥
 सोऽयं ज्योतिष्यगायाख्यः आह्वान्नीरावने [ः] पते[ः] ।
 सुगूढप्रश्नसंवादेः लाभे प्रभुविदां वरः ॥
 तुला प्रमुखदानेषु यस्त्वसंख्यवसून वै । (?)
 विप्रसात्कृतवान् काले नारायणपरायणः ॥
 तत्पुस्तकौश्वरदासाख्यो व्यवहारविदां मुदे ।
 यत्प्रमुहूर्तरत्नाख्यं कृत्वा पक्षे प्रवार्त्तनम् ॥
 पञ्चाष्ट[वाणे](भाने)न्दुगते १५८५ प्रकाशे
 + + + बोधेऽहनि सूर्यवारे ।
 संपूर्णमा[सौत्तु](सितु)मुहूर्तरत्नम्
 यत्ने मघोन क्तवराङ्गराज्ये (?) ॥
 सौजन्यतो नहि गुणग्रहणं विधेयः
 मार्या + + + चिदपि दोषपदे भवद्भिः ।
 कार्यं तदेव पुनरुच + + विभाष्य
 तेनैव संभवति चे + + ताः प्रतीतिः ॥

असदप्यपरपद्यं सन्त एव प्रशंसन्ति
 मृतकरकराणां तर्पयन्ताश्चिप्रातः (?) ।
 विमल अपि पद्ये दूषिते दुष्टचित्तै-
 विषयग्रसनायां कालकूटः सदैव ॥

2725.

6336. **मुहूर्तकल्पद्रुमः ।** *Muhūrtakalpadrumah.*

By Viṭṭhala Dīkṣita.

With the author's own commentary entitled Mañjarī.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 145. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. The MS. ends abruptly.

On auspicious moments for religious observances, etc. Composed at Benares in Saka 1549—1627 A.D.

For a description of the work with its commentary. See I.O. Catal. No. 3021.

The work consists of 21 chapters. This incomplete MS. comes up to a portion of the eleventh chapter on Saṃskāra.

The last colophon in the incomplete manuscript :—

119A, इति संस्कारकुसुमे व्रतबन्धपत्रम्— अथ मौञ्जीविसर्गकेशांतच्छ्रौ-
 बंधनमुहूर्तानाह श्लोकद्वयेन ।

2726.

9601. **मुहूर्तगणपतिः ।** *Muhūrtagaṇapatiḥ.*

By Rāvala Gaṇapati, son of Hari Śaṅkara Sūri.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 6$ inches. Folia, 34. Lines, 10 on a page. Extent in ślokaś, 600. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete.

This is a rare but reputed work on astrology, treating of Muhūrtas auspicious for the performance of various

civil, domestic and religious ceremonies. Aufrecht says it was composed in 1628. The MS. under notice is incomplete at the end. The MS. noticed by Dr. Rājendralāla under No. 1296 was a complete one. It gives, however, no definite date of composition. The only clue it affords to the date is the fact that the author's father was a contemporary of Mānasinha, who held him in high respect.

2727.

524. *The Same.*

For the work see L. 1296. The author's father was a contemporary of Mānasinha, who, it is said, had a high regard for his scholarship.

This number contains two manuscripts, one, a fragment in a neat, smaller hand containing seven prakaraṇas only and the other coming to the end, with the first leaf missing.

The description of the first is not given by Rājendralāla, so it is here given : — •

Substance, country-made paper 9 × 5 inches. Folia, 13. Lines, 15 to 17 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Appearance, old.

The Colophon of the seventh prakaraṇa : —

इति श्रीमुहूर्त्तगणपती चन्द्रतारावलप्रकरणं समाप्तम् ।

Then 6 lines of the next prakaraṇa breaking off at :—

अथ कुत्रचिदमृतयोगस्य व्याख्यत्वं ।

2728.

445. कालतत्त्वविवेचनम् । *Kālatattvavivecanaṃ.*

Composed in 1620 by Raghunātha Samrat Sthapati, nephew of Nārāyaṇa Bhaṭṭa of Benares.

For this MS. see L. 1371 and for a complete copy see I.O. Catal. Nos. 1667 and 1668.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीरामचन्द्राय नमः ।
 पितरं माधवं चम्बां ललितां नारायणं पित्र्यम् ।
 सहजमद्य विश्वनाथं गणपतिमौ[शानं] शारदां नत्वा ।
 रामश्च सीतयोपेतं रघुनाथेन रक्षते
 सम्राट्स्थपतिना सम्यक् कालतत्त्वविवेचनं ।
 तत्रादौ बह्मवाच्यत्वात्तिथितत्त्वं विविच्यते इत्यादि ।

2729.

841. तिथिनिर्णयः । *Tithinirṇayah.*

By Bhaṭṭoji Dikṣita.

For the manuscript see L. 1689.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
 चैत्रशुक्लप्रतिपदि वत्सरारम्भः तत्रौदयिकौतिथिर्याह्ना ।
 चैत्रेमासि जगद्ब्रह्मा ससर्ज प्रथमेऽहनि
 शुक्लपक्षे समयन्तु तदा सूर्योदये सतीत्यादि ।

Colophon :—

इति श्रीपदवाक्यप्रमाणतत्त्वज्ञा—श्रीलक्ष्मीधरसूरेः सूरुना-
 भट्टोजिदौक्षितेन विरचिततिथिनिर्णयः समाप्तः ।

Post Col. :—

कुशाग्रविन्दुमात्रं हि विप्रपादोदकं पिवेत् ।
 स ज्ञातः सर्व्वतीर्थेषु पुण्यात्मा नात्र संग्रहः ॥
 शालग्रामोदकात् पूर्वं विप्रपादोदकं पिवेत् ।
 विपरीतं पिवेद्यस्तु ब्रह्मज्ञा स निगद्यते ॥
 लिखितमिदं पुस्तकं कुम्भाचलौघरेवाघरपंतेन श्रीमत्पण्डितगङ्गारामस्यैवं ॥

Aufrecht calls this Tithinirṇaya-Samkṣepa, or an abridgment of Tithinirṇaya.

See Weber p. 333.

Authorities consulted :—

Leaf 1, line 2, हेमाद्रौ ब्राह्मोक्तेः, l. 3 and 5, ऋहृद्विष्टोक्तेः, l. 6, देवौपराणात् ; L. 2A, l. 3, माधवोक्तेः, l. 4, मन्वादिः, l. 5, हेमाद्रिः, l. 5 and 9, कालादर्शो, l. 7, स्मृतिचन्द्रोक्तेः, l. 9, ऋग्विधाने ; 2B, l. 2, काशीखण्डे, l. 3, हेमाद्रौ लैङ्गे, l. 5, पृथ्वीचन्द्रोदये विष्णुः, l. 6, अगस्त्य-संहितायां ; 3A, l. 2, अगस्त्यसंहितोक्तेः, l. 3, हेमाद्रौ, l. 4, माधवौयस्यह-वचनात्, l. 10, बौधायनादिभिः प्रोक्तेः, रामार्चनचन्द्रोक्तेः ; 3B, l. 2, ब्रह्मवैवर्तात्, l. 3, हेमाद्रौ बौधायनोक्तेः, l. 4, निर्णयाम्बते विष्णुस्मृतौ, l. 5, ब्राह्मे, l. 6, धायवीये, l. 7, मन्वादिर्गपि, वाचस्पतिनिबन्धे, l. 10, ब्रह्माग्न-पुराणे, l. 12, इति कल्पतरौ ब्राह्मे ; 4A, l. 1, पृथ्वीचन्द्रोदये पुलस्त्यः, l. 2, पृथ्वीचन्द्रोदये, l. 4, पृथ्वीचन्द्रोदये, विष्णुस्मृतिपद्मयोः ; 4B, l. 3, दीपिकायां, l. 5, निर्णयाम्बतम्, l. 8, नारदोक्तेः, दिवोदासीये गोभिलः, l. 9, स्मृत्यर्थसार-गोविन्दार्णवादिषु, l. 12, अनन्तभट्टोदाहृतवचनात्, निर्णयाम्बततोक्तः ; 5A, l. 1, कालादर्शतोक्तत्वात्, l. 2, गोभिलादिवचनविरुद्धं, कालादर्शोक्तिः, l. 3, हेमाद्रौ भविष्ये, l. 5, भविष्ये, l. 6, देवौपराणे, l. 9, ऋग्विधाने, l. 10, अपरार्कं यमः, l. 12, हेमाद्रौ ऋष्यशृङ्गवचनात् ; 5B, l. 1, कालादर्शतोक्ता परिगणितत्वात्, l. 2, इति माधवः, स्मृतिचन्द्रिकायां, l. 3, मदनरत्ने मणौषिः, l. 5, पृथ्वीचन्द्रोदये सौगण्डे, l. 8, भार्गवार्चनदीपिकायां स्कान्दभविष्ययोः, l. 10, तत्रैव भविष्ये, l. 11, पृथ्वीचन्द्रोदये ब्राह्मे ; 6A, l. 2, हेमाद्रौ, l. 5, हेमाद्रौ ऋसिंहपुराणे ; 6B, l. 2, तदुक्तं माधवौयभविष्ये, l. 4, स्कान्दोक्तेः, हेमाद्रौ ब्राह्मे, l. 5 वाराहे, l. 6, 9, स्कान्दे, l. 10, काशीखण्डे ; 7A, l. 6, हेमाद्रौ ऋसिंहपुराणे ; 7B, l. 4, भविष्ये, l. 6, माधवौयभविष्ये, l. 8, स्कान्दोक्तेः, हेमाद्रौ ब्राह्मे, l. 9, वाराहे, l. 10, स्कान्दे ; 8A, l. 3, स्कान्दे, l. 4 काशीखण्डे, l. 8, निर्णयाम्बते, स्कान्दभविष्ययोः, l. 11, निर्णयाम्बते भविष्ये ; 8B, l. 3, ब्रह्मवैवर्तात्, l. 4, ब्रह्मवैवर्ते, l. 5, माधवोक्तेः, l. 6,

[गुण] गद्यविष्णुः, l. 10, अपगार्त्तं वामनपुराणे : 9A, l. 1, हेमाद्रौ भविष्ये, l. 3, विष्णुधर्म, l. 5, हेमाद्रौ ब्राह्मे, l. 6, हेमाद्रौ भविष्ये, तत्रैव वाराहे, l. 9, रामार्चनचन्द्रिकोक्तेः कालादर्शे निषेधात् ; 9B, l. 2, रुद्रगार्त्तोक्तेः, l. 3, भार्गवार्चनदोषिकायां खान्दोक्तेः, l. 4, विष्णुवचनान्, l. 5, हेमाद्रौ चातुर्मास्य-प्रकरणे भविष्यवचनम्, l. 8, हेमाद्रौ भविष्यवचने, l. 11, खान्दे, 10A, l. 4, खान्दे, l. 7, आचारप्रदीपे, l. 10, रामार्चनचन्द्रिकायां, पृथ्वीचन्द्रोदयादौ, l. 11, हेमाद्रौ भविष्ये ; 10B, l. 5, चमत्कारचिन्तामणिः, l. 6, मदनरत्नादौ हेमाद्रौ भविष्ये, l. 11, हेमाद्रौ विष्णुरहस्ये ; 11A, l. 2, दोषिकायां, l. 3, रामार्चनदोषिकायां, l. 4, नारदः ; 11B, l. 2, रुद्रमनुकाव्यायनौ, l. 4, माधवीयपारिजातादौ, l. 9, आश्वलायनेन, l. 11, अद्भुतसागरे नारदः ; 12A, l. 3, अथर्ववेदिनां गृह्यपरिशिष्टम्, l. 6, निर्णयाम्बते, l. 8, दिवोदासीये, l. 11, इति माधवः, हेमाद्रिः ; 12B, l. 1, ब्रह्माण्डपुराणवचनात्, l. 3, ब्रह्म-पुराणात्, l. 7, विष्णुधम्मोक्तेः, l. 8, व्रतहेमाद्रौ, l. 12, व्रतहेमाद्रौ ; 13A, l. 1, भविष्ये, l. 3, हेमाद्रौ हारीतेन, l. 5, मदनरत्ने, मरौचिवाक्यं, l. 6, Do., l. 12, निर्णयाम्बते वराहोक्तेः and अपगार्त्तं मार्कण्डेयः ; 13B, l. 1, पराशरः, l. 4, हेमाद्रिमते and दोषिकोक्तेः, माधवमते, l. 5, निर्णयाम्बते, l. 7, पुराण-समुच्चयोक्तेः, l. 10, हेमाद्रौ, l. 12, मदनरत्नम् ।

2730.

2628. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 66. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

An incomplete MS. of Bhaṭṭoji Dikṣita's Tithinirṇaya.

See the previous number.

2731.

3306. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Fragment.

Beginning :—

अथ चैत्रमासमारभ्य तिथिनिर्णयः ।

तत्र मीनसंक्रान्तौ पश्चात् षोडशघटिकाः पुण्यकालः । रात्रौ तु
निशीयात् प्राक् परतः) च संक्रमे पूर्वोक्तदिनाद्धि पुण्यमित्यादि ।

2732.

2691.

*A fragment of Bhaṭṭoji Dīkṣita's Tithinirṇaya treating
of the principal rules.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 11
on a page. Character, Nāgara Appearance, discoloured.

Col. :—

इति श्रीभट्टोजिदीक्षितकृतः सामान्यविशेषतिथिनिर्णयः समाप्तः ।

Beginning :—

अथ तिथिनिर्णयो लिख्यते ।

तिथिर्द्वा शुद्धा विद्धा च । तत्र शुद्धा सम्पूर्णतानिर्णयानर्हं
तिथ्यन्तरदूषिता विद्धा । वेधस्तु सायं प्रातस्त्रिमुहूर्तकः । प्रातः
कैश्चित् द्विमुहूर्तः। तिथिविशेषे उपवासातिरिक्तः । इत्यादि ।

2733.

6001. निर्णयचन्द्रिका । *Nirṇayacandrikā.*

By Bhaṭṭoji Dīkṣit.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 14. Lines, 9
on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara of the early
nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

The beginning of the work :—

योग्येष्टाय नमः ।

तिथिनिर्णयसिद्धये अनेकपणस्योपदिष्टानामेकभक्तादीनामङ्ग-

भूतासु प्रतिपदादितिथिषु साधारणो निर्णयः प्रस्तूयते ।

तच्चैकभक्तजस्यम् ।

दिनाङ्गे समतीते तु भुज्यते नियमेन यत् ।
एकभक्तमिति प्रोक्तमतस्तत् स्या[द्] दिवैव हि ॥

Colophon :—

इति भट्टोजिदौक्षितकृता निर्णयचन्द्रिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु । श्रीकृष्णाय नमः ॥

There are two verses more by the scribe.

2734.

The Same (here called)

6000. तिथिचन्द्रिकानिर्णयः । *Tithicandrikānirṇayaḥ.*

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 5. Lines, 17 to 19 on a page. Extent in Slokas, 280. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

A treatise on lunar days and religious observances appertaining thereto.

The beginning of the work :—

सिद्धये फलस्योपदिष्टानामेकभक्तादीनां अङ्गभूतास्तु प्रतिपदादि-
तिथिषु साधारण्यो निर्णयः प्रस्तूयते ।

1B, अथ प्रतिपद्भिर्णयः ; इति द्वितीया निर्णयः ; 2A, इति तृतीया निर्णयः ;
इति चतुर्थी निर्णयः ; इति पञ्चमी निर्णयः and so on.

End :—

अमावास्यापौर्णमास्यौ परे उपोष्ये सावित्रीव्रतव्यतिरेकेण ।

यद्योक्तं ब्रह्मवैवर्ते ।

भूतविद्धा न कर्त्तव्या दर्शपूर्णार्कदायन ।

वर्जयित्वा मुनिश्रेष्ठ सावित्रीव्रतमुत्तमम् ॥

Col. :—

इति तिथिचन्द्रिकानिर्णयः समाप्तः ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु । लिखितमिदं पुस्तकं श्रीहिवेदिसूर्यप्रसादेन आत्म-
पठनार्थं परोपकारार्थं वा ।

2735.

1700. कालनिर्णयसंक्षेपः । *Kālanirṇaya-saṁkṣepaḥ.*

By Bhaṭṭoji Dikṣita.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 26. Lines, 12 on a page. Extent in ślokaś, 900. Character, Nāgara. Date, Samvat 1831. Appearance, old. Complete.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८३१ विश्वावसुनामसंवत्सरः ॥ हस्ताक्षरं सदाशिव-
वैद्यका वासते ।

An abstract of Hemādri's *Kālanirṇaya* by Bhaṭṭoji Dikṣita, son of Lakṣmīdhara. The work is noticed in L. 2577, where, in the colophon, it is attributed to Hemādri himself, which Aufrecht thinking unreliable, queried in his Cat. Cat. Vol. I.* Here is the distinct statement about the authorship of the work.

भट्टोजिभट्टरचितः कालनिर्णयसंक्षेपः ।

गुणग्रन्थैर्बुधैः सोयमादरेण विभाष्यताम् ॥

इति श्रीपदवाक्यप्रमाणज्ञ-श्रीलक्ष्मीधरसूनुना भट्टोजीदौक्षितेन विरचितायां
हेमाद्रिकालनिर्णयसंक्षेपः समाप्तः ।

2736.

2675. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 30. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

Col. :—

इति हेमाद्रिकालनिर्णयसंक्षेपः ।

See the previous number.

2737.

1000. कृत्यरत्नावली । *Kṛtyaratnāvalī*.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 85. Lines, 11 on a page. Extent in Slokas, 2,500. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

A Calendar of Religious duties on particular lulations throughout the year, by Rāmacandra Bhaṭṭa (with the family name of Tatsat) son of Viṭṭala Bhaṭṭa, and grandson of Bālakṛṣṇa Bhaṭṭa.

See L. 1111, 3012 and I.O. Catal. Nos. 1623–28.

No. 1628, I.O. Catal. has at the end three verses more, the first of which gives the date of compilation as भूतशून्य-ऋषिचन्द्रमितेऽब्दे (i.e., Saṃvat 1705.) But *Abda* generally means Śaka and rarely Saṃvat.

L. 3012, although agreeing in contents, ends differently from the present manuscript

2738.

6373. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 96. Lines, 13 on a page. Extent in Slokas, 2,500. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

See the previous number.

The concluding verses in I.O. Catal. No. 1628, the first of which gives the date of the compilation as Saṃvat 1705 are not in the present manuscript.

Last Colophon :—

इति श्रीमत्पद्मवाक्यप्रमाणाभिज्ञ-तत्सदुपाख्यानज्ञानभट्टाङ्ग-
विदुलभट्टाभिधनुषवरकुण्डलीशस्त्रपारावारोहश्रीमद्दामचन्द्रभट्ट-
विरचिता कृत्यरत्नावली संपूर्णा ।

2739.

1266. कृत्यरत्नावली । *Kṛtyaratnāvalī*.*By Ramacandra son of Vittala, son of Valakriṣṇa of the Tatsat family.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 83 of which leaves 17-18, 21-24, 29-34, 41-52, 77-78, 81-82. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

For the end see I.O. Catal. No. 1628.

For the beginning after the Mangalācaraṇa :

चैत्रशुक्लप्रतिपदि सम्मत्सगरम्भविधिः । तत्र प्रतिपदौपयिकी (?) याज्ञा ।

चैत्रे मासि जगत् ब्रह्मा समर्ज प्रथमेऽहनि

शुक्लपक्षे समयन्तु तदा सूर्योदये सतीति ब्रह्मपराणात् ।

There seems to have been several redactions of this work as no two MSS. agree.

2740.

2039. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 84. Lines, 13 to 15 on a page. Extent in ślokas, 2,000. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

I.

Col. :—

• इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणाभिज्ञ-तत्सदुपाख्यबाणहृदयभट्टाङ्ग-
विठ्ठलभट्टाभिधनुषवारस्तुधम्भेशास्त्रपारावारौघ[पारावारपाराौघ]-
श्रीमन्नामचन्द्रभट्टविरचिता कृत्यरत्नावली समाप्ता ।

The work ends :—

अज्ञानात्परं दानं मज्जमासे न विद्यते ।

अहे तस्य खिरा कक्षीर्यो दद्यात् सूर्यसन्निधौ ।

दादिहं न भवेत्तस्य रोगक्षेत्रविनिर्जितः ।

II.

2040. **शिलान्यासविधिः ।** *Śilanyasāvidhiḥ.*

For the MS. and the work see L. 4255.

2741.

983 **कालनिर्णयप्रकाशः ।** *Kālanirṇayaprakāśaḥ.*

For the manuscript see L. 1706.

A treatise on auspicious times and seasons

The author Rāmacandra Bhaṭṭa was, son of Viṭṭhala Bhaṭṭa, and grandson of Bālakṛṣṇa Bhaṭṭa of the Tatsat family.

See I.O. Catal. No. 1670, and Prof. Bhandarkar's Report for 1883-84, p 50. According to Prof. Bhandarkar, the author's mother was the daughter of Raghunātha Bhaṭṭa, son of Madhava Bhaṭṭa and grandson of Rameśvara Bhaṭṭa.

Post Colophon Statement :—

श्रीमन्मार्त्तण्डतेजःप्रकटितवसुधा मण्डले सूरिवर्यान् ।
ब्रह्मज्ञान् ज्ञापयन्तः प्रतिनिगमपदज्ञातमर्थद्विजाय्यान् ।
तत्सत् सद्गामरामाः प्रतिसठविबुधोन्मत्तमातङ्गकुम्भी-
क्षेत्राः केशरीशः निजपरणारजः सेचनैर्वर्द्धयन्तु ॥
तेषां शिष्यस्येश्वरजितः कृतिरिदं पद्यं ॥

2742.

9720. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 130. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 5,070. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete. Written in a small and illegible hand.

This is a Smṛti digest, mainly on proper times for the performance of religious rites, by Rāmacandra, son of

Viṭṭhala, son of Bālakṛṣṇa. He often refutes Mādhavācārya and Sāyana.

Beginning :

श्रीलम्बोदराय नमः ।

श्रीवृत्तसिंहपदद्वन्द्वं गत्वा गगनपतिं गुरुं ।

रामचन्द्रोऽति-सन्तिप्तं कुरुते कालनिर्णयं ॥

तत्र कालो द्विविधः नित्यः खण्डश्च, नित्यस्वप्नरूप एव “अनादिरेष भगवान् कालोऽनन्तोऽजरोऽमरः” इति वचनात् ।

खण्डः क्षणादिः परावर्त्तनः । तत्र नित्यस्य न निर्णयो अनुपयोगात् । खण्डस्तु संवत्सरायनर्तुमासादिरूपेण अनेकविधः । तत्रादौ संवत्सरो निर्णीयते । स च द्वादशमासात्मकः कालविशेषः ।

End :—

अन्यत्र तपसा यज्ञैर्दानैर्नाशकैर्वा ॥ (?)

यदप्राप्यं कलौ पुण्यं तत्सुखेनेह लभ्यते ।

नागदीये

कलौ यत्पुण्यं ब्रह्म प्राप्तये सत्त्वं नृणां ।

गङ्गाभजनमेवाङ्गमं षोडशं महर्षयः ॥

++++ बुधा गङ्गां मत्वा विश्वमप्राप्स्यन्ते ।

घोरे कलिधुगे प्राप्तिं मुक्तिर्वो वाञ्छिता यदि ॥

गुणानामेकदेशोऽयं गङ्गायाः परिकीर्तितः ।

समस्तानिह को वक्तुं शक्नोति वर्षशतैर्गपि ॥

यथार्थावस्थारत्नानि मेरोस्तु कनकोपलाः ।

संख्यातुं नैव शक्यते भागीरथ्यास्तथा गुणाः ॥

Colophon :—

• इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणकृतमदुपनामभट्टबालकृष्णात्मजभट्ट-
विठ्ठलसूनु-भट्टरामचन्द्रकृतः कालनिर्णयप्रकाशः समाप्तमगात् ।

2743.

5535. तत्त्वमुक्तावली । *Tattvamuktāvalī*.

By Nanda Paṇḍita.

Substance, country-made paper. 9 x 4 inches. Folia, 28. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 800. Character, Nāgara. Date, Samvat 1743. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीधर्माधिकारिरामपण्डितात्मजनन्दपण्डितकृता तत्त्व-
मुक्तावली समाप्ता ।

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु । संवत् १७४३ फाल्गुन कृष्ण काश्यां-लिखितं कमठा-
नोपनामकविश्वनाथेन स्थाप्ये परार्थम् । श्रीसाम्बसदाशिवार्पणमस्तु ।

This treats of the religious duties on the different
lunar days, on the last day of the month and at an eclipse
of the sun or the moon. It is in verse.

The work begins thus :—

श्रीगणपतये नमः । शुभमस्तु ।
प्रचण्डकरदण्डाग्रविघ्नखण्डनपण्डितम् ।
अलिपिखण्डलसद्गणं वक्रतुण्डमुपास्महे ॥
इन्द्रशमन्दिरं किञ्चिदिन्दौवरसहोदरम् ।
गोपौमुखारविन्दानां [ ] (मिदिंदिर) [मिहिरं त] मुपास्महे ॥
त्रिजगज्जननि ज्ञायरक्कभुव्यकेलयः ।
वाग्देवताया विविधा जयन्ति रसनिघ्नाः ॥

The object of the work :—

कालनिर्णयकाराणां मतमादाय सर्व्वं प्रः ।
तत्त्वमुक्तावलीमेतां कुर्वते नन्दपण्डितः ॥
मुक्तावलीमिमां कण्ठे कृत्वा पण्डितबालकाः ।
पण्डितेभ्यो विशेषेण राजध्वं राजसंसदि ॥
अनादिरेष भगवान् कालोऽनन्तोऽजरोऽमरः ।
सर्व्वगत्वात् स्वतन्त्रत्वात् सर्व्वोक्तत्वात्तद्देश्वरः ॥

5B, इति प्रतिपत्सामान्यम् ; 6B, इति द्वितीयाप्रकरणम् ; 7B, इति
तृतीयाप्रकरणम् ; 8A, इति चतुर्थी ; 8B, इति पञ्चमीप्रकरणम् ; 9A, इति
षष्ठीप्रकरणम् ; 9B, इति सप्तमीप्रकरणम् ; 11A, इति अष्टमीप्रकरणम् ;
11B, इति नवमीप्रकरणम् ; इति दशमीप्रकरणम् ; 15A, इति एकादशी-

प्रकरणम्; 15B, इति द्वादशीप्रकरणम्; 16A, इति त्रयोदशीप्रकरणम्
17B, इति चतुर्दशीप्रकरणम्; 21A, इति पौर्णमासीप्रकरणम्; 23A,
इत्यमावस्याप्रकरणम्; 25B, इति पञ्चमप्रकरणम्; 27A, इति संक्रान्ति-
प्रकरणम्; इति युगादिप्रकरणम्; इति मन्वादिप्रकरणम्; इति कल्पादि-
प्रकरणम्; 27B, इत्यष्टकाप्रकरणम्; इति दशजयन्तोप्रकरणम्; 28A, इति
नक्षत्रप्रकरणम्; इति योगप्रकरणम्; 28B, इति वारप्रकरणम् ।

The work ends thus : —

अनन्तभट्ट-हेमाद्रि-कविवक्त्रभमाधवैः ।
कृताः सिद्धान्तमतिः स्मृतिसिन्धौ समाविष्टान् ॥
तत्त्वमुक्ताः समुद्धृत्य स्मृतिसिन्धोः स्वयं कृतात् ।
तत्त्वमुक्तावलीमेतां निरमाग्नन्दपण्डितः ॥

2744.

10003. *The Same.*

*With the commentary entitled Balabhāṣa by Venīpaṇḍita,
the author's son.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 264. Lines, 9
on a page. Extent in ślokas, 3,900. Character, Nāgara. Date, Śaivāt
1818. Appearance, old and discoloured. Complete.

A treatise on Jyotiṣa as applied to Smṛti.

Beginning :-

(Comm.) श्रीगणेशाय नमः । श्रीविन्दुमाधवाय नमः ॥

पर्वतद्वान् विन्नान् निम्नोपद्वान् खलोजया + तम् ।

विश्वाराधितचरणं शरणं करवाणि चारणं कश्चित् ॥

अङ्गपर्य्यं (स्यं) कशाग्रिओदर्पणीकृतकौस्तुभम् ।

श्रीवक्षोऽर्पितकरं वंदे श्रीविन्दुमाधवम् ॥ १ ॥

महास्यपद्मे वाग्देवी स्पृष्ट्वैव श्रियः सदा ।

उभिता दिशतु क्लृप्तिं मङ्गं शब्दार्थयोः शुभां ॥ २ ॥

श्रीरामपंडितसुतं पितरं नंदपण्डितम् ।

वितनिष्याम्यहं नत्वा बाणभूषामिमां शुभाम् ॥

श्रीनंदपंडितकृतां तत्त्वमुक्तावलीमिमाम् ।
 व्याचष्टे बालभूषार्थं वेणीदत्तस्तदात्मजः ॥ ५ ॥
 प्रारिप्सुते निर्विघ्नतार्थमादौ मंगलमाचरति ॥

(Text.)

प्रचण्डकरदंडाग्रविघ्नखंडनपंडितम् ।
 अलिपिंडलसद्गुणं वक्रतुंडमुपास्महे ॥ १ ॥
 इन्दिरामंदिरं कंचिदिदोवरसहोदरम् ।
 गोपीमुखारविदानां [महिम्नं त] (दिंदिर)मुपास्महे ॥

The object of the work :—

Text कालनिर्णयकाराणां मतमादाय सर्वशः ।

तत्त्वमुक्तावलीमेतां कुरुते नंदपंडितः ॥

(Comm.) कालनिर्णयकारा अनेतभट्ट-हेमाद्रिकविवक्ष्यभमाधवाचार्यप्रभृत
 [य]स्तेषां मतं सिद्धांतं सर्वतः कात्स्न्यम् ।

The work consists of 825 kārīkas.

अनेतभट्ट-हेमाद्रिकविवक्ष्यभमाधवैः ।

कृताः सिद्धांतसरितः स्मृतिसिंधौ समाविशन् ॥ ८२४ ॥

तत्त्वमुक्ताः समुद्रव्य स्मृतिसिंधोः स्वयं कृतात् ।

तत्त्वमुक्तावलीमेतां निरमाम्बन्दपण्डितः ॥ ८२५ ॥

The commentary ends :—

श्रीनंदपंडितसुतो वेणीदत्तोर्थतत्त्ववित् ।

तत्त्वमुक्तावलीव्याख्यां बालभूषां व्यधादिमाम् ॥

तत्त्वमुक्तावलीव्याख्या बालभूषा कृता मया ।

बाललीलाधरः कृष्णः प्रीयतामनया मयि ॥

Colophon :—

इति श्रीधुर्म्माधिकारिनंदपंडितात्मजवेणीपण्डितकृता तत्त्वमुक्ता-
 वलीव्याख्या बालभूषा समाप्ता ॥

Post Colophon :—

संवत् १८२८ मीति आसाढ़ कृष्ण एकादश्यां आदितवासरे ॥
लिखितं ब्राह्मण खेमराम ॥

2745.

6348. गणकमण्डनम् । *Gaṇakamaṇḍanam.*

By Nandikeśvara, son of Vedāṅga Rāya.

Substance, country-made paper. Folia, 2 to 37 of which fol. 14, 15, 21 to 28, and 35 are missing. Lines, 9 on a page. Extent in ślokaś, 600. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured.

On Jyotiṣa as applied to Smṛti

Colophons :—

7B, इति श्रीमद्देवाङ्गगायामज-नन्दिकेश्वरविरचिते गणकमण्डने नक्षत्र-
संज्ञा प्रथमोऽध्यायः ; 30A, • दिनरात्रिक्षणादियान्नाप्रकरणं चतुर्थोऽध्यायः ;
31A, • मौञ्जीबन्धमोक्षान्तं पञ्चमोऽध्यायः ; 33B, • विवाहमेतन्नादिवधु-
प्रवेशान्तः षष्ठोऽध्यायः ; (last colophon) • गणितक्रियाध्यायोऽष्टमः समाप्तः ।

The antecedents of the author.

It ends :—

श्रीमद् गुर्जरदेशेऽस्ति विप्रसन्दविभूषितम् ।
श्रीस्यलाख्यं पुरं रम्यं पुरस्कृतपुरोपमम् ॥
तत्रासौष्मलशास्त्रज्ञो ग्लामट्टाङ्गयो द्विजः ।
तज्ज्ञः श्रीतिग्लामट्टः सर्वविद्यामञ्जरेर्दधिः ॥
वत्पुत्रो मालजित् संज्ञो वेदवेदाङ्गपात्रगः ।
येन वेदाङ्गगायेण प्राप्तं दिक्षौश्वरात् पदम् ॥
पिष्टभक्तिरतः प्राज्ञस्तत् स्रुतुर्नन्दिकेश्वरः ।
द्विजप्रीत्यै श्रद्धात् पूर्णं ग्रन्थं गणकमण्डनम् ॥

(The authorities consulted) :—

ज्योतिर्निबन्धमखिलञ्च तथा मुद्रण-
चिन्तामणिं गणकभूषणरत्नमाले ।

क्योतिर्विदाभरणासञ्जनवक्ष्यभाख्यो

वृक्षा त्रिविक्रमशृतादि मयेदमुक्तम् ॥

It prescribes also days auspicious for beginning the study of Persian :—

17A, इति पारसीकाक्षराहम्भः ।

2746.

6328. मुहूर्तमाला । *Muhūrtamālā.*

*By Raghunātha (Kavi-Kaṇṭhīraṇa), son of Sarasa
with the commentary by Cintāmaṇi.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 300. In 'ripāṭha form. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Last Colophons :—

Of the Text :—

इति श्रीचित्पावागजातीय-शाखिल्यकुलमहानमहामहोपाध्याय-
ज्योतिर्वित्-सहस्रमात्मज-रघुनाथकविकण्ठोर्वविरचितायां मुक्तसैन्य-
मालायां वास्तुप्रकरणां नक्षत्रम् । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

Of the Commentary :—

इति श्रीमद्भोलकगृहसा[व]त्सरात्मज-श्रीगोविन्दभौद्धर्षिकसुता
चिन्तामणिदैवज्ञ-विराजज्ञः ? विरचितायां मुङ्गर्षमाणाटोकायां
संमतिचिन्तामणिशसमाख्यायां वास्तुप्रकरणां नवमं समाप्तम् ।
श्री । श्रीरस्तु ।

A work on Jyotiṣa—as applied to Smṛti—relating to auspicious times and conjunctions.

The mangalācaraṇa and the object of the work:—

2A. प्रे[क्ष] (ख) मखच्छविमियः प्रकृतिन यस्मिन्

रत्नाञ्जलययनकौतुकमन्वकारि ।

खेदोद्गमदिगुणदानजज्ञः स भूयान्

भूयात् करग्रहविधिः शिवयोः शिवाय ॥ १ ॥

- 2B. रघुयति ह्युग्रोऽथै रघुनाथः सरसदेवविष्णयः ।
गुण्यामुद्धर्त्तमालामर्षवतीं सृष्टिमौक्तिकैर्दृष्टैः ॥ २ ॥

The contents of the work :—

- 3B. संज्ञा त्वाज्यात्वाज्यप्रकीर्णसंक्रान्तिगोचराः क्रमतः ।
संस्कृतिदोषद्वयात्रावास्तून्यस्यां नवप्रकरणानि ॥ ३ ॥

Then it goes as :—

- 3B. ज्योतिर्वित्कुलोत्पन्नाः वृत्तिमन्तोऽल्पबुद्धयः ।
तन्निमित्तोऽयमारम्भः किमज्ञातं मणौषिणाम् ॥ ४ ॥

The authorities consulted by our author :—

- 125A. मुद्धर्त्तचिन्तामणि रत्नमाला मुद्धर्त्तमार्तवद मुद्धर्त्ततत्त्वां (?) ।
इत्यादिशास्त्राणि जयन्ति तेभ्यः स स्मै[भ्यै]विप्रैः(?)योऽत्र विभावनीयः ॥

The author's lineage :—

- 296A. अस्ति खस्तिमदेकमास्यदमिह श्रीविद्यपो नौरधे-
स्तोरे दाल्भ्यपुरादवाग्दिशि पुगं श्रीलसेताभिधं + ।
रामाभ्यर्चितचित्तपावनकुलोत्पन्नः सतामयगणैः
श्रायिद्वल्ल्यान्वयमग्नं गणितवित्तत्रावसत् केशवः ॥
तस्मादाविरभून्नसिंह इति यः काश्यां कृतावस्थिति-
स्तत्तज्जातकसंहितागणितविद्देवधवाचस्पतिः ।
श्राद्धाकल्परसार्वभौमतिलकाद्विष्णोमतस्तौत्ररा-
ज्योतिर्वित्सरसत्वमाप पदवीमासेरिदुर्गद्वये ॥
... ..
तदात्मजन्मा रघुनाथप्रख्या-तिनो(?)वीनां रसवित् कवीनां ।
पुरारिपुत्र्यां व्यवहारधुर्यां मुद्धर्त्तमालां न तथा विशालाम् ॥

The date of the composition of the work 1717
Samvat :—

- 297B. जित्वा दाराश्राहं सृजासाहं मुरादसाहं च ।
अवरंगजेवश्राहे श्रासत्वनौ ममायमुद्योगः ॥
विक्रमार्कचन्द्रपराज्यसमाप्त द्वाभ्यदिन्दुकुम्भदिन्दुसमाप्त ।
आश्विनस्य दशमेऽह्नि समाप्ता मत्कृतिः कृतिमुदेऽस्य समाप्ता ॥

The extent of the work :—

299A. सुवर्णपूर्णैर्नवसूक्तिमौक्तिकैः उत्तैर्वसुदृष्ट (८२८) मितैर्विनिर्मिता ।

पहंयसंख्या रससप्तगोमिता मुहूर्तमाज्ञास्तु मुदे मधुद्विषः ॥

The closing couplet :—

299B. कविकण्ठोरवस्त्रके ज्योतिर्वित्सरसात्मजः ।

रघुनाथो मुहूर्तानां वास्तुशास्त्रनिरूपणम् ॥

The commentary begins :—

श्रीलक्ष्मीनृसिंहाभ्यां नमः ।

दशमुखसौताचिन्तामणदिपञ्चेदकद्युगपत् ।

त्रिपुरभिदोष्यतिभिदुरं राघवकमलाघवं प्रायात् ॥ १ ॥

... ..

The commentator's family :—

आसौदुर्गस्य वंशे गणाककुलमणिज्योतिषां संप्रकाशे

विद्वद्भृन्दारविन्दोद्भटनदिनमणिर्भट्टचिन्तामणिर्यः ।

निःशेषश्रोत्रनेत्रव्यतिकरविलसन्मानसः स्वर्भूमन्तं

सूत्रप्रोता त्रिनेत्रोद्भवमुखचैरस्वर्गगोलं व्यकार्षीत् ॥ ३ ॥

तस्माच्छ्रीमाननन्तो विधुरिवजलधेराविरासौदसौमा-

भ्यासान्मौमांसकानां सदसि सदृशतां कोपि लेभे न येन ।

वेदान्तन्यायविद्याश्रुतिमुखनिगमज्ञानविज्ञानतत्त्वो

नित्यं सत्यप्रकृत्या कलिमल्लतकृतं यच्च तस्मै नमोस्तु ॥ ४ ॥

यस्योदुरानन्द (?) निबन्धकर्त्ता कर्त्ता पुनस्ताजिकनीलकण्ठाः

स नीलकण्ठस्त आविरासौदसौमशब्दार्णवपारदृष्टा ॥ ५ ॥

स नीलकण्ठाष्टिकण्ठपुण्यां गोविन्दशर्माजनि धर्मेकस्मै ।

यः श्रीजहांगिरसभासु ++ + धूर्त्यशौर्यैश्च मोहूर्त्तिकतारकासु ॥ ६ ॥

मुहूर्त्तचिन्तामणिनीलकण्ठौसिद्धान्तसम्भाभरणादिकानां ।

टीकां बहूनामपि दुर्घटानां बोधाय चक्रैः लघुधियां बुधानाम् ॥ ७ ॥

रामाङ्गिसमिधिसङ्गाध्ययनातिमित्र-

देवचवर्थ-रघुनाथकविप्रणीताम् ।

गोविन्दशास्त्रैतनयोऽत्र मुहूर्त्तमालां
चिन्तामणिं गुणिमणिर्विशदो करोति ॥

The date of the writing of the commentary :—

Fol. 300.

धृतिधनमितगतविक्रमश्राके [१७१८, A D. 1661] राज्येऽवरंगजेवस्य ।

नभसि ससितपञ्चदश्यां संमतिचिन्तामणिः कृतः काश्याम् ॥ १ ॥

Concluding verse :—

कविकण्ठोरवस्यास्य रघुनाथस्य निर्मितेः ।

+ या मुहूर्त्तमालाया द्युत्यै चिन्तामणिः कृतः (तं) ॥

2747.

5510. *The Same. The Text only.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 41. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 950 Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

To the end of the 9th prakaraṇa.

It begins thus :—

श्रीवरदमूर्त्तिर्जयति ।

प्रह्लादखण्डविमिश्रितेन यस्मिन्

रक्ताचलग्रथनकौतुकमन्वकारि ।

खेदोद्गमद्विगुणदानजलः स भूपान्

भूपाकरग्रहविधिः शिवयोः शिवाय ॥

The object of the work is the same as in the preceding. The author's ancestry :—

गुरुः श्रीमान् रामः सततहरिनामप्रणयवान्

उपास्यो नागास्यः सरसगङ्गाको यस्य जनकः ।

गुणां सत्यैकैकं प्रययितुमलं किं पुनरयं

त्रयाणां सम्यातः सुकृतपरिपाकात् समुदितः ॥

दोषदुष्टमिदमित्यवश्यं ज्ञातुमिच्छत न जातु साधवः ।

शैवलेन किल विज्ञाय केवलं निर्मलं किमु न पीयते जलम् ॥

The work ends thus :—

... ..
 ग्राह्याकव्वर सार्वभौमतिलका[त्] ढिल्लोमतल्लोश्वरात्
 ज्योतिर्वित्तरसत्त्वमाप पदवीं आसेरिदुर्गग्रहे ॥
 तदात्मजन्मा रघुनाथशर्म्माऽतनोत् नवीनां सरसत्त्वतेनाम् ।
 परारिपूर्या [व्य](न्य)वह्नारघुर्यां मुहूर्तमालां न तथा विशालाम् ॥
 जित्वा दाराग्राहं सूजासाहं मुरादसाहञ्च ।
 अवरंगजेवग्राहे ग्रासत्त्ववनीं ममायमुद्योग[ः] ॥
 विक्रमार्कन्दपराज्यसमाप्त आभट्टदिन्दु कुम्भदिन्दु १७१७ समाप्त ।
 आश्विनस्य दशमेऽङ्गि समाप्ता मत्कृतिः कृतिमुदेऽस्तु + + + ॥

... ..
 ... ..
 यः स्या उद्धः (?) प्रागुदितस्तथा यः
 प्रादिद्वितीयस्य तृतीयवर्जः ।
 स जानकीजानिपदात्मजन्मा
 जन्मान्तरस्य + + + ॥
 सुवर्णपूर्णवस्त्रस्त्रिमौलिकैः
 दत्तैर्वसु + + मितै ८२८ विनिर्भिता ।
 + + + + +
 मुहूर्तमालास्तु मुदे मधुद्विषः ॥
 कविकण्ठोरवच्छेदे ज्योतिर्वित्तरसात्मजः ।
 रघुनाथो मुहूर्ता + वास्तुशास्त्रनिरूपणम् ॥

Colophon :—

इति चित्तपावनञ्चातीय ग्राह्यल्लुक्कुलमखन ज्योतिर्वित्तरसा-
 त्मज-रघुनाथकविकण्ठोरवविरचितायां मुहूर्तमालायां वास्तुप्रकरणं
 नवमम् ।

2748.

863. यशवन्तभास्करः । *Yaśavantabhāskaraḥ.**By Bhaskara, son of Āji.*

For the manuscript see L. 1697. It treats of Jyotiṣa as applied to Smṛti compiled under the patronage of Prince Yasovant Siṃha, son of Indramañi of Bundelkhand.

Colophon :—

इति श्रीमन्महाराजाधिराज श्रीमदिन्द्रसिन्धुपतिगन्दन-
श्रीमत्कुमारयशवन्तसिंहप्रेरित-श्रीमत्काश्यपात्म्यसम्भवाधिवोजि-
कुलतिलकायमानश्रीमदाजिभट्टसुनुभास्करविरचिते यशवन्तभास्करे
संवत्सरकृत्यप्रकाशः । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

Post Colophon :—

इदं पुस्तकं लिखितं ठाकुरदामपण्डितकाश्मीरीणपठनार्थं
श्रीश्रीश्रीपण्डितजगन्नाथो शुभं सर्वजगतां ।

As for the date of the author, he wrote *Vṛtta-ratnākara* Setu in 1676 A.D., (*Vide* L. 712).

2749.

901. मुहूर्तदर्पणम् । *Muhūrtadarpaṇam.**By Lālamāṇi.*

Substance, country-made paper. 11½ × 6 inches. Folia, 32. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 830. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in 14 chapters.

For the work see Bik. p. 316 and Leipzick 1066.

The work was composed at Benares. At a time subsequent to 1601 A.D., the date of the composition of *Muhūrta-Cintāmaṇi*, which it quotes.

The last two verses run :—

श्रीव्यासगर्गगुरुगालवनारदार्य-
प्रणीतशास्त्रादिविधाम्निबन्धात् ।
आदाय सारं विदुषां सुखाय
मौहूर्त्तदर्पणमिदं विपुलं चकार ॥
नानामुनिकृतं काश्यां रम्यं मुहूर्त्तदर्पणम् ।
ज्योतिर्विह्वलमग्निना कृतं ज्योतिर्विदां मुदे ॥

Col. :—

इति ज्योतिर्विह्वलमग्निनिकृतं मुहूर्त्तदर्पणं सम्पूर्णतामगात् ।
शुभमस्तु लेखकपाठकशृङ्गणां । शुभमस्तु सर्वजगतां संवत् १५ । १ ।

2750.

4409. सत्कृत्यमुक्तावली । *Satkṛtyamuktāvalī*.

By *Raghunātha Sārabhauma Bhaṭṭācārya* under the
patronage of *Kāmadeva*.

Substance, country-made yellow paper. 14×4 inches. Folia, 46.
Lines, 9 on a page. Character, Bēngali of the nineteenth century. Ap-
pearance, discoloured. Incomplete at the end. Up to *Dṛṣṭijñāna*.

Beginning :—

ॐ नमः सर्वत्रे ॥

गत्वा भागुगणेशशम्भुगिरिजा ज्ञात्वा मुनीनां मतम् ।
ज्योतिः संग्रहसंहितार्थं मवधार्यार्थार्थवाक्येन च ।
सारं तेषु निगूढमाहृतवता प्रज्ञावतामाज्ञया ।
संहिता रघुनाथकेन रचिता सत्कृत्यमुक्तावली ॥

Object of the work :—

राश्यादिनिर्णयविवाहनिषेकमुख्य-
सौमन्तजातकशुभाशुभनामधेयम् ।
अष्टाशकोडपठनश्रुतिवैधयज्ञ-
सूत्रप्रयानभङ्गादिकमत्र वाच्यम् ॥

For a full description of the work see L. 1664.

There is an index of the work, so far as the manuscript goes.

2751.

4059. *The Same.*

Substance, country-made paper. $15 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 58. Lines, 6 on a page. Extent in slokas, 1,000. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

On astronomy as applied to Smṛti.

2752.

2804. *The Same.*

Substance, country-made paper. 21×4 inches. Folia, 13. Lines, 9 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete.

For the work see L. 1664 and the previous numbers. The present manuscript comes to an end at the commencement of Jātakarma.

2753.

2776. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. $19 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 36. Lines, 4 to 6 on a page. Extent in slokas, 1,000. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

There is a verse at the end of the present MS. giving a date:—

शके रामचयेषु-चन्द्रगणिते [1573] ज्यैष्ठ्ययोर्विंशके
सौरांशे सुरनायकेज्यदिवसे पक्षे च क्षय्योतरे ।
श्रीनारायणपादपद्मविगतश्रीमद्भवानोवसोः
वाच्यां श्रीयुतसार्वभौमरचिता सत्कृत्यमुक्तावली ॥

2754.

5328. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. $19\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 37. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Bengali. Date, Saka 1763. Appearance, fresh. Complete.

For the work see L. 1664.

Colophons :—

इति महामहोपाध्यायश्रीरघुनाथसार्वभौमभट्टचार्यविरचिता
सत्कृत्यमुक्तावली सम्पूर्णा ।

Post Colophon Statement :—

ध्यात्वा श्रीहिमजाङ्घिपङ्कजयुगं नत्वा च तद्भक्तितः
विक्रान्तिकृतमन्मथेन्दुरिमे प्राकेऽपि मास्ये दिने ।
हेलौलेय इते निष्ठापतिधने माने प्रयत्ने मुदा
व्यालेखि द्विजकान्तिनानिष्प्रमियं सत्कृत्यमुक्तावली ॥

पिष्टचरणे मतिरास्ताम् ।

पितुराज्ञां समाश्रित्य द्विजश्रीकान्तिशर्मणा ।

पाठायालेखि पुस्तकं रघुनाथेन प्राप्तम् ॥

शकाब्दाः १७६३ ।

2755.

7818. *समयनयः । Samayanayah.*

Substance, country-made paper. $11 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 330. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured and mouse-eaten.

It relates to Jyotiṣa as applied to Smṛti, consisting of 188 ślokas and a half (times meet for religious ceremonies and festivals).

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

गणपतिमभिगम्य सांगमेवं दशरथतनयस्य पादपद्मं ।

दिनकरचरणी प्रणम्य मूर्द्धा समयनयं तनुते तदात्मजोऽय ॥ १ ॥

+ + + + +

+ + कौर्त्तिं प्रसादश्च सदा तनोतु ॥ २ ॥

अखण्डः कालः सकलः प्रसिद्धः स चेश्वरात्मा स सदैव चिन्मयः ।

तस्यैव खण्डान् प्रवर्तति चाब्दायन(गाय)र्त्तमासांश्च दिनानि चाद्याः ॥ ३ ॥

तिथौ नू मुहूर्त्तान् + + तत्र मुख्योद्भूतः पञ्चभेदस्तिलकप्रतादौ ।

चान्द्रस्तु जन्मप्रत एव सौरो गवायनादौ खलु सावनः स्यात् ॥ ४ ॥

It ends :—

मार्त्तखण्डवारे च तथैव भौमे

रक्तस्य वस्त्रस्य धृतिः प्रशस्ता ।

प्रवालमुक्तामणिप्रसूदन्त-

सौवर्णभूषाधृतिरत्र शस्ता ॥ १८८

वारेषु सोमः शनिरत्रवर्ज्य-

स्तान्येव भान्यं बरघारणे यत् ।

So evidently the MS. is left incomplete and the author's name does not appear. But we have, in the first śloka, the author's father's name as Dinakara while Aufrecht registers a work entitled Samayanaya by Gaṅgā Bhaṭṭā evidently a mistake for Gāgā Bhaṭṭā. We know, from the genealogy of the Bhaṭṭa family of Benares, that one of Dinakara Bhaṭṭa's son was the well-known Viśveśvara Bhaṭṭa, nicknamed Gāgā Bhaṭṭa. So we may safely put down the work to Viśveśvara.

2756.

10482. कालनिर्णयसिद्धान्तः । *Kālanirṇayasiddhāntaḥ.*

By Mahādeva, son of Kālajit,

with a commentary by Raghurāma, son of Jayarāma.

Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folia, 38. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. A fragment.

For a full description of a complete work see I.O. Catal., No. 1671.

Fol. 36B, इति दशमौर्णयः—अथ एकादशीर्णयः ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्टं, etc. अदृष्टदोषान्मतिविभ्रमादा, etc. श्रीरामचन्द्रार्पणमस्तु, etc.

Fol. 37A, अथ एकादशीर्णयः । तत्र एकादश्यां येषु तावद्वचनेषु उपवासप्रवर्णं तत्र अहोरात्रावच्छिन्नाभोजनसंकल्परूपविधानं स्पष्टमेव ।

Fol. 38 is simply a repetition in a smaller hand of fol. 37.

The MS. contains the text and commentary of 38 verses out of 116.

From the description in the I.O. Catal., it seems that Raghurāma, son of Jayarāma, son of Vaikunṭha, wrote a work on *Kāla* in prose at Velavat near Sihor in Guzrat.

Mahādeva Vit, the son of Kālajit, who had great influence in the court of the Rājā of Gīrnar, reduced the prose-work into 116 verses in the Vikrama year 1709. In the next year Raghurāma wrote a commentary on the metrical version of his own work by Mahādeva.

The authorities consulted :—

3A, विष्णुधर्मोत्तरे ; 3B, त्रिकाण्डमण्डनम् ; 4B, ब्रह्मसिद्धान्ते ; 5B, देवीपुराणे ; 6A, सिद्धान्तशिरोमणौ ; 7A, जावालिः, काठकग्रन्थपरिशिष्टे ; 7B, दृष्टस्यतिः ; 8A, वशिष्ठः, पैठीनसिः ; 8B, वायुपुराणम् ; 9A, काठकग्रन्थम्, स्कन्दोपनिषदि ; 9B, स्कन्दपुराणम् ; 10A, गर्गः ; 10B, ज्योतिः-पराशरः, सत्यव्रतः ; 12B, रत्नमाला ; 14A, भूपालवत्सभे ; 16A, काव्यायनः ; 18B, माधवः ; 19A, दृष्टपराशरः ; 20B, ब्रह्मवैवर्ते ; 21B, पद्मपुराणम् ; 23A, देवलः ; 25A, नारदीये ; 26A, भविष्योत्तरवचनात्, पुराणसमुच्चये ; 29A, विष्णुसहस्रनाम् ; 33B, अगस्त्यसंहिता ।

2757.

10006. मुहूर्तसागरः । *Muhūrtasāgaraḥ.**By Durgāsahāya.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 28. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured and decayed. Incomplete.

A work on Jyotiṣa, as applied to Smṛti in kārīkā form.

Beginning :—

गणेशमौञ्चं दिवसेशमच्युतं
हरं गुह्यं स्कन्दमिनादिखेचगन् ।
प्रणम्य वक्ष्यामि सतां मुदे शुभं
निरीक्ष्य शास्त्राणि मुहूर्तसागरम् ॥
सुगन्धं पदलालितं सिद्धिदं पठतां सदा ।
बालानां सुखबोधाय संक्षिप्य गदितं च यत् ॥
सम्पूज्य देवज्ञमनेकभावैः प्रणम्य भक्त्या च तदाज्ञयासौ ।
एच्छन्निजेष्टं विनयी तदाज्ञां स्वीकृत्य कुर्वन् समुपैति सिद्धिम् ॥
अग्निकोमागणेशो हि स्कन्दार्कशाम्बिका यमः ।
विश्वे विष्णुश्चरः शन्दु(?) पितरस्तिथिनायकाः ॥
नन्दाभद्राजयारिक्तापूर्णाः स्युः प्रतिपत् क्रमात् ।
त्रिराष्टक्यासिते पक्षे नेष्टा मर्त्याश्च शोभनाः ॥

9A, इति [ज्योति] विदुर्गासहायविरचिते मुहूर्तसागरे शुभाशुभप्रकरणं-
(77 kārīkās); 12A, • नक्षत्रप्रकरणं (k. 33); 16A, • मुहूर्तप्रकरणं
समाप्तं (k. 47); 18A, • संक्रान्तिप्रकरणं (k. 28); 20A, • गोचरप्रकरणं
समाप्तं (k. 24); 26A, • संस्कारप्रकरणं समाप्तं (kārīkās=69).

अथ विवाहप्रकरणं ।

एथकूपवरगोत्रा[च]सु[स](कु)लां मृदुभाषिण्यौ ।
शुभे लभे सुनक्षत्रे वरः कान्तां समुदहेव् ।

As it is based on Sāgara (which may mean either Grhyāgnisāgara by Nārāyaṇa Bhaṭṭa Āraḍe or Śraddha Sāgara by Bhaṭṭoji Dikṣita) it should be placed after these two authors, viz. in Aurazzeb's time.

2758.

6352. श्रीघ्नबोधः । *Śighrabodhaḥ*.*By Kāśīnātha Bhaṭṭācārya.*

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 18. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara. Date, Samvat 1814. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीकाशि[१]नाथभट्टाचार्यकृतौ श्रीघ्नबोधः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८१४ मिति पौषवदी सप्तमी रविवार शुभमस्तु ।

On Jyotiṣa, as applied to Smṛti.

Beg. :—

भासयन्तं जगद्भासा नत्वा मास्वन्तमथ्ययम् ।

क्रियते काशिनाथेन श्रीघ्नबोधाय संग्रहः ॥

Topics :—

6A, इति श्रीकाशिनाथभट्टाचार्यकृतौ श्रीघ्नबोधे विवाहप्रकरणं समाप्तम् ।

13A, • मुहूर्तप्रकरणं समाप्तं द्वितीयं शुभमस्तु ।

The last colophon is quoted above.

2759.

9861. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 40. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 880. Character, Nāgara. Date, Samvat 1872. Appearance, old. Complete.

An elementary treatise on astrology by Kāśīnātha;
See I.O. Vol. V, No. 3015, p. 1071B. Repeatedly printed
in India.

Colophon :—

इति श्रीकाशीनाथभट्टाचार्यकृतौ श्रीब्रह्मोघः समाप्तः ।
संवत् १८७२ मिति अगहन सूदी ७ वार वृषभे ।

2760.

4305. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 19. Lines, 15 on a page. Extent in Slokas, 1,200. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, oldish.

See Lez. No. 1048.

Last Colophon :—

इति श्रीकाशीनाथभट्टाचार्यकृत श्रीब्रह्मोघे चतुर्थप्रकरणम् ।

2761.

7781. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 39. Lines, 10 on a page. Character, modern Jaina Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीकाशीनाथभट्टाचार्यविरचिते(ः) श्रीब्रह्मोघे चतुर्थ-
प्रकरणम् ।

Well-known and often noticed.

2762. ,

9353. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 30. Lines, 10 on a page. Extent in Slokas, 660. Character, Nāgara. Date, Samvat 1847. Appearance tolerable. Complete.

The first verse is given above. From the second the verses run thus :—

रोहिण्युत्तरदेवतो मूलं खातो मृगो मघा ।

अनुराधा च हस्तश्च विवाहे मङ्गल-प्रदाः ॥ २ ॥

इति विवाहनक्षत्राणि ।

माघे धनवती कन्या पाषाणुने शुभगा भवेत् ।
 वैशाखे च तथा ज्येष्ठे पथ्यरथन्तवत्सभा ॥
 आषाढे कुलद्विः स्यात् अन्ये मासाश्च वर्जिताः ॥ १ ॥
 मार्गशीर्षमपौच्छन्ति विवाहे केपि कोविदाः
 इति विवाहमासः । इत्यादि-

Colophon :—

इति श्रीकाशीनाथभट्टाचार्यविरचिते श्रीब्रबोधन्योतिषं
 सम्पूर्णं ।

शुभमस्तु श्रीसंवत् १८४७ कार्तिके मासे शुक्ले पक्षे पञ्चम्यामिदं पुस्तं ।

2763.

9254. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 6 inches. Folia, 11. Lines, 8 on a page. Extent in ślokaś, 170. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete.

End :—

पटाकारं लिखेच्चक्रं व्यष्टकोणसमन्वितम् ।
 यस्मिन् षष्ठे भवेत्सूर्यस्तदाद्यं मध्यगं त्रयं ॥ इत्यादि
 × × × × × ×
 दक्षिणे दुर्भगा नारी दरिद्रा मृत्युमाप्नुयात्
 नैर्ऋते पुत्रलाभश्च सुखसौभाग्यमेव च ॥ ६४ ॥
 पश्चिमे विधवा कन्या वायव्ये व्यभिचारिणी ॥
 उत्तरे धनधान्यानि ईशाने सुखसम्पदा ॥ १६५ ॥
 मङ्गलं सर्वकार्येषु पटाकारं विचारयेत् ॥
 गर्गाचार्येण सम्प्रेक्तं सर्वसिद्धिप्रदायकम् ॥ १६६ ॥

Colophon :—

इति श्रीकाशीनाथभट्टाचार्यकृतं श्रीब्रबोधविवाहप्रकरणं
 समाप्तं ।

This is an incomplete MS. of Sighrabodha, a Smṛti compilation by Kāśinātha, containing only the first prakaraṇa, which deals with marriage.

2764.

9620. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 51. Lines, 18 on a page. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara. Date, Samvat 1892. Saka 1757. Appearance, tolerable. Complete.

This is an astrological treatise in four prakaraṇas. Noticed before.

The Last Colophon runs :—

इति श्रीकाशीनाथभट्टाचार्यकृतो श्रीघ्नबोधे चतुर्थप्रकरणं ।
संवत् १८८२ शके १७५७ फाल्गुनं ।

2765.

6395. *The Same, re-arranged,*

By Kṛṣṇa, son of Nīlakaṇṭha.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 19. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 175. Character, Nāgara. Date, Samvat 1846. Appearance, fresh. Complete.

Sighrabodha by Kāśinātha is a well-known work on Jyotiṣa.

It begins :—

श्रीगुरुं केशवं नत्वा श्रीलक्ष्णेन क्रमादिमाः ।
काशीनाथोक्तयो मुक्ता भूष्यन्ते रत्नमालया ॥

Then begins the text :—

भासयंतं जगद्भासा, etc., etc., etc.

6A, इति श्रीलक्ष्णेन कृतक्रमे श्रीघ्नबोधे नक्षत्रप्रकरणं प्रथमम्; 8B, • शुभाशुभप्रकरणं द्वितीयं समाप्तम्; 12A, • गोचरगर्भाधानादिसंस्कारप्रकरणं तृतीयम्; 17B, • विवाहप्रकरणं चतुर्थम्; 21A, • मिश्रप्रकरणं पंचमम्; 23B, यात्रावस्तुवेद्यप्रवेष्टप्रकरणं षष्ठम्; (last colophon) इति श्रीमच्छिव-दाससप्तज-नीलकण्ठतनूज-श्रीलक्ष्णेन कृतक्रमे श्रीघ्नबोधे + + प्रकरणं समाप्तम् ।

It ends :—

श्रिष्टान्यायविचारपारचतुरा मीमांसकाः सांख्यकाः
योगाभ्यस्तधियः कणादनिपुणाः श्रद्धाब्धिपारं गताः ।
वेदांताध्यवसायिनोतिमुखरा दिव्यंति यं सर्व्वतो
देवाचार्य्यमिवामरा गुणनिधिं तं नौलकगुहं भजे ॥

Post Colophon :—

संवत् १८४६ मार्ग वदौ ।

2766.

5547. **कालनिर्णयविन्दुः ।** *Kālanirnayavinduh.*

By Anantadeva, son of Āpodeva.

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent in Slokas, 200. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins thus :—

श्रीगोपालाय नमः ।

सकलनिबन्धसम्प्रदाय तिथिनिर्णयः प्रस्तूयते ।

तिथिर्द्धा सम्पूर्णा खण्डा च ।

1A, इति दीपोत्सव-प्रतिपत्तिर्णयः; 6A, अथ अक्षयोऽपि दर्शस्तुला-
दानादाविति कालनिर्णयः, अथ सांवत्सरिकादिआहर्णिकः; 7B, अथ विज्ञाति-
निर्णयः; 8A, अथ पारणनिर्णयः; 8B, अथ शिवरात्रिनिर्णयः ।

Last Colophon :—

इति श्रीसकलदिङ्मखलभासितविनयखट्वादिष्टाशेषधर्म-
मर्यादाधुरन्धर-पूर्वोत्तरमीमांसातिनिपुण-श्रीमदापदेवसुतान्त-
गुणनिर्णयसौम्यनन्ददेवेन कृतः कालनिर्णयविन्दुः सम्पूर्णः ।

In a scribbling hand :—

देवकृष्णस्यैवं पुस्तकं कालनिर्णयः ।

2767.

5509. सुखबोधः । *Sukhabodhaḥ*.*By Raghunātha, son of Nāgeśa.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 94. Lines, 8 to 10 on a page. Extent in Slokas, 1,600. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

A work on Jyotiṣa as applied to Smṛti, dated Śaka (?) 1622.

It begins thus :—

ओमशेषाय नमः ।

प्रणम्य श्रीभवानीं च महिषासुरमर्दिनीं ।
 करोमि सुखबोधाख्यं मुहूर्तसारसंग्रहम् ॥
 सन्ति यस्या बह्वतराः दुर्बोधशब्दवित्तराः ।
 ग्रन्थोऽयं बालबोधार्थः सुबोधशब्दवित्तरः ॥
 बालबोधाय संक्षेपाद् ग्रन्थेऽस्मिन् कथ्यते मया ।
 महाग्रन्थेषु विस्तारो बोद्धव्यो बुद्धिसागरैः ॥
 तिथिर्वारश्च नक्षत्रं योगः कलाशमेव च ।
 पञ्चाङ्गं कस्मैणो मूलं विना येन न सिध्यति ॥
 विना कस्मै जगत् सर्वं न तिष्ठति कदाचन ।
 तस्मात् सर्वप्रबलेन पञ्चाङ्गं तु विचारयेत् ॥

Colophons :—

- 3A, नागेशपुत्रो रघुनाथनामा
 श्रीमद्भुवानीज्ञापया प्रबन्धम् ।
 चकार तस्मिन् सुखबोधसंज्ञे
 संज्ञासमाख्यानमिदं समाप्तम् ॥
- 12B, नागेशपुत्रो •
 निम्नाभिधख्यानमिदं समाप्तम् ॥
- 20A, नागेशपुत्रो •
 संज्ञासंस्काराख्यानमिदं समाप्तम् ॥

- 32A, नागेशपुत्रो • वैवाहिकख्यानमिदं समाप्तम् ॥
 33B, नागेशपुत्रो • राजाभिषेकाख्यमिदं समाप्तम् ॥
 43B, नागेशपुत्रो • गृहप्रवेशाख्यमिदं समाप्तम् ॥
 46B, नागेशपुत्रो • संक्रान्तिकाख्यानमिदं समाप्तम् ॥
 52B, नागेशपुत्रो • सद्गोचराख्यानमिदं समाप्तम् ॥

Last Colophon :—

नागेशपुत्रो • सर्वार्थसंग्रहप्रकरणमिदं समाप्तम् ॥
 इति सुखबोधोपाख्यग्रन्थः समाप्तः ।

The work ends thus :—

माता पुरादप्रसिखस्य कोणे
 चतुर्दिशक्रोशमितेऽम्बिकायाः ।
 ग्रामे बभौ रोहणनामधेये
 जनार्दनाख्यो द्विजवर्यविप्रः ॥
 सदा भवानीचरणाञ्जलीनः
 सदा भवानीकृपयाद्देहः ।
 सदा भवानीकृपया धनाढ्यः
 सदा भवानीकृपया प्रसिद्धः ॥
 ज्ञात्वा स्वकीयं मरणस्य कालं
 ज्ञात्वा सुवस्त्रं परिधाय कंच ? ।
 पद्भ्यां ब्रजन् विस्मयकञ्च कुर्वे (?)
 सर्वेषु लोकेषु महाप्रतापम् ॥
 खानन्दासना निजपत्निकायाः
 स्थलं समाधेरतिरम्यवृक्षम् ।
 वृन्दावनाख्यं सुमनोहरञ्च
 ग्रामादहिः पुष्पवनं जगाम ॥
 अन्त्यक्रियाहं सकलञ्च वस्तु
 स मेलयित्वा निजपुत्रहस्ते ।

विलोच्य पिण्डं सुतगमयोगि-
 भोगी निजधाम जगाम योगी (?) ॥
 तत्सूनुगामौघपर्व्यमान्यः
 नागेशपाध्याऽवधारको यः ।
 देवश्च देवज्ञसंधीः समान्यः
 श्रीमद्भवाणीकपया प्रसिद्धः ॥
 तत्पुत्रजोसौ रघुनाथनामा
 ग्रन्थं स चक्रे मुखबोधसंज्ञम् ।
 बालप्रबोधाय यथा स्वबुद्धि
 श्रीमद्भवाणीकनितप्रसादात् ॥
 नूनं ग्रन्थोऽयवा सुखं पूर्वं शोध्यं बुधैर्हिजैः (?) ।
 क्रोधः कार्यो नहि तथा सति स्वाभाविको गुणः ॥
 मुखबोधः कृतो ग्रन्थः शालिवाहनजन्मतः ।
 संवत्सरे विक्रमांके नेत्रे नेत्राङ्गभूमिते ॥ (1633)

Then comes the last colophon quoted above.

2768.

4107 ज्योतिःप्रकाशः । *Jyotiḥprakāśah.*

(*Anonymous.*)

Substance, palm-leaf. 16½ x 1 inches. Folia, 137. Lines, 4, 5 on a page. Extent in ślokas, 3,100. Character, Uṇṇiya of the early eighteenth century. Appearance, good. Complete.

A compilation relating to Jyotiṣa, mainly as applied to Smṛti.

It begins thus :—

ज्योतिः प्रकाशमकरोदखिलग्रहेन्दो-
 नारायणो रविविव प्रद्यतो नृलोके ।
 ज्योतिःप्रकाशमिह तत् कर्वाणि यत्नात्
 संसेव्य तस्य चरुणौ ग्रहर्षिणस्तु ॥

सर्वाणि शास्त्राणि विनोदमात्रं
 न केवलञ्चापि फलञ्च किञ्चित् ।
 चिकित्सितज्योतिषमन्त्रवादाः
 पदे पदे प्रत्ययमाश्रयन्ति ॥
 स्वेच्छा हि यवनास्तेषु सम्यक् शास्त्रमिदं स्थितम् ।
 ऋषिवत् तेषु पूज्यन्ते किं पुनर्देवविद्विजाः ॥
 मुहूर्त्ततिथिनक्षत्रमृतवस्त्रायनानि च ।
 सर्वाण्येवाकुलानि स्युर्न स्यात् साम्प्रतस्मिन् यदि ॥
 तमः स्तोमाकृते विश्वे जगदेतच्चराचरम् ।
 गाश्रयणोऽङ्गुलान् सृजन् सूर्योऽभवत्तदा ॥
 होरेत्यहोरात्रविकल्पमेके वाञ्छन्ति पूर्वोपर्यलोपात् ।
 पूर्वोर्जितं यत् सदसद्विमिश्रं यत्तस्य पंक्तिः समभिव्यजति ॥
 शीर्षमुखवाङ्मूढयोदगाणि कटिवस्तिगुह्यमञ्जकानि ।
 उरुजानुजङ्घे चरणाविति गाश्रयोऽजायाः ॥

7B, इति ज्योतिःप्रकाशे प्रथमोऽध्यायः ; 9B, ० द्वितीयोऽध्यायः ;
 15A, ० तृतीयोऽध्यायः ; 19A, ० चतुर्थोऽध्यायः ; 26B, ० पञ्चमोऽध्यायः ;
 33A, ० कालादिविचारो नाम षष्ठोऽध्यायः ; 35A, ० स्त्रीपुरुषयोर्लक्षणाध्यायः
 सप्तमः ; 40B, ० विवाहनिर्णयो नामाष्टमोऽध्यायः ; 48B, ० राजचक्रनिषेकादि
 नवमोऽध्यायः ; 51B, ० दशमोऽध्यायः ; 60A, इति त्र्यो ज्योतिःप्रकाशे रिष्टा-
 ऽध्याय एकादशोऽध्यायः ; 71B, ० आयुर्दायाध्यायप्रकरणो द्वादशोऽध्यायः ;
 75A, ० राजयोगादिसामुद्रिकचिह्नत्रयोदशोऽध्यायः ; 80A, ० भावाध्याय-
 सत्रुर्दशः ; 82B, ० पञ्चदशोऽध्यायः ; 85A, ० स्त्रीजातकाध्यायः षोडशः ;
 92B, ० जातकर्मादिसप्तदशोऽध्यायः ; 108B, ० नानाकर्माकाङ्क्षषष्टादशो-
 ऽध्यायः ; 115A, ० वास्तुनिर्णयो नाम ऊनविंशोऽध्यायः ; 137B, ० यात्राविधि
 नीपाध्यायो विंशतिः पूर्णः । व्यवहारस्तत्वे समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

Post Colophon :—

इदं पुस्तकं मधुसूदनप्रहराजस्य + श्रीगोपालः शरणात् ।

The date of the composition of the work, Śaka 1645.

स्युत्वा तद्गुरुपादपद्मममलं ज्ञानोद्गतेः कारणम्
प्रामाण्यस्थिरशास्त्रमूलवसतिध्येयञ्च मोक्षाप्तये ।
पञ्चाशोऽध्यायैः स्फुटे परिमिते काले तु शक्ते गते
शास्त्रार्थव्यवहारकायश्चितो ज्योतिःप्रकाशो भया ॥

2769.

2908. **कालमार्तण्डः ।** *Kālamārtandah.*

*By Kṛṣṇamiśra Acārya, son of Rāmaśevaka and
grandson of Devādatta.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 18. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 360. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1857. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमद्वेदोदत्तात्मजगम(शं)[ने]वक्तृनूद्वाचार्यल्लणमिश्र-
कृतो कालमार्तण्डाभिधो निर्णयः ।

Post Col. :—

संवत् १८५७ पूर्णि ।
मासपक्षतिथिस्पष्टे यो यस्मिन् स्मियतेऽङ्गनि ।
प्रत्यब्दन्तु तथाभूतं क्षयाद्यं तस्य तद्विदुः ॥

In a later hand :—

सिकन्दरे वीरपुरग्रामवासि पांडे इत्या गमजीयावनात् कृतम्
मया माघ कृष्ण १२ शुक्ले १८८३ सवत्सराः ।

This is an astronomical treatise as applied to Smṛti-rites. See L. 2283.

The authorities quoted and consulted :—

3A, आपस्तम्बः, बृहद्यमः; 4A, गोभिलवचनात्; 5A, स्कन्दपुराणम्,
बृहस्पतिः; 7A, विष्णुधर्मोत्तरे, ब्रह्मवैवर्ते; 8B, भविष्ये; 10A, अगस्त्य-
संहिता; 10B, शिवरहस्यम्; 11A, चिन्तामणौ; 11B, नारदीये; 12B,

कार्त्तिकः; 13B, माघवीथे; 16B, जावालिः; 17B, वृद्धगौतमः, वृद्धमनुः
and कात्यायनः; 18A, षट्चिंशन्मतम् ।

The author was also a grammarian and wrote commentaries on Bhaṭṭoji Dikṣita's Praudhamanoramā and Vaiyākaraṇasiddhāntamañjūṣā.

2770.

10127. तिथिनिर्णयः । *Tithinirṇayaḥ*.

By Kṛṣṇa Mitrā.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 7. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 196. Character, Nāgara. Dated, Samvat 1885. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीकृष्णमित्राचार्यविरचिते तिथिनिर्णयः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८८५ भाद्रपदमासे सितपक्षे द्वादश्यां भृगुवासरा-
न्वितायां ॥

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

वन्दे माधवपादाब्जं संसारार्णवतारणम् ।

मरणार्त्तिहरं सत्यमसत्संगप्रहारकम् ॥

अथादौ प्रतिपद्भिर्गण्यते । सा च यदि सूर्योदयमारभ्य पुनर्दृश्यपश्यन्तं
भवति तदा सम्पूर्णतान्निःसन्देहं कार्याहर्हा ।

End :—

भूत-विज्ञैव सा याज्ञा देवे पित्रे च कर्मणीति प्रतिपदि षट्-
कैकापि कर्मकाले नास्ति चेदित्यर्थः ।

2771.

6461. तिथिप्रकाशः । *Tithiprakāśah.*

By Gaṅgādāsa Drivedī.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Date, Samvat 1751. Appearance, discoloured. Complete.

On observances on lunar days.

Colophon :—

इति श्रीगङ्गादासविरचिततिथिप्रकाशः समाप्तः ।

Post Colophon :—

शुभं भूयात् ।

ज्ञाने चाभ्युपगमे चैव दन्तधावनमैष्यते ।

तिथिस्तात्कालिकौ ज्ञेया तथा मरणजन्मनः ॥

संवत् १७५१ फागुनकृष्णएकादशी बुधवासरे लिखितम् । नरसिंहपाठक ।
इदं पुस्तकं विजयपुरग्रामे । शुभं भूयात् ।

See Ulwar Extr. 310. .

2772.

2935. *The Same.*

With a commentary entitled,

तिथिप्रकाशप्रकाशिका । *Tithiprakāśaparakāśikā.*

Substance, country-made paper. $11 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 25. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 432. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

The MS. contains neither the name of the author nor that of commentary. The name of the author is to be found in Ulwar Extr. 310.

Tithiprakāśa is a metrical treatise on the lunar days, as applied to *Smṛti*, in 36 verses of various metres, of

which the present MS. contains the first 32 verses. The commentary to the 32nd verse is not in the manuscript.

The commentary begins :—

गणेश्वरं विघ्नविनाशदत्तं सुगमरैरर्चितपादपद्म ।

प्रणम्य यत्नेन तिथिप्रकाशप्रकाशिकां संकलितां करोमि ॥१॥

2773.

6350. **रत्नोद्द्योतः ।** *Ratnodyotah.*

By Gaṅgārāma Dvivedī.

Substance, country-made paper 9½ × 4½ inches. Folia, 44 of which the 39th is missing. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgari. Date, Samvat 1866. Appearance, discoloured. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीमद्वेदिगङ्गारामविरचिते रत्नोद्द्योते गोचरप्रकरणं
पञ्चमं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

संवत् १८६६ श्रावे १७३१ वैशाख शुक्ल २ रवौ लिखितम् नन्द-
किशोर युगलकिशोरदेवकौनन्दनादीनां पठनार्थम् ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा रामं गणपतिं समौ रतनयं शिवम् ।

रत्नोद्द्योतमञ्चं वक्ष्ये बालानां हितकाम्यया ॥ .

On the subject of Jyotiṣa, as applied to Smṛti, divided into five chapters.

Other colophons are :—

7B, इति श्री . विवाहप्रकरणं प्रथमम् ; 8B, . दिशगमनप्रकरणं
द्वितीयम् ; 14A, . जातकर्म तृतीयम् ; 18A, . यात्राप्रकरणं चतुर्थम् ;
31B, . मृहप्रकरणं चतुर्थम् । (?)

The date and place of the composition of the work and the author's father and son.

शरादि सतेन्दु मिते हि वर्षे 1775 Saka
 श्रीमार्गशीर्षेऽप्यमितेऽष्टमौषु ।
 वारेऽर्कमंशे जनुमत् पुरेषु
 खलीलिखत् ग्रन्थमतान्तराच्च ॥ (?)
 वंशीधरात्मजः श्रीमान् गङ्गारामाख्यविद्भिजः ।
 तस्य पुत्रो भद्रमणिः लोके सत्त्वोत्तिकाश्रकः ॥
 रत्नोद्योताख्यको ग्रन्थः विस्तरेण प्रभासितः (?) ॥

• Then comes the last colophon.

2774.

9789. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent in Slokas, 256 Character, Nāgari. Date, Samvat 1793. Appearance, tolerable. Complete.

An elementary treatise on Jyotiṣa.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीशिवाय नमः ।
 नत्वा रामं गणपतिं [म.] श(मौ)रतनयं शिवम्
 रत्नोद्योतमहं वक्ष्ये बालानां हितकाय्यया । १ ।
 आदौ वरकन्ययो मैत्रौविचारः । इत्यादि ।

End :—

स्थिरेज्यदिति सार्थ्याय पितृमातृतमे च (?) ।
 न कुर्याद्गोशमुक्तस्य ज्ञानं वारेन्दुमुक्तयोः ॥
 जप्ते चरांशे च कुजार्कवारे रिक्तातिथौ चन्द्रबले च ह्येने ।
 केन्द्रत्रिकोणायगतैश्च पापैः विघ्नान्नाहितं ज्ञानविमुक्तारोगैः ॥
 इति गो[ग] विमुक्तज्ञानम्

Colophon : -

इति श्रीमद्द्विवेदगङ्गारामकृते रत्नोद्घोते गोचरप्रकरणम् ।

5B. श्रीमद्द्विवेदगङ्गारामविरचिते रत्नोद्घोते विवाहप्रकरणम्; 6B. • द्विगगमनप्रकरणं [द्वितीयं]; 12B. • यात्राप्रकरणं तृतीयं; 16A, • गोचरप्रकरणम् ।

2775.

2213. कालनिर्णयचन्द्रिका । *Kālanirṇayacandrikā.*

By Miṭṭhapallī Sītārāma Sūri.

For the manuscript and the work see L. 4109, page 228, Vol. X of the Notices of Sanskrit Manuscripts.

Post Col. :—

संवत् १८२६ शके १६६२ कृष्ण देवोत्ते पुस्तक सत्य ।

Authorities consulted :—

1A. ब्रह्मसिद्धान्ते, ब्रह्मपरागणे, प्रभासखण्डे; 2A. नारदोद्यमंजिता, माण्डव्यः, वटेश्वरसिद्धान्ते, श्रीपतिः; 3A. सिद्धान्तशिरोमणिकारः; 3B, कालचूडपणे, ज्योतिःशास्त्रम्; 4B, व्यासः; 5A, लङ्कवशिष्टः; 5B, ज्योतिः-पराशरः, लघुहार्मोतः; 6A, व्याघ्रपादः, लङ्कमनुः, कात्यायनः; 6B, गालवः, गोबीलेन; [गोभिलेन] 7A, कालादर्शः; 7B, माधवाचार्यः, दामोदर्यः, कालेयः; 8A, गार्गः, दौपिका, मण्डूनिः; 8B, स्मृतिसंग्रहः; 9A, राजमार्कण्डेयः, वायु-पुराणम्; 9B, पद्मपुराणम्; 11B, स्कन्दपुराणम्; 13A, गोभिलः; 14B, कूर्मपुराणम्; 16A, विष्णुधर्मोत्तरे, जावालिः; 18A, देवोपपुराणम्; 23A, ब्रह्मवैवर्तपुराणम्; 23B, पुराणसमुच्चयः, भविष्योत्तरपुराणम्; 24A, आदित्य-पुराणम्; 27A, मार्कण्डेयः; 33A, मत्स्यपुराणम्; 35A, नारदः; 36A, गरुडपुराणम्; 37A, बह्विपुराणम्, विष्णुरहस्ये; 38B, कालचूडपणे; 43A, रामार्चनचन्द्रिका; 46B, ज्योतिःपराशरः; 50B, लङ्कवशिष्टः; 57A, याज्ञ-वल्क्यः; 71B, ब्रह्मपुराणम्; 72A, महाभारतम्; 88B, ऋष्यपेरिशिष्टः, स्मृतिमहार्खवः; 89B, कश्यपः; 90A, कार्ष्णाजिनिः; 102B, लौगाक्षिः, हेमाद्रिः; 103B, सुदर्शनाचार्यः; 104A, रामायणारः; 104B, परिशिष्टम्;

105A, आश्वलायनः, साकलः, नारायणहस्तिः; 106A, चारोतः; 108B, कालनिर्णयः; 109B, गौतमः; 110A, आपस्तम्बः, सौरपुराणम्; 111B, नारायणः; 118A, ज्योतिर्वशिष्ठः; 119A, मुक्तावली; 120B, रुद्रपराशरः; 126B, मनुः; 128A, मार्कण्डेयपुराणम्; 130B, रुद्रगार्गः; 133A, कालादर्शकारः; 133B, रुद्रवशिष्ठः; 134B, अङ्गिराः; 135A, शैवपुराणम्, 137A, श्रौतकः।

2776.

10343. **मुहूर्तनिचयः।** *Muhūrtanīcayah.*

By Ekanātha Gaṇaka.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5 to 81. Lines, 8 to 10 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old, worn out and discoloured. Incomplete both ends.

A work on Jyotiṣa as applied to Smṛti.

9B, इति मुहूर्तनिचये राशिकूटाध्यायः। अथ विवाहप्रकरणं देवस्य-मनोहरे; 10B, शब्दनिचयाध्यायः, अथ कन्यावरणं चूड़ारत्ने; 13B, इति त्र्येकनायकगणकविरचिते मुहूर्तनिचये घातचन्द्राध्यायः; 29A, विवाहे सन्धेय-निर्णयः, ग्रन्थसंख्या ४२०; 38B, मौञ्जीवधप्रकरणं, अथ रजोदोषविचारः; 39A, अथ गर्भाधानम्।

Then follow discussions of *Muhūrtas* for other Saṃs-kāras.

The MS. ends abruptly, while dealing with the rites for propitiating the planets. Besides Daivajñāmanohara and Cūḍāratna, it quotes also Vṛttaśāta (18B), Nibandha (19B), Saṃhitāpradīpa (20B), Cintāmaṇi (21A), Siddhānta-śiromaṇi (24A), Muhūrtamārtanḍa (27B), Saṃhitāsāra (31A).

2777.

4085. **कालप्रदीपः।** *Kālapradīpah.*

By Divya Siṃha Mahāpātra.

Substance, palm-leaf. $14\frac{1}{2} \times 1$ inches. Folia, 48. Lines, 4 on a page. Extent in ślokaś, 600. Character, Uḍiya of the eighteenth century. Appearance, old. Complete.

Beginning :--

श्रीनारायणाय नमः ।
प्रणम्य देवं श्रीछायां भवानौशङ्करावपि ।
तन्यते कालदौपोऽयं दिव्यसिंहेन धौमता ॥
तिथिलक्षणम् ।
तन्यते कलया यस्मात्तस्मात्तात्तिथयः स्मृताः इति ।

A work on astronomy as applied to Smṛti.

It ends thus :--

अपराह्णे न मध्याह्ने [मायाह्ने] न तु संगवे ।
भुञ्जीत संगवे चैत् स्यात् न पूर्वं भुक्तमाचरेत् ॥
ग्रस्तोदये विधोः पूर्वं नाहर्भोजनमाचरेत् ।
ग्रस्तावेवास्तमानन्तु रवीन्दू प्राप्स्यतो यदि ॥
तयोः परेद्युहदये स्नात्वाभ्यवहरेन्नरः ।

Colophon :—

इति श्रीदिव्यसिंहमहापात्रविरचितः कालदौपः समाप्तः ।
श्रीवत्सगोत्रसमुत्पन्नो दिव्यसिंहाभिधः सुधौ ।
कालदौपाभिधं ग्रन्थं कृतवान् कृतिनां मुदे ॥

It quotes Sivapurāṇa, Kālādarśa and Mādhavācārya.

2778.

5603A. *The Same.*

Substance, palm-leaf. $14\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 33. Lines, 4, 5 on a page. Character, Uḍiya of the nineteenth century. Condition, old and worm-eaten. Incomplete at the end.

For the beginning of the work see the previous number.

2779.

5588B. *The Same.*

Substance, palm-leaf. $14\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 13. Lines, 4 on a page. Character, Uḍiya, about a hundred years old. Appearance, good.

A mere fragment.

2780.

5277. ज्योतिःसागरसारः । *Jyotiḥsāgarasārah.**By Mathureṣa Vidyānidhi.*

Substance, foolscap paper. 12×5 inches. Folia, 19. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

Beginning:—

नमः श्रीसूर्याय ।

जगदीशं रविं नत्वा लोकानुग्रहकारणम् ।

ज्योतिःसागरसारोऽयं श्रीविद्यानिधिर्नोच्यते ॥

A work on Jyotiṣa as applied to Smṛti. See H. P. R., Vol. I. p. 134. See also L. 489, which manuscript has Mathureṣa in the place of Vidyānidhi.

17A, इति ज्योतिःसागरसारे द्वितीयोऽध्यायः ।

The third chapter breaks off abruptly. But the work is complete in five chapters.

2781.

3952. ज्योतिःसारसंग्रहः । *Jyotiḥsārasaṁgrahaḥ.**By Hṛdayānanda Śarman Vidyālaṁkara.*

Substance, country-made paper. 14½×3 inches. Folia, 31. Lines, 5 on a page. Extent in ślokaś, 450. Character, Bengali. Date, Śaka 1736. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon:—

इति सारसंग्रहः समाप्तः ।

Post Colophon:—

श्रुत्वाब्दाः १७३६ श्रीदुर्गा । इदं पुस्तकं श्रीकाशीनाथप्रसन्नः

साक्षरम् ।

For the beginning and description of the work see H.P.R., Vol. I, p. 137.

It ends :—

अमृतयोगकथनम् ।

यदि विष्टितौपातो दिनं व्याप्यामुभम्भवेत् ।

हन्यतेऽमृतयोगेन भास्करेण तमो यथा ।

2782.

3650. *The Same.*

By Hṛdayānanda Vidyālaṅkāra.

Substance, country-made paper. 13½ × 2 inches. Folia, 26. Lines, 4 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, decaying. Writing effaced in many places. Complete.

See L. 3378. Rājendralāla's MS. is incomplete and though the present one is complete, the end and the colophon can not be fully read.

Jyotiṣa as applied to Smṛti.

Post Colophon :—

चलत्पङ्क्तारके वृष्टिः ध्रुवा वृष्टिः शनैश्चरे ।

वारिपूर्णां महौ कृत्वा पश्चात् संक्रमते गुरुः ॥

2783.

3439. *The Same.*

Substance, country-made paper. 15½ × 3½ inches. Folia, 30. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins thus :—

ॐ नमो गणेशाय ।

वन्देऽहं परमानन्दमज्ञानतिमिरापहम् ।

भवसागरपाराय गो(तो) तं वेदान्तगैर्मुक्तः ॥

विद्यालङ्कार-विख्यात हृदयानन्दशर्मणा ।

ज्योतिः शास्त्रं समालोक्य क्रियते सारसंग्रहः ॥

पश्चित्तैर्ज्ञायते सर्वं तदर्थं न परिभ्रमः ।
संक्षिप्तो विशदो ग्रन्थो बालकैर्गृह्यतां सुदा ॥

Contents :—

अत्र वाच्यो विवाहस्तु निषेकनामनी तथा ।
अन्नप्राशनपूजे च कर्णवेधोपवीतके ॥
गृहास्थानं गृहारम्भो गृहसञ्चार एव च ।
फलयोजनवह्नीजवपनं धान्यकर्त्तव्यम् ।
नवाम्नजातके यात्राविद्यारम्भप्रकीर्णके ।
प्रायो लोकावृता एते गौरवान्नैतरे मताः ॥

It ends :—

यदि विष्टिष्यतीपातौ दिनं व्याप्याशुभं भवेत् ।
हन्यतेऽमृतयोगेन भास्करेण तमो यथा ॥

इत्यमृतयोगकथनम् ।

Colophon :—

इति हृदयानन्दविद्यालङ्कारविरचितः सारसंग्रहः समाप्तः ॥

ॐ ।

2784.

6405. **कीर्तिवर्धनम् ।** *Kīrttivardhanam.*

By Cakrapāṇi.

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 16 of which the 14th is missing. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured.

A collection of ślokas on Jyotiṣa as applied to Smṛti. It relates to marriage.

The maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

गङ्गाघोषं नमस्कृत्य भास्करं भारतीं तथा ।
माधवं पार्वतीनाथं करोमि यम्यमुत्तमम् ॥
यत्र तत्र स्थितान् स्त्रीकान् तथा नवीनसंयुतान् ।
एकबंधे ह्यहं-कुर्वे विजातीनां हिताय वै ॥

सर्वेषां मतमाश्रित्य संक्षेपेण करोम्यहम् ।

कौर्त्तिवर्द्धनकं नाम ग्रंथं सर्वसुखप्रदम् ॥

4A, इति श्रीचक्रपाणिविरचिते कौर्त्तिवर्द्धने मेलापकथनं नाम प्रथमः
स्तवकः (the number of ślokas=27) ; 7A, ० वर्षादिशुद्धिः । वर्षमास-
तिथिकन्याशुद्धिकथनं नाम द्वितीयः स्तवकः (the number of ślokas=27) ;
० लग्नशुद्धिकथनं नाम तृतीयः स्तवकः ।

अथ मुहूर्त्तानि संस्काराश्च ।

ग्रंथस्यासभयात् प्लोकैर्नोक्ता योगवयोगकाः (?) ।

तानहं कोष्ठकैर्वन्द्ये ज्ञातव्यास्ते विचक्षणैः ॥

We have only *Koṣṭakas* in the rest of the manuscript.

2785.

5914. निबन्धसारः । *Nibandhasāraḥ*.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 127 of which the 11th is missing. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

On Jyotiṣa, as applied to *Smṛti*.

Beginning :—

शिवाम्नां नमः ।

निबन्धसारः ।

कालः षोडशब्दोयनमृतुर्मासः पक्षो दिनमब्दः पञ्चमासावसानः सौरस्वाम्नो
नाक्षत्रो बार्हस्पत्यः । गुरोर्मध्यमराशिभोगेन बार्हस्पत्यः । वक्ष्यमाणैः साव-
नादि द्वादशमासैः तत्तदब्दम् । मलमासे तु षष्ठिदिनात्मक एको मासः । इति
द्वादशमासत्वमविरुद्धम् । चाम्नोऽब्दः, षष्ठिभेदः, प्रभवोः, विभवः, शुक्लः, प्रमोदः,
प्रजापतिः, अङ्गिराः, श्रीमुखः, भावः, युवा, घाता, ईश्वर, ब्रह्मधन्यः, प्रमाथी,
विक्रमः, वृषः, चित्रभातुः, सुभातुः, तारणः, पार्थिवः, व्ययः, सर्वजित्, सर्वधारी,
विरोधी, विक्रतिः, खरः, गन्दनः, विजयः, जयः, मन्मथः, दुर्मुखः, हेमलम्बी,
विलम्बी, विकारी, शार्ङ्गरी, जवः, शुभकृत्, शोभनः, क्रोधी, विश्वावसुः, पराभवाः,
जवङ्गः, कौलकः, सौम्यः, साधारणः, विरोधकृत्, परिधावी, प्रमादी, आनन्दः,

राक्षसः, गलः, पिङ्गलः, कालयुक्तः, मिद्धार्थः, रौद्रः, दुर्मेतिः, दुन्दुभिः,
वधिशोद्गारी, रक्ताक्षः, क्रोधनः, क्षयः ।

प्रभवादेशब्दस्य चान्द्रस्य चैत्रसितप्रतिपदि प्रवृत्तिः, बार्हस्पत्यस्य माघ्यादौ,
उभयात्मकोऽयं संवत्सरः खगोलारिकः कर्मसु च ।

Some of the topics are given below :—

4A, अथ मलमासे कार्याकार्ये; 10A, अथ काम्यव्रतविधिः; 10B,
अथ अष्टौ महादादशः; 33B, अथ सप्तमोपूजा; 46B, अथ धनुर्विद्या;
47A, अथोपनयनम्; 61A, अथ महानाक्षौव्रतादि; 64A, अथ गोत्राणि;
66B, अथ द्विगोत्राः; 77B, अथ पार्थिवपूजा; 84A, अथ त्रैलोक्यद्वारः;
85A, अथ तुलसीग्रहणम्; 87A, अथ सृष्टीकर्म; 91A, अथ कलिवज्ज्यानि;
92A, अथ आहुतेश्वाः; 97A, अथ हविः; 100A, अथ आहुतपरिभाषा;
120A, व्रतसंस्कारकालाः;

2786.

5898.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 47. Lines, 6
on a page. Extent in ślokaś, 400. Character, Nāgara. Dato, Samvat
1716. Appearance, soiled.

This is an extract from Nibandhasāra and relates
to Jyotiṣa as applied to Smṛti and kindred subjects.

Beginning :—

श्रील्लघ्नाय नमः ।

अथ कौमुदीनिर्णयः ।

• चतुर्दशी चतुर्दशमदशान्ते तु यदा भवेत्

भद्रायोगाच्च नन्दान्ते प्राप्नोति वृष्येत कर्हिचित् ॥

Topics treated of in the extract.

2B, इति ग्रन्थान्तरे कौमुदीनिर्णयः, अथ होलिकानिर्णयः; 3A, अथ
भाद्रपदे दूर्वाष्टमौनिर्णयः; 4A, अथ जन्माष्टमौनिर्णयः; 4B, अथ रात्रिः
शिवस्य; 5B, अथ संक्रान्तिनिर्णयः; 6A, अथ एकादशीनिर्णयः; 8A, अथ
ग्रहनिर्णयः; 9B, इति मलमासनिर्णयः; 10A, इति तिलोत्सर्गनिर्णयः; 11B,

इति युगादिनिर्णयः; 12A, इति अष्टमौनिर्णयः; 14A, इति सप्तम्यङ्गीकरण-
निर्णयः; 15B, इत्यपरपक्षनिर्णयः; 16B, इति वैश्वदेवनिर्णयः, अथ पर्व्वहय-
निर्णयः; 17B, अथ तीर्थश्राद्धनिर्णयः; 19B, अथ क्षीरम्; 21B, इति
क्षयाहनिर्णयः; 22A, इति श्राद्धविधिः; 22B, अथाशौचविधिः; 29B,
इति नित्यश्राद्धम्, अथ हेमश्राद्धम्; 30A, इति आश्विनश्राद्धम्, अथ प्रौष्ठपदी-
श्राद्धम्; 35A, इत्याचमनम्; 36A, इति दर्शपञ्चिकारः; 36B, इति दन्त-
धावनविधिः; 39A, इति पञ्चसूना, इति वैश्वदेवविधिः; 39B, इत्याह्निकं
समाप्तम्; 41B, इति पात्रशुद्धिः; 42B, इति पतितप्रकरणम्; 44A,
इति विधवाश्राद्धम्; 45B, इति माघसप्तमी, अथ अगस्त्यविधिः; 47A,
इति गवरात्रिनिर्णयः; 47B, इति स्मृतिसिद्धान्तवाक्यानि निबन्धसारादुद्धृत्य
लिखितानि ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १७१६ वर्षे चैत्रवदी ज्येष्ठपक्षे ६ रविवारे यावृश्च-
मिन्वादि । श्रीरत्न ।

त्रिपाठि सूरजौरलेखर लिखितम् ।

The authorities quoted :—

2A, इति निबन्धकारः; 3A, इति निर्णयभास्करे; 10A, रत्नकोषे
वज्रनिबन्धकारात्; 11B, सान्दपुराणे; स्मृतिसमुच्चये, 13A, पराशरः; 14B,
मार्गः; 18B, मार्कण्डेयः; 29A, पारिजाते; 42A, देवकः ।

There are two leaves more marked 48 and 49, written
by the same scribe, containing the concluding portion of
Samvatsaranirnaya.

Beginning :—

स्मृत्यन्तरेपि—

दीपान्विता कर्त्तव्या प्रतिपत्सिन्धिता क्षतिवत् ।

त्रौण्डि तत्र विनश्यन्ति प्रजा गावो मञ्जीपतिः ॥

Date. संवत् १७१६ वर्षे शके चैत्रमास ज्येष्ठपक्षे ६ भागुवारे अश्विन-
पुरषाट्ठा वाक्यं श्रीश्रीश्रीभावज्ञाति त्रिपाठो सूरजोत्तमविश्वेश्वरलेखर
बागेश्वरजे ज्ञान्य श्रीज्ञान्यरत्नलेखितं समाप्तम् ।

संवत्सरनिर्णयः समाप्तः ।

वाचस्पति, etc., etc., औरस्तु । कल्याणमस्तु ।

सूरजीसुतविश्वेश्वर रामचन्द्र जी पोथी ।

2787.

5216. सारमञ्जरी । *Sāra-mañjarī*.

By Kṛṣṇa Devaśarmā.

Substance, country-made paper. $17\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 2 to 27. Lines, 5 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and worn out.

A treatise on Jyotiṣa as applied to Smṛti.

5A, इति श्रीकृष्णदेवशर्माविरचितायां सारमञ्जरीयां राश्यादिनिर्णयोऽध्यायः ;

7A, • चन्द्रतारकायुद्धादिनिर्णयः, अथ नक्षत्राधिष्ठातृदेवताकथनम् ; 9B,

• नक्षत्रदेवतादिकथनम् । अथ विवाहादौ कालयुद्धेरावश्यकत्वात् तन्निरूप्यते ;

15B, • चतुर्थोऽध्यायः ; 20A, • पञ्चमोऽध्यायः ; अथ नामकरणम्, etc.,

etc. ; 25A, • षष्ठोऽध्यायः—अथ यात्रा ; 27A, • सप्तमोऽध्यायः which

is followed by a few well-known verses. There is nothing to show that the work ends here.

2788. .

5804. तिथिकल्पद्रुमः । *Tithi kalpa drumah*.

By Mālaviya Govardhana Sūri.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 28. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, fresh. To the end of the first pariceheda.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

वैष्णवमुक्तप्रतिपदि संवत्सरारम्भः । तत्रौदयिको तिथिर्ग्राह्या ।

वैष्णवे मासि जगद् ब्रह्मा ससर्जं प्रथमेऽवनि ।

युक्तपक्षे समयस्तु तदा सूर्योदये सति ।

Colophon :—

इति श्रीमालवीयगोवर्द्धनसूरिविरचिते तिथिकल्पद्रुमे प्रथम-
परिच्छेदः ।

2789.

10728B. तिथिनिर्णयरत्नमाला ।

Tithi nirṇaya ratna mālā.

By Narāyaṇa Srāmī, pupil of Sarvajña.

Substance, palm-leaf. 7×2 inches. Folia, 71. Lines, 6 on a page.
Extent in slokas, 840. Character, Newari of the eighteenth century.
Appearance, discoloured.

It ends :—

ग्रन्थान्यनेकानि तिथिनिर्णयेषु
तथापि युक्ता कतिरस्मदीया ।
सन्त्येव नावो बहवः समुद्रे
तथापि कुर्वन्ति हि नावमध्ये ॥ (?) ॥

Colophon :—

इति श्रीसर्वज्ञशिष्य-भगवन्-नारायणस्वामीरचिताया (?)
तिथिनिर्णयरत्नमाला समाप्ता ।

There are four lines after the colophon, containing
quotations.

There is also an index in two leaves.

2790.

2288. कृत्यमञ्जरी । *Kṛtya-mañjarī.*

By Vapubhaṭ Kelakar, son of Mahādeva.

For the MS. and the work see L. 4098 p. 217, Vol. X.

The work was composed in Śaka 1640 by a Chitpāvana
Brāhman at a place called Saptarṣhi or Phanṣī, south of
the Kṛṣṇā.

2791.

5860. निर्णयतत्त्वम् । *Nirṇaya-tattvaṃ.**By Nāgadeva, son of Śiva.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 8. Lines, 11 on a page Extent in slokas, 180. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

A work, based on Kamalākara's Nirṇayasindhu, treating of the times of the prominent religious ceremonies during the twelve months of the year, as practised by the Brahmanas of the Deccan.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।

पीताम्बरधरं देवं पीतगन्धानुलेपनम् ।

स्वर्गकुण्डलमञ्जरीं गदाधरमुपास्महे ॥

The object of the work :—

अतिगहननिबन्धालोकनालस्यभाजां

लघुकृतिरसिकानां प्रीतये कौतुकेन ।

इति कतिपयपद्यैः दाक्षिणात्यः प्रकारः

प्रथिततिथिविचारो लिख्यते शास्त्रसिद्धः

2A, इति संक्रान्तिप्रकरणम्; 2B, इति गृहीतजोदोषः, इति मलमासः;
3A, इति सामान्यनिर्णयः; 3B, इति चैत्रः; 3B, इति वैशाखमासः, इति
ज्येष्ठः, इत्याषाढः; 4B, इति आवणः; 5A, इति भाद्रमासः; 6A, इत्याश्विनः,
इति कार्तिकः, इति मार्गशीर्षः; 6B, इति पौषमासः, इति माघः, इति फाल्गुन-
मासः; 7A, इति ज्यन्तोयोगादिनिर्णयः; 7B, इति सङ्ग्रहनिर्णयः; 8A, इति
आङ्गनिर्णयः ।

Then comes the concluding verse :—

इति निर्णयसिन्धुमासः

प्रतिमासप्रथितो विनिर्णयः ।

शिवनन्दन-नागदेव +
तनोति निर्णयतत्त्वसंज्ञकम् ॥

Colophon :—

इति श्रीशिवज्योतीविष्णुनागदेवविरचिते निर्णयतत्त्वः समाप्ति-
मगमत् ।

Post Colophon :—

इदं पुस्तकं विश्वनाथ-गाढवेन लिखितम् ।
शुभमस्तु ।

There are three lines more written in a different
later hand.

2792.

5945. तिथिभास्करः or तिथिनिर्णयभास्करसंग्रहः ।

Tithi-bhāskaraḥ or Tithi-nirṇaya-bhāskara-saṁgrahaḥ.

By Bhāskara Jadya.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 87. Lines, 11
on a page. Extent in ślokas, 2,700. Character, Nāgara in a modern
hand. Appearance, fresh. Complete.

A work on Jyotiṣa, as applied to Smṛti.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीमदभिमानि(नी)देवताचरणसरोरुहप्रसादादविष्णुमस्तु ।

नत्वा श्रीसमकोटीशं तथा त्रिपुरसुन्दरीं ।

आर्यादुर्गां च ललितां सिद्धेशं पितरं गुरुन् ॥

The object of the work is given in the following
couplets :—

संवलोक्य स्मृतौः सर्वास्तिथौर्गां निर्णयं + + ।

करोति विदुषां प्रीत्यै ज्योतिषाभिधभास्करः ।

तत्रादौ तिथिसामान्यनिर्णयः श्लोकरूपेण

उपोष्यामेति यत् पूर्वा पक्षयोद्धभोरपि । (? ।)

उत्तरा तदभावे स्यादित्युपोष्यान्निर्णयः ॥

2B, इति श्लोकरूपेण द्विजराजोक्तसामान्ये निर्णयः—अथ तत्तन्मासौष
प्रतिपदादयस्तत् तत्कर्मविशेषे विशिष्य निर्णयिते; 4B, अथान्विनमुक्ता-
प्रतिप[दि](द्यां) नवराचारम्भः; 6A, अथ नवराचारम्भोत्तरं सूतकप्राप्ते कथं
कार्यमित्याह;

This is divided into 15 *Mayūkhas*, dealing with 15
Tithis.

7B, इति श्रीमन्मद्योपाङ्ग-भास्करदीक्षितकृतौ तिथिभास्करे प्रतिपन्निर्ययः
प्रथमो मयूखः; 9A, ° द्वितीयानिर्यये द्वितीयो मयूखः; 12A, इति ° तृतीया-
निर्यये तृतीयो मयूखः; 13A, इति ° चतुर्थीनिर्यये चतुर्थीमयूखः; 14B, इति
श्री ° पञ्चमीनिर्ययः पञ्चमो मयूखः; 16A, इति श्री ° षष्ठीनिर्ययः षष्ठो
मयूखः; 17A, इति श्री ° सप्तमीनिर्ययः सप्तमो मयूखः; 23A, इति अष्टमो
मयूखः (treating of Aṣṭamīs); 29A, इत्याथर्वाङ्गिके दिवोदासप्रकाशे
विधानपारिजाते कुष्माण्डदानं—इति नवमो मयूखः (treating of Nava-
mīs); 37B, इति दशमो मयूखः—(treating of Daśamīs); 41B,
इति एकादशो मयूखः (dealing with Ekādaśīs).

The 12th *Mayūkha* comes to an end in leaf 45A,
although the colophon has been omitted. Then the 13th
begins :—अथ त्रयोदशी ।

48B, अथ चतुर्दशी; 75A, अथ अमावास्यादिनिर्ययः ।

Last Colophon :—

इति तिथिनिर्यय-भास्करसंग्रहः समाप्तः ॥

Then in a different hand :—

बालमुकुन्दशर्माः ।

The authorities quoted and consulted :—

2B, वशिष्ठः; 3A, गर्गः; 4A, स्कान्दे; 4B, कालिकापुराणे;
कालनिर्ययप्रकाशः; 5A, विधानपारिजाते; नारायणभट्टकृत-तिथिनिर्यये;
कूर्मपुराणमपि; वाराहे; 5B, भविष्ये, मातृके; 6A, कर्म्मविपाके; विश्वरूप-
निबन्धे; 7B, स्मृतिरत्नाकरः; 8A, ब्रह्माय्ये; 8B, ज्योतिर्निबन्धे; 9A,

मातृस्ये; 10A, तिथ्यर्के; हेमाद्रौ; 11A, कौस्तुभे, कालकल्पद्रुमे; 11B, भार्गवार्चनदीपिकायां स्नान्दे; 12A, स्नान्दे द्वारकाखण्डे; 13A, पराशरः; 13B, भविष्योत्तरे, वैष्णवकृतकौस्तुभे; 14A, गौडः; 14B, नागोजीभट्टाः; 15A, निर्णयसिन्धौ; 16B, गर्गः; 17A, काशीखण्डे, देवीपुराणे, निर्णयाम्बते, संवत्सरप्रदीपे; 17B, स्वर्गखण्डे; 19A, माधवीये; 21A, कल्पद्रुमे; 24B, देवदासप्रकाशे; 26A, विधानपरिजाते; 27A, कालतरङ्गनिर्णये; 27B, प्रयोगपरिजाते देवलः; 40A, विष्णुरहस्ये; 41A, सिन्धुटीकायां; 42B, संस्कारगणपतौ; 43B, नारदीये; 47B, पुरुषार्थचिन्तामणौ; भविष्योत्तरे; 48B, पुराणसारोद्घारे, कालमाधवे; 49A, द्विजराजोदये; 53A, वामदेवसंहितायां; 56B, कालतरङ्गे; 58A, कालनिर्णयप्रकाशे; 59A, स्मृतिभास्करे; 59B, गृह्यादिसागरे संस्कारकाण्डे; 61A, स्मृत्यर्थसारे; गरुडे; सुमन्तुः, विधानपरिजाते, कमलाकराह्निके; काव्यायनः, चन्द्रिका; 62A, आद्रकल्पद्रुमे प्राकलः; 62B, नागरखण्डे; 63A, प्रतापनारसिंहे; 63B, आद्रकल्पद्रुमे; 64A, आचारार्के वशिष्ठः, सिद्धान्तशेखरोक्ते; 64B, वायुपुराणे; 66B, भार्गवसंहितायां; 70B, कालचन्द्रिकायां; 71B, कार्तिक-माहात्म्ये; 72B, आदित्यपुराणे, चन्द्रिकायां; 74B, स्मृतिरत्नाकरे; 75B, बौधायनः; 77A, कालनिर्णये, हारीतः; 78B, दामोदरपद्धतौ; 80B, सिद्धान्तभाष्यम्, बृहस्पतिः; 81A, कालविधाने; 83B, प्रयोगपरिजाते; 84A, कालकल्पद्रुमे देवलः; 85A, आदित्यपुराणे, निर्णयप्रकाशे; 86B, कृत्यरत्नावलीकारः; 88A, शातातपः; 89A, तिथिकौस्तुभे; 89B, तिथ्यर्के; 94B, मन्त्रदीप्तोत्तरत्नसागरे ।

2793.

7869. **मुहूर्तदीपकम् ।** *Muhūrta-dīpakam.*

By Rāmasevaka, son of Devīdatta.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 15 of which the 7th is missing. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

It relates to Jyotiṣa, as applied to Smṛti, written in verse.

Beginning :—

ओमन्मारायणं गत्वा रामसेवकप्रसन्नम् ।
 मुहूर्त्तदीपको नाम बालबोधाय रच्यते ॥ १ ॥
 माघ-फाल्गुन-वैशाखे ज्यैष्ठ्याषाढे शुभे दिने ।
 रोहिणी-मृग-हस्तास्ते मघामूलोत्तराश्विते ॥ २ ॥
 स्वातौ मित्रे तथा योगे पातवैधृतिवर्जिते ।
 रिक्तामावर्जिततिथौ विवाहः शुभश्च भवेत् ॥

Topics :—

1, इति विवाहः ; 2A, इति द्विरागमनं, इति रजःस्नानं, इति प्रसूतास्नानं,
 इत्यग्निस्राशनं, इति कर्णवेधः ; 2B, इति चूड़ा, इति विद्यारम्भः and so on.

2794.

7256. **मुहूर्त्तमुक्तावली ।** *Muhūrtha-muktāvalī.*

Anonymous.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 7. Lines, 7
 on a page. Extent in ślokas, 105. Character, Jaina Nāgara. Date, Sam-
 vat 1899. Appearance, fresh. Complete.

An astrological treatise on auspicious moments in 46
 ślokas.

Colophon :—

इति श्रीमुहूर्त्तमुक्तावली संपूर्णा ।

Post Colophon :—

• संवत् १८९९ वर्षे श्रावे १७६४ रा प्रवर्त्तमाणे मासोत्तममासे
 शुभे श्रावणमासे शुक्लपक्षे तिथौ प्रतिपदायां आदित्यवारे ज्ञे०
 (The name is blurred over with ink.) ग्राम
 बनेडामध्ये श्रीरत्न । कल्याणमस्तु ।

The maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

ओशं ओहरिसारदां गणपतिं ब्रह्मैवमाकौकसं

ओसुख्यप्रमुखान् यजान् ऋषिगणान् भक्त्या नमस्कृत्य ता(र्त्तु)[न] ।

नानाग्रंथसमस्तसारमखिलान् ब्यालोक्य सम्यग्प्रिया

वक्ष्येहं प्रिमुबोधनाय प्रवरां [मौ](मा)हर्त्तमुक्तावलीम् ॥

Topics :—

4B, इति क्षौरकर्ममुहर्त्तः, इति पारणामुहर्त्तः; 5A, इति नवावल्ल-
पहरवा मुहर्त्तः; 5B, इति जिनोईमुहर्त्तः, इति यजुर्वेदीय जिनोईमुहर्त्तः,
इति अथर्वणवेदीयान् जिनोईमुहर्त्तः, इति नवा पात्र नवावा मुहर्त्तः; 6A, इति
वाजासिलैपहरवा मुहर्त्तः, इति वाटिकी चूलावामुहर्त्तः, इति क्रोहकरवामुहर्त्तः,
इति युद्धकरवामुहर्त्तः; 6B, इति धूर्त्तकार्यं मुहर्त्तः, इति चौरौकरवा मुहर्त्तः,
इति नबोनगरवसावा मुहर्त्तः; 7A, इति निधानगण्डरा मुहर्त्तः, इति मल्लयुद्ध,
देहराकरवा मुहर्त्तः ।

2795.

7275. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×5 inches. Folia, 6 of which the first is missing. Lines, 7 on a page. Character, Jaina Nāgara. Date, Samvat 1920. Appearance, fresh.

Colophon :—

इति श्रीमुहर्त्तमुक्तावली सम्पूर्ण (गं)

Post Colophon :—

संवत् १९२० वर्षे मौ, भा, वदि १ ।

2796.

10612. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 8. Lines, 6, 7 on a page. The 2nd leaf is missing. Extent in Slokas, 112. Character, Nāgara. Date, Samvat 1825. Appearance, discoloured.

Colophon :—

इति श्रीमुहर्त्तमुक्तावली सम्पूर्ण ।

Post Colophon :—

श्री संवत् १८२५ वर्षे कार्तिक शुद्धे पंचम्यां रविवास्तरे लिखितं

मित्र प्रकाशदास ।

On Jyotiṣa as applied to Smṛti.

For the maṅgalācaraṇa and the object of the work see above.

2797.

6432. **मुहूर्तराजः ।** *Muhūrta-rājah.*

By Dayālu Daivañña.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 2 to 25. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. A fragment.

Relates to Jyotiṣa as applied to Smṛti.

Colophons :—

2A, इति श्रीमहेश्वरदयालुविगचिते मुहूर्तराजाख्ये संवत्सरप्रकरणम् ; 7B, ° गोचरप्रकरणम् ; 11B, ° संस्कारप्रकरणम् ; 16B, ° विवाहप्रकरणम् ; 19B, ° याचाप्रकरणम् ; 22A, ° गृहप्रकरणम् ।

2798.

6361. **मुहूर्तग्रन्थः । (?)** *Muhūrta-granthah.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 30. Lines, 17 on a page. Extent in ślokaś, 1,400. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete. Full of marginal notes.

On Jyotiṣa as applied to Smṛti.

Beginning :—

श्रीगणपतये नमः ।

प्रभवो विभवः मुक्तः प्रमोदोऽयं प्रजापतिः ।

अङ्गिराः श्रीमुखा भावा युवा चाता तथैव च ।

etc., etc. ... .. एते संवत्सरानामसदृश-

यजाः । ... ..

10B, इति प्रकीर्णकमुहूर्तप्रकरणम् ; 13A, इति संक्रान्तिप्रकरणम् ; 21A, इति विवाहप्रकरणम् ; 27A, इति याचाप्रकरणम् ; 30A, (last colophon) इति गृहप्रवेशप्रकरणम् ।

समाप्तोयं मुहूर्त्तयन्त्रः ।

There is one stray leaf.

It ends :-

कृत्वा शुक्रं पृष्ठतो वामतर्कम्
विप्रान् पूज्यानयतः पूर्णकुम्भम् ।
रम्यं हस्मिन् तोरणस्रग्वितानैः
स्त्रीभिः स्वगवौ गीतवादैर्विश्रुतम् ॥

2799.

1720. **वाक्यरत्नाकरः ।** *Vākya-ratnākaraḥ.*

By Govinda, son of Gaṇaka Sadāśiva Miśra.

Substance, country-made paper. 10½ × 4 inches. Folia, 29. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 650. Character, Nāgara. Date, Samvat 1859. Appearance, tolerable. Complete.

The Last Colophon :

इति श्रीगोविन्दविरचिते वाक्यरत्नाकरे तिथिनिर्णयपरिच्छेदः ।

Post Colophon :—

संवत् १८५९ शके १७२४ कार्तिके मासि कृष्णे पक्षे द्वितीयां
बुधवासरेऽस्मिन् इदं पुस्तकं समाप्तम् । शिववक्त्रसनाम्ना लेखि ।
शुभं भूयात् ।

Maṅgalācaraṇam :

योऽं संचमत्तङ्गजेन्द्रमगराडज्ञानकु ० शनि ०
विब्रध्वान्तकदम्बववाडविक्रमःस्त्रीसिन्धुरम्भोधिप्रः ।
नीलाम्भोजवर्णवराभयकरोऽ हन्योऽमरदि०णां
तं वन्दारकवन्द(नी)नीयाचरण[ ]इन्द्राब्जं संनुमः ॥ १ ॥

Object of the work :—

वृद्धानेकस्मृतिग्रंथान् ज्योतिर्ग्रन्थानेकशः
हृदि ध्यात्वा गुरुपदं [f] क्र(पी) यते संग्रहार्णवः ।

Beginning of the work :—

तत्रादौ शुद्धात्मन एव पुण्यकार्येष्वधिकारित्वात् प्रथमतः
आचारोऽभिधीयते तत्र आचारप्रशंसा ।

It ends with the chapter on तिथिनिर्णय and with the following verse --giving author's father's name, title and description of the work : -

29 A. पुत्रोऽकरोद्दणकमिश्रमदार्द्रावस्थ
प्रातः प्रबोधसमयात्तिथिनिर्णयान्तम् ।
रत्नाकराख्यगुणपूरितसंयुक्तेऽस्मिन्-
स्तत्तुष्टये भवतु चाक्रिसमुदपुन्यो ॥

Authorities quoted :

(1) मनुः, (2) मनुवर्णिकौ, (3) गौतमः, (4) विष्णुः, (5) वामनपुराणम्,
(6) स्मृतिदर्पणः, (7) कात्यायनः, (8) स्मृतिमंजुषः, (9) देवलः, (10) मरौचिः,
(11) शातानपः, (12) पराशरः, (13) यमः, (14) अङ्कुरः, (15) हार्गौतः,
(16) आदित्यपुराणम्, (17) व्याघ्रपातः, (18) व्यासः, (19) आश्वलायनः, (20)
स्मृतिरत्नावली, (21) याज्ञवल्क्यः, (22) स्मृत्यर्थसागरः, (23) सांत्थायनः, (24)
मार्कण्डेयः, (25) गर्गः, (26) वगङ्गमिश्रः, (27) नरसिंहपुराणम्, (28)
कूर्मपुराणम्, (29) शंखः, (30) स्मृतिदर्पणः, (31) बौधायनः, (32) चतुर्विंशति-
मतम्, (33) मत्स्यपुराणम्, (34) भृगुः, (35) ऊर्ध्वपुराणम्, (36) ब्रह्मपुराणम्,
(37) दृष्टस्यतिः, (38) कश्यपः, (39) जाबालः, (40) दत्तः, (41) मिताक्षरा-
कारः, (42) त्रिशत्-श्लोकी, (43) प्रचेताः, (44) विश्वामित्रः, (45) विश्वा-
घर्म्मोत्तरः, (46) नागरखण्डः, (47) सापनौय (?), (48) क्रियासारः, (49)
इतिहासः, (50) ब्रह्मायडपुराणम्, (51) भविष्योत्तरः, (52) ब्रह्मवैवर्तपुराणम्,
(53) भास्करः, (54) वशिष्ठसंहिता, (55) स्कन्दपुराणम्, (6) ऋष्यशृङ्गः, (57)
काणादर्शः, (58) भविष्यपुराणम्, (59) राजमार्तण्डः, (60) मार्कण्डेयः ॥

The work is a compendium of daily religious obser-
vances and ceremonies.

The work is mainly divided into five chapters as
indicated by the following colophons :—

- (i) इति श्रीवाक्यरत्नाकरे व्याचारोक्तामे प्रातर्मध्याह्नादिकृत्यम् (8A).
- (ii) इति वाक्यरत्नाकरे शुद्धिपरिच्छेदः (13B).
- (iii) इति वाक्यरत्नाकरेऽधिकारपरिच्छेदः (15B).
- (iv) इति वाक्यरत्नाकरे आह्वयपरिच्छेदः (17B).
- (v) इति श्रीगोविन्दविष्णुपुत्रे वाक्यरत्नाकरे रतिरतिनिर्णयपरिच्छेदः (29A).

These chapters are again subdivided into different minor topics concerning the main topics of the chapters.

2800.

6441. ज्योतिर्निबन्धः or ज्योतिर्निबन्धसर्वस्वम् or

ज्योतिर्निबन्धसंग्रहः ।

Jyotir-nibandhaḥ or *Jyotir-nibandha-sarvasvaṃ* or
Jyotir-nibandha-saṃgrahaḥ.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 144. Lines, 8 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

A compilation on Jyotiṣa as applied to religious observances.

It begins :—

ज्योतिर्निबन्धसंग्रहो लिख्यते ।

गारुडे भूतवादे च ज्योति + वैद्यके तथा ।

कारणं + + + कृत्तु नतु शुद्धविचारणा ।

ज्योतिषे ग्रहणं सारं गारुडे विष[मो](भ)क्ष्यम् ।

शैवे + + वती दीक्षा कौलिके ग्रहनिग्रहौ ।

ग्रन्थतत्त्वार्थतत्त्वेन कृतं जानाति यो हिजः ।

अग्रमुक्त्वा स भवेत् आह्वय पूजितः पंक्तिपावनः ।

Topics :—

13B, अथ यतीपातः ; 14B, इत्यधिमासफलम्—अथ मलमासकार्याणि ;

15B, इत्यधिमासनिर्णयः—अथ क्षयमासनिर्णयः ; 16B, अथ ग्रहणाविधिः ;

25B, अथ सिंहस्यगुरुनिर्णयः; 27B, इति ज्योतिर्निबन्धसर्व्वस्य सिंहस्यगुरु-
निर्णयः—अथ संक्रान्तिप्रकरणम्; 32A, अथ संक्रान्तिकानम्; 33A, अथ
संक्रान्तिफलम्; 33B, इति ज्योतिर्निबन्ध सूर्य्यसंक्रान्तिनिर्णयः—अथ जन्म-
राशिनिर्णयः; 34A, अथ नामविचारः; 34B, अथ जन्ममासादौर्णा निर्णयः;
35A, अथ जन्मनक्षत्रविचारः; 37A, इति ज्योतिर्निबन्धे सिद्धान्तमीमांसा-
ध्यायः—अथ संदेहविचारः; 51A, इति खट्वांगोद्गमविधिः, अथ दुग्धपान-
विधिः; 51B, अथ कर्णवेधविधिः; 54A, इति निष्क्रमणः; 60B, अथ
मंगलाङ्कुरार्पणम्, अथोपनयनम्; 69B, इति ज्योतिर्निबन्ध उपनयनम्—
अथोपाकरणम्; 72B, अथ केशान्तकर्मः; 74B, इति विद्यारम्भः; 75B,
इत्यनध्यायः; 76B, इति क्षुरिकाबन्धः; 83B, इति गोत्रनिर्णयः; 84A,
इति वरपरौक्षाः; 84B, इति कन्यापरौक्षा, अथ सामुद्रिकलक्षणानि; 89A,
अथ गुरुशुक्लास्तापवादः; 90A, अथ रविगुरोर्वलविचारः; 97B, इति विवाह-
भेदाः; 98A, इति दानप्रकरणम्; 98A, अथ विधकन्यादानम्; 100A, इति
वैधव्ययोगे विवाहः; 105B, इति ज्योतिर्निबन्ध विवाहप्रकरणम् अथाग्र-
धानम्; 106B, अथ गृह्यारम्भप्रकरणम्; 107A, अथ शाल्यज्ञानम्; 108B,
इति दिक्साधनम्—अथ शंकुन्यासः; 110B, इति स्तम्भागोपगप्रकारः—अथ
काष्ठनिषेधः; 112A, अथ द्वारनिर्णयः; 114A, अथ गृहनिर्णयः; 115A,
इति ग्रामदिङ्निर्णयः—अथ गृहप्रवेशः; 116B, अथ वास्तुपूजनविधिः; 118A,
अथ स्तुतिकागृहम्; 120A, अथ ग्रन्थविधिः; 121B, इति राजाभिषेक-
प्रकरणम्, इति यात्राप्रकरणम्; 123B, इति यात्रायां शुभाशुभम्; 124A,
इति यात्रानिष्ठप्रकरणम्, अथ पञ्चाङ्गशुद्धिः; 131B, इति प्रतिशुद्धदानम्।

Authorities :—

8B, श्रीपतिः; 9B, लङ्का; 11A, रत्नकोषः, ज्योतिःसागरे; 12A,
संहिताप्रदीपः; 13B, माण्डव्यः, मेघातिथिः; 14B, गर्गः; 15A, कात्यायन-
स्मृतौ; 16B, चतुर्विंशतिमते; 17A, स्मृतिचन्द्रिकायां, धर्मप्रदीपे; 17B,
नारदः; 24B, फलप्रदीपे; 25A, हारोत्तस्मृतौ—दानखण्डे; 25B, ज्योतिः-
प्रकाशे; 27A, पराशरः, श्रौतकः, यात्राविधाने; 28B, राजमार्तण्डः; 31A,
श्रीभारते, आदिशतपुराणम्; 32A, देवीपुराणे; 34A, खरशास्त्रे; 34B,

रत्नमालायां, शार्ङ्गधरः; 67B, वृहस्पतिः; 69B, प्रयोगपारिजाते; 76B, वराहः; 77B, मनुस्मृतौ; 78A, धर्मप्रदीपे, लिंगपुराणे; 79B, बौधायनः; 80B, गौतमः, भगद्वाजः; 81A, मौद्गल्यः; 89A, सम्मर्तः; 98A, जातकोत्तमः; 98A, यवनः, त्रैलोक्यप्रकाशः; 98B, योगजातकः, वृद्धनारदः; 99A, ज्योतिः-संग्रहः; 99B, संहितासारे; 101A, कपर्दिकारिकायां, ज्योतिर्विवरणे; 101B, संहितासारावलौ; 102B, वृद्धशौनकः; 106B, मत्स्यपुराणे; 108B, शिरोमणौ, शिल्पशास्त्रे; 110B, व्यासः; 123B, वादरायणः; 128A, यम्यकः; 133A, ब्रह्मयामले; 134A, यात्रासारे; 138B, चिन्तामणौ; 142B, वसन्तराजे ।

This is not the same work as *Jyotir-nibandha-sam-graha* by Śivadāsa or Sivaraja, as described in I.O. Catal. No. 3000, which quotes three mangalacarana verses only as the beginning of the work and does not give topics. This is not the same work as described in p. 303 Bik. MSS.

2801.

6430. **रत्नसारसंग्रहः ।*** *Ratna-sāra-saṃgrahaḥ.*

Substance, country-made paper 13×5 inches. Folia, 14. Lines, 13, 14 on a page Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, mouse-eaten.

A work on Jyotiṣa as applied to Smṛti.

The *maṅgalacarana* and the object of the work :—

नानाशास्त्रविचारचारुजलधिं निर्मथ्य बोधाद्विष्णौ
ग्रह्यामि प्रचुरं सुसंग्रहमणिं सत्यंङितैः सम्मतम् ।
श्रीदेवं द्युमणिं प्रदीपनकरं ब्रह्माख्यभाग्योदरे
नत्वा ख्यातमविर्विलक्ष्यधिया श्रीमन्निघागात्मकम् ॥

... ..
... ..
... ..

अस्य शास्त्रस्य सम्बोधो वेदाङ्गमिति नोदितः ।

अभिधेयं च जगतः शुभाशुभनिरूपणम् ॥

6B, इति श्रीरत्नसारसंग्रहे कालशुद्धिवर्णनं नाम प्रथमः सर्गः; 9A, ० वास्तुजलाश्रयपादादिरोपणो नाम द्वितीयः सर्गः; 14B, ० संस्कारनिरूपणं नाम तृतीयः सर्गः—अथ विवाहनिर्णयः (म्) ।

The MS. ends abruptly.

It quotes among other authorities :—

(2A), राजसार्त्तखण्डः (3B), बृहद्वाजसार्त्तखण्डः (4A), ज्योतिःसागरः (4A), ज्योतिर्निबन्धः (5B), स्मृतिसारः, सारंगधर, भोजराजः ।

2802.

5202.

Substance, country-made yellow paper 16 × 2½ inches. Folia, 15. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Bengali. Date, Saka 1716. Appearance, fresh. Complete.

It contains Astronomical kārīkās, applied to Smṛti.

Post Colophon Statement :

प्रकाश्याः १७१५ पौषस्य प्रथमदिने यत्र सप्तम्यां शनिवासरे
लिपिरियं श्रीठाकुरदासशर्माणाः स्वाक्षरम् ।
श्रीरत्न मयि लेखके ।

2803.

5919. साम्बत्सरिककर्मवली ।

Sāmratsarika-karmavali.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 21 Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgarī. Date, Śaṃvat 1840. Appearance, fresh. Complete

A Religious Calendar.

Beginning :—

श्रीसरस्वत्यै नमः ।

अतस्त्रोक्तं सुमहत्वाद्यं पीताम्बरविराजितम् ।

वैजतेने समालीनं हरिमन्त्रविष्णुवेत् ।

चैत्रादिफाल्गुनान्तेषु यत् कर्म विधिर्नोदितम् ।

तदहं संयच्छेयान्न वमुष्ठानं(?) सिद्धये ॥

हेमाद्रिमाधवनिबन्धकृद्भिः सिद्धान्तितम्

तदीह + + + तिलाघवार्घ्यं । (?)

+ + विरोधपरिहारविचारजातम्

तत्तद्विबन्धकृतमेव विलोकनीयम् ॥

1A, अथ तिथिनिर्णयः; 4A, इति चैत्रमासः; 4B, इति वैशाखमासः; 5A, इति ज्यैष्ठमासः; 7A, इत्याषाढः; 8A, इति श्रावणमासः; 8B, अथ जन्माष्टमी; 11B, इति भाद्रपदमासः, अथ महालयः; 15B, इत्याश्विनमासः; 17B, इति कार्तिकमासः; 18A, इति मार्गशीर्षमासः, इति पौषः; 19B, इति माघमासः; 21A, इति फाल्गुनमासः ।

Last Colophon :—

इति सांवत्सरिककर्मावली समाप्ता ।

Post Colophon :—

ग्रन्थसंख्या ६०० ! औरस्तु । संवत् १८४० । मीतौ पुस
सदी ८ वार बुध ।

2804.

10676. **महोत्सवनिर्णयः ।** *Mahotsava-nirnayah.*

Substance, country-made yellow paper. 13×5 inches. Folia, 7, Lines, 9 on a page. Extent in Slokas, 210. Character, Bengali. Date, Saka 1798. Appearance, fresh. Complete.

On the times meet for the Vaisṇava festivals.

Colophon :—

इति महोत्सवनिर्णयः ।

Post Colophon :—

शकाब्दाः १७८८ कार्तिके १ लिखितम् ।

Beginning :—

औराघास्रव्याभ्यां नमः

अथ महोत्सवनिर्णयः ।

तत्र त्रिपितृव्येषु कृष्णादिं व्रते शुक्लादिमेव च इति वचनाशुद्धेन प्राचीन-
निबन्धेषु चैत्रकृष्णप्रतिपदमारभ्यैव कृत्यानामुक्तत्वात् आदौ दोलोत्सवो निर्णीयते ।
स च होलिकादहनव्यवहितपरदिन एव कार्यः ॥

2B, अथ वैशाखशुक्लतृतीयायां चन्दनोत्सवः ; 3A, अथ ज्येष्ठशुक्लैकादश्यां
जलविहारोत्सवः, अथ आश्विनशुक्लतृतीयामारभ्य पूर्णिमापर्यन्तं हिन्दोलोत्सवः ;
3B, अथ भाद्रपदकृष्णाष्टम्यां जन्माष्टमोव्रतः ; 4B, अथ भाद्रशुक्लाष्टम्यां श्रीराधा-
जन्मोत्सवः ; 5A, अथाश्विनशुक्ला दशमौ विजयदशमौ तत्र यवाङ्गुरसमर्पणोत्सवः,
अथाश्विनपौर्णमास्यां रासोत्सवः ; 6B, अथ कार्तिककृष्णद्वितीयायां इनर्षपि
रासोत्सवः ; 7A, अथ फाल्गुनशुक्लद्वितीयामारभ्य पूर्णिमापर्यन्तं होलिकोत्सवः ।

2805.

3906.

Substance, country-made paper. 16 x 3½ inches. Folia, 17. Lines, 8
on a page. Extent in Slokas, 510. Character, Bengali of the nineteenth
century. Appearance, fresh. Incomplete at the end. Written in a neat,
small hand.

A *vedemecum*, having for its subject, Jyotisa as
applied to Smṛti.

Beginning :—

नमः औसूर्याय ।

अथान्नप्राशनम् । यमः ।

ततोऽन्नप्राशनं मासि षष्ठे कार्यं यथाविधिः ।

अष्टमे वा प्रकर्तव्यं यदेष्टं मङ्गलं कृते ॥

षष्ठ इति मुख्यः कल्पः प्रागुक्तन्यायात् ।

कल्पचिन्तामणौ ।

अन्नस्य प्राशनं प्रोक्तं मासि षष्ठेऽष्टमे बुधेः ।

स्त्रीयान्तु पक्षमे मासि सप्तमे प्रजगौ मुनिः ॥

Topics :—

1A, अथान्नप्राशनम्, अथ नवान्नम् ; 2B, अथ गृहहारम् ; 3A, अथ
गृहप्रवेशः ; 3A, अथ चूडाकरनम् ; 5A, अथ कर्णवेधः, अथोपनयनम् ; 7B,

विद्यारम्भः; 8A, अथ गर्भाधानम्; 8B, अथ पुंसवनम्; 9B, अथ सौमन्तो-
न्नयनम्; 9B, अथ निष्क्रामणम्; 10A, अथ हलप्रवाहः; 11A, अथ वाचौ;
11B, धान्यस्थापनम्; 13B, अथ राजादिदर्शनम्; 14A, अथ विवाहः;
14B, वर्षशुद्धिः; 15B, विवाहयोटकमाह ।

2806.

6391.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 43. Lines, 9
on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

The MS. ends abruptly.

A modern work on Jyotiṣa as applied to Smṛti.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

मेघेऽथ कंठीरवधन्विनोच्च

गच्छान्तमाद्यो नवमस्तथांशः ।

तिथ्यर्क्षराश्यांशदिवादिशान्ते

जातस्य रिष्टं शुभदृष्टिहीने ॥

... ..

... .. एतेषां गच्छानां पलम् ।

2A, अथ ज्येष्ठाफलम्; 2B, अथ मूलरुद्धः; 3B, अथ मूलवासः; 4A,
अथ विष्णुदिदोषमाह वशिष्ठः; 4B, अथ डिंभचक्रफलम्; 6A, अथ पुनर्व-
सुप्तकुण्डलिकाः; 8A, अथ कर्णवेधः; 9A, अथान्नप्राशनम्; 10A, अथ
चोलम्; 11A, अथ धनुर्विद्यारम्भः, अथोपनयनम्, etc., etc.

The last owner of the MS. gave it the name of Jyotiṣ-
—pūktābharāṇa, by Harinārāyaṇa. But the names of the
author and of the work do not appear in the body of the
manuscript nor in any descriptive Catalogue.

2807.

6366.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 5$ inches. .
12 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end

It relates to Jyotiṣa, as applied to Smṛti, concerned with auspicious or inauspicious days.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

एकदन्तं महावीर्यं नमः पश्यपाणये ।

मिथ्यन्ति सर्वकार्याणि त्वत्प्रसादादिनायक ॥

गणेशः सर्वदेशानामादौ पूज्यः सर्वदेव हि ।

सर्वैरपि महाविघ्ननाशकोऽन्यो न विद्यते ॥

Topics :—

6B, अथ दैवज्ञदोषाः ; 8B, अथ सिद्धियोगानाह ; 11A, अथ सामान्य-
तोऽवश्यवज्ज्याणि ।

Authorities quoted : -

1A, नारदः, कश्यपः, वशिष्ठः ; 2A, ताजिकाचार्यः, भट्टोत्पलः ; 2B, सत्याचार्यः, अत्रिः ; 3A, मुक्तावल्याः ; 3B, समसारे, सिद्धान्तशिरोमणौ ; 4A, माण्डव्यः ; 4B, वराहसंहिता ; 5A, श्रौधरः, विष्णुगुप्तः ; 5B, सूर्य-
सिद्धान्तः ; 6A, वशिष्ठसंहितायां, रत्नमालायां ; 6B, श्रीपतिनिबन्धे ; 8A, राजमार्तण्डः ; 9A, भट्टभास्करः ; 11A, चण्डेश्वरः ; 16B, ज्योतिःसागरे,
वराहेश्यापि वृहद्याचार्याः ; 17A, रत्नकोषः ; 18A, ब्रह्मसिद्धान्ते, वशिष्ठ-
सिद्धान्ते ; 20A गरुडपुराणे ।

The leaves are all marked शुद्धि on the left hand upper margin. But it can not be Śuddhidipikā by Śrīnivāsa, described above, as it quotes later authorities such as Candēśvara, Tājikacārya and others.

(820)

2808.

6459.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 4. Lines, 14 on a page. Extent in slokas, 108. Character, Nāgara. Date, Samvat 1852 = Saka 1717. Appearance, fresh.

Observances on holy days.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ हरिवासरनिर्णयः ।

एकादश्याः प्रान्तभागो द्वादश्याः पूर्वं एव च ।

हरिवासर इति ज्ञेयस्तत्रात्रन् पतितो भवेत् ॥

2B, अथ द्वादशीनिर्णयः, अथानध्यायः ; 3A, अथ युगादयः, अथाष्टका, अथ विषुवौ, अथायने, अथ श्राद्धाचतुर्दशीः अथ गङ्गाचतुर्दशीः 3B, अथ प्रदोषः ।

End :—

इति दशम्यादिनिर्णयः । आर्या भद्रा देवकार्यं इति स्मृति-
कौस्तुभेऽपि स्पष्टमुक्तम् ।

Date, संवत् १८५२ शके १७१७ जयनामसंवत्सरे कात्थगुणअमायां विश्वेश्वरसन्निधौ इदं पुस्तकं पित्रेत्युपनाम्ना वेणीमाधवेन लिखितम् ।

2809.

2678. त्रयोदशीनिर्णयः । *Trayodāśī-nirṇayah.*

*Being a part of the Kālakhāṇḍa of Puruṣārthucintāmaṇi
by Advele, son of Rāma Kṛṣṇa Sūri.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 13 on a page. Extent in slokas, 226. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति आडवेलेउपनामकश्रीमन्नानन्दविरचितसुविष्णुभट्टकते
पुस्तकार्थचिन्तामणौ कालखण्डे त्रयोदशीनिर्णयः ।

It begins :—

अथ त्रयोदशी-निर्णीयते ।

मा न शुक्लपक्षपक्षभेदेन व्यवस्थितैव । तत्र शुक्लत्रयोदशी पूर्वविज्ञा
याज्ञा :

त्रयोदशी तु कर्त्तव्या द्वादशी मङ्गिता मुने ।

• भूतविज्ञा न कर्त्तव्या दर्शः पूर्ण कदाचन ।

इत्यादि ।

2810.

10728C.

Substance, palm-leaf 7×2 inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page.
Extent in Slokas, 480. Character, Newari of the eighteenth century.
Appearance, old and discoloured.

The first leaf belongs to a different work.

This is a Calendar of religious observances in all the
twelve months of the year.

End :—

तमशोकं हराभीष्टं मधुमाससमुद्भव ।

पिवामि शोकसन्तप्तः मांमशोकं सदा कुर्व ॥

मुख्यायाः फलमेकं पिवन्मौनगते रवौ ।

विषमज्ञाक्रमते तस्य यावदब्दो न पूर्यते ॥

Last Colophon. :—

इति चैत्रनिर्णयः ॥

There are six lines after the last colophon.

2811.

3290.

Substance, country-made paper. 8×5 inches. Folia, 40. Lines, 8
on a page. Extent in Slokas, 400. Character, Nāgara of the nineteenth
century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

A fragment of a Smṛti compilation.

It begins thus :—

मासश्चतुर्धा त्रिंशता दिनैः सावनः ।

सूर्यस्य संक्रमादासंक्रान्ति सौरः । पक्षद्वयेन चान्द्रः । अश्विन्यादि-
रेवत्यन्तं नक्षत्र-परिवर्त्तनेन नाक्षत्रः । दिवसोऽपि चतुर्धा
अहोरात्रः, सावनः सौरमासत्रिंशदंशं सौरः, तिथ्यवच्छिन्नश्चान्द्रः,
चन्द्रसम्बद्धनक्षत्रावच्छिन्नः नाक्षत्रः ॥

3B, इति मलमासविवेकः ; 4A, इति सामान्यतिथिनिर्णयः ; 5B, अथ
व्रतविशेषे तिथिविशेषनिर्णयः ; 6A, अथ एकभक्तकालनिर्णयः ; 6B, अथ नक्ष-
कालनिर्णयः ; 7A, अथोपवासतिथिनिर्णयः ; 7B, अथ नक्षत्रोपवासनिर्णयः,
अथ जन्माष्टमीनिर्णयः ; 8B, अथ एकादशीनिर्णयः ; 10B, अथ अष्टौ
महाद्वादशयः ; 11A, श्रवणद्वादशी ; 13A, अथ शिवरात्रिः ; 13B, अथ
पूर्वनिर्णयः, अथ ग्रहणनिर्णयः ; 14B, अथोपाकर्मकालः ; 15B, अथ
उत्सर्जनकालः ; 18A, इति संक्रान्तिनिर्णयः, अथ अमावास्याश्राद्धनिर्णयः ;
19A, अथ वृद्धिश्राद्धकालः ; 19B, अथ वृद्धापक्षश्राद्धकालः ; 20A, अथ
भाद्रपदापरपक्षश्राद्धकालनिर्णयः ; 23A, अथ श्राद्धतिथेः षण्डत्वे निर्णयः ;
24A, अथ प्रेतश्राद्धेषु नवश्राद्धकालः ; 25A, अथ सप्तश्लोककालः ; 27A,
अथ क्षयाहापरिक्षान्ते निर्णयः ; 27B, अथ मघाश्राद्धनिर्णयः, अथाशौचादि-
निमित्तकप्रतिबन्धके सति श्राद्धकालाः ; 28B, अथ पूर्वाह्णादिकालनिर्णयः ;
29B, अथ श्राद्धविशेषेषु पराह्णादिविनियोगः ; 30A, अथ पिण्डदानविधे-
कालः ; 30B, अथ प्रेतक्रियासु निषिद्धकालाः ; 33A, अथ वैश्वदेवादिकाल-
भेदः ; 33B, अथ नित्यश्राद्धकालः ; 37A, अथ नक्षत्रादियुक्ततिथिनिर्णयः ;

2812.

3067.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 4. Lines, 10
on a page. Character, Nāgare of the early nineteenth century. Appear-
ance, discoloured.

The MS. contains 80 verses in the anuṣṭup metre, on
auspicious moments for the commencement of structures,

the construction of chariots, the digging of tanks and wells, and so on.

The MS. is very corrupt and badly written.

Colophon :—

इति विश्वकर्माविरचिते ज्ञानप्रकाशदीपनिर्वहण्युतत्वाधिकारे
प्रथमोऽध्यायः ।

Aufrecht registers in Cat. Cat. Part II, an astrological tract of the name ज्ञानप्रकाशदीपार्णव from the Viśvakarṇāvatāra. May it be identical with this ?

It begins :—

विश्वकर्मे उवाच ।

शुभे मासे मिते पक्षे आदित्ये चोत्तरायणे ।
चन्द्रताराबलं भद्रं शुभे लग्ने शुभे दिने ॥
चैत्रे शोकं कलहं व्याधिं वैशाखे च धनागमं ।
ज्येष्ठे मृद्वेष्टमरणं आषाढे वसुनाशनम् ॥

It ends :—

आख्यातंशा कलारा + चन्द्र मैत्रादिकस्य वा ।
प्रति आत्मन खैव सुभस्तेन दिनेस्वराम् ॥

2813.

3068. वास्तुसौख्यम् । *Vāstu-saukhyam.*

*From the Todarānanda of Todarmal, the distinguished
general and finance minister of Emperor Akbar.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia 52. Lines, 8
on a page. Extent in ślokaś, 800 Character, Nāgara. Date, Śamvat
1884. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमन्महाराजाधिराजश्रीतोडरमलविरचिते तोडरा-
नन्दे वास्तुसौख्यं संपूर्णम् ।

The Post Colophon Statement :—

संवत् १८८४ श्रीरामसौता औहनुमते नमः ।

On the selection of the site of a habitation and materials for construction, on the auspicious moments for the commencement of the structure and rites and ceremonies in connection with it, and on the general plan of the house.

The maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

यन्नामस्मरणाद्यान्ति विलयं विघ्नमक्षयाः ।

तं नमस्ये गणाधीशं भजद्भ्यो बुद्धिदायकम् ॥

यत्पादाम्बुजमाध्वीकं निषेव्यावाप्तसन्ततिः ।

जयत्येष गुरुः साक्षादगन्तो भक्तवत्सलः ॥

गोविन्दपादकमलद्वययोजितमानसः ।

गृहसौख्यं तनोत्येष श्रीतोडरमहौपतिः ॥

His authorities :—

वशिष्ठ-गर्ग-ब्रह्मोक्तं विश्वकर्मैदिनिर्मितम् ।

वराहलक्ष्म्याख्यातं शास्त्रतत्त्वं विन्दश्य च ॥

निरूपयामो विदुषां सन्तुष्टौ वास्तुनिर्णयम् ।

यथामति धनारोग्यसौख्यकौर्त्तिविष्टद्वये ॥

It ends :—

अक्षपाटमनाच्छ्रमदत्तबलिभोजनम् ।

गृहं न प्रविशेदेव विपदामालयं हि तत् ॥

एकाग्रोतिपदनिर्माणं तत्रत्यदेवतामन्त्रिणेशविभागश्च प्रागेवा-

स्माभिर्निरूपितः ॥

The topics :—

2B, अथ वास्तुस्वरूपमाह ; 2B, अथ भूमिपरीक्षा ; 6A, अथ शल्य-
शोधनम्, वास्तुशास्त्रे ; 8B, इति निमित्तशल्यम्, अथ प्रश्नवर्गशल्यम् ; 13B,

अथ शिलान्यासः; 14B, अथ आयव्ययादिविचारः; 16A, गृहनक्षत्रादि-
ज्ञानम्; 16B, अथ तिथिज्ञानम्; 23A, अथ शालालिन्दयोः प्रमाणम्;
25A, अथ भित्तिप्रमाणम्, अथ द्वारज्ञानम्, अथ शाखोद्वम्बरादिज्ञानम्;
26A, लम्बनामानि; 35A, अथ चतुर्षष्टिपदस्य विभागः; 35B, अथ
देवताविभागः, अथ मन्त्रज्ञानम्; 36A, अथ वंश[स्य](स्य) शिरायाश्च ज्ञानम्;
37A, अथ द्वारनिर्णयः; 40A, अथ द्वारस्य वेधफलम्; 42A, अथ गृह
श्रीद्विक्रमः; 49A, अथ शङ्खस्थापनम्; 51A, अथ वास्तुपूजा ।

The later authorities :—

2B, वराहमिहिरः; 3B, वराहमंहितायां; 5B, राजमार्तण्डः; 10B,
ज्योतिषचिन्तामणौ; 13A, ज्योतिःप्रकाशः; 14B, विजयकर्मा; 17A,
श्ववहारोच्चये; 18A, सारसमुच्चये; 19A, रत्नमालाटीकायां, चिन्तामणौ;
19B, दृष्टसंहिता; 36B, वास्तुतन्त्रे; 42B, औपतिः; 43A, सारसागरे;
46B, श्ववहारतन्त्रे; 49B, लङ्का;

2814.

5524. *The Same.*

Substance, country-made paper. $13\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 18. Lines,
12 on a page. Extent in slokas, 850. Character, Nāgara of the nineteenth
century. Appearance, fresh. Complete.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

• यन्नामस्मरणाद्यान्ति विलयं विप्रसञ्चयाः ।

तं नमस्ये गणाधीशं भजङ्गो बुद्धिदायकम् ॥

This belongs to the series of Smṛti works of Toḍara-
malla and relates to the construction of various buildings.

Colophon :—

इति श्रीमन्महाराजाधिराजश्रीतोडरमल्लविरचिते तोडराल-
वास्तुतौख्यं सम्पूर्णम् ।

2815.

6069. वास्तुप्रदीपः । *Vāstu-pradīpah.**By Vāsudeva Paṇḍita.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 13. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara. Date, Samvat 1894. Appearance, fresh. Complete.

A work on Vāstu, composed in Śaka 1572. The author is said to be a Maga Brāhmaṇa. See H.P.R. Vol. III, No. 267.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८९४—भाद्रस्य च सिते पक्षे पूर्णिमा शुक्लवासरे ।

तस्यां दिनं (?) लिखेदग्र्यं यत्नेन परिपालयेत् ।

There are eight lines more.

Astrological side of Vāstu.

2816.

6069A. *The Same.*

Substance and the measure are the same as above. Folia, 20. Lines, 8, 9 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

2817.

3073. वास्तुचन्द्रिका । *Vāstu-candrikā.**By Narahari Jyotiṣī.*

Substance, Serampore paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 140. Character, Nāgara. Date, Samvat 1934. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीनरहरिज्योतिषिविरचितायां वास्तुचन्द्रिकाग्र्यः

सम्पद्यः ।

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु ॥ संवत् १९३४ पौषमासे शुक्लपक्षे १४ शुक्लवासरे ॥
श्रीरामचन्द्राय नमः ॥

An astrological tract relating to the selection of the site and the construction of a house, auspicious moments for its commencement and so on.

The manuscript is very corrupt.

It begins :—

अथ वास्तुचन्द्रिकाप्रारम्भः ।

वास्तुज्ञानमघातकमलभवन्मनिपरं पराजितं । (?)

क्रियते ऽधुनामेदं विदधे साम्प्रतैः प्रीत्यै ॥ (?)

सर्वदोषे विनिर्मुक्तं (१) गुणैः सर्वैरलंकृतम् ।

प्रणम्य सर्वलोकेषां वास्तुलक्षणमुच्यते ॥

Topics :—

1B, अथ गृहप्रारम्भमासः ; 2A, अथ वारफलं and so on ; 2B, इति नरहरिणोद्यन्ते ज्योतिषां मन्त्रमारः, अथ योगफलम्, अथ गृहप्रारम्भे लक्षणम् ; 3B, अथ लघुभक्तम् ।

वास्तुचक्रं प्रवक्ष्यामि यथाव्यासेन भाषितम् ।

यत्र ऋक्ष भवेत् सूर्यस्तत्रादौ [चौलि] (हलि) मस्तके ॥

3B, अथ लघुभक्तम् ; 4A, अथ चक्रम् (it gives also figures of various *calwas*) ; 4B, अथ ग्रामवामचक्रम् ; 5A, अथ राजचक्रम् ; 5B, अथ वास्तुनागः ; 7B, अथ दातातस्करादिगृहफलम्, अथ बंधवर्णनचक्रम् ; 8A, अथ गृहविभागबंधप्रतिविचारः ; 8B, इति गृहप्रमाणम्, अथ राशि-प्रतिगृहप्रमाणम् ; 9A, अथ गृहप्रवेशमासः ; 9B, अथ गृहप्रवेशनक्रमः ; 10A, अथ सर्वार्थचक्रम् ।

2818.

10229. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete. Date, Śarpvat 1942.

A compilation from astrological works. It relates to Vāstu and is illustrated with diagrams.

On the reverse of the last leaf :—

वास्तुचन्द्रिका[ज्योतिषम्](ज्योतिष) समाप्त['](:) ।

The date of the MS. :—

संवत् १८४२ ॥ मीः फाः सु ॥ ६ । शुक्रवार ॥ श्रीसर्व-
देवताय नमः ॥

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ वास्तुचन्द्रिकाप्रारम्भः ॥

वास्तुज्ञानमथात कमलभवम्निपरं पराज्ञातम् ।

क्रियतेऽधुनामेदं विदग्धे साम्बत्सरै प्रियै ॥, etc., etc.

2819.

5139. स्मृतिदुर्गभञ्जनम् । *Smṛti-durgā-bhañjanam.*

By Candrasekara a Vārendra Brāhmaṇa of Navadvīpa.

Substance, country-made paper. 17×3 inches. Folia, +3+13 Lines, 8 on a page. Extent in ślokaś, 1,400. Character, Bengālī of the early nineteenth century. Appearance, discoloured.

It contains (I) Saṃkalpadurgābhañjanam (1 to 29); (II) Tithidurgābhañjanam (1 to 3); (III) Māsādyullekha-durgābhañjanam. There is a fourth chapter in other MSS. on optional facts.

For the description of a complete manuscript see L. 937. See also L. 339 and 4055.

Last Colophon :—

इति मासाद्युक्तेषु दुर्लभजनम् समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

* श्रीराधाकान्तशर्मेणा लिखितमिदं । नवद्वीपवासिस्मार्त-
भाष्यस्य तिभट्टाचार्यचरणा विनयन्ते ।

2820.

6365.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 28 of which the 5th is missing. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

An extract from Sārasaṃgraha. There are so many works of this name in Smṛti, most of them not described, that it is impossible to tell which Sārasaṃgraha is meant.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ समयशुद्धिर्ग(मा)रभ्यते । तत्र सारसंयहयथे ।

सिंहस्थे सुगुरुं सर्वकर्म्येषु वर्जयेत् ।

प्राग्भवं न च सिध्येत महाभयकं भवेत् ॥

Topics treated of :—

4A, इति गुरुशुक्रयोः शुद्धाशुद्धविचारः ; 6B, अथ पञ्चशलाकचक्रम्, इति वेधः ; 7A, अथ यामित्रम्, अथैकागलः ; 7B, अथ पक्षोत्थानः ; 8A, अथ दण्डयोगः, अथ सप्तशलाकम् ; 11A, अथ द्विरागमः ; 12B, अथ प्रथमकृतं दर्शनफलम् ; 16B, अथ केशबन्धनम् ; 17A, सौमन्तोषयनम् ; 17B, अथ निष्क्राशनम् ; 18B, अथ चुडाकरणम् ; 19B, अथ व्रतबन्धः ; 25A, अथ विद्यारम्भः ; 26B, अथ राजावलोकनम् ; 27A, अथ रोगिज्ञानम् ; 27B, अथ राजाभिषेकः ; 28A, इति सारसंयहौ समयशुद्धिविवादादिकर्म-
मिश्राध्यायः—अथ गृहवक्त्रातिचारविचारः ।

Under the last heading there are 13 lines and then the MS. ends abruptly.

The authorities quoted are :—

2A, गगः ; 2B, हारीतः ; 3B, लल्लः ; 4B, श्रीब्रबोधे, तोडराणवे ;
9A, बृहस्पतिः, यमः ; 23A, नारदः ; 23B, बृहस्पति, श्रीपतिः ; 25B,
देवज्ञवल्लभः ।

2821.

6054. वास्तुपद्धतिः । *Vāstu-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 11×5½ inches. Folia, 16. Lines, 11 to 15 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

The maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीसारदां निधाय धातागणेशगुरुचरणम् ।

वक्ष्यामि शिल्पशास्त्रं सर्वजनानां च सौख्यकरम् ॥

दूषणेन रहितं गृहं कुर्यात् जायते च प्रबलं सुखद्वजः ।

पुत्रपौत्रधनधान्यसमृद्धिः सर्वमित्रस्त्रजनात् सुखदं च ॥

It often quotes verses, which are not Sanskrit, as in leaf 1.

पण्डितं तुल्यं धनं कर्काडं लाभो दाहणियमकेरुगवसहे ।

पश्चिमं हरिश्चलिकन्याघटमौना मिथुनं उतरायाम् ॥

1, इति श्रीवास्तुपद्धतौ प्रथमोऽध्यायः ; 2B, इति वास्तुपद्धतौ द्वितीयोऽध्यायः ; 3A, इति वास्तुपद्धतौ मासशुद्धिविचाराध्यायः तृतीयः—अथ तिथि-
शुद्धिः ; 3B, इति सामान्येन सूत्रारम्भप्रारम्भः ; 4B, इति श्रीवास्तुपद्धतौ
गृहनिर्माणविधाने सर्वत्र लाभः ; 5B, इति वास्तुपद्धतौ शेषे विचाराध्यायः ; 7B,
इति वास्तुपद्धतौ निर्णयदिकसाधनाध्यायः ; 8A, इति वास्तुपद्धतौ गृहद्वारमुखः ;
12B, इति ० गृहनिर्माणस्थानस्थापनाध्यायः ; 15B, ० लघुपद्धतौ गृह-
निर्माणध्यायः समाप्तः ; 16, ० गृहनिर्माणविचारखंडोऽयं समाप्तः ।

There are two lines more and the MS. comes to an end.

The authorities quoted :—

2A, ज्योतिःसागरे ; 3A, मुक्तावल्यां ; 4A, ज्योतिर्निबन्धे ; 4B,
कारिकायां, वास्तुशास्त्रे ; 6B, वास्तुशास्त्रे ; 7A, बृहन्नारदः ; 7B, व्यवहार-

सारे; रत्नमालायां; 8A, जगन्मोहने; 9B, गर्गः; 10A, गोपिराजकृतसूत्रम्;
11A, लक्ष्मः; 12B, वराहः; 13A, शार्ङ्गधरः, वराहमिहिराचार्यः (?);
14A, चिन्तामणौ, राजमार्त्तण्डे, 15A, ज्योतिःप्रकाशे; 15B, वशिष्ठः,
श्रीपतिः।

2822.

*20. **कोशलागमः।** *Kośalāgamah.*

The MS. noticed in L. 771.

The name of the work does not appear anywhere in the body of the codex. But in the left hand upper corner the work is sometimes denoted by कोशला, sometimes by कोश, sometimes by कोल, from which Dr. Rājendralāla seems to have inferred the name to be कोशलागमः. But it turns out to be a work on the erection of a dwelling house which may be only a chapter of कोशलागमः. The chapter appears to be complete, as the last line of 28A contains a date संमत् १८१६ मौलो माघ सुदी २ शुक्र. The verses are consecutively numbered from 1 to 501. See the next number.

The subjects treated of are:—

अथ ग्रामवासचक्रं, अथ वाहनविचारः, अथ ग्रामस्थानविचारः, अथ लृषभ-
चक्रम्, अथ लघुसाधनम्, अथ तत्त्वविचारः, अथ अन्यमतम्, अथ अन्यमतम्,
अथ अन्यमतम्, अथ खाताविचारः, अथ खातपूजनम्, अथ नवग्रहपूजनम्, अथ
कालविचारः, अथ वाषरि विचारः(?), अथ वास्तुफलम्, अथ वास्तुपूजागच्छः,
अथ लघुशुभविचारः, अथ त्रैलोक्यसाधनम्, अथ वारफलम्, अथ वारऋतुतिथि-
घातफलम्, अथ चन्द्रवाहनविचारः, अथ नेत्रविचारः, अथ वारनक्षत्रफलम्,
अथ मृत्तिकापरीक्षा, अथ चन्द्रघातफलम्, अथ पञ्चकम्, अथ अन्यमतम्,
अथ अन्यमतम्, अथ शुभवारफलम्, अथ शुभलग्नम्, अथ राशिफलम्, अथ
गृहमासफलम्, अथ अन्यमतम्, अथ गृहवारम्भनक्षत्रम्, अथ अन्यमतम्, अथ
श्रयनष्ट्यौ, अथ वाषरि प्रमाणम्, अथ अष्टौषरविचारः, अथ फलम्, अथ
अन्यमतम्, अथ धारोपधारचक्रम्, अथ द्वारविभेदः, अथ अन्यमतम्, अथ

अन्यमतम्, अथ लघुभक्तम्, अथ षोडशग्रह, अथ अष्टौ व्यापः, अथ द्वारविभेदः, अथ कूपचक्रम्, अथ अधोमुखनक्षत्राणि, अथ राजविचारः, अथ सिद्धियोगनिषेधः, अथ यात्राप्रकरणम्, अथ मासयात्रा, अथ ललाटीयोगचक्रम्, अथ गृहद्वाराणि, अथ अन्यमतम्, अथ निषिद्धग्रहम्, अथ नक्षत्रफलम्, अथ आङ्गनविचारः, अथ पितृव्यानीयं, (?) अथ नवप्रकरणग्रह व्यानीयं, अथ अङ्गस्थितिचन्द्रः, अथ फलम्, अथ आपचक्रम्, अथ राशितुल्यचक्रम्, अथ गृह-द्वारभेदः, अथ गृहद्वार, अथ गृहशभं, अथ गृहद्वारदिक्षुअवतार गृहव्यवस्था-अथ विवाहग्रह(ष्ट)हचिनाटीचक्रं, अथ वेधफलम्, अथ द्वितीयनाडीचक्रम्, अथ पथचक्रम्, अथ द्वितीयपथचक्रम्, अथ सेवाचक्रम्, अथ फ(नि)[णि]चक्रम्, अथ दिवारात्रिचटौ, अथ ग्रामार्थचक्रम्, अथ मञ्जारवर्गफलम्, अथ पञ्चानवर्ग-फलम्, खानवर्गफलम्, अथ नागवर्गफलम्, अथ मूषफलम्, अथ हस्तिवर्गफलम्, अथ मेघवर्गफलम्, अथ अन्यमतम्, अथ सिद्धिः गृहः, अथ अन्यमतम्, अथ युक्रोदयास्तफलम्, अथ भुजङ्गभोगः, अथ सवाङ्गविचारः, अथ राशेः कर्ष्या-कार्यविचारः, अथ इष्टिघटिकाफलम्, इति गृहप्रकरणं समाप्तः ।

The authorities quoted :—

- (1) क्रोशलागमः, (2) पराशरः(द), (3) नारदः, (4) मुञ्जर्त्तमातृगृहः,
- (5) त्रिविक्रमः, (6) मुञ्जर्त्तचिन्तामणिः, (7) ब्रह्मयामलः, (8) शक्तियामलः,
- (9) शक्तियामलः, (10) भानुयामलः, (11) रुद्रयामलः, (12) आदियामलः,
- (13) गौडमतम्, (14) व्यासः, (15) वशिष्ठः, (16) हारौतः ।

Besides these there are also many Hindi quotations.

2823.

7310. गृहप्रकरणम् । *Gr̥ha-prakaraṇam*.

From Kōśalāgama.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 16. Lines, 16 on a page. Extent in ślokaś, 600. Character, Jaina Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति गृहप्रकरण[.] समाप्त[.] (:) ।

(833)

On the obverse of the first leaf it is called अथ सर्वसंग्रह
ग्रन्थप्रकरणे. A modern compilation, relating to *Vāstu*, illus-
trated by diagrams. This is the same as No. 2822.

Beginning :—

गज ८ खर ७ त्रु ६ युगा ४ खमहि १ गुण-
द्विसहितो मघवा दिशि क्रमात् ।
ग्रहपतेरविधापुरदिष्टमितो
वसुध्वता भवनस्य दशा च सा ॥

अथ ग्रामवासचक्रं ।

ग्रामो यत्र भवेन्नक्षत्रं तदाद्या सप्त मन्त्रके ।
एते सप्त हृदये सप्त पादौ सप्त च तारकाः । १ ॥

2824.

6056.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 14. Lines, 14
to 19 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1849. Appearance,
old and discoloured.

A priest's manual, mainly concerned with *Jyotiṣa* —
as applied to *Vāstu*.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८४६ । माघे मासे ऽसितेपक्षे अष्टम्यां शनिवासरे ।
अलेखि देवराममिश्रेण काशीमर्थं शुभावहम् ।
• शान्तं सदाश्रिवाय नमः ॥ कालभैरवाय नमः ॥

2825.

6052.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 18 of which
3 to 10 are missing. Lines, 12 to 15 on a page. Character, modern
Nāgara. Appearance, old and discoloured.

A work relating to *Vāstu*.

Beginning :—

अथ गृह्यारम्भः ।

तत्रादौ मासफलम् ।

चैत्रे च कलहा विष्ठा वैशाखे च धनागमम् ।

ज्येष्ठे तु मरणं चैव आषाढे पशुनाशनम् ॥

It gives descriptions of various diagrams, but no figures.

Along with this, there are two leaves of a much smaller size.

Beginning :—

कूपचक्रं प्रवक्ष्यामि कथितं पूर्वसूरिभिः ।

मध्यं तु वर्त्तलाकारं चतुःकोणं च कुत्रचित् ॥

2826.

6407. वापीकूपतडागादिखननविचारः ।

Vāpī-kūpa-taḍāgādi-kṣanana-vicārah.

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 5. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 80. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Illustrated by diagrams.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

चन्द्रतारानुकूले च दुष्टयोगविवर्जिते ।

जलभङ्गे तथा चन्द्रे तदंशे सौम्य(१)वर्त्ति(२)ते ॥ १ ॥

जीवेन्दुमार्गवर्त्तते युक्ते वाप्यवलोकिते ।

सूर्यभाषणम् गण्यं मूले मध्ये तथोर्द्ध्वे ॥ २ ॥

(६)ग्रह(६)खेट(६)खगाः स्थाप्याः क्रमात्तत्र पलं वदेत् ।

स्तम्भोर्द्ध्वं मरणं प्रोक्तं मूलं चार्थक्षयो(यं) भवेत् ॥ ३ ॥

मध्ये च धनसौख्यानि स्त(f)व[१]शस्य फले भवेत् ।
 स्तम्भस्यारोपणं कुर्यात् प्रातर्मध्याह्नेव हि ॥ ४ ॥
 अन्यथा निधनं याति कर्त्ता दुःखमवाप्नुयात् ।
 (महोऽश्वेते) [अहःशेषे] प्रकर्त्तव्यं स्तंभाघःखननं शुभम् ॥ ५ ॥

इति स्तंभरोपणम् ॥

कूपचक्रं प्रवक्ष्यामि यथा गर्गेण भाषितम् ।
 गौहिरण्या गुणयेवृक्ष यत्र तिष्ठति चन्द्रमा[१] ॥ ६ ॥
 वृत्ताकारं लिखेच्चक्र[१] मध्ये (f)त्र[१]णि प्रदापयेत् ।
 पूर्वार्दिक्रमेणैव वृष्टिमार्गेण दापयेत् ॥ ७ ॥

It ends :—

युक्तेवलोकिते दुर्गे क्षेत्रे वा कुत्रचिद्भवेत् ।
 जलं न नश्यते तत्र अगस्त्यो यदि शोषयेत् ॥ ८ ॥

Colophon :—

इति श्रीवापीकूपतडागादिखननविचार[ः] समाप्त[ः] ।

2827.

6051.

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Two MSS.—one containing three leaves and the other two leaves with a third entirely taken up with diagrams. Lines, 10 to 14 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and worn out.

On Vāstu, relating to the digging of wells.

Both the manuscripts begin :—

चन्द्रतारानुक्रमेण च दुष्टयोगविवर्जिते ।
 जलभागे तथा चन्द्रदांशे सौम्यवौचित्ये ॥

Neither of the MSS. gives a colophon.

16(A). PŪJĀPĀṬHA.

2828.

814. दुर्गापूजापद्धतिः, बृहन्नन्दिकेश्वरपुराणोक्ता ।

Durgāpūjāpuddhatiḥ from Brhannandikeśvara Purāṇa.

Substance, Tāḍipattra. Folia, 73. Lines, 3, 4 on a page. Character, Bengali.

The manuscript is worm-eaten. The right-hand side is more affected by worms and almost totally dilapidated. It is likely that in a few years the manuscript will be reduced to dust. Leaf marks are gone. I have counted the leaves to be 73, but under the circumstances I cannot vouch for the accuracy of my counting.

2829.

2146. पुरुषसूक्ताराधनविधिः ।

Puruṣa-sūktārādhana-vidhiḥ.

From the Sudarśanaḡītā of the Brhad-Bhramha Saṃhitā of which it forms the 12th Chapter.

For the MS. and the work, see L. 4191.

The Puruṣa Sūkṭa in 18 ṛks has its origin in Nārāyaṇa. Nārāyaṇa is to be worshipped with the Aṣṭākṣari Mantra ॐ नमो नारायणाय, and all the 16 usual offerings presented to him by the 16 ṛks of the Sūkṭa, the last two being left for a hymn. Six months worship and japa will bring success. The Viṣṇu-sahasranāma and Śrī Sūkṭa should also be recited and hōma offered with all these Mantras.

2830.

5923. श्रीरामपद्धतिः । *Śrī-rāma-paddhatiḥ.**By Rāmānujācārya.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 10. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 200. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It relates to the worship of Rāmacandra.

Beginning :—

श्रीरामचन्द्रो विजयते ।

ॐ गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णुर्गुरुं देवो महेश्वरः (') [:] ।

गुरुरेव परं ब्रह्म तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥

अज्ञान तिमिरान्धस्य, etc.

अखण्डमयदलाकारं, etc.

सर्वश्रुतिप्रशिरोरत्न (') विराजित (') पदाम्बुजं ।

वेदान्ताम्बुजसूर्याय तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥

यस्य स्मरणमात्रेण ज्ञानमुत्पद्यते स्वयम् ।

स एव सर्वसम्पत्तिः तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥

... .. ।

... .. ॥

2A. श्रीरामानुजयोगेन्द्रमार्त्तादिप्रणं भजे ।

श्रीरामाय परं नित्यं जीवन्मूर्तिस्वरूपिण (त) म् ॥

ज्ञानमुद्राधरं रामं सच्चिदानन्दविग्रहम् ।

• ब्राह्मे मुहूर्ते चोत्थाय चित्तवैभ्रजनन्दनम् ॥

रमन्ते योगिनो यस्मिन् चिदानन्दे परात्मनि ।

इति रामपदेनासौ परं ब्रह्माभिधीयते ॥

अवताराः वङ्गवः सन्नि कला अंशा विभूतयः ।

श्रीरामस्य स्वयं ब्रह्म सच्चिदानन्दमव्ययम् ॥

रक्षादादीनि नामानि श्रद्धयतो मम पार्ष्वति ।

मनः प्रसन्नतामेति रामनामाभिप्रक्षया ॥

समुद्रमेखले देवि पर्वतस्तनमखिते ।
विष्णुपत्नि नमस्तुभ्यं पादस्पर्शं क्षमस्व मे ॥
इति पृथ्वीं सम्यार्थं, etc., etc.

Colophon :—

इति श्रीरामानुजाचार्यकृतं श्रीवेदोक्तं श्रीरामपद्धति
सम्पूर्णम् ।

2831.

4385. रामार्चनचन्द्रिका । *Rāmārcana-candrikā*.

By Ānandavana.

Substance, country-made yellow paper. 16½ × 5 inches. Folia, 101
Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 2,700. Character, Bengali of the
nineteenth century. Appearance, fresh Complete.

A treatise on the worship of Rāmacandra.

For the work, see I.O. Catal. Nos. 2607 and 2608 and
H.P.R., Vol. I, No. 318 and Pref. p. XI. Printed in
Calcutta.

Beginning :—

तर्तुं संहतिवारिधिं त्रिजगतां नौर्गम यस्य प्रभोः
येनेदं सकलं विभाति सततं जातं स्थितं संहृतम् ।
यस्मिन्मो निगमा भवन्ति न मनोमानं वराधौश्वरे
तं वन्दे सहजप्रकाशममलं श्रीरामचन्द्रं परम् ॥
विश्वव्यापितनोः शुभा रघुपतेर्मूर्त्यैकमूर्तिस्तयो-
र्वाक्यार्थप्रतिबोधनैकचतुरः श्रान्धादिशैलः शुलिः ।
अज्ञानान्धनिवारणैकतरणिर्विज्ञानचिन्तामणिः
नित्यानन्दप्रदैकभूर्विजयते श्रीमान् मुकुन्दो मुनिः ॥
वेदान्तवाक्यार्थहरिर्विराजते
यस्मिन् गजाः काममदादयो गहि ।
बुद्धाः सदानन्दपदं प्रपेदिरे
वन्दे मुकुन्दाख्यवर्गं गुह्यं परम् ॥ •

पूर्वं चोत्तरतापनीयमखिलं कल्पं वरं मासते-
 ब्रह्मागस्तिवशिष्टनामसंहितान् कल्पास्तथा संहिताः ।
 शास्त्रं मन्त्रमयं मया कुवलयं त्वालोद्य सौतादिकम्
 श्रीरामार्चनचन्द्रिका कलिमलप्रध्वंसिका प्रोच्यते ॥
 तत्तद्व्यग्रगतैर्गर्गनावाक्यैरेव न कल्पितैः ।
 सौकर्यार्थं क्रमः सम्यक् संक्षेपेण प्रतन्यते ॥

Colophon :—

पटलैः पञ्चभिः प्रोक्ता श्रीरामार्चनचन्द्रिका ।
 ध्यानन्दवननाम्ना हि यतिना हस्तितुष्टये ॥
 इति श्रीमत् परमहंसपरिव्रजकाचार्य-श्रीमन्मुकुन्दवन-शिष्या-
 नन्दवनविरचितायां श्रीरामार्चनचन्द्रिकायां पञ्चमः पटलः ।
 समाप्तश्चायं ग्रन्थः ॥

Post Colophon :—

यो वाचाङ्गागतिमनसिजारातियोगैकगम्य
 स्तं नत्वा श्यालखदम्भतर्दं पुस्त ... .. ।

The verse is thus left incomplete.

2832.

7954. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. 14×5 inches. Folia, 95.
 Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 1,250. Character, modern Bengali.
 Appearance, worm-eaten, but mostly in the margin. To the end of the 5th
 Patala.

इति श्रीरामार्चनचन्द्रिकायां पञ्चमः पटलः समाप्तः ।
 समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

Beginning :—

तत्तं संहतिवार्तिधिं, etc.

2833.

9060. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 98. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2,000. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

2834.

8782. **रामार्चनक्रमः ।** *Rāmārcana-kramah.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 35. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,100. Character, Nāgara. New.

Incomplete.

It begins :—

श्रीरामं हृदये ध्यात्वा सङ्गानन्दरूपिणं
रामार्चनक्रमस्तत्र समासेन निगद्यते । १
ब्राह्मे सुहृत्ते चोत्थाय चिन्तयेद् रघुनन्दनं
रामरामेति रामेति तारकाख्यं परं शुभम् । २

2835.

5460. **परिभाषा ।** *Paribhāṣā.*

By Mahāmahopādhyāya Vardhamāna, son of Caṇḍeśvara.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 46. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 950. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old, pasted and discoloured. Complete.

For the work see L. 1848 and I.O. Catal. No. 1557.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

स[धर्म्मो यत्र]सर्वेषां वैधर्म्मज्ञापि सर्वतः ।

पारे वाङ्मनसं विष्णुं [तं कथयिष्ये] प्राकृते ॥

न्यायाम्बोजपतङ्गाय मौमांसापारवृश्चने ।

चण्डेश्वराय गुरवे पित्रेऽत्र + + + नमः ॥

अथ सार्वत्रिकी परिभाषा । तत्र विष्णुः ।
 ज्ञातोऽधिकारो भवति देवे पैत्रे च कर्मणि ।
 पवित्राणां तथा जप्ये दाने च विधिदेशिते ॥
 पवित्राणां मन्त्राणामित्यादि ।

End :—

श्रिष्टाचारपुराणस्मृतिमतज्ञातं विचार्य शास्त्राणाम् ।
 युक्त्या स्मृतिपरिचिताश्च वर्द्धमानेन ॥ (?)

Colophon :—

इति महामहोपाध्याय-श्रीवर्द्धमान-विरचिता परिभाषा समाप्ता
 शुभमस्तु ॥ श्री ॥

Our author is to be differentiated from Vardhamāna, son of Bhavēśa, who also wrote a work on the same subject, called Paribhāṣā-viveka (L. 1882) relating to different rites and observances in the worship of gods and goddesses. He is also to be differentiated from Vardhamāna, the son of Gaṅgeśa.

The second verse in the beginning in the present MS. is not in I.O. Catal nor in R. Mittra. It gives the father's name of the author. The father is Caṇḍeśvara of Mithilā in the first quarter of the 14th century. The authority quoted (see I.O. Catal.) all belong to pre-Muhammadan days. M. N. Cakravarti, in the absence of the second verse thought that the author was the same Vardhamāna, as the author of Paribhāṣā-viveka.

2836.

1432. *The Same.*

Substance, country-made paper. Leaves are of various size. Folio. 32. Lines, 14 on a page. Extent in ślokaś, 1,237. Character, Maithilī. Date, Śaka 1739. Appearance, bad. Complete.

Post Colophon :—

शाके नवाक्षिमुनिचन्द्रमिते वलक्षे
पक्षे शुचावय तिथौ खलु पूर्णिमायाम् ।
श्रीकृत्रसिंहद्वपतौ सुविराजमाने
वीतूर्लिखेख समनाः स्मृतिसारपुस्तम् ॥

2837.

1274. जयमाधवमानसोल्लासः ।

Jayamādhava-mānasollāsaḥ.

By Jayasimha Deva (Mahārājādhirāja).

Substance, country-made paper. 12×4 inches. Folia, 239. Lines, 9 on a page. Extent in Slokas, 8,000. Character Nāgara. Date, Samvat 1526. Appearance, old. Generally correct. Complete.

It begins :—

नमो भगवते वासुदेवाय ।

शुद्धज्ञानस्वरूपो नरहरिरिति यस्मिन्त्यते योगयुक्तै-
र्यच्च ब्रह्माण्डमुच्चैरमुखि परमं प्राप्नुते सन्निविष्टम् ।
ब्रह्मानन्दात्मकं सम्मतमुपनिषदामूर्ध्वमधत्कातिगं यः
सर्वात्मा वासुदेवः स भवतु भवतां भुक्तये मुक्तये च ॥
सत्तामात्रमलक्षणं परमजं शुद्धं सदावादिनं
सर्वेषामविवादसिद्धमखिलं यस्मादुदौतं जगत् ।
साकारं यदनुग्रहाय जगतामाब्रह्मणः कल्प्यते
कल्याणं विदधातु वस्तुदमलं नीलोत्पलामं महः ॥ २ ॥
हिरण्यवर्णं सश्रीकं भूषणास्त्रादिमण्डितम् ।
रविमण्डलमध्यस्थं यत्तस्मै तेजसे नमः ॥ ३ ॥
यस्यानुस्मृतिकीर्तनात् श्रुतिकथागाथासु वज्रादरः
सम्प्राप्तः पदमव्ययं किल नरो नावर्त्तते संसृतौ ।
यत्तद्भूतभविष्यदुदयस्थित्यन्तकर्तापि कृत्वा-
नन्दं जयमाधवः स भगवान् उल्लासयन् मानसं ॥ ४ ॥

यत्तत्त्वं परमेश्वरस्य परमं जानाति विष्णोर्महा-
भावस्यानुभवं भवार्तिश्रमनं वेदान्तसिद्धात्मकम् ।

(Three letters in a later hand) : -

वेदव्यास इति स्वयं हरिरभूत् यस्यात्मजन्मा गुणैः
ब्राह्मणः स पराशरो वितरतु श्रेयांसि भूयांसि वः ॥ ५ ॥
अस्ति स्वस्ति (सरजूवार)[सरयूपार]विषये गोरक्षपुत्रे पुरं
विस्थितं भुवि सम्यगस्ति विलसद्दर्शार्थकामकमम् ।
यत्र ओत्रियसामगानजनितैरत्यन्तकात्तस्वर्गै-
रद्वयैर्विकलः कलिः किल पदं नाधत्त भूमीतले ॥ ६ ॥
भारद्वाजमुनेरभूदिह पुरा गोत्रे पवित्रे किल
ब्रह्मक्षत्रमनुत्तमं प्रथमतः श्रौमुम्बसिंहो नृपः ।
चन्द्रं निन्दति शारदं परिहरन्नालोकेत गान्धर्वं
दूरेण स्फटिकाक्षलं विजयते यस्यावदातं यशः ॥ ७ ॥
तस्मादजायत युगायतवाङ्मदग्नः
कोदण्डचण्डिमनिरस्त-परःशूतारिः ।
+ + + + मानकान्तिः
क्षौणीपतिर्मदनसिंह इति प्रसिद्धः ॥ ८ ॥
अभवदमरसारः प्राप्तविद्यान्विपारः
कलितपरमहंसः खण्डितारातिवंशः ।
जगति विततकौर्त्तिः सर्व्वदा भयमूर्त्ति-
स्तत उपचितसिंहः प्रक्रमाद्वात्मसिंहः ॥ ९ ॥
तस्यात्मजो निखिलराजगुणाभिरामः
कामप्रदो धरणिषक्कमलक्षकाग ।
संग्रामभूविषयराजकदन्तिसंघ-
सिंहः क्रमादसमसिंह उदौरितारिः ॥ १० ॥
ततः कुसुमसिंहेन कुमुदोज्ज्वलकौर्त्तिना ।
केशवोपासना यज्ञे चेतसा भावितं जगत् ॥ ११ ॥
देवसिंह इति तस्य गन्धनः
प्रोदभूम्सहितनन्दनन्दनः ।

लक्ष्मसिंह उदितोऽथ पार्श्वः

तस्य सूरुरगचस्य भूतले ॥ १२ ॥

तस्य लक्ष्मसिंहाख्यः सुतः समितिप्रोभनः ।

वृभुजे सुचिरं पृथ्वीं राजा राजीवलोचनः ॥ १३ ॥

कैवर्त्तसिंहोऽजनि तत्तनूजः

तनूहृषिध्वस्तलस[न्म]नोजः ।

सदाननाक्षिप्तशरत्सरोजः

प्रियः सुतः साधु किमेष भूतः ॥ १४ ॥

पुण्यस्य प्रचयो नु विग्रहधरस्तातस्य विग्रहभरा-

भारासारणकारणं मधुरिपोरंशोवतीर्णो नु किम् ।

तेजःपुञ्जितमष्टदिव्यविभवं किञ्चेति तर्कास्पदं

खच्छन्दोऽमरसिंह उन्नतकरो राजर्षिरासीत्ततः ॥ १५ ॥

पराङ्ग[ना](गा)पराङ्मुखः क्रियासु यश्चतुर्मुखः ।

पिण्याकिपादसादरः सुगीतिरत्नसागरः ॥ १६ ॥

भूषाकादजनित पिष्टपगुरो राजानुवाङ्मत्ततो

वीरो विक्रमसिंहदेवद्वपति नामानुरूपक्रियः ।

येन श्रोत्रियसात्कृतानि कृतिना रत्नानि भूमगङ्गलं

गावः काञ्चनमम्बराणि विलसत्कल्याणकल्पद्रुमाः ॥ १७ ॥

एष्यैरेष हरिणमयैरनुदिनं वासोभिरव्याहृतै

ख्याजं परमेश्वरं स्तववहैराश्रय गौरौपति ।

पुत्रं प्राप दुरापमुत्तमकलासम्भारसम्भावितं

तेजःसिंहमरातिराजराजनीरोचिःपतिं भूपतिम् ॥ १८ ॥

अजीजनत यं नगराजराजदु-भुजं तनूजं स महोमहोन्मः ।

खटारमरातिपराभवस्य भवस्य सारं किल शक्तिसिंहम् ॥ १९ ॥

आसीदेषा घरित्रो कनककुसमिता रत्नसूर्ये[न](या) पथ्या

म[ग]न्या वागीश्वरेण क्षितिधरश्वपतेर्मानमर्हच्छमेण ।

प्रासादं भागवीयं हरिहरनिलयं चण्डिकामण्डपश्च

न्यक्षत्कैलासभासं व्यरचयदसुहृत्कंसवारायणोऽयं ॥ २० ॥

तस्य श्रीजयसिंहदेवद्वपतिर्जातः सुतः पुण्यधी-
राधारः सुधियामुदारचरितश्चातुर्यलीलालयः ।
विख्यातो जयमाधवप्रतिष्ठतेरेषः प्रतिष्ठापकः
श्रीर्योर्वर्जितपूर्वपश्चिमसुरजगां रणो दन्तिनाम् ॥ २१ ॥

दाता विवेकौ सुकृतिः प्रतापो
कलौ महाभागवतः कलावान् ।

जितेन्द्रियः सम्मति सम्मतीतो

जगत्सु राजा जयसिंहदेवः ॥ २२ ॥

एष ब्रह्माण्ड-पृथ्वी-सुरतरु-सुरभी-गोसहस्रादिदाता
पाता वर्णाश्रमाणां कलिचलितवृष्यापनाचार्यवर्त्यः ।
इष्टापूर्तककर्ता हरिचरणमिलमिश्रलखान्तवृत्ति-
मूर्त्या कन्दर्पकल्पो परमतविषयाशक्तिरस्मिन्नुत्तिः ॥ २३ ॥
सर्वस्योपरि वारिविन्दुभिरहो वर्धासु वर्षव्यलं ।
कृष्णो मेघ इति प्रतीतिरनघा मर्वानुभूता यतः ॥
आख्यं जयसिंहदेवद्वपतिः श्रीकृष्णमेघोपरि ।
खर्गोत्थः कुसुमोत्कर्षैरनुदिनं वर्षव्यशेषैर्तुसु ॥ २४ ॥
प्रागेभ्योपि गरौयसो भवगतो भक्तिमुद्देशिणः
सैव्याख्यामवदद्गं(?)यमकरोदेकान्तकान्ता सती ।
विष्णोर्नामसहस्रपुस्तकगणं सौवर्णवगौरयं
धर्मात्मा जयसिंहदेवजगतौ जगुनिः समालोचिषत् ॥ २५ ॥
यद्वत्तैरमराद्भिः कलियुगे दारिद्र्यविनाशं
*विप्राणां सुतरामकारि रजतस्रष्ट्वं यदीयं यशः ।
एतत् राजतमन्तरं रक्षयति द्यावापृथिव्योरहो
भूयः पुस्तकमभ्यलेखयदयं राजाक्षरैर्जातैः ॥ २६ ॥
प्रासादानेष विष्णोरतिवहलसुधांलिप्तमन्याचलाभान्
उत्प्लुनादि(?)त्यो दितिवरविधिनाचौकरश्चित्रयुक्तान् ।
पुष्पारामाभिरामानतिविमलजलाधाररम्भोपकुण्डान्
वैकुण्ठं प्रीतिकामः कलियुगचरितध्यानाविध्वंसहंसः ॥ २७ ॥

अचोखनद् दीर्घतरं तङ्गाग

मयं महात्मा जयसागराख्यम् ।

तदन्तिके चाम्बवनं विशाल

मशक्यमन्यैः समवेष्टयच्च ॥ २८ ॥

सौवर्णानि च राजतानि च हरौ विन्यस्य पुष्पाणि यो

विप्रेषु प्रतिपादयन्नविरतं रोमाञ्चमाञ्चन्मुदा ।

नित्यानित्यमनित्य[तां]कलयतः सांसारिकौमुत्तमं

राजर्षैर्मलात्मनोऽस्य चरितं सर्वत्र चित्रीयते ॥ २९ ॥

व्यवस्थितानामवनोन्मृशणां

पुरातनानां धुरि कौर्त्तितस्थितिः ।

क्रियापरः किं वञ्जनोदितेन

जगत्सु नान्यो जयसिंहदेवात् ॥ ३० ॥

गोरक्षपुरमेवैष नारायणपरायणः ।

नारायणपुरं नाम्ना भूपतिः समघोषयत् ॥ ३१ ॥

इत्थं देवपुराणभारतकथागाथाभयं वाङ्मयं

प्रदण्व[तो](गज)स्य जितेन्द्रियस्य जगतौदेवार्चनं कुर्वतः ।

शुद्धान्तःकरणस्य कालवशतः कारुण्यवारांनिधेः

सर्वे विष्णुभयं जगत् कलयतस्तस्त्रेयमासौमतिः ॥ ३२ ॥

पर्यालोचि पुराणसिद्धपदवौ ते वेदवादाः श्रुता

मन्वादिस्मृतिसाधुसिन्धुरखिलोऽप्यामश्रि मत्वा मया ।

विष्कास्यं सद्गदादिसम्यगमृतं सर्वार्दिरासादितं

तस्मादन्यदवान्तरञ्च निखिलं विज्ञातमेतन्मया ॥ ३३ ॥

व्यामोहाय चराचरस्य जगतस्तेने पुराणागमा[ः]-

स्तां तामेव हि देवतां परमिकां जल्पन्तु कल्पावधि ।

सिद्धान्ते पुनरेक एव भगवान् विष्णुः समस्तागमः

व्याहारेषु विवेचनव्यतिकरं गीतेषु निखीयते ॥ ३४ ॥

यं वेदा न विदन्ति सम्यगधुच ब्रजेन्द्रब्रह्मादयो

देवा बत्परमाश्चमूढमनसः का वान्यदीया कथा ।

तस्य श्रीपुरुषोत्तमस्य भज(तं)[नं] को वक्तुमौ[शे](ष्ये) जनो
भक्त्या तन्महिमैकदेशकथनारम्भस्तथाप्येष मे ॥

नागा पुराणस्तुतिवाक्यजातं

सारोदयं सारतरं महोशः ।

बुधैः समाहृत्य समाहितात्मा

थरौरुषत् साधु निबन्धमेतम् ॥

दानैरिन्द्रियनिग्रहेण तपसा यागक्रियाभक्त्या

स्वाध्यायाभ्यसनेन तीर्थगमनैर्गुह्यकृतं महत् ।

संसारार्णवतारणाय भवतामलोपतः कथ्यते

ग्रथोयं तदिमं भजध्वमधुना भो मानवा वैष्णवम् ॥ १७ ॥

इत्युपकाराय नृणां जयसिंहमहोत्थरेण ।

प्रयत्नेना[भि](वि)हितो जयति जगत्यां जयमाधवमानसोक्तासः ॥ १८ ॥

आरभ्य स्मरणां लयान्तमखिलं यस्मिन्मैमित्तिकं

काम्यं कर्म्म च वासुदेवविषयं तत्सर्वमत्रोच्यते ।

ग्रन्थे(ऽस्मिन्) जयसिंहभूमिपतिना संसारकारागृहात्

निर्मोक्षाय जनस्य वैष्णवप्रारोहणेन पुण्यात्मना ॥ १९ ॥

पञ्चाशता प्रकरणैरुक्तोनिबन्ध-

माराधनं भगवतो मधुसूदनस्य ।

राजाधिराजपदवीमपि ग्राहमान-

स्तद्भावभावितमतिर्जयसिंहदेवः ॥ ४० ॥

Colophon :—

• इति श्रीनारायणपरणारविन्दमकरन्दमधुनतमहाराजाधिराज-
श्रीमन्जयसिंहदेवविरचिते जयमाधवमानसोक्तासे राजप्रशस्ति-
प्रकरणम् ॥

प्रातःसहस्रान्गुमरौचिनिर्मलं करेण विभङ्गगवान् सुदर्शनं ।

कौमोदकीं वापि गदामनक्तो ममास्तु माङ्गल्यविष्टब्धे हरिः ॥

+	+	+	+	+	+
+	+	+	+	+	+

It ends:—

तथापराङ्गे प्रविकाशितपङ्कजं
वक्ष्यत्येन श्रियमुदङ्गन् प्रभुः ।
विस्तारिपद्मोत्पलपत्रलोचनो
ममास्तु माङ्गल्यविद्वद्भ्ये हरिः ॥

Colophon:—

इति श्रीनारायणचरणारविन्दमकरन्दमधुरतमहाराजाधिराज-
श्रीमज्जयसिंहदेवविरचिते जयमाधवमानसोल्लासे अर्चिरादि-
मार्गः ॥

समाप्तश्चायं जयमाधवमानसोल्लासः ।

Post Colophon:—

संवत् १५२६ समये आश्विनवदि ई शुक्ले चक्रनारायणेत्यादि
विविधविद्वदावलौ-विभ्राजमानमानोत्तमहाराजाधिराज-श्रीमत्-
संसारसिंहभुज्यमानराज्ये मङ्गलपुरे पण्डितश्रीहर्षलिखितं ॥

The MS. was copied in 1526 Samvat, i.e., A.D. 1470 at Mangalpur at a time when the Surkis of Juanpur were struggling for their very existence in a war with Behlol Lodhi at Delhi. It was copied from a MS. which was full of lacunæ, which have been faithfully reproduced in the present MS.

The composition of the work may be placed about a few decades before copy. The author *Jaya Simhadeva* was an independent sovereign of Gorakspura or perhaps of the whole of *Sarajūpāra*.

In this work it is stated that *Jaya Simha*, son of *Sakti Simha*, showed his prowess to the Sultans both of the east and of the west. It is known from history that in *Firoz Shaha Togluk's* time the reduced Empire of Delhi was divided into two halves—eastern or Surki and the western. *Khauja Jahan* declared his independence as

Sultan-us-Surk in the year 1392 A.D. and there was a struggle between the two halves of the empire.

Jaya Siṃha, the raja of Gorakspur seems to have joined the warring parties by turns and made himself an important personage.

The author gives the names of thirteen of Jaya Siṃha's ancestors, viz:—

(1) Mumba (?) Siṃha; (2) Madana Siṃha; (3) Ātma Siṃha; (4) Asama Siṃha; (5) Kusuma Siṃha; (6) Deva Siṃha; (7) Kṛṣṇa Siṃha; (8) Lakṣmaṇa Siṃha; (9) Kaivarta Siṃha; (10) Amara Siṃha; (11) Vikrama Siṃha; (12) Tejah Siṃha; (13) Śakti Siṃha.

His pedigree therefore goes three centuries or more back. This author describes the founder of his family as a Brahma-Kṣatriya, i.e., a Brahmana who took up profession of arms. He belonged to Bharadvāja Gotra. There were many such Brahma-Kṣatra families in southern India or Carnatic country. The story of Mayūra Sarmā of Mānavya Gotra becoming Mayūra Varmā is well known. It is also well known that by the middle of the 11th century Gāṅgeya Cedi of Tripuri, near the sources of the Narmadā, invaded the regions north of the Ganges with a vast horde of the Kārṇāṭakis and established himself in Mithilā and Sarajūpāra. Jaya Siṃha's ancestor Mumba Siṃha (a southern name) seems to have been one of the Kārṇāṭaki leaders who came with Gāṅgeya Cedi to Gorakṣapura.

The work is neither on Architecture nor on the consecration of temples as Rajendralal says in Bik. p. 708. Number 1563. It is a work on Vaiṣṇava ritual both compulsory and optional as will be plain from the following table of contents added at the end of the MS. in white paper and in a different hand, dated, 1695 Samvat.

The table of contents as given at the end of the MS. in a different hand:—

श्रीगणेशाय नमः ।

मुखबन्ध पत्र १, राजप्रशस्ति ४, प्रातर्विज्ञापन ४, नमस्कार पत्र ५, कौर्त्त-
नम् ८, स्मरणम् पत्र ९, इति प्रथमप्रकरणम् ।

अथ भक्तिः पत्र ९. भक्तिप्रार्थना १०, भक्तिमहिमा पत्र १०, चतुर्विधा
भक्ताः ११, भक्तिलक्षणम् ११, भगवद्भक्ताः १३, आराधनोपायः १३, भगवत-
धर्माः १४, इति भक्तिप्रकरणम् १५, भगवच्छास्त्रमहिमा १५, गोपीचन्दन-
माहात्म्यम् १५, शङ्खधारणमाहात्म्यम् १६, मुद्राधारणमाहात्म्यम् १७, शङ्खधारण-
माहात्म्यम् १७, धात्रीमाहात्म्यम् १८, इति भगवच्छास्त्रद्वितीयं प्रकरणम् १८ ।

देवप्रतिष्ठाविधिः १८; प्रासादादिफलम्, प्रासादादिप्रकरणविधिः, प्रासाद-
होमविधिः २४, होमपूर्णाहुतिः २८, प्रतिलक्षणम् ३४, प्रतिष्ठाकालाः ४३;
यथास्थापकः ४४, देवस्नानम् ५०, विशेषप्रतिष्ठा, त्रैलोक्यद्वारः पत्र ५७, विष्णुप्रतिष्ठा
५८, पूजाधूपमन्त्रः ६६, चतुर्थीकर्म ६७, विवर्णप्रति [मा] प्रतिष्ठा पत्र १८;
इति चतुर्थे (द्वितीयं ?) प्रकरणम् ७३ ॥

शालग्रामशिलामाहात्म्यम् ७४, द्वारकाशिलामाहात्म्यम् ७४, ध्वजदानम् ७७,
द्वारकाशिलामाहात्म्यम् ७६; सम्मार्जनम्, उपलेपनम् ७७, अभ्युक्ष्णम् ७८,
पूजास्थानम् ७९, पूज्यः ७९, आवाहनम् पत्र ८४, मधुपर्कः पत्र ८५, नित्यपूजा
पत्र ८१, काम्यपूजा ८१, तिथिपूजा पत्र ८२, नक्षत्रपूजा पत्र ८२, सर्वशुक्लपूजा
पत्र ८३, सर्वरक्तपूजा पत्र ८३, पात्राणि पत्र ८३, षण्ढामाहात्म्यम् ८४,
स्नानविधिः पत्र ८५, उदत्तनम् ८५, कूर्चम् पत्र ८५, नौराजना पत्र ८७,
पादोदकधारणफलम् ८८, ध्येयः ८९, भूषणम् ९०, अनुलेपनम् पत्र ९१, व्यजनादि
९२, पुष्पाणि ९२, तुलसीमाहात्म्यम् ९९, निविद्धपुष्पाणि १०२, निर्माल्यापन-
यनफलम् १०३, निर्माल्यापननिषेधः १०३, धूपः १०३, दीपः १०४, इति जय-
मानसोत्सासे चतुर्थे प्रकरणम् १०७ नैवेद्यं १०७, बलिदानम् ११०, निविद्धनैवेद्यं
११०, ताम्बूलं ११०, कुम्भदानम् १११, इति पञ्चमं प्रकरणम् ११२, दीक्षा
११२, नारायणमन्त्राः ११५, मुद्रा ११६, भूतशुद्धिः ११६, मातृकान्यासः १२०,
वाराहपरायणपूजाविधिः १२४, इति दीक्षाप्रकरणम् षष्ठं १२४ ।

नपविधिः १२४, स्तुतिफलम् १२९, प्रवक्षिणं १३०, नमस्कारः १३०, दण्ड-

प्रणामः १३०, सामान्यप्रयोगः १३१, परिहारः १३१, पूजितभगवद्धर्मफलम्
 १३१, ज्ञानप्रशंसा पत्र १३१, अङ्गप्रशंसा पत्र १३१, अङ्गादिनिन्दा १३२,
 श्रवणीयफलं १३२, महाप्रसादमाहात्म्यम् १३२, राजखलागमनप्रायश्चित्तम्
 १३७, अचौचप्रायश्चित्तम् १३७, अथ दानम् १३८, मासदानानि १३८, इति
 जयमानसोत्सासे सप्तमम् प्रकरणम् १३५, एकादशौवतं १३५, नित्यकाम्यचर्या
 १३६, कूर्महादशौ, वाराहहादशौ १३७, सूतकादावप्यवस्था १३८, कृष्णकाद-
 श्यपवागविधिः १३९, एकादशौवताकरणे निन्दा १५०, अधिकांशः १५१,
 उपवासविधिः १५१, जागरणस्वरूपं १५२, उपवाससमर्पणं १५४, नक्तादिकं १५५,
 विजैकादशौ १५५, हादश्यां पाश्चात्करणे दूषणं १५५, निर्जलैकादशौ १५६,
 आमलकौ १५७, शयनैकादशौ १५७, पार्श्वपरिवर्त्तैकादशौ १५८, प्रबोधिनी १५८
 —इति अपे अष्टमं प्र० १५९, मत्स्यहादशौवतं १५९, गरुडहादशौवतम्
 १६१, परशुरामहादशौवतम् १६२, राघवहादशौवतम् १६३, विष्णुहादशौवतम्
 १६४, कल्किहादशौवतम् १६४, पद्मनाभहादशौ १६५, योगेश्वरहादशौ १६५,
 भर्तृहादशौवतम् १६६, दमनहादशौवतम् १६७, श्रवणहादशौवतम् १६७,
 दानमन्त्रः १६८, पुजामन्त्रः १६८, —इति हादशौवतप्रकरणां नवमम् १६९,
 नक्षत्रपुरुषव्रतम् १६९, दमनकपूजा १७०, हादशौयुक्ता १७०, पुष्कलवर्णावर्ज-
 नव्रतम् १७०, अक्षयतृतीयाकल्प १७०, वैशाखीपूर्णिमाहो १७१, पिष्टतारणम्
 १७१, पिष्टतारणफलम् तत्र मधुशायाम् १७१, विष्णुव्रतम् १७३, अश्विनशयनव्रतम्
 १७३, जन्माष्टमौव्रतम् १७५, ज्ञानमन्त्रः १७८, नैवेद्यमन्त्रः १७८, जयन्तौव्रतम्
 १८०, अनन्तव्रतम् १८२, अनन्तोद्यापनम् १८६, आश्विनशुक्लैकादशौष्ठयम् १८७,
 कार्तिकैकादशम् १८७, व्रतदक्षिणा १८८, भौषपञ्चकम् १८९, पुष्यनक्षत्रपौषी-
 ष्टयम् १९०, आषमासैकादश्यानि १९०, कृष्णहादशौष्ठयं १९३, माघीपूर्णिमा-
 ष्टयं १९३, महादीपदानं १९३, आराधनफलम् १९३, अथ माया १९४,
 मोक्षप्रस्तावना १९५, वैराग्यं १९६, वैराग्यहेतवः १९६, नित्यता १९८,
 विषयनिन्दा १९९, अर्थनिन्दा १९९, पुत्रदारादिनिन्दा २००, सर्गदूषणम् २००,
 कामादिवर्जनम् २००, इन्द्रियजयः २०४, तत्त्वसृष्टिः २०४, शरीरचिन्ता, २०५,
 शरीरविवेकः २०६, जीवब्रह्मात्मभावः २०८, एकान्तप्रतिपादनम् २१२, ज्य-
 माश्रये मोक्षधर्मे कृष्णदेवायनोत्पत्तिप्रकरणम् २१२, ज्ञानकर्म्मप्रयोगः २१६,

आत्मज्ञानहेतवः २२०, योगः २२१, योगाङ्गानि २२१, आसनं २२१, प्राणायामः २२२, प्रत्याहारः २२३, आहारादिनियमः २२३, दोषचिकित्सा २२३, युक्त-
लक्षणम् २२४, ध्येयस्वरूपम् २२४, धारणा २२४, उपसर्गाः २३१, योगविभूतयः,
योगभ्युत्थिताः २३४, अनिष्टानि २३४, क्रान्तिः २३६, अर्चिरादिसार्गः २३७,
मार्गः समाप्तश्चायं जयमानसोऽस्मात् ।

इति श्रीनारायणचरणारविन्दमकरन्दमधुवत-महाराजाधिराज-श्रीमज्जय-
सिंहदेवविरचिते जयमानसोऽस्मात्सिद्धिर्वादि ।

भूतद्वयव्यवसावनौ प्रगुणिते सम्ब[त्स]रे वैष्णवे

पौषे मासि शुभे तिथौ गुरुदिने पक्षे वल्लभे ।

The authorities quoted and consulted:—

4B, वादरायणसूत्रम्, महाभारते, गारुडपुराणे, विष्णुपुराणे; 5A, पद्म-
पुराणे, नामनपुराणे; 5B, स्कन्दपुराणे, विष्णुधर्म्ये, विष्णुहस्त्ये; 6B, विष्णु-
धर्मोत्तरे; 7A, नारदीयपुराणे, ब्रह्मपुराणे; 7B, रामायणे, भागवते; 8B,
मत्स्यपुराणे; 9A, पाण्डवगीतायाम्, मोक्षधर्म्ये; 9B, नरसिंहपुराणे; 12A,
लिङ्गपुराणे; 15A, नारदपञ्चरात्रे; 17B, वराहपुराणे; 18B, अग्निपुराणे;
19A, आदिपुराणे, देवीपुराणे, मत्स्यपुराणे; 23A, यजुःसंहिता; 28B,
तुलापुराणमहादानपद्धतौ; 42A, सिद्धार्थसंहिता; 68A, योगयाज्ञवल्क्यः;
76A, पञ्चरात्रे; 81A, याज्ञवल्क्यः; 85A, दत्तः; 86A, गोपथब्राह्मणम्;
87A, हयग्रीवपञ्चरात्रे; 90A, बौधायनः; 99A, नारदीयसप्तसाहस्रम्;
101B, पद्मपुराणोत्तरखण्डः; 105B, भविष्यपुराणम्; 107B, रूपकारशास्त्रम्;
108A, इति रूपकाराः; 108B, द्रव्यगुणटीका; 128B, कूर्मपुराणम्;
143B, भविष्योत्तरे; 146A, ब्रह्मवैवर्ते; 147B, सनत्कुमारः; 149A,
ऋष्यशृङ्गः, स्मृतिभौमांसायां जै(यै)मिनिः; 149B, कात्यायनः; 150A,
कालिकापुराणम्; 154B, हारौतः; 155B, सौरधर्मोत्तरः; 159B, विष्णुः;
189A, रागमार्तण्डज्योति शास्त्रम्; 204B, गीताभाष्यम्; 205B, देवलः;
212B, मार्कण्डेयपुराणम्; 229A, योगप्रदीपः ।

2838.

4760. दुर्गाभक्तितरङ्गिणी । *Durgā-bhakti-taraṅginī*.

By Vidyāpati.

Substance, Nepalese paper. 9½ × 4 inches. Folia, 99. Lines, 9 on a page. Extent* in slokas, 1,900. Character, Newari of the eighteenth century. Appearance old and discoloured. Complete.

Compiled by Vidyāpati under orders of Dhīra Siṃha Rūpa Nārāyaṇa, king of Mithilā.

Beginning :—

ॐ नमस्त्रिगुणाय ।

अभिवाञ्छितसिद्धार्थं वन्दितो यः सुरैरपि ।

सर्वविघ्नच्छिदे तस्मै गणाधिपतये नमः ॥

भक्त्या नमसुरेन्द्रमौलिसुकुटप्राग्भारतारक्षकुरन्-

मागिष्य[द्युति](द्विति)पञ्जरञ्जितपदद्वन्द्वारविन्दश्रियः ।

देव्यास्तत्क्षणादेव्यदपदलनासम्बित्प्रह्लादामर-

स्वाराज्यप्रतिभूतविष्णुकवचागम्भीरवृक् पातु वः ॥

अस्ति श्रीनरसिंहदेवमिथिलाभूमण्डलाखण्डलो

भूभृन्मौलिकिरीटरत्ननिकरप्रत्यर्चिताङ्गिहयः ।

आपूर्वापरदक्षिणोत्तरगिरिप्राप्तार्थिवाञ्छाधिक-

खण्डौगिमणिप्रदानविजितश्रीकर्णकल्पद्रुमः ॥

विश्वरथातनयस्तदीयतनयः प्रौढप्रतापोदयः

• मद्रामाङ्गनलम्बवैरिविजयः कौत्सीमलोकत्रयः ।

मर्यादानिलयः प्रकामविजयः प्रज्ञाप्रकर्षाश्रयः

श्रीमद्भूपतिधौरसिंहविजयी राजत्यमोषक्रियः ॥

प्रौढ्यविजितपद्मगौडधरणीनाथोपनम्नीकृता

लोकोत्तुङ्गतर्कसङ्गतसितच्छात्राभिरामोदयः ।

श्रीमद्भैरवसिंहभूपतिरसौ यस्यानुजन्मानय-

त्वाचन्द्रार्कमखण्डकौर्त्तिसहितः श्रीरूपनारायणः ॥

देवीभक्तिपरायणः श्रुतिमुखप्रारब्धपरायणः
 संप्रामे रिपुराजकंसदलनः प्रत्यक्षनारायणः ।
 विश्वेषां हितकाम्यया नृपवरोऽनुज्ञाप्य विद्यापतिं
 श्रीदुर्गोत्सवपद्धतिं स तनुते दृष्ट्वा निबन्धस्थितिं ॥
 तत्रादौ देवीपूजागृहनिर्माणं । इत्यादि ।

पव्यिका इति दुर्गाभक्तिरङ्गिण्यां द्वितीयः प्रयोगतरङ्गः ।
 काव्यैकरस(मुद)प्रणमतो बालानिव त्रायतो
 भीतिभ्यो घनपङ्कलिप्लवपुषः प्रक्षालयत्यम्बिका ।
 संसारे स्खलतः सदैव रतिसम्भोक्षान्धकारावृते
 साव्याद् दुःश्रृणागतात्तिशमनी देवी जगत्पावनौ ॥
 भूपश्रीभवसिंहवंशतिलकः श्रीदर्पनारायणः
 स्वात्मानन्दन-नन्दनक्षितिपतिः श्रीधौरसिंहः क्षतौ ।
 शत्रुग्रामहृष्टयेन्द्रमहिम-श्रीभैरवन्माभुजो (?)
 दुर्गाभक्तिरङ्गिणी-क्षतिरियं तस्यास्तु मत्प्रौतये ॥
 मर्यादाम्बुनिधिः सदा नयनिधिः प्रौढप्रतापावधिः
 सद्यः सङ्गरसङ्गरङ्गविजयः श्रीलब्धः समिधिः ।
 यस्य क्षीरसमुद्रमुद्रयशसा रामस्य सौमित्रिवत्
 क्षौणीमण्डलभूभृतो विजयते श्रीचन्द्रसिंहानुजः ॥ (?)
 यावद् दुर्गातरङ्गस्तस्यति जटामण्डलं चन्द्रमौले-
 रङ्गाङ्गे यावदुच्चैरतिरसति वृद्धप्रेमवद्धा भवानौ ।
 मल्लोमालानुकारे शिरसि शशिकला यावदेतस्य तावत्
 कीर्तिः श्रीधौरसिंहक्षितिपतितिलकस्येयमूर्च्छां चकास्तु ॥

इति समस्तप्रक्रियाविराजमानमानदलित-रिपुराजाधिराज-
 शिवभक्तिपरायणश्रीदर्पनारायणदेवात्मज-समस्तप्रक्रियालङ्घित-
 नृपतिवरधौरसिंहदेवानां समरविजयिनां क्षतौ श्रीदुर्गाभक्ति-
 तरङ्गिणी परिपूर्णा । शुभमस्तु ।

2839.

3573. गङ्गावाक्यावली । *Gāṅgāvākyaṅvalī*.*By Vidyāpati, under the patronage of Viśvāsa Devī,
the Rāṇī of Mithilā.*

Substance, country-made paper. 13 × 2 inches. Folia, 154. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 2,300. Character, Bengali. Date, Saka 1596. Appearance, old and worn off. Writing effaced. Complete.

Colophon :—

इति समस्तप्रक्रियाविगतमानभवभक्तिभावित-बहुमान-महा-
महादेवी-श्रीमद्विश्वामदेवीविश्विता गङ्गावाक्यावली समाप्तेति ।

Post Colophon :—

ॐ नमो गणपतये । ॐ नमो गङ्गायै ।

शकाब्दाः १५८६ तेमिख ३ श्रावण ।

The first 24 leaves, 30 to 33, 38 to 44 and 58 to 63 are restored.

The MS. contains also a leaf containing an index to the work.

2840.

726. *The Same.*

Substance, Tāḍipattra. Folia, 59. Lines, 3 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Bengali. Date, Saka 1627. Appearance, old and dilapidated and worm eaten. Complete, but writing in many leaves effaced.

A treatise on the religious merits derived from visiting, saluting and worshipping the river Ganges, from bathing in it on different auspicious occasions; and also on special merits from making gifts to a Brāhmaṇa and performing Śrāddhas on the banks of the river, etc., etc.

It begins thus :—

ॐ गङ्गायै नमः ।

अथ गङ्गावाक्यावलि संग्रहो लिख्यते ।

स्मरणं कीर्तनं यात्रा अर्घ्यं वीक्ष्यं तथा ।

नमस्कारः स्पर्शनं च श्राद्धप्रकरणं तथा ।
 दर्भप्रतिष्ठातिस्नानमभयप्रकरणं तथा ॥
 क्षौत्रप्रकरणं चैव गङ्गादर्भादिकं तथा ।
 अथावगाहनं चैव स्नानप्रकरणं तथा ॥
 सामान्यस्नानकरणं भस्तिश्रद्धे तथैव च ।
 मज्जनस्नानमात्रं च स्नानं शिवनदीषु च ॥
 तिथिस्नानं तथा माघे सप्तमीस्नानमेव च ।
 नन्दास्नानं युगाद्यायां स्नानं मन्वन्तरादिषु ॥
 नक्षत्रस्नानं योगं च विशेषस्नानमेव च ।
 स्नानं दशहरायां च संक्रान्तिषु विशेषतः ॥

मासावधिस्नानफलं ॥

माघे च फाल्गुने चैव वैशाखे कार्तिके तथा ।
 चन्द्रसूर्योपरान्ते च स्नानं माध्याह्निकं तथा ॥
 वारुण्यदिषु च स्नानं महाज्यैष्ठ्यां विशेषतः ।
 शिवसन्निधिगङ्गायां स्नानं तर्पणप्रक्रिया ॥
 जपप्रकरणं चैव पूजाप्रकरणं तथा ।
 गङ्गाध्यानं देवपूजा अर्घ्यप्रकरणं तथा ॥
 त्रिपुण्ड्रकरणं चैव पानं गङ्गाजलस्य च ।
 मृतास्थिक्षौपो गङ्गायां संक्षेपादेश संग्रहः ॥

It ends:—

गङ्गा गङ्गेति येनाम योजनानां शतैरपि ।
 स्थितैस्तच्चारितं हन्ति पापं जन्मचयार्जितं ॥
 अथ जन्मचयार्जितपापहननकामो गङ्गास्नानं करिष्ये ।
 ॐ नमो गङ्गायै ॥

Post Colophon:—

सप्तद्विरसचन्द्रे च शके माघे गुरोर्दिने
 श्रीप्रसादो लिखेद् यद्वाद् वाक्कावली + + + +

There are a few lines after this, which are considerably effaced and cannot be deciphered.

2841.

4283. दुर्गोत्सवचन्द्रिका । *Durgotsava-candrika.**By Rāmacandradeva.*

Substance, palm-leaf. 16½ × 1½ inches. Folia, 91. Lines, 4, 5 on a page. Extent in slokas, 1,825. Character, U'diya of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीदुर्गायै नमः ।

अम्भोदान् चिकुरच्छलेन तपनं सिन्दूरविन्दूपधेः ।
 पीयूषद्युतिविम्बमानममिषात् ल्योत्स्नां स्मितच्छगना ।
 शैलेन्द्रं कुचकैतवाद्दलिकुलव्यागाद्दहन्यै नदी-
 रक्षाङ्गाय शिवस्य विश्वनिधये मूलप्रलये नमः ॥
 सकलागमसारतत्त्ववेत्ता स कलावानिव सर्वतोऽगवद्यः
 तनुते भुवि रामचन्द्रदेवः चरणाम्भोरुहभक्तिमम्बिकायां ॥
 यस्योदेति यशोविधुस्त्रिभगतामानन्दमापादयन् ।
 ताराभिः परिपन्थिसाद्यैरमणौगयुद्धैर्महापायदुभिः
 का चिन्ता लवणाम्बुधौ बलयतामप्यागते साभितः
 क्षौराम्भोधिखण्डमखण्डलपरीवेशाय नेष्टायते ॥

... ..

... ..

... ..

स निश्चयं सम्यगखिलागमोदितं

• विबुधैर्विचिन्त्य बह्विधातुमोदितः ।

शरदुत्सवे गिरिभुवः समर्चन-

क्रम-चन्द्रिकां दिशति सम्मतां सताम् ॥

मन्त्राः सन्ति क्षितिधरभुवे लक्षशो दक्षिणे

प्रायो मार्गे जपञ्जतविधौ ये फलं साधयन्ति ।

अष्टत्रिंशच्छरमनुरयं किन्तु सङ्गितानां

नानार्थानां क्षमा इति ततः कौत्स्यं तत्प्रयोगः ॥

Last Colophon :—

इति दुर्गापूजाविधिः समाप्तः ।

2842.

5605. *The Same.*

Substance, palm-leaf. $12\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 64. Lines, 4, 5 on a page. Extent in ślokas, 1,500. Character, Uḍiya of the eighteenth century. Appearance, good. Complete.

2843.

5986. **देवपूजासागरः ।** *Deva-pūjā-sāgarah.*

By Āraḍe Bhaṭṭa Nārāyaṇa.

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 26. Lines, 9, 12 on a page. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete. The last few leaves (22-26) are a restoration. Complete.

The author and his patron—

Leaf 1 :—

राज्ञः साहाजिसंज्ञस्य भूसरायः पुरोहितः ।

आर्चीकरोपसंज्ञस्य भट्टनारायणः सुधीः ॥

तदाश्रितेन गोपालभट्टेन प्रेरितोऽहम् ।

तदाज्ञया तु लोकानां उपकाराय चात्मनः ॥

आरङ्गित्युपसंज्ञस्य भट्टनारायणः सुधीः ।

नत्वा गणेशं श्रीकृष्णं लक्ष्मीं च पितरौ गुरुन् ॥

The authorities consulted and the date and the place of the composition of the work :—

प्रपञ्चसारसारस्य संग्रहं ऋग्विधानकम् ।

सुख्यसंसारमाश्रयेति सिन्धु खान्दख वैष्णवम् ।

पूजाकल्पलतादौ च पुराणरत्नचन्द्रिकाम् ।

अन्यान् दृष्ट्वा ज्ञागमांश्च दृष्ट्वा लोके च भूरिशः ॥

द्युतीखिन्दमिते वर्षे १५७२ विभ्रुतो पाल्गुने शुभे ।

गणेशसन्निधौ पूर्णग्रामे द्विजसमूहके ॥

सागरं देवपूजायाः कुरुते सप्रमाणकम् ॥

The work was composed in Śaka 1572=1650 A.D. at Puna, near the Gaṇapati temple, under the patronage of Śāhāji the father of Sivāji and his family priest, Bhaṭṭa Nārāyaṇa Ārocikara.

Colophon :—

इत्यारङ्गोपनामकनारायणभट्टकृते पूजासागराख्यग्रन्थः समाप्ति-
मगमत् ॥

At the end of the MS. there is an index, which we give below :—

पूजाविषयः, पूजास्थानम्; कालमाह; स्थापनाधिकारो, पूजाविधानम्; कलौ ग्रालग्रामः; शिवपूजनं लिङ्गि; चलाचार्वाविषये, पूजारम्भः; शङ्खपूजा, उपचारद्वयाणि, स्नानद्वयमानम्; गन्धालकादि; पुष्पादीनां ग्रहणकालः; तुलसी-ग्रहणम्; पूजापात्राणि; गृहोत्पत्तकरवौरनिषे०, शिवनिर्मात्यविचारः; अवि-भक्तानां पृथक् पू०; पञ्चायतननिवेशः; सूर्यपूजा; पूजाक्रमः; कर्त्तव्यताविशेषः; न्यासविशेषः, उपचाराः; पूजाक्रमः; आवाहनस्वरूपम्, पूजोपकरणानि; चण्डा-माहात्म्यम्; शङ्खमाहात्म्यम्; धूपः, दीपः, नैवेद्यपात्राणि; नैवेद्यम्; ताम्बूलम्; वस्त्रोपवीतालङ्काराणि; प्रतिदिनमपूर्वत्वनियमः; उपचारनिवेदनप्रशंसा; प्रद-क्षिणं; सूर्यपूजा; गणेशपूजा; दुर्गापूजा; देवदक्षिणाप्रतिपत्तिः; ब्राह्मणस्य प्रतिमादिविक्रयणे दोषः; सम्प्रोक्तार्वाविधिः— इति पूजासागरानुक्रमः ।

2844.

9949. चलाचार्वाविधिः । *Calarcā-vidhiḥ*.

Substance, country-made paper. 10 x 4 inches. Folia, 5, the 2nd leaf is missing. Lines, 7 on a page. Extent in Ślokas, 80. Character, Nāgarā. Appearance, fresh. Complete.

According to Baudhāyana, from Anantadeva's Rāja-dharma Bik. p. 444 and Burnell p. 141B.

There is no definition of *Calārcā* anywhere in this work.

Colophon :—

इत्यनन्तदेवकृत-राजधर्मकौस्तुभे बौधायनोक्त-संक्षिप्त-चलार्चा-
विधिः ।

2845.

1953. **विष्णुयागपद्धतिः ।** *Viṣṇu-yāga-paddhatiḥ.*

By Anantadeva, son of Apadeva.

For the manuscript and the work, see L. 3242. See also Cs. Vol. I, 384 for the work.

Colophon :—

इति श्रीमदापदेवसुतानन्तदेवविदुषा कृते । विष्णुयागपद्धतिः
समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत् १८३० शके १६८५ आषाढ शुद्ध ७ शनौ तिः लट्ट
जयलक्ष्मणदीक्षितेन ।

The Yāga for the propitiation of Viṣṇu is performed for progeny.

2846.

6137. **विष्णुयागप्रयोगः ।** *Viṣṇu-yāga-prayogaḥ.*

By Mālara Gaṇapati Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 262. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 4,700. Date, Samvat 1897. Character, Nāgara, by a modern hand. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ वैष्णवयागप्रयोग (सु) उच्यते ।

शुक्लैकादश्यां कस्याचित् पूर्वं शुभदिने कृतनित्यक्रियः कर्त्तव्यः
पवित्रपाणिश्राव्य प्राणानायम्य सभार्या देशकालौ संकीर्त्तय पुरुष-

सूक्तेन विष्णुसहस्रनाम्ना च जपपूजाहोमात्मकं वैष्णवं यागं कर्त्तुं तद-
धिकारसिद्धये कृच्छ्रत्रयप्रायश्चित्तं चरिष्ये इति संकल्प्योऽप्योक्त-
वपनादिविधिना कृच्छ्रत्रयमाचरेत् ।

Colophon :—

इति श्रीमालविश्ववशाङ्गरभट्टात्मज-साम्बान्ध्याधुरन्धर-मालवगण-
पतिभट्टकृत-विष्णुयागप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीसंवत् १८९७ मिः कार्तिक वद ७ मं । श्रीकालभैरवाय नमः ।

2846A.

7981. **ज्ञातसारसंग्रहः ।** *Jñāta-sāra-samgrahaḥ.*

By Cakrapāṇi Rāmānujadāsa.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 36. Lines, 10 on a page. Extent in Slokas, 500. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete. The last two leaves are written in a different hand.

On religious observances, as laid down in Smṛti and Tantra, for a Vaiṣṇava of the Rāmānuja sect.

Beginning :—

श्रीमते रामानुजाय नमः । श्रीमते विष्णुसेनाय नमः ॥

वन्दे विष्णुं परं देवं नारायणमनामयम् ।

क्रियायुक्तं रमानाद्यं सर्व्वेधां सर्व्वगुणकम् ॥

लीलया स्वांशकलया जगतां पालनाय च ।

• नानावतागं विभ्रतं (?) वीजं तेषां मनातनम ॥

यं स्तोतुं न क्षमोऽनन्तः सहस्रवदनेन च ।

पञ्चवक्त्रश्चतुर्वक्त्रो गजवक्त्रः षड्गाननः ॥

यं स्तोतुं न क्षमा माया मोहिता यस्य मायया ।

यं स्तोतुं न क्षमा श्रीश्च जङ्गीभूता सरस्वती ॥

वेदा न शक्ता यं स्तोतुं को विद्वान् चैव वेदवित् ।

तं च स्तोतुमशक्तोऽहं मूर्खो मानो च मूढधोः ॥

(862 .)

आदौ ध्यात्वा गुरुं नत्वा संपूज्य विधिपूर्वकम् ।
पश्चात्तदाज्ञया ध्यात्वा इष्टं तं च प्रपूजयेत् ॥
गुरुप्रदर्शितो देवो मन्त्रपूजाविधिर्जपः ।
न देवे न गुरुं वृद्धा तस्माद्देवो गुरुः परः ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्भोरराघवाचार्यप्रसादेन श्रीचरणोदयात् चक्र-
पाणिशामानुजदासविरचितोऽयं ग्रंथो ज्ञातसारसंग्रहः संपूर्णः
समाप्तोऽयं ।

Post Colophon :—

यादृशं पुस्तकं, etc., etc.

2846B.

75. सारसंग्रहः । *Sāra-saṁgrahaḥ*.

See L. 859.

An anonymous compilation made in the interests of the Vaiṣṇavas, with quotations from various Purāṇas and ancient Smṛtis, as will be seen in the verses from 7 to 15, extracted in L.

Definition of a Vaiṣṇava :—

तदुक्तं पाद्रे :—

ये करठलघ्नतुलसीगलिनाक्षमाला
ये बाहुमूलपरिचिह्नितशङ्खचक्राः ।
ये वा ललाटपटले लसद्गूर्द्धपुण्ड्रा-
स्ते वैष्णवा भुवनमाशु पवित्रयन्ति ॥

2847.

10173. त्रिकालशिवपूजासारम् । *Trikāla-śiva-pūjā-sāraṁ*.

By Saṁkarendra Saivayati.

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 13. Lines, 9 on a page. Extent in ślokaś, 300. Character, Nāgara. Date, Saṁvat 1918. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीचिकालशिवपूजासारं समाप्तं ।

Post Colophon :—

श्रीकाशौविश्वेश्वरार्पणमस्तु ॥ लि० दयारामेण शिवप्रौढ्यं
संवत् १८९६ पाशुपत शुद्ध ६ शुक्रवार, शुभं भवतु ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ बोधायनोक्त शिवरहस्यादियशोक्त-शिवपूजासारं संगृ-
हीत्वा (?) लिख्यते । तत्रादौ कृतावश्यकक्रियाज्ञानादि(नां)मुचि-
र्भूत्वा ततः भस्मधारणविधिः ।

2B, प्रातःकालशिवपूजनमहं करिष्ये ।

End :—

इति प्रदोषपूजावर्णनम् ।

आलोड्य सर्वशास्त्राणि विचार्य च पुनः पुनः ।

इदमेव सुनिष्पत्तं शिवपूजामुदीरितम् ॥

सर्वमन्यतरितव्यं कर्मजालमशेषतः ।

भक्त्या परमया विद्वान् लिङ्गमेकं प्रपूजयेत् ॥

श्रीशङ्करेन्द्रशैवयतिना न्य शिवप्रौढ्यं शैवानां प्रबोधनाय
शिवपूजासारं संगृहीत्वा रचितम् ॥

2848.

2680. शिवपूजाविधिसंग्रहः । *Śiṣa-pūjā-vidhi-saṁgrahaḥ.*

By Vallabhendra Sarasvatī.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 38. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara of the seven-teenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ सुबख्यं कालाप्तिरुद्रं भस्मज्ञानविधिं ब्रूहीति-होवाच । अथ प्रणवेन
विमृज्य तद्भस्म प्रथममन्त्रितेन तु तेनैव दिग्बन्धं कारयेत् । पुनरपि तेन अक्षी-
मन्त्रेण अङ्गानि मूर्धादीनि उद्बलयेत् । मनज्ञानमिदं ।

Colophons:—

11B, इति श्रीबल्लभेन्द्रकृते शिवपूजाविधिसंग्रहे प्रथमोऽध्यायः ; 19A, इति श्रीबल्लभेन्द्रकृते शिवपूजाविधिसंग्रहे द्वितीयोऽध्यायः ; 26B, इति श्रीबल्लभेन्द्रसरस्वतीकृते शिवपूजाविधिसंग्रहे तृतीयोऽध्यायः ; 32A, इति श्रीबल्लभेन्द्रकृतशिवपूजाविधिसंग्रहे चतुर्थोऽध्यायः ; 38A, इति श्रीबल्लभेन्द्रकृतशिवपूजाविधिसंग्रहे पञ्चमोऽध्यायः ।

All the colophons are scored through by one of the former owners of the manuscript.

2849.

1727. **लिङ्गार्चनचन्द्रिका ।** *Liṅgārcana-candrikā.*

*By Sādaśiva, son of Gadādhara, son of Viṣṇu of
Daśaputra family.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 70. Lines, 10 to 13 on a page. Extent in ślokas, 2800. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

For a description see L. 1944, in which the work is said to have been composed under the patronage of Rājā Jaya Siṃha.

It is a digest of the rules for the worship of Śiva giving all the details in the same way as in the Rāmārcana-candrikā for the worship of Rāma.

2850.

2295. *The Same.*

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 107. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2,800. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1907. Appearance, fresh. Complete.

The MS. has at the beginning, an Anukramāṇī in two leaves.

(865)

Post Colophon :—

संवत् १९०७ चैत्रकृष्ण ६ चंद्रवासरे । श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

2851.

2446. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 134. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 2,800. Character, Nāgara. Date, Samvat 873. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीपदवाक्यप्रमाणेन श्रीमद्भणुचकुलावतंसेन सदाशिवेन
विरचिता लिङ्गार्चनचन्द्रिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत् १८७३ माघ शुक्लपक्ष षष्ठी गुरुवासरे ।

2852.

10477. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 72. Lines, 14 on a page. Extent in slokas, 2,880. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीपदवाक्यप्रमाणेन श्रीमद्भणुचकुलावतंसेन सदाशिवेन
विरचिता लिङ्गार्चनचन्द्रिका समाप्ता ॥

अद्वैतभावोन्मतिविभ्रमाद्या, etc., etc.

2853.

2187. शिवार्चनदीपिका । *Śivārcanadīpikā.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 114. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 1800. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

Last Colophon :—

इति शिवार्चनदौपिका समाप्ता ।

It begins :—

अथ स बोधिका लिख्यते (?)

श्रीपाराशरोपपुराणे—

अथातः संप्रवक्ष्यामि देवताधिक्यमादरात्

यस्य स्मरणमात्रेण प्रसीदति महेश्वरः ॥

अचेतनेभ्यः सर्वेभ्यस्तेना अधिका मुने !

चेतनेषु मनुष्याश्च मनुष्येभ्यः अधिका हिजाः ॥

... ..

ततोऽधिकतरः साक्षाच्छिवसांवः सनातनः ।

तदन्यद्विश्वमौशनः स तु विश्वाधिकः शिवः ॥

It is a voluminous compilation about the worship of Siva. Its age might be inferred from the fact that it quotes from Bhāṭṭoji and Kamalākara both belonging to the first half of the seventeenth century.

The authorities consulted :—

1A, पराशरोपपुराणं; 3A, सूतसंहिता, शिवरहस्ये; 5B, शिवधर्मे-
शास्त्रशिवरहस्ये; 6B, दौपिका; 7A, सिद्धान्तागमे, सौरसंहिता; 7B,
स्नान्दे, अथर्वशिरसि, कालामृतद्रोपनिषदि, क्रियासारे; 8A, वायव्य-
संहितायां; 9B, एते श्लोकाः कौर्ममात्यवाशिल्लिङ्गाद्यनेकग्रन्थाः
श्रौतसिद्धान्तग्रन्थे संगृहीता लिखिताः; 11B, शिवधर्मे, वाशिल्लैङ्गे; 13B,
जावालोपनि०, 14A, देवीभागवते; 14B, शिवाराधनदौपिका; 15B,
पुराणरत्नचन्द्रिकायां; 16B, तन्त्रचन्द्रिका; 17A, विश्वावसु; 18B,
काशीखंडे; 19B, सारसंग्रहे; 20A, ब्रह्मोत्तरखण्डः; 23B, शिवगीता; 25B,
शिवभागमे; 34B, ज्ञानमाला; 35A, भविष्यम्; 35B,
सम्तुक्पुमारोपपुराणे; 36A, आदित्यपुराणे; 39A, जावालवादिनः; 40B,
विष्णुधर्मोत्तरः; 42A, नृसिंहपुराणे; 42B, प्रयोगसारे; 44A,

ब्रह्माष्टपुराणे, जावालश्रुतिः; 46A, कामिके; 47A, पुत्रवार्धप्रबोधे
भविष्ये; 47B, त्रैविक्त्याः; 48B, एतेन शालग्राम-सामिध्य एव
शैवनिर्मात्यं याज्ञं अन्यथा न याज्ञमिति त्रिपितृत्वादिगौड़यज्ञनिर्णयसिन्धु-
भट्टोजिदीक्षितयस्याश्च परान्ताः; 52A, राष्ट्रवभक्त्याः; 53A, शिवरक्षस्य
शारदातिलकयोः; 54A, पद्मपुराणे; 67A, अनुशासनपर्वणि; 78B,
शिवसंहितायां; 79B, शङ्करसंहितायां; 80A, ब्रह्मवैवर्ते; 88B,
गौतमोत्तरे; 91B, शिवरक्षस्ये, व्रतनिर्णये; 107A, योगवाशिष्ठे; 114A,
गारुडे, निःश्वाससंहितायां; 114B, हेमाद्रौ ।

2854.

6534. पार्थिवार्चनदीपिका । *Pārthivārcaṇa-dīpikā.*

By Kāśinātha.

Substance, country-made paper. 11×6 inches. Folia, 130. Lines,
10 on a page. Written on one side only. Extent in Slokas, 600.
Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete. Date, Sam-
vat, 1961.

Colophon :—

इति श्रीमद्भूषणामक-जयशंभुसुत-वाशाणसौगर्भसम्भव-
काशीनाथविरचिता पार्थिवार्चनदीपिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् । संवत् १९६१ मीः
श्रावण वदी ३ ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीमेधादत्तिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः ।
ज्योतिर्मात्रसदानन्दनिर्भलज्ञानरूपिणे ।
नमः शिवाय शान्ताय ब्रह्मणे, निष्कर्मूर्त्तये ।
नत्वा श्रीशङ्कराचार्यचरणाम्भोरुहद्वयम् ।
काशीनाथः प्रतनुते पार्थिवार्चनदीपिकाम् ॥

2855.

6523. पक्षप्रदोषाच्चनचन्द्रिका ।

*Pakṣa-pradoṣārcana-candrikā.**By Kāśinātha, son of Jayarāma Bhaṭṭa and Vārāṇasī.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 20. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 340. Character, Nāgara by a modern hand. Appearance, fresh. Complete.

A treatise on the worship of Śiva with his consort at dusk on the thirteenth day of the moon.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः ।

बाराणसीमहं वंदे सच्चिदानंदरूपिणीम् ।

मातरूपेण सततं सहस्रारेऽखिलेष्टदाम् ॥

दक्षिणामूर्त्तिपादाब्जभमरायितमानसः ।

काशीनाथः प्रतनुते प्रदोषाच्चनचन्द्रिकाम् ॥

तत्रादौ प्रदोषमहिमा स्तान्दे । ब्रह्मोत्तरखण्डे—

सत्यं ब्रवीमि वरलोकहितं ब्रवीमि ।

सारं ब्रवीम्युपनिषद्भूदयं ब्रवीमि ॥

संसारमुख्यमसारमवाप्य जन्तोः ।

सारोयमौश्वरपदाम्बरहस्य सेवा ।

ये नार्चयन्ति गिरिशं महति प्रदोषे

अभ्यर्चितं शिवपदं प्रणमन्ति नान्ये ॥

... ..

ते जन्मजन्मसु भवन्ति नरा दरिद्राः ।

2A, अथ प्रदोषस्वरूपनिर्णयः । हेमाद्रौ विस्वादर्थे—

प्रदोषोस्तमयादूर्द्ध्वं षट्कात्रयमुच्यते ।

गौड़ग्रन्थे तु दण्डद्वयात्मक एव प्रदोष उक्तः ॥

2B, तत्र प्रदोषव्यापिनी त्रयोदशौ ग्राह्या ।

4A, इति पक्षप्रदोषविधिः । अथ पक्षप्रदोष-पूजाप्रयोगः ।

Colophon :—

इति श्रीमद्भट्टोपनामकजयरामभट्टसुतवाराणसीगर्भसम्भव-
काशीनाथविरचिता पक्षप्रदोषार्चनचन्द्रिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ॥

2856.

9951. पार्थिवशिवपूजाप्रयोगः ।

Pārthivā-Siva-pūjā-prayogaḥ.

Substance, country-made paper. 11×4½ inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

A religious treatise on the worship of an earthen image of Śiva, according to Baudhāyana.

2857.

2448. पार्थिवशिवलिङ्गपूजाविधिः (स्तोत्रम्) ।

Pārthiva-siva-līṅga-pūjā-vidhiḥ, with Stotra.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 60. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

आचम्य भस्मवद्वाक्षधारणं कृत्वा पुनराचम्य देशकालौ संकीर्त्य
मम आत्मनः पुराणोक्तफलप्राप्त्यर्थं मम दीर्घायुःसुपुत्रावाप्त्यर्थं
श्रीसाम्बशिवप्रोत्थयं पार्थिवलिङ्गपूजनमहं करिष्ये ।

The Pūjāvidhi ends in leaf 3A.

Then a Stotra begins :—

पार्वतीवल्लभं कृत्वा स्तोत्रेणानेन भक्तितः ।

ईश्वर उवाच ।

नम ऊँकाररूपाय नमोऽक्षरवपुर्भ्यते ।

नमो नादात्मने तुभ्यं नमो विन्दुक्लात्मने ॥

अग्निलिङ्गरूपाय रूपातीताय ते नमः

त्वं माता सर्वलोकानां त्वमेव जगतः पिता ।

Stotra ends in leaf 4A :—

नानापराधशतमन्त्रमेव शम्भो

कुर्मस्तथापि शरणं चरणं त्वदीयं ।

यद्दोधवन्तमपि रक्षति रक्षितासौ

को वा न रक्षति निरागसमिन्दुमौले ॥

The MS. ends with Visarjanam.

2858.

2152. पार्थिवशिवलिङ्गपूजा । *Pārthiva-śiva-liṅga-pūjā*.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 2. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 40. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

अथ पार्थिवपूजा प्रारम्भः । आचम्य देशकालौ संकीर्त्य मम

चतुर्विधपुद्गलार्थमिदं $\times$ श्रीसांवसदाशिवप्रोत्थं च यथा मिलि-

तोपचारैः देशकालानुसारतः पार्थिवलिङ्गपूजनमहं करिष्ये ।

It ends :—

तालत्रयं दत्त्वा जले निमज्जयेत् ।

2859.

11051. पार्थिवशिवपूजाविधिः ।

Pārthiva-śiva-pūjā-vidhiḥ.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 2. Lines, 10 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति पार्थिवशिवपूजाविधिः समाप्तः ।

Beginning :—

आत्मन्म प्राणायामः । देशकालौ स्मृत्वा ओसदाशिवप्रोत्थये
पार्थिवपूजनमहं करिष्ये ।

2860.

3274.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 12. Lines
7 on a page. Extent in Slokas, 180. Character, Nāgara. Date, Samvat
1806. Appearance, discoloured

I.

11B, इति पार्थिवपद्धतिः समाप्ता ।

Beginning :—

अथ पुराणमन्त्रेण पार्थिवलिङ्गपूजाविधिरभिधीयते । तत्र
मन्त्रः ।

हरो महेश्वरः शम्भुः शूलपाणिः पिणाकष्टकृ ।

शिवः पशुपतिश्चैव महादेव इति क्रमात् ।

II.

Colophon :—

इति सप्ततर्पणं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

संवत् १८०६ अश्विन् सुदि ५ गुरौ लिखितमिदं पुस्तकं व्यासहरि-
रामेण गुजरातिना पंत वैजनाथ अर्चनाय । शुभमस्तु आरोग्य-
मस्तु । काशिमध्ये विश्वेश्वरसन्निधौ लिखितं शिवापर्णम् ।

It begins after Pārthiva-paddhati :—

ॐ नमः शिवाय शिवं तर्पयामि ॐ नमो भवाय भवं
तर्पयामि । इत्यादि ।

2861.

2414. पार्थिवपूजाविधिः । *Pārthiva-pūjā-vidhiḥ*.*By Mādhava.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 60. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh.

It begins:—

अथ पार्थिवपूजाविधिः ।

तत्र क्रमसूचका परिभाषा शिवागमे—

मृदाहरण १ संघट्ट २ प्रतिष्ठा ३ ज्ञानमेव च ४ ।

क्षपनं ५ पूजनं ६ चैव पुनश्चैव विसर्जनम् ७ ॥

इति सप्तोपचाराः ।

अथ मन्त्रक्रममाह—

हरो १ महेश्वरश्चैव २ शूलपाणिः ३ पिशाकृष्टकृ ४

पशुपतिः ५ शिवश्चैव ६ महादेवेति ७ कौर्त्तयेत् ॥

हराद्येकैकनाम्ना मृदाहरणाद्येकैकं कर्म कुर्यादित्यर्थः । यथा प्रथमं सम्यग् क्त्वा भस्मोक्षेपनं रुद्राक्षधारणं कृत्वा उदीचीं दिशं गत्वा शुची देशे भूमिं प्रार्थयेत् ... ..
हराय नम इति मन्त्रेण अन्त्यगर्भशमौमूलप्रदेशात् तदलाभे शुचि-
भूमिभागात् केवलाश्वत्यमूलप्रदेशात् शमौमूलप्रदेशाद्वा यथालाभं
स्वस्ववर्णविहितमृदाहरणम् ।

1B, अथ काम्ये कश्चिद्विशेष उच्यते ; 2B, अत्र कश्चिद्ब्रह्मस्यार्थः प्रोच्यते ;

3A, गुरुणां संकेतः ; 3A, अमुककामनासिद्धये पार्थिवशिवलिङ्गपूजामनेन पक्ष्मणाङ्गं करिष्ये ; 4A, अथ ध्यानम् ; अथ व्यावरणपूजा ;

4B, पार्थिवस्य च लिङ्गस्य यन्मया पूजनं कृतम् ।

तेन श्रीभगवान् रुद्रो वाञ्छितार्थं प्रयच्छतु ॥

2862.

2415. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5 to 19, the 16th is twice repeated but there is no 18th. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 375. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh.

This MS. seems to be a continuation of the previous number as the 5A begins: —

आवरणपूजा तु गन्धाक्तपुष्पाणि अक्षतास्त्रादाय कार्या । शिव-
पूजायामक्षताः शालितगङ्गुलास्ते च कण्डिता स्त्रिः प्रक्षालिता
अभिस्राञ्छति ।

The colophon immediately after runs:—

श्रीसौराष्ट्रसमुद्भूत सारस्वतकुलो वरः ।
लब्धोदये(य)न रक्षिता माधवेन शिवस्य तु ॥
पार्थिवस्य सपर्याप्ति संक्षिप्ता सक्तलार्थदा ।
भवानौप्रागनाथोऽयं तेन तुष्यतु सर्व्वदा ॥

In continuation:—

श्रीवरदमूर्त्तिर्जयति अथ पार्थिवलिङ्गविधानं द्वितीयं किञ्चित्
संग्रहं लिख्यते ।

5A, आदौ समूत्रोक्तं प्रातःकृत्यं तं (?) प्रोक्तं शिवकृत्येन मिश्रितं प्रातः-
स्नानादिरूपं निहत्य.....आचमनं कृत्वा.....श्रीमहाशङ्खप्रोत्यर्थे पार्थिव-
शिवलिङ्गपूजनमहं करिष्ये; 5B, पिण्डौकरणां, करन्यासः, करशुद्धिन्यासः;
6A, अथ ध्यानम्; 7A, अथ करन्यासः ततो ध्यानम्; 7B, इति द्वितीयः
पार्थिवलिङ्गपूजाविधिः समाप्तः । अथात्र मूलवचनानि सविस्तराणि वक्ष्यामः ।
तत्र लिङ्गमहिमा स्नान्दे ।

After the 38th verse, leaf 9B, अथ नानालिङ्गानि; after
the 47th verse, leaf 10A, अथ कलौ तु पार्थिवमेव क्षिप्रफलप्रदं
नानाकामनासाधकञ्च; after the 142nd verse, leaf 15A, इति
संक्षिप्ता पार्थिवपूजा । तन्वान्तरे अथ पार्थिवलिङ्गस्य विधानमभिधीयते;

after the 152nd verse, 15B, इति एकादशांशो गणेशमन्त्रः; after the 159th verse, इत्येवं गुह्यमन्त्रो दशाक्षरः; after the 185th verse, leaf 16-17, इत्यपि लिङ्गपूजाविधिः. (Here ends the quotation from the Skāndapurāṇa.) Immediately following:—अथ वैदिकभक्तानां पार्थिवार्चा गिगद्यते in 6 verses, leaf 17-18B, अथ काम्यविधिः, ऋणमुक्तो भवति, पुत्रवान् भवति; leaf 17-18B, कन्यावान् भवति, द्रव्यागमो भवति, विवाहो भवति, कलहान् मुक्तो भवति, तौर्ययात्रा भवति विद्यावान् भवति; 19A, अपमृत्युपरिहारो भवति, दूरगतस्यागमो भवति, भाग्यवान् भवति; 19B, इत्यन्यः लिङ्गपूजाविधिः।

The Last Colophon:—

इति श्रीश्वरसंवादे पार्थिवलिङ्गपूजाविधिः समाप्तः।

2863.

2676. लिङ्गपद्धतिः। *Liṅga-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 9½ × 5½ inches. Folia, 21. Lines, 8 on a page. Extent in Slokas, 320. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

On the worship of Śiva in His phallic emblem.

It begins:—

पार्थिवलिङ्गपूजाविधिरुच्यते।

मम सर्वकामानां सिद्धार्थे पार्थिवलिङ्गपूजां करिष्ये

इति संकल्प्य सद्योजातं प्रपद्यामि सद्योजाताय वै नमो नमः।

भवे भवेनातिभवे भवस्य मां भवोद्भवाय नमः॥ इति मृत्तिका दण्डणम्।

Colophon:—

इति लिङ्गपद्धतिः।

2864.

112. पार्थिवलिङ्गपूजनविधिः ।

Pārthiva-linga-pūjana-vidhiḥ.

The present MS. has been noticed in L. 916.

Beginning :—

ॐ नमः शिवाय ।

कथयस्व महाबाहो लोकानां प्रीतिवर्द्धिकाम् ।

वृहत्लिङ्गशिवस्यार्चां सूचितां न प्रकाशितान् ॥

कथयस्वाधुना देव यदि स्नेहोस्ति मां प्रति । भैरव उवाच ।

प्रदण् देवि प्रवक्ष्यामि लोकानामुपकारिणीं इत्यादि ।

End :—

अष्टोत्तरात्कार्यसिद्धिर्भवत्येव न संशयः ।

सहस्रपूजनाद्वि लभते वाञ्छितं फलम् ॥

लक्षस्य पूजनाद्वि शिवत्वमाप्नुयाद्भुवम् ॥

Colophon :—

समाप्तश्चेदं ॥

2865.

2869. पार्थिवशिवलिङ्गपूजाप्रयोगः ।

Pārthiva-śiva-linga-pūjā-prayogaḥ.

Substance, country-made paper 9×4½ inches. Folia, 11. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 200. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1797. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

अस्य श्रीपार्थिवेश्वरचिन्तामणिविद्यामन्त्रस्य त्रिपदाध्यायश्चकर्त्ता
कामदुवा देवता गायत्री छन्दः श्रीश्रीघ्नवरदक्षपिणौ पार्थिवेश्वर-
चिन्तामणि देवता ह्रीं बीजं श्रीं शक्तिः नमः कीलकं ॐ अमुक-
कामसिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः । इत्यादि ।

(876 ')

It ends :—

सोद्यापनं व्रतं कृत्वा प्राप्नुयात् परमं फलम् ।

ततः शिवपदं प्राप्य तत्रैव रमते ध्रुवम् ॥

The date and the scribe of the manuscript.

लिखितं शुक्ल० रामेश्वरजोईता वास्तव्य ग्राम सिद्धपुरा काष्ठां औदोच्च-
जातौ । संवत् १७६७ ता वरुषे फाल्गुनवदी १० शनिवारणे लिखीतम् ॥

2866.

7916. पार्थिवेश्वरचिन्तामणिलिङ्गपूजनविधिः ।

Pārthivesvara-cintāmaṇi-līṅga-pūjana-vidhiḥ.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 30. Lines, 7
on a page. Extent in ślokas, 360. Character, Nāgara. Date, Samvat
1877. Appearance, fresh. Complete.

• *Colophon :—*

इति औपार्थिवेश्वरचिन्तामणिलिङ्गपूजनविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८७७ मासि० कार्ति० शुक्ल १५ चन्द्रवासरे लिखितं
नन्दन उपाध्या काश्यां मध्ये शुद्धपद्धतिः ।

Beginning :—

अथ चिन्तामणिपार्थिवपद्धतिः ।

ॐ । अस्य औपार्थिवेश्वरचिन्तामणिमन्त्रस्य दक्षिणामूर्तिः
ऋषिरनुष्टुप्छन्दः औसदाशिवो देवता, etc., etc., ममाभोक्तु-
सिद्धये जपे विनियोगः । अथ करन्यासः ।

2867.

2681.

• Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 29. Lines, 8
on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

The MS. contains three different works.

(1) प्रदोषे शिवपूजामाहात्म्यम् ।

Beginning :—

प्रदोषपूजामूलभूतानि वचनानि ब्रह्मोत्तरखण्डे षष्ठे ऽध्याये
लिखन्ति । तानि सौकर्यार्थं प्रथमतो लिख्यन्ते ।

This ends in 8A. The other side of the leaf is marked 1 and begins the next work.

(2) प्रदोषपूजापद्धतिः ।

Beginning :—

अथ ब्रह्मोत्तरखण्डोक्तप्रकारेण प्रदोषपूजापद्धतिलिख्यते ।

पञ्चदशे त्रयोदश्यां दिवा निराहारः सन् मध्याह्ने स्नात्वा
शिवपूजां विधाय प्रदोषकालात् पूर्वमेव देवस्य पुरतो
नवाम्भसा गोमयेनोपलिप्य धौतवस्त्रैर्मण्डपं विधाय वितानाद्यैः
फलपुष्पपल्लवाद्यैश्चालक्य वर्णपञ्चकैः पद्ममालिख्य अस्तमयस्य
घटिकात्रयात् पूर्वं स्नात्वा शुद्धवस्त्रं परिधाय यथैव पाददालोष्ण्यं
आहार्यं नोपयुज्यते तथैव इत्यादि ॥

This contains 18 leaves and the first side of the 19th.
The other side is marked 1 and begins the next work.

(3) उपमन्युहृत-शिवस्तव ।

ॐ शिवाय महेश्वराय शम्भवे पिनाकिने इत्यादि ॥

Colophon :—

इत्युपमन्युहृतं स्तवं समाप्तम् ।

2868.

83. शिवपूजापद्धतिः । *Śiva-pūjā-paddhatih.*

A manual on the worship of Śiva. For the MS. see
L. 821.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ शिवपद्धतिलिख्यते ।

ब्राह्मे मुहूर्ते चोत्थाय यामिनोर्चलमुत्सृजेत् ।, etc , etc.

Post Colophon Statement :—

एतत् लिपिस्थानं श्रीमालिकासन्निधौ लिखितम् । शुभं
भवतु संवत् १८४३ कार्तिक पौर्णिमायां चन्द्रवासरे शुभं ।

2869.

8961. पञ्चवक्त्रपूजा । *Pañca-vaktra-pūjā.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 7. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The work is called Śiva-pūjā-paddhati on the obverse of the first leaf. In the colophon, however, it is called Pañca-vaktra-pūjā. All the six faces of Śiva are separately worshipped.

1B, इति पश्चिमवक्त्रपूजनं ; 2A, इत्युत्तरवक्त्रस्य पूजा ; इति दक्षिणः ;
2B, अथ पूर्ववक्त्रध्यानम् पू ; 3A, इति ऊर्ध्वमस्तः ; 3A, इति पातालवक्त्रध्यानम् ।

The details of the worship are given in the rest of the work. The sixth Pātālavaktra seems to be a supplementary one treated of in a very brief manner. Vedic Mantras of *Rudra* are profusely used.

Beginning :—

अथ ध्यानम् ॥

प्रालेयामलविन्दुं । पश्चिमं ॥ १ ॥

यत्तद्गंगाजलोच्चैर्हरमुकुटजटाजूटनिर्जुतभस्मैः । १ ।

कर्णे नागाधिराजैः पश्चिमशिखिरौच्यैश्चन्द्रिकाभिर्विभाति ।

निखं ध्यायन् प्रसन्नं प्रशिकरधवलं शङ्खगोक्षीरवर्णं

सद्योजातस्यम्भूषयमिति भगवान् पश्चिमं चन्द्रमौलिः ॥, etc., etc.

Colophon :—

इति पञ्चवक्त्रपूजा समाप्ता ।

('879)

2870.

4647. गोमयगठितशिवपूजाविधिः ।

Gomaya-gaṭhita-śiva-pūjā-vidhiḥ.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 81. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh.

On the worship of a coddling image of Śiva, of which the recitation of the text of the Kālāgnirudropaniṣad forms part.

ओराम । अथ गोमयगठितशिवपूजाविधिः ।

तत्रादौ श्वेतसर्षपमादाय ॐ वेतालाय पिशाचाय, etc., etc.

3A, अथ कालाग्निरुद्रोपनिषत् पाठः ॥ यथा ॥ ॐ श्रीमत्कालाग्निरुद्रोप-
निषदः सम्बर्त्तको + + + रूपो रुद्रोदेवता, etc., etc.

ॐ अथ कालाग्निरुद्रं भगवन्तं सनत्कुमारः पप्रच्छ ।

Colophon :—

इति कालाग्निरुद्रोपनिषत् समाप्ता । ॐ ॥

2871.

2872. नृसिंहपरिचर्या । *Nṛsiṃha-paricaryā.*

A part of वैष्णवधर्म्मानुष्ठानपद्धतिः । See Cat. Cat. Vol. 1.

By Kṛṣṇadeva, son of Rāmācārya.

For the MS. see L. 4232.

2872.

5890. नृसिंहाश्च नचन्द्रिका । *Nṛsiṃhārcana-candrikā.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 57. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 850. Character, Nāgara. Date, Samvat 1697. Appearance, old and discoloured.

Beginning:—

ॐ नमो भगवते श्रीमद्विद्यलक्ष्मीनृत्सिंहाय ।

ॐ श्रीगुरुचरणकमलेभ्यो नमः ।

उपास्महे नृत्सिंहायं ब्रह्मवेदान्तगोचरम् ।

भूयोऽल्लालित (?) संसारच्छेदहेतुं जगद्गुरुम् ॥

ॐ सत्यज्ञानसुखस्वरूपममलं क्षीराब्धिमध्यस्थले ।

योगारूढमतिप्रसन्नवदनं भूषासहस्रोज्ज्वलम् ॥

अक्षं चक्रपिणाकसाभयवृष्टान् विभ्रागमर्कच्छविम् ।

हृत्प्रीभूतफणीन्द्रमिन्द्रधवलं लक्ष्मीनृत्सिंहं भजे ॥

वासिष्ठनारदौयाद्या आलोच्यानेकपद्मतैः ।

विधिस्तु मन्त्रराजस्य संक्षेपेणोच्यतेऽधुना ॥

तत्रादौ मण्डलेष्वरं श्रीमद्विद्यलक्ष्मीनृत्सिंहं + + +, etc., etc.

28B, इति श्रीनृत्सिंहार्चनचन्द्रिकायां संचितप्रस्मार्त्तपद्धतौ च अङ्कनिरूपणं
नाम प्रथमः पटलः; 37B, इति श्रीनृत्सिंहार्चनचन्द्रिकायां स्मार्त्तोपासनायां
संचितप्रपद्धतौ द्वितीयः पटलः ।

55A, तुलस्यां मापतिं देवमर्चयित्वा यथाविधि

पश्चादागत्य देवेशमपराधान् क्षमापयेत् ।

यनैर्वा पादुकैर्वापि गमनं भगवद्गृहे ।

देवोत्सवाद्यदेवाय (?) अग्रणामस्तदग्रतः ॥

Last Colophon:—

Beginning of the द्वात्रिंशदपराधः—Dvātrīṣadaparādha.

उच्छिष्टे चैव वाग्नौचै भगवद्वन्दनादिकं

एकहस्तप्रणामश्च तत्परस्तात् प्रदक्षिणं

× × × × × ×

इति अपराधक्षमापनं । ॐ नमो नृ० द्वात्रिंशत् सुखास्ते वाराहे विष्णु-
नोदिताः तिर्यक् सुत्रधरो बुद्ध्या ह्युक्त्वा दन्तधावनं ।

× × × × × × × × × ×

इति वैकुण्ठनाथप्रोक्ता द्वात्रिंशदपराधाः समाप्ताः ।

The colophon of the other work is not found. It closes with the prayer, composed by Vaiṣṇa Nātha.

Post Colophon Statement: —

संवत् १९६७ वर्षे अश्विनमासे शुक्लपक्षे अथ वङ्गायां तिथौ गुडवासेन
लिखितमिदं पुस्तकम् ।

लेखकपाठकयोः शुभं भवतु । कल्याणमस्तु ।

गुसांहरामाश्रमपठनार्थं परोपकारार्थं च ।

2873.

1819. **कृष्णार्चनचन्द्रिका ।** *Kṛṣṇārcana-candrikā.*

Substance, country-made yellow paper. 17×5 inches. Folia, 23. Lines, 11 on a page. Extent in Slokas, 500. Character, Bengali. Appearance, fresh. Two chapters only.

This is a distinct work from the *Kṛṣṇārcana-candrikā* by Ratnapāṇi, noticed in L. 1894.

It begins:—

प्रणम्य परमात्मानं सच्चिदानन्दरूपिणम् ।

कुर्वे नानाप्रमाणाणां श्रीकृष्णार्चनचन्द्रिकाम् ॥

प्रतिमाया वेदप्रमाणाता । आद्यवर्णनीय-श्रीरामतापनीये अन्यत्र च तन्त्रे ।

चिन्मयस्यादितौयस्य निष्कलस्याशरीरिणः ।

उपासकानां कार्यार्थं ब्रह्मणो रूपकल्पना ॥ १ ॥

रूपकल्पना । रूपस्थानां देवतानां पुराणश्रुतिरूपकल्पना । इति निबन्धकृद्भिः ।

अथ देवप्रतिमाभिदाः । स्नान्दि ।

शैली दासमयी जौहरी लेण्या लेख्या च सैकता ।

मनोमयी मणिमयी प्रतिमाष्टविधा च्युता ॥

मत्स्यपुराणे ।

खीवर्णी राजती वापि तान्नी रत्नमयी तथा ।

शैली दासमयी वापि जौहरीरत्नमयी तथा ॥

रौतिका धातुयुक्ता च ताम्रकांस्यमयी तथा ।

शुभदाहमयी वापि देवतार्चा प्रशस्यते ॥

रौतिका पित्तलं शुभदाहमयी यज्ञीयकाष्ठसमुद्भवा ॥

The index of the work as given in the manuscript : —

1, प्रतिमायां वेदप्रामाण्यं, देवप्रतिमाभेदाः, तत्फलभेदाः, देवार्चने स्थानानि, स्थानभेदे पूजाप्रकाराः; 2A, गृहस्थानां प्रतिमापरिमाणम्, अधिष्ठानभेदे आवाहनविसर्जने, देवपूजाया नित्यत्वविधानम्, तत्फलानि; 2B, केवलजले पूजाविधानम्, देवपूजा अकरणदोषाः, देवतानां अग्रपश्चात् पूजाक्रमः, नित्यानित्य-विचारः; 3A, नित्याकरणे दोषाः, अधिकारी, अथ शालग्रामप्रकरणम्, शालग्रामे सर्वदेवादिपूजाविधानम्, शालग्रामे शिवनिर्म्माल्ये न दोषः; 3B, शालग्रामे पूजाफलानि; 4B, गृहे शालग्रामस्थापनफलम्, शालग्रामार्चनान्तराकरणे दोषः, कलौ शालग्रामस्य दुर्लभत्वं; 5A, अन्याधिष्ठानापेक्षया अस्य उत्तमत्वं शालग्रामस्य प्रतिष्ठानिवेधः, शालग्रामोत्पत्तिप्रकाशः; 5B, वर्णादिभेदाः; 6A, तासां गुणदोषाः; 6B, तासां पूज्यत्वापूज्यत्वे, तत्पूजके संख्यानियमः, शालग्रामे क्षेत्रनिर्णयः, अथ मूर्त्तिभेदे लक्षणानि, तत्र मत्स्यलक्षणम्; 7A, कूर्मचक्रम्; 7B, वराहचक्रम्, लक्ष्मीवराहचक्रं, नृसिंहलक्षणम्, कपिलनृसिंहः; 8A, लक्ष्मी-नृसिंहः, विदारनृसिंहः, सर्वतोमुखलक्षणम्, पातालनृसिंहः, आकाशनृसिंहः, जिह्वानृसिंहः; 8B, अधोमुखनृसिंहः, ज्वालानृसिंहः, योगिनृसिंहः, वामन-चक्रम्, दधिवामनः; 9A, त्रिरामचक्रम्, परशुरामः, श्रीरामचक्रम्, राजराजेश्वरः, रघुनाथः, सीतारामः, जानकीरामः, वियोगरामः, रणरामः; 9B, वीररामः, विजयरामः, कवित्तरामः, शिवरामचक्रम्, बलभद्रः, बलरामः, बुद्धः, कल्किः, इति दशावताराः अथ श्रीकृष्णचक्रम्, गोपालचक्रम्, मदनगोपालचक्रम्; 10A, सन्तानगोपालः, गोवर्द्धनगोपालः, लक्ष्मीगोपालः; 10B, अथ लक्ष्मीनारायणः लक्ष्मीजनार्दनः; 11A, नारायणः, लक्ष्मीपतिः, श्रीधरचक्रं; 11B, दामोदर-चक्रम्, केशवचक्रम्, माधवचक्रम्, गोविन्दचक्रम्, विष्णुचक्रम्; 12A, अशुत-चक्रम्, मधुसूदनम्, हरिलक्षणम्, अमन्तचक्रम्; 12B, शेषचक्रम्, प्रलम्बचक्रम्, विष्णुपद्मचक्रम्, सुदर्शनचक्रम्, वासुदेवचक्रम्; 13A, संकर्षणचक्रम्, प्रद्युम्न-चक्रम्, लक्ष्मीप्रद्युम्नचक्रम्, अनिरुद्धचक्रम्, एतद्योगमन्त्रचक्रम्; 13B, अधोक्ष्णः;

13B, उपेन्द्र०, योगेश्वर०, पृथ्वीकाक्ष०, योग्यमूर्त्तिचक्रम्, त्रिविक्रमचक्रम्, चतुर्भुजचक्रम्, गदाधर०, 14A, हिरण्यगर्भ०, कालीयमर्दन०, चानूरमर्दन०, समन्तहारी, कंसमर्दनचक्रम्, वैकुण्ठ०, पद्मनाभ०, हृषीकेश० : 14B, गरुडध्वज-
लक्ष्मीपतिः, बटपत्रधारी, विश्वम्बर०, विश्वरूप०, पीताम्बर०, चक्रपाणि०, हरिहर-
चक्रम्; 15A, शङ्करनारायण०, शिवराम०, नरनारायणचक्रम्, कृपिनारायण०,
नवमूर्त्ती, हयग्रीवचक्रम्; 15B, परमेश्वरचक्रम्, चतुर्मुखचक्रम्, जगद्योगि०,
बजरूपी, स्वयम्भू०, पितामह०; 16A, सप्तवीरश्वचक्रम्, शिशुमारलक्षणम्,
हंसचक्रम्, परहंसचक्रम्, सूर्यलक्षणम्, वैद्यचक्रम्, गरुडचक्रम् इति १०८
चक्रभेदाः; 16B, शालग्रामशिलाद्वादशादिमंख्याभेदे पूजाफलम्, शिलादि-
विक्रयादिकरणे दोषाः, शालग्रामशिलां स्पृष्ट्वा मिथ्याश्रयचकरणे दोषाः,
शालग्रामशिलायां तुलसीविच्छेदकरणे दोषाः, शालग्रामशिलासमीपे तुलसी-
संस्थापनफलम्, शालग्रामसमीपे मरणफलम्; 17A, शालग्रामशिलां हृदये
निधाय मरणफलम्, स्त्रीशूद्रादीनां पूज्यत्वापूज्यत्वनिर्णयः; 17B, शालग्राम-
शिलादानफलम्; 18A, अथ शालग्रामशिलादानपद्धतिः; 19A, शालग्रामपूजा-
निर्वाहाय भूम्यादिदानफलम्—इति प्रथम परिच्छेदः; 19A, गोमतीचक्राद्येन-
निर्णयः; 19B, शालग्रामचक्रद्वारवतीचक्रयोरेकत्र अवस्थानफलम्, द्वारवतीचक्र-
माहात्म्यं, तेषां वर्णादिभेदे फलम्, चक्रभेदे मूर्त्तिभेदाः; 20A, चक्रभेदेन
मूर्त्तिभेदे फलभेदाः; 20A, विशेषफलम्; 20B, शालग्रामशिलासमीपे द्वा-
रवतीचक्रस्य नित्यमंगलता; 20B, द्वारवतीचक्रपूजने मंथानियमः, अथ शिव-
लिङ्गप्रकरणम्, स्वयम्भूलिङ्गलक्षणम्; 21A, अथ वागलिङ्गलक्षणम्; 21B,
अथ वागलिङ्गपरौक्षा, वागलिङ्गार्थः, गुणदोषाः; 22A, अथ फलम्, वाग-
लिङ्गप्रतिष्ठावाहनादिकं नास्ति, अथ गौरौपट्टः; 22B, अथ वागलिङ्गचिह्न-
विशेषे मूर्त्तिभेदाः ११ प्रकारः; 23A, अथ रौहिलिङ्गलक्षणम्, अथ शिवनाभि-
लक्षणम्, अथ देवल्लिङ्गलक्षणम्, आर्षलिङ्गलक्षणम्, मानुषलिङ्गलक्षणम्, तत्र
स्वभावोत्थलक्षणम्, स्फटिकलिङ्गलक्षणम्, पौठनिरूपणम् ॥ द्वितीय परिच्छेदः

• समाप्तः ॥

The authorities quoted are:—

1A, आचार्यब्रह्मणे श्रीरामतापनीये, स्कान्दे, मत्स्यपुराणे, गौतमीये •
भागवतैकादशे, वाराहे, सम्प्रौढनतन्त्रे; 2A, गौतमीये, ब्रह्मपुराणे मन्त्रिणि;

कौर्मर्, भविष्ये, देवीपुराणे, ब्रह्मवैवर्ते, नारदीये, विष्णुसहस्रनाम्, कालिकापुराणम्, संवत्सरप्रदीपे; 3A, विष्णुपुराणम्, गीता, लिङ्गपुराणे, पाद्मम्, कार्तिकमाहात्म्यम्; 4B, बृहन्नारदीये, गारुडे; 5B, मत्स्यसूक्ते, आग्नेये; 6A, ब्रह्माण्डपुराणम्; 7A, वीरमित्रोदयः; 7B, वैश्वानरसंहिता; 10A, धर्मसंहिता; 10B, पुराणसंग्रहः; 17A, पूजारत्नाकरः; 17A, बृहन्नारदीयम्; 17B, माघ-माहात्म्यम्; 19B, योगपारिजाते; 20A, प्रयोगपारिजाते, कौटिल्यपञ्चरात्रे; 20B, द्वारकामाहात्म्यम्, सिद्धान्तशेखरः; 21A, दीपिका, शैब्यसिद्धान्तशेखरः, कालोत्तरे; 22A, याज्ञवल्क्यसंहिता, हेमाद्रिदाहृतलक्षणसमुच्चये, केदारखण्डे; 23B, शिवलक्षणसमुच्चयः, विष्णुधर्मोत्तरे, कालोत्तरे ।

2874.

6526. **लक्ष्मणपूजातरङ्गिणी ।** *Kṛṣṇa-pūjā-taraṅgīnī.*

By Kāśinātha, son of Jayarāma Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 13. Lines, 8 on a page. Extent in Slokas, 200. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमद्भूषणनामक-जयरामभट्टसुतवाराणसीगर्मसम्भव-
काशीनाथविरचिता लक्ष्मणपूजातरङ्गिणी समाप्ता ।

Post Colophon :—

मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।

On the daily duties of a worshipper of Śrīkṛṣṇa.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीदक्षिणामूर्तिगुरुभ्यो नमः ।

लक्ष्मणं कलिमलमयनं कृतजनिनिधिमयनं नूनं ।

कविहस्तगुणगणकथनं वन्दे कंसादिमयनं नाथम् ॥

दक्षिणामूर्तिपादाब्जम्भरोद्भूतमानसः ।

काशीनाथः प्रत्युते लक्ष्मणपूजातरङ्गिणीम् ॥

(• 885)

प्रातस्त्याय शिरसि संस्मरेत् पद्ममुज्ज्वलम् ।

कर्पूराभं स्मरेत्तत्र श्रीगुरुं कृष्णरूपिणम् ॥

सुप्रसन्नं लसद्भुषामगिहतं शान्तिभूषितम् ।

वराभयकर्म नित्यं नमस्कृत्यामुना यजेत् ॥

ॐ हंसः सोऽहं श्रीबसुक्तानन्दायशुक्लम्बो नमः, etc., etc.

2875.

3126. गोपाल[पूजा]पद्धतिः । *Gopāla-pūjā-paddhatiḥ*.

By Nīmānuja.

Substance, country-made paper. 7 × 5 inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Extent in Slokas, 110. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

A treatise on the worship of Gopāla a form of Kṛṣṇa.

It begins :—

ॐ श्रीगोपीजनान्ते प्रवदेद्वक्त्रभा[म]मिसुन्दरीम् ।

अयं दशाक्षरो मन्त्रे वृष्टा (?) दशफलप्रदः ॥

अथ पूजाप्रकरणम् ।

Colophon :—

इति श्रीनिमानुजकृतं गोपालपद्धति सम्पूर्णं शुभमस्तु ॥

2876.

8643. रामार्चनसोपानम् । *Rāmārcana-sopānam*.

By Śivalāla Pāṭhaka.

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 52. Lines, 7 on a page. Extent in Slokas, 1,000. Date, Samvat 1890. Character, Nāgara, old. Complete.

Complete in 52 leaves. A liturgical work compiled in Samvat 1890 in Kṛṣṇapakṣa of the month of Śrāvana,

Beginning :—

औगोशाय नमः । खस्ति औजानकौरमणचरणमरोजाभ्यां नमः
सौतारमणपादाक्षयुगलमकरन्दपानलुब्धोऽहं रामार्चनप्रयोगं वक्तुं
गुरुपादपङ्कजं गौमि । तत्र तावत्तुल्याराध्यपादगुर्वनुग्रहः साधको-
रात्रेश्वरमप्रहृश्योत्तरार्द्धे दक्षाङ्गेन शयनादुत्थाय खड्गत्वामल-
कर्णिकामध्ये प्रस्फुरत्कोटिदिवाकरप्रभाभासुरं औरामं चिन्तयेत्,
etc., etc.

Colophon :—

ॐ तत्सदिति औमज्जानकौरमणचरणकमलमकरन्दलुब्धेन
पाठकशिवलालशर्मेणा विरचितः औरामार्चनसोपानः समाप्ति-
मगमत् । औरस्तु शुभं औरामार्पणमस्तु ।

Post Colophon :—

प्रमत् १८६० मासानां मासोत्तमे मासि आवणमासे
दृष्टो पक्षे । ० ।

2877.

2924. रामसपर्यासोपानम् । *Rāma-saparyā-sopānam.*

By Śivalāla Pāṭhaka.

Substance, country-made paper. 12×4 inches. Folia, 21. Lines, 7
on a page. Extent in ślokas, 460. Character, Nāgara. Date, Śamvat
1863. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति औसौतारमणपदाक्षमकरन्दलुब्धेन पाठकशिवलाल-
शर्मेणा विरचितः संक्षिप्त-औरामसपर्यासोपानः समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon :—

संवत् १८६३ ।

वज्जीयसा पदा खामिन् पदवोमवधाय ।

आगत्य शयनागारं सौतया सह राघव ॥

पर्यङ्गे विमले प्रशस्तफलके भोगीन्द्रविभाङ्गके
खण्डप्रच्छदभावके मृदुप्रसरःस्थानोपधानादिके ।
उन्मीलन् कुलश्रीलया दयितया श्रीसौतया सत्कृते
श्रेते नित्यमगण्यपुण्यफलदः श्रीकोशलेन्द्रो ऽपः ॥

Mangalācarana and object of the work :-

सौतारमणपदाब्जप्रगल्भमकरन्दपानलुब्धोऽहम् ।
गुरुपादाब्जं नत्वा कुर्वे श्रीरामपूजने सरणिम् ॥
तत्र तावत् लब्धश्रीगुर्वनुग्रहः साधको ब्राह्मे मुहूर्त्ते दद्याद्भोगो-
त्याय स्वमूर्द्धि सहस्रदलकर्णिकायां द्विभुजं वरामयकरं .....
ध्यात्वा---
अज्ञानतिमिरान्धस्येत्यादि ।

It ends :—

ततश्चरणोदकं गृहीत्वा स्तोत्रकवचादि पठित्वा संहारमुद्रया
सहृदयकमले देवं संस्थाप्य श्रीरामप्रेमार्द्रचित्तो विह्वरेदिति
दिक् ।

2878.

5802. *The Same.*

Substance, country-made paper 10 × 4½ inches. Folia, 28 of which
the first is missing. Lines, 8, 9 on a page. Extent in Slokas, 450.
Character, Nāgara. Date, Samvat 1860. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

* इति श्रीसौतारमणपदाब्जमकरन्दलुब्धेन पाठकप्रवलाज-
शर्मेणा विरचितः संक्षिप्तश्रीरामसपथ्यासोपानः समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon :—

संवत् १८६० श्रावे १७२३ कार्तिक वदी २ गविवासरे
इदं पुस्तकं लिखितम् ।

श्रीरामचन्द्रो जयति । *

2879.

10475. *The Same, though called (संक्षिप्त) ।*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 24. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 440. Character, Nāgara. Date, Samvat 1882. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीसीतारमणपदाब्जमकरन्दलुब्धेन पाठकशिवलाल-
शर्म्मा विरचितः संक्षिप्तः श्रीरामसपथ्यासोपानः समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon :—

संवत् १८८२ माघशुक्ल १० अशुवासरे ।

A treatise on the worship of Rāma.

Beginning :—

सीतारमणपदाब्जप्रगल्भमकरन्द[पान]लुब्धोऽहं ।

2880.

10454. *रामार्चनोपयोगिसमयाह्निकम् ।*

Rāmārcanopayōgi-samayāhnikam.

By Śivalāla Pāṭhaka.

Substance, country-made paper. $12 \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia, 70. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 1,540. Character, Nāgara. Date, Samvat 1870. Appearance, fresh. Complete.

Ācāras and proper times in connection with the worship of Śrī Rāmacandra, compiled in Samvat 1868.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

पूजावतंसौक्यतन्त्रखण्डं गौरीकरोल्लालितपादमुखम् ।

भक्तौषविप्रप्रश्नप्रचण्डं भजे निजे चेतसि वक्रतुल्यम् ।

अनख्यं संजल्पन् किमपि किमपि स्मरेददयः

चिरं बुद्धचन्द्राभरणकिरणां (?) कौस्तुभमखिं ।

मनोज्ञः कौशल्यां जितनयनः उत्तमानप्रयनः
पल्लवतोहोकां दशरथकुमारः अयत् मे ॥

The object of the work :-

3A. नित्यकर्माण्यनुष्ठाय प्रयतः शुद्धमानसः ।
भक्तिश्रद्धासमायुक्तोधिकारी हरिपूजने ॥
अतोधिकारसिद्धार्थमाद्विकं समयं तथा ।
ब्रवीमि जानकीनाथसमर्चनसमृद्धये ॥

दक्षिणामूर्तिसंहितायां ।

प्रातः शिरसि शुक्लेऽङ्गे दिनेत्रं द्विभुजं गुरुं ।
प्रसन्नवदनं शान्तं स्मरेत्तन्नामपूर्वकम् ॥

41A. इति पाठकप्रियवल्लभसंगृहीतानि व्याख्यानप्रमाणवाक्यानि प्रयोगाश्च ॥

अथ धर्मापयोगिनी परिभाषा ।
मासे नभस्यमावास्या तस्यां दर्भश्च यो मतः ।
अथातयामास्ते दर्भा विनियोज्याः पुनः पुनः ॥

Colophon :—

इति श्रीजानकीरमणचरणकमलमकरन्दभिलाषि-प्रियवल्लभ-
पाठकसंगृहीतं वाजसनेयिनी श्रीगामार्चनोपयोगिसमयमाद्विकं
समाप्तिमगमत् ॥

समाप्तमाद्विकमिदं वस्त्रकृतसुचन्द्रके वर्षे भाद्रपदे मासस्य गङ्गालोकार्कसन्निधौ ॥

Composed in Samvat 1868.

Post Colophon :—

संवत् १८९० ग्रास्यसंख्या १४०० ।

2881.

10405. रामचन्द्रपूजाविधिः । *Rāma-candra-pūjā-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 11½ x 5 inches. Folia, 9. Lines, 10 on a page. Extent in Slokas, 189. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीरामचन्द्राय नमः ॥

अथ श्रीरामचन्द्रपूजाविधिर्लिख्यते ॥

तत्रादौ स्वस्तिवाचनं कृत्वा प्रथममाचामेत् । तत्र क्रमः ॥

पूर्वाभिमुखः केशवाय नमः ।, etc.

8A, तत आत्मसमर्पणं कुर्यात् ततः स्तुत्वा स्तुतिमाह रामाक्षं न चन्द्रिकायां—

श्रीहनुमानुवाच ।

तिरश्चामपि राजेति समवायं समीयुषां ।

यथा सुग्रीवमुख्यानां यस्तमुग्रं नमाम्यहं ॥

Last Colophon :—

8B, इति हनुमत्प्रोक्त-मन्त्रराजात्मकस्तवः समाप्तः ।

After the end there are some verses and mantras beginning with,

पूर्वादिक्रमतो देवं पूजयेद् गन्धचन्दनैः ।

पवनं चाङ्गनां चैव पूजयेद्दत्तवामतः ॥

2882.

8797. रामपूजातरङ्गिणी । *Rāma-pūjā-taraṅgiṇī.*

By Kāśinātha.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches, Folia, 8. Lines, 16 on a page. Extent in ślokas, 375. Character, Nāgara. Old. Incomplete.

It begins :—

दक्षिणामूर्त्तिपादाब्जभ्रमरोभूतमोलिना ।

रच्यते काशिनार्थेन रामपूजातरङ्गिणी ॥

ब्राह्मे मुहूर्त्ते चोत्थाय कृत्वा शौचादिकं सुधीः ।

परिधायाम्बरं शुद्धं मन्त्रज्ञानं समाचरेत् ॥

तद् यथा—

नमः शिवायै गङ्गायै शिवदायै नमो नमः ।

नमस्त्रिपथगामिन्यै विश्वमूर्त्यै नमो नमः ।

2883.

6009. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 10. Lines, 17 on a page. Extent in ślokas, 510. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning:—

दक्षिणामूर्त्तिपादाङ्गभ्रमरौभुतमौलिना ।

प्रोच्यते काशिनाथेन रामपूजावर्णिगो ॥

प्रातः प्रातस्त्रिन्तयेत्तु स्वाभीष्टं श्रीहरिं गुरुम् ।

श्रीगुरुं धवलं ध्यायेत् वरदामयपाणिनम् ।

गामाभिप्तं ब्रह्मरन्ध्रे सर्वाभीष्टफलप्रदम् ।

इति ध्यात्वा ॐ ऐं ह्रीं श्रीं हंसः सोहं अमुकानन्दनाथ-

श्रीगुरुपादुकां पूजयामि नम इति मनसा संपूज्य—

गुरुब्रह्मा गुरुर्विष्णुर्गुरुर्देवो महेश्वरः ।

गुरुरेव परं ब्रह्म तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥

इति नत्वा श्रीगामार्चनचन्द्रिकायां—

ब्राह्मे मुहूर्त्तं चोत्थाय चिन्तयेद्भगवन्दनम् ।

हरे राम हरे राम राम राम हरे हरे ॥

हरे कृष्ण हरे कृष्ण कृष्ण कृष्ण हरे हरे ।

श्रीगामत्रय रामत्रय जगद्वराम इति त्रयोदशाक्षरं मन्त्रं

दशवारं जपेत् ।

स्वस्तिकाद्यामने ध्यायेद्भाषवं स्वस्वरूपिणम् ।

अहं रामो नृपान्योस्मि ब्रह्मैवाहं न शो[क]भाक् ।

सच्चिदानन्दरूपोहं नित्यमुक्तस्वभावनात् ।

इति ध्यात्वा अथ अजपासंक्षल्पः—

अजपा नाम गायत्री योगिनी मोक्षदायिनी ।

तस्याः सङ्कल्पमात्रेण सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥

End:—

अनेन मदृष्टो मन्त्रो जगत्स्यपि न विद्यते ।
अनेनाराधितो रामः प्रसीदत्येव सत्वरम् ॥
रामेति परमं जप्यं तारकं ब्रह्मसंज्ञितम् ।
तथाच रामरामेति एतत्तारकमुच्यते ॥
इत्याद्याः श्रुतयः सन्ति स्मृतयश्च महत्स्रगाः ।
एतदेवाविमुक्तौ श्रौतदः कथयति स्वयम् ॥

Colophon:—

इति श्रीमद्भूषणनामकशिवरामभट्टात्मज-जयरामभट्टाभिध-
शिवभक्तस्तु-मन्त्रशास्त्रप्रवीण-काशीनाथविरचिता रामपूजा-
तरङ्गिणी समाप्ता ।

After the colophon, quoted above, there are two verses offering Arghya to Rāma.

The authorities quoted and consulted:—

1, रामार्चनचन्द्रिका ; 2A, मेरुतन्त्रे ; 2B, लहरीरदोषे ; 7B, त्रैलोक्य-
सम्मोहनतन्त्रे ; 7B, प्रयोगपारिजाते मरीचिः, भविष्ये, अगस्त्यः ; 8B, स्कान्दे,
ज्ञानमालायां, सिद्धान्तशेखरे, संग्रहे, अस्मन्मातामहकृतसंग्रहे ; 9B, स्कान्दे
द्वारकामाहात्ये ।

2884.-

2642. रामपूजापद्धतिः । *Rāma-pūjā-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 11×4½ inches. Folia, 8. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 250. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins: -

श्रीगुरुं सहजानन्दं संसारार्णवतारकम् ।
श्रीरामरूपिणं मूर्द्ध्नि भावयेच्च पुनः पुनः ॥ १ ॥
साधको ब्राह्ममुहूर्ते उत्थाय रात्रिवासः परित्यज्य बद्धपद्मासनः
शिरस्यधोमुखसहस्रदलकमलशुक्लवर्णकर्णिकान्तस्थ-चन्द्रमखिलान्त-
र्गतहंसपीठे श्वेतवर्णवराभयकरं श्वेतमात्मानुलेपनं दिशुजं दिनयनं

स्वप्रकाशस्वरूपं शान्तं प्रसन्नमानसं स्वामोदस्थितसुरतप्रसन्ना
स्वप्रकाशस्वरूपया सहितं दिव्याभिवर्केण गुह्यसंप्रदायानुगतज्ञात-
नामपूर्वक-श्रीरामस्वरूपिणं निजगुह्यं विभाव्य मानमोपचारैः
संपन्नयेद्यथा तं पृथिव्यात्मकं गंधं मनस्ययामि ॥ इत्यादि ॥

It ends:—

• इति प्राणायामकृष्यादिकराङ्गन्यासं विधाय मूलेन त्रिवर्गपत्रं
कृत्वा शेषं निष्काल्य नैवेद्यं भक्तेभ्यो दत्त्वा किञ्चित् स्वयं गृहीत्वा
मुखं विहरेदिति ।

Colophon:—

इति श्रीरामपद्धतिः ।

Then a line more about Puraścaraṇa.

2885.

5851. रामार्चनपद्धतिः । *Rāmārcana-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 7 × 3½ inches. Folia, 108. Lines,
8 on a page. Extent in ślokaś, 1,390. Character, Nāgara of the nine-
teenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning:—

श्रीराम ।

ब्राह्मे मुहूर्ते चोत्थाय चिन्तयेद्भगवन्द्गम् ।

रामरामेति रामेति तारकात्र्यं परं शुभम् ॥

गुर्वर्थं त्यक्त्वा ज्यो व्यचरद्भुवनं पद्मपङ्कजं प्रियायाः

पाणिस्पर्शान्माभ्यां सृजितपथि बभौ यो हरीन्प्राप्नुमाभ्यां ।

वैष्णव्याश्चैर्ष्याः प्रियविरहबधा रोपितभ्रुविजम्ब-

खलाभिर्बद्धसेतुः खलदवदहनः कोसलेन्द्रोवतारः ॥

18B, इति दिनाद्यभागलक्ष्यम् ; इति द्वितीयदिनभागलक्ष्यम् ।

Last Colophon:—

इति रामार्चनपद्धतिः समाप्तं ।

2886.

9149. श्रीराममन्त्रपटलः । *Śrīrāma-mantra-paṭalaḥ*.

Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folia, 5. Lines, 18 on a page. Extent in ślokaś, 150. Character, Nāgara. Date, Samvat 1950. Appearance, tolerable.

See Oxf. 299B.

The Colophon :

इति श्रीराममन्त्रपटलं सम्पूर्णं । शुभमस्तु । [संवत् १९५०
लिपौकृतं वशाक वदौ तिथिद्वादसौ भौमवासरानुतामं ।
लिखितं सिन्धुदेशे हेरासमालनके ब्रह्मघाटमध्ये ।

2887.

10624. रामपट्टाभिषेकः । *Rāma-paṭṭābhiṣekaḥ*.

Substance, country-made paper. 10½×5½ inches. Folia, 11. Lines, 11 on a page. Extent in ślokaś, 264. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

On the worship of Rāma with his associates, as a concluding ceremony of the recital of the Rāmāyaṇa.

Beginning :—

श्रीरामाय नमः ॥

अथ श्रीरामपट्टाभिषेकविधानप्रारम्भः ।

वशिष्ठो वामदेवश्च जावा-[f]ल(पै)रथ कश्यपः

भृगुः कण्वः पुलस्त्यश्च कपि[लः] पिप्पलस्तथा ॥

... ..

... ..

एते च (ताश्च) ब्रह्मवेत्तार ऋषयः समुपागताः ।

आलोच्य सर्वश्रास्त्राणि निगमागमसंहिताः ॥

विधानं तेऽब्रुवन् विद्वाः रामपट्टाभिषेचने ।

सुदिने शुभमस्तु चन्द्रताराबलान्विते ॥, etc., etc.

3B, इति श्रीरामदेवमंजितायां सकलकृधिप्रोक्तं श्रीरामपट्टाभिषेक-
विधानं सम्पूर्णम् ॥

श्रीरामार्पणमस्तु ॥

अथास्य प्रयोगः ॥ शुभमस्तु ॥

ज्योतिःशास्त्रविदुक्ते मुहूर्ते शोभननक्षत्रे.....श्रीरामपट्टाभिषेकं
करिष्यमाणः कर्त्ता ब्राह्मे मुहूर्ते चोत्थाय.....सौतालक्ष्मणभरत-
शत्रुहनुमत्समेतश्रीरामचन्द्रप्रौढद्वारा ऐहिकामुष्मिकपलावात्यर्थे
मया कृतं श्रीरामायणपात्रायणस्य साकृतासिद्धये श्रीराम
पट्टाभिषेकोत्सवाख्यं कर्म करिष्यमाणः तदादौ खल्वि पुण्याह-
वाचनं.....करिष्ये ।

It ends :—

अन्यस्मै ब्राह्मणाय इत्यादि श्रीरामपट्टाभिषेकोत्सवाङ्ग इमां
सवत्समां घेनुं श्रीरामप्रोतये तुभ्यमहं संप्रददे ।.....

शतं ब्राह्मणान् सम्यग्भोजयेत् ।

Colophon :—

इति श्रीरामपट्टाभिषेकोत्सवविधानं सम्पूर्णम् ॥

Post Colophon :—

श्रीकृष्णार्पणमस्तु शके १६ (?) । श्रीराम २५०० ।

2888.

10408. जानकौपजापद्धतिः । *Janakī-pūja-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 11 x 5 inches. Folia, 4. Lines, 9-10
on a page. Extent in slokas, 72. Character, Nāgara of the nineteenth
century. Appearance, discoloured and old. Complete.

Colophon :—

इति जानकौपजापद्धतिः ॥

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय ॥

सौतामञ्जोत्सवं वक्ष्ये गौतमीयानुसारतः ।

आदौ निरूपकं जन्मदिनं स्यान्माघवीर्यकम् ॥

मेघमुक्तनवम्याश्च नक्षत्रे शुभरायके ।

तत्र प्रादुर्भवा सौता इन्द्रादिभयहारिणी ॥

2889.

1210. नारायणधर्मसारसंग्रहः ।

Nārāyaṇa-dharma-sāra-saṅgrahaḥ.

Substance, country-made paper. 10½×4 inches. Folia, 26. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 550. Character, Nāgara. Date, Samvat 1756. Appearance, tolerable. Complete in eight chapters. The first leaf is missing.

2B, अथवैष्णवाचार्यनिषेधः ; 6A, अथ कालः ; 6B, अथ गुरुकृतम् ।

Colophons :—

6B, इति श्रीनारायणधर्मोपनिषत्सारसंग्रहे प्रथमोऽध्यायः । अथ दीक्षाप्रकारः ; 9B, इति श्रीनारायणधर्मसारसंग्रहे द्वितीयोऽध्यायः । अथ पञ्चसंस्काराः एतत् एतत् ; 11A, इति श्रीधर्मसारसंग्रहे तिलकमाहात्म्यं नाम तृतीयोऽध्यायः । अथ शङ्खचक्रमाहात्म्यं ; 15A, इति श्रीनारायणधर्मसारसंग्रहे शङ्खचक्राभ्यां धारणमाहात्म्यं नाम चतुर्थोऽध्यायः ; 20B, इति पञ्चमोऽध्यायः । अथ नामकृतम् ; 23A, शालग्रामे अधिकारिणः । अथ पूजाप्रकारः ; 23B, षष्ठमोऽध्यायः ।

The Last Colophon :—

वर्यधर्मनामाष्टमाध्यायः ।

Post Colophon :—

श्रीरामचन्द्राभ्यां नमः ॥

रस[ग्रं](स)रमुनिभूमौयुक्तसंवत्सरे श्री-

पतिचरणसरोजं मानसेःसन्निधाय ।

लिखितमिदमशेषं पुस्तकं मुक्तवारे

धवलपुगसुतिथ्यं मामचैत्रेण सिद्धं ॥

(. 897)

2890.

2720.

Substance, country-made paper. 9 x 5 inches. Folia, 21. Lines, 16 on a page. Extent in Ślokas, 400. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The MS. contains directions for the worship of a number of Gods and Goddesses and explanations of some of the Mantras, Vaidika, Paurāṇika and Tantrika, used therein by Tryamba of the Daśaputtra family.

इति दशपुत्रकुलोद्धतं त्वम्भकेन कृतोऽयं प्रयोगः समाप्तः ॥

It begins:—

सत्यं चक्रादियुतं प्रसन्नं
पीताम्बरं कौस्तुभभूषिताङ्गं ।
यथादेयालिङ्गितपूर्णादेहं
सत्यव्रतं कृष्णमहं भजामि ॥ १ ॥

इह खलु चतुर्विधपुरुषार्थेषु मोक्ष एव परमपुरुषार्थ इत्यामनन्ति न स पुनरावर्तत इति श्रुत्या तस्य नित्यत्वावगमात् । ब्रह्मस्वरूपानन्दत्वेनाभ्यर्चि-
तत्वात् ..... स च कर्मणैव तु संमिद्धिमास्थिता जनकादय इत्यादि
स्मरणात् कर्मकसाध्य इति मौमांसकाः । कर्मणां चित्तशुद्धिद्वारा परम्परया
तत्रोपयोग इत्यन्ये उभयथा कर्मानुष्ठानस्यावश्यकत्वात् तस्य च ज्ञानैकसाध्यात्
तस्य चोपदेशव्यतिरेकेण असम्भवात् स एवोच्यते ।

It begins with the explanation of the Śrisūkta :

9A, इति० जातवेदससंकल्पः; 10A, अथ विद्यामन्त्राः; 10B, इत्येका-
दशाक्षरगोपालमन्त्राः; 11A, अथ विद्यागोपालमन्त्राः; 11B, अथ लक्ष्मी-
नारायणः; 12A, अथ बालगोपालमन्त्राः; 12B, अथ राममन्त्राः; 13B,
सीताराममन्त्राः; 13B, अथ गोपालसुन्दरी; 14A, अथ वर्णन्यासः; 16B,
इति पुत्रप्रदकृष्णमन्त्राः, अथ क्लृप्तवीर्यः; 17B, अथ दत्तात्रेयमन्त्राः; 18A,
अथ शक्तिप्रणवः; 18A, अथ पुरुषसूक्त्याख्या ॥

It quotes from some kārīkā work and from

(898 .)

प्रातपथ, सर्वाधिक्रमभाष्य, बोधायन, पद्मपुराण, नागदण्डरात्र, आश्वलायन-
गृह्य, दाशरथिसंहिता, लक्ष्मीसंहिता, विष्णुसंहिता, कमलाकरोपनिषद्संग्रह
प्रकरण, स्मृतिरत्नावली, योगयाज्ञवल्क्य ।

2891.

5869. पञ्चायतनपूजापद्धतिः ।

Pañcāyatana-pūjā-paddhatiḥ.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 14. Lines, 8,
9 on a page. Extent in ślokaś, 260. Character, Nāgara by a modern hand
Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

समुखस्वेत्यादि पूर्वोच्चरित एवं गुणविशेषणविशिष्टायां शुभ-
पुण्यतिथौ श्रीमहाविष्णुप्रमुखपञ्चायतनदेवताप्रौढ्ये यथामौलितो-
पचारैः पुरुषसूक्तेन विधिना षोडशोपचारैः पूजनमहं कर्षिष्ये ।

End :

विष्णुर्क्षेमोद्भवाः कृपाः सनकाद्याः शुकादयः ।

महाविष्णुप्रसादेन सर्वे गृह्णन्तु वैष्णवाः ॥

वागारावणचण्डौष-रन्दौ कौरवादयः ।

सदाशिवप्रसादेन सर्व गृह्णन्तु शाम्भवाः ॥

अनेन यथाज्ञानेन कृतपूजनेन श्रीभगवान् परमेश्वरः प्रीयतां न मम ।

Colophon : —

इति पूजा समाप्ता ।

On the obverse of the first leaf there is Caranī
cakram and on the reverse of the last leaf Maitrī cakram.

2892.

10457. गणेशार्चनदीपिका । *Gaṇeśārcana-dīpikā.*

By Kāśīnātha, son of Jayarāma Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 12 × 5½ inches. Folia, 22. Lines,
9 on a page. Extent in ślokaś, 440. Character, Nāgara. Date, Samvat
1961. Appearance, fresh. Complete.

Colophon : —

इति श्रीमद्गुणोपनासक-जयरामभट्टात्मजकाशीनाथविरचिता
गणेशार्चनदौपिका समाप्ता ।

Post Colophon : —

• श्रीविद्यागणेशार्पणस्तु ॥ श्री संवत् १८६१ मिति आषाढ
सुदि ४ वार मङ्गल मालवीय-बालमुकुन्दस्य इदं पुस्तकम् ॥

Beginning : —

दृगिष्ठरात्रपदद्वन्द्वं निधाय हृदि मुन्दरं ।
काशीनाथः प्रवसुते गणेशार्चनदौपिकां ॥

2893.

3500. **संकष्टगणपतिपूजा** । *Samkṣaṣṭa-gaṇapati-pūjā*.

Substance, country-made paper. 7×3½ inches. Folio, 6. Lines, 11, 12 on a page. Extent in Slokas, 125. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The Samkalpa runs thus :—

मम अमुककामनामिच्छां सुविद्याप्रार्थये श्रीसङ्कष्टगणपति-
प्रौढये नारदोय-पुराणोक्तप्रकारेण ध्यानावाहनादि-षोडशोप-
चारैः पूजनमष्टं करिष्ये । तदङ्गत्वेन कलसाञ्जनं च करिष्ये ।

In 3A ends the Samkṣaṣṭagaṇpatipūjā. In 3B begins Aṣṭottara-śata-divya-nama-pūjā of Gaṇeśa which ends in leaf 4B, then 16 offerings to Gaṇeśa. It ends with the worship of the moon

2894.

750. **सूर्यार्घ्यदानप्रयोगः** । *Sūryarghya-dana-prayogaḥ*.

By Vaidya-nātha, son of Divākara.

For the MS. and the work see L. 1582.

It relates to the rite of offering *arghya* to the sun as directed in *Tṛcā-Kalpa*.

The last but one verse is not correctly quoted in L., and so it is given below. It gives the name of the author's father as *Divākara*.

स्वाम्यर्घ्यमिच्छे विचिकीर्षितस्य
सूर्यार्घ्यदानस्य शुभं प्रयोगम् ।
देवाकरिर्मूलवचोत्तरूपं
श्रीवैजनाथो रचयामकार ॥

The last verse as quoted in L., gives the date of the composition of the work as Śaka 1630.

2895.

1985. **सूर्यार्घ्यदानविधिः ।** *Sūryārghya-dāna-vidhiḥ*.

Substance, country-made paper. 6×4 inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Character, Nāgura of the eighteenth century. Complete.

Colophon :—

इति अर्घ्यविधिसंक्षेप समाप्त ।

The writer follows *Tṛcākalpa*.

It begins :—

अर्घ्यदानविधिः । आचम्य प्राणानायम्य देशकालौ संकौर्त्य
श्रीसवितृसूर्यनारायणदेवताप्रौढार्थं अभिष्मिक्तकारुणासिद्धार्थं ढचा-
कल्पोक्तविधिना अर्घ्यप्रदानं करिष्ये ॥

It ends :—

गच्छ गच्छ परं स्थानं स्थापनं च दिवाकर ।
यत्र ब्रह्मादयो देवा न विदुः परमं पदम् ॥
नमः सूर्याय शान्ताय सगणायादिहेतवे ।
निवेदयामि चात्मानं त्वं गतिः परमेश्वर ॥

2896.

5889.

Substance, country-made paper. 8 x 3½ inches. Folia. 16. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 320. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

Two short tracts, one relating to the worship of Sūrya and the other to that of Kārtavīrya.

I.

1A, इति सूर्यार्घ्यविधानम् ।

Beginning : -

सूर्याय नमः ।

हंसो भानुः सहस्रांशुस्तपनस्तापनो रविः ।
विकर्त्तनो विवक्षांश्च विश्वकर्त्ता विभावसुः ॥
विश्वरूपो विश्वकर्त्ता मासौढो मिहिरौशुमान् ।
आदित्यश्चात्मभुः सूर्यो यमो ब्रध्नो दिवाकरः ॥

II.

Then follows *Kārtavīryājuna-mantrakalpa* in leaf 2.

Beginning : -

ॐ नमः सुदर्शनाय ।

वन्दे शाम्भुं सदानन्दं शङ्करं कृष्णाक्षरम् ।
नन्दार्द्धचूडमिन्द्रार्द्यैर्वन्दितं नन्दिवाहनम् ।
भजतामिप्रतीकाशं भजतामिभ्रिवांसिनम् ।
पप्रच्छ शाम्भवौ शाम्भुं गिरिशं गिरिनन्दिनी ॥

देव्याय ।

देव देव महादेव देवारिबलसूदन ।
देववर्द्धन देवेन्द्र वन्दितेन्द्रप्रियामणौ ॥
पृच्छे भवन्तं भगवन् कर्त्तव्यार्थस्य भूपतेः ।
माहात्म्यं मन्त्रगात्रस्य विस्तरेण ब्रवीतु मे ॥
कर्त्तव्यार्थमनोर्देव विधानं वक्तुमर्हसि ।
सरहस्यं महामुख्यं श्रोतुमिच्छामि विस्तरात् ॥

Colophon :—

इति श्रीकार्तवीर्यार्जुन-मन्त्रकल्पः समाप्तः ।

There are three lines more, containing two ślokas, added by the scribe.

2897.

5828. **नित्यप्रयोगरत्नाकरः** ; *Nitya-prayoga-ratnākaraḥ*.

By Premanidhi.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 1 to 5 and 36 to 77. Lines, 9, 11 on a page Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

It relates to the worship of Kārtavīrya.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः । ॐ कार्तवीर्यार्जुनाय नमः ।

राजरत्नेशपादाब्जनिस्ताखिलतापकः ।

अथ नेमिर्त्तिकं कर्म यथामति तनोम्यहम् ॥

38A, श्रीमद्दौत्यत्कार्तवीर्यप्रसादात्

प्रादुर्भूते प्रेमनिध्याख्यविप्रात् ।

ग्रन्थे भक्तव्रतसन्तोषकुण्डस्मिन्

इत्थं पात्रस्थापनो + + रत्नम् ॥

41A, इति श्रीमद्दौत्यः०

इत्थं स्नेष्टावाहनाद्याख्यरत्नम् ॥

42A, ० इत्थं रौत्या ध्यानरत्नं प्रपूर्णम्

60B, ० इत्थं पूर्णे नित्यहोमाख्यरत्नम् ॥

61B, ० इत्थं पूजाशेषरत्नं प्रपूर्णम् ॥

End :—

इति नित्यप्रयोगाणां पूर्णा रत्नाकरस्त्वयम् ।

श्रीकार्तवीर्यकरणावार्द्धिसमर्गवैभवात् ॥

न जाने तत्रार्थे न च गुरुपदाब्जाबलमहो

न सिद्धिर्मन्त्राणां नहि च मम सिद्धौषधिकया ॥

... ..

(. 903)

यस्योद्योतमती सती गङ्गावती माता पितोमापति-
नाम प्रेमनिधौति चन्ददिगितः ? कृष्णचलो जन्मभूः ।
सपास्यं कृतवीर्यजात्यतपदं वाङ्गासौ वामभू
स्तस्मात् नित्यविधिप्रयोगविश्वसद्भाक्कः प्रोदतः ॥

Colonhon :—

- इति श्रीनित्यप्रयोगभाक्कः सम्यग्गः ।

2898.

5720B. अर्जुनपारिजातव्याख्या ।

Arjuna-pārijāta-vyākhyā.

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 7. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara of the latter part of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

Arjunapārijāta is a treatise on the worship of Kārta-vīryārjuna by Rāmacandra Kavi not yet known.

Beginning of the commentary :—

श्रीअर्जुनपारिजातकस्य व्याख्या । तत्र विप्रविघाताय मङ्गलं ।
मत्तेति । मत्तस्मासौ मातङ्गस्य तस्य वदनमिव वदनं यस्य तत् ।
मत्तानां अलीनां कुलेन सुमहेन संकुलं ... ..
मूर्द्धा शिरसा प्रणम्य नमस्कृत्याहं रामचन्द्रनामा कविः श्रीकार्त-
वीर्यस्य यजनक्रममादरेण वदामि किमर्थे मन्त्रविदुषां मन्त्रजातृणां
मनोर्मन्त्रस्य मिद्वेर्हेतोः ।

A mere fragment; containing the first two chapters only.

7A, द्वितीयं कुसुमम् ।

There are 23 stray leaves.

2899.

3805. दुर्गार्चनकौमुदी । *Durgārcana-kaumudī.*

Substance, palm-leaf. 16 × 2 inches. Folia, 166. Lines, 4, 5 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

The left-hand side of the first leaf has entirely gone off.

We give what remains of the beginning :—

Line 1, श्रीदुर्गाचर्चनकौमुदी ॥ तत्र दुर्गात्वं चैत्रत्वोदितं जातिविशेषो
दुर्गापदशक्ततावच्छेदकः । तदिग्रहस्य नाता ... ..

Line 2, ... अवच्छेदकादौ दोषवदत्रापि तथा न च तत्र
जलत्वद्वयं जलसमवायिकारणतावच्छेदकनाते ... ..

Line 3, ... भावात्कारम्भकत्वं । एवं सति द्रव्यत्वादितैव
तथान्विति । एवञ्च सर्वज्ञता क्रिया + + + +

Line 4, ... तिः शुद्धा विष्णुरूपाजगन्मयी । नतु शरीरा-
भेदः । दशभुजत्वादिविक ... ..

The MS. ends :—

इति प्रमाणपरिच्छेदः ।

This gives directions for the rituals of the autumnal worship of Durgā on different days. It goes to the Vijayādaśamī, the day of the immersion of the Goddess, although there is no colophon or anything else to indicate the end of the work.

2900.

9069. संक्षेपेण दुर्गापूजाक्रमः ।

The worship of Durgā in brief.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 3. Lines, 11 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

अथ संक्षेपेण दुर्गापूजाक्रमः । प्रतिपदि प्रातरभ्यङ्गस्नानं
कृत्वा ।, etc.

It ends :—

इति शारददुर्गापूजनपद्धतिः ।

(• 905)

2901.

5786. अन्नपूर्णापूजापद्धतिः ।

Annapūrṇā-pūjā-paddhatih.

Substance, country-made paper. 10½ × 1½ inches. Folia, 22. Lines, 12, 13 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Date, Samvat 1736. Appearance, old. Complete.

Beginning :—

ओमहागणपतये नमः ।

अथान्नपूर्णापूजापद्धतिर्लिख्यते ।

ब्राह्मे मुहूर्ते चोत्थाय गुरुदेवतां नमस्कृत्य स्वशिरसि सहस्रारे
etc., etc.

22A, इत्यन्नपूर्णायाः संक्षेपतः पूजाविधिः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

सुभमस्तु । संवत् १७३६ । चैत्र वदी ॐ ।

2901A.

6041. कर्मकाण्डदर्पणम् । • *Karma-kāṇḍa-darpanam.*

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 191. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

A very modern compilation of a priest, whose name has been carefully obliterated from every colophon. It is very incorrect.

Beginning :—

ओमगोत्राय नमः ।

अथ दुर्गापाठविधिः ।

आचमनं प्राणायामः समुखचैत्रं देशकालौ० गोत्रः शर्मा
ओदुर्गाप्रोत्थं । ॐ माकंक्षेय उवाच । आदावन्ते अष्टोत्तर-
शत अष्टोत्तरशतनवार्धवमन्त्रसंपुटितं सप्तशतीकोत्रपाठं अद्याग्निं
यथाकालपर्यन्तं प्रतिदिनं एकैकाष्टत्या ब्राह्मणद्वाराहं करिष्ये ।

151 B, इति कर्मकाण्डदर्पणे पार्वणाश्राद्धविधिः समाप्तः ।

The last colophon has been obliterated altogether.

2902.

5899. शतचण्डौप्रयोगः । *Śata-candī-prayogaḥ.*

By Kamalākara, son of Rāmakṛṣṇa.

Substance, country-made paper. 11×4½ inches. Folia, 17. Lines, 13 on a page. Extent in slokas, 800. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1884. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

अथ शतचण्डौसहस्रचण्डौप्रयोगो लिख्यते ।

नत्वा गणेश्वरं देवीं पितरौ रात्रवं शिवम् ।

रामकृष्णतनूजेन कमलाकरशर्मणा ॥ १ ॥

डामरं यामलं चैव योगिनीतन्त्रमेव च ।

वाराहौतन्त्रमन्यांश्च ग्रन्थानालोकात् यत्नतः ॥

सहस्रचण्डिकायाश्च शतचण्डास्तथैव च ।

नवार्गन्यासविधिना प्रयोगः प्रोच्यतेऽधुना ॥ :

End :—

विशेषस्तु मत्कृते निर्णयमिन्दो नवरात्रनिर्णये ज्ञेयः ।

Colophon :—

इति श्रीकमलाकरकृतं शतचण्डौविधानं सम्पूर्णम् ।

Post Colophon :—

सितौ वैशाख सुदी १४ गुरुवार संमत् १८८४ चत्वार
जोसि शिवलालपठनार्थम् । जजरामः शुभं भूयात् ॥

2903.

5853. शतचण्डौप्रयोगः । *Śata-candī-prayogaḥ.*

Substance, country-made paper 10×5 inches. Folia, 50. Lines, 11, 12 on a page. Extent in slokas, 1,000. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ शतचण्डौपयोगः ।

तत्र यजमानः शिवालयादिषु प्रदेशं यथोक्तं मण्डपं विधाय
तन्मध्ये वेदिका तस्या शेषान्यां यथोक्तं कुण्डं कृत्वा कर्म्मरम्भात्
पूर्वेद्युः अधिकारमिदं शतया प्रायश्चित्तं कार्यम् ।

तत्रायं संकल्पः —

कुशपाणि (?) कृत्वा देशकालौ संकौर्त्य मम देहशुद्धये
शतचण्डाख्यकर्म्मणि अधिकारजननाथे अमुकप्रत्याज्ञायेन गतावत्-
संख्यानि प्राजापत्यान्यहमाचक्षिरे इति संकल्प्य प्राणोदोषाङ्ग-
सहितं प्रायश्चित्तं कुर्यात् ।

अथ कर्म्मरम्भदिनकृत्यम् ।

तत्र पूर्वं प्रातःस्नानादि नित्यक्रिया विधाय ऋग्विष्णुसाम-
कार्यम् ।

2A, देशकालौ संकौर्त्य श्रीमहाकाली महालक्ष्मी महासंस्थौ प्रीतिकामः
शतचण्डाख्यकर्म्मार्हं करिष्ये ।

43A, ततश्चण्डिकापाठपुस्तकपूजापूर्वकं कवचागलकौलकानि पठित्वा
चरितत्रयस्य सरहस्यस्य प्रतिप्रलोकनं पायसादिद्रव्येण अपदशोषणं होमं कुर्यात् ।
अथवा 'नमो देव्यै' इति प्रलोकनं नवाक्षरमन्त्रेण वा होमं विधाय दिग्देवीनां
नाममन्त्रेण प्रत्येकं शतमङ्गशतमन्त्र्या वा पायसेन जुहुयात् ।

यथा कादम्बर्यं स्वाहा, उल्कायै, कर्मायै, etc., etc.

Colophon :—

इति श्रीशतचण्डौपयोगः समाप्तः ।

The following is added in a different later hand : —

मुक्तविश्रामात्मनश्शिवरामविरचितायां शतचण्डौपव्रतिः समाप्ता ।

श्री श्री श्री । पृ० ६०६ ।

श्री श्री श्री पाठक + + + + + लिखायिता ।

The name of the original owner (some Pāṭhaka) has been obliterated.

2904.

9061. शतचण्डौविधानम् । *Sata-ṇḍī-vidhānam*.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 26 of which the first is missing. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. The 3rd chapter only.

Noticed under a previous number.

Colophon :—

इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे नवाक्षरक[ल्पे](खेक)शतचण्डौ-
विधान[']टतौयोध्यायः ।

2905.

8502. *The Same*.

Forming part of Karma-prakāśikā.

*By Gopīnātha Agnihottrī, son of Mādhavāgnihottrī
(Śaiva).*

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 10. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 220. Character, Nāgara. Date, Samvat 1902. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीशैवमाधवाग्निहोत्रिसुतशैवगोपीनाथाग्निहोत्रिविर-
चितायां कर्मप्रकाशिकायां शतचण्डौविधानं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

संवत् १९६२ मौ० कार्तिक सुदी ११ वारु मङ्गल । शुभं
भवतु कल्याणम् ।, etc., etc.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ शतचण्डौविधानम् । इदमामले ।

शतचण्डौविधानञ्च प्रोच्यमानं शृणुष्व तत् ।

सर्वोपद्रवनाशाय शतचण्डौ समाचरेदिति ॥

ग्रन्थान्तरे ।

शुद्धस्य भवान्या वा प्रासादगिकटे शुभां ।

समाचरेच्छतचण्डौ विशेषफलवाङ्मया ॥

तच्चैवं प्रयोगः ।

Ten Brāhmaṇas are to be employed to recite the Caṇḍi, each ten times to make up 100.

It ends :—

नामा ग्रन्थान् ममालोक्य विचार्य सदसच्च यत् ।

कृतःश्रमस्तेन चण्डौ महालक्ष्मीः प्रसौदतु ॥

2906.

6495. शतचण्डौपद्धतिः । *Sata-caṇḍī-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 10½ x 5 inches. Folia, 9. Lines, 12, 13 on a page. Extent in ślokas, 270. Character, modern Nāgara. Written in red ink. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

अथ शतचण्डौपद्धतिलिख्यते ।

तत्र तावत् शतचण्डौ चिकीर्षुर्यजमानः शुभे दिने तौर्यादौ
भूमिपूजनं कृत्वा शतचण्ड्यां धोडुशङ्खस्तं मण्डपं प्रसाधयेत् ।

तत्र मध्ये अष्टकोणां वेदौ कुर्यात् ... ..

दैशकालौ स्मृत्वा ममेह जन्मनि दर्शयौतिहासा सर्वापेक्षान्ति-
पूर्वकदौर्घ्यायुर्धनपुत्रपौत्राद्यनवष्टमस्ततिष्ठद्विष्टिरलक्ष्मीकोर्ति-
लाभशत्रुपराजयसदभौष्टिसिद्धये नववयसमखां शतचण्डौ ब्राह्मण-
द्वारा करिष्ये ।

Colophon :—

इति शतचण्डौपद्धतिः समाप्ता ।

2907.

2093. सप्तशतीप्रयोगविधानम् ।

Sapta-śatī-prayoga-vidhānam.

Substance, country-made paper 5 × 3½ inches. Folia, 4. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति सप्तशतीप्रयोगविधानं समाप्तं ।

The question discussed here is how the सप्तशती is to be recited for the purposes of a charm.

It begins :—

अथ मन्त्रसिद्ध्यादि प्रतिश्लोकं आद्यन्तयोः प्रणवं जपेत् ।
मन्त्रसिद्धिः । प्रणवं अनुलोमव्याहृतित्रयमादावन्ते च विलोमं
तदित्येवं महास्तोत्रं पठेत् मन्त्रसिद्धिः ।

It ends :—

इत्यकामाद्ये रमाबीजेन आद्यन्तं सम्पुटित पञ्चदशाष्टतिः
एकोनचत्वारिंशत्दिनपर्यन्तं काये ।

This is to be differentiated from Candīpāthavidhāna, No. 43, Florentine Sanskrit MSS.

2908.

9333. मातृपूजा । *Mātr-pūjā.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 3. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Date, Samvat 1868. Appearance, old. Complete.

This is a treatise on the worship of Mātr, for the well-being of a couple to be wedded.

Beginning :—

अथ मातृपूजाविधिः प्रथमस्तु मग्नपमध्ये ग्रन्थिबन्धनं कृत्वा
संकल्पं कुर्यात् । अथेत्यादि मम पुत्रस्यासुकन्यासोऽद्यकर्तव्यविवाह-

निर्विघ्नपरिसमाप्तिपूर्वकमायुसारोग्यदीर्घायुष्टकामस्तोत्रगमाष्टपूजा-
महं कश्चि ।

Colophon :—

इति माष्टपूजाविधि समाप्तम् । शुभमस्तु ।

2909.

9351. कर्मसारौय गणपतिमातृकापूजा ।

Gaṇapatimatṛkāpūjā from Karmasāra.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 150. Character, Nāgara. Appearance tolerable.

It is an extract from Karmasāra, which treats of the worships of Gaṇapati and the Mātṛkās. The work Karmasāra is not known.

Post Colophon :—

यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लिखितं मया इत्यादि ।

Colophon : -

इति श्रीकर्मसारे श्रीदत्ततौ गणपतिपूजनं मातृकापूजनं च श्री ॥

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । तत्रादौ निर्णयः ।

पूर्वं यामो सदा कुर्यादिति निर्गमवासिका ।

पश्चिमे वोत्तरे कुर्यात् ऋद्धिनिर्गमदक्षिणे ॥

प्रवेशे वामभागे तु निर्गमे दक्षिणे तथा ।

एभिर्गुणैस्तु कर्त्तव्या वसोर्द्धाराः सदैव हि ॥

In leaf 6A line 2 : -

अथ गौर्यादिपूजनम् ।

2910.

3292. षष्ठीपूजा । *Ṣaṣṭhī-pūjā*.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 6. Lines, 7 to 10 on a page. Extent in ślokaś, 88. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins:—

पञ्चम्यां षष्ठ्यामष्टम्यां पूजा कार्या रात्रौ । समुखस्त्रेयादि ॥
 + + + + + पुण्यतिथौ अस्याः सूतिकायाः बालकस्य
 च नैरज्यदौर्घ्यायुष्यसर्वोपद्रव-सर्वारिष्टशान्तिपूर्वक-सर्वाभ्युदय-
 प्राप्तिकामः विघ्नेश्यादिप्रोक्त्यर्थं विघ्नेशस्य जन्मदानां षष्ठीदेष्टाः
 जीवतिकायाः स्कन्दादीनां च यथामिलितोपचारैः यथाशक्ति
 यथाज्ञानं पञ्चवासरप्रयुक्तं विघ्नेश्यादिपूजनमहं करिष्ये ।

2A, मध्ये अष्टदले षष्ठीं देवीं ध्यायेत् ।

तद्यथा—

स्फुरत्पद्मासनां देवीं अर्द्धपद्मासने स्थितां ।
 सर्वालङ्कारशोभायां पीनोन्नतपयोधराम् ॥
 सदाभूतं खवन्तीं च पीतकौशेयवाससम् ।
 चतुर्भुजां दक्षिणेन स्थलं दण्डं च विभ्रतीम् ॥
 वामेनोर्द्ध्वहस्तेन धृतनीलोत्पलां शुभां ।
 वामदक्षिणहस्ताभ्यां गृहीतविविधायुधाम् ।

इति ध्यात्वा ।

3A, माघभक्तबलिर्देयः, बलिदानं कुर्यात्; 5A, ततः क्षेत्रपालबलि-
 दानम्, अथ षष्ठीदेव्यै नमस्कारः, अथ षष्ठीप्रार्थना; 5B, अथ विघ्नेशप्रार्थना;
 6A, अथ स्कन्दप्रार्थना, खड्गप्रार्थना, शरप्रार्थना, लाङ्गलप्रार्थना, वंशप्रार्थना;
 6B, संमानप्रार्थना, इति प्रार्थना, मुक्कलधारणम् ।

The Last Colophon:—

इति षष्ठीपूजा समाप्ता ।

Post Colophon:—

पुस्तकमिदं लघुविनायकेन लेखि चैत्रराज्यचतुर्दश्यां ।

2911.

10179. तुलसीपूजाप्रयोगः (स्त्रीणामाह्निकाचारः) ।

Tulasī-pūja-prayogaḥ, (woman's religious duties of the day).

• *From Vāja-saneyāhnika-sūtrāvalī.*

By Nārāyaṇa.

Substance, foolscap paper 8½ × 4½ inches. Folia, 11. Lines, 8 on a page. Extent in ślokaś, 110. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

अथ तुलसीपूजाप्रयोगः ॥

शुचिभूताभिः स्त्रीभिः दन्तधावनान्तमं केशान् गजदन्तकङ्कतेन प्रमार्ज्य वेणीबन्धादिकं गच्छित्वा हस्तिद्वयमाद्यलङ्कारान् धृत्वा पश्चाद्विद्यं तुष्णीं स्नानमाचरेत् स्नानानन्तरं घृतं वामः कंचुकीं च परिधाय गतभर्त्सकादिभिः स्त्रीभिः केवलं शुभ्रात्म्यं परिधाय गृहकृत्याविशोधेन परागोक्तविधिना तुलसीपूजा कर्त्तव्या ।

It ends :—

अनेन मया यथाशक्त्या यथामिलितोपचारद्वयः कृतेन पूजनेन श्रीतुलसीदेवता प्रीयतां न मम शुभम् ।

Colophon :—

इति श्रीपुण्डरीकाक्षविठ्ठलात्मजं नारायणं विरचितयां राजसनेयाह्निकसूत्रावल्यां स्त्रीणामाह्निकाचारः ॥

2912.

A.

3265A. तुलसीविवाहविधिः । *Tulasī-vivāha-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 8½ × 3½ inches. Folia, 2. Lines 11 on a page. Extent in ślokaś, 66. Character, Nāgara. Date, Samvat 1841. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति सनत्कुमारसंहितायां तुलसीविवाहविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

लिखितमिदं वटवृक्षछायायां संवत् १८७१ पौष शुक्ल १५ ।

It begins :—

अथ तुलसीविवाहविधिः विष्णुयामले

आदावेवाथ तुलसीवने वा खण्डहेऽपि वा ।

मासत्रयेण संवर्ध्या ततः पूजनमारभेत् ॥

सोमायने प्रकर्त्तव्यं गुरुशुक्रोदये तथा ।

अथवा कार्तिके मासे भौषपक्षदिनेऽपि वा ॥

वैवाहिकेषु ऋक्षेषु पूर्णिमायां विशेषतः ।

मगडलं कामयेत्तत्र कुण्डवेदिविवाहवत् ॥

B.

3265B. तुलसीविवाहप्रयोगः । *Tulasī-vivāha-prayogaḥ*.

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 5. Lines, 11 on a page. Extent in ślokaś, 125. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

अथ तुलसीविवाहप्रयोगः ।

देशकालौ संकीर्त्य अमुकगोत्रस्य अमुकशर्माहमात्रम्भो-

पार्जितसकलपातकशमनपूर्वक-अभौष्टमिद्विद्वद्वारा-श्रीमहाविष्णु-

प्रोत्थये तुलसीविवाहं करिष्ये ॥

It ends in 4B. Then follow the *Mūlavākyaṇi* quoted from Viṣṇuyāmala on the authority of Vratārka.

2913.

5880. तुलसी-विवाह-पद्धतिः । *Tulasī-vivāha-paddhatiḥ*.

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 19 of which the first two and the sixth and the 11th leaves are missing. Lines, 9 on a page. Extent in ślokaś, 350. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old, discoloured and worm-eaten.

A manual for the performance of the marriage ceremony of Tulasi with Viṣṇu.

17B, ततः कर्ता खगोत्रमुच्चार्य अमुकशर्माहं पूर्वोक्तसंकल्पमुक्ता काश्य-
पापक्षारनैयध्रुव इति त्रिप्रवराय वासुदेवाख्यवराय वाशिष्ठाचेयजातुर्कर्णेति
त्रिप्रवरां वनस्पतिदेव्यां यथाशक्यलङ्कृतां तुलसीनाम्नौ बध्न्वा श्राव्यतविष्णुलोकप्राप्ति-
कामः तुभ्यमहं संप्रददे न ममेति ।

Colophon :—

इति तुलसीविवाहपद्धतिः ।

Then in a different later hand : —

गोपालभट्टसुतकृतसंग्रहः ।

2914.

1889. तुलसीपूजा, तुलसीकवचम् (स्कान्दोक्तम्) ।

Tulasī-pūjā and Tulasī-kavaca.

From the Skanda-purāṇa.

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 10. Lines, 7
on a page. Extent in ślokaś, 120. Character, Nāgura. Appearance, old.
Complete

Tulasīpūjā begins : —

देशकालौ संकीर्त्य वार्षिकचातुर्मास्यनिमित्तं श्रीगधादामो-
दरप्रीत्यर्थं यथामिलितोपचारैः तुलसीपूजां करिष्ये ।

Iconography of Tulasi : —

- ध्यायेच्च तुलसीं देवीं श्यामां कमललोचनाम् ।
प्रसन्नां पद्मकल्पास्वगभयचतुर्भुजाम् ॥
किरीटहारक्रेयुःकुण्डलादिविभूषिताम् ।
धवलांयुक्तसंयुक्तां पद्मानननिषेदुषीम् ॥

Tulasīpūjā ends in leaf 9A.

Tulasī-kavaca begins in 9A : —

ततः स्कान्दोक्तं तुलसीकवचम् ।

In leaf 10A Tulasī-kavaca ends :—

इति तुलसीकवचम् ।

2915.

5067. तुलसीचन्द्रिका । *Tulasī-candrikā.*

By Rāja-nārāyaṇa Mukhopādhyāya.

Substance country-made paper. 14 × 5½ inches. Pages, 64. Lines, 10 on a page. Extent in ślokaś, 1,300. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

On the religious uses of Tulasī, Vilva and Āmalakī.

For the work see L. 546.

Last Colophon :—

इति श्रीतुलसीचन्द्रिकायां वैष्णवमाहात्म्यादिकथनं नाम धोड़ग
खण्डः समाप्तः ।

संक्षेपतो मया प्रोक्ता तुलसीचन्द्रिका शुभा ।

दोषादिकं विहितञ्चैः क्षन्तुं मदनुग्रहात् ॥

Then in a different hand :—

इति श्रीराजनारायण मुखोपाध्यायकृता तुलसीचन्द्रिका
समाप्ता । सहर कलिकाता पाथरियाघाटा ।

2916.

6252. तुलसीविवाहप्रयोगः । *Tulasī-vivāha-prayogaḥ.*

By Jīvanarāma Drivedi.

Substance, country-made yellow paper. 11 × 5 inches. Folia, 23. Lines, 10 on a page. Extent in ślokaś, 550. Character, modern Nāgarī. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमद्विवेदिजीवभरामकृततुलसीविवाहप्रयोगः समाप्तः ॥

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ तुलसी-विवाहो लिख्यते —

तत्रादौ तुलसीविवाहकृता स्वाचाक्ष परपक्षीयं कल्पयित्वा
आषाढमासे तस्मै विष्णुप्रतिमायै पलमानसुवर्णे अर्घ्यां च
पूजामामयीं दद्यात् । आचार्यश्च महाविष्णोः प्रतिमां कृत्वा
स्वगृहे आषाढशुद्धद्वादश्यां प्राणप्रविष्टापूर्वकं यथोक्तविधिना
महाविष्णोः सायमुत्सवं कुर्यात् ।

देशकालौ मृत्वा श्रीमहाविष्णुप्रीतये विष्णुर्चतुलसीभोगं
तुलसीप्रतिमापूजां चाहं कश्चि ।

2917.

9150. **पूजामन्त्रसंग्रहः ।** *Pūjā-mantra-saṅgrahaḥ.*

Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folia, 2. Lines, 13 on a page. Extent in ślokaś, 100. Character, Nāgarī. Appearance, tolerable.

A collection of Mantras for worshipping Kṛṣṇa, Rādhā, Vṛndā and others.

2918.

1937. **अश्वत्थोपनयनप्रयोगः ।**

Aśvatthopanayana-prayogaḥ.

Of the Śaunaka School, by Kamalākara.

Substance, country-made paper 8½×4. Folia, 2. Lines, 11 on a page. Extent in ślokaś, 25. Character, Nāgarī. Complete.

It begins : —

अथ मदनश्लाघानुसारेण शौनकोक्ताश्वत्थोपनयनं । तच्च
वर्गोऽक्षमेग वृक्षस्थापनात् अष्टमे एकादशे द्वादशे वा वर्षे गुह-
युक्लयोः श्लाघाभावे उपनयनोक्तमुद्धर्त्ते पूर्वोक्ते कार्यः ।

'Leaf 1B :—

अश्वत्थं वस्त्रयुग्मेन आवेष्ट्य यज्ञोपवीतमिति यज्ञोपवीतं दत्त्वा
प्रावेपामेति मेखलां त्रिरावेष्ट्य अग्निं दग्धं च तूष्णीं दत्त्वा ।, etc.

Colophon :—

इति श्रीकमलाकरकृते अश्वत्थोपनयनप्रयोगः।

It seems to contain a chapter of the work by Śaunaka on Asvathva Upanayana. The author follows Madana-ratna in his interpretation of the Sūtra.

2919.

6255. ऋषिपूजनम् । *Rṣi-pūjanam*.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 6. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 110. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

अथ ऋषिपूजनम् ।

प्राणायामः आचमनं सुमुखस्त्रेयादि एवं गु० तिथौ [अमुक]-
गोत्रः अमुकशर्मागः (?) अध्यायोत्सर्गोपाकर्म्मनिमित्तं ऋषि-
पूजनमहं कश्चिन् । शान्तिं पाठं पठेत् । सप्तर्षीन् कुर्युः । स्वांश्च ।
कश्यप । भरद्वाज । आंगिर । गौतम । वत्स । पराशर । माण्डूक्य ।
एते सप्तऋषयः ।

There is no colophon.

It ends :—

आब्रह्मस्तम्भं जगत् दृष्यत् ॥

2920.

6388.

Substance, country-made paper. 8½×7 inches. Folia, 31. Lines, 19 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Date, Samvat 1943. Written breadth-wise and bound in book form.

(.919 ')

I.

9A, इति कलसपूजनम् ।

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ कलसस्थापनविधिः ।

देवीनामेकैन्द्राभी वरुणान्यद्वायित्यौ द्याव्यापृथिवी पार्थिवी षड्वैस्मथो तो
देवादिवौ वा अभिषुदेवौगवसा महाशस्त्रेणा नृपतौः अविच्छिन्नपत्न्याः सचक्ष्मा ।

II.

अथ वैश्वदेवविधिः ।

पात्रं तिलान्तैर्मिश्रं कुसुमोदकविष्टम् ।

अग्नेश्चैशानदिग्भागे प्रणौतमभिधोयते ॥

This portion ends in 11B.

III.

11B, अन्नपूर्णापूजनविधिः ।

Beginning :—

अन्नपूर्णाभिगवत्यै सोमवत्यै समालभनं गन्धो नमः । अर्घो
नमः । एष्यं नमः ।, etc , etc.

20B, इत्यन्नपूर्णापूजा ।

IV.

Goes to the end of the MS.

Colophon :—

इति आह्वपद्धतिः समाप्ता ।

Beginning :—

ततः आह्वपद्धतिः ।

सद्येनाचम्य

आह्वकाले गयां ध्यात्वा ध्यात्वा देवं गदाधरम् ।

स्नानं पितृन् मनसा ध्यात्वा पश्चाच्छ्राद्धं समारभेत् ॥

Post Colophon :—

श्री संवत् १८४३ मिति कार्तिकशुक्ल त्रिंशत् ६ वार भृगुके
लि० समाप्त स्मृत्यर्थं लिख्यत भोजापाख्ये सहर गाजिपुर मन्त्रालये
नवावगंजमे रहते है ।

(920)

2921.

2355. व्यासपूजाविधिः । *Vyāsa-pūja-vidhiḥ*.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 125. Character, Nāgara. Date, Samvat 1750. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

8A, इति व्यासपूजाविधिः ; 9A, इति विष्णुधर्मोत्तरे दालभ-
विष्णुसंवादे व्यासपूजाविधौ इतिहामः ।

Post Colophon :—

श्रीकृष्णार्पणमस्तु तैलादक्षेत् जलादक्षेत् अदृष्टदोषात् मति-
विभ्रमात् ।, etc.

हे पुस्तक कृष्णतीर्थस्वामी मां शिखिह्वन् दिले । शके १७५० सर्वधार्मि-
संवत्सरे वैशाख वद्य ६ इन्द्रवागी प्रथमप्रहरि समाप्त । हतबलने इत्युपनाम
लक्ष्मणस्य सूरुर्विनायकेन लिखितं स्थायं परोपकः० ।

For the work see W 359 and 360. Also Government
Oriental Library, Madras, 91.

During the four rainy months Vishṇu goes to sleep
and during these months flies and worms become abund-
ant. The Sannyāsis take a vow not to go abroad for fear
of killing life. The vow is generally taken on the full
moon day of Āṣāḍha, and one of the prominent features
of the ceremony of taking the vow is Vyāsa Pūjā. The
vow is this:—

४ A, प्रतिपदमारभ्य प्रोष्ठपदिपर्यन्तं यच्चतुरो मासांश्च प्राहृषि अगृह-
जोद्भिदादिबहुप्राणिंसकुलितमार्गे यात्रानिरुत्थये श्रीकृष्णव्यासाचार्य्यदौनां सन्नि-
धानस्थित्यर्थं भिक्षाटनाद्यखिलगमनागमनदोषनिरुत्थये व्यासोक्तविधानेन सकल-
देवतास्थापनपूजाद्यहं करिष्ये ।

The rules to be observed are given in 7B :—

* सोमोक्तान्ममक्षौरं नद्याल्लङ्घनमेव च ।

एकभिक्षा न कर्त्तव्या किलैवं व्रतमाचरेत् ॥

(. 921)

This Paddhati is based on a chapter of Viṣṇu-dharmotara.

The work begins :—

अथ आषाढपौर्णमास्यां व्यासपूजोक्ता । तत्र त्रिमुहूर्ता चैत्पर
इव याच्या ।

अथ पूजां प्रवक्ष्यामि सम्यक् संवित्प्रसिद्धये ।

कृत्वानुष्ठा[न]माषाढां पूजाङ्गं समिधापयेत् ॥

प्राणायामत्रयं कृत्वा षडङ्गन्यासपूर्वकं ।

व्यासपूजां करिष्यामीत्युक्ता तु सलिलं स्पृशेत् ॥

तत्र प्रयोगः—

प्रातः कृतनियक्रियो गङ्गादौ क्षौरं कृत्वा क्षायात्.....

व्यासपूजां करिष्ये इति संकल्प्य ।

2922.

2359. *The Same:*

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 4. Lines, 8, 10 on a page, and in the last page 14. Extent in slokas, 90. Character, Nāgara. Date, Saka 1731. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति व्यासपूजाविधिः ।

Post Colophon :—

शके १७३१ नभः प्रतिपत् रामकृष्णो लिखितं गजाननः ।

This is a shorter liturgy than the preceding though the Samkalpa, the restriction and the prayers are the same.

It begins :—

समुत्पत्त्यादि संकीर्त्य व्यासपूजां करिष्ये इति संकल्प्य

प्राणायामस्य व्यासनन्दगवेदादिप्रणवस्त्यादिषडङ्गध्यानं पुनर्वसूक्तेन

स्वप्ररोरे न्यासं कृत्वा कलमाग्राधनं मनसाङ्गनञ्च विधाय

शब्दोदकेन पूजकृत्यं व्याज्जानं च प्रोक्ष्य सर्वतोभङ्गे तच्छूल-

पिच्छोपरि देवतावाहनं कुर्यात् ।

2923.

9311. सप्तर्षिपूजापद्धतिः । *Saptarṣi-pūjā-paddhatiḥ*.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 20. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

A treatise on the worship of the Saptarṣis.

2924.

9274. गङ्गास्नानसङ्कल्पः । *Gaṅgā-snāna-saṅkalpaḥ*.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 28. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

The formula of bathing in the Ganges. It enumerates all the various sins which a dip in the Ganges can atone for.

2925.

9213. पटिलपद्धतिः । *Paṭila-paddhatiḥ*.

Substance, country-made paper. 11×6 inches. Folia, 10. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1907. Appearance, tolerable. Complete.

Colophon :—

इति पटिलपद्धतिः सम्पूर्णा सम्बत् १९०७ ।

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः । ॐ पृथ्वी त्वया हृता लोका, etc.

5B, इति चतुष्टयसंप्रदायपद्धतिः सम्पूर्णम् ।

Contents :—

- (1) आसनमन्त्रः, (2) पादस्पर्शनमन्त्रः, (3) मलमूत्रमन्त्रः, (4) पात्रशुद्धिमन्त्रः, (5) मृत्तिकाविधिमन्त्रः, (6) दन्तधावनमन्त्रः, (7) शिखामुक्तिमन्त्रः, (8) शिखाबन्धनमन्त्रः, (9) आचमनमन्त्रः, (9) तौर्यावाहनमन्त्रः, (10) ज्ञानमन्त्रः, (11) अघमर्षणमन्त्रः, (12) करन्यासः, (13) रामगायत्री, (14) करन्यासः, (15)

ध्यानमन्त्रः, (16) षडुत्तरमन्त्रः, (17) दशलक्षणवैष्णवाणां, (18) तिलकमन्त्रः, (अग्नीमीमानुजके रामाचार्य, नौमानुजके तौमीरार्य, माधवाचार्यके माधवाचार्य, विष्णुग्रामके नलोचाचार्य, नलोचाचार्यके [विषाचार्य], विषाचार्यके विलासाचार्य, विलासाचार्यके अगस्त्याचार्य । इति चतुष्टयसम्प्रदायपद्धति (सम्पूर्ण), (19) देव-
न्यासः, (20) ध्यानं, (21) षडङ्गन्यासः, (22) शङ्खपार्षदमन्त्रम्, (23) त्रयटा
पार्षदमन्त्रः, (24) आवाहनमन्त्रः, (25) आसनमन्त्रः, (26) पाद्यमन्त्रः, (27)
पुष्पमन्त्रः, (28) धूपमन्त्रः, (29) दीपमन्त्रः, (30) नैवेद्यः, (31) आचमनः, (32)
ताम्बूलमन्त्रः, (33) आरतिमन्त्रः, (34) प्रदक्षिणमन्त्रः, (35) अपराधमन्त्रः, (36)
नमस्कारमन्त्रः, (37) ध्यानमन्त्रः, (38) श्रीचरणसेवनमन्त्रः, (39) ज्ञानसङ्कल्पमन्त्रः ।

In the latter part of the work Agastya is the speaker.
It is the liturgy of the worshipper of Rāma.

2926.

1956. **दम्पतिपूजनविधिः ।** *Dampati-pūjana-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 2. Lines, 11.
12 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara of the last century.
Appearance, discoloured.

It begins as in L. 4162 which is in accordance with
Karmavipāka-samuccaya.

It ends :-

प्रतिमादानकर्मणः साङ्गतामिच्छायं यथाशक्ति सुवर्णदक्षिणां
तुभ्यमहं संप्रददे ।

कृतसं यथाशास्त्रं ब्राह्मणान् भोजयिष्ये । भूयसां दक्षिणां
दद्यादिति शिवम् ।

Perhaps a shorter recension of L. 4162.

If husband and wife disagree and quarrel, any one of
them may bring in a Brahmin couple and worship them
in regular form, and prepare golden images of Lakṣmī and
Nārāyaṇa, worship them in regular form and then give
them away to the Brahmin couple. The object of this

worship and of this gift, is that in future birth they may live as a loving couple and never quarrel.

2927.

2232. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×6 inches. Folia, 4. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Date Saka, 1753. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति दम्पतिपूजनविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

ग्रंथे १७५३ शुभकृत संवत्सरे श्रावण शुद्ध ३ बुधवार तद्दिने
प्रातःकाली समाप्तः । हे पुस्तक वी । नानादीक्षित भागवत
टीकिकरयासिलिङ्गन दिले असे कलावेः हस्ताक्षर विनायक-
हतवलेने टीकिकरयांचे आसे स्वार्थ परीपकारार्थ च ।

In a different hand :—

तस्मात्त्वं कपिले पुण्या सर्वलोकस्य पावनौ ।

प्रदत्ता कपिला यथा मम मुक्तिप्रदा भव ॥

For the MS. and the work see L. 4162.

2928.

2168. *लक्ष्मपूजाविधानम् । Lakṣa-pūjā-vidhānam.*

Substance, country-made paper. 9½×4½ inches. Folia, 2, marked 4 and 5. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 36. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

अथ लक्ष्मपूजाविधानम् ।

जोमशः ।

लक्ष्मपूजां प्रवक्ष्यामि विष्णोरमृततेजसः ।

चातुर्मास्येऽयं संग्राप्ते लक्ष्मपूजां समाचरेत् ॥

यद्यदादौ भवेत् पुष्पं विष्णवे तत्समर्पयेत् ।
अतसौतुलसौधात्रौपद्मदुर्वीकुरास्तथा ।
वार्हतं कर्णिकारं च कर्णद्वीरं च केतकम् ।
शतपत्रं मोगरं च सौवीरं कनके तथा ॥
जातिपुष्पं पाटलकं पुष्पागं विष्णुकदम्बकम् ।
• वदरं चामलं पूगं फलैरन्येष्वपूजयेत् ॥
इत्यादौनि च शस्तानि विष्णोरमृततेजसः ।
उद्यापनं ततः कुर्यात्क्षौद्रं पूर्णं फलामये ॥

Leaf 1A :—

इति विष्णुपूजाविधानम् । अथ लक्ष्मीपूजाविधानम् ।

Leaf 2A :—

सम्पूर्णा लक्ष्म्याते च कार्तिके पुष्यमासके ।
रात्रौ विष्णुं समभ्यर्च्य लक्ष्मपूजाविधानतः ॥
दोषाश्चैव प्रदीयन्ते रात्रौ जागरणं चरेत् ।

Colophon :—

इति लक्ष्मीपूजाविधिः । अथ संज्ञान्तिदानश्लोका ।

There are 13 verses on gifts to be made on the last day of a month. The gifts to be made are :—

हिरेदीप, अतुलेनि, वाहतोभर, शिवगौरी, हस्तवरहस्तदानम्, दधि-
मन्थनम्, पेषणम्, चुनो, ग्रास ।

2928A.

6023. वर्णाश्रमचन्द्रिका । *Varnāśrama-candrikā*.

Substance, country-made paper. 15 × 5½ inches. Folia, 29. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured.

It treats of the religious rights of the four castes, professing Śaiva cult.

'Mangalācaraṇa runs :—

गणेशाय नमः । शुभमस्तु ॥ वर्णाश्रमचन्द्रिका ॥

क्षेमधारां गणाध्यक्षा कृपया वितनोतु नः ।

दानधारासिन्धेभ्यः सन्ततं येन दीयते ॥

घट्चिंशत् तत्त्व(त्वे)सौधस्थं तदन्तर्यापिनं प्रभुम् ।

वन्दे वर्णाश्रमाचारचन्द्रिकाकृतये शिवम् ॥

The object of the work is given in the following couplet :—

द्विजाद्याश्रमधर्म्मोक्तिर्लिख्यते युक्तिभिः सह ।

शैवागमादिशास्त्रेभ्यः संग्राह्याश्रमिणां मुदे ॥

It goes on :—

शैवागमप्रसिद्धसकलधर्म्मेषु चतुर्वर्णचतुराश्रमिणां यथायोगमधि-

कारः प्रकाशयते । तत्र प्रथमं व्यागमानां प्रमाणं लिख्यते ।

The MS. appears to have been left incomplete at the end. There is no colophon, although there is the usual apology of the scribe : यादृशं पुस्तकं, etc., etc.

The authorities quoted and consulted :—

2A, वायव्यसंहिता ; 2B, कूर्म ; 3B, काशौखण्डे, सूतसंहितायां ; 6B, दीक्षापटले ; 7B, शैवपुराणे ; 11B, घटसाहसिका ; 14A, सिद्धान्त-
बोधे ; 24B, वामदेवपद्धतौ ; 26A, हरदत्ताचार्यः ।

16(B). VRATA.

2929.

1808 महालक्ष्मीव्रतोद्यापनम् ।

Mahālakṣmī-vratodyāpanam.

From Śrīkara-nibandha.

Substance, palm-leaf 13½ × 2 inches. Folia, 10. Lines, 5 on a page. Extent in slokas, 200. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, old Complete.

Colophon :—

इति महालक्ष्मीव्रतोद्यापनं श्रीकरनिबन्धादलक्ष्य लिखितं
संपूर्णम् ।

Beginning :—

नमः कृष्णाय ।
ब्रह्मपुत्राय ।
अथ भाद्रपदे मासि कृष्णष्टम्यां कलौ युगे ।
अष्टाविंशतिमे जातः कृष्णोऽसौ देवकौसुतः ॥
तस्मात् तत्र सम्यज् यज्ञोदां देवकौस्तथा ।
... ..

2930.

5747. व्रतपद्धतिः । *Vrata-padhatiḥ.*

By Rudradhara.

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 44 Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 1,000 Character, Nagara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

The beginning of the work: —

भाटस्त्रुतिरुबोद्धोयश्रीरुद्रधरश्चम्पा ।
नानानिबन्धसिद्धासौ निस्थिते व्रतपद्धतिः ॥

('928)

तत्रादौ व्रतसामान्यधर्माः ।

तत्र देवतः ।

अभुक्त्वा प्रातराहारं कालाचम्य समाहितः ।

सूर्याय देवताभ्यश्च निवेद्य व्रतमाचरेत् ॥

Topics :—

3A, अथ नक्त्यवस्था; 3B, अथ तिथ्यवस्था; 4B, अथ नक्तव्रते नियमाः, 5A, सूर्याव्रतानि; 6B, अथारोग्यसप्तमी; 7A, अथ पुत्रफलकसप्तमी; 8A, अथ देवीव्रतानि; 8B, इति कुन्दचतुर्थीव्रतम्, अथ शिवव्रतानि; 12A, अथ विष्णुव्रतानि; 14B, अथाशून्य-प्रयन-व्रतम्; 22A, इत्यशोकाष्टमी; 22B, अथ वैशाखकृत्यम्; 26B, अथानन्तव्रतम्; 29A, कोजागरकृत्यम्; 30B, अथ कार्तिककृत्यम्; 32A, अथ दीपवृक्षाः; 34B, अथ माघसप्तमी; 35B, अथ फाल्गुनमास-कृष्णचतुर्दश्यां शिवरात्रिव्रतम्; 36A, अथ संक्रान्तिकृत्यम्; 36B, अथ जन्मदिनकृत्यम्; 38A, अथ पञ्चपर्वकृत्यम्; L. 44 (last colophon):—इति श्रीमहामहोपाध्याय श्रीरुद्रधरविरचिता व्रतपद्धतिः समाप्ता ।

Post Colophon Statement :—

शुभमङ्गलमीति कार्तिक वदी १० बार वृहपती ।

The authorities quoted :—

1A, देवतः, महाभारतम्, समयप्रदीपः, भविष्यपुराणम्; 2A, प्रातातपः, मत्स्यपुराणम्; 2B, विष्णुपुराणम्, ऋगिलेयः; 3A, हरिवंशः, साङ्ख्यानः, व्यासः, बौधायनः; 4B, वर्षप्रदीपः; 5B, नरसिंहपुराणम्; 9A, वाराहपुराणम्, स्कन्दपुराणम्; 9B, महाभारतम्; 10A, ब्रह्मपुराणम्; 34A, पद्मपुराणम्; 34B, रामायणम्; 38B, पैटौनसिः; 40B, जावालिः; 41B, वृहस्पतिः ।

The latest work quoted is Samayapradipa, but it is not known which work of that name. M. M. Chakravartti thinks that Rudradhara bases his work on Śrīdatta's, समयप्रदीप J.A.S.B., Vol. XI, page 404. Our number 8387 is dated in Samvat 1659. It has a chapter on Puspamālā of Rudradhara.

(. 929 *)

2931.

5935. व्रतार्कः । *Vratārkaḥ.*

By Gadādhara Dikṣita, son of Cintāmaṇi Dikṣita.

Substance, country-made paper. 10×5 inches Folia, 42×67.
Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,300. Character, Nāgara. Date,
Samvat 1935. Appearance, fresh. Complete.

Two groups, one consisting of 42 and the other 67
leaves.

Beginning :--

ॐ श्रीरामाय नमः ।

चिन्तामणिं गुरुं गत्वा द्वारकां मातरं तथा ।

गणेशात्मिकयोः पादौ प्रणम्य शिरसा पुनः ॥

Object :--

संक्षेपतत्त्वथौनाञ्च निर्णयः कृत्यमेव च ।

अज्ञानामुपकाराय व्रतार्क इति नामतः ॥

ग्रन्थप्रयोगरूपेण पूजादानविधानतः ।

गदाधरः प्रकुरुते अन्धयष्टिश्चिवापरः ॥

तत्र संवत्सरः प्रतिपदि आरभ्य ।

तिथिकृत्ये च कृष्णादि व्रतं शुक्लादिमेव च ।

विवाहादौ च सौरादि मासं कृत्ये विनिर्दिशेत् ॥

इति ब्राह्मणमुक्त्य संक्षेपतत्त्वथिनिर्णयः तत्कृत्यं तत्र निरूप्यते ।

Topics treated of :--

Group I.

2A, अथ संक्षेपतत्त्वथिनिर्णयस्तत्कृत्यञ्च ; 5A, इति चैत्रशुक्लः, अथ
वैशाखः ; 8A, इति वैशाखः, अथ ज्येष्ठः ; 12A, इति ज्येष्ठः, अथाश्विनः ;
14A, इथाश्विनः, अथ आश्विनः ; 19A, इति आश्विनः, अथ भाद्रः । •

('930)

Group II.

16B, इत्याश्विनः, अथ कार्तिकः; 31B, इति कार्तिकः, अथ मार्गः;
34A, इति मार्गः, अथ पौषः; 36A, इति पौषः, अथ माघः; 41B, इति
माघः, अथ फाल्गुनः ।

Last Colophon :---

इति श्रीदौक्षितचिन्तामणिसुत-दौक्षितगदाधरविरचितो
व्रतार्कः समाप्तः ।

Post Colophon :—

सम्बत् १९३५ का गु० वदौ ७ वार शुक्रके समाप्तः शुभः ।

The authorities quoted and consulted :—

Group I.

2A, देवीपुराणे; 3B, कालिकापुराणे, अगस्त्यसंहितायां, काशीखण्डे,
लैङ्गे; 4B, ब्राह्मे; 5A, कारिकायां, पाद्मे; 6A, भविष्ये; 7A, सौरपुराणे,
ज्योतिःशास्त्रे; 7B, वृत्सिंहपुराणे, जावालिः; 8A, भविष्ये, नारदः, वायुपुराणम्;
8B, स्कान्दे, वाराहे; 9B, महाभारते; 10A, पराशरोक्तेषु; 12A, वामन-
पुराणे, आदित्यपुराणे; 12B, गरुडे; 13B, विष्णुधर्म्ये; 15B, राजमार्त्तण्डे;
16A, कूर्मपुराणे; 17B, विष्णुरहस्ये; 18A, भविष्योत्तरे, परिशिष्टे; 19A,
दिवोदासोद्ये; 23B, वद्विपुराणे; 28A, ब्रह्मवैवर्ते; 29B, हारौतः; 40B,
प्रतापमार्त्तण्डे; 42B, आद्वपारखरे; 42B, स्मृतिचन्द्रिकायां ।

Group II.

2B, जावालिः, वृहस्पतिः; 3A, पुराणसमुच्चये; 6A, कात्यायनः,
ब्रह्माण्डेपि, छागलेयः; 8A, देवलः; 11B, रुद्रयामलः, धौम्यः; 12A, स्मृति-
समुच्चये; 14A, कालिकापुराणे; 23A, हरिवंशः; 26B, नारदीये; 27B,
कूर्मपुराणे; 62B, प्रभासखण्डे; 67B, मात्स्ये ।

(931 •)

2932.

2440. **कोकिलाव्रतपूजाप्रयोगः ।**

Kokilā-vrata-pūjā-prayogaḥ.

Substance, country-made paper. 6×5½ inches. Folia, 3. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 45. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

अथ कोकिलाव्रतं । आषाढपूर्णिमायां कोकिलाव्रतं । आषाढस्य
अधिनासत्वे लोकानुष्ठानन् निष्प्रमाणं तद्विधिः । .. ... ममेह-
जन्मनि सर्वपापक्षयपुत्रपौत्रलक्ष्मीश्वैधव्यसंपत्तीकामासौभाग्य-
मिद्विद्वद्गारा कोकिलारूप गौरीप्रोक्तये कोकिलाव्रतग्रहणं कथिष्ये ।

... ..

ततः स्वर्गपक्षां शौष्यपादां मौक्तिकनेत्रां प्रवालमुखीं गन्धपुष्पां
अतस्तत्पुष्पकक्ष्यां पक्षिरूपिणीम् कोकिलां लिखित्वा पूजयेत् ।

Colophon :—

इति कोकिलाव्रतम् ।

For comparison see No. 2404. These two MSS. differ but very slightly.

2933.

2404. **कोकिलाव्रतम् ।** **Kokilāvrataṃ.*

Substance, country-made paper. 17×5 inches. Folia, 2. Lines, 34 on a page. Extent in ślokas, 34. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Written breadthwise on one side only.

It begins :—

अथ आषाढपूर्णिमास्यां कोकिलाव्रतम् ।

आषाढस्याधिनासत्वे लोकानुष्ठानं + + प्रमाणम्—

आसन्न्य प्राणानायम्यऽमासपक्षाद्यक्षिप्य ममेह जन्मनि सर्वपाप-
क्षयपुत्रपौत्रलक्ष्मीश्वैधव्यसंपत्तीनामसौभाग्यमिद्विद्वद्गारा कोकिला-

रूपगौरीप्रौढ्यं कोकिलाव्रतं करिष्ये इति संकल्प्य व्याघाद-
पौर्णमास्यां तु सन्ध्याकाले ह्यपस्थिते । संकल्पयेन्मासमेकं श्रावणे
प्रत्यहं ह्यहं स्नानं करिष्ये जलाशये इति मन्त्रेण इत्यादि ।

ध्यान—

स्वर्गपक्षां रक्तेत्रां प्रवालमुखपङ्कजाम् ।

कस्तुरीवर्गमयुक्तामुत्पन्नां नन्दने वने ॥

वृत्तचम्पकवृत्तस्यां पुष्टस्वस्मन्वितां ।

चिन्तयेत् पार्वतीं देवीं कोकिलारूपधारिणीम् ॥

For similar works see L. Z. No. 202 which is from
Nāradiyapurana and the next Number.

2933A.

2013. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 8. Lines, 10
on a page. Extent in ślokas, 160. Character, Nāgara of the eighteenth
century. Appearance, fresh. Complete.

Kālī or Durgā is worshipped in the form of a Kokilā.
The vow begins on the full-moon day in Aśāḍha and
continues for a month, during which absolute continence
is observed, no food is taken during the day. Holy bath
every day and no bed-stead is to be used. The mind
is to be full of compassion to all creatures.

Beginning :—

व्याघाद पौर्णमास्यामारभ्य कोकिलाव्रतम् ।

The Kathā or story by which the devotee is enter-
tained is an interlocation between Kṛṣṇa and Yudhiṣṭhira
and it relates to the conjugal fidelity between Satrugna
king of Mathurā and his wife Kīrttimālā on account
Kīrttimālā's performing Kokilāvratā.

(. 933 .)

• *It ends :*

न च तावत्तं चन्द्रो न मौक्तं गुरुशुक्रयोः ।
कुर्याददर्शनं नास्ति कोकिलाया व्रते शुभे ॥

Colophon :—

• कोकिलामाहात्म्ये अध्याय पञ्चदश १५ ।

This work contains the final ceremony also called Udyāpana.

2933B.

2861. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 7. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 170. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

The Kathā only with details of Pājā.

There are two Kathās in all these MSS, one from the Bhaviṣya Purāṇa as given in Hemādri and the other from Varāha Purāṇa as current in the Gurjara country.

2933C.

2862. *The Same.*

Substance, country made paper. 7½ × 4 inches. Folia, 6. Lines, 12 to 14 on a page. Extent in ślokas, 175. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

2934.

5037. **रथप्रतिष्ठापद्वितीः ।** *Ratha-pratiṣṭhā paddhatih.*

From the Skanda Purāṇa.

Substance, country-made paper. 14 × 3½ inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

The consecration of a car for Viṣṇu.

'Beginning :—

अथ स्कन्दपुराणीय-रथप्रतिष्ठाविधिः ।

तत्र हयग्रीर्षपञ्चरात्रोक्तविधिना पूर्वदिने सायमधवासं

कुर्यात् आवाहनञ्च यथा—

यज्ञीया देवताः सर्वाः श्वः कार्ययागकर्मणि ।

सायमावाहयेद्दिद्वान् नान्यत्रेति निमित्तकात् ॥

Colophon :—

इति रथप्रतिष्ठापद्धतिः समाप्ता ।

2935.

2439. वरलक्ष्मीपूजाविधिः । *Vara-lakṣmī-pūjā-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 6×3 inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent in Slokas, 28. Character, Nāgara of the 18th century. Appearance, fresh. Complete

It begins :—

अथ आवागमासं द्वितीयभृगुवासरे वरलक्ष्मीव्रतं तत्र विधिः

पूजा ।

क्षीरसागरसम्भूते क्षीरवर्णसमप्रभे ।

क्षीरवर्णसमवस्त्रं दधाने हृदिवस्त्रभे ।

ध्यानम्—

ब्राह्मी हंससमारूढा धारिण्यक्षकमण्डलम् ।

विष्णुतेजोधिका देवी सा मां पातु वरप्रदा ॥

It ends :—

इन्दिरायै नमो नमः । इति ग्रहणमन्त्रः ।

Colophon :—

इति पूजाविधिः ।

A priest's manual for the worship of the boon-giving Goddess of fortune on the second Friday of the month of Śrāvaṇa.

(. 935 •)

2936.

2434. **आवणद्वादश्यां वामनपूजा ।**

Śrāvaṇa-Dvādaśyām Vāmana-pūjā.

Substance, country made paper. $6\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent in Slokas, 70. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Incomplete.

It begins :—

अथ आवणद्वादश्यां वामनपूजा लिख्यते—

मासपक्षाद्युल्लिख्य मम इह जन्मनि जन्मान्तरे य समस्तबाप
क्षयपूर्वक-विष्णुलोकप्राप्तये श्रीवामनप्रोक्तये प्रतिवार्षिकं आवण-
द्वादशीव्रताङ्गत्वेन विहितं यथामलितोपचारैः वामनपूजां करिष्ये ।

It ends with विसर्जनम् ।

Vāmana is the sixth incarnation of Viṣṇu. His worship here is a part of Śrāvaṇa-dvādaśī.

No Colophon.

2937.

9834. **कृष्णाष्टमौव्रतम् ।** *Kṛṣṇaṣṭama vrataṃ*

Substance, country-made paper. • $6\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches Folia, 9. Lines, 7 on a page. Extent in Slokas, 72. Character, Nāgara. Date, Śaivvat 1846. Appearance, tolerable. Complete

Post Colophon :—

वत् १८४६ शके (१७४) [१७११] मोती आषाढ़ वदी नवमी
वारमङ्गल ।

Colophon :—

इति कृष्णाष्टमौव्रतपूजाविधि सम्पूर्णम् ।

It begins :—

ओमशेषाय नमः । अथ कृष्णाष्टमौव्रतम् । तत्र प्रातः जात्वा
नवं पीताम्बरं परिधाय पूर्वभिमुखो भूत्वा संकल्पं कुर्यात् । अथ
कृष्णजन्माष्टमौव्रतोक्तफलप्राप्त्याहर्निशोपयोगमहं करिष्ये ।

There is no Kathā, only Pūjā.

2938.

2392 सिद्धिविनायकपूजाविधिः ।

Siddhi-vināyaka-pūjā-vidhiḥ.

Substance, country-made paper 9½ × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

The Pūjā is complete but the Kathā only begins.

It begins :—

अथ भाद्रपदशुक्लचतुर्थ्यां व्रतम् । हेमाद्रौ स्कान्दे तच्च
मध्याह्न्यापिन्यां कार्यम् ।

प्रातः शुक्लतिलैः स्नातो मध्याह्ने पूजयेन्नृपेति गणपतिकल्पे । ...

... ..

एकदन्तं सूर्यकणं गजवक्त्रं चतुर्भुजं ।

पाशाङ्गुशङ्करं देवं ध्यायेत् सिद्धिविनायकम् ॥

ध्यायेद् गजाननं देवं पद्मकाञ्चनसन्निभम् ।

चतुर्भुजं महाकायं सर्वभरणभूषितम् ॥

दण्डाक्षमालापरशुपूर्णमोदकधारिणम् ।

मोदकास[क्त]भुजाग्रमेकदण्डं विनायकम् ॥

2A, इति पूजाविधिः । अथ कथाप्रारंभः ।

After which the manuscript breaks off. Vināyaka or Gaṇeṣa is the destroyer of obstacles and the granter of success.

2939.

9756. ऋषिपञ्चमीव्रतं । *Rṣi-pañcamī-vratam.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 40. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

The yrata consists in the worship of the seven Rṣis, on the Śuklā pañcamī of the month of Śrāvaṇa. It is a priests' manual.

(.937 •)

2940.

9871. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 4. Lines, 12 on a page. Extent in Slokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete at the end.

It contains both the Pūjā and the Katha which is an interlocution between Kṛṣṇa and Yudhiṣṭhira. The seven Ṛṣis are Kaśyapa, Atri, Bharadvāja, Visvāmitra, Gotama, Jamadagni and Vasistha.

2941.

8498.

Substance, foolscap paper. 10×4 inches. Folia, 17. Lines, 7 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh

I. *The Same.*

Beginning :—

अथोद्यापनं । मम भार्याया ज्ञानतोऽज्ञानतो वा रजस्वला
वस्त्रायां छतसम्पर्कजनितदोषपरिहारद्वारा शुभफलावाप्त्यर्थमात्र
रिताचरणौयर्षिपंचमोव्रतस्य साकृतायै अग्रन्थतोमन्त्रितकश्यपादि-
सप्तर्षिप्रौढ्यर्थं ऋषिपंचमोव्रतोद्यापनं करिष्ये ।

3B, इति ऋषिपंचमोव्रतोद्यापनम् ।

II. *Other Vratas.*

Beginning :—

• भाद्रशुक्लतोयायां वार्षिकपूजां कृत्वा सुमुख० केशवादि०
श्रीमत्० त्रिषु मम भार्यायाः समस्तपापक्षयपूर्वकाखण्डसौभाग्य-
पुत्रपौत्रैश्वर्यशिवलोकप्राप्तये छतस्याचरणौयस्य हरितालिका-
व्रतस्य संपूर्णतायै पार्वतोशिवप्रौढ्यर्थं हरितालिकाव्रतोद्यापनं
करिष्ये ।

5A, इति हरितालिकाव्रतोद्यापनम्; 6A, इति स्कान्दे संकष्टचतुर्थी-
व्रतोद्यापनं संपूर्णम्; 7A, इति रविवारव्रतोद्यापनम्; 10A, इति भविष्ये

जन्माष्टमौत्रतोद्यापनम् ; 11B, इति रामनवमौत्रतोद्यापनम्, अथ भोष्पचक्र-
व्रतम् ; 13A, अथ प्रबोधोत्सवतुलसीविवाहो, अथ कार्तिकमासव्रतोद्यापनं ;
15B, इति मासप्रतिवार्षिक-शिवरात्रिव्रतोद्यापनम् ; 17A, इति अन्नव्रतो-
द्यापनम् ।

2942.

2394. हरितालिकापूजा । *Haritālikā-pūjā.*

For the manuscript and the work see L. 4093.

: *It begins* :—

अथ हरितालिकापूजा लिख्यते । विधाय बालुकालिङ्गम् ।, etc.

2943.

9363. हरितालिकाव्रतविधिः । *Haritālikā-vrata-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 3. Lines, 15
on a page. Extent in Slokas, 254. Character, Nāgara. Appearance,
tolerable. Complete. Written in a beautiful, small hand.

It begins thus :—

ॐ स्वस्ति श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ भाद्रपदशुक्लतृतीयायां शिष्टपरिष्कृतहरितालिकाव्रत-
विधिः । आदौ सङ्कल्पः । अद्य ब्रह्मणो द्वितीयप्रहराज्जै
श्रीश्वेतवाराहकल्पे वैवस्वतमन्वन्तरे अष्टाविंशतितमे कलौ युगे
कलिप्रथमचरणे जम्बूद्वीपे भारतखण्डे व्याघ्रार्चमाने अतिस्मृति-
पुराणोक्तफलप्राप्तिकामा अमुकनाम्नो समस्तपापक्षयपूर्वकरान्य-
सौभाग्यादिवृद्ध्यर्थं उमामहेश्वरसायुज्यता सिद्ध्यर्थं हरितालिका-
व्रतमहं करिष्ये । तत्रादौ गौरैर्युक्तं महेश्वरं पूजयिष्ये ॥

अथ ध्यानमित्रादि । आवाहयामि वरदां हरिताली । शिव-
प्रियाम् ।

End :—

अन्येभ्यो विप्रवर्येभ्यो दक्षिणां प्रयत्नतः

भूयसीं दक्षिणां दत्त्वा प्रदद्याच्चिवतुष्टये । १६ ।

(939)

उद्दिश्य पार्वतीशब्दं सर्वं कुर्यादतन्निवृत्तः
बन्धुभिः सह भुञ्जीत नियतञ्च परेऽहनि । १७ ।
एवं या कुर्वते नारी व्रतराजं सुमध्यमे
सौभाग्यमखिलं तस्याः सप्तमञ्च न संशयः । १८ ।

Colophon :—

इति हरितालिकाव्रतोद्यापनविधिर्भविष्योत्तरपराशरसंभवा
समाप्ता ।

2944.

8953. *हरितालिकापूजा । Haritālikā-pūjā.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Dated, Śaṃvat 1874. Appearance, fresh. Complete.

It contains both Pūjā and Vrata.

2945.

9825. *हरितालिकाव्रतम् । Haritālikā-vratam.*

Substance, country-made paper. 7 × 4½ inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 88. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The saṃkalpa, and dhyāna are different from the above. It contains Kathā also which is an interlocution between Pārvati, Śiva and Himālaya.

2946.

2918. *रविरोटाव्रतम् । Ravi-roṭā-vratam.*

For the manuscript and the work, see L. 4248.

26. भान्ने शुक्लदिनं प्राप्य वद्याव्यायविसंयुतम् ।

प्रातःकाले समुत्थाय दन्तधावनपूर्वकम् ।

27. ज्ञात्वा पूर्वमुखो भूत्वा जगन्नाथमवनिं गताः (?) ।

सकुशोदकमादाय ताम्बपानं ततो व्रतो ।

28. कृत्वा मूर्द्धि प्रतिज्ञायाम् व्रतं संकल्पयेन्नतः ।

... ..

31. पद्ममष्टदलं कृत्वा स्थाने गोमयलेपिते ।

पञ्चाक्षतं समादायावाहयेद्भास्करं प्रभुम् ॥

It is called Ravirotā because wheaten bread (Rotikā) is offered to the Sun God.

The Post Colophon Statement :—

संवत् १७१६ (?) भाद्रपदशुद्धदशम्यां बुधे लिखितं सं १७१६ (?)

2947.

2416. अनन्तपूजा । *Ananta-pūjā*.

Substance, country-made paper. 10 x 4½ inches Folia, 6. Lines, 13 on a page. Extent in slokas, 200. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

अथ अनन्तपूजा ।

Saṅkalpa :—

अस्माकं सकुटुम्बानां सपरिवाराणां क्षेमस्थैर्ध्यायुरारोग्यैश्वर्या-
द्यभिष्टदार्थं आचरितानन्तव्रतस्य कल्पोक्तफलावाप्तये सर्वापेक्षान्ति-
पूर्वक-सदाभौष्टफलसिद्ध्यर्थं चतुर्विधपुरुषार्थसिद्ध्यर्थं श्रीमदनन्त
प्रीत्यर्थं यमुनापूजाशेषपूजासह श्रीमदनन्तस्य यथाज्ञानेन यथा-
मिलितोपचारैः पुराणोक्तपुरुषसूक्तमन्त्रैर्ध्यानावाहनादिषोडशो-
पचारैः पूजनमहं करिष्ये ।

It ends :—

न्यूनानि शिक्तानि परिस्तुटानि
यानौह कर्म्मणि मया कृतानि ।
क्षम्याणि चैतानि मम क्षमसु
प्रयाहि तुष्टः पुनरागमाय ॥
यातु देव० इत्यनन्तपूजा समाप्तः ।
श्रीसाम्बशिवार्पणमस्तु ।

(. 941 ')

2948.

2323. *The Same.*

Substance, foolscap paper. 6½×4 inches Folia, 13. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Date, Saka 1744. Appearance, discoloured Complete.

Colophon :—

इति अन्तपत्रा समाप्ता ।

The Post Colophon Statement :—

इदं पुस्तकं माटे इत्युपनामकरामचन्द्रेण लिखितम् वास्तव्य
क्षेत्रवाहं गङ्गापुर । भागवत इत्युपनामकरारायणदीक्षितेन
दत्तम् ।

शुभं भवतु ॥ कृष्णार्पणमस्तु ॥ शके १७४४ चित्रभाद्र
संवत्सरे भाद्रपद शु० १४ ।

It begins :—

अथ पत्राप्रकरणे किञ्चिदुपयोगी विचारो लिख्यते पदार्थादर्श
ज्ञानमालायां ।

अष्टत्रिंशत् षोडश वा दशपक्षोपचारकाः ।

तान् विभज्य प्रवक्ष्यामि केनैतैश्च कृतैश्च किम् ।

The first two leaves and a few lines of the third are taken up with the number of articles of offering.

3A, इत्युपनामप्रकरणम् ।

अथ भाद्र पै शुक्लचतुर्दश्यामन्तव्रतम् । तच्चिन्मङ्गलार्थव्यापिन्यां कार्थे ।
व्रतविधिः । प्रातर्नित्यकर्म निर्वृत्य शुचौ देशे दर्भेष्वासौगो दर्भान् धारयमाणः
प्राणानायम्य मम समस्तपापक्षयपूर्वक-सकलसिद्धिपूर्वक-पुत्रपौत्रेष्टितभोगः ॥
मासपक्षाद्यस्तिष्ठ धनधान्यायुर्ज्योतिर्प्राप्तये श्रीमदनन्तप्रोतये यथाशक्ति देश-
कालाद्यनुसारतो वार्षिकीं पूजां करिष्ये ॥

(942 .)

2949.

8966. अनन्तपूजाविधिः । *Ananta-pūjā-vidhiḥ*.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 5. Lines, 5, 7 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Complete in five leaves.

2950.

9447. अनन्तव्रतविधिः । *Ananta-vrata-vidhiḥ*.

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 108. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

A religious treatise on Anantavrata.

2951.

9458. कार्तिकोद्यापनविधिः । *Kārtikodyāpana-vidhiḥ*.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 96. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

It treats of rituals to be observed in the concluding year of the Kārtikavrata.

2952.

2342. *A number of Vratas.*

Substance, country-made paper. $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

I.

1A, अथ रम्भाहतीयाव्रतम् ।

तत्र मार्गशीर्ष-शुक्लहतीयायां प्रारम्भोऽयं द्वादशमासपर्यन्तं
संवत्सरव्रतम् ।

2B, इति रम्भाहतीयाव्रतम् ।

II.

2B, अथ नामहृतोयाव्रतम् ।

मार्गशीर्षशुक्लहृतोयादा(?)भ्यः संवत्सरव्रतम् ।

3A, इति नामहृतोयाव्रतम् ।

III.

3A, अथ रत्नकल्याणव्रतम् ।

माघमासादाभ्यः पद्मपुराणोक्तं संवत्सरव्रतम् ।

5B, इति पद्मपुराणोक्तं रत्नकल्याणव्रतम् ।

IV.

5B, अथ लवणहृतोयाव्रतम् ।

पद्मपुराणे वैशाखे भाद्रपदे माघे वा शुक्लहृतोयायां
पूजयेत् ।

6A, इति लवणहृतोयाव्रतम् ।

V.

6A, अथ सौभाग्यहृतोयाव्रतम् ।

स्त्रीपुरुषेणापि कार्यम् । तिथ्यादि संकीर्णं सकलदुःख-
निरसनपूर्वकं.....सौभाग्यहृतोयाव्रतं करिष्ये । तत्र
फाल्गुनशुक्लहृतोयादाभ्यः उपोषणादिकं कृत्वा ततो मय्यक्षे
कलसेषु सुवर्णप्रतिमायां उमामहेश्वरं लक्ष्मीनारायणं वा विधेयम् ।

7A, इति सौभाग्यहृतोयाव्रतम् ।

VI.

7A, अथ प्रहरहृतोयाव्रतम् ।

स्नान्पुराणोक्तं दन्तधावनपूर्वकं ..... श्रीगौरीप्रोत्थं
प्रहरहृतोयाव्रतमहं करिष्ये । रात्रौ संभारानाहत्य मय्यक्षं कृत्वा
अष्टपञ्चपद्मं रंगवक्त्रा लिखेत् ।

8A, इति प्रहरहृतोयाव्रतम् ।

VII.

8A, अथ व्रतराजव्रतम् ।

पद्मपुराणे शुक्लहृतोयायां तु कर्तव्यम् ।

8B, इति व्रतराजव्रतम् ।

VIII.

8B, अथ सौभाग्यप्रयनव्रतम् ।

चैत्रे शुक्लतृतीयायां प्रारम्भोऽयम् ।

10A, इति सौभाग्यप्रयनव्रतम् ।

IX.

10A, अथ मधुहृततृतीयाव्रतम् ।

भविष्ये । फाल्गुनशुक्लतृतीयायां प्रारम्भोऽयम् ।

10B, इति मधुहृततृतीयाव्रतम् । इति हृततृतीयाव्रतानि समाप्तानि ।

X.

10B, अथ शिवाचतुर्थीव्रतम् ।

भविष्ये । भाद्रपदशुक्लचतुर्थ्यां मध्याह्न्यापिन्यां कार्यम् ।

10B, इति शिवाचतुर्थीव्रतम् ।

XI.

10B, अथ यमव्रतम् ।

तिथ्यादिसंकीर्त्य.....श्रीयमप्रौढार्थं गणेशस्य भरणौयुक्ता

प्रनैश्चरयुक्ता वा यमव्रतं करिष्ये ।

11A, इति यमचतुर्थीव्रतम् ।

XII.

11A, अथ लक्ष्मीव्रतम् ।

लक्ष्मीमन्थर्चा पञ्चम्यामुपवासं भवेत्तु यः ।

11A, इति लक्ष्मीव्रतम् ।

XIII.

11A, अथ पुल्लप्राप्तिव्रतम् ।

वाराहपुराणे । भाद्रपदकृष्णसप्तम्यादा(?)रभ्य षष्ठां नक्तं संकल्पः ।

12A, इति पुल्लप्राप्तिव्रतम् ।

XIV.

12A, अथ आरोग्यसप्तमीव्रतम् ।

साचशुक्लसप्तम्यां प्रारम्भः ॥

(. 945 *)

• 12B, इति व्यायोग्यसप्तमीव्रतम् । इति सप्तमीव्रतानि समाप्तानि ।

In the left hand upper corner of every leaf there is written, व्र. कौ, from which it seems to be a fragment of the Vratakaumudi.

2953.

2390. बुधाष्टमीव्रतम् । *Budhāṣṭamī-vratam.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 12, 13 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, soiled. Incomplete.

It begins: —

अथ बुधाष्टमीव्रतपञ्चाविधिः ।

मासपक्षाद्यन्तिथ्य मम इह जन्मनि जन्मान्तरे वाल्याद्याग्भ्य
कर्माणा मनसा वाचा जानता वा स्वर्गाद्यपहृतदोषनिशामार्गे
बुधाष्टमीव्रतमहं कुरिष्ये ।

When the 8th day of the waxing moon in the summer solstice falls on a Wednesday, this vrata is performed. The final ceremony takes place in the 8th year of the vrata.

2954.

9591 शिवचतुर्दशीव्रतव्यवस्था ।

Śiva-caturdasī-vrata-vyavasthā.

Substance, country-made paper. $11 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 105. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1727. Appearance, old. Complete.

Beginning: —

अथ शिवशान्ताः ॥

तत्स्वरूपं शिवरहस्ये

तत्प्रभवेव देवर्षे मातृक्याचतुर्दशी ।

शिवशान्तिः समाख्याता प्रियेयं त्रिपरदिषः ॥ इति ॥

अथ च प्रकरणात् तिथिलक्ष्णो रात्रिशब्दः शिवव्रतविशेष-
लक्षकश्च शिवशब्दः । तथाच शिवव्रतविशेष-योग्यतिथिः
शिवरात्रित्थिः ॥ भविष्ये ॥

चतुर्दश्यान्तु कृष्णायां कृष्णाने शिवपूजनं ।

तामुपोष्य प्रयत्नेन विषयान् परिवर्जयेत् ॥ इति ॥

End :—

विस्तरस्तु देवपूजाप्रकरणे कथ्यते—

कृष्णासु तामु भविष्ये ।

कृष्णाष्टमोन्तु नक्षत्रे तथा कृष्णचतुर्दशी ।

इह भोगानवाप्नोति परञ्च शिवमृच्छति ॥

मर्त्याम् तत्रैव ॥

चतुर्दश्यां तथाष्टम्यां पक्षयोः शुक्लकृष्णयोः ।

योऽन्धमेकं न भुङ्गोति शिवार्चनपरः शुनिः ॥

यत्पण्यमक्षयं प्रोक्तं सततं मन्त्रयाजिनां ।

तत्पण्यं सकलं तस्य शिवलोकं स गच्छतीति ॥

इति चतुर्दश्याः ।

संवत् १७२७ शके पत्र १५ इशे मासि सिते पक्षे शिवतिथौ शुभाशुवासरे
प्रीतम्बरौ लिखत् ॥

2955.

4844. शिवरात्रिव्रतम् । *Śiva-rātri-vratam.*

Substance, Nepalese paper. 10×3 inches. Folia, 41. Lines, 6 on a page. Extent in Slokas, 480. Character, Newari. Date, N. S. 812. Appearance, old and discoloured. Complete.

It is mostly in the vernacular of Nepal and here and there in corrupt Sanskrit.

पुष्पिका । इति शिवरात्रिव्रत समाप्त । संवत् ८१२ । मार्गशिर

कृष्णचतुर्थ्यायां कुटुम्ब पुस्तक चोया दिन ।

6471. महाशिवरात्र्युपास्तिनिर्णयः ।

Mahā-śiva-rātryupastī-nirṇayah.

Substance, country-made paper. 10½ × 5½ inches. Folia, 4. Lines, 14 on a page. Extent in slokas, 150. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon:—

इति सोक्तसाधनलक्षणविवरणं सकलश्रुतीतिहासपुराणाशम-
मृतप्रतिपादित-श्रीमहाशिवरात्र्युपास्तिनिर्णयप्रकरणं सम्पूर्णम् ।

Beginning:—

श्रीमहाशिवरात्र्याः मासनिर्णयमुपदिश्येदानीं भूतनिर्णय-
माह । सोमेत्यादिना ।

श्लोः ।

सोमोमा शिवरात्रिदत्तरमहारात्रौ च भूता महा-
रात्रौ प्राक् प्रहरेहि चोत्तममताद्या मध्यमाहर्निशं ।
सोमा मध्यममध्यसोषसि शिवा दर्शान्विताणां धमा
शान्त्या दर्शयुताद्यदा यदि न पूर्वार्चोत्तरासु क्रमात् । २५५ ॥

सोमेति । उत्तरमहारात्रौ

महानिशा तु विज्ञेया मध्यस्थप्रहरदयमिति ।

पराशरस्मृत्यन्या रात्रौ मध्यमयामदयं महानिशा उत्तर-
महारात्रौ तृतीययामे सोमा उमया त्रयोदश्या सहिता सोमा
सोमा भूता चतुर्दशी उमा शिवरात्रिः ।

उक्तं हि विज्ञेयं

महानिशां त्रिधा भण्य द्वितीयां त्रयोदश्यां ।

पञ्चाष्टतुर्दशीयुक्ता साचोमा शिवरात्रिकेति ॥, etc., etc.

3B, नन्वेवं सति.....विंशतिघटिकानन्तरं दर्शयुक्तचतुर्दश्याः

शिवरात्रित्वस्मरणात् कथं कलामात्रदर्शयुक्तापि व्याख्या.....

.....विकल्पो भवतौत्याशंक्य अतिविहङ्गवचनं न विकल्प इति दर्शयति
शैवीत्यादिना ।

शैवी रात्रिरविश्वमादिमतमः सोमाश्चमुक्तं अतौ
धातौ शक्तिवपुस्तुतेष्व सविटप्रक्षैकमात्रार्चनात् ।
अन्यत्रागमनं व्रतं त्विति तपोभूतं तपस्तद्भूतं
ब्रह्मज्ञानदमेतदेव हि तपः प्रज्ञा च तस्मादिति ॥ १५ [६] ॥

Then follows the commentary.

It contains two ślokas, marked 155 and 156, relating to the time of Śivarātri, with their explanations. They are from a work called *Mokṣa-sādhana*.

2957.

6295. भौष्मपञ्चकोद्यापनविधिः ।

Bhīṣma-pañcakodyāpana-vidhiḥ.

Substance, country-made paper. 9×5 inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent in Ślokas, 80. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ भौष्मपञ्चकोद्यापनविधिः ।

तत्र पूर्वोऽङ्गि हविष्येणैकभक्तं कृत्वा प्रातर्दन्तधावनपूर्वकं
स्नानादिकं नित्यं विधाय शुक्लवा[सा] आचम्याक्षतजलं गृहीत्वा
संकल्पं कुर्यात् ।

मासपक्षाद्युत्तिष्ठत्य निर्व्याधिप्ररौरेण प्रतावधिपुत्रधनादिसकल-
भोगभोगित्वोत्तरकल्पावधिसमस्तदानयज्ञात्रयिन (?) समुद्रतसर्व-
लोकभोगभोगानन्तरिचरकालावधिपञ्चभौष्मप्रीत्यर्थं विष्णुलोकवास-
कामः पञ्चभौष्मदोषदानव्रतोद्यापनमहं करिष्ये । तत्र आचार्या-
दिभिः पुण्याहवाचनादिकं कुर्यात् । .. ...

ततो भौष्मपूजनम् ।

आगच्छ भौष्म राजर्षे वसुश्रेष्ठ महामते ।

गा[मि]य प्रान्तनोः पुत्र ब्रह्मचारी नमोऽस्तु ते ।

(949.)

• We have very scanty information about the ceremony in the present manuscript. It consists of offering lights.

2958.

9387.

Substance, country-made paper 8 x 4 inches. Folia, 61. Lines, 6, 7 on a page. Extent in ślokas, 420. Character, Nāgara. Appearance, old.

This MS. contains, (I) आषाढौष्ठौकादशौव्रत complete in 4 leaves, (II) आषाढौष्ठौकादशौव्रत in 8, (III) आषाढौष्ठौकादशौव्रत in 5, (IV) पौषौष्ठौकादशौव्रत in 8, (V) माघौष्ठौकादशौव्रत in 11, (VI) माघौष्ठौकादशौव्रत in 7, (VII) फाल्गुनौष्ठौकादशौव्रत in 12, the leaf 4 of which is missing, (VIII) विजयेकादशी or फाल्गुनौष्ठौकादशौव्रत in 7. Each has its own separate pagination. (II), has, however, no pagination.

2959.

8499. वर्षकृत्यपद्धतिः । *Varṣa-kṛtya-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 10½ x 5 inches. Folia, 26. Lines, 13 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

A priest's manual containing directions for religious ceremonies of all the twelve months in the year.

Beginning: —

श्रीगणेशाय नमः ।

• अथ वर्षकृत्यपद्धतिः ॥

चित्रशुक्लप्रतिपदि प्रातरभ्यंगस्नानं कृत्वा वस्त्रपरिधानादि-नित्य-
कर्म्म निर्वर्त्य आचम्य प्राणानायम्य ... ..
वत्सरास्मभिमित्तवत्सराधिपपूजां करिष्ये ।

The incomplete MS. ends with the ceremonies of the month of Māgha.

(950)

2960.

6472A.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 62. Lines 12 on a page. Extent in ślokas, 4,300. Character, modern Nāgāra. Appearance, fresh.

A modern priest's compilation relating to the religious ceremonies, observances in the twelve months of the year, from Caittra to Fālguna

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ चैत्रमासः ।

सुमु० र्थं अस्माकं सकुटुम्बा० समस्तमङ्गलावाप्त्यर्थं अभ्युदयश्च
चैत्रशुद्धप्रतिपदि निमित्तं ब्रह्मेन्द्रपौत्रार्थं प्रतिवार्षिकमिन्द्रध्वज-
पूजनं कर्हिष्ये ।

6472B.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 29. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 725. Character, modern Nāgāra. Appearance, fresh. Complete.

A modern priest's compilation regarding religious gifts.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ वैतरणीगोदानविधिः

विष्णवे नमः । विष्णोर्विष्णुः । श्रीमद्भगव० ।

2961.

6293. शुक्लकृष्णैकादशैव्रतोद्यापनविधिः ।

Śukla-kṛṣṇaikādaśī-vratodyāpana-nidhiḥ.

Belonging to the school of Mādhyandina.

Substance, country-made paper. 9×5 inches. Folia, 22 of which the first two are a restoration. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, modern Nāgāra. Appearance, fresh. Complete.

• Last Colophon :-

इति श्रीमध्यंदिनीयशुक्लकृष्णैकादशीव्रतोद्यापनविधिः समाप्तः ।

Beginning :-

श्रीगणेशाय नमः । याज्ञिककृष्णकृष्णग्रन्थो नमः ।

अथातः शुक्लैकादशीव्रतोद्यापनं व्याख्यास्यामः ॥

आषाढकार्तिकयोः शुक्लैकादश्यां यदा वा शुद्धावेते स्यातां
तन्मासेपि विधेयम् ।

दशम्यामेकभक्तत्वं दन्तधावनपूर्वकम् ।

एकादश्यां शुचिर्भूत्वा कृत्वाचार्य्ये वज्रश्रुतम् ॥

अथध्ययनसम्पन्नं क्रोधलोभविवर्जितम् ।

उपोष्य नियतो ग्राचावाचार्य्यमह्नितो व्रतौ ।

कुर्यादाशुभं विष्णोः शक्त्या + + जगद्गुणैः ॥

+A, इति शुक्लैकादशीव्रतोद्यापनम् ।

अथातः कृष्णैकादशीव्रतोद्यापनं व्याख्यास्यामः । मार्गशीर्षकृष्णैकादशीमागम्य •

एतद्व्रतं चरेत् ।

पूर्वाह्नेन विधानेन व्रतनिष्ठो जितेन्द्रियः ॥

पूर्ववन्मगदलं कृत्वा तन्मध्ये मगदलोपरि ।

संस्थाप्य प्रतिमां तत्तदपचारैश्च पूर्ववत् ॥

पूजयेत् औपतिं भक्त्या जागरादि विधाय च ।

आदावेव गणेशादौनामयेयादिर्धुं विन्यसेत् ॥

2962.

3246. Two copies of एकादशीव्रतोद्यापनम् ।

Ekādaśī-vratodyāpanam.

I.

Substance, country-made paper. 10 x 4½ inches. Folia, 9. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 180. Character, Nāgara. Date, Samvat 1836. Appearance, discoloured. Complete.

(' 952.)

The Saṃkalpa runs : -

ॐ सम० सादि० देशकालौ संकीर्त्य मयाचरितस्य व्रतोद्यापन
कर्मणाः साङ्गतामिद्वयं तत्सम्पूर्णफलप्राप्त्यर्थं तदद्यापनकर्म करिष्ये ।
तदङ्गं गणापतिपूजनं पद्मपाञ्चवाचनं व्याचार्यवर्गं च करिष्ये ।

The date of the MS. :—

संवत् १८३६ मीति वैशाख वदौ सृष्टि मङ्गलवार तद्दिने
पुस्तकलिखितं स्वार्थे परमार्थम् । शुभं मस्तु ।

II.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 8. Lines, 9
on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance,
fresh. Complete.

The same as I.

2963.

2395. **एकादशीव्रतोद्यापनप्रयोगः ।**

Ekādaśī-Vratodyāpana-prayogaḥ.

Substance, country-made paper. 8½ × 4½ inches. Folia, 10. Lines, 8,
10 on a page. Extent in slokas, 200. Character, Nāgara of the nineteenth
century. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

अथ बोधायनप्रोक्तं द्वादशकल्पं निरीक्ष्य तत्तत् सारमुद्धृत्य
सुखानुष्ठानमिद्वयं उभयैकादश्यद्यापनप्रयोगो ऽभिधीयते ।

It ends :—

प्रिष्टेरिष्टेर्दीनाननाथान् + + + परमाग्नेः स्वयं भुञ्जीतेति
एवं कृते इह जन्मनि जन्मान्तरे च विष्णोः सायुज्यपदं आप्नोती-
त्याह भगवान् ब्रह्मा ततो बोधायनः ॥

The Saṃkalpa :—

पुण्यतिथौ दशपूर्व्यान् दशपरानात्मनासहैक [विंशति] पुरषाण-
जसृकामोहं युक्तकथौकादशीव्रतोद्यापनं बोधायनमृचोक्तविधिना
युगपद्यथासंभवं इदा[नो]महं करिष्ये ।

. *Colophon* :—

इत्यभयत एकादशीव्रतप्रयोगोद्यापनादिपूजाविधिः समाप्तः ॥

Sometimes a man takes a vow of devoting the 11th day of the moon, which is sacred to Viṣṇu, to the worship of that deity. He takes the vow for a certain number of years, at the end of which comes the closing ceremony which is described here.

2964.

2310. शाकव्रतम्। *Śāka-vrataṃ.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Appearance, discoloured and worm-eaten. Incomplete.

Beginning :—

अथ शाकव्रते विशेषः । शाकशब्दस्य दशसु रूढः ।

मूलपत्रकरीशयफलकाण्डाधिरूढकाः ।

त्वक्पुष्पकवचं चैव शाकं दशविधं स्मृतम् ॥

अधिरूढं अंकुरः ।

The Śakavrata is abstention from vegetables. The three leaves are taken up with a discussion as to what the term शाक means and includes. The MS. seems to be a mere fragment.

3A, अतश्च शाकव्रतादौ इत्यमात्रात्यागः इत्यस्मत्कृतजनार्दनमहोदये विस्तरेण प्रपञ्चितम् । वोपदेवस्तु शाकं चतुर्विधं पुष्पपत्रकन्दफलाख्यकमिति चतुर्विध्यमाह । अन्ये तु षड्विधमाह.....अविद्ये आवगे वर्ज्येष्वाकमिति अत्र त्यजेदिति वर्जनमंकल्प[े] विधीयते व्रतोपक्रमात् ॥ शाकादिव्रतानां च चातुर्मास्यव्रतत्वाभावाद्भादौ संकल्पः किं तु प्रतिमासम् ।

It quotes Smṛtikaustubha (1A), Jayasīṃhakaḥkalpadruma (1B), Dharmasindhusāra (1B), Kṣīrasvāmī (1B), Nirṇaya-sindhu (2B), Vopadeva (3A), Janārdana Mahodaya (3A), Raghunātha's Bhojana Kutūhala, Prithvicandra (3B).

(954)

2965.

2907. प्रदोषव्रते शिवपूजाविधिः ।

Pradoṣa-vrate Śiva-pūjā-vidhiḥ.

Substance, foolscap paper. 9×5 inches. Folia, 7. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 150. Character, Nāgara. Date, Samvat 1891. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति प्रदोषव्रते शिवपूजाविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८९१ फाल्गुन शुक्ल ३ लिखितं जयकृष्णामिश्रेण ।

It begins :—

अथ प्रदोषव्रते शिवपूजाविधिः पक्षद्वये त्रयोदश्यां दिवा
निराहारो षट्तीक्ष्णायामे दिने सति ।

स्नात्वा शुक्लाम्बरधरो वाग्यतो नियमान्वितः ।

कृतसन्ध्याजपविधिः (ततः) शिवपूजां समारभेत् ॥

देवस्य पुरतो गोमयाम्भसा सम्यगुपलिप्य धौतवस्त्रादिभौरम्य-
मण्डपं वितानाद्यैरलङ्कित्वा तत्र वर्णपद्मकसंयुतं विचित्रं पद्ममुद्रित्य
तत्र स्थिरामने, etc., etc. ... ..
..... ममासुकमनोरथसिद्धिद्वारा श्रीमदुमापतिप्रोत्थर्थं प्रदोषे
शिवपूजामसुकगोत्रोद्दं करिष्ये ॥

It ends :—

बहुनात्र किमुक्तेन श्लोकार्द्धेन ब्रवीम्यहं ।

सुप्रहृत्वाश्रतं वापि शिवपूजा विनाशयेत् ॥

मया कथितमेतत्ते प्रदोषे शिवपूजयम् ।

रहस्यं सर्वजन्तूनां अत्र नास्त्येव संशयः ॥

This contains directions for Pradoṣavrata which consists of the worship of Śiva at dusk in the 13th day of the moon.

(. 955°)

2966.

2176. **संकष्टचतुर्थीव्रतम् ।** *Samkṣṭa-caturthī-vratam.*

As directed in the Nāradya-purāṇa.

Substance, country-made paper. 8 x 4 inches. Folia, 8. Lines, 10, 11 on a page. Extent in slokas, 150. Character, Nāgara. Appearance, discoloured.

It begins :

श्रीसंकष्टहरगणपतये नमः ॥

अथ संकष्टचतुर्थीव्रतं लिख्यते ।

एवं गुणविशेषगविशिष्टायां पुर्णतिथौ मम समस्तविघ्नाधिकार-
विनाशनाथे श्रीसंकष्टहरगणेशप्रोक्तये नारदीयपुराणोक्त-प्रकारेण
संकष्टचतुर्थीव्रतमहं करिष्ये ।

The Katha begins in 5A. : —

सूत उवाच ।

अखण्डं सर्वमानं तं (?) पांडुपुत्रं युधिष्ठिरम् ।

सबान्धवं सुखानां प्रययौ व्यास आदरात् ॥

... ..

युधिष्ठिर उवाच ।

... ..

यद्यस्ति व्रतमेकं हि सर्वकृद्विनाशनम् ।

तद्भूतं कथय ब्रह्मसुग्राह्योऽस्मि सुव्रत ॥

• ... ..

व्यास उवाच ।

संकष्टनाशनं नित्यं शुभदं सुखदं नृणां ।

यत् कृत्वा सर्वपापभ्यो मुच्यते नात्र संशयः ॥

.. ..

संकष्टेषु यदा क्षिप्तो मानवो ग्रहपीडितः ।

तदा कुर्याद्भूतमिदं प्राप्नोति सकलं पुमान् ॥

(" 956 .)

7B, व्यास उवाच ।

यदा संकष्टितो राजा दुःखैः संकष्टदायकै ।
पुमान् कृष्णचतुर्थ्यां वै तदा पूज्यो गणाधिपः ॥

It ends :—

तेन व्रतप्रभावेण स्वराज्यं प्राप्तवान्नृपः ।
हत्वा रिपून् कुरुक्षेत्रे सुहृन्मित्रप्रियान्वितः ॥

There is no colophon or anything else to indicate the end of the *Kathā*.

The vow is to be undertaken only in difficulty.

2967.

9590. गणेशचतुर्थीव्रतं or महाचतुर्थीव्रतं ।

Gaṇeśa-caturthī-vratam or Mahā-caturthī-vratam.

Substance, country-made paper. 11 × 5½ inches. Folia, 2. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Colophon :

इति महाचतुर्थीव्रतकथा सम्पूर्णम् ।

Post Colophon :—

शुभम् शुभम् निहरीत्रहरकृष्ण पठनाय शुभम् ।

2968.

9836. वृहद्गौरीव्रतं । *Vṛhaḍ-gaurī-vratam.*

Substance, country-made paper. 8 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete at the end.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ शिवपार्वतीवृहद्गौरीपूजा ।

अथ पूर्वोच्चारितएवंगुणविशिष्टायां शुभपुण्यतिथौ ।

(. 957')

आखण्डलाद्यमरवर्धपदारविन्द
पौयूषभानुपरौभूषितभाजदेशं
ध्यायामि शैलतनयापितवामदेधं
गङ्गाधरं त्रिनयनं हृदि पञ्चवक्त्रं ।

अथ ध्यासमं(?)

आवाहयामि सततं जगदातपत्रं
भस्माङ्गरागपरिभूषितसर्वगात्रं ।
मारान्तकं त्रिपुरसूदनमादिदेवं
आराधयामि सततं हृदि पार्वतींशं ॥ इत्यादि ।

2969.

2500. उपाङ्गललिताव्रतम् । *Upāṅga-lalitā-vratam.*

Substance, foolscap paper. 6 x 4½ inches Folia, 9. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 90 Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The Saṃkalpa runs :—

आचम्य प्राणानायम्य मम समक्षपापक्षयार्थं उपाङ्गललिताप्रोक्तं
षोडशोपचारैः पुरुषसूक्तेन श्रीसूक्तेन मूलमन्त्रेण षोडशोपचारैः
पूजनमहं करिष्ये । आसनादिकलसाराधनं करिष्ये ।

The Dhyāna of Upangalalitā :—

नीलकौषेयवसनां हेमाभां कमलासनां ।
भक्तानां वरदां नित्यं ललितां चिन्तयाम्यहम् ॥

2970.

9885. वटसावित्रीपूजा । *Vaṭa-sāvitri-pūja.*

Substance, country-made paper. 9 x 4 inches. Folia, 2. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 80, Character, Nāgara. Appearance, decayed. Complete.

This is a religious treatise on the worship Vāṭa tree and of Sāvitri.

(' 958.)

Colophon :—

इति वटसावित्रीपूजा ।

Post Colophon :—

लिखित प्रद्युम्नभट्टेन ।

2971.

5183. **सत्यनारायणकथा ।** *Satya-narāyaṇa-katha.*

' Substance, country-made paper. $14\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 3. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured and old. Incomplete at the end.

Beginning :—

ॐ नमः सत्यनारायणाय ।

वाणौ प्रणम्य जगतां सारां दुर्गां शिवं हरिम् ।

गुरुं गङ्गां गणेशं बलदेवश्च कालिकाम् ॥

सत्यनारायणं देवं यत्नादाराध्य भक्तितः ।

क्रियते तस्य माहात्म्यं कलौ पूर्णफलप्रदम् ।

दिशुस्तस्मात् भूदेव एक आसीत् सुदुःखितः ।

दारापुत्रादिपौत्राय भिक्षां सम्यार्थं तत्परे ॥

2972.

10035. **सत्यनारायणपूजनविधिः and सत्यनारायण-
व्रतकथा ।**

*Satya-narāyaṇa-pūjana-vidhiḥ and Satyā-narāyaṇa-
vrata-kathā.*

*Compiled by Vyṇḍavana from the Revā Khaṇḍa of
the Skanda Purāṇa.*

' Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 19. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 342. Character, Nagara. Date, Śaṃvat 1938. Appearance, fresh. Complete.

. *Beginning* : -

श्रीसत्यदेवार्चनसद्दिधानं वृन्दावनः सन्तनुते प्रणम्य ।
महेष्टासुत्सुकृतले भवानीं सुतदयं संदधतीं दधानं ॥
संक्रान्तिपर्णाहरिवासरादौ यस्मिंश्च कस्मिन् दिवसे प्रसप्तः ।
संप्रजनं सत्यहरेः प्रकुर्यात् सायं व्रतौ ज्ञानविधिं विधाय ॥

5A, इति श्रीमत्सनाद्यवशावतंस-पण्डितवर-वृन्दावनविनिर्मिता श्रीसत्य-
नारायणपूजनविधिः समाप्तः ।

श्रीगणेशाय नमः ॥

श्रीवत्साङ्गितवृत्तसंगलनसत् श्रीकौस्तुभं सञ्चतम् ॥
श्रीमद्वक्त्रिरीटकुण्डलयुगचौकज्ञानैर्मण्डितं ।
शङ्खाम्भोजगदारिधारिनिगमप्रस्थातदोदङ्गकम् ।
श्रीमत्प्रीतपटं नमामि सततं श्रीसत्यनारायणम् ॥
श्रीनैमिषारण्यगताः प्रसङ्गतः पौराणिकं सूर्यसमानभासं ।
सुखोपविष्टं विनयेन सूतं श्रीशौनकाद्या मुनयोन्यपृच्छन् ॥

ऋषय ऊचुः ॥

योगेन वा केन तपोवलेन व्रतेन वा वाञ्छितमेति मर्त्यः ।
तन्मोभिधेह्युत्तमभक्तगेयं ऋषयासेन नरैर्विधेयम् ॥

9A, इति श्रीस्कान्दे रेखाखण्डे प्रथमोऽध्यायः ; 9B, तृतीयोऽध्यायः ;
17B, इति श्रीमत्सनाद्यवशाव-सपण्डितवर-वृन्दावनविनिर्मितायां श्रीसत्य-
नारायणकथायां वणिगुपाख्यानं नाम तृतीयोऽध्यायः ।

Last Colophon :—

इति श्रीमत्सनाद्यवशावतंस-श्यामापुरनिवासि-पण्डितवर-वृन्दा-
वनविनिर्मितायां श्रीसत्यनारायणकथायां राजगुपाख्यानं नाम
चतुर्थोऽध्यायः ।

Post Colophon :—

इति श्रीसत्यनारायणव्रतकथा समाप्ता ।
संवत् १८३८ मोः कातो वदो १३ शुक्लवारः ।
श्रीसत्यनारायणाय नमः ॥

It ends :—

श्रीमन्महेष्वाणुचरस समाश्रयः

सदासनाच्छो धिङ्गागगाच्छः ।

श्रीमन्महेष्वाणुचरस समाश्रयः

वृन्दावनो वृत्तविचित्रभेदैः ॥

मात्सर्यमुत्सार्य विलोकनीयं

विलोक्य चैतत् सुविचारणीयम् ।

यदत्र युक्तं तदुपासनीयं

यच्चाप्ययुक्तं तदुपासनीयम् ॥

संवत्सरे शरभुजाङ्गमहोसमेते (१८२५)

माघामले रविदिने सुवसन्ततिथ्यां

सन्निर्मिता + तस्मैशकथातिरम्या

वृन्दावनेन कविना कविनायकेन ॥

The work was composed in Samvat 1925=1869 A.D.

2973.

9248. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×5 inches. Folia, 6. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 100. Character, Nāgara. Date, Samvat 1931=Saka, 1796. Appearance, tolerable. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमत्-सनाच्छ-वंशावतंस-पण्डितवरवृन्दावनविनिर्मित-
श्रीसत्यनारायणपूजनविधिः ।

संवत्सरे १८३१ श्रावणे १७८६ माघवसदि ५ मङ्गलवासे
रामचरणोत्तलिखित सत्यनारायणपूजनविधिः ।

2974.

2017. **व्रतोद्यापनकौमुदी ।** *Vratodyāpana-kaumudī.*

By Saṅkara, son of Vallāla.

Substance, country-made paper. 8½×3½ inches. Folia, 222. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 3200. Character, Nāgara of the eighteenth century. Complete. Appearance, discoloured and brittle.

(961,)

The last colophon is not given. From L. No. 1824 his father's name is Vallāla.

This gives the concluding ceremonies of Vratas.

This MS. contains an index to the Vratas 211 in number. But some of the leaves of the index are missing.

2975.

916. *The Same.*

By Śaṃkara, son of Vallabha.?

For the manuscript see L. 1824.

2976.

5181. **सामवेदिव्रतप्रतिष्ठाप्रयोगः ।**

Sāmavedi-vrata-pratiṣṭhā-prayogaḥ.

Substance, country-made paper. 14×3 inches. Folia, 19. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Ritual common to the final year of every *vrata* or vow.

Beginning :—

अथ सामगानां व्रतप्रतिष्ठाप्रयोगः ।

तत्र पूर्वदिने उपोष्य कृतहविष्याशनो वा व्रतदिने कृत-
नित्यक्रियः वार्षिकव्रतं तद्विधिना समाप्य कथां श्रुत्वाचम्य
प्राङ्मुख उदङ्मुखो वा ... '... ..
पुण्याहं भवन्तो ब्रवन्त्विति त्रिः आवयेत् ॥

Colophon :—

इति सामगानां व्रतप्रतिष्ठाप्रयोगः समाप्तः ।

2977.

5038. **व्रतप्रतिष्ठापद्धतिः ।** *Vrata-pratiṣṭhā-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 13½×2½ inches. Folia, 17. Lines, 5 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, old and dilapidated. Incomplete at the end.

'Beginning :—

अथ व्रतप्रतिष्ठा ।

तत्र विहितदिने कर्त्ता प्रातःकृतनित्यक्रियः ... ..

... ..

अद्येत्यादि..... ..श्रीअमुकदेवशर्मा श्रीविष्णुप्रीतिकामो अमुक-
व्रतप्रतिष्ठामहं करिष्ये इति सङ्कल्प ।, etc., etc.

2978.

9. व्रतोद्यापनपद्धतिः । *Vratodyāpana-puddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 45. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 1,350. Character, Nāgara. Date, Samvat 1890. Appearance, old. Complete.

Directions for the performance of the concluding ceremonies of the vratas or optional fasts and penances, as treated of in Samkṣepavratārka. Anonymous.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ संक्षेपव्रतार्कानि व्रतोद्यापनानि प्रयोगरीत्या उच्यन्ते ।

तत्रादौ सर्वतोभद्रकारिका ।

प्रागुदीच्यां गता रेखाः कुर्यादिकोनविंशतिः ।

खण्डेन्दुस्त्रिपदाकोणे द्दशङ्गला पञ्चभिः पदैः ॥

एकादशपदा वङ्गो भवन्तु नवभिः पदैः ।

चतुर्विंशत्यदा वार्पि परिधिर्विंशतिः पदैः ॥

मध्ये षोडशभिः कोष्ठैः पद्ममष्टदलं स्मृतम् ।

श्वेतेन्दुः द्दशङ्गला कृष्णा वङ्गो नौलोकं पूरयेत् ॥ इत्यादि ।

End :—

सर्वं प्रकल्प्य विधिवद् दानमग्नं प्रकल्पयेत् ।

पौनर्वेद्यं च सूक्तेन च शिलां सम्पूजयेद्भरः ।

उपचारैः षोडशभिस्ततो दानं प्रकल्पयेत् ।

दानमन्त्रः ।

महाकौशोनिवासेन चक्राद्यैरुपशोभितः ।

अस्य देवस्य दानेन मम सन्तु मनोरथाः ॥

देवदेव जगन्नाथ चक्राद्यायुधभूषित ।

तन्मूर्तेस्तु प्रदानेन ममास्तु विफलं फलम् ॥

श्राद्धमन्त्रः ।

पुण्याभं पुण्यसङ्क्रान्तिं सकलानाञ्च सकलम्

विष्णुना विष्टतो नित्यमतः श्रान्तिं प्रयच्छ मे ॥

समुख्येत्यादि शुभपुण्यतिथौ मम इहजन्मनि व्यभीक्षित-
विष्णुसायुज्यकामः श्रीमहाविष्णुत्सये शालग्रामपद्मायतनदान-
पूजां करिष्ये । पूजां कृत्वा ब्राह्मणं दद्यात् मोषस्त्रयं पूजयेत् ।
इति दानविधिः ।

संवत् १८६० श्रावे १७५५ माघे शुक्ले १३ मन्दवासरे बाल
दीक्षितेन लिखितम् ।

The authorities quoted and consulted are :--

(1) Bhaviṣya-purāṇa, (2) Śānti-sāra, (3) Bhaviṣyottara-
purāṇa, (4) Skanda-purāṇa as quoted in Vratākhaṇḍa, (5)
Baudhāyana-sūtra as quoted in Vratākhaṇḍa, (6) Baudhā-
yana-tantra as quoted in Vratākhaṇḍa, (7) Viṣṇudharma,
(8) Nārdayapurāṇa as quoted in Vratārka, (9) Bhaviṣya-
purāṇa as quoted in Vratārka, (10) Brahmāṇḍa and Agni-
purāṇas as quoted in Vratārka, (11) Vāyupurāṇa as quoted
in Vratārka, (12) Jaiminiyāranyaka, (13) Adbhutasāra as
quoted in Vratārka, (14) Agastya-saṃhitā, (15) Kāśi-
khanda, (16) Saura-dharma as quoted in Vratārka, (17)
Kedarakhaṇḍa as quoted in Vratārka, (18) Matsya-purāṇa,
and (19) Hemādri Madanaratna as quoted in Vratārka.

The vratas dealt with are :—

(1) संकष्टचतुर्थी, (2) शुक्ला एकादशीव्रत, (3) कृष्णैकादशीव्रत,
(4) उभयैकादशीव्रत, (5) गोबध्नव्रत, (6) हरितालिकाव्रत, (7) ऋषिपक्ष्मि,
(8) नागपक्ष्मि, (9) उपाङ्गललिताव्रत, (10) कार्तिकमासकाव्रत, (11) दक्ष-

पूजोद्यापनप्रयोग (?), (12) लक्षवर्त्तिव्रत, (13) अश्वयुजप्रदक्षिण-तुलसीप्रदक्षिणव्रत, (14) रामनामव्रत, (15) सर्वदेवलक्षप्रदक्षिण, (16) लक्षप्रदक्षिणव्रत, (17) रामनवमीव्रत, (18) मङ्गलागौरीव्रत, (19) अरुन्धतीव्रत, (20) बुधशुक्रमी-व्रत, (21) जन्माष्टमीव्रत, (22) कदलीव्रत, (23) रविवारव्रत, (24) सोमवारव्रत, (25) शिवरात्रिव्रत, (26) प्रदोषव्रत, (27) वैकुण्ठचतुर्दशी, (28) अश्विनादशै-वामनव्रत, (29) परशुरामजयन्तीव्रत, (30) नृसिंहजयन्ती, (31) वटसावित्री-व्रत, (32) संक्रान्तिव्रत, (33) अगस्त्यचतुर्दशीव्रत ।

2979.

3241. उद्यापनविधिः । *Udyāpanavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

It gives the names of deities, the articles of libation, the number of āhuties and mantras in the closing ceremony of vratas.

A specimen of the system of writing of the work is given below:—

अरुन्धतीव्रते प्रधानम् अरुन्धतीं प्रतिग्रथं अष्टाधिकशतसंख्याया तिल-
समिधा वक्ष्ये मन्त्रः

पुत्रान् (मन्त्रां) देहि धनं देहि सौभाग्यं देहि सुव्रते ।

अन्यांश्च सर्वकामांश्च देहि देवि नमोऽस्तु ते ॥

इति होममन्त्रः ।

This appears to be a priest's manual as the Sanskrit is mostly corrupt.

2980.

2418. *The Same here called व्रतेऽन्वाधानम् ।*

Vrate nvādhānam.

Substance, foolscap paper. 9½ × 4 inches. Folia, 4. Lines, 11 to 13 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

* It gives the names of things which are to be offered in Homas and the number of times the homa is to be offered, in the following vratas :—

1A, अरुन्धतीव्रत, स्वर्गगौरौव्रत, हस्तिनालिका० मौभाग्यसन्दर्भौ० संकष्ट-
चतुर्थी०, ऋषिपञ्चमीव्रत, कपिलाषष्ठी० : 1B, बुधाष्टमीव्रत, जन्माष्टमी०.
रामनवमी०, ष्युक्तीकादशमी०, लक्ष्मीकादशमी०, सूर्यपक्षादशमी०, गोत्रिरात्रि० :
2A, प्रदोषव्रत, शान्तिप्रदोषव्रत, अनन्तचतुर्दशी०, वैकुण्ठचतुर्दशी०, कदली०,
शिवरात्रि०, वटसावित्री० : 2B, गोपद्म०, उमामाहेश्वर०, अर्द्धोदय०, सोमवत्य-
मावास्या०, धारणापारणा०, सोमवारव्रत, तुलसीलक्ष्मी० and व्रतोद्यापन, लक्ष्मी-
विविधपत्रोद्यापनव्रत, लक्ष्मीवर्तिव्रतोद्यापन : 3A, श्रवणाद्वादशीव्रतोद्यापन, कश्क-
दानम्, मागिक्यवर्ति०, विन्ध्यवर्ति०, नन्दवर्ति०, प्रोज्ज्वलनोद्यापने, एवं सर्व-
प्रदक्षिणानां । तुलसीब्राह्मणजन्यमन्त्र-कालभैरवगोत्रव्रतराजयज्ञे, अथ मौन-
व्रतोद्यापने, पद्मलक्ष्मीव्रतोद्यापने, लक्ष्मीपत्रव्रते, लक्ष्मीदूर्वाव्रते : 3B, लक्ष्मीविविधव्रतो-
द्यापने, विष्णुलक्ष्मीमस्कारव्रते, रामनामव्रतलेखनव्रतोद्यापने, वैष्णवे तुलसी ;
4A, मङ्गलागौरौव्रत, उपाङ्गललिताव्रत, दशरथललिताव्रत, विष्णुप्रदक्षिणाव्रत,
शिवप्रदक्षिणाव्रत, मौनमाहात्म्यव्रत, अदुःखनवमीव्रत, व्यतीपातव्रत, वृत्तिश्री-
पूर्णिमाव्रत ; 4B, ज्येष्ठागौरौ० ।

It begins :—

व्रतेऽन्वाधानम् । अरुन्धतीव्रते प्रधानमरुन्धती प्रतिद्वयमष्टा-

धिकशतसंख्यया तिलसमिधा यज्ये । मन्त्रः

पुत्रं देहि धनं देहि सौभाग्यं देहि सुव्रते ।

अन्यांश्च सर्वकामांश्च देहि देवि नमोऽस्तु ते ।

इति होममन्त्रः । दम्पतिभोजनं वायनं २० ॥

अथ स्वर्गगौरौव्रते प्रधानं नवग्रहपुरःसरं स्वर्गगौरौ ।

असुकसंख्यया विलयवाज्याह्नाह्निभिः ।

होममन्त्रः । केशवादिद्वादशनामभिः अष्टाष्टतिलाह्निभिः ।

From the meaning of the word Anvādhāna, viz., the constituents of Homā, the name of the work appears to be .
व्रतेऽन्वाधानम् ।

(966)

2981.

2449. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 98. Character, Nāgara. Date, Samvat 1868. Appearance, discoloured. Corroded. Complete.

Colophon :—

इति समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीसंवत् १८६८ सावन सुः २,

It begins :—

व्रतेह अन्वाधानम्, etc.

For the work see above.

It ends with प्रदोषव्रतम् ।

It agrees with No. 2418 up to मङ्गलागौरौव्रतम् ।

2982.

2265. व्रतोद्यापनोपयोगी विषयः ।

Vratodyāpanopayogī viṣayaḥ.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 14. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 360. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति व्रतोद्यापनोपयोगी विषयः ।

It begins :—

अथ व्रतोद्यापनविषये किञ्चिदुच्यते ।

तच्च उद्यापनं नाम तद्गते परिपूर्णे अपूर्णे वा कल्पोक्तं हवनदान-

ब्राह्मणभोजनरूपकर्मविशेषः तच्च अस्तादौ न कार्यम् ।

हेमाद्रौ मार्गः

अस्तगे च गुरौ शुक्ले बाले वज्रे मलिकुचे ।

उद्यापनमपारम्भं व्रतानां नैव कारयेत् ।

* *It ends :—*

अथ कृतं कर्म्म विष्णुर्पितं कार्यं उक्तञ्च बृहन्नारदीये—

विष्णुर्पितानि कर्म्माणि सफलानि भवन्ति हि ।

अनर्पितानि कर्म्माणि भस्मनि स्युर्हव्यवत् ॥

नित्यं नैमित्तिकं काम्यं यथान्यं मोक्षसाधनं ।

* विष्णोः समर्पितं सर्वं सात्त्विकं सफलं भवेत् ॥

गौतायामपि—

यत् करोषि । etc.

Authorities consulted :—

हेमाद्री मार्गः, काठकऋग्वेदम्, दिवोदासीयः, वशिष्ठः, काशीखण्डः, चिन्मयी-
सेतो, वायवीये, पद्मपुराणम्, मात्स्यम्, स्कान्दे सोमवासश्चतुर्धापनप्रकरणे, मुहूर्त-
गणपतिः हेमाद्रिः, भारते, हरिनाथः, विष्णुपुराणम् मार्कण्डेयम्, लिङ्गपुराणम्,
मदनरत्ने, भविष्योत्तरे, कारिकायां, ब्राह्मे, कल्पतरुः, निर्णयसिन्धुः, मदनरत्नम्,
विष्णुधर्मे, सारदा, भरद्वाजमुनेर्मतात् सिद्धान्तशेखरः, पदार्थादर्शः, शान्तिमयूखे,
मनुः, देवलः, ऋद्धपरिशिष्टम्, वज्रचकारिका व्याख्यानयनः, विश्वामित्रः, द्रष्टव्यतौ
भाट्टदीपिकायां संग्रहे, प्रतिष्ठासारः, महोदधिः मानवसंज्ञिता, सौनका, संग्रहः,
दृष्टभास्करः, दृष्टपराशरः, याज्ञवल्क्यः, सत्यार्थसारः, गोभिलपुत्रोक्तऋग्वेदमन्त्रः,
हेमादौ देवीपुराणे, संस्काररत्नमालायां पृथ्वीचन्द्रोदये मन्त्रप्रकाशकारः, गारुडः,
प्रयोगरत्नम् शान्तिदीपिकायां वशिष्ठः, साफलः, वाशिष्ठपारिजाते, श्रीराम-
कल्पसूत्रे अनन्तभट्टाः, पाद्मे लक्ष्मणप्रकरणे, मैत्रायणीयपरिशिष्टः, बृहस्पतिः,
प्रयोगसारः, विष्णुधर्मोत्तरः, बृहन्नारदीयः, व्यापारार्क व्यासः, वृत्तिलत्, गौता ।

2983.

9332. मलमासकृत्यम् । *Mala-māsa-kṛtyam.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4 (written on
one side only). Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 32. Character--
Nāgara. Appearance, tolerable.

It treats of rites to be performed in a Malamāsa.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ मलमासकृत्यम् ।

हेमाद्रौ पद्मपुराणे

विष्णुहस्तसहस्रांशुं मलमासे तु पूजयेत् ।

पूजिते च सहस्रांशौ विष्णुर्भवति पूजितः ॥ इत्यादि ।

2984.

9416. सुखरात्रिकालकृत्यम् । *Sukha-rātrikā-kṛtyam.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 36. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

It treats of the duties of a householder on Sukha-rātrikā, or the night of the new-moon, of Kārtika, including, among other ceremonies, the worship of Lakṣmī, the Goddess of wealth, and illumination.

2985.

10767. *The Hand-book of a priest.*

Substance, palm-leaf. 14×1½ inches. Folia, 190. Lines, 3, 4 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

A hand-book of a Bengali priest. It contains the following :—

I.

10A, कालिकापुराणोक्तशक्रोत्थानविधिः ।

Beginning :—

अथ कालिकापुराणोक्तशक्रोत्थानविधिः ।

श्रीर्व उवाच ।

अथातः श्रद्धयु राजेन्द्र शक्रोत्थानम्भोजोत्सवं ।

यत् कृत्वा नृपतिः + + + कदाचित् पराजयम् ॥

(969)

रवौ हरिश्चै द्वादश्यां अवधेन विहोजसं ।

आराधयेद्गृपः सम्यक् सर्वविघ्नोपशान्तये ॥

8A, इति कालिकापुराणे शक्रध्वजोत्थानविधिः षड्शौत्यध्यायः ।

अथात्र संक्षेपप्रयोगः ।

तत्र पूर्वदिने एकादश्यां यष्टिं गन्धादिभिरधिवास्य परदिने द्वादश्यां कृतनित्यक्रियः पूर्वार्द्धे गणेशादिपञ्चदेवता आवाह्य संपूज्य संकल्पयेद्यथा । अथेत्यादि । श्रीयुतेन्द्रभट्टारकचरणसरोजसन्निधौ अमुकगोत्रः श्रीअमुकवर्मा एतन्मायाधिकरणकाधियाधिदुर्भिक्षाकालाभावेत्यभावाकालमरणाभाव-सकल-कलुषविमोचनचिरकालयापि-स्वराज्योपभोगसर्वसौभाग्य-सद्गोपनगरपृथिवीवंशी-करणश्रीलङ्कान्तकालीनवासवलोकनमनकामः श्रीगणेशायतपूजाहोमसम्बलित-सपरिवारदेवतागणश्रीयुतेन्द्रभट्टारकपूजाहोमपूर्वकशक्रध्वजोत्थानमङ्गं करिष्ये ।

II.

20A, इति पद्मपुराणोक्तजगद्गौरीपूजा समाप्ता ।

Beginning :—

अथ मनसापूजा ।

ऋद्धाङ्गने गोमयोपलिप्ते कृद्धीशाखामारोप्य तत्पार्श्वे
गोमयेनाष्टौ नागान् विलिख्य ... ..
अङ्गन्यासं कुर्यात् ।

III.

44B, इति सूतिकावलीपूजा समाप्ता ।

Beginning :—

अथ सूतिकावलीपूजाविधिः ।

सूतिकावासनिलया जन्मदा नामदेवताः ।

तासां यागनिमित्तार्थं मुद्रिकर्मणि कौर्षिता ॥

बलेद्भि रान्निजागन्तु कारयेदित्यादिवचनात् । तत्र क्रमः ।

कृतकानादिराकान्तः सूतिकाऋद्धाङ्गने गोमयेनोपलिप्ते शुचौ देशे
अजस्रचितं षटं स्थापयेत् ।, etc., etc.

IV.

64A, इति सावित्रीव्रतं समाप्तं ।

Beginning :—

अथ सावित्रीव्रतविधिः ।

ज्येष्ठशुक्लपक्षत्रयोदशीचतुर्दश्यमावासाख्य-दिनत्रयोपवाससाध्यं
सावित्रीव्रतं । अथ त्रिरात्रोपवासाशक्तौ त्रयोदश्यां गत्वा चतुर्दश्यां
अयाचिताख्यमावास्यायामुपवास इति । इदानीन्तु अष्टास्त्रगणक-
परम्परया चतुर्दश्युपवासमष्टास्त्रौयं धर्मेविज्ञवरूपं महादेवसेवायै
पर्यवस्यति ।

V.

81A, जन्मतिथिपूजा समाप्ता ।

Beginning :—

अथ जन्मतिथिपूजापद्धतिः ।

शुभे दिने शुभर्क्षे च यस्य जन्मदिनं भवेत् ।

शुभः संवत्सरस्तस्य जायते नात्र संशयः ॥

तिलस्त्रायो तिलोदत्तौ तिलहोमौ तिलप्रदः ।

तिलभुक् तिलवापो च षट्तिणौ नावसोदति ॥

तत्रादौ प्रक्षालितपादपाणिपानान्तः स्नान्तिवाच्य आसनपूजादिकं
विधाय ... .., etc., etc.

VI.

83A, इति कालिकापूजापद्धतिः समाप्ता ।

VII.

101A, इति शक्रध्वजोत्थापनविधिः समाप्तः ।

Beginning :—

अथ शक्रोत्थापनविधिः ।

तत्र कालविषयस्य विहारे ।

अवस्य चतुर्धवारपुक्ता अवस्युता च द्वादशी ।

(.971,)

कालविवेके ।

वैष्णवादि गते चन्द्रे शक्रमुखापवेदिवा ।

भरण्यामन्त्रपादे च निशि सुप्तं विसर्जयेत् ॥

VIII.

105B, इति भगवतोपूजा समाप्ता ।

Beginning :—

अथ भगवतोपूजा ।

प्रक्षालितपाणिपाद आचान्तः स्वस्ति वाचयित्वा श्वेतसर्षपाङ्ग
गृहीत्वा, etc., etc.

IX.

106A, इति दोलामन्त्राः ।

Beginning :—

अथ दोलामन्त्राः ।

दोलास्यं देवकीपुत्रं त्रिदशैः परिधेवितम् ।

किन्नरैर्गायनं गीतं गोविन्दं प्रणमाम्यहम् ॥

X.

108A, इति जलदादशोत्रं समाप्तम् ।

Beginning :—

अथ जलदादशोत्रं ।

स्तिवाचनपूर्वकं सङ्गृह्य आसनपूजादिकं विधाय ...
... अस्य श्रीजम्बोवासुदेवमन्त्रस्य प्रजापतिः ऋषिः, etc.

XI.

Beginning :—

108B, अथैतस्मत्तिष्ठार्विधः ।

XII.

114B, अथ बुधपुस्तनोत्रतमम् ।

तत्र प्रातर्नद्यां स्नात्वा जलकलसमागोच्य तदुपरि नानाफलसहितं भोज्यं
सक्ताङ्गनं तत्र बुधपुस्तनिकं संस्थाप्य मन्त्रादिभिरुच्चार्य ख्यापयेत् ।, etc., etc.

XIII.

126A, अथ दधिसंक्रान्तिव्रतम् ।

स्तिवाचनादिसंकल्पं कुर्यात् । यथा औविष्णुरो तत्सदद्येत्याद्यमुकगोत्रः
 औषमुकदेवशर्मा भविष्यपुराणोक्तफलप्राप्तिकामः औविष्णुप्रौतिकामो वा उत्तरा-
 यणसंक्रान्त्यारभ्य सलक्ष्मीवासुदेवपूजनं दधिसहितभोज्योत्सर्गसदधिभोजनपूर्वकं
 संवत्सराद्यापि दधिसंक्रान्तिव्रतमहं करिष्ये ।

130A, इति दधिसंक्रान्तिव्रतं ।

XIV.

अथालोकामावास्याव्रतं ।

तत्रादौ स्तिवाचनपूर्वकं संकल्पं कुर्यात् । यथा औविष्णुरो तत्सदद्येत्यादि
 अमुकगोत्रा औषमुकदेवो जन्मजन्मावैधव्यपुत्रपौत्रैश्वर्य-सुखसम्पत्तिपूर्वकान्ते
 विष्णुलोकावाप्तिकामा औविष्णुप्रौतिकामा वा अद्यारभ्य षड्वर्षपर्यन्तं औविष्णु-
 पूजाकथाश्रवणान्तकालालोकामावास्याव्रतं अहं करिष्ये ।

133B, इति ब्रह्मपुराणे आलोकामावास्याव्रतकथा ।

The Kathā begins in 132A.

नारद उवाच ।

गत्वा यमद्वारं घोरमन्धकार + + + + ।

XV.

133B, अथ दानसंक्रान्तिव्रतं ।

तत्र स्तिवाचनपूर्वकं संकल्पं कुर्यात् । ॐ अद्येत्यादि अमुकगोत्रा-
 औषमुकदेवो अद्यारभ्य वर्षेकं यावत् प्रतिसंक्रान्त्यां जलच्छत्र-खजन-चन्दन-हृष-
 पृष्यखग्-भोजन-तिलमोदकवस्त्रनाम्न दधिपुष्पफलदानैः पुत्रपौत्रधनधान्यान्त-
 काले विष्णुलोकप्राप्तिकामा विष्णुधर्म्मोक्तदानसंक्रान्तिव्रतमहं करिष्ये ।

137A, इति विष्णुधर्म्मोसरे दानसंक्रान्तिव्रतं ।

XVI.

137B, अथ दूर्वाष्टमोव्रतं ।

कृतनित्यक्रियः सूर्यार्घ्यं दत्त्वा स्तिवाचनपूर्वकं संकल्पं कुर्यात् ।

140B, इति दूर्वाष्टमोव्रतकथा समाप्ता । अथ पूजाविधिः ।

(973)

XVII.

अथान्धत्यादिप्रतिष्ठा । पूर्वेषुः सायं शुभे लभे हृत्तमूलकृतमण्डपे कदली-
हृत्तमारोप्य रजतसोमं रजतवनस्पतिं हृत्ते न्यस्य कदल्यां स्वर्णरोहिणीं विन्यस्य
यजमानोधिवासं यथाविधि निर्वर्त्य, etc., etc.

154B, इति अन्धत्यादिप्रतिष्ठाविधिः ।

XVIII.

155B, अथ तुलसीमक्षप्रतिष्ठाविधिः ॥

तत्र सर्वमण्डपप्रतिष्ठावत् कूपप्रतिष्ठावद्वा साधारणं कर्म्म निष्पाद्य यथाविधि
संपूज्य, etc., etc.

158A, इति तुलसीमक्षप्रतिष्ठाविधिः ।

XIX.

अथाधिवासविधिः ।

162A, इत्यधिवासविधिः ॥

XX.

अथ सामगानां वद्विस्थापनं ।

190A, इति सर्वसाधारणउदीच्यं कर्म्म समाप्तं ।

2986,

9959.

Thirteen leaves containing short tracts on the follow-
ing subjects :—

(1) नित्यश्राद्धविधिः, (2) अन्धत्यपूजनं, (3) कार्तिकशुक्लनवम्यां कुम्भाय-
दानं, (4) होलिकापूजनं, (5) यमदोषदानं, (6) जयसिंहकल्पद्रुमाद् विजय-
दशमीनिर्णयः, (7) क्षत्रियादीनां भक्ष्याभक्ष्यविनिर्णयः, (8) द्वादशाहाशौच-
विचारः (incomplete), (9) पथ्युषितप्रतिप्रसवार्थः, (10) ब्राह्मणानामुभक्ष्य-
निर्णयः ।

(974)

2987.

5604C.

* Substance, palm-leaf. 15 x 1½ inches. Folia, 57—marked 42 to 99. Lines, 4, 5 on a page. Character, Udiya of the early nineteenth century. Appearance, good.

A vade-mecum of a Udiya priest.

It begins :—

श्रीजगन्नाथः शरणम् ।

पीताम्बरं करविराजितप्रभुचक्र-

कौमोदकोतरसिजं सरसौरुहस्थम् ।

विश्वम्भराम्बुधिसुतापरिरभ्यमायां

नारायणं प्रणतकल्पतरुं भजामः ॥

वामाङ्गिकेशरिशरीरपरिग्रहेण

स्त्रीयापराङ्गिमहिषासुरनिग्रहेण ।

भक्तानुरागमविनोतपराभवञ्च

या पादयोर्वहति तां गिरिजां नमामः ॥

वन्दे सुधांशुलोखानिङ्गितमौलिं हरार्द्धदेहहराम् ।

चक्रदरशूलहस्तां महिषासुरमर्दिनीमम्बाम् ॥

आलोच्यागमजातं विचार्य तत् पुराणानि ।

वक्ष्ये पद्धतिमेतां महाकृमौपर्वणोऽम्बायाः ॥

संग्रामे विजयप्रदं रिपुकुलप्रध्वंसिनां भूसुजां

लक्ष्मीकान्तयशोविवर्द्धनकरं सत्पुत्र-पौत्रप्रदम् ।

आनन्दैकविधानमद्भिदुहितुर्धर्मार्थकामास्यदं

ज्ञानोद्बोधमहाकृमौव्रतमिदं लोकेषु विद्योतते ॥

तत्र दिनैः षोडशभिर्नवभिरथो पञ्चभिस्त्रिभिर्द्वाभ्यां ।

एकेन च पर्वान्वितं क्रमञ्च प्रक्षौमि तद्विधानमहम् ॥

अथ प्रथमं व्रतोत्पत्तिः कालिकाया व्रतमाह्वयम् । ब्रह्मपुराणे, etc.,

etc.

• *Topics* :—

45A, अथनित्यकाम्यनिर्णयः; 46A, अथ पूजाकर्तुर्निर्णयः; 46B, अथ मूलाष्टमौतिथिनिर्णयः; 48B, अथ महाष्टमौतिथिनिर्णयः; 50A, अथ स्थापनविधिः, अथ व्रतविधानम्; 51B, ततो द्वारपालपूजा; 55A, अथ श्रीकण्ठादिन्यासः; 56B, अथाधारभावना; 59B, इत्यर्घ्यसंस्कारः; 60A, इति षड्स्थानपूजा; 61A, इति षोडशोपचारविधिः, ततः पौठपूजा; 62B, अथ वाह्यपौठपूजा; 67B, ईशानसंहितायां वनदुर्गापूजाविधिः समाप्ता, अथ जपविधिः; 69A, अथ शस्त्रास्त्रपूजा, अथ एकहस्तकुण्डलक्षणम्; 70B, अथ विष्टरलक्षणम्, अथ पार्वत्यप्रिसंस्कारः; 71B, अथ राजविहितकर्म; 72A, अथ पशुनिर्णयः, कालिकापुराणे; 73B, इति पशुजन्ममन्त्रः; 74A, इति प्रार्थना; 74B, अथ भूतवलिः; 75A, अथ मूलाष्टम्यां प्रबोधनम्; 75B, कालिकापुराणे रथप्रतिष्ठा; 76B, इति रथप्रतिष्ठाविधिः, अथ अश्वपूजा, अथ ध्वजपूजाक्रमः; 77A, ततो गजपूजा; 78B, इति कुम्भमन्त्रः; 79A, अथ लोहाभिसारिकं कर्म उच्यते; 83A, इति अष्टमन्त्रः; 83B, अथ शुभस्थानानि विंशतिः; 85B, अथ वर्णलक्षणम्; 86A, अथ तालुरागाः, अथ मिश्रलक्षणम्; 86B, अथ सर्वाङ्गलक्षणम्; 86B, अथोक्तलक्षणानामश्वानां पूजा; 89A, अथ हृषीकपूजा; 89B, अथ हेमदण्डपूजा; 90A, इति लोहाभिसारिकं कर्म; 92B, अथ महानवमोदिनलक्ष्यमाह; 94A, इति अनुकल्पविधानम्, अथ शरत्कालीनवराजविधानम्; 95B, इति प्रतिमालक्षणम्; 96B, अथ वनदुर्गाध्यानम्; 97A, अथ कुशखिविधिर्निश्च्यते; 97B, इत्यश्वपूजा समाप्ता, अथाश्वपूजाकारिका लिख्यते ।

The Kārikā begins :—

आश्विनस्य सिते पक्षे पञ्चमी या तिथिर्भवेत् ।
 तस्यां शान्तिं प्रकुर्वीत आश्वानां वृद्धये सदा ॥
 आश्वानां सन्निधौ भूमिं लेपयेद्गोमयाम्भसा ।
 मण्डपं तत्र कुर्वीत वर्णकैश्च विचित्रितम् ॥
 तत्रापि विनिक्षिप्न्ये पञ्चजं द्विचतुर्हलम् ।
 खड्गचक्रैश्चतुर्बाह्वारिणं भूषयान्वितम् ॥

(976)

ज्वलन्तं तेजसा खेन प्रसन्नं सुन्दराकृतिम् ।
रेवन्तं दक्षिणे तस्य विभ्रराजं तथोत्तरे ॥
अग्रेऽङ्गं पितरं तस्य सञ्चास्तु जननीमपि ।
अथोच्चैःश्रवसं पश्चात् अश्वराजं महाश्विनम् ॥
लोकपालान् पूर्वदिक्षु तदाह्ने ग्रहदेवताः । -
अग्निं संस्तुत्य विधिवत् श्रुतमष्टोत्तरं जपेत् ॥

98A. इत्यश्वपूजाकारिका समाप्ता—अथ गजपूजा ; 98B, अथापराजिता-
दशमौ प्रस्थानिकविधिर्लिख्यते ।

2988.

3238.

Substance, country-made paper. 9½ × 5 inches. Folia, 22. Lines, 11
on a page. Extent in Slokas, 525. Character, Nāgara in a modern hand.
Appearance, fresh. Date, Samvat 1861. Complete.

A priest's *vade-mecum*.

3B, इति तौर्यविधिः समाप्तः ; 5A, इति वेणीदानप्रयोगः ; 5B, अथ
लक्ष्मणप्रयोगः ; 7A, अथाश्विप्रयोगपद्धतिः ; 8B, इति श्रौतौर्यसेतौ सामान्य-
प्रघट्टके अस्थिदोषविधिः ; 8B, अथ दादशाब्दोद्धे प्रवासादागतस्य पुत्रादिभिः
सह मिलनविधिः ; 11A, इति आतुरसन्निपासविधिः ; (कार्लेकर शिवरामस्येदं
पुस्तकम्) ; 11A, अथ सामान्यगोदानविधिर्लिख्यते ; 15B, उभयतोमुखीदान-
प्रयोगः ; 20B, इति कमलाकरभट्टविरचितः संक्षिप्ततुलादानप्रयोगः ; 22B,
इति सिनीवालीकुलश्रान्तिः प्रयोगपारिजाते गार्ग्यः ।

संवत् १८६१ ।

2989.

6572. तर्पणविधिः । *Tarpana-vidhih*.

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 4. Lines, 10
on a page. Extent in Slokas, 100. Character, Nāgara of the early nine-
teenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति तर्पणं समाप्तं शुभं । शुभमस्तु ।

(. 977)

* The leaves are full of marginal notes, in a very small hand.

The first two leaves are taken up with Viṣṇutarpana and a hymn to Viṣṇu in 22 verses.

Then we have in 2B :—

* ततोऽपसव्यं तिलादियुक्तशस्त्रेण पिण्डत्रयोपरि तर्पणमञ्चं करिष्ये
इति संकल्पः ।

Then a string of 77 verses.

The work begins :—

ततः सव्यं अथेत्यादि पठित्वा गोत्रस्यानेदिष्यपेक्षकस्य पूर्वजस्य
क्रियार्थं त्रिपिण्डौ करगमिद्वयं असद्वृत्तिविनाशनपूर्वकोत्तमलोक-
प्राप्तये विष्णुलोकफलप्राप्तये क्षुधाट्टधानिद्वयार्थं पापत्रां विष्णुतर्पण-
निमित्तं सव्यं पयोदकमिष्टमेतन् तर्पणमञ्चं करिष्ये ।

2990. -

9912. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folia, 2 Lines, 11 on a page. Extent in ślokaś, 50. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

2991:

9703. स्नानविधिः । *Snāna-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 7. Lines, 13 on a page. Extent in ślokaś, 192. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1869. Appearance, tolerable. Complete.

On ablution, compiled by Vaidyanātha Bhara.

Colophon :—

इति श्रीवैजनाथभरविरचितं संस्कृतं नमोऽस्तु ।

संवत् १८६९ मि माघशुक्लम् ।

2992.

5135. **संकल्पकौमुदी ।** *Samkalpa-kaumudī.*

By Rāmakṛṣṇa.

Substance, country-made paper. $15\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Lines, 11 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

A priest's manual, giving rules for framing resolutions for the performance of various religious ceremonies.

See L. 1649.

It begins : —

प्रणम्य कमलाकान्तं ।, etc.

Colophon : —

समाप्तं संकल्पकौमुदी ।

2993.

1852. **गोब्राह्मणमिहनुमन्तप्रदक्षिणविधिः ।**

Go-Brāhmaṇāgni-Hanumanta-pradakṣiṇa-vidhiḥ.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 2. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 30. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

It is stated to be an extract from the Vartarāja of Bhaviṣyapurāṇa.

Beginning :—

अग्रेष्ठाय नमः ।

अथ गोब्राह्मणमिहनुमन्तप्रदक्षिणविधिः ;

युधिष्ठिर उवाच ।

भगवन् ज्ञानिनां श्रेष्ठ सर्वविद्याविप्रारद ।

किञ्चिद्विज्ञातुमिच्छामि वक्तुमर्हस्यशेषतः ॥

अज्ञानादथवा ज्ञानात् प्रमादादा कृतं हि यत् ।

पापानि च बह्वन्यत्र विलयं यान्ति तद्वद ॥

(979)

• Colophon :—

इति व्रतराजे भविष्यपुराणे विष्वाग्निगोहसुमन्त्रप्रदक्षिणा
उद्यापनं सम्पूर्णम् ।

2994.

6034. पौराणिकमन्त्रसंग्रहः ।

Paurāṇika-mantra-saṅgrahaḥ.

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 38. Lines, 9 on a page. Extent in Slokas, 1,036 Character, Nāgara. Date, Śaivvat 1956. Appearance, new. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ सर्वप्रायश्चित्तमन्त्राः ।

यथाग्निर्दहते भस्म तृणाकाष्ठादिसञ्चयम् ।

तथा मे दह्यतां पापं कुरु भस्म शुचे शुचि ॥

2A, इति सर्वप्रायश्चित्तमन्त्राः, अथ शिवादिप्रतिष्ठासमन्त्राः ; 2B, अथ कलसस्थापनमन्त्राः ; 3A, अथ खस्तिवाचनमन्त्राः ; 3B, इति पुण्याहवाचनमन्त्राः, अथ मातृकापूजनमन्त्राः ; 5A, इति वसोर्धारापूजनश्लोकाः ; 5B, इत्यायुष्यजपश्लोकाः, इति नान्दीश्राद्धश्लोकाः ; 5B, इत्याचार्य्यादिवरणाश्लोकाः, etc., etc.

Thus it gives Paurāṇika Mantras for various ceremonies which are performed with Vedic Mantras for Brāhmins.

Colophon :—

इति शृङ्गादीनां पौराणमन्त्रसंग्रहः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

इदं पुस्तकं मालविज्ञातौ वाजपेय्यपनामककालौचरणात्मज
वचञ्ज कर्मकाण्डिना लिखापितं काश्या त्रिलोचनेश्वरसन्निधौ ।
संवत् १८५६ मिः माघ कृष्ण १५ सूर्यग्रहणे शनिवासरे ।
शुभं भूयात् । हस्ताक्षरं वटुकप्रसादेन ग्राममथ वाजि वनागस
सिटि ।

ग्रन्थसंख्य १०३६ । पत्राणि ३७ समाप्तम् ।

The last two leaves are marked 37.

The following is on the front page of the first leaf :—

माणवीय बालमुकुन्द-कर्म काण्डोत्थेदं पौराणिकमन्त्रसंग्रहम् ।

2995.

9862. तप्तमुद्राधारणविधिः ।

Tapta-mudrā-dhāraṇa-vidhiḥ.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent in ślokaś, 100. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

On the practice of branding the body with a hot piece of iron, as done by the Vaiṣṇavas to mark their persons with Śaṅkha, cakra, gadā, padma, and so on.

Beginning :—

ॐ नमः श्रीपरमात्मने गोविन्दाय ।

यज्ञदानतपोयोगैर्विना तैर्येन सूतज ।

अङ्गसा विष्णुसायुज्यं प्राप्यते येन तद्वद ॥

सूत उवाच ।

साधु विप्राः कृतः प्रश्नः शृणुष्वं वक्ष्यामि यत् कृत(?) ।

एतद्विष्णुपदप्राप्तिसाधनं चक्रलाङ्घनं ॥ २ ॥

सुदर्शनं बाहुमूले योमित्तं वक्ष्यति ।

अक्षेत्रेण नरो याति तद्विष्णोः परमं परं ॥ ३ ॥

तेनैतदर्थे गुह्या समुच्चय उदीरितः

अतिस्मृतिपुराणोपनिषदां श्रूयतां विज्ञाः । ४ । इत्यादि ।

End :—

चक्रं विभर्त्ति वपुषाभितप्तं बलं देवानामपि तस्य विष्णोः ।

स एति नाकं दुरितावधूय(?) विशन्ति यद्यतसो वीतरागाः ॥ ७४ ॥

शङ्खचक्रगदापद्ममूलमङ्गल धारवेद् ।

अदीक्षितेन कर्त्तव्यं सूक्ते प्रोक्तेन सर्वदा ॥ ७५ ॥

(981,)

* Colophon :—

इति श्री अतिस्मृतिपुराणवचनोक्तप्रश्नचक्रादितत्सुभाधारण-
प्रकारः समाप्तः ।

श्रीसकलयोगेश्वराचार्य-अनन्तानन्दप्रियपुर्णानन्दकेन लिखितं ।

The authorities quoted :—

ऋग्वेदः, यजुर्वेदः, सामवेदः, अथर्ववेदः, ऋगालोपनिषत्, कठवल्की, प्रश्न-
स्मृतिः, पराशरः, व्यासः, भारतम्, हरिवंशम्, ब्रह्माण्डपुराणम्, वाराहम्, मत्स्यम्,
नारदीयम्, भविष्यम्, मार्कण्डेयम्, आग्नेयम्, वामनौयम्, ब्रह्मवैवर्तम्, स्कान्दे,

There are, on the reverse of the first leaf, a few verses
on astrological and meteorological indications of rain.
The work is called Meghagarbhalakṣaṇani.

2996.

2243. स्वस्तिवाचनम् । *Swasti-vācanam*.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 11
on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara. Date, Śaṃvāt
1691. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति स्वस्तिवाचनं समाप्तम् ।

सं १६६१ ।

Calling upon Brahmins to give their blessings on
religious undertakings.

It begins :—

संपूज्य गन्धमाल्यार्घ्यब्राह्मणान् स्वस्ति वाचयेत् ।

धर्मैककर्मणि साङ्गुल्ये संयामाङ्गतदर्शने ॥

It ends :—

स्वस्तिर्या अविनाशात्ता पुण्यकल्याणहृदिदा ।

विनायकप्रियौ नित्यं तां स्वस्तिं ब्रुवन्तु नः ॥

ब्राह्मणा मम सपरिवारस्य गृहे स्वस्तिं भवन्तो ब्रुवन्तु । ३ स्वस्ति ३ ।

2997.

2305. मण्डलप्रकारः । *Maṇḍala-prakāraḥ*.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Leaves, 2. Lines, 8 on a page. Extent in ślokaś, 20. Character, Nāgara. Date, Śaka 1760. Appearance, fresh. Complete

The Maṇḍalaprakāraḥ or Maṇḍalavidhiḥ is complete in 8 verses only, beginning with :

अग्निं [ः] सोमश्च सूर्यश्च वरुणश्च प्रजापतिः ।
 मण्डलेनोपजीवन्ति राक्षसानां निवारणं ॥
 क्रुष्मिष्टपतङ्गाद्या भ्रमते वसुधातले ।
 भोजनार्थं यतिर्धृत्वा तदर्शमुपलेपनं ॥ ... ..
 ब्रह्माद्याहि सुराः सर्वे वशिष्ठाद्या महर्षयः
 मण्डलेनोपजीवन्ति ततः कुर्वन्ति मण्डलं ।
 चतुरस्रं मण्डलं कृत्वा मण्डलं कृन्तयेत्ततः ।

Colophon :--

इति मण्डलविधिः समाप्तः । श्रीरामार्पणमस्तु हे पुस्तक कृष्ण-
 तीर्थस्वामी चे असे एके १७६० सर्व्वधारि संवत्सरे अधीक कृष्ण
 १४ शुक्लवारि तृतीयप्रहरि समाप्तः । हस्ताक्षर विनायकभट्ट हत-
 वलने टोकेकर हस्ति । मोकाम लखार नजिक ग्यालियर मुभा ।

As an appendix to the work there is a short treatise, giving the name of four Āsrams, तीर्थ आश्रम, सरस्वती इन्द्र । तीर्थ is subdivided into जगन्नाथी and चिदम्बरौ । आश्रम into two मटी करोटी । सरस्वती into two वेल्तोड, कुञ्जगढ । इन्द्र into four कुम्भकोणे, मधुर, कोलुर, तिमोपुरी altogether 10.

It ends :—

अहो राम स्वामि क्षेप पत्तरपुर तत्परण शिष्य वामनस्वामी
 तत्परणारविन्दि कृष्णतीर्थ स्वामी मस्कागि पर्य्यटन । स्वामी ।
 यती ।

5576A. मण्डलसर्वस्वम् । *Maṇḍala-sarvasvam*.

Substance, palm-leaf 15 × 1½ inches Folia, 14 Lines, 4 on a page
Character, U'diyā of the early nineteenth century Appearance, fresh
Incomplete at the end Written with a style The leaves are not
numbered •

Beginning :—

श्रीनगपञ्चायः शरणम् ।

मण्डलसर्वस्वं लिख्यते ।

तत्रादौ सर्वप्रतिष्ठादिकर्म्मोपयुक्तं अङ्गराशेपगमण्डललक्षणं ।

तद्यथा—

दीक्षादि सर्वतो गम पञ्चभिः सप्तवासहैः ।

सर्वमङ्गलसम्पत्तौ विदध्यादङ्गरार्पणम् ॥

शारदातिलके ।

दीक्षायामभिषेकेण + + वेष्टनप्रवेशने ।

उत्सवेषु च सर्वेषु विदध्यादङ्गरार्पणम् ॥

Colophons :—

इति लघुसर्वतोभद्रमण्डललक्षणम् ; प्रकारान्तरेण सर्वतो-
भद्रमण्डलं समाप्तम् ; कूर्मपुराणोक्त-सर्वतोभद्रमण्डलं समाप्तम् ;
इति यन्त्रसर्वतोभद्रमण्डललक्षणम् ; इति रामसर्वतोभद्रमण्डल-
लक्षणम् ; इति श्रीशिवसर्वतोभद्रमण्डललक्षणम् ; इति सिं-
वात्रपेये ज्ञानाचार्यगङ्गोक्त मध्यमं खस्तिकमण्डललक्षणम् ; इति
रामचन्द्राभिषेकोपयुक्त-रामखस्तिकमण्डलविधिः समाप्तः ; इति
शिवनाभमण्डललक्षणम् ; इति श्रीशिवकल्पद्रुमोदाहृतचन्द्रया-
मलीयशिवनाभमण्डललक्षणम् ; इति श्रीपरमेश्वररामकल्पे मध्यम-
नवनाभमण्डललक्षणम् ; अथ विष्णुमण्डलं लिख्यते ।

The Viṣṇumāṇḍalam is not complete.

2999.

3275. सर्वतोभद्रं तद्देवताश्च ।

Sarvato-bhadra and the Devatās.

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches Folia, 4 Lines, 11 on a page. Extent in Slokas, 96. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured and mouse-eaten. Complete.

A description of a mystic diagram and the deities and their places in it.

It begins :—

अथ सर्वतोभद्रं तद्देवताश्च ।

प्रागुदीर्घ्यां गता रेखाः कुर्व्यादेकोनविंशतीः ।

खण्डेन्दुस्त्रिपदः कोणे षट्शुक्लाः पञ्चभिः पदैः ॥ १ ॥

एकादशपदा वक्षो भद्रन्तु नवभिः पदैः ।

चतुर्विंशत्यदा वापि परिधिः विंशतिः पदैः ॥ २ ॥

मध्ये षोडशभिः कोष्ठैः पद्ममण्डलं स्मृतम् ।

श्वेतेन्दुः षट्शुक्ला कृष्णा वक्षो नीलेन पूरयेत् ॥

भद्रा रक्ता सिता वापी परिधिः पौतवर्णकः ।

वाह्यान्तरदलश्वेतकर्णिका पौतवर्णिका ॥ ४ ॥

परिध्यावेष्टितं पद्मं बाह्ये सत्त्वगुणस्तमः ।

तन्मध्ये स्थापयेद्देवान् ब्रह्माद्याश्च सुरासुरान् ॥

Colophon :—

इति सर्वतोभद्रपूजा समाप्ता ॥

3000.

9752. सर्वतोभद्रमण्डलदेवतास्थापनं ।

Sarvato-bhadra-maṇḍala-devatā-sthāpanam.

Substance, country-made paper. $7\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 8 on a page. Extent in Slokas, 50. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

(985 .)

3001.

6237. सर्वतोभद्रमण्डलदेवतास्थापनक्रमः ।

Sarvato-bhadra-maṇḍala-devatā-'sthāpana-kramah.

Substance, country-made paper 12×5 inches Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Copied from an original Dated, Śaṃvat, 1797.

Location of deities in different parts of the magic diagram called Sarvatobhadra or universal blessing.

Colophon :—

इति सर्वतोभद्रमण्डलदेवतास्थापनक्रमः ।

एता एव लिङ्गतोभद्रे स्थापनीयाः ।

Post Colophon :—

संवत् १७९७ सावक्या नवम्यां त्रयोदश्यां परार्धे ।
लिखितम् ।

Beginning :—

अथ सर्वतोभद्रस्य लिङ्गतोभद्रस्य च मण्डलदेवतास्थापनक्रमः ।

पूर्वोक्तं एवं गुणं अमुकदेवताप्रोक्तं अमुकतान्त्रभूतं
सर्वतोभद्रमण्डलस्थापनं कश्चिच्छे । लिङ्गतोभद्रप्रसङ्गे लिङ्गतोभद्र-
मण्डलदेवतास्थापनं कश्चिच्छे ।

3002.

6497. (1) यज्ञोपवीतनिर्माणविधिः ।

(2) यज्ञोपवीतधारणप्रयोगः ।

(1) *Yajñopavīta-nirmāṇa-vidhiḥ.*

(2) *Yajñopavīta-dhāraṇa-prayogaḥ.*

By Gaṇeśarāma Vyāsa.

Substance, country-made paper. 11½×5 inches. Folia, 3. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 125. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Date, Śaṃvat 1940. Complete.

(986)

I.

The maṅgalācaraṇa and the object :—

याज्ञवल्क्यं मुनिं गत्वा कात्यायनमुनिस्तथा ।

कैलासनाथमुखेन ह्याज्ञप्तेन मुदा मया ॥

श्रीमद् गणेश्वरामेण व्यासेनाभिहितेन च ।

यज्ञोपवीतनिर्म्माणाविधिं (?) संगृह्यतेऽधुना ॥

3A, इति नानानिबन्धोक्त-यज्ञोपवीतनिर्म्माणाविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १६४६ ।

The second work begins :—

अथ यज्ञोपवीतधारणप्रयोगः ।

आचम्य प्राणानायम्य सङ्गृह्य अक्षिद्यादि मम श्रौतस्मार्त्त-
कर्मानुष्ठानसिद्ध्यर्थं यज्ञोपवीतधारणमहं करिष्ये ।

This portion has no colophon.

3003.

6574. जलयात्राविधिः । *Jala-yātrā-vidhiḥ*.

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 10. Lines, 8 on a page. Extent in Slokas, 150. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete

Colophon :—

इति जलयात्राविधिः ।

Post Colophon :—

अवृष्टिदोषात् स्मृतिविभ्रमाद्वा, etc., etc.

Beginning :—

अथ जलयात्रा ।

वशिष्टः ।

श्रान्तिकं पौष्टिकञ्चैव जलयात्रां विना बुधः ।

कुर्वते यदि वा मोहात् कर्म तस्य च निष्फलम् ॥

... ..

(.987;)

अथातः संप्रवक्ष्यामि जलयात्राविधिं शुभम् ।
पञ्चरात्रे तथा तत्र मया प्रोक्ता तु नारद ॥

... ..

2A. अमुष्कञ्च ऋदं गत्वा स्तवस्तोत्रन्तु पावकम् ।
तडागं विमलं जीर्णं कूपं वाप्युत्तमं व्रजेत् ॥

... ..

तप्तोरे च समालिख्य यवैः खल्लिकमुत्तमम् ।
पद्मं वापि समालिख्य स्थापयेत् कलसास्ततः ॥
यजमानः सप्तलोक आगतो जलसन्निधौ ।
जलमातुश्च संपूज्यावाहयेज्जलदेवताः ॥

3004.

10522. द्वादशाब्दादूर्ध्वं मुखावलोकनविधिः ।

Dvādaśābdādūrdhvaṃ Mukhāvalokana-vidhiḥ.

A sheet of country-made paper. Folium 1 10 × 10 inches. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured.

There are three different forms of the ceremony. (1) by Śaunaka, (2) by Śātātapa and Gargya and (3) by Pārijātakāra and Aparārka. The first has 21 verses, the second 22 and the third 11.

Beginning :—

श्रीशुभमस्तु ॥

* द्वादशाब्दादूर्ध्वं मुखावलोकनविधिं वक्ष्यते ।

श्रीनमः ।

भगिनौ-भ्रातरौ चैव स्थिते देशान्तरेपि वा ।

अतीते द्वादशे वर्षे न कुर्यादवलोकनम् ॥

... ..

प्राजापत्यत्रयं कृत्वा प्रत्येकं भ्रातरावुभौ ।

एकाङ्कप्रमाणान् गोघृतं कांस्यभाजने ॥

विष्णुलवदने पूर्यात् तिलोपरि विनिक्षिपेत् ।
 तदूर्ध्वेऽरलिमात्रेण कुर्यान्नैपथ्यमुत्तमम् ॥
 दर्पणं तस्य पार्श्वे तु निक्षिपेदुत्तमं शुभम् ।
 रूपं स्वयं निरीक्षेतां नेपथ्योभयपार्श्वतः ॥
 स्थित्वाऽन्योन्ययोश्चायां पूर्वं सम्यङ्निरीक्षेत् ।
 पश्चाच्च दर्पणे वृद्धा नैपथ्यञ्च विसर्जयेत् ॥
 अन्योन्यस्यास्यमालोक्य विप्राश्चैवार्वादपूर्वकम् ।
 अन्यपार्श्वं दर्पणञ्च दक्षिणायुक्तमादरात् ॥
 ब्राह्मणाय प्रदातव्यं दशदानानि चैव हि ।
 कृत्वाय ब्राह्मणान् भक्ष्या भोजयेद्दे शताधिकान् ॥, etc., etc.

Colophon :—

इति सुखावलोकनविधिः ।

There are two lines more.

3005.

2422. द्वादशाब्दादूर्ध्वं सुहृदवलोकनविधिः ।

Dvādasābdādūrdhvaṃ, Suhr̥davalokana-vidhiḥ.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 2. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It contains an extract from Gargasamhitā, ending in 1B, a prayoga ending in 2B, and an optional form of the prayoga which is incomplete.

It begins :—

अथ द्वादशाब्दादूर्ध्वं सुहृदवलोकनविधिः ।

दम्पती पित्रपुत्रौ च स्वसरो भ्रातरौ तथा ।

पितृव्यमातुलौ चैव दौहित्रो भागिनेयकः ॥

पुत्रिकापितरौ चैव भ्रातरौ भगिनौ तथा ।

द्वादशाब्दे व्यतीते तु दूरदेशं गते यदि ॥

एतेषामेकमेकोऽपि नान्योन्यमवलोकयेत् ।
 इच्छन्ति केचिदाचार्याः शान्तिं कृत्वावलोकयेत् ॥
 दर्शनात् कुलनाशः स्यात्तयोरेकस्य वाक्यतिः ।
 पुण्यक्षेत्रे गयादौ च दोषो नान्योन्यदर्शनात् ॥
 शिवालये तथा तीर्थे कृत्वा प्रज्वाल्य दीपकौ ।
 मध्यतस्तु पटं धृत्वा ब्राह्मणे वेदपारगैः ॥
 शिवं संपूज्य विधिवत् उभौ तौ देवमध्यतः ।
 श्रीफलं चोदकुम्भं च परस्परं प्रपूजयेत् ॥
 धृत्वा कांस्यमयं पात्रं सजलं रत्नपूरितं ।
 साज्यं हिरण्यसहितं निःसार्यान्तः पटं ततः ॥
 शान्तिकौ मन्त्रघोषैश्च द्विजश्चादौ विलोकयेत् ।

This agrees with the second process in the preceding MS.

1B, इति कारिका । अथ प्रयोगः ; 2B, इति गगंसेंहितायां द्वादशाब्दा-
 दूर्द्ध्वं प्रवासादागतविधिः । अथ प्रकारान्तरेण द्वादशाब्दातिक्रान्त-दर्शनविधिः ।
 स्युत्पन्तरे ॥

3006.

3022. द्वादशाब्दादूर्द्ध्वमवलोकने विधिः ।

Dvādaśābdādūrdhvamavalokane vidhiḥ.

For the manuscript and the work see L. 4013.

It begins :—

द्वादशाब्दे व्यतीते तु न कुर्यात् भाटदर्शनम् ।

3007.

8806. (I) खड्गाङ्गदामादिसङ्कल्पः *Khaṅgāṅga-dānādi-*

saṃkalpah (II) मङ्गलपाठः (III) विवाहपद्धतिः ।

. Substance, country-made paper. 10½ × 6½ inches. Folia, 22. Lines, 23 on a page. Extent in ślokas, 660. Character, Nāgara. Dated, Sarpvat 1895. Appearance, new. Incomplete.

(990)

(I) in 5 leaves, (II) in 4 leaves, (III) in 13 leaves, the first of which is missing.

The Colophon of III runs thus :—

इति श्रीविवाहपद्धति सम्पूर्णा । सम्बत् १८६५ । आवण क ।

3008.

9509. **प्रयोगपरिशिष्टः ।** *Prayoga-pariśiṣṭaḥ.*

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 1 Lines, 7, 9 on a page Extent in ślokas, 12 Character, Nāgara Appearance, old. Complete.

It names the presiding deity of every object of gift.

3009.

8970. **प्रातःस्मरण-श्लोकमाला ।**

Prātaḥ-smaraṇa-śloka-mālā.

Substance, country-made paper. 5½×4 inches Folia, 4. Lines, 9 on a page, 40 Character, Nāgara. Appearance, fresh Complete

Complete in four leaves.

Morning prayers, to be recited immediately after leaving the bed to Viṣṇu, Gaṇeśa, Śūrya, Caṇḍikā, Śiva, in 3 Vasantatilaka ślokas each, and in one śloka to Brahmā.

3010.

9152. **त्रिकालसन्ध्याफलनिर्णयः ।**

Trikāla-sandhyā-phala-nirṇayaḥ.

Substance, country-made paper. 5½×11½ inches. Folia, 10. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

ॐ श्रीमते रामानुजाय नमः ।

काले या वन्दिता सन्ध्या सा सन्ध्या फलदायिनी

अकाले वन्दिता सन्ध्या वन्ध्यावधूरिव + + ॥ १ ॥

(991 ;)

प्रातःसन्ध्या सनक्षत्रा मध्याह्नि ग्विमस्तके

सादित्यां पश्चिमां सन्ध्यामुपानीत यथाविधि ॥ २ ॥ इत्यादि ।

It ends :—

गायत्री यो न जानाति वृथा तस्य पथि श्रमः ।

• एकतस्तरो वेद गायत्रीसंस्कृतः समाः ॥

Colophon :—

इति त्रिकालसन्ध्याफलनिर्णयं सम्पूर्णं ।

काश्यां मध्ये लिखतं ।

3011.

6475.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 49. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured

Two works on the test of Śālagrāma stone.

I.

शालग्राममूर्तिलक्षणपद्धतिः ।

Śālagrama-mūrti-lakṣhaṇa-paddhatiḥ.

By Śaṅkara Dāirajña.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नमस्कृत्य हरिं देवं विश्वव्यापिनमोक्षरम् ।

शालग्रामपरीक्षेयं प्रवक्ष्येह (?) समासतः ॥

44B. एवं निरूपिते वर्गे लक्षणं हि यथा तथा ।

विचार्य तद्गुणैः सम्यक् कथ्यतां मम साहसम् ॥

इति श्रीशङ्करदेवविरचिता शालग्राममूर्तिलक्षणपद्धतिः समाप्ता ।

(992.)

II.

Then begins the second work :—

श्रीकृष्णं गोपिकानाथं प्रणम्य जगतां प्रभुम् ।
ग्रन्थान् बहून् समालोच्य मृच्छतेऽत्र कश्चित् कश्चित् ॥ १ ॥
विष्णुना गरुडायोक्तं ॥
शालग्रामशिलाभिर्दं ग्राह्याद्याह्वयफलं तथा ।
हारमानं तथा क्षेत्रं मूर्त्तीनां लक्षणं य(ज)तः ॥ २ ॥
इत्यादि सर्वमूर्त्तीनां वक्ष्यामि साधु तुष्टये ।
गच्छन्त्या उत्तरे तोरे गिरिराजस्य दक्षिणे ॥ ३ ॥
क्षेत्रन्तु विष्णुसामिध्यात् सर्वक्षेत्रोत्तमोत्तमम् ।
योजनद्वादशमितं सर्वतीर्थसमाकुलम् ॥

There are 55 such verses in this portion, apparently left incomplete.

3012.

10038. **मूर्त्तिप्रकाशः ।** *Mūrti-prakāśaḥ.*

By Ramalāla, under the patronage of Kṛṣṇa Siṃha, Rājā of Rāṇī Raypur.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 28. Lines, 8 on a page. Extent in Slokas, 500. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1936. Appearance, fresh. Complete.

The first leaf gives the contents of the work in Hindi. The work was written in support of image-worship, basing its arguments on the Vedas, Purāṇas and Smṛti.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

2A. क्त्वा तं जगदादिकारणमहं ध्येयं परैर्योगिभिः
यस्मिन् प्रोतमिदं चराचरजगदालो यथा तन्मुखे ।
श्रीनारायणमष्टसिद्धिदं कुर्वे निबन्धं धिया
प्रबलं चटते यतो मतिमतां पाबाहमूर्त्तार्चनं ॥

(.993.)

The author and his patron.

2A.

श्रीकृष्णसिंहस्य च भूमिपस्य
विद्वज्जनानामुपकारकस्य ।
शान्तस्य सुद्धस्य सुधार्मिकस्य
नरेन्द्रगणस्य विचक्षणस्य ॥

- राज्ञोरायपुरेति नाम विदिता या राजधानौ सुभा
तस्यां तिष्ठति गौडवंशद्युमणिः श्रीरामलालः सुधोः ।
तेनायं रचितः प्रमोदजनको विद्वज्जनानां सदा
यस्यो मूर्त्तिविधायको निगमतः सिद्धश्च मन्वादिभिः ॥
राज्ञोरायपुराधिपेन बद्धधा श्रीकृष्णसिंहेन यः
पूर्णप्रेमविधानमानवचसा कृत्वादिभिर्मणितः ।
समायापुरमागतो हि सकल]स्यार्थस्य भाग्योदयात्
गम्या(?)गर्वगिरिप्रहारणपविः शास्त्रेषु सन्नाट् धिया ॥
यावत् कल्पवृक्षकालिमा न कलिता भागौरधो भूतले
यावद् गर्जनगौरवं गजगुरोः कण्ठोरवो नाकमोत् ।
यावद् यौष्मट्छीतदर्हुरगणः कादम्बिनौ नाकलत्
यावद् गम्या(?) गौरवं न मिलितः श्रीरामलालः सुधोः ॥
धर्मेनिर्णयः ।

Colophon :—

इति श्रीराज्ञोरायपुरनिवासिनानकचेदात्मज-श्रीयुक्तरामलाल-
परिद्धतविरचिते मूर्त्तिप्रकाशाख्ये ग्रन्थे नवमं प्रकरणम् ।

But the colophons of all other prakaraṇas are omitted. •

Post Colophon :—

संवत् १८९० वैशाख मासे कृष्णपक्षे १० राट् रविवार ।

3013.

• 5246. बाललिङ्गलक्षणम् । *Vāṇa-liṅga-lakṣaṇam.*

Substance, foolscap paper. 15½ x 3½ inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh.

(994)

A collection of *vacanas* relating to the signs of the phallic emblem of Śiva, known as Vāṇa-līṅga, obtained from the banks of the Narmadā.

3014.

10146. पुष्पावली । *Puṣpāvalī*.

By Śivalāla Pāṭhaka.

Substance, country-made paper 11×5½ inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Character, modern Nāgara. Date, Samvat 1924. Appearance, discoloured. Complete.

The extracts from Purāṇas and authoritative works on the merits derived from offerings of flowers which are classified under the four heads, Sāttvika, Rājasika, Tāmasika and Miśra.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ पुष्पाणि । सिद्धान्तशेखरे ।

श्वेतं रक्तं तथा पीतं क्षणां चेति चतुर्विधम् ।

सात्त्विकं राजसं मिश्रं तामसञ्च यथाक्रमम् ॥

Colophon :—

इति श्रीजानकीरमणच[र]णकमलमकरन्दानुरागि-श्रीशिव-
लालपाठकेन संगृहीता पुष्पावली सम्पूर्णा ।

Post Colophon :—

श्रीसम्बत् १९२४ लीः महादेवमिश्र काश्यां मङ्गे वासके फाटक
विश्वेश्वरसमीपे ।

3015.

8387.

Substance, Nepalese thick paper. 8½×4½ inches. Folia, 9 (by counting). Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1657. Appearance, old and discoloured.

• The leaves are not numbered. There is neither beginning nor end. Out of the nine leaves 8 belong to a work on Śālagrāmaśīlā.

The last leaf belongs to a work entitled पुष्पमाला, treating of flowers.

इति महामहोपाध्यायश्रीरघुधरकृत-पुष्पमाला समाप्ता ।

पुष्पावरोहण सफलमस्तु ॥

The ślokas contained in the leaf are marked 2-7.

Post Colophon :—

श्रीमन्मत् १६५७ आरवण ह्यया १० देवज्ञ शिवस्मिता
लिखितेयं ।

3016.

5260. संक्षेपहोमप्रयोगः । *Samkṣepa-homa-pragogaḥ.*

Substance, country-made paper. 15½ × 3 inches. Folia, 2. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, old. Complete

Beginning :—

अथ संक्षेपहोमः ।

कुण्डे वा स्थण्डिले वापि संस्कृते वीक्षणदिभिः । तत्र बालुकाभि-
रङ्गलोत्सेधयुक्तं चतुरस्रं स्थण्डिलं विधाय संस्कार्यात् ।

Colophon :—

इति संक्षेपहोमप्रयोगः ।

3017.

5316.

Substance, country-made paper. 19 × 4 inches. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

A priest's collection.

• 1A, अथ नित्यहोमः; 2A, इति होमप्रकरणं समाप्तम्; 2B, अथ षट्-
कस्मै नियमः; 3A, अथ शान्तिकर्माभिधीयते; 4A, अथाध्वंशोत्सव-
शान्तिः; 5A, अथ अम्बकविधानम्: •

17. CASTES.

3018.

10106. चैवर्णिकधर्मनिर्णयम् ।

Traivarnika-dharma-nirṇayaṃ.

. By Rudrachandra Deva, Rājā of Kumayun, a contemporary of Akbar.

Substance, country-made paper. 11×4 inches. Folia 26 (by counting). Lines, 15 on a page. Character, Nāgarī of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Written in two different hands. The first hand writes up to the 4th leaf only.

Beginning :—

अथ चैवर्णिकधर्मो निरूप्यते ।

तत्र याज्ञवल्क्यः ।

ब्रह्मक्षत्रियविट्शूद्रा वर्णाश्रयास्त्रयो द्विजाः ।

निषेकाद्याः क्षत्रान्ता वेषा वै मन्त्रतः क्षियाः ॥

तथा मनुः ।

गार्भिकमैर्जातकर्मचूडामौह्वीनिषधनेः ।

वैजिकं गार्भिकं चैवो द्विजानामप्युच्यते ॥

वैजिकं शुक्रसम्बन्धद्वाराधिसंक्रमणहेतुभूतम् । गार्भिकं

प्रोक्षितसम्बन्धद्वाराधिसंक्रमणहेतुभूतम् ॥, etc., etc.

The leaves are marked in a much later hand without regard to the order. Some of them retain their original leaf marks and some do not. Two of the leaves are not marked in the later hand. The leaves which read with one another have been put together. They are as follows:—2, 3 (both original and later); 6, 7 (marked in later hand 8 and 9); 12, 13 (no original leaf marks); 14–21

(marked 16, 17 in later hand, the next two leaves 16 and 17 of the original hand are not marked in the later hand; 18 and 19 of the original hand marked in the later 20 and 21; 20 and 21 of the original hand marked later 14 and 15); 22-24 marked only in the later hand.

Two leaves marked only in the later hand 18, 19 read together. But it is impossible to locate them.

The leaves treat of the origin and occupations of different castes.

3019.

8500. जातिविवेकः । *Jāti-vivekaḥ*.

By Gāgā Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{4} \times 5$ inches. Folia, 12. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Date, Śaka 1691. Appearance, fresh. Complete. The last two leaves are a restoration.

A treatise on the origin of castes, being a part of Saṃskārodyota, a book in the Series entitled Dīna-kārodyota.

Beginning :—

अथ प्रसङ्गाज्जातिविवेक उच्यते ।

तत्र चातुर्वर्ण्यप्रयोजकमाह याज्ञवल्क्यः ।

It ends :—

प्राचीनमार्गपरिपंचिगिरिपराधं

सम्भाव्यमानमखिलेऽपि पण्डितेषु ।

मूर्क्षा क्षमाप्य करयुग्मयुतेन सत्त्वं

ग्रन्थं व्यधाद्दिनकरः सकलागमजः ॥

Colophon :—

इति श्रीमन्नारायणभट्टसूरिसूनु-रामज्ञाणभट्टात्मज-दिनकरभट्ट-
सूनु-गंगाभट्टापरनामकविश्वेश्वरकृते दिनकरोद्घोते जातिविवेक
निष्पद्यः ।

इति संस्कारोद्घोतः समाप्तः ।

'Post Colophon :—

शुभं भवतु, etc., etc. शके १९६१ विरोधिनामसंबन्धरे
आषाढ वदि तृतीयायां तद्दिने समाप्तोऽयं ।

श्रीकृष्णार्पणमस्तु ।

3020.

10594. चान्द्रसेनौयकायस्थोत्पत्तिः ।

Cāndrasenīya-kāyasthotpattiḥ.

Being an extract from Gāgā Bhaṭṭa's work.

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 11 on a page. Extent in ślokaś, 280. Character, Nāgara. Date, Śaka 1780. Appearance, discoloured and worm-eaten.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ गागाभट्टीये चान्द्रसेनौयकायस्थोत्पत्तिरुक्ता भार्गवकथा-
प्रसङ्गेन । सा यथाः—

एवं हत्वार्जुनं रामः सन्धाय निशितान् शरान् ।

अन्वधावत् स तान् हन्तुं सर्वान् क्षत्रियसत्तमान् ॥

ततः क्षात्रवराः सर्वे प्रादुर्भवत तद्भयात् ।

पाताले प्राविशन् केचित् केचिद्गगनमाश्रिताः ॥

केचित् त्यक्त्वा स्वस्वजातीर्ब्रह्मवेश्मधारयन् ।

वभूवस्तापसाः केचित् वनमाश्रित्य तद्भयात् ॥

2B, इति ब्रह्मपुराणोक्ताचान्द्रसेनौयकायस्थानां सामान्यधर्माः—अथैतेषां
विशेषधर्माः संस्काराश्च निरूप्यन्ते; 3B, पद्मपुराणे देवकामाहात्म्ये कायस्थाः
त्रिविधाः—पित्रगृप्ताचान्द्रसेनौयाः सङ्गरजातीयाश्च । ... ..

... ..
... ..

जामदग्न्यकर्तृक्षत्रियवधकाले चन्द्रसेनराजः भार्यायाः
सगर्भाया दाक्ष्याश्रमे गताया गर्भवधार्षमागतस्य जामदग्न्यस्य मुनिप्रार्थितस्य
प्रापेन क्षत्रियत्वमुत्कृष्य कायस्थत्वं प्राप्तस्य गर्भस्य सन्ततिः सा च दक्षिणदेशे

परमुनामकत्वेन प्रसिद्धाः; 4B, सङ्ख्यादिखण्डे एकादशाध्याये उत्तरखण्डे;
6A, इति श्रीस्कान्दे सङ्ख्यायामुक्ते इषुपातनक्षत्रवर्णने रामप्रसादवर्णनं नामैका
दशोऽध्यायः; 9B, इति स्कान्दे स्थायामुक्ते रामक्षेत्रवर्णने कश्चाट्टे विद्यमानं
नामाध्यायः ।

After 8 lines from this we have: -

* इदं पुस्तकं विश्वनाथेन काश्यां लिखापितं स्तार्य परार्थं च मिति
शके १७५६ मार्गशीर्ष शु ॥ २ मौल्यवामने ग्रन्थस्यास्य मासं २४० ।

3021.

1081. जातिविवेकः । *Jāti-vivekaḥ*.

From Varṇāśrama-dharma-dīpa by Kṛṣṇa Govinda.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 38. Lines,
9-11 on a page. Extent in ślokaś, 950. Character, Nāgara. Appearance,
tolerable.

A treatise on castes, their respective duties and means
of livelihood. It professes to form part of an extensive
work entitled Varṇāśramadharmadīpa, by Kṛṣṇa Govinda.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ जातिविवेको लिख्यते । वर्णभेद इदानीं निरूप्यते । तत्र चोक्ता-
स्तावत् असवर्णा विवाहाः अर्थैतेष्वृष्यद्वानां वर्णानुलोमप्रतिनोमप्रभेदप्रयोजको
धर्मो निरूप्यते । तत्र चत्वारो मुख्या वर्णाः ब्राह्मण-क्षत्रिय-वैश्य-शूद्राः तत्प्रयो-
जकमाह याज्ञवल्क्यः—

सवर्णेभ्यः सवर्णास्तु जायन्ते हि सजातयः ।

अग्निन्द्रेषु विवाहेषु पुत्राः सन्तानवर्जनाः ॥ इत्यादि ।

It ends thus:—

स्थानमेतन् क्षत्रियाणां संध्याने क्षुपशायिनां ।

वैश्यानां मारुतं स्थानं च धर्मेण कुवर्तिनां ।

गन्धर्वशूद्रजातीनां परिचर्यानुवर्तिनामिति ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्पञ्चगोविन्दपण्डितविरचिते वर्णाश्रमधर्मेदीपाख्ये
निबन्धे जातिविवेक-ब्राह्मण-क्षत्रि[य]-वैश्य-शूद्र-धर्मे-कर्म-वृत्त-
या पञ्चाङ्गजीविकावर्णनं नाम ।

Jātivivekaḥ, described in Cs. 67 also professes to be an extract from the same code of Kṛṣṇa Govinda Paṇḍita. But it does not agree with our manuscript. The present manuscript contains a variety of topics whereas that of the Sanskrit College deals with the origin of castes only. Though the first 16 leaves of our manuscript go much over the same ground as the Cs. manuscript, it seems to form a different part of the extensive compilation of Kṛṣṇa Govinda Paṇḍita, as it deals with the duties and livelihood of different castes. The MS. contains writings in different hands.

3022.

8361. **जातिनिर्णयसंग्रहः ।** *Jāti-nirṇaya-saṅgrahaḥ*.

By Narasiṃha.

Substance, country-made paper. 10×8½ inches. Folia, 2-8. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 220. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and repaired.

A treatise on castes.

2B, इति श्रीनरसिंह(नपसिंह)विर(न)चित-जातिनिर्णय-चतुर्विंशति-
प्रथमः सर्गः ।

प्रवक्ष्ये त्वनुलोमानां जन्मवृत्तौः (ति) यथाक्रमं ।

5B, इति श्रीनरसिंह(नसिंह)विरचिते जातिनिर्णयसंग्रहे अनुलोम-
पञ्चतिर्बितीया (या)

वक्ष्ये प्रतिकुलोमानां जन्मवृत्तिं यथाविधि ।

6A, इति नरसिंहविरचिते जाति—जोमपञ्चतिसुतोयः ।

यथा च प्रतिकुलोमानां कथिता जन्मवृत्तयः ।

(1001.)

प्रवक्ष्ये जन्मवृत्ति + संस्कारा + न् प्रतिजोमजान् ।
 करणायां तु माह्विष्यां वे जाताः कथयामि तान् ॥
 स्यपतिः सर्वकारश्च तथा(स्या) शिष्यश्च वार्जकी ।
 कुर्वीत पाणिचार्यादि सर्वेषां सर्वकारकः ॥

End :—

• धर्मशास्त्रपुराणेषु सेतिहासेषु शक्तितः ।
 तस्मान् मया धृतं सम्यक् जातिनिर्णयसंग्रहः ॥
 + + + + जातानामौदृशो मतिः ।
 युक्ता च वृत्तिभेदेन विद्वद्भिर्नुदीप्यतां ॥

Colophon :—

इति नामसिद्धविषयाचार्यं विप्रविते (?) जातिनिर्णयसंग्रहः
 मातः (?)

3023.

1873. परभूपकरणम् । *Parabhū-prakaraṇam*.

For the MS. and the work see L. No. 4198

Rajendralala's description seems to be a little coloured. This MS. gives a history of the attempt of the Parabhū Kāyasthas of the Mārhatta country to assume the holy thread and to be admitted into the three Aryan castes.

The attempt was first made during the reign of Śaṃbhāji by Bālāji, a Parabhū who was his writer. He came to invite the Rājā with his ministers at the ceremony of the investiture of his son with the holy thread. This led to an enquiry as to their origin and it was ascertained that :—

माह्विष्यवनितासूनुं वैदेहो यं प्रसूयते ।
 स कायस्थ इति प्रोक्तस्तस्य कर्म विधीयते ।
 लिपिनां देशजातानां लेखनं स समाचरेत् ।
 ... ..

वैदेहकेन माहिष्यायामुत्पादितः कायम्यमञ्जो भवति । अस्य
संस्कारा नमोमन्त्रैरेव भवन्ति ।

Bālāji's grandson Govinda Rāy, who held the same appointment, raised the same question in the court of Rājā Sāhu; and he spent a deal of money in procuring favourable opinions of Brāhmins. Sāhu invited a large assembly of Pandits from various parts of the country and their verdict was against Govinda Rāy. Govinda Rāy was fined two lakhs of Rupees, dismissed from his appointment and banished from the city (Satara).

गोविन्दरावेणैव अयमनर्थः प्रवर्तित इति गोविन्दरायोपि लक्षद्वयघनं
मृजोत्वा अभिकारं दूरीकृत्य नगराद्दुःवासितः ।

A copy of the 'Vavasthyā' or opinion of the Pandits on the occasion is given in full. It is dated in the 71st year of the coronation of Sivājī and Śaka 1671 (page 12B and page 13A). And the finding of the Pandits was:—

सङ्घात्रिखण्डे—

“मृतकायस्य भार्यायां परेण व्यभिचारतः ।

उत्पादितः स परभूः कायस्यः परिकीर्तितः ।

श्रद्धाघमो धर्महीनो लिपिलेखनवृत्तिमान् ।” इति ।

अतएव एषां मृदे श्रद्धादयो जलपानमपि न कुर्वन्तीति सर्वलोकप्रसिद्धा ।

3024.

10020. जातिविवेकः । *Jāti-vivekaḥ*.

By Viśvanātha Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 14 × 7½ inches. Folia, 7 by counting. Lines, 11–13 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

The first leaf is written in red ink. It is marked 1. but contains only the colophon of the third chapter:—

इति जातिविवेके द्वितीयः परिच्छेदः ।

* Other leaves are marked 1-6 and contain the colophon of the 4th chapter.

इति श्रीविश्वनाथकविनाथकविनाथकेन ।

नागाप्रबन्धप्रथमोऽख्य विनिर्मितोऽयं ।

सम्यग्दृष्टाय भुवि जातिविवेक एव ॥

* विद्वांस एव हृदयेषु विचारयन्तु ॥

इति जातिविवेके चतुर्थः परिच्छेदः ।

Then a line containing a quotation.

3025.

10105. *The Same.*

By Gopīnātha.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 15. Lines, 11 on a page. Extent in Slokas, 390. Character, Nāgara. Date, Samvat 1954. Appearance, fresh. Complete.

An enumeration of mixed castes and their occupation.

Colophon :—

इति गोपीनाथकृतजातिविवेकः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीपादुरंगार्यमस्तु ॥

श्रीसंवत् १९५४ मोः नेच्छसुदि १२ ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

वाग्निस्तान्त्रयसंभवः स च पुनः श्रीविश्वनाथाभिधो

व्यासत्वं स्वयमव्ययात् अतिपरः किं तत्र चिजं मच्चत् ।

तस्माच्छार्ङ्गधरः कलासु कुशलः स्यातोऽभवत्तद्भूवो

गोपीनाथकविः करोति समुच्चं नातेर्विवेकं स्फुटम् ॥ १ ॥

आचारे सर्वहारे च प्राप्तचित्ते विप्रैर्यतः ।

ज्ञात्वा जातिविवेकत्वं दिनः पूज्यत्वमर्हति ॥ २ ॥

The object and the scope of the work :—

ब्रह्मक्षत्रियविट्शूद्रा वर्णाः प्रोक्ताः स्वयंभुवा ।
 तेषां धर्माः पृथक् ख्यातास्त्रयः पूर्वे दिजातयः ॥ ३ ॥
 वर्ण्येभ्यो ये समुद्भूताः प्रतिलोम्यानुलोमजाः ।
 तान् सर्वान् नंप्रवक्ष्यामि नामकर्मविभेदतः ॥ ४ ॥
 वर्णानां त्रिभु ये जाता जारजाः प्रथमा मताः ।
 परस्परविवाहेभ्यस्तेषु जातास्तथा परे ॥ ५ ॥
 मौल्यौबन्धादिलोपेन ते त्रिधा संप्रकीर्त्तिताः ।
 ब्यानुलोम्येन वर्णानां घट्टभवन्ति नराः क्रमात् ॥
 प्रातिलोम्येन घट्ट ते स्युरिति द्वादशभेदतः ।
 एते द्वादशमिश्रास्तु चतुर्वर्णविमिश्रिताः ॥
 तेषु [घृ] तया [य] यो भेदाः षष्टिर्द्वादशसंयुताः । (?)
 ह्युतास्ते षष्टितत्संख्येः घट्टत्रिंशच्छतसंख्यया ।
 भेदाः संकरजातानां बहवः स्युस्ततः परे ॥

3026.

10337. *The Same.*

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 14. Lines, 11, 12 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Incomplete at the end.

Beginning :—

अथ जातिविवेको लिख्यते ।
 आचारे व्यवहारे च + + + + ।
 जातिविवेको च द्विजः सभ्यत्वमर्हति ;
 ब्रह्म-क्षत्रिय-विट्शूद्रा वर्णाः प्रोक्ताः स्वयंभुवा !
 तेषां धर्माः पृथक् ख्यातास्त्रयः पूर्वे दिजातयः ॥ २ ॥

After the 20th śloka in 2B, we have, again,

अथ जातिविवेकः ॥
 श्रीपुष्पशेखरो [स्त्रीपुष्पशेखरा in 3025] नाम
 ब्राह्मणो [ब्राह्मणेन सुसंगता] ।
 [सासूते तनयं] सोऽपि
 भोजको मागधाभिदः ॥ १ ॥

(1005.)

• It leaves a blank for the entire 2nd śloka.

The work treats of the origin and occupations of castes such as Māgadha, Kāyastha, Kāhāra, Mālākāra, Svarnākāra, and so on.

3027.

10148. संग्रहसारम् । *Saṅgraha-saram.*

(ब्राह्मणविचारः)

Substance, foolscap paper 10½ × 5½ inches. Folia, 5. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, modern Nāgara. Date, Śamvat 1958. Appearance, fresh.

Treats only of different kinds of Brāhmaṇas.

The mangalācaraṇa and the object of the work : —

हेरम्बमोश्वरं चात्र गत्वा तातं जगद्गुहम् ।

जातिनिर्णयवाक्यानां (नि) संग्रहो लिख्यते मया ॥ १ ॥

...

मर्त्या स्त्रैर्वर्गिका (?) एव वर्णाश्रमविभागिनः ।

ब्राह्मणः क्षत्रियो वैश्यः शूद्रो वर्गचतुष्टयम् ॥ ५ ॥

द्राविडाः पक्ष गौडाश्च दश ब्राह्मणजातयः ।

गौडाश्चैव शतं पक्ष विविधा धर्म्मचारिणः ॥ ६ ॥

गाङ्गेया लोथराजानो गयातीर्थनिवासिनः ।

अयोध्यायां भवा विप्रा अन्तर्वेदिगता अपि ॥

End :—

विशिष्टद्रोहमापाद्य पतन्ति निरयेषु च ।

स्नान्दे सहाद्रिखण्डेपि प्रोक्ते लैङ्गेऽपि चोदितः ।

जातीनां निर्णयः सन्ध्या उदाहरणपूर्वकम् ।

तत एव विशेषो हि द्रष्टव्यः सर्वसम्पन्नेः ।

जातिनिर्णयवाक्यानां संग्रहस्य विशेषणात् ।

विशेषः प्रीयतां काव्यां तारकेश्वरसंज्ञितः ॥

Colophon :—

इति संग्रहसारे ब्राह्मणविचारः ।

Post Colophon :—

लिखितं पुस्तकमिदं रघुनाथेन श्रद्धया ।

आवणे शुक्लमासे चतुर्थ्यां भानुवासरे ॥ .

संवत् १९५८ आवणे शुक्ल ४ रविवासरे लिखितं रघुनाथ-
मालवीयेन । शुभम् । काश्यां गोघटस्थवाशौ त्रिलोचनेश्वर-
सन्निधौ ।

There are 6 lines more after the Post Colophon State-
ment.

3028.

8347. सारस्वतविप्राणां निर्णयः ।

Sārasvata-viprāṇām nirṇayaḥ.

By Rāmānārāyaṇācārya.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 5. Lines, 10
on a page. Extent in Slokas, 200. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat
1943. Appearance, fresh. Complete.

It is a defence of the custom prevalent among
Sārasvata Brāhmaṇas of eating with Kṣatriyas.

Colophon :—

इति श्रीविष्णुसत्त्वापन्नश्रीरामनारायणाचार्यविरचितसारस्वत-
विप्राणां निर्णयः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीसंवत् १९४३ आषाढ शुक्ल १० रविवासरे ।

It treats of the origin of Sārasvata-Brāhmaṇas.

It ends :—

नच तत्त्वनाशे उपस्थिते कणापयामवात्मिनौ सोमसूर्यवंशजौ
पुनः प्रवृत्तं करिष्यत इति अवयवमात्रेण तद्वंशस्य सर्वथाभावो
वर्तुं शक्यः । सत्सु पूर्वोक्तप्रमाणेषु स नाशोऽप्याचाराद्य-
भावान्नाशप्रामाण्यं यत्र चेत्तोऽन्वया प्रवधावेतावशिष्टौ कथं
सजातीयद्वाराभावे वंशप्रसङ्गौ भवेतां नदिज्ञतनाशात् पश्चात्

(1007.)

भाविगो भर्तृहरि-विक्रमादित्यप्रभृतयः क्षत्रिया मङ्गलशुभविशेषाः
पाणिनिस्तुल्यकारिकाकाराः प्रकवन्दिनः प्रसिद्धा मङ्गलः प्रसाग-
तया लोहताः पञ्चाङ्गादिषु लिखिताः कथं श्रूयाः स्युः ।

अलमतिविस्तरेण । तस्मान्न कस्यचिद्बोद्धमाचरेत् स तथाविधमात्मनः
क्षेममन्विष्यन् भोगधुर्वै परतोभयं ।

• स्वस्त्यर्थं मया प्रोक्तं न विवादाय बोद्धतः ।

अन्तस्थं ब्राह्मणैः सद्भिः कथनासारवेदिभिः ॥

3029.

6085.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and worn out.

The question of a true Brāhmaṇa entitled to *Vaidika Karma* is discussed here and the conclusion arrived at is that a true Brāhmaṇa is to be found only among the mādhyandinas of the Deccan.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ कर्माधिकारी मुख्यब्राह्मणविचारः क्रियते ।

... ..
... .. तथाचैतावृष्टं

शुद्धब्राह्मणत्वं तु शुद्धदाक्षिणात्येषु शुक्लैयजुःसंज्ञकेषु माध्यन्दिनेष्वेव दृश्यते,
नान्देषु आन्ध्रलायनापस्तम्बादिषु मन्त्रेषु ।

3030.

10618. ब्राह्मणभेषज्यकरखनिर्णयः ।

Brāhmaṇa-bhaiṣajya-karaṇa-nirṇayaḥ.

By Gaṇeṣa.

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 13 on a page. Extent in Sloka, 100. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

(1008)

This is written in support of a Brāhmaṇa taking up Ayurvedic profession.

Beginning :—

ऋग्यशाय नमः ॥

भिषक्तमं शिवं वन्दे भवरोगचिकित्सकम् ।

काश्यां तमुद्यजां सद्यस्तारकाख्यौषधप्रदम् ॥

भैषज्यं ब्राह्मणेनेह कार्यं वा नेति संशयं ।

हेतुं गयोशः कुरुते कर्त्तुं भैषज्यनिर्णयम् ॥

Oolophon :—

इति ब्राह्मणभैषज्यकरणनिर्ययः ।

3031.

10198.

A sheet of foolscap paper containing the opinion of Pandits as to whether the Śāka-dvīpī (Magii) Brāhmaṇas are to be fed as genuine Brāhmaṇas on an occasion like Śrādh. It is dated Samvat 1900.

खखाङ्गभूमिते वर्षे विक्रमादित्यभूषतेः ।

नगरे विश्वनाथस्य व्यवस्थेया प्रकाशिता ॥

It was written by Rājavallabha :—

स्युतिससाध्यमगद्विखलवक्त्रचपेटिका ।

काशीस्थविद्वत्सम्या राजवल्लभनिर्मिता । इति ॥

3032.

10319.

A long strip of paper, containing a Vyavasthā-pattra for raising the martial people of the Sahyādri to the dignity of Kṣātrīyas.

(1009)

3033.

8342.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 8$ inches. Folia, 3. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 78. Character, modern Nāgara. Date, Samvat 1930. Appearance, fresh. Complete.

Opinion of one Vaṁśidhara Paṇḍita on the question whether there are real Kṣattriyas in existence and whether the Brahmin can interdine and intermarry with them, as in ancient times.

The conclusion arrived at is:—

1A, कलौ क्षत्रियजातिवैश्यजात्योरसत्त्वमेत स्वीकरणीयं तथा च कलौ तद्भोजनस्य प्राप्तरेव नास्तीति : 3A, सोयं सर्वत्राक्षणादिसम्मतं अथ यावत् सर्वैः सम्यगनुष्ठितः कुलाचारधर्म्मो भवति अत इदानीन्तनैरपि एतस्य विकृतिर्न विधेया एतस्य रक्षणे च यतनीयमिति संक्षेपः ।

औपगमेश्वररूपया वेदस्मृत्यादिबोधितो जीयात् । राजा प्रजासु रक्षित आनन्द करोति शं धर्म्मः (?) ।

संवत् १८९०.—श्रीमदंशोधरपण्डितकृतोऽयं परामर्शः ।

3034.

8357. कायस्थविवेचनम् । *Kāyastha-vivecanam.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$ inches. Sewed in book-form. Folia, 8. Lines, 21 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

On the origin and occupation of the Kāyasthas.

Beginning:—

अथ कायस्थविवेचनं ।

माहिष्यवज्रितामृतं वैदेहाय प्रमूयते ।

स कायस्थ इति प्रोक्तस्तस्य कर्म विधीयते ॥

• क्षत्रियवैश्यानां माहिष्यः ब्राह्मणां वैश्यान् वैदेहः ।

लिपीनां देशजातानां लेखनं स समाचरेत् ।

गणकत्वं विचित्रं च बीजपाटीविभेदकम् ॥

(1010.)

Colophon :—

इति श्रीमान् मालवीय-यजुर्वेदीय-द्विवेद—श्रीमन्महाकवि-
शर्मात्मज-श्रीमदंशुधरशर्माविरचितं कायस्थस्य विवेचनं सम्पूर्णं ॥

3035.

8585. तन्त्राधिकारिनिर्णयः । *Tantrādhikāri-nirṇayaḥ.*

By Bhoṭṭoji Bhaṭṭa, who is described as अद्वैतसिद्धान्त-
प्रतिष्ठापक and श्रौतस्मार्तसम्प्रदायप्रवर्तक in the Colophon.

Substance, country-made paper 10½ × 4½ inches. Folia, 27 Lines,
9-14, on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Appearance
fresh. Complete.

After Māngalācaraṇa, the writer says :—

शुद्धवैदिकमार्गेण शिवमाराधयन् सदा ।

द्विजेन्द्रोऽमौ विजयते श्रीमान् रत्ननाङ्कदः सुधीः ॥

तस्य धर्मकनियस्य कुतन्त्रध्वान्तभास्वतः ।

श्रौतये पाश्चरात्रादेरधिकारौ निरूप्यते ॥

स्यादेतत्, पाश्चरात्रादीनां प्रामाण्ये सत्यधिकारिविशेषचिन्ता युज्यते । तदेव
दर्शयन् तथाहि कौर्म्ये एकादशाध्याये—

कापिलं पश्चरात्रञ्च यामलं वाममार्हतम् ।

एवंविधानि चान्यानि मोहनार्थानि तानि तु ॥

ये कुशास्त्राभियोगेन मोहयन्तीह मानवान् ।

मया सृष्टानि शास्त्राणि मोहमेषां भवान्तरे ॥

इति पाश्चरात्रादीनां मोहकत्वमुक्तम् ।

It attempts to prove that various sectaries of India
are outside the pale of Brahminism. An enumeration
and description of various sects are given.

3036.

9794. काशीस्थविद्वदुपहासपत्रिका ।

Kāśīsthā-vidvādūpahāsa-patrikā.

Substance, English paper. 6 × 8 inches. Folia, 14 Lines, 14 on a
page. Extent in ślokas, 84. Character, Nāgara. Appearance, fresh.
Complete.

This is a satire directed against those Paṇḍitas of Benares who supported the theory of the Kṣatriya origin of Kāyasthas.

कायस्थानां क्षत्रियत्वं लिखितं न्यस्तं पाण्डितः ।

स्मृतौ नाम नमिञ्चास्ते वैयाकरणे दृष्टवत् ॥

सप्रपञ्चेतत् कायस्थकुलभास्करे दक्षिणमव्यपश्यन्तःस्माभिः । अलमति-
विकारेण ।

आसीत् क्षात्रकुलवालवलितः कायस्थजातिद्रुमोऽ

सदाश्वाङ्गुरितो धिवर्णविपिनेऽसुश्रौतसुस्मार्त्तकम् ।

काशीराज-समाबुधाननञ्जः-पीयूष-सम्पद्धितः

शास्त्राग्न्यविहारि कोविद-गजेन्द्रोन्मूलितो मूलतः ॥

खगुण-खण्ड-मञ्जी-मित वत्सराश्विन सुदि हिरदानन सत्तिथौ ।

हरपुरीविदुषामुपहासकत् दलमञ्जस्य मलङ्कृतवासरे ॥

इति काशीस्थ-विदुषासहासपत्रिका समाप्ता ॥

3037.

9418. कायस्थक्षत्रियत्वद्रुमकुठारः ।

Kāyastha-kṣattriyatva-druma-kūṭhārah

Substance, country-made paper. $7\frac{1}{2} \times 6$ inches. Folia, 28. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 280. Character, Nāgara. Date, Samvat 1931=1874 A.D. Appearance, tolerable

Lakṣmīnārāyaṇa Kavi, a collector of the MSS. whose MSS. have been acquired by the A.S.B., wrote it to refute the theory of Kṣatriya origin of the Kayasthas, as established in an assembly of Paṇḍitas headed by Taracarāṇa, a Bengali Paṇḍita, which was held at Girīśapura

3038.

9901. कायस्थक्षत्रियत्वखण्डनम् ।

Kāyastha-kṣattriyatva-khaṇḍanam

By Harikṛṣṇa.

Substance, country-made paper. 10×7 inches. Folia, 15. Lines, 2 on a page. Extent in ślokas, 660. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

This refutes the theory of the Kṣatriya origin of the Kāyasthas, as supported by Tārācarāṇa, a Bengali Paṇḍita.

Along with this there is a long leaf written in red ink, on the same subject. The author was a collector of MSS. portion of whose collection was acquired by the A.S.B.

3039.

7844. कायस्थव्यवस्था । *Kāyastha-vyavasthā*.

Substance, country-made paper. $13\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

An essay on the origin of Kāyasthas by the Pandits of Benares.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

गोविन्दमरविंदाक्षं हृतमुन्दरमन्दरं ।

नन्दनन्दनमानन्दकन्दं वन्दे मुदेऽनिशं ॥

अथ कायस्थपदेन व्यवक्रियमाणाणां विविधानां जनानां
मूलपुरुषाः किं जातीयः शास्त्रतः सिध्यतीति प्रश्ने ।

It comes to the conclusion :—

कायस्थत्वं श्रुतत्वातिव्याप्यजातिविशेष एवेति तत् कलिद्युग-
माहात्म्येनेति सर्व्वमनवयम् ।

तद्यथा ।

तदुक्तं देवकामेन वाचलेन हि धीमता ।

तत् सर्व्वं कलिमाहात्म्यं धर्मकर्मपराङ्मुखं ॥ ८ ॥

तस्मात् कायस्थव्यवस्था काशीस्थधोवर्त्याणामतीवानन्दकरोति दूषणप्रज्ञाभि-
रप्यनार्हान्दितेति । शुभं भूयात् ।

(1013.)

3040.

8121. जातिसङ्ग्रहः । *Jāti-saṅkaraḥ*.

Being a traditional account of the origin of mixed castes.

Substance, country-made paper. $15\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia 4. Lines, 6 on a page. Extent in slokas, 70. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete

Beginning:—

धर्मशास्त्रं प्रणम्यादौ ततो देवीं सरस्वतीं ।

वेदशास्त्रात् समुद्भूतं क्रियते जातिसङ्ग्रहः ॥

सूत उवाच ।

आदौ प्रजापतेर्जाताः सुखादिप्राः सवेदकाः ।

वाङ्मोक्षक्षत्रिया जाता उर्वो वैश्या बभूवुरे ॥, etc.

It ends:—

ऊतवेदक्रियाः सर्वे सुविहताः कृकर्मणा ।

केशिनः शिल्पिनश्चापि केचित् शौचविवर्जिताः ।

एते चान्ये च म + बा किराता दिगम्बराः ।

एकपादा लम्बकर्णाः काकतुण्डाश्च किन्नराः ॥

इति सम्पूर्णम् ।

At the end there is a stray verse.

3041.

6716. *Seats for the four castes.*

Substance, country-made paper 10×5 inches. Folium, one. Lines, 13+15 on a page. Character, Nāgara by a modern hand. Appearance, fresh.

विप्रवर्यञ्जोका

पूर्वा नैऋतिचोत्तरा वायुमध्यामिदक्षिणा ।

ईशान पश्चिमा ख्याता शक्ता विप्रजगय च ॥

... .. अथ क्षत्रियः ... ..

... .. 'अथ वैश्यवर्यः' ... .. अथ शूद्रः

... .. इति शूद्रवर्यः ... .. अथ मध्यमाः ।

(. 1014)

पूर्वा वायव्य दक्षिण च नैऋत्या मध्यईशदिक् ।

उत्तराभिप्रतौ च विप्रमध्यमभानकृत् ॥

and so on for Brāhmaṇas, Kṣattriyas, Vaiśyas and Śūdras.

Last Colophon :—

इति श्रृङ्गवर्णमध्यमाः ।

3042.

10197.

A chart of castes on a strip of country-made paper
(23×9 inches). The last number of the castes is 88.

18. YATI DHARMA.

3042A.

4767. नैमित्तिकक्रियानुसन्धानम् ।

Naimitika-kriyānusandhānam.

Substance, palm-leaf. 11½ x 2 inches. Folia, 4 to 103, of which the following leaves are missing:— 1-3, 5-7, 13, 14, 16, 20, 21, 23, 25, 58, 77, 79, 80, 91, 94, 98 Lines, 5 on a page. Character, Newari. Appearance, old and soiled.

नैमित्तिकक्रियानुसन्धानं । ब्रह्मशम्भुरचितं ।

अन्तर्वाक्यं । इति आहुविधिर्लक्ष्मि संक्षिप्तो ब्रह्मशम्भुना ।

तत् क्रियास्मृतये (हर्षिणां) ह्रीनां शैवमार्गानुवर्त्तनाम् ॥ (?)

व्रतेश्वरेष्टिकहारो लिङ्गनां यस्यदौक्ष्ण्यं । ?

विरामेष्टिस्ततोप्यन्ते आहुकल्पश्च पञ्चमः ॥

इत्यर्था पञ्चमेऽप्यस्य । परिच्छेदे निरूपिताः ।

दौक्ष्णाकम्मानुसन्धानपद्धते ब्रह्मशम्भुना ॥

श्रीमन्मत्तप्रिखण्डौघादेः शैवान्वयजन्मना ।

गुरुभिः प्रथितज्ञानैः कर्त्तारोगौविशेषणैः ॥

प्रापितेन परं पारं संमागमाधमिन्धुतः ।

दौक्ष्ण्यं पात्रमारोप्य ज्ञानशुभ्रं पदं मष्टत् ॥ ५ ॥

उक्तो मयैष द्विसतार्थ संगो ?

दौक्ष्णाविधिर्मत्तप्रिखौघाजेन ।

देवो गुरुभ्यो गुरुणाधिकार-

व्यावृत्तये स्वाव्ययदौक्ष्ण्येभ्यः ॥

काले समानां खण्डसाष्टसंख्ये (८६०)

शाक-क्षितौ शस्य तिथौ दशम्यां ।

सरहितौ येतस्मासि काया

महौयमानेन्दुविकाशितायां ॥ (?)

ॐ सर्व-योगाधिकृताय विद्याधिपतये नमः ।

ॐ परमेश्वरपराय ब्रह्मणे नमः ॥ ॐ ज्योतीरूपाय तन्माख्ये

नमः । ॐ गोप्ते पुष्टुताय नमः ॥ ॐ प्रथम (प्रथम) पाशुपतास्त्राय

नमः । विद्यागानि सहेत्तिगौग्रस्य ।

पुष्पिका । इति नैमित्तिकक्रियानुसंधाने पञ्चमः परिच्छेदः । ८०१ ।

आधाद्यादि चतुर्दश्याः कर्कटस्थदिवाकरात् ।

अविरोधेन कर्त्तव्यं यावत् स्यात् तुलसंक्रमः ॥ १

पुष्पिकाः । २६ पत्रे इति दौक्षाकर्म्मनुसन्धानगुप्तकुलनिःक्रमणपूर्वकः ब्रह्म-

शस्त्ररचितः प्रथमः परिच्छेदः । ३६० ।

४६ पत्रे, इति दौक्षाकर्म्मनुसन्धाने शिवामिश्रिष्टाधिवासार्थो द्वितीयः
परिच्छेदः ।

६६ पत्रे, इति नैमित्तिकानुसन्धाने निर्वाणदौक्षापरिच्छेदस्तृतीयः ।

८२ पत्रे, इति नैमित्तिकक्रियानुसन्धाने चतुर्थः परिच्छेदः ।

१०३ पत्रे, इति ० पञ्चमः परिच्छेदः ।

This a Smṛti work of the Mattamayūra sect of the worshippers of Śiva composed in Śaka 860=938 A.D.

3043.

906. यतिधर्मसंग्रहः । *Yati-dharma-saṅgrahaḥ*.

By Viśveśvara Sarasvatī.

For the manuscript, see L. 175³ where it is called
•समुच्चयः and for the authorities consulted, see I.O. Catal.
No. 1643, in which it is called Yatidharmasamgraha.

The authorities quoted :—

1A, जावालभूतिः, आरुण्यपनिषदि, अङ्कुराः, यमः, याज्ञवल्क्यः, मनुः,
कात्यायनः, व्यासः, विष्णुपुराणम् ; 2A, बृहस्पतिः, पाराशरः, विष्णुः, क्रतुः,
संवत्सः ; 2B, बृहस्पतिः, बौधायनः ; 3A, वशिष्ठः, आपस्तम्बः ; 3B,
शौनकाः, जज्ञिः, इत्तात्रेयः ; 5B, जमदग्निः ; 6B, समन्तुः, बृहदारण्यकम्

भास्त्रवीयश्रुतिः, कपिलः; 7A, आथर्वण्योपनिषदि, काठके, गालवचनं;
 7B, काठकब्राह्मणम्; 8A, देवलः, यतिधर्मसमुच्चयः; 8B, बृहस्पतिवचनः,
 पितामहः; 9A, मेधातिथिः; 9B, महाभारतगीता; 10A, यतिधर्म-
 समुच्चयः, वायुपुराणम्; 11B, कूर्मपुराणे शिवगीतासु; 12B, काठकोप-
 निषदि, सामवेदे तलवकारोपनिषदि, पिप्पलादिश्रुतिः; 14B, भरद्वाजः; 15A,
 हारीतः; 16A, स्कन्दपुराणम्; 17B, पैठीनसिः; 18A, ग्रौहकपरिग्रहः,
 वैवस्वतः; 18B, वराहपुराणम्; 19B, संवत्सः, तैत्तिरीयश्रुतिः, सरेश्वरवचनम्,
 काठकवचनम्, व्याससूत्रम्; 20A, मैत्रायणीश्रुतिः, यतिधर्मसमुच्चयः; 20B,
 इति ब्रह्मवचनेन, काण्वः; 21A, शातातपः, क्रतुः; 21B, व्याघ्रः; 22A,
 आश्वलायनः, यतिधर्मसमुच्चये; 22B, आदिथपुराणम्, जैमिनिः; 23A,
 दक्षः; 24B, यतिधर्मसमुच्चये; 26B, परमहंसोपनिषद्; 28A, प्रयोग-
 साहसः; 29A, विश्वामित्रः; 29B, छागलेयः; 31A, वामनपुराणम्।

Although the work generally goes by the name of Yatidharmasamuccaya, we call it Yatidharmasangraha as we see in the opening verse (यतेः परमहंसस्य धर्माणामेष संग्रहः). The work Yatidharmasamuccaya itself is quoted by the author Viṣveśvara as his authority four times in the present work, as shewn above in the list of authorities. This may be an older work of the same name.

2B, अध्यानधिकारी, अथ सद्गानविधिः; 15B, दण्डधारणः; 31A, विश्वेश्वरेण मुनिना संगृहीतानि भाग्यः।

यतिधर्मप्रकाशाय ज्ञानमोक्षप्रनिदये ॥

एकत्र परहंसानां मुमुक्षूणां विशेषतः ॥

32B, अथ यतिमरणैतिकर्तव्यता विधिः, अथ यतीनां प्रेतविधिं व्याख्या-
 स्यामः; 33A, इति श्रीपरमहंसपरिज्ज्ञाजकविश्वेश्वरसरस्वतीभिः संगृहीत यति-
 धर्मसमुच्चये यतिपूजापत्रं। इदानीं, यतीनां माधुकरादि-अतिरिक्तामे दोष-
 दर्शकान्निजारायणवर्णिं चास्य कुर्वीत; 33A, अथ सद्गानसिनां आङ्गभोजन-
 निषेधप्रकरणम्; 33B, भिक्षाप्रश्नः; 37A, अथ सद्गानाधिकारमाह;
 37B, अथ सद्गानसिनां महावाक्विचारमेव मुख्यो धर्मः।

The Last Colophon :—

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजक-विश्वेश्वरसरस्वतीसंययिते यति-
धर्मसमुच्चये निवृत्तिधर्मानुष्ठानाचाराः संपूर्णाः समाप्ताः ॥

The MS. of India Office appears to be incomplete, coming to an end with Nārāyaṇabali.

3044.

8936. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 110 of which the first two, the 5th, 6th, 18th and 58th are missing. Lines, 9, 10 on a page. Extent in Slokas, 2,500. Character Nāgara. Date, Samvat 1861. Appearance, old and wornout. Complete.

It ends thus :

ब्रह्मास्मोति धियाशेषा ह्यहं बुद्धिनिर्वर्त्तते ।
सर्वमेव चिदांशब्रह्मघननिःश्रिये स्थितिं जाते समर्पति जीवो
निःश्लेहदोषवत्,
समस्तमेव ब्रह्मेति भाविते ब्रह्म वै पुमान् ।
पीतेऽमृतोऽमृतमयः को नाम न भवेदिह ॥
आकाशमदृशं सर्वं कल्पनामात्रमभितं ।
जागर्त्यस्य महाबुद्धेः सुदीर्घं स्वप्नमुत्थितं ॥
न बन्धोऽस्ति न मोक्षोऽस्ति ब्रह्मास्मोति निरामये ।
नैक्यमस्ति न च द्वित्वं संविदेव विवृम्भते ॥
एष एव मनोनाशस्त्वविद्यानाश एव च ।
यद्यत् संवेद्यते किञ्चित् तच्चास्यापर्विवर्जनं ।
अहं परंब्रह्म विनिश्चयात्मदृक् न जायते भूयः इति श्रुतेर्वचः ।
न चैव बोधेत्यसति प्रजायते फलं न तत् नास्ति ततोऽहमोहता ॥

Colophon :—

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकविश्वेश्वरसरस्वतीसंययिते यतिधर्म-
समुच्चये निवृत्तिधर्मानुष्ठानाचाराः सम्पूर्णाः लिखितं केनचित्
सन्न्यासिना । संवत् १८६१ ।

(1019)

3045.

10943. *The Same.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 3-45. Lines, 13 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

A fragment. The obverse side of the first leaf marked 3 is left blank.

On the margin of the leaf, it is written :—

तौसरे पत्रे कौ पंचमौ पंक्तिः कौ तुटित ।

We have the following colophons in the fragment :—

18A, इति ओमत् परमहंसपरिव्राजकविश्वेश्वरसरस्वतौ विरचिते परमहंस-
परिव्राजकधर्मसंग्रहे ज्ञानतरङ्गधर्मसंग्रहः प्रथमः ; 43B, ° यतिधर्मसमुच्चये
निष्ठाद्याचारः ।

It ends with Nārāyaṇabali.

3046.

10920A. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 4, marked 1-3 and 6. Lines, 14 on a page. Character, modern Nāgara. A mere fragment.

Beginning :—

प्रणम्य विष्णुमात्मानं सच्चिदानन्दमुक्तिदं ।

गुरुं सर्व्वशक्तिश्रेष्ठं मायया हृतविद्यहं ॥

विश्वेश्वरसरस्वत्या क्रियते वेदमानतः ।

यतेः परमहंसस्य धर्म्मगामेय संग्रहः ॥

A well-known work on the duties of a Sannyāsi.

3046A.

11117. *The Same.*

• Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 47. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1838. Appearance, fresh. A fragment.

(1020)

Beginning : -

ओगयेष्टाय ।

यत्तास्ते च निशानाथे यत्तोदये च भास्करे ।

प्रतिपक्षपूजं कुर्यान्मैव पर्यणि मत्तरो ॥

अथ चन्द्रसूर्ययज्ञयोः सप्तशतिका धर्माः ।

35A, इति श्रीपरमहंसपरिब्राजकाचार्य श्रीमद्विश्वेश्वरसरस्वतीभिः
संयुक्ते यतिधर्मसमुच्चये यतिपूजाप्रशंसाफलं संपूर्णं ।

Last Colophon :—

इति श्रीपरमहंसपरिब्राजकाचार्य श्रीविश्वेश्वरसरस्वतीयणिते

यतिधर्मसमुच्चये निवृत्तधर्मानुष्ठानाचाराः समाप्ताः ।

After 11 lines comes the date.

Post Colophon :—

संवत् १८३८ आषाढमासे शुक्ले पक्षे प्रतिपदायां रविवासरे ।

3047.

9572. *An abridgement of the same.*

By Viśveśvara Sarasvatī.

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 10. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 330. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Generally correct. Complete.

It contains 263 verses and then: इति श्रीयतिधर्मसंग्रहं विश्वेश्वरसरस्वतीकृतं. Then five verses in praise of the study of Vedānta. Then the names of Ṛṣis and Ācāryas.

3048.

9188. *The Same (down to verse 246).*

Substance, country-made paper. 13×7 inches. Folia, 13. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 286. Character, Nāgara. Appearance, tolerable.

• The present MS. begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

विश्वेश्वरसखत्या क्रियते वेदमानतः

यतेः परमहंसस्य धर्माणामेष संग्रहः । १ ।

व्यासः ।

अक्षपारी ऋष्यो वा वाणप्रस्थोऽथवा पुनः

विरक्तः सर्वकामेभ्यः पारित्राज्यं समाश्रयेत् । २ ।

अग्निध्यानं गवालम्भं सन्नासं पलपेटकं

देवराजं सुतोत्पत्तिं कलौ पञ्च विवर्जयेत् । ३ ।

यावद्दण्डविभागोऽस्ति यावद्देदः प्रवर्त्तते

तावत् सन्नासादिद्वौ च कर्त्तव्यत् कलौ युगे । ४ । इत्यादि ।

The authorities quoted are the following :—

Vyāsa, Viṣṇu, Vṛhaspati, Parāśara, Saṃvarta, Manu, Aṅgirā, Vāyupurāṇa, Atri, Viṣṇu, Yama, Viśvāmitra, Bhārata.

3049.

2344. विश्वेश्वरौपहतिः or यतिसन्ध्याविधिः ।

Viśveśvarī paddhati or Yati-sandhyā-vidhih.

Substance, country-made paper. 8½ × 5 inches. Folia, 21 Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokaś, 250 Character, Nāgara Appearance, discoloured.

This MS. contains three works, all included in the daily prayers of ascetics.

I.

Rules for the duties, prayers and worship for the yatis. It ends in 13B. This portion of the MS. is described in L. 3251. The description is full.

• Rājendralāla describes it under the title of Yati-sandhyāvidhih, which is only one of the topics treated of in this portion.

II.

13B, अथ महावक्त्यर्थप्रकारं व्याख्यास्यामः ।

ॐ तत्त्वमसीतिसौम्यमहावाक्याचार्येभ्यो नमः ।

... .. इति प्रथमं प्रश्नं प्रतिज्ञापयेद् गुरुः ॥

ने तत्त्वमसीत्यस्मिन् वाक्ये त्रीणि पदानि भवन्ति ।

The explanation of तत्त्वमसि, etc., continues to the 15th leaf. Then follow the sixteen great sayings on the identity of the finite soul with the Infinite. अयमात्मा ब्रह्म एवं महावाक्यार्थः अनन्तरं षोडशमहावाक्यस्मरणम् ।

ॐ न एतमेव पुरुषब्रह्मतत्त्वमपश्यदिति ऋग्वेदवाक्यम् । १ ॥ ॐ अहं ब्रह्माहमस्मीति यजुर्वेदवाक्यम् ॥ २ ॥ The 16th ends in the last line of 15B.

III.

15B, the last line.

अथ पञ्चीकरणवार्तिके

This is a well known work in 64 couplets by Sures-varācārya. Pañcīkaraṇa is by Śaṅkarācārya.

This is different from the A.S.B. MS.

See L. 308 and Oxf. 226A.

The last colophon in the manuscript :—

ॐ तत्सिद्धिं श्रीसुरेश्वराचार्यकृतं पञ्चीकरणवार्तिकं संपूर्णम्
विश्वेश्वरीपद्धतिः श्रीनारायणार्पणमस्तु ॥

3050.

1875. सप्तसूत्रं or सन्यासग्रहणपद्धतिः ।

Sapta-sūtram or Sannyāsa-grahana-paddhatiḥ.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 29. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Date, Samvat 1828. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

अथ सन्यासग्रहणपद्धतिः ।

• *It ends :—*

इति श्रीमत्पाङ्कजाचार्यविरचितं सप्तसूत्रं सम्पूर्णम् ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु । संवत् १८२८ मितौ फागुनमासे कृष्णपक्षे
द्वितीया लिखितं काश्यां मध्ये मणिकर्णिकासमिपे गङ्गातटे
लिखितमिदं एतत्कं नन्दलालभारती । पठनाय विजलालभारती ।
विश्वेश्वरगरी काशी अक्षपूजा ।

This is substantially the same work as Saptasūtra Sannyāsapaddhati—L. No. 2231 and संन्यासपञ्चपद्धति or संन्यासप्रयोग or सप्तसूत्रौ our Catal. No. 3052 described in L. No. 1377.

The present MS. begins as L. No. 1377 but that MS. ends with सन्धोपासनाविधिः, the present MS. however, has some topics more and ends with the obsequies of a Sannyāsi. L. 2231 begins with the second chapter of the present MS.

The seven sūtras seem to be :

(1) सप्तज्ञानप्रार्थना, (2) अथ तर्पणाष्टाङ्गविश्राद्धोप-श्रद्धा-यज्ञोपवीत-
त्यागविधिः, (3) इति विधिवत् क्त्वा संन्यापूजा, (4) विश्रामोपनिषद्, (5)
परमहंसानां समाधिः, (6) निर्वर्णयोगपदः, (7) सिंहासनयोगपट्टमन्त्रः ।

The author Sankarācārya does not seem to be the great vedantist, nor does he appear to be the Tantric Sankarācārya of Gauḍa.

3051.

1710. *The Same.*

Substance, country-made paper 8×4½ inches. Folia, 47. Lines, 6, 7 on a page. Extent in ślokas, 780. Character, Nāgara. Date, Śaivvat 1852. Appearance, soiled. Complete Prose.

Post Colophon :—

संवत् १८५२ मार्गे मास्यसिते पक्षे चतुर्दश्यां शुक्लवासरे अक्षेपि
पुस्तकमिदम् ।

Rules for the ordination of *Sannyāsis*. Exactly the same as the above.

Beginning:—

अथ सन्न्यासग्रहणपद्धतिः । प्रथमं गृहे मातृ-पितृ-भ्रातृ-
भगिनौ-भार्या-पुत्रकन्याणि प्रार्थयति । - हे सर्वे परिवाराः ।
अहं सन्न्यासं करोमि । इति प्रार्थयति ।

4A, शंकराचार्यविरचितः संन्यासप्राश्ननाविधिः समाप्तः ; 5B, अथाम्नाय-
मठोद्धारः ; 7B, इति शंकराचार्यविरचितदशनामव्याख्यासंप्रदायः । अथ
तर्पण-अष्टश्राद्ध-विराजोम-शिखायज्ञोपवीतत्यागविधिः ; 38B, अथ परम-
हंसानां समाधिविधिं व्याख्यास्यामः ; 40, अथ महावाक्यार्थप्रबोधप्रकारं
व्याख्यास्यामः ; 41, इति वेदान्तसार-महावाक्यसूत्रतत्त्वमसिधयः संपूर्णः ; 43A,
इति निर्वणयोगपदं संपूर्णम् ;

It ends:—

ॐ क्रां क्रां क्रां फट स्वाहा । इति सिंहासनयोगपटसंज्ञः
संपूर्णः ।

The Last Colophon:—

इति श्रीशंकराचार्यविरचितं सप्तसूत्रं संपूर्णम् ।

3052.

435. सन्न्यासग्राह्यपद्धतिः ।

Sannyāsa-grāhya-paddhatiḥ.

Attributed to Saṅkaracārya.

For the MS. see L. 1377. R. Mittra calls this anonymous, while the colophon distinctly attributes it to Saṅkara.

Colophon:—

इति श्रीशंकराचार्यविरचितं सप्तसूत्री चत्वारि सन्ध्या ।
शुभमस्तु संवत् १७९६ पा० ।

3053.

2353. यतिस्वधर्मभिक्षाविधिः ।

Yati-svadharmabhikṣā-vidhiḥ.

By Saṃkarācāryya.

For the MS. and the work see L. 3198.

Beginning :—

आद्याप्तं यस्य कुक्षौ ।

End :—

मुनिर्मोक्षपरायणः ।

This is a treatise for the regulation of the life of a yati.

Colophon :—

इति श्रीमत्पञ्चराचार्य-विरचित-यतिस्वधर्मभिक्षाविधिः

समाप्तः ।

Post Colophon :—

शके १७५० सर्वधारि संवत्सरे चैत्र वद्य ३० सोमवार तद्दिने
द्वितीयप्रहरे समाप्तः । हतवले इत्यपनामक लक्षणस्य
सुतविनायकेन लिखितं ।

This is compiled from the ancient works of Smṛti and Purāṇa. There is a long extract from Sūtasamhitā-yājñavalkya-vaibhava-khaṇḍa.

3054.

2090. पञ्चमाश्रमविधिः । *Pañcamāśrama-vidhiḥ.*

Attributed to Saṅkarācāryya.

For the MS. and the work see L. No. 4238.

At the fifth stage the Brāhmaṇa throws away his staff, his water-pot and even his clothes and says :—

दिगम्बरोऽस्मि नमोऽस्मि निःशृङ्गोऽहमहर्निशं ।

जन्मकाले यथा नमस्तथेदानीं मया कृतं ।

Colophon :—

इति प्राङ्गाराचार्यविरचितं विन्ध्येश्वरीस्य-पञ्चमाश्रमविधिः ।

3055.

2408. आतुरसन्नासविधिः । *Ātura-sannyāsa-vidhiḥ.*

Attributed to Saṅkarācārya and its तात्पर्य or प्रयोगः .

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Extent in Slokas, 110. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

अथातुरसन्नासविधिः ।

आत्मश्राद्धं परित्यज्य विरजाहोमवर्जितः ।

सन्नास आतुरे प्रोक्तो महावाक्यविवर्जितः ॥ १ ॥

आतुराणां तु सन्नासे न विधिर्नैव च क्रिया ।

प्रेषमात्रं समुच्चार्य सन्नासं तत्र कारयेत् ॥ २ ॥

सन्नास्तमिति यो व्रूयात् प्राणैः कण्ठगतैरपि ।

न भिक्षा मण्डलं भानोः परं ब्रह्माधिगच्छति ॥ ३ ॥

... ..

तत्र आतुरसन्नासो द्विविधः । आतुरः अथातुरश्चेति । तत्र
आतुराणान्तु सन्नासे सन्नाससंकल्पभयदानपाणिहोमादि-
सावित्रीप्रवेशनप्रेषोच्चारणानि विहितानि ।

Leaf 3A :—

यदि अथातुरश्चे [त्] प्रेषोच्चारणमात्रमेव कुर्यात् । ततः परं
जीवति गुरुपासदनमहावाक्योपदेशादिकं सर्वं कुर्यात् ।

3A, Colophon :—

इति श्रीमत्परमहंसपरिभ्राजकाचार्य-श्रीमच्छाङ्गराचार्यविर-
चित-अङ्गिरसप्रोक्त-आतुरसन्नासविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

वाग्दण्डोप मनोदण्डः कर्मदण्डस्तथैव च ।

बल्येते नियता दण्डा न त्रिदण्डोति चोच्यते ॥

इति मनुक्तेः ।

तस्मात् परमहंसस्य कदण्ड एव सोऽप्यविदुष एव विदुषः सोऽपि
नास्ति ॥ ३६२ ॥

Prayoga begins in the same leaf :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ आतुरसन्नासविधितात्पथं लिख्यते । अथेत्यादि प्रयोगं
विधाय स्वस्तिवाच्य स्वस्तिनो मिमौता इति । यथा श्रान्तिपाठः ॥
अथेत्यादि० । अशेषदुःखनिवृत्तिरतिशयानन्दप्राप्ति-परम
पुरुषार्थप्राप्तये आश्रमसन्नासखौकारार्थे (सा)[सं]कल्पितश्राद्धमण्ड
करिष्ये ॐ कुलस्व सन्नासं इति व्रतो दिशोत्तमाः ।

It ends:—

यतो मृते च वपनं नाशौचं नोदकक्रिया ।
ज्ञानमात्रेण मुह्यन्ति एव धर्मैः सनातनः ॥

3056.

10257. सन्यासिनामाचारविधिः ।

Sannyāsinām ācāravidhiḥ.

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 19 (the first leaf missing). Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Date, Samvat 1850. Appearance, old and discoloured. Complete.

Rules guiding the daily life of a Sannyasin.

Colophon :—

इति सन्नासिनां आचारविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

परिव्राजकं (ब्राजं) स्वपाठाये परोपकारार्थं ।
वर्षे कार्तिकमासे शुक्लपक्षे नवमौतिथौ मङ्गलवासरे लिखितं
संवत् १९५० । शुभमस्तु ।
श्रीशराचार्येभ्यो नमः । ग्रन्थसंख्या ४२५ ।
रामकृष्णाय नमः ॥

End :--

यदा दण्डप्रमादो भवति तदा प्रायश्चित्तं कर्त्तव्यं तद्दिने उपवासः
तथा धोऽशः प्राणायामाः । पुनः उक्तं दण्डं गृहीत्वा एवं
मुद्राचारः । एकसंन्यासी ऊर्ध्वं तिष्ठति एक ऋषिः तिष्ठति तदा
वन्दनं न कर्त्तव्यं । उपानह उदकपात्र उभौ सन्न्यासी भूमौ
निक्षिप्य पश्चात् वन्दनं कर्त्तव्यं । उभौ सन्न्यासीमध्ये कोपि
व्यातुरं भवति तदा यावत्कालज्ञानं न भवति तावत्कालं वन्दनं न
कर्त्तव्यं । इति श्रुष्टाचारः ॥ वज्रना किं खलु इत्यस्त्रीयां स्पर्शनं
न कर्त्तव्यं । स्पर्शनात् रौरवे नरके पतति । स्मृतिवाक्यात् ।

3057.

2041. ' सन्न्यासदीपिका । *Sannyāsa-dīpikā*.

By Saccidānandāśrama, the disciple of Nṛsiṃhāśrama.

For the MS. and the work see L. 4258. Rāja Mitra is wrong in giving the extent as 21041. It should be 2060 or thereabouts.

From Rāja Mitra's description, the author's name appears to be Saccidānandāśrama and that he was a disciple of Nṛsiṃhāśrama (who flourished during the end of the 16th century) This is to be differentiated from a work on the same subject, described in I.O. Catal. No. 1645, by Saccidānandāśarasvatī, entitled Yatisid-dhāntanirṇaya, which is based on Viṣveśvara Sarasvatī's work.

3058.

1073. परमहंस-यतिसंस्कारपद्धतिः ।

Parama-hansa-yati-saṃskāra-paddhatiḥ.

By Ananda Tīrtha, son of Janārdana Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 12½ x 5 inches. Folia, 23. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1886. Appearance, fresh. Complete

• It is entered in Aufrecht under the title of Sannyāsa-grahanapaddhati.

A manual for the initiatory rites and ceremonies to be performed when one enters into the order of yati or ascetics, based on authorities of Baudhāyana, Manu, and Viṣṇutīrtha.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
हेमाद्रादिनिबन्धे च मनुबोधायने तथा ।
अष्टौ-आद्यानि चोक्तानि श्रौतके च विशेषतः ॥
तानि नेच्छन्ति केचित् आत्मनः आद्रमात्रकम् ।
इच्छन्त्यत्र प्रमाणं हि निबन्धादौ न दृश्यते ॥
परेद्युर्भोजयेत् विप्रानिति मानं प्रचक्षते ।
तद्याख्यानस्य संकोचे मानमत्र न दृश्यते ॥
आचारादेव कुर्वन्ति आत्मनः आद्रमात्रकम् ।
तस्य प्रयोगं ब्रूयामि सप्तास्यहणस्य च ॥

It ends :—

कर्त्ता तस्मिन् दिने उपवसेत् । ततो द्वितीयेऽह्नि प्रतिमास
पूर्ववत् पूजां विधाय तद्वैवेद्यशेषेण चतुःसंख्याकान् ब्राह्मणान् एकं
वा ब्राह्मणं संपूज्य भोजयित्वा दक्षिणां दत्त्वा हव्यं समर्प्य स्वयं
मुष्णीत । ततः स्वगृहं गमेदिति ।

विष्णुतोषार्थोक्तिमाश्रित्य मनुं बोधायनम् तथा ।
आसाचार्यस्यानुजेन यतिसंस्कारपद्धतिः ।
कृतानुष्ठानसंसिद्धौ प्रोक्तै मध्यमसिंहयोः ।
जामदग्न्यहिरण्यस्य सतो भट्टजनार्दनः ।
तत्सुतानन्दतौर्यस्य कृतिरश्वर्षिता हरो ॥

Colophon :—

इति श्रीआनन्दविरचिता परमहंसयतिसंस्कारपद्धतिः समाप्ताः ।

Post Colophon :—

संवत् १८८६ पौषमासे कृष्ण पक्षे सप्तमी शुक्लवाक्ये ॥ ० ॥

The younger brother of Vyāsācaryya who became the 15th Pontiff of the Madva sect under the name of Vyāsa-tirtha (died, 1560 A D. Ref. p. 204 Bhandarkar, 1882-3) wrote a work under the title of Yatisaṃskārapaddhati. The present work seems to be based on that work and is entitled Paramahansa-yatisaṃskārapaddhati or as Anfrecht says Sannyāsagrahaṇapaddhati. It is by Ananda-tirtha, the son of Janārdana Bhaṭṭa and grandson of Hiraṇya of the Jāmadagnya gotra.

3059.

2091. पर्यङ्कशौचविधिः । *Paryāṅka-śauca-vidhiḥ*

For the MS. and the work see L. No. 4194.

Colophon :—

इति पर्यङ्कशौचसमाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीकृष्णार्पणमस्तु । हे पुस्तक कृष्णतीर्थ स्वामीभ्यो नमः ।
 श्री । साके १७५० सर्वजित्नाम संवत्सरे ज्येष्ठ वद्य ई मङ्गलवार
 तद्दिनि सायं कालि समाप्तः । हस्ताक्षर विनायकभट्टहत
 वङ्गने टोकेकर ।

The new Yati throws away his holy thread, his top-knot into the water, and goes to the Guru to save him from the troubles of transmigration. The Guru gives him a staff, an undergarment and instructs him in अहं ब्रह्मास्मि ।

पर्यङ्कशौचप्रकार begins at 5A and ends in 6B. The ceremony consists in cleansing, with mud and water, the knees, legs, ankles and soles of the feet of a visiting Yati. It should therefore be पर्यङ्कशौच and not पर्यङ्काशौच and it is called so in Viśveśvara's Yatidharmasaṃgraha. See the topics of that work, quoted in p. 522B of I.O. Catal.

See also under number 3062 below.

(1031)

3060.

10213. यतिवल्लभा । *Yati-rallabhā*.

By Viśvakarma.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 26. Lines, 9-11 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

On the duties of ascetics

Colophon :—

इति यतिवल्लभा पद्धतिः संपूर्णा ।

For the work see L. 4048. It quotes Vidhanamālā.

3061.

2042. यतिधर्मसंग्रहः । *Yati-dharma-saṃgrahaḥ*.

Anonymous.

For the MS. and the work see L. 3199.

To be distinguished from Viśveśvara's work.

3062.

2445. सन्यासविधिः and अतिसंक्षिप्तयतिसंस्कारप्रयोगः ।

Sannyāsa-vidhiḥ and Ati-saṃkṣipta-yati-saṃskāra-prayogaḥ.

By Viśvanātha Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 40. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokaś, 720. Character, Nāgara. Date, Śaka 1719. Appearance, discoloured. Complete. Prose and verse.

It begins :—

अथ सन्यासविधिरथ प्रथमं गुरुब्रह्मम् ।

निःस्पृहः सर्वतः शान्त आत्मविद्याविशिष्टः ।

सर्वसंप्रयत्नहृत्ताडनसो गुरुब्रह्मते ॥ १ ॥

अथ सन्यास अधिकारो गौवानश्रुतौ ।

यदि चेतस्या ब्रह्मचर्यादेव प्रव्रजेत् गृहाद्वा वनाद्वा अथ
पुनरव्रतौ व्रतौ वा ज्ञातको वा अज्ञातको वा उत्सन्नामिरनमिको वा
यदहरेव विरजेत्तदहरेव प्रव्रजेत् । विधुरस्याप्यधिकार उक्तः
कात्यायनेन ।

पुत्रेषु भार्यां निःक्षिप्य मृतपत्नीक एव चेति सन्नामस्तुर्धा ।
तथाच हारीतः ।

कुटीचको बह्वदको हंसश्चैव तृतीयकः ।

चतुर्थः परमो हंसो यो यः पश्चात् स उत्तमः ॥

परमहंसभिन्नानां कलौ निषिद्धत्वं सर्वेषां भिन्नवृत्तयश्चेति इयं
मत्स्यतविस्तृतसन्नामपद्धतौ ब्रूयन्म ।

2B, सन्नामस्य ब्राह्मणस्यैवाधिकारः; 3A, अथ दण्डलक्षणम्; 3B, अथ
अधिकारायै प्रायश्चित्तं स्मृत्यर्थेसारे, अथाष्टौ श्राद्धानि; 5B, इति सन्नाम-
स्त्रीकारविधिः । अथ सन्नामसाङ्गप्रायश्चित्तप्रयोगः; 7A, इति प्रायश्चित्तप्रयोगः;
7B, अथ अष्टश्राद्धानां प्रयोगः; 13B, इति संक्षिप्ताष्टौ श्राद्धानां प्रयोगः—
अथ सन्नामसाङ्गवपनादिसन्नामस्त्रीकारोपयोगि पदार्थोपकल्पनं च; 14A, अथ
सन्नामस्त्रीकारप्रयोगः; 15B, इति विधुराभ्यासप्रकारः—अथ ब्रह्मान्वाधान-
प्रयोगः; 16A, इति ब्रह्मान्वाधानप्रयोगः; 16B, इति आग्नेयस्थालीपाक-
प्रयोगः; 19B, अथ बन्धुविसर्जनम्; 22A, अथ विष्णुप्रार्थना; 24B, इति
ब्रह्मचार्यनाहिताग्निष्टवस्थविधुराणां प्रयोगः ... ..
... इदानीमनमिकज्ञातकं प्रति ब्रह्मान्वाधानविराजोमादिवर्ज्यकपिलोक्तविधिना
संक्षेपेण प्रयोग उच्यते; 25A, अथ अधीतविद्यानां पूर्वोक्तसमस्ताधिकारिणां
पर्यङ्गशौचप्रयोगो योगपट्टप्रयोगश्च उच्यते । तत्रादौ पर्यङ्गशौचप्रयोगः; 25B,
इति पर्यङ्गशौचप्रकारः; 27B, इति योगपट्टप्रयोगः—अथ आतुराणां चौर-
व्याघ्राद्युपद्रुतानां च लिख्यते; 28A, अथ आतुरसन्नामप्रयोगः ।

30A, अथ मत्स्यत-विस्तृतयतिसंस्कारप्रयोगतः प्रयोगसारमात्रमुद्धृत्य
अतिसंक्षिप्तप्रकारेण यतिसंस्कारप्रयोगो लिख्यते; 31A, इति पार्वणविष्णुपूजा-
कालनिर्णयः; 32B, इति यतिसंस्कारप्रभृतिव्याधानान्तोपयोगो निर्णयः—अथ
संस्कारप्रभृतिव्याधानान्तक्रमेण प्रयोगः; 33B, इति स्थलसमाधिप्रकारः;
34A, अथ जलसमाधिप्रकारः; 35A, इति पार्वणश्राद्धं; 37A, इति

(1033)

नारयणबलिप्रयोगः—आधाराधनप्रयोगः ; 40A, इति आराधनप्रयोगः ...
... .. श्रीमत्स्मार्त्तोपनामकविश्वनाथभट्टकृते प्रयोगसारे अति-
संक्षिप्तउपोद्घातसहितः यतिसंस्कारप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

इदं पुस्तकं श्रीकरदेवात्मजगणेशदेवेन लिखितं स्वार्थं परार्थं
च । शके १७१६ पिंगलनामसंवत्सरे आश्विन वद्य द्वादशी
समापितम् ।

After this there are some lines.

Beginning :—

प्रजापत्य प्रत्याज्ञायः । तथा चतुर्विंशतिमतादित्यपुराणयोः ।
लक्ष्मणोऽयुतं च गायत्र्या प्राणायामश्चतस्रयम् ।
शिरःसंशोधणे ज्ञानं साङ्गं द्वादशसंख्यया ॥, etc., etc.

3063.

240. यतिभूषणी । *Yati-bhūṣaṇī*.

By Rāmānandatīrtha.

For the manuscript see L. 418. It treats of the initiation of a Yati.

It contains only the first chapter on the renunciation of the world.

The author wrote many works when a householder, and he wrote many more when a Sannyāsī. An account of his life is given in my Rep. for 1901-1906, page 10. He flourished during the middle of the 18th century in Bengal.

3064.

1232A. सन्यासिनामाचारपद्धतिः ।

Sannyāsinām ācāra-paddhatih.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 14. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1748. Appearance, tolerable. Generally correct. Complete.

An anonymous manual for the daily observances of a recluse.

Beginning :—

अथ सन्न्यासिनामाचारपद्धतिः ।

आदौ गुरोर्वन्दनं । दण्डकमण्डलुमृत्तिकां गृहीत्वा नैऋत्यां
दिशि गत्वा शुचौ देशे वस्त्रं दण्डं स्थाप्य हस्तत्रयानन्तरं मृत्तिकां
दिधा कृत्वा एकविभागमन्तरं कृत्वा वस्त्रं शिरःस्कन्धौ प्रस्थाप्य ॥

उत्तिल्ल ऋषयो देवाः गन्धर्वा यक्षराक्षसाः ।

परित्यजन्तु मे स्थानं मलमोचनकर्म्मणे ॥ १ ॥

तालत्रयं दद्यात् ॥ इत्यादि ॥

End :—

यदा दण्डं प्रमादादिद्वयाय गमनं तदा प्रायश्चित्तं तद्दिने उपवासः
षोडश प्राणायामाः ।

Colophon 16B :—

इति सन्न्यासिनां आचारपद्धतिः समाप्ता ॥

Post Colophon :—

संवत् १७४८ फाल्गुन वदी १४ रवौ ॥ शुभमस्तु ॥

3665.

2357. **सन्न्यासपद्धतिः ।** *Sannyāsa-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Leaves, 16. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 230. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1759. Fresh. Complete.

Colophon 16B :—

इति सन्न्यासपद्धति समाप्ताः ।

Post Colophon :—

श्रीकृष्णार्पणमस्तु । यादृशं पुस्तकं, etc. भगवत्, etc.
स्वार्थं परोपकारार्थञ्च शके १७५० सर्वोधारौ नाम संवत्सरे रवौ
शुद्ध १४ इन्दु वारे माघाशुपूर्वी समाप्त । इतवजने इत्युपनाम
लक्ष्मणसूनुविनायकेन लिखितं ।

* *The work begins :—*

आज्ञादौ तु प्रागुक्तं । अथ न्यासः । तत्र ब्रह्मचर्यं कृत्वा
समावर्त्तनान्ते कृतदारः पुत्रानुत्पाद्य यज्ञैरिष्टा वागप्रस्थान्ममं च
कृत्वा सन्नासेत् इति आश्रमसमुच्चयपक्षः । ब्रह्मचर्यादेव
प्रव्रजेत् गृहादा वनादा । अथ पुनरश्रमौ वा स्नातको वा
उत्सन्नाभिरग्निको वा यदहरेव विरजेत् तदहरेव प्रव्रजेत् इति
आश्रमविकल्पपक्षः ... ..

2A, न च सन्नासस्तुर्धा । कुटीचको वज्रदको हंसः परमहंसश्चेति ।

Topics :—

2B, अथ सन्नासग्रहणविधिः ; 9A, विरजाहोमः ; 11B, प्रैषोच्चारः ;
13A, अथ पर्यङ्गप्रौचप्रयोगः ; 14A, अथ योगपट्टः ; 14B, इति गृह्याग्निमतो
विधुरादेश विविदिषासन्नासप्रयोगः । अथ अग्निहोत(?)णो विशेषः । अथ
ब्रह्मान्वाधानं ; 15A, अथवा केवलप्राज्ञापत्येष्टिः । तत्र प्रयोगः ; 16A, इति
स्नामिकप्रयोगः ; 16B, अथ स्नातुरसन्नासः ।

3066.

2345. दण्डलक्षणविधिः or दण्डपद्धतिः ।

Danḍa-lakṣaṇa-vidhiḥ or Danḍa-paddhatiḥ.

For the manuscript and the work see L. 4041.

The Post Colophon Statement :—

शके १७५० विकारिनाम संवत्सरे पौषशुद्ध १४ रविवारी
समाप्तः ।

दे पुस्तक तीर्थस्नानी चे असे ॥ हस्ताक्षर विनायकभट्ट हतवर्णने ।

3067.

10172. वीरसिंह-संस्कारप्रकाशः (यतिसंस्कारः) ।

Virasimha-saṁskāra-prakāśa (Yati-saṁskarah).

By Nīlakaṇṭha.

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 43. Lines,
8 on a page. Extent in ślokas, 970. Character, Nāgara. Date, Śaka
1781. Appearance, fresh.

A manual of Śaiva Sannyāsa.

Every leaf is marked on the reverse side, with the letters श्रीशैवं on one side and संन्या on the other.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ शैवं प्रति संन्यासं कर्तुं तोषपद्धतिं शिवोक्तविधिं चानुसृत्य प्रयोगमात्रं उच्यते ॥ तत्रादौ औपासनाभिमतं यजमानं प्रति तावृषविधुरं प्रति च प्रयोगः । तत्रादौ निस्पृहः सर्वतः शान्त इत्यादिलक्षणैर्युक्तं भिक्षुं शिवभक्तं गुरुं संशोध्य तन्निकटे ईदृगगुरोरलाभे तु दक्षिणामूर्तिसन्निधौ वा वर्षमेकं षष्ठमानं त्रिमासं वा वसन् यतिधर्मान् संवीक्ष्य सर्वेषां त्यजन् निषिद्ध-प्रतिग्रहनिवृत्तः गायत्रीजप--शिवपञ्चाक्षरीजप--सप्ताध्यायजप-कुष्माण्डहोमरूपपुरश्चरणमादौ कृत्वा गुरोराक्षां च लब्ध्वा उदग-यनादौ प्रशस्ते काले संन्यासमारभेत् कस्यापि रक्तायां तिथौ कृतमाध्याह्निकः सायाह्ने गङ्गादौ देशकालौ संकीर्त्य ॥ अमुक-शस्त्रेणो मम करिष्यमाणसंन्यासे योग्यतासिद्ध्यर्थं चतुःकुष्मात्मकं प्रायश्चित्तं प्रतिकुच्छमेकैकगोनिष्कृयद्रव्यद्वारा अहमाचरिष्ये इति संकल्पपूर्वकं ब्राह्मणेभ्यो दत्त्वा एकादश्यां द्वादश्यां वा ब्रह्मरात्रिं यथा भवति तथा आद्यान्यारभेत् ॥ अथाष्टौ आद्यप्रयोगः ...

... ..

तत्रापस्तम्बानां प्रयोगः ।

21B, शिवोक्तविधिं चानुसृत्य औपासनाभिमतं यजमानं तावृषं विधुरं प्रति च प्रयोगः ॥ इरानीं केवलज्ञातकनिरम्भिकं प्रति ब्रह्मान्वाधानविरजाहोमादि-वर्जितप्रयोगः । कपिलप्रोक्तप्रयोग उच्यते ॥

22B, केवलनिरम्भिकं प्रति प्रायः कपिलप्रोक्तप्रयोगः ॥ अथातुरसंन्यासो निरूप्यते ॥ सन्न्यासे सर्वत्र लक्ष्यरीत्यतिरिक्तं सर्वं त्यजन् सन्न्यासाश्रमं गमिष्यामि इति सङ्गृह्य प्रेषोच्चारणाभयदानानीति त्रितयं प्रधानं ॥

23A, इति प्रैषमात्रकर्मत्रितयमिति यावत् ॥ आङ्गिरसोक्तप्रकारेण पञ्चा-

लितपाणिः मुञ्जवस्त्रं सन्धार्य मन्त्रज्ञानं कृत्वा निरतिशयानन्दावाप्तये परमहंसा-
अमाधिकारिसिद्ध्यर्थमातुरविधिना सन्नासमहं करिष्ये इति ।

24A, इत्यातुरसन्नासप्रकारः । अत्र मूलवचनानि ।

आतुराणां विशेषोक्तिर्नाविधिर्न च क्रिया ।

प्रैषमात्रस्तु सन्नास आतुराणां विधीयते ॥

25A, इत्याङ्गिरसौघे आतुरसन्नासप्रकारः ।

आवाङ्मौर्णमास्यां गुरुपूजोक्ता ।

27A, इति गुरुपूजाविधिः । अथ यतिसंस्कारः । सिद्धान्तसं पुत्रादिः-
प्रिष्यो वा ज्ञात्वा अधिकारसिद्ध्यर्थं वपनक्ष्त्राक्षरं कुर्यात् ॥

32B, इति पुत्रप्रिष्यप्रतिपाद्वर्णप्रयोगः । ततो द्वादशेश्चि माहेश्वरवलिं
कुर्यात् । तत्र प्रयोगः ॥

36B, इति बौधायनशौनकेयमस्मृतिकाश्रीखण्डप्रिष्योक्तविध्यनुसार्याचारानु-
सृहीतो महेश्वरवलिप्रयोगः ॥ अथ द्वादशाहे वा यथाचारसमासाधनम् ॥
तत्र प्रयोगः ॥

39A, ततः प्राप्तदर्शनमहालयतीर्थप्रयुक्तादिआङ्गानि कुर्यात् ॥

39B, आराधनप्रयोगः । अथ यतिसंस्कारे किञ्चिदुपयोगौ निर्णयः । तत्र
यमः ॥, etc., etc.

43A, इति काशीवासौभिडोपनामक-विठलात्मजनीलकण्ठकृते वीरसिंहाख्ये
श्रीशंकरप्रेरणया संस्कारप्रकाशे यतिसंस्कारे उपयोगौ निर्णयः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्राक्ते १७८१ प्रजापति-नाम-संवत्सरे पौषमासे ज्येष्ठे पक्षे १०

तिथौ भौमवासरदिने समाप्तं ॥

In red ink :—

अस्य प्रकाशकः श्रीकाश्यां विश्वेश्वरेण ॥ शैवशङ्करेन्द्रलक्ष्मणेन
प्रकाशितवान् ॥ पंच गंगातीरे केकटेशदेवालयवासौ ॥ श्रीविश्वे-
श्वरार्पणमस्तु ! श्रीशिव ॥

There are a few lines, added in a later hand on shaving.

3068.

2307. सन्यासपद्धतिः । *Sannyāsa-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 6, of which the 5th is missing. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 90. Character, Nāgara. Date, 1749. Appearance, fresh.

Colophon :—

इति सन्यासपद्धतिरिधं समाप्तमगमत् ।

Post Colophon :—

शक १७४९ तारणाब्दे कार्तिकशुक्ल १५ भृगौ तद्दिने इदं पुस्तकं गुर्जरोपनाम्ना गोपालोपाध्यायात्मजमरोपाध्यायेन लिखितं स्वार्थे परार्थश्चापि । यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा, etc.

It treats of the duties of the Sannyāsi from the early morning to the end of the day.

It begins :—

अथ सन्यासपद्धतिप्रारम्भः । तत्र साध(कं)को यति[ः] ब्राह्मे मुहूर्त्ते उत्थाय ब्रह्मरूपान् गुरुन् ध्यायेत् । तत्रादौ ब्रह्म-
चिन्तनं कुर्यात् ।

असङ्कोऽहं असङ्कोऽहं इति ब्रह्मनामावली शङ्कराचार्योक्तं पठेत् । ततो दण्डकमण्डलू गृहीत्वा नद्यादौ गच्छेत् ।

3069.

2306. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 27. Character, Nāgara. Fresh. Incomplete.

There are only 24 verses treating of the duties of those who renounce the world. The first seven verses are taken up with what these men should not do and the rest is taken up with how are they to beg for food.

• *It begins :—*

आद्धानं यस्य कुक्षौ तु मुहूर्त्तमपि वर्त्तते ।
भिक्षोश्चत्वारि नश्यन्ति, आयुः-प्रज्ञा-यशो-वर्णः ।

3070.

9677. सन्याससत्कर्मविधानं ।

Sannyāsa-satkarma-vidhānam.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 30. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

A guide to Sannyāsins.

Beginning :—

ॐ स्वस्ति श्रीगणेशाय नमः ।
अथ सन्याससत्कर्मविधानं लिख्यते । तीर्थे गत्वा हस्तौ पावौ
प्रक्षाल्याचम्य + तोदनं कृत्वा जलं प्रविश्य जलवेष्टमणि दिग्देवता-
नमस्कारः ॥ इत्यादि ॥

3071.

2643. यतिसंस्कारविधिः । *Yati-saṃskāra-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 130. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Rules for the funeral rites for Yatis. In countries through which the Ganges or the Narmadā passes the body is to be consigned in the deep water of the rivers. It prescribes, otherwise, for burial. As the Yati attains salvation immediately after the death, there is no Śrāddha to be performed to relieve him from pretatva. The Śrāddha to be performed on the 11th day for him by his son is of the nature of the annual Śrāddha and is to be termed *Pārvaṇa*. On the 10th day, sacrifices to Nārāyaṇa called Nārāyaṇavali are to be performed.

It begins :—

अथ यतिसंस्कारविधिः ।

ज्ञात्वा गृहस्थः शुद्धात्मा यतिसंस्कारमाचरेत् ।

आदौ प्रक्षाल्य तद्देहं तीर्थतोयैरकल्पधैः ॥

पौरुषेण च सूक्तेन शङ्कतोयैः सुभक्तिमाव ।

अभिषिच्य ततो गन्धपुष्पाद्यैर्घूपदौपकैः ॥

Yatisaṃskāravidhiḥ ends in leaf 4B,

एवं गुणोत्पादि पुण्यतिथौ अस्मत् पितुर्ब्रह्मभूतस्य आत्मान्तरात्मा परमात्मेति
त्रिभिः क्षौरतर्पणं करिष्ये आत्मानं तर्पयामि अन्तरात्मानं तव परमात्मानं तव एवं
दशदिनेषु क्षौरतर्पणं कृत्वा एकादशे पार्वण्यश्राद्धं कुर्यात् ।

Colophon :—

इति संस्कारविधिः समाप्तः ।

अथ नारायणवलिमाह बौधायणः ।

नारायणवलिं चास्य कुर्वीतः।द्वादशेऽहनि ।

कुर्याद्विष्णोर्महापूजां पायसं च निवेदयेत् ॥

It ends :—

इदं विष्णुर्विष्णुकमे इति पियङ्गोपस्थानं कुर्यात् ।

एवं यः कुरुते भक्त्या नारायणवलिं द्विजः ।

विष्णुलोकमवाप्नोति पुरुषो नात्र संशयः ॥

इति नारायणवलिविधिः समाप्तः ।

3072.

2352. सिद्धिं गतस्य यतेः संस्कारः ।

Śiddhiṃ gatasya yateḥ saṃskārah.

Substance, country-made paper. 9½ x 4 inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Mouse-eaten.

It begins :—

ॐ सिद्धिं गतस्य यतेः संस्कारो लिख्यते, सिद्धान्तरं पुत्रादिः

प्रियो मारा (?) ज्ञात्वा अधिकारसिद्ध्यर्थं वपन[?] कृष्णाचारेण

कुर्यात् । तत्र संकल्पः । कश्चिदमागयति संस्कारे अधिकारि सिद्धय
 कच्छत्रयात्मकं प्रायश्चित्तं प्रतिशुद्धमेकैकगोनिष्कयद्वयद्वाराहमा-
 चरिष्ये इति संकल्प्य पूर्वकृत्वा वपनं कुर्यात् । पुत्रातिरिक्तस्य वपनं
 नेति केचित् । ततो देशकालौ संकीर्त्य ब्रह्मीभूतनारायणरूपिणं
 भिक्षुं शौनकोक्तविधिना संस्कारं कश्चिष्ये इति संकल्प्य ...

... ..

The work deals with the funeral ceremony of the yatis. It takes 12 days. The work ends in leaf 6A. Then certain texts from Vāsiṣṭha, Sumantu, Uśanāh, Baudhāyana and Śaunaka on the funeral of Yatis are given.

3073.

2354. यतिसंस्कारः । *Yati-saṃskārah*

For the MS. and the work see L. 3254.

Colophon :

इति यतिसंस्कारः समाप्तः ।

Post Colophon : *

श्रीलक्ष्मणार्पणमस्तु । हे पुस्तक कृष्णवीर्यस्वामी मन्त्रिनाथरामट
 हतवलनि टोकेकरयाणि लिङ्गनदिने अमे हे मय । शके १७५०
 सर्व्वमासी नाम संवत्सरे ज्येष्ठशुक्ल ११ रविवारी समाप्तः ।

The yatis have no Sapindi-karaṇa. On the eleventh day the Pārvāṇa Śrāddha is prescribed for his son in the householders state. But if his disciple has to perform it, he should do it according to Viśveśvara's paddhati. On the 12th day Nārāyaṇavali is prescribed, failing which a shorter ceremony called Vyāhṛti-homa as enjoined by Baudhāyana. On the thirteenth day, Bhikṣu-samādhyaḍhāna in lieu of annual Śrāddha. The writer of the work seems to have been a Rkvedin. In one instance (p. 1B) the name of the dead Yati is given as Keśava

19. MISCELLANEOUS.

3074.

8152. भोजनप्रदीपः । *Rhojana-pradīpāḥ*.

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 27-99 of which foll. 79, 86 and 92 are missing. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. A fragment.

A Smṛti work on the question of food in Srāddha.

Two colophons only are found and those, apparently in later hands.

45B, इति श्रीमद्भारविज्रमाज्ञया वराहमिहिराचार्यकृते भोजन-
प्रदीपे षष्ठः ।

76B, इति श्रीवराहमिहिराचार्यप्रणीते भोजनप्रदीपे स्वप्नप्रकरणे नाम
अष्टमखण्डः ।

The later authorities quoted and consulted :—

37B, योगदीपिका ; 41B, प्रयोगपारिजातः ; 42B, मदनपारिजातः,
विज्ञानेश्वरे ; 63A, स्मृतिचन्द्रिका ; 83B, धर्मप्रदीपः ; 85A, हेमाद्रौ
नागरखण्डे ; 86B, नारा(य)यणीयायां वृत्तौ ; 88A, कारिकायामपि, स्मृति-
समुच्चये ; 91A, स्मृत्यर्थसारे ; 93B, परशुरामसंग्रहे ।

There are 9 stray leaves belonging to a different manuscript.

Both the works treat of Srāddha and of Bhojana. The former owner of the main work writes at the top of the 27th leaf, i.e., the first leaf of the MS. वराहमिहिरकृत. The two colophons are also written in his hand. But the authorities quoted, as given above, are all later than Varāha Mihira, but earlier than वराहदेव.

the Rāja of Kumaon who flourished in the sixteenth century. The handwriting of the two MSS. agrees with that of many of the MSS. of works composed by ४४ देव to be found in this collection.

3075.

2233. भोज्याभोज्यद्रव्यनिर्णयः ।

Bhojyābhojya-dravya-nirṇayaḥ.

Substance, country-made paper 9½ × 4½ inches. Folia, 14. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 420. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Incomplete.

Colophon :

7A, इति भोज्याभोज्यद्रव्यनिर्णयः ।

It begins :—

एवं कालं विचार्य चित्तशुद्धये शुद्धद्रव्यकृतान्नं भुञ्जीत । तयाच
व्यासः ।

अभक्ष्यस्य निवृत्तौ तु विशुद्धं हृदयं भवेत् ।

आहारशुद्धौ चित्तस्य विशुद्धिर्भवति स्तनः ।

अभक्ष्यभक्ष्याचित्तमशुद्धं भवति स्तनः ।

अशुद्धाङ्गान्निविज्ञानं जायते सुवृद्धं ऋणा ।

तस्मादभक्ष्यं यत्नेन दूरतः परिवर्जयेदिति ।

तत् षड्विधमुक्तं अपरार्क—

जातिदुष्टं क्रियादुष्टं कालाश्रयविदूषितम् ।

संसर्गाश्रयदुष्टञ्च सङ्गोपेक्षं संभावतः ॥

This is an interesting work. It is a fragment from some large work of Smṛti of the Marhāṭṭā School, as it speaks of Narmadā, Godāvarī and Kṛṣṇā. It gives orthodox rules for the selection of foodstuffs, the manner of eating, plates to be used, the water to be used and so forth.

Later authorities consulted are :—

अपराक्तः, वाग्भट्टो टीका, हरदत्तः, कमलाकरः, पारिजातः,
माधवीये पाराशरे, चन्द्रिका ।

3076.

10546. कलिवज्ज्यनिर्णयः । *Kali-varjya-nirṇayaḥ*.

By Dāmodara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper 10½ × 4½ inches. Folia, 16. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1811. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमत् पदवाक्यप्रमाणपारावारपारोक्षधुरोगमीमांसा-
द्वैतसाम्नाज्यधुरंधरभट्टशङ्करात्मजभट्टदामोदरोद्गीतं कलियुग-
निषेधानिषेधकवाक्यविचरणं समाप्तं ।

Post Colophon :—

इति संवत् १८११ ना वरषे आसवन शुदी ११ दिने लिखित
रामेश्वर ।

There are five lines more.

Prohibitions in the iron ṅge.

Beginning :—

रामं गणपतिं वाणौ गत्वा श्रीभट्टशङ्करं ।
दामोदरः प्रकुर्वते कलिवज्ज्यनिर्णयम् ॥

3077.

5310. मूर्खहा । *Mūrkhā-hā*.

Substance, country-made paper. 19½ × 3½ inches. A fragment, being rescued from a burning house, containing :—(1) Suddhi in leaves marked 44 to 73 of which the 45th, 52nd, 53th to 61st, 65th, 66th, 70th are missing; (we have here the end of Suddhi, but no beginning); (2) Samkalpa—only three leaves marked 81, 82 and 85; (3) Brāddha in 29 leaves marked 1 to 29 of which the 6th, 9th to 11th, 13th, 27th are missing. Further, it

contains (4) *Prāyaścitta* in 12 leaves marked from 1, of which the 3rd, 4th, 9th, 10th are missing; (5) only the first two leaves of *Dāyabhāga*; (6) *Udvāhasaṃkṣepa*—only the first two leaves marked 1 and 2.

There are seven lines on a page, and the character is Bengali of the nineteenth century. Appearance good. There are marks of burning in many pages.

On a variety of *Smṛti* topics, specially *Graha*yajña.

The Post Colophon Statement:-

पुस्तकमिदं श्रीसूर्यकान्तदेवशर्मणः स्वामिन् ।

All the leaves are marked सूखा :

See L. 600, H. P. R., Vol. II, 167 and Cs. II, No. 110.

ADDITIONS.

2316A.

4116. **आहपद्धतिः ।** *Srāddha-paddhatiḥ.*

By Gopālānanda.

Substance, palm-leaf. $12\frac{1}{2} \times 1$ inches. Folia, 80 to 104, of which 97 to 100 are missing. Lines, 4, 5 on a page. Character, Uḍiyā of the early nineteenth century. Appearance, soiled and old. Incomplete, breaking off abruptly.

Beginning :—

नमः श्रीकृष्णाय ।

कृष्णं नत्वा गोपालानन्दः संचेपतः सुगमां ।

गोभिलसूत्रानुगतं हृन्दोगआहपद्धतिं कुरुते ॥

2371A.

6292. **त्रिपिण्डीविधानम् ।** *Tripinḍī-vidhānam.*

By Kāmādeva.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 8. Lines, 11 on a page. Extent in ślokaś, 200. Character, modern Nāgara. Complete.

Colophon :—

इति गरुडपुराणोक्तं दीक्षितविश्वामित्रात्मजकामदेवकृतोऽयं

त्रिपिण्डीआहप्रयोगः ।

Post Colophon :—

त्रिपिण्डीविधानसम्पूर्णम् । लिख्यते परोपकारार्थम् ।

It begins :—

अथ त्रिपिण्डीविधानम् । तत्रादौ कर्त्ता तोर्धे गत्वा माध्या-

ह्निकं कृत्वा शुचिः स्नानपूर्वमेव प्रैकलिप्यते गोमयेनोपलिप्ते स्थले

प्रोपयज्यः साध्यान्तः पृथक् पिण्डकरणम् ।

• It ends :—

गणेशपूजनं विधाय ब्राह्मं पुण्यमिति पञ्चश्लोकान् पठेत् ।

3042a. .

10111 शालाखण्डः । *Śālākhaṇḍ.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 13. Lines, 10, 11 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1781. Appearance, old and discoloured. Complete.

It gives the accounts of the families of Nāgara Brāhmanas.

Beginning:

श्रीकृष्ण उवाच ।

शालाखण्डं प्रवक्ष्यामि हृत्स्वरेण तु भाषितम् ।
 प्रदुग्धं तार्क्ष्यं प्रयत्नेन तदहं कथयामि ते ॥
 आद्येन परमेशेन दत्तं कमलयोगेन ।
 श्रित्वेन स्थापितं चैव जगदुत्पत्तिकारणम् ।
 नागराणां द्वितार्क्ष्यं पृथिव्या पूर्वमेव हि ।
 दासप्रति समाख्याता ऋषीणां प्रवरोत्तमा ॥
 गोत्रं कवलिकारख्यानं देवता प्रवरास्तथा ।
 व्यामुष्यायणबीजं च पारंपर्यक्रमस्तथा ॥
 दशभिः पञ्चभिश्चैव अवटङ्गप्रतैः किल ।
 गोत्राणां च चतुःषष्टिर्गोपिता दुर्गलेन हि ॥
 दासप्रतिश्च गोत्राणां तथा व्यायगानि च ।
 चतस्रः कवलिकाः प्रोक्ताः स्थानेस्मिन् पूर्वमभिधौ ॥
 सप्तविंशति शिवाः प्रोक्ताः तपनं द्वादश स्थिताः ।
 एकाशीति गणाः प्रोक्ता यक्षाश्चैव चतुर्दश ॥
 तत्रा एकादश प्रोक्तास्तस्मिन् क्षेत्रे स्वयं युभा ।
 सप्तविंशतिदुर्गाश्च ललिताष्टादशैव तु ॥ etc., etc.

Fol. 4B. ends :—

इति विमुक्तिकरणोपायः । नागराणां समानगोत्र-समानप्रवर-
 निरर्थको विवाहकरणयोग्यायोग्य आरभ्यते ।

The subsequent leaves shew, in tabular forms, the restrictions of marriage among different families of Nagara Brāhmaṇas.

End :

गोत्रैक्ये अविवाहः । प्रवरैक्ये अविवाहः । गोत्रभेदेऽपि प्रवरैक्ये
अविवाहः ।

Colophon :

समानप्रवरग्रन्थ समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १७८२ मार्गश्रृङ्गा १३ रवौ लि० हृदयरामेण ।

3024b.

8315. ब्रह्मवर्णभूतभट्टजातिनिर्णयः ।

Brahmavarṇabhūta-Bhāṭṭa-jāti-nirṇayaḥ.

Substance, country-made paper. 7½ × 6 inches. Folia, 9. Lines, 11 on a page. Extent in Slokas, 150. Character, modern Nagara. Date, Samvat 1954. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमन्मैथिलमिश्रोपनामकेन विद्वत्कलकमलचन्द्रविभासक-
विभास्करेण वन्देलवंशावतंस-श्रीमद्भूपतिविक्रमादित्यदेवानुयुक्तेन
छोटकाख्य-पण्डितराजेन निर्णये माणसंश्रुतं समाप्तम् ॥

Post Colophon :—

संमत् १८५३ ॥ वै० छ० १५ ॥

An enquiry into the origin of the bards of Rājputāna, as given in the Mahābhārata and Purāṇas.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ ब्रह्मवर्णभूतभट्टजातिनिर्णयो विलिख्यते ।

तत्र तावत् बन्दिजनोत्पत्त्यादिविवक्षाविषयप्रमाणानि प्रस्तूयन्ते ।
ब्रह्मवैवर्ते ब्रह्मखण्डे ।

(1049)

कश्चित् पुमान् ब्रह्मयज्ञे वह्निकुण्डात् समुत्थितः ।
स सूतो धर्मवक्ता च स पूर्वपुरुषोत्तमः ॥ १ ॥
पुराणं पाठयामास तं कविं कृपया विधिः ।
यद्वयेदेतद्भवेत् सत्यमिति चास्मै वरं ददौ ॥

ADD AT THE END OF CATAL. No. 2367.

Colophon :—

इति त्रिपिण्डोत्पादं समाप्तं मालववैद्यनाथकृतम् ।

INDEX.

अ

- अग्निदग्धगृहपुनर्विधानम्, 2615
 अग्निनिर्णयः, 2573.
 अहिरःसंहिता, (5) 1846
 अतिसंक्षिप्तसंस्कारप्रयोगः सम्राजसविधिय, 3062.
 अत्रिमहिला, (1) 1846.
 अथादिसंहिता, 1846
 अद्भुतदर्पणः, 2579.
 अद्भुतसागरः, 2576, 2577.
 अद्भुतसागरसारः, 2578.
 अद्भुतसारमयः, 2580
 अधोमुखप्रसवशान्तिः, 2620
 अनन्तपूजा, 2947, 2948
 अनन्तपूजाविधिः, 2949.
 अनन्तव्रतविधिः, 2950
 अनिष्टकालप्रसूतगोवधुवाजमहिष्यादि-
 शान्तिः, 2625.
 अनुपविलासः, 2084
 अन्नपूर्णापूजापद्धतिः, 2901.
 अन्नमेवदानविधिः तत्पद्धतिश्च, 2422.
 अन्नमेवदानपद्धतिः तद्विधिय, 2422
 अक्षयस्मृतिः, 1901.
 अर्जुनपारिजातव्याख्या, 2898
 अथकोमुदो 2643, 2647, 2648.
 अशौचकाण्डम्, 2278.
 अशौचतत्त्वम्, 2297
 अशौचदशकम्, 2262
 अशौचदोषितिः or अशौचनिर्णयः by जोबह्व, 2282.
 अशौचनिर्णयः, 2103.
 अशौचनिर्णयः, 2032.
 अशौचनिर्णयः or अशौचदोषितिः, 2282.
 अशौचनिर्णय by कोमेरिभट्ट, 2283.
 अशौचनिर्णय by पद्मानभट्टाचार्य, 2288

- अशौचनिर्णयः by चम्पक, 2290.
 अशौचनिर्णयसंपदः, 2289.
 अशौचमङ्गरो, 2295.
 अशौचमन्त्रा, 2294
 अशौचमन्त्रेणः 2285, 2286, 2287
 अशौचमयः, 2284.
 अशौचसंपदहविशङ्कोको, 2253
 अशौचमयहविशङ्कोकोव्याख्या, 2257.
 अश्वत्थोपनयनप्रयोगः, 2918
 अममोक्षपुत्रपरिग्रहपरोक्षा, 2391
 अहन्दाकामधेनु, 2111

आ

- आचारखण्डम् (चतुर्भिर्गतिभिरुक्तं व्याख्या), 1910
 आचारखण्डः, 1817
 आचारचन्द्रोदयः or साधवप्रकाशः, 2167.
 आचारतिलकम्, 1921
 आचारदीपः 2117 2118, 2119
 आचारनिर्णयः by गोपालन्यायपञ्चानन, 2105
 आचारनिर्णयभास्करमयः, 2220
 आचारप्रदीपः, 2180
 आचारमयूख, 2015
 आचारदम्, 2186
 आचारदण्डः, 2130
 आचारदण्डबोधिनो, 2131
 आचाराकः, 2195, 2196
 आचारमृगशरः or मदारमृगशरः, 2207.
 आचार्यचन्द्रिका or सखदेवप्रतिष्ठापद्धतिः or
 त्रिविक्रमो, 2469, 2470.
 आचुरमन्त्राविधिः, 3055.
 आपलम्बमहिला (8), 1846.
 आपलम्बस्मृतिः or आपलम्बोपधर्माश्रमम्,
 1904.
 आपलम्बोपधर्माश्रमम् or आपलम्बस्मृति
 1904.

- आराभोत्सर्गशक्तिः, 2523.
 आशौचनिर्णयः, 2283.
 आह्निकम्, 2239.
 आह्निककृत्यम्, 2241.
 आह्निकखण्डम् (चतुर्विंशतिसप्तत्याख्या), 1911.
 आह्निकतत्त्वम्, 2005—2007.
 आह्निकपञ्चाशिका, 2238.
 आह्निकपारिजातः (प्रयोगपारिजातः), 2170, 2171.
 आह्निकप्रयोगः, 2235, 2236.
 आह्निकप्रयोगः, 2240.
 आह्निकप्रयोगतत्त्वम्, 2027.
 आह्निकप्रयोगसंग्रहः, 2237.
 आह्निकाचारप्रयोगतत्त्वम्, 2026.

उ

- उग्ररथशान्तिः, 2574.
 उत्सर्गमयूखः, 2051, 2052.
 उत्सर्गसरणिः, 2516.
 उद्यापनविधिः, 2979.
 उदाहृतत्त्वम्, 1981—1984.
 उदाहृविचारः, 2250.
 उदाहृत्युतिसंक्षेपसारः or युतिसंक्षेपसारः, 2247.
 उपाङ्गललितावतम्, 2969.
 उभयतोमुखीदानविधिः, 2413.
 उलूककपोतशान्तिः, 2622.
 उशनःसंहिता (5), 1846.

क

- कृतशान्तिः or रजोदर्शनशान्तिः, 2598.
 कृषिपञ्चमोवतम्, 2939, 2940.
 कृषिपूजनम्, 2919.

ए

- एकादशहविर्हितदानानि, 2361.
 एकादशहविर्हितदानप्रयोगः, 2362.
 एकादशीतत्त्वम्, 1992, 1993.
 एकादशीतत्त्व्याख्या, 1991.

- एकादशीव्रतोद्यापनम्, 2962.
 एकादशीव्रतोद्यापनप्रयोगः, 2963.
 एकाग्रचन्द्रिका, 2425 A.
 एकोद्विष्टाद्वप्रयोगः, 2358.

क

- कपिलादानविधिः or गोदानविधिः, 2419.
 कर्मकाण्डदर्पणम्, 2901A.
 कर्मप्रकाशः, 2650.
 कर्मविपाकः, (शृगुभरतशकुन्तलासंवादः), 2552, 2553, 2554, 2555, 2556.
 कर्मविपाकः (भट्टशङ्करः), 2571.
 कर्मविपाकः (शान्तात्तपीयः), 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565.
 कर्मविपाकचन्द्रिका, 2573.
 कर्मविपाकसारः, 2572.
 कर्मसारौय-गणपतिमातृकापूजा, 2909.
 कलसप्रतिष्ठा, 2424.
 कलिवड्यनिर्णयः, 3076.
 कात्यायनसंहिता (10), 1846.
 कामक्रोडाविवाहपटलम्, 2679.
 कामरूपयात्रापद्धतिः, 2459, 2460.
 काम्यदोषदानपद्धतिः, 2412.
 कायस्थलचित्रियलखण्डनम्, 3038.
 कायस्थलचित्रियद्रुमुकुटारः, 3037.
 कायस्थविवेचनम्, 3034.
 कायस्थव्यवस्था, 3039.
 कान्तिकोट्यापनविधिः, 2951.
 कालखण्डः (पुरषार्थचिन्तामणिः), 2216.
 कालतत्त्वविवेचनम्, 2728.
 कालनिर्णयः (वासुदेव सरस्वती), 2120.
 कालनिर्णयः (साधवः), 2666.
 कालनिर्णयः, by गोपालन्यायपञ्चानन, 2105.
 कालनिर्णयः (वृद्धिप्रतापः), 2723.
 कालनिर्णयचन्द्रिका, 2775.
 कालनिर्णयदोषिका, 2658, 2659.
 कालनिर्णयदोषिकाविवरणम्, 2660.
 कालनिर्णयप्रकाशः, 2741, 2742.
 कालनिर्णयविष्णुः, 2766.

कालनिर्णयसंपदः or प्रौढप्रतापमार्तण्डः, 2688, 2689.

कालनिर्णयसंक्षेपः, 2735, 2736

कालनिर्णयसिद्धान्तः, 2756.

कालप्रदीपः, 2777—2779.

कालमाधवकारिकाविवरणम्, 2669.

कालमाधवकारिकाव्याख्या, 2671

कालमाधवसूची, 2672.

कालमाधवव्याख्या, 2667.

कालमाधववैयकारिकालघुविवरणम्, 2668

कालमार्तण्डः, 2769.

कालसारः or गदाधरपद्धतिः, 2220.

कालादर्शः, 2655.

कालोद्योतः or समयनिर्णयोद्योतः (part of मदनरत्नप्रदीपः), 1950, 1951, 1952

काशीतत्त्वम्, 2456.

काशीतत्त्वविचारः, 2451, 2452.

काशीप्रकरणम्, 2436.

काशीमीमांसा, 2455.

काशीसूतिमोक्षनिर्णयः, 2449.

काशीयात्रा, 2445

काशीयानामपद्धतिः, 2448.

काशीस्यविद्वदुपपासपत्रिका, 3036.

काशीस्थितिसम्प्रिका, 2443.

कौर्त्तिचन्द्रोदयः, 2463.

कौर्त्तिवर्द्धनम्, 2784.

कुवचेश्वरनाकरः, 2439

कूपजलाशयोत्सर्गविधिः, 2520.

कृत्यकल्पतन्त्रः, 1925

कृत्यसङ्ग्रहम्, 2009.

कृत्यसङ्ग्रहः, 2139.

कृत्यसङ्ग्रही, 2790.

कृत्यसङ्ग्रहः, 1958.

कृत्यरत्नाकरः, 2113.

कृत्यरत्नाकरः, 2662.

कृत्यरत्नावली, 2737, 2738.

कृत्यरत्नावली, (शिक्षाव्यासविधिः), 2739, 2740.

कृत्यपूजातरङ्गिणी, 2874.

कृत्यार्चनसम्प्रिका, 2873.

कृत्याष्टमौवतम्, 2937.

कोकिलावतम्, 2933, and 2933A, 2933B, 2933C

कोकिलावतपूजाप्रयोगः, 2932.

कोशलागमः, 2822

कमसंपदः or दायधिकारकमसंपदः, 2378, 2379, 2380.

ख

खट्वाङ्गदानादिमङ्गल्यः, मङ्गलपाठः, विवाह-पद्धतिः ख, 3007

ग

गङ्गावाक्यावली, 2839, 2840

गङ्गास्नानमङ्गल्यः, 2924

गणकमण्डनम्, 2745

गणपतिमाहकापूजा (कर्त्तृसारौघा), 2909.

गणेशचतुर्थीव्रत or महाचतुर्थीव्रतम्, 2967.

गणेशार्चनदोषिका, 2892.

गदाधरपद्धतिः, (कालसारः), 2220

गयाकृत्यानुष्ठानपद्धतिः, 2141

गयाप्रकरणम्, 2435.

गयाप्रकाश or the fourth chapter of

तोद्यविष्णुसामयि, 1961.

गयाप्रयोगः, 2457

गृहप्रकरणम्, 2823

गृहस्मरणाकरः, 1944.

गोदानप्रयोगः, 2416

गोदानविधिः, 2415.

गोदानविधिः, 2420.

गोदानविधिः or कपिलादानविधिः, 2419.

गोदानविधिः, 2418

गोपाक्षपूजापद्धतिः, 2875.

गोप्रसवशान्तिः, 2600.

गोत्राश्रयाग्निचतुर्मुक्तप्रदक्षिणविधिः, 2993.

गोमयमठितशिवपूजाविधिः, 2870.

गोमुखशान्तिविधिसामुयोगः, 2619.

गोमुखशान्तिप्रयोगस्तुविधिश्च, 2619.

गोवधप्रायश्चित्तसिद्धिनाकारः, 2551.

गोविन्दार्णवः 2148.

गौतमधर्मशास्त्रटीका मितालरा, 1848-1849.

गौतमसंहिता (17), 1846.

ग्रन्थअपहोमविधिः, 2337.

ग्रन्थशान्तिः, 2611.

ग्रन्थज्ञः, 2029.

ग्रन्थज्ञतत्त्वम्, 2030.

ग्रन्थज्ञपद्धतिः, 2599.

ग्रन्थज्ञप्रयोगः (मालवोद्यप्रयोगप्रकाशः), 2605.

ग्रन्थज्ञप्रयोगतत्त्वम्, 2031.

ग्रन्थवेदी, 2633.

घ

घट्टनिर्माणाधिवासनोत्सर्गप्रयोगः, 2513, 2514.

घट्टाद्युत्सर्गः, 2515.

च

चतुर्विंशच्चिन्तामणिः, 1937, 1938

चतुर्विंशच्चिन्तामणिः (प्रायश्चित्तखण्डः), 1939

चतुर्विंशन्तिसप्तम्, 1905—1908

चतुर्विंशन्तिसप्तव्याख्या, 1909.

(आचारखण्डम्) 1910.

(आह्निकखण्डम्) 1911

(आहुतिकाण्डम्) 1912.

(प्रायश्चित्तकाण्डम् or प्रायश्चित्तप्रकरणम्), 1913.

चन्दनधेनुदानम्, 2309

चन्दनधेनुदानतत्त्वम्, 2023.

चन्दनधेनुदानप्रयोगः, 2366.

चन्दनधेनुदानविचारः, 2310.

चन्दनधेनुविचारः, 1960.

चरदेशप्रतिष्ठाविधिः, 2482.

चलाची or नूतनसूत्रप्रतिष्ठाविधिः, 2484.

चलाचीविधिः, 2844.

चाम्प्रसेनोद्यकायस्त्रोत्पत्तिः, 3020

चाम्प्रायणविधिः, 2527.

चाम्प्रायणसोमस्थमविधी, 2544.

चङ्गारणम् (विवाहपटञ्जम्), 2639.

छ

छन्दोगष्टोत्सर्गप्रमाणतत्त्वम्, 1997.

छन्दोगाह्निकम्, 2223.

ज

जगत्प्रभोदयः (प्रायश्चित्तप्रदीपः), 2093.

जगन्नाथप्रकाशः, 2041.

जनसारशान्तिः, 2583

जयमाधवमानमोक्षान्तः, 2837.

जयसिंहकल्पद्रुमः, 2211.

जलयात्राविधिः, 3003

जलाशयोत्सर्गतत्त्वम्, 1995, 1996.

जलाशयोत्सर्गप्रयोगः (रूपनारायणीयः), 2510

जलाशयोत्सर्गविधिः, 2053.

जलाशयोत्सर्गविधिः, 2511

जातिनिर्णयसंग्रहः, 3022

जातिविवेकः (गामाभट्ट), 3019.

जातिविवेकः (कृष्णगोविन्द), 3021.

जातिविवेकः (विश्वनाथभट्ट), 3024.

जातिविवेकः (गोपीनाथ), 3025.

जातिविवेक (anonymous), 3026.

जातिसङ्करः, 3040

जानकीपूजापद्धतिः, 2888

जोर्णाडारविधिः, 2493.

जोर्णाडारविधिः, 2492.

जोवच्छादप्रयोगः, 2315.

जोवच्छादकस्य पितृयज्ञाधिकारनिर्णयः, 2317.

ज्ञानसारसंग्रहः, 2846A.

ज्ञानभास्करः, 2557, 2558.

ज्येष्ठाशान्तिः, 2597.

ज्योतिःप्रकाशः, 2768

ज्योतिःसागरसारः, 2780.

ज्योतिःसारसंग्रहः, 2781—2783.

ज्योतिःसारसागरः, 2673.

ज्योतिर्निबन्धः, 2800.

ज्योतिर्निबन्धसर्वस्वम्, 2800

ज्योतिर्निबन्धसंग्रहः, 2800.

ज्योतिषतत्त्वम्, 2002, 2003.

ज्योतिषरत्नमालादीधितिः, 2680

अरशास्त्रिः, 2587.

अरशास्त्रिः, 2621.

ढ

ढण्डप्रतापे कालनिर्णयः, 2723.

त

तङ्कामोत्सर्गः, 2517.

तङ्कामोत्सर्गप्रयोगः, 2518.

तत्त्वमुक्तावली, 2743, 2744.

तन्त्राधिकारिनिर्णयः, 3035.

तप्तमुद्राधारणविधिः, 2995.

तपणविधिः, 2989, 2990.

तिथिकल्पद्रुमः, 2788.

तिथिचन्द्रिकाविर्णयः, 2731.

तिथितत्त्वम्, 1985—1987.

तिथितत्त्वटोका, 1988.

तिथिदीप्तिः, 2088, 2089.

तिथिदीप्तिः (स्मृतिकौस्तुभः), 2087.

तिथिनिर्णयः (लक्षणमित्रः), 2770.

तिथिनिर्णयः (गोपालन्यायपञ्चाननस्तः), 2105.

तिथिनिर्णय (भट्टोजीदौचितः), 2729—2731.

तिथिनिर्णयः (चमनभट्ट), 2656, 2657.

तिथिनिर्णयः (चण्डेश्वरः), 2663.

तिथिनिर्णयः (स्मृतिमिश्रान्तरलमाज्ञा), 1922.

तिथिनिर्णयः (योगेश्वरसंघः), 2152.

तिथिनिर्णयः (धर्मनिबन्धः), 2228.

तिथिनिर्णयभास्करसंघः or तिथिभास्करः,
2792.

तिथिनिर्णयरलमाज्ञा, 2789.

तिथिनिर्णयसारः, 2674.

तिथिप्रकाशः, 2771.

तिथिप्रकाशः with a comm. तिथिप्रकाश-
प्रकाशिका, 2772.

तिथिप्रकाशप्रकाशिका with तिथिप्रकाशः,
2772.

तिथिभास्करः or तिथिनिर्णयभास्करसंघः,
2792.

तिथिविवेकः, 2651.

तिथ्यर्कः (धर्मशास्त्रधामिनिः), 2197.

तीर्थकल्पलता, 2442.

तीर्थचिन्तामणिः, 1962.

तीर्थचिन्तामणिः (गयाप्रकाशः), 1961.

तीर्थतत्त्वम्, 2033.

तीर्थतत्त्वम्, 2032.

तीर्थप्रयोगतत्त्वम्, 2034.

तीर्थसाक्षात्तयम्, 2440.

तीर्थरत्नाकरः, 2427.

तीर्थविधिः, 2462.

तीर्थयात्रप्रयोगः, 2353.

तीर्थसारः, 2096.

तीर्थसंग्रहः, 2444.

तुलसीकवचम् (तुलसीपूजा च), 2914.

तुलसीचन्द्रिका, 2915.

तुलसीपूजाप्रयोगः (स्त्रीशामाङ्गिकाचारः),
2911.

तुलसीपूजा, तुलसीकवचम् (स्त्रीशामाङ्गिकम्),
2914.

तुलसीविवाहपद्धतिः, 2913.

तुलसीविवाहप्रयोगः, 2916.

तुलसीविवाहविधिः, 2912.

तुलादानप्रयोगः, 2405.

तुलादानविधिः, 2404.

तुलापुत्रदान [पद्धतिः], 2406.

तुलापुत्रदान [प्रयोगः], 2407.

तुलापुत्रदानतत्त्वम्, 2028.

तुलापुत्रदानविधिः, 2408.

तुलापुत्रपद्धतिः, 2403.

तुलामहादानप्रयोगः, 2402.

नयोदशे निर्णयः, 2809.

निगच्छकविवरणसारोद्धारः, 2254, 2255.

निगच्छकौभाष्यम्, 2256.

निगच्छकौभाष्यम्, 2259, 2260, 2261.

निकाशविपूजासारम्, 2847.

निकाशमन्याकलनिर्णयः, 3010.

निपिखीप्रयोगः, 2369.

निपिखीविधानम्, 2371-2372.

निपिखीविधानम्, 2371A.

निपिखीविधिः, 2325.

त्रिपिण्डीत्राङ्गम्, 2367.
 त्रिपिण्डीत्राङ्गम्, 2370.
 त्रिपिण्डीत्राङ्गविधिः, 2368.
 त्रिविक्लमशतकटीका, 2654.
 त्रिविक्लमी, or चाचार्यचन्द्रिका, or सर्वदेव-
 प्रतिष्ठापद्धतिः, 2469, 2470.
 त्रिखलीसेतुः, 2430.
 त्रिखलीसेतुसारसंग्रहः, 2437, 2438.
 त्रैवर्णिकधर्मनिर्ययम्, 3018.

द

दक्षमंजिता (16), 1846.
 दण्डलक्षणविधिः वा दण्डविधिः, 3066.
 दण्डविधिः वा दण्डलक्षणविधिः, 3066.
 दत्तकन्यापराहतिः, 2149, 2150.
 दत्तसिद्धान्तमञ्जरी, 2387.
 दम्पतिपूजनविधिः, 2926, 2927.
 दशमुखकोटिहोमपद्धतिः, 2602.
 दशमुखकोटिहोमप्रयोगः (संक्षिप्तः), 2603.
 दशमुखकोट्याख्यानम्, 2263, 2264, 2265.
 दानकमलाकरः, 2181.
 दानकल्पद्रुमः, 2193.
 दानक्रियाकौमुदी, 2691.
 दानचण्डप्रयोगः, 2414.
 दानचन्द्रिका, 2410.
 दानदिनकरोद्योतः or विज्ञेयचरमहो, 2190.
 दानदीपावली, 2401.
 दाननिर्ययः, 2399.
 दानपञ्ची, 2396.
 दानपञ्ची, 2400.
 दानपद्धतिः, 2397.
 दानपारिजातः, 2070, 2071.
 दानमयूषः, 2048—2050.
 दानवाक्यावली, 2393.
 दानवाक्यावली, 2394, 2395.
 दानवाक्यसमुच्चयः, 2398.
 दानविवेकोद्योतः, 1953.
 दानसंक्षेपचन्द्रिका, 2409.
 दापतत्त्वम्, 1968, 1969.

दायनिर्ययः, 2106.
 दायभागः, 2374.
 दायभागटीका, 2375.
 दायभागनिर्ययः, by गोपालन्यायपञ्चानन,
 2105.
 दायभागसंग्रहः, 2377.
 दायभागसिद्धान्तकुसुदचन्द्रिका, 2376.
 दायविभागः, 2373.
 दायसर्वस्वम्, 2389.
 दायधिकारक्रमसंग्रहः, or क्रमसंग्रहः, 2378—
 2380.
 दियतत्त्वम्, 2000, 2001.
 दीपकत्राङ्गविधिः, 2360.
 दीपदानप्रयोगः, 2411.
 दुर्गापूजापद्धतिः (हृदयप्रदिकेश्वरपुराणोक्ता),
 2828.
 दुर्गाभक्तितरङ्गिणी, 2838.
 दुर्गाधनकौमुदी, 2899.
 दुर्गाधर्मप्रमाणतत्त्वम्, 1989, 1990.
 दुर्गास्तवचन्द्रिका, 2841, 2842.
 दुर्गास्तवविवेकः, 2121, 2122, 2123.
 देवदासप्रकाशः, 2681, 2682.
 देवपूजासागरः, 2843.
 देवप्रतिष्ठातत्त्वम्, 1998.
 देवप्रतिष्ठाप्रयोगतत्त्वम्, 2024.
 देवप्रतिष्ठाविधिः, 2487.
 देवस्वापनकौमुदी or प्रतिष्ठाकौमुदी, 2478.
 देवीष्टौतवाक्यकरचण्डम्, 2584.
 द्वादशयात्राप्रयोगप्रमाणम्, 2429.
 द्वादशाब्दादूर्ध्वसंश्लोकनेविधिः, 3006.
 द्वादशाब्दादूर्ध्वसंश्लोकनविधिः, 3004.
 द्वादशाब्दादूर्ध्वसंश्लोकनविधिः, 3005.
 द्वादशाब्दादेवलीपूजनविधिः, 2505.
 दैतनिर्ययः, 1959.
 दैतनिर्ययसिद्धान्तसंग्रहः, 2176.

ध

धर्मिहादिपञ्चकशानिः, 2612.
 धर्मोत्तम्, 2185.

धर्मदोषः, 2174.
 धर्मद्वैतनिर्णयः (प्रासादप्रतिष्ठापइति), : 172,
 2173
 धर्मनिबन्धः (तिथिनिर्णयः only), 2228.
 धर्मनिर्णयसारसङ्घः, 2162
 धर्मरत्नम्, 2653.
 धर्मलोचनम्, 2214.
 धर्मविवेकः, 2219.
 धर्मविवेकः, 2157.
 धर्मशान्तिः, 2616.
 धर्मशास्त्रसुधनिधिः, तिथ्यर्कः, 2197.
 धर्मसिन्धुसारः, 2212, 2213.
 धर्मागमानुबन्धिलोकः, or शेषलयाकारिका,
 . 2318—2322.
 धर्माश्रयः, 2218.

न

नक्षत्रकटावली, 2594
 नक्षत्रसमुच्चयः, 2678.
 नवपञ्चमखः, 2607.
 नवपञ्चयागपइतिः, 2604.
 नवपञ्चशान्तिः, 2629.
 नव्यधर्मप्रदीपः, 2223.
 नागवलिः 2073.
 नाट्योद्याद्वप्रयोगः, 2348.
 नारदधर्मशास्त्रम्, 1864.
 नारायणधर्मसारसंघः, 2889.
 नित्यकर्मपइतिः, 2234.
 नित्यप्रयोगरत्नाकरः, 2897
 नित्यविधिः, 2242.
 नित्याचारपइतिः, 2226.
 नित्याचारप्रदीपः, 2132—2137
 नित्यानुष्ठानपइतिः, 2232.
 निबन्धसर्व्वसम्, 2381.
 निबन्धसर्व्वसम्, 2044 .
 निबन्धसारः, 2785
 निर्गुणाशौचनिर्णयः, by गोपाळन्यायपञ्चानन,
 2105.
 निर्णयचन्द्रिका. 2733

निर्णयसत्त्वम्, 2791
 निर्णयसारः, or निर्णयोद्धारः, 2204, 2205
 निर्णयसिन्धुः, 2178, 2179
 निर्णयसूत्रम्, 2152—2154
 निर्णयोद्धारः or निर्णयसारः, 2204, 2205
 नौतिसयुक्तः, 2047
 नौलोत्थमैकैकविधिः, 2365
 नूतनमुनिप्रतिष्ठाविधिः, or सजाजा, 2484
 ऋषिचपरिचर्या. 2871
 ऋषिचप्रसादः, 3038
 ऋषिचार्चनचन्द्रिका, 2872
 नैमिषिकक्रियानुसन्धानम्, 3042A
 न्यायशास्त्रम्, 2386

प

पक्षप्रदीपार्चनचन्द्रिका, 2855
 पक्षकल्पौ मटीका, 2412
 पक्षक्रोशयात्राविधिः, 2446.
 पक्षक्रोशोपदक्षिणविधिः, 2453
 पक्षक्रोशोयात्रा, 2450
 पक्षक्रोशोयात्रानुक्रमः, 2454
 पक्षमात्रमविधिः, 3054
 पक्षवक्रपूजा, 2869
 पक्षायतनपूजापइतिः, 2891
 पक्षायतनप्रतिष्ठाविधिः, 2476
 पटिलपइतिः, 2925
 परभूषकरणम्, 3023.
 परमहंसयतिमन्त्रारपइतिः, 3058
 परमानन्दमन्दारः, 2169.
 पराशरमाधवः, 1886—1888
 पराशरसूचिता (12), 1816
 पराशरस्मृतिः, विनायकपण्डितकृत-विद्वत्सना
 चरार्थटीकासूचिता, 1889
 परिभाषा, 2835, 2836.
 पर्व्वहृशौचविधिः, 3059
 पञ्चापाचनिकपञ्चम् (स्मृतिकल्पतरौ), 1926
 पाराशरधर्मशास्त्रम्, 1883—1885
 पार्थिवपूजाविधिः, 2861, 2862
 पार्थिवलिङ्गपूजनविधिः, 2864

पार्थिवशिवपूजाप्रयोगः, 2856.
 पार्थिवशिवपूजाविधिः, 2859.
 पार्थिवशिवलिङ्गपूजा, 2858.
 पार्थिवशिवलिङ्गपूजाप्रयोगः, 2865.
 पार्थिवशिवलिङ्गपूजाविधिः (स्तोत्रम्) 2857
 पार्थिवार्चनदीपिका, 2854.
 पार्थिवेश्वरचिन्तामणिनिङ्गपूजनविधिः, 2866
 पार्श्वविधिकर्मावसरिकयाज्ञप्रयोगः, 2356
 पार्श्वयाज्ञपद्विः (बलद्विपद्विः), 2355
 पार्श्वयाज्ञप्रयोगः, 2354
 पार्श्वयाज्ञप्रयोगः, 2357.
 पार्श्वयाज्ञश्लोकपद्विः, 2324.
 पार्श्वयाज्ञाद्विः, 2301, 2302.
 पिटभक्तिः, 2301, 2302.
 पिटभक्तिरङ्गिणी, 2306, 2307, 2308.
 पिटसंहिता, 2346
 पौयूपधारा (मुहूर्तचिन्तामणिटीका), 2715.
 पुराणदानसाङ्गित्यम्, 2392
 पुराणोक्तशिवदिप्रतिष्ठाविधिः, 2483
 पुरुषसूक्ताराधनविधिः, 2829.
 पुरुषार्थचिन्तामणिः, 2217.
 पुरुषार्थचिन्तामणिः (कालखण्डः), 2216
 पुरुषोत्तमतत्त्वम्, 2011, 2012
 पुरुषोत्तमतोशप्रयोगतत्त्वम्, 2035.
 पुनस्त्यस्मृतिः, 1899.
 पुष्कराशान्तिः, 2630
 पुष्करिणीजलाशयोत्सर्गविधिः, 2519
 पुष्यावली, 3014
 पूजामन्दसंघः, 2917
 पूर्वैकमलाकरः, 2183.
 पूर्वैकिकरोद्योतः, 2187.
 पूर्वैकप्रकाशः (प्रतापमारमिहः), 2525.
 पूर्वैकलम्, 2512.
 पौराणिकमन्त्रसंघः, 2994.
 पौराणिकवास्तुशान्तिः, 2497.
 प्रतापमारमिहः (पूर्वैकप्रकाशः), 2525
 प्रतिपदादिप्रायश्चित्तम्, 2545.
 प्रतिष्ठा (चतुर्वर्गचिन्तामणी), 1938.
 प्रतिष्ठाकौमुदी, or देवस्थापनकौमुदी, 2478.

प्रतिष्ठातत्त्वम्, 1999.
 प्रतिष्ठातिलकः, 2464.
 प्रतिष्ठापद्विः, 2465.
 प्रतिष्ठामञ्जरी, 2473.
 प्रतिष्ठामयूखः, 2054.
 प्रतिष्ठालक्षणम्, 2466, 2467, 2468
 प्रतिष्ठाविधिः, 2488
 प्रतिष्ठः, 2477.
 प्रतिष्ठोपयोगिभूम्यादिपूजनम्, 2526.
 प्रदोषव्रते शिवपूजाविधिः, 2965.
 प्रमिताक्षरा with text मुहूर्तचिन्तामणिः,
 2701
 प्रमिताक्षरा (मुहूर्तचिन्तामणिटीका), 2711—
 2713.
 प्रयागप्रकरणम्, 2431, 2432, 2433, 2434.
 प्रयागमाहात्म्यम्, 2428.
 प्रयागस्नानविधिः or प्रयागस्नानादिप्रयोगः,
 2458.
 प्रयागस्नानादिप्रयोगः, or प्रयागस्नानविधिः,
 2458.
 प्रयोगचिन्तामणिः, 2194.
 प्रयोगपरिशिष्टः, 3008
 प्रयोगपारिजातः (चन्द्रिकापारिजातः), 2170,
 2171.
 प्रयोगरत्नमाला, 2471A.
 प्रातःस्मरणश्लोकमाला, 3009.
 प्रायश्चित्तखण्डः (चतुर्वर्गचिन्तामणी), 1939.
 प्रायश्चित्ततत्त्वम्, 1974—1980.
 प्रायश्चित्तनिर्णयः by गोपालन्यायपञ्चानन,
 2107.
 प्रायश्चित्तनिर्णयः, 2529.
 प्रायश्चित्तप्रकरणम्, or प्रायश्चित्तकाण्डम् (चतु-
 र्विंशतिसंख्या), 1913.
 प्रायश्चित्तप्रदीपः (जगत्प्रमोदयः), 2093.
 प्रायश्चित्तमञ्जरी, 2539.
 प्रायश्चित्तमयूखः, 2056, 2057.
 प्रायश्चित्तमुक्तावलीप्रकाशः, 2533
 प्रायश्चित्तविधिः, 2543.
 प्रायश्चित्तविवेकः, 2126.

प्रायश्चित्तव्यवस्था (सामान्यव्यवस्थावर्गः), 2082.

प्रायश्चित्तव्यवस्थानिर्णयः, 2541.

प्रायश्चित्तसत्तेषः, 2531.

प्रायश्चित्तमारसंग्रहः, 2530

प्रायश्चित्तादिपञ्चतिष्ठतिः, 2532.

प्रायश्चित्ताध्यायः (मिताक्षरः), 1874.

प्रायश्चित्तालोकः, 2528

प्रायश्चित्तेन्द्रशेखरमारसंग्रहः, 2534, 2535

प्रासादप्रतिमयोर्जीर्णोद्धारः, 2494

प्रासादप्रतिष्ठा, 2495

प्रासादप्रतिष्ठापद्धतिः (अभ्युदितनिर्णयः), 2172, 2173

प्रतकाशो, 2332.

प्रतदीपिका, 2341

प्रतमञ्जरी, 2339.

प्रतमञ्जरी, 2340

ग्रीहप्रतापमार्गण्डः or कालनिर्णयसंग्रहः, 2688, 2689.

व

वल्लभपद्धतिः (पार्श्वण्यादपद्धतिः), 2355

वाणलिङ्गलक्षणम्, 3013.

वाधकशान्तिः, 2631

वार्हस्पत्यम्, 2636, 2637

वृधस्मृतिः, 1897, 1898

वृधस्मृत्युद्धरणम्, 2953

वृहत्पाराशरधर्मशास्त्रम्, 1880

वृहत्पाराशरः, 1879.

वृहद्भौतश्रौतम्, 2968

वृहद्वाशिष्ठो नवग्रहप्रकाशिका, 2608

वृहत्स्मृतिप्रणेत धर्मशास्त्रम्, 1865.

वृहत्स्मृतिमहिता, 2638

वृहत्स्मृतिमहिता (11), 1846

ब्राह्मवर्णभूतभङ्गातिनिर्णयः, 3024B.

ब्रह्माज्ञा याज्ञवल्क्यसंहिता, 2039

ब्राह्मणभैषज्यकरणनिर्णयः, 3030

भ

भद्राशान्तिः (गंगाज्ञा), 2632.

भारद्वाजसंहिता, 1902

भौक्तपक्षकोट्यापमविधिः, 2957.

भूमिपूजा, 2509

भोजनप्रदीपः, 3074

भोज्याभोज्यद्वयनिर्णयः, 3075

म

मङ्गलपाठः, 3007

मङ्गलपूजाप्रयोगः, 2624.

मठप्रतिष्ठातत्त्वम्, 2010

मण्डलप्रकारः, 2997.

मण्डलमन्त्रम्, 2998

मदनपारिजातम्, 194

मदनरत्नप्रदीपः, 1949

the same (कालाद्यात or समयाद्यात), 1950

.. (समयनिर्णयाद्यातः), 1951

.. the same, 1952

.. (दानविवर्काद्यातः), 1953.

.. (शुद्धिविवर्काद्यातः), 1954

.. (शान्ताद्यातः) 1955

मनुटीका, 1861.

मनीषिः with text सुष्ठुर्लक्ष्मामणिः, 2714
—2716.

मन्त्रमासलक्ष्यम्, 2983

मन्त्रमासतत्त्वम् or मन्त्रस्मृत्यतत्त्वम्, 1963, 1964

मन्त्रमासतत्त्वटीका, 1965, 1966, 1967.

मन्त्रमासनिर्णयः 2690

मन्त्रमासविचारः, 2029A.

मन्त्रस्मृत्यतत्त्वम् or मन्त्रमासतत्त्वम्, 1963
1964.

मन्त्रचतुर्थीव्रतम् or मन्त्रचतुर्थीव्रतम्, 2967.

मन्त्राचारोपनिषद्, 2590.

मन्त्राणवकर्मनिपाकः, 2568.

मन्त्राणवानुक्रमसंहिता, 2569.

मन्त्रालोक्योक्तोद्घाटनम्, 2929

मन्त्राश्रित्यापमविधिः, 2956

मन्त्रिस्वात्मकशिवव्यापमविधिः, 2881.

मन्त्रोद्देशमठप्रतिपद्यमानानि, 2423.

महोत्सवनिर्णयः, 2804.
 माहपूजा, 2908.
 माधवप्रकाशः or चाचारचन्द्रोदयः, 2167.
 माधवौकारिका, 2664, 2665.
 मानवधर्मशास्त्रम्, 1851—1860.
 मानवीयन्यायशास्त्रम् (नारदप्रोक्तम्), 1863.
 मारोभयशान्तिविधानम्, 2582.
 मार्त्तण्डवज्रभा, 2700
 मार्त्तण्डवज्रभा with text मुहूर्तमार्त्तण्डः,
 2699.
 मालवीयप्रयोगप्रकाशः (पश्ययज्ञप्रयोगः), 2605.
 मिताल्लरा (गौतमधर्मशास्त्रटीका), 1848,
 1849.
 मिताल्लरा, 1870—1872
 मिताल्लरा, 1875.
 मिताल्लरा (व्यवहाराध्यायः), 1873.
 मिताल्लरा (प्रायश्चित्ताध्यायः), 1874
 मिताल्लराविष्टतिः (संस्काराध्यायः), 1876
 मिताल्लराव्याख्या, 1877, 1878.
 मुहूर्तकल्पद्रुमः, 2725.
 मुहूर्तगणपतिः, 2726, 2727
 मुहूर्तग्रन्थः (?) 2798
 मुक्तिचिन्तामणिः, 2426
 मुहूर्तचिन्तामणिः (with comm. pramita-
 ksarā), 2701.
 मुहूर्तचिन्तामणिः, 2702—2710.
 मुहूर्तचिन्तामणिः with comm. मरौचिः,
 2714—2716.
 मुहूर्तचिन्तामणिटीका, 2719.
 मुहूर्तचिन्तामणिटीका (पौषधारा), 2715.
 मुहूर्तचिन्तामणिटीका (प्रमिताल्लरा), 2711—
 2713
 मुहूर्तचिन्तामणिटीका (सुबोधिनौ), 2718.
 मुहूर्तचूडामणिः, 2722.
 मुहूर्तदर्पणम्, 2749.
 मुहूर्तदीपकम्, 2793.
 मुहूर्तमिञ्चयः, 2776.
 मुहूर्तमार्त्तण्डः, with its comm. मार्त्तण्ड-
 वज्रभा, 2699

मुहूर्तमाला, 2746, 2747.
 मुहूर्तमुक्तावली, 2794—2796.
 मुहूर्तरत्नम्, 2724.
 मुहूर्तराजः, 2797.
 मुहूर्तसागरः, 2757.
 मुहूर्तसिद्धिः, 2697, 2698.
 मुख्या, 3077.
 मुर्तिप्रकाशः, 3012.
 मूलविधानपद्धतिः, 2618.
 मोलकाण्डम् (स्मृतिकल्पतरौ), 1930, 1931

य

यजुर्वेदिशावतत्त्वम्, 2020.
 यजुर्वेदीयवास्तुयागप्रयोगः, 2501.
 यज्ञादौ ब्रह्मोपवेशनादिविचारः, 2628.
 यज्ञोपवीतनिष्क्रान्तिविधिः, 3002.
 यज्ञोपवीतधारणप्रयोगः, 3002.
 यतिधर्मसंग्रहः, एतत्संक्षेपः 3043, 3044,
 3045, 3046, 3046(A), 3047, 3048.
 यतिधर्मसंग्रहः, 3061.
 यतिभूषणौ, 3063.
 यतिवज्रभा, 3060.
 यतिसंस्कारः, 3073.
 यतिसंस्कारः (वीरसिंह संस्कारप्रकाशः), 3067.
 यतिसंस्कारविधिः, 3071
 यतिसंस्थाविधिः वा विश्वेश्वरी पद्धतिः, 3049.
 यतिस्वधर्ममिञ्चाविधिः, 3053.
 यमसंज्ञिता (7), 1846
 यमस्मृतिः, 1890
 यमस्मृतिः, 1891. 1892.
 यशवन्तभास्करः, 2748.
 याज्ञवल्क्यसंज्ञिता (4), 1846.
 याज्ञवल्क्यस्मृतिः, 1866—1869.
 योगीश्वरसंग्रहः (तिथिनिर्णयः), 2652.

र

रघुनन्दनसम्मतसामगवासुयामपद्धतिः, 2499.
 रजोदर्शनशान्तिः or रजतुशान्तिः, 2598
 रत्नसारसंग्रहः, 2801.
 रत्नोद्योतः, 2773, 2774.

रथप्रतिष्ठापइति; 2934.
 रविरोटाव्रतम्, 2946.
 राजधर्मकौस्तुभः, 2090.
 राजमार्गण्डः, 2640, 2641.
 राज्याभिषेककौस्तुभः, 2091, 2092
 रामचन्द्रपूजाविधिः, 2881.
 रामचन्द्रप्रतिष्ठापौषधम्, 2479.
 रामपट्टाभिषेकः, 2887.
 रामपूजातरङ्गिणी 2882, 2883
 रामपूजापइति; 2884
 रामसपथ्यामोपानम्, 2877, 2878, 2879
 रामार्चनक्रमः, 2834
 रामार्चनचन्द्रिका, 2831, 2832, 2833
 रामार्चनपइति; 2885.
 रामार्चनमोपानम्, 2876.
 रामार्चनोपयोगिसप्तमयाङ्गिकम्, 2880
 रामसञ्जरी, 2787.
 रूपनारायणीय जलाशयोत्सर्गप्रयोगः, 2510
 रोगोत्थिगिशास्त्रिप्रयोगः, 2610.

ल

लक्ष्मणपूजाविधानम्, 2928.
 लक्ष्मणप्रकाशः, 2042, 2043.
 लग्नशुद्धिः, 2694.
 लघुसाधवैविधितः, 2670.
 लघुसंघः, 2215.
 लिखितसंहिता (15), 1846.
 लिङ्गपइति; 2863.
 लिङ्गार्चनचन्द्रिका, 2849—2852

व

कटसावित्रीपूजा, 2970
 वनप्रतिष्ठाविधिः, 2522.
 वनोत्सर्गपइति; 2521.
 वरलक्ष्मणपूजाविधिः, 2935.
 वार्धायमचन्द्रिका, 2928A.
 वर्षकृत्यम्, 2687
 वर्षकृत्यपइति; 2959.
 वर्षक्रियाकौमुदी, 2692.
 वशिष्ठसंज्ञिता (19), 1846.

वशिष्ठसंज्ञिता, 2634
 वशिष्ठसूत्रम्, 1850
 वशिष्ठभूमिः, 1903
 वाक्यद्वाराकरः, 2799
 वापोकूपतडागादिजननविचारः, 2826
 वाशिष्ठो देवदेवलप्रतिष्ठा, 2480
 वास्तुचन्द्रिका, 2817, 2818
 वास्तुपइति; 2498
 वास्तुपइति; 2821.
 वास्तुपूजापइति; 2496
 वास्तुपूजाविधिः, 2503
 वास्तुप्रदोषः, 2815, 2816
 वास्तुयागः, 2500
 वास्तुयागतत्त्वम्, 2004
 वास्तुयागपइति; 2025
 वास्तुविधिः, 2507
 वास्तुशास्त्रिप्रयोगः, 2595
 वास्तुशास्त्रिप्रयोगः, 2613
 वास्तुमौख्यम्, 2813, 2814
 विद्वन्मोक्षरा (परमेश्वरस्मृतिटीका) by विष्णु
 यत्क पण्डित, 1889.
 विधानपारिजातः, 2063—2069
 विधानमाला सटीका, 2981
 विनायकशास्त्रिः, 2592
 विनायकादिशास्त्रिः, 2717
 विभागतत्त्वविचारः, 2382, 2383
 विवादाक्षिपामणिः, 1956
 विवादानिर्णयः, 2104.
 विवाहपटलम् (सूक्तारणम्), 2639
 विवाहपइति; 3007.
 विवाहप्रदोषः, 2246.
 विवाहहस्तावनम्, 2695
 विवाहादिप्रयोगतत्त्वम्, 2022
 विवेकदोषकः, 2160
 विद्याद्वयः, 1934.
 विद्यामित्रकल्पप्रयोगसारः, 2241.
 विश्वेश्वरभट्टी or दामिनिशैरोद्योतः, 2119
 विश्वेश्वरोपइति वा यतिसंस्थानिधिः, 3049
 विष्णुयागपइति; 2845.

विष्णुयागप्रयोगः, 2846.

विष्णुसंहिता (2), 1846.

वैरसिंह संस्कारप्रकाशः (यतिमंस्कारः), 3067

वृत्तप्रतिष्ठाप्रयोगः, 2524.

वृद्धपाराशरौयधर्मशास्त्रम्, 1882.

वृद्धवशिष्टीभाष्यम्, 2609.

वृषोत्सर्गप्रयोगतत्त्वम्, 2023.

वैधृतियतौपातसंक्रान्त्यादिशान्तयः, 2626.

यवस्थामंयजः, 2388.

यवस्थामारसमुच्चयः, 2099.

यवहारचमत्कारः, 2721.

यवहारतत्त्वम्, 1991.

यवहारतत्त्वम्, 2384.

यवहारविधिमयूखः, 2061.

यवहारसमुच्चयः, 2675.

यवहारसारः, 2696.

यवहारदिकण्डः (स्मृतिकल्पतरौ), 1927,

1928.

यवहारप्राध्यायः (भित्तचरा), 1873.

याज्ञस्मृतिः, 1900.

यासपूजाविधिः, 2921, 2922.

याससंहिता (13), 1846.

यासस्मृतिः, 1894.

व्रतकालविवेकः, 2124-2125.

व्रतपद्धतिः, 2930.

व्रतप्रतिष्ठापद्धतिः, 2977.

व्रतार्कः, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203.

व्रतार्कः, 2931.

व्रतैश्वर्याधानम्, 2980, 2981.

व्रतोद्यापनकौमुदी, 2974, 2975.

व्रतोद्यापनपद्धतिः, 2978.

व्रतोद्यापनोपयोगी विषयः, 2982.

व्रात्यनाप्रायश्चित्तनिर्णयः, 2536.

व्रात्यनाशुद्धिमंस्कारः, 2537.

श

शङ्खसंहिता (14), 1846.

शतचण्डोपद्धतिः, 2906.

शतचण्डोपयोगः, 2902.

शतचण्डोपयोगः, 2903

शतचण्डोपविधानम्, 2904, 2905.

शय्यादानविधिः, 2425.

शाकव्रतम्, 2964.

शान्तातपससंहिता (18), 1846

शान्तातपस्मृतिः, 1893.

शान्तातपोयकर्मविपाकः, 2559—2565.

शान्तिकल्पदीपिका, 2591.

शान्तिपद्धतिः, 2623.

शान्तिसमूहः, 2059, 2060.

शान्तिरत्नम् or शान्तिरत्नाकरः or शान्ति-
कमलाकरः, 2184.

शान्तिकमलाकरः or शान्तिरत्नम् or शान्ति-
रत्नाकरः, 2184.

शान्तिरत्नाकरः or शान्ति- or कमलाकरः

शान्तिरत्नम्, 2184.

शान्तिसर्वस्वम्, 2589.

शान्तिसारः, 2585, 2586.

शारदार्याप्रयोगतत्त्वम्, 2036, 2037.

शालग्रामदानपद्धतिः, 2421.

शालाकस्मृतिवस्तुशान्तिः, 2614

शालाखण्डः, 3042A.

शैशलाश्रमः, 2504.

शिलालाश्रमविधिः or कृत्यरत्नावली, 2739,
2740.

शिवचतुर्दशीव्रतव्यवस्था, 2954

शिवपूजापद्धतिः, 2868.

शिवपूजाविधिसमूहः, 2848.

शिवप्रतिष्ठा (माध्वसिंहशास्त्रोक्ता), 2490.

शिवप्रतिष्ठाकालनिर्णयः (हेमाद्रिकाव्यनिर्णये),
1941.

शिवप्रतिष्ठाप्रयोगः, 2055.

शिवरात्रिव्रतम्, 2955.

शिवार्चनदीपिका, 2953.

शौचनोधः, 2758—2765.

शुक्लकण्ठकादशौचव्रतोद्यापनविधिः, 2961.

शुद्धिकाण्डः (स्मृतिकल्पतरौ), 1929.

शुद्धिकारिका, 2100, 2101.

शुद्धिकारिका, 2291, 2292.
 शुद्धिकारिका, 2293.
 शुद्धिचन्द्रिका, 2273, 2274.
 शुद्धितत्त्वम्, 1970, 1971, 1972, 1973.
 शुद्धितत्त्वानवः, 2140.
 शुद्धिदोषिका, 2642, 2643, 2644, 2645.
 शुद्धिदोषिकाटोका, 2649.
 शुद्धिनिर्णयः, 2102.
 शुद्धिनिर्णयः by गोपालन्यायप्रधानम्, 2102-2105 (11).
 शुद्धिनिर्णयः, 2103.
 शुद्धिनिर्णयः, 2271, 2272.
 शुद्धिप्रकाशः, 2279, 2280, 2281.
 शुद्धिप्रदोषः, 2296.
 शुद्धिमयूषः, 2058.
 शुद्धिरत्नम्, 2085.
 शुद्धिरत्नाकरः, 1945.
 शुद्धिविचारः, 2269, 2270.
 शुद्धिविवेकः, 2267, 2268.
 शुद्धिव्यवस्थामलेपः, 2276, 2277.
 शुद्धादिमण्डपः, 2275.
 शुद्धधर्मनिरूपणम्, 2188.
 शुद्धपद्धतिः, 2141, 2142.
 शुद्धयाज्ञाः कृत्यतत्त्वम्, 2021.
 शुद्धाष्टिकाचारः, 2151.
 शेषकृत्यकारिका or धर्मागमानुबन्धिका, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322.
 याज्ञिकधर्मनिधिः, 2327.
 याज्ञिकल्पलता, 2328.
 याज्ञिकाण्डम् (चतुर्विंशतिमन्त्राख्यम्), 1912.
 याज्ञिकचन्द्रिका, 2311.
 याज्ञिकान्तराणि, 1957.
 याज्ञिकतत्त्वम्, 2032.
 याज्ञिकतत्त्वम्, 2016—2018.
 याज्ञिकदोषकः, 2299.
 याज्ञिकद्वयम्, 2315.
 याज्ञिकनिर्णयः by गोपालन्यायप्रधानम्, 2105.
 याज्ञिकनिर्णयदोषिका, 2336.
 याज्ञिकपद्धतिः, 2304.

याज्ञिकपद्धतिः, 2312.
 याज्ञिकपद्धतिः, 2316.
 याज्ञिकपद्धतिः, 2316A.
 याज्ञिकपद्धतिः, 2331.
 याज्ञिकप्रकाशः, 2323.
 याज्ञिकप्रदोषः, 2303.
 याज्ञिकप्रयोगः, 2343.
 याज्ञिकवल्गो, 2326.
 याज्ञिकविधिः, 2345.
 याज्ञिकविवेकः, 2127.
 याज्ञिकविवेकटोका, 2128, 2129.
 याज्ञिककल्पः, 2363.
 याज्ञिकमागः, 2329.
 याज्ञिकधर्माक्षः, 2342.
 याज्ञिकः, 2331.
 याज्ञिकप्रयोगो मध्यम्युत्तमः, 2351.
 याज्ञिकद्वयं वासनपूजा, 2936.
 श्रीरामकण्ठम् (मध्यकाण्डम्), 2191, 2192.
 श्रीरामपद्धतिः, 2830.
 श्रीराममन्त्रपटलः, 2886.
 ग्राममातृधर्मनिर्णयः, 2159.

प

पञ्चपायश्चित्तादिविधिः, 2542.
 पक्षवर्तिनः प्रयोगः, 2330.
 पट्टिपूर्तिशक्तिः, 2575.
 पट्टीपूजा, 2910.
 पादविक्रयप्रयत्नपद्धतिः, 2538.
 पादुशयिष्ठदानप्रयोगः, 2349.

स

सकृदगणपतिपूजा, 2893.
 सकृद्वर्णार्चनम्, 2966.
 सक्ताग्निनिर्णयः by गोपालन्यायप्रधानम्, 2107.
 सक्ताग्निनिर्णयः, 2108.
 सक्ताग्निव्यवस्थानिर्णयः, 2109, 2110.
 मन्त्रपक्षमप्रयोगः, 3016.
 मन्त्रपक्षद्वयपूजाक्रमः, 2900.
 मन्त्रपक्षम् (ब्राह्मणविचारः), 3027.
 संवत्सरोत्सवकालनिर्णयप्रमाणम्, 2693.

- मस्कारकमल्लिखितः or मस्कारपद्धतिः, 2182
 मस्कारपद्धतिः or मस्कारकमल्लिखितः, 2182
 मस्कारभास्करः, 2062.
 मस्कारसौख्यम्, 2040
 मस्काराध्यायः (मित्तल्लराविहितः), 1876
 मस्कारोद्योतः, 2189
 मङ्गल्यकौमुदी, 2992
 मत्तल्लविषयप्रतिष्ठाप्रयोगः, 2485
 मत्तल्ल्यमुक्तावली, 2750-2754.
 मत्तल्लविचाररहस्यम्, 2390.
 मत्तल्ल्यारायणकथा, 2971
 मत्तल्ल्यारायणपूजाविधिः, 2972, 2973.
 मत्तल्ल्यारायणव्रतकथा, 2972, 2973
 मदाचारचूडामणिः, 2227
 मदाचारतिलकम्, 2221
 मदाचारमार्गण्डः, 2222.
 मदाचारप्रकाशिका, 2208
 मदाचारभूमिः, 2231.
 मदाचारसंग्रहः or आचारसंग्रहः, 2207.
 मदानन्दविमोदः or सदानन्दकौमिचन्द्रोदयः,
 2168.
 मदानन्दकौमिचन्द्रोदयः or सदानन्दविमोदः,
 2168.
 मङ्गलचिन्तामणिः, 1923
 मङ्गलासपद्यणपद्धतिः वा सप्तसूत्रम्, 3050, 3051.
 मङ्गलासपाद्यपद्धतिः, 3052.
 मङ्गलासदीपिका, 3057
 मङ्गलासपद्धतिः, 3065.
 मङ्गलासपद्धतिः, 3068, 3069
 मङ्गलासविधिः अतिमन्त्रिसंस्कारप्रयोगश्च, 3062.
 मङ्गलामसत्कर्मविधान, 3070
 मङ्गलाभिनयासाधारणपद्धतिः, 3064
 मङ्गलाभिनयासाधारणविधिः, 3056.
 सप्तविपूजापद्धतिः, 2923.
 सप्तगन्तोप्रयोगविधानम्, 2907
 सप्तसूत्रं वा मङ्गलासपद्यणपद्धतिः, 3050, 3051.
 सप्तसूत्रादिप्रतिष्ठाविधिः, 2489.
 सप्तसूत्रादिस्मरितिल्लसप्तप्रतिष्ठादपणप्रयोगः,
 2472.
 समयनयः, 2755.
 समयनिर्णयोद्योतः or कालोद्योतः (सदनरत्न
 प्रदीपः), 1950—1952
 समयप्रदीपः, 2661.
 समयप्रदीपः, 2683, 2684, 2685, 2686
 समयमयम्, 2046
 समयगृहिसंस्काररत्नाभिः, 2086.
 समयोद्योतः or कालोद्योतः (सदनरत्नप्रदीपः),
 1950
 सन्ततिनिर्णयः, by गोपालन्यायपञ्चानन, 2107.
 सन्ततिविवेचनम्, 2249
 सन्ततिवृत्तिः (9), 1846.
 सरोजकलिका or भूमिसरोजकलिका, 1918,
 1919.
 सरोजसुन्दरम्, 1920.
 सर्वतोभद्रं तदेवताय, 2999
 सर्वतोभद्रमण्डलदेवतास्थापन, 3000
 सर्वतोभद्रमण्डलदेवतास्थापनक्रमः, 3001.
 सर्वदेवताप्रतिष्ठाकर्मपद्धतिः, 1942
 सर्वदेवप्रतिष्ठापद्धतिः or त्रिविक्रमो or
 आचार्यचन्द्रिका, 2469, 2470.
 सर्वदेवप्रतिष्ठासुरणिः, 2471.
 सर्वप्रायश्चित्तम्, 2546.
 सर्वप्रायश्चित्तपद्धतिः, 1940
 सर्वप्रायश्चित्तप्रयोगः, 2548.
 सर्वप्रायश्चित्तप्रयोगसारसङ्घः, 2540.
 सर्वप्रायश्चित्तविधानम्, 2547.
 सङ्ख्यभोजनविधिः, 2072
 सङ्ख्यभोजनप्रयोगः सङ्ख्यभोजनविधिश्च, 2570.
 सङ्ख्यभोजनविधिसाम्ययोगश्च, 2570.
 साधारणगोदानविधिः, 2417.
 सापिण्डकल्पलिका, 2385
 सामगानां आहप्रमाणतत्त्वम्, 2013, 2014,
 2015
 सामवेदिवतप्रतिष्ठाप्रयोगः, 2976
 साम्प्रतिककर्मालौ, 2803
 सारग्राहकर्मविषाकः, 2566
 सारसङ्घः, 2181.
 सारसङ्घः, 2338.

मारसंघः, 2635.
 मारसंघः, 2846B.
 मारसतविशेषाणि निर्णयः, 3028
 मार्गविधानम्, 2601.
 सिद्धिपद्धतिः, 2461.
 सिद्धांतसारः, 2175.
 सिद्धिगतस्य यत्ने संस्कारः, 3072.
 सिद्धिविनायकपूजाविधिः, 2938
 सुकृत्यप्रकाशः, 2165, 2166.
 सुखबोधः, 2767.
 सुखबोधिनी (मनुटीका), 1862.
 सुबाधिनी (मुद्रार्त्तविस्मामण्टिका), 2718
 सुखरात्रिकुल्यम्, 2984.
 सुमतिशोपानम्, 2300.
 सुलकचिह्नश्लोको, 2252.
 सुव्यादिपञ्चायतनप्रतिष्ठापद्धतिः, 2474, 2475.
 सुव्याख्यानप्रयोगः, 2894.
 सुव्याख्यानविधिः, 2895.
 सोमायनवाग्द्वयनविधौ, 2544.
 सोमायनात्मिकाचारः (तुलसीपूजाप्रयोगः),
 2911.
 स्थावरविष्णादिप्रतिष्ठा, 2491.
 कानविधिः, 2991.
 स्नातैव्यवस्थापः, 2075—2081.
 स्नातैव्यवस्थापवस्तुबन्धः, 2083.
 स्मृतिकल्पतः (पात्रापात्रनिरूपणम्), 1926.
 स्मृतिकल्पतः (मोक्षकाण्डम्), 1930, 1931.
 स्मृतिकल्पतः (व्यवहारादिकाण्डः), 1927,
 1928.
 स्मृतिकल्पतः (शुद्धिकाण्डः), 1929.
 स्मृतिकौमुदी, 1947, 1948.
 स्मृतिकौस्तुभः, तिथिदोषाः, 2087.
 स्मृतिचन्द्रः, 2094, 2095.
 स्मृतिचन्द्रिका, 4932, 1933.
 स्मृतिचन्द्रिका, 2177.
 स्मृतिचन्द्रम्, 2088.
 स्मृतिचन्द्रदीपः, 2229.
 स्मृतिदुर्गभञ्जनम्, 2819

स्मृतिमञ्जरी, 1924.
 स्मृतिमञ्जरीः, 2567.
 स्मृतिरत्नसारः, 2138.
 स्मृतिरत्नाकरः, 2224.
 स्मृतिरत्नावली, 2158.
 स्मृतिसंक्षेपसारः, or उद्धारकृतिसंक्षेपसारः,
 2247.
 स्मृतिसंघः, 1916, 1917.
 स्मृतिसमुच्चयः, 1935, 1936.
 स्मृतिसंज्ञकश्लोका or संज्ञकश्लोका, 1918,
 1919
 स्मृतिसंज्ञः, 2097.
 स्मृतिसारः, 2143—2147.
 स्मृतिसारसंघः, 2229A.
 स्मृतिसारसंघः, 2074
 स्मृतिसारसंघः, 2676, 2677.
 स्मृतिसारसमुच्चयः, 1914, 1915.
 स्मृतिसिद्धांतरत्नसूत्रा (तिथिनिर्णयः), 1922.
 स्मृतिसुधाकरः, 2163, 2164.
 स्मृत्यर्थसारः (आचारप्रकरण only), 2114,
 2115, 2116.
 स्वर्गशोपानपद्धतिः, 2305.
 स्वल्पप्राप्ते सृष्टिलिङ्गप्रतिष्ठाप्रयोगः, 2486.
 स्वस्तिवाचनम्, 2996.
 हरितालिकापूजा, 2942.
 हरितालिकापूजा, 2944.
 हरितालिकाव्रतम्, 2945.
 हरितालिकाव्रतविधिः, 2943.
 हरिभक्तिविज्ञानः, 2155, 2156
 हरिबासुरतत्त्वसारः, 2720.
 चारुता, 2266.
 चारुतसंहिता (3), 1846.
 चारुतस्मृतिः, 1895, 1896.
 चेसाद्रिकाव्रतार्थे शिवप्रतिष्ठाकाव्रतार्थः,
 1941.
 चोद्धिस्तुवविधिः, 1943.

ग्रन्थनामाभावः ।

- 2107, स्मृतिग्रन्थः (गोपालव्यायपञ्चानन संपद्यः) ।
 2206, विश्वकर्माख्याने कर्मणात्यादिनिर्णयः ।
 2209, 2210, स्मृतिसंपद्यः ।
 2230, स्मृतिसंपद्यः ।
 2243, सन्धादिसंपद्यः ।
 2245, ब्राह्मणसमावविचारः ।
 2248, स्मृतिशास्त्राविवेचनम् ।
 2251, उद्वाचसम्भननिर्णयः ।
 2298, चाशौचविवेचनम् ।
 2313, चन्द्रोदितक्रियाप्रवृत्तिकम् ।
 2314, आहृतिकर्तव्यता ।
 2333, स्मृत्युक्तकर्माणां संपद्यः ।
 2344, आहृतप्रयोगः ।
 2347, आहृतप्रयोगः ।
 2350, स्मृतिव्यवस्था ।
 2352, आहृतिकर्तव्यता ।
 2359, आहृतविधिः ।
 2364, आहृतपदविचारः ।
 2447, काशौमाशास्त्रादयः ।
 2502, सनवपञ्चशास्त्राकर्मावास्तुशान्ति-
 प्रयोगादिः ।
 2506, पौराणिकवास्तुप्रयोगः ।
 2508, ध्वजपताकादिकलशयम् कुण्डलननादि-
 प्रकारश्च ।
 2549, विसृज्यसङ्कल्पवाक्यम् ।
 2550, सुवासिनीविधवाप्राथम्यादिः ।
 2551A, समुद्रयानसंस्कारदेशगमयोगोर्मासा ।
 2588, शान्तिसारानुसारिनलवादिशान्तिः ।
 2596, वास्तुशान्तिप्रवृत्तिः ।
 2606, पौराणिकविषयकः ।
 2617, गण्यजातशान्तिप्रवृत्तिः ।
 2627, दुष्टपञ्चशास्त्रार्थं दानानि ।
 2628, यज्ञे ब्रह्मोपवेशनादिः ।
 2732, तिथिनिर्णयादिः ।
 2786, स्मृत्यनुकूलज्योतिषः ।
 2802, स्मृत्यनुकूलज्योतिषकारिका ।
 2805-2808, स्मृतिशास्त्रानुकूलज्योतिषः ।
 2810, वार्षिकधर्मकर्मसूचिमात्रं ।
 2811, स्मृतिसंपद्यादिः ।
 2812, रथवापोकूपारम्भे प्रशस्तकालनिर्णयादिः ।
 2820, स्मृतिविषयकः ।
 2824, ज्योतिषे वास्तुवादिः ।
 2825, वास्तुविषये ।
 2827, वास्तो कूपखननादिः ।
 2860, पार्थिवशिवपूजादिः ।
 2867, प्रदोषे शिवपूजासाधारण्यपूजादिश्च ।
 2890, पूजादिः ।
 2896, सूर्यार्घ्यप्रवृत्तिः ।
 2920, कलसपूजनवैज्ञदेव चन्द्रपूजापूजादिः ।
 2941, ऋषिपद्मौ, चरितार्थिकादिग्रन्थानि च ।
 2952, रक्षातौयादिग्रन्थानि ।
 2958, यकादशोन्नतानि (चावाडादीनि) ।
 2960, इन्द्रध्वजपूजावैतरणीयोदानादिः ।
 2985, व्रतपूजादिः ।
 2986, नित्यशास्त्राव्ययपूजादिः ।
 2987, उल्काहीयकर्मानुष्ठानादिः ।
 2988, नानाविधकर्मानुष्ठानप्रयोगः पञ्चतिस्रः ।
 3011, शास्त्रपामसूक्तिश्लेषादिः ।
 3015, शास्त्रपामशिक्षाविमरशादिः ।
 3017, नित्यहोमादिः ।
 3029, कर्माधिकारिसुख्यशास्त्रविचारः ।
 3031, आर्षे शाकद्वीपिनापुण्यनिसन्तप्यवस्था ।
 3032, व्यवस्थापत्रं ।
 3033, पण्डितवंशीधरसम्मतव्यवस्थापत्रम् ।
 3041, चातुर्वर्णविषयकः ।
 3042, जातौनां सूचिमात्रं ।

